

OVERSICED

MONVMENTA
GERMANIAE
HISTORICA

INDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNV M LLESIMVM
ET QVINGENTESIMVM

EDIDIT

SOCIETAS APERIENDIS FONTIBVS
RERVM GERMANICARVM MEDII AEVI

AVCTORVM ANTIQVISSIMORVM TOMVS XI

CHRONICORVM MINORVM SAEC. IV. V. VI. VII

VOL. II

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MDCCCXCIV

CHRONICA MINORA

SAEC. IV. V. VI. VII

EDIDIT

THEODORVS MOMMSEN

VOLVMEN II

ACCEDVNT TABVLAE DVAE

BEROLINI

APVD WEIDMANNOS

MDCCCXCIV

HOC VOLVGINE CONTINENTVR

	<i>Pagg.</i>
<i>Hydatii Leuici continuatio chronicorum Hieronymianorum ad a. CCCCLXVIII</i>	1
<i>Marcellini r. c. comitis chronicon ad a. DXVIII continuatum ad a. DXXXIV</i>	37
<i>Additamentum ad a. DXLVIII . . . . .</i>	104
<i>Cassiodori Senatoris chronica ad a. DXIX . . . . .</i>	109
<i>Victoris Tommenensis episcopi chronica a. CCCXLIV—DLXVII . . . . .</i>	163. 184
<i>Iohannis abbatis Biclarenensis chronica a. DLXVII—DXC . . . . .</i>	163. 207
<i>Chronicorum Caesaraugustanorum reliquiae a. CCCCL—DLXVIII . . . . .</i>	163. 221
<i>Marii episcopi Arcuticensis chronica a. CCCCLV—DLXXXI . . . . .</i>	225
<i>Isidori Iunioris episcopi Hispalensis historia Gothorum Wandalorum Sueborum</i> <i>ad a. DCXXIV . . . . .</i>	241
<i>Add. I. Dedicatio historiarum Isidori ad Sisenandum . . . . .</i>	304
<i>II. Additamenta ad Isidori historias Pelagianas . . . . .</i>	305
<i>III. Exordia Scythica . . . . .</i>	308
<i>IV. Continuatio Byzantia Arabica a. DCCXLI . . . . .</i>	323
<i>V. Continuatio Hispana a. DCCLIV . . . . .</i>	323
<i>VI. Epitome Oectensis a. DCCCLXXXIII . . . . .</i>	370
<i>VII. Compilatio cod. Matr. F 86 . . . . .</i>	376
<i>VIII. Historia Pseudo-Isidoriana cod. Parisini 6143 . . . . .</i>	377
<i>IX. Proprietates gentium . . . . .</i>	389
<i>Isidori Iunioris episcopi Hispalensis chronica maiora ed. primum a. DCXV</i> <i>chronicorum epitome ed. a. DCXXVII. . . . .</i>	391
<i>Add. I. Auctarium chronicorum maiorum ad a. DCXXIV . . . . .</i>	489
<i>II. Additamenta ad chronica maiora ex codicibus diversis . . . . .</i>	491
<i>III. Isidori chronica quae ferantur sub nomine Augustini et Hieronymi</i>	495
<i>IV. Additamenta ad chronicorum epitomen ex codicibus diversis . . . . .</i>	502

HYDATII LEMICI

CONTINVATIO CHRONICORVM HIERONYMIANORVM

AD A. CCCCLXVIII.

LIBRI ADHIBITI:

- B* = codex Berolinensis Phillipps. 1829 saec. IX.
H = epitome Hispana.
H^m = eius epitomae cod. Matrit. univ. 134 saec. XIII.
Hⁿ = eius epitomae apographum Perezianum cod. Matrit. bibl. nat. F 38
saec. XVI fin.
< > distinguunt quae in hac epitome reperiuntur.
F = epitome Fredegariaua sive cod. Paris. 10910 saec. VII VIII (MG. script.
Meroving. vol. 2 p. 69—77).
' ' distinguunt quae in hac epitome reperiuntur.
[ ] uncis comprehensa omissa in libro *B* ex epitoma altera utra (quae indicatur
in margine) accesserunt alia vera, alia insiticia.
M = excerpta cod. Montpellierensis n. 151 (v. p. 9).
Litteris inclinatis expressa sumpsit auctor ex consularibus Constantinopolitanis editis
vol. 1 p. 197—217.

Hydatius — eo enim nomine fuit¹⁾ — natione Hispanus fuit, *provinciae*, ut ait ipse in praefatione, *Callaeciae* vel secundum sequioris aetatis pronuntiationem corruptam *Gallacciae* (vide ad p. 13, 12) *natus in Lemica civitate*, id est in oppido Lemicorum conventus Braecarenensis sito supra Bracaram Asturicam versus, hodie *Jinzo de Lima*²⁾, quae regio a. 411 Sueborum facta quinto saeculo regibus eorum subdita erat, scilicet habitabant ibi foederatorum condicione sub regibus suis Suebi advenae: antiqui habitatores iure manebant Romani parebantque vel certe parendum sibi esse existimabant imperatoribus.

1) Eius nominis tres viri innotuerunt. Primus est episcopus Emeritae is, qui a. 385 cum Ithacio Priscillianum apud Maximum Treveris accusavit et propterea a. 389 in exilium pulsus est, nominant eum Sulpicius Severus chron. 2, 46, 8. c. 47, 5, 6. 51, 6 (ubi unicus codex Vat. Pal. 824 saec. IX constanter *ylatius*); Hieronymus de viris ill. 121 (ibi cod. Paris. 12161 saec. VII *hydati*, Vaticanus reginae 2077 item saec. VII *ylatii*); Prosperi chron. ad a. 389 (ubi consentiunt libri in lectione *ursacius*, id quod corruptum iudico ex forma vera auctoris culpa potius quam librariorum); Isidorus de viris ill. c. 19 (*ursatius* libri scripti et editi errore omnino ex Prospero ducto). praeterea acta synodi Caesarangustanae a. c. 380 (apud Mansium 3, 633) cum residentium episcoporum nomina sic perscripta habeant in libris duobus Vindobonensi n. 411 saec. IX X (Maassen *Quellen des Kanon. Rechts* 1 p. 668) et Parisino n. 1455 saec. X (Maassen l. c. p. 536): *residentibus episcopis Itadio (itadio Par.) Delfino Euticio (entitio Par.) Ampelio Augustio Lucio Itatio (tacio Vind.) Splendonio Valerio Sinposio, Carterio et Itadio*, esse inter hos Hydatium nostrum verisimile est, quo loco sit, incertum. — Chronica qui scripsit, in codice eorum unico pleno saec. IX *ylatius* scribitur constanter (exord., praef. inser. et c. I. c. 40. 96. 98. 130. 201. 207), in epitomae Fredegarianaе cod. saec. VII, ubi quater nominatur, *ylatius* (l. 3 c. 1), *ylacius* (l. 4 praef.), *ulacius* (l. 2 c. 49), *alacius* (l. 2 c. 49); in epitomae Hispaniae cod. saec. XIII *ylacius*, *ilacius* (praeser.), *ilatus* (c. 62^b), apud Pseudo-Isidorum de viris ill. c. 11 certe in edd. *itacius* (*itatus* cod. Vat. Urb. 382 saec. XV et Vat. reginae n. 349 saec. XVI; a libris melioribus caput hoc abest), in epistula a Turrubio ad ipsam directa a. 447 item secundum edd. *ilacius*. — Tertius eius nominis invenitur in epistula synodica ab episcopis Galliarum ad Leonem directa c. a. 451 (inter Leonis epp. 99), dictus ibi in edd. *Ydatius*. haec librorum vestigia cum ad eam nominis formam ducant, quam supra posuimus, accedit quod hoc genus cognominum sive signa quae dicuntur iusto veriloquio raro carent, et ut *Hydatius* facilem interpretationem habet, ita *Ilatus* sive *Ilacius* barbarum est et ineptum. — Accedit vir ordinis senatorii tituli Hadrumetini (C. I. L. VIII, 61) saec. opinor tertii signi loco vocabulum habens *Hydatii*. — Cum Ithacii vocabulo, quod habet recte scriptum titulus Ovetensis editus ab Huebnero inser. Hisp. christ. n. 144, Hydatii cave confundas: ad Ithacium cognomento Clarum (si fides est Isidoro vir. ill. 19) socium Hydatii in accensando Priscilliano referuntur tres libri editi contra Marivadum diaconum Arriamum hodie adiudicati Vigilio Thapsensi (Migne vol. 62). — Libellus inscriptus: *in nomine domini nostri Jesu Christi incipit liber de nominibus Sacerdotum et Euandalarum, Manorum et Gotorum ab an. CCCV: vocatus est liber iste Ithacium; ab illo qui eum scripsit nomen accepit*, subscriptus: *liber Ithacii finitur*, repertus in codice perduto Ovetensi (unde descriptus est cod. Matrit. bibl. nat. F 58; cf. Knust *Arch.* 8, 784; Ewald *uenes Arch.* 6, 304) saeculo XII posterior est neque quaequam commune habet cum chronicis nostris; videantur Florez *Esp. sagr.* 4, 195 seq. et qui eum continuavit Risco l. c. 38, 116 seq. 366. incipit: *Seri et Erandali praeoccupaverunt totas Hispanias, finit: post haec Bamba regnavit annos quinque et mortuus est in pace et sepultus in valle de Mannio in ecclesiam sancti Petri*. — Locum, quem Quesnelius in editione priore (a. 1675) epistularum Leonis magni in adnot. ad ep. 15 (vol. II p. 831) Hydatio tribuit: *Dictianus Asturiceensis episcopus, cui ob Priscilliani haeresim quam profitebatur eiecto cum aliis eiusdem sectae episcopis successit Turibius*, in posteriore editione (a. 1700) professus (vol. II p. 449) errasse se de Hydatio, sed ignorare, unde eum traxerit, id quod pariter ignoravit Florezius *Esp. sagr.* 4, 416, sumptus est, non ad verbum tamen, ex vita Turibii edita in actis sanctorum m. Aprilis vol. II p. 421 seq. 2) *Φόρος Λιμικῶν* apud Ptolemaeum 2, 6, 44, *civitas Lemicorum* in titulo C. I. L. II, 2517 aliisque. videatur Huebner l. c. p. 350, 903.

horum e numero Hydatius et res gestas ad hanc formam narrat et annos numerat secundum imperatores tam Occidentis quam Orientis. *infantulus et pupillus* a. 406, ut ait (c. 40), iter fecit in Orientem adiens Cyprum, Caesaream Palaestinae, Hierosolyma. Bethlehem, ubi vidit Hieronymum († a. 420), Alexandream (c. 38. 39. 40 et praef.: cf. c. 59. 61), unde recte efficitur eum natum esse c. a. 394. clericus factus est a. 416 (c. 62^b), episcopus a. 427 (praef. 6. 7), cuiusnam urbis, ignoratur, fortasse Aquarum Flaviarum, hodie Chaves, Limicis proximarum propter ea quae narrantur c. 201. rex Sueborum Hermericus cum pacem cum Romanis Callaeciam inhabitantibus factam non observaret, legatus horum c. a. 431 ad Actium magistrum militum in Galliam ivit (c. 96) rediitque cum Censorio comite ab eo ad Suebos legato (c. 98). in pace quoque cum Hermerico mox facta eius partes videntur fuisse (c. 100). pariter atque Hydatius alter Priscilliani haeretici apud Maximum accusator a. 385, nostro sine dubio sanguine coniunctus et fortasse pater, hic quoque acerrimum propugnatorem se monstrat fidei orthodoxae et insectatorem Priscillianistarum sive Manichaeorum cum in chronicis (c. 13. 16. 31. 130. 133. 135) tum in rebus gerendis. a. 444 Asturicae deprehensos Manichaeos quosdam una cum Turibio eius urbis episcopo audit gestaue de iis mittuntur ad Antoninum episcopum Emeritae metropolitanum (c. 129). eodem fere tempore Turibius ille ad Hydatium nostrum et Ceponium episcopos epistulam dedit (copp. Leonis ed. Ballerin, vol. I p. 711) de erroribus Priscillianistarum Manichaeorumque, nec multo post, scilicet a. 447 Jul. 21 de eadem re episcopus Romae Leo ad eundem Turibium scribens (l. c. p. 693 seq.) finit ita: *dehimus litteras ad fratres et coepiscopos nostros Tarracenses, Carthaginienses, Lusitanos atque Gallicos eisque concilium synodi generalis indiximus: ad tuae dilectionis sollicitudinem pertinebit, ut nostrae ordinationis auctoritas ad praedictarum provinciarum episcopos deferatur. si autem aliquid, quod absit, obstiterit, quo minus possit celebrari generale concilium, Galliciae saltem in unum conveniant sacerdotes: quibus congregandis fratres nostri Idacius et Ceponius imminubunt coniuncta cum eis instantia tua, quo citius vel provinciali conventu remedium tantis calveribus afferatur.* a. 461 vel certe proximo d. Jul. 25 Sueborum regulus Frumarius infestus Romanis eorumque auxiliariis Gothis cum in ecclesia Aquilaviensi captum Hydatium secum duxisset (c. 201), post tres menses captivitatis mense Novembri rediit ad Flavias (c. 207), chronica absolvit a. 468: nam cum memoretur c. 218 episcopi Romani Hilarii obitus defuncti eo anno Febr. 29¹⁾ et quae statim secuta est ordinatio successoris Simplicii, adnotationes extremae videntur referendae esse ad annum 468. notae annorum quas posuit etsi perturbatae non sunt contrariae, non multo post auctor diem obierit necesse est septuagenario maior. haec ex chronicis, neque aliunde sumpta sunt quae de eo narrantur in vita temere attributa Isidoro²⁾: *Itacius provinciae Gallaeciae episcopus secutus chronicam Eusebii Caesariensis episcopi sive Hieronymi presbyteri, quae usque hodie in Valentis Augusti imperium edita declaratur, dehinc ab anno primo Theodosii Augusti usque in annum imperii Leonis octavum (hunc ultimum memorat c. 235, vere perveniens ad annum eius duodecimum) subiunctam sequitur historiam, in qua magis barbararum gentium bella crudelia narrat, quae premebant Hispaniam. decessit sub Leone principis ultima iam pacis senectute, sicut etiam praefationis suae demonstratur indicio.*

Annos annalium suorum Hydatius numeravit Hieronymi quem continuat exemplum secutus computatione binaria et singulis annis adscribens numerum imperatorum et quarto quoque anno olympiadis principium adnotans, scilicet in chronicis integris: epito-

1) Cf. Duchesne lib. pontif. vol. I p. CCLII. 247. quamquam diem, quo obiit Hilarius, alii voluit fuisse Sept. 10.

2) Leguntur haec capite II [9] editionis Arevalianae uno tredecim eorum, quae a plerisque libris scriptis huius commentarii absunt et vix sunt Isidori ipsius, brevis praefatio (Arevalus vol. 7 p. 238), quaecum Loaysa primus vitas has edidit, ad eas solas pertinere videtur neque magis Isidori esse, sed continuatoris anonymi

marum duarum melior Hispana annos raro apposuit, Fredegariana plerumque adscripsit imperatorios. hi in chronicis his primarii sunt ipsi narrationi inserti constanter neque, ut nos chronica tradita accepimus, magnum adiumentum est in olympiadibus, quas in margine auctor posuit, quamquam ipse significat c. 25, ubi illi fallere videantur, recurrendum esse ad has. imperatorum annos numerat potissimum Occidentis, Orientis hic illie adscribit. annus omnino consularis est incipiens a kal. Ianuariis; sed ut ait ipse c. 25, annum mutationis bis numerat, ut annus 395, quo obiit Theodosius, ei et Theodosii sit XVII et filiorum I itaque hi duo loci in computo pro uno procedant, unde abest a codice Arcadii et Honorii annus primus recte omnino. utilitas chronicorum horum, quae longe optima sunt ex annalibus nobis servatis saeculi quinti, cum ab auctoris chronologia pendeat eaque maxime in parte posteriore perturbata sit, per singula imperia eam persequemur.

Theodosii I anni recte numerantur XVII = Ol. 289, 3—293, 3 ab a. 379 ad 395, Gratiani († 383) et Valentiniani II († 392) in annis computandis ratione non habita, Honorio (nam Arcadii annos 383—405 auctor non numeravit et ne obitum quidem eius adnotavit, etsi in principio eum cum fratre praescribit) Hydatius annos dat XXX vel potius (nam primum, ut modo vidimus, non computat) XXIX = Ol. 293, 4 — 300, 4, uno anno a vero aberrans: regnavit enim Honorius ab a. 395 ad a. 423, id est computatis duobus non plenis XXIX, omissio anno 395 ab Ol. 293, 4 ad Ol. 300, 3, annum qui abundat probabile est esse XXVI, quem ubi ad praecedentem adiungimus, quae Hydatius per haec tempora narrat satis recte procedunt: itaque secundum hanc coniecturam annos aerae nostrae in margine disposui.

Sequuntur Theodosius II et Valentinianus vel potius hic solus: nam quamquam illius nomen solum Hydatius praescribit et Occidentis dominum in imperatorum laterculo praeterit, ad eum annos numeravit, sed item non sine errore: scilicet ab obitu Honorii a. 423 etsi hunc annum in successore non computamus, ad extremum Valentiniani III 455 anni sunt XXXII, non, ut ait Hydatius, XXXI = Ol. 301, 1 — 308, 3, annum unum, quem errore Honorio addidit, altero errore quodammodo compensans, ut iunctis duobus regnis Honorii et Valentiniani III iustus numerus efficiatur, videtur auctor errore res primo biennio Valentiniani III 424-5 gestas pro uno anno habuisse itaque quae secundum ipsius numeros narrantur sub a. 426 vere pertinere ad a. 427 et sic deinceps, incidit ita Valentiniani annus extremus recte in a. 455 eosque numeros adscripsi, quamquam annus Theodosii II extremus et Marciani primus ita dicitur esse a. 451 (c. 147), Marciani secundus a. 453 (c. 154), tertius a. 454 (c. 157), quartus a. 455 (c. 162) vel a. 456 (c. 165), cum vere Theodosius II obierit a. 450 Jul. 28, Marcianus inierit eodem anno Aug. 25.

Qui sequuntur imperatores Occidentis secundum Berolinensis libri manum antiquam ita reperiuntur dispositi:

Ol. 308, 4	Avitus I	456?	
Ol. 309, 1	II	—	
2	III	—	
3	Maiorianus I	457?	Maiorianus creatur a. 457 Apr. 1. eclipsis a. 458
4	II	458?	(c. 191)
Ol. 310, 1	III	459?	
2	IV	460?	
3	V	461?	Maiorianus depositus a. 461 Aug. 2
4	Severus I	462-3?	eclipsis a. 462 (c. 214)
Ol. 311, 1	II	464?	eclipsis a. 464 (c. 225)
2	III	465?	Severus obiit a. 465

	3	Anthemius I	466?	
	4	II	467?	
Ol. 312, 1		III	468?	Simplicius papa creatus a. 468 (c. 249)

Oriens imperatorum anni qui memorantur, perturbationem laterculi accusant magis quam corrigunt. scilicet Marciano eum recte dentur anni septem (c. 184), respondent iis in laterculo novem Ol. 307, 3—309, 3. Leonis annus primus, qui est 457, eum recte c. 185 componatur eum Maioriani primo, quintus, qui est 461, c. 211 aequatur primo Severi, octavus, qui est 464, c. 235 Anthemii primo.

Satis habuimus formam explanare et numeros adscribere incertos omnino, sed aliquatenus probabiles: errores in singulis rebus ab auctore commissos persequi non est editoris.

Numerat Hydatius imperatores sibi constans, sed ratione perversa:

XXXVIII Theodosius I	XLIII Maximus
XL Arcadius et Honorius	XLIV Maiorianus et Leo
XLI Theodosius II	XLV Severus
XLII Marcianus	XLVI Anthemius.

Sic libri *BF*, nisi quod errore antiquo post Maximum c. 165 repetunt Marcianum numero XLIII. praeterea *F* recte: *B* manu prima habet XLIII pro XLII, XLV pro XLIII, XLV item pro XLVI. contra *H* omissis primis duobus numerat Theodosium II XLIII, Marcianum XLIII, Maximum XLV, Marcianum (admissa iteratione illa) XLVI, Maiorianum et Leonem XLVII, Severum XLVIII, Anthemium XLVIII.

Olympiades (in codice constanter est OLYMPI) in codice leguntur in textum relatae plerumque ita fere, ut nos in editione eas repraesentavimus, rarius ad marginem adscriptae. praecedere solent annum imperatoris eum, a quo Olympias ea de qua agitur incipit. saepenumero Olympiadis adnotatio implicata reperitur adnotationibus proxime praecedentibus: ita Ol. CCXC collocanda ante c. 6 scripta est inter c. 4 et 5, Ol. CCXCVIII collocanda ante c. 54 scripta est iuxta c. 51, Ol. CCXCVIII collocanda ante c. 63 iuxta c. 61, ol. CCCVIII collocanda ante c. 154 iuxta c. 149: sed cum nullo loco Olympiadis adnotatio praecedat anni proxime praecedentis numerum, quid secutus sit non solum auctor, sed librarius quoque, clare apparet. itaque nos Olympiadis numerum perpetuo ante imperatorium eum inseruimus, cui auctor eam praescripsit. — Numeros, ubi quod est LXXX constanter more Hispano sic notatur LXL, secunda manus ita emendare voluit, ut singulis unionem demeret, sed mox antiquos numeros restituit, quos praeterea coniunctio cum Hieronymianis abunde tuetur.

Aera Hispana etsi in exemplari libelli integri quod superest in margine bis adnotatur manu prima. scilicet ad Ol. 290, 2 = p. Chr. 382 CCCXX, ad a. Ol. 292, 4 = p. Chr. 392 CCCXXX, magis est ut a librario veniat quam ab auctore, eo magis, quod in textu quibusdam locis eam memorat (c. 12, 244, 253), ut supra (vol. I p. 217 ad a. u. c. 721) vidimus in exemplar quoque consularium Constantinopolitanorum mentionem eius eum intulisse. passim, sed plerumque perverse eam adscripsit auctor epitomae Hispanae deductam ex annis exemplaris sui imperatoris, omnino aera ducta ab a. ante Chr. 38 vix in communem usum admissa est ante saeculum quintum medium (cf. Krusch *Studien* p. 143; Brunner *Rechtsgesch.* I, 330 n. 43).

Annos Abrahae in margine exemplaris nostri libelli integri adnotavit manus antiqua, sed posterior, ea ipsa omnino quae argumenta passim ibi adscripsit, primum ad a. Ol. 290, 4 = p. Chr. 384 HCCCC et sic deinceps.

Denique iuxta c. 8 ad a. Ol. 290, 2 vel 3 = p. Chr. 382 vel 383 in margine legitur: *VII iobolcus ex quo dominus ascendit*; scilicet 32 vel 33 † 350.

Romanorum episcoporum laterculum Hydatianum subscripsi adiecto vero secundum Duchesnium:

<i>Hydatius:</i>			<i>laterculus verus:</i>	
XXXVI	Siricius	factus a. 386	Siricius	a. 384
			Anastasius	a. 399
XXXVII	Innocentius	factus a. 398	Innocentius	a. 404
			Zosimus	a. 417
XXXVIII	Bonifatius	factus a. 412	Bonifatius	a. 418
	. . . . . Theophilus			
XXXVIII	Eulalius	factus a. 418		
XL	Caelestinus	factus a. 426	Caelestinus	a. 422
XLI	Xystus	factus a. 434	Xystus	a. 432
XLII	Leo	factus a. 447	Leo	a. 440
XLIII	Hilarus	factus a. 462?	Hilarus	a. 461
XLV (<i>sic</i>)	Simplicius	factus a. 468?	Simplicius	a. 468

Alexandrinus et Hierosolymitanos episcopos Hydatius si comperisset, addidisset ad exemplum Hieronymi, sed iustae notitiae deficiebant. cum apud Hieronymum ad a. 373 invenisset Petrum episcopum Alexandriae XX, c. 5 ad a. 380 adscripsit XXI Theophilum, eo deceptus, quod ab eo anno orditur laterculus Theophili paschalis ab Hydatio usurpatus et ipsum episcopum Alexandriae viderat a. 406 (c. 38), ignorans Timotheum in ea sede sedisse ab a. 377 ad a. 385. cautius ad a. 416 (c. 61) adnotat ignorare se, quis Theophilo († a. 412) in sede ea successerit. episcoporum Hierosolymitanorum posuit unum Iohannem (c. 38, 58, 66) et Iuvenalem (c. 106), adscribens se scire non potuisse, quis ante hunc sedem eam tenuerit.

Quod ait auctor pro aetate diligens et fidei optimae res gestas annorum 379—427 se sumpsisse *vel ex scriptorum stilo vel ex relationibus indicantem* sive, ut alibi ait, *partim ex studio scriptorum, partim ex certo aliquantum relato*, reliqua se episcopum factum addidisse *ex cognitione, quam propriae vitae tempus ostendit*, id libellus ipse comprobat. scilicet in parte priore secutus est fere, quae supra edidimus maxime ad exemplar ab ipso Hydatio auctum et adnotatum, consularia Constantinopolitana, unde desumpta in hac editione distinguuntur litteris inclinatis. ea cum desinant a. 395 vel certe exinde paucissima suppeditarint, tam in ea parte quae plus habet quam sequentia magna ex parte derivavit ex epistulis et relationibus ad se adlatis, quas passim laudat praesertim de rebus ecclesiasticis (c. 73, 106, 109, 115, 151; cf. de similibus quae inseruit consularibus suis vol. I p. 201), sed memorat item relationes negotiantium et officialium de rebus saecularibus (c. 177) et legatos Valentiniani III de interfecto Actio per provincias missos (c. 161). his subsidiis effectum est, ut narratio perveniat item ad Gallias Africam Italiam adeoque ad provincias Orientis: at longe pleraque pertinent ad Hispaniam et praecipue ad Callaeciam Hydatii patriam, de quibus quae narrat, eorum ipse testis fuit nec raro particeps.

Tradita accepimus Hydatii chronica exemplo unico si non integro, tamen integritati proximo et epitomis duabus.

Integra habet codex nobis *B* is, de quo dixi vol. I p. 78, 202 librum generationis *B* inde edens et consularia Constantinopolitana, olim Claromontanus, hodie Berolinensis Cheltenhamensium n. 1829 saec. VIII f. 153—172. praescriptio ea ipsa est, quam exhibet editio, subscriptio nulla. eum descriptum esse ex exemplari hic illic damnum passo ostendunt cum hiatus non magni c. 90 fin. 242 tum c. 192^a, 217^a in spatiiis vacuis omissa et ex epitomis expleta (v. p. 14), sed in prima parte chronicorum quod multis locis (scilicet post c. 3, 6, 8, 9, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 37, 76, 79, 87, 88, 110) similiter versus aliquot vacui relictii sunt, non repetendum crediderim ab arche-

typi hiatibus, cum in hac parte epitomae vix ulla supplementa suppeditent: immo aut auctor ipse aut librarius ea videtur admisisse, ut suppleturo spatia ne deessent.

Alterum exemplum videtur recenseri in catalogo bibliothecae Lauriacensis scripto saec. X (cod. Vat. Pal. 1877 et inde Wilmanns mus. Rhen. 23, 387): *'libellus Quinti Iulii Hilarionis de origine mundi usque ad resurrectionem Christi: item in eodem libello Hieronimi chronica excerpta: inde Idacii ab anno primo Theodosii Augusti usque ad Iustinianum in uno codice.'* nam ad epitomae Hispanae librum haec referri nequeunt propter ea quae de libri principio afferuntur, quamquam cum chronica dicantur pervenire ad Iustinianum, adfuit in hoc libro continuatio, quam habet epitoma ea.

Edidit Hydatii chronica integra ex libro illo primus Ludovicus de S. Laurentio sub ficto nomine Pauli Profitii Romae a. 1615, quam editionem non vidi (repetivit eam Prudentius de Sandoval *historias de Idacio . . . Isidoro . . .* Pampelonae 1615 fol. et denuo 1634 fol. p. 26 seq.): deinde Sirmondus (Idatii episcopi chronicon et fasti consulares, Parisiis a. 1619), a quo posteriores eum pendeant, nolui eos enumerare.

Epitomae Hispanae praescribitur certe in codice Matritensi 131: *hucusque Severus qui et Sulpitius* (vide vol. I p. 626): *dehinc Idacius Gallecie episcopus item retexit hystorie ordinem*, incipit e. 37 verb. *Constantinopoli Iohannes*. subscriptio est nulla, adhaeret intervallo nullo continuatio brevis et exilis perveniens ad a. 568, quam infra (p. 35) reperies Hydatianis chronicis subiunctam. consentiunt Pereziani, nisi quod ibi praescribitur: *Idacii Galletiae episcopi chronicon*. innotuerunt eius epitomae libri renatis litteris antiquiores hi:

1. Alcobacensis deperditus, cum librum nactus multa inde excerpta inseruit annalibus suis Iohannes Vasacus (rerum Hispaniae memorabilium annales, Salmanticae a. 1552) neque tamen perfecit quod sibi proposuit ut eum ederet.

^{H^m} 2. Matritensis univ. n. 134 saec. XIII ex Alcobaciensi descriptus, in hoc epitome legitur f. 39—41; praeterea eo libro quae contineantur, exposuimus in praefatione ad Vietorem Tonnennensem, inde epitomen edidit primus Henricus Florez (*España sagrada* vol. 4 ed. 2 a. 1756 p. 420—427). nobis librum contulit Ewald, deinde excussimus ipsi Berolini.

3. Osmiae, quae Uxama fuit, in Hispania Tarraconensi Ioh. Bapt. Perezius († 1597), de quo insigni viro item diximus in praefatione ad Vietorem, in bibliotheca ecclesiae repperit codicem 'pergamenum, non tamen valde veterem' (Perez apud Villanuevam *viage* 3, 213, 215), itaque Matritensi aetate fere supparem, hodie deperditum, quo quatenus ex Perezianis nobis cognitum perspicui potuit, eorum quae ad res Hispanicas pertinent haec continebantur:

- a) chronica Gallica tradita sub nomine Sulpicii Severi (Villanueva 3, 201) adfuisse etiam in Osmensi inde videtur colligi posse, quod subscriptio talis, qualis est in Matritensi: *hucusque Severus* etc. etiam in Osmensi adfuit (Villanueva l. c. p. 201).
- b) Hydatii chronica epitomata (Villanueva l. c.).
- c) Isidori chronica (Villanueva 3, 203).
- d) latereulus regum Wandalorum (Villanueva 3, 203, 306).
- e) continuatio Isidoriana scripta e. a. 741, infra edita cum Isidorianis (Villanueva 3, 215).
- f) Isidori liber de viris illustribus habens post Osium caput de Xysto in plerisque exemplaribus omissum (Villanueva 3, 204).

Ex altero utro vel ex utroque libro descripta sunt sine dubio exemplaria facta saec. XVI, quorum innotuerunt haec:

1. scriptum manu Iohannis Paez chronistae Philippi II, servatum saec. XVI exeunte apud Zuritam (Villanueva 3, 201 cf. p. 197).

5. servatum apud Florianum Docampo, postea apud Ambrosium Moralem (Villanueva 3, 201: cf. p. 198).

6. Perezii, qui ait descripsisse se ex Paeziano, emendasse ex Osmensi, extant exempla tria: Segoviense omnium optimum, ad quod Perezius l. c. ait adiecissee se lectiones libri Osmensis distinctas nota *Ocom.*: Toletanum bibliothecae capitularis 27, 26 varia lectione adscripta nulla, quod adhibuit Florezius l. c. cum Matritensi 131, inspexit Ewald (*ueues Archiv* 6, 364): inde descriptum Matritense bibl. nat. F 38, unde Hydatiana nobis descripsit Knust, recognovit Ewald.

7. Mariana servatum hodie in museo Britannico inter codices Egertonianos n. 1873, adhibitum a Florezio l. c. cum Matritensi et Toletano Perezii, Hydatiana exhibet 1—23 seq. tracta omnino, ut monstrant lectiones quoque a Florezio allatae, ex collectaneis Perezii, quem inter auctores a se adhibitos Mariana recenset.

Crisis epitomae pendet ex codice Matritensi 131, a quo per Paezium suum exemplum duxisse videtur Perezius. Osmensis quid habuerit, ignoramus: nam ipse periit neque collatum est exemplum Perezii Segoviense variam lectionem habens inde enotatam. Perezianus liber Matritensis, cuius variam lectionem adiecimus, utilia quae suppeditavit (ut c. 56, 68, 123), sed ea paucissima, duxit omnino ex Osmensi, sed videtur ipse Osmensis tam prope accessisse ad Matritensem 131, ut etsi actatem fulisset, crisis inde parum proficeret.

Altera quae superest epitome in Gallia facta est inserta chronographiae compilatae anno fere 642 ei, quam nomine non vero, sed commodo appellamus Fredegarianam, cuius efficit librum tertium interpositum inter secundum Hieronymianorum chronicorum epitomen, et quartum excerptum ex Gregorii Turonensis historia Francorum¹⁾, praescriptio ipsa est ea, quam habet libellus integer membris tamen traiectis, subscriptio nulla subiectis nullo intervallo gestis Theoderici, eam quoque novimus ex unico codice olim Claromontano, iam Parisino n. 10910 saec. VII vel VIII: quae magno numero circumferuntur exemplaria alia hoc loco praetermitti poterunt enumerata apud Kruschium diligenter, recte is in editione compilationis illius (scr. Meroving, vol. 2) codicem illum repraesentavit, cum varia lectio plena, quam adiecit, certe in Hydatiana parte a me examinata ostendat libros reliquos a principe non differre nisi mendis hic illic facili coniectura sublatis, plerumque actis. — Prodiit primum epitome haec cum sylloge integra Fredegariana cura Henrici Canisii a. 1602.

Accedunt excerpta Montespensulana, scilicet codex olim fortasse Divionensis (v. MG. SS. 3, 367), deinde collegii Trecentensis, mox Petri Pithoei, hodie bibliothecae universitatis Montpellierensis n. 151 (Pertz *Archiv* 7, 200; *catalog. des bibl. des dép.* vol. I a. 1849 p. 341) saec. XI vel XII inter Flodoardi annales et chronica Francica ex hoc codice edita MG. SS. 3, 219 continet f. 89—100 chronicon incipiens verbis: *ab Adam usque ad deluvium generationes decem*, cuius pars extrema descripta nobis a Monodio f. 99^r. 100^r. subscripta sic: *hucusque ex ystoria beati Idatii usque ad octavam Leonis Augusti posui et usque ad primum Antimi imperatoris unum, quo in tempore post Hilarium Romanae ecclesiae XLVII Simplicius sedem tenebat*, vere ex Hydatio sumpta est eoque pleno: nam duarum epitomarum supra relatarum neutri respondet, sed epitomator non solum longe pleraque omisit, sed etiam quae recepit mutavit et subinde interpolavit, maxime quae de eclipsibus in chronicis his reperisset: praeterea quae de obitu Martini et Hieronymi et Augustini habet, aliunde aut adsumpsit aut auxit, nihilominus excerpta haec in apparatus retuli elencho eorum subiecto, in quo etiam insiticia illa reperientur.

1) De ordinatione libri, quem nuperus editor Kruschius non recte disposuit, supra dixi vol. I p. 84 not. 3. in recensione Kruschii continentur Hydatiana I. II c. 49—56.

- e. 1 Theodosius — annis XVII.
 e. 8 eorum anno III Ambrosius Mediolanio et Martinus in Galliis civitate Turonas episcopi habentur insignes.
 e. 27 anno ab incarnatione domini CCCCX et a passione CCCLXV, ab urbe autem condita MXLVIII, olimp. CCXCIII Archadius et Honorius filii Theodosii post obitum patris regnaverunt annis XXX.
 e. 34 eorum anno VII . . . . luna nova.
 a. 37^a anno . . . . Honorii XI.
 e. 58 eorum anno XX . . . . CCCLXXXIII.
 — Ipsorum quoque anno XII Hieronimus divine legis interpret apud Bethlem iude II kal. Octobris migravit ad dominum anno aetatis suae nonagesimo primo, mense sexto anno ab incarnatione domini CCCXXI indictione III. si hunc mensem sextum vis scire. ab Aprili incipe computare, qui est (*caecat versus pascue unus*).
 e. 63 Anno . . . . Honorii XXIII.
 e. 75 ipse vero XXVII anno imperii sui . . . . regnum.
 e. 62. 72 Olymp. CCC aera CCCLX Constantius Placidiam . . . Valentinianum.
 e. 76 Constantius . . . . Honorii.
 e. 80 post deinde . . . decessit.
 e. 82 anno ab . . . . XX post duos.
 e. 81 Valentinianumque . . . annis XXVII.
 e. 108^a eorum anno VIII . . . . . complisset.
 e. 136 ipsorum quoque . . . tertia hora noctis.
 e. 146 Theodosius — anno XLVIII.
 e. 147 post quem — annis VII.
 e. 150 huius anno — vastat.
 e. 162 eius quoque — imperii sui.
 e. 184 et ipse decessit.
 e. 185 deinde Maiorianus — appellatur.
 e. 210 Maiorianus — interficitur.
 e. 235 et Antimius — imperatoris.

Antiqua aetate chronica Hydatii expilarunt et is qui chronica Gallica vol. I p. 615. 666 edita ad a. 511 usque continuavit, et Isidorus in historiis suis, qui quid inde sumpserint, in ima pagina huius editionis adscriptum est. medio aevo annalium compilatoribus non multis Hydatii libellis integer praesto fuit utpote raro per ea tempora descriptus. mihi praeter auctores Hydatianis per Fredegarianam chronographiam usos, id quod obtinet exempli causa de Hugone Flaviniacensi, duo tantum innotuerunt, qui ipsum adhibuerint, scilicet Sigebertus Gemblacensis qui obiit a. 1112 (MG. SS. 6, 300 seq.) et ei aetate suppar Theodorus Palidensis (MG. SS. 16, 48 seq.: Waitz *neues Archiv* 1, 28). Sigebertus perpauca tantum ex Hydatianis excerpit a Bethmanno in editione ad marginem adnotata neque ea ad crisiū utilia: pro specimine ad e. 5. 149 et 151. 244 in apparatu Sigebertiana adscripsimus. adnotans ad a. 490: *Idacius Lemicae Hispaniarum urbis episcopus cronica sua a primo Theodosii consulatu inchoata hucusque perducit* Sigebertus fortasse deceptus est exemplari ad illum annum aliquo modo continuato. Theodorus e contrario ipsum exordium ad Hydatii praefationem formavit et postquam dixit de Eusebio et Hieronymo ita pergit: *deinde Idacius Flacensis episcopus a Gratiano et Theodosio qui post Valentem imperavit cursum annorum rerumque gestarum partim ex studio scriptorum, partim ex certo aliquorum relatu, partim ex propria cognitione quae subsecuntur adiecit usque ad decimum Leonis imperatoris annum: postea sequitur opus Theodori*, et annalibus suis non paucos locos inseruit ex

Hydatio depromptos subscribens in fine (v. ed. cit. p. 51): *hucusque Idacius episcopus*. quos locos in editione illa indicatos neque editos Oxonii contuli cum codice autographo Bodleiano Laud. misc. 633 et quae inde adnotanda essent in apparatus rettuli. crisin tamen ne haec quidem excerpta adiuverunt.

In excerptis igitur Montepessulanis Sigebertianis Theodorianis cum vix ullum subsidium esset, adhibui ad recensendum libellum tres codices Berolinensem et Matritensem 131 adsumpto hic illic Pereziano et Parisinum sese invicem explentes: nam quamquam is quem primo loco posui duobus reliquis longe praestat et integritate et fide, desiderantur in eo quoque commata quaedam (distincta in hac editione numeratione diversa et secundaria) a reliquis servata et sine dubio Hydatiana (c. 62^a, 62^b, 192^a, 214^a, 217^a), scilicet non solum argumentum ea satis per se defendit, sed etiam duobus c. 192^a servato in epitome Hispana et c. 217^a servato in Gallica hiatus codicis primarii Berolinensis (cf. p. 7) ita respondent, ut dubitari non possit adfuisse ea in eius archetypo, sed evanida facta esse et propterea omissa. annorum indicatio, quam Hydatius ut passim perturbavit, ita nusquam omisit, ut supra observavi, in epitoma Gallica ita retenta est, ut laterculi forma reiecta annus imperatoris plerumque enuntietur, in Hispana fere sublata substituto aliquoties eius loco aerae numero. Hispanus epitomator ut multa omisit, ita aliena nulla Hydatianis inseruit: contra Gallicus ut in aliis compilationis suae partibus ab eiusmodi interpolatione non abstinuit, Hieronymiana praesertim Priamo suo Francico similibusque additamentis exornans, ita hic quoque quae apud eum leguntur c. 25^a de sepultura Theodosii I, c. 90 de tempore quod in Baetica exegerint Vandali, c. 119 de Rechila Geiserici successore, c. 150 de proelio Mauriacensi ab Hydatio aliena aut sunt aut videntur esse: certe extremo loco adhibuit Gregorium Turonensem, verba scriptoris Hispanus epitomator repetit non mutata, Gallicus passim barbare corripit: ceterum ad emendandum codicem pleniorem neuter valde facit videnturque quae in Hydatianis librarii corruperunt non multa opinor, pleraque iam similiter corrupta adfuisse in communi archetypo eo, a quo descendunt tam Berolinensis liber quam epitomae duae. hoc quaeritur tres testes ubi dissentiunt, id quod raro usu venit, utrum duobus contra tertium standum sit an sint loci, ubi in errore epitomae duae conspirent contra Berolinensem, id est nun descendant ex archetypo communi: et hoc videtur verum esse. res decisa esset, si constaret locum de Martino Turonensi (c. 37^a), qui abest a Berolinensi, adest in epitomis duabus itemque in excerptis Montepessulanis, non esse Hydatii: sed magis est, ut sit eius, cum propter consensum trium illorum testium tum propter insectationem Priscillianistarum, quod c. 115 pro *Carthagine* textus integri epitomae duae habent *Carthago magna*, quamquam aliquatenus id tuetur quem in adnotatione laudavi locus Liberati, cum vix Hydatii sit, facit ad originem communem duarum epitomarum adstruendam.

Commentarios in Hydatii chronica scriptos ab Iohanne Malthaeo Garzon Hispano cancellario universitatis Lovaniensis a. 1763 servat codex bibliothecae Bruxellensis n. 17971 (Pertz *Archiv* 8. 545), edidit in actis Belgicis (*compte rendu de la commission royale d'histoire* vol. 10 Bruxelles 1815) Xaverius de Ram.

Orthographica duarum epitomarum sperni potuerunt: nam Hispanam cum habeamus in codice saeculi XIII, operae pretium non est de eius erroribus referre, Gallicae autem propter incredibilem barbariam sane memorabilem scribendi rationem qui noscere cupit, intemeratam eam reperiet in editione compilationis Fredegarianae, Berolinensem librum, qui ita remanet solus, pro re scriptum emendate nos solito more ibi expressimus, ubi eum sequi potuimus: errores non receptos in apparatus subieci.

ae e ae.

ae pro *e* in fine vocabuli: *assiduac* (em.) 100 — *duac* 112 — *speciac* (em.) 186 — item *caelebrare* (em.) 14.

ae vel *e* pro *oe*: *cepta* 107 — *caeperat* 90 — *cacteri* 175 — *Suaeri* ubi indicavi.
e pro *ae* passim, ut *betica* constanter, *gallecia* constanter, *hebrei*, *plage* cet.

b et *p*.

elabsam (em.) 223.

b et *r*.

Sucri constanter; praeterea non permutantur.

c et *t*.

c pro *t*: *bonifacius* 99 (plerumque recte) — *sacerdotii* 248.

t pro *c*: *conditiones* 155 — *ditio* 223 — *martiani* 154, 165, 166 (plerumque recte) — *pernitiosam* 143 — *patritio* 60 bis — *provincia* 106 (em.), 133 (em.), 149 (em.).

d et *t*.

aliquod (em.) 126.

quot (em.) praef. p. 14, 19.

e et *i*.

i pro *e*: *octubris* 42, 151, 173 — *discriptio* praef. p. 14, 7.

h omitta: *aul* 90 (em.), 92 (em.) — *ora* (em.) 191 — *ylatius* vide p. 3 — *yltropis* 25; item *Cartag-* 36 (em.) et alibi passim — *debuere* — *eravit* 48 — *pasee* 5 (em.). — *Uni* constanter, ut indicat varia lectio.

i et *y*.

i pro *y*: *assiriis* — *hieronimus* plerumque, *hyeronimus* 59 — *hierosolim-* — *presbiter*.

y pro *i*: *epifanius* — *hyeronimus* 59.

m et *n*.

quemdam 138 (em.).

o et *u*.

o pro *u*: *consulato* 76 (em.) — *ererrito* 173 (em.).

u pro *o*: *octubris* 42, 151, 173.

pos = *post* 82 (em.).

geminatio male omitta: *alata* (em.) 109 — *eficta* 73 — *galiam* (em.) 51 — *ilas* 134 — *ingresus* 49 — *inoportunitate* 236 — *missi* (em.) 197 — *quinqenalia* 14 — *rediderant* (em.) 168 — *successor* 128. — Manus secunda passim pro *ecclesia* emendavit *eclesia*.

geminatio male admissa: *affrica* 236 — *commitem*, *commitum* 17, 92, 151, 218 — *camellorum* 174 (em.) — *discriptio* praef. p. 14, 7 — *famma* (em.) 218 — *inuallidior* 186 — *pressidet* (em.) 221 — *susscriptione* 31.

1 Hucusque a sancto Hieronymo, et ipso, sicut in capite istius voluminis praefatio
2 prima declarat, cognomine Eusebio, historia in aliquantis Hispaniarum provinciis con-
3 scripta retinetur: cui si quid postea subdidit, in locis quibus deguit certo stili studio
4 declaratur. verum ad haec ignarus indignissimus omnium servorum dei Hydatius servus
5 Iesu Christi dei et domini nostri quae secuntur ab anno primo Theodosii Augusti, ut
6 comperi, et descripsi, brevi antelatae praefationis indicio.

7 Hydatius servus domini nostri Iesu Christi universis fidelibus in domino nostro
8 Iesu Christo et servientibus ei in veritate salutem.

9 1. Probatissimorum in omnibus virorum studia, quos praecipue in fide catholica
10 et conversatione perfecta testes veritatis divini cultus docet adsertio, ut ornantur
11 decore dictorum, ita et commendantur honore meritorum, ut miram in omni opere suo
12 obtineat veritas firmitatem. verum Hydatius provinciae Gallaeciae, natus in Lemica civi-
13 tate, magis divino munere quam proprio merito summi praesul creatus officii, ut ex-
14 tremus plagae, ita extremus et vitae, perexiguum informatus studio saeculari, multo
15 minus docilis sanctae lectionis volumine salutari sanctorum et eruditissimorum patrum,
16 in praesenti opere sum pro capacitate proprii sensus aut verbi ostensum ab his secutus
17 exemplar.

18 2. Quod primum Eusebius Caesariensis episcopus, qui ecclesiasticas sui numeri
19 libris scripsit historias, ab initio Nini regnantis Assyrii et sancti Abrahae patriarchae
20 Hebraeis et reliquorum contemporales is annos regum in vicesimum Constantini Augusti
21 quo imperabat annum, Graeci sermonis chronografiae concludit historia.

22 3. Post hunc successor syngrafus perfectus universis factorum dictorumque moni-
23 mentis, Hieronymus presbyter, idem Eusebius cognomento, de Graeco in Latinum
24 scripturae huius interpres a vicesimo anno supradicti imperatoris in quartum decimum
25 Valentis Augusti annum subditam texit historiam. esto ut in sanctis quibus deguit
26 Hierosolymorum locis a memorato Valentis anno in tempus, quo in praesenti vita dura-
27 vit, forte quam plurima de his quae sunt insecuta subiecerit, quia haud unquam, dum
28 valuit, a diverso stili opere cessavit. quem quodam tempore propriae peregrinationis
29 in supradictis regionibus adhuc infantulus vidisse me certus sum.

BF (intra '')

Comma hucusque . . . indicio, quod pro titulo est appendix ab Hydatio ad Hieronymum adiectae, inter extrema Hieronymi verba et computationem chronicis Hieronymianis subiectum medium interponit B, excerpta inde post adsertio (v. 10) collocat F 1 a) ad F hieronimo BF 2 spaniorum F 3 retinentur B decuit F 4 ignarus] ydatius B² indignissimus B^a ydatius B, udacius F 5 dei om. F ut comperi et] et comperet F 6 descripsi B antelatae] B², ante factae F, ante B¹ 7 ylatius B, adacius F: idacius gallecie episcopus H in eecordio (inscriptio et praefatio ab eo absunt 8 ei] se F 9 studio F 10 testis F diuine F ornatur B 12 veritas] scripsi, veritatem B ydatius B gallec- plerumque, gallec- c. 2, 49, 68, 74, 96, 97, 190 ante eam, 219 loco priore, gallec- c. 91 (em.) 173, 178, galat- (em.) 220, at callee- c. 106, 113, callie- c. 96, 196 (semper ee e facta g) B: ipsum Hydatium recam formam Callaec- posuisse probabile est, quam retinui ego, ubi eius vestigia adsunt 13 cretus B 16 praesenti opere sum] scripsi, precedenti opere suo B 22 singrafus B^b, singrafur B^a 25 subdita B 27 haud] aut B^a

4. Qui post aliquot annos beato ut erat mansit in corpore. si tum proprio operi quod subdidit aliqua subiunxerit, apud eos, ad quos scriptorum eius omne opus vel summa pervenit, certa et plena cognitio est. sed quoniam in cuiusdam studii sui scriptura dixisse eum constat debacchantibus iam in Romano solo barbaris omnia haberi permixta atque confusa¹⁾, opinamur ex huius iudicio sermonis in hoc per se annorum volumine subdito de successione temporum ab ipso nihil adiectum.

5. Tamen quia ad nostri temporis cursum, ut superior lectio docet, descriptio defluxit annorum, cum membrana huius historiae cura contigisset expertis, mentem monuit imperiti, ut de cognitis, etsi in omnibus impari gressu, vel vestigiis se substerneret praecessorum, quae fideli suscipiens cordis intuitu, partim ex studio scriptorum, partim ex certo aliquantum relatu, partim ex cognitione quam iam lacrimabile propriae vitae tempus offendit, quae subsequuntur adiecimus.

6. Quorum continentiam gestorum et temporum qui legis ita discernes. ab anno primo Theodosii Augusti in annum tertium Valentiniani Augusti Placidiae reginae filii ex supra dicto a nobis conscripta sunt studio vel ex scriptorum stilo vel ex relationibus indicantium.

7. Exim inmerito adlectus ad episcopatus officium, non ignarus omnium miserabilis temporis aerumnarum et conclusi in angustias imperii Romani, metas subdidimus ruituras: et, quod est luctuosius, intra extremam universi orbis Gallaeciam, deformem ecclesiastici ordinis statum creationibus indiscretis, honestae libertatis interitum et universae propemodum in divina disciplina religionis occasum ex furentium dominantium permixta iniquarum perturbatione nationum haec iam quidem inserta: sed posteris in temporibus quibus offenderint, reliquimus consummanda.

1. Romanorum XXXVIII THEODOSIVS per GRATIANVM in consortium regni adsumptus cum ipso et VALENTINIANO iunior regnat annis XVII.
2. I. Theodosius natione Spanus de provincia Gallaecia civitate Cauca a Gratiano Augustus appellatur.
3. Inter Romanos et Gothos multa certamina conscruntur.
4. II. Theodosius Constantinopolim ingreditur in primo consulatu suo, quem cum Gratiano agebat Augusto.
5. Alexandriae XXI. habetur episcopus Theofilus vir eruditissimus insignis, qui a primo consulatu Theodosii Ang. laterculum per centum annos digestum de paschae observatione conscribit.

BF (intra ')

1 annis B beato ut erat fortasse ser. beato vigore: beato ut meruit proposuit Hirschfeld 3 plena cognitio] *edd.*, plane cogitatio B 4 huc pertinent quae inscriptioni adiacet servus *et.* praeposit F: et quia deinceps varietatibus temporum et incursionibus barbarorum ita enecta mixta sunt, ut gestorum veritas, quae historiae inseri possit, ad plenum reperire non potest 6 nolumines subd. B¹ 7 ut] et B¹ 8 defluxit] fortasse defecit enram B 9 cognitionem B^a 12 ostendit *edd.* 14 valentini B 19 puituras B luctuosus B^a 21 propedum B dominantium] *scripsi*, dominantem B: videtur significari ex furentium nationum iniquarum (nimium barbarorum) perturbatione permixta dominantium (scilicet Romanae) 23 consummada B¹

1, 1 theodosius F *semper* 2 cum ipso et u. i. regnat] regnat cum eo et cum valentiniano M 2, 1 de pron. gallaecia cin. cauca] provinciae gallilae civitatis (*om.* cauca) F 5, 1 habetur B^a theofilus B c. 5 Sigebertus ad a. 382: Theophilus Alexandriae episcopus cyclum de observatione paschae per centum annos digestum, quem laterculum vocavit, ab hoc anno incolavit, hoc est a primo consulatu Theodosii

1) Cf. Hieronymus ep. 60: horret animus temporum nostrorum ruituras persequi: viginti et eo amplius anni sunt, quod inter Constantinopolim et Alpes Indias quotidie Romanus sanguis effunditur et quae sequuntur.

OLYMP. CCLXXXX.

6. ·III. *Athanaricus rex Gothorum apud Constantinopolim XV die, ex quo a Theodosio fuerat susceptus, interit.* 381
 7. ·III. *Gothi infida Romanis pace se tradunt*¹⁾. 382
 8. Ambrosius in Italia Mediolani episcopus. ·Martinus in Gallis Turonis episcopus et vitae meritis et patris miraculis virtutum habentur insignes.
 9. ·V. *Theodosius Arcadium filium suum Augustum appellans regni facit sibi esse consortem.* 383
 10. ·VI. *Honorius nascitur filius Theodosii.* 384
 11. *Legati Persarum ad Theodosium Constantinopolim veniunt.*

OLYMP. CCLXXXI.

12. ·VII. *Creothingorum gens a Theodosio superatur.* 385
 13. Priscillianus declinans in haeresem gnosticorum per episcopos, quos sibi in eadem pravitate collegerat, Avila episcopus ordinatur: qui aliquot episcoporum concilii auditus Italiam petit et Romam, ubi ne ad conspectum quidem sanctorum episcoporum Damasi et Ambrosii receptus cum his, cum quibus ierat, redit ad Gallias. inibi similiter a sancto Martino episcopo et ab aliis episcopis haereticius iudicatus appellat ad Caesarem, quia in Gallis hisdem diebus potestatem tyrannus Maximus obtinebat imperii.
 14. VIII. *Arcadii quinquennialia celebrantur.* 386
 15. Romanae ecclesiae XXXVI habetur episcopus Siricius.
 16. VIII. Priscillianus propter supra dictam haeresem ab episcopatu depulsus et cum ipso Latronianus laicus aliquantique sectatores sui apud Treverim sub tyranno Maximo caeduntur. Exim in Gallaciam Priscillianistarum haeresis invasit.
 17. X. *Maximus tyrannus occiditur per Theodosium tertio lapide ab Aquileia V kal. Augustus: et eodem tempore vel ipso anno in Gallis per Arvagastem comitem filius Maximi nomine Victor extinctus est.* 388
 18. *Cyregius Theodosii praefectus habetur industrius, qui factis insignibus praeditus et usque ad Aegyptum penetrans gentium simulacra subvertit.*

OLYMP. CCLXXXII.

19. XI. *Theodosius cum Honorio filio suo Romam ingressus est.* ·Undecimo anno Theodosius regni sui F 389
 ·Romam cum filio Honorio ingressus
 ·est: legis (que *add. F*^b) Romanorum
 ·integra emendacione ededit.
 20. XII. 390
 21. XIII. 391
 22. ·XIII. *Valentinianus iunior apud Viciniam scelere comitis Arvagasti occiditur et Eugenius tyrannus efficitur.* 392

BF (intra ' ') c. 6 Isid. hist. 11

6, 1 iii] tercio regni theodosiae an. *F* atanaricus *F* apud const. | constantinopolae *F* 2 susceptus] receptus *F* 7 iii] quarto regni theodosiae *F* gothi infida] infoda (*om.* gothi) *F* 8, 1 ambrosius] eorum anno iiii a. *M* in italia *om.* *M* mediolano *M* episcopus] et *M* galliis *F**M* toroniae *F*, ciuitate turones *M* episcopi *M* 2 habetur insignis *F* 9, 1 theodosius quinto regni sui an. *F* regni facit sibi esse consortem] c. r. sui fecit esse *F* 10 iii] in sexto regni theodosiae an. *F* fil. nasc. (*om.* theod.) *F* 12 iii] octauo ann. regni theodosiae *F* creothingorum *B*, graotingorum *F* 13, 5 ierat] iuerat *B* 15 habentur *B*^a xxxiii epis *margo B manu prima* 16, 1 priscillianitarum *B* 3 haer. inuasit *om.* *B* 18, 1 habentur *B*^a praedictus *B*^a 22, 1 quarto decimo regni sui ann. *F* aruagasti] *B*, aruagastis *F*

1) *In margine:* uii ioboleus ex quo dominus ascendit.

	OLYMP. CCLXXXXIII.	
23.	XV.	393
24.	XVI. <i>Eugenius a Theodosio Augusto superatus occiditur.</i>	394
25.	XVII. <i>Theodosius valitudine hydropis apud Mediolanum defunctus est anno regni sui XVII.</i>	395
25 ^a .	[aromatus sancti ecclesiae Laurentii sepultus est.]	F
26.	Et iste annus, qui Theodosii XVII. ipse Arcadii et Honorii initio regni eorum primus est: quod ideo indicatur, ne olympiadem quinque annorum turbet adiectio, in hoc loco tantum propter regnantum inserta principium.	
27.	Romanorum XL ARCADIVS et HONORIVS Theodosii filii defuncto patre regnant annis XXX.	395
28.	II.	396
	OLYMP. CCLXXXXIII.	
29.	III.	397
30.	IV.	398
31.	V. In provincia Carthaginiensi in civitate Toletis synodus episcoporum contrahitur, in quo quod gestis continetur, Symphosius et Dietinius et alii cum his Gallaeiae provinciae episcopi Priscilliani insectatores haeresem eius blasphemissimam cum adsertore eodem professionis suae subscriptione condemnant. statuuntur quaedam etiam observanda de ecclesiae disciplina communicante in eodem concilio Ortygio episcopo, qui Celenis fuerat ordinatus. sed agentibus Priscillianistis pro fide catholica pulsus factionibus exulabat.	399
32.	VI.	400
	OLYMP. CCLXXXXV.	
33.	VII.	401
34.	VIII. <i>Solis facta defectio III idus Novembris.</i>	402
35.	Romanae ecclesiae XXXVIII. habetur episcopus Innocentius.	
36.	VIII. Theodosius Arcadii filius nascitur.	403
37.	X. (Constantinopoli Iohannes episcopus praedicatur insignis [cognomento os aureum], (qui ob fidem catholicam Eudoxiam Arcadii uxorem infestissimam patitur Arrianam.)	H 401
	OLYMP. CCLXXXXVI.	
37 ^a .	XI. [(Beatissimi Martini vi- H [An. XI regni Arcadiae F [Anno ab incarna- M 405 (tam et mirabilia quae Martinus episcopus sanc- tione domini CCCCVIII (fecit Severus vir summus tus et vir apostolicus et a passione CCCLXXV, (discipulus ipsius, qui et transit a domino carne ab urbe autem condita (chronica alia quam haec deposita: cuius vita et anno MLVII. olimp. (sunt ab initio genesis mirabilia quae fecit Seve- CCCXCVI. aera	

BH (intra < >) F (intra ' ') e. 35 = Gall. 539.

25, 1 septimo decimo am. F [ualitudine] inualitudine B² [hydropis] metropis F [ap. med.]
 mediolano F 25^a habet F, non B [aromatibus F² 26, 1 iste] ipse B [initio] B^a, in initio B^b
 2 turbes B 27, 1 archadius B filii (filius F^a) theodosio F regnaverunt F 31, 1 toletis] leto B
 3 insectatores] scripsi, sectatores B 31, 5 ortigio B [celenis] caelenis B: Celeni *Plin.* 4, 20, 112, *Klavori*
Ptol. 2, 6, 24, aquae Celiniae vel Celenae *Itineraria* 32 ni *ineta* e. 31 statuuntur, item 33 ni *ineta* e. 31
 in eodem B 34 solis facta defectio (defunctio B^a [?]) iii idus novembris] feria secunda *add.* B², eorum anno
 VII facta est eclipsis solis III idus novembris III feria in prima luna anno ab incarnatione domini CCCIII,
 olimp. CCXCV, aera CCCXL, anno a mundi conditione quinquies millesimo et DCII, in XXIII parte scorpii
 luna nona M 35 xxxiiii epse B in *marg. manu prima* habentur B³ episcopis B³ 36 iiii] an.
 niii regni eorum F 37, 1 constantinopolim B cogn. os aureum *add.* H 2 eodoxiam B³ archadii
 ux. H^m, ux. arc. Hⁿ 37^a quae] qui H^m [chronicam aliam H^m, chronica (om. aliam) Hⁿ haec
 sunt] H^m, hic sanctus Hⁿ

- (usque ad sectam Priscil-
lianistarum perniciosissi-
mam conscripsit, ex-
quitur.)]
38. XII. Hierosolymis Iohannes, Caesarea Eulogius, Cypro Epifanius, Alexandria Theo- 406
philus qui supra episcopi habentur insignes.
39. Hieronymus in presbyterio praeditus in Bethleem Iudae vicinia consistens praece-
pius habetur in eunctis.
40. XIII. Post supra scriptos¹⁾ sane Arrianos qui Hierosolymis ante Iohannem epi- 407
scopi fuerint, Hydatius qui haec scribit scire non potuit. hunc vero sanctum cum
sanctis Eulogio, Theofilo et Hieronymo vidit et infantulus et pupillus.
41. XIII. 108
OLYMP. CCLXXXVII.
42. 'XV. (Alani et Vandali et *Sueri Hispanias* ingressi' aera CCCXLVII.) alii (III) 109
kal. alii 'III (idus Octobris)' memorant die. tertia feria, ('Honorio' VIII 'et Theo-
'dosio Arcadii filio' III 'consulibus'.)
43. 'Alaricus rex Gothorum Romam ingressus: cum intra et extra urbem caedes age-
'rentur. omnibus indultum est, qui ad sanctorum limina confugerunt.'
44. 'Placidia Theodosii filia, Honorii imperatoris soror a Gothis in urbe capta.'
45. 'Alaricus moritur, cui Ataulfus succedit in regno.'
46. Barbari, qui in Hispanias ingressi fuerant, caede depraedantur hostili.
47. Pestilentia suas partes non segnius operatur.
48. 'XVI. (Debacchantibus per Hispanias barbaris' et saeviente nihilominus pestilentiae 410
'malo opes et conditam in urbibus substantiam tyrannicus exactor diripit' et miles
'exhaurit: 'fames dira grassatur', adeo 'ut humanae carnes ab humano genere vi
'famis fuerint devoratae: matres quoque necatis vel coctis' per se 'natorum suorum
'sint pastae corporibus. Bestiae occisorum gladio fame pestilentia cadaveribus

BH (intra ( )) F (intra ' ') e. 42 = Gall. 552. Isid. hist. 72, 85. e. 43 = Gall. 553. Isid.
hist. 15. e. 44 = Gall. 553. e. 45 = Gall. 554. Isid. hist. 19. e. 48 = Isid. hist. 72.

39, 1 ser. praedictus 2 habentur B¹ bethleem (sic) B 40, 2 ydatius B potui] prodidit B²
42, 1 xu] xu an. regu. arcadiae et honoriae F et om. F vandali H^m (et sic deinceps H^m et Hⁿ) B²
snaeu spanias F ingressi] ingressi sunt H cccclxiii] BHH, cccclxii H^m, cccclxii Hydatii cepilatoris
Galicus et Isidorus 2 alii iiii k. alii iii idus octobris B, tercio idus octobris F, iiii (om. Hⁿ) idus
octobris H: a. 409 dies IIII k. Oct. = Sept. 28 incidit in feriam tertiam, IV id. Oct. = Oct. 12 item in feriam
tertiam, III id. Oct. = Oct. 13 in feriam quartam theodosio H 3 archad. semper H B, 2 agere-
tur Hⁿ omnibus] hominibus H confugerunt] BFFH^m, confugerant Hⁿ 44 placida F^a theodosiae F
honorii] honoris H^m, honoriae F imperatore F capta] e. est F 45 ataulfus HF 48, 1 xui]
an. xui imperiae honoriae F per om. H spanias P saeviente] saeuis galliciam ante H 2 malum H
et conditam in urbibus substantiam] conditas in urbilus substanciaeque (substantiasque Hⁿ) H, condeta in
urbis substantiam F exactor H^m e. 48 sic legitur apud Theodoram: fames etiam dira grassabatur
adeo, ut humane carnes hominum cibus fuerint, matres quoque natorum suorum paste sint corporibus, bestie
quoque gladio fame pestilentiaeque mortuorum cadaveribus assuete: passim annunciata a domino per prophetas
pericula complentur miles] milites BH 3 exhaurit H^m grassatur B, classatur H^m, grassat Hⁿ humani
carnis F ui om. F 4 fuerunt F matris F negatis F, necacis H^m

1) Scilicet apud Hieronymum a. Abr. 2364.

- (‘adsuetae quosque hominum fortiores interimunt’ eorumque carnibus pastae passim
(in humani generis efferantur interitum. et ita ‘quattuor plagis ferri famis pesti-
(‘lenticiae bestiarum ubique in toto orbe saevientibus praedictae a domino per pro-
(‘phetas suos adnuntiationes implentur.’)
49. ‘XVII.’ ([Aera CCCLVII]. subversis memorata plagarum grassatione Hispaniae // 411
(provinciae barbari ad pacem ineundam. domino miserante conversi sorte ad in-
(habitandum sibi provinciarum dividunt regiones. ‘Gallaeciam Vandali occupant et
(‘Suevi sita in extremitate oceani maris occidua: Alani Lusitaniam et Carthagini-
(‘ensem provincias et Vandali cognomine Silingi Baeticam sortiuntur.’ Hispani
(per civitates et castella residui a plagis barbarorum per provincias dominantium
(se subiciunt servituti.)
50. ‘Constantinus post triennium invasae tyrannidis ab Honorii duce Constantio intra
(‘Gallias occiditur.’
51. XVIII. Iovinus et Sebastianus fratres intra Galliam et in Africa *Heraclianus* pari // 412
(tyrannidis inflantur insania.
52. Romanae ecclesiae XXXVIII praesidet episcopus Bonifatius.
53. Augustinus Hipponeregiensis episcopus habetur insignis. inter cuius studia magni-
(fica Donatistas ab eo dei adiutorio superatos probata fides demonstrat auctorum.
OLYMP. CCLXXXVIII.
54. XVIII. ‘Iovinus et Sebastianus’ oppressi ab Honorii ducibus Narbona *interfecti* // 413
(sunt.
55. (Gothi Narbonam ingressi vindemiae tempore.)
56. (*Heraclianus* movens exercitum de Africa adversus Honorium Utriculo in Italia in
(conflictu superatus effugit ad Africam caesis in loco supradicto L milibus arma-
(torum.) ipse post Carthagine in aede Memoriae per Honorium percussoribus
(missis occiditur.
57. ‘XX.’ (Ataulfus apud Narbonam Placidiam duxit uxorem): in quo profetia Danihelis // 414
(putatur impleta. ut ait filiam regis austri sociandam regi aquilonis (nullo tamen
(‘eius ex ea semine subsistente.’)
58. (*Hierosolymis Iohanne*), de quo supra. (episcopo *praesidente* sanctus et *primus*
(post Christum dominum *martyr Stefanus* revelatur.)

BII (intra ( )) *F* (intra ‘ ’) c. 49 = Gall. 557. Isid. hist. 73. 85. c. 55 = Gall. 559.
c. 57 = Gall. 559. Isid. hist. 49.

18, 5 sunt] fuerunt *H* pastae] baste *F*, in pasce *H^m* pestilentia] -tiae *BF* 5. 7 cadaueribus a.
quosque (sic *B^b*, quoque *B^a*, quosque *H*) hominum (homines *H*) t. interimuntur] bestiarum infestatione
interementur homines *F* 7 efferantur] *B*, efferuntur *H* et om. *H* quattuor] his q. *F* 8 bestiarum]
infestatione bistearum *F* ubique] *B²HF*, ibique *B¹* 9 adnuntiantes *F* impletur *F*, implent *H^b*
49, 1 xiii] au. xui honoriae regni *F* era cecluii *H*, om. *B* plagarum *H^m* crassatione *BH^m*
2 pacem] *H*, precem *B* ineundem *H^m* ad om. *H^m* 3 sibi pron.] pr. s. *H* gallicia *F* 4 snaeni
BF sita] sitam *BII*, om. *F* stremitate *F* oc. mar.] mar. oc. *H*, om. *F* occidua] *BII*, succedunt *F*
lusitania *F* 4. 5 cartaginiensis (-ses *B²*) *B*, cartageniuse *F*, cartaginem *H* 5 provincias] *BF*, pro-
vinciam *H* et om. *F* coinomento *F* silingi] silin *B*, selingi *H^m*, sylingi *H^b* beticas *F*
hispani] *H*, spani *B* 6 per om. *H* residui a] residua *H* per om. *H* 7 se subiciunt] *B*, sue
subiugant *H* 50, 1 inuasit tiramidem *F* honorio *BF* 51, 1 duci *F* intra gallias] in gallicia *F*
51, 2 tyrannis *B* 53, 1 habentur *B^a* 2 donatistas] donatis *B¹* 54, 1 iuni xx annis *F* et om. *B¹* sebasti-
anus] sabastianus tiranni *F* post ducibus *ins.* quorum iovinus (et *ins.* *B²*) sebastianus *B* 55 post 56 *H*
56, 1 heraclianus] raclianus *H^m* africa *H* (semper) honorium utriculo] utriolo honorium *H^m* 1. 2 in confl.]
confl. *H^b* 2 ad] de *H^m* caesi *B^a* L milibus] uno xx *H^m*, uno et viginti *H^b* 3 cartaginem *B*
57, 1 xx] a. m. xx imperiae honoriae *F* ataulfus *H*, adaulfus *F*, athaulfus *Theodoros* profetia *B^a* 2 ait]
agit *F* nullo t. eius (om. *F*) ex ea semine subsistente] nihil tamen ex eius semine subsistente ex ea *H*
58, 1. 2. hierosolymis ioh. de (om. *B*) q. s. . . . sanctus et (sic *H*, sancto et *B^a*, sancto *B^b*) primus . . . reve-
latur] eorum anno XX olimp. CCXCVIII hierosolimis [sic] iohanne episcopo presidente sanctus et primus
martyr stephanus revelatur anno post passionem domini CCCLXXXIII *M*

59. XXI. Hieronymus qui supra praecipuus in omnibus, elementorum quoque peritissimus 415
 Hebraeorum in lege domini quod scriptum est diurna nocturnaue meditatione
 continuus studia operis sui reliquit innumera. ad ultimum Pelagiani sectam cum
 eodem auctore adamantino veritatis malleo contrivit. adversum hos. et adversum
 alios haereticos extant eius probatissima monumenta.
60. XXII. (Ataulfus a patricio Constantio pulsatus. ut relicta Narbona Hispanias 416
 'peteret. per quendam Gothum apud Barcelona' inter familiares fabulas 'iugulatur.
 'cui succedens Vallia in regno cum patricio Constantio pace mox facta Alanis et
 'Vandalis Silingis in Lusitania et Baetica sedentibus adversatur.')
61. Alexandrinae ecclesiae post Theofilum qui praesederit ignoravit haec scribens.
62. ('Constantinus Placidiam accepit uxorem.')
- 62^a. ('Fredbalum regem gentis Vandalorum sine ullo certamine ingeniose captum ad 417
 imperatorem Honorium destinat.')
- 62^b. ('Hydatii ad deum conversio peccatoris.')
- OLYMP. CCLXXXVIII.
63. XXIII. (Vallia rex Gothorum Romani nominis causa intra Hispanias caedes ma- 417
 gnas efficit barbarorum.)
64. XXIII. Solis facta defectio die XIII kal. Aug. qui fuit quinta feria. 418
65. Romanae ecclesiae post Theofilum XXXVIII praesidet episcopus Eulalius.
66. *Durante episcopo quo supra gravissimo terrae motu sancta in Hierosolymis loca*
quassantur et cetera. de quibus ita gestis eiusdem episcopi scripta declarant.
67. ('Vandali Silingi in Baetica per Valliam regem omnes extincti.')
68. ('Alani', qui Vandalis et Suevis potentabantur. 'adeo caesi' sunt 'a Gothis. ut ex-
 'tincto Addace rege ipsorum panai. qui superfuerant. abolito regni nomine Gunderici
 'regis Vandalorum. qui in Gallacia resederat. se patrocinio subiugarent.')
69. (Gothi intermisso certamine quod age- 419
 bant per Constantium ad Gallias revo- sedem elegunt: a mare Terrenum et
 eati sedes in Aquitania a Tolosa fluxio Rodano per Ligerem fluvium
 usque ad Oceanum acceperunt.) usque Ocianum possident.
70. ('Vallia eorum rege defuncto Theodericus succedit in regno.')

BH (intra ( )) *F* (intra ( )) e. 60 = Gall. 562. Isid. hist. 19. e. 62 = Gall. 563. e. 63 =
 Isid. hist. 21. e. 67 = Gall. 564. Isid. hist. 22. e. 68 = Gall. 564. Isid. hist. 22. e. 69 =
 Gall. 565. Isid. hist. 22. e. 70 = Gall. 569. Isid. hist. 23.

59, 1 adamantina n. melle *B* 60, 1 xxii] xxii an. imperiae honorie *F* ataulfus *H*, adaulfus *F*
 constantino *H*ⁿ 1. 2 pulsatus (pulsatur *F*) ut relicta narbona (narrabona *B*^a) hisp (spanias *F*) peteret]
 pulsus rel. n. hisp. petens (potens *H*^m) *H* 2 per quendam gothum (gothorum *H*^m) a quendam gotho *F*
 apud barcelonam] *B*, apud barcinonam (barclimonem *H*^m) *H*, barcelona *F* 3 succedens *B*^a, suc-
 cessit *F* unalia *H* constantino *H*ⁿ pacem *B*^a, pax *F* 4 silingis] coinomento silingis *F*
 lusitaniae *B* 61 quis *B*² 62 constantinus placidiam accepit (duxit *F*) uxorem] const. pl. sororem
 archadii et honorii duxit uxorem ex qua genuit filium nomine valentinianum *M* 62^a habet *F*, om. *BH*
 fredibalum *F*redegariani dett. regem] regi *F* 62^b idatii (idacii *H*^m) ad deum (ad d. om. *H*^m) conu.
 pecc. *H*, om. *BF* 63, 1 unalia *H* 1. 2 magna *B*¹ 64 xxiu solis . . . quinta (*B*^b, quinta *B*^a)
 feria] anno ab incarnatione domini cccxxi olymp. cccxiiii celipsis solis facta est xiiii kal. aug. quod fuit iii
 feria luna xxiiii in secunda parte leonis anno imperatoris honorii xxiii *M* 65 post theofilum del. *B*²
 66, 1 ep̄s *B*¹, ep̄o *B*² 67 vandali silingi] ann. xxvii honoriae regni vandali (om. silingi) *F* unaliam *H*
 omnes] *B*, plurimae sunt *F*, om. *H* 68, 1 potentabantur] *BH*ⁿ, potentabat *H*^m 3 ut extincto]
 fortiter uallati *F* atace *H*, addacher *F* regem *F* 4 superfuerunt *H* 4. 5 abolito regni nomine]
 obliro r. n. *F*, obliro r. n. post subiugarent *H* 5 gunderico regi *F* vandalarum *H*ⁿ c gallicias
 resedebat *F* patricio *H*^m 7 subiugauerunt *F* 69, 1 agebat *B* constantium *H*ⁿ 2 aquitania *B*¹,
 aquitania *H* usque burdegalam *chron. Gall.* 70 unalia *H* theodericus *H*^m, theodericus *H*ⁿ,
 theodorus *F*

71. XXV. Inter Gundericum Vandalarum et Hermericum Suevorum reges certamine 419^a
 orto Suevi in Nerbasis montibus obsidentur a Vandalis.
72. (Valentinianus Constantii et Placidiae filius nascitur.)
73. In Gallicana regione in civitate Biterris multa signa effecta terrifica Paulini epi-
 scopi eiusdem civitatis epistola enarrat ubique directa.
74. XXVI. Vandali Suevorum obsidione dimissa instante Asterio Hispaniarum comite 419^b
 et sub vicario Maurocello aliquantis Bracara in exitu suo occisis relicta Gallaecia
 ad Baeticam transierunt.
75. (Honorius apud Ravennam Constantium consortem sibi facit in regno.)
 OLYMP. CCC.
76. XXVII. (Constantius imperator Ravenna moritur) in suo tertio consulatu. 420
77. XXVIII. Castinus magister militum cum magna manu et auxiliis Gothorum bellum 421
 in Baetica Vandalis infert. quos cum ad inopiam vi obsidionis artaret, adeo ut
 se tradere iam pararent, inconsulte publico certamine confligens auxiliorum fraude
 deceptus ad Terraconam victus effugit.
78. (Bonifatius palatium deserens Africam invadit.)
79. XXVIII. 422
80. XXX. (Honorius' actis tricennalibus suis Ravenna obiit.) 423
81. (Paulinus nobilissimus et eloquentissimus dudum, conversione ad deum nobilior
 factus, vir apostolicus, Nola Campaniae episcopus habetur insignis: cui Terasia
 de coniuge facta soror testimonio vitae beatae aequatur et merito.) extant ipsius
 egregii studia praedicanda.
82. (Romanorum XLI THEODOSIUS Arcadii filius ante aliquot annos regnans in
 partibus Orientis defuncto patre post obitum Honorii patrum monarchiam tenet
 imperii, cum esset annorum XXI.)
83. Iohannes arripit tyrannidem.
 OLYMP. CCCL.
84. I. (Theodosius Valentinianum amitae suae Placidiae filium Constantinopoli Cae-4245

BH (intra $\langle \rangle$) *F* (intra $\langle \rangle$) e. 71 = Gall. 567. Isid. hist. 73. e. 74 = Gall. 568. Isid.
 hist. 73. 85. e. 75. 76 = Gall. 570. e. 78 = Gall. 571. e. 81 = Gall. 575. 576.

71, 1 xxv] xxv imperiae honoriae an. *F* vandalarum] vandoborum *B*, vand. regi *F* ermenricho
 suavorum *F* reges *om.* *F* certamine] bellum *F* 2 suavi *F* in nerbasis (*sic B^a*, erbasis *B^a*) in
 montibus *B*, in nerbasis montibus *F*, merbasorum montibus *chr. Gall.*: *Ναρχασις Vaccaris conterminos*
nominal Ptolemaeus 2, 6, 48. obsidentibus *F* a vandalis *F*, ab vandalis *B^a*, ab uandalis *B^a*
 72 valentinianus *H^a* 73, 1 biterris] *B Theodorus* 74, 1 suavorum *F* astirio *B* 2 gallicia *F*
 75 honorius apud r. const. cons. sibi f. in regno (sibi f. i. r. cons. *H*, cons. regni facit *F*) ipse nero xxvii
 anno imperii sui apud ravennam constantium patricium sibi consortem facit in regnum *M* 76 constantius
 imperator ravenna (-nam *H^aMF*, ravennae *H^a*) moritur in suo tertio consulatu (consulato *B*, consulatus anno *F*)
 constantius iii anno id est primo consulatu suo moritur anno xxviii honorii *M* 77, 1 xxviii] xxviii
 imperiae honoriae an. *F* et] in *F* 2 in baetica] betece *F* inopiam ni] inopia (*om.* ui) *F* adeo
 ut] et *F* 3 se tradere iam] tradere se *F* pararent] parent *B^a* inconsulto *F* 4 ad terraconam]
 terragona *F* fugit *F* 80 xxx honorius (xxx honorio imperiae an. *F*) actis tricennalibus suis ravenna
 (ravennae *H^a*) obiit] post deinde honorius a. tr. s. et ipse decessit *M* 81, 1 deum] dominum *H^a*
 2 nolae *H^a* campiae *B¹* habentur *B¹* tharasia *H^m*, farasia *H^a* 3 coniuge *B* merito] *BHM*,
 marito *H^a* ipsius] operis ipsius *B²* 83, 1 romanorum xli (xliii *H*) theodosius (theodosius *H^m*) arcadii
 filius a. a. annos (annis *H^a*) regnans in partibus orientis defuncto patre post obitum honorii (-rio *F^b*) patrum
 monarchiam (patrum monarchiam *F^a*) tenet (tenuit *H*) imperii (imperans *F*) cum esset (e. e. *om.* *F*) annorum
 xxi (*sic H*, xx *B¹*, xxii *B²*, xxii *F*) anno ab incarnatione domini ceceli a passione cecexeni olimp. ceci theo-
 dosius arcadii filius post obitum patris regnavit in partibus orientis deinde post obitum honorii patrum sui
 monarchiam tenet imperii cum esset annorum xx post duos (*seq. sp. rac. vocabuli unius*) *M* 84, 1 theodosius
 valentinianum (no *F*) amitae suae placidiae (placide *H*) filium (filio *F*) constantinopoli (-polim *H*, -pole *F*)
 caesarem facit] valentinianumque constantii et placidie amitte suae filium apud constantinopolim consortem
 sibi facit regni regnavit annis xxvii *M* constantinopolim *H^m*, constantinopole *F*

(sarem facit) et contra Iohannem mittit: sub quo 'a ducibus'. qui cum eo per Theodosium missi fuerant, 'apud Ravennam' primo anno invasae tyrannidis occiditur et Felix patricius ordinatur' et magister militum.

85. (Valentinianus', qui erat 'Caesar. Romae Augustus appellatur'.)
86. (Vandali Baliaricas insulas depraedantur deinde: Carthagine Spartaria et Hispali 'eversa et Hispaniis depraedatis Mauritaniam invadunt'.)
87. II. Romanae ecclesiae XL praesidet episcopus Caelestinus. 426
88. III. 427
89. IIII. (Gundericus rex Vandalorum capta Hispali. cum impie elatus manus in ec- 428
(clesiam civitatis ipsius extendisset. mox dei iudicio' daemone 'correptus interiit:
(cui Gaisericus frater succedit in regno'. qui. ut aliquorum relatio habuit. effectus
(apostata de fide catholica in Arrianam dictus est transisse perfidiam.)
OLYMP. CCCII.
90. V. (Gaisericus rex de Baeticae pro- 'An. V reg. Theodosiae Gaisiricus rex / 429
(vinciae litore cum Vandalis omnibus 'Wandalorum cum Vandalis cunctaque
(eorumque familis mense Maio ad 'eorum familia Mauritania (-nea *F*^h) in
(Mauritaniam et Africam relietis 'Africam transit. interfecto Ermengario
(transit Hispaniis. qui priusquam per- 'regi Suaevorum iniuria sancti Eulaliae
(transiret. admonitus Heremigarium 'in eodem ac si nollens ulciscetur.
(Suevum vicinas in transitu suo pro- 'consederunt Vandali in Betaca an.
(vincias depraedari. recursu cum ali- 'LIII.
91. VI. Suevi sub Hermerico rege medias partes Gallaciae depraedantes per plebem. 430
quae castella tutiora retinebat. acta suorum partim caede. partim captivitate
pacem quam ruperant familiarum quae tenebantur redhibitione restaurant.
92. (Per Aetium comitem haud procul de Arelate quaedam Gothorum manus extingui-
(tur Anaolso optimate eorum capto.)

BH (intra { }) *F* (intra ' ') e. 86 = Gall. 584. Isid. hist. 73. e. 89 = Gall. 584. Isid. hist. 73. 74. e. 90 = Isid. hist. 74. 85. e. 91 Isid. hist. 85.

84, 2 et] quem *F* iohannem] iohanne tyranno *F* ducibus] d. suis *F* 3 apud ravennam] ravenna *F* 4 et om. *F* 85 romam *F* 86, 1 baliaricas] bariarica *B*^a, baliaricas *H* deinde] *Isidorus*, qui que *BH*^m, et *H*ⁿ et *chr. Gall.* spartariae et spaliae nersa *B* 2 mauritaniam invadunt] arreptis navibus Mauritaniam petunt *chr. Gall.* 88 iii] iii qui *B*^a 89, 1 iii] ann. iii theodosi regu. *F* gundericus *Theodorus* ispali *B*, spali *F* 1. 2. cum impie elatus manus (*H*, minus *B*) in ecclesiam (-sia *B*) e. i. extendisset] cum insidias ecclesiarum intenderit *F* 2 gaisaricus *H*ⁿ, gaysaricus *H*^m, gaisiricus *F* 4 transisse *H*^m 90, 1 gaysaricus *H* rex] r. mandaborum *H* 4 transit *H* ermigarium *H* 7 suevum] svenorum regem *H* 8 ricorso *H* 9. 10 praedantem in lusitania consequitur] *B*, predante lusitaniam ulcio consequitur divina *H* 10 haud] aut *H*ⁿ, autem *H*^m 11 hemerita *H*^m 11. 12 quam cum s. m. e. iniuria sprenerat] cum s. martiri e. iniurias premisset *H* 13 gaysaricum *H* ex his] cum eis *H*^m, cum iis *H*ⁿ 14 arrepto] a retro *H*^m 15 in] et *H*^m thimo *H*ⁿ 17 extincto] ex intincto *B*^a 18 gaisericus (*adest s*) in *sp. vac. om. B*¹, gaysaricus *H* emanigat *H* 91, 1 gallaciae *B* 92, 1 per aetium comitem] praetium commitem *B*¹, abetio comite *H*^m, acti comite *H*ⁿ de *om. H*^m arellato *H* 2 aneal-so *H*

93. Iuthungi per eum similiter debellantur et Nori.
94. Felix qui dicebatur patricius Ravenna tumultu occiditur militari.
95. 'VII. Aetius dux utriusque militiae' Noros edomat rebellantes.' 431
96. Rursum 'Suevi initam eum Callaecis pacem libata sibi occasione conturbant.' ob
quorum depraedationem Hydatius episcopus ad Aetium ducem, qui expeditionem
agebat in Gallis, suscipit legationem.
97. Vetto, qui de Gothis dolose ad Gallaeciam venerat, sine aliquo effectu redit ad
Gothos.
98. VIII. Superatis per Aetium in certamine Francis et in pace susceptis Censorius 432
comes legatus mittitur ad Suevos supradicto secum Hydatio redeunte.
99. ([Aera CCCCLXX.] Bonifatius in aemulationem Aetii de Africa per Placidiam H
(evocatus in Italiam) ad palatium redit. qui depulso Aetio in locum eius succe-
dens paucis post mensibus inito adversum Aetium conflictu de vulnere, quo fuerat
percussus, interit. cui Sebastianus gener substitutus per Aetium de palatio supe-
ratus expellitur.
OLYMP. CCCIII.
100. VIII. Regresso Censorio ad palatium Hermericus pacem cum Gallaecis, quos prae- 433
dabatur assidue, sub interventu episcopali datis sibi reformat obsidibus.
101. Symphosius episcopus per eum ad comitatum legatus missus rebus in cassum
frustratur arreptis.
102. In conventu Lucensi contra voluntatem Agresti Lucensis episcopi Pastor et Syagrius
episcopi ordinantur.
103. 'Aetius dux utriusque militiae patricius appellatur.' 434
104. X. Sebastianus exul et profugus effectus navigat ad palatium Orientis.
105. Romanae ecclesiae XII. habetur episcopus Nystus. 435
106. XI. Hierosolymis Iuvenalem episcopum praesidere Germani presbyteri Arabicae
regionis exinde ad Callaeciam venientis et aliorum Graecorum relatione comperi-
mus, adiecentibus Constantinopolim eum cum aliis et Palaestinae provinciae et
Orientis episcopis evocatum sub praesentia Theodosii Augusti contracto episco-
porum interfuisse concilio ad destruendam Hebionitarum haerese[m], quam Atticus
eiusdem urbis episcopus pravo stultissimae sectae resuscitabat ingenio. quo vero
tempore sancti Iohannes, Hieronymus et alii, quos supra diximus ¹⁾, obierint vel
quis nomine Iohanni ante Iuvenalem successerit, sicut et fecisse cognitum est in
brevis seniore[m] quendam, referentum sermo non edidit.
107. XII. Narbona obsideri coepta per Gothos. 436
108. 'Burgundiones, qui rebellaverant, a Romanis duce Aetio debellantur.'
- 108^a. ([Sanctus insignis Augustinus recedit H Eorum anno VIII, olymp. CCCIII, aera M
(corpore).] CCCCLXX sanctus insignis Augustinus
episcopus et doctor eximius transit ex

BH (intra ( )) F (intra ( )) e. 100 = Isidorus hist. 85. e. 107 = Gall. 594.

93 per eum] per per eum B 95 ni] septimo anno imperiae theodosiae F¹ agecius F^b, agre-
cius F^a nuros B¹ 96, 1 inita F¹ callaecis B¹, gallicis B², gallicies F¹ libata F¹ 2 ydatius B
1 agebant B¹ 98, 1 per aetium] praetium B¹ 2 supradictu B^a ydatio B 99, 1 era cccclxx] H,
om. B 2 evocatus] renocatus H, renocatur Hispani dett. 3 conflictu B¹ 3 per aetium] praetium B¹
100, 1 censurio B 102, 1 lucensis B¹ siagrius B 2 ordinatur B¹ 103 aetius] an. niij regni
theodosiae agecius (agrecius F^a) F¹ 104 et] e B¹ 105 habentur B¹ 106, 2 gallectiam B¹, galle-
ciam B² venientes B¹ 3 eum] eos B 4 episcopos B 5 urbis] ubi B¹ 5 nomine del. B²
9 edidit] edidicit B² 108 burgundiones] an. x regni theodosiae burg. F¹ rebellabant romanis a duci
agecio (agiecio F^b) sunt perdonati F¹ duccio B¹ 108^a corpore] H^{m(1)}, a corpore H^{m(2)}, e corpore Hⁿ

1) Cf. c. 38, 40.

corpore, cum vixisset annos LXXVI.
in clericatu vel episcopatu annos ferme
XL compleisset.

109. <Uno eodemque tempore Alexandriae Cyrillum episcopum praesidere et Constan-
(tinopoli Nestorium haeticum Hebionaeum Cyrilli ipsius ad eundem epistola et
(haeresem destruentis et regulam fidei exponentis ostendit. haec cum aliis habe-
(tur allata.)
OLYMP. CCCIII.
110. 'XIII.' Narbona obsidione liberatur 'Actio duce et magistro militum. Burgundio- 137
'num caesa XX millia.'
111. Rursus Censorius et Fretimundus legati mittuntur ad Suevos.
112. XIII. <Gothorum caesa VIII millia' sub Actio duce.) 138
113. 'Suevi eum parte plebis' Callaeciae, 'cui adversabantur, pacis iura confirmant.'
114. 'Hermericus rex morbo oppressus Rechilam filium suum substituit in regnum: qui
'Andevotum cum sua, quam habebat, manu ad Singillionem Baeticae fluvium aperto
'marte prostravit' magnis eius 'auri et argenti opibus occupatis.'
115. XV. <'Carthagine fraude decepta' die XIII kal. Novembris omnem Africam rex 139
(Gaisericus invadit.)
116. 'Bello Gothico sub Theoderico rege apud Tolosam Litorius Romanus dux incon-
'sultius cum auxiliari Hunorum manu intruens caesis his ipse vulneratus capitur et
'post dies paucos occiditur.'
117. <Inter Romanos et Gothos pax efficitur.)
118. <Gaisericus elatus impie episcopum 'Gaisiricus rex Suaeavorum multas in F
(clerumque Carthaginiis depellit ex ea 'sacerdotibus fecit stragis.'
(et iuxta prophetiam Danihelis demu-
(tatis ministeriis sanctorum ecclesias)
(catholicas (tradit Arrianis.)
119. <'Rechila rex Suevorum Emeritam ingreditur.'
120. XVI. Gaisericus Siciliam depraedatus Panormum diu obsedit: qui damnati a catho- 440
licis episcopis Maximini apud Siciliam Arrianorum ducis adversum catholicos prae-
cipitatur instinctu. ut eos quoquo pacto in impietatem cogeret Arrianam. nonnullis
declinantibus aliquanti durantes in catholica fide consummavere martyrium.
121. <Censorius comes, qui legatus) missus (fuerat ad Suevos, rediens Martyli obsessus
(a Rechila in pace se tradidit.)

BH (intra < >) F' (intra < >) c. 114 = Isid. hist. 85. c. 119 = Isid. hist. 85. c. 120 =
Isid. hist. 74.

109, 1 uno] qui uno H cirillo episcopo H praesidere B¹, presidente H constantinopolim B
2 nestorio eretico ebione (nebione H^m) chirilli H ad eundem epistola et] epistolam eorundem H exponen-
tes H^m 3. 4 habetur allata] H^m, habitura data H^m, habentur allata B 110, 1 xiii . . . duce] xiii an-
regni theodosiae ab agecio duci F 111 mittitur B^a 112 *conjugit eum c. 110 sic*: gothorum qui eis
auxiliauerant, viii milia caesa sunt F 113 sueti xiiii an. regni theodosiae suavi F calaeciae B^a,
galleciae B^b 114, 1 ermenricus rex suaeavorum F rynchilam F regno F 1 3 qui andevotum . . .
prostravit] quem postea betece fluvio gothi prostraverunt F 115, 1 carthagine] B, cartago magna HF: cf.
Liberatus brev. causae Nestor. c. 5: veniens Carthagine[m] magnam et c. 20: adductus Carthagine[m] magnam
xiii] xii (xxii H^m) die xiiii H 2 gaysaricus H^m, gaysericus H^m 116, 1 bellum F theoderico F
tolosa F dux rom. F 2 auxilia F hunorum B, chunorum F manu] manum magna F his]
parte plurima suis F capitur] a gothis capetur F 118, 1 gaysaricus (-sericus H^m) rex H impie
om. H 2 depellit H^m 4 ministeris] B, misteris H 5 tradidit BH *Theodorus* 119 richila H.
richyla F suaeavorum] suaeavorum qui gaisirico successerat F aemereta F 120, 1 siciliam B¹ 2. 3 preci-
pitatus B 121, 1 censorius B^aH^m, consurius H^m rediens] H, residens B martysi B^a, miserili H^m,
myrtili H^m 2 ad rechilane H^m, a rachilane H^m

OLYMP. CCCV.

122. XVII. (Rex Suevorum diuturno per annos VII morbo adflctus moritur Hermericus.) 441
 123. Rex (Rechila Hispali obtenta Baeticam et Carthaginiensem provincias in suam
 (redigit potestatem.)
 121. (Sabino episcopo de Hispali factione depulso in locum eius Epifanius ordinatur
 fraude, non iure.)
 125. Asturius dux utriusque militiae ad Hispanias missus Terraconensium caedit multi-
 tudinem Baeaudarum.
 126. XVIII. Cometae sidus apparere incipit mense Decembri: quod per menses aliquot 442
 visum subsequens in pestilentia plagae, quae fere in toto orbe diffusa est. prae-
 misit ostentum.
 127. ([Aera CCCCLXXXI] Constantinopolitanae ecclesiae depulso Nestorio praesidet *H*
 (episcopus Flavianus.)
 128. XVIII. Asturio magistro utriusque militiae gener ipsius successor ipsi mittitur Mero- 443
 baudis, natu nobilis et eloquentiae merito vel maxime in poematis studio veteri-
 bus comparandus: testimonio etiam provehitur statuarum. brevi tempore potestatis
 suae Araeclitanorum frangit insolentiam Baeaudarum. mox nonnullorum invidia
 perurgente ad urbem Romam sacra praeceptione revocatur.
 129. XX. Sebastianus illic, quo confugerat, deprehensus sibi adversa moliri e Constan- 444
 tinopoli fugit admonitus et ad Theodorem regem Gothorum veniens conquaesitam
 sibi, qua potuit, Barcionam hostis factus ingreditur.

OLYMP. CCCVI.

130. XXI. In Asturicensi urbe Gallaeiae quidam ante aliquot annos latentes Manichaei 445
 gestis episcopalibus deteguntur, quae ab Hydatio et Thoribio episcopis, qui eos
 audierant, ad Antoninum Emeritensem episcopum directa.
 131. Vandali navibus Turonio in litore Gallaeiae repente advecti familias capiunt
 plurimorum.
 132. Sebastianus de Barcilone fugatus migrat ad Vandalos.
 133. Per episcopum Romae tunc praesidentem gesta de Manichaeis per provincias
 diriguntur.
 134. XXII. Vitus magister utriusque militiae factus ad Hispanias missus non exiguae 446
 manus fultus auxilio, cum Carthaginienses vexaret et Baeticos, succedentibus cum
 rege suo illie Suevis, superatis etiam in congressione, qui ei ad depraedandum in
 adiutorium venerant, Gothis, territus miserabili timore diffugit. Suevi exim illas
 provincias magna depraedatione subvertunt.
 135. XXIII. Romanae ecclesiae XIII. praesidet episcopus Leo: huius scripta per epi- 447
 scopi Thoribi diaconem Pervincum contra Priscillianistas ad Hispanienses episcopos
 deferuntur. inter quae ad episcopum Thoribium de observatione catholicae fidei
 et de haeresum blasphemis disputatio plena dirigitur, quae ab aliquibus Gallaeis
 subdolo probatur arbitrio.

BH (intra < >) *F* (intra < >) c. 122 = Isid. hist. 85. c. 123 = Isid. hist. 86.

122, 1 hermericus ante rex *H* [suevorum] uerorum *B* moritur] interit *H* 123, 1 richila yspali
H, xni an. (om. *F*^a) regni theodosiae richyla spale *F* betica *B*, beteca *F* carthaginiensem (carthagienu-
 sem *B*^a, cartaginensem *H*^m, carthaginem *H*ⁿ), prouincias (-ciam *H*) cartagine *F* 1, 2 in suam (in suam
 om. *H*^m) redigit (redegit *H*ⁿ) pot.] capit *F* 126, 1 sinus *B*^a 127, 1 era cccclxxxii *H*, om. *B* praesidet]
 preside et *H*^m, praeside est *H*ⁿ 128, 2 poematis *B*^a 5 praeceptionem *B*^a 129, 1 illic quo] illico *B*^a
 deprehendens *malim* 130, 1 manichi *B*^b ylatio *B* 2 tholibio *B* 3 ad om. *B*^a emere-
 tensem *B* rirecta *B*¹ 132 sabastianus *B* migrata ad *B*^a 134, 2 manis] minus *B* cartha-
 giniensis *B*^a ilas *B* 135, 2 tholibii *B*² priscillianitas *B*¹ hispaniensis *B*¹

136. 'Solis facta defectio' die X kal. Ianuarias, qui fuit tertia feria.
137. XXIII. (<Rechila rex Suevorum Emerita gentilis moritur' mense Augusto. cui mox 118
<filius suus' catholicus Recharius succedit in regnum', nonnullis quidem/ sibi <de
<gente sua aemulis, sed <latenter): obtento tamen regno sine mora ulteriores regiones
invadit ad praedam.
138. Pascentium quendam urbis Romae, qui de Asturica diffugerat, Manichaeum Anto-
ninus episcopus Emerita comprehendit auditumque etiam de provincia Lusitania
facit expelli.
139. (<Per Agiulfum Hispali Censorius iugulatur.>)
OLYMP. CCXVII.
140. XXV. (<Recharius accepta in coniugium Theodori regis filia' auspiciatus initium 119
<regni 'Vascomias depraedatur'>) mense Februario.
141. Basilius ob testimonium egregium ausus sui congregatis Bacaudis in ecclesia Tyri-
assone foederatos occidit, ubi et Leo eiusdem ecclesiae episcopus ab isdem, qui
cum Basilio aderant, in eo loco obiit vulneratus.
142. (<Recharius mense Julio ad Theodorem socerum profectus Caesaraugustanam regi-
<onem cum Basilio in reditu depraedatur. inrupta per dolium Herdensi urbe acta
<(est non parva captivitas.)
143. XXVI. Asturius vir illustris ad honorem provehitur consulatus. 150
144. Sebastianus exul factus ad perniciosam sibi, sicut post exitus docuit, Gaiseric
confugit potestatem: parvo post tempore quam venerat per eum iubetur occidi.
145. (<De Gallis epistolae deferuntur Flavianii episcopi ad Leonem episcopum missae
<cum scriptis Cyrilli episcopi Alexandrini ad Nestorium Constantinopolitanum de
<(Eutychete Hebionita haeretico et Leonis episcopi ad eundem responsa): quae eum
aliorum episcoporum et gestis et scriptis per ecclesias diriguntur.
146. (<XXVII. Theodosius) imperator (moritur Constantinopoli anno aetatis suae XLVIII.) 151
147. (<Post quem XLII' statim apud Constantinopolim 'MARCIVS a militibus et ab

BH (intra <) *F* (intra <) e. 137 = Isidorus hist. 86. e. 140 = Isidorus hist. 87. e. 141 =
Isidorus hist. 87. e. 145, 147 = Gall. 611.

136 solis (an. xxiiii regni theodosiae solis *F*) facta defectio die (diei *B*¹) kal. ianuarias q. f. t. f.]
ipsorum quoque anno xxiiii anno ab incarnatione domini ecclesii et a mundi conditione m^o anno quinquies
millesimo et deli olymp. cccvii eclipsis solis facta x kal. iunii luna xu quod fuit iii feria ab hora iiii usque
in sextam et ab hora iiii usque in novam. in hoc enim mense vicibus novem obscuratus est sol et in hoc
anno ab incarnatione domini ecclesii in xu parte scorpii et in sexta parte sagittarii in anno quoque sequenti
ab incarnatione domini ecclesii [*sic*] iiii non. iunii luna iiii in iii feria ab occiduo fuscatur tertia hora
noctis *M* 137,1 richila *H*, richyla *F* suavorum *F* emerita *F*, emerita *H*^o gentilis *BF*,
degens *H* 2 recharius *H*, richarius *F* regno *HF* 139 per *om.* *F* agiulfum nobilem gothum *F*
hispali censorius] spaticeo surius *H*, in spatice (palae *F*^o [?]) caesarius com. *F* 140, 1 recharius *H*^o,
richarius rex *F*, chinarius *H*^o acceptam *F*, accepto *H*^o coniugio *H* theodoretii *H*^o, theoderici *H*^o,
theodori *F* regis] gothorum regis *F* filiam *F* auspiciatus initio *B*, in initio *H* 2 depraedatur]
populatur *H*^o 141, 1 baucandis *B*^o 2 hisdem *B* 142, 1 theodoricum *H*^o, theodericum *H*^o cesar-
augustam *H*^o, caesaraug. *H*^o 2 cum basilio] cum auxilio Gothorum *Isidorus, recte ut videtur* reditum *H*
inrupta] inruptam *B*, *om.* *H* ilderdensi *B*, yllerdense *H*^o, ilderdense *H*^o captivitas *H*^o(^o) 143 cons *B*
145, 1 de gallis (galliis *H*) *del.* *B*^o flaviani] flaviani *H*^o ad leonem *ad* episcopi *om.* *H*^o 2 scripti *B*^o
chirilli *H*^o 2, 3 de entychete . . . responsa] tebionem quo depulso (pulso *H*^o) substitutus flavianus
(flavianus *H*^o) scribit ad leonem de entychete *H* ad eodem responsam *B* 146 xxvii th. (an. xxvii regni
theodosii *F*, th. xliii *H*) imperator moritur constantinopoli (-polim *B*, -pulae *F*) anno aet. suae xlviii (quadra-
gensimo nono *F*, xliii *H*^o, xliii *H*^o) theodosius filius archadii obiit anno xxvii imperii sui aetatis suae anno
xlviii *M* 147, 1, 2 post quem xlii (*sic* *F*, xliii *B*, xliiii *post* mare, *H*) statim apud constantinopolim (-poli *H*^o,
st. ap. e. *om.* *F*) marcius (marchianus *H*^o, marcius imp. *H*^o) a militibus (militantibus *F*) et ab (*om.* *H*)
exercitu instante (stante *H*) etiam sorore theodosii pulcheria (pulceriam sororem theodosiae *F*) regina (regia
H^o) efficitur imperator (imp. *om.*, et ipsi sublimatur in regno *add.* *F*) post quem marcius statim impera-
tor factus anno eccli qui fuit ultimus annus theodosii et primus marciiani instante pulcheria sorore theodosii *M*

- ‘exereitu instante etiam sorore Theodosii Puleheria regina efficitur imperator. qua
 ‘sibi in coniugium adsumpta’ regnat in partibus Orientis.)
148. XXVIII (Valentiniani imperatoris) ‘Valentinianus et mater Placidia moriun- *F* 452
 mater Placidia moritur apud Romam. ‘tur Romam.’
149. ‘In Gallaeia terrae motus’ assidui. signa in caelo plurima ostenduntur. nam pridie
 non. Aprilis ‘tertia feria post solis occasum ab aquilonis plaga caelum rubens
 ‘sicut ignis aut sanguis efficitur’ intermixtis per igneum ruborem lineis clarioribus
 in speciem hastarum rutilantium deformatis. a die clauso usque in horam noctis
 fere tertiam signi durat ostensio. quae mox ingenti exitu perdocetur.
150. (Aera CCCCLX] gens Hunorum *H* ‘Gens Hunorum pace rupta ruunt in Galliis’: *F*
 pace rupta depraedatur provincias *reliqua de proelio in campis Catalaunicis*
 Galliarum.) plurimae civitates effrae- *narratio omittitur utpote non sumpta ex*
 tac: (in campis Catalaunicis) haud *Hydatianis.*
 longe de civitate, quam effregerant,
 (Mettis, Aetio duci et regi Theodori,
 (quibus erat in pace societas, aperto
 (Marte confligens divino caesa supe-
 (ratur auxilio: bellum nox intempesta
 (diremit. rex illic Theodorus prostra-
 (tus occubuit: CCC ferme milia homi-
 (num in eo certamine eecidisse memo-
 (rantur).
151. Multa anno signa procedunt. V kal. Octobris a parte Orientis luna fuscatur. in *[eclipsis*
 diebus insequentis paschae visa quaedam in caelo regionibus Galliarum epistola *a. 451*
 de his Eufroni Augustodunensis episcopi ad Agrippinum comitem facta evidenter *Sept. 26.]*
 ostendit. stella cometes a XIII. kal. Iulias apparere incipit. quae tertio kal. dilu-
 culo ab oriente visa post occasum solis ab occidua parte mox cernitur. kal. Aug.
 a parte occidentis apparet.
152. (Occiso Theodore Thurismo filius eius succedit in regno.)
153. Huni cum rege suo Attila relictis Galliis post certamen Italiam petunt.
 OLYMP. CCCVIII.
154. XXVIII. ‘Secundo regni anno principis Marciani Huni. qui Italiam praedabantur. 453
 ‘aliquantis etiam civitatibus inruptis. divinitus partim fame, partim morbo quodam

BH (intra ( )) *F* (intra ‘) e. 149 = Isid. hist. 26. e. 150 = Isid. hist. 25. e. 151 =
 Isid. hist. 26. e. 152 = Isid. hist. 30. e. 153. 154 = Isid. hist. 27.

147, 2. 3 qua sibi in coniugium (-gio *H*) adsumpta (sumpta *M*)] eamque valentinianus in coniugium
 adsumpsit *F* 3 post orientis ius. annis vii *M* 149, 1 in gallaeia terrae motus] gallia terre motus
 factus *F* 2 aquilonem *F* caelum rubens sicut] e caelo ruens quasi *F* 3 ligneis *B^a* et sic legit
Siebertus caput hoc et sequens 150 sic reddens sub a. 452; terrae motus paene assidui et signa plurima
 in caelo ostenduntur: vespere ab aquilone caelum efficitur rubens ut ignis intermixtis per igneum ruborem
 clarioribus lineis in astarum speciem deformatis: luna obfuscatur: cometes apparet et multa alia: quae
 non esse ofiosa ostendit iustans rerum consequentia 150, 1. 2 gens hunorum (unorum *B*) pace
 (pace *B^a*) rupta depr. pr. gall.] deeadat (-das *H^m*) iieccccxx (-xxx *H^m*) aera ccccxv g. huiusmodi p. r. d.
 pr. g. *H*, huius anno primo valentiniani quoque anno xxviii olimp. cccviii aera ccccxv gens hunorum cum
 rege suo attila nomine gallias uastat *M* 4 catholicis *H^m*, catalonicis *H^m* 150, 6 mettis aetio duci
 et regi theodori] et mettis cum gente eius ducis gens regis theodorio (theodori *H^m*) *H* 8 marce conflige-
 ris *H^m* 9 nox] mox *B¹H* intempesta diremit] ea tempestate societatem dirimit *H* 10 theodorus *H^m*
 11 millientis *H^m* 151, 2 insequentis] sequentis *B²* 2 augustodunensis *B* euidenter] nidentur *B¹*
 152 theodoreto (theodoro *H^m*) thurismundus *H*: rex Theodorus ibi occubuit, cui filius eius Thurismo succedit
Theodorus eius fil. *H^m* 153 hui *B¹* attala *B¹* 154, 1 secundo r. anno] an. ii *F* hui *B¹*,
 chmi *F* qui Italiam praedabantur] in aetaliam inruunt eamque depraedant *F* 2 etiam *om. F* partim
 f. partim] parte f. parte *F* quadam *F*

- ‘plagis caelestibus feriuntur: missis etiam per Marcianum principem Aetio duce
‘caeduntur’ auxiliis pariterque in sedibus suis et caelestibus plagis et per Marciani
subiguntur exercitum et ita subacti pace facta cum Romanis proprias universi
repetunt sedes, ad quas rex eorum Attila mox reversus interiit’.
155. Ad Suevos Mansuetos comes Hispaniarum et Fronto similiter comes legati pro
pace mittuntur et optinent condiciones iniunctas.
156. (‘Thurismo rex Gothorum’ spirans hostilia a Theoderico et Frederico fratribus
‘iugulatur: cui Theodericus succedit in regno.’)
157. XXX. (‘Tertio regni anno principis Marciani regina moritur Pulcheria’ mense 454
‘Iulio.’)
158. Per Fredericum Theoderici regis fratrem Baecandae Terraconenses caeduntur ex
auctoritate Romana.
159. In Gallacia terraemotus et in sole signum in ortu quasi altero secum concer-
tante monstratur.
160. ‘Aetius dux et patricius fraudulenter’ singularis accitus intra palatium ‘manu ipsius
‘Valentiniani imperatoris occiditur’ et cum ipso per spatharium eius aliqui singu-
lariter intronissi iugulantur honorati.
161. His gestis legatos Valentinianus mittit ad gentes, ex quibus ad Suevos venit
Iustinianus.
162. XXXI. ‘Quarto regni anno principis Marciani per duos barbaros Aetii familiares 455
‘(Valentinianus’ Romae ‘imperator occiditur’) in campo exercitu circumstante (anno
(aetatis suae XXXVI et regni XXXI. post quem mox MAXIMVS ex consuli-
‘bus XLIII Romae Augustus appellatur), qui cum imperator factus relictam Valen-
tiniani sibi duxisset uxorem’ et filio suo ex priori coniuge Palladio, quem Caesarem
fecerat, Valentiniani filiam in coniugium tradidisset, magnorum motuum,
quos verebatur, perturbatione distortus et quia in occisorum per Valentinianum et
in ipsius interitum Valentiniani ambitu regni consilia scelestia patrata contulerat,
cum imperium deserere vellet et Romam, ‘vix quattuor regni sui mensibus ex-
pletis in ipsa urbe tumultu populi et seditione occiditur militari.’
163. ‘Ipso anno’ in Gallis ‘Avitus Gallus’ civis ‘ab exercitu Gallicano’ et ab honoratis
‘primum Tolosa, dehinc apud Arelatum Augustus appellatus Romam pergit’ et
suscipitur.
164. (‘Usque ad Valentinianum Theodosi generatio tenuit principatum.’)
165. I. (‘Romanorum XLIII Marcianus quarto iam regni sui anno obtinet monarchiam.’) 456?

BH (intra ( )) F (intra ‘ ’) e. 156 = Isid. hist. 30, 31.

154, 3 feruntur] finiuntur F missis etiam p. m. pr. aetio duce] inssu marciiani ab alicio ducei F
6 repetunt sedes . . . interiit in sedibus suis quocati revertunt et mox attila moretur F attala B¹
155, 1 mansuetos B¹ 156, 1 turismo F, thurismundus H: Thurismo Theodorus theoderico H¹⁰F,
Theoderico Theodorus et sic constanter theodericus HF frederico F, faederico H¹⁰: Frederico Theodorus
2 iugulatur] interficitur F theodericus HF 157, 1 tertio regni anno] anno i H marciani H, anni
marciiani F pulcheria] pulcherea F, placidia H 158, 1 fratrem om. B¹ baecandae B terraconensis B¹
159, 1 altero] altera B³ 160, 1 aetius B, agecius F additus B 1. 2 manu ipsius val. imp] valen-
tiniani imperatorum manu propria F spatharium B¹ 3 iugulatur B¹ 162, 1 xxxi quarto r. a. pr. m.
. . . occiditur] eius quoque anno iiii valentinianus moritur xxxii anno imperii sui M ageci F familiaris
B¹F 2 imprator B³ 3 suae om. H¹⁰ xxxii] xxii H xxxi] xxi H¹⁰, xii H¹⁰ maximus] maxi-
mianus F 4 xliii] xli H 4. 3 relictam u. s. duxit F 5 palladio B c mortuum B¹ 7 et quia] et
quia et B¹ 8 caelesta B¹ 9 imperio B³ 9. 10 vix quattuor . . . militari] maximianus quarto regni sui
mense urbe romae tumultu militare occidetur F 163, 1 ipso] in ipso F gallas civis B 2 primo F
arelato F appellatur F 164 valentinian H¹⁰ 165 habeat comam BH ubi pro xliii est xliii F
(ubi est obienta monarchia), sed adscripta prima manu B in margine: u annus marciiani: totum delendum
est (cf. p. 8 et c. 147, 162)

166. 'Per Avitum, qui a Romanis et evocatus et susceptus fuerat imperator, legati ad Marcianum pro unanimitate mittuntur imperii.'
167. 'Gaisericus sollicitatus a relictis Valentimiani, ut mala fama dispergit, priusquam Avitus Augustus fieret, Romam ingreditur direptisque opibus Romanorum Carthaginem redit, relictam Valentimiani et filias duas et Actii filium Gaudentium' (nomine 'secum ducens.')
168. 'Suevi Carthaginenses regiones, quas Romanis reddiderant, depraedantur.'
169. 'Marcianus et Avitus concordēs principatu Romani utuntur imperii.'
170. Per Augustum Avitum Fronto comes 'Suaevi Taragoninsem provinciam vastant. *F* legatus mittitur ad Suevos, similiter 'Theudericus rex iutam fidem imperiae et a rege Gothorum Theuderico, quia 'in Suaevis legatus mittit, ut se a provin- fidus Romano esset imperio, legati ad 'vincias quas invaserant removerint.' eosdem mittuntur, ut tam secum quam cum Romano imperio, quia uno essent pacis foedere copulati, irati foederis promissa servarent, remissis legatis utriusque partis atque omni iratione violata Suevi Terraconensem provinciam, quae Romano imperio deserviebat, invadunt.
171. De Erulorum gente septem navibus in Lucensi litore aliquanti advecti, viri ferme CCCC expediti superventu multitudinis congregatae duobus tantum ex suo numero effugantur occisis: qui ad sedes proprias redeuntes Cantabriorum et Vardulliarum loca maritima crudelissime depraedati sunt.
172. Legati Gothorum rursus veniunt ad Suevos, post quorum adventum rex Suevorum Recharius cum magna suorum multitudine regiones provinciae Terraconensis invadit acta illie depraedatione et grandi ad Gallaeciam captivitate deducta.
173. Mox ([VI anno Marciani, aera 'Consilio et consinso Aviti imperatores *F* CCCXCIV] Hispanias rex Gothorum 'Theudericus rex contra Suaevis movit (Theodoricus cum ingenti exercitu suo 'exercitum et in Taragoninsem cam- (et eum voluntate et ordinatione Aviti 'paniam super Urbicum fluvium cum imperatoris ingreditur.) cui cum 'Richario regi Suaevorum configit cer- multitudine Suevorum rex Recharius 'tamine plurimisque Suaevis extinetis occurrens duodecimo de Asturicensi 'ipso regi placato in Gallicias fugae.' urbe miliario ad fluvium nomine Urbicum III non. Octobris die, VI feria inito mox certamine superatur: caesis suorum agminibus, aliquantis captis plurimisque fugatis ipse ad extremas sedes Gallaeciae plagatus vix evadit ac profugus.

BH (intra ( )) *F* (intra ( )) e. 168 = Isid. hist. 87. e. 170 = Isid. hist. 87. e. 173 = Isid. chr. c. 382. hist. 31, 87

166, 1 et evoc.] evocatus *F* 2 unanimitate *B¹F* imperiae *F* 167, 1 gaisericus *II*, gaisiricus *F* a om. *F* ut] et *F* mala] malum *BHF* 2 abitus *II* direptisque] ditatusque *F* opibus] operibus *II^m* 3 relictis *F* et actii] et agece *F*, actii (om. et) *B*, et (om. actii) *II* 168 suaeni *F* carthaginenses *B²II*, cartagenensem *F* regionem *F* romani *B¹II* 169 i marcianus (marcinnianus *B²*) *B* concordēs *II^m* principatum *II* romano ut. imperio *F* 170, 4 legatia ad *B¹* 7 fodere *B* 9 iratione] (-ni *B³*) *B*, iuris ratione *add.* suaeni *B* 171, 1 septemanibus *B* 172, 2 promittias terraconenses *B* 3 et *del.* *B²* 173, 1 mox] *B*, ni annis marciani era cccclxliii *II* 3 theudericus *II* exercito *B¹* 4 et enim] enim *II* 6 richarius *B* 7 asturecensi *B* 8 miliario *B* 13 gallaciae *B*

174. Theodorico rege cum exercitu ad Bra-
 earam extremam civitatem Gallaeiae
 pertendente V kal. Novembris die
 dominico etsi inuenta, fit tamen satis
 maesta et lacrimabilis eiusdem direptio
 civitatis. Romanorum magna agitur
 captivitas captivorum: sanctorum ba-
 silicae effractae, altaria sublata atque
 confracta, virgines dei exim quidem
 abductae, sed integritate servata,
 clemens usque ad nuditatem pudoris
 exutus, promiscui sexus cum parvulis
 de locis refugii sanctis populus omnis
 abstractus, iumentorum pecorum came-
 lorumque horrore locus sacer impletus,
 scripta super Hierusalem ex parte
 caelestis irae renovavit exempla.
 OLYMP. CCCVIII.
175. Il. Recharius ad locum, qui Portum-
 cale appellatur, profugus regi Theu-
 derico captivus adducitur: quo in
 custodiam redacto, ceteris, qui de
 priori certamine superfluerant, tradenti-
 bus se Suevis, aliquantis nihilominus
 interfectis regnum destructum et fini-
 tum est Suevorum.
176. Hisdem diebus Rechimeris comitis circumventionem magna multitudo Vandalorum,
 quae se de Carthagine cum LX navibus ad Gallias vel ad Italiam moverat, regi
 Theodorico nuntiatur occisa per Avitum.
177. Hesyehius tribunus legatus ad Theodoricum cum sacris muneribus missus ad
 Gallaeiam venit nuntians ei id quod supra, in Corsica caesam multitudinem
 Vandalorum et Avitum de Italia ad Gallias Arelate successisse. Orientalium
 (naves Hispalim venientes per Marciani exercitum caes[os Laz]as nuntiant.)
178. Occiso Rechario mense Decembri rex Theudericus de Gallaeia ad Lusitaniam
 succedit.
179. In conventus parte Braearensis latrocinantium depraedatio perpetratur.
180. Aiulfus deserens Gothos in Gallaeia residet.
181. Suevi, qui remanserant in extrema parte Gallaeiae, Massiliae filium nomine
 Maldras sibi regem constitunt.

BH (intra < >) F (intra ' ') e. 174 = Isid. hist. 31. e. 175 = Isid. hist. 31, 32, 87. e. 178 =
 Isid. hist. 87. e. 181 = Isid. hist. 32, 88.

174, 1 Theodorico *Theodorus* 3 pertendentem B 7 captivitas] quantitas *Hirschfeld* 11 nuditatis
 pudorem *Hirschfeld* 14 abstractus B^a 17 renovavit (*non* renovavit) B 177, 1 c hesyehius (*esyehius* B)
 rr. leg. ad theodoricum c. s. m. missus] avitus imp. legatum ad theodoricum c. s. m. mittit F 2 quod]
 quo B¹ caesa multitudine F 3 et om. F actalia F secessisse F 4 hispali BII, spaleus F
 marciano exercito F caesos Lazas nuntiant] *scripsi*, caesas nuntiant B, c a esa nuntiant *H^mF*, caesae
 nuntiantur *H^m*; Hispani etiam venientes orientaliu[m] naves per Marciani exercitum caesas nuntiant *Theo-*
dorus 178, 1 richario F theudericus B gallacia B 2 succedit] venit F 181, 1 sueni] sueni
 dimo F remanserat B^a massiliae *Isidorus* 2 maldras sibi regem] rege maldra sibi F

182. ('Theudericus Emeritam depraedari moliens' beatae Eulaliae martyris terretur (ostentis.)
183. III. 'Avitus tertio anno, posteaquam a Gallis et a Gothis factus fuerat imperator, caret imperio Gothorum promisso destitutus auxilio, caret et vita.'
184. In Orientis partibus ('septimo anno imperii sui moritur Marcianus').
185. ('Romanorum XLIII MAIORIANVS in Italia et Constantinopoli LEO Augusti ('appellantur').
186. I. 'Theudericus adversis sibi nuntiis territus mox post dies paschae', quod fuit 457? V kal. Aprilis. 'de Emerita egreditur et Gallias repetens partem ex ea quam 'habebat multitudine variae nationis cum ducibus suis ad campos Gallaciae dirigit: 'qui dolis et periuriis instructi', sicut eis fuerat imperatum, Asturicam, quam iam praedones ipsius sub specie Romanae ordinationis intraverant, mentientes ad 'Suevos qui remanserant iussam sibi expeditionem, ingrediuntur pace fucata solita 'arte perfidiae, nec mora' promiscui generis reperta 'illie caeditur multitudo, 'sanctae effringuntur ecclesiae', altaribus direptis et demolitis 'sacer omnis ornatus, 'et usus aufertur', duo illic 'episcopi inventi cum omni clero abducuntur in cap- 'tivitatem': invalidior promiscui sexus agitur miseranda captivitas; residuis et vacuis civitatis 'domibus datis incendio' camporum loca vastantur. Palentina civitas simili quo Asturica per Gothos perit exitio, unum Coviacense castrum tricesimo de Asturica miliario a Gothis diutino certamine fatigatum auxilio dei hostibus et ob- sistit et praevallet: quam plurimis ex eorum manu interfectis reliqui revertuntur ad Gallias.
187. 'Aiolufus dum regnum Suevorum sperat, Portucale moritur' mense Iunio.
188. Suevi in partes divisi pacem ambiunt Gallacorum: e quibus pars Framtano, pars Maldras regem appellant, solito more perfidiae Lusitaniam depraedatur pars Suevorum Maldarem sequens, acta illic Romanorum caede praedisque contractis civitas Ulixippona sub specie pacis intratur.
189. Framtane moritur per pascha et pentecostem.
190. Iubente Maldere Suevi in solitam 'Suaevi in soletam perfidiam versi regio- F perfidiam versi regionem Gallaciae 'nem Galliciae adherentem fluvium adhaerentem flumini Durio deprae- 'Durio circa litora manentes deprae- dantur, 'dantur.'
191. Quinto kal. Iunias die, quarta feria ab hora quarta in horam sextam ad speciem ^{[a, 458} huae quintae vel sextae sol de humine orbis sui minoratus apparuit. ^{Mai., 28.]}

BII (intra ( )) F (intra ' ') c. 182 = Isid. hist. 32. c. 186 = Isid. hist. 32. c. 188 = Isid. hist. 88. c. 189, 190 = Isid. hist. 88.

182, 1 emeritam F depraedare F 183, 1 posteaquam a gallis (galliis B) et a gothis] quam a gothis et gallis F 2 imperium F promisso dest. auxilio] promissa destitutus et auxilia F nitam F 184 in or. part. (in or. part. om. H) septimo anno (om. H^m) imperii sui (imperiae suae F) moritur mar- cianus (om. H) et ipse decessit (om. marcianus) M 185, 1 romanorum xliiii (sic B²F, xlii B¹, xliii reg- nant H^m, xliii regnat H^m) maiorianus in italia (italiam H, aetiam F) et constantinopoli (-polim B, -pole F) leo (ideo H^m) augusti appellantur] deinde maiorianus in italia et constantinopoli leo augusti appellatur [sic] M 186, 1 theudericus F 2 u kal. Aprilis] ser. aut prid. k. Apr., si haec factu sunt a. 457, aut x k. Apr., si spectant ad. a. 458 emerita F et om. F quam] quae F 3 multitudinem u. nationes B¹, multi- tudine u. nationis F 4 instructus F 5 ordinationes instrauerant B¹ 6 suaenos F expeditio- nem F fugata F solita] solitae B, soleta F 7 caeditur] cebetur F^a, celetur F^b multitudo] m. romanorum F 186, s aefraunguntur F et s demolitis B 9 inuenti cum omni clero abducuntur] clerici captinantur F 11 datis incendio] dantur incendia F palentina] placentina Theodoros 12 coviacense Theo- doros 187 aiolufus F suaenorum F sperat] P, spirat B portugale F 188, 1 galliciorum B 2 depraedatur B² 3 illic] ille a B 4 civitas] Isidorus, omnia B 189 per] ser. inter 190, 3 flu- minae B¹ 191, 1 kal.] Petrus, idus B², iac. B¹

192. II. (Gothicus exercitus duce suo Cyrila a Theudorico rege ad Hispanias missus 458? mense Julio 'succedit ad Baeticam.') legati Gothorum et Vandalorum pariter ad Suevos veniunt et revertuntur.
- 192^a. [Aera CCCCXCV Sabinus episcopus Hispalensis post annos XX quam certaverat // expulsus de Galliis ad propriam redit ecclesiam.] OLYMP. CCCX.
193. III. (Theudoricus cum duce suo Sumerico exercitus sui aliquantam ad Baeticam 459? (dirigit manum: Cyrila revocatur ad Galliis). Suevi' nihilominus Lusitaniae partes cum Maldare, alii cum Rechimundo Gallaeiae depraedantur).
194. 'Eruil' maritima conventus Luceensis loca nonnulla crudelissime invadunt ad Baeticam pertendentes'.
195. 'Maldras germanum suum fratrem interfecit et Portumeale castrum' idem hostis invadit'.
196. Inter Suevos et Callaecos interfectis aliquantibus honestis natu malum hostile miscetur.
197. Legati a Nepotiano magistro militiae 'Legati a Maioriano Augusto et Theuderic' et a Sumerico comite missi veniunt 'regi pacem inter se initam ad Suaevis ad Gallaecos mittentes Maiorianum 'et Vandalis diriguntur.' Augustum et Theudoricum regem firmissima inter se pacis iura sanxisse Gothis in quodam certamine superatis.
198. 'III. Maldras' in fine mensis Februarii 'ingulatus' merito perit interitu. 460?
199. Per Suevos Luceo habitantes in diebus paschae Romani aliquanti cum rectore suo honesto natu repentino, securi de reverentia dierum, occiduntur incursum.
200. 'Mense Maio Maiorianus Hispanias ingreditur imperator: quo Carthaginiensem provinciam pertendente' aliquantas 'naves, quas sibi ad transitum adversum Vandalos praeparabat', de litore Carthaginienso communiti 'Vandali' per proditores 'abripunt'. Maiorianus ita a 'sua ordinatione frustratus ad Italiam revertitur'.
201. 'Pars Gothici exercitus a Sumerico et Nepotiano comitibus' ad Gallaeiam 'directa Suevos' apud Lucum 'depraedatur' habitantesque Dictyni. Ospinione et Ascanio delatoribus spargentibusque ad terrorem propriae venena perfidiae indagata recurrit ad suos. ac mox isdem delatoribus quibus supra Frumarius cum manu

BB (intra { }) F (intra ' ') c. 192 = Isid. hist. 33. c. 193 = Isid. hist. 33. c. 198 = Isid. hist. 88. c. 200 = Gall. 634. Isid. hist. 76. c. 201 = Isid. hist. 33. 89.

192, 1 chirilla H^m, cyrilla Hⁿ, cyrola F a theudorico] a theuderic H^m, ad theuderic F ad hispanias] yspanias H, spanias F 2 betega F vandolorum B 3 veniunt] veniuntur B¹ 192^a habet B, om. spatio vacuo relicto (r. p. 7) B 1 annis H^m 2 expulsis H^m 193, 1 theudericus H^m, theudoricus Hⁿ, theudericus F cum om. F sumerico H, sumerico F aliquanta U 1. 2 ad baeticam dir. manum] partem ad betecam dir. F 2 cirila H^m, cyrola F, cyrilla Hⁿ suaevis F lusitaniae partes] lusitaniam F 3 maldare] m. regi et F richimundo gallicias F Rechimundum hoc capite ut c. 202, 203. 219 recte scribi confirmat Isidorus c. 89 scilicet secundum codices familiae proleioris: brevior recessio substituit Remismundum sic recte, nam quamquam parum apparet, quando Rechimundo neglecto Remismundus succedat, hic c. 220 ubi priamum nominatur, sic pro rege haberi poterit. 194, 1 acroli F betecam F 195, 1 germano F somu fratre F interfecit F portocale B, portogali F castrum F 196 callicos B^a, gallicos B^b 197, 2 sumerico comite] sumericomiti B 3 gallicos B 198 iiii] au, iiii regni maioriani F m. rex ingulatur F mense B¹ merito B, interito B¹ 199, 2 occiduntur B¹ 200, 1 madio F maiorianus imp. spanias ingr. F quo (quod B¹) ad carthaginiensem (carthaginensem B²) pr. pertendente (-tem B¹) ad cartaginiensem pr. pertendens F 2, 3 naves quas sibi ad tr. adu. vandalos (uandolos B) pr. . . . vandali . . . abripunt] navis ad transiendum adversus uandalus praeparare iubet, quas uandali subripunt F 4 maiorianus] m. imp. F frustrata ad aetiam repetit F 201, 1 pars goth. ex.] gothicus exercitus F sumarico F nepotiano F directas B, revertetur F 2 suaevis depraedantur F 3 indagata] B², indigata B¹ 4 hisdem B manus B¹

- Suevorum quam habebat impulsus capto Hydatio episcopo VII kal. Aug. in Aquae-flaviensi ecclesia eundem conventum grandi evertit excidio.
202. Rechimundus vicina sibi pariter Auregensium loca et Lucensis conventus maritima populatur.
203. Inter Frumarium et Rechimundum oritur de regni potestate dissensio.
204. Gallaceorum et Suevorum pacis quaedam umbra conseritur.
205. 'A Theuderico legati ad Suevos veniunt et recurrunt.'
206. Suniericus Scallabim, cui adversabatur, optinet civitatem.
207. Hydatius qui supra tribus mensibus captivitatis inpletis mense Novembri miserantis dei gratia contra votum et ordinationem supra dictorum delatorum redit ad Flavias.
208. De rege Theuderico legati gentis per- 'Theuderico legati ad gentis pacem postu- f fidae revertuntur. 'latam et optentam revertunt.'
209. 'Gaisericus rex a Maioriano imperatore per legatos postulat pacem.'
210. V. 'Maiorianum de Galliis Romam redeuntem et Romano imperio vel nomini 161? res necessarias ordinantem Rechimer livore percitus et invidorum consilio fultus 'fraude *interferit*' circumventum.
211. 'Romanorum XLV SEVERVS a senatu Romae *Augustus appellatur* anno imperii (Leonis quinto.)
212. I. (Suniericus redit ad Gallias.) 462;3?
213. (Nepotianus Theuderico ordinante Arborium accipit successorem.)
214. In provincia Gallaccia prodigiorum 'Luna XV tunc conversa est in sanguine' P (post c. 218.) videntur signa diversa. (aera D) VI non. Mart. pullorum cantu ab occasu solis luna in sanguinem plena convertitur: idem dies sexta feria fuit. [a. 462 Mart. 2.]
- 214^a. [(In conventu Bracarense duorum natorum portentum visum: quattuor Legione H (simile memoratur)].
215. Antiochia maior Isauriae inobaudiens monitis salutaribus terra dehiscente demergitur. [episcopo?] tantum ipsius civitatis cum aliquantibus, qui eum, obaudientes timori domini, sunt secuti, de interitu liberatis, turrium etiam solis cacuminibus extantibus super terram.
216. Gaisericus Valentiniiani relictam Constantinopolim remittit. filiae ipsius una Gentioni Gaisericici filio, alia Olybrio senatori urbis Romae iure matrimonii copulantur.

201, 5 ydatius B 204 gallicorum B 205 suevos F 206 scallabi B 207, 2 ydatius B
dictorum] doctorum B¹ 209 gaisericus] quinto maioriani regni an. gaisericus F imperator B¹ postu-
lat pacem] postulat F 210, 1 maiorianus quinto anno regni sui interficitur (recl. om.) M u] B¹, u i B²
romam] ad r. F et om. F nomini] nomine B, om. F 2 richimer F invidorum] isnaedorum F^a,
issuaedorum F^b 3 interficit B², interficitur F 211, 212 om. Hⁿ 211, 1 xlu] xlviii H imperiae F¹
212 i] B¹, ni ii B² suniericus H theudericus B^a 213 theoderico H^m, theudorico Hⁿ arbo-
rium H^m accepit H 214 sic Theodorus: in plenilunio [sic] quoque ab occasu solis luna in sanguinem
conversa videbatur. 214^a habet H bracharense H^m, bracharensi Hⁿ 2 legion. Hⁿ, legiones H^m

201, 5 ydatius B 204 gallicorum B 205 suevos F 206 scallabi B 207, 2 ydatius B
dictorum] doctorum B¹ 209 gaisericus] quinto maioriani regni an. gaisericus F imperator B¹ postu-
lat pacem] postulat F 210, 1 maiorianus quinto anno regni sui interficitur (recl. om.) M u] B¹, u i B²
romam] ad r. F et om. F nomini] nomine B, om. F 2 richimer F invidorum] isnaedorum F^a,
issuaedorum F^b 3 interficit B², interficitur F 211, 212 om. Hⁿ 211, 1 xlu] xlviii H imperiae F¹
212 i] B¹, ni ii B² suniericus H theudericus B^a 213 theoderico H^m, theudorico Hⁿ arbo-
rium H^m accepit H 214 sic Theodorus: in plenilunio [sic] quoque ab occasu solis luna in sanguinem
conversa videbatur. 214^a habet H bracharense H^m, bracharensi Hⁿ 2 legion. Hⁿ, legiones H^m

215 Theodorus sic: Antiochia maior Isauriae inobediens monitis salutaribus terra dehiscente demergitur cacu-
minibus turrium super terram apparentibus solis deum timentibus de interitu liberatis 1 isauriae corrup-
tum, nam sic intellegitur Antiochia Lamotis Isauriae oppidum ignobile, sed significatur terrae motus quo ceci-
dit a. 458 Antiochia Syriac (Ewagrius 2, 14; Tillemont hist. des emp. 6, 370, 375) et latet in vocabuli eo non
tam in Syria, quod proposuit Hirschfeld, quam nomen sancti cuiusdam civi, qualis fuit Simeon Stylites
(cf. Tillemont mem. eccl. 15, 372). 2 episcopo addidi dubitans, nec scio quid lateat in corruptela maiori-
sauriae. 216, 1 relictam B filiae] B¹, filia B² gentioni] Unirico Isidorus haec compilans 2 filio]
filius B¹, filia B²

217. 'Agrippinus Gallus comes civis Aegidio comiti viro insigni inimicus, ut Gothorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theudorico.'
- 217^a. [Mense Iunio in Gallaeia consecratione villae exustae, greges ovium concremati, carnes concisae: pluviae de caelo mixtae cadunt: duo adulescentes carne in invicem solidati adhaerentes sunt mortui'.]
218. Adversus Aegidium comitem utriusque militiae, virum et fama commendatum et deo bonis operibus complacentem, in Armorica provincia Fretiricus frater Theudericus regis insurgens cum his cum quibus fuerat superatus occiditur.
219. Cum Palogorio viro nobili Gallaeiae, qui ad supra dictum ierat regem, Cyrila legatus ad Gallaeiam veniens euntes ad eundem regem legatos obviam Rechimundi; qui regressi in celeri revertentem Cyrilam in Lucensi urbe suscipiunt, post cuius mox egressum de Gallaeia Suevi promissionum suarum ut semper fallaces et perfidi diversa loca infelicis Gallaeiae solito depredantur.
220. Per Theudericum ad Suevos Remismundus et Cyrila cum aliquantibus Gothis, qui prius venerant, remittuntur. Cyrila in Gallaeia remanente, Remismundo mox recurrente ad regem inter Gallaeos et Suevos indisciplina perturbatio dominatur.
221. Romanae ecclesiae XLIII praesidet episcopus Hilarus.
OLYMP. CCCXI.
222. H. Nepotianus recedit e corpore. 161?
223. Frumario mortuo Remismundus omnibus Suevis in suam ditionem regali iure revocatis pacem reformat elapsam.
224. Mense Maio supradicti viri Aegidi legati per Oceanum ad Vandalos transeunt, qui eodem cursu Septembri mense revertuntur ad suos.
225. XIII kal. Aug. die, secunda feria, 'in speciem lunae quinta sol' de lumine suo [464 lat. 20.] 'ab hora tertia in horam sextam cernitur minoratus'.
226. Legatos Remismundus mittit ad Theudericum: qui similiter suos ad Remismundum remittit, cum armorum adiectione vel munerum, directa et coniuge, quam haberet.
227. 'Vandali per Marcellinum in Sicilia caesi effugantur' ex ea.
228. 'Aegidius moritur', alii dicunt insidiis, alii 'veneno' deceptus. quo desistente mox Gothi regiones [invadunt], quas Romano nomini tuebatur.
229. Suevi Conimbricam dolose ingressi familiam nobilem Cantabri spoliant et captivam abducunt matrem cum filiis.
230. Legati eodem anno duabus vicibus a rege Suevorum mittuntur ad regem Theudericum, ad quem et Arborius proficiscitur evocatus.
231. III. Reversi legati Suevorum *obisse* nuntiant *Severum* imperii sui anno III: qui supra remittuntur ad Conimbricam. 165?
232. Ajax natione Galata effectus apostata et senior Arrianus inter Suevos regis sui

BF (intra ' ') e. 217 = Isid. hist. 33. e. 222 = Isid. hist. 77. 90. e. 223 = Isid. hist. 90.
c. 226 = Isid. hist. 33. 90. e. 232 = Isid. hist. 90.

217,1 agrippinus gallus] atrepenus galles *F* comes et civis] comis et civis *B*, et omnes et [et *capunctum*] civis (civis *dedit*, sed *rursus delevit m. 2*) *B* aegidio . . inimicus] inmedus aegidio insignis inimi-
cus *B* 2 mereretur auxilia] fideretur *F* tradit *F* 217^a, 1 *habet F*, om. *spatio vacuo relicto (c. p. 7)* *B*
gallaeia consecrationem *F* gregis o. concrematae carnis *F* 2 cadent *F* 3 soledati *F* 218, 1 et
fama commendatum] ut fama commendat *B* 2 fridericus *F* 219, 1 ierat] *scripsi*, fuerat *B* 2 legat-
tos *B*¹ 3 urbes *B*¹ 220, 2 gallaeia] galatiac *B*¹ 3 dominatur] disciplinatur *B*³ 222 ii] *B*¹,
nii iii *B*² 224, 1 ligati proceuum *B*¹ vandolos *B* 225, 1 speciae *F* quinta *F* 2 in horam
sextam cern. min.] usque nona obscuratus *F* 226, 2 coniuge *B*³ 228, 1 aegidius . . . deceptus] aeg.
comes veneno perit *F* 2 invadunt *om. B* tuebantur *B*² 229, 1 conimbricam *B*¹, conimbrigam *B*²
dolose] dolise *B*¹ 2 adducunt *B* 230, 1 duabus] duas *B*¹ theudericum *B*² 231, 1 iii] *B*¹,
iiii iii *B*² severum *om. B*¹ 2 conimbricam *B*¹, conimbrigam *B*²

- auxilio hostis catholicae fidei et divinae trinitatis emergit. a Gallicana Gothorum habitatione hoc pestiferum inimici hominis virus advectum.
233. Suevi adversus Amonensem saeviunt plebem. qua de causa legati a Theodorico ad Remismundum mittuntur in cassum spretique ab eo mox redeunt.
234. De Constantinopoli a Leone Augusto Anthemius frater Procopi cum Marcellino aliisque comitibus viris electis et cum ingenti multitudine exercitus copiosi ad Italiam deo ordinante directus ascendit.
235. (Romanorum XLVI *ANTHEMIVS*) octavo miliario de Roma (*Augustus appellatur* anno Leonis imperii octavo, mens. Aug.).
236. I. *Expeditio ad Africam* adversus Vandalos *ordinata* metabolarum commutatione 466? et navigationis inopportunitate revocatur.
237. Per Theodoricum Salla legatus mittitur ad Remismundum regem Suevorum, qui reversus ad Gallias eum a fratre suo Euerico reperit interfectum.
238. Euericus pari scelere quo frater succedit in regnum: qui honore proventus et crimine legatos et ad imperatorem et ad regem dirigit Suevorum, quibus sine mora a Remismundo remissis eiusdem regis legati ad imperatorem, alii ad Vandalos, alii diriguntur ad Gothos.
239. De Amonensi plebe, cui Suevorum adversabatur hostilitas, Opilio cum viris secum rege profectis et cum aliquantis, qui cum ipso missi fuerant, revertitur.
240. Gothi, qui ad Vandalos missi fuerant, supra dictae expeditionis rumore perterriti revertuntur in celeri: pariter et Suevi, qui post legatos more solito per diversa loca in praedam dispersi fuerant, revocantur: sed paucis post mensibus ipse rex Suevorum ad Lusitaniam transit.
241. II. Conimbrica in pace decepta diripitur: domus destruuntur eum aliqua parte murorum habitatoribusque captis atque dispersis et regio desolatur et civitas.
242. Legati de Gothicorum . . . . reversi referunt portenta in Gallis visa aliqua, in conspectu . . . . . similem ipsi de continuo paruisse solem alium visum . . . . . solis occasu.
243. Congregatis etiam quodam die concilii sui Gothis tela, quae habebant in manibus, a parte ferri vel acie alia viridi, alia roseo, alia croceo, alia nigro colore naturalem ferri speciem aliquamdiu non habuisse mutata.
244. Medio Tolosae civitatis hisdem diebus An. II regni Antimiae medio Tholose *F*

BH (intra ( )) *F* (intra ' ') c. 237 = Isid. hist. 33. c. 238 = Isid. hist. 34. c. 240 = Isid. hist. 90. c. 241 = Isid. hist. 34? 90. c. 243 = Isid. hist. 35.

232, 2 ad gallicana (-nam *B^b*) g. habitatione (-nem *B^b*) *B* 233, 1 senium *B* 2 spretisque *B¹*
 234, 1 constantinopolim *B* antimus *B* marcellianum *B¹* 3 ordinantem *B¹* 235, 1, 2 romanorum xlii (xlii *B¹*)
B¹) anthemius (antimius *B*, regnat antimius *F*) o. m. de (o. m. de *om. F*) roma (romam *F*) a. a. anno leonis
 (leoni *B¹*) imperii (imperiae *F*) octavo] rom. xliiij anthemius (ancunius *H^m*) aug. appellatur (*om. Hⁿ*) anno
 leonis imp. quarto *II*, et antimius imperator efficitur anno eccclxii aera diij anno viii leonis imperatoris *M*
 236, 1 i] *B¹*, viii (*sic*) i *B²* ad] ab *F* ordinata metabolarum *B¹*, ordinatam et tabularum *B²*, ordenatur *F*
 237, 1 theudericum *F* ad *om. F* remismundum regem suavorum *F* 2 euerico reperit] teuderico
 nuntiat *F* 238, 1 qui] quo *B¹* 3 post mora *reperit* et ad imperatorem *B³* 3 *om. B³* umidos *B*
 239, 2 rege] *fortasse* ad regem 240, 1 vandalos *B* 241, 1 conymbriga *B*, conimbriga *Theodorus*,
 conembra civetas *F* domus destruuntur] domelus destructis *F* 2 habitatores capti atque dispersi *F*
 242, 1 post gothicorum *sp. vac. nullum B* p*ortenta *B* spatia post conspecta *litt. c. 13, post visum*
litt. c. 25 vacant B: portenta visa sunt, nam post occasum solis alius sol visus est *Theodorus* 3 occasum *B³*
 243, 1 telam *B³* 244 *sic reddi Sigebertus sub a. 461*: apud Tolosam urbem Galliae ex eius medio tota
 die sanguis largissimo fluxit rivo, quod Gothi pro portento suae perditionis acceperunt, *Theodorus autem*
sic: medio Tolose civitatis visum est e terra sanguinem erupisse totoque diei fluxisse curriculo.

e terra sanguinem erupisse totoque diei fluxisse curriculo. exercitatus sanguis erupit de terra et tota die fluxit significans Gothorum dominatione sublata Francorum adveniente regno.

OLYMP. CCXXII.

245. III. Legatorum Suevorum reditum aliquanta Gothorum manus insequens Emeritam petit.
246. Ulixippona a Suevis occupatur eive suo, qui illie praecerat, tradente Lusidio. haec re cognita Gothi qui venerant invadunt et Suevos depraedantur, pariter et Romanos ipsis in Lusitaniae regionibus servientes.
247. Legati, qui ad imperatorem missi fuerant, redeunt nuntiantes sub praesentia sui magnum valde exercitum cum tribus ducibus lectis adversum Vandalos a Leone imperatore descendisse] directo Marcellino pariter cum manu magna eidem per imperatorem Anthemium sociata: Rechimerum generum Anthemii imperatoris et patricium factum: Asperem degradatum ad privatam vitam, filium eius occisum, adversum Romanum imperium, sicut detectique sunt, Vandalis consulentes.
248. Hilario defuncto sex sacerdotii sui annis expletis XLV Romanae ecclesiae Simplicius episcopus ordinatur.
249. Aunonenses pacem cum rege faciunt Suevorum, qui et Lusitaniae et conventus Asturicensis quaedam loca praedantes invadunt.
250. Gothi circa eundem conventum pari hostilitate desaeviunt, partes etiam Lusitaniae depraedantur.
251. Lusidius per Remismundum cum suis Richymundum cum Suaevis ad imperatorem in hominibus Suevis ad imperatorem in legatione dirigitur. fore transeuntem.
252. Durissimus extra solitum hoc eodem tempore annus hiberni, veris, aestatis, autumn] in aeris et omnium fructuum permutatione diffunditur.
253. Signa etiam aliquanta et prodigia in locis Gallaciae pervidentur. in flumine Minio de municipio Lais miliario ferme quinto capiuntur pisces III novi visu et specie, sicut retulere qui ceperant Christiani et religiosi, Hebraeis et Graecis litteris, Latinis autem aerarum numeris insigniti, ita CCLXV anni circulum continententes parvo mensum intervallo. haud procul de supra dicto municipio in speciem lenticulae viridissimorum, ut herba quaedam, forma granorum plena amaritudine defluxit e caelo; et multa alia ostenta, quae memorare prolixum est.

BF (intra ' ') c. 246 = Isid. list. 90.

244, 2 erupisse B^a 246, 1 Lusidio B^a haec] haec B 247, 2 exercitum e. tr. d. l. adversum uandalos (uandalos B¹) a l. imp. descendisse] exercitus leonis adversus uandalos cum tribus ducibus descendit F 4 antimum socrata B rechimerum B, rylchimirum F antimi B, antimiae F 5 asperem degradatum B, adfatim degradato F 5, 6 occiso adversus romanorum F 6 sicut detectique] comuentique F uandali consulentis F 248, 1 expleti B¹ xlv] requiritur xliiii 249, 1 regem B¹ 2 asturecensis B 250, 1 circa] cire B¹, om. F conventum pari hostilitate] tempore hostelegate F partem F 2 depraedantibus F 252, 1 solitum] solito F tempore annus hiberni veris aestatis] an. hibernus hiemis et aestatem F 2 et] ut B¹ fructuum permutatione diffunditur] fructuumque mutatione defunditur F Theodorus sic: durissimus extra solitum ipso tempore annus . . . . fructuum immutatione diffunditur. 253, 2 pisces B uizu B¹ 3 species B¹ christianiani B¹ 5 parvo] B², paruum B¹ 6 formam B¹ 7 prolixo B¹

CONTINVATIO EPITOMAE HISPANAE.

Fiunt simul omnes anni Leonis XI.

Romanorum L Zenon, cuius anni non inveniuntur.

Romanorum LI Anastasius regnat annis XXIII.

Romanorum LII regnat Iustinus annis VII.

Romanorum LIII regnavit Iustinianus annis XXXIII.

Alipius Tagastensis, Augustinus Yppone regio et Possidonius Chalamensis.

- 5 Qui Iustinianus cum patricio Belesario exercitum in Africa dirigens super Wandalos et regem eorum Gelimirum, quem celeriter oppressum una cum gente sua victum catenis aureis Iustiniano imperatori praesentandum direxit. Narsen eunuchum in Italiam contra Thothilem regem dirigit cumque
- 10 Thotila per XII annos manus Romanorum diutissime dimicavit, sed Narsens Thotilam superans omnem Italiam Romano imperio subiecit, qui postremo tempore vitae suae ipsam provinciam Italiam Alboino regi Longobardorum tradidit.

H

2 regnat iustinus] locherisus regnavit *H*^m   3 iust. regnat *H*ⁿ   4 *om.* *H*ⁿ   5 africam *H*ⁿ
 6 gelimirum *H*ⁿ   8 narsen *H*ⁿ   italia *H*^m   thothilem regem] *H*ⁿ, regem totilam *H*ⁿ   cumque]
 cum *H*ⁿ   10 italia *H*^m   11 vitae suae temp. *H*ⁿ   albino *H*^m

MARCELLINI V. C.

COMITIS

CHRONICON

AD A. DXVIII
CONTINVATVM AD A. DXXXIV

CVM ADDITAMENTO AD A. DXLVIII.

LIBRI ADHIBITI:

S = codex Sanctomercensis 697 saec. XI in.

T = codex Tilianus hodie Bodleianus auct. T II 6 saec. VII.

U = codex Utinensis n. 14 saec. XI.

R = codex Parisinus n. 4870 saec. XIV.

Marcellini v. e. comitis ex auctoribus qui supersunt unus meminit aequalis Cassiodorus in institutionibus divinarum humanarumque litterarum l. I c. 17 agens de historicis Latinis, quod caput cum ad chronica nostra alia quoque pertineat neque extet adhuc eorum commentariorum iusta editio, hoc loco inserimus adiecta varia lectione librorum eorum, quorum nobis copia facta est, scilicet horum:

- A* Parisinus Lat. 17102 saec. XII.
- B* Parisinus Lat. 1792 saec. XIII.
- C* Parisinus Lat. 1791 saec. XII.
- D* Parisinus Lat. 1906 saec. XIII.
- E* Parisinus Lat. 12160 saec. XII exeuntis.
- F* Rotomagensis 1360 saec. XIII.
- G* Londin. Cotton. Vesp. B XIII saec. XII.
- H* Londin. reg. 5 B VIII saec. XII.
- K* Londin. reg. 10 B XV saec. XIII.
- L* Oxoniensis Bodl. Lat. 391 saec. XV.
- M* Oxoniensis e mus. 31.
- N* Londiniensis reg. 13 A XXI saec. XIII.
- O* Bambergensis H. I IV. 15 (n. 787 Jaeckii) saec. VIII, cuius v. l. ab A. Linsmayero enotata debeo Usenero.
- P* Vaticanus Palatinus 274 saec. XII.
- Q* Vaticanus reginae 551 saec. XIII.
- R* Vaticanus Urbinas 67 saec. XII.
- Y* Bruxellensis 8327—8342 saec. XIV.
- Z* Bruxellensis 10615—10729 saec. XII.

DE HISTORICIS CHRISTIANIS. Habent etiam post (per *CEZ*) tractatores diversos relatores temporum et studia Christiana, qui ecclesiastica gravitate compositi per vicissitudines rerum (*om. A^a*) mutabilitatesque regnorum (temporum *F*) lacteo quidem, sed (*om. O*) cantissimo nitore decurrunt, qui cum res ecclesiasticas referant et vicissitudines accidentes (accedentes *K*) per tempora diversa describant, necesse est, ut sensus legentium caelestibus semper rebus (reb. cael. semp. *CEZ*) erudiant, quando nihil ad fortuitos (fortuitus *Z*) casus, nihil ad deorum (*sic HKOZ*, eorum *reliqui*) potestates infirmas, ut gentiles fecerunt, sed arbitrio creatoris applicare veraciter universa contendunt (contendant *GHK*, contemnunt *O*): ut est (illud *ins. E^a*) Iosephus pene secundus Livius (*sic GHKN*, ioseppus p. s. libius *O*, iosephus plinius secundus libius *ACDLM* et *sic*, sed liuius *C²E*, iosephus uel pene plinius secundus liuius *Z*, plinius secundus liuius iosephus *BNY*, plinius secundus iosephus *F*) in libris antiquitatum Iudaicarum (*sic C²FY*, iudaicorum *reliqui*) late diffusus, quem pater Hieronymus scribens ad Lucinum (lucianum *E^a*) Baeticum (betticum *O*) propter magnitudinem proxi operis (op. prol. *A*) a se perhibet non potuisse transferri, hunc tamen ab amicis nostris, quoniam est (*om. D^a*) subtilis nimis (*om. O*) et multiplex, magno (*om. G*) labore in libris viginti duobus (ubris *Z*, *om. F*) converti fecimus in Latinum, qui etiam et alios septem (sept. al. *N*) libros captivitatis Iudaicae (iudicae *K*) mirabili nitore

conscripsit. quam (quorum *FNY*) translationem alii Hieronymo, alii Ambrosio, alii deputant Rufino (rufino *F*), quae dum talibus viris (*om. FO*¹) adscribitur, omnino dictionis eximia (*eximia O*) merita (merito *EF*) declarantur (declaratur *F*). post haec autem (*om. M*) legenda (est *ins. CEFNO*) historia, quae ab Eusebio (eusebio *F*) quidem decem voluminibus Graeco sermone conscripta, a Rufino autem cum adiectione temporum quae secuta sunt undecim (unde eum *Y*) libris monstratur (monstrantur *Z*) explicata (explicata *EFZ*^a). post historiam vero Eusebii (eusebii *F*) apud Graecos Socrates (socratis *ADH^aLMN*), Sozomenus et Theodoritus (theoderitus *Z*, theodoricius *Y*, theodoretus *add.*) sequentia conscripserunt, quos (quas *Z*, que *E*, etiam *ins. L*^a) a viro disertissimo Epiphanio (epifani *O*) in uno corpore duodecim libris fecimus deo (domino *A*) auxiliante transferri, ne insultet (ininsultet *K*) se (*om. CDE*) habere (hab. se *ADLMNYZ*) facunda (faceunda *A*, fecunda *KO*, facundia *Z*) Graecia necessarium, quod nobis (nobis *ABCDEGLMO*) iudicet esse subtractum. Orosius (orisius *K*) quoque Christianorum temporum paganorumque collator (collatur *O*^a, consolator *G*) praesto (resto *G*) vobis est, si cum legere volueritis (vol. leg. *add.*). Marcellinus (marcellinus *K*) etiam (autem *N*) quattuor libros de temporum qualitatibus et positionibus compositionibus *O*, propositionibus *A* locorum pulcherrima proprietate (qualitate *A*) conficiens itineris sui tramitem (tramite *O*) laudabiliter percurrit, quem vobis pariter dereliqui. chronica vero, quae sunt imagines historiarum brevissimaeque commemorationes temporum (*br. comm. temp. om. in fine paginae F*, breu. temp. comm. *O add.*) scripsit Graece (greco *Y*) Eusebius, quae (quem *F*) transtulit Hieronymus in Latinum (latino *O*¹) et usque ad tempora sua deduxit eximie. hunc subsecutus (secutus *C*^a) est supra scriptus (supra dictus *FZ*¹) Marcellinus Illyricianus (illyrianus *F*^a, irricianus *N*), qui adhuc (*om. K*) patricii Iustiniani fertur egisse (regisse *F*¹, rexisse *F*², eg. ss. *O*¹) cancellos (cancellus *O*¹, cane. eg. fertur *A*, cane. fert. eg. *Y*): sed meliore condicione devotus a tempore (theodosii *ins. add., non habent scripti*) principis usque ad fores (finem *F*) imperii triumphalis Augusti (augustin *A*) Iustiniani opus summum domino iuvante perduxit, ut qui ante fuit in obsequio (officio *Y*) suscepto gratus, postea ipsius imperio copiose amantissimus appareret. sanctus quoque Prosper chronica (ab Adam ad Geisirici (*sic GIK*, geiserici *NZ*, gieiserici *C*, giciserici *E*, gensirici *O*, gensirici *ABDLM*, gesserici *FY*) tempora et urbis (romae *ins. F add.*) depraedationem (depredatione *O*², depredicationem *G*^a) usque (*om. N*) perduxit. forte inveniatis (inuenietis *CEL*^{2Y}) et (*om. E*) alios subsequentes, quia non desunt scriptores temporum, cum saecula (secunda *B*) sibi iugiter peracta succedant. sed cum te de memoratis rebus, diligens lector, expleveris (expleueritis *G*) ingeniumque tuum divina fuerit luce radiatum, lege librum de viris illustribus sancti Hieronymi, ubi diversos patres atque opuscula eorum breviter et honoravit (honerauit *Z*) et tetigit: deinde alterum Gennadii Massiliensis (masiliensis *G*, maxiliensis *O*¹), qui (qui idem *ADLM*, qui item *NY*, quidem *CEOZ*, quide qui *B*^a) de scriptoribus legis divinae, quos (eo *O*¹, cum *O*²) studiose (studio *v. l. add.*) perquisiverat (perquisierat *AE*), certissimus (-mos *O*²) indicavit, hos in uno (unum *O*) corpore sociatos reliqui (rel. soc. *A*, soc. dereliqui *O*), ne per (post *ABDFGKLM*, post *suprascr.* uel per *H*) diversos codices (*om. A*^a) cognoscendae rei tarditas afferatur: sequuntur enim multarum lectionum (lect. mult. *Y*) venerabilium conditores. modo enim doctissimi viri aut libros divina inspiratione conficiunt aut invicem se epistularum gratia consolantur aut populos dulcissimo sermone deliniunt aut cum haereticis vivacissima nimis altereatione configunt, ita ut quidam eorum singulari certamine controversias subeant et iudiciis (iudiciis *Z*) mediis (mediis *G*) gloriosa disceptatione (deceptatione *F*) configant. sic cum pravus quisque destruitur, praestante domino (pr. d. *om. A*^a) fidelissimus inde solidatur (solidantur *A*^a). tunc in illo choro sanctissimo atque facundissimo (fecundissimo *K*^a) patrum (patri *B*^a) tibi (eum *ins. add.*) eligere poteris, cum quo suavissime colloquaris (collocaris *E*). difficile quoque dictu (dictum

'*ABDF*') est, quam frequenti (sequenti *GK*) occasione (hoccansione *O*!) reperta scripturas (scituras *O*!) sanctas locis aptissimis potenter aperiant, ut subito transiens discas quod te neglegenter praeterisse (praeterire *CEZ*) cognoscis.'

His addit Cassiodorus c. 25:

'Marcellinus quoque, de quo iam dixi, pari cura legendus est, qui Constantinopolitanam civitatem et urbem Hierosolymorum quattuor libellis minutissima ratione (narratione *edd.*) descripsit (describit *E*)¹.'

Ex Cassiodorani his ipsoque chronico quae de Marcellino reseivimus pendent²).

Ex Illyrico quod Cassiodorus Marcellini originem repetit, chronica confirmant: auctor enim cum et in praefatione et in ipso opere passim significet scribere se in partibus Orientis et fastos formet ad earum normam. Latina lingua ut patria utitur (nam quod a saeculo inde quarto eruditi Orientis tam poetae quam rerum gestarum scriptores passim Latini sermonem suo praefulerunt, id non convenit in 'rusticum opus' quod ipse auctor in praefatione appellat) et res in partibus Illyricianis gestas peculiari diligentia explicat (vide inter alia quae habet de Sabinianis duobus ad a. 479, 481, 505 et de terrae motu a. 518). possis eodem referre, quod tribus locis p. 61, l. 24, 63, 5 Eusebio Caesariensi Hieronymum *nostrum* opponit, quamquam id et de orthodoxo et de Latino auctore accipi poterit, cum *nostri* saepe ei sint catholici et p. 91, 33 Plautum *poetam nostrum* appellet. natales non videtur habuisse splendidos, quoniam teste Cassiodoro Iustiniani ante quam imperaret cancellarius fuit³); nec refragantur quae adduntur clarissimatus alibi quoque cancellariis tributus⁴) et comitis (secundi opinor tertii ordinis) dignitas, sive eos honores adsecutus est munere fungens sive ex officio exiens, ut tum fieri solebat. cancellarii enim pariter atque domestici, quibuscum componuntur (cod. Iust. I, 51), non propter officium per se vile cancellorum, quibus magistratus separatur a privatis, aperiendorum et ius introeundi in 'sacratum' locum, quam quod ita prae reliquis apparitoribus circa ipsum magistratum versantur, sexto maxime saeculo, crescente superbia eorum qui rebus praecerant et ministrorum personae eorum servientium gratia et potentia, re magis quam iure aliquem in rebus publicis locum obtinuerunt. Marcellinum ita adseivit Iustinianus, Illyricianus et ipse neque patriae vel imperator immemor, etiamtum privatus, quem locum tum cum Marcellinus ei apparuit tenuerit Iustinianus, inde efficiendum est, quod is antequam imperavit⁵) appellatur in diptychis a. 521⁶) *F(lavinus) Petrus Sabbat(ius) Iustinian(us) r(ir) i(n)lustris com(es)*⁷) *mag. eqq(uitum) et p(editum) praes(entalis)*⁸) *et c(onsul) ord(inarius)*; itaque cogitari poterit de magisterio militum, nam quamquam potestatibus civilibus cancellarius potissimum convenit, cum

1) Hinc motus Rupertus abbas Tegeruscensis saec. XII in epistula (ed. Pez et Hueber cod. diplom. VI, 2 p. 53) a collega nescio quo expetit inter alios similes auctores 'Marcellinum de situ Hierosolymorum et Constantinopolitanorum'. 2) De Marcellini nomine cum chronico paschali temere coniuncto diximus vol. I p. 86. 3) Parum probabiliter igitur Holder-Egger (*neues Archiv* 2, 49) eum ortum iudicavit ex patricio Marcellino eo, qui cum per aliquot annos in Dalmatia quodammodo regnasset, a. 468 in Sicilia interiit, eum ut non praeteriit chronicorum auctor utpote Illyricianum, ita non multa de eo habet eaque tam similia iis, quae alii auctores de ipso sororisque eius filio Nepote tradunt, ut nequaquam referri possint ad domesticam recordationem. nomen vulgare est. 4) Cassiodorus var. II, 10, 37, 39, 12, 3, 15 scriptae ad cancellarios praesidum. senatorio loco (cf. *neues Archiv* 14, 487) ludos se spectasse Marcellinus innuit p. 102, 32, quamquam lectio ibi dubia est. 5) Ante dignitates maiores Iustinianus teste Victorio Tommenense (ad a. 518) *candidati militia functus* est, id est meruit sub magistro officiorum in schola gentiliu seniorum iuniorumve (cf. Chron. pasch. ad a. 243, 250 supra vol. I p. 227; Not. Dign. Or. c. 11 et quae exposui in Hermae vol. 24 p. 222). 6) C. I. L. V, 8120, 3. Guil. Meyer *zwei antike Elfenbeintafeln* p. 58, 70. 7) Scilicet *domesticorum*, ut est in epistula eius data a. 519 ad papam Hormisdam (Thiel ep. pont. I p. 848 ep. 57). 8) Magistri militum locum ei tribuit item aequalis Cyrillus Seythopolitanus (in vita S. Sabae apud Cotelerium eccl. Graec. mon. vol. 3 p. 337: *προβήλλεται εἰς τὸ βασιλεύειν Ἰουστινιανὸν . . . ἀδελφίδων ὄντα ἑταυτῶν πατριζίων τεγγύων τε καὶ ἑταυτῶν καὶ στρατηγόν*, ubi *στρατηγός* est *στρατηλάτης* ut apud Iustinianum ed. 13 c. 2 et apud Theophanem passim, v. de Boor in ind. vol. 2 p. 709) et Zonaras I. 14 c. 5 (*στρατηλάτης τῶν στρατευμάτων Ἰουστινιανός προεχειρίστω*).

duci cancellarius adfuerit¹⁾, magistro quoque militum abinducari non potest. eundem eundem deinde ex apparitore laudatorem imperatoris et rerum ab eo gestarum scriptorem factum esse Cassiodorus significat. — Vixisse eum Constantinopoli, a qua condita annos numerat a. 527. 528, et officium illud flagitat et requirunt multi chronicorum loci et clare significat alterum opus, cuius meminit Cassiodorus, quattuor libri 'de temporum qualitatibus et positionibus locorum', praesertim explicans *minutissima ratione* praeter urbem Hierosolymorum civitatem Constantinopolitanam, topographia quaedam, si 'proprieta-tem' operis recte intellegimus, regni Orientalis cum narratione rerum coniuncta.

Post emerita civilia stipendia Marcellinus mature, scilicet si Cassiodorus coaevus tempori convenienter res narravit, autequam Iustinianus a. 527 avunculo successit, relicto saeculo clericus factus est, similiter atque aetate eum praecedens Apollinaris Sidonius et aequalis Cassiodorus, quamquam hi altiorem locum tenuerunt, et item aequalis Iordanes ex notario magistri militum factus monachus, orthodoxum odium quaevis pagina apud Marcellinum spirat cum adversus haereticos omnes tum maxime adversus Nestorianos (a. 416, 2. 428, 1. 430, 3. 476, 1). post depositum officium eum scripsisse Cassiodorus, ut dixi, innuit, ipse in praefatione eum referat primum deduxisse se opus ad a. 518, deinde auctarium adiecis-
 annorum 519—534, priorem editionem non curavit ipso anno 518, sed finivit narrationem in obitu Anastasii utpote ultimi imperatoris antea defuncti: edidit igitur libellum regnante Iustino, id est ante a. 527, potestque eo referri tam quod ad a. 476, 2 scribere se significat *Gothorum regibus Romam tenentibus* quam quod laterculus pontificum Romanorum Marcellinianus finit p. 102. 9 in Iohanne I annis non adscriptis, qui pontifex factus a. 523 e. Aug. 13 obiit a. 526 Mai. 18. repetita lectio nihil obstat quominus ipso anno 531 prodierit, convenitque quod scribit Cassiodorus pertingere chronica Marcellini *ad fores imperii Iustiniani*²⁾, studium auctoris in Iustinianum et Cassiodorus testatur et declarant chronica cum aliis locis tum in narratione de consulatu eius a. 521 etiamtum privati et celebrati fortasse adiutore ipso Marcellino.

Auctarium, quod ex duobus a quibus pendemus Marcellini archetypis alterum solum exhibet, ab anno illo 534 incipiens et desinens mutilum in a. 518, Marcellino abinducandum est, non solum quod Cassiodorus id non novit, sed multo magis quod in praefatione non commemoratur: auctor enim cum ei alterius editionis mentionem inseruerit, si tertiam curavisset, sine dubio idem fecisset, id ipsum luculenter declarat diversitas in recensendis episcopis Romanis (v. infra p. 46), scriptum esse et ipsum in Oriente probabile est, quamquam negari non potest tam fastos quam rerum narrationem etiam auctori convenire scribenti in Italia post receptam eam a Iustiniano: sed bellum in Italia gestum accurate et plene explicare potuit etiam scriptor Constantinopolitanus, nec deficiunt res in imperii partibus aliis per eos annos gestae, narratio ut simillima est Marcellinianae, tamen eo differt, quod saepe in auctario res praesenti tempore referuntur, id quod a consuetudine Marcellini abhorret. — Praeterea quod in editionibus adhuc factis circumfertur auctarium alterum a. 549—558, vere Hermanni Contracti est Marcellino attributum Panvini negligentia, scilicet is cum 'appendici in fastos consulares' (Venetiis 1558 fol. p. 55 seq.) chronica Marcellini insereret, secutus est editiones duas Sconhovanam a. 1546 ductam ex archetypo illo priore et propterea finientem in a. 534 et Cuspinianam a. 1553 pendentem quidem, ut infra demonstrabitur, ab archetypis secundi apographo, sed et breviato et ex perturbata Cuspiniani recensione non

1) Inter quadraginta officiales, qui imperante Anastasio adfuerunt comiti et duci Libyae Pantapoleos (vide decretum eius editum a Zach. ab Lingenthal in actis acad. Berol. minoribus a. 1879 p. 134 seq.) primum locum tenet adessor, secundum domesticus, tertium cancellarius, plenius exposui de cancellarii officio *neues Archiv* 14, 478. 2) Lectionem receptam *ad fines imperii Iustiniani* cum librorum consensus ostendat nisi mera interpolatione, non opus est addere eam neque Marcellino recte convenire neque ipsi Cassiodoro, quippe qui librum illum vix videatur scripsisse post a. 565.

satis dignoscendo ab excerptis sumptis ex annalibus Hermanni Contracti, archetypo deinde pleniore per Sirmondum publicato quamquam res patefieri debuit, continuationem illam tam a Marcellino quam ab additamenti auctore alienam ut legebatur apud Pauviniū et ipse Sirmondus (vide p. 18) refutavit et editores posteriores, verum auctorem primus indicavit Waitz in ephemeride *Göttlinger Nachrichten* 1857 p. 38 seq. et MG. SS. V p. 68 legunturque ea iam sub veri auctoris nomine ibidem SS. VI p. 88, nihilominus hic quoque in adnotatione¹⁾ ea posuimus, ut edidit Pauvinius, ne amplius fallant.

Appendix a Marcellino adiecta ad chronica Hieronymi proprio titulo videtur caruisse, liber optimus Tilianus nullum habet, nisi quod exordio ibi praescribitur *praefatio Marcellini*, eadem ratione qui ex Tiliano libro pendent epitomati titulo carent, scilicet princeps eorum Utinensis verbis *item quae ex cronica Marcellini defloravimus* subiungit *praefatio eiusdem* et sic Parisinus 4870 et fere reliqui: subscriptio, quae deficit in Utinensi mutilo, haec est in Parisino: *explicit cronica id temporum Eusebii Ieronimi Marcellini rubrica amen deo gratias*, archetypum autem alterum Sanctomerense praescribit libello *chronica Marcellini comitis: praefatio* et subscribit *explicit chronica ac*, quae videntur esse librariorum additamenta. praeterea praefationi p. 60, 7 post *ego vero* inserit verba *vir clarissimus Marcellinus comes* ommissa in Tiliano, sed sine dubio genuina: nam et viri clarissimi adiectio librarii ingenium superat et eo ipso commendatur, quod a consueta intitulatione recedit. scilicet Marcellinus continuationi Hieronymianorum cum proprium

1) Indictione XII. VII. p. c. Basilii v. c. — Indictione XIII. IX. p. c. Basilii v. c. — Indictione XIII. X. p. c. Basilii v. c. His temporibus in Africa Mauri per Ioanuem patricium domiti sunt.

Indictione XV. XI. p. c. Basilii. Hoc tempore Iustinianus Augustus Narsen eunuchum cartularium et cubicularium suum principem militiae fecit et in Italiam misit, qui commissa pugna dei gratia victor Totilam occidit et gentem Gothorum auxiliantibus etiam Longobardis in Italia exterminavit. per haec tempora cum Buccelinus comes cum sociis a Theodeberto rege Francorum dudum missus per annos aliquot Italiam Siciliamque infestaret et Romanum saepe exercitum superaret, tandem exercitus eius profluvio ventris attritus a Narse pugna victus et profligatus, ipse dux occisus est, nec multo post socius eius Omnirugus dux cum reliquis Gothorum, quibus se iunxit, peremptus est.

Indictione prima XII. p. c. Basilii v. c. Theodebaldus Francorum rex moritur et regnum eius uxoremque Vanderadam Hlotharius rex patris eius Theodeberti patruus accepit, qui iam XLIII annis regnabat, quo ipso auu. Hlotharii ipse Saxones rebellantes iuxta Wiseram fluvium magna caede domuit et Thuringiam pervasam devastavit.

Indictione II. XIII. p. c. Basilii v. c. Vigilius papa tandem ab imperatoribus Romanis et Narse de exilio relaxatus cum Romam redire coepisset, in Sicilia morbo calenti tactus decessit moxque Romam perlatus apud sanctum Marcellum in via Salaria sepultus est, pro quo ordinatus Pelagius Papa LXII sedit annis XI mensibus X, qui a populo Romano factionis contra Vigilium incensus celebratis nua cum Narse letaniis apud sanctum Petrum amboe ascenso euangelioque super caput summo posito iuramento se crimine purgavit.

Indictione III. p. c. Basilii v. c. XIII. Hoc tempore Saxones iterum Hlothario rebellantes cum ab eo peterentur hostiliter eique pro satisfactione dimidium rerum suarum offerrent idque exercitus Francorum refutatus (*sic*) eo invito pugnasset, magna ab eis caede prostritus fugae praesidium petiit.

Indictione III. XV. p. c. Basilii v. c. His diebus Christianus (*sic*) patre suo Hlothario amiteute patruo Hildeberto rebellans regnum Francorum seditione perturbat, Saxones factione Hildeberti in Francia praedas egerunt, Hildebertus Remensem Campaniam populatur.

Indictione V. XVI. p. c. Basilii v. c. In Britannia Bridus rex Pictorum efficitur, Hildebertus rex Francorum circa haec tempora moritur et Parisius in basilica sancti Vincentii a se constructa sepelitur, regnumque eius frater Hlotharius assumens totam paterni regni monarchiam obtinuit.

Indictione VI. XVII. p. c. Basilii v. c. Christianus (*sic*) patrem Hlotharium, quem multis malis offenderat, hoc tempore in Britanniam fugiens insequente eo ibidem cum Conoboro rege pugna victus et captus cum uxore et filiabus vivus incensus est, quo etiam tempore Turonis basilica sancti Martini rebellibus ad eam fugientibus igne crematur.

Indictione VII. XVIII. p. c. Basilii v. c. — Indictione VIII. XIX. p. c. Basilii v. c. — Indictione IX. XX. p. c. Basilii v. c. — Indictione X. XXI. p. c. Basilii v. c. — Indictione XI. XXII. p. c. Basilii v. c. — Indictione XII. XXIII. p. c. Basilii v. c. — Indictione XIII. XXIV. p. c. Basilii v. c. — Indictione XIII. XXV. p. c. Basilii v. c.

titulum non magis praemitteret quam praemisit Hieronymus ipse continuationi Eusebianorum, ut hic post ea adnotavit: *hucusque historiam scribit Eusebius . . . cui nos ista subicimus*, eum imitans nomen honoresque inseruit praefationi.

Auctores adhibuit Marcellinus hos.

1. Orosio ab ipso initio ad finem eius, id est ad a. 414 ita usus est, ut verba fere repetat, admiratus scilicet stili elegantiam, et quamquam annum ex consularibus desumit et saepe inde quaedam adsciscit, ad illum potissimum sua formavit, exempla quaedam subieci.

<i>consul. Const.:</i>	<i>Orosius:</i>	<i>Marcellinus:</i>
a. 379 Victoriae nuntiatae sunt adversus Gothos, Alanos atque Hunos die XV k. Dec.	maximas illas Scythicas gentes . . . hoc est Alanos, Hunos et Gothos magnis multisque proeliis vicit.	Alanos, Hunos, Gothos gentes Scythicas magnis multisque proeliis vicit.
a. 386 Victi atque expugnati et in Romania captivi adducti gens Greothyngiorum a nostris Theodosio et Arcadio: deinde cum victoria et triumpho ingressi sunt Constantinopolim die III id. Oct.	Cum Theodosius . . . Thracias tandem ab hoste liberar reddidisset.	Invasam princeps Theodosius ab hostibus Thraciam vindicavit victorque cum Arcadio filio suo urbem ingressus est.

2. Praeter Hieronymi de viris illustribus libellum, quo uti non potuit nisi uno loco ad a. 380, Gennadii episcopi Massiliensis († c. a. 500) continuationem ad a. usque 486 passim expilavit similiter fere ad verbum, seligens potissimum scriptores Orientales a Gennadio memoratos, ex Latinis non admittens nisi tres Orosium, Eucherium, Prosperum notos coenobitis etiam Orientis, omnes autem redigens ad annos certos temere plerumque. usurpavit autem recensionem eam, quam ex antiquioribus solus repraesentat codex aliquando Corbeiensis, deinde Sangermanensis 142, hodie Parisinus Lat. 12161 saec. VIII; enimvero non solum in aliis minoribus ad hunc se applicat (v. p. 86, 29), sed adhibuit ad a. 392 caput de Hieronymo Gennadianis praemisum in uno libro Corbeiensi (nam ex eo descriptus fuit sine dubio codex Lovaniensis monasterii S. Martini 'satis recens', ex quo caput id primus edidit Suffridus Petri de illustribus ecclesiae scriptoribus, Coloniae a. 1580 p. 124; repetiverunt Martianaeus inter opp. Hieronymi ed. Benedictinorum tom. 5 a. 1706 p. 26 et Mabillon in analectis a. 1723 p. 197). propterea Gennadiana ad hunc librum in adnotatione adlegavi, cuius quae huc pertinent capita collata habui a Schoenio. ceterum exemplar a Marcellino adhibitum Parisino illo longe emendatius scriptum fuisse vix opus est addere.

3. Consularia Constantinopolitana Latine scripta ea quae edidimus vol. 1 p. 197 seq. Marcellino scribenti in eadem urbe pro fundamento fuisse et fasti consulares declarant, qui toti sunt Orientis¹⁾, et quae ex iis supersunt convenientia cum Marcellinianis per a. 380—395. sed cum ne haec quidem integra ad nos pervenerint, post obitum Theodosii ipsa deficiunt: nam exemplaris Hydatiani, a quo nos in consularibus iis pendemus, continuatio aperte in Hispania adiecta fastos habens ad normam Occidentalium (vol. 1 p. 201) et plane exilis ab auctore Constantinopolitano non est adhibita²⁾, at quam-

1) Miro errore a. 446 Aetii in tertio consulatu collegam non Symmachum posuit, sed imperatorem Valentinianum VII. 2) Quod ad a. 415 loco Gennadiano de invento sepulchro Stephani protomartyris alimide annus insertus est idem qui ponitur in continuatione Hydatiana, eum et Hydatius et Marcellinus sumpserunt ex relatione Luciani in Latinum translata ab Avito presbytero Bracaraensi, quam et Gennadius citat c. 48 et nos quoque habemus (ad Augustinum ed. Maur. vol. 7 in app. 2; cf. de ea Tillemont *mém. eccl.*

quam deficiunt chronica Latina, Graeca versio, quam vidimus (p. 203) transiisse in chronicon paschale saeculo septimo ineunte Constantinopoli perscriptum cuiusque ibidem excerpta edidimus respondentia Latinis ab Hydatio servatis¹⁾, pervenit ibi ad a. usque 469, videturque adeo auctor scripsisse imperante Romae Anthemio († 472), modo recte tradita sint quae de eo referuntur ad a. 454 et 468. eam enim, ut fieri debuit, ab a. inde 395 (nam quae praecedunt dedimus iam vol. I p. 205—215) hic quoque apposerimus chronicis Marcellinianis, apparebit duas consularium Constantinopolitanorum superesse epitomas Latinam alteram, alteram Graecam invicem sese explentes, deinceps quae leguntur in paschali, nudis fastis exceptis mera sunt excerpta Malaliana desitque omnino exemplar eorum chronicorum a paschalium compilatore adhibitum circa annum 470²⁾. praeter paschalem librum alibi quoque extare ex iisdem chronicis excerpta, scilicet apud Malalam (v. not. I) et apud Theophanem, fortasse etiam apud Socratem auctorem historiae ecclesiasticae ab a. 306 ad 439³⁾, hoc loco sufficere monnisse: talia enim non sunt, ut eam quam haec editio requirit tractationem recipiant.

vol. 2 p. 505), ubi sic est: *die parasceue, hoc est sexta feria, quae est III non. Dec. consulatu Honorii decies et Theodosii series Augustorum.*

1) In excerptis, quae vol. I p. 205 seq. ad Hydatianum exemplar consularium Constantinopolitanorum adieci ex Chronico paschali, ab iis quae eius auctor sumpsit ex chronicis non separavi excerpta ab eodem ex Malala facta, id secutus, ut ex collectaneis Byzantinorum, quibus recte et plene digerendis in hoc opere locus non erat (vol. I p. 204), seligerem potiora neque intrarem mare magnum verorum auctorum in Graecis his explorandorum. nam Malalam quoque ex chronicis Constantinopolitanis iisque plenioribus hausisse ostendunt consulatus hic illic ab eo nominati formae eiusdem (vide vol. I p. 221 ad a. 68 et qui est apud Malalam p. 291 ann. 193: *Φλίξωρος καὶ Κλέρον*) et adnotationum ratio. ita quae de tabulis fisci combustis imperante Pio leguntur in paschali (vol. I p. 224 ad a. 147) redunt apud Malalam ita implicata fabulis ei auctori solitis, ut paschalis scriptorem hic ab eo pendere parum credibile sit. item quae de Maximiano imperatore creato narrantur ad a. 257, recte referuntur in chronico paschali, indidem sumpta corrupta a Malala p. 306. quae de moenibus Aurelianis paschalis liber adscribit ad a. 273, videntur in eum ex Malala p. 299, sed Hydatiana consularia ostendunt Malalam ea sumpsisse ex iisdem ad a. 271, adnotatque idem Malalam ad idem regnum bellum monetariorum et Daciam novam secutus sine dubio eadem chronica nostris auctiora. nihilominus paenitet me, quod non suppressi haec Malaliana; nam cum ipsum habeamus, non debuerunt quae eius sunt ex secundario auctore afferri, sunt autem haec: vol. I p. 221 a. 67 = Mal. p. 257 — p. 222 a. 97 = Mal. p. 268 — p. 223 a. 123 inde a verb. *καὶ ἐν Κεζίχω* seq. = Mal. p. 279 — p. 224 a. 130 = Mal. p. 279 fortasse — p. 225 a. 176, 1. 2 = Mal. p. 282 — p. 229 a. 273 = Mal. p. 299 (vide supra) — p. 233, 2. 3. 4 = Mal. p. 233 — p. 234, 1 inde a verbis *ἐπιπέλας ἱππιζόν* = Mal. p. 321 — p. 234, 2 = Mal. p. 323. — p. 240, 1 usque ad *ὡς ἀτὸς* = Mal. p. 337 — p. 241, 1 = Mal. p. 339 — p. 241, 2 = Mal. p. 341 — p. 244 = Mal. p. 345. his sublatis propius accedent Graeca paschalis libri ad fastos Hydatianos. 2) Nestorianum chronographum, quem Malalas ad obitum Constantini magni ait antea nominatorum imperatorum res gestas perscripsisse (p. 324) et pervenisse ad obitum Leonis minoris a. 474 (p. 376), possis referre ad chronica Constantinopolitana usurpata etiam a Malala, sed huic homini fides nulla est. 3) Ex a. 384 pendet 5, 12: *κατὰ ταῦτα δὲ καὶ προεστία Περσῶν παρῆν εἰρήνην παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῦσα* (vol. I p. 244 a. 384 c. 1). *τότε δὲ καὶ προσγένετα τῷ βασιλεῖ νῶς ὄνομαρος τεχθεῖς ἀπὸ ἐκ τῆς γεμετῆς Πλαζίλλης ἐν ὑπατείᾳ Ῥομαίων καὶ Κλέρον τῆ ἐνάτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός* (l. e. a. 384 c. 2). — Ex a. 391 sumpsit 5, 18 relata ad eum a. in adnotatione p. 62. — Ex a. 394 pendet 6, 1: *τοῦ δὲ βασιλέως Θεοδοσίου τελετήσαντος ἐν ὑπατείᾳ Ἀλεξάνδρου καὶ Προβίνου τῆ ἐπιχειρομένη τοῦ Ἰανουαρίου μηνός . . . . περὶ δὲ τὴν ὀρθοίην τοῦ Νοεμβρίου μηνός ἐν τῇ αὐτῇ ὑπατείᾳ τὸ σῶμα Θεοδοσίου κομισθὲν τῇ νεομισμένῃ κηθεῖα ὁ νῶς εἶπε Ἀρχαδῖος. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ μετὰ ταῦτα τῆ ἐκάστῃ ἐβδόμῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ὁ στρατὸς παρῆν ὁ ἕνα τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κατὰ τριάντων στρατεύσας. ὡς οὖν ὁ βασιλεὺς Ἀρχαδῖος κατὰ τὸ εἰωθὸς πρὸ τῶν πλῶν ἐπῆρθε τῷ στρατῷ, τριχαιῶτα καὶ οἱ στρατιῶται Ρομηίων τὸν ναυχρον τοῦ βασιλέως ἀπέχειναν: ἐπωπιέτο γὰρ εἰς τριαντήδα ὁ Ρομηῖος καὶ δόξαν εἶχεν, ὡς αὐτὸς εἰ, τοὺς ὄντορες τὸ βάρβαρον ἔθνος ἐπιχειρομένης εἰς τὴν Ρομαίων χώραν καὶ γὰρ ἦσαν τοῦ καιροῦ Ἀρμενίων τε καὶ τινὰ μέρη τῆς ἐφῶς κατατρέχοντες.* quibuscum componenda sunt infra ad eundem annum relata sed ut affinia haec sunt chronicis nostris, iure quaeri poterit, utrum haec ipsa pleniore forma Socrates usurparit an pleniorum rerum gestarum narrationem adhibuerit a chronicorum scriptore epitomatam. de Gaïna quae narrat 6, 6, ipse Socrates significat aliunde proficisci. denique quae de Gregorio Nazianzeno a Socrate 5, 7 et apud Marcellinum ad a. 380 narrantur, quomodo factum sit ut simillima evaserint, ut pluribus modis cogitari potest, ita a nobis non est tractandum.

et cum verisimile sit eadem chronica deinceps continuata a Marcellino ad finem usque operis adhibita esse, ab Anthemio inde non habemus alteram eorum epitomen cum Marcelliniana apte componendam. consulatus ad Orientis normam formatos ex paschali adscribere potuimus, sed id utilitatem non est visum habere.

4. Consularibus Italicis quoque Marcellinum usum esse in explicandis rebus Occidentis et vol. I p. 252 monuimus et ostendunt quae ad eum in margine adnotantur, eo magis, quod consularia Constantinopolitana a Marcellino adhibita in rebus fere Orientis et maxime Constantinopolitanis sese continent. nam quod adsunt in iis Alarici ingressus in urbem Romam creatusque Attalus (a. 411) et Vandalorum in Africam ingressus (ad a. 425) et capta a Geisericō Carthago (ad a. 439) et post caedem Valentiniani Roma ab eodem depraedata (ad a. 455), in partem contrariam adlegari nequeunt: confirmant autem id quod diximus relationes de nuntiis ex Occidente Constantinopolim adlatis obitus Thermanthiae coniugis Honorii (ad a. 415) et interitus Athaulfi (ad a. 415) et victoriae de Attalo (ad a. 416) et Anthemii imperatoris Occidentis a Leone creati profectio Romam (ad a. 468 cf. a. 454). Italica chronica cum imperfecta et mutila ad nos pervenerint, iure ad ea referentur ex Marcellini Occidentalibus ea quoque, quae in epitomis nostris desiderantur, sed argumento suo eandem originem prae se ferunt.

5. Latereculus pontificum Romanorum, quos solos auctor adfert omnes adiecta numeratione continuante Hieronymianam, Marcellinianus (egit de eo Duchesnius lib. pontif. I p. XXIV) hic est:

35. Damasus	† a. 382	per a. 18
36. Siricius	creatus a. 383	— 15
37. Anastasius	— a. 398	— 4
38. Innocentius	— a. 402	— 15
39. Zosimus	— a. 417	— 3
40. Bonifatius	— a. 420	— 3
41. Caelestinus	— a. 423	— 9
42. Xystus	— a. 432	— 8
43. Leo	— a. 440	— 21
44. Hilarus	— a. 461	— 6
45. Simplicius	— a. 467	— 15
46. Felix	— a. 482	— 12
47. Gelasius	— a. 494	— 4
48. Anastasius	— a. 498	— 2
49. Symmachus	— a. 500	— 15
50. Hormisda	— a. 515	— 9
51. Iohannes	— a. 525	— —

Iohanni I, qui obiit a. 526, numerus non est adscriptus; desiderantur qui sequuntur Felix III (526—530), Bonifatius II (530—532), Iohannes II (533—535), scilicet, ut supra p. 42 iam monuimus, latereculum Marcellinus perduxit ad a. c. 526, quo chronica primum edidit, in secunda editione eum non continuavit. — Annum p. Chr. 525 ait *CCCLXXXV Petri sessionis*, secutus computos Hieronymianos: is enim natalem cathedrae Petri adscribit ad a. Abr. 2058 = p. Chr. 41 (si quidem extremum annum 2395 ponimus = p. Chr. 378) et fit ita a. p. Chr. 525 = Petri 485. — Auctarium qui scripsit, rursus episcopos Romanos posuit, recte recensens Agapitum (535—536) ad a. 535, Silverium (536—537) ad a. 536, Vigilium (537—555) ad a. 537; Agapitum quod ait papam ordine quinquagesimum, fortasse librarii error est, sed Vigilium ad a. 546 p. 107, 26 cum scribit fuisse papam LVIII, sequitur numerationem a Marcelliniana diversam.

6. Accedunt minora quaedam ecclesiastica potissimum, in his Luciani libellus de inventis reliquiis Stephani protomartyris (vide supra p. 14 not. 2) et vita quaedam Iohannis Chrysostomi similis Palladianae, unde excerpta proponuntur a. 398, 3. 403, 3. 428, 2. 438, 2: alia fortasse rerum ecclesiasticarum recte gnari determinabunt. — Prosperi chronica Marcellinus non adhibuit (ostendunt id inter alia narrationes duae de obitu Bonifatii ad a. 432), quamquam auctorem novit et ad a. 163 Gennadii de eo relationem inseruit. — Philosophi duo Philippus et Sallustius, quos scribit obisse a. 123, 1, alibi non nominantur; nam Philippus Sidensis qui scripsit res Theodosii II (Tillemont 6 p. 130) diversus sit necesse est, nec magis temporum rationes admittunt, ut cum Tillemontio 5 p. 134 Sallustium statuamus amicum Marcellini eius qui in imperio Dalmatiae periit a. 468 (Suidas s. v. *Μαρκελλίνος*; Photius cod. 212 p. 342).

Postremos annos Marcellinum enarrasse non tam ad libros quam ad suam rerum notitiam probabile est, viderurque de iis annis cogitavisse cum ait in praefatione scribere se *Oriente tantum secutum imperium*, nam post caedem Odoacris et Theodericum regem Gothorum creatum a. 489 non referuntur in chronicis nisi res per Orientem gestae, nihilominus imperatorum certe tam Occidentis quam Orientis nomina pariter posuit numerans neutros, elaboravitque omnino Marcellinus a Theodosio ad Iustinianum annales breves utriusque imperii, ut convenit viro ex parte Latina imperii Orientalis oriundo, idque potissimum meritum credidim libellum et aequalibus et posteris commendavisse.

Marcellini comitis chronica tradita habemus libris duobus Omerensi et Tiliano, quibus repraesentari archetypa duo auctori fere aequaeva inde efficitur, quod Omerensis ubi finit, ibi finire se in praefatione Marcellinus ait, id est a. 534, Tilianus nulla distinctione facta narrationem continuans ad a. 548, ubi desinit mutilus, ipse scriptus est saeculo eo quo auctor vixit, iam videamus de libris his duobus primariis eorumque propagine.

Prioris ordinis librum usurpatum esse a Beda cum inde sequitur, quod quae ex ⁸ Marcellino is excerptis in a. 534 finiunt, tum ex loco p. 81, 1, ubi in corruptela *Blaedla* pro *Bleda*, alteroque p. 82, 23, ubi in corruptela *conrosit* pro *conrasit* consentiunt Beda et Sanctomerensis contra Simondianum exemplum, sed cum Bedana excerpta ad erisim exiguam utilitatem afferant, ordinem eum solus fere constituit, ut dixi, liber Sanct-Omerensis servatus in oppido S. Audomari sive St. Omer antea in monasterio sancti Bertini, iam in bibliotheca publica bipertitus n. 697 et 706 (cf. *Catalogue des manuscrits des bibliothèques des départements* 3, 305 cf. p. 309), scriptus est in membranis fol. min. saeculo X vel, ut visum est Bethmanno, XI ineunte, complectitur priore parte (iam cod. 697) Eutropium genuinum (ad quem edendum adhibuit eum Droysen, v. praef. eius p. V), Marcellinum, Notitiam Galliarum et provinciarum imperii Romani (vide vol. I p. 566), posteriore (iam cod. 706) Gregorii Turonensis res Francicas (ser. rer. Meroving. I p. 26), Fredegariana (l. e. 2 p. 13), annales ab hoc libro, qui solus eos servavit, Bertinianos appellatos (mon. Germ. SS. I, 419), scriptos maximam partem a Prudentio episcopo Trecenti et Hinemaro archiepiscopo Remensi, finientes anno quo hic obiit 882, collatum habui et a Bethmanno et a Droyseno.

Ex hoc libro proficiscuntur scripti editique qui sequuntur.

1. Bruxellensis n. 6439—6451, aliquando abbatiae S. Vedasti, deinde delatus ad collegium Iesuitarum Brugense, hinc ad Antverpiense, scriptus ineunte saeculo duodecimo (MG. SS. 2, 193 cet.), hic est vetus codex Brugensis, quem testibus editoribus operum Simondi (in praef. vol. II) Petrus Franciscus Cliffeilius cum Simondiana editione confulerat, quoniam inter lectiones, quas inde nominatim afferunt in praefatione, errores sunt aliquot, ut p. 77, 9 *xxv* pro *xvii*, p. 83, 16 *epiam* pro *epipam*,

alieni ab Omerensi et Bruxellensi proprii. contulerunt librum Bethmannus et Droysemus. nos variam lectionem suppressimus. cum constet Bruxellensem librum merum apographum esse Omerensis, ut adeo, ubi hic lacer est vel evanidus, eorum damnorum (p. 71, 18. 74, 4) certa vestigia et ipse ostendat.

2. Berolinensis Lat. fol. n. 118 chart. saec. XVI.

3. Antonius Sconhovius, qui primus Marcellinum edidit (chronicon Marcellini comitis v. c. Parisiis 1546. S. pp. 60). expressit non librum pessimum et sine dubio recentissimum, ut contendit Holder-Egger (*neues Archiv* 2 p. 51), sed alterius familiae principem Omerensem. eius ei copiam fuisse ut inde intellegitur, quod praefationem datam Brugis non. Aug. a. 1545 direxit ad Gerardum Hamericourt monasterii S. Bertini abbatem, ita lectiones et aliae id confirmant et quod in iis quas modo indicavimus Sconhovius facit cum Omerensi. — In margine eiusdem editionis quae leguntur non multae variae lectiones 'alio exemplaris', earum quaedam redeunt in Bruxellensi:

p. 91, 34 camelos pardalos] al. cum illo pardalos

p. 101, 27 Cleriano] al. Deriano

pleraeque in neutro libro inveniuntur, sed redit corruptela ad p. 75, 2 *achiram* adnotata 'al. maethyam' in Florido Lambertiano (vide infra p. 55); videtur igitur Sconhovius praeter Omerensem librum tam Brugensem adhibuisse quam Lambertum: utilitatem autem neutra habent.

T Archetypum alterum Marcellinum exhibens cum auctario in hoc solo libro servato codex est saec. VI exeuntis, itaque ipsi auctori paene aequaevus, scriptus compendiis vix ullis, proprietate item paene nulla, nisi quod emendationes, quales sunt p. 77, *S menre* — 102, 17 *uenti*^s similesque aliae non paucae ostendunt in archetypo litteras *S* et *R* similes fuisse, et quod bis (p. 95, 13 in *illyriciano* et p. 96, 2 in *sepae*) in emendando *ae* ex *e* efficitur cauda supposita *E*. correctus est passim, maxime in orthographicis a manu eadem (*T*^b), quae ita non raro expulit orthographiam antiquiorem (vide infra), interdum adeo errores intulit (ut 91, 20 *ertabuit* firmatum codice *S* mutavit in *detabuit*), raro et temere semper a manu secunda (*T*²). possedit codicem saec. XVI exeunte Iohannes du Tillet sive Tilius episcopus oppidi Meaux¹). scilicet Sirmondus in praefatione editionis, quae primum separatim prodit (Marcellini v. c. comitis Illyriciani chronicon multo quam antea emendatius et auctius. Lutetiae Parisiorum 1619. S. pp. 78), deinde repetita est in operum eius volumine altero (Parisiis 1696 p. 347 seq.), 'nos', inquit, 'ex vetustissimo Tilianae bibliothecae codice tum Marcellini omnia multo quam haec quoque emendatiora tum appendicem . . . multis partibus auctiorem damus: integram daturi, nisi nos lacerum exemplar in septimo post Basiliū consulatum anno 'destituisset. quo factum est, ut in reliquis ad finem usque Panvinianam editionem 'sequi necesse fuerit'. post Tili obitum a. 1570 codex inlatus est in bibliothecam collegii Claromontani Iesuitarum Parisiorum²), in cuius catalogo edito a. 1764 indicatur sub n. 638, deinde bibliotheca ea publice venum data in Meermannianam n. 741, iam cum haec quoque divenderetur a. 1824 in Bodleianam, ubi eum (signatum auct. T. II. 6) per multos annos latentem nuper inveni et in Hermae vol. 24 (1889) p. 393 seq. notitiam eius dedi. insunt chronica Hieronymi, scripta litteris quadratis (specimen est in secunda

1) Ex bibliotheca ea veniunt annales Tiliiani (MG. SS. I p. 6), quorum codex aut latet aut periit (nam eos non proficisci ex codice Vaticano reg. 213 observavit Waitz *neues Archiv* 2, 329). de aliis libris eiusdem bibliothecae nuper quaedam attuli edens Collationem legum Mosaicarum et Romanarum praef. p. 112.

2) Itaque quem sub vocabulo Claromontani landat qui secundam editionem Sirmondianam curavit Iacobus de la Baume ipse est codex Tilianus. inde vocabula in priore editione omissa tria (p. 92, 15 *armatus* — p. 96, 12 *iam* — p. 102, 16 *quidem*) huic inseruit emendavitque p. 97, 31 *carceres pro carcere*. ex eodem libro sumptae sunt 'variae lectiones chronici Marcellini ex ms. X ad ed. Scaligeri a. 1658' adservatae in cod. Paris. Lat. 11909 (= *résidu S. Germain* 1281) f. 327.

serie societatis palaeographicae Londiniensis tab. 129) et initio mutila, incipientia scilicet ab a. Abr. 555 sive Argivorum Danaï XIII. et fine carentia, deficient enim paullo ante finem in a. Abr. 2393 verbis *per avaritiam Marimi*, folio quod sequebatur deperdito praeter chronicorum verba extrema perit pars prior recapitulationis Hieronymianae a librario non huius codicis ipsius, sed archetypi, scilicet scripti a. p. Chr. 442. auctae: in folio quod hodie sequitur, scripto eo litteris eiusdem aetatis, sed characteris diversi et inclinantis ad scripturam cursivam (folii eius paginam priorem repraesentat a societate supra laudata edita tabula 130). adest pars recapitulationis posterior inde a verbis *a Troiae excidium*, subiecti quae ad recapitulationem Hieronymianam scriptor a. 442 adiecit suppletis iis quae perierunt ex eodice nostro *R*, quem ex Oxoniensi etiam tum pleniore descriptum esse mox demonstrabitur.

[A (*om. R*) Valente VI et Valentiniano iuniore usque in consulatum Eudoxii [*p. Chr.* 442] colliguntur anni LXIII, ac per hoc a XV Tiberii anno, quo dominus predicare incepit, in consulatum (consulatu *R*) Eudoxii et Dioscori fiunt anni CCCXLI.]

A Troiae excidium (excidio *R*) usque ad primam olympiadem anni sunt CCCCVI. Item a Troiae excidio usque ad extructionem (destructionem *R*) urbis Romae anni CCCXXXVII (cccxxxvii *R*), quae condita est a Romulo septima olympiade anno secundo, qui XVII ab Aenea regnavit (quae . . . regnavit *in marg. supplet Til.*).

Ab urbe Roma (condita *ins. R*) usque ad adventum domini anni DCCLII. et (ab eadem conditione *ins. R*) ad passionem usque (u. ad p. *R*) anni DCCLXXXI.

et a passione in cons (consulatu *R*) Enstathi (eustachii *R*) [*p. Chr.* 421] anni CCCXCH.

simul ab urbe condita usque ad praedictum cons colliguntur anni $\mathcal{Z}$ CLXXV.

et usque ad cons dn Theodosii (consulatum theodosii *R*) XV [*p. Chr.* 435] anni $\mathcal{Z}$ CLXXXVIII.

a morte Caesaris usque in cons Theodosii XV fiunt anni CCCCLXXXIII (lxxxiii *R*).

passus est dominus Iesus Christus a constitutione mundi post an (anni *R*) V milia CCXXVIII.

ab Abraam autem usque ad passionem domini anni sunt II (ii *R*) XLIII.

a passione domini usque ad (*om. R*) cons (consultum *R*) Eustathii (eustachii *R*) [*p. Chr.* 421] anni sunt CCCXCIII.

et usque ad cons (consultum *R*) dn Theodosii XV [*p. Chr.* 435] anni CCCCVIII.

Recapitulationi subiunguntur persecutiones Christianorum ex chronicis Hieronymianis excerptae sub titulo: *item ab adventu domini usque ad cons. eundem quotiens persecutio Christianorum vel a quibus designatis temporibus facta est*; finiunt in Iuliana (Hieronymus a. Abr. 2378, 2379) sic: *XI persecutio a Iuliano emersit magis blanda et iuliciens quam coacta, in qua Aemilianus tantum ob eersionem ararum flammis crustus est a ricario Traciarum* (hoc vocabulum de suo recte adiecit epitomator) *apud Darostorum*. — Hieronymiana excipiunt chronica Marcellini scripta non eadem manu, sed item litteris quadratis iisque minutis et pulcherrimis, quarum specimen huic editioni addidimus, saeculi, ut dixi, sexti exeuntis: haec a principio integra sunt, in fine amisso folio uno pluribusve ita mutila, ut editio ea repraesentat. extrema quoque folia aliquot locis hiant, ut ostendant adnotationes, sed ut quae deficient facile suppleantur. Sirmundus etsi libri dignitatem recte agnovit et in universum eum etiam in minoribus secutus est, non simpliciter eum expressit, sed textum editionis Panvinianae a. 1558, qui conflatus est

ex editionibus duabus Seonhoviana a. 1546 pendente ex codice Sanctomerensi et Cuspiniana a. 1553 pendente ex libro Vindobonensi (infra p. 51) epitomatorum uno, ad Tilianum emendavit, unde remanserunt mendae minores non paucae. extrema verba in codice evanida et mutila ideoque a Sirmondo omissa ego nuper edidi Hermae l. c. p. 394. librum contuli ipse, relegit a me rogatus ad huius editionis plagulas officiose Hardy Oxoniensis.

Ex hoc ipso libro descendit epitome ita facta, ut annis 383—388, 406, 407, 411—414, 420—422, 424—428, 432, 434—437, 440, 441, 445, 449, 450, 454, 457, 459, 464, 465, 468, 469, 471, 473, 475, 477—479, 481—483, 485—492, 495, 499—510, 514, 516, 519, 520, 522, 523, 526, 528—530, 533, 538—542, 544, 545, 548 totis omissis et praefatio adsit et anni reliqui iique non compendiati. quo consilio brevior alios abiecerit, alios admiserit, non apparet. eius generis qui nobis innotuerunt libri videntur omnes descendere ex eo quem primo loco posuimus Utinensi scripto saec. XI, cum reliqui sint XIV vel XV, id quod coniecit iam in schedis mihi traditis Bethmannus, confirmant rem lectiones. ita p. 84, 2 vocabulum *praesidente*, quo Utinensis liber hiatum Tiliani explevit (*regente* est in *S*), transit inde in reliquos omnes. verba p. 65, 19 *in locum Nectarii pontificis* in Utinensi recte tradita in Parisino mutila sunt: *in locum pontificis*, in plerisque (3, 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10) corrupta: *loco notarii pontificis*. ego praeter Utinensem *U* hodie mutilum adhibui Parisinum 4870 *R*.

U 1. Utinensis bibliothecae episcopalis oct. n. 11 saec. XI, post Bedae chronicon et notitiam 'de septuaginta duabus linguis' sequuntur chronicorum Hieronymianorum praefationes duae, prior interpretis inscripta: 'incip̄ prologus in chronica Eusebii Ieronimi ad Galienum et ad Innocentium', altera Eusebiana inscripta 'incip̄ interpretata 'praefatio (sic) et collectio omnium annorum istius chronicae'. chronicorum datur epitome duplex: 'huius praefationis' epitomator ait, 'chronica ad integrum non exaramus, sed pauca ex eis tanquam flosculos praelibamus'. in priore quomodo brevior versatus sit, ostendunt extrema ita compendiata: 'Regnav. Valentinianus et Valens a. XIII mens. V, 'qui Valentinianus alias . . . quidam caedere crudelitate et avaritiam interpretabantur', sequuntur adnotationes ed. Schoenianae p. 196 *p.*, p. 197 *a. c. f—m. a. t. u.*, p. 198 *a. d. f—h. k—m. o—u.*, p. 199 *a* (finit in *lacri* foliis sequentibus evulsis), omittuntur p. 197 *b. d. c. n. p—s. v.*, p. 198 *b. c. e. i. n.* verba non multum differunt. posterior epitome, cuius exordium intercidit duobus foliis evulsis, a Caesare inde vitas imperatorum brevissime enarrat. incipit: 'Abhinc consules fuerunt per annos CCCCLX et eo 'amplius. I. Deinde Gaius Iulius Caesar primum apud Romanos singulare optinuit imperium. a quo Caesares Romanorum principes appellati. qui et ydibus Martii in curia occiditur. II. Augustus Octavianus Atelle in Campania mortuus Rome in campo Martio 'sepultus est'. finit: 'XXXVIII. post quem Gratianus assumpto imperio Valentiniano 'fratre cum patruo Valente regnat'. post subscriptionem 'explic chronica Eusebii Ieronimi' sequitur epitome Marcellini eum praescriptione supra p. 43 relata, sed hodie quaternionis unius folio primo evulso desiderantur quae leguntur p. 65, 20 *suffectus est* ad p. 77, 23 *caelestinus*: deinde post folia quinque integra, quae finiunt p. 99, 12 *in suis*, sequitur folium lacerum, unde quae supersunt perveniunt ad p. 103, 12 *donisque*: extrema folia perierunt. contuli ipse.

R 2. Parisinus n. 4870 (inscriptus est item numeris CIOIOLVI — 1690 — 5217, idem igitur, quem Chiffletius in praefatione ad editionem Sirmondi secundam citat sub nomine regii n. 1690 addens desinere in verba *praesentale accepit magisterium*), scriptus saec. XIV continet ea quae sequuntur.

f. 1 'incipit prologus in cronica Eusebii Ieronimi ad Galienum et ad Innocentium'.

f. 43' 'collectio omnium annorum istius cronice', scilicet recapitulatio Hieronymiana continuata ad a. 442 edita una cum Marcellinianis ex libro huius ordinis

Vindobonensi (infra n. 3) a. 1553 a Cuspiniano comm. p. 577 et inde in editiones posteriores translata, post clausulam Hieronymianam, quae incipit *colliguntur omnes anni usque in consulatum Valentis VI et Valentiniani iniuriis iterum Augusti*, finit *fiunt ab Adam usque ad XIII Valentis annum, id est usque ad consulatum eius III et Valentiniani V omnes anni V DCCCVIII* (interposita non variant a textu edito nisi in minutiis) sequitur recapitulatio ad Hieronymiana adiecta supra edita p. 49.

- f. 11' 'item ab adventu domini usque ad consulatum eundem quotiens persecutio Christianorum vel a quibus designatis temporibus facta est', persecutiones easdem modo dixi eodem loco legi in libro Tiliiano.
- f. 45' 'item ex eisdemronicis ordo Latinorum regum breviter ablatum, Latinis 'qui postea Romani nuncupati sunt' ect.
- f. 45' 'item obitus Romanorum regum a Romulo usque ad Valentem'.
- f. 46 'abhinc consules fuerunt per annos CCCLX et eo amplius, deinde Gaius Julius Caesar primus apud Romanos' ect. haec est altera epitomarum Hieronymianarum quae sunt in libro Utinensi.
- f. 48 'explicit cronica Eusebii Ieronimi, item que ex cronica Marcellini defloravimus. Prefatio eiusdem. Rubrica. Post mirandum . . . praesentale accepit magisterium'.
- f. 65 'explicit cronica temporum Eusebii Ieronimi Marcellini. Rubrica. amen. deo gratias'.
- f. 66 'incipit cronica Bede presbiteri'.
- f. 115 'de septuaginta duabus linguis'.

cum subscriptione f. 116':

'qui legit hunc librum, scriptorem noverit esse
'Baptistam Patavi Sansonis nomine dictum.'

Liber descriptus sine dubio ex praecedenti iam eius hiatus explet.

3. Vindobonensis n. 438 (antea hist. prof. 599), aliquando Matthiae Corvini, deinde Iohannis Fabri, tum Philippi de Croy, postea Ambrasianus (cf. Lambecius bibl. Vindob. 2 p. 874; Montfaucon bibl. bibl. p. 565; Endlicher n. 409), scriptus saec. XV continet Marcellinum, Gennadium, Isidorum de viris illustribus, alia. — Hunc adhibuit Iohannes Cuspinianus, qui annalibus suis (de consulibus Romanorum commentarii) editis Basileae a. demum 1553, sed aliquantum antea scriptis (obiit auctor a. 1529) inseruit sub singulis ad quos pertinent annis Marcelliniana, eorum 'copiam', inquit, 'mibi fecit Ioannes Gremperus amanuensis meus . . . unicum habui depravatam 'et lacerum exemplar multisque in locis fenestratum', cogitans opinor non tam de statu membranarum (verba enim apud eum relata non hiant), sed de annis, quorum numerus in margine libri adnotatus est manu ut videtur ipsius Cuspiniani, in epitoma omissis, mendae huic libro propriae p. 64, 6 omissum voc. *continuo*, p. 76, 1 omissum voc. *altercationem* (cuius loco Cuspinianus p. 527 inserit *historiam* post *Christiani*), p. 93, 8 omissum comma *supra scriptis consulibus mense Februario*, p. 103, 78 omissio anni 531 omnes redeunt apud Cuspinianum.

4. Venetus bibliothecae Marcianae Lat. VI. 435 (Valentinello X. 109), cum subscriptione ad Marcelliniana haec: *opus absolutum ad petitionem Ioan. Marcianovae art. et med. dot. [sic] Pat. anno gratiae M.CCCCLXV.B* ut reliqui libri Marcianovae aliquando fuit Patavii in bibliotheca S. Iohannis in viridario (Tomasinius bibliotheca Patavina ms. Utini 1639 p. 18 plut. XIII), continet volumen continuitque iam cum Tomasinus vidit fasciculos tres ex maiore compagine sublatis, secundum antiquas numerationes f. 139—190 Platonis epistulas a Leonardo Aretino versas a. 1466; f. 191—208 passionem sancti Hippolyti similiaque carmina; f. 99—133 Marcellinum praemisso tem-

porum conspectu¹⁾, quem tamen magis crediderim ad praecedentia pertinuisse: nam partem iam deficientem probabile est continuisse Hieronymi et Prosperi chronica: certe ex Patavina illa bibliotheca volumen Eusebium Prosperum Marcellinum continens commemorat Montfaucon bibl. bibl. p. 485. simillimus est Vindobonensi nec tamen ex eo descriptus, ut praeter alia adest annus 531 in Vindobonensi omissus servavitque Venetus p. 91. 19 *oppidulo*, ubi *oppido* est in Vindobonensi. e contrario deest in Veneto annus 461 qui non desideratur in Vindobonensi et in universum magis corruptus est.

5. Oxoniensis Canonicianus script. ecel. n. 193 saec. XV, ubi praecedunt Hieronymus et Prosper. contulit Pertz. memoratur a Waitzio *Neues Archiv* 4 p. 382.

6. Oxoniensis Canonicianus script. ecel. n. 96 saec. XV. memoratur a Waitzio *Neues Archiv* 4 p. 382.

7. Vaticanus Urbinas n. 382 (olim 606) scriptus a. 1149. praecedunt Hieronymus et Prosper, sequuntur Matthaeus Palmerius, Isidorus de viris illustribus, Isidori et Bedae chronica.

8. Vaticanus Palatinus n. 818 saec. XV. olim Ianozii Manettii. praecedunt Hieronymi et Prosperi chronica, sequitur illius liber de viris illustribus.

9. Florentinus bibliothecae Mediceae Leopoldinae Faesulanae n. 58 saec. XV. praecedunt Hieronymus et Prosper.

10. Mediolanensis Ambrosianus C. 290 inf. 'Gerardus Cerasius Florentinus scripsit 1463' (cf. Montfaucon bibl. bibl. p. 520). praecedunt Hieronymi et Prosperi chronica, sequitur illius liber de viris illustribus.

Reperiri non potuerunt codices hi:

11. Parisinus S. Victoris citatus in altera editione Sirmondiana (supra p. 48) una cum Claromontano, nostro *T*, et Chiffletiano, nostro *R*. quamquam diligentissime quaesitus ab amicis Parisinis reperiri non potuit, videndumque ne subsit error: nam ea aetate qui in bibliotheca illa fuerant scripti libri omnes quo pervenerint fere exploratum est. quae afferuntur in editione supra citata nec ad certos libros redigi potuerunt, omnia vulgaria sunt et inutilia.

12. Venetus monasterii S. Michaelis de Torcello n. 329, scriptus a Daniele Victorio patricio Veneto saec. XV, continens Hieronymum et Marcellinum (Mittarelli eodd. S. Michaelis p. 726).

13. Inter libros Alexandri Petavii dicuntur fuisse 'Marcellini comitis chronica a Theodosio iuniore ad Henricum iuniorem' signata n. 635. 1000 (Montfaucon bibl. bibl. a. 1739 p. 85). in Vaticana reginae eiusmodi volumina ego non repperi.

Epitomam eam, cuius libros modo enumeravimus, ex ipso libro hodie Oxoniensi descendere inde potissimum colligitur, quod cum hic desinat in medio anno 548 mutilus, epitomator item subsistit in anno 547 spreto, ut consentaneum erat, anni sequentis enarratione imperfecta. rem confirmat quae supra p. 51 de computo deducto ad a. 442, item p. 50 de persecutionum latereulo adnotavimus: confirmant item lectiones non raro ita comparatae, ut Oxoniensis liber et epitomati in falsis consentiant contra Omerensem, subieci exempla quaedam quae nullo negotio augeri poterunt:

	<i>S</i>	<i>TUR</i>
p. 61, 7	<i>Siagrii</i>	<i>Euagrii</i>
p. 67, 6	<i>III id. apr.</i>	<i>III id. Apr.</i>
p. 83, 9	<i>depactas olim pecunias</i>	<i>despectas olim pecunias</i>
p. 102, 10	<i>anno . . . . CCCCLXXXV</i>	<i>anno . . . . CCCCLXXXV</i>

E contrario nullum locum deprehendi, ubi epitomati in meliore lectione cum Omerensi

¹⁾ Incipit 'Anno a constitutione mundi VCLXXXVIII peracto natus est dominus Iesus Christus', finit 'ab unctione David usque ad nativitatem Christi a. MLXXV. sunt ergo ab Adam usque ad nativitatem Christi anni VCLXXXVIII'.

contra Tilium starent. potuerunt igitur abici epitomati *UR*: nihilominus retinui, ut consensus eorum cum *T* declararetur.

Haec sunt subsidia a libris scriptis suppeditata¹⁾, de editionibus, quas dederunt Antonius Seonhovius a. 1546 (supra p. 18), Iohannes Cuspinianus († 1529) a. 1553 publicatione postuma (supra p. 51), Omphrius Panvinius (Pancvino) a. 1558²⁾ (supra p. 42), Iacobus Simondus a. 1619 (supra p. 18), antea diximus: posteriores, quae sunt repetitiones merae, non curamus.

Restant excerpta ex Marcellino facta, et Cassiodorum quidem in chronicis editis a. 519 Marcelliniana non adhibuisse consentaneum est. Iordanes deinde scribens in Myrieci monasterio aliquo a. 551 num usus sit Marcellino, quaeritur, de qua quaestione illum edens (praef. p. XXIX cf. p. XXXIX) dixi hoc loco me acturum esse. usurpavit autem: nam non solum passim ad verbum cum Marcellino conveniunt quae leguntur in Iordanis Romanis, cuius consensus exempla adferre supervacuum est, sed etiam quae Marcellino propria est nec facile ad auctorem ab eo adhibitum reici potest contaminatio relationum ex consularibus petitarum et excerptorum Orosianorum, ad Iordanem se propagavit, quamquam hic ipsum quoque Orosium adhibuit et multa inde compilavit a Marcellino non recepta, subieci exempla quaedam.

<i>Orosius</i> 7, 34:	<i>Marcellinus</i> a. 379:	<i>Iordanes</i> R. 315:	[<i>Victor</i>] epit. 48, 5:
Gratianus . . .	Theodosius Hispanus	Theodosius Spanus	
Theodosium . . Hispanum virum . .	Italicæ divi Traiani civitatis a Gratiano Augusto apud Sirmium XXXVIII post Valentis interitum	Italicæ divi Traiani civitatis a Gratiano Augusto apud Sirmium post Valentis interitum	
simul praefecit imperio . . . hic propagator ecclesiae.	imperator creatus est XVIII k. Febr. Orientalem dumtaxat rem publicam rector, vir admodum religiosus et catholice ecclesiae propagator.	factus est imperator . . . ammodumque religiosus ecclesiae imituit propagator reipublicae caeque defensor eximius, nam Hunnos et Gothos qui eam sub Valente defatigassent diversis proeliis vicit <i>ect.</i>	Fuit Theodosius propagator rei publicae atque defensor eximius, nam Hunnos et Gothos, qui eam sub Valente defatigassent diversis proeliis vicit <i>ect.</i>

<i>Orosius</i> 7, 36, 11:	<i>Marcellinus</i> a. 398:	<i>Iordanes</i> R. 320:
Gildo et ipse fugam molitur . . . post aliquot dies strangulatus interiit.	Gildo fugiens propria manu se strangulavit.	Gildo . . . propria se manu peremit.

<i>Orosius</i> 7, 37:	<i>Marcellinus</i> a. 406:	<i>Iordanes</i> R. 321:
Adsunt Uldin et Sarus Hunorum et Gothorum duces	Huldin et Sarus Hunorum Gothorumque reges	quem (Radagaisum) Huldin et Sarus Hunorum

1) Quae adservantur Bernae in bibliotheca publica (Hagen cat. p. 537) ad exemplum editionis Seonhovianae adscriptae observationes Bongarsii, cae ex parte variam lectionem continent ex Historia miscella depromptam, ex parte ipsius coniecturas.

2) Errone Holder-Egger (*Neues Archiv* 2 p. 51) ait Panviniū Marcellinum non edidisse in editione priore fastorum a. 1557, edidisse in altera a. 1558; edidit in priore, quae prodit non a. 1557, sed 1558.

Orosius 7, 37 :

praesidio Romanorum *et post multa*: tanta multitudo captorum Gothorum fuisse fertur, ut vilissimorum pecuniam modo singulis aureis passim greges hominum venderentur.

Marcellinus a. 406:

Radagaisum continuo devicerunt ipsius capite amputato captivos eius singulis aureis distrahentes.

Iordanes R. 321:

Gothorumque reges superantes omnes captivos, quos retulerant, singulis aureis vendiderunt.

Attamen praeter Marcelliniana chronica Iordanes altera adhibuit simillima iis et pleniora: nam non raro inter excerpta Marcelliniana quaedam reperiuntur a Marcellino aliena, sed ita cum eis coniuncta, ut difficile separentur. exempli causa de Basilisco, de Illo, de Vitaliano quae narrantur apud Iordanem, hic illic ampliora sunt quam quae respondent apud Marcellinum. in conspectu cladum factarum imperante Anastasio apud Iordanem c. 356 cum reliqua aperte breviata sunt ex Marcellinianis. Pompei proelium ad Hadrianopolim neque a Marcellino neque alibi memoratur. ad a. 529 quae narrantur apud utrumque, subscripsi.

Marcellinus:

(a. 529) Parthis bella moventibus arma Romanus paravit exercitus finesque suos rebellans tutatus est. haec expeditio nostrorum paene per quinquennium tenuit (*de pace refertur ad a. 533*).

Iordanes:

Iustinianus . . Parthos bella moventes destinato exercitu compescuit et fines proprios tutans Parthos saepe multos afflixit. postea vero facientibus peccatis in die sabbati sancti paschae inito certamine exercitui et non ducis instinctu in fluvio Eufrate Romanus numerosus ruit exercitus.

Propter haec similiaque loca cum possis suspicari aut pro Marcellino a Iordane adhibita esse chronica pleniora a Marcellino epitomata aut Marcelliniana ad nos pervenisse hic illic breviata, illam explicationem supra iam dixi parum mihi probari, nec magis placet altera, cum praesertim satis concordent nostrorum librorum archetypha duo ad auctoris aetatem proxime accedentia et vix ulla breviationis vestigia in altero utro offendantur. quapropter modestiore suggestionem proposuerim Iordanem una cum Marcellinianis adhibuisse chronica altera, fortasse ea ipsa a quibus pendet Marcellinus et adhibitis iis Marcelliniana aliquoties auxisse.

Id ipsum eadit etiam magis in continuationem a. 534 seq., quam supra ostendi non esse Marcellini. haec quoque cum Iordanianis non tantum in rebus enarrandis conspirat, sed etiam in verbis ita, ut de communi auctore dubitari nequeat: exempli causa verba a. 536: *Matesuentham* (Theodahadus) *sibi plus vi copulat quam amore* et a. 542 *malo Italiae* de Totila pariter adsunt apud utrumque. at hic certe Iordanes non expilavit auctarium Marcellinianum, sed adhibuit uterque auctor eandem belli Gothici per annos digestam narrationem, plenius Marcellini continuator quam Iordanes, sed ut hic quoque quaedam habeat ab illo ommissa, sicut ostendit locus quem subieci.

Iordanes c. 378, 379:

Egrediente Belesario consule ab Italia et ut diximus rege regina opesque palatii ad principem reportante

Gothi qui trans Padum in Liguria consistebant recrudescentes animos ad bella consurgunt et ordinato sibi regulo Heldebado militi existunt adversi.

Marcellini continuator:

Gothi trans Padum residentes Oraio Vitigis nepote et Heldebado ductantibus

(a. 540) Vitigis regem cum regina opibusque palatii nec non et Gothos audientes sedibus propriis pulsos Orientemque per Belisarium abducos

Jordanus c. 378. 379:

contra quos dum non unius, sed diversorum
temptat varius apparatus,

illi fortiores effecti persistunt.

amiquè spatio vix emenso Heldebadus
interficietur et loco eius succedit Erarius.

qui et ipse vix anno expleto peremptus est
et in regno malo Italiae Baduila iuvenis
nepus asciscitur Heldebadi.

qui mox et sine mora Faventino in oppido
Emiliae soli proelio commisso Romanum
superavit exercitum.

et nec diu post haec item per suos ad
Mucellos annonariae Tusciae feliciter
dimicans iudices fugat.

Marcellini continuator:

rebellare disponunt.

contra quem debellaturus Bessa patricius
Placentiam a Ravenna conscendit. Con-
stantino Ravennam de Dalmatiis ut praes-
esset exercitui ab imperatore directo.

(a. 511) Gothi Heldibado occiso Erarium
sibi ordinant regem.

(a. 512) Gothi Erario rege occiso Totilam
in regnum nanciparunt. qui malo Italiae

mox Padum transit

et ad Faventiam Aemiliae civitatem Ro-
manorum exercitum superat

duces effugat, Caesenam et Urbinum. Mon-
tem feretris et Petra pertusa occupat.
huc illucque discurrens devastat Italiam.
Rursus in annonaria Tuscia ad Mucellos
per Ruderit et Viliarid Bledamque duces
suos Romanum exercitum superat. quo
proelio Bessa patricius vulneratus evadit:
ceteri vero fugientes per quaqua salvati
sunt.

Consularia scilicet Constantinopolitana per singulos annos fere continuata utrique scriptori
praesto fuerunt habemusque eorum hic rursus duas epitomas invicem se explentes.

Post saeculum sextum Marcellinum usurparunt Beda et Paulus diaconus. et illum
quidem ad chronica maiora adhibuisse Marcelliniana ab ipso principio ad a. 534 supra
p. 47 iam vidimus, ubi ostendimus Bedam exemplum simile fuisse nostri Sancto-
merensis. etiam in eiusdem auctoris historia ecclesiastica gentis Anglorum quaedam
inveniuntur ex Marcellino desumpta. Paulo in historia Romana conscribendo Marcellini
copiam fuisse negat qui eam edidit Iohannes Droysen (praef. ad Eutropium p. LVII)
parum recte: ad eum enim auctorem apud Paulum redire videtur l. 13 c. 11 patricii
dignitas Aetio tributa (vide vol. I p. 375), ut facit Marcellinus (p. 78, 21 et p. 86, 2),
certo redeunt et l. 15 c. 1: *codem tempore egresso inopinato igni magna Constantinopolis*
aedium strage cremata est, quod est incendium sub a. 465 a Marcellino relatum. et l. 15
c. 19: *dum haec in Italia geruntur, a Bulgaris universa Thracia crudeliter devastatur:*
Constantinopolis etiam ipsis diebus maximo conflavit incendio, quae narrantur a Mar-
cellino sub a. 491, cum praesertim chronicis Italicis, quae Paulum legisse constat nostris
pleniora (vol. I p. 252), haec nullo modo convenient. habuit autem sine dubio Mar-
cellinum ad a. demum 534 sine auctario codicis Oxoniensis, cum in narratione belli
Gothici nulla inde excerpta inveniantur.

Medii aevi scriptores Marcellinum raro adhibuerunt. schola Suebica, scilicet Ala-
mannus is, a quo pendent et chronicon quod dicitur universale et Hermannus Contractus
Reichenaviensis (vide vol. I p. 363). Constantinopolitanum scriptorem num habuerit.

dubium est¹⁾. unus Lambertus Andomarensis canonicus libro *quem de diversorum auctorum floribus deo sanctoque Andomaro contexit* a. 1120 et *Floridum intulavit* (codices enumerat Bethmann MG. SS. 9 p. 308; cf. 5 p. 65; quae contineantur enarrat Zaehner in Serapeo a. 1842 p. 143) capiti CXXXVII, quo recensentur imperatores Romani, usus sine dubio codice monasterii sui adhuc Omerensi (supra p. 47), post Orosiana excerpta inseruit Marcelliniana, quae sic incipiunt: *hucusque Orosius de imperatoribus, hoc est in annum dominicae incarnationis CCCCXLVI, deinde chronica Marcellini comitis de reliquis regibus. Theodosius iunior imperator Eudochium mathiam duxit. Archadio patri suo* cet. (v. a. 121). postea (n. 132 Zaehner) plura affert inscripta *de terrae motu signisque diversis excerpta ex Marcellino de gestis Francorum*, vel, ut est in libro Parisino 8865 (antea 10, 2; inspexit cum mea causa P. F. Girard) *in chronicis Marcellini in gestis Francorum*, incipiunt ea a. 390: *signum in celo quasi columpna pendens*, finiunt a. 526: *adempto eius capite combusto simul obruit*. — Praeterea inter passiones sanctorum codicis bibliothecae capitularis Veronensis n. XCVI (90) saec. XI reperitur f. 223 *inuentio capitis sancti Iohannis Babbiste ex cronica Marcellini comitis* petita ex Marcellini a. 453 forma mutata.

Crisis libelli praeter pauca ex Iordane accedentia pendet a codicibus duobus altero Tiliano Oxoniensi *T* saeculi VI, altero Sanctomerensi saec. XI, quorum cum recentior non ad antiquiorem redeat, consentientibus ambobus archetypum repraesentatur auctori ipsi, qui scripsit a. 534, fere aequale, nihilominus inveniuntur loci aliquot licet rari in utroque exemplari pariter corrupti, ut 89, 15 *deterruit* — 92, 20 *forct* pro *ferret* — 100, 16 *iussa* — 102, 19 *mittente* simileve vocabulum omissum.

Ubi dissentiunt libri duo, id quod passim et in gravioribus quoque non raro evenit, quod expectes auctorem saeculi sexti medii recte traditum esse in codice saeculi eiusdem exeuntis, id lectionum comparatio refellit, nimirum comparent in libro Tiliano mendae non paucae emendandae ex Sanctomerensi, ut 82, 20 *priore mutius S, peior renovatus T* (quamquam hoc poterit fortasse defendi) — 83, 9 *depectas] depectas S, despectas T* — 83, 31 *adelfi S, adileii T* — 81, 2 *regente S, om. T* — 88, 3 *fucieque S, fucienloque T* — 92, 17 *super carpentum teli acuminis et parescentis S* cum Iordane, om. *T*, ad hos calami errores meros accedunt loci quidam brevianti consilio, ut praefationis verba quibus auctor nominatur (supra p. 43), item p. 100, 16 verba *regionis Gavisae quod Sarnonto dicitur* omissa magis sunt quam casu praeterita, interpolationem prae se ferunt loci p. 71, 6, ubi ex verbis *cum septingentis et tribus milibus narium* firmatis ab Orosio et Iordane Tilianus effecit *cum septingentis naris et tribus milium militibus* (voluit *militum milibus*) — 87, 22: *stetu carmine T, eglogo carmine S*, ubi Gennadius scripsit *dego carmine* — 93, 16 *confitendas S* cum Gennadio, *confitendas esse T* — 93, 23 *interca rex T*, ubi *interrex S* confirmatur loco altero ibi citato, denique verba 90, 12 de Gennadio Constantinopolitano: *et Pauli epistulas omnes exposuit* cum absint ut ab *S* ita a Gennadio nostro, insiticia sint necesse est, etiam infra ubi orthographica tractantur videbimus librarium passim vitia archetypi suo studio emendavisse.

At prae his Tiliani libri naevis nec paucis nec levibus Sanctomerensis multo

1) Inter Hermannii Contracti auctores quod refertur Marcellinus (MG. SS. 5, 68), nititur unico loco ad a. 398: *sanctus Ambrosius Mediolanensis archiepiscopus doctor ecclesiae mirificus ad dominum migravit* (nam ad a. 483 quae Hermannus habet de Theoderico descendunt ex Iordane Rom. 348), erravique opinor ego quoque (vol. 1 p. 755) adsentiens, cum Hermannus sequi potuerit in ea re laterculum Dionysianum nostris paullo plenior (l. c.) vel etiam biographum Ambrosii Paulinum, certe si Marcelliniana habuisset, multo plura inde in suum usum vertisset.

saepius et vitiatum est et interpolatum. meros errores, qui sunt sescenti, ut mittamus, ponemus aliquot ad interpolationem prope accedentes.

T:	S:
61, 33 coas nationes	saevas nationes
62, 23 eieeta	sepulta
S3, 12 regis soror	uxor regis soror
S3, 27 Pulcheriae	pulcherrimae
S5, 11 fidei Arrianae	perfidiae Arrianae
91, 16 Seythico ferro	Getico ferro <i>propter</i> 99, 2: cultro Getico.

Episcopi vocabulum fere omnibus locis ubi invenitur auctor tam pius quam ineptus *santi* adiectivo decoravit similique religione vituperia adversus episcopos p. 77, 7 suppressit. frequenter verba inseruit aut emendandi causa aut temere, 81, 20 *vi longa*, 86, 6 *patricius*, 86, 7 *quondam*, 86, 20 *tractus discerptusque* pro *discerptus*: e contrario aliquot locis (60, 18, 66, 26, 67, 17) dies suppressit, et breviavit narrationem de Hieronymo p. 63, 5—22 et gesta a. 519 p. 104, 5—21, cum alibi quae deficiunt (ut p. 103, 21 *ecclesia . . . renovari*) casu videantur excidisse. denique res traditas quoque suis interpolationibus corripit. fastos consulares alios librarium habuisse et ad eos exegisse Marcellinianos inde colligitur, quod ad a. 416, ubi in Tiliano est *Valentiniani VII et Aetii III* errore opinor auctoris (nam huius anni consules sunt Aetius III et Symmachus, consulatus Valentiniani VII anni est 450), hic legitur *Symmachi VII et Aetii III* errore animadverso et imperfecte emendato, eadem ratione etiam a. 413 Maximo videtur addidisse iterationem, a. 518 consuli Magno nescio quem collegam Florentium, item 63, 3 locum de Arbogaste inseruit aperte ex Orosio depromptum et 96, 25 pro *Horrea Margi* substituit *Margam planum*, quod vocabulum cum praeterea non reperiatur nisi in Geticis Jordanis, ad eum libellum Marcellinum librarius codicis Sanctomerensis videtur interpolasse. ea quoque quae de Dara oppido narrantur p. 100, 20 seq. quamquam per se egregia neque ab alio illo auctore pari modo relata cum locum teneant post narrationem de temporibus Anastasianis in ipso fine chronicorum editionis prioris, probabile est aliena esse a Marcellino et adscripta ab aequali quodam ad id eorum exemplar, ex quo pendet codex Sanctomerensis.

Vitia sermonis plura offenduntur quam expectes a cancellario patricii Constantinopolitani aetatis Iustinianae: indicabo potiora, distinguens unciis circumpositis quae reperiuntur in auctario auctoris alterius.

cum praepositio cum accusativo: *cum numerosa iumenta* 96, 17 — [*cum suis milites* 105, 38] — [*cum Gepidas* 106, 13].

de praepositio cum accusativo: *de Hispaniis* 75, 13.

accusativi absoluti: *plurimaque loca igne cremata . . . remansit* 93, 20 — *absumpta . . . milia armorum . . . advenit* 98, 30 — [*utrosque comprehensos Guntharum occidit, Iohannem . . . transmittit* 108, 11].

pluriores 65, 17.

pro pepigendo fodere 96, 21.

Septembrius cet. more Graeco fere constanter.

interree pro usurpatore, sed ut differat a tyranno, 93, 23, 103, 11.

vestibulum . . . eminentiorem clarioremque . . . redintegavit 102, 29.

aboliscum gen. neutr. 62, 21.

fornix feminine 97, 1 (recte 92, 9).

destrari deponens 96, 3, *contemplari* passive 62, 25.

detectus dobo suo 61, 22; *pruvitate suu detectus* 85, 19.

Orthographia codicis Oxoniensis (nam alterius vitia praetermittimus solita saeculi eius) ut memorabilis propter aetatem, ita librarii potius est quam auctoris: saepenumero enim

vitia archetypi vel proprietates quae displicerent secunda scriptura ab eo tolluntur, numeralia quoque ita scribuntur vocabulis suis, ut passim (e. c. p. 91, 25) appareat in archetypo ea notis expressa fuisse. nihilominus nos secundam libri primarii scripturam ubi fieri potuit secuti sumus: ab ea ubi discessimus, aut ex adnotatione id elucebit aut ex orthographicorum huius codicis conspectu eo qui sequitur ita pleno, ut quae in eo non comparent, maxime quae pertinent ad nomina propria, adsint in adnotatione nostra. errores a manu prima emendati distinguuntur asterisco praeposito.

ae et e.

Vocales.

ae pro *e* in vocabulo extremo plerumque correctum: *adprimae* 392 — *annuae* 472 — *paenae* 123 — *quae* enclitice *433, *453 bis, *459, *501, *511 — *sepaē* *502 — *urbae* *431, contrarium vitium *e* pro *ae* in fine vocabuli non reperitur exceptis vocabulis compositis *aqueductus* et *terremotus*, quae constanter sic scribuntur sine diphthongo.

prae pro *pre* passim: *interpretatio* 392, *interpretem* 392 — *praeibus* 525 — *praesbyter* constanter (uno loco excepto 453; *a* deletur altero 459) — *comprachensus* 519, 547, *deprachensus* 519, 523 — *praetium* 517 — *depraessus* 518, *repraessit* 536: e contrario *pre* pro *prae* item passim: *precipitium* 499 — *precipuus* 429 — *preco* 512 — *preda* 539, *depredatus* 482 — *preparavit* 501.

ae pro *e* praeterea: *cacciderunt* 452 — *denacgata* *536 — *digraeditur* *399 — *aequites* 515 — *gracmum* 512 — *paenuria* 409 — *saepelivit* 453 — *sacceritas* 528 — *spraeto* 408.

e pro *ae* raro in Latinis, ut in genetivis *Emetzene* 453 — *Europe* 394 — *Rome* 411 — *torride* 518, item *Emiliae* 542 — *certuans* 472 — *ceruleus* 501 — *lesio* 447, *inlesus* 432 — *pelices* 514 — *sepaē 501 — (semper *paene*), passim in Graecis: *Chaldeicus* 392 — *inceniue* 443 — *Grecia* 395 — *Hebreus* 392 — *Manichei* 519 — *Mattheus* 392 — *Palestina* 418, 419.

e et i.

e pro *i*: *omelia* 470 — *preuignus* *390 — *interemunt* 512 — *treginta* *451, *521.

i pro *e*: *Asclipiodotus* 423 — *divastari* constanter (sic etiam *S*) — *obiliscus* 526 (*oboliscum* 390) — *Filice* 382 — *Hireulianus* *452 — *octoginarius* 516, 518. recte scribitur *relegatus*.

i pro *ii*: in genetivis sing. decl. 2 nominum priorum raro offenditur (*Basili* 511, 545, 546 — *Florenti* 429 — *Honori* 410 — *Triari* 431) et tollitur aliquoties emendatione, ut in archetypo adfuisse videatur. idem evenit in *idem* pro *iidem* (429) et in perfectis qualia sunt *petit*. haec in apparatus recepta sunt.

o et u.

o pro *u* rarum (semper *epistula*): *consolatus* saepe, non constanter.

u pro *o*: *cupiae* 510 (fortasse corr.) — *formidulosus* 480 — *urbem* 458.

oe et *e*: *oe* mutatum in *e* vel *ae* rarum: *Mesia* 482 — *prel-* *379, *499, *pracl-* 505, plerumque recte *proclium*.

e vel *ae* mutatum in *oe*: *moetus* 489 — *poenitentia* *392.

uu non reperitur nisi ex correctione (cf. p. 105, 14, 18); semper *Vandali*.

y et i.

i pro *y* non rarum: *Bizantium* 484 — *Dionisius* 429 — *Eutichianus* 459 — *Hieronimus* constanter — *Hierosolima* 453 — *Illiric-* plerumque — *martir* 439 — *Olibrius* 464, 526, non semper — *praesbiter* semel 428, plerumque recte — *Simmachi* 522.

y pro *i* rarum: *Yllyricianus* 499 — *Syricius* 383.

Consonantes.

b et *p*: *optinere*, *optulit* constanter.

b et *v*:

b pro *v* aliquoties: *cibitas* *398 — *octab-* 472, 498 — *Novembris* 512 — *olibetum* corr. ex *olin-* 419 — *properabit* 394 — *benerabile 453 — *Bicenna* 391 et corr. m. 1 ex *Vienna* 411.

v pro *b* semel: *uillum* *398.

c et *t* nullo loco permutantur.

d et *t*: *adque* plerumque (*atque* 494, 495, 501, 505) — *capud* 453 bis; at *apud* 409, 484, 515. — *haut* constanter.

f pro *ph* in Graecis passim, ut monstrat editio: in Latinis semel est *Ruphinus* 516.

h in principio vocabuli male omitta: *abitacula* *453 — *actenus* 390, 403, 454 — *omelia* 470, item *exortans* 432; male adiecta *honus* *453 — *Horestes* constanter — *Horosius* 416 — *humerus* 453.

ch pro *c*: *Archadius* plerumque (recte *Arcadius* 395 semel, 402) — *Machedon-* 381, 429 — *parocchia* 486 — *Schyla* 514 — *Trachia* plerumque (*Thracia* 452, *Tracia* 515) —: vocabula *Theodorichus* similiaque indicantur in annotatione. — E contrario *c* pro *ch* raro: *Anthiocus* 381, 398 — *coelidem* 489 — *Manicci* *519.

p pro *ph*: *amphitheatrum* 521.

th pro *t* passim: *Anatholius* 440 — *Anthioc-* 381, 398 — *Anthion-* 382, 398, 429 — *Gethae* semel 530 — *thomus* 458 bis, 462, 511 — *thorus* 462 — E contrario *t* pro *th*: *Boetius* constanter (*Boétios* etiam Procopius) — *Cartago* 535 — *catolicus* 379 — *Schyla* 514 — *Trachia* (vide supra).

Iohannes constanter.

m et *n* male insertae in vocabulo medio: *damnantio* *430 — *mentati* *512 — *semptem* 416.

m in fine vocabuli ubi adiciatur vel dematur, in apparatusum relatum est: reperitur exempli causa male adiecta *ibentem* *512 — *utrumquem* *453; e contrario male dempta *diutina* *453 — *octabu* 472.

-*um* mutatum in -*o* in casibus ubi reperitur, ut *in semet ipso* *392 — *armato ducens milite* *504 — *ad Horco margo* 505 — *monasticum habitu* *512, formas corruptas fuisse in archetypo confirmatur adhibito libro altero *S*: similiter *in imperio collocare* scripsit *T^b*, ubi in *imperiam* consentiunt *T^s*.

p omitta inter *m* et *t*: *interventus* 447.

s impura: *hispatio* 455.

s pro *x*: *Eudisia* *422, *455 — *iusta* *407; item *x* pro *s*: *extuans* 472.

x et *cx*: *extinuerunt* 420.

x simplex, non *xs*, constanter (errore p. 77, 2 editum est *exsulati* pro *exulati*).

geminatio consonantium raro negligitur: *aparuit* 497 — *eclesia* 380, 398 — *Flacilla* 397 — *Iohanes* semel 453 — *Luculanum* 476 — *quatuor* semel 518 — *quinquenalia* *406, *439, *tricenalia* 430 — *Substius* 423 — *successor* 516. — semper *milia*.

etiam rarius male admittitur: *centessimus* *528 — *excissus* *447, *452 — *macchina* 521 — *macchedonii* 511 — *nuncupatus* *424 — *perra 453, 2 — *ressania* *398.

adsimilatio praepositionum ita formatur, ut eam exhibet editio: plerumque evitata ea scribitur *adlatus* (*allatus* 401), *adprime*, *adruptus* (sed *ammonitus*) — *conlapsus* (sed *combustus* 491 — *comprachensus* 519) — *inlatus* (etiam *inber* 518, sed *impopatum* 521) — *subponi* (praef.).

PRAEFATIO.

Post mirandum opus, quod a mundi fabrica usque in Constantium principem Eusebius Caesariensis, huius saeculi originem tempora annos regna virtutesque mortali-
um et variarum artium repertoires omniumque pacis provinciarum monumenta com-
memorans, Graeco edidit stilo, noster Hieronymus cuncta transtulit in Latinum et
5 usque in Valentem Caesarem Romano adiecit eloquio. igitur uterque huius operis
auctor quinque milium et quingentorum septuaginta novem annorum hunc mundum tunc
fore miro computavit ingenio. ego vero vir clarissimus Marcellinus comes simplici
dumtaxat computatione. Orientale tantum secutus imperium, per indictiones perque con-
sules infra scriptos centum quadraginta annos, a septima videlicet indictione et a con-
10 sulatu Ausonii et Olybrii, quibus etiam consulibus Theodosius Magnus creatus est im-
perator, enumerans et usque in consulatu Magni indictione undecima colligens, eorun-
dem auctorum operi subrogavi.

Itemque alios sedecim annos a consulatu Iustini Augusti primo usque in consu-
latu Iustiniani Augusti quartum suffeci, id sunt simul anni centum quinquaginta sex,
15 et meum rusticum opus subposui.

379 VII INDICTIONE. CONSULATU AVSONII ET OLYBRII.

1 Theodosius 'Hispanus' Italiae divi Traiani civitatis a Gratiano Augusto apud Sir- Const. 379.
mum tricenisimus nonus post Valentis interitum imperator creatus est XIII kalendas cf. Oros. 7, 34. 1-3.
Februarias, Orientalem dumtaxat rem publicam rector, vir admodum religiosus et
20 catholicae 'ecclesiae propagator' omnibusque Orientalibus principibus praeposendus, nisi
quod Marcianum tertium post se principem imitatore[m] habuerit.

2 Halanos, Hunnos, Gothos, gentes Scythicas magnis multisque proeliis vicit. Oros. 7, 34. 5.

380 VIII. GRATIANI AVGVSTI V ET THEODOSII AVGVSTI.

Gregorius Nazianzenus facundissimus Christi sacerdos et Hieronymi nostri prae- Hier. v. ill. 117.
25 ceptor ecclesiae nostrae apud Byzantium ab Arianis capta plebem catholicam in beatae cf. Socrates hist. eccl. 5, 7.

TSTR 379, 1 = *Iordanes R.* 315 et *Beda* 380 = *Beda*.

Propter titulum vide p. 43 transtulit *U* 5 huius operis *bis S* 6 quinque *T^a* nonum] *iii S*
7 ingenio] eloquio *S* vir clarissimus marcellinus comes] *S, om. TUR* (*vide supra p. 43*) 10 libri *S*
11 consulatu magni indictione undecima] *T*, consulatu magni ausonis (*sic*) undecime *S*, cuius archetypum
qui scripsit, fortasse Magnum hunc habuit pro poeta Decimo Magno Ausonio 11 12 eorum *S* 13 sedecim]
xiii *S* iustini *om. S* augustam primum *S^a* 13, 14 consulatu i. a. quartum (quattuor *S^a*) *S*, consu-
latu (-tum *T^b*) i. a. quarto *T* 14 id] *hii UR* 15 et meum rusticum opus] meoque rustico operi *S*
post subposui ins., exple, praefatio (prefatio *R*) item *UR* 16 *sic T*, indictione consulatu *om. S* et] e *T^a*
17 hispanos *S* diui] *duri R* 18 tricenisimus nonus] *T*, triginta octo *S* quattuordecim kalendas februarias *T*,
om. S 19 orientale *T* vir *om. TUR* 21 principe *T* *post habuerit ins.* et duos reliquerit filios *S*
22 halanos] *TT*, alanos *S* hunnos] *TT*, hmos *S* gentes] *getes S* magni *T¹* 23 n] secundo *UR*
augusti] *T^a*, augusti primo *T^bSTR* 24 nazianzenus *T¹*, nazianzenus *S* praeceptor] *U^a* 25 ec-
clesia] *T¹S*, et ecclesia *T¹*, et ecclesia *UR*

Anastasiae oratorio catholico cottidiana adlocutione continuit. saepe namque pravorum
 eonviciis insectatus est: sed gratia Christi praeditus usque ad id tempus, quo eadem
 ecclesia sui praesentia nostris est reddita, perfidiis obstitit Arrianis. nam his consuli-
 bus Theodosius Magnus postquam de Seythiis gentibus triumphavit, expulsis continuo
 5 de orthodoxorum ecclesia Arrianis, qui eam per quadraginta ferme annos sub Arrianis
 imperatoribus tenerant, nostris catholicis orthodoxus restituit imperator mense Decembrio.

cf. Oros. 7,
34, 6.

381

VIII. EUCHERII ET SYAGRII.

1 Sanctis centum quinquaginta patribus urbe Augusta congregatis adversus Mace-
 donium in sanctum spiritum naufragantem ab iisdem episcopis sancta synodus confir-
 10 mata est: Damaso videlicet sedem beati Petri tenente, Constantinopoli vero per Timo-
 theum Alexandrinum perque Meletium Antiochenum et Cyrillum Hierosolymitanum
 episcopos Nectario ex pagano profims baptizato et in praefata synodo pontifice ordinato.

2 Athanaricus rex Gothorum, cum quo Theodosius imperator foedus pepigerat. Con-
 stantinopolim mense Ianuario venit eodemque mense morbo perit.

Oros. 7, 34, 6.
Const. 381.

382

X. ANTONII ET SYAGRII.

1 Divi Valentiniani magni cadavere Theodosius princeps ab Italia reportato apud
 comitatum regio in sepulchro recondidit.

2 Eodem anno universa gens Gothorum Athanarico rege suo defuncto Romano sese
 imperio dedit mense Octobrio.

Oros. 7, 34, 7.
Const. 382.

20 3

Damasus Romanae ecclesiae exceptis Liberio et Felice tricenisimus quintus epis-
 copus anno pontificatus sui octavo decimo in domino requievit.

cf. Hier.
Abr. 2365.

383

XI. MEROBANDIS II ET SATVRNINI.

1 Romanae ecclesiae Siricius tricenisimus sextus antistes factus vixit annos quindecim.

2 Arcadius patri suo Theodosio Augusto consors imperii septimo ab urbe miliario
 25 coronatus est.

3 Gratianus imperator Maximi tyranni dolo apud Lugdunum occisus est VIII kal.
 Septembris.

Const. 383.

Ital. 383.

384

XII. RICHEMERIS ET CLEARCHI.

1 Legati Persarum Constantinopolim advenerunt pacem Theodosii principis postu-
 30 lantes.

2 Eodem tempore Honorius alter Theodosio natus est filius mense Septembrio.

Const. 384.

385

XIII. ARCADII ET BAVTONIS.

Theodosius imperator aliquantas eoas nationes per legatos suos suo utpote imperio
 subdidit.

cf. Oros. 7,
34, 9.

TSUR (hi duo om. 383, 384) 380, 381, 383 = *Irda*.

I catholico cottidiana] *TRU*, catholica cotidie *S* 2 comicii *T^a* gr. chr.] *TRU*, chr. gr. *S*
 praeditus *T* 3 perfidiis] *S*, perfidis *TUR* obstitit *T^a* 4 seythiis] seythis *S* 5 de] ab *S*
 6 decembri *S* 7 iiii post euagrii *T* k. supra eucherii (tucerii *R*) *ald*, *T^b* et siagrii *S*, euagrii *T^a*,
 et euagrii *T^bUR* 9 sanct. spir.] *TUR*, sp. sanct. *S* hisdem libri episcopis copis *T^a* synodis *S^a*,
 sydus *UR* firmata *UR* 10 nidellect] scilicet *UR* constantinopolim libri 11 melitium *S*,
 miletinum *TU*, milenum *R* antiochenum libri hierosolimitanum *SUR* 12 nectarium *UR* bap-
 zatam *UR* praefato *UR* pontificem *UR* 13 foedus om. *TUR* 15 syagrii] *T*, siagrii *SUR*
 16 cadanere th. pr. ab i. reportato] *TUR*, cadaner th. pr. ab i. reportatum *S* 17 regi *S* 18 sese] se *UR*
 19 octobrio] *T*, octubrio *UR*, octobre *S* 20 liberi *T^a* illice *T* 22 merobandis] *T*, merobandi *S*
 23 syricius *T* antestis *S* 24 patri] *T*, a patre *S* 26 imperatori maximo *T^a* 28 richemeris] *T*,
 richomeri *S* clearehi *T* 29 theodosii principis] *T*, theodosio principe *S* 31 septembrio] *T*, septembere *S^a*,
 septembre *S^b* 33 eoas] *T*, saenas *S*: in Oriente subactis barbarorum gentibus *Orosius* suo om. *S* utpote *S*

386

XIV. HONORII CAESARIS ET EVODII.

- 1 Invasam princeps Theodosius ab hostibus Thraciam vindicavit 'victorque cum Ar- *Oros. 7, 34, 9.*
 cadio filio suo urbem ingressus est'. *Const. 386.*
 2 Galla Theodosii regis altera uxor his consulibus Constantinopolim venit¹⁾.

387

XV. VALENTINIANI III ET EVTROPII.

- 1 Arcadius Caesar cum patre suo Theodosio sua quinquennalia celebravit. *Const. 387.*
 2 Theodosius Magnus Italiam contra Maximum tyrannum pugnaturus accessit. *Oros. 7, 35, 2.*

388

I. THEODOSII AVGVSTI II ET CYNEGII.

- 1 Valentinianus Gratiani frater et Theodosius imperatores Maximum tyrannum 'et *Oros. 7, 34,*
 Victorem filium eius apud Aquileiam' rebellantem vicerunt. *10. c. 35, 8.*
 2 Andragathius comes morte Maximi cognita praecipitem sese e navi in undas dedit *Oros. 7, 34, 5.*
 ac suffocatus est.

389

II. TIMASII ET PROMOTI.

- 1 Theodosius imperator cum Honorio filio suo Romam mense Iunio introivit. congi- *Const. 389.*
 15 arium Romano populo tribuit 'urbeque egressus est kal. Septembris'. *Ital. 389.*
 2 Per idem tempus grando crepitans per biduum continuum pro pluvia cecidit,
 pecudum arborumque pernicies.
 3 Stella a septentrione gallicinio surgens et in modum luciferi ardens potius quam
 splendens apparuit, vicensimo sexto die esse desiit.
 20 4 Templum Serapis apud Alexandriam Theodosii imperatoris edicto solutum est.

390

III. VALENTINIANI AVG. III ET NEOTERII.

- 1 Signum in caelo quasi columna pendens ardensque per dies triginta apparuit. *Ital. u. 390.*
 2 Galla Theodosii uxor ab Arcadio privigno suo eiccta est.
 3 Oboliscum in circo positum est: columna hant longe ab ecclesia constituta est.
 25 quae argenteam Theodosii Magni statuum ferens hactenus contemplatur.

391

III. TATIANI ET SYMMACHI.

- 1 Theodosius imperator Italia decedens Constantinopolim remeavit²⁾.
 2 Valentinianus imperator apud Viennam dolo Arbogasti strangulatus interit idibus *Oros. 7, 35, 10.*
 Martiis.
 30 3 Eugenius Arbogasti favore confisus imperium sibimet usurpavit.

TSUR (hi duo om. 385—388).

1 caesaris *om. S* 2 trachiam *S* 6 sua] sa *T^a* 10 aquilegiam *S* 11 andragathius *T^a*,
 andragathius *S* 13 timaxii *R* 15 urbeque] *T^a*, urbemque *T^bSTUR* kalendas septembris *T*, kal.
 septembris (*em. -bres*) *S* 17 pecudum] *T*, pecudum *UR*, pecorum *S* 19 sexto *om. S* dies *UR*
 desinit *S* 20 serapii *T* edito *R* 23 eiccta] *T*, eiccta *UR*, sepulta *S* 24 oboliscum] *TUR*, obo-
 liscus *S* positus *S* constituta est] constituta *S* 25 argentea *T^aS* magni] imaginis *S* 26 tatiani *S*
 28 biennam *TUR* arbogasti *T^a*, arbogastis *S* strangulatus int. idib. martiis (idus martias *TU*, idus martii *S*)
 eugenius arbogasti (-tis *S*) *om. R*

1) Chron. Pasch. ad a. 385 cum matre Galla, quam hoc anno nupsisse Theodosio significat Marcellinus, filiam eorum Gallam Placidiam confundens (vide vol. I p. 258 not. 1) hanc ait eo anno cum patre venisse Constantinopolim: nuda intellegitur Marcellinum hic pendere a chronicis Constantinopolitanis. 2) In consularibus Constantinopolitanis tam Latinis quam Graecis vol. I p. 245 adlatis cum haec adnotatio desideretur, servarunt eam praeter Marcellinum Socrates hist. eccl. 5, 18: Θεοδοσίος . . . καταλείπει μὲν ἐν τῇ Τρόμῃ θύα-
 λευτικῶν βεβλήεοντα· αὐτὸς δὲ ἔμα τῷ νύφ' Ὀρωσίῳ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐλοχεύθη εἰς αὐτὴν
 τε εἰσόρξεται ἐν ἑπαιτείῳ Τατιανῶν καὶ Συμμαχῶν τῇ δεκάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μὲνός et Theophanes ad a. 5881
 (de quo loco vol. I p. 298 not. 2 non recte indicavi), hic Theodosii ingressum in urbem Romam a. 388, Honorium factum Augustum a. 393, reditum Theodosii Constantinopolim a. 395 male referens uno tenore.

392

V. ARCADII II ET RVFINI.

- 1 Arbogastes Valentiniano imperatore extincto et Eugenio Caesare facto innumeras ^{Gennadius .34.}
 invictasque copias undique in Gallias contraxit. Occidentale sibi imperium utpote vindic- ^{II. 12.}
 caturus.
- 5 2 Hieronymus noster litteris Graecis ac Latinis Romae adprime eruditus, presbyter ^{Gennadius}
 quoque ibidem ordinatus est. porro ad Bethleem oppidum iuvenis advenit, ubi prudens ^{aut. lxx.}
 animal ad praesepe domini se mox optulit permansurum. inter cetera studiorum suo-
 rum opuscula usque ad hunc Theodosii quartum decimum imperii annum a beato Petro
 10 sumens exordium usque in semet ipsum de viris illustribus scribit. innumeris praeterea
 libris apostolorum prophetarumque constructionibus editis immobilem catholicae turrem
 ecclesiae contra perfidorum iacula consummavit. litteris quoque Hebraicis atque Chal-
 daicis ita edoctus, ut omnes veteris testamenti libros ex Hebraeorum scilicet codicibus
 15 verteret in Latinum, Danihelem quoque prophetam Chaldaeico stilo locutum et Iob
 iustum Arabico in Romanam linguam utrumque auctorem perfecta interpretatione
 mutaverit¹⁾. Matthaei nihilominus euangelium ex Hebraeo fecit esse Romanum.
 namque mentis corporisque virginitatem et delictorum paenitentiam praedicans atque
 custodiens solus omnium Romanorum omnes sedecim prophetarum commentatus est
 libros inunctis praeterea librorum suorum prologis. ita se luculentissimum interpretem
 et immensa epistularum suarum volumina nervosum catholicis exhibuit lectoribus, ut
 20 nec perfidis quandoque pepercisse nec invidis cessasse videatur. nonagenarius ferme,
 ut perhibent. postea in domino requievit. quem Stridon oppidum genuit. Roma inclita
 eruditiv. Bethlem alma tenet.

393

VI. THEODOSII III ET ABUNDANTII.

- Honorium pater suus Theodosius in eodem loco quo fratrem eius Arcadium Cae- ^{Ital. 393.}
 25 sarem fecit, id est septimo ab urbe regia miliario. tunc quippe hora diei tertia tenebrae
 factae sunt.

TSUR 392, 2 = Beda.

1 ii om. S rufinii T^a, rufini R 2 Eugenio S 3 inunctissimasque S vindicaturus T^a post vindicaturus ins. vir barbarus animo consilio manu audacia potentiaque nimis: contraxit undique innumeras copias vel romanorum praesidiis vel auxiliis barbarorum alibi potestate alibi cogitatione (cogitatione Oros.) subnixus S. quae cum redeant ex parte in Marcelliniani genuinis, insiticia esse patet. 5-22 huc sic mutavit S: usque hunc quarto decimo Theodosii imperii annum beatus Hieronimus post ascensionem domini nostri Iesu Christi a Petro apostolo incipiens et in semet ipsum desinens CXXXV virorum illustrium ecclesiastica contra Porphyrium et Iulianum Augustum volumina descripsit. apud Bethleem oppidum degens, ubi et monasterium sibi condidit et multa alia ecclesiastico [sic] litteris quoque Hebraicis edoctus [eductus S^a] scripsit finemque vitae suae admodum senior fecit ibique sepultus est. catholicis quidem inexpugnabilis ecclesiae turris [turbis S], haereticis autem omnibus infatigabilis hostis est tam proposito vitae suae quam librorum suorum a se editorum assertionibus depugnans [designans S]: Beda epitomavit sic: Hieronimus sacrae interpretes historiae librum, quem de illustribus ecclesiae viris scribit, usque ad XIII totius imperii Theodosii annum perducit. 6 bethleem R prudens] prandens T^a 7 se mox] se mos T^a, sese Gennadius (cod. Paris. 12161) studio- rum] operum Gennadius 8 hunc om. Gennadius 9 ipso T^a scribita R, scripsit Gennadius 10 edicis T^a 11 habraicis T^a atque om. R 12 doctus R veteris om. Gennadius 13 chaldaico T 15 romanom T^a 16 dictorum Gennadius 18 inunctis] in cunctis Gennadius 19 immeusa] in immensa Gennadius post volumina fortasse excidit condens nervosum] neserosum R exhibet Gennadius 20 nec inu.] ne inu. T^a secessisse R 22 post tenet addit Gennadius: spiritum aula caelestis suscepit. amen. claruit maxime sub Theodosio principe et filiis eius Arcadio et Honorio 24 honorius S 25 fecit] fecerat principem constituit id est UR urbem T^a

1) Cf. Hieronymus praef. in Danihelem (opp. vol. 9 p. 1361 Vall.): 'sciendum quippe Danihelem maxime 'et Ezram Hebraicis quidem litteris, sed Chaldaico sermone conscriptos et unam Ieremiae $\pi\epsilon\iota\sigma\iota\sigma\tau\acute{\iota}\nu$. Iob 'quoque cum Arabica lingua habere plurimam societatem'. idem praef. in Iob (ib. p. 1097): 'haec translatio 'nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex Hebraico Arabicoque sermone et interdum Syro nunc verba, 'nunc sensus, nunc simul utrumque resonabit'.

394

VII. ARCADII III ET HONORII II.

- 1 Theodosius Augustus adsumpto Honorio Caesare eodemque filio contra Arbogasten, qui Eugenium tyrannum imperatorem facere ausus est, iterum properavit.
 2 Bello commisso Eugenius victus atque captus interfectus est. Arbogastes sua se ^{Orros. 7, 35.} manu perculit.
 3 Terrae motu a mense Septembrio in Novembrium continuo imminente aliquantae Europae regiones quassatae sunt.
 4 Thermae Arcadianae ex conditoris sui nomine nomen acceperunt.

395

VIII. OLYBRII ET PROBINI.

ἰνδ. γ'. ἕλ. Ὀλυβρίου καὶ Προβίνου.

Ἐπὶ τοιούτων τῶν ἑπτάτων γάμοις ἐπέ- ^{Orros. 7, 35.} τέλεσεν Ἀρκαδίος Ἀγροσίος μὲν Ἐωνθιαζῶ ^{Const. 395.} πρὸς ἑ' καλαυθῶν Μαίων.

- 10 1 Theodosius Magnus apud Mediolanum vita decessit. imperavit annos decem et septem.

- 2 Corpus eius eodem anno Constantinopolim adlatum atque sepultum.

καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει εἰσῆλθε τὸ σκή-
 νομα τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐν Κωνσταν-
 τिनουπόλει μὲν Ἰὴρ πρὸς ἑ' ἰδῶν Νοεμβρίου
 καὶ ἀπειθέτη, πρὸς ἑ' ἰδῶν Νοεμβρίου.

- 15 3 Arcadius et Honorius germani utrumque imperium divisit tantum sedibus tenere coeperunt.

- 4 Rufinus patricius Arcadio principi insidias tendens Alaricum Gothorum regem missis clam pecuniis infestum rei publicae fecit et in Gracciam misit.

- 20 5 Porro detectus dolo suo Rufinus ab Italicis militibus cum Gaina comite Arcadio missis ante portas urbis merito trucidatus est. caput eius manusque dextra per totam Constantinopolim demonstrata.

Καὶ ἀπειθέτη, Ρουφίνος ἑπάρχος πρω-
 τοτόμος ἐν τῷ Ἐβδόμῳ ἔτῳ τοῦ ἔξεργείου.

396 VIII. ARCADII III ET HONORII III.

ἰνδ. θ'. ἕλ. Ἀρκαδίου Ἀγροσίτου τὸ δ' καὶ
 Ὀρωσίου Ἀγροσίτου τὸ γ'.

- 1 Rufini uxor et filia exulata.
 2 Eutropius sacri palatii cubicularius
 30 omnes opes abripuit avaritiamque transgressus est.
 3 Terrae motus per dies plurimos fuit caelumque ardere visum est.

TSUR 395, 396, 1 = *Iordanes R.* 318—319.

1 iii] iii *S*^a ii *om. S* 2 adsumpto *T*^a 3 ausus] uisus *S* properabit *T* 4 inter-
 fectusque *S* 6 a *om. S* mens *T*^a nonembrio *U*^a, nonembride *R* continuum *UR* 9 olibri *T*^a,
 olibrii *T*^b 11 uite *TUR* 12 septe *T*^a 14 ablatum *R*, allatum est *S* 16 diuisi *UR*
 18 patricius] clam *S* 19 halarichum g. regem *T*, alarico g. rege *UR* 21 missis] *TUR Iord.*, missis ei *S*
 22 detectus] *SUR*, detectum *T*; detectus Rufinus *Iord.*: cf. a. 453, 3: pravitate sua detectus 23 cum] *TUR*
cum Iord., olim cum *S* gaina] catina *S* 24 trucidatus] truncatus *UR*; detruccatus *Iord.* 25 dextera *S*
 per totam (tota *T*^b, toto *T*^a) constantinopolim] tota constantinopoli *UR* 28 uxor] *S*, uxore *TUR*:
 uxoremque eius exulatam *Iord.* 30 arripuit *S* 32 plurimos] singulos plurimos *U*^a 33 uisus *U*,
 uissus *R*

397 X. CAESARII ET ATTICI.

His consulis Flaccilla Arcadio nata est filia.

Ἰνδ. ι'. ἔ.λ. Καίσαριόν καὶ Ἀττιζοῦ.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπιπέτων ἐγγενήθη, Φλέαζιλλα ἐπιγενομένη, νέα μὲν Ἰακίω πρός τὴν καλαυδῶν Ἰουλίων.

398 XI. HONORII III ET EVTYCHIANI.

1 Romanae ecclesiae Anastasius tricenisimus septimus episcopus ordinatus vixit annos quattuor.

Ἰνδ. ιε'. ἔ.λ. Ὁνοσίον Ἀργούσιον τὸ δ' καὶ Ἐβενχιανοῦ.

2 Ambrosius Mediolanensis, virtutum episcopus, arx fidei, orator catholicus, ad Christum dominum commigravit.

3 Iohannes Antiochiae natus ibique a Meletio eiusdem civitatis episcopo eodemque confessore lector ecclesiae ordinatus per singulos officii gradus ascendit. ubi per quinquennium continuum diaconus multos divinosque edidit libros: presbyter quoque factus per duodecim annos plures confecit. tanta dehinc opinione ubique merito propagatus Constantinopolim in locum Nectarii pontifex successit: ubi plurima dulciaque divinarum scripturarum volumina suo operi catholico addidit, hosque episcopos habuit inimicos: Theophilum Alexandrinum, Epiphanium Cyprium, Acacium Beroensem, Antiochum Ptolomensem, Severianum Gabaliensem et Severum Calchedonensem.

4 Gildo comes idemque paganus, qui mortuo Theodosio principe Africae praerat, dum Arcadio et Honorio adhuc pueris regnantibus invidet Africanamque nititur optinere, frater eius Masezel cognita eius vesania relictisque duobus apud Africanam filiis in Italiam remeant. Gildo utrumque fratris filium dolo trucidat. Masezel fratris scelere cognito, cum quinque milibus suorum contra Gildonem cum septuaginta milibus armatorum sibi obviantem infestus accedit Gildonemque parricidam

TST (deficit v. 20 in pontifex) *R* 398, 4 = *Iordanus R.* 320

1 artici *R* 2 flaccilla *T*, flaccia *S* nat. est fil. arch. *UR* 5 tricenisimus septimus (sept. om. *T*^a) triginta septem *S* 6 episcopus *S* 8 mediolanensis *T* virtutum *S* episcopus] ep. sanctus *S* 11/12 meletio *T*^a, melitio *S*, melexio *R* 13 lector. *S* 14 gradus *T* ubi] ibi *UR* 19 20 nectarii om. *R* 20 successit] subiectus *S* 22 operi catholico (*sic S*, catholicis *TR*) addidit] fortasse *scr.* opere catholicis edidit hosque] hos quoque *R* 23 theophilum *S* 21 cyprium *S*, cyprum *R* acacium *S* 25 beroensem] *T*^b*S*, berocensem *T*^a, berogensem *R* antiochum *T*, antiochium *R* 25 26 severianum *S* 26 gabaliensem *S* 26 27 calchedonensem *T*, calchedonensem *R*, caldonensem *S* 28 idemque] identi *R* 31 africanam] africanam *R* 32 masezel *R* conita *T* 33 vesania *T*^a, vesena *R* 35 cognito] cognita *T*^b*R*, committo *T*^a

iciuniis et orationibus, immo beati Ambrosii
in somnis ammonitu auxiliantibus fugavit.
Gildo fugiens propria se manu strangulavit:
sicque Mascezel sine bello victoriam meruit
5 ac sine caede vindictam.

399 XII. THEODORI ET EVTROPII
EVNVCHI.

ἰνδ. ιβ'. ἔπ. Θεοδοῦρου μόνου.

1 Hic Eutropius omnium spadonum pri-
mus adque ultimus consul fuit: de quo
10 Claudianus poeta ait:
Omnia cesserunt eunucho consule monstra.
2 Puleheria Arcadio altera filia nata est.

in Eutrop.
1, 8.

3 Gaina comes apud Constantinopolim ad
praeparandum civile bellum barbaros suos
15 occulte ammonet: ipse valitudinem simu-
lans urbe digreditur. coepto adversum
Byzantios proelio plurimi hostium cadunt,
ceteri fugientes ecclesiae nostrae succedunt
ibique detecto ecclesiae eulmine iactisque
20 desuper lapidibus obruuntur.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ὑπάτων ἐγεννήθη
Πουλχερία ἐπιφανεστάτη μὲν Ἀθηναίων
πρὸς ἰδ' ἀλασδῶν Φεβρουαρίων.

400 XIII. STILICHONIS ET AVRELIANI.

ἰνδ. ιγ'. ἔπ. Στελίχωνος καὶ Ἀυρηλιανοῦ.

Bellum navale contra Gainam tyrannum
inter Cherronesum et Hellespontum gestum
est: multa milia Gothorum caesa vel de-
25 mersa sunt. Gaina comes de hoc bello
fugiens evasit: ipso tamen anno occisus est
mense Februario.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ὑπάτων ἡ ἐπιφανε-
στάτη Εὐδοξία ἐτίθη Ἀγροστα μὲν Ἀθ-
ηναίων πρὸς ε' ἰδῶν Ἰανουαρίων,
καὶ ἐγεννήθη Ἀρκαδία ἐπιφανεστάτη
μὲν Ξανθικῶ πρὸς γ' κωνῶν Ἀπριλίων.

Καὶ αὐτῶ τῶ ἔτει ἐσφάγησαν Γότθοι
πολλοὶ ἐν τῷ Αἰμομακελλίῳ. καὶ ἐκείνη
ἡ ἐκκλήσια τῶν Γότθων σὺν πολλῶν πλήθει
Χριστιανῶν μὲν Πανέμω πρὸς δ' ἰδῶν Ἰου-
λλίων. καὶ κατατοντίσθησαν Γότθοι ἐν τῇ
θαλάσῳ τῶν στενῶν ἐν Χερσονήσῳ μὲν
Ἀπελλαίῳ πρὸς ι' ἀλασδῶν Ἰανουαρίων.

401 XIII. VINCENTII ET FRAVITAE.

ἰνδ. ιδ'. ἔπ. Βινcentίου καὶ Φλαβίου.

1 Caput Gainae hastili praefixum Con-
stantinopolim allatum est.
30

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ὑπάτων ἐπόμπευσεν
ἡ μεγάλη Γαῖνᾶ τοῦ Γότθου μὲν Ἀθηναίων
πρὸς γ' κωνῶν Ἰανουαρίων.

TSR 399, 3. 400 = *Iordanes R.* 320.

1 iciniis] i. suis *S* beat *T*^a ambrosii *R* 3 strangulavit *T* 6 entropii *S* 7 eunichi *R*
S entropius *S* 12 pulchria *T*^a, pulcherrima *S* 13 gagna *S* 15 monet *R*^a natudine *R*
16 adversus *R* 17 bizanzios *R*, baptizatis *S* 19 relecto *S* 21 stilichonis *S*, etilichonis *T*^a, estili-
conis *R* auliani *TR* 22 gainam *S* 23 cheronissum *T*^b*S*, cherosnissium *T*^a, cheronissium *R*
24 multa milia] multitudo ibidem *S* 25 gaina *S* 26 ipso (ipro *T*^a) t. a. . . februario *om. S*
28 frauiti *S* 29 gainae *S* hastile *T*

- 2 Maris Pontici superficies ita gelu fre-
nata est, ut per triginta dies soluta tandem
glacies instar montium per Propontidem
superne portata decurreret.
- 5 3 Theodosius iunior patre Arcadio natus
est III idus Apriles.
- 402 XV. ARCADII V ET HONORII V.
- 1 Romanae ecclesiae Innocentius tricensi-
mus octavus creatus antistes vixit annis
10 quindecim.
- 2 Theodosius iunior in loco quo pater
patruusque suus Caesar creatus est.
- 3 Constantinopolim ingens terrae motus
fuit.
- 403 I. THEODOSII IVNIORIS
15 ET RVMORIDI.
- 1 Marina patre Arcadio nata III idus
Febr.
- 2 Eudoxiae Arcadii uxoris super porfy-
reticam columnam argentea statua iuxta
20 ecclesiam posita haecenus sistit.
- 3 Iohannem Constantinopolitanae civitatis
episcopum, cui supradieti sex antistites in-
cassum aemuli fuere aliosque triginta sibi-
25 met episcopos conscivere, nolente Arcadio
principe in Cuccusum Armeniae oppidum
exulem miserunt cumque post annum in
villam, quae Comana in regione Pontica
dicitur, de exilio in exilium relegarunt,
30 hunc ibidem mortuum religiosa orthodoxo-
rum plebs in atrio Basilisci episcopi idem-
que martyris ab eodem martyre in somnis
ammonita in novum moxque repertum se-
pulchrum recondidit.
- 2 Καὶ αὐτῶ τῶ ἔτι ἐπίγῃ ἡ θάλασσα
ἐπὶ ἡμέρας 30 στήμει ζορσιάλλον.
- 1 Καὶ αὐτῶ τῶ ἔτι ἐγεννήθη Θεοδοσίος
ἐπιφανέστατος υἱὸς Ἀρκαδίου Ἀργούσιον
μηρὶ Ξωθιζῶ πρὸ δ' ἰδῶν Ἀπριλίον.
- ἰδ. α'. ἐ.τ. Ἀρκαδίου Ἀργούσιον τὸ ε' καὶ
Ἰουλίον Ἀργούσιον τὸ ε'.
- Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπάτων ἐπήρθη Θεο-
δόσιος κέος Ἀργούσιος ἐν Κομιστινιου-
πόλει εἰς τὸ ἑβδομον ἐν τῶ ἰαμβουλίῳ
ἐπὸ Ἀρκαδίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μηρὶ Αἰδου-
ναίῳ πρὸ δ' ἰδῶν Ἰανουαρίον.
- ἰδ. α'. ἐ.τ. Θεοδοσίον κέος Ἀργούσιον
καὶ Ῥομοσίδου.
- Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπάτων ἐγεννήθη Μα-
ρίνα ἐπιφανέστατῆ μηρὶ Φεβριῶ πρὸ δ'
ἰδῶν Φεβρουαρίον.

TSR

1 pontifici *R*, pontii *S* 3 instar] inter *T* 4 super reportata *TR* 6 quarto] *S* cum *Chr.*
pasch. et Soerate 6, 6, tertiu *TR* aprilis *T* 8 innocens *R* tricensimus] *T*, trigesimus *S* 11 theo-
dosius iunior *S* 16 rimmeridi *S*, reiomoridi *TR* 17 matrina *T*^a*R* iii (tertiu *T*) id. febrnarias *om.* *S*
20 argenteam *S*¹*R* 23 sex] *T*^b*S*, rex *T*^a, *om.* *R* 25 consuere uolente *S* 26 cuccussum *T*,
cucnssum *R*, cusun *S* armoeniae *S* 27 annum] *T*^a*S*, annum mnum *T*^b*R* 28 uillam] *T*^a, nilla
T^b*RS* eumana *TR*, commana *S* pontifica *T*^a 29 religarunt *S* 30 hunc] mme *TR* 31 bafi-
lisci *R*, basilicae *S* episcopi] ep. sancti *S* 33 que *om.* *R* 34 recondidit] condidit *S*

- 404 II. HONORII VI ET ARISTAENETIS. ἰνδ. β'. ἑπ. Ὁνορόριον Ἀγγοῖστον τὸ ξ' καὶ Ἀρισταινέτον.
- 1 Ecclesiam Constantinopolitanam flamma
ignis, quae de beati Iohannis throno quon-
dam episcopi nata fuit, subito conflagravit
5 vicinamque ecclesiae urbis faciem serpens
nihilominus exussit.
- Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ἐξεύσθη Ἰωάν-
νης ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ
ἀγρυπνῶς ἐκάθ' ἢ μεγάλη, ἐκκλησία σὺν τῇ
σενάτῳ ἀπὸ τῶν κρατούντων αὐτῆς τῶν
λεγόμενων Ξελοκερριτῶν ἡμέρα δευτέρα
ὥρα ξ'. καὶ ἐγένετο Ἀρσάκιος ἐπίσκοπος
ἐν τοῖς Ἀποστόλοις μὲν Λαυσίῳ πρὸ ξ' κα-
λανδῶν Ἰουλίῳ ἡμέρα δευτέρα.
- 2 Eudoxia uxor Arcadii diem obiit.
- καὶ ἐτελεύτησεν Εὐδοξία Ἀργουστα μὲν
τῷ αὐτῷ Ὑπερβερεταίῳ πρὸ α' κωνῶν Ὀκ-
τωβρίῳ ἡμέρα ε', καὶ ἐτέθη ἐν τοῖς ἀγίοις
Ἀποστόλοις μὲν Ὑπερβερεταίῳ πρὸ δ' ἰδῶν
Ὀκτωβρίῳ ἡμέρα δ'.
- 405 III. STILICHONIS II ET ANTIEMII. ἰνδ. γ'. ἑπ. Στελίχωνος τὸ β' καὶ Ἀνθιμίον.
- Isauri per montem Tauri discursantes
10 ingens dispendium rei publicae importarunt:
quibus Narbazaiens legatus maius continuo
rependit incommodum.
- Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ἐκάθ' ἢ
θρία τῶν Ἰεπιζοῖ σὺν τῇ Πραυδιάρῃ καὶ
οἱ προσλαραζέμενοι ἐμβολοὶ μὲν Ὑπερ-
βερεταίῳ πρὸ γ' καλανδῶν Νοεμβρίῳ ὥρα
τρίτῃ τῆς νυκτός.
- Καὶ αὐτῷ τῷ ἐνιαυτῷ ἐκομίσθη τὰ λεί-
ψανα τοῦ ἁγίου Σαμουὴ ἐν Κωνσταντινου-
πόλει διὰ τῆς Χαλκιδονισίας σκάλας μὲν
Ἀριεμισίῳ πρὸ ιδ' καλανδῶν Ἰουλίῳ, προ-
ηγούμενον Ἀρκαδίῳ Ἀγγοῖστον καὶ Ἀνθι-
μίον ἐλάττωον πραιτωρίον καὶ ἀπὸ ἐπιπέτων
Ἀμιλιανῶν ἐλάττωον πόλεως καὶ πύσας τῆς
συναγλίτου. ἄλλο ἀτετέθη, πρὸς τινα χρόνον
ἐν τῇ ἀγνωσίᾳ μεγάλη ἐκκλησία.
- 406 III. ARCADII VI ET PROBI. ἰνδ. δ'. ἑπ. Ἀρκαδίῳ Ἀγγοῖστον τὸ ξ' καὶ Πρόβον.
- Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ἐκάθ' ἢ
θρία τῶν Ἰεπιζοῖ σὺν τῇ Πραυδιάρῃ καὶ
οἱ προσλαραζέμενοι ἐμβολοὶ μὲν Ὑπερ-
βερεταίῳ πρὸ γ' καλανδῶν Νοεμβρίῳ ὥρα
τρίτῃ τῆς νυκτός.
- Καὶ αὐτῷ τῷ ἐνιαυτῷ ἐκομίσθη τὰ λεί-
ψανα τοῦ ἁγίου Σαμουὴ ἐν Κωνσταντινου-
πόλει διὰ τῆς Χαλκιδονισίας σκάλας μὲν
Ἀριεμισίῳ πρὸ ιδ' καλανδῶν Ἰουλίῳ, προ-
ηγούμενον Ἀρκαδίῳ Ἀγγοῖστον καὶ Ἀνθι-
μίον ἐλάττωον πραιτωρίον καὶ ἀπὸ ἐπιπέτων
Ἀμιλιανῶν ἐλάττωον πόλεως καὶ πύσας τῆς
συναγλίτου. ἄλλο ἀτετέθη, πρὸς τινα χρόνον
ἐν τῇ ἀγνωσίᾳ μεγάλη ἐκκλησία.
- 1 Theodosius iunior quinquennialia dedit.
15 2 Radagaisus paganus et Scythia cum
ducentis milibus suorum totam Italiam in-
undavit.

TSR (om. a. 406) 405. 406 = *Jordanus R.* 321: 410 = *Bida.*

1 uij iiii TR aristenetis S, aristeneti T²R, aristenem T³ 4 conflagravit T, conflagruit R
5 ecclesiae om. R 7 endinaa R 10 importarunt R 12 replendit T³ 15 scytha T, scythia S

s. 7, 37.
12-16.

3 Huldin et Sarus Humorum Gothorum-
que reges Radagaisum continuo devicerunt,
ipsius capite amputato, captivos eius singu-
lis aureis distrahentes.

407
5

V. HONORII VII ET THEODOSII
IVN. II.

ἰνδ. ε'. ἔπ. Ὁρωσίον Ἀγροσίον τὸ ζ' καὶ
Θεοδοσίον νέον Ἀγροσίον τὸ β'.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐλαίων ἐπειλέσθη
ζυῖζεννάλια Θεοδοσίον νέον Ἀγροσίον ἐν
Κωνσταντινουπόλει μὴν Ἀδδενάφ πρὸ γ'
ἰδῶν Ἰανουαρίον.

Καὶ ἀντὶ τῆς ἔπει ἐγένετο βροχὴ μεγάλη
σὺν βρονταῖς καὶ ἀστραταῖς καὶ σεισμῶ
μὴν Ξαρθιζῶ καλιωθαῖς Ἰλιρλίαις πρὸθ-
επνίῳ, ὅστε ἀνασκειασθῆναι τὰς περά-
μοις τὰς χαλκῆς τοῦ φόρου Θεοδοσίον ἐπὶ
Καιροίπολιν καὶ τὸ σιγρόχριστον τοῦ Καλε-
τωλίου πεσεῖν καὶ πολλὰ ἄλῳα λιθεῖν καὶ
ἐκρησθῆναι σιγρόματα οὐκ ὀλίγα ἐν τῇ
Ἐβδόμῳ.

Τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ ἀνοικοδομήθη ἡ ἀνα-
βάθρα τοῦ Ἰππιζοῦ ἢ ἐπὶ τὴν στοάν.

Cisterna maxima iuxta porphyreicam
Constantini imperatoris columnam in foro
eius sub plateae transitum constructa est.

408
10

VI. BASSI ET PHILIPPI.

ἰνδ. ς'. ἔπ. Βάσσοι καὶ Φιλίπποι.

s. 7, 38.

1 Stilico comes, cuius duae filiae Maria
et Thermantia singulae uxores Honorii
principis fuere, utraque tamen virgo de-
functa, spreto Honorio regnumque eius
15 inhians, Halanorum, Suevorum, Vanda-
lorum gentes donis pecuniisque inlectas
contra regnum Honorii excitavit, Eucherium
filium suum paganum et adversus Christia-
nos insidias molientem cupiens Caesarem
20 ordinare: qui cum eodem Eucherio dolo
suo detecto occisus est.

at. 408

2 Romae in foro Pacis per dies septem
terra mugitum dedit.

3 Arcadius imperator vitae finem fecit:
25 regnavit post obitum patris sui Theodosii
annos tredecim.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐλαίων ἐτελείησεν
Ἀρκαδίος Ἀγροσίος ἐν τῷ μιλαιῶ Κων-
σταντινουπόλεως μὴν Ἀρριμισίῳ καλιωθαῖς
Μαῖαις, καὶ ἀπειέθη ἐν τοῖς Ἀποσιόλοις.

TSR (om. a. 407) 408, 1. 3 = Iordanes R. 322.

1 saurus S 2 defecerunt S 6 iun. om. S 7 iusta T^a porphyreicam S 9 plateae
transitum SR, platea et transitum (transitum T^a) T 11 stilico S^b, stilo S^a 12 thermantia] R, thar-
mantia S, hernantia T Iord. 13,14 defuncto S 11 regnum regnumque S, regnumque T^a eius om. SR
15 inhans T^a, inhians T^b halamannorum R suevorum] RS, suaenorum T: Suavorum Iordanes vandalo-
lorum] TR, vandalarumque S Iordanes 16 donis pecuniisque] T Iord., pecuniisque (om. donis) S
18 aduersum S 21 detectus S: detecto dolo Iord. 26 annis S

καὶ αὐτῶ τῶ ἔτει ἐγένετο βροχὴ μεγάλη
σὲν βροχταῖς καὶ ἀστραπαῖς καὶ σεισμῶ
μηρὶ Παράμω πρὸ γ' ρωνῶν Ἰουλίων ἡμέρα
δευτέρα ὥρα α'.

409 VII. HONORII VIII ET THEODOSII
IVN. III.

Apud Constantinopolim magna populi
exarsit seditio, panis videlicet penuria sibi-
5 met ingruente.

ἰνδ. ζ'. ἔπ. Ὁρωρίου Ἀγούστου τὸ γ' καὶ
Θεοδοσίου νέου Ἀγούστου τὸ γ'.

410 VIII. VARANAE SOLIVS.

Oros. 7, 39,
1. 15.

Halaricus trepidam urbem Romam in-
vasit partemque eius cremavit incendio.
sextoque die quam ingressus fuerat de-
10 praedata urbe egressus est, Placidia Ho-
norii principis sorore abducta, quam postea
Athaolfo propinquo suo tradidit uxorem.

ἰνδ. ιγ'. ἔπ. Οὐαρανά μόνου.

411 IX. HONORII VIII ET
THEODOSII III.

15 1 Theodosius iunior decennalia, Honorius
Romae vicennalia dedit.

Oros. 7, 40,
4. 7.

2 Constantinus apud Gallias invasit im-
perium filiumque suum ex monacho Cae-
sarem fecit.

Oros. 7, 42,
3. 4.

20 3 Ipse apud Arelatum civitatem occiditur,
Constans filius apud Viennam capite plecti-
tur.

ἰνδ. θ'. ἔπ. Ὁρωρίου Ἀγούστου τὸ θ' καὶ
Θεοδοσίου νέου Ἀγούστου τὸ θ'.

Ἐπὶ τοῖτον τῶν ἐλάτων εἰσιλθὼν Ἀλ-
λάρχος καὶ ἐτοίμασεν ἀντάρα Ἀπταλον
ἐπαρχον πόλεως.

καὶ αὐτῶ τῶ ἔτει τὰ κείματα τοῦ ἁγίου
προφήτου Σαμουὴλ ἀπετέθη ἐν τῶ προ-
φητεῖᾳ αὐτοῦ τῶ πλυσίον τοῦ ἁγίου Ἰωάν-
νου Ἰουζουριδιανῶν μηρὶ Ὑπερβερεϊάφ πρὸ
γ' ρωνῶν Ὀκτωβρίων.

412 X. THEODOSII IMP. V SOLIVS.

ἰνδ. ι'. ἔπ. Θεοδοσίου νέου Ἀγούστου τὸ
ε' μόνου.

Ἐπὶ τῆς παροῦσης ἐπατείας ἐτά, τὸ
πραϊτόριον Μοραξίον ἐπάρχον πόλεως ἀπὸ
τοῦ δήμου Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆν
ἐνδειαν τοῦ ἁγίου, καὶ ἐστὶν ἡ ζωοῦχα

TSR (*om. a.* 411. 412) 410 = *Jordanes R.* 323; 411, 2 = l. c. 324; 412, 1 = l. c. 325.

2 iii] ii *TR* videlicet] scilicet *abd.* 4, 5 sibiimet *om. R* 6 varanae] *T*, barane *R*, nariani *S*
9 sextoque die] sic *Marcellini libri cum Beza*: tertio die *Orosius* (*l. c. et 2, 29, 13, item Orosium compilans*
Isidorus) auctor *Marcellini* honori *T* 12 athaulpho *R* 13 honorii iiii et *om. S* 21 filius] *T*,
filius eius *S* biennam *T^b* 22 theodosii imp. u solius] *T*, theodosii imp. u et honorii iiii *S*

αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πρώτης ῥεμπῶνος ἕως τῶν
 Λοιμίνου ἐμβόλων, καὶ ἐλίγησαν αὐτοῖς οἱ
 στρατιλάται, Οὐαριανὸς ὁ ἕκτος καὶ Ἰου-
 σάκιος καὶ Σενέσις ὁ κόμης τῶν λαογαγιώ-
 των, καὶ παρεζάλεσαν αὐτοὺς λέγοντες· ἔπι-
 στρέψατε, καὶ ἡμεῖς τελοῦμεν ὡς θέλετε.

os. 7, 42, 5.

1 Iovinus ac Sebastianus in Galliis tyran-
 nidem molientes occisi sunt.

os. 7, 42, 9.

2 Attalus in mari captus atque Honorio
 exhibitus truncata manu vitae relictus est.

413

5

XI. LVCH SOLIVS.

ἰνδ. ιβ'. ἐπ. Λουκίου κόμου.

Oros. 7, 42,
16-24.

Heraclianus Africae comes cum septin-
 gentis et tribus milibus nauium mox ad
 urbem Romam egressus est. occursu Ma-
 rini comitis territus et in fugam versus
 10 adrepta nave solus Carthaginem rediit
 ibique ilico interfectus est.

414 XII. CONSTANTH ET CONSTANTIS.

ἰνδ. ιβ'. ἐπ. Κωνσταντῖου καὶ Κωνσταντίας.

1 Pulcheria Theodosii soror Augusta ap-
 pellata est.

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων Πουλχερία
 ἀδελφῇ Θεοδοσίῳ νέου Ἀγούστου ἐπι-
 φανεστάτη ἀνιγορέθη, μηρὶ Πανέμφη πρὸ δ'
 τωνῶν Ἰουλίῳ.

Καὶ αὐτῇ τῷ ἔτει ἀφιερῶθησαν στιθά-
 ρια γ' ἐν τῇ συγκλήτῳ Ὀνωρίῳ καὶ Θεο-
 δοσίῳ Ἀγούστῳ καὶ Πουλχερίας Ἀγού-
 στις ἀπὸ Ἀρηλιανῶ δις ἐπίσκοπον τῶν
 ἱερῶν λειτουργῶν καὶ πατριζίου μηρὶ Ἀιελ-
 λαίῳ πρὸ γ' καλανθῶν Ἰανουαρίῳ.

ros. 7, 42,
12.

15 2 Valia rex Gothorum facta cum Honorio
 principe pace Placidiam sororem eius eidem
 viduam reddidit.

415 XIII. HONORII X ET THEODOSII VI.

ἰνδ. ιγ'. ἐπ. Ὀνωρίῳ τὸ ι' καὶ Θεοδοσίῳ
 νέῳ Ἀγούστῳ τὸ ζ'.

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ζῶνζεννάλιαι
 Θεοδόσιος νέος Ἀγούστος ἐτετέλεσεν ἐν
 Κωνσταντινουπόλει μηρὶ Ἀδυναίῳ πρὸ γ'
 ἰδῶν Ἰανουαρίῳ.

καὶ ἐδικλώθη θάνατος Θεομοντίας γαμε-
 τῆς τοῦ δεσπότης Ὀνωρίου τοῦ Ἀγούστου

TSR (om. a. 413. 414) 413. 414, 2 = Iordanes R. 326. 327.

1 ac] et S sebasteanus T 6/7 cum septingentis et tribus milibus nauium] S (cum Orosio: habu-
 isse tunc tria milia septingentas naves dicitur et fere cum Iordane: cum septingentis et tribus navibus), cum
 septingentis navibus et tribus milium militibus (sic) T 8 romam egressus est occ. mar. comitis om. S
 10 naue] T, nauis S 12 constantis] constae T 13 pulcheria] p. et S 15 ualia S 16 pladium T^a,
 placidam S 18 honorio T^a sii ui deficiunt charta lacera S

μηρὶ Πανέμων τῆ̄ πρὸ γ' καλανδῶν Ἀγού-
στον ἡμέρα παρασκευῆ.

Καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει μηρὶ Γορπιαίῳ τῆ̄
πρὸ ι' καλανδῶν Ὀκτωβρίων ἡμέρα παρα-
σκευῆ ἐδηλώθη ἀνηρῆσθαι Ἀταούλφρον βάρ-
βαρον ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν ἐπὶ τοῦ δε-
σπότην Ὀρωρίον. καὶ γενομένης λιχραψίας
τῆ̄ ἑξῆς ἵππιζὸν ἤχθη, ὡς καὶ πομπὴν
εἰσελθεῖν.

- 1 Ecclesia Constantinopolitana dudum igne
eremata his consulibus restaurata dedica-
taque est Attico episcopo eandem regente
ecclesiam.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπετέλεσθη τὰ ἐγκαίρια
τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως
μηρὶ Γορπιαίῳ πρὸ ε' ἰδῶν Ὀκτωβρίων
ἡμέρα νουαζῆ. καὶ ἐκομίσθη ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει διὰ τῆς Χαλκιδονισίας σκίλας
λείψανα Ἰωσήφ τοῦ υἱοῦ Ἰακώβ καὶ Ζαχα-
ρίου τοῦ πατρὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ μηρὶ Γορπιαίῳ πρὸ ε' νωνῶν
Σεπτεμβρίων ἡμέρα σαββάτῳ, βασιταζόντων
τὰ αὐτὰ λείψανα ἐν γλωσσοκόμοις δυνὸν
Ἀτιζοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως
καὶ Μωσέως ἐπισκόπου Ἀνταράδου Φοινί-
κης, καθεζομένων αὐτῶν ἐν βορραγαλίσι·
ἅτινα ἀπέθεντο ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ,
προπέμποντος Ὀῦρσου ἐπίρχου πόλεως καὶ
πίσις τῆς συγγλήτου.

Καὶ ἀφιερῶθη ἀνδρίας χορσοῦς ἐν τῇ
συγγλήτῳ τοῦ δεσπότην Θεοδοσίον κέου
Ἀγούστον ἐπὶ Ἀφριλιανοῦ δις ἐπίρχου
πραιτωρίων καὶ πατριζίων.

- Gennadius* 5 2 Lucianus presbyter vir sanctus, cui
47: . . . nar-
ratio Luciani
(supra p. 44
n. 2).
revelavit deus [his consulibus] locum se-
pulehri et reliquiarum corporis sancti
Stephani primi martyris, scripsit ipsam
relationem Graeco sermone ad omnium
10 ecclesiarum personam.

416 XIII. THEODOSII AVG. VII
ET PALLADII.

ἰνδ. ιδ'. ἑλ. Θεοδοσίον κέου Ἀγούστον το
ζ' καὶ Παλλαδίου.

Ἐπὶ ταύτων τῶν ἐπίων ἐκ τοῦ πορ-
φυροῦ κέου, ἐν ᾧ ἔπεστι Κωνσταντῖνος ὁ
μέγας βασιλεὺς, ἀπὸ τοῦ κατωτέρου κέου
ἀπέσπασεν κέου μέγας νουτὸς μηρὶ Σίστρον
τῆ̄ πρὸ ε' καλανδῶν Μαυρίλων, ἐπιφωσχοῦ-
σις ἡμέρας τρίτης· καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει ἐδέ-

TSR 415, 2 = Beda.

1 igni S 3 articulo R regentem T^a 6 consulibus] consultiis suis S, temporibus Honorii et
Theodosii Augustorum Gennadius 9 relationem] T, reuelationem SR 10 personam] libri et Marcellini
et Gennadii, personas edd. 11 aug. uii] S, uii aug. TR 12 palladi T^a, palladio T^b

θῆσαν οἱ πάντες σφόδρυλοι τοῦ αὐτοῦ
κίονος.

Καὶ ἐπετελέσθη θάλασσαν θειορήσαντος
Οὔρου ἐπάρχου πόλεως ὑπὲρ τῶν ἐπιτι-
κίων τῶν κατὰ Ἀτταλον τὸν τύραννον μὲν
λασίῳ τῇ πρὸ δ' καλανδῶν Ἰουλίῳν ἡμέρᾳ δ',
καὶ ἡχθῆ καὶ ἱππιζὸν περὶ τῶν αὐτῶν
ἐπιτικίων μὲν Πανέμῳ νόμισαι Ἰουλίαις.

Καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν ὁ δεσπότης
Θεοδόσιος νέος ἀπὸ Ἡρακλείας εἰς Κων-
σταντινούπολιν μὲν Γορπιαίῳ πρὸ α' καλαν-
δῶν Οκτωβρίῳν ἡμέρᾳ σαββάτῳ, κομισά-
μενος κατὰ τὴν συνήθειαν τὸν χρυσοῦν
στέφανον ἐν τῷ Θεοδοσιακῷ θρόνῳ ὑπὸ
Οὔρου ἐπάρχου πόλεως καὶ τῆς συγγλιτοῦ.

Gennad. 49.

- 1 Orosius presbyter Hispani generis sep-
tem libros historiarum descripsit. missus
ab Augustino episcopo idem Orosius pro
discenda animae ratione ad Hieronymum
5 presbyterum reliquias beati Stephani tunc
nuper inventas rediens primus intulit Oe-
cidenti.

Gennad. 53, 2.

- 2 Atticus Constantinopolitanus episcopus
scripsit ad reginas Arcadii imperatoris filias
10 de fide et virginitate librum valde egregium,
in quo praeveniens Nestorianum dogma
inpugnat.

417 XV. HONORII XI ET CONSTANTII II.

ἰνδ. ιε'. ἑπ. Ὀνωρίῳν τὸ ια' καὶ
Κωνσταντίῳ τὸ β'.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων σεισμὸς ἐγένε-
το μέγας ἐσπέρας ἡμέρᾳ παρασκευῆ μὲν
Ξανθικῷ πρὸ ιβ' καλανδῶν Μαΐου. ἦν δὲ
κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸ πάθος τοῦ κρηίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

- 1 Tenebrae in die factae sunt.
15 2 Cibyra Asiae civitas aliquantaque prae-
dia terrae motu demersa.
3 Romanae ecclesiae Zosimus XXXVIII
episcopus ordinatus vixit annos tres.

418 I. HONORII XII ET THEODOSII VIII.

- 20 1 Plinta comes idemque rebellio apud
Palaestinam provinciam deletus est.

ἰνδ. α'. ἑπ. Ὀνωρίῳν τὸ ιβ' καὶ Θεοδοσίῳ
νέῳ Ἀγγοῖστῳ τὸ ι'.

TSR 416, 1 = Bede.

1 horosius libri hispani] S, spani TR
presbyterum R 7 tunc om. R 12 inpugnat S
TS, cibera R 15 16 praedia] presidia etiam R
ord.] ord. est R annos iii S, annis (om. T^a) tribus T
delectus T, deietus R

3 horosius libri 5 presbyterum] episcopum et
13 constantii (om. ii) S, constantini ii TR 15 cybera
17 zosimus R xxxviii S 18 ep.] ep. sanctus S
20 eidemque rebellium S 21 deletus] S,

Itol. 418. 2 Solis defectio facta est.

3 Stella ab oriente per septem menses
surgens ardensque apparuit.

419 II. MONAXII ET PLINTAE.

5 1 Valentinianus iunior apud Ravennam
patre Constantio et Placidia matre V no-
nas Iulias natus est.

2 Multae Palaestinae civitates villaeque
terrae motu eonlapsae.

10 3 Dominus noster Iesus Christus semper
ubique praesens et super montem oliveti
Hierosolymae vicinum sese de nube mani-
festavit. multae tunc utriusque sexus vicin-
arum gentium nationes tam visu quam
15 auditu perterritae atque credulae sacro
Christi fonte ablutae sunt omniumque bapti-
zatorum in tunicis crux salvatoris divini-
tatis nutu extemplo impressa refulsit.

420 III. THEODOSIO VIII ET
20 CONSTANTII III.

1 Romanae ecclesiae Bonifatius quadra-
gensimus episcopus ordinatus vixit annos
tres.

2 In Oriente tumultum milites excitarunt
25 ductoremque suum Maximinum nomine
extinxerunt.

3 In Persida Christianis persecutio de-
saevit.

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων γέγονεν ἔλλει-
ψις ἡλίου μὲν Πανέμην πρὸς ἰδ' καλανθῶν
Ἀργούσιων ἡμέρας παρασκευῆ ὥραν ἡ'.

Ἰνδ. β' ἔτ. Μοναξίον καὶ Πλίνθα.

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ἡμέρας κυριακῆ
εἰσελθόντες Ἀετίον ἐπάρχον πύλεως μετὰ
τοῦ σχήματος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ μὲν
Περιτίῳ πρὸς ζ' καλανθῶν Μαρτίων ἐπὶ τῇ
εὐξάμενον αὐτὸν ἀπελθεῖν κληθέντα ἐν τῇ
παλαιῇ, Κυριακὸς τις γέρον βαλὼν μάχα-
ραν μεγάλην εἰς χάσιν, ὅσασιν λίβελλον
αὐτῷ προσφέρων, ἐκροσεν αὐτῷ κατὰ τοῦ
δεξιῶ μέρους τοῦ στήθους, ὅστε τὸ πηνό-
λιον αὐτοῦ καὶ ἦν τόγαν τριθῆραι.

Ἰνδ. γ' ἔτ. Θεοδοσίου νέου Ἀργούσιου τὸ θ'
καὶ Κωνσταντίου τὸ γ'.

TSR (om. a. 420) 419, 1 = *Beda*.

1 defectus solis factus *S* 2 per] prae *T*^a 3 surgens (*sic*) *T*^a 4 consules evanuerunt *S*
6 placida *T*^a quinta *T* 7 inlii *S* 9 moto *T* 11 praesens] *TR*. totus *S* 13 tunc]
et tunc *S* 17 salvatoris] *T*. christi salvatoris *S* christi *S* 18 impressa] *pressa S* 19 miii] iii *I*
22 ep.] ep. sanctus *S* 25 doctoremque *S* 27 persida] *S*, persidam *T* 27, 28 desaeuit *T*^a *S*

421 III. EVSTATHI ET AGRICOLAE.

ἰδθ. δ' ἔπ. Ἐὐδοκίον καὶ Ἀγροκόλα.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπαιῶν ἐνεβλήθη τὸ ἔθωρ τῆς ζωτέρας τῆς διαλοῖτης Πολυχροίας Ἀγροσίτας μὲν Ἡρατίῳ πρὸς ἰδῶν Φεβρουαρίῳ παρόντος τοῦ δεσπότη Θεοδοσίου Ἀγροσίτου.

1 Theodosius imperator Eudociam Achivam duxit uxorem.

Τούτῳ τῷ ἔτει γάμους ἐτετέλεσε Θεοδόσιος Ἀγροσίτος λαβὼν γυναῖκα Ἀθηναίδα τὴν καὶ Εὐδοκίαν μὲν Ἡρατίῳ πρὸς ἰδῶν Ἰουλίῳν, καὶ ἐτετέλεσθη ἰαπιζὼν τῶν αὐτῶν γάμων τῷ αὐτῷ Ἡρατίῳ μὲν πρὸς δ' ἰδῶν Ἰουλίῳν, ὁμοίως καὶ θεάτρον τοῦ αὐτοῦ ἰππιζοῦν, καὶ ἔσχεν ἕξ αὐτῆς Ἀθηναίδος τῆς καὶ Εὐδοκίας θυγατέρα Εὐδοξίαν ὀνόματι.

2 Patri suo Arcadio in foro eius super
5 inmanem columnam ingentem statuam idem Theodosius dedicavit.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀφιερῶθη ἀνδριὰς Ἀρκαδίῳ ἐστὼς ἐπάνω τοῦ Κοκλίῳ τοῦ κίονος ἐν τῷ Ἀρκαδιακῷ ἄσθρῳ ἐν τῷ καλουμένῳ Ξηρολόφῳ μὲν Ἡανέμῳ πρὸς ἰδῶν Ἰουλίῳν ἡμέρα σαββάτῳ.

3 Cisterna Aetii constructa est.

4 Romani cum Persis conflixere.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐδιλόθη νίκη κατὰ Περσῶν μὲν Γορταίῳ πρὸς ἰδῶν Σεπτεμβρίῳ ἡμέρα γ'.

422 V. HONORII XIII ET THEODOSII X.

ἰδθ. ε' ἔπ. Ὀνωρίον τὸ ἰγ' καὶ Θεοδοσίου Ἀγροσίτου τὸ ι'.

10 1 Theodosius imperator Eudoxiam filiam genuit.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπάγων ἐφάνη ἐν τῷ ὄρῳ ἀστὴρ πέμπτων ἀκτῖνα πᾶν ἐπιμήχι, λευκὴν μὲν Ἄστρω ὡς ἐπὶ νύκτας ἰμετὰ ἀλεξινρόνα.

καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμός.

2 In tricennalia Honorii Maximus tyrannus et Iovinus ferro vincti de Hispanias adducti atque interfecti sunt.

15 3 Hunni Thraciam vastaverunt.

4 Persae cum Romanis pacem pepigere.

423 VI. ASCLEPIODOTI ET MARINIANI.

ἰδθ. ζ' Ἀσκληπιόδοτον καὶ Μαριανοῦ.

1 Caelestinus Romanae ecclesiae quadragensimus primus antistes creatus vixit annos
20 novem.

TSR (om. a. 421. 422) 422, 2 = Iordanes R. 326.

1 eusthatii T, eustasii S 2 eudochiam moechiam S 3 uxorem om. S 4 patri suo arc.] T, areh. p. s. S 7 constricta S 9 x om. S 10 eudoxiam T^a 13 vincti] vincto S 14 de hispanias adducti] T, abducti de hispaniis S 15 thraciam S, trachiam T 17 asclepiodoti T, aclepiodoti R 18 mariani S, marini TR 19 antistes om. S 20 annis S

Gennadius
57.

2 Euagrius scripsit altercationem Iudaei
Simonis et Theofili Christiani, quae paene
omnibus nota est.

3 Terrae motus multis in locis fuit et
5 frugum inedia subsequuta.

4 Philippus et Sallustius philosophi morbo
perierunt.

5 Stella saepe ardente erinita Honorius
imperator fatale munus implevit.

424

10 VII. VICTORIS ET CASTINI.

1 Placidia mater Valentiniani Augusta
nuncupata est.

2 Valentinianus Caesar creatus Theodosii
imperatoris Eudoxiam filiam sibimet de-
15 sponsavit.

3 Iohannes regnum Occidentale Honorio
defuncto invasit.

425

VIII. THEODOSII XI
ET VALENTINIANI CAESARIS.

20 1 Suprafatus Iohannes dolo potius Arda-
buris et Asparis magis quam virtute occiditur.

2 Valentinianus iunior apud Ravennam
factus est imperator.

426

25 VIII. THEODOSII XII ET
VALENTINIANI II.

Sisinnius vir sanctae simplicitatis et
simplicis sanctitatis Constantinopolitanus
episcopus factus est.

427

X. IIERII ET ARDABVRIS.

30 1 Pannoniae, quae per quinquaginta annos
ab Hunnis retinebantur, a Romanis receptae
sunt.

2 Thermae Theodosianae dedicatae.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπάτων ἀνηγορεύθη
ἡ Εὐδοκία Ἀγούστα μὲν Ἀθηναίων πρὸς δ'
ροσίων Ἰανουαρίων.

καὶ πολλοὶ σεισμοὶ ἐγένοντο ἡμέρας δευ-
τέρως ὥραν δεκάτην μὲν Ξανθικῶν πρὸς ζ'
ἰδῶν Ἀπριλίων.

ἰνδ. ζ' ἐπ. Βίκτωρος καὶ Καστίου.

ἰνδ. η' ἐπ. Θεοδοσίου Ἀγούστου τὸ ια'
καὶ Οὐαλεντιανοῦ Καίσαρος.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπάτων ἐλήθη ἐπὶ
Θεοδοσίου νέου Ἀγούστου Οὐαλεντιανὸς
νέος Ἀγούστος μὲν Ὑπερβερειαίῳ πρὸς ι'
καλανθῶν Νοεμβρίων.

ἰνδ. θ' ἐπ. Θεοδοσίου Ἀγούστου τὸ ιβ'
καὶ Οὐαλεντιανοῦ νέου Ἀγούστου τὸ β'.

ἰνδ. ι' ἐπ. Ἰερίου καὶ Ἀρδαβουρίου.

Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπάτων ἐνεκαινίσθη
τὸ δημόσιον τὸ ποιεῖ μὲν Κωνσταντιναιά,
νῦν δὲ Θεοδοσιανά, τέλεσαντος αὐτὸ Ἰερίου

TSR (om. a. 424—427) 423, 4 = *Iordanus* R. 326; 421, 1 = *Iordanus* R. 327 et *Beda*; 424, 2, 3
= *Iordanus* l. c.; 425, 1 = *Iordanus* l. c.; 425, 2 = *Iordanus* R. 328 et *Beda*.

6 salustius libri 8 horius T^a 11 valentiani S 13 caesaris om. S 21 uirtute] uir-
tute Aetii *Iordanus* interpolans 25 valentini T 27 simplicis] simplex T constantiopolitanis T
29 hieri S 31 hunis S recepta T^a

τοῦ δις ἐλάτρου καὶ ἐλάτου μὲν Ὑπερ-
βερεταίῳ πρὸς ἐ' τοῦτων Ὀλιωζοίων.

428 XI. FELICIS ET TAVRI.

ἰνδ. ια' ἔστ. Φίλιξος καὶ Ταύρος.

1 Nestorius Antiochia natus, vir satis
quidem eloquentiae, sapientiae vero parum.
Constantinopolitanis ammōdum admittentibus
5 ex presbytero episcopus ordinatus est.

2 Beatissimi Iohannis episcopi, dudum
malorum episcoporum invidia exsulati, apud
comitatum coepit memoria celebrari mense
Septembrio die XXVI.

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπείων Οὐάδαλοι
εἰσῆλθον εἰς Ἀφρικίην.

429

10 XII. FLORENTI ET DIONYSII.

ἰνδ. ιβ' ἔστ. Φλωρεντίου καὶ Διονυσίου.

1 Orthodoxi nostri Macedonianorum eccle-
siam extra muros urbis positam abstule-
runt, quoniam iidem Macedoniani Antoni-
num Germis catholicum episcopum inter-
15 fecerunt.

2 Beatissimus Augustinus Hipponiensis
ecclesiae elegantissimus Christi sacerdos
doctorque praecipuus placida morte quievit.

430 XIII. THEODOSII XIII ET VALEN-
20 TINIANI III.

ἰνδ. ιγ' Θεοδοσίον Ἀγούσιον τὸ ιγ' καὶ
Οὐάλεντιανοῦ νέου Ἀγούσιον γ'.

1 Theodosius imperator tricennalia gessit.

2 Felix apud Ravennam occiditur.

3 Caelestinus Romanae areis pontifex
Nestorio pravitatis episcopo per epistolam
25 suam datis eidem decem dierum induitiis vel
paenitenti veniam vel dissentienti damna-
tionem denuntiat. idem Nestorius ecclesiae
Constantinopolitanae perfidus antistes, a
quo et Nestoriana perfidia pullulavit, apud
30 Ephesum ducentorum sanctorum patrum
sententia in synodo condemnatus est, Cae-
lestino Cyrillum Alexandriae civitatis epi-
scopum pro tempore vicarium denuntiante.

TSR (om. a. 428) U (inc. 23 Romanae).

2 antiochiae *S* 3 quidam *S*^a eloquentia *S* patrum *T*^a, parum habens *edd.* 5 prae-
bitero *T*^a ep.] ep. sanctus *S* 7 ep.] ep. sancti *S* malorum episcoporum invidia] *T*, episcoporum *S*
8 mense *T*^a 9 septembrio die] septembrae *S* 10 florenti *TS* dionisii *T*, dionisi *S* 11 mached-
libri 12 muris *S* 13 idem *TR*, de *S* mached- *libri* antoninum *S* 14 ep.] ep. sanctum *S*
agustinus *S* 15 hypniensis *R*, hipponensis *S* 18 morte pl. *S* 19/20 valentiani *S* 25 in-
dutiis *T* 26 damn. (damnationem *T*^a) den.] den. damn. *UR* 28 constantinopoli *TRR* antistes]
antes *T*^a 29 pullulat *S* 30 saetorum *T*^a 31 sententia *om.*, *S* 32 cyrillum] c. sibi *S* alexan-
drinae *S* 33 temporem *T*^a

in locum Nestorii Maximianus episcopus subrogatus.

131 XIII. ANTIOCHI ET BASSI.

ἰνδ. εἰ' ἔπ. Ἀντιόχου καὶ Βάσσου.

- 1 Flaccilla Theodosii Augusti filia extre-
 5 mum spiritum fudit.
 2 Barbari urbe augusta enutriti ad ec-
 clesiam nostram hostili ritu confluunt: ignem
 in ecclesiam ad comburendum altare dum
 infesti faciunt, invicem sese resistente deo
 10 trucidant.
 3 Hoc tempore dum ad horrea publica
 Theodosius processum celebrat, tritici in
 plebem ingruente penuria imperator ab
 esuriente populo lapidibus impetitur.

Ἐν ἔτει τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως
 τοῦ κυρίου καὶ τῆς Θεοδοσίου νέου Ἀν-
 γούστου βασιλείας ἔτους γ' καὶ τῶν προ-
 ζειμένων ἐπιπέτων ἐγένετο ἡ τρίτη σίνοδος
 ἐν Ἐφέσῳ τῶν σ' ἁγίων καὶ μακαρίων πατέ-
 ρων κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς *et*.

132 XV. VALERII ET AETII.

ἰνδ. ιε' ἔπ. Οὐάλεριον καὶ Ἀετίον.

- 1 Romanae ecclesiae Xystus quadragensi-
 mus secundus episcopus ordinatus vixit
 annos octo.
 2 Placidiae matris Valentiniani impera-
 20 toris instinctu ingens bellum inter Boni-
 fatium et Aetium patricios gestum est.
 3 Aetius longiore Bonifatii telo pridie
 sibimet praeparato Bonifatium congregien-
 tem vulneravit inlaesus. tertioque mense
 25 Bonifatius vulnere quo sauciatus fuerat
 emoritur. Pelagiam uxorem suam valde
 locupletem nulli alteri nisi Aetio nupturam
 fore exhortans.

133 I. THEODOSII AVG. XIII
 ET MAXIMI.

ἰνδ. α' ἔπ. Θεοδοσίον Ἀγγούστου τὸ εἰ'
 καὶ Μαξίμου.

Maxima urbis regiae pars septentrio-
 nalis per tres dies continuos incensa con-
 lapsaque est mense Augusto.

Ἐπὶ τοῖτων τῶν ἐπιπέτων ἐγένετο πνο-
 καὶὰ μεγάλη ἀπὸ τοῦ νεοῦτον· καὶ ἐκάρσαν
 τὰ ὄρια καὶ τὸ δημόσιον ὁ Ἀχιλλεὺς μὴν
 Ἰούλιον πρὸ τῆς καλανδῶν Σεπτεμβρίων.

TSUR (*hi duo om. a. 432*)

1 maximianus] *T*^b*S*, maxianus *T*^a, maximianus *UR* 2 subrogatus] *T*, subrogatur *UR*, est sub-
 rogatus *S* 3 antiochii *UR* 4 flaccilla *T* 6 augustae *T*^a 8 in] ad *S* 9 infesti] festi *S*
 13 imperator (imperato *T*^a) *ante* (tritici tricii *T*^a) *S* 13 14 in plebem] *S*, in plebe *T*, plebe *UR*
 11 esuriente] oriente *S* impetitus est *S* 16 xystus] *T*, xistus *S* 19 placidae *T*^a 19/20 imperator
 infinetu *S* 21 patricium *S* 26 pelaiam *S* 28 fore] *T*, forte *S* 29 theodoxii *S* aug. *om. S*

434 II. AREOBINDI ET ASPARIS.

ἰνδ. β' ἔπ. Ἀρεοβίνδου καὶ Ἀσπαραζ.

Honoria Valentiniiani imperatoris soror
ab Eugenio proeureatore suo stuprata con-
cepit, palatioque expulsa Theodosio prin-
cipi de Italia transmissa Attilanem contra
Occidentalem rem publicam concitabat.

435 III. THEODOSII XV ET VALEN-
TINIANI III.*ἰνδ. γ' ἔπ. Θεοδοσίου Ἀγούστου τὸ π' καὶ Οὐαλεντινιανοῦ νέου Ἀγούστου τὸ δ'.*

1 Forum Theodosii imperatoris in loco
10 qui Heliane dicitur aedificatum est.
2 Sebastianus Bonifatii quondam patricii
gener urbe augusta fugit atque in Africa
interemptus est.

436 IIII. ISIDORI ET SENATORIS.

ἰνδ. δ' ἔπ. Ἰσιδώρου καὶ Σενατορος.

15 Theodosius imperator Cyzicum civitatem
navibus petiit multaque eidem civitati mu-
nificentia praestita urbem augustam rena-
vigavit.

437 V. AETHI II ET SIGISVULDI.

ἰνδ. ε' ἔπ. Αἰθίου τὸ β' καὶ Σιγισβούλδου.

20 Valentianus imperator Roma digressus
ad copulandam sibi in matrimonium Eu-
doxiam Theodosii principis filiam, quam
dudum desponsaverat, Constantinopolim ad-
venit eaque sibi nupta aput Thessaloni-
25 cam Italiam repetens hiemavit.

*Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων εἰσιλήθεν ἐν
Κωνσταντινουπόλει Οὐαλεντινιανὸς νέος Ἀγ-
γούστος μὲν Ὑπερβερεταίῳ πρὸς τὸ β' καλαν-
δῶν Νοεμβρίῳ. καὶ ἐπετέλεσε τοὺς αἰτιοὶ
γάμους, λαβὼν Εὐδοξίαν τὴν θυγατέρα Θεο-
δοσίου καὶ Εὐδοξίας Ἀγούστου, μὲν Ὑπερ-
βερεταίῳ πρὸς δ' καλανδῶν Νοεμβρίῳ.*

438 VI. THEODOSII XVI ET FAVSTI.

ἰνδ. ζ'. ἔπ. Θεοδοσίου Ἀγούστου τὸ ιζ' καὶ Φαύστου.

1 Contradis praedo cum piratis suisque
comitibus captus interfectusque est.
2 Reliquiae beatissimi Iohannis augustae
30 urbis quondam episcopi eidem redditae
civitati ibique sepultae mense Ianuario die
viicensimo octavo.
3 Valentianus imperator cum Eudoxia
uxore Ravennam ingressus.

*TSUR (hi duo om. a. 434—437)*434 = *Iordanes It. 328*; 437 = *Iordanes R. 329*.

1 *consules om. in sp. vac. T* 45 *principe T^a* 5 *attilanem] male enim S* 6 *cogitabat S*
10 *helianae T* 11 *seb. u. a. f. a. in afr. bou. q. patr. generis (sic) int. est T* 16 *petit libri*
17 *angusta T^a* 19 *ii] secundi T, om. S sigisbuldi S* 20 *digressus] d. est S* 23 *dispon-*
sauerat S 26 *xiii] xii R* 27 *contradis] T^aS, cotradis T^bRU* 30 *eidemque S* 32 *nigesimo*
octavo S, nicesima octava U 34 *raucenna S post ingressus ins. Prosper Regiensis (Reginensis Cusp.)*
episcopus contra librum Cassiani de protectione dei conscripsit, in quo illum liberum arbitrium multum ex-
tulisse exprobravit (probavit Cusp.) ed. Paviniiana ex Unspiniiano p. 538.

439 VII. THEODOSII XVII ET FESTI.

ἰνδ. ζ' ἔπ. Θεοδοσίου Ἀγούστου τὸ ἰζ'
καὶ Φήστον.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ἐκέλευσε Θεοδοσίος
Ἀγούστου τὰ τεῖχη κτίσθαι ἐν ὄλῳ
τῷ παραθαλασσίῳ Κωνσταντινουπόλεως.

1 Theodosius imperator octava quinquen-
nalia edidit.

2 Eudocia uxor Theodosii principis ab
5 Hierosolymis urbem regiam remeavit, bea-
fissimi Stephani primi martyris reliquias,
quae in basilica sancti Laurentii positae
venerantur, secum deferens.

3 Hoc tempore Gensiricus rex Vanda-
10 lorum Africae civitates Carthaginemque
metropolim cum suis satellitibus occupavit
X kalendas Novembris.

καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν ἐν Καρθαγένῃ
Ζανζίριχος ὁ βασιλεὺς τῶν Οὐανδάλων μὲν
Ἰπερβηραιῶν.

καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει πειρᾶται τὴν Σικελίαν
ἐρήμωσαν.

440 VIII. VALENTINIANI V
ET ANATOLII.

ἰνδ. ι' ἔπ. Οὐαλεντινιανοῦ Ἀγούστου τὸ ε'
καὶ Ἀνατολίου.

1 Paulinus magister officiorum in Caesa-
rea Cappadociae iubente Theodosio prin-
cipe interemptus est.

2 Romanae Ecclesiae Leo quadragensimus
20 tertius papa creatus vixit annos viginti
unum.

441 VIII. CYRI SOLIVS.

ἰνδ. θ' ἔπ. Κύρον μόνον.

1 Persae, Saraceni, Tzanni, Isauri, Hunni
finibus suis egressi Romanorum sola vasta-
verunt. missi sunt contra hos Anatolius et
25 Aspar magistri militiae pacemque cum his
unius anni fecerunt.

2 Iohannes natione Vandalus magisterque
militiae Arnigisli fraude in Thracia inter-
emptus est.

Ἐπὶ τούτῳ ἐσαράγη Ἰωάννης Οὐάνδαλος
ἐν τῇ Θράκιᾳ.

30 3 Hunnorum reges numerosis suorum cum
milibus Illyricum irruerunt. Naisum, Singi-
dunum aliasque civitates oppidaque Illyrici
plurima exciderunt.

442 X. EVDOXII ET DIOSCORI.

ἰνδ. ι' ἔπ. Εὐδοξίου καὶ Διοσκόρου.

35 1 Stella quae crinita dicitur per plurimum
tempus ardens apparuit.

TSUR (hⁱ duo om. a. 410. 411) 439, 2 = *Beda*

1 eudocia] *TS*, eudoxia *UR* cum *Beda* theodoxii *R* 5 urbe regia *T*, ad urbem regiam *UR*
7 basilicam *T* laurenti *T* 8 deferen *T*^a 9 gensirichus *TUR*, gensericus *S* 9/10 naldalocum *S*
10 affricae civitatis *R*, africanam provinciam *S* 12 decimu *T* 13 valentini (om. n) *S* 14 anatholii *T*,
anatoli *S* 15 magister] m. est *S* 16 17 princ. int. est om. *S* 19 tertius] octavus *S* annis *S*
22 pensae saraceni zanni *S* 23 uastarunt *S* 24 anatholius *TS* 25 his *T*, suis *S* 27 iohannis *S*
28 arnigisli *T*, arnegisli *S*; cf. a. 447, 5: Arnegisclus *Iordanes R. 331* trachia *T*^b*S*, trachiam *T*^a 31 illyri-
cum] in illyricum *S* naisium ingidunum *S*

- 2 Bleda et Attila fratres multarumque gentium reges Illyricum Thraciamque depopulati sunt.
- 443 XI. MAXIMI ET PATERII.
- 5 1 His consulibus tanta nix eecidit, ut per sex menses vix liquesci potuerit: multa hominum et animalium milia frigoris rigore confecta perierunt.
- 2 Theodosius imperator ex Asiana expeditione urbem rediit.
- 10 2 Thermarum quae Achilleae dicuntur encaeniae factae.
- 3 3 Thermarum quae Achilleae dicuntur encaeniae factae.
- 444 XII. THEODOSII XVIII ET ALBINI.
- 15 1 Theodosius princeps nona quinquennalia dedit.
- 2 Arcadia soror Theodosii vivendi finem fecit.
- 3 Aliquanta Bithyniae oppida atque praedia continuarum pluviarum et fluviorum inundatione crescentium sublapsa dissolutaque perierunt
- 20 4 Severum presbyterum et Iohannem diaconum Eudociae reginae apud Aeliam urbem ministrantes missus ab imperatore Theodosio Saturninus comes domesticorum occidit. Eudocia nescio quo excita dolore Saturninum protinus obtruncavit, statimque mariti imperatoris nutu, regiis spoliata ministris, apud Aeliam civitatem moritura remansit.
- 25 30
- 445 XIII. VALENTINIANI VI ET NOMI.
- 1 Bleda rex Hunnorum Attilae fratris sui insidiis interimitur.
- 35 2 Aput Byzantium populari orta in circo seditione multi sese invicem occiderunt

Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπάτων ἐπέρασεν οἱ Ὀῦνοι καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἠρήμισαν Ἀττίλας καὶ Βλίδας.

ἰνδ. ια' ἐπ. Μαξιμίον τὸ β' καὶ Πατέρον.

2. καὶ εἰσῆλθεν Θεοδοσίος ὁ Ἀγούσιος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ ἐξελθόντος τῆς Ἀσίας μὲν Ἀθήναις πρὸς ε' καλανδῶν Σεπτεμβρίων.

1. Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπάτων ἐνεκαίνισθη τὸ δημόσιον λουτρὸν ὃ Ἀχιλλεὺς μὲν Ἀδριναίῳ πρὸς γ' ἰδῶν Ἰανουαρίων.

ἰνδ. ιβ' ἐπ. Θεοδοσίον Ἀγούσιον τὸ ια' καὶ Ἀλβίνου.

ἰνδ. ιγ' ἐπ. Οὐαλεντινιανὸν Ἀγούσιον τὸ ε' καὶ Νόμου.

TSUR (hi duo om. a. 445) 442. 445, 1 = Bleda chr. et h. eccl. 1, 13.

1 bleda] T Iord., blaedla S Bleda, blaetla U, blaela R 2 trachiamque TS 4 maximi] TUR, maximi ii S emendans opinor 5 per] super UR 6 lique-scere UR potuerint U^b 10 urbem] libri, in urbem edd. rediit] S, redit TU, redit R 11 achillae T^a, achillae S 12 incendia TUR. encheniae S 15 dona U, domna R 19 aliquanto U^a bythinae T, bithinia S 20 continuarum] c. ni longa S 23 24 diaconem S 24 eudoxiae UR heliam TSU 27 eudoxia UR excitata S 30 heliam TSUR 30/31 rem. mor. S 32 nomi] ausonii T 33 bleda] bella S 34 interemitur T suis S 36 multis S sese] ses T^a

multaque intrinsecus hominum pecudumque morbo corpora perierunt.

446 XIV. VALENTINIANI VII
ET AETII III.

ἰνδ. ιδ' ἐπ. Αἰουτίου τὸ γ' καὶ Συμμαχου.

- 5 1 His consulibus magna fames Constantinopolim invasit, pestisque ilico subsecuta.
2 Templum regiae civitatis igne crematum.

447 XV. ARDABVRIS ET CALEPII.

ἰνδ. ιε' ἐπ. Ἀρδαβουρίου καὶ Ἀλεπίου.

- 1 Ingenti terrae motu per loca varia imminente plurimi urbis augustae muri recenti adhuc reaedificatione constructi cum
10 quinquaginta septem turribus corruerunt, saxa quoque ingentia in foro Tauri dudum super sese in aedificio posita statuacque
15 plurimae sine ullius videlicet laesione conlapsae sunt, plurimis nihilominus civitatibus conlapsis: fames et aerum pestifer odor multa milia hominum iumentorumque delevit.

3. Καὶ αὐτῶν τῶν ἔτει ἐγένοντο σεισμοὶ μεγάλοι, ὥστε τὰ τεῖχη πεσεῖν. ἐκράτησαν γὰρ ἐπὶ χρόνον, ὥστε μὴ τολμᾶν τινα ἐν οἴκῳ μένειν, ἀλλ' ἔφρουρον ἔξω τῆς πόλεως πάντες λιτανεύοντες ἡμέρας καὶ νυκτός· γέγονε γὰρ ἀπειλὴ μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς· τινὲς δὲ ἔλεγον καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ τεθεῶσθαι. ὄθεν καὶ ἡ ἀνάμνησις καὶ ἔτος ἐπιτελεῖται μέχρι νῦν τῆς λιτανείας ὑπὲρ τῆς τοῦ φιλοθρόνου θεοῦ μακροθυμίας ἐν τῷ Τριζόγγῳ πρὸς ἡ' ἰδῶν Νοεμβρίων. ἐν γὰρ τῇ τσσαίτῃ ἀπειλῇ οὐκ ἔθανάτωσέν τις.

- 20 2 Ingens bellum et priore maius per Attilam regem nostris inflictum paene totam Europam excisis invasisque civitatibus atque castellis conrasit.
3 Eodem anno urbis augustae muri olim
25 terrae motu conlapsi intra tres menses Constantino praefecto praetorio operam dante reaedificati sunt.
4 Attila rex usque ad Thermopolim infestus advenit.

1. Ἐπὶ τοῖτων τῶν ἐπιάων Μαρζιανούπολις παρελήφθη.

- 30 5 Arnigisclus magister militiae in ripense Dacia iuxta Utum amnem ab Attila rege viriliter pugnans plurimis hostium interemptis occisus est.

2. καὶ ἐσφάγη, Ἀνάργιστος στρατηλάτης Θράκης.

TSUR 446, 1. 447, 1. 2. = Beda h. eccl. 1, 13; ad 447, 4 cf. Jordan's R. 331.

1 extrinsecus S hominem pecuduque S 3 xu U ualentiniani uii] TUR, symmachi uii S (vide p. 56); Actio III et Symmacho *Sirmondus perperam* 7 igni S 8 xu] xii U calipii TUR, callepii S 9 loca varia] locaria S 10 plurimi u. a. muri] S, plurimi u. a. muris T, pluri mis u. a. muris UR 11 alme T cumstructi S 12 septem om. UR 14 super om. TUR 16 plurimi T 20 priore maius] S, peior renouatus TUR fortasse recte 21 inflictus TUR 22 inuasit om. T^a 23 castella TUR conrasit] T, conrosit S cum Beda (h. eccl. 1, 13; totam paene Europam excisis invasisque civitatibus atque castellis conroderet), contraxit UR 25 conlapsu S 26 praetorii UR 27 reaedificatae S 28 thermopolim T^a, termopolim S 30 arnigisclus TUR, arngisclus S (cf. a. 441, 2) ripensi] ripens in S 31 amnem S attilam U

448 I. ZENONIS ET POSTVMIANI.

ἰδ. α' ἐπ. Ζήνωνος καὶ Ποστουμιανοῦ.

- 1 Provincia India Theodosio principi tigrim domitam pro munere misit.
 2 Utramque porticum Troadensem turre-
 5 que portarum utrasque ignis subitus exussit: qua ruina continuo repurgata Antiochus praefectus praetorio in pristinam erexit speciem:
 3 legatis Attilae a Theodosio depectas
 10 olim pecunias flagitantibus.

449 II. PROTOGENIS ET ASTVRII.

ἰδ. β' ἐπ. Προτογένου καὶ Ἀστειρίου.

- 1 Marina Theodosii regis soror fati mumus
 implevit.
 2 Flavianus episcopus in secunda apud
 15 Ephesum synodo vi Dioscori Alexandriae episcopi et Saturnini spadonis in Eripam exulatus est.
 3 Ariobinda et Taurus patricii communi
 vita defuncti sunt.

*ἐπὶ τούτων τῶν ἐλάτων ἐτελεύτησεν Μαρίνα Ἀγούστα, γυνὴ Οὐαλεντιναιοῦ Ἀγούστου, μητὴρ Αὐγὸν πρὸς γ' κοινῶν Ἀγούστου.*450 III. VALENTINIANI VII
ET AVIENI.*1. ἰδ. γ' ἐπ. Οὐαλεντιναιοῦ Ἀγούστου τὸ ζ' καὶ Ἀβιήνου.*

- 1 Theodosius imperator vivendi finem
 fecit: regnavit post mortem Arcadii patris
 sui annos XLII.
 25 2 Loco eius Marcianus imperium adeptus
 est.
 3 Chrysafius eunuchus Pulcheriae Theo-
 dosii sororis nutu sua cum avaritia inter-
 ceptus est.

*4. Καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει ἐπέθρη Μαρκιανὸς Ἀγούστος ἀπὸ τοῦ Κερζυσιῶν ἐν τῷ Ἐβδόμῳ μὴν Αὐγὸν πρὸς γ' καλαδῶν Σεπτεμβριῶν ἡμέρας πέμπτῃ.**3. Καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει ἐσφάγη Χρυσάφης ὁ σκισματίας εἰς τὴν λόβραν Μελαντιάδος.*451 IIII. MARCIANI AVGVSTI
ET ADELPHI.*ἰδ. δ' ἐπ. Μαρκιανοῦ Ἀγούστου καὶ Ἀδελφίου.**Πουλχερία ἡ γυνὴ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως τῶν ἀγίων τεσσαράκοντα τῶν ἐν Σε-**TSUR (hi duo om. a. 449. 450).*

2 indie R 23 pro mun. tigr. dom. S 5 utrasque bis S 6 qua] TTR, quarum S 7 praetorii TR
 9 depectas] scripsi, depactas S, despectas TTR 11 protogenii T, protegenis S 12 regis soror] uxor
 regis soror S 14 in om. S 15 synodum T ni] in T alexandrini S 16 Eripa praeterea
 ignota item nominatur inter militem Syrorum polissiana patrias in laterculo saeculi prior secundi C. I. L.
 VIII S 18084 17 est om. S 18 ariobinda S, haeobinda T commune T, communi S 21 abieni TS
 23 morte T^a 24 anno quadragesimo secundo T 25 locum TS martianus S scupper imperium]
 imperator T 27 chrysafius] T, chrisaphius S pulcherrinae S 36 marciannus angustus T^a 31 adelphi]
 S, adileii TTR

Leone pontifice sedem beati Petri regente sexcentorum triginta patrum sancta et universalis synodus contra Eutychetem nefandissimorum praesulem monachorum apud Calchedonam in basilica sanctae Eufemiae firmata est: solus Dioscorus Alexandrinae ecclesiae episcopus dissensit statimque ab iisdem catholicis patribus sacerdotio abdicatus est.

452
19 V. SPORACH ET HERCVLANI.

1 Marcianus Augustus suis statuit decretis, ut hi qui consules fieri cupiebant nihil aeris in populum spargerent, sed statutam pecuniam ad reparandum urbis aquae ductum dependenterent.

2 Hoc tempore tres magni lapides e caelo in Thracia ceciderunt.

cf. *Ital* 472. 3 Aquileia civitas ab Attila Hunnorum rege excisa est.

453
20 VI. VINCOMALI ET OPILIONIS.

1 Iohannes praecursor domini et baptista caput suum, quod olim Herodias impia nefandaque postulatione ab umeris amputatum et in disco positum accepit proculque a truncato eius corpore sepelivit, duobus Orientalibus monachis ob adorandam apud Hierosolimam Christi domini resurrectionem introeuntibus revelavit, ut ad Herodis quondam regis habitaculum accedentes ammoniti requirerent fideliter
2 humo extollerent. hoc ergo caput fide repertum suaque hispida in mantica conditum dum ad propria remeantes habitacula perveniunt, quidam Emetzenae figulus civi-

βασίλεια μαρτυρησάντων κατ' ὀπτασίαν ἐν-
ρίσκει τὰ λείψανα καιακρωτιόμενα εἰς τὸν
οἶκον τοῦ ἁγίου Θίρκου ὀπίσω τοῦ ἄμβω-
ρος. καὶ ἀνεδομήσατο αὐτῶν οἶκον ἐξω-
τῶν τειχῶν τῶν Τρωαδισίων Καισάριας
ἑτατος καὶ ἑταρχος.

2. Ἔτιος ἐκβ' (a. 452) τῆς εἰς οὐρανοῦς
ἀναλήψεως τοῦ κυρίου γέγονεν ἡ τεῖαῖρη
σύνδοδος ἐν Χαλκηδόνι τῶν χλ' ἁγίων πατέ-
ρων κατὰ τῶν μαρτῶν Εὐτυχοῦς καὶ Διο-
σκόρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τῶν καὶ
καθαρεθέντων.

1. *Ital.* ε' *Ital.* Σιφοραζίων καὶ Ἐρζουκίανου.

Ital. ζ' *Ital.* Βινζομάλον καὶ Ὀπλιόνος.

2. Ἐπὶ τῶν προκειμένων ἐπιπέτων Βινζο-
μάλον καὶ Ὀπλιόνος, βασιλευσάντων Οὐα-
λεντιανουῦ καὶ Μαρκιανουῦ Ἀγροῦστων μὲν
Περσίῳ πρὸς ἰβ' σαλαυδῶν Μαρκίων τῆ
μέσῃ, ἐβδομιάδι τῶν νηστειῶν ἔτιος Συρο-
μακεδόνων ψξγ', Ἀρτεροχέων ρα', καὶ νζε'
ἔτιος ἁφ' οὗ ἀπειμύθῃ, ὁ ἅγιος προόδρομος
προσηύτης καὶ βασιμιστής Ἰωάννης, ἡ ἐρέθῃ,
ἡ ἀμμία αὐτοῦ κεφαλὴ ἐν τῇ Ἐμισιγῶν
πόλει.

TSUR 453 = *Beda*.

1 leonem *T*^a 2 regente] *S*, praesidente *UR*, *om. T* sexcentorum *S* 23 sancta et] sancte
T^a, sancta *T*^b 3 eutychetem *S*, eutychiano *T*, eutlichianum *UR* 4 praesule *TR* 5 calchedonam]
TS, caleedonam *UR* basilicam s. eufimiae *T* 6 solius dioschorus *S* 67 alexandriae *TUR*
7 dissensit] descendit *S* 8 ab (ad *T*^a) hisdem *TS* 10 herculiani *T*^b, hirculiani *T*^a, herculiani *S*
statuti *R* 12 hi *TR* 17 thraciam *T*, traciam *UR*, trachiam *S* 22 herodes *S* 25 a *om. S*
27 hierosolimam *T* 28 rei uclanit *U* nt] et *UR* 30 ammoniti (admonita *S*) requirerent fideliter] *TS*,
ammoniti sunt ut requirerent et fideliter *UR* 31 fidei *S* 34 emetzene *TUR*, emisene *S*

tatis diutinam imminentemque sibi fugiens
 paupertatem sese his exhibuit comitem:
 quique dum nescius peram sibi creditam
 cum sacro capite portat, ab eo cuius caput
 5 veherat noctu ammonitus utrumque comi-
 tem fugiens dereliquit, statimque Emetzenam
 urbem cum sancto levique onere intro-
 gressus est, ibique dum advixit, praecur-
 soris Christi veneratus est caput moriensque
 10 sorori suae rerum nesciae signatum in
 3 vasculo tradidit recolendum. illa vero suc-
 cessori suo repositum signatumque ut erat
 dereliquit. porro Eustochius quidam oec-
 cultus Arrianae fidei presbyter talem tan-
 15 tumque thesaurum indignus optinuit gra-
 tiamque, quam Christus dominus per Iohan-
 nem Baptistam infirmo populo tribuebat, is
 eam ac si suam dumtaxat in vulgo disse-
 minabat. hinc pravitate sua detectus
 20 4 Emetzena civitate expulsus est. hoc deinde
 antrum, in quo beatissimi Iohannis caput
 in urnam missum sub terraque reconditum
 erat, quidam monachi pro habitaculo habere
 coeperunt. Marcellus demum presbyter
 25 totiusque monasterii praesul dum in eodem
 specu vita inreprehensibili habitat, idem bea-
 tus Iohannes Christi praecursor sese eidem
 suumque ostendit caput. ibidemque sepul-
 tum multis praefulgens virtutibus patefecit.
 30 hoc igitur venerabile caput sub Uranio
 memoratae episcopo civitatis per Marcellum
 praefatum presbyterum constat inventum
 Vincomalo et Opilione consulibus mense
 Februario die vicensimo quarto media
 35 ieiuniorum paschali septimana, impera-
 toribus vero Valentiniano et Marciano re-
 gnantibus.

5 Pulcheria Augusta Marciani principis
 uxor beati Laurentii atrium inimitabili opere
 40 consummavit beatumque vivendi finem fecit.

1. Ἐπὶ τούτων τῶν ἐπιπέτων ἐτελεύτησεν ἡ
 δέσποινα Πουλχερία.

TSUR

1 diutina *T^a* sibi *T* 3 nesciens *S* 5 utrumque *T^a* 6 dereliquit *om. S* emet-
 zenan] *TUR*. emisenam *S* 8 aduexit *S* 11 recolendum] colendum *S* 12 repositum] positum *S*
 13 eustochius *S* 14 fidei] perfidiae *S* tale *libri* 15 indignum *S* 17 his *S* 19 hic *S*
 20 emetzena] emisena *S* civitate] urbe *S* deinde] inde *S* 21 capite *T* 25 monasterii *T^a*
 27 christique *S* praecurso *T^a* 28 cap. ost. *S* 30 sub] hui *S* 31/32 praef. marc. *S* 34 nigesimo *S*
 38 pulcheria] p. autem *UR* 39 laurenti *T* inimitabile *TUR*

454 VII. AETII ET STVDII.

ἰνδ. ζ' ἔπ. Ἀετίου καὶ Στουδίου.

- 1 Attila rex Hunnorum Europae orbator
provinciae noctu mulieris manu cultroque
confoditur. quidam vero sanguinis reiectione
5 necatum perhibent.
2 Aetius magna Occidentalis rei publicae
salus et regi Attilae terror a Valentiniano
imperatore cum Boethio amico in palatio
trucidatur, atque cum ipso Hesperium eeci-
10 dit regnum nec haecenus valuit relevari.

Τούτῳ τῶ ἔτει βασιλεύοντος Ἀνθρήμου
ἐν Ῥώμῃ ἐπίσθι ἐπ' αὐτοῦ ὁ οἶκος τοῦ
ἀγίου Θεοῦ, πλησίον τοῦ Βοραιδίου, ἐπι-
λεγόμενον τὸ Ἀποστολεῖον.

455 VIII. VALENTINIANI VIII
ET ANTIHEMI.ἰνδ. ι' ἔπ. Οὐαλεντινιανοῦ Ἀγρούσιου τὸ
ι' καὶ Ἀνθρήμου.

- 1 Valentinianus princeps dolo Maximi
patricii, cuius etiam fraude Aetius perierat.
15 in campo Martio per Otilam et Thraustilam
Aetii satellites iam percusso Heraclio
spadone truncatus est.
2 Idem Maximus invasit imperium tertio-
que tyrannidis suae mense membratim
20 Romae a Romanis discriptus est.
3 Gizericus rex Vandalorum. ab Endoxia
Valentiniani uxore epistulis invitatus ex
Africa Romam ingressus est eaque urbe
rebus omnibus spoliata eandem Endoxiam
25 cum duabus filiabus secum rediens abduxit.

Τούτῳ τῶ ἔτει ἐσφάγη Οὐαλεντινιανὸς
Ἀγροσιος ἐν Ῥώμῃ μέσον δύο διαφῶν
καὶ ἐπέσθι βασιλεὺς Μάξιμος, καὶ ἐσφάγη
αὐτὸς τῶ αὐτῶ ἔτει.

καὶ εἰσῆλθεν Ζυζύριχος βασιλεὺς τῶν
Λιβῶν εἰς Ῥώμην καὶ παρέλαβεν Ἐνδοξίαν
τῆν γυναῖκα Οὐαλεντινιανοῦ καὶ τὰς δύο
αὐτῆς θυγατέρας, Πλαυιδίαν καὶ Ὀνοσίαν,
ἃς μετ' ὀλίγον ἀγοράζει ἐκ τῆς ἀρχαιολογίας
Ἰβῶν ὁ βασιλεὺς. τῆν δὲ Ὀνοσίαν νέμφην
ἐγράτισεν Ζυζύριχος εἰς Ὀνάριχον εἶδὼν
αὐτοῦ.

456 IX. VARANAE ET IOHANNIS.

ἰνδ. θ' ἔπ. Οὐαριανῆ καὶ Ἰωάννου.

- 1 His consulibus innumera locustarum ag-
mina fructum Phrygiae vastaverunt.
2 Eucherius Lugdunensis ecclesiae ponti-
30 fex multa scripsit tam ecclesiasticis quam
monasticis studiis necessaria.

TSUR (hi duo om. a. 454) 455 = Iordanes R. 334.

1 actii *erant* S (actii *Direr.*) 2 europae orbator] T, et his hortabatur S, Aetii hortatu *Scouhorius*
4 reiectione] cum regrectione S 5 perhibet T^a 6 aetius] T, laetius patricius S (cf. a. 432, 2)
7 regi] T, regi quondam S a om. S 8 boethio *libri* 12 autemii *libri* 15 optilam] TR *Iord.*,
optilam U, ostilam S 15, 16 thraustilam] TTR, traustilam S, thraustilam *Iord.* 16 percusso S
17 hispadone T, spatone TR 18 invasit R 20 discriptus] TTR *Iord.*, tractus discriptusque S
21 gizericus] *Iord.*, gyzerichus T, gyzericus U, gicericus R, gensericus S unatidaborum R endosia T^a
22 uxori S^a 23 24 eaque urbem r. o. spoliatam TTR *Iord.* 26 varanae et iohannis T^a, varanis
et iohannis T^bTR, iohannis et varanis S 27 locustarum] T^b, locustarum T^cSTR 28 frigiæ SUR
29 lugdunensis T pontifex *etiam Gennadii liber Corbei.* presbyter *reliqui libri Gennadii* 30 31 tam
eccl. (tam et eccl. T^a) quam monasticis monasteriis S] tam mon. q. eccl. R

457 X. CONSTANTINI ET RVFI.

1 Marcianus imperator bonis principibus
comparandus vitae spiritum amisit: impe-
ravit annos sex menses sex. Leo eidem
5 defuncto successit.

2 Cuius voluntate Maiorianus apud Ra-
vennam Caesar est ordinatus.

ἰδ. ι' ἔπ. Κωνσταντίνου καὶ Ρούφου.

Ἐπὶ ταύτων τῶν ἐλάτων ἐπιλέτισεν
Μαρζιανὸς Ἀγροστὸς, ὃν ἐτῶν ξε'. ἐλήθη
Ἀέων ὁ μέγας βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ ἐξοχέσιον
μυρῇ Περσιῶν πρὸ ζ' ἰδῶν Φεβρουαρίου.

458 XI. LEONIS AVG. ET MAIORIANI.

Leo imperator pro tomo Calchedonense
10 per universum orbem singulis orthodoxo-
rum episcopis singulas consonantesque mi-
sit epistulas, quo sibi quid de eodem tomo
sentirent cuncti suis rescriptionibus indi-
carent. horum omnium episcoporum ita
15 conspirantes suscepit epistulas, ut eas pu-
tares uno tempore uniusque viri eloquio
fuisse dictatas.

ἰδ. ια' ἔπ. Λέοντος Ἀγροστίου
καὶ Μαϊοριανῶν.

459 XII. PATRICII ET RICIMERIS.

ἰδ. ιβ' ἔπ. Ρεζιμέρον καὶ Πατριζίου.

Ἐπὶ ταύτων τῶν ἐλάτων προήχθη ἔλασ-
χος πόλεως Θεοδοσίου. καὶ ἐκτίσεν τὸ
Ἀγροσιᾶν ἐκ πλαγίων τῆς μεγάλης ἐκ-
κλησίας.

Τούτῳ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ ἤρξατο Ἀσσια
ὁ στρατηλάτης κτίζειν τὴν μεγίστην κιστέρ-
ραν κλισίον τοῦ παλαιῦ τείχους.

Isaac Antiochenae ecclesiae presbyter
20 scripsit Syro sermone multa praecipuaque
adversus Nestorianos et Eutylichianos. mi-
nam etiam Antiochiae elego carmine plan-
xit, quemammodum Ephrem diaconus Nico-
mediae lapsus.

460 XIII. APOLLONII ET MAGNI.

25 Cyzicus civitas terrae motu concussa
murorumque suorum ambitu interrupto sese
suosque diu deplaxit.

ἰδ. ιγ' ἔπ. Ἀπολλωνίου καὶ Μάγνου.

461 XIII. DAGALAFI ET SEVERINI.

30 1 Romanae ecclesiae Hilarus quadragesi-
mus quartus pontifex factus vixit annos sex.

ἰδ. ιδ' ἔπ. Διαγαλάφιου καὶ Σεβηριανοῦ.

TSUR (hi duo om. a. 457. 459) 457 = Iordanes R. 332 et 335; 458 = Beda.

1 rufi evanuit in S 9 chacedonense T^a 10 urbem T 11/12 mipit T^a 13 suis] sui
sibi S 15/16 putaret UR 16 nir S 18 ricimeris] S, remiceri T 19 pr. ant. eccl. libri
Gennadiani practer Corbeicensem 20 praecipue Seonhorius: praecipua tamen cura adversus nest. et eut.
Gennadius 21 nesterianos S eutichianos T, eutichianos S 22 elego] Gennadius (Veron., eleganti
Corb.), fletu T, egloto S 23 effrem S 26 cyzicus T, quizicus S 27 interrupto sese] T^b, interruptos
esse T^a, interrupta sese S 29 degalafi S 30 hilarius S

Ital. 461. 2 Maiorianus Caesar apud Dertonam iuxta
fluvium, qui Hira dicitur, interemptus.
locum eius Severus invasit.

462 XV. LEONIS AVG. II SOLIVS.

5 Iacobus natione Achivus, religione pa-
ganus. medicinae artis peritia tam ingenio
quam litteratura perclaruit. hic ob meden-
dum Leonem Augustum febre defetigatum
10 sacrum palatii cubiculum vocatus intravit
statimque in sella iuxta torum imperialem
posita sine ullo Augusti nutu consedit.
sicque medicas adhibuit manus. porro
meridie ad eundem sacrum pulvinar rever-
15 sus sublatum sui propter solium, in quo
matutinus resederat. protinus intellexit
spondamque tori regiam intrepidus super-
sedit. veterumque studii sui repertorum
praeceptionibus monitum id sese gessisse.
20 docuit principem.

*ινδ. ιε' υπ. Αϊοντος Αβγοϋστου το β'
και Σεργεντιου.*

463 I. VIVIANI ET FELICIS.

Gennad. 85. Prosper homo Aquitaniae regionis ser-
mone scholasticus et adsertionibus nervosus
multa composuisse dicitur. epistulae quo-
25 que papae Leonis adversus Eutychem de
vera Christi incarnatione ad diversos datae
ab isto dictatae creduntur.

*ινδ. α' υπ. Βιβιανου και Βασιλειου.
'Επι τουτων των υπατων λειψυς γεγονεν
του υφρον, ωστε παραθηναι τον ενα υφρον
φολεων τριων.*

464 II. RVSTICI ET OLYBRII.

Ital. 464. Beorgor rex Halanorum a Ricimere rege
30 occiditur.

ινδ. β' υπ. Ρουστικιου και Ολυβριου.

465 III. BASILISCI ET ARMENARICI.

1 Constantinopolis magno invasa incendio
facieque foedata deplanxit.

*ινδ. γ' υπ. Βασιλίσκου και Αρμεναρχου.
'Επι τουτων των υπατων Μιχαλ, ρυζιέ-
αρχος ων, και ηχορηθεις επι φιλολοις πράγ-*

TSUR (hi duo om. a. 464, 465).

1 derconam *T*^a, terdonam *R*, desthouam *S* 2 hira] *T*, hyra *URS* interemptus] i. est *S* 4 ii] secundi *T* solus *UR* 5 natio *T*^a achivus] *T*, archivus *UR*, achivus *S* 8 defetigatum] *T*, defatigatum *SUR* 9 uocitus *S* 10 in sella] *TUR*, regia in sella *S* imperiale *SR* 12 sique *T*^a 14 solum *S* 15 matutinis *T*, matutini *U*^a residerat *libri* 16 chori *T* 17 ueterumque] ueterum *S* sui *om. S* repertorem *UR* 18 raeceptionibus *T* sese] *se R* 19 praesumpitise *T*^a 20 principe *S* 21 hibiani *T*, hibiani *R* 22 neruosus] uerbosus *S* 25 papae *om. S* eutychem] *T*, eutichen *S*, eutichen *U*, eutichem *R* 26 ad diversos *om. S* 26 27 datae ab isto dictatae creduntur] sic *Gennadius Cor- bicensis*. datae et ab isto dictatae dicuntur *Gennadiani libri alii* 28 rusticii *T*, rustici *S* 29 halanorum] *T*, alanorum *S* 31 armenarici] *T*, herminerici *S* 32 constantinopoli *T*^a magna *T* 33 facieque] *S*. faciendoque *T*

μασιν, ἠρωτιήθη, ἐν τῷ Ἰεπιζῶ ἀπὸ τῆς συγκλήτου, καὶ κατὰ ζέλευσιν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς βαθείας τοῦ Ἰεπιζοῦ καμπιοῦ παιδίου αὐτὸν ἐσκέλισεν καὶ ἔρριψεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὁ δῆμος ἤρξατο σίρειν. ἰδόντες δὲ οἱ ἄρχοντες τὸ γεγοῶς φοβιθέριες ἀνεχώρισαν. καὶ ἔσσαν ἐκείνον ἕως τῶν οἴων τοῦ Σιουδίου· καὶ λαβὼν εἰς Γόιθος λίθον ἔδωκεν αὐτὸν κατὰ τῆς ἀκοῆς καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἐσίρη ἀπὸ τοῦ δήμου τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ἕως θαλάσσης.

Μεθ' ἡμέρας δὲ ἰριάζοντα ἐκάρισαν τῆς πόλεως ἀπὸ θεομηγίας ῥεγεῶνες ἡ' μηνὶ Γορταίῳ Σεπτεμβρίου β', ἡμέρα δ', Ἰνδιζιῶνος γ' ἐν τῇ συνάξει τοῦ ἁγίου Μαριᾶ.

Ital. 465. 2 Severus, qui Occidentis arripuit principatum, Romae interiit.

Gennad. 89. 466 III. LEONIS AVG. III SOLIVS. Theodoritus episcopus Cyri civitatis scripsit de incarnatione domini adversus Eutychem presbyterum et Dioscorum Alexandriae episcopum, qui humanam in Christo carnem fuisse denegant.

Ἰνδ. δ' ἔπ. Λέοντος Ἀγούσιου τὸ γ' μόνου.

167 V. PVSAEI ET IOHANNIS.

Ἰνδ. ε' ἔπ. Πορσαίου καὶ Ἰωάννου.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐφάνη, ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖον μέγιστον ἀπὸ τινῶν λεγόμενον σάλπιγξ, ἀπὸ τινῶν δὲ λογχίας καὶ ἀπὸ τινῶν δοκίς· ἐφάνη δὲ ἐπὶ ἡμέρας τινάς.

10 1 Leo imperator Anthemium patricium Romam misit imperatoremque constituit.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐβασίλευσεν Ἀνθῆμιος καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ρώμην· καὶ εἰσῆλθεν τὰ λαβραῖα αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Διαφερεντίου ἐπαρχοῦ πόλεως.

2 Romanae ecclesiae Simplicius quadragensimus quintus pontifex creatus vixit annos quindecim.

15 3 Ravennam civitatem terrae motus deterruit.

468 VI. ANTHEMII AVG. II SOLIVS.

Ἰνδ. ε' ἔπ. Ἀνθιμίου Ἀγούσιου τὸ β' μόνου.

Οἷτος Ἀνθῆμιος δομεῖται τὸν οἶον τοῦ

TSUR (*hi duo om. a. 465. 468*).

1, 2 *post consules a. 466 S* occidente *S* 3 *iii solius*] *iiii solus UR* 4 *ep.] ep. sanctus S cyri*] *S fortasse emendans, syriae TUR, cyriae (cyri reliqui libri) Gennad. Corbeiensis* 6 *eutychem*] *T, entichem UR, entichen S* presbyterum *om. S* disoscorum *T^a* 7 *alexandriae] TUR, alexandrinae ecclesiae S* ep̄is (= episcopis) *S* 8 *fuisse denegant] TUR, negant S* 9 *pusei libri* 12 *romanae . . .* 14 *quindecim om. S* 15, 16 *deterruit] libri: fortasse ser. deterruit pro detrivit* 17 *anemii S*

ἅγιον Θεωμᾶ τοῦ ἀποστόλου, τὰ λεγόμενα
Ἀνθιμίου, κλισίον τῶν Βορράιδου.

cf. Ital. 468.

Marcellinus Occidentis patricius idemque
paganus dum Romanis contra Vandalos apud
Carthaginem pugnantibus opem auxiliumque
fert, ab iisdem dolo confoditur, pro quibus
5 palam venerat pugnaturus.

469 VII. ZENONIS ET MARCIANI.

His consulibus caput Denzicis Hunno-
rum regis Atilae filii Constantinopolim ad-
latum est.

2. ἰνδ. ζ' ἔπ. Ζήνωνος καὶ Μαρζιανοῦ.

1. Ἐπὶ τοῦτον τοῦ προκειμένου ἱπτάτου
Ἀνζίχιρος υἱὸς Ζαυλά ἐσφάγη, ἐπὶ Ἀνα-
γασίον τοῦ σιρατιλάτου Θεράκης, καὶ εἰς-
ἦλθεν ἡ μεγάλη αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινού-
πολιν ἱππιζοῦ ἀγομένον καὶ ἐπόμπευσεν
διὰ τῆς μέσης· καὶ ἀπιδέχθη εἰς τὸν Ξε-
λόκιον καὶ ἐπάγη, ἐν ξύλῳ καὶ ἐξήλθε
πᾶσα ἡ πόλις εἰς θάραν αὐτῆς ἐπὶ ἡμέρας
ἰκανάς.

470

10

VIII. IORDANIS ET SEVERI.

Gennad. 90.

Gennadius Constantinopolitanae ecclesiae pontifex Danihelem prophetam ex in-
tegro ad verbum commentatus est et homilias multas composuit.

471

VIII. LEONIS AVG. III ET PROBIANI.

Aspar primus patriciorum cum Ardabure et Patriciolo filiis, illo quidem olim
15 patricio, hoc autem Caesare generoque Leonis principis appellato, Arrianus cum Arriana
prole spadonum ensibus in palatio vulneratus interiit.

472

X. MARCIANI ET FESTI.

1 Vesuvius mons Campaniae torridus intestinis ignibus aestuans exusta evomuit
viscera nocturnisque in die tenebris incumbentibus omnem Europae faciem minuto con-
20 textit pulvere. huius metuendi memoriam cineris Byzantii annue celebrant VIII idus
Novemb.

Ital. 472.

2 Athenius imperator Romae a Recimero genero suo occiditur. loco eius Olybrius
substitutus septimo mense imperii sui vita defunctus est.

3 In Asia aliquantae civitates vel oppida terrae motu collapsa sunt.

25

473

XI. LEONIS AVG. V SOLIVS.

Ital. 473.

1 Glycerius apud Ravennam plus praesumptione quam electione Caesar factus est.
2 Constantinopoli seditione in circo orta multi Isaurorum a populo interempti sunt.

TSUR (hi duo om. a. 468. 469. 471. 473).

4 hisdem *TS* 7 capu *T^a* densicis *S* 11 pontifex] sic *Gennadius Corb.*, episcopus eius
libri plerique 12 post composuit *add.* et pauli epistulas omnes exposuit *TUR* contra *S* et *Gennadium*
13 leone aug. iiii et probiani (-no *T²*) *T* 16 proles *S¹* 17 festo *S* 18 uesubius *UR* exuste
uomit *S* 19 noturnisque *T^a* euerope *R* faciei *S* 20 byzantie *UR*, bizancii *S* annue] ianue *S*
20 21 octabuidus nouembris *T* 22 anthemus *S* a recimero.] *T^b*, a regimero *UR*, ricimeri (*om. a*) *T^a*,
a ricimere *S* 24 moto *U* 26 glycerius *S* 27 constantinopolim *T* interfecti *S*

474

XII. LEONIS IVNIORIS SOLIVS.

1 Leo senior imperator Leone iuniore a se iam Caesare constituto morbo periit,
tam sui imperii annis quam huius Leonis regni mensibus computatis annis decem et
septem mensibus sex. Zenonem Leo iunior imperator idemque filius principem regni
5 constituit.

2 Glycerius Caesar Romae imperium tenens a Nepote Marcellini quondam patricii *Ital. 474.*
sororis filio imperio expulsus in Portu urbis Romae ex Caesare episcopus ordinatus
est et obiit.

475

XIII. ZENONIS AVGVSTI II SOLIVS.

10 1 Zeno imperator Verinae socrus suae et Basilisci fratris eius insidiis circumventus
cum Ariagne uxore sua profugus in Isauriam tetendit. regnum Zenonis Basiliscus tyran-
nus invasit.

2 Nepos, qui Glycerium regno pepulerat, Romae elevatus est imperator. Nepote *Ital. 475.*
Orestes profinus effugato Augustulum filium suum in imperium collocavit.

476

15

XIII. BASILISCI ET ARMATI.

1 Basiliscus tyrannus Marco filio suo Caesare facto, dum contra fidem catholicam
Nestoriana perfidia intumescens conatur adsurgere, ante inflatus crepuit quam paenitens
stare potuerit. Basiliscus cum filio suo et cum Zenonida uxore sua, iam Zenone pristi-
num ad imperium remeante, in exilium missus est atque in oppidulo, quod Linnis in
20 provincia Cappadociae dicitur, trusus fame extabuit.

2 Odoacar rex Gothorum Romam optinuit. Orestem Odoacer ilico trucidavit. Augu- *Ital. 476.*
stulum filium Orestis Odoacer in Lucullano Campaniae castello exilii poena damnavit.
Hesperium Romanae gentis imperium, quod septingentesimo nono urbis conditae anno
primus Augustorum Octavianus Augustus tenere coepit, cum hoc Augustulo periit, anno
25 decessorum regni imperatorum quingentesimo vigesimo secundo, Gothorum dehinc regi-
bus Romam tenentibus.

477

XV. SINE CONSVLIBVS.

Bracilam comitem Odoacer rex apud Ravennam occidit.

Ital. 477.

478

I. ILLI SOLIVS.

30 Theodolus presbyter in Coelesyria multa conscripsit clarusque habetur.

Gennad. 91.

479

II. ZENONIS AVG. III.

1 Sabinianus Magnus Illyricianae utriusque militiae ductor creatus curiam fragilem
conlapsunquae iustum rei publicae censum vel praeparentem fovit vel dependentem

TSUR (hi duo om. a. 475. 477. 478. 479) 474 = *Iordanes R.* 340; 475, 2 = *Iordanes R.* 341
et *Beda*; 476 = *Iordanes R.* 342; 476, 2 = *Beda*.

1 iunior] inior *S* solus *UR* 3/4 annis decem et septem menses sex *T*, anno uigesimo septimo
mense ui *S*, anni sunt xiiii m. ui *UR* 4 idemque filius imperator (-toris *S*) *libri* 6 glycerius *S* romae
om. *S* 7 ordinatus] et ord. *S* 8 obiit *T*^a 11 ariagne] *T*, mariagnae *S* tetendit] *scripsi*, tendit *libri*
basiliscus *S* 13 glycerium *S* elevatus] et elevatus *T*^a 14 horestes *T* imperium] *T*^a*S*, imperio *T*^b
18 suo] *S*, om. *TUR* zenonida *S*, zenonida *UR* 19 linnis] liminis *S*, lemnis *TUR*, Lemni *Iord.*: cf. *Ram-*
say hist. geography of Asia minor p. 294 20 cappadocia *T*^b*R* extabuit] *T*^a*S*, detabuit *T*^b*UR*
21 odoacar *T* (hoc loco) *UR*, odoacer *T* *deinceps*, odoacer *S* *plerumque* (odoacer p. 93, 28), Odoacer *Beda*
roma *T*^a horestem *T*, orestem *UR* trucidavit *R* 22 lucullano *TS* 23 nono] *TUR*, octavo *S*
24 perit *T*^a 25 quingentes uiginti duo *T* 26 tenentibus] t. occidit *S* 28 odoacer *S* 29 illi illi *S*,
illuc (fortasse ex illi v. e.) *T* 30 theodolus] sic *TS* cum *Gennadio Corbeicensi* 32 sabinianus *T*
fragilem om. *S* 33 conlapsunquae] *T*, conlatoremque *S* iustam *S* praeparentem] *T*, praeparantem *S*

tutatus est. disciplinae praeterea militaris ita optimus institutor coeceptorque fuit, ut
priscis Romanorum ductoribus comparetur.

2 Theodoricum idem Sabinianus regem apud Graeciam debacchantem ingenio magis
480 quam virtute deterruit.

5

III. BASILII SOLIVS.

1 Urbs regia per quadraginta continuos dies adsiduo terrae motu quassata magno-
pere sese adflata deplanxit. ambae Troadenses porticus conruerunt: aliquantae ecclesiae
vel scissae sunt vel conlapsae: statua Theodosii magni in foro Tauri super cochlidem
columnam posita conruit duobus cornicibus eiusdem conlapsis. hunc formidolosum diem
10 Byzantii celebrant VIII kal. Octobris.

2 His consulibus Nepos, quem dudum Orestes imperio abdicaverat, Viatoris et *Ital. 480.*
Ovidae comitum suorum insidiis hanc longe a Salonis sua in villa occisus est.

481

III. PLACIDI SOLIVS.

1 Theodoricus Triari filius rex Gothorum adscitis suis usque ad Anaplum quarto
15 urbis miliario armatus advenit: nulli tamen Romanorum noxius continuo reversus.
porro in Illyricum properans dum inter suorum moventia plaustra progreditur, iacentis
super carpentum teli acumine et pavescentis equi sui impulsione fixus transverberatusque
interiit.

2 Sabinianum Magnum mors, quae huic peccanti mundo merito imminet, ante
20 ademit quam integrum defetigatae rei publicae subsidium ferret.

482

V. TROCONDI ET SEVERINI.

1 Romanae ecclesiae Felix quadragesimus sextus episcopus ordinatus vixit annos
duodecim.

2 Theodoricus cognomento Valamer utramque Maedoniam Thessaliamque depopu-
25 latus est, Larissam quoque metropolim depraedatus.

483

VI. FAVSTI SOLIVS.

Idem Theodoricus rex Gothorum Zenonis Augusti munificentis paene pacatus
magisterque praesentis militiae factus, consul quoque designatus creditam sibi Ripensis
Daciae partem Moesiacque inferioris cum suis satellitibus pro tempore tenuit.

484

30

VII. THEODORICI ET VENANTII.

1 Illus natione Isaurus, dignitate magister officiorum, amputata apud comitatum au-
ricula Orientem Zenoni infestus invasit. porro cum Leontio tyrannidem arripuit.

2 Totam namque per Africam crudelis Hunerici Vandalorum regis in nostros catho-
licos persecutio importata est. nam exulatis diffugatisque plus quam trecentis triginta

TSUR (hæ duo om. a. 479. 481. 482. 483) 481, 1 = *Iordanes R.* 346 et *Beda*; 482, 2 = *Beda*;
483 = *Iordanes R.* 348; 484, 1 = *Iordanes R.* 349; 484, 2 = *Beda*.

1 est om. *T* institutum *T*^a 3 idem sabinianus regem] *T*, regem id est sabinianus *S* debacchan-
tem *T* 5 solus *UR* 7 troadensis *TSU* 8 cochlidem *TS* 9 cornicibus *UR* eiusdem] eius
fori *S* formidolosum *T* 10 celebrant *U* octava kalendas octobres *T* 11 horestes *TSR* 14 15 quar-
tum u. miliarium *S* 15 armatus om. *S* reuersus] *T* *Iord.*, r. est *S* 16 illyricum *T*^a 17 super
carp. t. ac. et pavescentis om. *T* 18 interiit *T*^a 19 sabinianum *T* ante] *scripsi*, ante eum *TS*
20 defetigatae *T*^a, defatigatae *S* ferret] *scripsi*, foret *TS* 21 trocondii *T* seueri *T*^b, beneri *T*^a
24 theodoricus *T* plerumque (theodoric- hic v. 30 et p. 93, 28. 29 bis), theodoricus *S* semper valamer *S*,
valamerianus *T* machedoniam *S* 25 quoque] *T*, que *S* 27 idem] id est *S* munificentis *T*^a
29 mesiacque inferioris *T*^a 31 illius *S* isarus *R* comitem *T*, sed lectio incerta 32 zenonis *UR*
leontio *S* 33 tota *T*^b hunerichi *TUR*, honorici *S* 34 importa *T*^a nam om. *S*

quattuor orthodoxorum episcopis ecclesiisque eorum clausis plebs fidelium variis sub-
 3 acta supplicis beatum consummavit agonem. nempe tunc idem rex Hunericus unius
 catholici adulescentis vitam a nativitate sua sine ullo sermone ducentis linguam prae-
 cepit excidi, idemque mutus, quod sine humano auditu Christo credens fidem didicerat,
 5 mox praecisa sibi lingua locutus est gloriamque deo in primo vocis suae exordio dedit.
 4 denique ex hoc fidelium contubernio aliquantos ego religiosissimos viros praecisis linguis
 manibus truncatis apud Byzantium integra voce conspexi loquentes. haec Arrianorum
 crudelitas in religiosos Christi cultores supra scriptis consulibus mense Februario coepit
 infligi.

10 485 VII. SYMMACHI SOLIVS.

Longinus Zenonis frater Augusti post decennalem custodiam, quam eidem Illus
 apud Isauriam infixerat, ad germanum suum Constantinopolim advenit.

486 IX. LONGINI SOLIVS.

Iohannes Antiochenae parociae ex grammatico presbyter scripsit adversum eos. *Gennad. 93.*
 15 qui in una tantum substantia adorandum adserunt Christum nec adquiescunt duas in
 Christo confitendas naturas.

487 X. BOETHII SOLIVS.

Theodoricus rex Gothorum Zenonis Augusti nunquam beneficiis satius cum
 magna suorum manu usque ad regiam civitatem et Melentiadam oppidum infestus ac-
 20 cessit plurimaque loca igne eremata ad Novensem Moesiae civitatem, unde advenerat,
 remeavit.

488 XI. DYNAMII ET SIFIDII.

1 Leontius interrex et Illus tyrannus in Papyrio Isauriae castello capti decollatique
 sunt. capita eorum Constantinopolim adlata praefixa hastilibus tabuere.
 25 2 Eodem anno Theodoricus rex omnium suorum multitudine adsumpta Gothorum in
 Italiam tetendit.

489 XII. EVSEBII ET PROBINI.

Idem Theodoricus rex Gothorum optatam occupavit Italiam. Odoacer itidem rex
 Gothorum metu Theodorici perterritus Ravennam est clausus. porro ab eodem Theo-
 30 dorico periuriis inlectus interfectusque est.

490 XIII. LONGINI II ET FAVSTI.

Zenon imperator Pelagii gulam in insula quae Panormum dicitur laqueo frangi
 praecepit.

TSUR (hi duo om. a. 485—490) 487 = *Beda*; 488 cf. *Jordanes R.* 353 et *Beda*.

1 episcopis] episcoporum sanctis *S* infidelium *R*^a uariis subacta] sub uariis acta *S* 2 con-
 sum(m)auerunt *UR* huericus] *R*, huerichus *TR*, huericus *S* 3 catholicis *UR* 3/4 praecipit *S*^a
 4 excidi] *T*, absceidi *UBS* fide libri didicerat] diceret *R* 5 lingua sibi *UR* 6 religiosissimos *T*^a
 uiros om. *S* 7 manibusque *STR* bizantium *T* loquentes] *S*, legentes *TR* 8 supra scriptas *S*
 10 symmachi *T*, symachi *S* 11 illus] illius *S*, ullus *T* 14 antiochenae *T*^a parocchiae *T*, parrochiae *S*
 15 substantia *T* adseunt *T* 16 confitendas] *S* cum *Gennadio*, conf. esse *T* 17 boetii *T*, boetii *S*
 18 cum om. *T* 19 regium *T* 20 moessiae *T*^a 22 dynamii *TS* 23 lenontius *T*^a interrex] *S*,
quod tuetur locus p. 103, 14, interea rex *T* illius *T*^a*S* papyrio *TS* 24 praefixaque *S* eum *Iord.*
 25 adsumpta *T*^a 26 tendit *TS* 29 metu *T* est clausus] *T*, ingressus est *S* eadem theodorici *T*
 30 interfectusque] interfectus *S* 31 fausti *T*^a 32 zenon . . . p. 94, 1 imperii *postea add. S* zenon] *T*,
 zeno *S* plagii *S* panormum] *T*, paganorum *S* 33 praecipit *S*

491

XIII. OLYBRII SOLIVS.

1 Zenon Augustus vita decessit tam sui imperii annis quam Basilisei tyrannidis mensibus computatis anno XVII mense sexto. Anastasius ex silentiario imperator creatus est.

5 2

Bellum plebeium inter Byzantios ortum parsque urbis plurima atque circi igne combusta.

492

XV. ANASTASII AVG. ET RVFLI.

Dum bellum paratur Isauricum dumque iidem Isauri imperium sibi vindicare nituntur, in Frygia iuxta Cottiaium civitatem undique confluunt, ibique Lilingis, segnis
10 quidem pede, sed eques in bello acerrimus a Romanis primus in proelio trucidatur, omnesque simul Isauri fugae dediti per montana asperaque loca Isauriam repetunt. hoc bellum Isauricum per sex annos tractum est.

493

I. EVSEBII II ET ALBINI.

1 Bella civilia adversus Anastasii regnum apud Constantinopolim gesta sunt: statuac
15 regis reginaeque funibus ligatae atque per urbem tractae.

2

2 Iulianus magister militiae nocturno proelio pugnavit Scythico ferro in Thracia confossus interiit.

494

II. ASTERII ET PRAESIDIJ.

1 Anastasius imperator contra orthodoxorum fidei maiestatem intestina coepit proelia
20 commovere: piaculi sui perfidiam prius in Eufemium urbis episcopum sibi pro orthodoxorum fide viriliter resultantem profano manifestavit ingenio.

2

2 Laodicia, Hierapolis et Tripolis atque Agathicum uno tempore unoque terrae motu conlapsae sunt.

3

3 Romanae ecclesiae quadragesimus septimus Gelasius episcopus ordinatus vixit
25 annos quattuor.

495

III. VIATORIS SOLIVS.

Eufemius augustae civitatis antistes, de quo superius fecimus mentionem, falso
496 ab Anastasio principe accusatus atque damnatus in exilium ductus est. locum Eufemii
30 Macedonius tenuit.

III. PAVLI SOLIVS.

1 Augustatico suo dudum Anastasius militibus praestito donativum quoque hoc fratre
consule tribuit.

2

2 India Anastasio principi elephantum, quem Plautus poeta noster lucabum nomine
dicit, duasque camelopardalas pro munere misit. *Casim.*
c. 846 = 4,
4, 20.

497

V. ANASTASII AVG. II SOLIVS.

35

1 Solis defectus apparuit.

2

2 Bellumque Isauricum hoc sexto anno sedatum.

TUR (hi duo om. a. 491. 492. 495) 492 cf. *Iordanes* II. 355.

1 olivarii *T* 2 zeno *S* augustus *T* annos *T* 5 plebeium] *T*, plebeium *S* 8 idem *T*, om. *S*
9 frigia *TS* cottiaium] *T*, cottiaium *S*: Cotziaium *Iordanes* undique] unde *S* conflunt *T*^a ibique
lilingis (-gi *T*^a)] *T*, lili linguis *S* 11 fuga *T* 12 tractus *T*^a 14 anastasi *T*^a 15 funibus
ligatae] in funibus (om. ligatae) *S* urbes *TUR* 16 proelio om. *T* scythico *T*^b, a scythico *T*^a, getico *S*;
cf. p. 99, 2 cultro Getico trachia *T* 20 eusimium *UR* 20 21 pro orth. fide] *S*, orth. fide *T*, orth. fidem *UR*
21 profanu *T*^a 22 laodicia *T*, laodicia *ST*, laoditia *R* et tripolis om. *S* agathicum] *S*, agathatico-
niti *TUR*: Agathicum *Ramsayo*, quem consului, creditur *Agrebi* *Köju*, sic nominata et in aliis *Notitiis*
episcopiorum et in ea, quam nuper edidit de Boor (*Zeitschrift für Kirchengeschichte* 20 p. 528), fortasse
equivaranda *Themissonio* in *Notitia Deboorianu* omisso, sito prope *Laodicam ad Lycaum* 24 ep.] ep.
sautus *S* 25 annis quattuor *T*, annis tres *S* 26 solus *UR* 28 anastasia *S* 31 agustatico *S*
33 elefantem *S* plautus *T* 34 dicit] dicta *R* camelopardalos *S* pro] ipso *TUR* 35 ana-
stasius *T*^a aug. om. *R* ii] *S*, om. *TUR* solus *UR*:

2 Athenodorus Isaurorum primus in Isauria captus decollatusque est: caput eius
Tarsum civitatem adlatum pro portis hastili fixum extabuit.

498

VI. IOHANNIS SCYTHAE ET PAVLINI.

1 Romanae ecclesiae quadragesimus octavus Anastasius pontifex ordinatus vixit
5 annos II.

2 Longinus Isaurus cognomento Selinunteus apud Antiochiam Isauriae civitatem a
comite Prisco captus Constantinopolim missus est catenatusque per agentem circum-
ductus Anastasio principi et populo ingens spectaculum fuit, variisque deinde cruciati-
bus apud Nicaeam Bithyniae civitatem expensus est.

10 3 Nummis, quos Romani Terentianos vocant, Graeci follares, Anastasius princeps
suo nomine figuratis placibilem plebi commutationem distraxit.

499

VII. IOHANNIS GIBBI SOLIVS.

1 Aristus Illyricianae ductor militiae cum quindecim milibus armatorum et cum
quingentis viginti plaustris armis ad proeliandum necessariis oneratis contra Bulgares
15 Thraciam devastantes profectus est. bellum iuxta Tzurtam fluvium consertum, ubi plus
quam quattuor milia nostrorum aut in fuga aut in praecipitio ripae fluminis interempta
sunt. ibique Illyriciana virtus militum perit, Nicostrato, Innocentio, Tanco et Aquilino
comitibus interfectis.

2 Hoc anno ingens terrae motus Ponticam concussit provinciam.

500

20

VIII. PATRICI ET HYPATHI.

1 Romanae ecclesiae quadragesimus nonus Symmachus episcopus factus vixit annos
quindecim.

2 Anastasius imperator donativum Illyriis militibus per Paulum tribunum notari-
orum misit.

25 501

IX. POMPEI ET AVIENI.

1 Constantio praefecto urbis ludos theatrales meridiano tempore spectante pars in
eodem spectaculo cerealis parti adversae caeruleae occultas praeparavit insidias, nam
2 enses saxaque in vasis inclusa fictilibus eademque arma diversis pomis desuper cumu-
lata sub theatri porticu ritu vendentium statuit. dum residente Constantio ex more
30 civium concrepant voces, ante visa quam audita arma exeuntur saxaque in incautos
eives instar imbrum iaciuntur ensesque vibrantes in amicorum inque vicinorum sanguine
obliti suis cum percussoribus debacchantur: mutat et congemescit theatri cavea et
refugientium huc atque illuc suorum pedibus conculeata occisorumque foedata cruore
3 deplangit. plus enim quam tria milia civium saxis gladiisque compressionibus et aquis
35 proscenii amissos urbs augusta deflevit.

TSTR (hi duo om. a. 499. 500) 499 cf. *Iordanes R.* 356.

1 athenodorus *T*^a, athenodorus *S* 2 throrsum ciuitate *R* hastili *R* fixum extabuit] xum
extabit *T*^a 4 octab. (*sic*) *T* 5 annos duo *T* 6 selinanteus *TUR* antiochiani *S* 7 com.
pr.] pr. com. *S* 8 et populo] *T*, populoque *UR*, expectante populo *S* 9 nicaenam bytyniae *T*
10 nummi *T*, et nummi *UR* terentianos] *TUR*, terentianos *S*: terencianos *edd.* parum recte, cum praeser-
tim t pro e non reperiatur in *T* follerales *S* anastius *T*^a 11 nomine] in n. *S* placibilem] *T*, placi-
bilem *SUR* 12 gibbi *S*(?) 13 illyricianę *T* militibus *T* 14 necessari] *S* 15 devastantes *TS*
profectus] progressus *S* zurtam *S*: ad zortam *Iordanes* 16 ripae fluminis] *T*, ripe ficae et sine flumine
(ex *ditto*graphia fortasse ripae flumine ficae et sine) *S* 17 perit *T*^a tanco] *S*, om. *T* 19 ponticam *S*
21 symm. ep.] symmachus ep. sauetus *S* 23 donativum *T*^a illiriis *T*, illyricianis *S* 21 misit] *T*,
erogandum misit *S* 25 abieni *T*^b*S*, abeni *T*^a 26 constantino *S* spectaculum *T*^a 27 parti
adversae caeruleae] *scripsi*, parti diverso caeruleae *T*, patriae ad diversa caeruleae *S* insinias *S*^a 30 con-
crepat *T*, crepat *S* 31 eives] *S*, et eives *T* 32 debacchantur *T* 33 hoc *T*^a 34 comprehensioni-
bus *S* 35 proscenii amissos] *scripsi*, proscenii amissos *T*, proscenium missus *S* defluet *S*

502

X. PROBI ET AVIENI.

1 Consueti gens Bulgarorum deprædatam sæpe Thraciam, nullo Romanorum milite
resistente, iterum devastata est.

2 Amidam opulentissimam civitatem monachorum eius astu proditam Choadis rex
5 Persarum quinto mense, quam expugnare eam coeperat, irupit, proditoresque eius
monachos obruncavit.

503

XI. DEXICRATIS ET VOLVSIANI.

Tres Romanorum duces Patricius, Hypatius et Arcobindas qui cum quindecim
milibus armatorum olim in Persas missi fuerant pugnaturi, iuxta Syficum castellum eum
10 iisdem Persis sine audacia conflixerunt, multis tunc militum ductoribus de proelio
fugientibus caesis, immenso dehinc auri pondere hostibus dato captam rebusque vacuam
Amidam civitatem iidem nostri redemere duces, iam Celere magistro officiorum sibi
cum duobus milibus bellatorum in subsidium destinato.

504

XII. CETHEGI SOLIVS.

15 Interea Celer magister officiorum per Callinicum Mesopotamiae civitatem armatum
ducens militem ad devastanda Persarum rura discurrit, plurimos agrestes rusticis inten-
tos laboribus more pecudum trucidat, pastores diversorum pecorum cum numerosa
inventa abducit, castella latere lutoque constructa invadit, usque ad pontem Ferreum
sic nomine dictum cuncta vastando progreditur, omnique præda potius ad communia
20 castra ditato milite remeat, aliquanta dehinc ob percipiendum foedus cum Persis deli-
berat, misso ad se pro pepigendo foedere Armonio a secretis.

505

XIII. SABINIANI ET THEODORI.

Idem Sabinianus Sabiniani Magni filius ductorque militiae delegatus contra Mun-
donem Getam arma construxit, decem milia armatorum sibimet adscitorum plaustraque
25 armis atque comitatibus secum trahens pugnaturus accessit, commissoque ad Horreo
Margo proelio multis suorum militibus in hoc conflictu perditis et in Margo flumine
encatis, amissis præterea plastris in castellum, quod Natio dicitur, cum paucis fugit,
tanta in hoc lamentabili bello spes militum cecidit, ut quantum apud mortales nequa-
quam potuerit reparari.

506

30

XIII. AREOBINDAE ET MESSALAE.

His consulibus Anastasii principis statua in eodem loco, quo dudum Theodosii
magni steterat, super inmanem columnam in foro Tauri statuta est.

507

XV. ANASTASII AVG. III.

1 Seditio popularis in circo facta est: miles ei armatus obstitit.

TS 505 *cf. Iordanes R.* 356.

1 abieni *S* 2 consueta *S* deprædata *S* 3 devastata est *S*, devastaverat *T* proditur *T* 4 choadis] *S*
quadis *T* quindecim *T*^a 5 quinque menses *S* 6 obruncavit] protinus *o. S* 7 dexicratis *S* 8 areo-
bindas *T*, areobinda *S* 9 milibus *om. S* in] *T*, contra *S* syficum] *T*, syfream *S* 10 hisdem *TS*
multi *S* 11 caesis] caesi sunt *S* 12 idem *T*, id est *S* redimere *TS* iam *om. S* 13 duo
milia *S*, duobus militibus *T*^a 14 centibus *S* 15 callinicum *T*^a 15 16 armato d. milite *T*^a*S* 16 ad]
et *S* devastanda *T* 17 pastore diversarum *T*^a 18 adducit *S* 19 vastanda *S* omneque *T*^a,
omni *S* communia *S* 21 armonia ad secretis *S* 23 idem] id est *S* sabinianus sabiniani *T*
delicatus *S* 24 adscitorum] adscivit horum *S* 25 comitatibus] *T*, c. onerata *S* ad horeo
margo *T*, iuxta margo plano *S*, *interpolans adhibito Iordane Get.* 58, 300: ad civitatem eognomine Margo
plauum: ad Margum *Iordanes (Rom.)* 26 proelio *T*, oppido *S* multis] multisque *S* 27 encatis
T^a*S*, necatis *T*^b 28 lamentabile *T* 32 inanem *T* statuta] *T*^b, statua *T*^a, facta *S* 34 ei
potius quam et T, et *S*

2 Gradus circi septentrionalis sua cum fornice incensi conlapsique sunt Anastasio
Caesare in processibus commorante.

508 I. CELERIS ET VENANTH.

Romanus comes domesticorum et Rusticus comes scholariorum cum centum armatis
5 navibus totidemque dromonibus octo milia militum armatorum secum ferentibus ad
devastanda Italiae litora processerunt et usque ad Tarentum antiquissimam civitatem
adgressi sunt, remensoque mari inhonestam victoriam, quam piratico ausu Romani ex
Romanis rapuerunt, Anastasio Caesari reportarunt.

509 II. OPPORTVNI SOLIVS.

10 1 Orto augusta urbe incendio utramque porticum a foro Constantini usque ad
Perdiciae tenuissimam statuam ignis in pulverem redegit.

2 Portus Iuliani undis suis rotalibus machinis prius exhaustus caenoque effosso
purgatus est.

510 III. BOETHII SOLIVS.

15 1 Simulacrum aeneum in foro Strategii super fornecem residens et cornu copiae
Fortunae retinens incendio proflammatum est combustumque amisit brachium, quod
tamen statuarii continuo solidarunt.

2 Appius patricius exulatus est.

3 Constantinus olim magister militiae episcopus Laodiciae ordinatus.

511 20 IIII. SECVNDINI ET FELICIS.

Macedonius augustae urbis episcopus, licet olim Anastasii imperatoris dolis fal-
laciisque circumventus pravorumque testimoniis eidem Caesari accusatus, quoniam tomum
sanctorum patrum apud Calchedonam sancta dudum subscriptione roboratum eidem
principi dare distulit, ab eodem Euchaita in exilium deputatus, locum Macedonii
25 Timotheus meridiano tempore ab Anastasio Caesare episcopus ordinatus invasit.

512 V. PAVLI ET MVSICIANI.

1 Saepe caelum a septentrionali plaga ardere visum est.

2 Die dominicorum, dum iubente Anastasio Caesare per Marinum perque Platonem in
ecclesiae pulpito consistentes in hymnum trinitatis deipassianorum quaternitas additur,
30 multi orthodoxorum pristina voce psallentes perfidosque praecones clamoribus obiurgan-
tes in eiusdem ecclesiae gremio caesi sunt ductique in carceres perierunt. altera nihilo-
minus die in atrio sancti Theodori maiore caede catholici pro fide unica percussi sunt,
quapropter commota orthodoxorum agmina die sequenti, id est VIII idus Novemb., in
quo die memoria cineris dudum totam Europam tegentis apud Byzantios celebratur, in
35 4 foro Constantini undique confluunt, quorum alii quidem, ceteris die noctuque hymnum

TSTR (hæ duo om. a, 507—510) 509 *cf. Iordanes R. 356.*

1 cum] con *S* incensae *S* 4 comes schol.] comescolae *S* 5 que om. *S* 7 remensoque]
inremensaque *S* piratic ausu *T*^a, piratico casu *S* 9 oportuni *S*, oportuno *T* 11 perdicæ tenuissimam *T*,
iceae tenuissimam *S*; *cf. Codinus de aedif. Constant.* p. 94 *Rom.*: ὁ ὕψιστος ἰουλιανὸς καὶ κομμῆνος πέφθισεν . . .
ὅτι ἴσταιο πέφθισεν χαλκοῦς εἰς μίαν τῶν χειρῶν σιγλωθεῖς ὑπὸ τοῦ μεγάλου κορσταντεῖρου. redigit *TS*
12 porta *T*^a rotabilibus *S* 14 boethii *TS* 15 copiae *T* (vel *T*^a) 16 amisit om. *S* 19 ordinatus]
o. est *S* 21/22 dolis fall. q. circ. om. *S* 22 pravorumque testimoniis (-nis *T*^a) eidem caesar] pauorem-
que eundem (*sic*) caesaris (om. testimoniis) *S* quoniam] *S*, quod iam *TUR* 23 patrum om. *UR* calche-
donam] *T*, calchedonam *URS* sanctam *S* suscriptione *T* 24 principum *T*^a dari *S* deputatus]
d. est *S* 27 a om. *S* 28 iubentem *T*^a per marinum om. *S* 29 ecclesia *S* pulpitem *U*,
pulpitam *R* 31 eundem *S* ductive *malim* in om. *UR* alterria *T*^a, altero *UR* 31/32 nichilo-
minus *T*^a 32 theodosii *S*, theodori *R* catholici om. *S* percusi *R*, percussi *U* 33 octaum idus
nobembris *T* 34 memoriae *S* bizantius *S* 35 forum constantii *S* die] diu *T*

trinitatis Christo deo psallentibus, totam peragrant civitatem et Anastasii Caesaris
 monastico habitu adsentatores ferro flammisque interimunt: alii claves portarum omni-
 umque signa militaria ad forum, quo religionis castra metati fuerant, deferunt ibique
 Anastasio Caesare in processibus degente Areobindam sibi imperatorem fieri clamitant.
 5 5 imaginibus deinde staturisque Anastasii in terram deiectis Celerem et Patricium sena-
 tores ad se supplicandi sibi vel satisfaciendi gratia missos iactis pluviae instar lapidibus
 6 repulerunt domibus Marini et Pompei succensis. in circum ad Anastasium ante suum
 solium consistentes hymnum trinitatis iuxta morem catholicum concinentes coruscansque
 evangelium crucemque Christi ferentes e foro plurimi convenerunt, Marimum Plato-
 10 7 nemque pravitatis eius auctores feris subici conclamantes. hos cives idem Anastasius
 Caesar solitis periuriis simulatisque vocibus, sese facturum cuncta promittens, tertio die
 quam in forum advenerant sine ullo rerum effectu ad sua fecit habitacula repedare.

8 Porro redintegrata Anastasius pravitate infamem et iridendam synodum apud
 Sidonem civitatem, cuius de nomine in ridiculis nomina praepouuntur, octoginta ferme
 15 perfidorum episcopis congregatis adversum orthodoxorum episcopos fieri imperavit.

9 Flavianus Antioehiae catholicus patriarcha et Iohannes Paltensium oppidi pontifex,
 quoniam hunc coetum sacrilegum refellerant, in castellum quod Petra dicitur exules
 missi sunt. ibi Flavianus confessor Christi in domino requievit. Iohannem Iustinus
 Augustus, mox imperator factus est. revocavit.

20 10 His fere temporibus solis defectus contigit.

11 Gens Herulorum in terras atque civitates Romanorum iussu Anastasii Caesaris
 introducta.

513

VI. CLEMENTINI ET PROBI.

Severus Eutychetis perfidiae cultor Anastasio Caesare volente sedem Flaviani
 25 antistitis ex monacho factus episcopus occupavit. Dorotheus Ancyrae civitatis veneran-
 dus antistes Anastasio principi propter unicam orthodoxorum fidem ingiter adversarius
 finem vivendi, quem sibimet misso contra se a Caesare magistriano ipse praedixerat, in
 dicto tempore fecit.

514

VII. SENATORIS SOLIVS.

30 1 Vitalianus Scythia, adsumpta Romanorum equitum peditumque plus quam sexaginta
 milia armatorum in triduo congregatorum, in locum qui Septimus dicitur advenit ibique
 castra metatus est, dispositisque a mari in mare suorum ordinibus ipse ad usque por-
 tam, quae aurea dicitur, sine ullius accessit dispendio, scilicet pro orthodoxorum se fide
 proque Macedonio urbis episcopo incassum ab Anastasio principe exulato Constantino-
 35 polim accessisse asserens. porro Anastasii simulationibus atque periuriis per Theo-
 dorum internuntium inlectus atque inlusus octavo die quam urbem accesserat remeavit.

2 Hinc Odyssum Moesiae civitatem Vitalianus pernoctans astu ingressus est.

TSUR (h̄i duo om. a. 514) 514 cf. Jordans R. 357

1 spsallentibus S^a peragran R 2 monasticum T^a adsentatores| *Sirmondus*, ad senatores T,
 ac senatores UR, adseriatores S portarum R 23 omniaque S 3 metati T^aR 4 hareobindam T,
 hareobindam U, hareobindam R 5 imaginibusque S staturisque R terra TUR deiectis S et
 om. T^a 6 supplicandi] publicandi S 7 ad] et S anastasinum] anast. venientes et *Seonhorius* S con-
 sistente T 9 erueque T^a 10 his civibus UR idem] id est S 11 sese facturum] saepe
 factorum S 13 anastasio UR irridecidam R 14 octoginta S 15 persidorum R
 episcopis copis S episcopis] episcopis S, episcopum TUR impetravit S 16 paltentium S 17 sacri-
 legium R refellerunt S 19 est om. S 20 hisdem S tempus R def. sol. S contigit R
 21 erulorum S terram inque civ. S caeris T^a 23 elementis S 24 cultor om. S 25 antestitis S
 antistites T^b, antistes T^a factus om. S dorotheus ancheriae S 26 antistes] antestis et S adversarii R
 30 scytha T, scytha S 30-31 peditum pl. q. s. m. armatorum om. S 32 mari] mare S ad usque] usque
 ad S 34 proque] pro qua T 35 accessisse] S. accesserat T^b, accesserant T^a 37 odyssum T,
 odissum S

3 Cyrillum lenocinantem magis quam strenuum militiae ductorem inter duas pae-
lices Vitalianus repperit dormientem. eumque abstractum mox cultro Getico iugulavit
hostemque se Anastasio Caesari palam aperteque exhibuit.

515

VIII. ANTIHEMI ET FLORENTII.

5 1 Romanae ecclesiae quinquagensimus Hormisda episcopus ordinatus vixit annos
novem.

2 Idem Vitalianus eidem Anastasio imperatori inhumanior lactus est iniunius: praemissis
quippe snorum equitibus armatisque naviculis sinistro sibi litore decurrentibus ipse
peditum armis stipatus Systhenense praedium ingressus est totiusque loci palatium
10 3 habuit mansionem. missi sunt ad Vitalianum a Caesare senatores, qui pacis cum eo
leges componerent: nongenta pondo auri, exceptis regalibus muneribus, pro pretio
tunc accepit Hypatii, iam mille centum auri libris cum Uranio captivo sibi a suis in
4 Sozopoli oblati. magister militum Vitalianus per Thracias factus Hypatium, quem
captivum catenatumque apud Aeres castellum tenebat, reversus suo remisit avunculo.

15 5 Ea tempestate Humi Armenia transmissa totam Cappadociam devastantes usque
Lycæoniam perrexerunt.

6 Ariagne Augusta sexaginta annis in palatio exactis vita decessit.

516

IX. PETRI SOLIVS.

1 Mutata fide Anastasius imperator Vitaliano succedit eidemque Rufinum destinat
20 successorem.

2 Helias Hierosolymitanae urbis episcopus in villa quae Haila dicitur ab eodem
principe relegatus emoritur.

3 Laurentium praeterea Lychnidensem, Domnionem Serdicensem, Aleissum Nico-
politanum, Gaianum Naisitanum et Euangelum Pautaliensem, catholicos Illyrici sacer-
25 dotes, suis Anastasius praesentari iussit obtutibus. Aleissus et Gaianus episcopi apud
Byzantium vita defuncti sunt unoque sepulchro reconditi. Domnionem et Euangelo ad
sedes proprias ob metu Illyriciani catholici militis extemplo remissis solus Laurentius
Anastasium imperatorem in palatio pro fide catholica saepe convincens apud comitatum
ae si in exilio relegatus retentusque est, mobiliorque deinde corpore, quam Constan-
30 tinopolim advenerat, effectus. nam septimo infirmitatis suae anno idem Laurentius fide
sua et Christi gratia in atrio Cosmae et Damiani sanatus est pedibusque sistere propriis
gressibusque mernit confirmari suaeque dein patriae incolumis reddi, ibique maior octo-
genario requiescit.

X. ANASTASII ET AGAPITI.

517 Olla illa, quae in Hieremia vate ab aquilone adversum nos nostraque delicta
35 1 saepe succenditur, tela ignita fabricavit maximamque partem Illyrici iisdem iaculis

TSU (deficit v. 12 in suis) R (hic om. a. 516).

1 lenocinantem] loquacem *S* 5 quinquag-*T^a* annis *SR* 7 item *S* imperator *S* 8 equitibus *S*
currentibus *T^a* 9 systhanensem *T*, systemensem *R*, sistinensam *S* 10 missis *T^a* a caesare]
caesarem *S* senatore *T^a* paci *T^a* 11 nongenta (nonaginta *T²*) pondo auri] *TUR*, nonaginta
auri pondera *S* pro *om.* *UR* 12 libras *R* huranio *S* 13 sozopolim *TR*, zotopolim *S* ablati *R*
magistrum *T^a* thraciam *S* quem *om.* *S* 14 aeres *R* 15 en] haec *S* uni *S* armoenia *T^bS*,
armonia *T^a* transmissio *S*, transuisse *R* usque] et usque *S* 17 ariagne *S*, ariadnae *TR* 19 succedit]
fort. succenset idemque *S* ruphinum *T* 21 hieropolitanae *S* haila] *T*, bahila *S* 23 lycidensem *S*
sardicensem *S* aleisum *S* 24 euangelium *S* paulitaliensem *S* 25 aleisus *S* episcopus *S*
26 euangelio *S* 27 exemplo *S* 29 ac] a *T^a* 30 effectus] e. est *S* idem] id est *S* 31 ei] *S*,
sed *T* 32 gressibusque *T*, que gressum *S* incolumis] incolumes *T*, *om.* *S* reddi] *ST^b*, rediit *T²*
33 ibique] *T*, ibi *S* octoginarii *T* 35 nate ab] bate ab *T^b*, lateb *T^a* aduersus *R* nos nostraque]
nostrique *S* 36 tela ignita] telarginta *R* illitici *R* iisdem *TRS*

vulneravit. duae tunc Macedoniae Thessaliaque vastatae et usque Thermopylas veteremque Epirum Getae equites depraediti sunt. mille tunc librarum auri denarios per Paulum Anastasius imperator pro redimendis Romanorum captivis Iohanni praefecto Illyrici misit: deficiente pretio vel inclusi suis cum domunculis captivi Romani incensi sunt vel pro muris clausarum urbium trucidati.

518

XI. MAGNI SOLIVS.

1 In provincia Dardania adsiduo terrae motu viginti quattuor castella uno momento conlapsa sunt: quorum duo suis cum habitatoribus demersa, quattuor dimidia aedificiorum suorum hominumque amissa parte destructa, undecim tertia domorum totidemque
10 populi clade deiecta, septem quarta tectorum suorum totaque plebis parte depressa, vicina vero metu ruinarum despecta sunt. Scopus namque metropolis, licet sine civium suorum hostem fugientium clade, funditus tamen corrui. plurimi totius provinciae montes hoc terrae motu scissi sunt saxaque suis evulsa compagibus devolutaque arborum crepido, per triginta passuum milia patens et in duodecim pedum latitudinem delibescens profundam aliquantis voraginem civibus castellorum saxorumque ruinas vel adhuc hostium in-
15 cursiones fugientibus iussa paravit. uno in castello regionis Gavisae, quod Sarnonto dicitur, ruptis tunc terra venis et ad instar torridae fornacis exaestuans diutinam altrin-
2 secus ferventemque imbrem evomit.

Anastasius imperator subita morte praeventus maior octogenario periit: regnavit
20 3 annos viginti septem menses duos dies viginti novem.

Daras civitate huiusmodi condita in Mesopotamia. S
Daras quaedam possessio LX ab Amida civitate miliario ad austrum sita et quindecim milibus a Nisibino oppido ad occasum distans Amidensi ecclesiae redditum pensavit. huius ergo humilis villae casas Anastasius imperator ob
25 condendam ibi civitatem dato pretio emit, missisque continuo praefabris construi praecepit: Calliopium deinde Antiochenae urbis patricium huic operi praefecit. nempe hic collem in planitiem desinentem mira sagacitate ob
30 fundamenta locanda sulcum sarculo designavit, murisque firmissimis fascia tenus consummatis undique textit. rivum quoque, qui ex praedii nomine, iuxta quod nascitur, Cordissus nominatur serpensque murmurat, quintoque miliario eundem collem novamque dividit civitatem, con-
35 4 cesso ntrique ostio prolabantem inclusit¹⁾, publicis praec-

TSTU (sed inde a v. 9 ommissa lacera) *R*

1 macedonia *R* thessaliaque] thesauri atque *T^a* vastatae] *T^bR*, vasa est *T^a*, vastata est *S* thermopylas *TS*, hermopolis *R* 2 epyrum *TB*, ephyrum *S* getae] gente *SR* 4 vel om. *R* inclusi] *SR*, deinclusi (*rel -sis*) *T* cum] dum *R* incensi] *S*, tenti *T*, delecti *R* 6 magni solivus] *T*, magni solus *R*, magni et florentii *S* 7 dardania om. *TR* uno] in *R* 8 cum suis *R* 9 admisa *R* totidem pelade *R* 10 totaque] *libri* (*id est τόσος, non πῶς*), tantaque *edd.* plebis parte] plebs *R* 11 vicina vero] vicinarum *S* despecta] detecta *R*: *malim* deserta scopus namque metropolis] templum n. et populus *R* 12 hostem] olim hostes *S* corrui] ruit *S* motes *S* 13 saxaque *R* compagibus *T^a* devoluta et arb. *UR*, devoluta arborumque *S* crepido *T* 14 milia om. *S* in om. *UR* pedum om. *S* latitudine *TUR* 15 prof. aliq. voraginem *S*, om. *TUR* 16 iussa *TS*, lustra *UR*: *fortasse fuit* busta, ut terra cogitatione suppleatur paruit *S* uno in . . . 18 evomit] *hoc loco S*, post 12 corrui] *TUR* in uno *R* castello] *S*, agello *TUR* regionis g. q. s. dicitur] *S*, om. *TUR* 17 tunc] tum *U*, cum *R* instar *S* 19 perit *TR* 20 xxiiii *R* 21 daras . . . p. 101, 4 respiciens] *S*, om. *TUR* mesopotamiam *S* 22 lx] sexaginta *S* 26 praefabris] praecipuis fabris *et* praefectis affabris *similiter ser.* 31 fascia] *scripsi*, fastia *S* 32 qui om. *S* 33 murmurat quintoque miliario] murmura quingenti (*ex murmurat natum*) quinque miliarium *S*

1) Cf. Procopius bell. Goth. 4, 7 de oppido Daras: πύργη ἄγχιπλάτη γρομένη ἐν ζωῶς χορηγώδει ποταμῶν ἐσφυρῶνται μίγρον. ὅσπερ τῆς πόλεως ἐνθὲν φέρονται . . . ἐπειθὲν δὲ τοῦ περιβόλου ἔκτος γένηται.

terea moenibus decoratae civitati pristinum nomen villae reliquit. ingens huius frontispicium civitatis in editiori loco constructa murisque continuata turris Herculea sic nomine dicta suspicitur Nisibin quidem ad orientem, Amidam huius ad aquilonem respiciens.

CONTINUATIO EDITIONIS SECVNDAE.

519 XII. IVSTINI AVG. ET EVTHARICI.

- 1 Iustinus a senatu electus imperator *T* Iustinus imperator creatus. *S*
continuo ordinatus est.
- 10 2 Amantius palatii praepositus, Andreas, *T* Amantius palatii praepositus et An- *S*
Misahel et Ardabur cubicularii Manichae-
orum fautores et Iustini Augusti depre-
hensi sunt proditores. quorum duo Ama-
tius et Andreas ferro trucidati sunt, Mi-
sahel et Ardabur Serdicam in exilium
15 missi. Theocritus Amantii satelles, quem
idem Amantius praepositus ad regnan-
dum clam praeparaverat, comprehensus
et in carcere saxis contusus ingentibus
20 perit salsoque in gurgite iacuit, sepul-
tura quoque cum imperio, cui inhiarat,
caruit.
- 3 Vitalianus Seytha Iustini principis *T* Vitalianus Seytha urbem data accep- *S*
pietate ad rem publicam revocatus Con-
stantinopolim ingressus est septimoque
25 receptionis suae die magister militum
ordinatus.

520 XIII. VITALIANI ET RVSTICI.

Vitalianus consul septimo mense consulatus sui sedecim vulneribus confossus, in
30 palatio cum Celeriano et Paulo satellitibus suis interemptus est.

521 XIII. IVSTINIANI ET VALERII.

Famosissimum hunc consulatum Iustinianus consul omnium Orientalium consulum
profecto munificentior his liberalitatibus edidit. nam ducenta octoginta octo milia
solidorum in populum inque spectacula sive in spectaculorum machinam distributa,

TSU (sed lacera) R (hi duo om. a. 519. 520). 519, 1. 2. 3 = Jordanes R. 360. 361.

1 moenibus *S* 4 suscipitur *S* nisibini *S* 7 iustiniani *S* eutharici] *T*, eutherici *S* 8 a om. *T*
12 fautores *T*¹ 15 serdica *T* 19 carcerem *T* 20 perit *T*^a salsumque *T* 20/21 sepulturam
(ut vid.) *T* 21 inhiarat *T* 23 seyta *T* 26 diem *T*^a 29 consulibus *S* sui bis *T*^a
sedecim] *T* *Iord.*, septimo decimo *S* 30 celeriano *T*^a, cleriano *S* suis om. *S* 32 consul] con-
sulibus *S* 32,34 orientaliu consulum (consulatum *T*) pr. m. h. l. edidit (ededit *T*^a) nam ducenta
(ducentos *T*) o. o. m. s. in (im *T*) populum] orientalium | litatibus edidit ducentorum (rum *supra r.*) octua-
ginta octo solidorum his libera | consulum profecta munificentiori | in pop. *S*: scilicet verba consulum pro-
fecto munificentior his libera cum librarius reperiret in margine archetypi adiecta, traicta non suo loco
inseruit 34 inque in *S* machina *S*, machina *T*, machinas *R*

τὴν τε πόλιν περιὼν ξυμπύσων καὶ τὰς ταύτη θεξάμενος ἐμπλησίμενος εἶτα ἔξεισιν. ὡς ἐγγρατῶ τε τοῦ
περιβόλον ἐς χάος ἐμπεσὼν ἀγαρῖζειτα . . . τοῦτο δὲ τὸ χάος οὐκ ἐπὶ πελαγοῦ γεγονὸς εἶνεπεν, ἀλλὸ χρόνον
πολλῶ ἕστερον ἢ τὴν πόλιν Ἀναστάσιος μισακὲς ἐδείμμετο ταύτην, ἢ γνῶσις αὐτοῦ τοῦ χωρίου ἐπαντομα-
τίσσει εἶθετο. de aedificatione ej. Malalas p. 399 ed. Bonn. (inde Chron. paschale ad a. 498) cet.

viginti leones, triginta pardos exceptis aliis feris in amphitheatro simul exhibuit. numerosos praeterea faleratosque in circo caballos iam donatis quoque impertivit aurigis, una dumtaxat ultimaque mappa insanienti populo denegata.

522 XV. SYMMACHI ET BOETHII.

523 I. MAXIMI SOLIVS.

⁵ Plerique lapidatorum, percussorum urbisque depopulatorum sua ob scelera deprehensi ferro, igni suspendioque expensi sunt, gratum bonis civibus spectaculum exhibentes.

524 II. IVSTINI AVGVSTI II ET OPILIONIS.

¹⁰ His cons. inopia olei magnam penuriam in populum inportavit.

525 III. FILOXENI ET PROBI.

Iohannes Romanae ecclesiae papa LI anno Petri apostolorum pontificumque praesulis quadringentesimo octogesimo quinto sessionis eius, Theodorico rege sese . . . . . pro Arrianis suae caerimoniae reparandis, solus dumtaxat Romanorum sibi met decessorum urbe digressus Constantinopolim venit. miro honore susceptus est: dexter dextrum ¹⁵ ecclesiae insedit solium diemque domini nostri resurrectionis plena voce Romanis precibus celebravit.

526 IIII. OLYBRII SOLIVS.

Totam quidem Antiochiam Syriae civitatem repens inter prandendum terrae motus ²⁰ invasit: alioquin occiduum urbis magnamque eius partem sinistris mox ventis undique flantibus flammisque coquinarum pro tempore aestuantes ruentia in aedificia miscentibus duplex torridumque exitium inportavit. Eutrasium quoque totius urbis episcopum adempto eius capite combusto simul obruit sepulchro: obelisco circo inverso et humi defosso.

527 V. MAVORTH SOLIVS.

²⁵ Anno regiae urbis conditae centesimo nonagesimo septimo Iustinus imperator Iustinianum ex sorore sua nepotem iam dudum a se Nobilissimum designatum participem quoque regni sui successoremque creavit kalendas Apriles: ipse vero quarto ab hoc mense vita decessit, anno imperii nono mense secundo.

528 VI. IVSTINIANI AVGVSTI SOLIVS.

³⁰ Anno regiae urbis conditae centesimo nonagesimo octavo regium vestibulum prisenumque in eo solium ob aspicienda probandaque in circo certamina structum victor Iustinianus princeps eminentiorem clarioremque quam fuerat et utramque senatorum ex more spectantium porticum solita magnanimitate redintegavit, bonis quidem agitatoribus praemium, ignavis autem in nobis severitatem innuens.

TSU (sed lacera) R (hi duo om. a. 522. 523. 526. 528) 527 = Iordanes II. 362. 363. 531 = Beda.

1 leones] 1. et S 2 numerosos] numerosior T^a, mirosos R caellos S inperit T^a, inpratum R 3 ultimoque S insaniente TR 4 boethii TS 6,8 plerique . . . exhibentes om. S 6 urbi que T 9 augusti ii] ii (om. aug.) S, augusti (om. ii) TR pilionis S 10 his cons . . . inportavit om. S 11 filaxeni S 12 li] TR, quinquagesimus tertius S petri scripsi, a petri TSR 13 quadringentesimo octuagesimo quinto S, quadringentesimo (quadrig- T^a) septuagesimo quinto T sese] fuit succensente vel sese movente vel sese mittente: *flagitarit rex, ut Ariani ad catholicam fidem conversi suae ecclesiae restituerentur et propterea Iohannem misit ad Iustinum (cf. anon. Vales. I, 88—90) movente similere vocabulum creidit* 14 arrianos T post reparandis ius, infecto R, laborante *Scalhorius* orbe R 16 degressus S susceptus] T^b, sumptus T^a, resumptus S 19 prandentium S, radendum T 20 uentir T^a ubique S 21 coeynarum S miscentibus] mittentibus *Hirschfeld* 22 totius] T, loci huius S adempto T 23 fortasse combustum obilisco S, obilisci T humo T defossos S 25 mavorthii TS, mavortii R solus R 26 regia S 27 sua om. T^a 27 28 participem om. S 28 kalendas apriles T 29 imperii] imperante S 30 iustinianiani T^a 32 prisenumque, priscum S 33 quam] S, iam T et utramque] scripsi, utrumque et S, et ultra quam T senatorem S 33 solitam T 35 in nobis] T, om. S

529

VII. DECI SOLIVS.

Parthis bella moventibus arma Romanus paravit exercitus finesque suos rebellans tutatus est. haec expeditio nostrorum pacem per quinquennium tenuit, digressaque Oriente Africam petiit, contra Vandalos feliciter dimicatura.

530

VIII. LAMPADII ET ORESTIS.

5

Mundo Illyricianae utriusque militiae ductor dudum Getis Illyricum discursantibus primus omnium Romanorum ducum incubuit eosque haut paucis eorum interemptis fugavit. his autem deinde consulibus idem dux audaciae suae secundus in Thraciam quoque advolans praedantes eam Bulgares felicior pugnans cecidit, quingentis eorum in proelio trucidatis.

531

IX. POST CONSVLATVM LAMPADII ET ORESTIS.

His consulibus codex Iustinianus orbi promulgatus est.

532

X. ITEM POST CONSVLATVM LAMPADII ET ORESTIS.

Hypatius, Pompeius et Probus genere consobrini divique Anastasii nepotes imperium, quod sibi singuli indigna ambitione exoptabant, idibus Ianuariis iam plerisque nobilium coniuratis omnique seditiosorum turba armis donisque ministratis inlecta dolis invadere temptaverunt atque per quinque continuos dies urbem regiam rapinis, ferro igneque per sceleratos cives sine certo interrege discursantes hostili impietate, ipsi se fideles rei publicae in palatio dissimulantes, depopulati sunt. quinta vero huius nefandi facinoris die, dum de foro Hypatius sceleratorum comitum manibus torque redimitus aureo et Pompeius comes eius sua sub veste loricatus ad invadendum conscendunt palatium, uterque eorum ante fores palatii captus est statimque piissimi principis nostri nutu catenatus trucidatusque poenas huius et ante imperium perdidit quam haberet, innumeris passim in circo populis trucidatis et tyrannorum sociis continuo proscriptis, ecclesia tunc incensa mox coepit ab eodem Augusto renovari.

533

XI. IVSTINIANI AVGVSTI III.

Post diuturnum immanemque laborem contra Medos Romanis gestum sudoribus tandem per Rufinum patricium perque Hermogenem magistrum officiorum, utrunque legatum a principe nostro missum, pax cum Parthis depecta est sponsione percussi foederis ab utroque imperatore invicem sibi muneraque deinde concordiae missa.

534

XII. IVSTINIANI AVGVSTI III ET PAVLINI.

Provincia Africa, quae in divisione orbis terrarum a plerisque in parte tertia posita est, volente deo vindicata est. Carthago quoque civitas eius anno excidionis

TSU (sed *textu lacero finienteque v. 16 in donisque*) *R* (*hi duo om. a. 529. 530. 533*) 529. 532.
533 = *Iordanes R. 362–365* 531 = *Beda* 534 = *Iordanes R. 366 et Beda.*

1 dedicii *S*^a, dedicii *S*^b 2 parthis . . . 4 dimicatura *om. S* nostrorum] nostrorum arma *pro-*
posuit Hirschfeld 4 petit *T* 5 horestis *T* 6 nudo *S* dudum] d. quidem *S* 6,7 discurrentibus *S*
8 idem] id est *S* 9 thraciam *T* aulgares *S* felicior pugnans] *T*, feliceiore pugna *S* 10 trucidatus *S*
11 post consolatū lampadii et horestis *T* 12 iustiniani *SR* 13 consolatū *T* 15 indigni *TR* exoptantes *S*
16 idus ianuaris *TUR*, idus ianuarii *S* 17 atque] *S*, in qua *TR* continuos dies] tercius dies *R*
18 ipse *S* 19 dissimulantes *S* quinta] quid *TR* nefandi] infandi *S* 20 de *om. S* comitatum *S*
21 invadendum] invadendum tendumque *S* conscendunt] *TR*, ascendunt *S* 23 tructoatusque *R* ante] ***
e *T* 24 continuos *R* 25 ecclesia t. i. (ecclesiam t. incensam *T*, ecclesiam incensam tunc *R*) . . . renovari *om. S*
26 iustini *S* 27 medos *T* 28 hermogenem *S* 29 depecta] *T*, depecta *S*: depecta *Iordanes* sponsione] *T*, sponsionem *S* 30 post sibi fortasse cecidit praestita vel pro sibi ser. inita muneraque deinde] *T*, munera deinceps *S*: concordia missi *S*: pax depecta est foedusque initum et munera ab utroque sibi invice principe distincta *Iordanes* 31 iustinian *S* quarti *T* pauli *R* 33 excidionis *S*

suae nonagensimo sexto pulsus devictisque Vandalis et Gelimer rege eorum capto et Constantinopolim misso, quarto Iustiniani principis consulatu, ipsius moderatione recepta est, sua cum patria firmitus, quam dudum fuerat, redintegrata.

ADDITAMENTVM.

5 Quo tempore Theodahadus rex Gothorum Amalasuentham reginam creatricem suam de regno pulsam in insula lacu Vulsinensis occidit, cuius mortem imperator Iustinianus ut doluit, sic est et ultus.

535 XIII. BELISARII SOLIVS.

1 Postquam Carthago Libyaeque suo cum rege Gelimero per Belisarium est sub-
10 iugata, de Roma Italiaque deliberat imperator: iterumque expeditio iterumque classis paratur idemque ductor qui consul eligitur, rectoque navigio Siciliam properat, Catanam Syracusam sine mora, immo omnem pervadit Trinaeriam, ibique comperiens quod in Africa civile bellum exoritur et miles in proprio duce insurgit, cum paucis ad Africam tendit, Solomonem qui praecerat subvenit: exercitum vero partim blandiendo, partim ul-
15 ciscendo, inimicum tyrannum effugando, rei publicae consulit utilitati remensoque navigio Trinaeriam redit.

2 Agapitus quinquagesimus Romanae urbis episcopus a Theodato rege Gothorum in legatione directus Constantinopolim venit.

3 Tzitta patricius in Mysia cum hoste Bulgarum congregiendi ad Iatrum superior
20 invenitur.

4 Epifanius episcopus regiae urbis ante adventum Romani praesulis moritur: cuius episcopatum contra canones Anthimus Trapezuntina ecclesia relicta invadit.

536 XIII. POST CONSVLATVM BELISARII.

1 Ebremud Theodati gener relicto exercitu regio in Britios ad Belisarium in Siciliam
25 convolvit.

2 In Africa vero Solomone itidem cum exercitu dissidente Germanus succedit, Solomonem remittens ad principem.

3 Belisarius Campaniam transiens Neapolim vastat.

4 Gothorum exercitus Theodahadum regem habens suspectum Vitigis in regno
30 aseiscit: qui mox in campos Barbaricos regnum pervasit.

5 Expeditione soluta Romam ingreditur, ubi iam Agapito Constantinopoli defuncto Theodahadus rex Silverium episcopatum subrogat: ibique residens dirigit Ravennam.

6 Theodatium occidit in loco qui dicitur Quintus iuxta fluvium Santernum et ipse
35 subsequitur per Tusciam omnes opes Theodati diripiens, quas in Insula vel in Urbevetus congregaverat.

S (finit 3 in redintegrata) TR 536 cf. Iordanes R. 373.

1 et om. *S* gelimer] *TR*, gelimero *S* 2 consulatus *S*¹ 3 suaque *S* subscriptionem libri *S*
hic finientis v. p. 43 5 amal[a]suentham *T*, amalasuentam *R* 6 nulsam *T*, euulsam *R* regno *R*
insulam *R* bulsinensis *T*, bulsinensi *R* *S* solus *R* 9 cartago *T* 10 italiaque *R* idemque *R*
11 cateam *T*, cathanam *R* 14 parti *T*^a 14 15 mulciscendo *R* 15 remensoque *R*, remenso (om.
que) *T*^a 17 quinquagesimus *T*, quinquagesimus secundus *R* urbis] ecclesie *R* 19 superiore *T*^a
21 [urb]is *T* mo[r]ib[us] *T* 22 anthonius *R* trapezzuthena (-nae *T*^a) *TR* innadet *T* 23 con-
solatu *T* 24 ebermud *T*^a britios] *T*, brizzios *R* belisarium *T* sicilia *TR* 27 solomone *R*
28 belisarius *T* 29 theodat- *R* semper uirtigis *R* et sic deinceps 34 campo *R* persuasit] persit *R*
31 roma *T*^a constantinopolim *T* 32 subrogat *R* dirigi *T*^a rauenna *T* 34 quas] que *R*
35 uetus] ueteri *R*

7 Ravennamque ingressus Matesuentham nepotem Theodorici sibi sociam in regno plus vi copulat quam amore.

8 Belisarius favente domino Romam ingreditur.

9 Germanus in Africa feliciter administrat.

5 10 Agapitus Constantinopolim, ut diximus, episcopus a Roma adveniens. Anthimum pellit, dicens eum iuxta ecclesiasticam regulam adulterum, qui sua dimissa ambierat alienam: in cuius loco Memmam presbyterum episcopum ordinavit et ipse extremum diem obiit: in nullo tamen, sicut ei a principe imminabatur, sentiens contra fidem.

11 Ipso namque anno ob nimiam siccitatem pastura in Persida denegata circiter quindecim milia Saracenorum ab Alamudaro cum Chabo et Hezido fylarchis limitem Eufratesiae ingressa, ubi Batzas dux eos partim blanditiis, partim districtione pacifica fovit et inhiantes bellare repressit.

537 XV. ITERVM POST CONSVLATVM BELISARII.

1 Vitigis tyrannus exercitu aggregato Romam obsidet: cui tunc faventem papam Silverium Belisarius ab episcopatu summovit et loco eius Vigilium diaconum ordinavit.

2 Temporeque longo Romam obsidente Vitigis Belisarius intus inedia vigiliisque laborans auxilium ab imperatore deposcit, cui directi sunt Martinus et Valerianus uterque magister militiae: nec sic tamen Vitigis obsidionem relinquit.

3 In Africa Germanus rebelliones milites cum Stotza tyranno inter Maurorum deserta bellando effugat.

4 In Oriente quoque Iohannes Cottistis arripiciens tyrannidem, antequam adversi aliquid temptaret, Daras extinctus est.

5 Ecclesia maior Constantinopoli ab imperatore Iustiniano singulariter in mundo constructa dedicatur die VI kalendas Ianuarias.

538²⁵ INDICIONE PRIMA IOHANNIS SOLIVS.

1 Adhuc Vitigis in obsidione Romae morante Iohannes magister militum cum Batza, Conone, Paulo Remaque illustribus magnoque exercitu apparato ad Italiam properant castraque ad Portum Romanum conlocant, laboranti Romae subveniunt, quorum adventum Vitigis cernens trium mensium temporis cum Belisario pacta confirmat suosque legatos ad imperatorem transmittit.

2 In qua pace Belisarius Campaniam redit, annonae copiam Romae inlaturus: reversusque Campania contrarium sibi de medio aufert Constantinum patricium.

3 Iohannes vero in portu quae posuerat castra deserens Samnitum regionem ingressus est Aternoque oppido expugnato Tremonem Gothorum ducem cum suis prosternit, Ortonam quoque similiter invadit, Picenum depraedans Ariminum occupat.

4 Quo audito Vitigis ab obsidione urbis, in qua adhuc post turbatam pacem consistebat, relicta Roma per Clodiae aggerem et annonariam Tusciam transit Appenninum et in Rubiconis fluminis ripa castra metatus Ariminum obsidet.

TR (om. a. 538 praeter primum vocabulum ind.).

1 que om. R mathesuentham R 2 plus ni] pulsui R amore] amare T^a, ob rem R 3 belisarius T dom. fau. R 4 african TR 5 dixim[us epis]copus T anthemum R 6 pellit] mox ecclesia pellit R 7 sua] sua ecclesia R minnam T praebiterum episcopi T^a extremo die R 8 obiit T^a, obiit in domino R ullo T^a imminabatur R 9 namque] autem R nimia siccitate T^b 10 fylarchis T, sylarchis R limite TR 11 ufratesiae T, eufratisie R ingressa] i. est TR parti in blanditiis T^a 13 iteru post consulatu T 14 nitigis] T^a, nitigis T^b exercitus R 15 bilisarius T 16 bilisarius T nitigis T^b 17 valerianus R 18 nitigis T^b 19 stozza R [tyra]mo T 20 bellan[d]o T 21 cottistis] scortistis R tyramide ante quem T^a 23 constantinopolim T 24 ni] tertio ni T^a 32 auferet T 34 oppidi T^a 35 quoque] quo T^a occupat] T 36 audito] dodito T^a q[ua] T 37 cloiae T^a

- 5 Unde proturbatus a Narsete de Constantinopoli et a Belisario de Roma venientibus fugit Ravennam.
- 6 Cuius nepos Oraio Mediolanum longa inedia deterit, Mandilam Paulumque duces ibi positos cum suis milites obsidens.
- 5 7 Narsete vero Arimino residente Belisarius accedens Romae ad exhiemandum in deditione suscipit Urbinum et Urbemvetus et insulam laei Vulsinensis.

539

II. APPIONIS SOLIVS.

- 1 Narsis revertitur Constantinopolim.
- 2 Belisarius obsidens Auximum septimo mense ingreditur, similiterque et Faesulam.
- 10 3 Gothi Mediolanum ingressi muros diruunt praedamque potiti omnes Romanos interficiunt. Mundilam Paulumque duces abducunt Ravennam.
- 4 Theudibertus Francorum rex cum magno exercitu adveniens Liguriam totamque depraedat Aemiliam. Genuam oppidum in litus Tyrrheni maris situm evertit ac praedat, exercitu dehinc suo morbo laboranti ut subveniat, paciscens cum Belisario ad
- 15 Gallias revertitur.
- 5 Germanus de Africa Constantinopolim evocatur. Solomon ibi rursus dirigitur.
- 6 Callue magister militum cum Gepidas primum feliciter dimicans secundo infeliciter ruit.

540

III. IUSTINI IVN. SOLIVS.

- 20 1 Parthi in Syriam ingressi multas urbes subvertunt: contra quos Germanus arma arripiens Iustinum filium eundemque consulem in ipsis fascibus secum ducit.
- 2 Antiochia magna depraedata demolitur a Persis.
- 3 Belisarius Ravennam ingreditur, regem Vitigis et reginam cunctasque opes Gothosque nobiliores tollens secum ad imperatorem revertitur evocante se Marcello comite.
- 25 4 Solomon in Africa feliciter dimicans rebelliones proturbat.
- 5 Gothi trans Padum residentes Oraio Vitigis nepote et Heldebado ductantibus Vitigis regem cum regina opibusque palatii nec non et Gothos audientes sedibus propriis pulsos Orientemque per Belisarium abductos rebellare disponunt, regem sibi statuentes Heldebadum.
- 30 6 Contra quem debellaturus Bessa patricius Placentiam a Ravenna conscendit, Constantino Ravennam de Dalmatiis, ut praesesset exercitui, ab imperatore directo.

541

III. BASILI SOLIVS ANNO PRIMO.

- 1 Parthis persistentibus inimicis Belisarius Orientis suscipit expeditum Germano regresso ad urbem regiam.
- 35 2 Gothi Heldebado occiso Erarium sibi ordinant regem.
- 3 Solomon in Africa interficitur. Sergius loco eius dux successit belli moderatorque provinciae.

542

V. POST CONSVLATVM BASILII ANNO SECVNDO.

- 1 Milites clam Veronam ingressi dum avaritia inhiante de praeda concertant, a Gothis
- 40 egredientibus de latebris cum suo dedecore civitate pelluntur.

T

1 constantinopolim *T* 2 raucenna *T* 3 nepus *T* deterit] interit *T*^a 9 bulsinensis *T*
 belesarius *T*^a et fesulam *T*^b, et efesulam *T*^a 10 mediolano *T* 11 duces abducunt] ab duces
 duent *T*^a 13 tyr[rh]eni *T* 14 [exercit]u *T* laborante *T* [ut] subu. *T* patiscens *T*^a
 20 syria *T*^b 22 in *om.* *T*^a 22 anthiochia *T* 23 rauenam *T*^a 26 oraio] orai *T*^a 27 rege *T*
 28 orienteque *T* bilisarium *T* 30 31 constan[tino] *T* 31 praesesset *T*^a [exerc]itui *T* 33 bilisarius *T*
 36 belli moderatorque] bel in moderator *T*^a 38 consulantia *T* basilii *T*^b 39 uerona *T* inhiante *T*^a
 40 dedecore] decore *T*^a

2 Gothi Erario rege occiso Totilam in regnum manciparunt, qui malo Italiae mox Padum transit et ad Faventiam Aemiliae civitatem Romanum exercitum superat, duces effugat, Caesenam et Urbimum, Montem feretris et Petrapertusa occupat, huc illucque discurrens devastat Italian.

5 3 Rursus in annonaria Tuscia ad Mucellos per Ruderit et Viliarid Bledamque duces suos Romanum exercitum superat, quo proelio Bessa patricius vulneratus evadit: ceteri vero fugientes per quaqua salvati sunt.

543 VI POST CONSVLATVM BASILII ANNO III.

1 Totila devastat Campaniam urbesque muratas evertens per suos Tiburem obsidet.

10 2 Mortalitas magna Italiae solum devastat, Orientem iam et Illyricum peraeque attritos.

3 In Oriente Persis adhuc tenentibus conflictum cum nostris Sergius in Africa inquietatur a rebellionibus cum Stotza et Mauris.

544 VII. POST CONSVLATVM BASILII ANNO IIII.

15 1 Totila obsidet Firmum et Asculum invasamque Neapolim desolat et Tibur.

2 Roma vero obsidetur a longe, in qua praecerat Iohannes magister militum.

3 In Oriente Belisario constituto exulatur Iohannes ex consule ordinario patricius atque praefectus praetorio et domus eius datur Belisario.

545 VIII. POST CONSVLATVM BASILII ANNO QVINTO.

20 1 Totila Firmum et Asculum sub iuramento ingressus est: milite Romano cum rebus suis dimisso crudelitatem suam in Romanos exercuit eosque omnes nudat et necat.

2 In Africa Iohannes iruens super tyrannum Stotian interficit eum et ipse ab eius occiditur armigero, in qua tyrannide Iohannes quidam electus Stotias iunior vocatur.

3 Belisarius de Oriente evocatus in offensam periculumque incurrens grave et invidiae subiacens rursus remittitur ad Italian. qui veniens Romae dirigit Bessam, Iohannem mittit ad imperatorem.

4 Totilas vastato Piceno pugnansque ad Auximum vineit, indeque discurrens per Tusciam Spoletium destruit et Asisium Clusiumque oppida tenuit et obsidet Perusiam.

546 VIII. POST CONSVLATVM BASILII ANNO SEXTO.

30 1 Vigilius papa LVIII ab apostolo Petro evocatus ab imperatore Roma egreditur et Siciliam venit.

2 Totila occupata Lucania et Brittios Neapolim subvertit, Romam obsidet.

3 De Africa Sergius evocatur et Ariovinda neptem imperatoris acceptam ibi iudex dirigitur.

35 4 In Oriente cum Parthis foedus initur per Constantianum magistrum militiae et exercitus revertitur Constantinopolim.

TR (om. a. 542, 544, 545).

5 annonariam tusciam *T* blidamque *T* 8 [post cons]ulatam *T* 9 [tot]ila *T* tiburim *T*^b
 10 itali *R* solvna] soluit *T*^a oriente *T* 10 11 peraequatritos *T*^a 12 persas *TR* 14 con-
 solatum basilii *T* 15 et tibur] e tibur *T*^a 16 iohannis *T* 17 bilisario *T* consule] consolar *T*^a
 20 firmum *T*^a 22 iohannis *T* 24 offensa periculoque i. graui *T* 24 25 e[st] invidiae *T* 25 ita[liam] *T*
 27 auximum *T*^a nuncet *T* 28 spoliatum destruet *T* asisum *T*^a tenuit *T*^a 30 romae *T*
 rome *R* 32 brittio *R* neap. suba. om. *R* 33 arionineta *R* 35 constantinum *R*

547

X. POST CONSVLATVM BASILII ANNO VII.

- 1 Gothi legationem mittunt ad imperatorem per episcopum civitatis Asisinatium nomine Aventium.
- 2 Iohannes magister militum ad Italiam properat.
- 3 Bilisarius a Ravenna egressus venit Dyrracio indeque directo Iohanne Calabriam ipse per Siciliam Romae perrexit.
- 4 Papa Vigilius ingressus est Constantinopolim VIII kalendas Februarias.
- 5 Totila dolo Isaurorum ingreditur Roma die XVI kal. Ianuarias, muros evertit, domos aliquantas igni combarens ac omnium Romanorum res in praedam accepit: hos ipsos Romanos in Campaniam captivos abduxit. post quam devastationem quadraginta aut amplius dies Roma ita fuit desolata, ut nemo ibi hominum nisi bestiae morarentur. sic veniens Belisarius murorum partem restaurat venienteque Totila ad pugnam resistit.
- 6 Eodem quoque anno de Africa neptis revertitur imp. vidua occiso viro eius Areovinda a Gunthario tyranno, qui eum Stotzia iuniore tractans eum occiderat. sed Artabanus utrosque comprehensos Guntharium occidit. Iohannem id est Stotziam iuniorem vinctum transmittit ad principem. post aliquantos dies mittitur Africam Iohannes et Artabanus evocatus praesentale accepit magisterium.

548

XI. POST CONSVLATVM BASILII ANNO VIII.

- 1 Iohannes magister militum in Campania praedans Gothos nonnullas liberat senatrices, qui postea patitur nocturnum Totilae superventum Bulgarum suorum prodicione.
- 2 Verns quoque magister militum et ipse in parte alia Calabriae infestum sustinuit Totilam et Valerianus ab imperatore in eorum solacia . . . . .

*(reliqua desunt).**TR (om. a. 548)*

3 anuentium *T^a*   5 venit ad dyrracium *R*   iohannes *T^a*   calabria *TR*   8 [totila] dolo *T*
 isaurum *T^bR*, isaum *T^a*   xvi [ka]l *T*   ianuaris] *T^b*, iun. *T^a*   9 ac *om. R*   11 morrentur *T^a*
 12 sic] hic *R*   13 imp. ren. *R*   viro eius *om. R*   14 guntharie *R*   artabanis] *R*, arthabanis *T*
 15 guntharie *R*   16 aliquantos *T^a*   africam] in afr. *R*   17 accepit *R*   subscriptionem *R* *juventis in*
 magisterium *c. p. 43*   19 magister *T*   21 partem aliam *T^b*

CASSIODORI SENATORIS

CHRONICA

AD A. DXIX.

LIBRI ADHIBITI:

C = codices *PM* consentientes.

P = codex Parisinus 4860 saec. X.

M = codex Monacensis 14613 saec. XI.

Cusp. = excerpta Cassiodorana apud Cuspinianum in comm. de
consulibus Romanorum ed. Basileae a. 1553.

Herm. = excerpta Cassiodorana apud Hermannum Contractum
(v. p. 118).

De Cassiodoro Senatore quae exposui in praefatione ad eius varias, hoc loco non repetentur. Cassiodori vocabulum pro signo eum habuisse et proprio nomine Senatorem eum appellari ab aequalibus tum ipsum se dixisse notum est: nihilominus a vocabulo usu consecrato nolui recedere.

Consularia (nam ad hoc chronicorum genus commentarium potissimum pertinere eum ipse prae se fert tum indicat locus praefationis mox adlegandus) Senator edidit a. 519 eo motus, quod eo anno Theoderici regis gener et successor destinatus Eutharicus Cillicia ab Augusto Iustino consul creatus erat: nam ad eum, quem in laterculo consulari et *dominium nostrum* nuncupat tamquam alterum regem et adeo Iustino Augusto in consulatu collegae praeponit, spectant tam prima eius verba: *sapientia principali . . . in ordinem me consules digerere censuistis, ut qui annum ornaueratis glorioso nomine, redderetis fastis veritatis pristinae dignitatem* quam postrema: *totus ordo saeculorum usque ad consulatum vestrum colligitur annis VDCXXI.* deest igitur sine dubio in principio nomen Eutharici culpa librarium, sed inscriptio in libris tradita non solum imperfecta est, sed etiam interpolata vel verius, ut in praefatione ad varias (p. IX) ostendi ex variarum exemplari aliquo male translata ad chronica: nam quas enumerat scriptoris dignitates, conveniunt eae a. 537, quo varias edidit, sed tam magisterium officiorum quam praefecturam praetorio obtinuit post a. 519. chronicorum quoque vocabulum librarius fortasse in titulum intulit, sed relinquendum fuit, eum possit venire ab auctore.

Auctores in libello hoc conscribendo adhibitos Cassiodorus in fine libelli solito plenius et diligentius declarat, laudans Eusebii Hieronymi chronica, Titum Livium, Aufidium Bassum, paschale clarorum virorum auctoritate firmatum. iam de singulis ex ordine agendum est.

1. Hieronymi chronica ut plerisque horum saeculorum annalibus ita Cassiodorianis quoque pro fundamento fuerunt, sicut monstrant adnotationes nostrae marginales. quod de Prospero ostendimus (vol. I p. 317) codicem eorum chronicorum eum adhibuisse similem Lugdunensis Scal. 11 sive Froheriani (*F* tam apud Schoenium quam in Prospero apud nos), id in Cassiodorum quoque cadere declarant loci infra scripti. compendia adhibui eadem atque supra in Prospero addens *L* ad significandum Londiniensem 16974. de quo dixi ad chronica Gallica vol. I p. 620, et *T* ad significandum Tilianum Oxoniensem, de quo modo egi ad Marcellinum p. 48.

- e. 527 Caesar . . . imperavit ann. III m. VII *FT* *Prosp. Cass.*, m. VI *reliqui.*
- e. 596 Christus nascitur a. Augusti XII *F* *Cass.*, *alii aliter.*
- e. 668 Claudius . . . imperavit a. XIII m. VII d. XXVIII *FPAL* *Prosp. Cass.*, d. XXVIII *BMT.*
- e. 747 Etesifontem] *FP* *Cass.*, etesifontem *reliqui.*
- e. 949 quadraginta missus] *FPA* *Cass.*, athlamos *B.*
- e. 1069 Constantinus Constantius et Constans regnaverunt a. XXIII m. V d. XXIII *F* *solus cum Cass.*, d. XIII *Hieronymi libri plerique*, d. XII *Hier. L et Prosper.*

2. Prosperi chronica ubi de ipso egimus vol. I p. 374 vidimus a Cassiodoro adhibita esse non integra, sed solam partem eorum posthieronymianam, qualem exhibet

is ipse liber de quo modo diximus Freherianus, computationem quoque, quae claudit commentarium Cassiodori, infra ostendemus applicatam esse ad eam quae est in fine libri Freheriani ex Hieronymiana effectam, sed Prospero subiunctam, codex is cum finiat in a. 445, quae ex Prospero Cassiodorus adseivit, ultra eum annum non extendi neque usum esse Cassiodorum continuatione Prosperiana a. 446—455 infra ostendetur, ubi agitur de chronicis Italicis a Cassiodoro expilatis.

3. Ex annalibus Livianis, qui ab urbe condita porrigebantur ad u. e. 745, proficisci quidquid per ea tempora Cassiodorus adfert tam fastos quam adnotationes historicas cum ex ipsius verbis colligitur tum confirmant quas nos habemus eorum amalium reliquiae cum commentariis Cassiodori collatae, et iis nititur omnino chronicorum Cassiodorianorum inter similes libellos praecipua utilitas, neque tamen immensum opus ipsum videtur adhibuisse, immo cum mendae aliquot epitomis Livianis quae supersunt communes, ab ipso autem Livio alienae apud Cassiodorum item inveniuntur, ut ostendi in editione horum chronicorum mea priore (p. 551 seq. 696), excerpta Liviana et alia quae supersunt et Cassiodoriana redeunt ad epitomen amplam et antiquam deperditam, sed haec demonstratio cum praesenti editioni parum conveniat, hoc loco non magis repetetur quam quae ibi exposui de excerptorum Cassiodori utilitate ad recte aestimandos libros decadum quae aetatem tulerunt Livianarum, breviarium eiusmodi Livianum commemorat iam Martialis (epigr. 14, 190 *Titus Livius in membranis: Pellibus exiguis artatur Livius ingens, quem mea non totam bibliotheca capit*), confecit fortasse Ausonius subscriptis versibus (carm. 22, 1 Schenkl) *consulari libro subiciendis, quem ego ex cunctis consulibus [in] unum coegi his: ignota aeternae ne sint tibi tempora Romae regibus et patrum ducta sub imperiis, digessi fastos et nomina perpetis (libri praecipitis) acvi, sparsa iacent Latium si qua per historiam* ipsam epitomen Ausonianam num suam fecerit Cassiodorus, neque affirmari potest neque negari: repperit autem in ea fastos ut sunt apud Livium more antiquo relatos, praenomina quoque proponentes perpetuo neque ea perscripta, ut leguntur in reliquis laterculis aetatis sequioris, sed expressa compendiis vetustis et legitimis, unum addo nomina consulum Cassiodorum videri repperisse sexto casu perscripta et inde ipsum formasse nominativos: nam ut in parte Victoriana ex *Pedone* a. 115 efficit *Pedone*, ex *Varane* a. p. Chr. 110, 156 *Varane* adeoque ex *duobus Silanis* a. 189 *duo et Silani*, ex *duobus Aspris* a. 212 *duo et Aspri*, ita hic repperimus *Labeon* u. e. 571 et semper *Pactus* factus est *Pacto* (u. e. 553, 556, 587).

1. Aufidius Bassus, fortasse L. Aufidius L. f. Bassus is, cuius pater per bella civilia et piratica Temios liberaliter adiuvit (C. I. Gr. n. 2335), rerum scriptorem alterum M. Servilium Nonianum (cos. a. 35, obiit a. 59; Tacitus ann. 14, 19) paulum aetate praecedens (verba sunt Quintiliani inst. 10, 1, 103), a Seneca filio († 65), cum is ad Lucilium scripsit (ep. 30), dictus senex quassus et aetati obhuctans, rerum gestarum libros edidit vel certe edere coepit antequam Seneca pater e. a. p. Chr. 37 suasorias emisit, eae enim e. 5, 18, 23 habent inde excerpta, eloquentiam eius praedicat Tacitus (dial. 23); Quintilianus quoque (l. c.) laudibus, sed temperatis admodum prosequitur libros eius belli Germanici, qui videntur, ut Liviani belli civilis, annalium partem effecisse, de Armenia laudat eum Plinius maior h. n. 6, 9, 27 idemque annales eius continuavit suis libris XXXI pro titulo inscribens *a fine Aufidi Bassi* (Plinius maior h. n. praef. 20; Plinius minor ep. 3, 5, 6), sed Plinius a quo anno inchoavit cum ignoremus, hoc solum constat Bassum res gestas narrasse a morte Caesaris dictatoris ad mortem Seiani: nam narrationem eius de obitu Ciceronis adlegat Seneca pater l. c., excerpta autem interposita inter Liviana et Victoriana a C. Asinio et C. Marcio eos, ad consulatum Tiberii V Cassiodorus evidenter sumpsit ex annalibus Aufidianis, continentur iis praeter fastos emendatos rerum relationes paucae nec magnopere utiles.

5. Eutropium subinde, raro tamen Cassiodorus adsumpsit ad explenda Hieronymiana. ita Vitellio in ordinem admissio tempus regni in Hieronymo non inventum ex Eutropio supplevit. item in tribus imperatoribus tempus regni inde accuratius definiuit, Othoni tribuens *m. III d. V* pro *m. III*, Traiano *a. XIX m. VI d. XV* pro *a. XIX m. VI*. Hadriano *a. XX m. X d. XXIX* pro *a. XXI*. alibi quoque ex eodem auctore minora quaedam inveniuntur Hieronymianis inserta. librum a Cassiodoro usurpatum similem fuisse Gothani, non Leidensis inde colligitur, quod e. 823 Lucium imperatorem appellat non Verum, sed Severum.

6. Paschale, ad quod propter fastos provocat post Livium et Aufidium, dudum intellectum est esse Victorii Aquitani ea aetate ante editum alterum Dionysii Exigui in Italia communi consensu receptum: elari viri, quorum auctoritate firmatum dicitur, intellegi videntur ipse Victorius et Hilarus quondam papa. fasti a passione inde quamquam Prosperi sunt, eos non ab ipso sumpsit Cassiodorus, quem ne integrum quidem habuit, sed a compilatore Prosperi Victorio. qua de re quamquam dubitari non potest, non supervacaneum erit locos aliquot componere, in quibus a Prospero Victorius recedit comite Cassiodoro.

p. Chr. 91. 121. 150. 152. 186. 256 *Glabrio* Prosper, *Glabrio* constanter et Victorius et Cassiodorus.

p. Chr. 130 omittunt Vict. Cass.

p. Chr. 222 *Alexandro* Prosper, *Alexandro et Augusto* Vict. Cass.

p. Chr. 309. 310 *p. c. X et VII* et iterum *p. c. X et VII* Prosper, *p. c. et it. p. c. Diocletiani X et Maximi VII* Vict. Cass.

p. Chr. 358 *Dutiano* Prosp., *Titiano* Vict. Cass.

Ipsae ab interpolationibus abstinent neque vitii laterculi innumeris multa de suo addidit.

7. Post Prosperum et Victorium tam consulum nomina (quamquam haec trahere potuit etiam ex laterculo Victorii continuato) quam adnotationes historicas Cassiodorum sumpsisse ex consularibus Italicis antea monuimus (vol. I p. 252) neque ipsa res eget demonstratione. ab a. 446 ad a. 455 quae habet quamquam non raro cum Prosperianis ad verbum conveniunt, sunt in iis quaedam, ut e. 1262 verba *in campo Martio*, quae a Prospero absunt, adsunt in consularibus Italicis. itaque in hac parte Cassiodorus aut utrisque chronicis usus est (id quod antea posui vol. I p. 376) aut, quod iam magis credo, cum alia indicia eo ducant, ut Prosperi habuerit editionem finientem ad a. 445. Prosper additamentum hoc editionis postremae ex consularibus Italicis derivavit, quae ipsa mutila et manca ad nos pervenerunt.

Commentarius Cassiodoranus scriptus in usum plebis urbanae (nam dominantur in eo quoque ludi et aedificia urbis Romae) ut utilis est maxime propter fragmenta Liviana, ita ipse pessimus. doctrinae auctoris indicium sunt quorum supra meminimus ex nominativis effecti ablativi ipsi proprii: fidei quae mox exponemus. auctores quos adhibuit ad verbum plerumque exscripsit, adeo ut ubi Hieronymus portae Hierosolymitanae meminit *qua Bethlechem egredimur*, degens scilicet in Palaestina, hic quoque (e. 797) homo Italus de eadem porta et ipse egrediat. propria auctori quae inveniuntur aut exilia sunt, ut e. 789 observat templum Romae iam appellari templum urbis, e. 955 thermas Deciani ab auctore nomen habere, e. 1061 Constantinopolim olim dictam esse Byzantium, aut mutata vel adeo interpolata propter studia Gothica.

Hieronymus:

Decius cum filio suo in Abritto occiditur.

Claudius Gothos Illyricum et Macedoniam vastantes superat.

Cassiodorus:

e. 956 Decius cum filio suo in Abritto Thraciae loco a Gothis occiditur.

e. 982 Claudius barbaros vastantes repellit.

Prosper:

Ambrosius episcopus pro catholica fide multa sublimiter scribit.
 Athanaricus rex Gothorum apud Constantinopolim quinto decimo die quam fuerat receptus occiditur.
 Pollentiae adversum Gothos vehementer [utriusque partis clade] pugnatum est.
 Roma a Gothis Alarico duce capta.

Cassiodorus:

c. 1134 Ambrosius episcopus de Christiana fide multa sublimiter scribit.
 c. 1138 Athanaricus rex Gothorum Constantinopolim venit ibique vitam exegit.
 c. 1172 Pollentiae Stiliconem cum exercitu Romano Gothi victum acie fugaverunt.
 c. 1185 Roma a Gothis Halarico duce capta, ubi elementer usi victoria sunt.

Non minus quae sequuntur capita collata cum Prosperianis produnt hominem Gothicarum rerum magis curiosum quam Romanarum. etiam clarius id apparet in enarratione expeditionum Attilae et regni Theodericiani, quae tota Gothica est, quamquam in his verisimile est chronica Italica ab auctore expilata eodem spiritu concepta fuisse. certe ut admuntiant haec indicia futurum rerum Gothicarum scriptorem, ita simul ostendunt Iordanianam perturbationem et interpolationem ab epitomatore auctam esse posse, sed ipsam redire ad auctorem.

Chronographia Cassiodoriana applicata ad Hieronymianam potissimum concluditur, ut ipse auctor ait in fine, spatiis sex his

1. ab Adam ad diluivium	anni 2242 (c. 2. 1365).
2. a diluivio ad initium regni Assyriorum	anni 899 (c. 3. 1366).
3. reges Assyriorum	anni 852 (c. 13. 1367).
4. reges Latinorum	anni 457 (c. 1368).
5. reges Romanorum	anni 240 (c. 1369).
6. consules	anni 1031 (c. 1370).
	<hr/> anni 5721 (c. 1371).

Duae primae epochae sunt Hieronymianae secunda inde effecta, quod is a diluivio ad annum, quo natus est Abraham, Nini primi regis Assyriorum tertium et quadragessimum, annos numerat 912 (— 13 = 899).

Reges Assyriorum Cassiodorus item sumpsit ex Hieronymo, scilicet quinque et viginti primos ad a. Abr. 810, cum per ea tempora Italica historia deficeret, anni ab Hieronymianis non differunt, modo admittamus c. 32 XXXIII pro XXXII et in summa c. 43 DCCCLIII pro DCCCLII librarium archetypi scripsisse errore, id quod confirmat numerus secundus in fine libelli rediens.

Regibus Latinorum quem Cassiodorus praeposuit Latinum, invenit apud Hieronymum ad a. Abr. 839: *ante Aeneam Ianus Saturnus Picus Faunus Latinus in Italia regnaverunt annis circiter CL*, spatium regni ab eo non traditum annorum XXXII non tam aliunde adsumpsit¹⁾ quam continuato regum Assyriorum latereulo ad quintum et vicesimum quae Hieronymus habet de sexto et vicesimo eorum Tautane regnasse eum a. XXXII et anno eius quinto et vicesimo Troiam captam esse transtulit ad Latinum nomine solo mutato, praeterea eum Hieronymus Aeneae regnum incipiat a tertio anno post Troiam captam, addens secundum alios eum regnare coepisse post annum demum octavum, Cassiodorus hanc numerationem secutus est, ut numeri convenirent, auxitque ita seriem annorum Hieronymianam quadriennio: nam a primo anno Tautanis sive Latini ad Aeneam apud Hieronymum numerantur anni 28, apud Cassiodorum 32, regum Silviorum numeri sunt Hieronymiani, nisi quod postremo Amulio Hieronymus

1) Latinum Dionysius I, 44 ait regnasse anno XXXVIII adveniente in Italiam Aenea, annos ei adscribunt Syncellus p. 323 XXXVI, Graeci alii (Barbarus Scaligeri p. 198 Schoene: Cedrenus p. 245) XVIII, apud chronographum a. 354 (vol. I p. 143) numerus excidit.

adseribit annos XLIII, Cassiodorus XLIII. summa, quae apud Hieronymum a primo Aeneae Abr. 839 ad postremum Amulii 1264 annorum est 426, dempto anno uno, quem compiler detrahit Amulio, additis Latini annis 32 efficitur 457, eaque ponitur ab auctore c. 1368.

Regum Romanorum annos item descripsit auctor ex Hieronymo: anni qui efficiuntur 240 et enuntiantur c. 1369 conveniunt Hieronymianis a. Abr. 1265—1504.

Periodum quae sequitur annorum consularium 1031 vidimus conflavisse auctorem ex laterculis tribus: ex Liviano cum auctario Aufidii Bassi ad passionem, inde a passione ex cyclo Victorii, a fine cycli Victoriani ex laterculo chronicorum Italicorum. — Primae partis consulatus, ut nos librum traditum accepimus, a primis consulibus ad liberae rei publicae extremos numerantur 395, ad quos accedunt anni non consulares XL inserti ab auctore c. 154 pro decemviralibus duobus u. e. 303, 304 et XXIV tribunicii aliisque inserti c. 183—186 inter a. u. e. 362 et 388. itaque a primis consulibus ad postremos numerantur iam apud Cassiodorum anni 395 + 40 + 24 = 459, sequuntur inde ad passionem Caesaris anni 5, Augusti 57, Tiberii 17, in summa 79, a passione inde auctor consulatus cycli Victoriani chronicis suis inseruit nullo neque dempto neque addito, qui efficiunt, cum annus passionis superiore laterculo comprehendatur, cycli annos a secundo ad extremum numero 429, extremam partem laterculi constituunt consulatus aut ex chronicis Italicis aut ex supplemento laterculi Victoriani a Cassiodoro adiecti ab a. p. Chr. 158 ad a. p. Chr. 519, sed omissis a. p. Chr. 503: fiunt anni 62, si is excedit librorum errore, 61 autem, si ipse auctor eum omisit, id quod eo facilius accidere potuit, quod Anastasio imperatori Cassiodorus numerum consulatum non adscripsit et infra (p. 117) videbimus necessario statuendum esse, ut rationes consistant. — Summa haec est:

a primis consulibus ad u. e. 705	anni 459
a primo anno Caesaris ad passionis annum hoc comprehenso	anni 79
ab anno post passionem ad p. Chr. 457	anni 429
ab anno p. Chr. 158 ad p. Chr. 519	anni 61

efficiuntur ita anni 1028, at eum Cassiodorus ipse c. 1370 annos numeret a primis consulibus ad consulem Eutharicum 1031, trium annorum differentiam probabile est inde explicandam esse, quod ex longo consulum liberae rei publicae laterculo librorum culpa tres loci exciderunt, iam collato laterculo Cassiodorano cum genuino cum deficient in illo anni septem 247, 264, 265, 333, 485, 561, 688/9, tres eorum 247, 264, 265 deficientes item in Livii exemplaribus nostris dubium non sit Cassiodorum non magis invenisse in suo, quartus a. 333 cur apud hunc exciderit, in adnotatione explicaverimus, reliqui tres omnino ipsi ii sunt, quos Cassiodorus communeravit itaque omissi non eius culpa, sed librorum, numeravit igitur auctor a primis consulibus ad a. u. e. 705 annos 462.

Ad annos imperatorum Cassiodorus calculos non subduxit, sed singillatim quae de iis posuit restant examinanda, spatia regnorum mensibus diebusque modo adiectis modo omissis determinat per annos ita, ut eorum certum numerum singulis attribuat expressum non numeris, ut facit Hieronymus, sed consulatibus ad exemplum Prosperii, praecipuus auctor ei in his quoque Hieronymus est. — Imperatores numerat a Caesare dictatore ad Valentinianum I. octo et triginta eum Hieronymo (Galba Othone Vitellio additis ex Eutropio, sed in numeratione praetermissis), non quadraginta, ut facit

1) Huius anni consules a Cassiodoro apud Livium non lectos esse inde colligitur, quod absunt a nostris libris incorruptis: neque tamen auctor eos omisit, sed exciderunt 2, 9 fin. antiquissima aetate, quae de eo hiati disputavi in editione prioris p. 555 seq. in hac non magis repeto quam reliqua magis pertinentia ad crisi annualium Livianorum quam ad Cassiodori textum constituendum.

Prosper adiectis Floriano et Galerio. Augustos posthieronymianos a Gratiano ad Marcianum etsi ipsos sumpsit ex Prospero, numeros eis adscribit non Prosperianos, sed Hieronymianos continuatos XXXIX—XLV. imperatoribus Prospero posterioribus Marciano Leoni Zenoni Anastasio quaestor Theoderici locum suum dedit, ut debuit, omisit incuria omnino Iustinum anno ante edita chronica factum, quamquam in consulatu a. 519 Augustum eum appellat, numeros ordinis quod tribus illis a se additis nullum adscripsit, item fecit indiligentia. — In spatiis regni determinandis ubi Prosper ab Hieronymo recedit (vol. I p. 351), Cassiodorus illum nullo loco sequitur, sed aut eum Hieronymo facit aut recedit ab utroque, in parte tamen posthieronymiana regnorum spatia ex Prospero adsumpsit, etiam in Theodosio II, scilicet adhibito, ut supra vidimus, codice simili nostro *F* annos huius imperatoris habente expletos, extremis Marciano et Zenoni annos adscripsit, non adscripsit Leoni et Anastasio incuriose, denique ne in consulatibus quidem inter imperatores distribuendis ulla cernitur Prosperi imitatio: immo in universum numeris regni Hieronymianis consulatus suos aequavit.

Sed tamen aliquoties recedunt regnorum tempora apud Cassiodorum tradita ab Hieronymianis, consulto ea auctor mutavit adsumpto Eutropio, ut supra p. 113 vidimus, in Othone Vitellio Traiano Hadriano, e contrario excederunt menses in Marco unus casu fortasse, octo in Iuliano. — Difficilius est indicare de consulatuum inter imperatores distributione, recedunt a computis Hieronymianis in nostris libris haec¹⁾:

<i>Hieronymus:</i>		<i>Cassiodorus:</i>		
Augustus	anni 56	consulatus	57 (reg. a. 56 m. 6)	+ 1
Tiberius	— 23	—	22 (reg. a. 23)	— 1
Galba Otho Vitellius	— —	—	2 (m. 7 + m. 3 d. 5 + m. 8 d. 1)	+ 2
Nerva	— 1	—	2	+ 1
Traianus	— 19	—	20 (reg. a. 19 m. 6 d. 15)	+ 1
Pius	— 23	—	21 (reg. a. 21)	— 2
Aurelianus	— 5	—	6 (reg. a. 5 m. 6)	+ 1
Iulianus	— 2	—	1 (reg. a. 1)	— 1
Valentinianus I	— 15	—	14	— 1

Causa mutandi apparet in Pio et Iuliano: scilicet duobus annis illi, huic uno subtractis effectum est, ut duorum Augustorum consulatus et Ioviani primi fiant eorum imperatorum: quamquam similes errores ut apud Prosperum ita apud Cassiodorum passim remanserunt, exempli causa Vespasiani et Titi consulatus duo primi imperium eorum praecedunt, Nerva moritur anno ante sextum consulatum Traiani, numeros illos si auctor ipse posuit, ut videtur posuisse, adiectis consulatibus sex, demptis quinque summa uno anno augetur et cum secundum Hieronymum a primo Caesaris Abr. 1969 ad extremum Valentiniani 2395 numerentur anni 427, fiunt apud Cassiodorum 428, anni imperatorii post Valentinianum I quatenus enuntiantur, Prosperiani sunt: nam quod Theodosio I adscribuntur anni duo, librariorum patet errorem esse, cum sub eo referantur consulatus tres, denique, ut diximus, deficiente Prospero regnorum spatia in Zenone solo enuntiantur, fiunt anni imperatorii Cassiodoriani a Gratiano ad finem omnes 141 itaque summa imperatoriorum fit $428 + 141 = 569$, cum computatio consularis supra p. 115 explanata annos dederit $79 + 429 + 61 = 569$, iam intellegimus ipsum Cassiodorum omisisse sub Anastasio consulem a. 503.

1) Galerium Hieronymus non nominat, sed in annis enumerandis aperte inter Diocletianum et Constantinum unum omittit (scilicet in plerisque libris Ol. 271 est annorum trium Diocletiani XX et Constantini I et II, id quod in codice *F* translatum est ad Ol. 285 habentem annos duos Iuliani et unum Ioviani solos) omnino Galerio tribuendum, Cassiodorus Hieronymi textum ipsius opinor auctoris errore mendosum presse secutus pariter atque auctor Diocletiano annos tribuit XX item praeteriens Galerium, consulatus sub illo recenset XXI, annorum igitur numerum differentia haec non attingit

Computationum summae Cassiodorianae quamquam ex elementis diversis profectae aperte se applicavit ad summas Hieronymianas (p. 199 Schoene), maxime redactas ad formam eam, qua exhibentur translatae a fine Hieronymi ad finem Prosperi a. 441 in codice Freheriano (nobis in Prospero *F'*; vide eas vol. I p. 474 ad c. 1318) praeterea adiectis ubi opus est annis a p. Chr. 445 ad p. Chr. 519 septuaginta quinque, iam comparabimus utrasque:

<i>Hieronymus:</i>	<i>Cassiodorus:</i>
sub regibus anni 240	240
sub consulibus anni 461	462
sub Augustis anni 493	493 + 1 + 75 = 569
ab Adam ad a. p. Chr. 444 anni 5646 ¹⁾	5646 + 75 = 5721.

Cum supra ostenderit Cassiodorum et in transitu a regibus Assyriis ad Latinos computationi Hieronymianae quadriennium addidisse et annorum liberae rei publicae non consularium numerum suo arbitrio ad sexaginta quattuor redegit, eas fraudes non excusat, sed explicat, quod earum ope eo pervenit, ut annorum summam inde a mundo creato Hieronymianae computationi aequaret.

Cassiodori chronica cum inscriptionem in libris nostris adseiverint non ipsis, sed eiusdem auctoris variis aptam, descendunt omnino ex libro antiquissimo utrumque opus complexo, sed mature separata sunt neque hodie ullus codex extat variarum, qui item chronica habeat, et vice versa. haec unus²⁾ ad nostram aetatem propagavit codex Reichenaviensis, de quo vol. I p. 362 ad Prosperum dixi, scriptus saec. IX incipiente vel antea, hodie deperditus. eo ipso usi sunt cum saeculo XI compiler Augiensis is, de quo infra dicitur, tum saec. XVI Iohannes Cuspinianus Vindobonensis († 1529), qui Cassiodori chronica tota inseruit commentariis suis de consulibus Romanis post mortem auctoris editis Basileae a. 1553. codex enim quo usus est et plenior et emendatior fuit duobus quae hodie extant Augiensis libri apographis Monacensi et Parisino. nam hiatus, qui passim offenduntur in Monacensi nec absunt a Parisino destitute consulibus a. u. c. 189 et p. C. 516, 517 ut ab altero utro libro expleantur, ita tam illis quam his immunis fuit liber Cuspiniani. quid quod adfuerunt in eo consules a. p. Chr. 297 omissi in utroque, similiter ubicumque alterum exemplum alteri praestat, Cuspinianum videmus habuisse lectionem praefendam, sed archetypum nactus usus eo est tam neglegenter, ut non solum in recensendo libro apographa magis sequi debuerim quam editionem illam, sed etiam huius textus in varia lectione poni non potuerit nisi facta selectione, nam multis locis evidenter apparet apud Cuspinianum Cassiodoriana representari ab editore corrupta et interpolata, scilicet scriptoris consilium, ut universam historiam a mundo condito ad regem Theodericum enarraret duce Cassiodoro, editoris officio passim obfuit.

Apographa extant haec duo³⁾:

Mogontiacensis olim, iam Parisinus Lat. n. 4860, scriptus inter a. 939 et 954, inter alia, quae ad Prosperum vol. I p. 364 recensui, f. 50'—59 exhibet chronica Cassiodori, inde ea inventa, ut ait, Mogontiaci in bibliotheca divi Stephani primus edidit Iohannes Cochleus, quae editio dedicationem habens subscriptam Mogontiaci III id. Nov. 1528

1) Ita scribendum esse pro 5645 vol. I p. 474 ad c. 1318 monuimus. 2) Ad huiusce libelli crisin non pertinent quae inter schediasmata Heinsii adservata in bibliotheca Leidensi Burn. q. 13 recensentur n. 26: 'Cassiodori chronicon ab Onuphrio Panvino editum collatum a me cum ms. catalogo Romanorum consulum vetustissimo Graeco, quem ex Oriente attulit Iacobus Goolius: incipiebat autem ab Antonino', intelleguntur fasti qui dicuntur Florentini maiores. 3) Conradus Pentinger († 1547) cum in catalogis duobus bibliothecae suae scriptis manu sua col. Monac. 4021^b, 4021^c) chronica Cassiodori non recenseat, in

pars est editi a Sichoardo *chronici ab ipso mundi initio ad a. 1512* (Basileae 1529 fol. f. 155—167¹), qui codicem scripsit vir pro aetate doctissimus Cassiodoriana videtur hic illic emendavisse Hieronymo usus, ita ad eum numeros mutavit in regibus Assyriorum c. 32, 43 et in dictatore Caesare c. 527, et nomina quoque regum illorum c. 15, 36, 37 aut emendavit aut supplevit, explevit item numerationem imperatorum imperite c. 1321 pro Anastasio numerans Odovacrem, item in inscriptione ex $\overline{ppo}$ non intellecto facit $\overline{epo}$, consules quoque a. 297 non casu omisit, sed delevit, ut consulatum numerus annis Diocletiani responderet nec desunt alii loci similes, quapropter cautione opus est in eo libro adhibendo.

Reginensis S. Emmerami, antea ibi notatus *F. CXVI*²), iam Monacensis n. 14613, scriptus saeculo XI, descriptus MG. SS. 5 p. 72, continet chronica Hermanni Augiensis et f. 70—85 Cassiodori et carmen Honorii scholastici ad Iordanem episcopum: proficisci enim ex eodem codice deperdito Reichenaviensi vel inde indicatur, quod adfuerunt in eo praeter Cassiodorum etiam carmen modo citatum (l. c. n. 4): praeterea Hermanni chronica qualia hic exhibentur epitomata forma peculiari quaeque videatur et ipsa ab auctore profecta, verisimile est item venire ex archetypo in eodem monasterio custodito. Cassiodori commentarium codex repraesentat et ipsum epitomatam omissis consulatibus multis non casu, sed consilio, nam hiatus ut celaret, scriptor libri iterationum sequentium numeros passim sustulit, sed quatenus pervenit, cum fide archetypum repraesentavit. — Huius libri apographum servat bibliotheca Ambrosiana C 17 sup. saec. XVI adiuncto carmine Honorii: certe quae inde sumpsit specimina a Monacensi libro non recedunt nec habent quod et proprium sit et utile.

Chronicorum Cassiodori apud eos qui post eum scripserunt, Isidorum, Bedam, Paulum excerpta nulla reperiuntur comparentque demum apud auctores saeculi undecimi, haec nostris libris recentiora et ex ipsis iis derivata quamquam crisin non iuvant, propterea maxime commemoranda sunt, quod quaedam eorum origine ignorata per saecula sine causa aliquem locum apud rerum scriptores sibi vindicaverunt.

Alamannus is a quo pendet et auctor chronici quod dicitur universalis (MG. SS. 13, 61 seq.) et Hermannus Contractus († 1054; MG. SS. 5, 67 seq. cf. 13, 72 seq.) plures Cassiodori rerum gestarum adnotationes chronicis suis inseruit, ex Hermanno in posteriora multa translata.

Etiam Bernoldus Constantiensis, qui saec. XI exeunte in monasterio S. Blasii chronica composuit (MG. SS. 5, 385), quamquam in plerisque Hermannum secutus unum certe locum de morte Germanici Caesaris ex ipso Cassiodoro adseivit.

Marianus natu Scottus, id est Hibernus, ab a. inde 1069 degens Mogontiaci in monasterio S. Martini ibique defunctus a. 1082 vel 1083 chronicis, quae autographa extant in codice Vaticano Palatino n. 830 integra, edita sunt ex parte MG. SS. 5, 481 seq. curante Waitzio, praeter alia inseruit ab a. inde 705 n. e. fastos consulares Cassiodorianos, descriptos esse ex codice tum Mogontiacensi, hodie Parisino supra memorato inde colligitur, quod desunt apud Marianum consulatus duo a. p. Chr. 517, 518 pariter atque in codice illo et res confirmata est libro Mariani Palatino mea causa a Detlefseno

inventario librorum eius facto a. 1597 (cod. Monac. 4021^d) ordinato secundum cubacula thecasque reperitur fol. 47 n. 17 *chronica Aurelii Cassiodori manu scripta*, ex hoc inventario iussa Holstenii videntur excerpta esse quae in codice Barberiniano 38, 90 leguntur sub titulo *codices mss. Graeci Latiniq. in bibliothecis Augustana, Velsiana et Pentingerana*, in quibus item sunt *chronica Aurelii Cassiodori*, ex copiis eruditum Vindobonensium cum Pentinger multa traxerit, verisimile est eum ipsius libri Cuspiniani apographum sibi paravisse; sed id quo devenit, ignoratur, in bibliotheca Monacensi certe non extat.

1 Ex hac editione descriptus est codex olim Zapfii, iam cum libris monasterii Raitenbuch factus Monacensis n. 12351. 2) Eundem codicem describit Ioh. Bapt. Kraus (bibliotheca principalis ecclesiae et monasterii ad S. Emmeranum a. 1748) II, 107, a quo pendet Ziegelbauer hist. rei litt. ord. Bened. I p. 534.

excusso. prodierunt fasti Mariani integri cura Hadriani Relandi (Petri Relandi fasti consulares Traiecti Batavorum 1715. 8. p. 787 seq.; inde Almeloveen fasti consulares. Amstelaedami 1710 p. 519 seq.) sic inscripti: 'fasti Latini ex manuscripto codice collegii e(orporis) C(hristi) Oxoniensis'. intellegitur codex eius collegii catalogi Coxiani n. 157 saec. XII, in quo praeter alia enarrata apud Coxium (cf. MG. SS. 1, 192 not. 1) continetur 'catalogus consulum Romanorum chronologicus ad a. p. Chr. n. 268 annexo 'brevis eventuum chronico ex Eusebio et Beda et c. confecto: incipit *Leotulus Marcellus his consulibus perniciose in curia Rome de Pompeo et Cesare conflantur discordiae*'. iidem fasti ab a. u. c. 751 inde inveniuntur in editione supra citata Waitziana.

Annales scripti in monasterio Disibodenberg prope Mogontiacum circa a. 1117. servati in unico codice Francofurtensi n. 101, editi integri, sed interpolati et errore attributi Mariano Scoto cura Iohannis Heroldi Basileae a. 1559, epitomati cura Waitzii (MG. SS. 17, 1 seq. cf. 5, 183) ex eodem codice tum Mogontiacensi, consulum laterculum Cassiodorianum integrum receperunt. de origine enim ex editione Heroldiana propter interpolationes ex Panvinio et Sigonio adsumptas certo iudicari non posset, ego in priore mea chronicorum Cassiodori editione p. 581 seq. specimen proposui formae verae, quam qui novit, intellet quidquid eius generis in annalibus his reperitur compilatum esse ex codice Cassiodori qui superest itaque recte sperni. ea hoc loco repetere nolui.

Laterculum consularem a. 520—559 adhaerentem in libris nostris chronicis Cassiodorani vol. I p. 675 ostendi derivatum esse ex paschali Victoriano continuato et cum hoc edidi.

In orthographicis quamquam solito more inutilia minora suppressi, ad laterculum consularem visum est ea quoque adnotare, quoniam vel in compendiis prae se fert scripturam in annalibus bona aetate usitatam.

CHRONICA MAGNI AVRELI CASSIODORI SENATORIS

[v. c. et inl., ex quaestore sacri palatii, ex cons. ord., ex mag. off.,
ppo atque patricii].

1 PRAEFATIO.

Sapientia principali, qua semper magna revolvis, in ordinem me consules digerere consuistis, ut qui annum ornaveratis glorioso nomine, redderetis factis veritatis pristinae dignitatem. parvi libens praecceptis et librariorum varietate detersa operi fidem historicae auctoritatis impressi, quatenus vester animus per illustres delectatus eventus blando compendio longissimam mundi percurrat aetatem.

1 Mos. 6, 4.

- 2 Ab Adam primo homine usque ad diluvium, quod factum est sub Noe, colliguntur anni II·CC·XLII. diluvium autem factum est propter gigantum nimiam feritatem, qui corporis magnitudine parique animi saevitia praevalentes humanitatis ius omne confuderant.
- 3 Et a diluvio usque ad Nimum, qui primus omnium apud Assyrios regnavit, anni DCCCXCVIII.

1 REGES ASSYRII.

- Hier.* a. 1 5 Ninus itaque regnavit apud Assyrios anni LII.
6 Huius imperii anno XLIII natus est Abraham.
Hier. a. 1 7 Is etiam condidit Nineven.
Hier. a. 11 8 Samiramis uxor Nini regnavit anni XLII.
Hier. a. 11 9 Haec Babyloniae muros instaurasse memoratur.

Incipit chronica C PPO M, EPO P, PP Cusp. I in chronicon ad Theodericum regem praefatio *Sich.*, male; nam adloquitur Cassiodorus Theoderici generum Eutharicum Cillicam (vide p. 111) reuoluitis Cusp. degerere M consuistis P rederetis M factis C, em. Pawr. dignitatem C Cusp., veritatem *Sich.* 3 pinus M anni sunt Cusp. 4 assurii M 5 an. vel anni. vel annos P; ego ubi scripsi ann. 7 nimeuen M 9 babiloniae C

<i>Hier.</i> a. 53	10 Ninyas filius Nini et Samiramidis	reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 91	11 Arivis	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 121	12 Arelius	reg. ann. XL
<i>Hier.</i> a. 161	13 Xerxes qui et Balaeus	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 191	14 Armametes	reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 229	15 Molechus	reg. ann. XXXV
<i>Hier.</i> a. 261	16 Balaeus	reg. ann. LI
<i>Hier.</i> a. 316	17 Althadas	reg. ann. XXXII
<i>Hier.</i> a. 332	18 Huius temporibus fuit Prometheus vir sapiens.	
<i>Hier.</i> a. 318	19 Mamithus	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 378	20 Magchaleus	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 380	21 Huius temporibus Atlas frater Promethei praecipuus astrologus habetur.	
<i>Hier.</i> a. 408	22 Sfercus	reg. ann. XX
<i>Hier.</i> a. 428	23 Mamylus	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 459	24 Sparacthus	reg. ann. XL
<i>Hier.</i> a. 460	25 Huius temporibus a Cecrope rege Athenae sunt conditae.	
<i>Hier.</i> a. 498	26 Ascetadis	reg. ann. XL
<i>Hier.</i> a. 503	27 Huius temporibus Moyses in monte Sina divinam suscepit legem.	
<i>Hier.</i> a. 538	28 Amyntes	reg. ann. XLV
<i>Hier.</i> a. 555	29 Huius temporibus Iesus successor Moysi terram Palaestinorum Iudaeae genti distribuit.	
<i>Hier.</i> a. 583	30 Belochus	reg. ann. XXV
<i>Hier.</i> a. 608	31 Bellepares	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 638	32 Lamprides	reg. ann. XXXII
<i>Hier.</i> a. 670	33 Sosares	reg. ann. XX
<i>Hier.</i> a. 682	34 Huius temporibus equus velocissimus Pegasus invenitur.	
<i>Hier.</i> a. 690	35 Lampares	reg. ann. XXX
<i>Hier.</i> a. 720	36 Panias	[<i>reg. ann. XLV</i>]
<i>Hier.</i> a. 765	37 [<i>Sosarmus</i>]	reg. ann. XVIII
<i>Hier.</i> a. 752	38 Huius temporibus Argonautarum navigatio	
<i>Hier.</i> a. 753	39 et Orfeus Thrax musicus opinabilis habetur.	
<i>Hier.</i> a. 754	40 Mithreus	reg. ann. XXVII
<i>Hier.</i> a. 773	41 Huius temporibus Hercules athla exereuit	
<i>Hier.</i> a. 781	42 et Priamus apud Ilium regnat.	
	43 Per hos igitur reges Assyrriorum colliguntur anni DCCCLII.	
	44	REGES LATINI.
<i>Hier.</i> a. 811	45 Latinus	reg. ann. XXXII
	46 a quo Latini sunt appellati.	
<i>Hier.</i> a. 835	47 Huius imperii anno XXV Troia capta est. ad quem Aeneas profugus venit factusque gener eius ei successit in regnum.	

10 *reg. vel regni. vel regnavit. vel regnavit C; scripsi ubivis reg.* 11 Arius *Hier.* 12 Aralias *Hier.* 13 palens *M.* Balens *Cusp.* 15 molechus] *M.* bolechus *P.* Belochus *Hier.* et sic, sed adnotans: 'a quibusdam hic Molochus scribitur', *Cusp.* 19 mamithus *P.* 22 ferus *M.* Sphaereus *Cusp.* 23 mamihus *M.* 24 sparathus *M.* Sparetus *Cusp.* 28 amintis *M.* 29 succensor *M.* 32 xxxii] *P.* ex corr. opinor. sed probabili (vide praef. p. 114), xxxiii *M.* 'triginta duos, alias triginta tres' *Cusp.* 36, 37 sic *P.* ex Hieronymo opinor: panias reg. ann. xiiii *M.* et sic *Cusp.*, addens: 'Eusebius et Iordanes scribunt hunc annis XLV gubernasse: vereor numerum hic corruptum Cassiodori'. dececlii] *P.* ex corr. opinor, sed ea probabili (vide praef. p. 114), item *Cusp.*, sed significans eum numerum effectum esse ratiocinatione: dececlii (cf. c. 32) *M.* 44 regis *M.* 47 anno om. *M.* quam *C.*

<i>Hier.</i> a. 839	48	Aeneas post VIII annum Troiae captae regnavit in Italia ann. III
<i>Hier.</i> a. 842	49	Ascanius filius eius reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 845	50	qui Albanum condidit.
<i>Hier.</i> a. 880	51	Silvius Aeneae filius de Lavinia reg. ann. XXVIII
<i>Hier.</i> a. 914	52	Huius temporibus Homerus poeta fuisse memoratur.
<i>Hier.</i> a. 909	53	Aeneas Silvius reg. ann. XXXI
<i>Hier.</i> a. 941	54	Huius temporibus Hebraeorum rex David Hierosolymis regnat.
<i>Hier.</i> a. 940	55	Latinus Silvius reg. ann. L
<i>Hier.</i> a. 910	56	Huius temporibus Amazones Asiam vastaverunt.
<i>Hier.</i> a. 971	57	Carthago condita est a Carcedone Tyrio, ut quidam dicunt.
<i>Hier.</i> a. 981	58	Salomon quoque filius David regnans Hierosolymis templum famosissimum condit.
<i>Hier.</i> a. 990	59	Alba Silvius reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 1029	60	Aegyptus Silvius reg. ann. XXIII
<i>Hier.</i> a. 1053	61	Capys Silvius reg. ann. XXVIII
<i>Hier.</i> a. 1084	62	Carpentus Silvius reg. ann. XIII
<i>Hier.</i> a. 1094	63	Tiberinus Silvius reg. ann. VIII
<i>Hier.</i> a. 1102	64	Agrippa Silvius reg. ann. XL
<i>Hier.</i> a. 1112	65	Aremulus Silvius reg. ann. XVIII
<i>Hier.</i> a. 1198	66	Huius temporibus Lyncurgus apud Laecadaemonas iura composuit.
<i>Hier.</i> a. 1161	67	Aventinus Silvius reg. ann. XXXVII
<i>Hier.</i> a. 1161	68	A quo mons Romanus, quia ibi sepultus est, nomen accepit.
<i>Hier.</i> a. 1198	69	Procas Silvius reg. ann. XXIII
<i>Hier.</i> a. 1221	70	Amulius Silvius reg. ann. XLIII
<i>Hier.</i> a. 1221	71	qui fratrem suum Nunitorem regno expulit.
<i>Cass.</i>		cuius tempora isti sunt adplicita.

72 REGES ROMANI.

<i>Hier.</i> a. 1265	73	Romulus reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 1261	74	a quo Roma condita est
<i>Cass.</i>	75	et ex Latinis Romani sunt nuncupati.
<i>Hier.</i> a. 1289	76	Hic primum centum constituit senatores.
<i>Hier.</i> a. 1278 S	77	Huius temporibus Syracusa et Catina in Sicilia conditae sunt.
<i>Hier.</i> a. 1303	78	Numa Pompilius reg. ann. XII
<i>Hier.</i> a. 1303	79	qui duos menses anno addidit Ianuarium et Februarium, cum ante hunc decem tantum menses apud Romanos fuissent.
<i>Hier.</i> a. 1303	80	Capitolium quoque a fundamentis construxit.
<i>Hier.</i> a. 1305	81	Cuius etiam temporibus Sibylla in Samo insignis habita est.
<i>Hier.</i> a. 1341	82	Tullus Hostilius reg. ann. XXXII
<i>Hier.</i> a. 1339	83	qui primus apud Romanos purpura usus est.
<i>Hier.</i> a. 1331, 1359	84	Cuius temporibus Calchedon conditur et Byzantium.
<i>Cass.</i>		quae nunc Constantinopolis appellatur.

48 aneas *M* au *P*, annos *M* 51 ont. *M* aeneae *P* 53 aneas *M* 57 cartago *P*,
57 castago *M* 58 david filius *M* 60 xxiii *M* 62 arpentus *M* 66 lyncureus *P*, lincureus *M*
68 romanus] *M*^b *Casp.*, romanos *M*^a, romanorum *P* 69 xxviii *M* 70 amulius *M* xliiii *Hieronymus*
74 sunt conditi *P* 77 cantina *P*, cantila *M* 79 fuisset *M*^a 81 sybilla *M* 82 tullius *M*^b
84 calcedon *C* bizantium *C*

<i>Hier.</i> a. 1376	85	Anens Marcius	reg. ann. XXIII
<i>Hier.</i> a. 1397	86	qui sexto decimo miliario ab urbe Roma Ostia condidit.	
<i>Hier.</i> a. 1399	87	Tarquinius Priscus	reg. ann. XXXVII
<i>Hier.</i> a. 1420	88	Huius temporibus Massilia in Galliis condita est.	
<i>Hier.</i> a. 1436	89	Servius Tullius	reg. ann. XXXVIII
<i>Hier.</i> a. 1432	90	qui primus censum instituit civium Romanorum.	
<i>Hier.</i> a. 1457	91	His temporibus apud Persas Cyrus primum regnare coepit.	
<i>Hier.</i> a. 1470	92	Tarquinius Superbus	reg. ann. XXXV
<i>Hier.</i> a. 1490	93	Huius temporibus Pythagoras physicus philosophus clarus habetur.	
<i>Hier.</i> a. 1505	94	Expulso autem urbe Tarquinio bini consules coeperunt pro uno rege annis singulis administrare rem publicam.	

95 *a. u. c.* HINC CONSVLES.

<i>Liv.</i> 1, 60	96	215	Iunius Brutus et L. Tarquinius.
<i>Liv.</i> 2, 2, 8	97		Hi annum integrum minime tenuerunt, ad peragendum tempus aliis subrogatis, id est L. Valerio, Sp. Lucretio et Horatio Pulvillo.
<i>Liv.</i> 2, 8	98	246	Valerius II et T. Lucretius
<i>Liv.</i> 2, 15	99	248	Sp. Largus et T. Herannius
<i>Liv.</i> 2, 16	100	249	Valerius III et P. Postumius
<i>Liv.</i> 2, 16	101	250	Valerius III et T. Lucretius II
<i>Liv.</i> 2, 16	102	251	Agrippa Menenius et P. Postumius
<i>Liv.</i> 2, 17	103	252	Opiter Virginius et Sp. Cassius
<i>Liv.</i> 2, 18	104	253	Postumus Cominius et T. Largus
<i>Liv.</i> 2, 18	105		His consulibus dietator primus T. Largus et magister equitum Sp. Cassius ordinantur.
<i>Liv.</i> 2, 19	106	254	Ser. Sulpicius et M. Tullius
<i>Liv.</i> 2, 19	107	255	T. Aebutius et L. Vetusius
<i>Liv.</i> 2, 21	108	256	Q. Cloelius et T. Largus
<i>Liv.</i> 2, 21	109	257	A. Sempronius et M. Minicius
<i>Liv.</i> 2, 21	110	258	A. Postumius et T. Verginius
<i>Liv.</i> 2, 21, 23	111	259	App. Claudius et T. Servilius
<i>Liv.</i> 2, 28	112	260	A. Verginius et T. Vetusius
<i>Liv.</i> 2, 33	113	261	Sp. Cassius et Post. Cominius
<i>Liv.</i> 2, 34	114	262	T. Geganius et P. Minucius
<i>Liv.</i> 2, 34	115	263	M. Minucius et A. Sempronius
<i>Liv.</i> 2, 39	116	266	Sp. Nautius et Sex. Furius
<i>Liv.</i> 2, 40	117	267	T. Siccus et C. Aquilius
<i>Liv.</i> 2, 41	118	268	Sp. Cassius et Procul. Virginius
<i>Liv.</i> 2, 41	119	269	Ser. Cornelius et Q. Fabius
<i>Liv.</i> 2, 42	120	270	L. Aemilius et C. Fabius
<i>Liv.</i> 2, 42	121	271	M. Fabius et L. Valerius

87 xxxiiii *M* 89 tullus *C* 91 cepit *M* 93 pythagoras *C* 94 tranquinio *M* pulicam *M*
 98 tims *C* a. 247 consules Valerius III et M. Horatius II ut absunt a nostris *Livii* exemplaribus, item
 videntur afuisse a Cassiodoriano (vide praef. p. 115) 99 spurius *C* titus *C* herannius *cod.* *Cusp.*
 100 ii *M* 101 quartus *M* titus *C* 102 postumus *M* 105 his — largus *om.* *M* spurius *C*
 106 servius *C* 107 ebutius *C* 108 largus *M*^a 109 simphronius *C* 114 minutius *P*
 115 minutius *P*^a simphronius *C* a. 264 consules Q. Sulpicius et Ser. Larcus, item a. 265 *C.* Iulius
 et P. Pinarius similiter et absunt a nostris *Livii* codicibus et afuerunt a Cassiodoriano (vide praef. p. 115)

	<i>a. n. c.</i>		
<i>Liv.</i> 2, 43	122	272	Q. Fabius et C. Iulius
<i>Liv.</i> 2, 43	123	273	K. Fabius et Sp. Furius
<i>Liv.</i> 2, 43	124	274	M. Fabius et Cn. Mallius
<i>Liv.</i> 2, 48	125	275	K. Fabius et T. Verginius
<i>Liv.</i> 2, 49	126	276	L. Aemilius et C. Servilius
<i>Liv.</i> 2, 51	127	277	C. Horatius et T. Menenius
<i>Liv.</i> 2, 51	128	278	A. Verginius et Sp. Servilius
<i>Liv.</i> 2, 52	129	279	C. Nautius et P. Valerius
<i>Liv.</i> 2, 54	130	280	L. Furius et C. Manilius
<i>Liv.</i> 2, 54	131	281	L. Aemilius et Opiter Verginius
<i>Liv.</i> 2, 56	132	282	L. Pinarius et P. Furius
<i>Liv.</i> 2, 56	133	283	Ap. Claudius et T. Quintius
<i>Liv.</i> 2, 61	134	284	L. Valerius et T. Aemilius
<i>Liv.</i> 2, 63	135	285	T. Numicius et A. Verginius
<i>Liv.</i> 2, 64	136	286	T. Quintius II et Q. Servilius
<i>Liv.</i> 3, 1	137	287	T. Aemilius II et Q. Fabius
<i>Liv.</i> 3, 2	138	288	Q. Servilius et Sp. Postumius
<i>Liv.</i> 3, 2	139	289	Q. Fabius II et T. Quintius III
<i>Liv.</i> 3, 4	140	290	A. Postumius Albus et Sp. Furius
<i>Liv.</i> 3, 6	141	291	L. Aebutius et P. Servilius
<i>Liv.</i> 3, 8	142	292	L. Lucretius Tricipitinus et T. Veturius
<i>Liv.</i> 3, 10	143	293	P. Volumnius et Ser. Sulpicius
<i>Liv.</i> 3, 15	144	294	P. Claudius et P. Valerius
<i>Liv.</i> 3, 22	145	295	Q. Fabius et L. Cornelius
<i>Liv.</i> 3, 25	146	296	L. Minucius et L. Nautius
<i>Liv.</i> 3, 30	147	297	Q. Minucius et M. Horatius
<i>Liv.</i> 3, 31	148	298	M. Valerius et Sp. Verginius
<i>Liv.</i> 3, 31	149	299	C. Veturius et T. Romilius
<i>Liv.</i> 3, 31	150	300	Sp. Tarpeius et A. Aternius
<i>Liv.</i> 3, 31	151		His cons. legati Athenas missi ad leges describendas.
<i>Liv.</i> 3, 32	152	301	P. Curiaius et Sex. Quintius
<i>Liv.</i> 3, 32	153	302	T. Menenius et P. Sestius
<i>Liv.</i> 3, 33	154	303-4	Hoc tempore a consulibus ad decemviros translatum imperium est, per quos quadraginta annis administrata res publica est, atque iterum consules creati sunt.
<i>Liv.</i> 3, 55	155	305	L. Valerius et M. Horatius
<i>Liv.</i> 3, 65	156	306	L. Herminius et T. Verginius
<i>Liv.</i> 3, 65	157	307	M. Geganius et C. Iulius
<i>Liv.</i> 3, 66	158	308	T. Quintius III et Agrippa Furius
<i>Liv.</i> 4, 1	159	309	M. Genucius et T. Curiaius
<i>Liv.</i> 4, 7	160	310	L. Papirius et L. Sempronius
<i>Liv.</i> 4, 8	161	311	M. Geganius et P. Quintius
<i>Liv.</i> 4, 11	162	312	M. Fabius et Post. Aebutius
<i>Liv.</i> 4, 12	163	313	C. Furius Tacitus et M. Papirius

125 nigrineus *M*   126 et e. servilius *C*   127 minenius *P*   130 i. furius *M*   132 pinarius *C*
 138 servius *C*   142 tricpitinus *M*   146 minutius *P*^a   nancius *M*   147 honoratius *M*   149 nomi-
 lius *C*   150 tarpens *M*   152 curiacius *C*   153 t. menenius] *M Cusp.*, memenius (*om. t.*) *P*
 154 puplica *M*   157 ganus *M*   159 gimtius *C*   curiacius *C*   160 i. papirius *M*   simphronius *M*,
 sempromius *P*   163 fyrus *M*

	<i>a. u. c.</i>		
<i>Liv.</i> 4, 12	164	314	Proculus Geganius et L. Menenius
<i>Liv.</i> 4, 13	165	315	T. Quintius V et Agrip. Manlius
<i>Liv.</i> 4, 17	166	317	M. Geganius et L. Servius
<i>Liv.</i> 4, 21	167	318	L. Papirius cons.
<i>Liv.</i> 4, 21	168	319	C. Iulius et L. Verginius
<i>Liv.</i> 4, 23	169	320	C. Iulius II et L. Verginius II
<i>Liv.</i> 4, 26, 29	170	323	T. Quintius VI et Cn. Iulius
<i>Liv.</i> 4, 30	171	324	L. Papirius et L. Iulius Iulhus
<i>Liv.</i> 4, 30	172	325	L. Servius II et Hostus Lucretius
<i>Liv.</i> 4, 30	173	326	Cossus Cornelius et T. Quintius
<i>Liv.</i> 4, 30	174	327	P. Servilius et L. Papirius
<i>Liv.</i> 1, 37	175	331	C. Sempronius et Q. Fabius
<i>Liv.</i> 4, 51	176	311	M. Cornelius et L. Furius
<i>Liv.</i> 1, 52	177	312	Q. Fabius et C. Furius
<i>Liv.</i> 4, 52	178	313	M. Papirius et C. Nautius
<i>Liv.</i> 4, 53	179	344	M. Aemilius et C. Valerius
<i>Liv.</i> 4, 54	180	345	Cn. Cornelius et L. Furius
<i>Liv.</i> 5, 29	181	361	L. Lucretius et Ser. Sulpicius
<i>Liv.</i> 5, 31	182	362	L. Valerius et M. Manlius
<i>Liv.</i> 5, 49	183		His cons. post urbem captam redeuntes Gallos dux Romanus nomine Camillus extinxit. de quibus triumphans in urbe quasi et ipse patriae conditor Romulus meruit nuncupari.
	181	363/79	Tunc dignitates mutatae sunt et in loco consulum per annos XVII tribuni militares fuerunt.
<i>Liv.</i> 6, 35	185	380/3	Quibus ob insolentiam remotis per annos III potestas consulum tribunorumque cessavit.
	186	381/7	Deinde rursus tribus annis per tribunos militares est administrata res publica. post annos vero XXIII reversa est dignitas consularis.
<i>Liv.</i> 6, 42, 7, 1	187	388	L. Sestius de plebe et T. Aemilius Mamercus patricius
<i>Liv.</i> 7, 1	188	389	L. Genucius et Q. Servilius
<i>Liv.</i> 7, 2	189	390	C. Sulpicius Peticus et C. Licinius
<i>Liv.</i> 7, 3	190	391	C. Genucius et L. Aemilius Mamercus
<i>Liv.</i> 7, 4	191	392	Q. Servilius et L. Genucius
<i>Liv.</i> 7, 9	192	393	C. Sulpicius et C. Licinius
<i>Liv.</i> 7, 11	193	394	C. Poetelius et M. Fabius
<i>Liv.</i> 7, 12	191	395	M. Papirius et Cn. Manlius
<i>Liv.</i> 7, 12	195	396	C. Plantius et C. Fabius
<i>Liv.</i> 7, 16	196	397	L. Marcius et Cn. Manlius
<i>Liv.</i> 7, 17	197	398	Q. Fabius et M. Popillius
<i>Liv.</i> 7, 17, 18	198	399	C. Sulpicius Peticus et M. Valerius
<i>Liv.</i> 7, 18	199	400	M. Fabius et T. Quintius
<i>Liv.</i> 7, 19	200	401	C. Sulpicius et M. Valerius

167 ante cons. (cons M) spatium caecum P 170 iii M 171 i. iulius M 172 servilius M
 175 sempronius C consules a. 333 Cn. Fabius et T. Quintius relati apud Livium 4, 43 videntur omissi
 esse a Cassiodoro una cum collegiis tribuniciis quae tam praecedunt quam sequuntur (vide praef. p. 115).
 181 i. lucretius M 178 natus M^a 182 i. valerius M 183 orbe M 185 quibus] qui his M
 186 publica C 187 emilius M 189 peticus (sic) M 193 poetilius C 194 ey C 195 plantius M
 198 peticus M

	<i>a. u. c.</i>		
<i>Liv.</i> 7, 21	201	402	P. Valerius et C. Marcius
<i>Liv.</i> 7, 22	202	403	C. Sulpicius et T. Quintius
<i>Liv.</i> 7, 23	203	404	M. Popilius et P. Scipio
<i>Liv.</i> 7, 24	204	405	L. Furius et App. Claudius
<i>Liv.</i> 7, 26	205	406	M. Valerius et M. Popilius
<i>Liv.</i> 7, 27	206	407	T. Manlius et C. Plautius
<i>Liv.</i> 7, 27	207	408	M. Valerius et P. Poetelius
<i>Liv.</i> 7, 28	208	409	M. Fabius et Ser. Sulpicius
<i>Liv.</i> 7, 28	209	410	C. Marcius et T. Manlius
<i>Liv.</i> 7, 28	210	411	M. Valerius et A. Cornelius
<i>Liv.</i> 7, 38	211	412	C. Marcius et Q. Servilius
<i>Liv.</i> 8, 1	212	413	C. Plautius et L. Aemilius
<i>Liv.</i> 8, 3	213	414	T. Manlius et P. Decius
<i>Liv.</i> 8, 12	214	415	T. Aemilius et Q. Publilius
<i>Liv.</i> 8, 13	215	416	L. Furius et C. Maenius
<i>Liv.</i> 8, 14	216		His consulibus rostra navium de Antiatibus in foro fixa sunt.
<i>Liv.</i> 8, 15	217	417	C. Sulpicius et P. Aelius
<i>Liv.</i> 8, 16	218	418	L. Papirius et K. Duillius
<i>Liv.</i> 8, 16	219	419	M. Valerius et M. Atilius
<i>Liv.</i> 8, 16	220	420	T. Veturius et Sp. Postumius
<i>Liv.</i> 8, 17	221	422	A. Cornelius et Gn. Domitius
<i>Liv.</i> 8, 17	222		His cons. pax cum Alexandro rege Epiri facta est.
<i>Liv.</i> 8, 18	223	423	M. Marcellus et C. Valerius
<i>Liv.</i> 8, 19	224	424	L. Papirius et C. Plautius
<i>Liv.</i> 8, 20	225	425	L. Aemilius et C. Plautius
<i>Liv.</i> 8, 22	226	426	C. Plautius et P. Cornelius
<i>Liv.</i> 8, 22	227	427	L. Cornelius et Q. Publilius
<i>Liv.</i> 8, 23	228	428	C. Poetelius III et L. Papirius
<i>Liv.</i> 8, 24	229		His cons. Alexandria in Aegypto condita.
<i>Liv.</i> 8, 29	230	429	L. Furius et D. Iunius
<i>Liv.</i> 8, 37	231	431	C. Sulpicius et Q. Aelius
<i>Liv.</i> 8, 38	232	432	Q. Fabius et L. Fulvius
<i>Liv.</i> 9, 1	233	433	T. Veturius et Sp. Postumius
<i>Liv.</i> 9, 7	234	434	Q. Papirius et L. Publilius
<i>Liv.</i> 9, 15	235	435	L. Papirius et Q. Aulius
<i>Liv.</i> 9, 20	236	436	M. Fofius et L. Plautius
<i>Liv.</i> 9, 20, 21	237	437	C. Iunius et Q. Aemilius
<i>Liv.</i> 9, 21	238	438	Sp. Nautius et M. Popillius
<i>Liv.</i> 9, 22	239	439	L. Papirius iun. et Q. Publilius
<i>Liv.</i> 9, 24	240	440	M. Poetelius et C. Sulpicius
<i>Liv.</i> 9, 28	241	441	L. Papirius et C. Iunius
<i>Liv.</i> 9, 28	242	442	M. Valerius et P. Decius
<i>Liv.</i> 9, 29	243		His cons. per Appium Claudium censorem via facta et aqua inducta est, quae ipsius nomine nuncupantur.
<i>Liv.</i> 9, 30	244	443	C. Iunius et Q. Aemilius.
<i>Liv.</i> 9, 33	245	444	Q. Fabius et C. Marcius

203 scipo <i>M</i>	206 placius <i>M</i>	212 plaucius <i>M</i>	214 publicius <i>M</i>	215 menius <i>C</i>
218 daillius <i>M</i>	219 om. <i>M</i>	224 c. plaustius <i>C</i>	225 plaucius <i>M</i>	226 plaucius <i>M</i>
238 naucius <i>M</i>	pupillius <i>M</i>	239 publus <i>P</i> , puplius <i>M</i>	240 poetilius <i>C</i>	236 plaucius <i>M</i>

	<i>a. u. c.</i>		
<i>Liv.</i> 9, 10, 41	246	446	Q. Fabius et P. Decius
<i>Liv.</i> 9, 42	247	447	Ap. Claudius et L. Volturnius
<i>Liv.</i> 9, 42	248	448	P. Cornelius et Q. Marcius
<i>Liv.</i> 9, 43	249		His consulibus viae per agros publice factae.
<i>Liv.</i> 9, 44	250	449	L. Postumius et T. Minucius
<i>Liv.</i> 9, 45	251	450	P. Sulpicius et P. Sempronius
<i>Liv.</i> 10, 1	252	451	L. Genucius et Ser. Cornelius
<i>Liv.</i> 10, 1	253	452	M. Livius et L. Aemilius
<i>Liv.</i> 10, 6	254	454	M. Valerius et Q. Apuleius
<i>Liv.</i> 10, 9	255	455	M. Fulvius et T. Manlius
<i>Liv.</i> 10, 11	256	456	L. Scipio et Cn. Fulvius
<i>Liv.</i> 10, 14	257	457	Q. Maximus et P. Decius
<i>Liv.</i> 10, 15, 16	258	458	L. Volturnius et App. Claudius
<i>Liv.</i> 10, 22, 24	259	459	Q. Fabius et P. Decius
<i>Liv.</i> 10, 32	260	460	L. Postumius et M. Atilius
<i>Liv.</i> 10, 38, 39	261	461	L. Papirius Cursor et Sp. Carvilius
<i>Liv.</i> 10, 47	262	462	Q. Fabius et D. Brutus
	263	463	L. Postumius et C. Iunius
	264	464	P. Cornelius et M. Curius
	265	465	M. Valerius et Q. Caedicius
	266	466	Q. Marcius et P. Cornelius
	267	467	M. Marcellus et C. Nautius
	268	468	M. Valerius et C. Aelius
	269	469	C. Claudius et M. Aemilius
	270	470	C. Servilius et L. Caelius
	271	471	P. Cornelius Dolabella et Cn. Domitius
	272	472	C. Fabricius et Q. Aemilius
	273	473	L. Aemilius et Q. Marcius
	274	474	P. Valerius et T. Cornucanius
	275	475	P. Sulpicius et P. Decius
	276	476	C. Fabricius et Q. Aemilius
	277	477	P. Cornelius et C. Innius
	278	478	Q. Fabius et C. Genucius
	279	479	M. Curius et L. Lentulus
	280	480	Ser. Cornelius et M. Curius
	281	481	C. Fabius et C. Claudius
	282	482	L. Papirius Cursor et Sp. Carvilius
	283	483	K. Quintius et L. Genucius
	284	484	C. Genucius et Cn. Cornelius
	285	485	[<i>Q. Ogulnius et C. Fabius</i>]
	286	486	P. Sempronius et App. Claudius
	287	487	M. Atilius et L. Iulius Libo
	288	488	D. Iunius et N. Fadius
	289	489	Q. Fabius et L. Manlius
	290	490	App. Claudius et Q. Fulvius

---

247 cladius *M*   248 martius *P*   250 minutius *M*   252 genutius *P*   253 libius *M*, lybius *P*
254 apuleius *M*   260 postumus *M*   262 t. brutus *M*   265 caeditius *P*   267 nautius *M*
271 domitius *M*   273, 274 *om.* *M*   275 p. ulpicus *C*   283 genutius *C*   284 genutius *C* *cos.*
a. 485 *om.* *C.* etiam *Cusp.*, sed videntur adfuisse apud Cassiodorum (*praef.* p. 115).   286 sempronius *P*
289 *om.* *P*

a. n. c.

291	191	M. Valerius et M. Otacilius
292	192	L. Postunius et Q. Mamilius
293	193	L. Valerius et L. Otacilius
294	194	Cn. Cornelius et C. Duilius
295	195	C. Aquilius et L. Cornelius
296	196	A. Atilius Calatinus et C. Sulpicius
297	197	Cn. Cornelius et C. Atilius Serranus
298	198	Q. Caedicius et L. Manlius
299	199	M. Aemilius Paulus et Ser. Fulvius Nobilior
300	500	Cn. Cornelius et A. Atilius
301	501	Cn. Servilius et C. Sempronius
302	502	C. Aurelius Cotta et P. Servilius
303	503	L. Caecilius Metellus et C. Furius
304	504	C. Atilius Regulus et L. Manlius
305	505	P. Claudius et L. Iunius
306	506	P. Servilius et C. Aurelius
307	507	L. Caecilius et N. Fabius
308	508	M. Fabius et M. Otacilius
309	509	M. Fabius et C. Atilius
310	510	A. Manlius et C. Sempronius
311	511	C. Fundanius et C. Sulpicius
312	512	C. Lutatius Cerconius et A. Postunius
313	513	Q. Lutatius Catulus et A. Manlius
314	514	C. Claudius Cento et M. Sempronius
315	515	C. Manlius et Q. Valerius
316		His cons. ludis Romanis primum tragoedia et comoedia a Lucio Livio ad scaenam data.
317	516	T. Sempronius et P. Cornelius
318	517	L. Cornelius et Q. Fulvius
319	518	C. Licinius et P. Cornelius
320	519	T. Manlius Torquatus et C. Atilius
321	520	L. Postunius et Sp. Carvilius
322	521	Q. Fabius et M. Pomponius
323	522	M. Lepidus et M. Publicius
324	523	C. Papirius et M. Pomponius
325	524	M. Aemilius et M. Iunius
326		His cons. Hamilear Hannibalis pater in Hispania bellum Romanis parans occisus est. hic solitus dicere quattuor filios contra p. R. velut catulos leoninos se educare.
327	525	L. Postunius et Cn. Fulvius
328	526	Q. Fabius et Sp. Carvilius
329	527	P. Valerius et M. Atilius
330	528	L. Apustius et M. Valerius
331	529	C. Atilius et L. Aemilius
332	530	T. Marcus et Q. Fulvius II

292 postunius *M* 293 *om. M* otacilius *P* 294 *om. M* erranus *P* (*cf. c. 298*) 298 manlius
P, erranus *M* (*cf. c. 297*) 299 fideius *M* 300 et *om. M* 301 *om. M* 302 aurelius] *P*, cornelius *M*
304 *om. M* 306 *om. M* 307 cecilius *M* 308—310 *om. M* 312 lutacius *M* 313 lutatius
om. M 316 comoedia *P* 323 oblicius *C* 324, 325 c. papirius et m. aemilius (*vel. om.*) *M* 326 se
addidi. 329 *om. M* 331 *om. M* 332 marcus *M*

	<i>a. n. c.</i>		
	333	531	C. Flaminius et P. Furius Pilo
	331	532	M. Marcellus et Cn. Cornelius
	335	533	P. Cornelius et M. Minucius
	336	534	L. Veturius et C. Lutatius
	337		His cons. via Flaminiā munita et circus factus qui Flaminius appellatur.
	338	535	M. Livius et L. Aemilius
	339		His cons. Hannibal Hamilcaris filius in Hispania bellum molitur.
<i>Liv.</i> 21, 6, 3.	340	536	P. Cornelius et T. Sempronius
c. 15, 4			
<i>Liv.</i> 21, 57, 1.	341	537	Cn. Servilius Geminus et C. Flaminius
22, 1, 4, 5			
<i>Liv.</i> 22, 34, 35	342	538	L. Paulus et C. Terentius Varro
<i>Liv.</i> 23, 30, 31	343	539	T. Sempronius et Q. Maximus
<i>Liv.</i> 24, 9	344	540	Q. Fabius Maximus et M. Marcellus
<i>Liv.</i> 24, 43	345	541	P. Maximus et T. Gracchus
<i>Liv.</i> 25, 3	346	542	Q. Fulvius Flaccus III et App. Claudius
<i>Liv.</i> 26, 1	347	543	Fulvius Centumalus et P. Sulpicius
<i>Liv.</i> 26, 22	348	544	M. Marcellus et M. Valerius
<i>Liv.</i> 27, 6, 7	349	545	Q. Fabius V et Q. Fulvius Flaccus III
<i>Liv.</i> 27, 21, 22	350	546	M. Marcellus et T. Quintius
<i>Liv.</i> 27, 36	351	547	C. Claudius Nero et M. Livius Salinator
<i>Liv.</i> 28, 40	352	548	L. Veturius et Q. Caecilius Metellus
<i>Liv.</i> 28, 38	353	549	P. Scipio et P. Crassus
<i>Liv.</i> 29, 11 et 13	354	550	M. Cornelius et T. Sempronius
<i>Liv.</i> 29, 38, 30, 1	355	551	Cn. Servilius et C. Servilius
<i>Liv.</i> 30, 26, 27	356	552	M. Servilius et T. Claudius Nero
<i>Liv.</i> 30, 40, 14	357	553	Cn. Cornelius Lentulus et C. Aelius Paeto
<i>Liv.</i> 31, 4 et 5	358	554	P. Sulpicius et C. Aurelius
<i>Liv.</i> 31, 49	359	555	L. Cornelius et P. Villius
et 32, 1			
<i>Liv.</i> 32, 7, 8	360	556	Sex. Aelius Paeto et T. Quintius
<i>Liv.</i> 32, 27 et 28	361	557	C. Cornelius et Q. Minucius
<i>Liv.</i> 33, 21 et 25	362	558	L. Furius et M. Marcellus
<i>Liv.</i> 33, 42, 13	363	559	L. Valerius Flaccus et M. Cato
<i>Liv.</i> 34, 42 et 43	364	560	P. Scipio II et T. Sempronius
<i>Liv.</i> 34, 54, 55	365	561	[<i>L. Cornelius et Q. Minucius</i>]
<i>Liv.</i> 35, 10, 2, 10	366	562	L. Quintius et Cn. Domitius
<i>Liv.</i> 35, 21, 36, 1	367	563	P. Scipio Nasica et M. Aelius
<i>Liv.</i> 36, 45, 37, 1; 368	368	564	L. Scipio et C. Laelius

Obseq. 1

333 flaminius C	335 minucius P	336 lutacius M	337 flamina C	flaminius M ^a
338, 339 om. M	339 movit Cusp.	341 flaminius C	342 terrentius M	barro C
et iii M	348 et om. M	349, 350 om. M	351 c.] g M	352 om. M
354, 355, 356 om. M	p. servilius P, ubi a. 552.	553 priorum consulum praenomina	353 crasso M	
		358 sex. sulpicius P	et om. M	359 c. cornelius P
360 l. aelius P	357 l. cornelius P	poeta M	362 p. furius P	marcellius M
363 om. M	365 a. 561 consules relatos apud Livium 34, 54 om. C, habet Cusp. ex Livio omnino: sed videntur adfuisse apud Cassiodorum (vide supra p. 115).	361 l. cornelius P	366 m. scipio P	lelius M
		minutius P		

	<i>a. u. c.</i>		
<i>Liv.</i> 37, 17, 18	369	565	M. Fulvius et Cn. Manlius
<i>Liv.</i> 38, 35. <i>Obs.</i> 2	370	566	M. Messala et C. Livius Salinator
<i>Liv.</i> 38, 12	371	567	M. Lepidus et C. Flaminius
<i>Liv.</i> 39, 6, 22	372	568	Sp. Postumius et Q. Marcius
	373		His cons. athletarum certamina primum a Fulvio edita.
<i>Liv.</i> 39, 23	374	569	App. Claudius et M. Sempronius
<i>Liv.</i> 39, 32 cf. 33	375	570	P. Claudius et L. Porcius Licinius
<i>Liv.</i> 39, 45. <i>Obs.</i> 4	376	571	M. Claudius et Q. Fabius Labeon
<i>Liv.</i> 39, 51	377		His cons. Hannibal apud Prusian veneno perit.
<i>Liv.</i> 39, 56. <i>Obs.</i> 5	378	572	L. Paulus et Cn. Baebius
<i>Liv.</i> 40, 18	379	573	P. Lentulus et M. Baebius
<i>Liv.</i> 40, 35	380	574	A. Postumius et C. Calpurnius
<i>Liv.</i> 40, 43 cf. 44. <i>Obs.</i> 7	381	575	Q. Fulvius et L. Manlius
<i>Liv.</i> 40, 59 cf. 41, 10, 13, 2, 15, 9. <i>Obs.</i> 8	382	576	M. Iunius et Cn. Manlius
<i>Liv.</i> 41, 8	383	577	T. Sempronius et C. Claudius
<i>Liv.</i> 41, 11. <i>Obs.</i> 9	384	578	Cn. Cornelius et Q. Petillius
<i>Liv.</i> 41, 19. <i>Obs.</i> 10	385	579	M. Lepidus et Q. Mucius
	386	580	Sp. Postumius et Q. Mucius
<i>Liv.</i> 41, 28 cf. 13, 2	387	581	L. Postumius Albinus et M. Popillius
<i>Liv.</i> 42, 9	388	582	C. Popillius et P. Aelius
<i>Liv.</i> 42, 28 cf. 29	389	583	P. Licinius et C. Cassius
	390	584	A. Hostilius Mancinus et A. Atilius
<i>Liv.</i> 43, 11	391	585	L. Marcius Philippus et Q. Servilius
<i>Liv.</i> 44, 17	392	586	L. Paulus II et C. Licinius
<i>Liv.</i> 45, 16. <i>Obs.</i> 11	393	587	Q. Aelius Paeto et M. Iunius
<i>Liv.</i> 45, 44. <i>Obs.</i> 12	394	588	M. Mamercus et C. Sulpicius
<i>Obs.</i> 13	395	589	Cn. Octavius et T. Manlius
	396	590	A. Manlius et Q. Cassius
<i>Obs.</i> 14	397	591	T. Sempronius et M. Iuventius
<i>Obs.</i> 15	398	592	P. Scipio Nasica et C. Marcius
	399	593	M. Messala et C. Fannius
	400	594	L. Anicius et M. Cornelius
	401	595	Cn. Cornelius Dolabella et M. Fulvius
	402	596	M. Aemilius et C. Popillius
	403		His cons. metalla in Macedonia instituta.
	404	597	Sex. Iulius et L. Aurelius
<i>Obs.</i> 16	405	598	L. Lentulus et C. Marcius
	406	599	P. Scipio et M. Claudius
<i>Obs.</i> 17	407	600	L. Postumius et Q. Opimius
	408	601	Q. Fulvius et T. Annius
	409		Hi primi cons. kal. Ianuarii magistratum in- ierunt propter subitum Celtiberiae bellum.

370. 371 *om. M*   374 *m. sempronius labeon M*   376 *labeon om. M hoc loco.*   380 *tarpornius C*
383 *om. M*   385 *om. M*   387 *l. potumius abinius M*   388 *om. M*   390 *et a. atilius om. M*
392 *om. M*   393 *paeto M*   394 *mamercus P Cusp., marcus M*   395 *octavius M*   396 *om. M*
397 *iuvencius M*   398 *martius P Cusp., mamercus M*   401 *et om. M*   402 *aemilius M*   407 *om. M*
409 *celtiberie M*

	<i>a. u. c.</i>	
<i>Obs.</i> 18	410 602	M. Marcellus et L. Valerius
	411 603	L. Lucullus et A. Postumius
	412 604	T. Quintius et M. Acilius
	413 605	L. Marcius et M. Manlius
<i>Obs.</i> 19	414 606	Sp. Postumius et L. Piso
<i>Obs.</i> 20	415 607	P. Africanus et C. Livius
	416 608	Cn. Cornelius et L. Mummius
	417 609	Q. Fabius Maximus et L. Hostilius
	418 610	Ser. Galba et L. Aurelius
<i>Obs.</i> 21	419 611	App. Claudius et Q. Metellus
<i>Obs.</i> 22	420 612	L. Metellus et Q. Maximus
	421 613	Cn. Caepio et Q. Pompeius
<i>Obs.</i> 23	422 614	Q. Caepio et C. Laelius
	423 615	Cn. Piso et M. Popilius
	424 616	P. Scipio et D. Brutus
<i>Obs.</i> 24	425 617	M. Aemilius et C. Hostilius Mancinus
<i>Obs.</i> 25	426 618	P. Furius et Sex. Atilius Serranus
<i>Obs.</i> 26	427 619	Ser. Fulvius et Q. Calpurnius
	428	His cons. Aemilianus Scipio ob Numantinum bellum, cum candidatus non esset, consul creatur.
<i>Obs.</i> 27	429 620	P. Africanus et C. Fulvius Flaccus
	430 621	C. Mucius et L. Calpurnius
	431 622	P. Popilius et P. Sulpicius
	432 623	P. Crassus et L. Valerius Flaccus
<i>Obs.</i> 28	433 624	App. Claudius et M. Perpenna
	434 625	C. Sempronius et M. Aquilius
	435 626	Cn. Octavius et T. Annius
	436 627	L. Cassius et L. Cimna
<i>Obs.</i> 29	437 628	M. Aemilius et L. Aurelius
<i>Obs.</i> 30	438 629	M. Plautius et M. Fulvius
<i>Obs.</i> 31	439 630	C. Cassius Longinus et C. Sextius
	440 631	Q. Caecilius et T. Quintius
<i>Obs.</i> 32	441 632	Cn. Domitius et C. Fannius
	442	His cons. C. Sextius oppidum aedificavit, in quo aquae Sextiae, in Galliis.
<i>Obs.</i> 33	443 633	L. Opimius et Q. Maximus
	444 634	P. Manlius et C. Papirius
<i>Obs.</i> 34	445 635	L. Caecilius et L. Aurelius
<i>Obs.</i> 35	446 636	M. Cato et Q. Marcius
<i>Obs.</i> 36	447 637	L. Caecilius et Q. Mucius
	448 638	C. Licinius Geta et Q. Maximus
	449 639	M. Metellus et M. Scaurus
	450	His cons. L. Metellus et Cn. Domitius censores artem

415 africanus *M* 416 nummius *P* 417 et om. *M* 418 calba *C* 419 et om. *M* 420 om. *M*
 421 cepio *C* 421. 422 et q. pompeius q. cepio et c. laelius *P*, et o. laelius (*rel. om.*) *M* 423 pom-
 pilius *P* 424 prutus *P* 425. 426 om. *M* 426 p. furius *Cusp.*, p. furio *P* 427 carpurnius *C*
 429 p. africanus *M*, a. africanus *P* fulgins *C* 430 carpurnius *C* 431 om. *M* 435 octavius *M*
 437 om. *M* 438 m. plaucius et m. aurelius *M* 439 (*sic P Cusp.*), 440. 441 om. *M* 442 hi *M*
 c. *M Cusp.*, om. *P* 443 optimius *M* 447 om. *M* mntius *P* 448 licinius *C* geta om. *M*
 449 scaurius *C* 450 hi *M* en. micus *M*

			ludieram ex urbe removerunt praeter Latinum tibicinem cum cantore et ludum talarium.
		<i>a. u. c.</i>	
<i>Obs.</i> 37	451	640	M. Atilius Balbus et C. Cato
<i>Obs.</i> 38	452	641	C. Caecilius et C. Papirius
	453	642	M. Livius Drusus et L. Piso
<i>Obs.</i> 39	454	643	P. Scipio et L. Calpurnius Bestia
	455	644	Sp. Postumius et M. Minucius
	456	645	Q. Metellus et M. Silanus
<i>Obs.</i> 40	457	646	Ser. Galba et M. Scaurus
	458	647	L. Cassius et C. Marius
<i>Obs.</i> 41	459	648	Q. Servilius et C. Atilius Serranus
<i>Obs.</i> 41	460		His cons. per Servilium Caepionem consulenti iudicia equitibus et senatoribus communicata.
<i>Obs.</i> 42	461	649	P. Rutilius Rufus et C. Manlius
<i>Obs.</i> 43	462	650	C. Marius II et C. Fl. Fimbria
	463	651	C. Marius III et L. Aurelius Orestes
<i>Obs.</i> 44	464	652	C. Marius IIII et L. Lutatius
	465	653	C. Marius V et M. Aquilius
<i>Obs.</i> 45	466	654	C. Marius VI et L. Valerius Flaccus
<i>Obs.</i> 46	467	655	M. Antonius et A. Postumius
<i>Obs.</i> 47	468	656	Q. Metellus et T. Didius
<i>Obs.</i> 48	469	657	Cn. Lentulus et P. Crassus
<i>Obs.</i> 49	470	658	Cn. Domitius et C. Cassius
<i>Obs.</i> 49	471		His cons. Ptolemaeus Aegypti rex populum Romanum heredem reliquit.
<i>Obs.</i> 50	472	659	P. Crassus et Q. Scaevola
<i>Obs.</i> 51	473	660	C. Coelius et L. Domitius
<i>Obs.</i> 52	474	661	C. Valerius Flaccus et M. Herennius
<i>Obs.</i> 53	475	662	C. Claudius Pulcher et M. Perperna
<i>Obs.</i> 54	476	663	L. Marcus et Sex. Iulius
<i>Obs.</i> 55	477	664	L. Caesar et C. Rutilius Lupus
	478	665	Cn. Pompeius et L. Porcius Cato
<i>Obs.</i> 56	479	666	L. Sylla et Q. Pompeius
	480	667	L. Cinna et Cn. Octavius
	481	668	L. Cinna II et C. Marius VII
	482	669	L. Cinna III et Cn. Papirius
	483	670	L. Cinna IIII et Cn. Papirius II
	484		His cons. Asiam in XLIII regiones Sylla distribuit.
<i>Obs.</i> 57	485	671	L. Scipio et C. Norbanus
<i>Obs.</i> 57	486		His cons. Capitolium custodum negligentia concrematur.
	487	672	Cn. Carbo III et C. Marius
	488	673	M. Tullius et Cn. Dolabella

450 Indricam *P* talarium] scripsi probavitque Martinius Hertz (*de ludo talaricio sive talar.* Breslariorum 1873) reiecta coniectura antea (*om.* Rhen. 17 p. 325) proposita Atellanum, talarium *C*, calanum *Cusp.*, talorum *Sich.* 451 *om.* *M* 452 caecilius *P* 453 *om.* *M* 454 carpunius *C* 455 et *om.* *M* minucius *M* 456 *om.* *M* 457 scaurius *P* 458. 459 *om.* *M* 459 erranus *P* 460 coepionem *C* 461 manlius *M* *Cusp.*, manlius *P* 462 c. manlius (*om.* ii) *M* fimbria *C* 463—466 *om.* *M* 464 Q. Lutatius *Cusp.*, iortusse *ex cod.* 470 *om.* *M* domitius *P* cassus *P* 471 ptolemaeus aegypti *M* 473 *om.* *M* 475 *om.* *M* c. claudius et m. pulcher perperna *P* 477 *om.* *M* c. *P* *Cusp.* 478 pompeius *M* 479 et *om.* *M* 480—482 *om.* *M* 483 iii et ii *om.* *M* 484 xliiii *P* *Cusp.*, xl *M* 486 negligentia *M* 488 c. dolabella *M*

a. u. c.

	489	674	L. Sylla II et Q. Metellus
	490	675	P. Servilius et App. Claudius
	491	676	M. Lepidus et Q. Catulus
<i>Obs.</i> 58	492	677	Mam. Aemilius et D. Brutus
<i>Obs.</i> 59	493	678	Cn. Octavius et C. Curio
<i>Obs.</i> 60	494	679	L. Octavius et C. Cotta
	495	680	L. Licinius Lucullus et M. Cotta
	496	681	M. Lucullus et C. Cassius
	497	682	L. Gellius et Cn. Lentulus
	498	683	Cn. Aufidius et P. Lentulus
	499	684	M. Crassus et Cn. Pompeius
	500	685	Q. Metellus et Q. Hortensius
	501		His cons. a Q. Catulo reparatum dedicatumque Capitolium est.
	502	686	L. Metellus et Q. Marcius
	503	687	C. Piso et M. Glabrio
	504	688	Man. Lepidus et [<i>L. Volcacius</i>]
	505	689	[<i>L. Cotta et</i>] L. Torquatus
	506	690	L. Caesar et Q. Marcius
<i>Obs.</i> 61	507	691	M. Cicero et C. Antonius
	508	692	D. Silanus et L. Murena
	509	693	M. Pupius et M. Valerius
<i>Obs.</i> 61	510		His cons. Catilina in agro Pistoriensi a C. Antonio bello peremptus est.
<i>Obs.</i> 62	511	694	Q. Metellus et L. Afranius
	512	695	C. Caesar et M. Bibulus
	513	696	L. Piso et A. Gabinius
	514		His cons. Clodii rogatione Cicero in exilium est profectus.
	515	697	P. Lentulus et Q. Metellus
	516		His cons. propter civiles dissensiones per s. c. de exilio Cicero revocatur.
	517	698	Cn. Lentulus et L. Philippus
	518	699	Cn. Pompeius et M. Crassus
<i>Obs.</i> 64	519	700	App. Claudius et L. Domitius
	520	701	Cn. Domitius et M. Messala
	521	702	Cn. Pompeius et Q. Metellus
	522	703	M. Marcellus et Ser. Sulpicius
<i>Obs.</i> 65	523	704	L. Paulus et M. Marcellus
<i>Obs.</i> 65	524	705	L. Lentulus et C. Marcellus
<i>Obs.</i> 65	525		His cons. perniciosae in curia conflantur de Pompeio Caesareque discordiae.
	526		Sed GAIUS IVLIVS CAESAR de Galliis veniens Pompeium fugavit Italia, aurum atque argentum Romae de aerario sustulit.

489—496 *om. M* 500 et *q. hortensis P*, et *q. quintius M* 501 *aq. catulo P*, atque *catulo M*, a *Catulo Cusp.* 502 *om. M* 504, 505 *om. lepidus et l. tarquatus C*, Cn. Lepidus et L. Torquatus *codex Cuspiniani: plena nomina videntur admissi apud Cassiodorum (vide supra p. 115).* 506 *cesar M* *q. C Cusp.* 509 *puppins M* 510 *pistoriensis M* *peremptis M* 513 et *a. gabinius P*, et *m. valerius M* | 515 *l. lentulus M* 516 *cicero] vero M* 517 *om. M* 519 *domitius C* 520, 521 *om. M* 520 *domitius P* 524 *om. M* 525 *pomeio M^a* *caesareque P*, *caesareque M* 526 *cesar P* *italiam C*

<i>Hier.</i> a. 196S	527	Ac primus Romanorum singulare optinuit imperium. a quo Caesares Romani principes appellati. imperavit autem ann. III menses VII. sub quo hi consules fuerunt.	
	52S	IMPERATORES ROMANI	I.
		<i>a. u. c.</i>	
	529	706 C. Iulius Caesar II et P. Servilius	
	530	707 Q. Fusius et P. Vaticanus	
<i>Obs.</i> 65	531	His cons. Caesar Pompeium Farsalico proelio superavit. Pompeius fugiens in Aegyptum occisus est.	
<i>Obs.</i> 66	532	70S C. Iulius Caesar III et M. Lepidus	
	533	709 C. Iulius Caesar III et Fabius Maximus	
	534	His cons. C. Iulius Caesar per quadriduum triumphavit.	
<i>Obs.</i> 67	535	710 C. Iulius Caesar V et M. Antonius	
<i>Obs.</i> 67	536	His consulibus M. Antonius Luperealibus sella aurea sedenti Caesari diadema remnenti imposuit atque idibus Martiis Caesar in Pompeia curia occisus est.	
<i>Hier.</i> a. 1974	537	Cui successit OCTAVIANVS CAESAR, qui regnavit annis LVI mensibus VI. per quae tempora hi consules exfiterunt.	II.
<i>Obs.</i> 69	53S	711 C. Pansa et A. Hirtnus	
<i>Obs.</i> 69	539	His consulibus Caesar Octavianus, Antonius et Lepidus amicitiae foedus inierunt.	
	540	M. Cicero Caietae per Popilium militem occisus est annorum LXIII.	
	541	Caesar Octavianus forum Augustum aedificavit.	
<i>Obs.</i> 70	542	712 M. Lepidus et L. Plancus	
	543	713 P. Servilius II et L. Antonius	
	544	714 Cn. Domitius et C. Asinius	
	545	715 L. Censorinus et C. Calvisius	
	546	716 App. Claudius et C. Norbanus	
	547	717 M. Agrippa et L. Caninius	
	54S	His cons. lacus Lucrinus in portum conversus est.	
	549	71S L. Gellius et M. Cececius	
	550	719 Sex. Pompeius et L. Cornificius	
	551	720 L. Scribonius et L. Atratinus	
	552	721 C. Caesar et L. Vuleacius	
	553	722 Cn. Domitius et C. Sossius	
	554	723 C. Caesar II et M. Messala	
	555	His cons. apud Actium M. Antonius a Caesare superatur.	
	556	724 C. Caesar III et M. Crassus	
	557	His cons. Nicopolim Caesar construit, ludos Actiacos instituit.	
	55S	Antonius a Caesare proelio peremptus Alexandriae in mausoleo cum Cleopatra reconditur.	
	559	725 C. Caesar IIII et Sex. Apuleius	

527 a primus *M* cesares *P* septem *M*, ui *P* *Cusp. interpolantes.* 529 et p.] p. et *M*
530 fusius *M* *Cusp.*, finius *P* ciaticanus *M* *Cusp.* 531 falsalico *M* egyptum *M* 532 lepidis *M*
533 fab. *C* 534 quadrum *C* 536 cesari *P* marciis *M* 540 caiete *C* 541 cesar *P* 544 do-
micinus *C* 545, 546 *om. M* 548 conversum *P* 549 genlius *M* cececius *M* 550 cornificius *M*
551 *om. M* 552 vuleacius *C* 553 domicius *M* 554 *om. M* messala *P* 555 cesare *C*
557 actiacus *P^a* 558 cesare *M* conditur *M*

a. n. c.

	560	726	C. Caesar V et M. Agrippa II
	561		His cons. Parthorum dissensiones per Caesarem sedatae.
	562	727	C. Caesar VI et M. Agrippa III
	563		Caesar leges protulit, iudices ordinavit, provincias disposuit et ideo Augustus cognominatus est.
	564		Cuius temporibus floruerunt Vergilius, Horatius et Livius.
	565	728	C. Augustus Caesar VII et T. Statilius
	566	729	C. Augustus Caesar VIII et M. Silanus
	567		His cons. Cantabros Germanos Salassos Caesar perdomuit.
	568	730	C. Augustus Caesar VIII et C. Norbanus
	569		His cons. Astures et Cantabri per Lucium Lamiam perdomiti.
	570	731	C. Augustus Caesar X et Cn. Piso
	571	732	M. Marcellus et L. Arruntius
	572	733	M. Lollius et Q. Lepidus
	573	734	M. Apuleius et P. Silius
	574		His cons. aquilas et signa Crassiana de Parthis Caesar recepit.
	575	735	C. Sentius et Q. Lucretius
	576		His cons. Caesari ex provinciis redeunti currus cum corona aurea decretus est, quo ascendere noluit.
<i>Obs. 71</i>	577	736	Cn. Lentulus et P. Lentulus
	578	737	T. Furnius et C. Silanus
	579	738	L. Domitius et P. Scipio
	580	739	M. Drusus et L. Piso
	581	740	Cn. Lentulus et M. Crassus
	582	741	Ti. Nero et P. Quintilius
<i>Obs. 72</i>	583	742	M. Messala et P. Sulpicius
	584	743	Paulus Fabius et Q. Aelius
	585	744	Iullus Antonius et Africanus Fabius
	586	745	Drusus Nero et L. Quintius
	587		His cons. apud Lingonum gentem templum Caesari Drusus sacravit.
<i>annales Livi incipiunt, incipiunt Bussi</i>	588	746	C. Asinius et C. Marcius
	589		His cons. inter Albim et Rhenum Germani omnes Tiberio Neroni dediti.
	590		Per Sextum Apuleium Panmonii subacti.
	591	747	Ti. Nero et Cn. Piso
	592	748	D. Laelius et C. Antistius
	593	749	Augustus Caesar XI et L. Sylla
	594	750	C. Calvisius et L. Passienus
	595	751	C. Lentulus et M. Messala
<i>Hier. a. 2015</i>	596		His cons. dominus noster Iesus Christus filius dei in Bethlehem nascitur anno imperii Augusti XLI.

560 cesar P   563 cesar M   564 virgilius M^b   565 cesar M   566 cesar M   567 cesar C
 568 cesar M   norbanis M   569 astores C   lucium lamium perdomuit C   570 cesar P   571, 572 om. M
 573 apulleius M   p. silius] p. arruntius M   574 deceptus M   576 cesari P   577 om. M
 583—586 om. M   585 iullo sanctionibus P, Iulius Antonius Cusp.   africanus P   587 cesari P
 588 martius M   591 om. M   592 laelius M   595 om. M   lentulus P   messala P   596 bethleem P

a. u. c.

- 597 752 C. Augustus Caesar XII et M. Plautius
598 753 Cossus Lentulus et L. Piso.

p. Chr.

- 599 1 C. Augustus Caesar XIII et L. Paulus
600 2 C. Vinicius et P. Alfenus
601 3 M. Servilius et L. Lamia
602 4 Sex. Aelius et C. Sentius
603 5 Cn. Cinna et L. Valerius
604 His cons. per dies octo Tiberis impetu miseranda clades
hominum domorumque fuit.
605 6 M. Lepidus et L. Arruntius
606 7 Q. Caecilius et A. Licinius
607 8 M. Furius et Sex. Nonius
608 9 Q. Sulpicius et C. Poppaeus
609 10 P. Dolabella et C. Silanus
610 11 M. Lepidus et T. Statilius
611 12 Ger. Caesar et C. Fonteius
612 13 L. Planens et C. Silius
613 14 Sex. Pompeius et Sex. Apuleius
Hier. a. 2029 614 His cons. imp. Augustus obiit septuagesimo sexto anno aetatis
suae, imperii autem quinquagesimo sexto semis. huic suc-
cessit in imperium TIBERIVS CAESAR, qui imperavit ann.
XXIII. sub quo hi consules fuerunt. **III.**
615 15 Drusus Caesar et C. Norbanus
616 16 Sisenna Statilius et L. Scribonius
617 His cons. mathematici urbe pelluntur.
618 17 L. Pomponius et C. Caecilius
619 18 Ti. Caesar et Germanicus Caesar
620 19 M. Silanus et C. Norbanus
621 His cons. Germanicus Caesar in Syria mortuus est.
622 20 M. Valerius et M. Aurelius
623 21 Ti. Caesar et Drusus Caesar
624 22 D. Haterius et C. Sulpicius
625 23 C. Asinius et C. Antistius
626 His cons. Drusus Caesar publice fimeratur.
627 24 Ser. Cornelius et L. Visellius
628 25 M. Asinius et Cossus Cornelius
629 26 C. Calvisius et Cn. Gaetulicus
630 27 L. Piso et M. Crassus
631 28 App. Silanus et P. Silius
632 29 C. Rubellius et C. Fufius
633 30 M. Vinicius et L. Cassius
634 31 Ti. Caesar V cons.

omnes annuatum Bassi.

597 plautius *M*   598—600 *om. M*   606 caecilius *M*   vinicius *C*   607, 608 *om. M*
610 stadius *M*   611 *om. M*   611 septuagesimo *M*   in *om. M*   hi] hic *M*   615 cesar *C*
616 scribonius *M*   618 pompeius *M*   caecilius *M*   619 ti. (*om. caesar*) et germanicus cesar *M*   621 cesar *M*
suria *C*   est *om. P*   623 et drusus (*om. caesar*) *M*   625 *om. M*   626 cesar *P*   publice *M*
628, 629 *om. M*   629 getulicus *P*   631—633 *om. M*

a. p. Chr.

<i>Hier.</i> a. 2047	635		His cons. dominus noster Iesus Christus passus est VIII k. Apr. et defectio solis facta est, qualis ante vel postmodum nunquam fuit.
<i>Vict.</i> 2	636	30	Vinicius et Longinus
<i>Vict.</i> 3	637	33	Sulpicius et Sylla
<i>Vict.</i> 4	638	34	Priseus et Vitellus
<i>Vict.</i> 5	639	35	Gallus et Nonianus
<i>Hier.</i> a. 2050	640		His cons. Persius Flaccus satyricus poeta Volaterris nascitur.
<i>Vict.</i> 6	641	36	Gallienus et Plautianus
<i>Hier.</i> a. 2052	642		His cons. Tiberius imperator in Campania moritur. cui successit C. CAESAR cognomento CALIGULA qui regnavit annis tribus et mensibus X. sub quo hi consules extiterunt. III.
<i>Vict.</i> 7	643	37	Proculus et Nierinus
<i>Vict.</i> 8	644	38	Iulianus et Asprenas
<i>Vict.</i> 9	645	—	Publicula et Nerva.
<i>Hier.</i> a. 2055	646		His cons. Pilatus in multas incidens calamitates propria se manu interfecit.
<i>Vict.</i> 10	647	39?	Caesar et Iulianus
<i>Hier.</i> a. 2056 (<i>cf.</i> 2053)	648		His cons. C. Caesar cognomento Caligula in protectoribus suis occiditur in Palatio anno aetatis XXIII. cui successit CLAUDIVS, qui imperavit annis XIII mensibus VIII diebus XXVIII. sub quo hi consules fuerunt. V.
<i>Vict.</i> 11	649	41	Caesar II et Saturninus
<i>Vict.</i> 12	650	—	Saturninus II et Venustus
<i>Hier.</i> a. 2058	651		His cons. Petrus apostolus Romam mittitur. ubi evangelium praedicans XXV annis eiusdem urbis episcopus perseverat.
<i>Vict.</i> 13	652	42	Tiberius et Gallius
<i>Vict.</i> 14	653	44	Crispinus et Taurus
<i>Hier.</i> a. 2061	654		His cons. Claudius de Brittanis triumphavit et Oreadas insulas Romano adiecit imperio.
<i>Vict.</i> 15	655	45	Vinicius et Cornelius
<i>Hier.</i> a. 2064	656		His cons. inter Theram et Therasiam exorta est insula habens stadia XXX.
<i>Vict.</i> 16	657	46	Asiaticus et Cornelius
<i>Hier.</i> a. 2061	658		His cons. descriptio Romae facta est et inventa sunt civium Romanorum centena milia et XLIII.
<i>Hier.</i> a. 2064	659		Thracia hucusque regnata in provinciam redigitur.
<i>Vict.</i> 17	660	47	Tiberius II et Vitellius
<i>Vict.</i> 18	661	48	Vitellius II et Publicola
<i>Vict.</i> 19	662	49	Veranus et Gallus
<i>Vict.</i> 20	663	50	Vetus et Nervilianus
<i>Vict.</i> 21	664	51	Claudius et Orfitus

637 *silla M* 638 *Vitellio Vict.* 639 *om. M* 640 *atyricus P, atyraus M* 642 *x̄ P,*
xi M Cusp. iii] iii M 648 *xxiii] xxiiii Hier.* 649 *saturninus M* 651 *petus M^a* 653 *thaurus M*
654 prittannis M 655 *vincius M^a, Vicinio Prosp. et Vict.* 656 *studia P* 657 *Asiatico et Silano*
Vict. 658 *centena] lxxiii centena Hier. et om. M* 659 *trachia C* *regnat C* 660 *om. M*
uitellus P 661 *uitellus P* 662, 663 *om. M*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 22	665	—	Silvanus et Silvius
<i>Vict.</i> 23	666	—	Tiberius III et Antoninus
<i>Vict.</i> 24	667	52	Silanus et Otho
<i>Hier.</i> a. 2070	668		His cons. CLAUDIVS moritur in Palatio anno aetatis LXIII. huic successit NERO, qui regnavit annis XIII mensibus VII diebus XXVIII. sub quo hi consules fuerunt. VI.
<i>Vict.</i> 25	669	53	Silanus II et Antonius II
<i>Vict.</i> 26	670	54	Marcellinus et Aviola
<i>Hier.</i> a. 2072	671		His cons. sanctus Paulus apostolus Romam vincetus a Felice praeside destinatur.
<i>Hier.</i> a. 2072	672		Probus etiam eruditissimus grammaticus Romae cognoscitur.
<i>Hier.</i> a. 2073	673		Ursulus Tolosensis celeberrime in Gallia rhetoricam docet.
<i>Vict.</i> 27	674	55	Nero et Vetus
<i>Vict.</i> 28	675	57	Nero II et Piso
<i>Vict.</i> 29	676	58	Nero III et Messala
<i>Vict.</i> 30	677	60	Nero IIII et Cornelius
<i>Vict.</i> 31	678	61	Pius et Turpilianus
<i>Vict.</i> 32	679	62	Maerinus et Gallus
<i>Vict.</i> 33	680	64	Crassus et Bassus
<i>Hier.</i> a. 2079; <i>Eutrop.</i> 7. 15	681		His cons. thermae a Nerone aedificatae. quas Neronianas appellavit. cuius odio mutato vocabulo nunc Alexandriae nominantur.
<i>Vict.</i> 34	682	65	Silvanus et Paulinus
<i>Hier.</i> a. 2080	683		His cons. Nero. ut similitudinem Troiae ardentis inspiceret. plurimam partem Romanae urbis incendit.
<i>Vict.</i> 35	684	66	Censinus et Apuleius
<i>Hier.</i> a. 2081	685		His cons. duae provinciae factae sunt. Pontus Polemoniacus et Alpes Cottiae Cottio rege defuncto.
<i>Vict.</i> 36	686	67	Capito et Rufus
<i>Vict.</i> 37	687	68	Italicus et Turpilianus
<i>Vict.</i> 38	688	69	Silvanus et Otho
<i>Hier.</i> a. 2084	689		His cons. Romae sanctus Petrus et Paulus apostoli trucidati sunt a Nerone.
<i>Hier.</i> a. 2084	690		Qui turpiter vivens. cum a senatu quaereretur ad poenam. e Palatio fugiens ad IIII urbis miliarium in suburbano Nomentana via sese interfecit anno aetatis XXXII.
<i>Hier.</i> a. 2084	691		Cui successit GALBA. qui regnavit mensibus VII.
<i>Eutr.</i> 7. 17	692		Post hunc OTHO mensibus tribus diebus quinque.
<i>Eutr.</i> 7. 18	693		Post VITELLIVS regnavit mensibus VIII die uno. Qui omnes infra scriptos duos cons. tenuerunt.
<i>Vict.</i> 39	694	70	Vespasianus et Titus
<i>Vict.</i> 40	695	—	Vespasianus II et Titus II

665 *om. M* Antonius *Cusp.* 669 *om. M* 673 *rethoricam M, retholicam P* 675—678 *om. M*
680 *om. M* 681 *neronias M* *nobulo P* alexandriae *M cum Eutropio, alexandriae P Cusp., cf.*
c. 920. 684 *Celsino Victorias.* 687 *om. M* 689 *apostolus M Cusp., nerore P* 690 *iiii] quat-*
tuor P, quatuor M *numentana C* 691 *successit M* 692 *om. M* 693 *vitellus M^a* 695 *om. M*

<i>Hier.</i> a. 2084	696	His cons. VESPASIANVS suscepit imperium, qui regnavit annis VIII mensibus XI diebus XXII. sub quo hi consules fuerunt.	VII.
		<i>a. p. Chr.</i>	
<i>Vict.</i> 41	697	71 Vespasianus III et Nerva	
<i>Vict.</i> 42	698	72 Vespasianus IIII et Titus III	
<i>Hier.</i> a. 2086	699	His cons. Titus filius Vespasiani Iudaea capta praeter quos gladio interfecit C milia captivorum publice vendidit.	
<i>Vict.</i> 43	700	74 Vespasianus V et Titus IIII	
<i>Vict.</i> 44	701	75 Vespasianus VI et Titus V	
<i>Vict.</i> 45	702	76 Vespasianus VII et Titus VI	
<i>Hier.</i> a. 2089	703	His cons. Vespasianus incensum Capitolium aedificare orsus est.	
<i>Vict.</i> 46	704	78 Commodus et Rufus	
<i>Vict.</i> 47	705	77 Vespasianus VIII et Titus VII	
<i>Hier.</i> a. 2091	706	His cons. colossus erectus est habens altitudinis pedes CVII.	
<i>Vict.</i> 48	707	79 Vespasianus VIII et Titus VIII	
<i>Vict.</i> 49	708	81 Silvanus et Verus	
<i>Vict.</i> 50	709	73 Domitianus et Messalianus	
<i>Hier.</i> a. 2091	710	His cons. Vespasianus est mortuus profluvio ventris in villa propria circa Sabinos. cui TITVS filius eius succedens in utraque lingua disertissimus regnavit annis duobus mensibus duobus. sub quo hi consules extiterunt.	VIII.
<i>Vict.</i> 51	711	83 Domitianus II et Rufus II	
	712	His cons. Titus amphitheatrum Romae aedificavit et in dedicatione eius V milia ferarum occidit.	
<i>Vict.</i> 52	713	84 Domitianus III et Sabinus	
<i>Hier.</i> a. 2096: <i>Entrop.</i> 7, 21	714	His cons. Titus morbo periit in eadem villa qua pater eius anno aetatis XLII. qui ob insignem mansuetudinem deliciae humani generis appellatus est. cui successit DOMITIANVS frater Titi iunior crudelissimus. qui imperavit annis XV mensibus V. sub quo hi consules fuerunt.	VIII.
<i>Vict.</i> 53	715	85 Domitianus IIII et Rufus III	
<i>Hier.</i> a. 2098	716	His cons. Domitianus eunuchos fieri prohibuit.	
<i>Vict.</i> 54	717	86 Domitianus V et DoIabella	
<i>Vict.</i> 55	718	88 Domitianus VI et Rufus IIII	
<i>Vict.</i> 56	719	89 Flavius et Traianus	
<i>Vict.</i> 57	720	90 Domitianus VII et Nerva	
<i>Vict.</i> 58	721	91 Traianus II et Gabrio	
<i>Hier.</i> a. 2102	722	His cons. primus Domitianus dominum et deum se appellare iussit.	
<i>Vict.</i> 59	723	92 Domitianus VIII et Saturninus	
<i>Vict.</i> 60	724	93 Silvanus et Priscus	
<i>Hier.</i> a. 2104	725	His cons. Quintillianus ex Hispania primus Romae scholam publicam et salarium e fiseo accepit et claruit.	

698 nespasianus iiiii *om. M*   699 iudea *C*   700—706 *om. M*   707 titus viiiii *M*   710 disser-
tissimus *C*   713 domitianus *P*   714 ob signem *C*   delicias *C*   succensit *M*   crudelissimus *P*
717 u] ni *M*   718 *om. M*   720, 721 *om. M*   723 *om. M*

		<i>a. p. Chr.</i>	
<i>Vict.</i> 61	726	94	Asprenas et Clemens
<i>Hier.</i> a. 2105	727		His cons. multa moenia et celeberrima Romae facta sunt, id est Capitolium, forum transitorium, divorum porticus, Iseum Serapium, stadium, horrea piperataria, Vespasiani templum, Minerva Chalcedica, odion.
<i>Vict.</i> 62	728	95	Domitianus VIII et Clemens II
<i>Hier.</i> a. 2105	729		His cons. insignissima Romae facta sunt, id est forum Traiani, thermae Traianae et Titianae, senatus, ludus matutinus, mica aurea, meta sudans et pantheus.
<i>Vict.</i> 63	730	97	Nerva II et Rufus
<i>Vict.</i> 64	731	96	Fulvius et Vetus
<i>Vict.</i> 65	732	—	Sabinus et Antoninus
<i>Vict.</i> 66	733	98	Nerva III et Traianus III
<i>Vict.</i> 67	734	99	Senecio et Palma
<i>Vict.</i> 68	735	100	Traianus III et Fronto
<i>Hier.</i> a. 2112	736		His cons. Apollonius Tyaneus philosophus insignis habetur.
<i>Hier.</i> a. 2112	737		Domitianus occisus in Palatio anno aetatis XXXV. cui NERVA succedens regnat anno I mensibus III. sub quo hi consules fuerunt. X.
<i>Vict.</i> 69	738	101	Traianus V et Orfitus
<i>Vict.</i> 70	739	102	Senecio II et Sura
<i>Hier.</i> a. 2113; <i>Eutrop.</i> S. 5	740		His cons. Nerva morbo perit in hortis Sallustianis anno aetatis LXXII, cum iam TRAIANVM adoptasset in filium. qui succedens imperavit annis XVIII mensibus VI diebus XV. sub quo hi consules fuerunt. XI.
<i>Vict.</i> 71	741	103	Traianus VI et Maximus
<i>Vict.</i> 72	742	—	Senecio III et Sura II
<i>Vict.</i> 73	743	104	Urbanus et Marcellus
<i>Vict.</i> 74	744	105	Candidus et Quadratus
<i>Hier.</i> a. 2117	745		His cons. Traianus de Dacis et Scythis triumphavit.
<i>Vict.</i> 75	746	106	Commodus et Caerealis
<i>Hier.</i> a. 2118	747		His cons. Traianus Hiberos Sauromatas Hosroenos Arabas Bosphoranos Colchos in foedus accepit, Seleuciam Etesifontem Babylonem occupavit et tenuit.
<i>Vict.</i> 76	748	107	Senecio III et Sura III
<i>Hier.</i> a. 2118	749		His cons. Traianus in mari rubro classem instituit, ut per eam Indiae fines vastaret.
<i>Vict.</i> 77	750	108	Gallus et Bradua
<i>Vict.</i> 78	751	—	Africanus et Crispinus
<i>Vict.</i> 79	752	110?	Crispinus II et Bolenus
<i>Vict.</i> 80	753	111?	Piso et Rusticus
<i>Vict.</i> 81	754	112	Traianus VII et Africanus
<i>Vict.</i> 82	755	113	Celsus et Crispinus

727 factae *P*; facte *M*   sacrapium *P*   calcedica *P*^a, chaledica *P*^b   728 domitiaus *iii* *M*
729 facte *M*   pantheum *Hier.*   730, 731 *om.* *M*   733 *om.* *M*   735 *om.* *M*   736 appollonius (*om.*
tyaneus) *M*   737 anno *his* *P*^a   xxxiiii *M*   succensit *M*^a   annum *C*   738 *ii* *M*   739 senecio *M*
740 cum — fuerunt *xi* *om.* *M*   qui] cui *P* *Cusp.*   741, 742 *om.* *M*   744 quadratus *M*^a   747 faedus *P*,
idem *Hier.*   seuleuciam *M*   etesifontem *C* *cum Hieronymi codd. Freh. et Pet.*   751, 752 *om.* *M*
752 Bolenus *Cusp. Prosp.*, solemus *P*   754, 755 *om.* *M*   754 africanus *P*

a. p. Chr.

<i>Hier.</i> a. 2126	756		His cons. Plinius Secundus Novocomensis orator et historicus insignis habetur. cuius ingenii plurima opera extant.
<i>Vict.</i> 83	757	114	Asta et Piso
<i>Vict.</i> 84	758	115	Messala et Pedon
<i>Vict.</i> 85	759	116	Aemilius et Vetus
<i>Vict.</i> 86	760	117	Niger et Apronianus
<i>Hier.</i> a. 2129	761		His cons. Traianus Armeniam Assyriam et Mesopotamiam provincias fecit.
<i>Vict.</i> 87	762	—	Clarus et Alexander
<i>Vict.</i> 88	763	118	Hadrianus et Salinator
<i>Vict.</i> 89	764	119	Hadrianus II et Rusticus
<i>Vict.</i> 90	765	120	Servilius et Fulvius
<i>Hier.</i> a. 2132. 2134; <i>Entrop.</i> S. 5. 7	766		His cons. Traianus apud Seleuciam Hisauriae profluvio ventris extinctus est anno aetatis LXIII mense VIII die III. cuius ossa in urna aurea conlocata sub columna fori quod eius nomine vocitatur recondita sunt. cuius columnae altitudo in CXL pedes erigitur. huic successit HADRIANVS utraque lingua peritissimus, Italiae natus ex consobrina Traiani, qui regnavit annis XX mensibus X diebus XXVIII. sub quo hi consules fuerunt. XII.
<i>Vict.</i> 91	767	121	Verus et Augur
<i>Hier.</i> a. 2133	768		His cons. Hadrianus Alexandriam a Romanis subversam publicis instauravit expensis.
<i>Vict.</i> 92	769	122	Aviola et Pansa
<i>Hier.</i> a. 2134	770		His cons. Hadrianus reliqua tributorum urbibus relaxavit chartis publicis incensis. plurimos etiam ipsis tributis liberos fecit.
<i>Vict.</i> 93	771	123	Paternus et Torquatus
<i>Hier.</i> a. 2135	772		His cons. Plutarchus philosophus insignis habetur.
<i>Vict.</i> 94	773	124	Gabrio et Apronianus
<i>Hier.</i> a. 2136	774		His cons. Nicomedia et Nicaenae urbis plurimis terrae motu conlapsis Hadrianus ad instauracionem earum publicas largitur expensas.
<i>Vict.</i> 95	775	125	Asiaticus et Quintus
<i>Vict.</i> 96	776	126	Verus et Ambiguus
<i>Hier.</i> a. 2138	777		His cons. Atheniensibus leges petentibus Hadrianus ex Draconis et Solonis reliquorumque libris iura composuit.
<i>Vict.</i> 97	778	127	Gallicanus et Titianus
<i>Hier.</i> a. 2139	779		His cons. iuxta Eleusinam civitatem Cefiso fluvio Hadrianus pontem constravit.
<i>Vict.</i> 98	780	128	Torquatus et Libo
<i>Vict.</i> 99	781	129	Celsus et Marcellinus
<i>Vict.</i> 100	782	131	Pontianus et Rufus

756 plinius *PM*^a   757 *om. M*   759 *om. M*   760 apronianus *P*   761 assyriam *M*
 763. 764 *om. M*   766 seleuciam *M*   lxiii *M*   conlocata *M*   calumna *C*   d. xxiiii *om. M*   768. 769 *om. M*
 770 adrianus *M*   772. 773 *om. M*   773 apronianus *P*¹   774 nicaenae *P*, nicaetae *M*   776 *om. M*
 777 reliquorumque] reliquet *M*   781. 782 *om. M*   *Cos. a. 130 etiam a Cusp. cod. afuerunt.*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 101	783	132	Augurinus et Sergianus
<i>Vict.</i> 102	784	133	Tiberius et Silanus
<i>Hier.</i> a. 2142	785		His cons. Hadrianus a Christianorum persecutione cessavit.
<i>Hier.</i> a. 2144	786		Et pater patriae est appellatus.
<i>Vict.</i> 103	787	134	Sergius II et Verus
<i>Vict.</i> 104	788	135	Pompeianus et Atilianus
<i>Hier.</i> a. 2147	789		His cons. templum Romae et Veneris factum est, quod nunc urbis appellatur.
<i>Vict.</i> 105	790	136	Pompeianus II et Commodus
<i>Hier.</i> a. 2148	791		His cons. Hadrianus cum insignes et plurimas aedes Athenis fecisset, agonem edidit bibliothecamque miri operis extruxit.
<i>Vict.</i> 106	792	137	Laelius et Albinus
<i>Vict.</i> 107	793	138	Camerinus et Niger
<i>Vict.</i> 108	794	139	Antoninus et Praesens
<i>Vict.</i> 109	795	140	Antoninus II et Praesens II
<i>Vict.</i> 110	796	141	Severus et Silvanus
<i>Hier.</i> a. 2152	797		His cons. Aelia civitas, id est Hierusalem, ab Aelio Hadriano condita est et in fronte eius portae, qua Bethleem egredimur, sus sculptus in marmore, significans Romanae potestati subiacere Iudaeos.
<i>Vict.</i> 111	798	142	Rufinus et Torquatus
<i>Hier.</i> a. 2153	799		His cons. Hadrianus morbo intercutis aquae apud Baias moritur maior sexagenario. cui successit ANTONINVS PIVS, qui regnavit annis XXI. sub quo hi consules fuerunt. XIII.
<i>Vict.</i> 112	800	143	Torquatus II et Herodes
<i>Vict.</i> 113	801	144	Aviola et Maximus
<i>Vict.</i> 114	802	145	Antoninus III et Aurelius
<i>Vict.</i> 115	803	221	Gratus et Seleucus
<i>Hier.</i> a. 2157	801		His cons. Iustinus philosophus librum pro Christiana religione scriptum tradidit Antonino.
<i>Vict.</i> 116	805	—	Antoninus III et Aurelius II
<i>Vict.</i> 117	806	147	Largus et Messalianus
<i>Vict.</i> 118	807	148	Torquatus III et Iulianus
<i>Vict.</i> 119	808	149	Orfitus et Priscus
<i>Vict.</i> 120	809	150	Gabrio et Vetus
<i>Vict.</i> 121	810	151	Gordianus et Maximus
<i>Vict.</i> 122	811	152	Gabrio II et Romulus
<i>Vict.</i> 123	812	153	Praesens et Rufus
<i>Vict.</i> 124	813	154	Commodus et Lateranus
<i>Hier.</i> a. 2164	814		His cons. Apollonius stoicus natione Chalcidicus et Basilides Scytopolitanus philosophi illustres habentur, qui Caesaris quoque praeceptores fuerunt.
<i>Vict.</i> 125	815	155	Verus et Sabinus
<i>Vict.</i> 126	816	156	Silvanus et Augurinus

783 *om. M*   787 *om. M*   Sergiano II *Victorius*   788 atilianus *M*   792—795 *om. M*
792 Sergianus et Balbinus *Cusp.*   791 *presens P*   795 *presens P*   797 bethelē *M*   sus
sculptus *P*, sculptus (*om. sus*) *M*   potestatis *P*   iudeos *C*   799 *succensit M*   802, 803 *om. M*
805 aulius *M*^a   807—812 *om. M*   812 Rufino *Victorius*.   814 chalcidicus *C*   basilides *P*
scytopolitanus *om. M*   quoque] *M Cusp., om. P*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 127	S17	157	Barbarus et Regulus
<i>Vict.</i> 128	S18	158	Tertullus et Sacerdos
<i>Vict.</i> 129	S19	159	Quintillus et Priscus
<i>Vict.</i> 130	S20	160	Verus II et Bradua
<i>Vict.</i> 131	S21	—	Antoninus V et Aurelius III
<i>Vict.</i> 132	S22	—	p. e. Antonini V et Aureli III
<i>Hier. a.</i> 2176; <i>Eutr. s.</i> 2 <i>(cod. Goth.)</i>	S23		Hoc tempore Antoninus Pius apud Lorium villam suam duodecimo ab urbe miliario moritur anno vitæ LXXVII. usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerunt. cui successerunt filii sui, id est MARCVS ANTONINVS VERVS et LVCIVS ANNIVS ANTONINVS SEVERVS, qui regnaverunt annis XVIII. sub quibus hi consules fuerunt. XIII.
<i>Vict.</i> 133	S24	161	duo Augusti cons.
<i>Vict.</i> 134	S25	162	Rusticus et Aquilinus
<i>Hier. a.</i> 2178	S26		His cons. Lucio Caesari Athenis sacrificanti ignis in caelo ab occidente in orientem ferri visus est.
<i>Vict.</i> 135	S27	163	Laelianus et Pastor
<i>Vict.</i> 136	S28	164	Macrinus et Celsus
<i>Hier. a.</i> 2180	S29		His cons. Fronto orator insignis habetur. qui Marcum Antoninum Latinis litteris erudit.
<i>Vict.</i> 137	S30	165	Orfitus et Pudens
<i>Hier. a.</i> 2181	S31		His cons. Lucius Caesar de Parthis cum fratre Antonino triumphavit.
<i>Vict.</i> 138	S32	166	Pudens II et Pollio
<i>Vict.</i> 139	S33	167	Verus III et Quadratus
<i>Vict.</i> 140	S34	168	Apronianus et Paulus
<i>Vict.</i> 141	S35	169	Priscus et Apollinaris
<i>Vict.</i> 142	S36	170	Cethecus et Clarus
<i>Vict.</i> 143	S37	171	Severus et Heremianus
<i>Hier. a.</i> 2185	S38		His cons. Lucius Amnius Antoninus Severus anno regni undecimo inter Concordiam et Alinum apoplexi extinctus est sedens cum fratre in vehiculo.
<i>Vict.</i> 144	S39	172	Orfitus et Maximus
<i>Vict.</i> 145	S40	173	Severus II et Pompeianus
<i>Vict.</i> 146	S41	174	Gallus et Flaceus
<i>Vict.</i> 147	S42	175	Piso et Iulianus
<i>Vict.</i> 148	S43	176	Pollio et Aper
<i>Vict.</i> 149	S44	177	Commodus et Quintillus
<i>Hier. a.</i> 2193	S45		His cons. Marcus Antoninus Verus imperator Commodum filium suum consortem regni facit.
<i>Vict.</i> 150	S46	178	Orfitus et Rufus
<i>Hier. a.</i> 2193	S47		His cons. imperatores de hostibus triumphant.
<i>Hier. a.</i> 2194	S48		Et pecuniam quae fisco debebatur provinciis concedentes tabulas debitorum in medio Romanae urbis foro incendio coneremarunt. ac ne quid bonitatis deesset.

818—821 *om. M*   822 *ni et iiii P ex corr.*   823 duodecimam *M*   lxxvii] lxxviii *M*   filii *M*
 antoninis *M*   xviii *M*   xiiii *om. M*   826 ferri] terri *P, om. M*   827 laelianus *M*   829 latinis] *P*
Cusp., insignis *M*   831 cesar *M*   833—836 *om. M*   838 annus *P*   839. 840 *om. M*   843. 844 *om. M*

			severiores quasque leges novis constitutionibus temperarunt.
	<i>a. p. Chr.</i>		
<i>Vict.</i> 151	849	179	Commodus II et Verus II
<i>Hier.</i> a. 2195	850		His cons. Antoninus Verus adeo in editione munerum magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuerit.
<i>Hier.</i> a. 2195	851		Qui post in Pannonia morbo periit. COMMODVS filius eius a senatu Augustus est appellatus, qui regnavit ann. XIII. sub quo hi consules fuerunt. XV.
<i>Vict.</i> 152	852	180	Praescens et Gordianus
<i>Vict.</i> 153	853	181	Commodus III et Byrrus
<i>Vict.</i> 154	854	182	Mamertinus et Rufus
<i>Vict.</i> 155	855	183	Commodus IIII et Victorinus
<i>Vict.</i> 156	856	184	Marullus et Haelianus
<i>Hier.</i> a. 2199	857		His cons. thermae Commodianae Romae factae sunt.
<i>Vict.</i> 157	858	185	Maternus et Bradua
<i>Vict.</i> 158	859	186	Commodus V et Gabrio
<i>Vict.</i> 159	860	187	Crispinus et Haelianus
<i>Vict.</i> 160	861	188	Fuscianus et Silanus
<i>Vict.</i> 161	862	189	Duo et Silani
<i>Hier.</i> a. 2205	863		His cons. Commodus imperator colossi capite sublato suae imaginis caput iussit inponi.
<i>Vict.</i> 162	864	190	Commodus VI et Septimianus
<i>Vict.</i> 163	865	191	Apronianus et Bradua
<i>Vict.</i> 164	866	192	Commodus VII et Pertinax
<i>Hier.</i> a. 2208	867		His cons. Commodus strangulatur in domo Vestiliani. cui successit PERTINAX, qui regnavit mensibus VI. XVI.
<i>Vict.</i> 165	868	193	Falco et Clarus
<i>Hier.</i> a. 2209	869		His cons. Pertinax occiditur in Palatio maior septuagenario. cui successit SEVERVS. provincia Tripolitana natus, oppido Lepti. solusque Afer imperator Romanus fuit, qui regnavit annis XVIII. sub quo hi consules fuerunt. XVII.
<i>Vict.</i> 166	870	194	Severus et Albinus
<i>Vict.</i> 167	871	195	Tertullus et Clemens
<i>Vict.</i> 168	872	196	Dexter et Priscus
<i>Vict.</i> 169	873	197	Lateranus et Rufinus
<i>Vict.</i> 170	874	198	Saturninus et Gallus
<i>Vict.</i> 171	875	199	Amulius et Fronto
<i>Hier.</i> a. 2214	876		His cons. Severus Parthos et Adiabenos superavit Arabasque interiores ita cecidit, ut regionem eorum Romanam provinciam faceret.
<i>Vict.</i> 172	877	200	Severus II et Victorinus
<i>Vict.</i> 173	878	201	Fabianus et Mucianus
<i>Hier.</i> a. 2216	879		His cons. thermae Severianae apud Antiochiam et Romae factae, et Septizodium instructum est.

851 anno *M* fuerunt *om. M* 852 presens *M* gordianus] *P cum Prosp. et Vict.* cordianus *M*
 853 *om. M* 855 *om. M* 856 marcellus *M* 859, 860 *om. M* 862 duobus Silanis *Victorius*
 864 *om. M* 865 ambrosianus *M* 866 uii *om. M* 867 pertina] *P^aM.* helvius pertina] *P^b ex*
Hier. Aelius Pertina] *Cusp.* 869 aper *M* 871 *om. M* 873, 874 *om. M* 874 scoturninus *P*
 876 pasthos *M* romam *M* 878 mutianus *M* 879 thermae *M* antiochiam *P* septizodium *C.*
 septizodium *rel* septizonium *libri Hier.*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 174	880	202	Severus III et Antoninus
<i>Vict.</i> 175	881	203	Geta et Plautianus
<i>Vict.</i> 176	882	204	Chilo et Libo
<i>Vict.</i> 177	883	205	Antoninus II et Geta II
<i>Vict.</i> 178	884	206	Albinus et Aelianus
<i>Vict.</i> 179	885	207	Aper et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2224	886		His cons. Severus in Britannos bellum movit. ubi ut receptas provincias ab incursione barbarica faceret securiores, vallum per CXXXII passuum milia a mari ad mare duxit.
<i>Vict.</i> 180	887	208	Antoninus III et Geta III
<i>Vict.</i> 181	888	209	Pompeianus et Avitus
<i>Hier.</i> a. 2224	889		His cons. Tertullianus Afer Christianorum scriptor celeberrimus habetur.
<i>Vict.</i> 182	890	210	Faustinus et Rufus
<i>Hier.</i> a. 2224	891		His cons. Origenes scriptor Alexandriae studiis eruditur.
<i>Vict.</i> 183	892	211	Gentianus et Bassus
<i>Hier.</i> a. 2226	893		His cons. Severus imperator Eboraci in Britannia moritur. cui successit ANTONINVS CARACALLA Severi filius, qui regnavit annis VII. sub quo hi consules fuerunt. XVIII.
<i>Vict.</i> 184	894	212	Duo et Aspri
<i>Vict.</i> 185	895	213	Antoninus et Balbinus
<i>Vict.</i> 186	896	214	Messala et Sabinus
<i>Hier.</i> a. 2229	897		His cons. Antoninus Caracalla cognominatur propter genus vestis, quod Romae erogaverat.
<i>Vict.</i> 187	898	215	Laetus et Caerealis
<i>Vict.</i> 188	899	216	Sabinus II et Venustus
	900		His cons. Antoninus Romae thermas sui nominis aedificavit.
<i>Vict.</i> 189	901	217	Praesens et Extricatus
<i>Vict.</i> 190	902	218	Antoninus et Adventus
<i>Hier.</i> a. 2233	903		His cons. Antoninus interficitur inter Edessam et Carras anno aetatis XLIII. cui successit MACRINVS praefecturam praetorianam gerens; regnavit autem ann. I. sub quo hi consules fuerunt. XVIII.
<i>Vict.</i> 191	904	219	Antoninus II et Sacerdos
<i>Hier.</i> a. 2234	905		His cons. Macrinus occiditur in Archelaide. cui successit M. AVRELIVS ANTONINVS, qui regnavit ann. III. sub quo hi consules fuerunt. XX.
<i>Vict.</i> 192	906	220	Antoninus III et Comazon
<i>Vict.</i> 193	907	221	Gratus et Seleucus
<i>Hier.</i> a. 2235	908		His cons. Heliogabalum templum Romae aedificatur.
<i>Vict.</i> 194	909	222	Alexander et Augustus
<i>Hier.</i> a. 2237	910		His cons. in Palaestina Nicopolis quae prius Emmaus vocabatur urbs condita est.

881 *om. M*   883 *om. M*   884 haelianus *P*¹   887 *om. M*   890 *om. M*   Rufino *Victorius*
 891 *origenis C*   893 *britannia P*   894 *aspiri M, aspari Cusp.*   895 *om. M*   897—902 *om. M*
 903 *praetorianam M*   905 *marinus C*   *archelaidae C*   907 *seleucius P*¹   908 *haeliogabalum C*
 910 *palestina C*   *pius M*   *urbis P¹M*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 195	911	223	Maximus et Helianus
<i>Hier.</i> a. 2238	912		His cons. M. Aurelius Antoninus Romae occiditur tumultu militari, cui successit ALEXANDER Mamaeae filius, qui regnavit annis XIII. sub quo hi consules fuerunt. XXI.
<i>Vict.</i> 196	913	224	Iulianus et Crispinus
<i>Hier.</i> a. 2239	914		His cons. Alexander Xerxem regem Persarum vicit.
<i>Vict.</i> 197	915	225	Fuscus et Dexter
<i>Vict.</i> 198	916	226	Alexander II et Marcellus
<i>Vict.</i> 199	917	—	Annianus et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2212	918		His cons. Ulpianus iuris consultus adsector Alexandri insignissimus habetur.
<i>Vict.</i> 200	919	227	Albinus et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2213	920		His cons. Neronianae thermae Alexandrianae vocatae sunt.
<i>Vict.</i> 201	921	228	Modestus et Probus
<i>Vict.</i> 202	922	229	Alexander III et Dio
<i>Vict.</i> 203	923	221	Gratus et Seleucus
<i>Hier.</i> a. 2246	924		His cons. Origenes Alexandriae clarus habetur.
<i>Vict.</i> 204	925	231	Pompeianus et Felicianus
<i>Vict.</i> 205	926	232	Lupus et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2248	927		His cons. Alexander in matrem Mamaeam unice pius fuit et ob hoc cunctis amabilis.
<i>Vict.</i> 206	928	233	Maximus et Paternus
<i>Vict.</i> 207	929	234	Maximus II et Urbanus
<i>Vict.</i> 208	930	235	Severus et Quintianus
<i>Hier.</i> a. 2251. 2252	931		His cons. Alexander occiditur Mogontiaci tumultu militari, cui successit MAXIMINVS regnans annis tribus, primus omnium ex corpore militari imperator electus, sub quo hi cons. fuerunt. XXII.
<i>Vict.</i> 209	932	236	Maximinus et Africanus
<i>Vict.</i> 210	933	237	Perperuus et Cornelianus
<i>Vict.</i> 211	934	238	Pius et Proculus
<i>Hier.</i> a. 2254	935		His cons. Maximinus Aquileiae occiditur, cui successit GORDIANVS, qui regnavit ann. VI. sub quo hi consules fuerunt. XXIII.
<i>Vict.</i> 212	936	239	Gordianus et Aviola
<i>Vict.</i> 213	937	240	Sabinus et Venustus
<i>Hier.</i> a. 2256	938		His cons. Gordiano Romae ingresso Pupienus et Albinus, qui imperium arripuerant, in Palatio occisi sunt.
<i>Vict.</i> 214	939	241	Gordianus II et Pompeianus
<i>Vict.</i> 215	940	242	Atticus et Praetextatus
<i>Vict.</i> 216	941	243	Arrianus et Pappus
<i>Vict.</i> 217	942	244	Peregrinus et Aemilianus
<i>Hier.</i> a. 2257. 2260, 2261	943		His cons. Gordianus admodum adulescens Parthorum natione superata cum victor reverteretur ad patriam, fraude Philippi (praefecti) praetorio haud longe a

912 antoninus *C'* mamae *C'* quo *om.* *M*^o 916 *om.* *M* 918 adsector alexander *M* 920 thermae alexandrianae] *M*, thermae alexandrinae *Cusp. cum Hier.*, *om.* *P*; cf. c. 681. 922 *om.* *M* 923 seleucus *M* 924 origenis *C'* 925 *om.* *M* 927—930 *om.* *M* 927 mammeam *P* 931 mogontiaci] *Hier.*, mogontiaci *C'* 932 *om.* *M* africanus *P* 935 Maximinus *Cusp.*, maximus *M.*, *om.* *P* 937 *om.* *M* 939, 940 *om.* *M* 942 *om.* *M* 943 ppo *M*, ppro *P*

Romano solo interfectus est. Gordiano milites tumulum aedificant supra Eufraten ossibus eius Romam reuectis, cui successit PHILIPPVS, qui regnavit annis VII. qui mox PHILIPPVM FILIVM suum consortem regni facit primusque omnium ex Romanis imperatoribus

a. p. Chr. Christianus fuit, sub quo hi consules fuerunt. **XXIII.**

<i>Vict.</i> 218	944	245	Philippus et Titianus
<i>Vict.</i> 219	945	246	Praesens et Albinus
<i>Vict.</i> 220	946	247	Philippus II et Philippus
<i>Vict.</i> 221	947	248	Philippus III et Philippus II
<i>Vict.</i> 222	948	249	Aemilianus et Aquilinus
<i>Hier.</i> a. 2262	949		His cons. millesimus annus urbis Romae expletus est, ob quam sollemnitatem innumerabiles Philippus cum filio suo bestias in circo magno interfecit ludosque in campo Martio theatrales tribus diebus ac noctibus populo pervigilante celebravit. quadraginta etiam missus natali Romanae urbis cucurrerunt et agon mille annorum actus.
<i>Hier.</i> a. 2264	950		Philippus urbem uominis sui in Thracia construxit.
<i>Vict.</i> 223	951	250	Decius et Gratus
<i>Vict.</i> 224	952	251	Decius II et Rusticus
<i>Hier.</i> a. 2267	953		His cons. Philippus senior Veronae, Romae vero iunior occiditur. his successit DECIUS, qui regnavit anno I mensibus tribus, quantum ad consules autem annum I. sub quo hi consules fuerunt. XXV.
<i>Vict.</i> 225	954	252	Gallus et Volusianus
<i>Eutrop.</i> 9, 4 <i>auct.</i>	955		His cons. Decius lavaera publica aedificavit, quae suo nomine appellari iussit.
<i>Hier.</i> a. 2268 <i>auct.</i>	956		Decius cum filio suo in Abritto Thraciae loco a Gothis occiditur. cui successit GALLVS CVM VOLVSIANO filio, qui regnaverunt annis II et mensibus III, quantum ad consulatum autem annis tantum duobus. sub quibus hi cons. fuerunt. XXVI.
<i>Vict.</i> 226	957	253	Volusianus II et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2269	958		His cons. Novatianus apparuit.
<i>Vict.</i> 227	959	254	Valerianus et Gallienus
	960		His cons. Gallus et Volusianus Terannae interfecti sunt, quibus successerunt VALERIANVS ET GALLIENVS, qui regnaverunt annis XV. sub quibus hi cons. fuerunt. XXVII.
<i>Vict.</i> 228	961	255	Valerianus II et Gallienus II
<i>Vict.</i> 229	962	256	Maximus II et Gabrio
<i>Vict.</i> 230	963	257	Valerianus III et Gallienus III
<i>Hier.</i> a. 2273	964		His cons. Cyprianus, primum rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginiensis episcopus, martyrio coronatur.
<i>Vict.</i> 231	965	258	Tuscus et Bassus

943 tumultum *P*¹ resectis *M* xiii *M*, vi *P*, septem *Cusp.* primumque *P* 945—947 *om.* *M*
 949 in circo] icirco *M* marcio *C* missos *C* 950 trachia *C* 951 grates *C* 952 decius ii *om.* *M*
 953 xxii *om.* *P* 954 callus *P* 955 puplica *M* 956 abritto *C* traciae *M*, tracie *P* loca *M*
 consulatum *C* quibus] quo *M* 957, 958 *om.* *M* 960 terannae *M* xv] vi *M* quibus]
 quo *M* 961 *om.* *M* 962 ii *om.* *M* 963 *om.* *M* 964 ciprianus *M* carthaginiensis *M*
 965 *om.* *M*

	<i>a. p. Chr.</i>		
<i>Hier.</i> a. 2274	966		His cons. Valerianus in Christianos persecutione commota statim a Sapore Persarum rege capitur ibique servitute miserabili consenescit.
<i>Vict.</i> 232	967	259	Aemilianus et Bassus
<i>Vict.</i> 233	968	260	Secularis et Donatus
<i>Vict.</i> 234	969	261	Gallienus III et Gentianus
<i>Vict.</i> 235	970	262	Gallienus V et Victorinus
<i>Vict.</i> 236	971	263	Albinus et Maximus
<i>Hier.</i> a. 2279. 2280	972		His cons. Graccia Macedonia Pontus Asia depopulata per Gothos, aliasque provincias barbarorum quassavit inruptio.
<i>Vict.</i> 237	973	264	Gallienus VI et Saturninus
<i>Vict.</i> 238	974	265	Valerius et Lucillus
<i>Vict.</i> 239	975	266	Gallienus VII et Sabinillus
<i>Vict.</i> 240	976	267	Paternus et Archisilaus
<i>Vict.</i> 241	977	268	Paternus II et Marinus
<i>Vict.</i> 242	978	269	Claudius et Paternus
<i>Hier.</i> a. 2285	979		His cons. Gallienus Mediolani occiditur. cui successit CLAUDIVS, qui regnavit anno I mensibus VIII. sub quo hi consules fuerunt. XXVIII.
<i>Vict.</i> 243	980	270	Antiochianus et Orphitus
<i>Vict.</i> 244	981	271	Valerianus et Bassus
<i>Hier.</i> a. 2287	982		His cons. Claudius barbaros vastantes repellit
<i>Hier.</i> a. 2287	983		et Sirmi moritur. huic successit QVINTILLVS Claudii frater a senatu Augustus appellatus, qui XVII imperii sui die Aquileiae occiditur.
<i>Hier.</i> a. 2287	984		Post quem AVRELIANVS factus est imperator, qui regnavit annis V mensibus VI. sub quo hi consules fuerunt. XXVIII.
<i>Vict.</i> 245	985	272	Quietus et Voldumianus
<i>Vict.</i> 246	986	273	Tacitus et Placidianus
<i>Vict.</i> 247	987	274	Aurelianus et Capitolinus
<i>Hier.</i> a. 2290	988		His cons. Aurelianus Romae triumphantem captivi Tetricus et Zenobia praecesserunt.
<i>Vict.</i> 248	989	275	Aurelianus II et Marcellus
<i>Hier.</i> a. 2291	990		His cons. Aurelianus templum Soli aedificavit, Romam firmioribus muris vallat.
<i>Vict.</i> 249	991	277	Probus et Paulinus
<i>Vict.</i> 250	992	278	Probus II et Paternus II
<i>Hier.</i> a. 2292	993		His cons. inter Constantinopolim et Heracliam Aurelianus occiditur. cui successit TACITVS, qui regnavit mensibus VI. sub quo hi consules fuerunt. XXX.
<i>Vict.</i> 251	994	279	Probus III et Paternus III
<i>Hier.</i> a. 2293	995		His cons. Tacitus in Ponto occisus est et optinuit FLORIANVS imperium diebus LXXXVIII.
<i>Hier.</i> a. 2293	996		Hoc quoque apud Tarsim interfecto PROBVS factus est impera-

966—970 *om. M*   972 barbarorumque quass. *M*   973 *ni om. M*   974—977 *om. M*
 974 Valeriano *Victorius*   979 mediolano *P*, mediolano *M*   annum *C*   980 *om. M*   983 cladii *M*
 986—988 *om. M*   989 aurelius et *M*   992 *om. M*   993 aurelius *M*   994 probus ii et paternus *M*
 995 lxxviii *M*

a. p. Chr.

			tor, qui regnavit annis VI mensibus III. sub quo hi consules fuerunt.	XXXI.
<i>Vict.</i> 252	997	280	Messala et Gratus	
<i>Hier.</i> a. 2294	998		His cons. Galliae, quae fuerant a barbaris occupatae, a Probo Romano restituantur imperio.	
<i>Vict.</i> 253	999	281	Probus III et Tiberianus	
<i>Vict.</i> 254	1000	282	Probus V et Victorinus	
<i>Hier.</i> a. 2295	1001		His cons. insana Manichaeorum haeresis exorta est.	
<i>Vict.</i> 255	1002	283	Carus et Carinus	
<i>Vict.</i> 256	1003	284	Carus II et Numerianus	
<i>Vict.</i> 257	1004	285	Diocletianus et Aristobolus	
<i>Hier.</i> a. 2299	1005		His cons. Probus apud Sirmium tumultu militari in turre quae vocatur Ferrata occiditur. cui successit CARVS CVM filiis suis CARINO ET NUMERIANO, qui regnaverunt annis duobus. sub quibus hi consules fuerunt.	XXXII.
<i>Vict.</i> 258	1006	286	Maximus et Aquilinus	
<i>Hier.</i> a. 2300	1007		His cons. cum Carus devictis Parthis castra supra Tigridem possisset, fulmine ictus interiit.	
<i>Vict.</i> 259	1008	287	Diocletianus II et Maximianus	
<i>Hier.</i> a. 2301. 2302	1009		His cons. Numerianus occiditur. Carinus apud Margum proelio victus interiit, post quos DIOCLETIANVS Dalmata suscepit imperium, qui regnavit annis XX. sub quo hi consules fuerunt.	XXXIII.
<i>Vict.</i> 260	1010	288	Maximianus II et Ianuarius	
<i>Vict.</i> 261	1011	289	Bassus et Quintianus	
<i>Hier.</i> a. 2303	1012		His cons. Diocletianus in consortium regni Herculium Maximianum adsumit.	
<i>Vict.</i> 262	1013	290	Diocletianus III et Maximianus III	
<i>Vict.</i> 263	1014	291	Tiberianus et Dio	
<i>Vict.</i> 264	1015	292	Annibalianus et Asclepiodotus	
<i>Vict.</i> 265	1016	293	Diocletianus III et Maximianus III	
<i>Vict.</i> 266	1017	294	Constantius et Maximus	
<i>Vict.</i> 267	1018	295	Tuscus et Anulinus	
<i>Vict.</i> 268	1019	296	Diocletianus V et Constantius II	
<i>Vict.</i> 269	1020	297	Maximianus V et Maximus II	
<i>Vict.</i> 270	1021	298	Faustus et Gallus	
<i>Hier.</i> a. 2312	1022		His cons. primus Diocletianus adorari se iussit ut deum et gemmas vestibus calciamentisque conseruit, cum ante eum omnes imperatores in modum iudicum salutarentur et chlamydem tantum purpuream a privato habitu plus haberent.	
<i>Vict.</i> 271	1023	299	Diocletianus VI et Maximianus VI	
<i>Vict.</i> 272	1024	300	Constantius III et Maximus III	

998 galliae] gratus *M*   999 *om. M*   1001 manicheorum *C*   1003 carus ii et *om. M*
 1004 diocletianus *om. M*   1007 trigidem *M*   1008 dioclitianus *M*   1009 dioclitianus *M*   1012 dioclitianus *M*   1013 *om. M*   dioclecianus *P*   1015—1019 *om. M*   1016 dioclecianus *P*   1020 *habet Cusp. omnino ex cod., om. C*   1022 dioclitianus *M*   chlamydem tantum *M Cusp. cum Hier., tantum clamydem P*   purpuream *M*, purpuream *P*   habito *P*   1023 *om. M*   dioclecianus *P*   maximianus *P*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 273	1025	301	Titianus et Nepotianus
<i>Vict.</i> 274	1026	302	Constantius III et Maximus III
<i>Hier.</i> a. 2317	1027		His cons. LX milia Alamannorum caesa sunt.
<i>Vict.</i> 275	1028	303	Dioeletianus VII et Maximianus VII
<i>Vict.</i> 276	1029	304	Dioeletianus VIII et Maximianus VIII
<i>Vict.</i> 277	1030	305	Constantius V et Maximus V
<i>Vict.</i> 278	1031	306	Constantius VI et Maximus VI
<i>Hier.</i> a. 2320	1032		His cons. Dioeletianus et Maximianus Augg. insigni pompa Romae triumpharunt. antecedentibus currum eorum Narsei coniuge sororibus liberis et omni pompa, qua Parthos spoliaverunt.
<i>Vict.</i> 279	1033	307	Dioeletianus VIII et Constantinus
<i>Vict.</i> 280	1034	308	Dioeletianus X et Maximus VII
<i>Hier.</i> a. 2321. 2322: <i>En-</i> <i>trop.</i> 9, 27. 10, 1	1035		His cons. Dioeletianus Nicomediae, Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt ob aetatis defectum et creati sunt CONSTANTIVS ET GALERIVS. sed Constantius tantum Augusti dignitate contentus cum esset otiosus, anni ipsius adscribuntur filio eius CONSTANTINO, qui natus dicitur ex Helena concubina, qui regnavit annis XXX mensibus X. sub quo hi consules fuerunt.
			XXXIII.
<i>Vict.</i> 281	1036	309	p. c. Dioeletiani X et Maximi VII
<i>Vict.</i> 282	1037	310	II p. c. Dioeletiani X et Maximi VII
<i>Vict.</i> 283	1038	311	Maximus VIII et Licinius
<i>Vict.</i> 284	1039	312	Constantinus II et Licinius II
<i>Vict.</i> 285	1040	313	Constantinus III et Licinius III
<i>Vict.</i> 286	1041	314	Volusianus et Amianus
<i>Vict.</i> 287	1042	315	Constantinus IIII et Licinius IIII
<i>Vict.</i> 288	1043	316	Sabinus et Rufus
<i>Vict.</i> 289	1044	317	Gallicanus et Bassus
<i>Vict.</i> 290	1045	318	Licinius V et Crispus
<i>Vict.</i> 291	1046	319	Constantinus V et Licinius Caes.
<i>Vict.</i> 292	1047	320	Constantinus VI et Constantius Caes.
<i>Vict.</i> 293	1048	321	Crispus II et Constantius Caes. II.
<i>Vict.</i> 294	1049	322	Probianus et Iulianus
<i>Vict.</i> 295	1050	323	Severus et Rufinus
<i>Vict.</i> 296	1051	324	Crispus III et Constantius III
<i>Vict.</i> 297	1052	325	Paulinus et Iulianus
<i>Vict.</i> 298	1053	326	Constantinus VII et Constantius IIII
<i>Vict.</i> 299	1054	327	Constantius V et Maximus
<i>Vict.</i> 300	1055	328	Ianuarinus et Iustus
<i>Hier.</i> a. 2342	1056		His cons. vicennalia Constantini Nicomediae acta et sequenti anno Romae edita.

1026 *om. M* 1028 maximus *P* nii *om. M* 1029 *om. M* dioeletianus *P* 1031 *om. M*
 1032 omni pompa] omni praeda *Hier.* spoliaverunt] *Hier.*, expoliaverunt *M^a*, expoliaverant *M^b*, expoliave-
 rantur *P* 1033 dioeletianus *P* 1034 dioeletianus (dioeletianus *P*) x *om. M* 1035 dioeletianus *P*
 effectum *M* 1036 dioeletiani *P* nii *om. M* 1037 h p c *M* maximi x *P* 1038—1042 *om. M*
 1040 Licinius iii *Cusp.*, licinius (*om.* iii) *P* 1043 rufinus *P* 1044—1048 *om. M* 1047 Con-
 stantinus Caes. *Cusp.* 1048 Constantinus Caesar ii *Cusp.* 1050, 1051 *om. M* 1051 Constantinus
 Caes. iii *Cusp.* 1052 iulianus] constantius *M* 1053, 1054 *om. M* et constantius iii *P*, et Con-
 stantius Caes. *Cusp.* et sic fere *Prosp. Vict.* 1055 ianuarinus *M Cusp.*

	<i>a. p. Chr.</i>		
<i>Vict.</i> 301	1057	329	Constantinus VIII et Constantius VI
<i>Vict.</i> 302	1058	330	Constantius VII et Symmachus
<i>Vict.</i> 303	1059	331	Bassus et Ablabius
<i>Vict.</i> 304	1060	332	Pacatianus et Hilarianus
<i>Hier.</i> a. 2316;	1061		His cons. civitas, quae prius Byzantium dicta est, mutato
<i>Entrop.</i> 10, 8			nomine a Constantino Constantinopolis dedicatur.
<i>Vict.</i> 305	1062	333	Dalmatius et Zenophilus
<i>Vict.</i> 306	1063	334	Optatus et Paulinus
<i>Vict.</i> 307	1064	335	Constantius et Albinus
<i>Vict.</i> 308	1065	336	Nepotianus et Facundus
<i>Vict.</i> 309	1066	337	Felicianus et Titianus
<i>Vict.</i> 310	1067	338	Ursus et Polemius
<i>Vict.</i> 311	1068	339	Constantius II et Constans
<i>Hier.</i> a. 2353	1069		His cons. Constantinus imp. dum bellum pararet in Persas, in
			Aeyrone villa publica iuxta Nicomediam moritur anno aetatis
			LXVI. post quem tres liberi eius, id est CONSTANTINVS,
			CONSTANTIVS ET CONSTANS, qui regnaverunt annis
			XXIII mensibus V diebus XXIII. sub quibus hi consules
			fuērunt. XXXV.
<i>Vict.</i> 312	1070	340	Aeyndinus et Proculus
<i>Vict.</i> 313	1071	341	Marcellinus et Probinus
<i>Vict.</i> 314	1072	342	Constantius III et Constans II
<i>Hier.</i> a. 2356	1073		His cons. Constantinus bellum fratri Constantio inferens
			iuxta Aquileciam Alsaē occiditur.
<i>Vict.</i> 315	1074	343	Placidus et Romulus
<i>Vict.</i> 316	1075	344	Leontius et Salustius
<i>Hier.</i> a. 2358	1076		His cons. Franci a Constante perdomiti in pacem recepti
			sunt.
<i>Vict.</i> 317	1077	—	Constantius III et Constans III
<i>Vict.</i> 318	1078	345	Amantius et Albinus
<i>Vict.</i> 319	1079	346	p̄. c. Amantii et Albini
<i>Vict.</i> 320	1080	347	Rufinus et Eusebius
<i>Hier.</i> a. 2361	1081		His cons. magis rei publicae expensis in Seleucia
			Syriae portus efficitur.
<i>Vict.</i> 321	1082	348	Philippus et Sallia
<i>Hier.</i> a. 2362	1083		His cons. solis facta defectio.
<i>Vict.</i> 322	1084	349	Limenius et Catulinus
<i>Vict.</i> 323	1085	350	Sergius et Nigridianus
<i>Hier.</i> a. 2366	1086		His cons. Constans haud longe ab Hispania in castro
			eui Helenae nomen est interficitur anno aetatis XXX
			et Constantius remansit in regno.
<i>Vict.</i> 324	1087	351	p. c. Sergii et Nigriniani
<i>Vict.</i> 325	1088	352	Constantius V et Constans Caes.

1057—1061 *om. M*   1061 *bizantium P*   1066 *felicis M*   1068 *constantius ii om. M*
 1069 *impedumpellum M*   *acyne M*   *iusta M*   *moritur annis lxvii M*   1072 *om. M*   1075 *leoneius P*
 1076 *repti M*   1077 *habent P Cusp., om. M*   1083 *om. M*   1085 *nigridianus M, Nigriniano Victorius*
 1086 *hispania M*   1087 *nigriniani M cum Victorio, nigridiani P, nigrianus Cusp.*   1088 *n om. M*
 et Constantius iunior *Cusp.*

		<i>a. p. Chr.</i>			
<i>Vict.</i> 326	1089	353	Constantius VI et Constans Caes. II		
<i>Vict.</i> 327	1090	354	Constantius VII et Constans Caes. III		
<i>Vict.</i> 328	1091	355	Arbitrio et Lollianus		
<i>Hier.</i> a. 2370	1092		His cons. Victorinus rhetor et Donatus grammaticus Romae insignes habentur.		
<i>Vict.</i> 329	1093	356	Constantius VIII et Iulianus Caes.		
<i>Vict.</i> 330	1094	357	Constantius VIII et Iulianus Caes. II		
	1095		His cons. magnae Alamannorum copiae apud Argentoratum oppidum Galliarum deletae sunt.		
<i>Vict.</i> 331	1096	358	Titianus et Caerealis		
<i>Vict.</i> 332	1097	359	Eusebius et Hypatius		
<i>Vict.</i> 333	1098	360	Constantius X et Iulianus Caes. III		
<i>Hier.</i> a. 2372	1099		His cons. Honoratus nomine primus Constantinopoli praefectus urbi esse coepit.		
<i>Vict.</i> 334	1100	361	Taurus et Florentius		
<i>Vict.</i> 335	1101	362	Mamertinus et Nevitta		
<i>Hier.</i> a. 2377	1102		His cons. Constantius Mopsocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur anno aetatis XLVI. cui successit IULIANVS qui regnavit annum I. sub quo hi consules fuerunt. XXXVI.		
<i>Vict.</i> 336	1103	363	Iulianus III et Sallustius		
<i>Hier.</i> a. 2379	1104		His cons. Iulianus post victoriam apud Persas occiditur anno aetatis XXXII. post quem sequenti die Iovianus ex primicerio domesticorum factus est imperator. qui regnavit mensibus VIII. sub quo hi consules fuerunt. XXXVII.		
<i>Vict.</i> 337	1105	364	Iovianus et Varronianus		
<i>Hier.</i> a. 2380	1106		His cons. Iovianus imp. moritur anno aetatis XXXIII. post quem VALENTINIANVS tribunus scutariorum apud Nicacam Augustus appellatus fratrem VALENTEM Constantinopoli in communionem adsumit imperii. qui regnavit annis XIII mensibus V. sub quo hi consules fuerunt. XXXVIII.		
<i>Vict.</i> 338	1107	365	Valentinianus et Valens		
<i>Vict.</i> 339	1108	366	Gratianus et Gadaulaifus		
<i>Vict.</i> 340	1109	367	Lubicinus et Iovinus		
<i>Hier.</i> a. 2383	1110		His cons. Gratianus Valentiniani filius Ambianis imperator factus est.		
<i>Hier.</i> a. 2383	1111		Apud Atrabatas lana caelo pluviae mixta defluxit.		
<i>Vict.</i> 341	1112	368	Valentinianus II et Valens II		
<i>Vict.</i> 342	1113	369	Valentinianus n. p. et Victor		
<i>Vict.</i> 343	1114	370	Valentinianus III et Valens III		
<i>Vict.</i> 344	1115	371	Gratianus II et Probus		
<i>Vict.</i> 345	1116	372	Modestus et Arintheus		
<i>Vict.</i> 346	1117	373	Valentinianus III et Valens III		
<i>Hier.</i> a. 2389	1118		His cons. Saxones caesi Deusone in regione Francorum.		

1089. 1090 *om. M* 1089 et Constantius Caes. II *Cusp.* 1090 et Constantius III *Cusp.* 1091 Arbitrione *Victorius* 1093 IIII *om. M* 1094 *om. M* 1095 delecte *M* 1097 hipatius *M* 1098 III *om. M* 1102 cilitiam *P* xlii] xlv *Hier.* annis *M* 1103 salustius *M* 1104 xxxiii *M* 1105 varonianus *M* 1106 scutariorum *P* niceam *C* fratrem *M^a* communitio *M* 1107 valentinianus] valentinus *M* 1113. 1114 *om. M* 1117 *om. M* 1118 caeso *M* franchorum *P*

<i>Hier.</i> a. 2389	1119		Burgundionum LXXX fere milia, quot nunquam antea, ad Rhenum descenderunt.
<i>Hier.</i> a. 2389	1120		Glearchus praefectus urbi Constantinopolim necessariam <i>a. p. Chr.</i> aquam et quam diu civitas optabat induxit.
<i>Vict.</i> 317	1121	374	Gratianus III et Equitius
<i>Vict.</i> 318	1122	375	p. c. Gratiani III et Equitii
<i>Vict.</i> 349	1123	376	Valens V et Valentinianus
<i>Hier.</i> a. 2391	1124		His cons. Valentinianus apoplexi Brigitione moritur. post quem Gratianus adsumpto imperio Valentiniano fratre cum patre Valente regnat.
<i>Vict.</i> 350	1125	377	Gratianus III et Merobaudes
<i>Hier.</i> a. 2393	1126		His cons. Alamannorum circiter XXX milia apud Argentariam oppidum Galliarum caesa.
<i>Hier.</i> a. 2393	1127		Gothi diffunduntur in Thracia.
<i>Vict.</i> 351	1128	378	Valens VI et Valentinianus II
<i>Hier.</i> a. 2395	1129		His cons. a Gothis in Thracia Valentis trucidatur exercitus. ipse quoque imperator incensa domo. ubi se occultaverat. igne combustus est.
<i>Prosp.</i> 1170	1130		Cui successit in Oriente Theodosius Theodosii filius, quem sibi in consortium Gratianus ascivit.
<i>Prosp.</i> 1167 <i>auct.</i>	1131		GRATIANVS itaque cum iam XIII regnaret annis. CVM THEODOSIO regnat annis VI. sub quibus hi consules fuerunt.
			XXXVIII.
<i>Vict.</i> 352	1132	379	Ausonius et Olybrius
<i>Vict.</i> 353	1133	380	Gratianus V et Theodosius
<i>Prosp.</i> 1173	1134		His cons. Ambrosius episcopus de Christiana fide multa sublimiter scribit.
<i>Vict.</i> 354	1135	381	Siagrius et Eucherius
<i>Prosp.</i> 1175	1136		His cons. Martinus episcopus Turonum Galliae civitatis clarus habetur.
<i>Vict.</i> 355	1137	382	Antonius et Siagrius
<i>Prosp.</i> 1177 <i>mut.</i>	1138		His cons. Athanaricus rex Gothorum Constantinopolim venit ibique vitam exegit.
<i>Vict.</i> 356	1139	383	Merobaudes II et Saturninus
<i>Prosp.</i> 1179	1140		His cons. Arcadius Theodosii imp. filius Augustus appellatur.
<i>Vict.</i> 357	1141	384	Ricimer et Glearchus
<i>Prosp.</i> 1183	1142		His cons. Gratianus apud Lugdunum captus occiditur.
<i>Prosp.</i> 1184	1143		Residui VALENTINIANVS ET THEODOSIVS regnant annis VIII. sub quibus hi consules fuerunt.
			XL.
<i>Vict.</i> 358	1144	385	Arcadius et Bauto
<i>Prosp.</i> 1186	1145		His cons. Hieronymus presbyter in Bethleem positus toto mundo mirabilis habetur.
<i>Vict.</i> 359	1146	386	Honorius n. p. et Euhodius

1119 burgundionum *P Cusp.* quod *C* 1120 clearens *C* constantinopoli *M Cusp.* et *om. M*
 1126 alemannorum *M* 1127 tracía *C* 1128 et *om. M* 1129 a *om. C* tracía *C* trucidatus *M*
 1131 iam *om. P* xiiii] *P*, xxxi *M* iii sub quo *M* 1134 scribitur *P* 1135 entherius *M*
 1136 clarus *M* 1141 glearens *P^a* 1145 hieronimus *C* bethlehem *M*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 360	1147	387	Valentinianus III et Eutropius
<i>Vict.</i> 361	1148	388	Theodosius II et Cynegius
<i>Vict.</i> 362	1149	389	Timasius et Promotus
<i>Vict.</i> 363	1150	390	Valentinianus III et Neoterius
<i>Vict.</i> 364	1151	391	Tirianus et Symmachus
<i>Vict.</i> 365	1152	392	Arcadius II et Rufinus
<i>Prosp.</i> 1197	1153		His cons. Valentinianus vitæ taedio apud Viennam laqueo periit.
<i>Prosp.</i> 1198	1154		THEODOSIUS cum iam per XIII annos regnaret, CVM AR- CADIO ET HONORIO regnat annis tribus. sub quibus hi consules fuerunt. XLI.
<i>Vict.</i> 366	1155	393	Theodosius III et Abundantius
<i>Vict.</i> 367	1156	394	Arcadius III et Honorius II
<i>Prosp.</i> 1201	1157		His cons. Iohannes monachus gratia divina praeditus Theodosium consulentem de eventu belli, quod ad- versum Eugenium movebat, victorem fore pronuntiat.
<i>Vict.</i> 368	1158	395	Olybrius et Probius
<i>Prosp.</i> 1203	1159		His cons. Theodosius Eugenium tyrannum vincit et perimit.
<i>Prosp.</i> 1204	1160		Augustinus beati Ambrosii discipulus multa facundia doctri- naque excellens Hippone Regio in Africa episcopus ordinatur.
<i>Prosp.</i> 1205	1161		Hoc tempore Claudianus poeta insignis habetur.
<i>Prosp.</i> 1206	1162		Theodosius imp. Mediolani moritur.
<i>Prosp.</i> 1207	1163		Post quem ARCADIVS, cum iam regnasset annis XII. CVM fratre HONORIO regnat annis XIII. sub quo hi consules fuerunt. XLII.
<i>Vict.</i> 369	1164	396	Arcadius III et Honorius III
<i>Vict.</i> 370	1165	397	Caesarius et Atticus
<i>Vict.</i> 371	1166	398	Honorius III et Eutychianus
<i>Vict.</i> 372	1167	399	Manlius et Theodorus
<i>Vict.</i> 373	1168	400	Stilicho et Aurelianus
<i>Prosp.</i> 1218	1169		His cons. Gothi Halarico et Radagaiso regibus ingrediun- tur Italian.
<i>Vict.</i> 374	1170	401	Vincentius et Fravita
<i>Vict.</i> 375	1171	402	Arcadius V et Honorius V
<i>Prosp.</i> 1222 <i>mut.</i>	1172		His cons. Pollentiae Stiliconem cum exercitu Romano Gothi victum acie fugaverunt.
<i>Vict.</i> 376	1173	403	Theodosius Aug. I et Rumoridus
<i>Vict.</i> 377	1174	404	Honorius VI et Aristenetus
<i>Vict.</i> 378	1175	405	Stilico II et Anthemius
<i>Vict.</i> 379	1176	406	Arcadius VI et Probus
<i>Prosp.</i> 1230	1177		His cons. Vandali et Alani transiecto Rheno Gallias in- traverunt.
<i>Vict.</i> 380	1178	407	Honorius VII et Theodosius II
<i>Vict.</i> 381	1179	408	Bassus et Philippus

1150 *om. M*   *iii P*   1151 *ticianus M*   1153 *uennam M*   1154 *annis] annos P*   *tribus]*
Cassiodorus cum Prospero (c. p. 116), duobus C Cusp.   1156 *arcadius M*   1157 *diuina M Cusp., om. P*
1158 *olibrinus M*   *Probius Victorius.*   1159 *tyrannum M*   1160 *discipulis P*   *ypnone C*   1163 *quem]*
quam M   1164 *Honorius iii Cusp. cum Vict., honorius ii C*   1165 *caesarius et atticus M*   1166 *eutychia-*
mus M   1167 *Mallio (et ins. Victorii libri praeter optimum) Theodoro v. c. Vict.*   1169 *ragadaiso P*
regibus C, ducibus Prosp.   1172 *hos M*   *acie M*   1175 *stilicho M*   1176 *ui om. M*   1177 *reno C*

<i>Prosp.</i> 1234	1180		His cons. Arcadius imp. Constantinopoli moritur.
<i>Prosp.</i> 1235	1181		HONORIVS CVM THEODOSIO fratris filio regnat annis XV. sub quibus hi consules fuerunt. XLIII.
		<i>a. p. Chr.</i>	
<i>Vict.</i> 382	1182	409	Honorius VIII et Theodosius III
<i>Prosp.</i> 1237	1183		His cons. Vandali Hispanias occupaverunt.
<i>Vict.</i> 383	1184	410	Varan et Tertullus
<i>Prosp.</i> 1240 <i>auct.</i>	1185		His cons. Roma a Gothis Halarico duce capta est. ubi elementer usi victoria sunt.
<i>Vict.</i> 384	1186	411	Theodosius Aug. III cons.
<i>Vict.</i> 385	1187	412	Honorius VIII et Theodosius V
<i>Prosp.</i> 1246	1188		His cons. Gothi rege Ataulpho Gallias intraverunt.
<i>Vict.</i> 386	1189	413	Lucius v. c. cons.
<i>Prosp.</i> 1250	1190		His cons. Burgundiones partem Galliae Rheno tenere coniunctam.
<i>Vict.</i> 387	1191	414	Constantius et Constans
<i>Vict.</i> 388	1192	415	Honorius X et Theodosius VI
<i>Vict.</i> 389	1193	416	Theodosius VII et Pallidus
<i>Prosp.</i> 1259	1194		His cons. Gothi placati Constantio Placidiam reddiderunt. cuius nuptias promeretur.
<i>Vict.</i> 390	1195	417	Honorius XI et Constantius II
<i>Vict.</i> 391	1196	418	Honorius XII et Theodosius VIII
<i>Vict.</i> 392	1197	419	Monaxius et Plinta
<i>Vict.</i> 393	1198	420	Theodosius VIII et Constantius III
<i>Prosp.</i> 1273	1199		His cons. Constantius ab Honorio in societatem regni recipitur.
<i>Vict.</i> 394	1200	421	Agricola et Eustathius
<i>Prosp.</i> 1276	1201		His cons. Constantius imp. moritur.
<i>Vict.</i> 395	1202	422	Honorius XIII et Theodosius X
<i>Prosp.</i> 1278	1203		His cons. exercitus ad Hispanias contra Vandalos mis- sus est.
<i>Vict.</i> 396	1204	423	Marinianus et Aselepiodotus
<i>Prosp.</i> 1280 <i>auct.</i>	1205		His cons. Placidia Augusta a fratre Honorio ob suspicio- nem invitatorum hostium cum Honorio et Valentiniano filiis ad Orientem mittitur.
<i>Prosp.</i> 1282	1206		Honorius moritur.
<i>Prosp.</i> 1283	1207		Et solus THEODOSIVS Romanum imperium tenet annis XXVII. sub quo hi consules fuerunt. XLIIII.
<i>Vict.</i> 397	1208	424	Castinus et Victor
<i>Prosp.</i> 1286	1209		His cons. Theodosius Valentinianum consobrinum Cae- sarem facit et cum Augusta matre ad recipiendum occidentale mittit imperium.
<i>Vict.</i> 398	1210	425	Theodosius XI et Valentinianus Caesar.
<i>Prosp.</i> 1288	1211		His cons. Iohannem tyrannum Valentinianus imp. extinxit Hunosque, qui in Italia erant Iohanni praesidio, per Aetium mira felicitate dimovit.
<i>Vict.</i> 399	1212	426	Theodosius XII et Valentinianus II

1181 quo *M*   1183 hispanias *M*   1186 cons. *C*   1188 ataulpho *M*   1189 cons. *P*
1196 horius *P*   1199 Constantius *om. M., add. post recipitur Cusp.*   1200 eustathius *M Cusp.*
1203 ab hispania *M*   vandalos *M*   1205 Honorio *Prosper*   filius *M*   1211 etima *M*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 400	1213	427	Hierius et Ardabures
<i>Prosp.</i> 1294	1214		His cons. Bonifatius Africam tenenti infauste bellum ingeritur.
<i>Prosp.</i> 1295 <i>auct.</i>	1215		Gens Vandalorum a Gothis exclusa de Hispaniis ad Africam transit.
<i>Vict.</i> 401	1216	428	Felix et Taurus
<i>Prosp.</i> 1298	1217		His cons. Aetius multis Francis ceteris quam occupaverant propinquam Rheno partem recipit Galliarum.
<i>Vict.</i> 402	1218	429	Florentius et Dionysius
<i>Vict.</i> 403	1219	430	Theodosius XIII et Valentinianus III
<i>Vict.</i> 404	1220	431	Bassus et Antiochus
<i>Vict.</i> 405	1221	432	Aetius et Valerius
<i>Vict.</i> 406	1222	433	Theodosius XIII et Maximus
<i>Vict.</i> 407	1223	434	Aspar et Ariovindus
<i>Vict.</i> 408	1224	435	Theodosius XV et Valentinianus III
<i>Prosp.</i> 1321	1225		His cons. pax facta cum Vandalis data eis ad habitandum Africae portione.
<i>Prosp.</i> 1322	1226		Gundicharium Burgundionum regem Aetius bello subegit pacemque ei reddidit supplicanti, quem non multo post Hunni peremerant.
<i>Vict.</i> 409	1227	436	Hisidorus et Senator
<i>Vict.</i> 410	1228	437	Aetius II et Sigisvultus
<i>Prosp.</i> 1328	1229		His cons. Valentinianus Aug. ad Theodosium principem Constantinopolim proficiscitur filiamque eius in matrimonium accipit.
<i>Vict.</i> 411	1230	438	Theodosius XVI et Faustus
<i>Vict.</i> 412	1231	439	Theodosius XVII et Festus
<i>Prosp.</i> 1335	1232		His cons. bellum adversus Gothos Hunis auxiliariis geritur et Litorius dux Romanus ab eis capitur.
<i>Prosp.</i> 1336	1233		Ginsericus, de cuius amicitia nihil metuebatur, Carthaginem dolo pacis invadit.
<i>Vict.</i> 413	1234	440	Valentinianus Aug. V et Anatolius
<i>Prosp.</i> 1342	1235		His cons. Ginsericus Siciliam graviter affligit.
<i>Vict.</i> 414	1236	441	Cyrus v. c. cons.
<i>Prosp.</i> 1344	1237		His cons. Theodosius imp. bellum contra Vandalos inefficaciter movit.
<i>Vict.</i> 415	1238	442	Dioseorus et Eudoxius
<i>Prosp.</i> 1346	1239		His cons. Huni Thracias et Hillyricum saeva populatione vastarunt.
<i>Prosp.</i> 1347	1240		Cum Ginserico ab Augusto Valentiniano pax confirmata et certis spatiis Africa inter utrosque divisa est.
<i>Vict.</i> 416	1241	443	Maximus II et Paternus
<i>Vict.</i> 417	1242	444	Theodosius XVIII et Albinus
<i>Prosp.</i> 1353	1243		His cons. Attila rex Hunnorum Bledam fratrem et consortem in regno suo perimit eiusque populos sibi parere compellit.

1214 bonifacio *C* 1218 dionisius *M*, dyonisisius *P* 1224 theosius *P*¹ valerianus *M* 1226 gundicharium *P* burgundionum *P*, burgundionem *M* aetius *M* multi *M* 1229 aug. valentinianus *P*^a
 1232 adnerius *M* auxiliariis *M* 1234 anatholius *M* 1236 cons. *P* 1237 con vandalas *M*
 1239 thracias *M* 1240 affrica *P* 1243 fratrem *onc. M* suum *Prosper* perimit *M* populo *C*
 parere *M*

a. p. Chr.

<i>Vict.</i> 418	1244	445	Valentinianus VI et Nomus
<i>Vict.</i> 419	1245	446	Aetius III et Symmachus
<i>Vict.</i> 420	1246	447	Callopius et Ardabures
<i>Vict.</i> 421	1247	448	Postumianus et Zeno
<i>Vict.</i> 422	1248	449	Asturinus et Protogenes
<i>Vict.</i> 423	1249	450	Valentinianus VII et Avienus
<i>Prosp.</i> 1361	1250		His cons. Theodosius moritur.
<i>Prosp. l. c.</i> <i>auct.</i>	1251		Post quem MARCIANVS adscitur imperio, qui regnavit annis VII. sub quo hi consules fuerunt. XIV.
<i>Vict.</i> 424	1252	451	Marcianus Aug. et Adelphius
<i>Prosp.</i> 1364 <i>auct.</i>	1253		His cons. Romani Aetio duce Gothis auxiliariis contra Attilam in campo Catalaunico pugnauerunt, qui vir- tute Gothorum superatus abcessit.
<i>Vict.</i> 425	1254	452	Herculanus et Asporacius
<i>cf. Vat. ad</i> <i>Prosp.</i> 1365	1255		His cons. Attila redintegratis viribus Aquileiam magna vi dimicans introiit.
<i>Prosp.</i> 1367	1256		Cum quo a Valentiniano imp. papa Leo directus pacem fecit.
<i>Vict.</i> 426	1257	453	Opilio et Vincomalus
<i>Prosp.</i> 1370	1258		His cons. Attila in sedibus suis moritur.
<i>Vict.</i> 427	1259	454	Aetius et Studius
<i>Prosp.</i> 1373	1260		His cons. Aetius patricius in Palatio manu Valentiniani imp. extinctus est, Boetius vero praefectus praetorio amicus eius circumstantium gladiis interemptus.
<i>Vict.</i> 428	1261	455	Valentinianus VIII et Anthemius
<i>Prosp.</i> 1375 <i>auct.</i>	1262		His cons. in campo Martio ab amicis Aetii Valentinianus occiditur, post quem Maximus invadit imperium, qui intra duos menses a militibus extinctus in Tiberim proicitur.
	1263		Eodem anno per Genserium omnibus opibus suis Roma vacuata est.
	1264		Post Maximum Avitus in Gallia sumit imperium.
<i>Vict.</i> 429	1265	456	Iohannes et Varan
	1266		His cons. Placentiae deposuit Avitus imperium.
<i>Vict.</i> 430	1267	457	Constantinus et Rufus
	1268		His cons. Marciano defuncto LEO Orientis, Maiorianus Italiae susecepit imperium, sub quibus hi consules fuerunt.
	1269	458	Leo Aug. et Maiorianus Aug.
	1270		His cons. Maiorianus in Africam movit prociectum.
	1271	459	Ricimer patricius
	1272	460	Magnus et Apollonius
	1273	461	Severinus et Dagalaifus
	1274		His cons. Maiorianus inmissione Ricimeris extinguitur, cui Severum natione Lucanum Ravennae succedere fecit in regnum.

1251 martianus *M* imperium *P* 1252 martianus *C* 1253 auxiliariis *P* *Usp.*, auxiliariis *M*,
auxiliariis *Herm.* campos catalaunicos *C*, campis Catalaunicis *Usp.* abcessit *M* 1255 aquilegiam *P*
1257 opio *P* vincomalus *M* 1258 moribus *M* 1260 valentiani *M* animus *M* circumstantiis
interemptus *P*, circumstantium gladiis interemptis *M*, circumstantium gladiis peremptus *Usp.* 1262 invasit *P*
1264 gallias *C* *Usp.* 1267 constantinus *M* 1268 martiano *M* post fuerunt *ins. xlii* *P* 1270 affri-
cam *P* 1271 patricius] *M*^b, patricius *M*^a, et patricius *P* 1272 apollonius *M* 1273 seuerus *M*
1274 maiorianus *M* raeneme *P*

a. p. Chr.

- 1275 462 Leo Aug. II et Severus Aug.
 1276 463 Basilius et Vivianus
 1277 464 Rusticius et Olybrius
 1278 His cons. rex Halanorum Beorgor apud Pergamum a patricio Ricimere peremptus est.
 1279 465 Arminericus et Basiliseus
 1280 His cons., ut dicitur Ricimeris fraude, Severus Romae in Palatio veneno peremptus est.
 1281 466 Leo Aug. III cons.
 1282 467 Puseus et Iohannes
 1283 His cons. Anthemius a Leone imp. ad Italiam mittitur, qui tertio ab urbe miliario in loco Brontotas suscepit imperium.
 1284 468 Anthemius Aug. II cons.
 1285 Hoc consule in Sicilia Marcellinus occiditur.
 1286 469 Marcianus et Zeno
 1287 His cons. Arabundus imperium temptans iussu Anthemii exilio deportatur.
 1288 470 Severus et Iordanes
 1289 His cons. Romanus patricius affectans imperium capitaliter est punitus.
 1290 471 Leo Aug. III et Probianus
 1291 His cons. Constantinopoli affectator tyrannidis a Leone principe Aspar occiditur.
 1292 472 Festus et Marcianus
 1293 His cons. patricius Ricimer Romae facto imperatore Olybrio Anthemium contra reverentiam principis et ius adfinitatis cum gravi clade civitatis extinguit, qui non diutius peracto scelere gloriatus post XL dies defunctus est. Olybrius autem VII imperii mense vitam peregit.
 1294 473 Leo Aug. V cons.
 1295 His cons. Gundibado hortante Glycerius Ravennae sumpsit imperium.
 1296 Eodem anno Leo nepotem suum Leonem consortem facit imperio.
 1297 474 Leo iunior Aug. cons.
 1298 Hoc cons. imp. Leo senior defunctus est, cui ZENO successit in imperio, qui regnavit annis XVII. sub quo hi consules fuerunt.
 1299 Eo etiam anno Romae Glycerio Nepos successit in regno.
 1300 475 p. c. Leonis Aug. iun.
 1301 Eodem anno Orestes, Nepote in Dalmatias fugato, filio suo Augustulo dedit imperium.
 1302 476 Basiliscus II et Armatus
 1303 His cons. ab Odovaere Orestes et frater eius Paulus

1277 rusticus *M* 1278 pergamum *P Herm.*, pergamum *M* ricimere *P* 1279 arminericus *M Cusp.*
 1280 fraude *M* 1281 cons. *P* 1283 militario *M* 1284 cons. *P* 1287 athemii *M*
 1288 iordanes *P* 1291 affectata tyrannidis *C* (tyrandis *M²*), affectata tyrannide *Herm. Cusp.* 1294 cons. *P*
 1295 imperio *P* 1297 cons. *P* 1298 consul *M*, cons. *P* in om. *C* 1299 nepus *C* 1300 p. c. et iun. om. *M* post iun. ius. xliii *P*

- extincti sunt nomenque regis Odovacar adsumpsit. cum
a. p. Chr. tamen nec purpura nec regalibus nderetur insignibus.
- 1304 477 p. c. Basilisci II et Armati
 1305 478 Ellus v. c. cons.
 1306 479 Zeno Aug. II cons.
 1307 480 Basilius v. c. iun. cons.
 1308 481 Placidus v. c. cons.
 1309 His cons. Odovacar in Dalmatiis Odivam vincit et perimit.
 1310 482 Severinus v. c. cons.
 1311 483 Faustus v. c. cons.
 1312 484 dn. Theoderichus et Venantius
 1313 485 Symmachus v. c. cons.
 1314 486 Decius et Longinus
 1315 487 Boetius v. c. cons.
 1316 Hoc cons. Odovacar Foeba rege Rugorum victo captoque
 potitus est.
 1317 488 Dynamius et Sifidius
 1318 489 Probinus et Eusebius
 1319 His cons. felicissimus atque fortissimus dn. rex Theo-
 dericus intravit Italiam.
 1320 Cui Odovacar ad Isontium pugnam parans victus cum
 tota gente fugatus est.
 1321 Eodem anno repetito conflictu Veronae vincitur Odovacar.
 1322 490 Faustus iun. cons.
 1323 His cons. ad Adduam fluvium Odovacrem dn. Theo-
 dericus rex tertio certamine superavit.
 1324 Qui Ravennam fugiens obsidetur inclusus.
 1325 491 Olybrius iun. cons.
 1326 Hoc cons. Odovacar cum Erulis egressus Ravenna noctur-
 nis horis ad pontem Candidiani a dn. nostro rege Theo-
 derico memorabili certamine superatur.
 1327 Tunc etiam Vandali pace suppliciter postulata a Siciliae
 solita depraedatione cessarunt.
 1328 Eodem anno Zeno occubuit. cui ANASTASIVS in orientali suc-
 cessit imperio.
 1329 492 Anastasius Aug. et Rufus
 1330 493 Albinus v. c. cons.
 1331 Hoc cons. dn. rex Theodericus Ravennam ingressus Odo-
 vacrem molientem sibi insidias interemit.
 1332 494 Asterius et Praesidius
 1333 495 Viator v. c. cons.
 1334 496 Paulus v. c. cons.

1303 odionacar *M* 1305 cons. *P* 1306 aug. ii cons. *P*, et *M* 1307 cons. *P* 1308 *om.* *M*
 cons. *P* 1309 odionacar *M* dalmaciis *M* odinam *P* *Herm.*, odiciam *M*, custodiam *Cusp.*
 1310 seuerus *M* cons. *P* 1311 cons. *P* 1312 DC theodericus et venatius *M* 1313 simachus *M*
 cons. *P* *ordinant sic ut supra P Cusp.*, 1313. 1316. 1314. 1315 *M* 1315 cons. *P* 1316 cons. *C*
 rugurum *M* potius *M* 1319 theoderichus *M* 1320 odanacar *M* 1321 post odonacar *ms.* xliiii *P*
 1322 cons. *P* 1323 ad adduam *M* *Herm. Cusp.*, ad ducam *P* theodericus *M* 1325 cons. *P*
 1326 cons. *P* erulis *P*, Herulis *Cusp.* raū. *C* theodericho *M* 1328 anatasius *M*^s 1330 cons. *P*
 1331 cons. *C* theoderichus *M* 1332 presidius *M* 1333 cons. *P* 1334 cons. *P*

a. p. Chr.

- 1335 497 Anastasius Aug. II cons.
 1336 498 Paulinus et Iohannes
 1337 499 Iohannes v. c. cons.
 1338 500 Patricius et Hypatius
 1339 Hoc anno dn. rex Theodericus Romam eunctorum votis expetitus advenit et senatum suum mira affabilitate tractans Romanae plebi donavit annonas. atque admirandis moeniis deputata per singulos annos maxima pecuniae quantitate subvenit. sub cuius felici imperio plurimae renovantur urbes. munitissima castella conduntur. consurgunt admiranda palatia. magnisque eius operibus antiqua miracula superantur.
- 1340 501 Avienus et Pompeius
 1341 502 Avienns iun. et Probus
 1342 His cons. dn. rex Theodericus aquam Ravennam perduxit. cuius formam sumptu proprio instauravit. quae longis ante fuerat ad solum reducta temporibus.
- 1343 504 Caetheus v. c. cons.
 1344 Hoc cons. virtute du. regis Theoderici victis Vulgaribus Sirmium recepit Italia.
- 1345 505 Theodorus et Sabinianus
 1346 506 Messala et Ariovinna
 1347 507 Anastasius Aug. III et Venantius
 1348 508 Venantius iun. et Celer
 1349 His cons. contra Francos a domno nostro destinatur exercitus. qui Gallias Francorum depraedatione confusas victis hostibus ac fugatis suo adquisivit imperio.
- 1350 509 Importunus v. c. cons.
 1351 510 Boetius v. c. cons.
 1352 511 Felix et Secundinus
 1353 512 Paulus et Muschianus
 1354 513 Probus et Clementinus
 1355 514 Senator v. c. cons.
 1356 Me etiam consule in vestrorum laude temporum adunato clero vel populo Romanae ecclesiae rediit optata concordia.
- 1357 515 Florentius et Anthemius
 1358 His cons. du. rex Theodericus filiam suam domnam Amalasuintham gloriosi viri dn. Eutharici matrimonio deo auspice copulavit.
- 1359 516 Petrus v. c. cons.
 1360 517 Anastasius et Acapitus
 1361 518 Magnus v. c. cons.
 1362 Eo anno dn. Eutharicus Cillicia mirabili gratia senatus et plebis ad edendum exceptus est feliciter consulatum.

1335 cons. *P*   1337 cons. *P*   1338 hypatius *M^b*, patias *M^a*   1339 theoderichus *M* per
s. a. M Cusp., per a. *s. P* cartella *M*   1342 forma *C*, forinas *Cusp.*   *consulent a. 503 om. Cassiodorus*
(vide praef. p. 116)   1343 cons. *P*   1344 cons. *P*   1347 ii *M*   1349 franchorum *P* hostibus]
P^{M^a}, hostilibus *M^b*   1350 cons. *P*   1351 cons. *P*   1355 cons. *P*   1356 cons. *P*   concordia *P*
 1358 theoderichus *M*   1359 cons. *P*   1360, 1361 *om. P*   1360 Agapitus *Cusp.*   1362 senetus *M*

a. p. Chr.

- 1363 519 dn. Eutharicus Cillica et Iustinus Aug.
 1364 Eo anno multa vidit Roma miracula. editionibus singulis stupente etiam Symmacho Orientis legato divitias Gothis Romanisque donatas. dignitates cessit in curiam. muneribus amphitheatralibus diversi generis feras, quas praesens aetas pro novitate miraretur. exhibuit. cuius spectaculis voluptates etiam exquisitas Africa sub devotione transmisit. cunctis itaque eximia laude completis tanto amore civibus Romanis insederat. ut eius adhuc praesentiam desiderantibus Ravennam ad gloriosi patris remearet aspectus. ubi iteratis editionibus tanta Gothis Romanisque dona largitus est, ut solus potuerit superare quem Romae celebraverat consulatum.
-
- 1365 Igitur ut effusam annorum seriem auctorum festificatione digestam sub brevitatis compendio redigamus. ab Adam usque ad diluvium, sicut ex chronicis Eusebii Hieronymi collegimus, anni sunt II-CCXLII.
- 1366 a diluvio usque ad Ninum Assyriorum regem anni sunt DCCCXCVIII.
- 1367 a Nino usque ad Latinum regem anni sunt DCCCLII.
- 1368 a Latino rege usque ad Romulum anni sunt CCCCLVII.
- 1369 a Romulo usque ad Brutum et Tarquinium primos consules anni sunt CCXL.
- 1370 a Bruto et Tarquinio usque ad consulatum vestrum. sicut ex Tito Livio et Aufidio Basso et paschali clarorum virorum auctoritate firmato collegimus. anni sunt MXXXI.
- 1371 ac sic totus ordo saeculorum usque ad consulatum vestrum colligitur annis VDCXXI.

1364 legatio *C* eius] eius *M*¹ desiderantes *Cusp.*; desiderantibus iis *malim.* aspectus *P*
 1365 eusebei *M* hieronimi *C* 1366 ab diluvio *P* assyriorum *P*, assyrcorum *M* 1370 clarorum virorum] *P*^b*M* *Cusp.*, virorum clarorum *P*^a

VICTORIS
TONNENNENSIS EPISCOPI
CHRONICA

A. CCCCXLIV—DLXVII.

IOHANNIS
ABBATIS BICLARENSIS
CHRONICA

A. DLXVII—DXC.

CHRONICORVM
CAESARAUGVSTANORVM
RELIQVIAE

A. CCCCL—DLXVIII.

LIBRI ADHIBITI:

- $P^{III}(S^m)$ = Soricensis deperditus sive 'vetus codex' laudatus discrete in Pereziani libri Segobrigensis margine.
- U = Matritensis universitatis n. 134 saec. XIII.
- P = libri Pereziani qui sequuntur consentientes.
- $P(E)$ = Perezianus Escorialensis & IV 23 μ ubi additur, significatur libri margo.
- $P(S)$ = Perezianus Segobrigensis μ ubi additur, significatur libri margo.
- $P(T)$ = Perezianus Toletanus 27, 26 ad Iohannem aliquoties adhibitus.
- $P(F)$ = Perezianus Matritensis nat. F 38 adhibitus fere ibi ubi deficit Segobrigensis.
- P^I = Perezii scriptura in textu.
- P^{II} = Perezii scriptura in margine librorum Escur. et Segobrig. adlata praemisso
voc. *alias*.

SVBSIDIA CRITICA AD CHRONICA TRIA.

Chronicorum Victoris Tomnennensis et Iohannis Biclarensis et Caesaraugustanorum, qui tres libelli una ad nos pervenerunt, cum Iohannes Victorem continuerit, Caesaraugustanorum chronicorum reliquiae nobis traditae sint ad marginem Victoris et Iohannis adscriptae, codices vetusti duo extiterunt hodie deperditi ambo, alter scriptus c. a. 743, ex quo pendet Soriensis item deperditus, alter olim Alcobaciensis scriptus saeculo octavo exeunte maxima ex parte deperditus, sed quem repraesentat apographum saec. XIII liber Matritensis univ. 131. agendum igitur primum de Soriensi Alcobaciensi Matritensi, deinde de libris recentioribus inde ductis.

1. Soriensis libri, postea Escorialensis memoriam servavit solus fere Iohannes ^{P^{III}} Baptista Perez († 1597), de quo infra dicitur, scilicet is recensens subsidia ad chronica de quibus agitur adhibita postquam dixit de codicibus duobus Paezi et Docampi aetatis recentis pergit sic: *despues le emende por un Gotthico antiquissimo que esta juntamente con el chronico de Eusebio en San Lorenzo el real, que fue de don Jorge de Vedeta cavallero de Soria.* is eum codicem unde habuerit cum ignorare se Perezius profiteatur (apud J. L. Villanueva *viage literario á los iglésias de España* vol. 3 a. 1804 p. 306), diversum fuisse ab Alcobaciensi et alia argumenta demonstrant et quod auferunt ab eo cum Hydatiana (teste Perezio apud Villanuevam l. c. p. 301) tum, ut statim dicitur, clausula adscripta ad Iohannem Biclarensem, dono Vedetae illius eodex translatus in monasterium S. Laurentii regii, quod Philippus rex Hispaniarum aedificat ad vicum 'Eseuialium' (Perez apud Villanuevam l. c. p. 304) sine dubio assumptus est incendio Escorialensi quod accidit a. 1671 (vol. 1 p. 86). praeter Perezium, qui hunc librum sero naetus nondum novit eum scripsit relata infra p. 172, Soriensem librum etiam Morales laudat in adnotationibus ad cod. Matr. bibl. nat. F 58 et alibi et ad laterculum regum Vandalorum, utrum per Perezium an sibi visum, non liquet. fuisse in eo testata habemus haec:

1. Hieronymi chronica.
2. Prosperi chronica.

Victoris prima verba affert Perezius in praescriptis cod. Segobrigensis ex *vetusto codice Gotthico ubi erat Eusebii chronicon cum additionibus Hieronymi et Prosperi.*

3. Victor Tomnennensis
4. Iohannes Biclarensis
5. Chronica Caesaraugustana

Soriensis libri Gothici passim meminit Perezius hos adnotans. idem ad finem Iohannis notat: *aqui avia en el otro exemplar (derivato ex Alcobaciensi) 8 o diez renglones, mas abajo los ponemos al fin de esto libro fol. 319 [deficit hodie], mas no en el gotthico de Soria.*

6. Isidori chronica. Perezius (cod. Tolet. 27. 26 apud Ewaldum *neues Archiv* 6. 364): *puto, inquit, hanc quae a nobis posita est (nempe a. Heraclii V. Sisebuti IV) veram esse conclusionem chronici Isidori, sed eum librum iterum videri edidisse.*

nam in aliis exemplaribus alteram invenio conclusionem Iulii chronici, quin et in ipso exemplari Soriensi Gotthico, quod est omnium antiquissimum, duplex legitur conclusio chronici, prior quidem, quam supra posuimus, posterior vero hoc modo: 'Heraclius dehinc XVIII agit imperii annum, cuius initio Selaci . . . . frunt igitur ab exordio mundi usque in praesentem aeram, hoc est in anno XVIII imperii Heraclii et VII religiosissimi Suintilani, VDCCCXXVI. residuum 'seculi tempus' cet. ut supra.

7. Isidori historiae Gothorum Sueborum Vandalorum (Villanueva l. c. p. 199).
8. Continuatio historiarum Isidorianarum ad a. 743. inter praescripta codicis Segobrigensis Pereziani leguntur haec: 'Incerti auctoris additio ad Ioannem Biela-rensensem. *del libro Gotthico de Soria que esta en S. Lorenzo con Eusebio y Victor . . . . creo que es Isidori Pacensis*' cet. Edetur infra cum Isidorianis.
9. Laterculus regum Visigotharum (Villanueva l. c. p. 211, 319) finiens in Witiza (697—710) scriptusque evidenter ante obitum eius.
10. Vita S. Aemiliani (Villanueva l. c. p. 206).
11. Adifonsi III regis Ovetensis sive Sebastiani episcopi Salmanticensis chronicon (Villanueva l. c. p. 211) finiens in obitu regis Ordonii II (a. 850—866) patris Alfonsi III.
12. Iuliani archiepiscopi Toletani historia de coniuratione Pauli adversus Vambam (Villanueva l. c. p. 213, 218).

Codex quo haec continebantur quamquam ante saeculum nonum extremum scribi non potuit, modo omnia habuerit a manu eadem, nihilominus qui corpus hoc scriptorum Hispanicorum primum composuit, videtur rem administrasse saeculo octavo medio.

II. Archetypi alterius, scilicet Alcobaciensis, supersunt adhuc folia sex, quattuor Matriti, duo Londinii, continentia maiorem partem continuationis historiarum Isidorianarum perveniens ad a. 754 notae hodie sub nomine ficticio Isidori Pacensis, eundem librum integrum etiamtum adhibuit Iohannes Vasacus Brugensis professor Salmanticensis in chronici rerum memorabilium Hispaniae tomo priore edito primum Salmanticae a. 1552, quam editionem cito, iterum Coloniae a. 1577, eiusque notitiam dedit pro ea aetate satis uberem. 'Georgius Coelius', ait f. 2, 'mibi dixit in Alcobaciensis se monasterii bibliotheca reperisse codicem manu scriptum, in quo essent sanctus Isidorus et sanctus Alfonsus de viris illustribus et alia quaedam s. Isidori monumenta de rebus Hispaniae. . . . desiderato thesauro potitus sum interposita auctoritate . . . cardinalis et principis d. Henrici . . . reperi omnia longe maiora quam pro expectatione mea'. item post alia f. 10': 'serenissimus princeps d. Henricus cardinalis et infans Portugalliae . . . Alcobaciensem codicem ex monasterio illo suo bis mihi iussit adferri, sine quo libro irritus in hoc negotio conatus meus futurus erat', et ad hunc potissimum librum sui instituti proram et puppim' (sic f. 10') referendum est, quod scribit f. 4: 'Idacii . . . , Ioannis abbae, s. Isidori et sancti Alfonsi quaecumque de rebus Hispaniae reperire potui simul cum Victore Tununensi Africae episcopo propediem . . . repurgata et scholiis nostris illustrata in lucem dabimus', negans paullo ante Alfonsi chronica in Alcobaciensi codice reperiri. eundem codicem, nisi erravit Pontaeus (in praef. ad Hieronymum p. 27). Andreas Schottus contulit Toleti die 12. Iul. a. 1583 quaeque inde enotavit ad Hieronymum et Prosperum ad Simonem Barravium iureconsultum Tolosanum misit, a quo intercedente Frontone Ducaeo professore Burdigalensi Pontaeus (a. 1604) ea accepit utenda. si credis Fortunati a D. Bonaventura commentario de Alcobaciensis ms. bibliotheca (1827) p. 584, eundem librum adhibuit Antonius Brandão († e. a. 1634): ego in scriptis eius quaerens quid ille inde sumpserit, non repperi. vere post Schottum non videtur excussum esse. Perezius quamquam eius saepius meminit, inter alia ad indicem chronicorum Hispanicorum in codice Segobrigensi ab ipso compositorum adscribens: *hi omnes auctores*

habentur litteris Gothicis scripti in monasterio Alcobacensi . . . et Isidorus de Gothicis in ecclesia Oectensi . . . et Isidorus de viris illustribus in bibliotheca Complutensi¹⁾, ipsum non usurpasse, sed per Vasacum solum novisse constat ex subsidiarum ipsius elencho infra recensito. — In eo volumine quatenam reppererit Vasacus, praestabit ita exponere, ut ad Matritensem simulimam Vasaei testimonia adferantur et ita demonstretur. Alcobaciensis quid item et quid plus habuerit. Matritensis utrum descriptus sit ex ipso Alcobaciensi et hic sit is ipse cuius particula superest an ex hoc fluxerint exemplaria duo Alcobaciense plenius et minus integrum Matritense, ambigi potest: ego illam opinionem secutus sum utpote simpliciorum. ad crisin utram praeferas perinde est.

III. Alcalensis sive Complutensis, iam Matritensis bibliothecae universitatis facultatis iuridicae, signatus antea E. 26. 75, iam n. 134, saec. XIII est, foliorum numerorum 177 (antea omisso primo non scripto cum numerarentur 176, numeri in priore volumine positi his nostris uno loco inferiores sunt). descripserunt librum diligenter Otto Waltz in epistula ad Zangemeisterum edita mus. Rhen. vol. 33 (a. 1878) p. 322 seq. et ex nostris Paulus Ewald (*neues Archiv* vol. 6 a. 1881 p. 323 seq.), qui item quae in eo volumine nostra intererant recognovit. denique ipse liber ut mitteretur Berolinum mihi successit ut impetrarem, sed ad ea quae priore volumine continentur sero acceptum in addendis demum adhibere potui. a manu scriptus est Hispana. originem indicat quod ipsi libro inscriptum est manu saec. XV XVI *libro de los antiguos de la iglesia de Toledo*, unde possis conicere librum a. 1583 a Schotto collatum Toleti (p. 166) hunc ipsum fuisse a Pontaco propter Vasaei testimonia habitum pro Alcobaciensi. Toletum asportavit eum saec. XVI exeunte Garcia de Loaysa: nam quod chronica Isidori edens a. 1593 archidiaconus tum Guadalajarae in adnotatione ad c. 107 ait apud se esse 'epitomen chronicorum Severi cognomento Sulpitii', potest quidem etiam ad Alcobaciensem librum referri, sed probabilius est Loaysam librum sibi comparasse ex vicino Toletum quam ex coenobio Portugallensi. ex Guadalajara liber inlatus est in oppidi vicini olim Compluti, iam Alcala de Henarez bibliothecam collegii S. Ildephonsi, inscriptus in ipso tegumento sic: *Biblioteca Complutense Ildelfonsina mss. Latinos E. 1. C. 2. N. 5*, item *libreria del colegio mayor de Alcala 24 v.* Perezus cum de subsidiis suis diligenter exposuerit, constat hunc librum ab eo non esse adhibitum. usurpavit eum in illa bibliotheca ante a. 1749 Florez. ab a. inde 1836 prostat Matriti ibi ubi diximus. quae contineantur hoc volumine, iam enumerabo. indicem libro praefixum scriptum ab ipso librario et omnino ab eo ex archetypo desumptum edidit Ewald l. c. p. 324: absunt ab eo n. 1. S. 9. 10. 12. 14—16. 19. 20 (horum duorum locum occupat *liber primiorum*, id est prooemiorum, *domini Ysidori*). 26—29 et extrema sic ordinantur melius: 25. 22. 23. 21. sequuntur in indice post c. 21 alii libri in codicem Matritensem non transcripti Hieronymi Gemadii Augustini Fulgentii Orosii.

1. f. 2 chronicon quod solet dici Complutense exiens in adnotationem spectantem ad aera 1103/4 = p. Chr. 1061/5 ex hoc libro editum apud Florezium *Esp. sagr.* vol. 23 p. 316 et in monumentis Portugalliae vol. 1 p. 17, ex altero Conimbriensi archicoenobii S. Crucis scripto a. 1539 apud Fortunatum D. de Bonaventura in commentariis de Alcobacensi mss. bibliotheca p. 583. — Ex iisdem chronicis proficiscuntur quae Vasacus adfert ex Alcobaciensi de Sarracenorum invasione (ad a. 711), de regibus Froila (ad a. 756). Silone (ad a. 774). Mauregato (ad a. 783), de Colimbria ab Almanzore expugnata aera 1025 (ad a. 987), de Olisipone a Sarracenorum tyrannide liberata aera 1131 = p. Chr. 1093

1) Hunc librum, quem contulit Perezus (Villanueva l. c. p. 204), cave habeas pro eo de quo statim agetur item Complutensi, nobis U.

(ad a. 792). — Ipsum chronicon incipit a brevi notitia de Gothorum et Sarracenorum in Hispania dominatione ante Pelagium haec:

En era CCCXIX (*scr.* CCCXLIX) egressi sunt Gothi de terra sua.

Era CCCLXVI ingressi sunt in Hispaniam.

Dominata est Hyspanie gens Gothorum annis CCCLXXXIII et de terra sua pervenerunt in Hyspaniam per annos XVI.

Era DCCXVIII (*scr.* DCCXLVIII) expulsi sunt de regno suo.

Era DCCL Sarraceni Yspaniam obtinent.

Antequam dominus Pelagius regnaret, Sarraceni regnaverunt in Hyspaniam annis V.

quam ita refert Vasacus ad a. 744: 'in Alcobaciensi codice annotatum reperi. quod Sarraceni Gothos de regno suo expulerunt aera septingentesima quadragesima nona. hoc est, anno domini septingentesimo undecimo, et potiti sunt Hispania anno sequenti, hoc est, septingentesimo duodecimo, postquam Gothi dominati essent Hispaniae trecentos octoginta tres annos, egressos autem Gothos de terra sua aera trecentesima quadragesima nona, anno scilicet domini trecentesimo undecimo, venisse vero in Hispaniam aera trecentesima sexagesima sexta, nempe anno salutis humanae trecentesimo vigesimo octavo, nimirum decimo octavo anno postquam egressi sunt patriam suam, addens deinde: 'In alio codice peretusto manu scripto inveni haec verba. In aera quadringentesima coeperunt Gothi regnare usque in aeram septingentesimam quadragesimam septimam, qui per trecentos quinquaginta duos annos et menses quatuor et dies quinque Hispaniam obtinuerunt, donec ingressus fuit transmarinus dux Sarracenorum nomine Tarie, qui Roderico ultimo rege Gothorum die quinta feria, hora sexta, aera septingentesima quadragesima octava interfecto totam fere Hispaniam armis cepit, et tunc Sarraceni in Asturiis annos quinque regnaverunt, haec ibi. atque ita Hispaniae excidium cadit in annum domini septingentesimum decimum quartum, quo anno nos ponimus, sed numerus aerae ab Alcobaciensi codice variat, quod eo fit, quia alii alio anno Gothos regnare coepisse testantur.' haec excipit laterculus regum Ovetensium hic et ipse a Vasaeo, ut diximus, passim adlegatus:

Pelagius regnavit annis XVIII.

Fafla annis II mensibus VI.

Hdefonsus reg. ann. XIX mense I die I.

Proila (Froila *Vasacus*) reg. ann. XI mensib. V diebus XX.

Aurelius ann. VI mensibus VI.

[S]ilo reg. ann. IX mense I die I.

[M]aurgatus (maurogatus *m. 2*) reg. ann. V mensibus VI.

Sub uno fiunt anni LXXXI.

Tunc(?) positus est in regno domnus Adefonsus XVIII kl̄s Octobris sub era DCCCXXVIII.

Index igitur scriptus est sub Alfonso II Casto (a. 789—842) in partibus Hispaniae Asturicensibus vel vicinis, sequuntur adnotationes historicae posteriores, quarum prima spectat ad a. 987: *in era CCCXXV (scr. XXXV) Almançor cepit Colimbriam IIII calendas Iulii*, postremae ad a. 10645 et a. 1093, traectant autem pleraeque de rebus Portugallensibus, eas ad Matritensis codicis archetypum delatum videlicet in Portugalliam ibi adiectas esse verisimile est.

2. f. 2'—15' epitome chroniconum Hieronymi: *incipit liber chroniconum a sanctissimo Eusebio Cesariensi Greco eloquio editus et a beatissimo Iheronimo presbitero de Greco in Latinum sermonem translatus*. Hieronymi chronicon multis mendis

quibus scatebat repurgatum . . . ex veterum eodiem et praecipue Alcobaciensis collatione' propediem in lucem se daturum esse Vasacus ait f. 5.

3. f. 15'—18' Prosperi chronica: vide vol. I p. 367, ubi adlata sunt testimonia Vasaci de libro Alcobaciensi.
  4. f. 17'—23' Victoris Tomnensis chronica
  5. f. 23—25' Iohannis Bielarensis chronica
-) de his infra dicitur accuratius. hoc loco adponenda visa est subscriptio ad Iohannem codicis Matritensis: *usque DCLIII vero eram, in qua beatus Isidorus cronicam suam condidit, id est quinto Eraclii imperatoris anno et quarto Sisebuti regis Gothorum, fiunt omnes ab initio anni VDCCCXV. deinde ergo usque his temporibus, in quo est era DCCLXXX (= p. Chr. 742), creverunt anni CXXVI, qui additi ad superiorem summam faciunt omnes annos ab Adam usque in presentem eram, qui est DCCLXXX, VDCCCXXII. posthac quippe supersunt usque ad finem sexte huius etatis vel introitu septime etatis, in qua dominus in maiestate prestolatur adventus, anni* (numerus non enuntiatur). Vasacus non solum usus est chronicis Victoris et Iohannis, sed praeterea adnotationibus quoque in Matritensi libro praetermissis, quae infra sub titulo chronicorum Caesar-augustanorum editae sunt, ad quas potissimum respicit ubi ait f. 7: 'annotationes marginales Alcobaciensis codicis, quo multum usus sum, quas constat monachi fuisse non parum eruditi et multae lectionis quique antiquioribus usus sit Hispanicarum rerum monumentis quam quae hodie reperiuntur'.
6. f. 26—30' epitome altera chronicorum Hieronymi: *item incipit brevitio cronice Eusebii Iheronimi.*
  7. f. 30', 31 epitome chronicorum Prosperi cum brevi auctario, quod vol. I p. 491 (cf. p. 373) edidimus, deducto ad a. 462.
  8. f. 31—33 sequitur commentarius Q. Iulii Hilariani de duratione mundi auctoris nomine non addito inscriptus: *incipit ratio temporum. incipit a verbis quanto-cumque tempore, finit in verba in vitam eternam.* descriptum accepi ab Ewaldo.
  9. f. 33—34' sub titulo *expositio temporum a mundi incoactione* sequuntur chronica applicata opusculo Hilariani quod praecedat: scilicet contendit qui scripsit secundum hunc sex milia annorum mundo destinata finire in annum Leonis septimum et Severi quartum sive p. Chr. 463 (id quod Hilarianus nequaquam dixit) et recenset deinde solito more generationes et regna finiens in anno Leonis duodecimo (?) et Anthemii quarto sive p. Chr. 470. praefationem et indicem imperatorum Romanorum infra dabimus inter laterculos imperatorum.
  10. f. 33 adhaeret nullo interstitio interposito narratio de Gratiano Theodosio I Arcadio Honorio edita supra vol. I p. 629 cum chronicis Gallicis.
  11. f. 31'—39' chronica ab Adam ad a. 511 attributa Sulpicio Severo, de quibus supra vol. I p. 626 diximus. subscriptio libri Matritensis haec est: *ab hoc consule* (id est ab a. 511 vel potius ab a. 509) *qui vult per indictiones computet vel per eram, ab era usque in nostris temporibus, in quo est era DCCLXXI (= p. Chr. 733), creverunt anni CCXXIII. fiunt ab initio VDCCCXXXI.*
  12. f. 39'. 40 subiunguntur nullo intervallo nec praescriptione ulla, subscriptione autem hac: *hucusque Severus qui et Sulpitius*, haec quae sequuntur (ed. Florez p. 452—454, relegit Ewald), vere excerpta ex Orosio omnia adsumpto uno loco Solini.
    1. ante annos urbis condite $\bar{\text{I}}\text{CCC} \bar{\text{r}}\bar{\text{g}}$ Samiramis in Assyriis. *Oros.* 1, 4, 1, 4.
    2. ante annos $\bar{\text{I}}\text{CLX}$ arserunt Sodome. 1, 5, 1, 2.
    3. ante annos $\bar{\text{I}}\text{VIII}$ fames in Egypto sub rege Amose et Ioseph. 1, 5, 1.
    4. ante annum CCCCLXIX primum Amazones. 1, 15, 3.

5. ante annos CCCXXX excidium Troie. *Oros.* 1, 17, 1.
6. Phalari tempore Perillus taurum hercum. 1, 20, 1. 2.
7. ante annos LXIII novissimus Assiriorum Sardanapallas regnavit. 1, 19, 1.
8. post annum urbis conditae CCCC et LIII Brutus primus consul Tarquinius Superbus Rome et Chirus Babilou uno tempore fuerunt. Chirus post captam Babiloniam a Thamaris et regina Scitarum occiditur. 2, 5, 1. c. 6, 1.
2, 6, 11. c. 7.
9. post annum CXXXII Alexander Macedo, tunc et Artaxerses plurimos Iudeorum in Hyreania ad mare Caspium transmigrant. 3, 7, 5. 6.
10. ab urbe condita anno DCCLII nativitas Christi. 7, 3, 1.
11. anno DCCLXLV Petrus apostolus Romam venit. 7, 6.
12. anno DCCCXLV Thitus templum Salomonis incendit post ann. conditionis ICII. 7, 9, 6.
13. anno DCCCLXXXVII Adrianus Hierusalem Christianis datam Helyam vocat. 7, 13, 5. c. 14, 1.
14. ab Augusto Cesare XXIII imperator Philippus Christianus fuit. post cuius imperii ann. III Roma millesimum annum habuit. 7, 20, 1. 2.
15. Cartago ann (*scr.* ante) Romam annos LXXII condita est et post DCCXXXVII ann. conditionis sue diebus XVII ardens in pulverem ab Scipione redacta. recuperata vera post ann. CII. situs antiquus (*sic*) Cartaginis XXII passuum muro cinete: tota parte muro (tota paene mari *Orosius*) cingebatur absque faucibus, que tribus milibus passuum aperiebantur. qui locus murum XXX pedum latum habuit, altitudinem cubitorum XL. area (arx *Orosius*) cui Byse [*sic*] nomen erat, paulo amplius quam duo milia passuum tenebat. ex una parte murus communis erat urbis et Birsae imminens mari. 1, 6, 1. c. 23, 1.
5. 6.
Solinus 27, 11.
Oros. 4, 22, 1—6.
16. Babilonia per quadrum disposita facie castrorum menibus paribus: murorum eius ambitus latitudo cubitis L, altitudo CC: circuitus vero stadiis CCCCLXXX, qui faciunt milia LXIII semis (qui . . . semis *absunt ab Orosio*): porte herce C: domus quater gemine. 2, 6, 8—10.
17. Philippus Aminte filius et Euridice, pater Alexandri, cuius uxor Olimpiada filia Arabe regis Molosorum. hic Montanam obpugnans hictu sagitte oculum perdidit. 3, 12, 1. 3. 8. 9.
18. huius filius Alexander habuit peditum XXXII, equitum IIIID, naves CLXXX. cui Darius cum CC obviavit. ex quibus perdidit peditum LXXX, equitum X, capte autem XL. Alexander perdidit peditum CXXX, equitum CL. mater Darii et uxor et soror et due filie capte, pro quibus iterum bellum restauratum est. ex quo fugiens Darius captus et occisus. ubi tribuum plus (tribus procliis *Orosius*) quinquies decies centena milia cesa sunt. 3, 16, 3.
3, 16, 6. 9.
3, 16, 10.
3, 17, 3. 6.
3, 17, 8.
19. Linus et Scolopetius electi conederunt in Cappadocia Pontica iuxta Termendantem fluvium in campis Themisciriis. horum uxores Amazones, quarum prime Marphesia et Lampedo: 1, 15.

occisa Marphesia et successit Sinope. ad has cum VIII navibus longis venerunt Argonaute (Hercules et Theseus *secundum Orosium*) regnante Orithia, cuius sororem (sorores *m. 2*) Antiope et Menalippe capte. set reddita Menalippe Orithie: arma reginae pro redemptione sunt data. post Orithiam Penthelisca regnavit.

13. f. 40—41' nomine praescripto sequitur Hydatii chronicorum epitome (supra p. 8). adhaeret brevis continuatio finiens in Alboinum regem Langobardorum edita ex libro hoc p. 36. ad eundem Hydatium Aleobaciensis codicis diserte meminit Vasaeus f. 81 ad a. 420: 'in Aleobaciensi codice antiquo dicitur Idacius Galliciae 'episcopus'.
14. f. 41' *Abbrecciatio omnium temporum simul que nunc scrupulose collecta.* incipit: *ab Adam usque ad diluuium, finit a restauratione templi sub Davio anni DLXIII.* cum in computo eo contineantur haec: *a nativitate Christi usque nunc, id est usque ad eram DC anñ DLXII: fuit ergo simul ab Adam usque in eram presentem anni VDCCLXII.* is scriptus est a. p. Chr. 562.
15. f. 41' *abbrecciatio hebdomadarum Davidis LXX.* incipit: *septimane quas primum posuit,* finit *a nativitate domini usque ad Constantinum anni CCCCXII* (sic).
16. f. 42 *anni sacerdotum Hebraeorum.* incipiunt: *ab exitu Israel de Aegypto,* finiunt: *successit Cayphas, cui Iosephus fuit cognomentum, sub quo passus est dominus. explicit liber chronicorum.*
17. f. 42—47' sub falsa inscriptione chronographiae Isidori Hispalensis sequuntur chronica vere Carthaginiensia ab Adam ad a. 525 compilata ex chronicis Hieronymi et Prosperi et ex Rufini historia ecclesiastica. nos de iis diximus ad Prosperum vol. 1 p. 493. eadem in Aleobaciensi fuisse ait Vasaeus postquam egit de Isidoro quem ait Pacensi (c. 20) et de Isidoro genuino (c. 18): 'vidi in 'eodem codice aliud chronicon Isidoro Hispalensi inscriptum, sed cum in ultimo 'Trasamundi . . . anno desinat, alterius potius atque eius Africani . . . arbitrator, praecipue cum rationem potius cum regibus Vandalorum in Africa quam 'Gothorum in Hispania habeat'.
18. f. 47'—53 sub nomine Isidori iunioris chronica eius maiora. etiam in Aleobaciensi codice teste Vasaeo f. 4' fuit 'chronicon titulo Isidori iunioris ab initio mundi 'usque ad quintum annum Suinthilanis Gothorum regis'.
19. f. 53—59 sub nomine eiusdem auctoris historia Gothorum Vandalorum (cum praefatione ad Sisenandum directa) Sueborum. laudatur Aleobaciensis apud Vasaeum f. 100 ad Isidori hist. c. 57, 'annotationes marginales libri Aleobacienses in s. Isidorum' apud Vasaeum f. 99 ad eundem hist. c. 52, 53. locos attulimus ad Isidorum.
20. f. 59'—68 historiarum Isidorianarum continuatio scripta a. 754 a Vasaeo passim laudata sub nomine ficticio Isidori Pacensis. hic libellus cum extet in parte ex Aleobaciensi superstite, habuerit eum item Vasaeus habeatque Matritensis, cum in alio codice nullo reperiat, inde praesertim nos collegimus et folia illa superesse ex Aleobaciensi et ex eo Matritensem descriptum esse. ceterum de libello agatur ubi eum edemus.
21. f. 68—75' Isidori commentarius *de ortu et vita vel obitu sanctorum patrum* (Arevalus vol. 5 p. 152 seq.).
22. f. 75'—82' Gemadius (finiens in Iohanne Antiocheno c. 93)
23. f. 82'—86 Isidorus Hispalensis (incipiens ab Osio c. 6,) eosdem tractatus
finiens in ipso Isidoro) ex Aleobaciensi
24. f. 86—89' Ildefonsus Toletanus (Arevalus vol. 7 p. 165)) laudat Vasaeus
25. f. 90—102' Hieronymus) (supra p. 166).

26. f. 102'. 103 breves notitiae de scriptis ecclesiasticis. incipiunt: *sis nunc acriter, mi frater, desiderari (sic) ut tibi quari de luminibus qui toto firmamento mundo refulgent, pauca de scriptoribus* cet.: extrema haec sunt: *Iovinianus leta facie . . . . afficit ac venit. Iulianus Affricanus . . . . data est contradictio. Simonius a multis culpabilis . . . . scus hominem sunt.*
27. f. 103—170' Richardi Pictaviensis chronica (MG. SS. 26, 75 seq.) deducta ad a. 1174 eum auctario quod finit a. 1250.
28. f. 170'—173 compendium historicum medii aevi incipiens *reges prius Romanam rexerunt*, finiens *Hylarius Virgines proles*. insunt excerpta ex Digestis.
29. f. 173—177 *Hi sunt episcopi sub Romano pontifice constituti.*

lam de Aleobaciensi ubi complectimur quae colligi possunt eum ex particula eius quae superest tum ex enarratione Vasaeana et ex apographo Matritensi. litteraturam foliorum superstitem palaeographus eximius Leopoldus Delisle Parisinus quaerenti mihi respondit sibi videri saeculi esse X exeuntis vel adeo incipientis XI: post eum terminum vix eum exarari potuisse. omnino iudicationem de litteratura admodum peculiari Visigothica multo magis ambiguum et incertam esse quam ubi agitur de scriptura medio aevo communi. contra Ewaldus (*neues Archiv* 10, 604) palaeographiae Hispanicae praeceteris gnarus reliquias has saeculo IX adiudicat, E. M. Thompson item iudex peritus saec. VIII vel X, eique aetati favet orthographia: scilicet cum in parte codicis superstite litterae *c* et *t* nusquam permutantur, ab eo vitio librarium saeculi noni exeuntis vel decimi sibi cavisse mirum est, undecimi vix credibile. — Eodem ducunt quae volumine eo continebantur: scilicet corpus id fuisse scriptorum de rebus potissimum Hispanis ordinatum saeculo octavo exeunte significant computi duo adiectus ad chronica Galliea (Matrit. c. 11) deductus ad a. 733 et alter adiectus ad Iohannem Biclarensem (Matrit. c. 5) deductus ad a. 742; item continuatio historiarum Isidorianarum (Matrit. c. 20) finiens in a. 754, quam eum suo loco demonstraturi simus descendere ex eodice mutilato, librarius codicis eius de quo agimus non est continuationis eius auctor, sed eo plus minus posterior. denique indicem regum Ovetensium vidimus finire in Alfonso secundo, qui regnavit ab a. 789 ad a. 842. — Corpus Aleobaciense ubi componimus cum altero, unde Soriense exemplar derivatum est, probabile est illud ex hoc ductum esse, quoniam quae Soriensis habuit antiquiora redeunt omnia in Aleobaciensi, continuationem autem Isidorianam libri Aleobaciensis a. 754 infra apparebit superstructam esse alteri simili libri Soriensis finienti in a. 743.

IV. Iohanis Paez

V. Floriani Docampo

apographa, quae item habuerunt epitomen Hydatianam (supra p. 8, 9), ipsa non supersunt. Perezus in schedis Segobrigensibus (Villanueva l. c. p. 197): *el Victor*, inquit, *Tunnense trasladé de un exemplar de letra moderna que escrivió de su mano el doctor Joan Paez cronista del rey Phelippo 2º de España. Tiene Curita, arco que se traslado por el de Osmá. — Despues le comprove y corregi por otro moderno que tiene Ambrosio de Morales (1515—1591) y fue de Florian Docampo* (sequuntur quae supra p. 165 rettuli de Soriensi). *El Ioannes Biclarensis corregi por los tres libros mesmos que el Victor*. hos duos libros cum probabile sit descriptos esse ex antiquiorum trium supra recensitorum aliquo (nam quarti archetypi nullum vestigium apparet). certe neuter eorum descriptus fuit ex Soriensi, quoniam quae ex hoc postremum ad se delato Perezus affert, ita adnotare non potuit apographum eius libri antea nactus. exempli causa 213, 6 eum ad *Aragones* adscripsit *Rucones ait Isidorus*, illud in utroque exemplari invenerit necesse est, ignorans adhuc quod postea adiecit in Soriensi esse *Rucones*, contra alterum utrum eorum proficisci ex Aleobaciensi inde colligitur, quod adnotationes Caesaraugustanae.

quae absunt a libro Alealensi, Perezius ante inventum Soriensem habuit forma minus plena et a Soriensi diversa. etiam Perezius in praescriptis prioribus ad Victorem (cod. Segobrig.) cum ait: 'additae sunt hic in margine Victoris Tunnensis annotationes marginales ex codice Aleobaciensi incerti auctoris . . . quas passim celebrat in chronico 'Ioannes Vasaeus', non obscure significat ante Soriensem inventum Aleobaciensis libri exemplarisve eius usum se habuisse. alterum exemplarium illorum infra ostendemus descriptum videri ex Alealensi Aleobaciensis apographo. Osmensem librum si recte coniecit Perezius descriptum esse a Paezio, id eo minus ad rem facit, quod eum librum alibi (vide supra p. 8) ait membranaceum quidem esse, sed et ipsum aetatis recentis, neque is superest. ceterum postea demonstrabimus libros Paezii et Docampi in adnotatione Pereziana non distingui, sed praemisso vocabulo *alias* modo alterius utrius libri lectionem proponi, modo coniecturam a Perezio excogitamam.

VI. Iohannes Baptista Perez (natus ante a. 1534. defunctus a. 1597) episcopus Segobrigensis, in colligendis rerum Hispanarum documentis vetustis nulli secundus et etiam propter doctrinam magni Antonii Augustini dignus aequalis (egit de eo Villanueva l. c. p. 148 seq.) ut conciliorum Hispanorum acta iussu pontificis Romani diligenter collegit (cf. Arevalus in Isidorianis vol. 2 p. 185), ita chronica quoque vetusta per bibliothecas patrias sedulo investigavit et syllogen eorum formavit eo magis hodie utilem, quod optimi quique libri a Perezio usurpati nunc desiderantur. inde ad Victorem coniunctosque auctores quae pertinent iam enarrabuntur.

I. Escorialensis & IV 23 saec. XVI (Knust apud Pertzium *Archiv* S, S16: Ewald *neus Archiv* 6, 251) continet praeter chronica haec Isidori librum de viris illustribus cum additamentis Braulionis, Ildefonsi, Iuliani, Felicis Toletani. Perezii esse et universa libelli condicio ostendit et quod adnotatio ad Victorem p. 195, 9: *hic barbarus sapientia catholica vigebat* et altera ad Iohannem p. 213, 6: *Rucones ait Isidorus* et in hoc libro adsunt et in altero de quo mox dicitur Segobrigensi. hi duo codices cum soli ex Perezianis mihi notis adnotationes et in his cum variam lectionem ad Victorem et Iohannem tum reliquias annalium Caesaraugustanorum contineant, eo differunt, quod ab Escorialensi absunt non solum explicationes historicae, sed etiam quae ex tertio codice, scilicet Soriensi Perezius exceperat. varia lectio in Escorialensi eo continetur, quod praemisso plerumque vocabulo *alias* differentiae afferuntur. glutinator librum mutilavit et in textu ad a. 543 p. 201, 13 et in adnotationibus Caesaraugustanis ad a. 504, 506, 507, nostra causa librum excessit Paulus Ewald. — Ex hoc codice sumptus est Leidensis Vulcanianus n. 20¹¹ (cui adiunctae sunt 'in Victoris Tunnensis chronicon notae M. Velseri': nomen deletum est et adscriptum: *ἀνωρίμωος* edantur), scriptus ab homine Hispano hic illic lingua sua uso (*aquí entra, aquí falta*). secundum ea, quae libello inscripta sunt, reperit chronica in Toletana bibliotheca Andreas Schottus, dedit Welserus Scaligero: is Victorem et Iohannem edens ait in praefatione habuisse se 'triennio ante editionem Ingolstadtensem', id est anno 1597. Welserus in epistula ad Scaligerum data adnotat ad ea quae p. 222 ad a. 494 referuntur de Sacis: 'huiusmodi ad Hispanicas res quod attinet, 'ad oram veteris libri Toletani adscripta erant ab aliquo non indiligenti', aperte Escorialensem librum respiciens. quaecumque sive in textu sive in margine ab Escorialensis libri abscissa sunt, in Leidensi desiderantur hiatu in margine adnotato. — Welsariani libri apographum factum a Scaligero adservatur item in Leidensi bibliotheca Scalig. n. 25 (cf. Frick *mus. Rhen.* 41 p. 369 seq.). — Pendent a Welsero quae adhuc factae sunt editiones omnes, tam princeps, quam ad apographum Welsero missum curavit a. 1600 Canisius (chronicon Victoris, Ioannis, legatio Liutprandi, synodus Bavarica, Ingolstadii 1600, 4), quam Scaligerana inter additamenta ad chronica Eusebiana (Lugduni Batavorum 1606 et denuo Amstelædami 1658). Canisianam repetivit Andreas Schottus in Hispaniae illustratae vol. 4 (Francofurti 1608) p. 117 seq. ex Scaligerana

descriptus est codex aliquando Chiffletii, deinde Meermannianus n. 740, hodie Berolinensis Phillippsianorum n. 1848. Sirmondianum exemplum item descriptum ex libro typis impresso fuit in codice Romano Barberiniano XIV, 18 (antea 2533) teste Bethmanno (*Archiv* 12, 380; cf. Pertz ib. 5, 65) hodie eo volumine non comprehensum. ipso Scaligerano libro scripto per Hemsterhusium usus est Petrus Wesseling (diatribe de Iudaeorum archontibus . . . et dissertatio de euangelii iussu imp. Anastasii non emendatis in Victorem Tunnunensem. Traiecti ad Rhenum 1728) p. 148 seq. — Deficiunt in apographis his itemque in editis omnibus tam quae casu librarius Escorialensis libri praefermisit (e. e. verb. 191, 7 *Stephanus . . . eius loco* et 200, 6 *monachorum . . . episcopis qui*) quam quae supra diximus a glutinatore desecta esse.

P(S) 2. Oppidi Segorve sive Segobrigae capitulo episcopus Perez testamento (edito apud Villanuevam l. c. p. 280) collectanea historica legavit servata adhuc ab eodem (*arm. G. est.* 1), ubi inspexit ea qui diligenter de iis rettulit Villanueva in libro supra citato edito a. 1804. nuper mea causa eo profectus canonicus Valentianus Roque Chabas vir diligens et peritus quae pertinent ad Victorem et Iohannem excussit. comprehenduntur ea volumine inscripto: 'historiei antiqui maxime Hispani qui hoc libro continentur nondum impressi, sed descripti et emendati ex veteribus codicibus manuscriptis': sequitur index. primum locum obtinet fasciculus Victorem et Iohannem complectens foliorum 32 scriptorum ab amanuensibus duobus moderante Perezio, eius deinde manu emendatorum et adnotatorum. ad marginem utrumque adscriptae sunt Perezii adnotationes argumenti historiei aliae (laudat passim Euagrium, Theodosium lectorem, Liberatum, Nicephorum, concilia), aliae quibus afferuntur variae lectiones. in his redeunt fere quae adsunt in Escorialensi praemisso hic quoque vocabulo *alias*, sed et passim ad id adiectum est *in veteri* (*et codice*) et non paucae accesserunt non repertae in Escorialensi adiecta nota simpliciter *in v. c.*, scilicet acceptae ferendae libro quem tertium nominat Perezius Soriensi insignis utilitatis. textus quamquam et ipse aliquoties correctus est, in universum idem mansit. — Mutilavit librum fortasse ipse Perezius: scilicet inde a p. 200, 14 quidquid offendere potuit pontificem Romanum, ut indicatum est in apparatu nostro, ita deletum est, ut eorum non nisi vestigia incerta appareant, exempli causa p. 204, 18. 19: *Vigilius Romanus episcopus [postquam praeradicatus est, sub excommunicatione totius Africanæ ecclesiae pontificum] in insula Sicilia moritur* sublata sunt quae uncis circumclusimus. quo spectat, quod aequalis Perezii Velserus in adnotationibus supra laudatis eadem verba deletit adnotans: *alter codex haec addit* (sequuntur verba deleta): *quod nefas est credere, cum catholicus sederit in pontificatu, ut ex pontificali aliisque argumentis P. Bellarminus docuit.*

P(T) 3. Toleti in bibliotheca capitulari 27, 26 (Ewald *neues Archiv* 6, 363) sine apparatu. Iohannem hoc libro adhibito edidit Florezius *Esp. sagr.* 6, 382.

P(F) 4. Matriti in bibliotheca nationali F 38 (Knust apud Pertz *Archiv* 8, 782 cf. p. 173; Ewald *neues Archiv* 6, 303) sine apparatu. in margine quod adnotavit manus saec. XVIII *ed. Tolet.* fortasse significat enim librum descriptum esse ex eo qui praecedit, collatum habui ad Victorem et Iohannem ab Ewaldo.

5. Iohannis de Mariana (1536—1623) chronicorum Hispanorum sylloge a Florezio passim adhibita iam extat Londinii in museo Britannico cod. Egerton. n. 1873, ubi eam examinavi. tota sumpta est ex collectaneis Perezianis nec deest Perezius in recensu auctorum, quem Mariana annualibus suis in editione Hispana praeposuit. scripsisse se ait a. 1584. Victor Tunnensis legitur f. 32 seq., Iohannes f. 48 seq.; adsunt etiam excerpta Caesaraugustana, sed ita decurtata, ut appareat Marianam adhibuisse librum supra recensitum Escorialensem ita mutilatum ut est hodie. variae lectiones desunt. itaque eum abiicimus.

Praeter Isidorum, a quo infra videbimus tam Victoris quam Iohannis chronica compilata esse, medii aevi scriptores chronica haec non adhibuerunt, sed Victoris Tun-
nensis vel, ut pleraque exemplaria habent, Turonensis cum Isidorus in praefatione
chronicorum nomen posuerit, inde et Otto Frisingensis († 1158) in chronicis l. 5 c. 4
(MG. SS. 20 p. 217) post mortem Iustiniani I adnotat: *hucusque Victor Turonum*
episcopus chronicas suas perduxit (ut similiter l. 5 c. 9 ad Heraclium notat: *hucusque*
Isidorus episcopus historiam suam perduxit) et annales origine fortasse Vedastini actatis
incertae, quorum extant apographa recentia in bibliothecis Hamburgensi n. 209 et
Havniensi n. 2088, post mortem Iustini II quae afferunt, iis praescribunt verba *nunc*
continuator Victoris, propter quae deinde chronica ipsa adscripta sunt Victori Turonensi
vel Tunnensi (vide quae exposui *neues Archiv* 16, 430). — Quod chronicis quae ferun-
tur sub nomine Barbari Sealigeri a manu saec. fortasse noni adscriptum est esse videri
Georgii Ambionensis vel Victoris Turonensis (vol. 1 p. 84), coniectura est scioli nescio
cuius item superstructa praefationi Isidorianae. — Mero errore codex bibliothecae
Leicestriae Holkhamensis n. 451 saec. XII, quo continentur Victoris Vitensis libri de
persecutione Vandalica et Eusebii Rufinique historia ecclesiastica, relatus est ad Victorem
nostrum (*neues Archiv* 10, 598).

Librorum auctoritas in chronicis Hispanis quatenam sit, iam declarabimus. testes
habemus vere duos, Soriensem et Alcobaciensem. ille quid habuerit, eatenus constat,
quatenus Perezus in libri Segobrigensis margine diserte *veteris codicis* mentionem
facit, id quod nos significavimus nota *P^{III} (S^m)*. de Soriensi ubi constat, plerumque
praestat reliquis, nec paucis locis unus verum servavit:

	<i>'vetus codex' Perezii:</i>	<i>Matritensis:</i>	<i>Pereziana lectio prior:</i>
184, 21	cyri	cipri	om. <i>P^I</i> , cipri <i>P^{II}</i>
187, 7	atque deogratias	om.	om.
190, 10	dipticiis	dipratiis	diptychis <i>P^I</i> , dipatriis <i>P^{II}</i>
191, 2	basiani	basilliani	basiani <i>P^I</i> , basiliani <i>P^{II}</i>
191, 27	silentiarium	silifientianum	silentiarium <i>P^I</i> , silicientianum <i>P^{II}</i>
199, 30	moenam	nicenam	menam <i>P^I</i> , nicenam <i>P^{II}</i>
199, 33	sucas	fugas	sugas <i>P^I</i> , fugas <i>P^{II}</i>
204, 7	aegimuritanae	egimauritane	egimauritanae
206, 6	dulcidio	dulcissimo	dulcissimo <i>P^I</i> , dulcidio <i>P^{II}</i>
212, 16	abarorum	barbarorum	barbarorum
212, 23	asidonam	asinodam	asinodam
213, 6	runcones (<i>cum Isidoro</i>)	aragones	aragones
213, 18	sabariam (<i>cum Isidoro</i>)	sapariam	sabariam <i>P^I</i> , sapariam <i>P^{II}</i>
214, 23	baduarius	baudarius	bandarius <i>P^I</i> , baudarius <i>P^{II}</i>
214, 25	suanorum	suenorum	suenorum
216, 32.	} audec-	andec-	andec-
217, 10. 20 \		andec- <i>uno loco</i> ,	
		andec- <i>duobus</i>	

Longe pauciores reperiuntur loci, ubi Matritensis praestet Soriensi, ut sunt hi:

	<i>'vetus codex' Perezii:</i>	<i>Matritensis:</i>	<i>Pereziana lectio prior:</i>
191, 13	flauitus	flaiuitas	flavianus <i>P^I</i> , flauitas <i>P^{II}</i>
205, 9	antoniensi	anthinoensi	antinoensi
217, 1	om.	ispalim	hispalim

Ibi quoque, ubi Perezus in textu libri Segobrigensis (vel eo hiante in alio *F*) discedit
ab Escorialensi, posterior lectio fieri potest, ut veniat ex Soriensi, sed cum Perezium

constet coniectura quoque verba tradita non raro mutavisse, de eiusmodi locis plerumque ambigi poterit, ut sunt hi:

- 184, 1 domnus *P(S)* emendans (*cum U et P^{II}*), diaconus *P^I*
 186, 35 caede *P(S)* emendans (*cum U et P^{II}*), sede *P^I*
 187, 11 anno regni *P(S)*, regni sui anno *UP(E)*
 188, 35 imperium tyrannice *P(S)*, imperium quam tyrannice *UP(E)*
 189, 9 adunato sibi *P(S)*, donato *P(E)*, donatu *U*
 194, 23 legionibus *P(S)*, leonibus *P^I*, leonis *UP^{II}*
 203, 5 lactari *P(F)*, latere *UP(E)*
 203, 7 fraudulententer *P(F)*, fraude fideliter *UP(E)*
 212, 21 parat *P(S)*, parcit *P^I*, perit *U*
 216, 8 cupiditate potius quam impulsione] *P(S)*, cupiditate potius impulsione *U*, cupiditate potius impulsu *P(E)*
 217, 9 persis *P(S)*, om. *UP(E)*
 222 a. 194 goti *P(S)*, saci *P^I* et *Alcobaciensis*.

De Soriensis libri lectione eum raro constet, plerumque reicimur ad codicem Alcobaciensem: sed is quoque quid habuerit, saepe incertum est. Vasaci testimonia diserta paucis locis faciunt ad lectionem stabiliendam. Matritensis liber, quem supra diximus descriptum esse ex Alcobaciensi, ut parum curiose exaratus est mendasque sine dubio non paucas habet ab hoc demum librario in textum inlatas, testis est si non optimus, certe sincerus et immunis ab interpolatione gravioris ordinis, quamquam verba *praefuit am.* 213, 24 fieri potest ut de suo inseruerit et similia alibi commiserit. denique Perezium supra vidimus Alcobaciensis libri apographum nactum esse Matritensi plenius et hic illic emendatius, repraesentatque textum Perezianum, qualis fuit ante Soriensem inventum, accuratius quam Segobrigensis liber antiquior Escorialensis, in quo adsunt etiam orthographiae vetustioris vestigia, ut *finibit* 193, 12 — *uocaberunt* 196, 13 — *iubante* 200, 31, 218, 1 in aliis exemplaribus Perezianis oblitterata, alterum autem quod ante inventum librum Soriensem adhibuit Perezius apographum apparet fluxisse ex libro hodie Matritensi: exempli causa 191, 2 ex duabus lectionibus Perezianis altera vera *basiani* necesse est venerit ex Alcobaciensi confirmata deinde libro Soriensi, altera falsa *basiani* redit in Matritensi, similiaque plura offenduntur. at eum summa cautela Pereziana recensio adhibenda est propter interpolationem gravissimam et ex parte doctam, ut a tali viro expectanda fuit, quae eum modo textum occupet (*P^I*), modo marginem (*P^{II}*), ut convenit praescriptioni communi *alias*, utrique pariter diffidendum est, subieci locos ubi aut propter consensum Soriensis libri et Matritensis aut propter alias causas de scriptura tradita dubitari non potest: coniectura Perezii ubi verum adsecutus videtur esse, asteriscum ei praeposui.

<i>tradita lectio:</i>	<i>lectio interpolata:</i>
184, 1 domnus <i>UP^{II}</i>	diaconus <i>P^I</i>
181, 15 domno <i>UP^{III}</i>	diacono <i>P^I</i> , donato <i>P^{II}</i>
190, 11 priuati <i>UP^IP^{III}</i>	*praefati <i>P^{II}</i>
191, 10 campanicum <i>UP^{II}</i> , campanum <i>P^{III}</i>	codonatum <i>P^I</i> (<i>ex Anastasio</i>)
191, 12 flauitas <i>P^{II}</i> , flauitas <i>U</i> , flauitus <i>P^{III}</i>	flauianus <i>P^I</i>
192, 23 mula <i>UP^IP^{III}</i>	hemula <i>P^I</i> (<i>ex Anastasio</i>)
193, 10 sidlis (<i>scr. iaculis ex Isidoro</i>) <i>UP^I</i>	spiculis <i>P^{II}</i>
194, 3 platani <i>UP^I</i>	palatini <i>P^{II}</i>
194, 29 crucis <i>UP^I</i>	carceris <i>P^{II}</i>
200, 29 impleri <i>UP^I</i> (<i>cum Liberato</i>)	implorauit <i>P^{II}</i>
217, 18 hodierno <i>UP^IP^{III}</i>	*ngerno <i>P^{II}</i>

Ita de Perezianae recensiois prioris lectione sive simplici sive duplici sive adeo triplicata hoc statuendum erit posse venire eam earumve unam ex Aleobaciensi, posse inesse in iis erroribus codicibus hodie Matritensis ex Aleobaciensi descripti, posse item inesse errorem ex apographis Pereziano vel Docampiano derivatum, posse venire denique ex coniectura Pereziana, propria quae sint itemque bona si qua reperiuntur referenda erunt ad Aleobaciensem, ut 185, 9, ubi cum *U* et *P^{III}* consentiant in falsa lectione *Albino*, Perezianus quod habet in textu *Attieno* non verum, sed a vero *Avieno* propius remotum, ex illo videtur traxisse, quamquam refragatur, ut dixi, apographum Matritense, sunt autem ea perpauca et in universum Perezianae recensiois prioris utilitas exigua, errores praesertim minores ex primitiva apographorum ab ipso adhibitorum scriptura multi apud Perezianum remanserunt iam correcti ope codicis Matritensis:

186, 2 campo Martio] in campo maximo *P*

188, 26 consule novo] consule IX *P*

188, 32 et *deinceps* ariagne] ariadne *P*

et ubi habet pleniora vel meliora quam quae exhibet Matritensis, ut

187, 12 gensericus] *U*, pater gensericus *P*

218, 26 eum *U*, tunc *P^{II}*, cum quo *P^I*

coniectura potius subest quam codicis lectio diversa: exempli causa extremo loco *cum*, quod ferri non potest, Perezianus quoque videtur in libris invenisse et id emendasse coniectura duplici.

Orthographiam in edendis chronicis Victoris et Iohannis secutus sum sinceram eius aetatis, eo magis, quod eorum qui hodie extat antiquissimus liber Matritensis saeculi XIII in talibus auctoritatem non facit, eius scribendi consuetudinem explicabunt quae sequuntur.

ae et *e*: diphthongo substituitur perpetuo vocalis simplex.

e et *t*: *unicicia* — *auxencius* — *instancia* — *laurencius* — *locius*.

e et *i*: passim *i* pro *e*, maxime in *religatus* et in Graecis, ut sunt *calcidouensis* semper — *euphimius*.

h omissa: *calcidouensis* semper — *cartago* semper — *cirographum* — *cuticianus* — *cbomas* — *yems* — *ylarius* — *enoticum* — *simmacus*.

h addita maxime in Graecis: *anatholius* — *thimothaeus* — *uictor*.

h et *ch*: nichil.

i et *y*:

i pro *y*: *egyptus* — *bithinia* — *cuticianus* — *olibrius* — *simmacus* — *sinodus* — *tirannus*.

y pro *i*: *ylarius* — *hystoria* — *yems* — *ysauria*.

m et *n*: *calunnia* — *tanquam*.

nn mut. in *mpn*: *dampnare*.

geminatio male omissa: *salustius*.

geminatio male admissa: *accephalus* — *affrica* — *affundamentis* — *oculatus*.

compendia dierum in codice *U* barbare perturbata, ut 186, 21 *VI klarium aprilium* — 186, 22 *quarto klarum aprilium* — 187, 8 *nonis iuliac* — 189, 29 *VIII kalendarium octobrium*, ita ut requiritur formavi.

VICTORIS EPISCOPI TONNENNENSIS CHRONICA.

Victor, Isidorus ait in libro de viris ill. c. 49. 50 [38], *Tunnonensis ecclesiae Africanae episcopus. hic a principio mundi usque ad primum Iustini iunioris imperii annum brevem per consules annuos bellicarum ecclesiasticarumque rerum nobilissimum promulgavit historiam laude et notatione illustrem ac memoria dignam. hic pro defensione trium capitulorum a Iustiniano Augusto exilio in Aegyptum transportatur. unde rursus Constantinopolim evocatus dum Iustiniano imperatori et Eutychio Constantinopolitanae urbis episcopo obrectatoribus eorundem trium capitulorum resisteret, rursus in monasterio eiusdem civitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione, ut dicunt, permanens moritur*¹⁾. item in exordio chronicorum: *Eusebius . . . atque . . . Hieronymus . . . ediderunt historiam . . . post hos alii atque alii: inter quos praecipue Victor Tonnonensis (sic vel Tononensis libri boni) ecclesiae episcopus recensitis praedictorum historiarum gesta sequentium aetatum usque ad consulatum Iustini iunioris explevit. eiusdem auctoris videtur esse libellus de paenitentia qui edi solet eum Ambrosianis inter suppositicia (ed. Mediol. a. 1883 vol. 6 p. 751, Migne vol. 17 p. 1058): nam eum in libello extremo auctor Victorem se ipse dicat, in libris vetustis duobus, quos editores in prooemio afferunt, ita inscriptus est: *incipit liber sancti Victoris de lapsis Tonensis episcopi historiographi, quamquam alii ad hunc librum existimant pertinere quae de Victore Cartennae episcopo, qui vixit sub Geiserico, Gennadius habet c. 78: scripsit . . . de paenitentia [publicani] libellum unum, in quo et regulam vivendi paenitentibus iuxta scripturarum auctoritatem instituit.* — Oppidum, cuius sedem tenuit, quomodo vere appellandum sit, parum constat. *Tunnonensem* Vasaeus eum appellat usus codice Aleobaciensi, *Tunensem* Perezius (ad Isidorum de viris ill. 49) legit in vetusto codice, puto Soriensi, ex nostris libris *tunnonensis U*²⁾ et in praescriptione (p. 179) et in subscriptione (p. 208), *tunnonensis P* (*E* et ante em. *S*), *tunensis P* (*S* ex em. et *F*), item in chronicis ubi de se loquitur p. 204, 5 *tunuriensis U*, *tunensis P*¹ (*ES*) et *P*¹¹¹ (*S*^m), *tuniensis P*¹¹¹ (*E*^m *S*^m), item apud Iohannem in exordio p. 210, 4 *tunnonensis U*, *tunnonensis P*¹¹¹ (*S* ex em. et *T*), *tunensis**

1) Adhibui ad vitam Victoris et item ad eas quae infra sequuntur Iohannis et Maximi libros scriptos sex, Parisinos tres Lat. 1791 saec. X, 1792 et 12160 saec. XII utrumque, quos mea causa contulit P. F. Girard professor Parisinus; Bernensem n. 289 saec. X et Casinatem n. 291 saec. XI, quos collatos habui a Maximiliano Hum, Matritensem univ. 134 (vide supra p. 171 n. 23), quem ipse tractavi. — *tunnonensis* Matr. 134, *tunensis* cod. Paris. 1791 in indice et 12160 item in indice, *tunnonensis* 12160 in textu, *tunensis* corr. in *tunnonensis* 1791 in textu, *tunnonensis* Paris. 1792, *tunnonensis* Bern. 289, *tunnonensis* Casin. 294 — *africanus* 1792, om. Cas. — *annuos*] *auribus* 12160, *aurinos* Bern. Cas. — *laudem* 1791, 1792 Bern. — *illustre* 1792, *illustres* 1791 Bern. — *ae*] *haec* Cas., *haec* 1791, 1792 Bern. — *digna* 1791, 1792 Bern. — *iustiano agusto* 1791 — *ecclesia sua pulsus*, quod habent edd. post *augusto*, abest a codd. praeter Matr. — *aegypto* 1791, *egypto* 12160 Bern. Cas., *egypto* 1792 — *inde* Matr. — *constantinopoli* 1791 Matr. Bern. Cas. — *vocatus* Cas., *vocatur* Matr. — *iustiniano*] *a iust.* Bern. Matr., *ad iust.* Cas. — *imperatore* 1791 Bern. Cas. Matr. — *exilio* 1791, *exilio* 1792 Bern. Matr., *exilio* Cas. — *mittatur* Bern. 2) Adscripta initio in margine *S. Victor Tunensis ecclesie* et in summis paginis *Victorius Tunnonensis ecclesie episcopus* sunt a manu saec. XIV.

P¹ (*EF* et ante em. *S*). apud Isidorum *tunnuensis, tunnuensis, tonnonensis* est in libris. in libello de paenitentia *tonensis*. inter episcopos provinciae Africae proconsularis, quos recenset notitia anni 482 subiuncta Victori Vitensi, adest *Cresconius Tonnensis*; inter eos, qui interfuerunt concilio Carthaginiensi a. 525, *Optatus episcopus plebis Tonnensis*¹). ex titulis Africanis nullus adhuc id nomen prodidit, nisi fortasse, quod coniecit Iohannes Schmidt amiens. in latereulo civitatum Carthaginiensi C. VIII S. n. 12552 huc pertinent . . . *nenenses*. hanc coniecturam secutus equidem in re incerta Tonnensem eum appello, quamquam in locis supra citatis formam traditam non mutavi. — De situ oppidi hoc tantum constat fuisse in provincia proconsulari fortasse non longe a Carthagine magna.

De auctore quae novimus, per ipsum comperta habemus. neque nisi ex ipso vitam quam dicit Isidorus hausit. in magna illa quae tum agitabatur controversia de Christi naturis duabus, quam dupliciter contra Alexandrinos potissimum episcopi maxime Occidentales adseverabant et adversarii ut pro haereticis haberentur in concilio Calchedone a. 451 acto obtinuerant, ut episcopi Africani reliqui ita Victor quoque cum Occidentalibus stetit. deinde cum Iustinianus edicto e. a. 543 emisso 'tria capitula', scilicet Theodori et Theodoretii et Ibae libellos a concilio illo aliquatenus certe admissos impugnasset et damnasset, Victor litibus iis implicatus a. 555, ut ait ipse, in exilium missus moratus est primum in insulis Balearicis, deinde in monasterio Aegimurensi, postea in Carthaginiensi ad Mandraecium, mox Alexandriae Aegypti vel in monasterio ad Canopum XII ab Alexandria lapide, denique a. 564/5 Constantinopoli. exul videtur chronica dictavisse; certe cum narratio perveniat ad a. 565 et in ipso fine mentionem faciat socii exilii Theodori Cebarsuscitani episcopi eo tempore in exilio mortui, vix antequam scribendi finem faceret domum potest reversus esse. narratio vertitur potissimum in controversiis illis ecclesiasticis nec saeculares res nisi raro tanguuntur.

Titulus operis in Soriensi libro teste Perezio hic fuit: *huc usque Prosper vir religiosus ordinem praecedentium digessit annorum: cui et nos ista subiicimus* (sic). *abhinc, id est a XVIII Theodosii iunioris consulatu Victor Tunnuensis* (mut. in *Tunnuensis*) *ecclesiae Africanae episcopus tenuit historiam*. in Matritensi libro praescripta sunt verba eadem: *hucusque . . . subiicimus* (sic), absunt ab eo quae sequuntur: *abhinc . . . historiam* pergiturque statim igitur *Theodosio XVIII et Albino consulibus*. Perezius in Escorialensi libro praescribit Victori: *Victor Tunnuensis a XVIII consulatu Theodosii iunioris Victor episcopus Tunnuensis ecclesiae Africae historiam persequitur, ubi Prosper reliquit*. in Segobrigensi primum praescriptum fuit *Victoris Tunnuensis episcopi*, deinde factum est *Victoris Tunnuensis episcopi Africani chronicon*. Soriensis libri praescriptio prior et Matritensis sola sine dubio genuina est formata ad epitomen Prosperianam. posterior libri Soriensis, quae in Aleobaciensi videtur ad marginem scripta fuisse et propterea a Matritensi abesse, vix potest esse auctoris, cum priorem repetat, sed a librario ita adiecta, ut nomen auctoris in ipso titulo omissum et praeterea a continuatore tantummodo relatum in ea collocaret. — Subscriptio in libris nulla est, nam quae sequuntur magis habenda sunt pro praescriptione chronicorum Iohannis, ubi (p. 208) ea referemus.

Victoris chronica quae habemus cum incipiant ab a. 444, ipsum coepisse a principio mundi et Isidorus testis est et requirit partis superstitis inscriptio modo enarrata auctoris nomine carens et confirmat ipse reprehendens (ad a. 565/6) Eutychem episcopum Constantinopolitanum utpote damnatorem *Euagri heremitae diaconi ac Didymi monachi et confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus*: intellegit scilicet Didymum qui obiit a. 394 annos natus LXXXV et Euagrium discipulum

1) Mansi 8, 647. sic ut supra dedimus esse in codice Vaticano Palatino 574, qui solus acta ea servavit, certiores me fecit Otto Cuntz.

Macarii, Palladii magistrum et a. 381 archidiaconum Gregorii Nazianzeni Constantinopolitani episcopi, viros aetatis anterioris. iam cum apud Prosperum Euagrii mentio nulla fiat, fiat Didymi (c. 1146 ex Hieronymo), sed nullis laudibus virorum illustrium additis, inde colligitur Prosperum a Victore ita fere recensitum esse, ut Hieronymum Prosper recensuit, scilicet quaedam Victorem de suo adieisse, alia fortasse unctasse vel sustulisse. Victor autem cum parti ei quam de suo addidit praescripserit: *hucusque Prosper . . . cui et nos ista subiecinus*, praecedantque certe in exemplari eorum quae extant antiquissimo neque doctrinam renatarum litterarum perpresso Matritensi n. 131 ipsa Prosperi chronica, crederes hic nobis traditam esse recensionem eorum a Victore curatam. sed ut probabiles aliae multae, ita haec quoque coniectura fallit. nam Prosperi exemplum Matritense pervenit ut alia ad a. 445 et habet praeterea auctarium Africanum (vol. I p. 486) continuatum ad a. 455. neque recedit textus libri eius a solita forma: evenit igitur in Victore id ipsum quod in Prospero saepissime accidit, scilicet librarii cum iis Prosperi et genuini et a Victore recensiti copia esset, hunc praec illo abiecerunt. nec magis inter reliqua quae habemus Prosperi exempla ullam invenitur, quod ad Victorem referre possis: nam id quod nobis est *A* (vol. I p. 358) etsi in anno 443 desinit, mutilum ad nos pervenit neque magis Victori attribui potest. nihilominus quoniam, ut antea (vol. I p. 345) exposuimus, verisimile est chronica saepius a Prospero emissa esse subinde aucta, dubium non est adhibuisse Victorem recensionem Prosperi hodie deperditam emissam a. 443.

Annos Victor nuncupat a 444 ad 563 secundum consules, deinceps secundum imperatores. consularia adhibuit, id quod non mirum est in auctore Africano, modo ad formam occidentalem scripta, modo ad orientalem, scilicet per a. 444—457 occidentalia, per a. 458—500 orientalia (exceptionem faciunt a. 460, 464, 465), ab a. 501 ad 563 rursus occidentalia. Gothicarum barbararum, ut par est, nullum in his consularibus adest vestigium. postconsulatus cum praeterea ita numerentur, ut ipse consulatus annus non comprehendatur. Victori e contrario annus qui sequitur consulatum non est *post consulatum primus*, sed *secundus* et sic deinceps: quae numeratio praeterea in titulis Italicis non raro invenitur, sed abhorret a consuetudine legitima tam Orientis¹⁾ quam Occidentis. consularis computatio cur finiat in a. 563, qui Victori est *p. c. Belisarii XXIII*, et substituantur deinde anni imperatorii, neque auctor explicat neque ut ego explicarem mihi successit. denique in hac parte extrema computatio turbata est. consulatibus suis cum auctor subiungit annos imperatorios quattuor Iustiniani ut ait XXXVII—XL, indictiones XII—XV, primum errat de obitu Iustiniani, qui vere decessit a. 565 die Nov. 14 anno imperii XXXIX indictione XIV: deinde anni eius imperatoris cum incipiant a die Apr. 1, quomodo aptaverit consularibus incipientibus Ian. 1 et indictionibus incipientibus Sept. 1, parum liquet. simplicissimum videtur schema hoc:

p. c. Belisarii XXIII	a. 563
Iustiniani a. XXXVII	a. 564 (vere a. 563 Apr. 1 — 564 Mart. 31)
ind. XII	(vere a. 563 Sept. 1 — 564 Aug. 31)
Iustiniani a. XXXVIII	a. 565 (vere a. 564 Apr. 1 — 565 Mart. 31)
ind. XIII	(vere a. 564 Sept. 1 — 565 Aug. 31)
Iustiniani a. XXXIX	a. 566 (vere a. 565 Apr. 1 — 565 Nov. 13)
ind. XIV	(vere a. 565 Sept. 1 — 566 Aug. 31)
Iustiniani a. XL	a. 567 (vere nullus fuit)
ind. XV	(vere a. 566 Sept. 1 — 567 Aug. 31)

quamquam Iohannes Victorem continuans incipit non ab a. 568, sed ab a. 567.

1) Errore Rossius (inser. chr. I p. XLVII) eam numerationem lege Iustini minoris iudicat ordinatam esse; Tiberii constitutio a. 582 (nov. const. ed. Zachariae n. 14) et narratio chronici paschalis (p. 690 Bonn.) de anno 583 refragantur.

Imperatores numerat Victor ad exemplum Hieronymi et Prosperi: scilicet cum huic (c. 1283) Theodosius II sit imperator XLVI. Marcianus, ad quem Prosper c. 1361 numerum non adscripsit, Victori est XLVII (a. 450), Leo XLVIII (a. 457, 2), Zenon XLIX (a. 474, 3), Anastasius L (a. 491, 2), Iustinus I LI (a. 518, 2), Iustinianus LII (a. 528).

In universum numerans a principio mundi ad Christum natum annos VCCXCIX sequitur calculos Hieronymi, scilicet

a creatione mundi ad diluvium	a. 2242
a diluvio ad Abraham	a. 942
annus ante Christum natum, Augusti XLII = Abrahae	a. 2015
	5199

At in computandis annis a Christo nato Victor non Prosperum secutus est, quem vidimus (vol. I p. 351) a. p. Chr. 433 habuisse pro anno passionis 406, mundi 5631, sed eum scribit a nativitate Christi ad annum Iustini primum annos numerari 567 (vel quod eodem redit ab initio mundi ad eundem annum 5199 + 567 = 5766), aperte ad Dionysianum laterculum sese applicuit, annum ni fallor indictionis XV et Iustiniani quem ait quadragesimum Iustini primum statuens eundem esse aerae Christianae DLXVII.

Quinque ecclesiarum primariarum episcopos cum ad exemplum Eusebii et Hieronymi etiam Victor recenseat adsumptis praeterea Carthaginiensibus, placuit subicere laterculos qui inde efficiuntur. Romanorum indicem tractavit Duchesnius lib. pontif. I p. XXIV. nomina cum satis recte procedant, ad annos auctorem ipsum non multum attendisse inde colligitur, quod passim sub eodem capite complures episcopos coniungit: adscripti anni maiore ex parte perturbati sunt et saepe numero plane perversi. exceptionem tamen facit laterculus Alexandrinus, ut conicere possis Victorem, quem vidimus scripsisse chronica haec exulem, ea dietasse maiore ex parte Alexandriae, ceterum eum res quas tradit eum episcoporum nominibus plerumque coniunctae sint, inde colligemus annos, quibus eas Victor adscribat, et ipsos maiore ex parte erroneos esse: singula exigere non est editoris. — Annos, quibus episcopos factos esse Victor refert, nominibus praescrisimus, postposuimus eos, sub quibus mentio eorum facta est.

ROMA:	ALEXANDRIA:	ANTIOCHIA:	HIEROSOLYMA:	CONSTANTINOPOLIS:	CARTHAGO:
Leo 447. 449.	Dioscorus 447.	Iohannes 444	Iuvenalis 447.	Flavianus 447.	Capreolus 463
451. 455. 459.	448. 451. 453.	444 Dominus 447	451. 459. 465	448	463 Quodvulodens
469. 499	457. 459. 480.	Maximus 451. 465	465 Anastasius 473	450 Anatolius 451	Eugenius 463.
469 Hilarius 473	538. 541	465 Alexander 473	473 Martinus 477	473 Gemadius	479. 505
473 Simplicius	453 Proterius 457. 460.	473 Martinus 477	477 Sallustius 492.	Aecius 473. 482.	Deogratias 463
Felix 473. 484.	475. 477. 480	Iulianus 473. 477	497	485. 486. 487.	523 Bonifatius 535
486. 487. 492	457 Timotheus Elmarus	477 Petrus Fullo 482. 497	Helias 509	488. 489. 521	535 Reparatus 551.
492 Gelasius	458. 460	485. 487. 488. 521	Iohannes creuis	489 Evaritas	552. 554. 563
Anastasius 492.	460 Timotheus Sala-	488 Stephanus	custos 521. 524.	489 Euphemius 491.	552 Primosus 554. 556
497	faciarius 475. 480.	Calendio 488. 490.	535	492. 496. 515.	
\Symmachus 524	475 Timotheus Elmarus	491. 492	535 Petrus 544	196 Macedonius 497.	
497/Laurentius	477. 480	Iohannes Campa-	544	501	
524 Homnida 538	477 Timotheus Sala-	neus 488	552 Eustochius 553	501 Timotheus 517	
538 Iohannes	faciarius 480	Petrus 488. 491	563 Macarius	517 Iohannes Cappa-	
Felix 538	480 Iohannes Taben-	nesiota 494	497 Flavianus 499.	dox 524. 537	
Bonifatius 538	480 Petrus 482. 484.	504	504 Severus 509. 512.	524 Epphanus 537	
Iohannes 538	485. 487. 490. 521	504	516. 521. 524.	537 Anthimus 540.	
Agapitus 538. 540.	490 Athanasius 492.	539. 542	540 Mena 553	542	
541	495	539. 542	Eutychius 553.	566.	
541 Silverius 542. 553	495 Iohannes Lemula	524 Paulus 540	566 Johannes		
542 Vigilus 544. 550.	495 Iohannes Niceta	540 Euphrasius			
553. 557	497. 517	Euphemius (scr. Ephraim) 548			
555 Pelagius 564	517 Dioscorus 521. 538	548 Dominus 553.			
	521 Timotheus 524.	555			
	538	Theodosius 539. 555			
	538	540. 541. 542			
	538	Gaianus 539. 540.			
	541	541 Paulus Prestor			
		Zoilus 544. 551. 553			
		551 Apollinaris 553			

Cum consularibus episcoporumque laterculis, quibus Victor usus est ad chronica concinnanda, quasnam rerum notitias traditas acceperit, ignoramus, neque inter ea quae nobis supersunt subsidia ulla videntur reperiri usurpata a Victore. Prosperi chronica cum vidimus habuisse finientia in a. 443: ex auctariis eius si alicuius ei copia fuisset, magis ab eius fine sua incohavisset, neque inter ea quae ex annis proximis affert et Prosperiana similitudo intercedit non ex re ipsa facile explicanda. intercedit similitudo magna inter chronica haec et *breuiariam causae Nestorianorum et Eutychnorum*, quod composuit Liberatus archidiaconus ecclesiae Carthaginiensis regionis sextae inter annos 555 (nam meminit mortis Vigilii e. 20) et 567 (nam scripsit, ut ait e. 20, vivo Theodosio episcopo quondam Alexandreae, qui eo anno obiit teste Victore ad a. 540, item, ut ait e. 23, vivo Apollinare successore eius in ea sede mortuo a. 569), id est paullo ante quam Victor absolvit chronica. potuit igitur per temporum rationes Liberati libellus a Victore usurpari: sed non usurpatum esse ab eo non negabit qui utrumque legerit. omnino Liberatus et Victor et aequales et conterranei et eiusdem sectae ecclesiastici, acerrimi orthodoxae fidei defensores et impugnatores omnium eorum, qui a Calchedonensi synodo plus minus recederent, ubi easdem res narrant, saepenumero consentiunt. sed quod iusto odio exacerbat in Vigilium inter malos pontifices Romanos fortasse pessimum ambo afferunt epistulam ad orientales episcopos sede sua pulsos, sive vere ea a Vigilio scripta est sive, ut alii censent, ei supposita (cf. Duchesne lib. pontif. 1 p. 200), at sine dubio eo tempore publici iuris facta et ab orthodoxis omnibus tamquam testis certissima ignaviae perfidiae et malignae fraudis cupide accepta, eam nulla causa est cur ex Liberati libello Victor credatur sumpsisse. quod in quaestione aliquando acriter agitata, num vere Victor ad a. 506 tradiderit evangelia emendata esse temere iussu imperatoris Anastasii, propositum est id cum sumpsisse ex loco Liberati male intellecto, id magis auctoritate defenditur, quae est Richardi Bentleyi (*remarks upon a late discourse of free-thinking*, in opp. ed. 1838 vol. 3 p. 362), quam ratione et veritate. scilicet narrat Liberatus (c. 19) Macedonium episcopum Constantinopolitanum orthodoxum ab Anastasio ad heterodoxiam inclinante depositum esse et in exilium missum propterea quod in loco Pauli I Timoth. 3, 16: $\delta\varsigma \epsilon\gamma\omega\epsilon\gamma\acute{o}\theta\eta \epsilon\upsilon \sigma\alpha\alpha\zeta\iota$ fraude pro $O\Sigma$ (quae est lectio genuina) posuisset $\Theta\Sigma = \theta\epsilon\acute{o}\varsigma$, fieri potest, ut orthodoxi propter id ipsum e contrario Anastasium insimularint saerae scripturae temere interpolatae. sed etsi uterque eandem controversiam respexit, Victor rem diverse omnino narrans certe non pendet a Liberato.

Antiqua aetate compilavit chronica haec Isidorus, desumens inde commentarii de viris illustribus praeter notitiam ipsius capita duo 41. 42. medii aevi auctores, ut supra monui, Victorem non adhibuerunt.

Huc usque Prosper vir religiosus ordinem praecedentium digessit annorum: cui et nos ista subiecinus.

111 IGITVR THEODOSIO XVIII ET ALBINO CONSS.

Antiochenae ecclesiae episcopatum post Iohannem Domnus suscepit.

116

5

AETIO III ET SYMMACHIO CONSS.

117

CALLIPPPIO ET ARDABVRE CONSS.

Eutyches presbyter et archimandrita cuiusdam monasterii Constantinopolitani apparuit, qui sui nominis haeresim condidit. hic etenim dominum nostrum Iesum Christum sic afferebat natum ex Maria semper virgine matre, ut nihil in eo confiteretur humanae naturae. qui synodali invitatus colloquio Constantinopoli congregato, cui sanctus praefuit Flavianus eiusdem urbis episcopus, dum nollet Christum in duabus confiteri naturis post nativitatem ex virgine et nobis secundum carnem consubstantialiorem esse, damnationem cum proprio errore suscepit: quam sanctus Leo Romanus antistes apostolica auctoritate firmavit. pro quo imperatore Theodosio patrocinate, Leone Romano, Dioscoro Alexandrino, Domno Antiocheno, Iuvenale Hierosolymitano et Flaviano Constantinopolitano praesulibus sedium

118

POSTVMIANO ET ZENONE CONSS.

generalis synodus secunda congregatur in Epheso, in qua Dioscorus Alexandrinus episcopus sibi principatum usurpans imperiali favore eundem Eutychem post legitimam damnationem absolvit et eius obtrectatores duarum in Christo naturarum doctores, Flavianum Constantinopolitanum, Eusebium Dorylaei, Theodoretum Cyri et Ibam Edessenum antistites ceterosque alios impia auctoritate contradicentibus etiam legatis

praescriptiones relatae sunt in praefatione p. 179 3 cons. vel consilibus hic et deinceps U, cons. P: nos dedimus in paribus cons., in singularibus cons. perpetuo 4 domnus] UP^{II}(E^mS emendans), diaconus P^I(E et ante em. S) deficit a. 445 Valentiniano VI et Xono cos. 6 callipidio U ardabure] ardubare U 7,8 paruit U 10 alloquio U constantinopolim UP 12 consubstantialiorem] P(SE), cum subst. U, substantialiorem P(E) 13 leo P(S), om. UY(E) 15 domno] UP^{III}, diacono P^I(ES), donato P^{II}(E^mS^m) iholimitano U semper 17 posthumiano P 18 gen. sinodus U, syn. gen. P 21 dorylaei] durelei P(S), durelei P(E), durelii U theodoricum cyri et ibam edessenum P^{III}(S^m), theodoretum cypri et ibam edessenum P^{II}(E^m), theodorum cypri et ibam edessenum U, theodoretum edessenum (om. medius) P^I(SE) 22 antistes U

sedis apostolicae condemnavit totamque synodum sibi favere monachorum seditione militarique violentia inclinavit.

449 ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS.

Attila rex Hugnorum, postquam est Aetio Valentiniani Augusti duce proelio
superatus et in fugam conversus, vires recepit et ad Italiam importabiliter pergit, cuius
mala Romana res publica pacis foedere sopiit. qui Attila Leonis papae legatione
suscepta non solum a rei publicae vastatione quievit, sed et trans Danuvium pace data
recessit.

450 VALENTINIANO VII ET AVIENO CONSS.

1. Theodosius imperator anno vitae suae LXII Constantinopoli moritur.
2. Chrysaphius praepositus imperatoris amicitii Eutychetis male usus occiditur et Marcianus totius rei publicae consensu imperator efficitur.
3. Romanorum XLVII MARCIANVS regnat annis V mensibus VI: qui in ipsa regni sui exordia ecclesiarum paci prospiciens Calchedona fieri synodum imperiali auctoritate demuniat.
4. Constantinopolitanae ecclesiae praesulatum post Flavianum Anatolius suscepit.

451 Consulatu Marciani Augusti VIII kal. Octobres Leone Romano, Dioscero Alexandrino, Maximo Antiocheno, Iuvenale Hierosolymitano et Anatolio Constantinopolitano praesulibus synodus generalis Calchedona colligitur episcoporum DCXXX, ubi Ephesena secunda nec dicenda synodus abdicatur, Eutyches cum Dioscero patrono suo Alexandrino episcopo atque Nestorio condemnatur, antistitesque catholici iniuste damnati ab eodem Dioscero in synodo praefata Ephesena secunda solvuntur, fidesque sanctorum patrum, qui in Nicaena Constantinopolitana et Ephesena prima convenerunt sanctis synodis, explanatur. his itaque definitis et subscriptionibus totius synodi roboratis Eusebio Dorylaei, Theodoro Cyri et Iba Edesseno, propriis restitutis ecclesiis iis, quos pro eis Dioscorus haereticus substituerat, pulsis omnia, quae ad statum ecclesiae pertinent, disposita sunt ratumque terminum susceperunt.

453 OPILIONE ET VINCOMALO CONSS.

1. Dioscero Gangra exilio relegato Proterius Alexandrinae ecclesiae suscepit praesulatum.
2. Eo tempore Attila moritur, de cuius regno dum filii eius dimicant, Hugi vastantur ac deinde minorantur.

454 AETIO ET STYDIO CONSS.

Aetius patrius Valentiniani Augusti manu intra palatium primo percussus circumstantium gladiis crudeli morte extinguitur Boethiusque praefectus nihilominus occiditur.

451 = *Isidorus chr. c. 381.*

1 fauere] *UP(F)*, favore *P(ES)*   3 ansturio *U*   protogene *U*   4 hugnorum] *P(SF)*, hugnorum *U*, humorum *P(E)*   aetio *addidi*   duci *U*, ducibus *P(S)*, ducis *P(E)*   6 papa *U*   8 recedit *U*
9 uii *om. U*   auieno] *P^{II}(E^mS^m)* *ex coniectura omnino*, albino *UP^{III}(S^m)*, attieno *P^I(ES)*   11 crisafius *U*   13 xliii] xlii *P^{II}(E^m solus)*   regnavit *U*   ni] nii *P^{II}(E^m solus)*   14 propiciens *U*
calchedona] *scripsi*, calcidonia *U*, chalcedone *P*   19 calcidona *U*, chalcedone *P*   dexxx] *UP^{II}(E^mS^m)*, dexxii *P^I(ES)*, dxx *P^{III}(S^m)*: 630 in conciliis Gothicis' adnotat *Perez (S)*   ephesena] *U*, ephesina *P* *hic et deinceps*   25 durilei *P(E)*, durclei *P(S)*, durileii *U*   cypri *UP^{II}(E^m solus)*   et iba edesseno] *P^{II}(E^m)^{III}(S^m)*, et ihedesseno *U*, *om. P(ES)*   his *U*   29 gengra *U*   31 eius *U. om. P*
ugni *UP^{III}(S^m)*, humi *P(ES)*   34/35 circumstantium *U*

455

VALENTINIANO VIII ET ANTHEMIO CONSS.

Valentinianus imp. Romae campo Martio dolis Maximi patricii et Heraclii praepositi perimitur, idemque Maximus exconsule ac patricius sumit imperium diebus LXXVII. hic itaque malum, quod latebat, apparuit. mox relictam Valentiniani Augustam viri exitum sui lugere non permittens in matrimonio sumit. sed his malis peiora succedunt, dum adventum Genserici Wandalorum regis formidat et cunctis volentibus urbe recedere licentiam tribuit, priusquam fugam quam cogitabat assumeret, occisus membratimque concisus in Tiberim fluvium proiectus est. tertia die postquam Maximus occiditur, Gensericus Wandalorum rex Romanam urbem ingreditur et per XIV dies cunctis opibus nudat secumque inde Valentiniani filias et uxorem ac captivorum multa milia tollit. ut autem ab incendio, tormentis et gladio abstineret, papae Leonis intercessio facit. huius quoque captivitatis LXXV die Avitus vir totius simplicitatis in Galliis imperium sumit.

456

IOHANNES ET VARANE CONSS.

Ricimirus patricius Avitum superat, cuius innocetiae parens Placentiae civitatis episcopum facit.

457

CONSTANTINO ET RUFEO CONSS.

1. Marcianus imperator Constantinopoli moritur, et pro eo Leo imperator efficitur.
 2. Romanorum XLVIII LEO regnat annis XVI.
 3. Alexandria et Aegyptus errore Dioscori languens decreta Calchedonensis synodi non recepit. Proterium antistitem Dioscori successorem et synodi Calchedonensis decretorum custodem populus Dioscoritanus seditione facta Timotheo auctore cognomento Elluro interfecit VI kal. Apr. VI feria ultimae ieiuniorum hebdomadae die, qua noster salvator et dominus a Iudaeis est crucifixus. tunc enim pascha dominicum quarto est kal. April. celebratum. Proterio itaque interempto Timotheus praefatus cognomento Ellurus Calchedonensis synodi obtrectator eius episcopatum ecclesiamque pervadit.

458

LEONE AVGUSTO CONS.

1. Maiorianus Romae imperium sumit.
 2. Timotheus Alexandrinae ecclesiae incubator defensores synodi Calchedonensis insequitur.

459

PATRICIO ET RICIMIRO CONSS.

Iuvenalis Hierosolymorum episcopus litteris Leonis Romani antistitis adversum errorem Eutychis Dioscorique armatur.

460

MAGNO ET APOLLONIO CONSS.

Timotheus episcopus interfector Proterii episcopi Leonis principis praecepto vix a caede Alexandrinae ecclesiae raptus Chersonam exilio relegatur et post menses V

455 = *Isidorus hist.* 77. a. 457 = *Isid. chr. c.* 385?

2 romae om. *P(E)* campo] *U*, in campo *P* mareio *U*, maximo *P* dolis] insidiis *P^{II}(E^mS^m)* 3 patricius] *scripsi*, patricio eius *libri* sumit] *libri*, assumit *edd* LXXVII] *UP^{III}(S^m)*, 72 *P^{II}(E^m)*; ante 72 linea obliqua cecidit postea deleta sic *tere L*), LXVII *P^{II}(ES)* 4 hoc itaque malo *U* 6 nundal- *U* *sempet* 7 tribum *U* 8 post proiectus est *ins.* actio et studio *cons.* et praefectis [praefatis *P^{III}(S^m)*] *libri* 9 cunctis] *cunctos* *P^{II}(E^m solus)* operibus *U* 10 inde] in die *U* ac] a *U* 12 auitus] *UP^{II}(E^mS^m)*, abitus *P^{III}(S^m)*, auitus *P^I(ES)* gallias *U* 11 habitum *P^{III}(S^m)* civitati *U* 17 imperator] *U*, imperator orientis *P* 18 xni] *xii* *P^{II}(E^m solus)* 22 elluro] illuro *UP^{II} (calias* illuro, *iqjra* ellurus *E^m*, *iqjra* hellurus, helurus *et* aelurus *S^m*), herulo *P^I(ES)*; *Græce* *Ἐλωρῖος* 25 ellurus] illurus *U*, herillus *P^{III}(S^m)*, herulus *P^I(ES)*; *cf. c.* 22 27 maioranus *P* 30 ricimiro] *P(S)*, ricimiro *U*, ricimero *P(E)* 32 dioscorique *U* 33 apollino *U* 35 caede] *UP^{II} (E^mS^m et emulans S)*, sede *P^I(E et ante ea, S)* raptus ecclesiae *P(E)* chersonam] *scripsi*, chersona *libri*

eidem Alexandrinae ecclesiae alius pro eo Timotheus cognomento Salafaciarius synodi Calchedonensis defensor episcopus ordinatur.

161 GADALAIFO ET SEVERINO CONSS.

162 LEONE AVG. II CONS.

463
5 VIVIANO V. C. CONS.

1. Carthaginensis ecclesiae post Capreolum Quodvultdeus et post Quodvultdeus atque Deogratias Eugenius episcopus ordinatur.
2. Maiorianus Romae occiditur et Severus imperium non. lul. sumit.

164 OLYBRIO ET RVSTICO CONSS.

10 Gensericus Wandalorum rex post multarum provinciarum clades et Christiani apud Africam populi spolia atque neces moritur regni sui anno XL. post quem Hugnericus filius eius regnat ann. VII mensibus V. huic Hugnerico Gensericus Valentiniāni filiam, quam ex Roma captivam abduxerat, in coniugium tradidit.

465 IHERMIA ET BASILISCO CONSS.

- 15 1. Antiochenae ecclesiae episcopatum post Maximum suscepit Alexander.
2. Hierosolymitanae vero ecclesiae post Iuvenalem Anastasius praest.

166 LEONE AVG. III CONS.

Hugnericus Wandalorum rex Arriano suscitatus furore catholicos per Africam plus patre persequitur, Christianorum ecclesias tollit et catholicos sacerdotes exilio mittit.

467
20 PVSAEO ET IOHANNE CONSS.

1. Signum in caelo ex nube velut contum apparuit per dies XL.
2. Anthemius Romae imperium sumpsit.

168 LEONE IV ET ANTHEMIO II CONSS.

25 Leo Aug. supplicationibus Aegyptiorum permotus, ut synodus fieret, quae de gestis synodi Calchedonensis iudicium ferret, ad cognoscendam singulorum fidem eccle-

464 = *Isidorus hist.* 77, 78.   466 = *Isidorus* 78.

1 salafaciarius] *PW*(*E^m*), salafatiarius *UPW*(*S^m*), salafatiatus *P¹*; Σαλαφαζιζιας *Theophanus*, salafaciolus *editur apud Liberatum c. 16*   3 gadalayo *U*   seueriano *U*   4 leono [*sic*] augusto secundo iuniano ne cons. *U*, et *sic*, sed ante iuniano ius. et. *P¹* et *P¹¹¹* (*vide infra*). leone et severo iuniano ut (*sic*) basilio *P¹¹¹* (*E^m*), alias lisi et severo iuniano et basilis *S^m*, ab addit *Perezianus*: sed non ita in *v. c.*: scilicet *Sorienis stetit cum U*, et qui nominantur in adnotatione marginali *Pereziana* consules duo occidentales n. 462 *Severus et a 463 Basilis accesserunt ex Caesarangustanis chronicis (vide infra)*   5 post capreolum quodvultdeus et post quodvultdeus deogratias et post deogratias ingenius] *scripsi*. post capreolum et quodvultdeus et post quodvultdeus eugenius *UP(E)*, post capreolum et quodvultdeus atque deogratias *P(S)*, adnotans: ita in *v. c.*: *vides Perezium secundis curis Deogratias episcopum ex codice Sorieni addidisse, simul delevisse verba* et post quodvultdeus, quae nos retinimus insertis verbis et post deogratias   8 maioranus *P¹¹* regni sui anno] *UP(E)*, anno regni *P(S)*   x] *UP¹*, x *P¹¹¹* (*E^mS^m*)   ugnericus *libri*   12 hugnerico] *U*, ugnericus *P*   gensericus] *U*, pater gensericus *P*   13 coniugio *U*   14 *scr.* Herminericus basilisco *U*   15 iunio Marino successit non Alexander, sed Basilis   16 pr. au. *P*   17 consulibus *U*   18 ugnericus *P*   19 prosequitur *U*   20 puseo *UPW*(*S^m*), puseo *P¹¹¹*(*E^m*) itaque ni fallor *S^m*, *quanquam ibi bis dicitur esse pro v. l. puseo*, buseo *P¹*   21 x] *UP(S emendans puto ex Sorienis)*, x *P* (*E et ante eu. S*)   22 anthemius] *P(S)*, anthemius *P¹¹¹*(*S^m*), anthemius *P¹¹¹*(*E^mS^m*), anthemius *P¹*(*E*), attenius *U*   23 Leone IV *errore posuit Victor: reliqui iusti hunc annum tribunt uni Anthemio*

siarum praesulibus unoquoque semotim scripsit et a singulis epistolas tanquam ex una collatione consonas suscepit id fieri nullatenus posse, sed magis ac magis in sua perpetuitate synodi gesta Calchedonensis manere, extant quae encycelia Graeco eloquio vocitantur.

169
5

ZENONE ET MARCIANO CONSS.

Romanae ecclesiae episcopatum post Leonem Hilarus suscipit.

170

IOHANNE ET SEVERO CONSS.

Leo Aug. Patricium Asparis filium Caesarem facit.

471

LEONE AVG. V ET PROBINO CONSS.

10

Aspar et duo filii eius Patricius Caesar et Ardaburius Constantinopoli praecepto Leonis Augusti occiduntur.

473

LEONE VI ET PROBINO CONSS.

15

1. Leo Aug. Leonem nepotem suum, Zenonis uxoris, filiae suae filium Caesarem facit et imperat ann. II.

15

2. Romanae ecclesiae episcopus post Hilarium Simplicius ordinatur et post Simplicium Felix.

3. Constantinopolitanae ecclesiae Gennadius Anatolio succedit in episcopatum et Gennadio Acacius.

20

4. Antiochenae ecclesiae post Alexandrum Marturius et post Marturium Iulianus ordinatur episcopus.

5. Hierosolymitanae vero ecclesiae Marturius post Anastasium episcopus aderat.

6. His cons. Olybrius Romam venit et imperium factione Ricimiri patricii regnante Anthemio sumit, quo agnito Anthemius in fugam conversus occisus est.

25

7. Et post certos dies Hereulanus Orestis filius arripiens imperium cum patre suo occiditur et eius regnum Nepos assumit.

171

LEONE MINORE AVG. CONSVLE NOVO.

1. Leo maior Aug. Constantinopoli moritur.

2. Zenon a Leone Aug. filio in Septimo contra consuetudinem coronatur.

3. Romanorum XLIX ZENON regnavit annis XVII.

475

POST CONSVLATVM LEONIS IVNIORIS AVG.

30

1. Zenon imperator quaerens Leonem Aug. proprium filium occidere et eius imperium pervadere, alium pro eo eius uxor Ariagne Augusta similem puerum ad mortem obtulit et Leonem eundem Augustum occulte totondit eumque clericum unius ecclesiae Constantinopolitanae fecit, qui Leo usque ad Iustiniani tempora principis vixit.

35

2. Eodem consulatu Basiliscus cum filio Marco imperium cum tyrannide Constantinopoli sumit.

475, 1 = *Isid. chr. c.* 387.

1 unoquoque] *U*, unicuique *P* 2 suscipit *U* 3 incicilia *P*^{III}(*S*^m), in cilia *U*, ἐγκύκλια *P*(*ES*); cf. *Liberatus brev. c.* 15; et hae epistolae vel relationes episcoporum omnium in uno codice corpore vocantur encycelia 6 ylarus *U*, hilarius *P* 7 ser. iordane 9 leone aug. u] *vere* IV: *vide ad a.* 468 probino] immo Probiano 10 ardaburius *P*^{III}(*S*^m) constantinopolim *U* 11 augusti om. *P*(*E*) 12 leone aug. u] *vere* V: *vide ad a.* 470 et probino *delendum* 23 atenio *U* 26 consule nouo] *U*, cons. ix *P*; *novus recte se habet secundum usum Byzantium* (cf. *chr. pasch. ad h. a.*: Αἴων νέος Ἀβγοριστος), sed cum *nov* adsit minor vocabulum et νέος reperitur loco non suo, fortasse eruit ab interpolatore Graecis fastis uso 27 constantinopolim *U* 28 leonem augusti *U* 29 regnavit] *U*, regnat *P* 31 imperator] imperium *U*(*P*(*E*)) 32 alium] alio *U* arriagne *U*, ariadue *P* 35 basiliscus *U* cum tyrannide] *scripsi collatis locis* 198, 6 200, 9, quam tyrannice *U*(*P*(*E*)), tyrannice *P*(*SF*)

3. Zenon Aug. in Isauriam, unde exortus fuerat, fugit et cum Ariagne Augusta sub hiemis discrimine navali itinere subsequuta.

4. His cons. Basiliscus tyrannus lege data Calchedonensem synodum damnari et Ephesenam secundam praecepit absolvi ac suscipi.

5. Timotheus episcopus cognomento Ellurus Proterii successor pariter et peremptor ab exilio Chersonae redit et fugato alio Timotheo episcopo Salafaciario cognomento defensore synodi Calchedonensis Alexandrinam ecclesiam iterum pervadit.

176

BASILISCO TYRANNO ET ARMATO CONSS.

Zenon Aug. vigesimo mense adunato exercitu Constantinopolim ab Isauria redit, imperium resunit et Basiliscum cum filiis atque uxore exilio in Sasemis Cappadociae mittit finemque vitae inibi misere facit.

INTER HAEC QVAE GESTA SVNT, QVIA NVLLVS
CONS. ACCESSIT ET BASILISCVS TYRANNVS A CONSVLATV RECESSIT,
ARMATVS PRAESENTI ANNO CONSVL REMANSIT.

177

15

POST CONSVLATVM ARMATI V. C.

1. Timotheus Ellurus Calchedonensis synodi obtrectator et Proterii episcopi interfecto moritur et Alexandrinae ecclesiae praesulatum alius Timotheus cognomento Salafaciarius Calchedonensis synodi defensor resunit.

2. Hierosolymitanae itaque ecclesiae Sallustius Marturio succedit episcopus.

3. Antiochenae vero Petrus cognomento Fullo post Iulianum, qui Marturio successerat, ordinatur episcopus.

479

ZENONE AVG. CONS.

1. Hugnericus Wandalorum rex persecutioni per totam Africam nimis insistens Tubunis, Macri et Nippis aliisque heremi partibus catholicos iam non solum sacerdotes et cuncti ordinis clericos, sed et monachos atque laicos quattuor circiter milia exiliis durioribus relegat et confessores ac martyres facit confessoribusque linguas abscidit, quos confessores, quod linguis abscisis perfecte finem adusque locuti sunt, urbs regia attestatur, ubi eorum corpora iacent. tunc Laetus Neptensis civitatis episcopus gloriose martyrio coronatur VIII kal. Octob. die et Eugenius episcopus Carthaginensis ecclesiae post dira heremi exilia plurimis afflictionibus poenisque clarus habetur.

2. Ille itaque Hugnericus inter innumerabiles suarum impietatum strages, quas in catholicos exercebat, octavo regni sui anno interioribus cunctis effusis ut Arrius pater

479, 1, 2 = *Isidorus hist.* 78, 79, 80.

1 ariagne *U.*, ariadne *P.*   3 basilliscus *U.*   34 ephesanam *U.*   5 ellurus] illurus *UP^{III}*
(*S^m*), hellurus *P^I* (*E* in *litura* et *S*)   6 chersonae *U.*, chersonae *P^{II}* (*sic S^m et in tractu quoque S.*, chersonae *E^m*),
chersonae *P^I* (*E*)   salafaciario] *scripsi* (*c. a. 460*), salafatiario *UP^{III}* (*S^m*), solafatiario *P^{II}* (*E^m*), salafati-
tatio *P^I*   6, 7 defessore sidoni *U.*   7 iterum] *libri*, etiam *edd.*   9 augusta *U.*   adunato]
donatu *U.*, donato sibi *P^I* (*E*), adunato sibi *P^{II}* (*S*) *ex coniectura*   10 basilicem *U.*   sasemis] *UP^{II}*
(*E^mS^m*) *UI* (*S^m*), sasemus *P^I* (*ES*): *intelleguntur Sasima Cappadociae* (*cf. Theodorus lector l. 1 p. 557 Val.:*
Βασίλειος καὶ Ζηρονίς ἐν Βασσαμίσι ἐπέμψθησαν)   11 inibi] *U.*, ibi *P.*   12 haec] hoc *U.*   que
om. edd.   14 armatus p. a. e. r.] *UP^{II}* (*additur in alio codice a. p. a. e. r.*) *E^mS^m*), *om. P^I*
16 illurus *U.*   sinodoli *U.*   chalconem *E.*, chalcon. *S.*   17 cognomento *om. edd.*   17, 18 sala-
faciarius] *P^{III}* (*S^m*), salafatiarius *U.*, salafatiatus *P^I*   18 sinodoli *U.*   23 hugnericus] *UP^I* (*S*), hune-
ricus *P* (*E*)   tubunas *U.*, tubunmis *P* (*EF*), tubunmis *P* (*S*)   24 nippis] *UP^I* (*E.* *sed n. in litura, et S.*),
hippis *P^{II}* (*E^mS^m*)   partibus] patribus *P^{II}* (*E^m solus*)   28 ubi] *uir U^a*   neptensis] *P^I* (*E*) *UI*
(*S^m et sic ex em. S.*), nepotensis *UP^{II}* (*sic E^mS^m et sic ante em. S.*)   civitatis] *U.*, ecclesiae *P.*   glorioso
edd.   29 die] *U.*, *om. P.*   31 humerius *P* (*E*)   32 catholicis *U.*

eius misere vitam finivit. cui succedit Guntamundus: regnat annis XII. qui nostros protinus de exilio revocavit.

180

POST CONSVLATVM ZENONIS III.

Timotheus cognomento Salafaciarius synodi Calchedonensis defensor moritur et pro eo Alexandrinae ecclesiae Iohannes Tabennesiota presbyter et oeconomus synodi Calchedonensis defensor episcopus ordinatur. quem Zenonis praecepto principis Petrus, qui superstite Timotheo Salafaciario episcopo ab haereticis fuerat ordinatus, eiciens Alexandrinam ecclesiam pervadit. qui confestim favore Zenonis principis synodum Calchedonensem de pulpito coram populis damnat: Proterii et Salafaciarii nomina de diptychis tollit ecclesiasticis et Dioscorigi atque Timothei Helluri, qui Proterium interfecit, scribit corpusque praefati Timothei Salafaciarii de ecclesia eiciens loco deserto foris civitatem proiecit.

182

TRICVNDIO V. C. CONS.

Zenon imperator Eutyechiani poculo erroris sopitus Acacium Constantinopolitanum episcopum damnatoribus synodi Calchedonensis Petro Alexandrino et Petro Antiocheno episcopis per henoticum a se prolatum socians eorum communione polluitur et cum eis a catholica fide recedit.

183

POST CONSVLATVM TRICVNDII V. C.

Leontius tyrannus Illi patricii factione imperium in Isauria cum tyrannide sumit.

181

THEODORICO V. C. CONS.

Felix Romanae praesul ecclesiae monachis et clericis per Orientem, Aegyptum et Bithyniam commorantibus scribit, ut Petrum Alexandrinum episcopum Calchedonensis synodi obtrectatorem et eius communicatores tanquam haereticos vitent.

185

POST CONSVLATVM THEODORICI V. C.

Orientalis episcopi praeter paucos per henoticum Zenonis communione atque consensu polluti Petri Alexandrini, Petri Antiocheni et Acacii Constantinopolitani episcoporum synodo Calchedonensi renuntiant.

186

LONGINO V. C. CONS.

Acacius Constantinopolitanus episcopus litteris Felicis Romanae ecclesiae praesulis admonitus, ut a damnatorum synodi Calchedonensis communione atque societate abstineat, legatos eius custodiae mancipat.

187

POST CONSVLATVM LONGINI V. C.

Acacius Constantinopolitanus, Petrus Alexandrinus et Petrus Antiochenus episcopi Calchedonensis synodi inimici a Felice ecclesiae Romanae praesule et synodo Italiae

1 nostros] nos *U* 2 salafatiarius *P(E)* 5 tabennesiota] *P(E)*, tabennesiota *P(S)*, tabennensiota *U*; *ἱερόνυμος ὁ Τεβέννησιωτικός* *Theophanes* 6 iconomus *U* 7 supstite *U* 8 salafatiatio *P(E)* 9 salafatiarii *P(E)*, solafatiarii *P(S)* 10 nomina] *UPU* (*E^mS*), *om.* *P(E)* 11 diptychis] *P(E)*, dipticiis *P(U)* (*S^m*), dipatriis *P(U)* (*E^m solus*), dipatriis *U*; *cf. Liberatus brev. c. 18*; (Petrus Alexandrinus) sublato nomine Proterii et Timothei catholici de diptychis Dioscorigi et Timothei Helluri nomina scripsit 12 eccl. tollit *U* atque timothei helluri] *libri*, et helluri *add.* 13 proterius *U* 14 praefati] *P(U)* (*E^mS^m*) *coniectura opinor*; priati *UP(E)* (*S*) *U* (*S^m*); *pergit Liberatus l. c.*: eiusdem Timothei catholici corpus de terra levavit et foras proiecit, qui inter episcopos catholicos sepultus fuerat 15 salafatiarii] *UP(S)*, salafatiarii *P(E)* 16 civitatem] in *c.* *P(S)* 17 ne] *unc* *U* 18 illi] *U*, illi *P* 19 theodorico] theodorito *P(E)*, (h)eodoro *U* (*S*) 20 theodorico] theodoret *libri* 21 sinodi] *U* 22 renuntiant] *apogr. Scal.*, renuntiant *UP* 23 a] *om.* *P(S)* 24 alexandrine] *U* 25 antiochene] *U* 26 com. eccl. *P* 27 italia] *U*, in italia *P*

facta damnantur et ipsa damnatio Acacio Constantinopolim legatis missis per monachos monasteriorum Acoemetensium Basiani atque Dii ingeritur.

488

POST CONSVLATVM II LONGINI V. C. CONSVLIS.

1. Corpus S. Barnabae apostoli in Cypro et euangelium secundum Matthaem eius manu scriptum ipso eodem revelante inventum est

2. Leontius tyrannus et Illus patricius prodicione castelli capti morte turpissima pereunt.

3. Petrus Antiochenus episcopus sub damnatione moritur et eius loco Stephanus ordinatur: quem Acacius Constantinopolitanus per suos satellites necat et in eius loco Calendionem ordinat. orientales autem episcopi tanquam nescientes Iohannem cognomento Campanum eidem Antiochenae ecclesiae consecrant episcopum, cui Petrus succedit haereticus.

489

EYSEBIO V. C. CONS.

Acacius Constantinopolitanus episcopus sub damnatione moritur et pro eo Praxitas episcopus ordinatur, cui tertio promotionis suae mense mortuo Euphemius synodi Calchedonensis decretorum custos in episcopatum succedit.

490

POST CONSVLATVM LONGINI V. C.

1. Petrus Alexandrinae incubator ecclesiae sub damnatione moritur, cuius episcopatum simul et errorem susceptum Athanasius.

2. Calendio Antiochenus episcopus reliquias prodecessoris sui Eustachii episcopi et confessoris ex Philippopoli Macedoniae colligit et Antiochiam summo cum honore perducit.

3. Hoc tempore heremita Amianus super Euphratem fluvium oratione podagros curat, Auxentius daemones fugat, Daniel et Anastasius, Vindimiolus, Manasse, Severus et ceteri alii per diversa heremi loca virtutibus variis atque praescientia claruerunt.

491

25

OLYBRIO V. C. CONS.

1. Zenon imperator Constantinopoli moritur anno vitae suae XLII Ariagne Augusta Zenonis relicta Anastasium silentiarium Illyricianum patre Dyrracheno matre Arriana.

488, 1 = *Isidorus chr. c.* 388.

1 damnatur *E* 2 aquimontensium *U*, achimontensium *P* basiani] *P*¹(*ES*) III(*S*^m), basiliani *U*^{PH}(*E*^m*S*^m : *ἡ μὲν τῶν ἁγίων τοῦ ἁγίου Βαρνάβου μνημονεύεται ἀπὸ Θεοφάνους ἀδ. α. 5957* atque dñi *U*^{PH}(*S*^m), atque (*sp. sac. trium litt.*) dñi *P*(*ES*); cf. *Theophanes ad a. 5980: αὐτὸν δὲ τῆς ἡμετέρας τῆς ζευκτοῦ τῆς ζευκτοῦ ἐκ τῶν ἱερατικῶν ἐπέδοσαν Ἀκακίῳ τῆς ἐπιστολῆς; Liberatus brev. c. 48*: datis Acacio huiusmodi litteris eas non suscepit patrocinio fultus imperatoris, ita ut cogerebantur qui eas detulerunt per quendam monachum Acoemetensem ipsam chartam damnationis, dum ingrederentur ad celebranda sacra, suspendere in eius pallio et discedere; *Nicephorus Callistus hist. eccl. l. 16 c. 17* 6 et illius *U*, et illius *U*, et illius *U*, et illius *U* 7 episcopus] *U*, *om. P* stephanus ordinatur . . . et in eius loco (locum *S*) *U*^{PH}(*S*), *om. P*(*E*) 10 campanum] *U*^{PH}(*E*^m), campanum *P*^{III}(*S*^m), codonatum *P*¹(*ES*) *dorta interpolatione: Ἰωάννης ὁ λεγομένος Κωδωνετός Theophanes ad a. 5973* = Iohannes qui dicebatur Codonatus Anastasius 13 flavitus *U*, flavitus *P*^{III}(*E*^m*S*^m), flavitus *P*^{III}(*S*^m), flavianus *P*¹(*ES*) *ex interpolatione: praeterea quod adscribitur in E; alias prouitus, item in S; 'alias phronitus' (ibi sic legitur in margine: 'flavitus' et alio loco: 'alias phronitus, alias flavitus in c. c., in Liberato, in Nicephoro, Phranitus Euagrio') sic venit ex codicibus Victoris, sed ex scriptore diverso, Anastasio opinor Theophanis ad a. 5981 interprete: cum Phravitas per tres menses episcopatum tenuisset* 14 euphimius *U* *sempit* 15 episcopatu *P*(*E*) 16 post consulatum longini u. c.] *requiritur Longino v. c. eos.* 18 athanasius] anastasius *libri. 'Athanasius dicitur intra bis et a Nicephoro' adnotat Perc.* 19 prodecessoris *U*, praedecessoris *P* enstathii *P*(*S*) 20 philippopoli] *P*^{III}(*S*^m), philipepoli *P*^{III}(*E*^m), philippopollis *U*, philippopopolis *P*¹(*ES*) antiochie *U*^{PH}(*E*) 21 perducit] *P*(*S*) *coniectura puto, producit U*^{PH}(*E*), 22 heremite *U*, heremita *P*(*E*^{III}*S*^m), *om. P*¹(*ES*) amianus] amianus *P*^{III}(*S*^m) euphratum *P*(*E*) 23 anastasius] athanasius *P*^{III}(*S*^m) 24 atque] *ac P*(*E*) pro scientia *P*(*S*) claruerunt] claruerunt *U* 26 ariagne] *U*, ariadne *P* 27 silentiarium] *P*¹(*ES*)^{III}(*S*^m), silitientiarium *U*, silitentianum *P*^{III}(*E*^m*S*^m) dyrracheno *U*, dyrracheno *P*(*S*), dyracheno *P*(*E*³), dyrelacheno *P*(*E*³)

imperatorem designat. Anastasii autem fide, immo perfidia procul iam patriae nota eoactus est Euphemiao Constantinopolitano episcopo insistente scripto promittere nihil sinistrum contra apostolicam fidem et synodum Calchedonensem agere. chirographum Euphemiao episcopus suscipit et in archivo ecclesiae reponit.

- 5 **2.** Romanorum L ANASTASIVS regnavit annis XXVII. qui imperium sumens violenter chirographum suum ab Euphemiao episcopo recolligit et adversus synodi Calchedonensis defensores episcopos atrociter saevit. inter quae mortuo Petro Antiocheno episcopo, qui Calendione synodi Calchedonensis defensore superstite fuerat ab haereticis Zenonis temporibus principis ordinatus, sententiam mutat in peius, ut Calendio quidem
10 de malis ad peiora ducatur et pro eo Palladius ordinetur.

492

ANASTASIO ET RVFO CONSS.

- 1.** Romanae ecclesiae Felici succedit Gelasius et Gelasio Anastasius. Alexandrinae vero Athanasius praecerat haereticus, Antiochenae etiam ecclesiae Palladius Calendione superstite factus et Hierosolymorum Sallustius.
15 **2.** Euphemiao Constantinopoleos episcopus Anastasii imperatoris calliditate praevisa synodum congregat. Calchedonensis synodi decreta confirmat.

494

ASTERIO ET PRAESIDIO CONSS.

Iohannes episcopus Alexandrinus a Romana ecclesia veniens Anastasio imperatori supplicat, ut cum throno suo pro antiqua amicitia reddat, sed hoc pro defensione
20 Calchedonensis synodi dum non impetrat, Romam furtim, unde venerat, remeavit.

495

VIATORE V. C. CONS.

- 1.** Bellum Isauricum exardescit. Athenodorus et Longinus tyranni occiduntur.
2. Athanasio Alexandrino mortuo Iohannes cognomento Mula succedit: quo occumbente post paucos dies ei Iohannes alius cognomento Niceta succedit episcopus.

496

PAVLO V. C. CONS.

Anastasius imp. haereticorum synodum faciens henoticum Zenonis confirmat et Euphemiao episcopum Constantinopolitanum Calchedonensis synodi defensorem deponit, quem Euchaida in exilium mittens pro eo Macedonium facit.

497

ANASTASIO AVG. II CONS.

- 30 **1.** Macedonius Constantinopolitanus episcopus synodo facta condemnat eos qui Calchedonensis decreta synodi suscipiunt et eos, qui Nestorii et Eutychis defendunt.
2. Anastasio Romano episcopo mortuo succedit Symmachus et ex alia parte Laurentius ordinatur, qui dum Nuceriae civitatis episcopus nollet esse contentus, synodo Romae facta a coetu est sacerdotali proiectus.

491, 2 = *Isidorus chr.* 389a.

1 patrie *UP^{III}(S^m et in textu patriae S)*, patre *P^I(E)* nota *V* 5 an. reg. *V*, regnat an. *P*
7 quae] quos *P* 8 defensores *V* 9 principis ordinatus] *scr.* ordinatus princeps 12 alexandrie *V*
13 athanasius] anastasius *V* 16 syn. chale. *P* 18 a roma romane ecclesie *V* 20 rome *V* 21 via-
tore] victore *libri* 23 mula *UP^{II}(E^mS^m)^{III}(S^m)*, hemula *P^I et coniectura: cf. Theophanes ad a. 5989:*
Ἰωάννης ὁ Μορῶζορ . . . ὁ εὐτυχιῶν Ἡρακλῆα = Anastasius: Iohannes monachus . . . cognomento Hemula
23 24 occubente *V* 28 euchaida] *UP^I*, enchadia *P^{II}(S^m, enchadia E^m) P^{III}* in *om.* *V* 29 ii] *V*,
om. *P* 30 macedonis *P(E)* 31 et] *V*, ut *P* nestori *P(E)* eutychis *V* 33 nuceriae] *P*,
nucerie *V* civitati *libri* contemptus *UP^{III}(S^m)*

3. Palladius Antiochenus moritur et pro eo Flavianus ordinatur episcopus. Alexandrinae ecclesiae Iohannes cognomento Niceta adhuc praesidebat. Hierosolymae vero post Sallustium Helias suscepit praesulatum

4. Gunthamundo Wandalorum rege Carthagine mortuo Trasamundus regnat annis XXVII mens. IV et hic Arriana insania plenus catholicos insectatur, catholicorum ecclesias elandit et Sardiniam exilio omni Africana ecclesia CXX episcopos mittit.

5. Eo tempore Fulgentius Ruspensis civitatis episcopus in nostro dogmate claruit.

198

IOHANNE SCYTHIA ET PAVLO CONSS.

Olympius quidam Arrianus in balneis quae Heleniana vocantur apud Regiam urbem sanctam et consubstantialiam trinitatem blasphemans tribus igneis iaculis angelo ministrante invisibiliter in piscina frigidae aquae percussus vitam impie simulque prodigiose finivit.

199

GIBBO V. C. CONS.

Anastasius imp. Flaviano Antiocheno et Filoxeno Hieropolitano praesulibus Constantinopolim synodum congregat et contra Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestenum cum scriptis, Theodoretum Cyri, Ibam Edessenum, Andream, Eucherium, Cyrum et Iohannem episcopos ceterosque alios, qui in Christo duas praedicabant naturas duasque formas et qui non confiterentur unum de trinitate crucifixum, una cum Leone Romano episcopo et eius tomo atque Calchedonensi synodo inferre anathema persuasit.

500

PATRICIO ET HYPATIO CONSS.

Barbas quidam Arriani erroris episcopus, dum praesumit contra regulam supra baptizandum dicere, 'baptizat te Barbas in nomine patris per filium in spiritu sancto', protinus aqua, ex qua futurus erat baptizare hominem, nusquam comparuit: vas vero ipsum, in quo aqua erat, confractum est. quod considerans qui baptizandus erat, protinus ad catholicam currit et baptismum regulariter suscipit.

501

AVIENO ET POMPEIO CONSS.

Anastasius imperator Macedonium Constantinopolitanum episcopum cum quibusdam clericis nolentem synodi Calchedonensis decreta damnare ab ecclesia rapit et in exilium mittit atque pro eo Timotheum presbyterum episcopum facit, qui continuo damnatores synodi Calchedonensis in communionem suscepit.

502

AVIENO IVNIORE CONS.

Ingens terrae motus cum coruscationibus et tonitruis magnis atque grandine et totius caeli ac terrae commotione factus est.

497, 4 = *Isidorus chr. c. 390, hist. 81.*   497, 5 = *Isidorus chr. 391.*   498 = *Isidorus chr. 392.*
 a. 500 = *Isidorus chr. 393.*

2 niceta *V*   4 gumi (*et t*) tamundo *V*   itrasamundus *V*   6 sardiniam] in s. *P*   omni] omnia *V*, ex omni *P*   8 paulo] ianno Paulino   9 heleniana] *P*, eleniane *V*, heliana *edd.*   vocantur post urbem *V*   10 igneis] *VP*¹¹(*E*^m*S*^m), ignis *P*¹   iaculis] *Isidorus*, ielis *VP*¹, spiculis *P*¹¹(*E*^m*S*^m) *coniectura*   11 percussus] *P*¹¹(*E*^m*S*^m) *coniectura puto*, pertusus *VP*¹   12 finit] *P*; *E*¹   14 imperator] nuper *V*   filoxeno *V*   15 contra om. *V*   15-16 mansuetum *V*   16 cyri ibam] *P*, cipribam *V*   edessenum] *P*; *E* *et* *et* *em. S*), edesenum *V*, etessenum (*E*^m *et* *ante em. S*)   eucherium *V*   17 cyrum] quorum libri] ceterosque] ceteros *V*   18 confitentur *V*   19 ep. rom. *P*   anathenam *V*   21] ipacio *V*   22 quidem *V*   23 baptizate te *V*   26 catholicam] *VP*¹¹(*S*^m), catholicum *P*, *ES*¹   suscepit] smit *PE*¹   27 abiennio *V*, abieno *PE*, abienno *P*; *S*¹   29 nolentem] *VP*¹(*ES*¹¹)(*S*^m), nolentem *P*¹¹ (*E*^m *solutus*)   32 abieno *P*, abienno *V*

501 CETHIGO V. C. CONS.

Flavianus Antiochenus episcopus sera poenitentia Anastasium imperatorem deserit et in possessionem Platani vocabulo relicto throno suo recedit. huic Anastasius imp. Severum Calchedonensis synodi inimicum subrogat. ecclesiae Orientis scandala magna ministrat.

505 THEODORO V. C. CONS.

Eugenius Carthaginensis episcopus confessor moritur. Iulianus Bostrenus et Iohannes Paltensis episcopi ab ecclesiis propriis ultro recedunt et alii eis subrogantur.

506 MESSALA V. C. CONS.

Constantinopoli iubente Anastasio imperatore sancta euangelia tamquam ab idiotis euangelistis composita reprehenduntur atque emendantur.

507 VENANTIO ET CELERE CONSS.

Populos Alexandrinos et totius Aegypti omnes simul pusillos et magnos, liberos ac servos, clericos atque monachos praeter peregrinos immundi spiritus occupant et humana locutione privati latrare eunctis diebus ac noctibus ut canes coeperunt, ita ut vinculis ferreis vineti ad ecclesias postea, ut sanitatem perciperent, traherentur. comedebant enim suas manus simulque et brachia pariter omnes. his evenientibus angelus in viri specie quibusdam ex populo apparuit dicens hoc eis pro eo, quod anathema synodo Calchedonensi dederint, evenisse, comminatus deinceps nihil eos tale aliquid praesumere.

508 VENANTIO IUNIORE V. C. CONS.

Cavvades rex Persarum Zundaber castellum plurimis thesauris ab initio suae conditionis plenum et daemonum legionibus mancipatum custodiaque munitum, ubi nullus umquam ingredi potuit, Christianorum sacerdotum orationibus capit et ingressus universos ex eo thesauros tulit.

509 INPORTVNO IUNIORE V. C. CONS.

Helias episcopus Hierosolymitanus synodi Calchedonensis defensor, notens Severum Antiochenum apostolicae fidei inimicum in communionem praecipiente Anastasio imperatore suscipere, exilio Paraxenensi castello truditur, et pro eo Iohannes crucis custos episcopus ordinatur, qui confestim et Severum Antiochenum in communionem suscepit et synodum Calchedonensem damnavit.

510 BOETHIO V. C. CONS.

Vitalianus comes Patricioli filius fidei catholicae subversionem et synodi Calchedonensis damnationem remotionesque orthodoxorum episcoporum atque successiones

a. 506 = Isidorus chr. 389^b. a. 507 = Isidorus chr. c. 384.

3 possessione libri. platani] *UP*¹ (*E* et ante *em. S*), palatini *P*¹¹ (*E*^m*S*^m et *er em. S*) ex interpolatione: cf. Theophanes ad a. 6001: τοῦτον δὲ εἰς Πλατέρον ἐξέβηρος S propriis *om. edd.* 10 constantinopolim *U* 11 atque] *U*, et *P* 12 Celer non hoc anno consul fuit, sed sequentis anni Orientalis 22 canuades] *P*¹ [*sic S*, canuades *E*] fortasse coniectura, canades *UP*¹¹ (*E*^m*S*^m)¹¹¹ (*S*^m) zundaber] *UP* (*S*), zundaber *P, EF*¹ 23 legionibus] *P* (*S*) fortasse *er Soriensi*, leonibus *P*¹ (*E*), leonis *UP*¹¹ (*E*^m solus) 24 sacerdotum *om. P* (*E*) *edd.* 25 communionem *U* 29 paraxenensi] *P*¹ (*ES*), paraxenensi *P*¹¹ (*E*^m), paraxenensi *P*¹¹¹ (*S*^m), paraxenensi *U* crucis] *UP*¹, carceris *P*¹¹ (*E*^m*S*^m) interpolatione: cf. Theophanes ad a. 6001: Ἰωάννης ἀπὸ στεροφύλακων 33 vitalianus *U* subsonem *U*

haereticorum cognoscens virorum fortium validam manum congregat et Anastasii imperio rebellat.

511 FELICE V. C. CONS.

Vitalianus comes Hypatium nepotem Anastasii principis magistrum Romanae militiae congressione facta sexaginta et quinque milibus viris ex militia Romana peremptis vivum capit et vinculis aereis vinctum in custodiam caevae ferreae trudit et postea distrabit.

512 PAVLO ET MUSCIANO CONSS.

Alamundarus Sarracenorum rex a defensoribus synodi Calchedonensis baptizatus Theopaschitas episcopus a Severo Antiocheno episcopo ad se cum litteris missos barbara mirabiliter propositione concludens atque superans deum immortalem ostendit.

513 PROBO V. C. CONS.

Anastasii imperatoris praecepto Plato civitatis praefectus et Marimus pulpitu[m] ecclesiae sancti Theodori ascendentes et hymno, quem Graeci Trisagion dicunt, ὁ σταυρωθεῖς δι' ἡμᾶς noviter apponentes, dum per forum Constantini id psallentes ad maiorem ecclesiam pergunt, nubes ex improvise cinerem super eos pro pluvia emisit totamque civitatem atque provinciam contexerunt, pro qua novitate Constantinopolitanae multa mala obvenere civitati multique male sunt interempti, prasinorum siquidem simulque et venetorum turbae adversum Anastasium imp. unitae inter mille iniurias atque mala incendium in urbem miserunt, combustaque est civitas ἀπὸ τῆς Χαλκῆς quod vocant usque ad Constantini forum supra longitudinem plateae columnarum XCIV.

514 SENATORE V. C. CONS.

Vitalianus comes cum manu valida barbarorum Constantinopolim veniens in Sosthene sedit: qui non aliter postulatus pacem Anastasio imperatori promittit, nisi prius defensores synodi Calchedonensis relegatos exilio sedibus propriis reddat et Romanae ecclesiae cunctas Orientis ecclesias uniat.

515 FLORENTIO V. C. CONS.

1. Ugni per Armeniam, Cappadociam et Galatiam Pontumque atrociter vexavere.
2. Eo tempore Euphemius Constantinopolitanus episcopus apud Ancyram Galatiae et Ariagne Augusta in regia urbe de hac vita transiere.

516 PETRO V. C. CONS.

Universi archimandritae et monachi heremi trans Palaestinam et Iordanem fluvium Anastasio imperatori scribunt pro statu Calchedonensis synodi et adversum impietates Severi Antiocheni episcopi.

1 ualidum *U* anastasio imperii *U* 4 hypatium] *P* (*ex em. S*), hipaticum *P*^{II} (*E*^m *solut*), ipatium *U*, in patritium *P*^I (*E* *et ante em. S*) 5 sexaginta et quinque milibus viris (viris fortasse delendum) *U*, Isum *P*(*S*), Isuii *P*(*E*): cf. Theophanes ad a. 6005: *καὶ δὲ ὅτι ἐν αὐτῷ ἀριθμῷ ἔει χιλιάδας στροπεῖον βουλιζοῦν ἐξήμισι σὺν Υακίῳ στρατιωτοῦντι αὐτῶν* 6 custodia *U* caevae] *P*(*S*), caure *U*, caevae *P*(*E*) 8 musciano] *U**P*^{III}(*S*^m), muschiano *P*(*ES*) 9 alamundarus] *P*, alamandarus *U*, alamandrus *P*^{III}(*S*^m) 10 theopaschitas *U* 10 11 barbara m. propositione] *P*(*S*) *conjectura*, barbaram m. propositionem *U**P*(*E*) 11 deum] *dēu* *U* 13 marinus] *U**P*^{III}(*S*^m), maximus *P*(*ES*) 14 quem] quo *U* 14 15 ostauratis dienas *U*, ὁ σταυρωθεῖς (*sic*) δι' ἡμᾶς *P*(*E*^a), ὁ σταυρωθεῖς δι' ἡμᾶς *P*(*S*), ὁ σταυρωθεῖς δι' ἡμᾶς *P*(*E*^b) *et sic apographa Scaligeri et Marianae* 17 contexerunt *P*(*E*) 19 uentorum *U* aduersū *U* 20 21 apo tis calcis *U*, ἀπὸ τῆς χάλκῃς (*χάλκῃς E*) *P*^I(*ES*), ἀπο τῆς χάλκῃς *P*^{II}(*E*^m*S*^m): cf. Procop. de aedif. 1, 10: τὸ προτεμένσιμα ὃ καλοῦσιν Χαλκίην 22 xciu] Isiu *P*^{II}(*E*^m*S*^m) 24 manum *U* 25 sosthene *U* imperii *U* 27 uniat] uniat *U* 29 huii *P*^{II}(*E*^m*S*^m) per *om. edd.* 30 anchiram *U* 31 arriagne *U*, ariadne *P* 34 anastasio *U*^a imperarii *U* impietatis *U*

517

AGAPITO V. C. CONS.

1. Iohannes Alexandrinus episcopus moritur et pro eo Dioscorus ordinatur.
2. Timotheus Constantinopolitanus episcopus obtreceptor synodi Calchedonensis V die Aprilis mensis occubuit et Iohanni Cappadoci syncello proprio atque presbytero episcopatum tradidit. hunc Anastasius ante ordinationem suam ut synodum Calchedonensem praedamnavet, coegit.

518

AGAPITO II ET MAGNO CONSS.

1. Anastasius imperator intra palatium suum tonitruorum terrore fugatus et coruscationis iaculo percussus in cubiculo, quo absensus fuerat, moritur et cum ignominia absque consuetis exequiis ad tumulum ducitur anno vitae suae LXXXVIII.
2. Romanorum LI IUSTINVS regnavit an. VIII mens. VIII, Illyricianus, catholicus, synodi Calchedonensis amator simulque defensor: cuius coniux Lupicina nomine dicebatur, quam Constantinopolitani Euphemiam postea vocaverunt: cui nepos Iustinianus vocabulo fuit candidati militia functus.

519

15

IUSTINO AVG. ET HERACLIO CONSS.

Amantius praepositus seditiones in populo suscitans imperator alius postulatur, qui Iustini praecepto principis una cum Andrea cubiculario occiditur et in Rheuma iacetur.

520

IUSTINIONE V. C. CONS.

1. Iohannes, qui ante Iustinum ad imperium erat electus, Heraclia Thraciae episcopus ordinatur.
2. Et Iustinianus nepos Iustini Aug. ex candidato magister militum ordinarius constituitur.

521

VALERIO ET IUSTINIANO CONSS.

1. Alexandrinae ecclesiae Dioscuro episcopo mortuo Timotheus succedit. Antiochenae vero ecclesiae Severus princeps haeresis fuit et Hierosolymitanae ecclesiae Iohannes.
2. Iustinus imperator Orientales propter praeceps pontifices, Acaicum quondam Constantinopolitanum, Petrum Alexandrinum et Petrum Antiochenum episcopos pristino errore implicitos Occidentalibus antistitibus sub digna satisfactione coniungit redivivaque facit synodi Calchedonensis decreta Zenonis et Anastasii principum temporibus abdicata.

522

SYMMACHIO ET BOETHIO CONSS.

Vitalianus sacramento suscepto Constantinopolim redit, quem Iustinus Aug. grate suscipiens magistrum militum facit et consulatum dare permittit.

523

MAXIMO V. C. CONS.

1. Trasamundus Wandalorum rex Carthagine moritur, cuius uxor Amalafida fugiens

518, 2 = *Isidorus chr.* 394^a.521, 2 = *Isidorus chr.* 394^a.523, 1 = *Isidorus hist.* 81.

4 m. apr. P [iohanni] *Perc: coniectura (forte corr. in immo) Iohanni Syncello ex Euagrio et Anastasio*, Iohs U, Iohannis P¹(ES), Iohannes P¹¹ (E^m solus) 7 *dehuit esse p. c. Agapiti sive Magno consule*
 10 ann. post lxxxviii *reputit U* 11 Iustinianus P¹¹¹(S^m) *regis U* 13 Euphemiam U *vocaverunt I(E)* 14 *candidati U P¹¹¹(S^m), candidata P¹, U (E^m solus)* 15 *erachio U: requiritur Eutharico*
 17 *remna U: cf. Thebes ad Lycophroneum 1285: ὁ Ἀρχόφωνος φέρεται μετὰ τὸς Συναλλυγέδας εἰς τὴν λέγων*
Χαλζιδόνας καὶ Βεζαντίον, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον πρὸς τοὺς ἰδιώτας βροβέφους Πέτρου 19 *ac. c*] *me U*
 20 *erachia U, heracliae P* 22 *Iustini] P¹¹(E^mS^m) coniectura pto, Iustiniani U P¹(ES)* 26 *haeresis]*
heres libri: cf. p. 199, 15 27 *propter praeceps] scripsi, praeter paucos U P(E), praeter paucos P(S) coniectura*
 28 *petr. aut. et petr. alex. P* 29 *coniungit U* 33 *dare] U P¹¹(E^mS^m), dari P¹(ES)*

ad barbaros congressione facta Capsae iuxta heremum capitur et custodia privata moritur.

2. Hilderix, qui ex Valentiniani imperatoris filia a Giserico captivata et Ugnerico iuncta natus est, regnavit annis VII mens. III. hic ergo sacramento a decessore suo
5 Trasamundo obstrictus, ne catholicis in regno suo aut ecclesias aperiret aut privilegia restitueret, priusquam regnaret, ne sacramenti terminos praeteriret, praecepit et sacerdotes catholicos ab exilio redire et ecclesias aperire, et Bonifatium in dogmatibus divinis satis strenuum ad postulationem totius urbis Carthaginensis ecclesiae episcopum consecravit.

10 3. Vitalianus Constantinopoli intra palatium loco, quod *δέλφαια* Graeco vocabulo dicunt. Iustiniani patricii factione dicitur interfectus fuisse.

524 IUSTINO AVG. II et APIONE CONSS.

Romanae ecclesiae in episcopatu mortuo Symmacho succedit Hormisda. Alexandriae ecclesiae adhuc Timotheus superfuit. Antiochenae ecclesiae Severus Calchedonensis synodi obtrectator, cum a Iustino imperatore quaereretur ad poenas, fugit, et
15 in eius loco substituitur Paulus. Hierosolymitanae ecclesiae Iohannes praefuit. Constantinopolitanae vero ecclesiae Iohanni Epiphanius succedit episcopus.

525 POST CONSVLATVM II IVSTINI ET APIONIS.

Iustinus Augustus Iustinianum nepotem suum ad senatorum supplicationem invitus
20 Caesarem facit.

525 PHILOXENO ET PROBO CONSS.

527 MAVORTIO CONS.

Iustinus imp. moritur.

Romanorum LII IVSTINIANVS regnavit annis XXXVIII mens. VII. huic erat
25 uxor vocabulo Theodora.

528 IVSTINIANO AVG. CONS.

Orientales ecclesiae eiusdem principis iussione sanctas quattuor synodos Nicaenam, Constantinopolitanam, Ephesenam primam et Calchedonensem atque sanctorum CL patrum fidem praesentibus sacrificiis publica voce suscipiunt recitari.

529 DECIO V. C. CONS.
30

Theodora Augustae factio unum de trinitate passum non asserens secundum quid, sed absolute suscipiendum cunctis generali lege imponit et a clericis atque monachis subscriptiones violenter exegit, qua de causa plurimi se ab ecclesia subtraxerunt et monachi a propriis monasteriis recesserunt, asserentes sufficere sibi fidem
35 eorum, qui in praefatas sanctas quattuor synodos convenerunt.

523, 2 = *Isidorus chr. c. 395. 396, hist. 82.*

2 custodia] *I*, in cust. *P* 3 hilderix *edd.* 5 trasamundo *I* 6 praecepit *P(E)* 7 et
om. edd. in] cum *Scal.* 10 constantinopolim *I* quod delphicam. *I*, quem delphicum *P(ES)*,
δέλφαια *P(II)(EmSm)U* 12 ii *om. P* apione] *immo* Opilione 13 episcopato *I* ornisda *U(P(S))*
15 fugiit *I* 18 apionis] *immo* Opilionis 21, 22 philoxene (-no *P*) et probo et marthotio *cons. libri:*
deficit a. 526 Olybrio eos, et bis positus est a. 525 24 regu^a *I* 25 theodora *I* 27 sanctas *P(E)*,
sancta *I*, sanctos *P(S)* nicaenam (nicenam *I*) *om. Scal.* 28 cl] *le I^a* 30 n. e.] *unc I* 31 factio]
P(E), factione *U(P(S))* passum] *possum I* 32 quid] *quidem I* 34 sibi suff. *Scal.* 35 predictas
P(E) sanctas *om. P(S)* convenerant *P(S)*

530

LAMPADIO ET ORESTE CONSS.

Hypatius Anastasii principis nepos, tyrannidem Constantinopoli assumens, multis hominum millibus in circensi spectaculo militari gladio caesis capitur et nocte cum Pompeio occiditur atque in Rheuma iactatur.

531

5

POST CONSVLATVM H LAMPADI ET ORESTIS.

Geilimer apud Africam regnum cum tyrannide sumit et Carthaginem ingressus Hildericum regno privat et cum filiis custodiae mancipat atque Oamer Asdingum multosque nobilem perimit.

532

POST CONSVLATVM LAMPADI ET ORESTIS ANNO TERTIO.

10

Belesarius magister Romanae militiae duobus superatis proeliis tertium mirabiliter Persicum proelium superavit.

533

IVSTINIANO AVG. III CONS.

Geilimer tyrannus multos nobilem Africae provinciae crudeliter extinguit multorumque substantias per Bonifatium tollit.

534

15

IVSTINIANO AVGVSTO III CONS.

1. Iustinianus imperator visitatione Laeti episcopi ab Hugnerico Wandalorum rege martyre facto exercitum in Africam Belesario magistro militum duce contra Wandalos mittit. quos idem Belesarius proelio superans Gunthimer et Gebamundum Asdingos regis fratres perimit ipsoque Geilimer rege in fugam converso Africam capit nonagesimo et septimo Wandalorum ingressione anno. in ipso etiam Belesarii ingressu. priusquam congressio fieret, Geilimer tyrannus Hildericum regem cum quibusdam generis eius affinibus occidit.

2. Belesarius magister militum ac patricius Geilimer tyrannum capit et cum eum divitiis ex rapinis Africae conquisitis Constantinopolim Iustiniano imperatori adducit.

535

25

BELESARIO V. C. CONS.

Reparatus Carthaginensis ecclesiae episcopatum post Bonifatium suscipit. Hierosolymitanae vero ecclesiae praesulatu Petrus Iohanni mortuo succedit.

536

POST CONSVLATVM BELESARII ANNO SECVNDO.

Iustinianus imperator libros de incarnatione dominica edidit et Illyricianos episcopos ad subscribendum coegit.

531 = *Isidorus hist.* 82, 83. 533 = *Isidorus hist.* 83. 534 = *Isidorus hist.* 84. a. 536 compilavit *Isidorus de cir. ill.* c. 41.

2 epatius *libri* 3 militibus *P* 4 renna *U* 5 ii *om.* *P(E)* 7 cameras dignum *P*
9 lapidi *U* 10 belesarius] *U* (*scuper*), belisarius *P* (*S* *scuper*), belisatius *P(E)* duobus] a duobus *U*
superatis] *Scal.*, superatus *libri* tertium] *U* (*P*, *S*), traciun] *P(E)* 12 iustinianus *U* 16 hugnerico]
humerico *U*, humerico *P* 17 'anno martyris facti' *Perz.* 18 gunthimer *P*¹ (*ES*)¹¹ cum *Isidoro*, gehlimer *U*,
gehilimer *P*¹¹ (*EMSM*) asdingos] *U* (*P*, *E*), ardingos *P* (*S*), gardingos *Scal.* *edd.* 19 legis *U* geilimer]
*P*¹ (*S*), gelimer *P*¹ (*E*), gehlimer *U*, gehilimer *P*¹¹ (*SM* *sobus*: 'gehilimer') regem *U* 20 et *om.* *P*
21 gellimer *U* 22 affines *U* 23 gellimer *U* 24 imperii *U* 25 ii. e.] nice *U* 27 presulatum
P (*E*) 29 illiricianos *U* 30 subscribendum] scribendum *U*

537

POST CONSVLATVM BELESARII V. C. ANNO III.

Epiphano episcopo Constantinopolitanae ecclesiae mortuo, qui Iohanni successerat, Anthimus episcopus Eutylianista Trapezontensis factione Theodorae Augustae Constantinopolitanam pervadit Ecclesiam.

538

5

IOHANNE V. C. CONS.

1. Romanae ecclesiae post Hormisdam Iohannes, post Iohannem Felix, post Felicem Bonifatius, post Bonifatium alius Iohannes et post Iohannem Agapitus episcopus ordinatur.

10

2. Alexandrinae ecclesiae Timotheo mortuo, qui Dioscoro minori successerat, duo populi electione perversi ordinantur uno die episcopi, Theodosius scilicet et Gaianus, quibus ordinatis Alexandria in utrisque est Christi inimicis divisa, a Theodosio etenim Theodosiani et a Gaiano Gaianitae voluerunt appellari, quamvis aequaliter synodum Calchedonensem non suscipiant et errores Eutychetis ac Dioscori proprios faciant

539

APIONE V. C. CONS.

15

Severus Antiochenus haeresis princeps, a quo Severiani vocantur, et Iulianus Halicarnassensis episcopi, apostolicae fidei et Calchedonensis synodi impugnatores exilio Alexandriam Iustiniani principis iussione mittuntur, ubi adversus sequaces Calchedonensis synodi scribentes ex duabus unam in Christo naturam esse dixerunt, quam dudum Severus corruptam et Iulianus adstruit incorruptam, Alexandria, Aegyptus et Libya in utrisque est Christi inimicis divisa, Theodosiani enim Severum et Gaianitae Iulianum secuti sunt, sed a Theodosianis aliae duae haereses exierunt, una Agnoitarum et altera Tritheitarum: Agnoitae siquidem perversitati, a qua exierunt, id adiciunt, quod Christi divinitas ignoret futura, quae sunt scripta de die et hora novissima, Tritheitae vero sicut tres partes in trinitate, ita quoque tres adstruunt deos esse, contra illud, quod scriptum est: 'Audi Israel: dominus deus tuus deus unus est' et

Deut. 6, 4.
1. Cor. 8, 4.
Deut. 4, 35.

540

IUSTINO V. C. CONS.

1. Agapitus archiepiscopus Romanus Constantinopolim venit et Anthimum episcopum Constantinopolitanae ecclesiae perversorem Calchedonensis synodi inimicum deponit, Theodoram Augustam eius patronam communione privat et Menam protinus Constantinopolitanae ecclesiae episcopum facit.

30

2. Theodosius et Gaianus Alexandrini episcopi cum suo errore damnati exilio transportantur, sed Theodosius Constantinopolim Sycas relegatus totum patene palatium et maximam regiae urbis partem sua perfidia maculavit, quae occasio cunctis patene haeresibus licentiam tribuit, ita ut non solum Theodosianitae, sed et Gaianitae monasteria atque oratoria apud urbem regiam construxissent, vixit enim Theodosius praefatus

35

538, 2 = *Isidorus chr.* 397^b.

1 anno *om. U* 3 anthemus *U*, anthemius *P* eutylianista trapezontensis *P(S)*, eutylianista trapezontensis *U*, eutychia iusta trapezontensis *P(E)* 6 ormisdam *U* 10 ordinatur *U* 11 a *anth. om. P(E)* 14 apione] *P^{III}(S^m)*, apoyne *U¹(ES)* 16 alacarnasiensis *U¹(EF)*, halicarnasensis *P(S)* 17 alexandria *U* 20 enim] *nam P(S)* senerum] senerunt *U* 21 extiterunt *P(E)* 22 tritheitarum *U* agnoyte *U* 24 triteyte *U* partes] *U*, personas *P* 25 deus unus] *U*, unus *P* 28 anthimum] *anthemium U*, anthimo] *P^{III}(S^m)*, anthemium *P(E)*, anthemium *P(S)* 29 constantinopolitanae] *U¹(S)*, constantinopolitanam *P(E)* 30 communionem *U* menam] *P¹(S)*, moenam] *P^{III}(S^m)*, memnam] *P¹(E)*, nicensam] *U¹(E^m solus)* 33 constantinopoli] *P* sycas] *syca P^{III}(S^m)*, sugis] *P¹(ES)*, argas] *U¹(E^mS^m)* 34 maximum *U* 35 theodosianite *U* 36 praedictus *Scal.*

haereticus usque ad primum Iustini iunioris Augusti consulatum. eo anno Paulo Antiocheno episcopo superstitute subrogatur Eufrasius.

541

BASILIO V. C. CONS.

1. Agapito archiepiscopo Romano Constantinopoli mortuo Silverius pro eo episcopus ordinatur. Alexandrinae vero ecclesiae Theodosio atque Gaiano exulatis Paulus Prestor pro eis Tabennesiotarum monachorum a defensoribus synodi Calchedonensis ordinatur episcopus: qui Dioseori haeretici prodecessoris sui depositionem celebrans Palaestino concilio deponitur et pro eo Zoilus ordinatur episcopus.

2. Consulatu praefato Stuzas apud Africanam regnum in heremi partibus cum tyrannide assumit.

542

POST CONSULATVM BASILII V. C. ANNO SECVNDO.

1. Theodorae factione Augustae, quae occulta esse synodi Calchedonensis nunquam destitit inimica, ex quo regnare coepit, proscriptionum insidiae preparantur, Silverius Romanus episcopus exilio mittitur et pro eo Vigilus ordinatur, a quo Theodora memorata Augusta, priusquam ordinaretur, occulto chirographo elicit, ut papa effectus in proscriptione synodi Calchedonensis tria capitula condemnaret, id est epistolam Ibae Edesseni episcopi ad Marim Persam, quae iudicio synodi Calchedonensis approbata et orthodoxa iudicata est et gestis synodalibus sociata. Theodorum dein Mopsuestenum episcopum synodaliter similiter gestis apud Antiochiam sub Iohanne episcopo eiusdem ecclesiae et Calchedonae laudatum, et Theodoretum Cyri episcopi dicta in eodem Theodoro synodi Calchedonensis vocibus collaudata. hic itaque Vigilus papa effectus ab Antonina patricia Belesarii patricii uxore compellitur, ut Theodosio Alexandrino, Anthimo Constantinopolitano et Severo Antiocheno iam pridem ab apostolica Sede damnatis tanquam catholicis scriberet et ita de fide quemadmodum et illi sentiret, cuius epistulae illius tenor ita se habere probatur: Dominis et in Christi dei salvatoris nostri karitate coniunctis fratribus Theodosio, Anthimo et Severo episcopis Vigilus episcopus. Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram ante fidei meae credulitas deo iuvante pervenit: sed quia modo gloriosa domina et filia mea patricia Antonina Christianissima desideria mea fecit impleri, ut fraternitati vestrae praesentia scripta transmitterem, salutans ergo gratia, qua nos in deo nostro Christo domino salvatore coniungimur, eam fidem, quam tenetis, deo iuvante et tenuisse me et tenere significo, sciens quia illud

a. 542 adhibuit Isidorus de viris ill. c. 42.

1 primum] p̄mum *F*^a, septimum *F*^b 2 episcopus] tpe (*pro epe*) *V* 5 prestor] *VP*^{II}(*E*^m), pretor *P*^{II}(*S*^m), prior *P*^I(*ES*) 6 tabennesiotarum] tabemensiotarum *V*, taberueniotarum *P*^{II}(*E*^m*S*^m), zabinensiotarum *P*^I(*E*), zabemensiotarum *P*^I(*S*) monachorum . . . episcopus qui *om. P(ES)* 7 prode-
cessoris] *V*, praedecessoris *P* 8 zoilus] *VP*^{III}(*S*^m), zoilius *P(ES)* 12 occulta esse synodi chacedonensis
n. d. i. e. q. r. e. pr. insidiae (alias *V*) praeparantur] *VP(E)*, occultas synodo chacedonensi n. d. i. e. q. r. e. pr.
insidias praeparare *P(S)* 13 silenus *V* 14 a quo . . . 201, 9 oblitterata sunt in *P(S)* propter vituperia
pontificis nec dignoscuntur, unde in eorum locum adhibuimus librum *F* 16 17 ibae edeseni *V* 19 malim
synodalibus 20 caleidona *V* ciri *V* in] *VP(E)*, cum *P(E)* 21 uigilius] *V*, *om. P* 22 antonia]
VP(F), antoniana *P*^{II}(*E*^m), antonia *P*^I(*E*) 22 23 aubimo] *V*, anthemio *P* 25 illius delendum
dominis et . . . episcopis] dominis et *zq̄s* *Lib. (cod. Par. 12028)*, dominis et episcopis *Lib. (cod. Paris. 2244)*
26 theodolio *V* antimo *V*, anthemio *P* episcopus *om. Lib.* 27 quia] *V*, quae *P* ante] antea
Lib. 2244 iuvante] adiuvante *Lib.* 28 domina et *om. Lib.* mea] nostra (*si haec pertinet*) *P*^{II}(*E*^m)
patricia] *p.* et *P(E)* antonia] *Lib.*, *om. VP* 29 fecit] *V* *Lib.*, facit *P* impleri] *VP*^I(*EF*) *Lib.*,
imploravit *P*^{II}(*E*^m) ut] quod *Lib.* 30 ergo] *libri et Vict. et Lib.*, ergo nos *Lib. edd.* in deo nostro
christo domino salvatore] *V*, in christo domino nostro salvatore *P. EF*, deo nostro christo salvatore (salvatore
edd.) *Lib.* coniungimur] *V* eam] et eam *Lib. (libri, me eam edd.)* 31 iuvante] *VP(F)*, iuvante *P(E)*,
adiuvante *Lib.* me *om. Lib.* scientes illud inter nos quod praedicamus] predicamur *V*, et legimus quia
anima *VP*, sciens quia illud inter nos (*sic libri, nos edd.*) *pr. et l. ut et anima Lib.*

inter nos praedicamus et legimus, ut et anima una et cor nobis sit unum in deo, propectus mei, qui est vester, deo iuvante nuntiare vobis gaudia maturavi ex meo animo sciens fraternitatem vestram, quae optat, et libenter amplecti. oportet ergo, ut haec quae vobis scribo nullus agnoscat, sed magis tamquam suspectum hic me sapientia vestra ante alios aestimet se habere, ut facilius possit deus quae coepit operari, perficere. et subscriptio: 'Orate pro me, domini mei fratres in Christi dei nostri salvatoris karitate conexi'.

2. Horum exordia malorum generalis orbis terrarum mortalitas sequitur et inguinum percussione melior pars populorum voratur.

543

10

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO III.

Stuzas tyrannus gentium multitudine adunata Solomoni magistro militiae ac patricio Africae ceterisque Romanae militiae ducibus Cillio occurrit. ubi congressione facta peccatis Africae Romanae rei publicae militia superatur, Solomon utriusque potestatis vir strenuus proelio moritur.

544

15

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO IIII.

1. Iustinianus imperator acephalorum subreptionibus instigatus Vigilium Romanorum episcopum subtiliter compellit, ut ad urbem regiam properaret et sub specie congregationis eorum, qui ab ecclesiae sunt societate divisi, tria capitula condemnaret.

2. Hierosolymitanae ecclesiae praesulatum post Petrum Macarius suscipit.

545

20

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO V.

Stuza tyrannus apud Africam portu Thaciae congressione facta Iohannis Romanae militiae ducis iaculo percussus est parique vice et Iohannes Stuzae, qui confestim alterutro utriusque gladio ceciderunt et dominico die, quo pugna facta est, moriuntur.

546

25

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO VI.

1. Ferrandus Carthagini ecclesiae diaconus clarus habetur.

2. Guntharith magister militum Ariobindam patricium principemque Romanae apud Africam militiae eo tempore ab imp. missum Carthagine intra palatium nocte perimit et regnum cum tyrannide assumit. hunc Carthagini dux Artabanus trigesimo sexto regni sui die prandentem interfecit.

1 una] unum *Lib. 2244* nobis sit *om. Lib.* 2 propectus] *Lib.*, profectus *VP(EF)* vester est *Lib.* iubante *P(E)*, adiuvante *Lib.* nuntiare *om. Lib. (libri)* maturari *U*, maturavit *Lib. (libri)* 3 sciens] *Lib.*, *om. VP(EF)* optat et *Lib. (libri)*, optat *VP(EF)*, optabat *Lib. (edd.)* amplecti] *Lib.*, amplectitur *VP(EF)* oporteret *Lib. (libri)* ut] *P(EF)* *Lib.*, *om. U* 4 hic] *Lib. (libri)*, *om. VP(EF)*, *Lib. (edd.)* 5 nestram *Lib. 2244* alio *P(F)* aestimet se] existimet *Lib.* possit deus quae coepit] *VP(EF)*, possim his (haec *edd.*) quae coepi *Lib.* 5/6 perficere] *Vict. et Lib. libri*, et perficere *Lib. edd.* 6 et subscriptio *om. Lib. 2244* pro me . . . conexi] pro nobis domini (deum *edd.*) nostri fr. in christo domini nostri (domino nostro *cod. 2244 et edd.*) caritate coniuncti *Lib.* 9 voratur] *edd.*, vocatur *VP(E)*, necatur *P(F)* 10—14 *om. P(E^a); supplet manus eadem quae adscripsit excerpta Caesariangustana* 11 stuzas] *P(EF)*, stuzias *U* adunata] *libri*, ordinata *edd.* 12 ceterisque] *VP(S)*, aeducisque *P(E)*, ducique *edd.* cillio *libri* 13 miliscitia *P(E)* 13,14 potestatis uir str. pr. moritur] *VP(S)*, reserctu in *P(E)*, unde deficiunt apud *Scal.* et in *edd.* 16 iustianus *U* superstitionibus *P^{III}(S^m)* romanorum] *U*, romanum *P(E)*, rom. *P(S)* 17 et sub . . . 18 condemnaret *oblitterata in P(S)* 18 ecclesia *U* 19 macharius *U* 21 tiranno *U* thaciae] *scripsi*, taceae *P(E)*, taceae *VP(S)* 21 ū. ē.] uue *U* 26 magistro *U* 27 infra *edd.*

548

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO VIII.

1. Iustinianus imp. per diversas provincias in regni sui finibus constitutas instantissime scribit et antistites cunctos praefata tria capitula damnare compellit.
2. Euphemio Antiocheno episcopo succedit Dominus.

549

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO VIII.

1. Illyriciana synodus in defensione trium capitulorum Iustiniano Aug. scribit et Benenatum primae Iustinianae civitatis episcopum obtrectatorem eorundem trium capitulorum condemnat.
2. Theodora Augusta Calchedonensis synodi inimica canceris plaga corpore toto perfusa vitam prodigiose finivit.

550

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO X.

1. Africani antistites Vigilium Romanum episcopum damnatorem trium capitulorum synodaliter a catholica communione reservato ei paenitentiae loco secludunt et pro defensione memoratorum trium capitulorum litteras satis idoneas Iustiniano principi per Olympium magistranium mittunt.
2. Eo tempore duodecim libri Facundi Hermianensis ecclesiae episcopi refulsere, quibus evidentissime declaravit tria saepe fata capitula in praescriptione fidei catholicae et apostolicae Calchedonensisque concilii fuisse damnata.

551

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XI.

1. Reparatus archiepiscopus Carthaginensis ecclesiae, Firmus Numidarum episcoporum primas et Primasius ac Verecundus concilii Byzaceni episcopi pro fidei causa ad urbem regiam eiusdem praecepto principis evocantur.
2. Apollinarius Zoilo tria memorata capitula damnare nolenti episcopus Alexandrinae ecclesiae subrogatur.

552

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XII.

1. Reparatus archiepiscopus plurimis calumniis impetitus pro eo, quod damnationi trium memoratorum capitulorum assensum non praebuit, officio sumptibusque privatus Euchaida exilio relegatur, et Primosus diaconus apoerisarius eius, postquam damnavit quae sunt synodaliter atque universaliter defensata, eo superstite contra vota cleri simulque et populi episcopus Carthaginensis ecclesiae ordinatur.
2. Firmus concilii Numidiae primas donis principis corruptus damnationi eorundem capitulorum assensum praebuit, sed ad propria remeans in navi morte turpissima interiit.

a. 550 c. 2 compilarit Isidorus v. ill. 42.

2 iustinianus . . . 3 compellit *oblitterata in P(S)* 4 euphemio] *inno* Ephraimi dominus] *P^{III}(S^m)*, dominus *P¹(ES)*, dominus *U*, donatus *P^{II}(E^mS^m)* 6 illiriciana *U¹P(S)* capitulum *P(EF)* 7 obtrectatorem] impugnatorem *P(S)* capitulorum] *U*, cap^o *P(S)*, capitulum *P(E)* 9 canceris *U¹P(ES)*, cancri *edd.* 12 vigilium . . . 13 secludunt et, *item* 14 satis idoneas, *item* 17 eu. declaravit, *item* 17 in praeser. . . . 18 damnata *oblitterata omissare et pro extremis substitutum*: quibus iii saepe fata *capa* defendit *P(S)* 13 recludunt *P(E)* 15 magistranium] *U¹P(F)*, magistranium *P(E)* mittunt] promittunt *U* 16 duodecim] *U¹P(S)* cum Isidoro, vii *P(E)* hermanensis] *U*, hermanensis *P(E)*, hermanensis *P(S)* 17 declaravit *U* fata] facta *U* 17 18 in praescriptione fidei cath. et apostolicae calchedonensis (que *ins. P*) concilii] in praescriptione apostolicae fidei et calchedonensis consilii impugnatione *Isidorus* 20 cartaginensis] *U* numidarum] *U* 21 primas] *P(F)* *coniectura*, primatus] *U*, primates *P(ES)* ac] *U*, et *P(EF)* uerendum] *P(SF)* byzaceni] bizaceni] *U*, bizanteni] *P(E)*, bizanteni] *P(S)* pro fidei causa] trium capitulorum pro causa *ex interpolatione P(S)* 26 pl. cal. *oblitterata in P(S)* 27 cap. mem. *P* eucayda] *U¹P(S)*, eucayda] *P(E)*: p. 192, 28, 205, 14. 28 primosus] *U*, primosus] *P^{III}(S^m)*, primosius] *P¹(ES)* diaconus] dictus *P^{II}(E^m solus)* 28 29 quae s. s. a. u. defensata] tria capitula] *P(S)* 31 primatus] *U* donis pr. corruptus] *deleta in P(S)* 32 sed . . . interiit (periit *edd.*) *oblitterata in P(S)*

Primasius quoque Aeoemetensi monasterio relegatur, sed Boethio primate Byzaceni concilii morte praevento, ut ei succederet, memoratae damnationi protinus assensit reversusque ad sua, quae prius defendebat, validissimis persecutionibus impugnavit fidelibusque calumnias generando eorumque substantias auferendo. sed in quibus peccavit, laetari non potuit, siquidem postquam a catholicis sui concilii antistibus pro suis est praevariationibus condemnatus, infelici morte extinguitur et quae conquisierat fraudulenter, a iudicibus auferuntur. Verecundus vero ecclesiae Innocentis episcopus in defensione memoratorum perdurans capitulorum Calchedonae, ubi refugium fecerat in diversorio gloriosae matris Euphemiae, de hac vita migravit ad deum. Macarius Hierosolymitanus episcopus cicitur et eo superstite Eustochius ordinatur.

553 POST CONSULATVM BASILI V. C. ANNO XIII.

1. Constantinopolim synodus Iustiniani principis praeepto colligitur, cui praesules sedium aderant Vigilius Romanus episcopus superstite Silverio ordinatus, Apollinarius Alexandrinus Zoilo vivente promotus, Antiochenus Dominus, Eustochius Macario remoto Hierosolymitano episcopo episcopus factus et Eutyches Constantinopolitanus, qui Menae fuerat subrogatus. ibi tria saepe fata capitula cum defendentibus ea damnationi subiciunt sibi que ipsis paenitentiae regressum poenaliter intereludunt, tali se anathemate perpetuo obstringentes, si aliquando absolvere temptaverint quae damnationis sententiae subdiderunt. quorum decretis Rusticus Romanae ecclesiae diaconus et Felix Gillensis monasterii provinciae Africanae hegumenus contradicentes scripto Thebaida in exilium cum suis sociis transmittuntur.
2. His ita gestis terrae motus urbem regiam a fundamentis concutiens aedificia plurima porticusque deiecit et basilicis consistentibus altaria paene emeta prostravit.

554 POST CONSULATVM BASILI V. C. ANNO XIII.

1. Frontinus episcopus ad urbem regiam evocatus pro defensione trium eorundem capitulorum Antinoensi primae Thebaidae civitatis exilio deputatur et pro eo ab haereticis Petrus Salonensis ecclesiae ordinatur.
2. Proconsularis concilii provinciae Africanae sacerdotes Rufini et Vibi episcoporum. Reparati archiepiscopi obtrectatorum, arte delusi tamquam defensoribus fidei occurrunt et Primosi praevariatoris Carthaginis ecclesiae communiione praeter paucissimos polluantur.
3. Datus Mediolanensis episcopus Constantinopolim venit et damnationi eorundem trium capitulorum consentiens eo die percussus occubuit.
4. Narses eunuchus ex praeposito patricius Totilanem Gothorum regem proelio apud Italiam mirabiliter superat ac perimit et omnes eius divitias tollit.

1 aquinetensis libri religatus UP(E) primati U byzanteni P(S), byzanteni P(E), bizanteni U
 2 ut ei succederet obliteratum in P(S) 3 nat. pers. obliteratum in P(S) 4 fidelibusque . . . 7 auferuntur obliteratum in P(S) 5 laetari] P(F) coniectura puto, latere UP(E) 6 est om. P(E) 7 fraudulenter] P(F) coniectura puto, fraude fideliter UP(E) auferrentur P(F) innocens] P^{III}(S^m), ut est in uolitu episcoporum Africanorum post Victorem Vitensem Byzac. 44, nicensis P^I(ES), nicensis UP^{II} (sic S^m, nicetius E^m)
 8 calcedona U ubi] urbi U, urbe P(EF) 9 diversorio] diversorio P(E) euphemia U ad deum] U, ad dominum P(EF), obliteratum in P(S) macharius U 13 sedium] sedium P(F) ordinatus] P(F), ordinatur UP(E) 14 dominus] UP^{III}(S^m), dominus P(S), dominus P(E): vide supra p. 202, 4 eustochius] U, enstochius P(F), eustochius P(E) 15 eutyches] eutiches P^{III}(S^m), eutices U, eutychius P(ES) menae] P(ES), manae P^{III}(S^m), meneae U 16 facta U 17 18 anathemate (-ti P[F]) perp.] perp. an. P(E)
 18 abstringentes U aliqua P^{II} (E^m solus) 19 gillensis P(E); malion cillensis 21 his . . . 23 prostravit obliterata in P(S) 21 ita] itaque P(E) 26 antinoensi] U, antiochensi P(EF) 27 salonensi libri
 28 africanae provinciae U, pr. africanae P ubi] scripsi, nisi UP 29 reparati . . . 30 praevariatoris obliterata in P(S) 30 ecclesiae] eccl. episcopi P(F) 30 31 polluantur] iunguntur ex interpolatione P(S)
 32 datus UP(S), petrus P(F) 33 consentiens . . . occubuit] consensit ex interpolatione P(S) 34 narsis U totilanem UP^{III}(S^m), totilanem P(ES) 25*

555

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XV.

1. Concilii Numidiae episcopi ad instar proconsularium sacerdotum collecti Carthaginem veniunt et Primosi eiusdem ecclesiae incubatoris communionem polluti praevaricatoresque effecti ad propria redeunt.
2. Victor Tonnennensis ecclesiae episcopus huius auctor operis post custodias simulque et plagas, quas in insulis est Balearicis peressus nec non etiam in monasterio de Mandracio primo, ac secundo exilio Aegimuritanicae insulae, tertio Alexandriam una cum Theodoro Ceharsusitanae ecclesiae episcopo pro praefatorum trium capitulorum defensione exilio mittitur et carceri castelli Diocletiani post praetorianum carcerem truditur.
3. Antiochensis tunc Anastasius Domino succedit episcopus.

556

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XVI.

1. Primosus Carthaginis incubator ecclesiae sibi nolentes assensum praebere nunc fustibus, nunc custodiis, nunc quoque exiliis affligit.
2. Victor et Theodorus antefati episcopi Africani de carcere eiciuntur et post disputationes in praetorio continuas dierum XV ad aliam custodiam monasterii Tabennesiotarum, quod est apud Canopum XII millibus procul ab urbe Alexandrina, mittuntur.

557

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XVII.

1. Vigilus Romanus episcopus, postquam praevaricatus est, sub excommunicatione totius Africanae ecclesiae pontificem in insula Sicilia moritur.
2. Eo tempore Felix hegumenus monasterii Gillitani exilio apud Sinopem de hac vita migravit ad dominum.

558

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XVIII.

Pelagius Romanus archidiaconus trium praefatorum capitulorum olim defensor Iustiniani principis persuasione de exilio redit et condemnans ea, quae dudum constantissime defendebat. Romanae ecclesiae episcopus a praevaricatoribus ordinatur, qui fuit annis V.

559

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XVIII.

1. Illyriciani Episcopi praeter parva monasteria paucosque fideles persecutiones passi consentiunt pristinam fidem in irritum deducentes.
2. Eo tempore Ugni Armeniam gravissime vexaverunt.

3 ecclesiae . . . 4 redeunt] ecclesiae episcopi communioni iunguntur *ex interpolatione P(S)* 3 incubatoris] *UP(E)*, incubatoris *P(E)* 5 tonnennensis] tonnuriensis *U*, tonnensis *P¹(ES)¹¹(S^m)*, tuniensis *P¹¹(E^mS^m)* 6 in insulis est balearicis] *scripsi*, in sala est valericis *UP(ES)* 7 de mandracio] demandracum *UP(ES)*, cf. *Procopius de aedif.* 6. 5 *Iustiniani fabricas Carthaginenses recensens: ἐδειμματο δὲ καὶ μορασιήμων τοῦ περιβόλου ἐντὸς ἐπὶ θαλασσιῶν, ἀγχιστα τοῦ λιμένος ὕπερ Μανδράκιον ὀνομαζομένον. ἐρύματι τε ἐντὸ ἐγγρησσιῶν περιβόλων φρούριον ἀναρταγώριστον ἀπειργάσατο.* primo] primoque *U* aegimuritanicae] *P¹¹¹(S^m)*, egimauritane *U*, egimauritanae *P(ES)* alexandriam] *U(E^mS)*, alexandrinae *P(EF)* 8 ceharsusitane *U* 9 carceri] *edd.*, carceris *libri* 10 antiochensis *U* tunc] *UP(E^mF)*, *om. P(S et in sp. vacua E)* domino] *UP¹(ESF)*, donato] *P¹¹(E^m solus): v. supra p. 202, 4* 12 cartaginensis *U*, cartagine *P(E)*, carthaginensis *P(S)* incubator] episcopus *ex interpolatione P(S)* 12/13 nunc fustibus *om. P(S)* 13 custodiis] *custodibus libri (repetit vocabulum in margine E)* affligit] clammat *P(S)* 14 antefati *U* 15 16 tabennesiotarum] *UP(SF)*, tabennesiotarum *P(E)* 16 canopum] *U* milia] *U* 18 postquam . . . 19 pontificem] *om. P(S)* 19 africane] *P(F)* 20 eugumenus] *U* gallitani] *UP(E)* 21 ad dominum] *om. P(S)* 23 cap. ol. def.] *P(S)*, def. cap. (*om. olim*)] *UP(E)* 24 inst. pr. pers.] *om. P(S)* rediit] *U* 24/25 constantissime] *om. P(S)* 25 a praevaricatoribus] *om. P(S)* 26 finit] *UP¹*, praefinit] *P¹¹(E^mS^m)* 28 paucosque] *P(S)* *coniectura puto*, paucosque] *UP(E)* fid. pers.] *passi om. P(S)*

560

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XX.

Bulgares Thraciam pervadunt et usque ad Sycas Constantinopolim veniunt, Sergium patricium, qui dudum Africanæ fuerat dux militiae, capiunt simulque et distrahunt, sed patricii Belesarii armis fortiter debellati pariterque fugati Danuvium transierunt.

561

5

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XXI.

Corpus sancti Antonii heremite repertum cum maximo honore Alexandriam perducitur et in basilica sancti Iohannis baptistae honorifice collocatur.

562

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XXII.

1. Frontinianus Salonensis episcopus de exilio Antinoensi Ancyram Galatiae transm-
- 10 tatur.
2. Petrus eius incubator ecclesiae moritur et pro eo Proclinus substituitur.

563

POST CONSVLATVM BASILI V. C. ANNO XXIII.

1. Reparatus archiepiscopus Carthaginensis ecclesiae exilio apud Euchaidam gloriosa
- 15 confessione transit ad dominum die VII. idus Ianuarias.
2. Eo anno Iustinianus princeps legatos gentis Avarorum primus primos suscepit et cum donis maximis remeare unde venerant facit.

564?

ANNO XXXVII IMPERII PRAEFATI PRINCIPIS IUSTINIANI.

1. Pelagius Romanus episcopus moritur: praefuit annis XI.
2. Eustochius Hierosolymitanus episcopus, qui fuerat Macario superstate ordinatus,
- 20 eicitur et rursus Macarius reformatur.

565?

ANNO XXXVIII IMPERII EIVSDEM.

Muscius, Brumasius, Donatus et Chrysonius episcopi de Africa et Vietor ac Theodorus episcopi similiter ex Aegypto ad urbem regiam imperiali praecepto evocantur, qui dum eidem Iustiniano principi praesentes praesenti et postea Eutychio regiae urbis

25 episcopo altereanti novae superstitioni resistunt, ab invicem segregati per monasteria eiusdem urbis custodiae mittuntur.

566?

ANNO XXXIX IMPERII SVI.

1. Iustinianus Eutychium Constantinopolitanum episcopum damnatorem trium capitulum et Euagrii heremite diaconi ac Didymi monachi et confessoris Alexandrii,
- 30 quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit et pro eo Iohannem eiusdem erroris consimilem episcopum facit.
2. Eo anno prasini apud regiam urbem civile bellum faciunt multosque rei publicae viros gladio frequenti congressione prosternunt: sed eorum atroces plurimi postea a Iuliano praefecto extincti sunt.

2 inadunt *P(S)* suae libri 4 bellisarii *P(S)* pariterque] acriterque *Hirschfeld* danubium
traditur 9 antinoensi] *P¹(ES)*, antinoensi *U*, antiocheni *P¹¹¹(S^m)*, antiocheni *P¹¹(S^m, coniectura puto)*
 anquira *U* 11 incubator] episcopus *P(S)* proclinus] *U*, prodinus *P¹(ESF⁹)* 13 reparatus . . . .
 15 eo anno *oblitteratum in P(S)* 13 exilio] *fortasse ser.* ex exilio euchaidam *U* 15 avarorum *libri*
 primus primos (primo *libri*) susce. . . . 16 remeare] *UP¹¹(E^mS^m)*, om. *P¹(ES)* *edd.* 18 moritur] ordi-
 natur *libri* 20 macharius *U* 22 crisonius *U* episcopi] *ep̄e traditur* 24 regis *U* 25 altereanti
 novae (nene *U*) superstitioni om. *P(S)* 26 custodiae] *UP(E)*, custodiendi *P(S)* *coniectura puto* 28 dam-
 natorem . . . 30 protulimus *oblitteratum in P(S)* 30 ex auctoritate] *exac¹⁰ U* protulimus *U* dirigit]
 redigit *P(S)* 31 ei. *err. cons. oblitteratum in P(S)*

567?

XL IMPERII SVI ANNO.

1. Iustinianus vitae suscepit finem indictione XV.
2. Theodorus Cebarsuseitanus episcopus defensor trium capitulorum exilio apud urbem regiam eo mense et die quo Iustinianus moritur et iuxta confessores, quibus U'gnericus
3 Wandalorum rex linguas absciderat, sepelitur.
3. Iustinus iunior Vigilantiae sororis Iustiniani Augusti filius, patre Dulcideo natus cum tranquillitate populi maxima imperii sumit sceptrum. huius coniunx Sophia Theodorae Augustae neptis asseritur.

10 Colliguntur omnes anni ab Adam primo homine usque ad nativitatem domini nostri Iesu Christi secundum carnem $\bar{V}CXIX$, a nativitate vero domini nostri Iesu Christi secundum carnem, quae facta est XLIII Augusti Octaviani Caesaris imperii anno, usque in annum Iustini primi principis Romanorum, qui Iustiniano in imperio successit, anni DLXVII. fiunt simul ab Adam usque in annum primum memorati principis Romanorum anni $\bar{V}DCCLXVI$.

---

3 cebarsuscitanus] $P(E)$, cebarsussitanus $UP(S)$ 4 quod U' et iuxta . . . 5 sepelitur *oblitteratum* in $P(S)$ 5 bandalorum $P(F)$ 6 dulcideo] $P^{II}(E^m S^m)^{III}(S^m)$, dulcissimo UP^I 7 maxima] $UP(S)$, magna $P(EF)$ 10 secundum carnem] $UP(S)$, secundum carnem quae facta est $P(E)$ $\bar{u}xcix$] *sic* $\bar{u}elxliiii$ $P(ES)$, $\bar{u}ccxix$ $P^{III}(S^m)$, $\bar{u}elxliiii$ U' 11 carnem *om.* $P(ESF)$ 12 in imperio] imperio $UP(EF)$ 14 $\bar{u}dcccix$ U'

IOHANNIS ABBATIS BICLARENSIS CHRONICA

A. DLXVII—DXC.

Iohannes, Isidorus (570—636) ait vitam aequalis et coepiscopi sui solito diligentius et plenius enarrans libro de vir. ill. c. 62. 63 [41], Gerundensis ecclesiae episcopus, natione Gothus provinciae Lusitaniae Scallabi natus. hic cum esset adulescens Constantinopolim perrexit ibique Graeca et Latina eruditione nutritus septimo decimo anno in Spaniam reversus est eodem tempore, quo incitante Leovigildo rege Arriana ferebat insania, hunc supra dictus rex cum ad nefandae haeresis credulitatem compelleret et hic omnino resisteret, exilio trusus et Barcinonam relegatus per decem annos multas insidias et persecuciones ab Arrianis perpessus est. qui postea condidit monasterium quod nunc Biclaram dicitur: ubi congregata monachorum societate scripsit regulam ipsi monasterio profuturam, sed et cunctis deum timentibus satis necessariam. addidit in libro chronicorum ab anno primo Iustini iunioris principatus usque in annum octavum Maurici principis Romanorum et quartum Reccaredi regis unum historico compositoque sermone valde utilem historiam. et multa alia scribere dicitur, quod ad notitium nostrum non pervenit¹⁾. Iohannes igitur iam eo tempore, quo in Hispania Romani et Suebi catholicae sectae erant, Gothi autem Arianae, licet Gothus ipse orthodoxam religionem professus Constantinopolim se contulit adulescens ibique per multos annos moratus est: id quod praeter Isidorum ipsa chronica declarant. nam ab initio inde, id est ab a. 567, ad a. 576¹⁾ perlustranti patebit auctorem referre res gestas Constantinopoli. legationes eo

---

1) erundensis *Matritensis* 134 (vide supra p. 178) — natiuitate *Matr.* — lusitane *Paris. 12160* — scallauī *Cas.*, scallauī *Matr.*, scallui *Paris. 1791. 1792 Bern.*, sealsabi *Paris. 12160* — hic *om. Par. 12160* — constantinopoli *Paris. 1791 Bern.* — cum esset] trium esse *Matr.* — septimo decimo anno] *Cas.*, septimum decimum annum *Matr.*, xiiii^{mo} anno *Paris. 1792*, post decem et septem annos teste *Nic. Antonio (bibl. Hisp. vet. ed. 1788 vol. 1 p. 298) Isidori ed. Matritensis a. 1599 et Parisina Dubreuiliani a. 1617*, septimo demum anno *Paris. 1791. 12160 Bern.* — spaniis *Paris. 1792 Bern. Cas.*, yspaniis *Matr.* — leuuegildo *Paris. 12160*, leouigilde *Paris. 1791*, leonegildo *Matr.* — ferrebat *Bern.*, seruebat *Cas.* — supra dictum *Paris. 12160 Bern.* — credulitatem *Paris. 1791 (prima manu) 1792. 12160 Cas.*, erudelitatem *Paris. 1792 (ex corr.) Matr.* — trusus et] trusus *Paris. 1792 Bern. Cas.* — barcinona *Paris. 1791 Bern. Cas.*, barehinona *Matr.*, barecinonae *Paris. 1792*, baremona *Paris. 12160* — annis *Paris. 1791 Bern.* — arrianos *Bern.* — perpessos *Paris. 1791* — est] et *Paris. 1791 Bern.* — quod] qui *Paris. 1791 Bern. Cas. Matr.* — biclarum *Paris. 12160*, biclaro *Paris. 1791. 1792 Bern. Matr.*, luctaro *Cas.* — societatem *Bern.* — necessaria *Cas.* — in] et in *Paris. 1791 Bern. Cas.* — iustiniani *Paris. 12160* — principatum *Matr.*, principatui *Paris. 1791 Bern.*, principatu *Cas.*, principatu *Paris. 1792* — in] ad *Paris. 1792* — quarto *Paris. 1791 Bern. Cas.* — reccaredi *Matr.*, recharedi *Paris. 1792* — anno *Paris. 1791 Bern. Cas.* — quod . . . peruenit] quae . . . peruenit *Cas.*, quae . . . peruenerunt *Paris. 1792 Matr.*

missas, victoriarum praemia eo allata, coniurationes ibi patefactas, morbos ibi grassatos: itaque neque dubium est secundum Isidorum non *septimo anno* ex Oriente cum in Hispaniam rediisse, id quod alii libri habent, sed *septimo decimo* et verisimile e. a. 576 eum ex Oriente domum reversum esse. deinde per decem annos, nempe Leovigildi extremos 577—586, propter fidem catholicam iniurias regis Arianae addicti perpessus est et exilium Barcinonense: quod nihilominus in chronicis eundem regem summa admiratione prosequitur, non magis regem quam ipsum honorat. monasterium quod condidit, verisimile est fuisse unum eorum, quae ipse scribit ad a. 587 Reccaredum catholicum factum cum gente sua instituisse. Bicularum ei nomen fuisse et ait Isidorus et ipse in chronicorum titulo sese appellat abbatem Biclarensem: sed id ubi fuerit, ignoratur. nam quod auctores Hispani id collocant prope Tarraconem duabus leugis a Montblanch oppido in vico qui dicitur dicebaturve Vallclara¹⁾, id non nititur nisi vocabulorum similitudine nescio qua, quae vere nulla est. ibi abbas constitutus et monachis suis regulam dictavit teste Isidoro et scripsit chronica haec continuata ad a. 590. deinde factus est teste eodem Isidoro episcopus Gerundensis, nec dubium est ipsum esse episcopum Gerundensem Iohannem, quem reperimus subscripsisse tam Barcinonensi concilio a. 599 quam decreto Gundemari a. 610²⁾. itaque qui in chronicis memorantur termini imperii Mauricii a. 602 et episcopatus Gregorii a. 601, possunt adiecti esse post tempus ab ipso, videmusque eum in vivis fuisse, quo tempore Isidorus de viris illustribus commentarium edidit.

Victoris chronicis subscripta sunt et praescripta Iohannis in Matritensi haec: *hucusque Victor Tununensis ecclesie episcopus Affricane provincie ordinem precedentium digessit annorum: nos que consecuta sunt adicere curavimus. abhinc historiam ducit venerabilis pater noster Iohannes abbas monasterii Biclarensis fundator.* eadem praescripta fuisse in Alcobaeciensi verisimile est, quamquam exempla Pereziana priora (*E* et ante em. *S*) omissis iis non dant nisi *hactenus Victor Tununensis*. ipsa illa fuisse in Soriensi inde efficitur, quod adsunt totidem verbis (nisi quod ibi est *Tununensis*) in libro Pereziano *S* deleta inscriptione priore et ad posteriora *abhinc . . . fundator* adnotatur: *hoc erat in margine.* sequuntur chronica incipientia *post Eusebium*, finientia *non esse superbos*. computatio sine dubio Biclarensis ipsius *colliguntur omnes anni . . . anni VDCXCII*, et altera, quae est librariorum (supra p. 169) adsunt in Matritensi fueruntque sine dubio etiam in Alcobaeciensi. indidem eam novit Perezius (supra p. 166), sed non superest in exemplaribus ipsius. a Soriensi idem ait (l. c.) eam a fuisse. — In Iohanne quoque pariter atque in Victore (supra p. 179) secundaria inscriptio, scilicet ea, quam Soriensis liber in margine habuit, mihi videtur proficisci non ab auctore, sed ab Hispano eo qui saec. VIII corpus historicorum chronica duo continens ordinavit (p. 166, 172), quamquam unde eam traxerit, in Iohanne non liquet: potest adscripta fuisse in principio voluminis chronica Eusebiana cum continuationibus his continentis. Iohannes quae adiecit, fieri potest ut integra habeamus, quamquam Isidorus Iohannis compilerator quae affert inter excerpta ex eo, scilicet interposita inter a. 572, l. 2 infra in adnotatione relata fortasse item ex Iohanne petivit: certe neque ulli alii dari possunt ex auctoribus ab Isidoro adhibitis neque referri inter ea quae ex sua rerum notitia Isidorus adiecit et simillima sunt aliis apud Biclarensem relatis.

Egregius scriptor in chronologia ab erroribus non magis sibi cavet quam reliqui horum temporum auctores. annos praescripsit imperatorum Romanorum et ita facere

1) Biclariense monasterium vulgo nunc dici Valclara scribit Vasaens chron. ed. 1552 t. 8; Pujades (*chronica de Catalunya* I. VI c. 62) addit alios cogitavisse de Fontclara de Guisoma. 2) *Iohannes peccator*: Mansi 10, 481. Concilio Toletano a. 589 subscripsit episcopus Gerundensis Alivius (Mansi 9, 1002). 3) *Iohannes*: Mansi 10, 512. in Toletano concilio a. 633 adfuit episcopus Gerundensis Nomitus (Mansi 10, 641).

debut universi orbis res quantum potuit complectens, sed cum ad Hispaniam patriam sibi potissimum attenderet, inde a Leovigildi creatione adiunxit imperatoris annos regum Hispanorum, annos intellegi a calendis Iannariis ordientes, non a diebus imperii intellegitur inde, quod imperatorum annos et regum aequat et confirmatur eo, quod annum extremum Iustini et primum Tiberii pro uno numerat; sed turbas in chronologia per earum computationum diversitatem aetas esse (cf. p. 218. 1) probabile est, schema secutus est tale fere:

		debut esse		
<i>p. Chr.</i> 567	Iustini I	567	Iustini II	
568	II	568	III	
569	III	Leovigildi I	569	IV
570	IV	II	570	V
571	V	III	571	VI
572	VI	IV	572	VII
573	VII	V	573	VIII
574	VIII	VI	574	IX
575	IX	VII	575	X
576	X	VIII	576	XI
577	XI	IX	577	XII
	Tiberii I			
578	II	X	578	Tiberii I
579	III	XI		
580	IV	XII	580	III
581	V	XIII	581	IV
582	VI	XIV	582	V
583	Mauricii I	XV		
584	II	XVI		
585	III	XVII		
586	IV	XVIII		
587	V	Reccaredi I		
588	VI	II		
589	VII	III		
590	VIII	IV		

Erravit in ipso principio ex parte in errorem inductus ab eo quem continuabat Victore Africano: cum enim cum viderimus rerum narrationem finire in excessu Iustiniani, qui obiit a. 565 Nov. 13, annorum laterculum continuare ad indictionem XV (566 Sept. 1 — 567 Aug. 31), Iohannes quamquam eandem indictionem repetit, tamen a quibus incipit Iustini II creatio et legatio Avarum spectant ad a. 565 extremum. — Item cum Iustinus diem obierit a. 578 Sept. 26, non cum annum, sed praecedentem, qui vere totus est Iustini, communem facit Iustino et successori eius Tiberio, ita factum est, ut Iustino pro annis regni XII plenis et imperfectis duobus anni tantummodo tribuantur XI demptis duobus plenis tam in principio quam in fine et ex imperfectis numerato solo postremo. — Deinde Tiberio, qui regnavit ab a. 578 Sept. 26 ad a. 582 Aug. 14, pro tribus annis plenis et duobus imperfectis sex tribuuntur numeratis his et addito praeterea ficticio uno. — Mauricius cum imperator factus sit a. 582 Aug. 13, primum eius annum numeravisse auctorem *p. Chr.* 583 probabile est itaque octavus, in quo finit, fit 590. — Quod si ad reges Hispaniae nos convertimus, satis constat Reccaredum patri successisse a. 586 Apr. 21 itaque primus annus eius fieri potuit 587, quartus, in quo Iohannes finit aequiparans cum Mauricii octavo, item 590, quod cum computatione altera convenit.

Leovigildi igitur anni duodeviginti, quorum extremus imperfectus est, coeperunt ab a. 569. ad hoc schema annos ad marginem adscripsi, quamquam ne hoc quidem certum est Iohannem ita annos numerare voluisse, multo minus annis indicatis res de quibus agitur vere evenisse. — Computatio, quae librum fuit, aptata videtur Victorianae (supra p. 181): scilicet cum Victor computum deducat ad annum mundi 5766, Christi 567, Iohannes his addit Iustini annos XI, Tiberii VI, Mauricii VIII, in summa XXV itaque pervenit ad annum mundi 5791, Christi 592, quem annum aequavit aerae 630 librarius posterior, non ipse Iohannes, apud quem aera Hispanica non invenitur, at computatio illa non solum iis de quibus supra exposui erroribus in reguis computandis laborat, sed etiam ab ipso annorum ordine, qui apud Iohannem est, eo nomine recedit, quod Iustini extremus et Tiberii primus ibi pro uno est itaque anni vere enarrantur non XXV, sed uno minus, scripsit autem Iohannes, si haec recte se habent, non anno, ut ait, p. Chr. 592, sed a. p. Chr. 590.

Imperatorum numeratio continuat Victorianam (p. 181): Iustinus II imperator est LIII (a. 567), Tiberius LIV (a. 577), Mauricius LV (a. 582). — Episcopos non posuit nisi ecclesiae Romanae nec sine errore, sunt enim hi:

	Iohannes
a. 573 (vere 575 Iun. 2 — 579 Iul. 30)	Benedictus a. IV
a. 576 (vere 579 Nov. 26 — 590 Febr. 7)	Pelagius a. XI
a. 587 (vere inde a. 590 Sept. 3)	Gregorius a. XV

Gregorium defunctum a. 604 Mart. 12 praefuisse ecclesiae per annos XV supra p. 208 diximus adscriptum esse post chronica absoluta.

Ex publice editis scriptis nulla se adsumpsisse, sed narrare ea quae aut viderit aut amici sibi rettulerint in praefatione ait evidenter recte.

Expilavit eum pariter atque Victorem Isidorus.

Huc usque Victor Tunnenensis ecclesiae episcopus Africanae provinciae ordinem
praecedentium digessit annorum: nos quae consecuta sunt adicere curavimus.

Post Eusebium Caesariensis ecclesiae episcopum, Hieronymum toto orbe notum
presbyterum nec non et Prosperum virum religiosum atque Victorem Tunnenensis
5 ecclesiae Africanae episcopum, qui historiam omnium paene gentium summa brevitatem
et diligentia contexere visi sunt et usque ad nostram aetatem congeriem perduxerunt
annorum et quae aeta sunt in mundo ad agnitionem nostram transmiserunt, nos ergo
in adiutorio domini nostri Iesu Christi quae temporibus nostris aeta sunt ex parte
quod oculata fide pervidimus et ex parte quae ex relatu fidelium didicimus, studuimus
10 ad posterum notescenda brevi stilo transmittere.

1. Quintadecima ergo indictione, ut dictum est, Iustiniano mortuo Iustinus iunior nepos
eius Romanorum efficitur imperator.

567? **2.** Romanorum LIII regnavit IUSTINVS iunior annis XI, qui Iustinus anno primo regni
sui ea, quae contra synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit symbo-
15 lumque sanctorum CL patrum Constantinopoli congregatorum et in synodo Chalce-
donensi laudabiliter receptum in omni catholica ecclesia a populo concinendum intro-
misit, priusquam dominica dicatur oratio.

3. Armeniorum gens et Iberorum, qui a praedicatione apostolorum Christi susceperunt
fidem, dum a Cosdroe Persarum imperatore ad culturas idolorum compellerentur, re-
20 nuentes tam impiam iussionem Romanis se cum provinciis suis tradiderunt: quae res
inter Romanos et Persas pacis foedera rumpit.

568? ANNO II MEMORATI PRINCIPIS.

1. In regia urbe Aetherius et Addaeus patricii, dum Iustino mortem velent veneno
potius quam ferro per medicos inferre, detecti capitali sententia puniri iussi prior a
25 feris devoratus, secundus incendio concrematus interiit.

2. Iustinus filius Germani patricii consobrinus Iustini imperatoris factione Sophiae
Augustae in Alexandria occiditur.

---

1. 2 de praescriptis vide p. 208. 4 tunnenensis] tunnenensis P¹ (EF et ante em. S), tunnenensis P
(S ex em. et T), tunnenensis U 5 hystoria U 9 pervidimus U quae] quod P(SF) 11 iustinus]
iustinianus U 13 reg^s U 15 constantinopolim U 19 cosdroe] cosdroe P(ST), quosdroe U, cosdra P(E)
culturas P(ESF) 20 compromittis P(TF) 21 rupit P(ESF) 23 addus U¹¹¹ (S^m), additus
P¹(E), addictus P(S), addus P¹¹(E^m), addus P¹¹(S^m) 25 incendio] UP(SF), incendiis P¹(EP^m)

3. His temporibus Athanaïdus rex Gothorum in Hispania vitae finem suseepit et Livva pro eo in regnum provehitur.

569?

ANNO III IVSTINI IMP.

1. Garamantes per legatos paei Romanae rei publicae et fidei Christianae sociari desiderantes poseunt, qui statim utrumque impetrant.
2. Theodorus praefectus Africae a Mauris interfectus est.
3. Maccuritarum gens his temporibus Christi fidem recepit.
4. Huius imperii anno III Leovegildus germanus Livvani regis superstitute fratre in regnum ceterioris Hispaniae constituitur, Gosuintham relictam Athanaïdi in coningium accipit et provinciam Gothorum, quae iam pro rebellione diversorum fuerat diminuta, mirabiliter ad pristinos revocat terminos.

570? ANNO IV IVSTINI IMP. QVI EST LEOVEGILDI REGIS SECUNDVS ANNVS.

1. Theoctistus magister militum provinciae Africanae a Mauris bello superatus interiit.
2. Leovegildus rex loca Bastetaniae et Malacitanae urbis repulsis militibus vastat et victor solio reddit.
3. Iustinus imp. per Tiberium exebitorum comitem in Thraeia bellum genti Avaram ingerit et victor Tiberius Constantinopolim redit.
4. In provincia Gallaciae Miro post Theudemirum Suevorum rex effeitur.

571?

ANNO V IVSTINI IMP. QVI EST III LEOVEGILDI REGIS ANNVS.

1. Iustinus imperator Armeniam et Iberiam repulsis Persis Romanas provincias facit et bellum Persarum imperator per duces parat.
2. Amabilis magister militiae Africae a Mauris occiditur.
3. Leovegildus rex Asidonam fortissimam civitatem proditione cuiusdam Framidanei nocte occupat et militibus interfectis memoratam urbem ad Gothorum revocat iura.
4. Donatus abbas monasterii Servitani mirabilium operator clarus habetur.

572?

ANNO VI IVSTINI IMP. QVI EST LEOVEGILDI REGIS IIII ANNVS.

1. Gepidorum regnum finem accepit, qui a Longobardis proelio superati: Cunimundus rex campo occubuit et thesauri eius per Trasaricum Arrianae sectae episcopum et

569, 1 = *Isidorus chr.* 401^a.   569, 2 = *Isidorus chr.* 401^b.   569, 3 = *Isidorus chr.* 401^b.
569, 4 -- *Isid. hist.* 48.   570, 4 = *Isid. hist.* 91.   572, 1 = *Isidorus chr.* 401^c.

1 athanaïdus] *P(E)*, athanaïdus *U*, athanagildus *P(STF)* finem] terminum *P^{II}(E^mS^mF^m)* liuva] *P^{II}(E^m)*, liuba *P^{II}(SEF)*, luiba *U^{P^{II}}(S^mF^m)* 4 pacem *P(TF)* sociare *U* 5 poseunt *U^{P(S)}*
7 maccuritarum] *U* (et sic infra p. 213, 21), macuritarum *P(F)*, manritarum *P(ESF^m)*: Masculinae *Isidorus*:
videntur intelligi Mezzoŕca Mauretaniae Caesariensis (Ptolem. 4, 2, 19) recepit] *U*, recipit *P(ES)*,
suseepit *P(F)* 8 imperatoris *U* leonegildus *U* plerumque, *P(S)* plerumque, leonigildus *U* aliquoties
(p. 212, 12, 19. p. 216, 22, 27), *P(E)* semper, leonegildus *U* bis p. 215, 18, 23, leonigildus *P^{III}(S^m hic et 213,*
18 et ad 212, 12 'semper': inde S in textu 216, 29. 217, 1 alibi que), leonegildus *P^{II}(E^mS^m)* liuvani] luibani
U^{P(EF)}, luibani *P(S)* 9 gosuintham *U^{P(S)}* athanaïdi *U*, athanagildi *P(SF)* 10 accipit] *P(ES)*,
accipit *U* pro rebellione] *U*, per rebelliones *P(STF)*, rebellione *P(E)* 14 bastetaniae] *Vasuens*
ad a. 568 ex coniectura potius quam ex libro Alcobaciensi: bastetaniae libri nostri. 15 reddit] *U*, redit
P(ES) 16 scubitorum] *U* traciae] *U* abarorum *P^{III}(S^m)*, barbarorum *U^{P(ESTF)}*: cf. *Menander jr.* 29
Muell.: διαφύξει τὸν γαγγίτιον (legatum Baimi ducis Avarorum) ὁ βασιλεὺς εἰσιζὼς ἐντὶ ᾧ στέλλειν ἐκέλευε
(Sirmium) Τισέριον ἀποροχάτορα στρατηγόν. 17 victor] *U* 18 theudemirum] *P(SF)*, theodemirum
P(EF^m) 21 imperatori] *U* parat] *P(S)* ex *Saricensi opinor.* parat] *P(EF)*, perit] *U* 22 africanae] *P*
23 asidonam] *P^{III}*, ut coniecerat *P^{II}* (forte asidonam] *S^m marg. dextro, 'et ita c. c.' S^m marg. sin., 'forte*
asidonam] E^m, asidonam F^m), asinodam *U^{P(ESF)}* framidanei] *U* 24 iura] *U^{P(E)}*, ius *P(STF)*
25 abba] *P(ST)* 27 egipidorum] *U*, gepidarum] *P(ES)* finem] *om. U* cunimundus] *P(E et fortasse S)*
28 thesauri eius] thesauricus] *P*

Reptilanem Cuniemundi nepotem Iustino imperatori Constantinopolim ad integrum perducti sunt.

2. Leovegildus rex Cordubam civitatem diu Gothis rebellem nocte occupat et caesis hostibus propriam facit multasque urbes et castella interfecta rusticorum multitudine in Gothorum dominium revocat.

3. Miro Suevorum rex bellum contra Runcones movet.

4. Dominus Helenensis ecclesiae episcopus clarus habetur.

573? ANNO VII IVSTINI IMP. QVI EST LEOVEGILDI V ANNVS.

1. Aluinus Longobardorum rex factione coniugis suae a suis nocte interficitur: thesauri vero eius cum ipsa regina in rei publicae Romanae dicionem obveniunt et Longobardi sine rege et thesauro remansere.

2. His diebus Livva rex vitae finem accepit et Hispania omnis Galliaque Narbonensis in regno et potestate Leovegildi concurrit.

3. Iustinus imperator gravi infirmitate concutitur, quae infirmitas ab aliis quidem cerebri motio, ab aliis daemorum vexatio putabatur.

4. In regia urbe mortalitas inguinalis plagae exardescit, in qua multa milia hominum vidimus defecisse.

5. Leovegildus rex Sabariam ingressus Sappos vastat et provinciam ipsam in suam redigit dicionem duosque filios suos ex amissa coniuge Hermenegildum et Reccaredum consortes regni facit.

6. Legati gentis Maccurritarum Constantinopolim veniunt dentes elephantinos et camelopardam Iustino principi munera offerentes sibi cum Romanis amicitias collocant.

7. Post Iohannem Romanae ecclesiae Benedictus ordinatur episcopus: praefuit annis III.

8. Mazona Emeritensis ecclesiae episcopus in nostro dogmate clarus habetur.

574? ANNO VIII IVSTINI, QVI EST LEOVEGILDI VI ANNVS.

1. Persi cum Romanis pacis foedera rumpunt et congressione facta Daras civitatem fortissimam bello superant et caesa multitudine militum Romanorum memoratam urbem ingressi depopulati sunt.

2. His diebus Leovegildus rex Cantabriam ingressus provinciae pervasores interficit.

3. Amaiam occupat, opes eorum pervadit et provinciam in suam revocat dicionem.

Inter excerpta petita ex a. 572, 1 et 2 quae interponit Isidorus in chronicis c. 401^d: Per idem tempus Martinus Domiensis episcopus Gallaeiæ (cf. Isidorus hist. 91, cir. ill. 35) in doctrina fidei praedicatur et c. 102: Narses patricius postquam sub Iustiniano Augusto Totilanem Gothorum regem in Italia superavit (cf. Victor a. 554, 4), Sofiae Augustae Iustini coniugis minis perterritus (cf. Iohannes a. 568, 2) Langobardos a Pannoniis invitavit eosque in Italiam introducit et ipsa videntur sumpta esse ex chronicis Iohannis.

572, 2 = Isidorus chr. 403.   573, 5 = Isid. hist. 49.

1 cuniemundi] P(S), cuniemundi U, cuniemundi P(EF)   4 multitudinem U   5 domino [sic] U
6 runcones] P^{III}(S^m), rocones Isidorus ('Runcones ait Isidorus' Perez E^mS^m), aragones UP(ST), arragones P(E). 'Runconia es pueblo de Navarra en la historia de Velez anno 1206' adnotat Perez.   7 domini-
nus] UP(F), dominus P^{III}(S^m), dominus P(ST), domus P(E)   cleucensis U   9 aluinus] UP^{III}(S^m), alber-
nus P(TF), alboinus P(ESF^m)   10 ditione U   12 limba] limba UP(ST), luila P(E)   gall. q. narb.
post concurrit P(E)   13 leonegildi U   16 inguinalis U   17 defuisse P(E)   18 sabariam] P^I(ESF)
P^{III}(S^m) cum Isidoro, saporiam UP^{III}(E^mS^m): 'Sabariam urbs Toro' P(F^m), scilicet Sarabris vel potius Sara-
bis Vaccarorum (Ptolemaeus 2. 6, 49) u chorographis Hispanis eius aetatis (Morales cronica general de
España l. III c. 41) credebatur esse Toro oppidum prope Zamoram.   sappos] P^{III}(S^m), sapos UP(ESF)
19 hermenegildum] P^{III}(S^m) et in textu SF, erm. UP(E)   21 maccurritarum] P^{III}(S^m), maccenitarum U,
macenitarum P(ESF)   21 22 camelopardam] U, camelopardanlim P(F), camelopardalim P(E), camelopard-
dalem P(S)   22 afferentes P(ESF)   collocans P(F)   24 mazona P^{III}(S^m)   ante in ius. praefuit
ann. U   26 persi] U, persae P(ESF)   27 militum] UP(S), om. P(EF)   29 interfecit U   30 amaiam
P^{III}(E^m)

3. Iustinus imperator Tiberium, quem superius excubitorum comitem diximus, Caesarem facit et non multo post imperiali fastigio provehit et rei publicae principem designat.

4. Huius Tiberii Caesaris die prima in regia urbe inguinalis plaga sedata est.

575?

5

ANNO VIII IVSTINI IMPERATORIS, QVI EST LEOVEGILDI
REGIS VII ANNVS.

1. Cosdroes Persarum imperator cum nimia multitudine exercitus ad vastandos Romanorum terminos promovet. cui Iustinianus dux Romanae militiae et magister militum Orientis a Tiberio destinatus bellum parat et in campis, qui inter Daras et Nizivios ponuntur, forti pugna congressus, habens secum gentes fortissimas, quae barbaro sermone Herinam nuncupantur, memoratum imperatorem bello superat. quo cum suo exercitu in fugam verso castra eius pervadit et provinciae Persidae fines victor Iustinianus vastat exuviasque eorum pro triumpho Constantinopolim dirigit. XXIII elephantos inter cetera, qui magnum spectaculum Romanis in regia urbe exhibuerunt. praeda vero de manubiis Romanorum Persarum multitudo ad nimiam utilitatem nummo publico venundatae sunt.

2. Leovegildus rex Aregenses montes ingreditur, Aspidium loci seniore[m] cum uxore et filiis captivos ducit opesque eius et loca in suam redigit potestatem.

3. Aramundarus Sarraecenorum rex Constantinopolim venit et cum stemmate suo Tiberio principi cum donis barbariae occurrit. qui a Tiberio benigne susceptus et donis optimis adornatus ad patriam abire permissus est.

576?

ANNO X IVSTINI IMP. QVI EST LEOVEGILDI REGIS VIII ANNVS.

1. Baduarius gener Iustini principis in Italia a Longobardis proelio vincitur et non multo plus post inibi vitae finem accipit.

2. Romanus filius Anagasti Patricii magister militiae gentis Suanorum regem vivum cepit, quem cum suo thesauro, uxore et filiis Constantinopolim adducit et provinciam eius in Romanorum dominium redigit.

3. Leovegildus rex in Gallaeicia Suevorum fines conturbat et a rege Mirone per legatos rogatus pacem eis pro parvo tempore tribuit.

4. Slavini in Thracia multas urbes Romanorum pervadunt, quas depopulatas vacuas reliquere.

5. Abares litora maris captiose obsident et navibus litora Thraciae navigantibus satis infesti sunt.

575, 2 = *Isid. hist.* 49.

1 senbitorum *U* 2 publice] publicem *U* 5 leovegildis *U* 8 cui] cuius *U* 9 campos *UP(FT)* nizivios] *UP(SF)*, nozivios *P(E)*: cf. *Menander fr.* 16 *Muell.*: ἐς τὸ πρὸς Νίζιων καὶ τὸ Λόουε. 11 herinam] *U*, hermam *P(ESF)*: cf. *Eugrius* 5, 14: τοσοῦτον ἐγείρει στρατιὴν ὀρθῶν ἰσχυρῶν ἐξ τε τῶν ἐπὶ τὸς Ἀλατικῆς ἑστῶν τε ἀμφὶ τῶν Πήρων ἐπιστινῶν στρατολογίᾳς τε τε ἐν τῶς τῶν Ἀλατικῶν Μεσσαγιῶν τε καὶ ἐν τῶν Σαρδισίων γενῶν καὶ τὸ πρὸς Ἡαυρίων καὶ Μισοῦς καὶ Ἰσαυροῦς: *intellegi Germanorum Acinannus verisimile est: cetera quae exposuimus ego et Eduardus Schroeder, Zeitschrift für deutsches Alterthum* 35 (1891) p. 172. 12 persidis *P(SFT)* 13 exuviasque] *P(SF)*, exunnicque *U*, exenbiasque *P(E)* 14 urb. reg. *P(E)* praedam *libri* 15 16 venundata *P(E)* 17 montes] *UP^{II}(E^mF)*, montibus *P^I(ES)* aspidium *P^{III}(S^m)* 18 redegit *P(ESF)* 19 saraccenorum *P(EF)* stemate suo *P(E)*, scemate suo *U*, suo chemate *P(S)*, suo schemate *P(F)*, (suo) schemate *P(T)* 20 susceptus] *UP(STF)*, exceptus *P(E)* 21 exornatus *P(E)* 23 baduarius] *P^{III}(S^m)*, baudarius *UP^{II}* (*alias* baudarius' *S^m solus*), bandarius *P(ESF)*: *apud Corippum in laudem Iustini* 2, 284 *Iustino ex curpalati facto imperatore Baduarius (ualdovarius cod.) dicitur factus curpalati successor socieri. eiusdem nominis quem memorat Theophanes ad a. m. 6065 fortasse errore dicitur Iustini huius frater.* in italia] *P(S)*, in italianam *U*, om. *P(EF)* nondobardis *F* 24 plus om. *P(ESF)* inibi om. *P(E)* accepit *UP(S)* 25 suanorum] *P^{III}(S^m)*, suenorum *UP(ESF)* 27 dominio *U* 30 selanini] selanini *P(SF)*, selanini *P(E)*, selani hui *U* trathias *U* 31 relinquere *U^a* 32 abares *libri*

6. Post Benedictum Romanae ecclesiae Pelagius iunior ordinatur episcopus. praest. ann. XI.

577? 1. Anno XI regni sui Iustinus diem clausit extremum, et Tiberius singulare obtinuit imperium.

2. Romanorum LIV TIBERIVS regnat annis VI.

ANNO ERGO I IMPERII TIBERII. QVI EST LEOVEGILDI IX REGNI ANNVS.

1. Auares Thracias vastant et regiam urbem a muro longo obsident.

2. Leovegildus Rex Orospedam ingreditur et civitates atque castella eiusdem provinciae occupat et suam provinciam facit. et non multo post inibi rustici rebellantes a Gothis opprimuntur et post haec integra a Gothis possidetur Orospeda.

578? ANNO II TIBERII IMPERATORIS. QVI EST LEOVEGILDI REGIS ANNVS X.

1. Gennadius magister militum in Africa Mauros vastat. Garmulem fortissimum regem, qui iam tres duces superius nominatos Romani exercitus interfecerat, bello superat et ipsum regem gladio interfecit.

2. Tiberius Mauricium excubitorum comitem magistrum militiae Orientis instituit et ad repugnandum Persis direxit.

3. Romani contra Longobardos in Italia lacrimabile bellum gerunt.

4. Leovegildus rex extinetis undique tyrannis et pervasoribus Hispaniae superatis sortitus requiem propria cum plebe resedit et civitatem in Celtiberia ex nomine filii condidit, quae Recopolis nuncupatur: quam miro opere in moenibus et suburbanis adornans privilegia populo novae urbis instituit.

5. Iohannes presbyter ecclesiae Emeritensis clarus habetur.

579? ANNO III TIBERII IMP. QVI EST LEOVEGILDI XI ANNVS.

1. Auares a finibus Thraciae pelluntur et partes Graeciae atque Pannoniae occupant.

2. Leovegildus rex Hermenegildo filio suo filiam Sisberti regis Francorum in matrimonium tradit et provinciae partem ad regnandum tribuit.

3. Leovegildo ergo quicquid pace regnante adversariorum securitatem domestica rixa conturbat. nam eodem anno filius eius Hermenegildus factione Gosuinthae reginae tyrannidem assumens in Hispali civitate rebellione facta recluditur et alias civitates atque castella secum contra patrem rebellare facit. quae causa provincia Hispaniae tam Gothis quam Romanis maioris exitii quam adversariorum infestatio fuit.

4. Novellus Complutensis episcopus clarus habetur.

577, 2 = *Isid. hist.* 49. 578, 1 = *Isid. hist.* 51. 579, 3 = *Isid. chr.* 405, *hist.* 49. cf. *titulus Hispali inventus apud Haeburum inscr. Hisp. christ. n. 76*: in nomine domini anno feliciter secundo regni domni nostri Ermunigildi regis, quem persequitur genitor suus) Liuvigildus rex. in civitatem Ispalensem) ducti a Ione (?).

6 ix regni ann.] *U*, regis ix r. a. *P(SF)*, annus ix *P(E)* 7 abares libri Thracias *U* longe *U*
8 orospdam *U* 11 annus om. *P(ES)* 12 garmulem] *P¹¹¹(S^m)*, garmulem *UT(ESF)* 13 superius]
vide a 589, 2. 570, 1. 571, 2 14 interfecit *P(E)* 15 scubitorum *U* militum *P(SFT)* fortasse ex *Soriensi*
17 italiam *U* 18 pervasoribus *U* 18/19 sortitur *P(SF)* 19 propriam libri plebe] ple *U*
20 recopolim *U*, recopolis *P(SF)* in moen.] *UP(S)* ex *Soriensi puto*, et moen. *P(E)* 22 emeritensis *U*
23 abares libri 24 thracie *U^b*, thracies *U^a* pannonis *PE* 25 sisberti] *UT(ESF)*, sibirerti *P¹¹¹(S^m)*
25/26 matrimonio *U* 28 ermenegildus *U* 29 ispali *U* recludit *P(E)* 30 fecit *P(SE)* pro
vinciam *U*, in provincia *P(ESF)* 32 ad novellus (novellus *E*) in margine 'aqui falta' *PE*, habens tamen
omnia quae habent alii libri.

580? ANNO III TIBERII. QVI EST LEOVEGILDI XII ANNVS.

1. Mauricius magister militum Orientis contra Persas bellum movet et repulsa Persarum multitudine in Oriente hiemavit.

2. Leovegildus rex in urbem Toletanam synodum episcoporum sectae Arrianae congregat et antiquam haerese[m] novello errore emendat, dicens de Romana religione a
5 nostra catholica fide venientes non debere baptizari, sed tantummodo per manus impositionem et communionis praeeptionem pollui et gloriam patri per filium in spiritu sancto dare. per hanc ergo seductionem plurimi nostrorum cupiditate potius quam impulsione in Arrianum dogma declinant.

581?

19

ANNO V TIBERII. QVI EST LEOVEGILDI XIII ANNVS.

1. Longobardi in Italia regem sibi ex suo genere eligunt vocabulo Autharic, cuius tempore et milites Romani omnino sunt caesi et terminos Italiae Longobardi sibi occupant.

2. Selavinorum gens Illyricum et Thracias vastat.

15 3. Leovegildus rex partem Vasconiae occupat et civitatem, quae Victoriacum nuncupatur, condidit.

4. Tiberius imperator Mauricio magistro militum Orientis filiam suam in coniugium tradit.

582?

ANNO VI TIBERII. QVI EST LEOVEGILDI XIII ANNVS.

1. Tiberius vitae terminum dedit et Mauricius pro eo Romanorum imperator efficitur.

20 2. Romanorum LV MAURICIUS [regnat annos XX].

3. Leovegildus rex exercitum ad expugnandum tyrannum filium colligit.

583?

ANNO ERGO I MAVRICII IMPERATORIS. QVI EST LEOVEGILDI REGIS XV ANNVS.

Leovegildus rex civitatem Hispalensem congregato exercitu obsidet et rebellem
25 filium gravi obsidione concludit. in cuius solacium Miro Suevorum rex ad expugnandam Hispalim advenit ibique diem clausit extremum. cui Eboricus filius in provincia Gallaciae in regnum succedit. interea Leovegildus rex supra dictam civitatem nunc fame, nunc ferro, nunc Bactis conclusionem omnino conturbat.

584?

ANNO II MAVRICII IMP., QVI EST LEOVEGILDI XVI ANNVS.

30 1. Leovegildus muros Italiae antiquae civitatis restaurat, quae res maximum impedimentum Hispalensi populo exhibuit.

2. His diebus Audeca in Gallacia Suevorum regnum cum tyrannide assumit et Sisegutiam relictam Mironis regis in coniugium accepit. Eboricum regno privat et monasterii monachum facit.

580, 1 = *Isidorus chr.* 101^a.580, 2 = *Isid. chr.* 108, *hist.* 50.583, 1 = *Isid. hist.* 91.584, 2 = *Isid. hist.* 92.

3 orientem *U* 5 heresim *P(ESF)* 56 a nostra catholica fide] *scripsi*. ad nostram catholicam fidem *libri: Vita v. c., scil legendum* arrianae] [*ommo* arriana] *P(S^m)* 7 praeeptionem *P(S)* pollui] ablu] *P^{II}(E^m solus)* 8 dare] *P^I(E)*, dari *UP^{II}(E^mSE)* 89 quam impulsione] *P(STT)* *fortasse ex Soriensi*, impulsione *U*, impuls] *P(E)* 11 italiam *U* autharic *U*, autarich *P(STT)*, antarich *P(E)* 12 caesi] celi *U* 11 nastant *P(SEF)* 15 nictoriacum] *P(ESF)*, nictoriaco *UP^{II}(S^m)* 17 mauricio magistro] *P(STT)* *fortasse ex Soriensi*. magistro *UP(E)* 20 regnat annos xx *postea adscriptum (v. p. 208)* 24 ispalensem *U* 25 solacium] *P(ST)* *coniectura*, solatio *UP(EF)* 26 ispalim *U* deuenit *P(EF)* eboricus] *P^{III}(S^m)*, eburicus *UP(SE)*, eburicus *P(E)*; Eburicus in *Fredegarianis* 3, 83 31 ispalensi *U* 32 audeca] *P^{III}(S^m)*, andeca *UP(SEF)* galliae *P^{II}(E^m solus)* 32 33 sisegutiam] *P(ESF)* 33 mironis] minori *U* regnum *U*

3. Leovegildus rex filio Hermenegildo ad rem publicam commigrante Hispaliā pug-
nando ingreditur, civitates et castella, quas filius occupaverat, cepit et non multo post
memoratum filium in Cordubensi urbe comprehendit et regno privatum in exilium
Valentiam mittit.

5 4. Mauricius imperator contra Longobardos Francos per conductelam movet, quae res
utrique genti non parva intulit damna.

5. Eutropius abbas monasterii Servitani discipulus sancti Donati clarus habetur.

585? ANNO III MAVRICII. QVI EST LEOVEGILDI XVII ANNVS.

1. Mauricius per duces bellum Persis infert.

19 2. Leovegildus rex Gallacias vastat. Audecanem regem comprehensum regno privat,
Suevorum gentem, thesaurum et patriam in suam redigit potestatem et Gothorum pro-
vinciam facit.

3. Hermenegildus in urbe Tarraconensi a Sisberto interficitur.

15 4. Franci Galliam Narbonensem occupare cupientes cum exercitu ingressi. in quorum
congressionem Leovegildus Reccaredum filium obviam mittens et Francorum est ab eo
repulsus exercitus et provincia Galliae ab eorum est infestatione liberata. castra vero
duo cum nimia hominum multitudine unum pace, alium bello occupat. castrum vero
quod Hodierno vocatur tutissimum valde in ripa Rhodani fluminis ponitur, quod Recca-
redus rex fortissima pugna aggressus obtinuit et victor ad patrem patriamque redit.

20 5. Audeca vero regno privatus tondetur et honore presbyteri post regnum honoratus
non dubium quod in Eborico regis filio rege suo fecerat. patitur et exilio Pacensi urbe
relegatur.

6. Malarius in Gallacia tyrannidem assumens quasi regnare vult, qui statim a duci-
bus Leovegildi regis oppressus comprehenditur et Leovegildo vincetus praesentatur.

25 7. Leander Hispalensis ecclesiae episcopus clarus habetur.

586? ANNO IIII MAVRICII IMPERATORIS. QVI EST LEOVEGILDI
REGIS XVIII ANNVS.

1. Autharic Longobardorum rex cum Romanis congressione facta superat et caesa
multitudine militum Romanorum Italiae fines occupat.

30 2. Hoc anno Leovegildus Rex diem clausit extremum et filius eius Reccaredus cum
tranquillitate regni eius sumit scepra.

587? ANNO V MAVRICII PRINCIPIS ROMANORVM, QVI EST RECCAREDI REGIS
PRIMVS FELICITER ANNVS.

1. Mauricius Theodosium filium suum ex filia Tiberi imperatoris natum Caesarem facit.

35 2. Pelagio iuniore mortuo Romanae ecclesiae Gregorius in episcopatum succedit.
[praest annis XV].

584, 3 = *Isid. hist.* 49. 585, 2 = *Isid. chr.* 407, *hist.* 49. 585, 5 = *Isid. hist.* 92. 585, 7 =
Isid. chr. 408^a.

1 ermenegildo *libri* ad rem publicam] *scr. opinor* ad Romanos: *nam ita praeterea Iohannes scribit*
Byzantios intellegens. ispalium *U, om. P^{III}(S^m)* 6 utrique] utique *P^{III}(S^m)* 7 abba *P(S)* serui-
tani] *P(EFS)*, simitani *U* 9 persis] *P(SF)* fortasse *ex Soricensi, om. UP(E)* 10 audecanem] *UP^{III}*
(S^m), audecanem *P(SF)*, audecanem *P(E)* 11 suam in pot. red. *P(E)* 13 tarraconensi *U* 15 leon.]
l. rex *P(STF)* reccaredum] reccaredum *U*, reccaredum *P(SEP)* 16 rep. ex.] *U*, ex. rep. *P* gallaciae
P(E) inf. est *P(E)* 17 alium] *U*, alterum *P(SEF)* 18 qui] quod *P(E)* hodierno] *UP^I(ES)^{III}(S^m)*,
hodierno die *P(F)*, ugerno *P^{II}* (*alias ugerno' E^mS^m*) *coniectura sine dubio, sed recta.* tutissimum *edd.*
quod] que *U* 18, 19 reccaredus] *scripsi semper, reccaredus libri plerumque.* 20 audeca] *UP^{III}(S^m)*,
audeca *P(ESF)* presbyterii *U* honoratur *libri* 21 non dubium fortasse delendum 23 malarius *P(E)*
gallacie *U* tyrannidem] tyrannus omnem *P(F)* 24 regis *om. P(E)* 25 ispalensis *U* 28 anthane
P(E) cum] in *P(ES)* 32 principis] imp. *P(ESF)* 36 praest annis XV *non sunt Iohannis (c. p. 210)*

3. Romani per Francorum aditorium Longobardos vastant et provinciae Italiae partem in suam redigunt potestatem.
4. Sisbertus interfector Hermenegildi morte turpissima perimitur.
5. Reccaredus primo regni sui anno mense X catholicus deo invante efficitur et sacerdotes sectae Arrianae sapienti colloquio aggressus ratione potius quam imperio converti ad catholicam fidem facit gentemque omnium Gothorum et Suevorum ad unitatem et pacem revocat Christianae ecclesiae. sectae Arrianae gratia divina in dogmate veniunt Christiano.
6. Desiderius Francorum dux Gothis satis infestus a ducibus Reccaredi regis superatur et caesa Francorum multitudine campo moritur.
7. Reccaredus rex aliena a praecessoribus direpta et fisco sociata placabiliter restituit. ecclesiarum et Monasteriorum conditor et ditator efficitur.

588? ANNO VI MAVRICH, QVI EST RECCAREDI II ANNVS.

1. Quidam ex Arrianis, id est Siuma episcopus et Segga, cum quibusdam tyrannidem assumere cupientes deteguntur; convicti Siuma exilio traditur et Segga manibus amputatis in Gallaciam exul transmittitur.
2. Mauricius Theodosium filium, quem supra Caesarem diximus, Romanorum imperatorem facit.

589? ANNO VII MAVRICH, QVI EST RECCAREDI REGIS TERTIVS ANNVS.

1. Uldida episcopus cum Gosuintha regina insidiantes Reccaredo manifestantur et fidei catholicae communionem, quam sub specie Christiana quasi sumentes proiciunt, publicantur. quod malum in cognitionem hominum deductum Uldida exilio condemnatur. Gosuintha vero catholicis semper infesta vitae tunc terminum dedit.
2. Francorum exercitus a Gonteranno rege transmissus Bosone duce in Galliam Narbonensem obvenerunt et iuxta Carcassonensem urbem castra metati sunt. cui Claudius Lusitaniae dux a Reccaredo rege directus obviam inibi occurrit. tunc congressione facta Franci in fugam vertuntur et direpta castra Francorum et exercitus a Gothis caeditur. in hoc ergo certamine gratia divina et fides catholica, quam Reccaredus rex cum Gothis fideliter adeptus est, esse cognoscitur operata, quoniam non est difficile deo nostro. si in paucis, una in multis detur victoria. nam Claudius dux vix cum CCC viris LX ferme milia Francorum noscitur infugasse et maximam eorum partem gladio trucidasse. non immerito deus laudatur temporibus nostris in hoc proelio esse operatus. qui similiter ante multa temporum spatia per manum ducis Gedeonis in CCC viris multa milia Madianitarum dei populo infestantium noscitur extinxisse.

587, 5 = *Isid. hist.* 52.

588, 1 = *Isid. hist.* 55.

589, 2 = *Isid. hist.* 54.

3 hermenegildi] $P(EF)$, hermegildi $UP(S)$ 4 iubante $P(E)$ et] $P(ESF)$, que U 5 ratione] $P(ESF)$, idem U 6 7 unitatem et] $P(ESF)$, imitantemque U 7 sectae] et sectae $P(S)$ 10 campo] U , in campo $P(ESF)$, campa (*om.* in) $P^{III}(S^m)$ 11 praedecessoribus $P(ESF)$ sociate $P(E)$ 13 ii annus *ad* 19 reccaredi regis *om.* $P(F)$ 14 siuma] summa $P(ES)$, summa $P(ES)$ 15 siuma] U , summa $P^{II}(E^mS^m)$, summa $P^I(ES)$ traditur $P(ES)$ 16 exulans mittitur $P(E)$ 20 uldida] $UP^{II}(E^m solus)$, uldida $P^I(ESF)$ gosuintha $P^{II}(E^m solus)$, gosuintha U 21 communionem . . . publicantur (*publicantur* U) *ser.* communionem . . . privantur 22 uldida $P(ESF)$ exilio] $P(ESF)$, *om.* U gosuintha U 24 gonteranno] $UP^{III}(S^m)$, gonteranno $P(S)$, goteranno $P(EF)$ 26 tunc] $P^{II}(E^m)$, cum U , cum quo $P^I(ESF)$ 27 franti U directa U et *om.* U 29 cum] $UP^{II}(E^mSF)$, in $P^I(E)$ noscitur $P(ES)$ quoniam] quemadmodum $P(E)$ 30 si in paucis (*parnis* U) una in multis] $UP(SFT)$, siue in paucis siue in multis $P(E)$ *coniectura puta: fortasse pro* una *ser.* ut ita cladius U 31 lx ferme milia] U , lx in ferme $P^I(ESF)$, lx fere (*scu* E^m) millia $P^{II}(E^mS^m)$ 34 extintisse U

590?

ANNO VIII MAVRICII IMPERATORIS, QVI EST RECCAREDI
REGIS III ANNVS.

1. Sancta synodus episcoporum totius Hispaniae, Galliae et Gallaeciae in urbe Toletana praeepto principis Reccaredi congregatur episcoporum numero LXXII, in qua
5 synodo intererat memoratus christianissimus Reccaredus, ordinem conversionis suae et omnium sacerdotum vel gentis Gothicae confessionem tomo scriptam manu sua episcopis porrigens et omnia, quae ad professionem fidei orthodoxae pertinent, innotescens. cuius tomi ordinem decrevit sancta episcoporum synodus canonicis applicare monumentis. summa tamen synodalis negotii penes sanctum Leandrum Hispalensis ecclesiae episcopum
10 et beatissimum Eutropium monasterii Servitani abbatem fuit. memoratus vero Reccaredus rex, ut diximus, sancto intererat concilio, renovans temporibus nostris antiquum principem Constantinum Magnum sanctam synodum Nicaenam sua illustrasse praesentia, nec non et Marcianum Christianissimum imperatorem, cuius instantia Calchedonensis synodi decreta firmata sunt: siquidem in Nicaena urbe haeresis Arriana et initium sumpsit et damnationem meruit radicibus non amputatis, Calchedona vero Nestorius et Eutyches una cum Dioscuro ipsorum patrono et haeresibus propriis condemnati sunt. in praesenti vero sancta Toletana synodo Arrii perfidia post longas catholicorum neees atque innocentium strages ita radicitus amputata insistente principe memorato Reccaredo rege, ut ulterius non pullulet catholica ubique pace data ecclesiis. haec ergo
20 nefanda haeresis, secundum quod scriptum est: 'de domo domini exiet temptatio', ab Alexandrina ecclesia detegente sancto Alexandro eiusdem urbis episcopo per Arrium presbyterum inolevit, qui in Nicaena synodo CCCXVIII episcoporum iudicio vicesimo imperii Constantini senioris anno synodaliter damnationem cum proprio errore suscepit. quae post haec non solum Orientis et Occidentis partem maculavit, sed etiam meridiana
25 nam et septentrionis plagam et ipsas insulas sua perfidia irretivit. a vicesimo ergo imperii Constantini principis anno, quo tempore haeresis Arriana initium sumpsit, usque in octavum annum Mauricii principis Romanorum, qui est Reccaredi quartus regni annus, anni sunt CCLXXX, quibus ecclesia catholica huius haeresis infestatione laboravit: sed favente domino vicit, quoniam fundata est supra petram.

2. In his ergo temporibus, quibus omnipotens deus prostrato veterinosae haeresis veneno pacem suae restituit ecclesiae, imperator Persarum Christi suscepit fidem et pacem cum Mauricio imperatore firmavit.

3. Reccaredo ergo orthodoxo queta pace regnante domesticae insidiae praetenduntur. nam quidam ex cubiculo eius, etiam provinciae dux nomine Argimundus adversus
35 Reccaredum regem tyrannidem assumere cupiens, ita ut, si posset, eum et regno privaret et vita. sed nefandi eius consilii detecta machinatione comprehensus et in vinculis ferreis redactus habita discussione socii eius impiam machinationem confessi condigna sunt ultione interfecti. ipse autem Argimundus, qui regnum assumere cupiebat.

590, 1 = *Isid. hist.* 53.   590, 3 = *Isid. hist.* 55.

4 quo *U*   7 professionem] $P^1(I)$, prophesionem $P^{II}(E^m)$, profectionem *U*, perfectionem $P(SF)$
coniectura   8 cuius] eius *U*   9 ispalensis *U*   10 servitani] $P(E)SF$, sirbitani *U*   10 11 reccaredus *U*
12 nichenam *U*   potentia $P(E)$ 14 formata $P(ES)$ in] et in $P(SEF)$ 15 calchedona *U*, chadec
done $P(ESF)$ 16 entyches] $P^{II}(E^m)$, entychis $P^{II}(S^m)$, entices *U*, entychis $P^1(SEF)$ 18 rad.
amp.] *U*, est rad. amp. $P(SF)$, rad. amp. est $P(E)$ 20 de domo domini exiet temptatio] *haec verba Dill-*
mannus monuit sumpta videri ex epistola Petri altera 4, 17: ζετῶς τοῦ ἔρχεσθαι τὸ ζῴιον ἐπὶ τοῦ οἴκου
τοῦ θεοῦ. apud Hieronymum ita reddita: tempus est, ut incipiat iudicium a domo dei, hic propter alium
Alexandrinorum consulto ita mutata, ut iudicio substitueretur temptatio eo sensu, quo usurpatur a Christianis,
*incipiendi vocabulo vocabulum errandi.   24 etiam] et $P(ESF)$ 25 imperii om. $P(E)$ 28 cclxxx]
U b $P^{II}(E^m S^m)^{III}(S^m)$, +- lxxx *U* a, cclxii $P^1(SEFT)$: auctor si scripsit a. 590, ab a. 321 ad eum numeran-
tur CCLXVI.   29 domino] deo $P(E)$ 37 discussione *U*   38 archemundus *U**

primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post haec dextra amputata exemplum omnibus in Toletana urbe asino sedens pompizando dedit et docuit famulos dominis non esse superbos.

Colliguntur omnes anni

5

ab Adam usque ad diluvium anni $\overline{\text{MCCXLII}}$.

a diluvio usque ad Abraham anni DCCCXLII .

ab Abraham vero usque ad nativitatem domini nostri Iesu Christi secundum carnem anni LXXV .

fiunt simul anni VCXCVIII .

10

porro a nativitate domini nostri Iesu Christi usque in annum VIII Mauricii principis Romanorum anni DXCII .

fiunt simul omnes anni ab Adam usque in annum VIII Mauricii principis Romanorum, qui est IIII annus Reccaredi Gothorum regis, anni VDCXCII .

3 domini *P(E)* in superbos *juvant P(SEF)* et teste *Perezio Soricensis (vide p. 166)* 4—13 *habet salus U* 9 $\overline{\text{MCCXLII}}$ $\overline{\text{MCCXLII}}$ (*pro lxi*) $\overline{\text{MCCXLII}}$ *U* 11 DXCII (*pro DLXII*) *U* 13 *post regis quae habet U* in quo est era DCCXX et a principio *non sunt Iohannis, sed librarii eius, a quo veniunt relata p. 169* $\overline{\text{MCCXLII}}$ anni $\overline{\text{MCCXLII}}$ (*pro lxi*) *U*; *quae sequuntur adiecta a librario posteriore dedimus supra p. 169*

CHRONICORVM CAESARAUGVSTANORVM RELIQVIAE.

Chronica, quorum reliquias edimus, a Perezio attributa Iohanni Bielarensi perperam omnino, scripta esse apparet CaesarAugustae: nam quae propria auctor habet, eorum pleraque pertinent ad eam urbem, alia ad alias provinciae Tarraconensis civitates Dertosam Barchinonem Gerundam. primum igitur fuit coniecere, id quod coniecit in schedis Bethmannus et diligenter exposuit Hugo Hertzberg (*die Historien und die Chroniken des Isidorus*, Göttingae 1874 p. 65 seq.), eum Isidorus non solum in recensu illustrium scriptorum tres sexti saeculi chronicorum scriptores laudet Victorem Tomenensem, Iohannem Gerundensem, Maximum CaesarAugustanum, sed etiam ut Victorem et Iohannem ita hunc quoque Anonymum compilarit, haec ad marginem Victoris et Iohannis servata proficisci ex chronicis Maximi CaesarAugustani¹⁾. Scilicet *Maximus*, Isidorus ait c. 65 [46] postremo²⁾, *CaesarAugustanae civitatis episcopus multa versu prosaque componere dicitur, scripsit et brevi stilo historiolum de iis quae temporibus Gothorum in Spaniis acta sunt historico et composito sermone, sed et multa alia scribere dicitur quae necdum legi*, idem interfuit conciliis duobus Barchinonensi a. 599³⁾ et Egarenensi a. 614⁴⁾, neque obstat, quod tanquam de aequali eo tractat Isidorus (c. 570—636), adnotationes autem hae desunt in a. 568: nam horum chronicorum auctorem in eo anno scribendi finem fecisse tantum abest, ut inde colligas, ut e contrario verisimile sit adnotatorem, a quo illae veniunt, Hispanum hominem cum Victoris et Iohannis chronica haberet, deficeret autem in Victorianis rerum Hispanarum notitia et maxime regum Gothorum recensu, eum defectum ex CaesarAugustanis chronicis supplevisse, ad Bielarensium talia addere necesse non habuit, et recte observavit Hertzbergius apud Isidorum non solum plura adesse videri ex hisce chronicis excerpta quam servavit margo illa, sed etiam post a. 568 uno certo loco CaesarAugustani scriptoris indicium ibi comparere, nempe c. 50 ad a. 580 in narratione de Vincentio CaesarAugustano episcopo, ceterum nobis inutile visum est quae coniectura hisce chronicis addi poterunt ex Isidorianis hoc loco recensere, eum fines parum certo regantur, ipsa autem Isidoriana infra edantur.

Perezius, cui praeter excerpta Vasaei uni hae chronicorum reliquiae acceptae ferendae sunt, usus est eorum libris duobus hodie deperditis ambobus, quorum alterum, aut a Paezio aut a Docampo (supra p. 172) descriptum ex Alcobaciensi repraesentat liber Perezianus Escorialensis (*P*), alterum, nimirum veterem codicem Gothicum Soricensem quem dicit nominatim eum adlegans hic ad a. 450, adhibuit ad recensionem Segobrigensem (*S*).

1) Inter suppositicia quae saec. XVI finxit Higneira etiam Maximi chronica reperiuntur, de quibus iam licebit tacere. 2) Librorum (cf. p. 178) varia lectio haec est: *caesarAugustanus* Paris. 1791 — *versa* Bern. — *historioleam* Casin., *historiolam* Paris. 1792 — *de iis quae* de *eis quae* Matr., *de his quae* Paris. 12160, *de acaqueae* 1791, *de ea quae* Bern. Cas. — *storico* Bern. 3) Mansi 10, 484: *Maximus ecclesiae CaesarAugustanae minister*. 4) Mansi 10, 531: *Maximus* sede non enuntiata, sed videtur esse idem, secundum tempora eorum, qui in sede ea ei successerunt Iohannes et Branlio, Maximus obiit ante a. 621 (Hertzberg Isidorus p. 66).

- ad a. 450.* His diebus Gotthi contra Hunnos dimicant in campis Catalaunicis, in quo proelio Theodoredus rex occubuit et Gotthi victores extiterunt et dimicant Thurismundo rege. Attila rex Hunnorum nusquam comparuit.
- ad a. 451.* Post Theodoredum Thurismundus filius eius Gotthorum regna regit an. VI.
- ad a. 457* [*ad verba p. 186, 19 Calchedonensis synodi*]. His temporibus Theodoricus frater Thurismundi Gotthorum regnum regit an. IX.
- ad a. 458.* His diebus Gotthi contra Suevos dimicant in campo Paramo iuxta flumen Orbicum, in quo proelio Gotthi extitere victores.
- ad a. 460.* His diebus Maioramus imp. Caesaraugustam venit.
- ad a. 461.* His cons. Maioramus imp. a Ricimiro interfectus est.
- ad a. 462.* Leone et Severo.
- ad a. 463.* Viviano et Basilio.
- ad a. 466.* His diebus Theodoricus rex Gotthorum a suis gladio interfectus est et Euricus frater eius Gotthorum rex efficitur. regnat ann. XVI.
- ad a. 473.* His cons. Arelatum et Massilia a Gotthis occupata sunt.
- ad a. 485.* His diebus Euricus rex moritur et Alaricus filius eius pro eo rex Gotthorum efficitur. regnat an. XXIII.
- ad a. 490.* Hoc eos. Theudericus Ostrogotthorum rex a Thracia et Pannonia Italiam venit.
- ad a. 492.* Hoc eos. Odoacerus tyrannus a Theudericio rege interfectus est.
- ad a. 494.* His cons. Gotthi in Hispanias ingressi sunt.
- ad a. 496.* His cons. Burdunelus in Hispania tyrannidem assumit.
- ad a. 497.* His cons. Gotthi intra Hispanias sedes acceperunt et Burdunelus a suis traditus et Tolosam directus in tauro aeneo impositus igne crematus est.
- ad a. 504.* His cons. Caesaraugustae circus spectatus est.
- ad a. 506.* His cons. Dertosa a Gotthis ingressa est. Petrus tyrannus interfectus est et caput eius Caesaraugustam deportata est.

ad 450 E, in Soricensi adscriptum fuisse ad a. 448 ait Perez in S: 'esta nota marginal in v. c. Gotthico está mas arriba en Posthumiano et Zenone, però mejor está aquí, porque fué año 452 (sic)' his] hic E gottii E unios E cathalaunicis S, cachaalaunicis E gotte E et dimicant] S, dimicante E turismundo ES hunorum E 451 (laudat Vasaeus) theodoredum S turismundus E regna] regia E ni] S cum Vasaco, xu E 457 regnum om. E 458 his] hic E 460 (laudat Vasaeus) 461 maioramus E 462. 463 Victor cum in suis chronicis ad annos hos solos consules Orientis ponat, scilicet ad a. 462 Leonem II, ad a. 463 Vicinium, in hisce videntur fuisse secundo loco occidentales, scilicet a. 462 Sereus, a. 463 Basilius; vide adu. ad Victorem 466 his] hic E xui] ES, xiiii Soricensis (S^m: xiiii dicitur in v. c.) 485 euricus] S, erudicus E gotthorum om. E 490. 492 om. E 494 (habet Vasaeus) goti] S (sic, non gotthi ut praeterea) puto ex Soricensi, saci E cum Vasaco (Annotationes marginales libri Alcobacensis testantur . . . Sacos in Hispaniam irrupisse Asterio et Praesidio cons., de qua re nihil usquam alibi legi, nisi quod Plinius Sarcus in Scythia ponit) 496 (habet Vasaeus) burdunelus ES, burdunellus Vasaeus, burdunelus Scal. errore 497 (habet Vasaeus) his] hic E a suis] S, assuit E 504 caesaraugu. . . . E margine resecto spectatus] S, expectatus E 506 (habet Vasaeus) gottis] . . . ttis E petrus tyrannus] S cum Vasaco, pe us tyrannus E marg. resecto, unde Petyrannus Scal. inter . . . etus E et apud (sic) eius | . . . caesaraugustam depor . . . atum est E

- ad a. 507.* His diebus pugna Gotthorum et Francorum Boglada facta. Alaricus rex in proelio a Francis interfectus est: regnum Tolosanum destructum est.
- ad a. 508.* Post Alaricum Gisalecus rex ex concubina eius filius Gotthorum rex efficitur: regnat an. VII.
- ad a. 510.* His coss. Gesalecus Goericum Barcinone in palatio interfecit. quò anno idem Gesalecus ab Hebbane Theodorici Italiae regis duce ab Hispania fugatus Africam petit.
- ad a. 511:* comes uero Veila Barcinone occiditur.
- ad a. 513.* 1. His coss. Gisalecus de Africa rediens ob motum Hebbanis Aquitaniam petiit ibique latuit annum unum.
2. [*ad verba p. 195, 19 simulque et.*] Post Alaricum Theodoricus Italiae rex Gotthos regit in Hispania an. XV, Amalarici parvuli tutelam gerens.
- ad a. 525 (scilicet p. c. Iustiniani II et Apionis).* His coss. Amalaricus Gotthorum rex efficitur: regnat an. V.
- ad a. 529.* His diebus Stephanus Hispaniarum praefectus efficitur, qui tertio anno praefecturae suae in civitate Gerundensi in concilio discinctus est.
- ad a. 531.* His coss. Amalaricus rex cum Hildiberto Francorum rege in Gallia superatus Narbonensi in proelio Barcinonem fugiens venit ibique a Franco nomine Bessone angone percussus interiit.
- ad a. 541.* Hoc anno Francorum reges numero V per Pampelonam Hispanias ingressi Caesaraugustam venerunt, qua obsessa per quadraginta novem dies omnem fere Tarraconensem provinciam depopulatione attriverunt.
- ad a. 542.* His diebus inguinalis plaga totam pacne contrivit Hispaniam.
- ad a. 544.* Thindi mortuo Thiudiselus Gotthos regit an. I m. VII.
- ad a. 545.* Thiudiselo mortuo Agila Gotthos regit annos V m. VI.
- ad a. 552.* Agilane mortuo Athanagildus, qui dudum tyrannidem assumpserat, Gotthorum rex efficitur. regnat an. XV.
- ad a. 568 (Ioh. Biel. ad verba p. 212. I his temporibus).* Hic Athanagildus Hispalim civitatem Hispaniae provinciae Bacticae sitam bello impetitam suam fecit, Cordubam vero frequenti incursione admodum laesit.

507 . . is diebus pugna gotto | . . . ū cu (*sic*) francorum boglado | . . . reta (*sic*; bogladoreta *Scaligr*)
 alaricus rex in | . . . aelio a francis (*sic*) inter | . . . ctus est legum (*sic*) tolosanum | . . . estructum est *E*
marginè resecto 508 *om. E* 510 idem gesalicus *E* hebbane | hebbane *ES* (*ferè cum Vasacis*:
 ab Ilba), heobane *Soriensis* (*S^m*: heobane *in r. c.*) italiae | *E*, italarum *S* ueila | *S*, ueilia *E*
 513. 1 gisalecus *S*, gilasius *E* hebbanis | hebbanis *ES* anno unum *E* 2 gotthos | *S*, gotthorum *E* ama-
 raliici *E* 525 amalalius *E* 529 consilio *E* 531 rex *om. S* hildiberto | *S*, hidiberto *E* regi *E*
 bessone | *S*, besone *E* 541 (*habet Vasacis*) quam obsessam *libri* per quadraginta novem dies |
Soriensis (*S^m*: *in r. c. dicitur* per q. n. dies), per tres dies *ES*, per octodecim dies *Vasacis*: *notorum X et*
XL in hac litteratura similitudo errores generavit attriverunt | *S*, triuerunt *E marginè resecto*, triuerunt
Scal. 542 (*habet Vasacis*) 544 (*habet Vasacis*) tindi *E* thiudisolus *S*, tiudisolus *E* 545 (*habet*
Vasacis) thiudisolo *S*, tiudisolo *E* 568 *om. E* civitati *S*

MARI
EPISCOPI AVENTICENSIS

CHRONICA

A. CCCLV- DLXXXI.

LIBER ADHIBITVS:

L = Londiniensis musei Britannici n. 16971.

Marius episcopus, cuius haec chronica sunt, is est qui concilio Mafisonensi a. 585 subscripsit sic: *Marius episcopus ecclesiae Arculicæ* (concil. Gall. ed. Maur. I p. 1305), praeterea in annalibus Lausomnensibus scriptis saec. X exeunte (MG. 3. 450 et emendatius apud Iaffem in add. ad meam Cassiodoriana chronici editionem priorem p. 686) adscriptum est manu recentiore ad a. 604: *Marius Arenticensis seu Lausomensis obiit*; eodem anno manu antiquiore dicitur obiisse rex Guntramnus mortuus vere a. 592 vel 593. Conon denique praepositus ecclesiae Lausamensis inter gesta episcoporum Lausannensium, quae composuit a. 1235 (MG. SS. 24. 793), ex veteri regula Lausannensi et nova post verba supra allata ex annalibus antiquioribus repetita ita pergit: *suscipit autem episcopatum anno ab incarnatione domini DLXXXI et tenuit annis XX mensibus octo et cecit annis LXIII*. eadem redeunt alio loco sic: *Conon prepositus Lausannensis audivit ab antiquis fide dignis, qui audiverant a predecessoribus suis, quod beatus Marius Lausannensis episcopus fuit natus de episcopatu Eduensi de nobili genere (ubi adhuc eius vita scripta esse dicitur addit Conon alibi), et invenit in cartulariis beate Mariae Lausannensis, quod suscepit episcopatum Lausannensem anno ab incarnatione domini DLXXXI et tenuit annis XX mensibus VIII et cecit annis LXIII* (sic). item alio loco Conon: *idem serrus Christi Marius episcopus in honore sanctae Mariae genitricis templum et villam Paterniacam in solo construxit proprio dedicavitque sub die VIII kal. Iulii indictione V, episcopatus vero sui anno XIV regnante domno Guntraudo rege*, sequuntur excerpta ex annalibus antiquioribus supra citatis de obitu regis Guntraudi et successione Childeberti. denique Conon: *epitaphium beati Marii tale est*:

Mors infesta mens quanvis ex lege parentis
moribus instructis (-tus *cod.*) nulla nocere potest.
hoc ergo Marii tumulantur membra sepulcro
summi pontificis, cui fuit alma fides.
clericus officio, primaevus tonsus ab annis
militia exacta dux gregis egit oves.
nobilitas generis radians et origo refulgens
de fructu meriti nobiliores tenet.
ecclesiae ornatu vasis fabricando sacratis
et manibus propriis praedia iusta colens.
iustitiae cultor, civium fidissima virtus.
norma sacerdotum pontificumque decus.
cura propinquorum, iusto bonus arbiter actu.
promptus in obsequiis corpore casto dei.
humanis dapibus fixo moderamine fultus
pascendo inopes se bene pavit ope.
ieiunando cibans alios, sibi pareus edendo.
horrea composuit quo modo pastor abit

pervigil in studiis domini, exorando fidelis
 nunc habet inde requiem unde caro fessa fuit.
 quem pietate patrem dulcedinis arva (arma *cod.*) tuentem
 amissis terris credimus esse polis.

De origine Marii ex oppido Augustoduno quae Conon affert, ut fama tradita ita fide sublesta sunt. contra epitaphium ex titulo sepulcri descriptum esse probabile est indidemque videntur proficisci anni vitae et anni mensesque episcopatus more eius aetatis carmini subscripti: neque fides Cononis infringitur eo, quod omnia ea non tam ex lapide descripsisse videtur quam ex chartulario ecclesiae Lausannensis. denique titulum ecclesiae Paterniaci a Mario dedicatae sive Conon ipse vidit sive hunc quoque ex collectaneis vetustioribus deprompsit, causa nulla est cur ei diffidamus. ea si dedicata est regnante rege Gunthramno, id est inter a. 561 et 592 vel 593 (Krusch script. Merov. 2 p. 576) et indictione V, id est a. aut 572 aut 587, episcopatus autem Marii anno XIV, hic sedere coepit a. 574, dedicavit ecclesiam illam a. 587, obiit a. 594, vitae anno LXIII vel LXIV, id est natus a. 530 vel 531. indictionem enim V si referimus ad a. 572, Marius obiit a. 579, id quod cum reliquis certis testimoniis conciliari non potest. contra cum supra positis annis convenit, quod chronica quae habemus perscripta primum ad a. 567 (eo enim ducit computatio ibi adiecta) a. 581 episcopus iam absolvit. item quod a. 585 interfuit concilio Matisconensi. convenit item, quamquam non accurate, quod, id quod significant veteres annales, rex Gunthrammus et Marius episcopus eodem fere tempore obierunt, annus autem obitus 601 ex erroneo de Gunthramni mortis anno effectus est, quem inde deduxit Conon. coepti episcopatus a. 581 reiiciendi sunt. diem obitus cum Conon non enuntiet, in necrologio quodam ecclesiae cathedralis Lausannensis scripto c. a. 1510 (Grémond *mém. de la Suisse Romande* vol. 18 a. 1863 p. 223) leguntur haec: *Dec. 31 Silvestri pape et Marii episcopi: hodie fit processio ad ecclesiam sancti Marii, in qua r. d. prior distribuit duos can. presentibus in eadem I s(olidum) cuilibet*.

Aventicense episcopium postea translatum esse Lausannam ut satis constat, ita quando translatum sit, ignoratur, potestque propterea dubitari, utrum Aventici Marius libellum scripserit an Lausannae: sed cum subscribens concilio illud solum nominet, verisimile est post eum episcopii sedem mutatam esse.

Titulum Marius adnotationibus suis fortasse nullum praescripsit satis habens eas subiungere chronicis Prosperianis: certe propria libelli inscriptio nobis non est tradita, ut in annis mundi computandis (vide adnotata ad a. 567) ita in ordinandis iis secutus est quem continuavit Prosperum, nimirum praescriptis consulatibus res gestas enarravit, et consulares annos suos esse voluit ad finem usque, sed erravit auctor degens in Occidente et rerum Byzantiarum parum gnarus in consulatibus epochae Iustini II et Tiberii, scilicet Iustinus Augustus factus a. 565 Nov. 11 vere consul processit primum a. 566, iterum a. 568, Tiberius ei succedens a. 578 Oct. 5 consul processit a. 579 debueruntque secundum ea appellari anni sic:

566 Iustino cos.
 567 p. e. Iustini
 568 Iustino cos. II
 569—578 p. e. Iustini II anno I—X
 579 Tiberio cos.
 580, 581 p. e. Tiberii anno I, II

Marius e contrario annum 566 fecit post consulatum Basili XXV, a. 567—579 dixit *annos I—XIII consulatus Iustini iunioris Augusti*, a. 580—581 *annos I, II consulatus Tiberii Constantini Augusti*, quae annorum appellatio consularis aliquatenus accedens ad eorundem Augustorum appellationem imperatoriam (secundum eam Iustini annus primus

est 565 Nov. 14 ad 566 Nov. 13, annus decimus tertius et ultimus 577 Nov. 14 ad 578 Oct. 5) Mario nostro propria est et omnino perversa. — Praeterea ad consules Marius adscripsit indictiones, sed ab a. demum 523, quem cur elegerit, non perspicitur: certe a. demum 537 Iustinianus constituit, ut annus non solum consulari et imperatoria appellatione, sed etiam per indictionem emuntiaretur. aequat autem Marius cum anno consulari a calendis Ianuariis incipiente indictionem eam, quae currit iisdem calendis, itaque indictio quam ponit prima a. 523 vere coepit a. 522 Sept. 1 et sic deinceps. — Imperatorios regiosve annos Marius nullos posuit. errore Iustiniani mortem traxit ad a. 566 pro 565, Iustini II ad 579 pro 578: annos huius imperatorios modo diximus fortasse eum confudisse eum consularibus.

Inter subsidia scripta, quae Marius adhibuit, primum locum obtinent fasti consulares. eorum usurpavit laterculum exactum ad usum Occidentis: scilicet ubi secundum leges receptas collocatio duorum collegarum alia erat in Orientis partibus, alia in Occidentis, plerumque Marius hanc secutus est consulem Orientalem aut secundo loco collocans aut omittens. exceptionem faciunt quinque loci a. 490 *Longino et Fausto* — a. 505 *Sabiniano et Theodoro* — a. 513 *Clementino et Probo* — a. 517 *Anastasio et Agapito* — a. 521 *Iustino II et Valerio*, quorum primus aliquatenus defenditur titulis aliquot occidentalibus similiter conceptis (C. I. L. V. 5210, 5417, XII. 2058), quartum et quintum excusant nomina a scriptore errore credita imperatoria, ad consularia Italica, quibus Marium usum esse videlicet, Mariana etsi prope accedunt (ut a. 466 Tatianum collegam Leonis agnoscunt soli hi duo laterculi et Veronensis: cf. *naues Archiv* 14, 236 not. 2), tamen non ita concordant, certe ut consularia Italica nos accepimus tradita, ut Mariana inde possis contendere descripta esse: exempli causa annus 500 in Italicis notatur *iterum post consulatum Paulini*, in Marianis consulibus Orientis duobus *Patricio et Hyppatio*; item annus 512 in Italicis est *post consulatum Felicis*, in Marianis *Paulo et Moschiano* Orientalibus duobus et ipsis: similiter annus 518 in Italicis est *post consulatum Agapiti*, in Marianis *Magno*. item a. 490 Longinum, a. 505 Sabinianum, a. 506 Ariobindam, a. 507 Celerem (vere referendum ad a. 508), a. 511 Secundinum, a. 513 Clementinum, a. 515 Anthemium, a. 517 Anastasium, a. 519 Iustinum, a. 520 Vitalianum, a. 521 Iustinianum consules Orientis omnes omittunt consularia Italica, habent Mariana. scilicet fastorum laterculi omnes, ut exposui alibi (*naues Archiv* 14, 235), cum ad consules in suis partibus creatos postea adicere deberent creatos in alteris, haec additamenta modo neglecta sunt, modo sine aequabilitate nec raro cum errore adscripta. diversa ratione erravit Marius a. 458 Maiorianum utpote Occidentis Augustum Leoni praeponeus: id enim quamquam regula flagitat, eo anno constat Occidentis imperatorem locum priorem cessisse collegae splendidiori, itaque quamquam origo ex Occidente nequaquam in Marianis obliterata est, expletio laterculi ex fastis Orientis latius multo processit atque in Italicis factum est, nec satis fidum duces Marium experimur in dignoscendis utriusque partis consulibus. omnino in eiusmodi diversitates qui ratione inquirat causasque errorum diligenter expendit, acutissimas quasque virorum doctorum coniecturas non raro vero fundamento earere intellet.

Consularia igitur adhibuit Marius Italica aucta et mutata adsumpto exemplari altero consules Orientales in illis omissos complures suppeditante et habente indictiones a nostris chronicorum Italicorum reliquiis alienas. hoc decidi non potest, utrum ipse duos laterculos diversos inter se contulerit an nactus sit exemplar fastorum Italicorum ita expletum, ut apud ipsum leguntur. utut est, consularium Italicorum adnotationibus quoque, ut supra (vol. I p. 252) observavimus, ita usus est, ut ad annum certe 500 quae habet Italica omnia inde deprompta videantur: neque enim obstat, quod quae habet Marius modo in his modo in illis excerptis consularium illorum redeunt adeoque quaedam, ut Ravennae locus a. 461, in nullis adsunt, neque enim plena consularia illa

ad nos pervenerunt. indidem repetenda crediderim quae per sextum saeculum narrantur tam Italica quam spectantia ad universum imperii statum: nam consentaneum est horum chronica illa magis quam antea rationem habuisse Italia a Iustiniano recuperata. pertinent eo narrationes a. 524—526 de obitu Boethii Symmachi Theoderici, quae redeunt quamquam breviata et corrupta inter reliquias consularium Italicorum (v. vol. I p. 332, 333 et tractatum de adnotationibus cyclorum Dionysianorum ib. p. 752), a. 532 de Nica seditione Constantinopolitana, a. 534 de recepta Africa, denique ab a. inde 535 pleraque certe quae narrantur de rebus gestis in Italia temporibus Belisarii et Narsetis, obitus Iustiniani (a. 566 pro 565) et Iustini II (a. 579 pro 580), cum praecedentium imperatorum successiones non enuntientur. horum omnium quamquam in excerptis chronicorum eorum priore volumine compositis exiles admodum reliquiae inveniuntur, ea late in iis enarrata fuisse et per se extra dubium est et confirmat summa similitudo excerptorum horum Marianorum cum locis qui respondent apud Marcellinum comitem eiusque continuatorem, ad quam demonstrandam hos apposui ad a. 538, 539, reliquis ad a. 548, quo continuatio illa abrumpitur, in margine adlegatis. non multa Marius habet ad chronica Italica probabiliter referenda a Marcellino ommissa, ut in relatione a. 535 numerum interfectorum praeterea non memoratum nisi apud auctores Graecos, at alii locis a relatione ea, quam probabiliter referemus ad chronica Italica, Marius ita recedit, ut non inde cum pendere verisimile sit, ita qui Mario est Badula nomine legitimo, Marcellino appellatur vulgari vocabulo Totila, item a. 538, 539 Mediolani excidium cum Marcellinus Gothis adseribit, Marius Gothis Burgundionibusque, verisimile est hos adiecit virum paene aequalem ex suae regionis memoria, Francorum quoque ubi meminit, fieri potest, ut annales non tam Italicos adhibuerit quam eos de quibus statim dicitur.

Annalibus Gallicis iis, quos adhibuit compilerator anni 544, etiam Marium usum esse supra (vol. I p. 627) observavimus: quae similia habent duo auctores cum non perveniant nisi ad annos 460, 463, 467, pleraque quae Marius solus refert spectantia ad partes easdem redeunt sine dubio ad annales eosdem a Mario aliquantum latius expilatos quam a scriptore vetustiore, eosdem annales videtur adhibuisse Marii aequalis Gregorius Turonensis († 594), diserte laudans eos hist. Franc. I. 2 c. 9: *et in consularibus legimus Theudomerem regem Francorum filium Richimeris quondam et Asculum matrem eius gladio interfectos* (quem locum antea vol. I p. 253 negavimus referri posse ad consularia Italica) et saepe numero in rebus narrandis prope accedens ad narrationes Marianas, ad quas propterea in margine adscripsimus locos similes Gregorianos non raro in verbis quoque concordantes, potest addi quod locutio *viribus resumtis* adest tam apud Marium ter a. 500, 547, 556 quam apud Gregorium in locis duobus 2. 33, 3. 6 ad Marianos prope accedentibus, locis iis, qui tam ad Francorum res pertinent quam ad Italicas, uter auctor adhibitus sit, decidi nequit, nisi quod narratio a. 556 de Burdino a Gallico videtur tracta esse, cum redeat apud Gregorium. — Annales Gallici, quibus usi sunt tam Gregorius quam Marius, si recte locum illius supra laudatum ad eos rettulimus, exacti erant ad annos non imperatorios, sed consulares, quod si ita est, Marius laterculum consularem duplicem nactus potest ex Gallico ea sumpsisse, quae in Italico deficerent.

Marius ipse scribens Aventici potissimum respexit res gestas Agauni (a. 545, 565, 574) et per universam Vallem Poeninam (a. 563, 574, 580): denique quae pertinent ad Burgundionum regionem prae ceteris cum respexisse passim apparet, sed causa nulla est, cur cum statuamus adhibuisse annales in ipsa Burgundia scriptos et rerum Burgundicarum condicionem antiquiorem explicantes; quae eius generis habet, recte conveniant annalibus illis Gallicis, de sua notitia fieri potest, ut dederit quae referuntur annis postremis pertinentia ad regionem eam quam habitabat.

Unicus per quem Marii chronica ad nos propagata sunt codex est hodie Londiniensis musei Britannici n. 16971 saec. X. exaratus ut videtur in monasterio S. Trond prope Maestricht et supra iam ad Prosperum (vol. I p. 366) et chronica Gallica a. 452 (vol. I p. 620) a nobis descriptus. in eo post chronica Eusebiana Hieronymiana et Gallica illa a. 452 et extremam partem Prosperianorum a. 453—455 sequuntur haec praescriptis verbis *usque hic Prosper: quae sequuntur Marius episcopus:* subscribitur post a. 581: *usque hic Marius episcopus.* his subiungitur chronicorum Isidorianorum pars extrema in epitomen redacta et post Isidoriana auctarium, quod nos inter additamenta Isidorianorum primo loco posuimus perveniens ad a. 621. — Scripturae specimen dedit Guil. Arndt *Schrifttafel zur Erklärung der lat. Palaeographie* 1887 fasc. I p. 6 tab. 46 paginam eam, in qua finiunt Mariana, incipit auctarium.

Medio aevo Marii chronica non sunt adhibita: ne apud eos quidem qui chronica Gallica a. 452 quibus adhaerent in usum suum verterunt Paulum diaconum et Sigebertum Gemblacensem Mariana ulla inveniuntur. id ipsum valet de Beda, denique laterculi chronicis Gallicis a. 452 in libris duobus Bambergensi et Monacensi adhaerentes quas similes habent Marianis narrationes de obitu Symmachi et Theodorici, eas supra (vol. I p. 752) vidimus non depromptas esse ex Mario.

Marii chronica ad apographum sumptum ab Rosweydio (cf. Henschen in actis sanct. Mai vol. VII p. XL) primus edidit Chifflet apud Duchesnum hist. Franc. script. vol. I (1636) p. 210: variam lectionem codicis demum collato edidit Labbé nova bibl. vol. I (1657) p. 55. deinde multi chronica Mariana repetiverunt subsidiis propriis nullis adiuti, donec nuper ad codicem demum a Pertzio collatum ea edidit Guilelmus Arndt recensionibus duabus, maiore: *Bischof Marius von Aventicum, sein Leben und seine Chronik; nebst einem Anhang über die Consulreihe der Chronik* (Lipsiae 1875. 8. pp. 96) et minore: *Marii episcopi Aventicensis chronicon* (Lipsiae 1878. pp. 16).

Vitia scripturae non recepta in textum paucis exceptis in adnotatione indicavi. cum codex sit unicus, quamquam non ita vetustus ut in censum veniat, et adsunt formae a sexto certe saeculo alienae, minora, qualia sunt permutatae *ae* et *e* (*e* pro *ae* passim, raro e contrario, ut 532 *paenae*), *e* et *i*, *o* et *u*, *b* et *v*, exceptis nominibus propriis ad sinceram formam reformavi, non nego auctorem ab eiusmodi erroribus et ipsum vix immunem fuisse: sed cum quae traduntur a librariis veniant, id est casu regantur, nolui minutis difficultatibus sine utilitate vera editionem obscurare. *m* quoque in fine accusativi passim omissum reposui, item *o* mutavi ubi reperitur pro *um*, ut 500 *contra fratrem suum Gundobagaudum*, 531 *per Bolesario patricio*: sed eos errores adnotavi. retinui solocismos, quos dubium non est non librarii esse, sed auctoris, ut genera permutata: *castrum* masc. (563), *regnum* masc. (500), *hiems* masc. (566), *Mediolanus* (538) — *cum* praepositio cum accusativo passim (500, 565, 572, 571): contra *iuxta Aurilianis* (463) magis inde venit, quod locorum vocabula ablativo casu usurpantur tamquam indeclinabilia, non raro inveniuntur accusativi absoluti (500: *fugatum fratrem suum Gundobagaudum* — 517: *deicertosque muros* — 560: *incensumque* — 568: *Mediolanum vel reliquas civitates reparatas*), interdum contaminati cum similibus ablativis (555: *Saxones rebellibus* — 556: *rebellantibus Saxones*).

- a. 155 [*praecedunt* Valentiniano VIII et Anthemio.]
Cons. Ital. 1
p. 304.
 1 *Consule supra scripto levatus est Aritus imperator in Gallias*¹⁾.
 2 Et ingressus est Theodoricus rex Gothorum Arelatum cum fratribus suis
 in pace.
- a. 156 Iohanne et Varana.
Cons. Ital. 1
p. 304.
 1 *His consulibus directus est Aritus imperator a Maioriano et Recemere Placentia et factus est episcopus in civitate.*
 2 Eo anno Burgundiones partem Galliae occupaverunt terrasque cum Gallis senatoribus diviserunt.
- a. 157 Constantio et Rufo.
 a. 158 Maioriano et Leone.
 a. 159 Recemere et Patricio.
 a. 160 Magno et Apollonare.
 1 *His consulibus Maiorianus imperator profectus est ad Hispanias.*
 2 Eo anno captae sunt naves a Vandalis ad Elecem iuxta Cartaginem Spartariam²⁾.
- a. 161 Severino et Dagauffo.
Cons. Ital. 1
p. 305.
His consulibus directus est Maiorianus de imperio in civitate Dertona a Recemere patricio, et interfectus est super Ira fluvio; et levatus est Severus imperator Ravenna.
- a. 162 Leone II et Severo.
 a. 163 Basilio et Vibiano.
*His consulibus pugna facta est inter Aegidium et Gothos inter Ligerem et Ligerecinum iuxta Aurelianis ibique interfectus est Fredericus rex Gothorum*³⁾.
- a. 164 Olibrio et Rusticio.
 a. 165 Ermenerico et Basilisco.

455 *prae*scr. usque hic Prosper quae sequuntur Marius adiecit *et in margine m. eadem* alias maurius *L.* 2,1 arelato *L.* 456 *hic, ut item in parte Prosperiana annis 453 et 454 (vide vol. 1 p. 482, 483) et passim deinceps* (457. 461. 162. 164. 168. 474. 176. 189 *ante* his. 490. 494. 501. 510. 516. 517. 523. 524. 525. 526. 533. 535. 539. 540. 541. 549 *ante* p. c.) *ante consulum nomina extra versionem c̄ est in L., quod nos sustulimus* 1,1 *recemere* *L^b*, *remere* *L^a* 2,1 *burgundionis* *L^b*, *burgundionum* *L^a* *galliis* *L.* 457 *constancio* *L.* *scr.* Constantino 458 *mauriano* *L.* 460 *scr.* Apollonio 1,1 *maurians* *L.* *ispanias* *L.* 2,1 *cartagine spartaria* *L.* 461 *scr.* Dagauffo 1 *maurians* *L.* 2 *super*] *supē* *L.* *seivrus* *L.* 462 *ii*] *secundo* *L.* 163 *vibiano* *L.* 1 *egidio* *L.* 1. 2 *legere et legerecino* *L.* 2 *aurelianis* *L.* 464 *olibris* *L^a*

1) *Cursivis expressa redeunt in consularibus Italicis ad marginem laudatis.* 2) *Similiter chronica Gallica a. 511 ad annum Leonis III (col. 1 p. 664): (Maiorians) volens Africam proficisci naves eius in Hispaniis a Vandalis captae sunt iuxta Carthaginiem Spartariam.* 3) *Similiter chronica Gallica a. 511 ad a. Leonis V (col. 1 p. 664): Fredericus frater Theuderici regis pugnans cum Francis occiditur iuxta Ligerim.*

a. 166 Leone III et Tassiano.

a. 167 Posco et Iohanne.

Cons. Ital. I
p. 305.

1 *His consulibus levatus est Anthemius imperator.*

2 *Eo anno interfectus est Theodoricus rex Gothorum a fratre suo Euthorico Tholosa¹⁾.*

a. 168 Anthemio Augusto.

a. 169 Marciano et Leone.

a. 170 Severo et Iordano.

a. 171 Leone III et Probiano.

a. 172 Fisto.

a. 173 Leone V.

Cons. Ital. I
p. 306.

Hoc consule levatus est Liccrius imperator Ravenna.

a. 174 Leone iun.

Cons. Ital. I
p. 306.

Hoc consule depositus est Liccrius de imperio, et levatus est Nepus imperator.

a. 175

a. 176 Basilisco et Armato.

Cons. Ital. I
p. 309.

His consulibus levatus est Odoacer rex.

a. 177 p. c. Basilisci et Armati.

a. 178 Illone.

a. 179 Zenone.

a. 180 Basilio iun.

a. 181 Placido.

a. 182 Severino iun.

a. 183 Fausto.

a. 184 Venantio et Theodorico.

a. 185 Symmacho.

a. 186 Decio et Longino.

a. 187

a. 188 Dinamio et Sifidio.

a. 189 Probino et Ensebio.

Cons. Ital. I
p. 315, 317.

His consulibus ingressus est Theudoricus rex Gothorum in Italia ponte Isonti.

a. 190 Longino et Fausto.

a. 191 Olibrio.

a. 192 Anastasio et Rufo.

a. 193

Cons. Ital. I
p. 320, 321.

His consulibus occisus est Odoacer rex a rege Theudericus in Laurico

a. 194 Asterio et Presidio.

a. 195 Viatore.

a. 196 p. c. Viatoris.

a. 197 Viatoris.

a. 198 Paulino.

a. 199 p. c. Paulini.

167 iohanne *L*^a 1, 1 antimus *L* 168 antimo agusto *L* 169 leone] *ser.* Zenone 173, 1 cons. *L*
174 leonē *L* 176, 177 basilisco et armato p. c. his consulibus l. c. odoacer rex basilisci et armati *L*
179 genone *L* 181 uenancio *L*^b, uenencio *L*^a 185 simaco *L* 189 pronino et usebio *L* gothorum]
L^b, *inc.* *L*^a 196 uiatoris] *L*^a, uiatori *L*^b 197 uiatori *L*; *ser.* II p. c. Viatoris

1) *Similiter chronica Gallica a. 511 ad a. Leonis X (vol. I p. 664):* Theudericus rex Gothorum ab Euricho fratre suo Tolosa occiditur.

*cf. Greg.
Tur. 2, 32.*

a. 500 Patricio et Hypatio.

1 His consulibus pugna facta est Divione inter Francos et Burgundiones Godegeselo hoc dolose contra fratrem suum Gundobagaudum machinante. in eo proelio Godegeselus cum suis adversus fratrem suum cum Francis dimicavit et fugatum fratrem suum Gundobagaudum regnum ipsius paulisper obtinuit et Gundobagaudus Avinione latebram dedit.

*cf. Greg.
Tur. 2, 33.*

2 Eo anno Gundobagaudus resumptis viribus Viennam cum exercitu circumdedit, captaque civitate fratrem suum interfecit pluresque seniores ac Burgundiones, qui eum ipso senserant, multis exquisitisque tormentis morte damnavit, regnumque, quem perdiderat, cum id quod Godegeselus habuerat, receptum usque in diem mortis suae feliciter gubernavit.

*Cons. Ital. 1
p. 331 ad
a. 502.*

3 *Eo anno interfectus est Odoind Romae.*

a. 501 Avieno et Pompcio.

a. 502 Avieno iuniore et Probo.

a. 503 Volusiano.

a. 504 Cetheo.

a. 505 Sabiniano et Theodoro.

a. 506 Messala et Ariobinda.

a. 507 Venantio et Celere.

a. 508 Venanti.

a. 509 Inportuno.

Hoc consule Mammo dux Gothorum partem Galliae depraedavit.

a. 510 Boetio.

a. 511 Felice et Secundino.

a. 512 Paulo et Musciano.

a. 513 Clementino et Probo.

a. 514 Senatore.

*cf. Greg.
Tur. 3, 5.*

a. 515 Florentio et Anthemio.

His consulibus monasterium Acauno a Sigimundo constructum est.

a. 516 Petro.

Hoc consule rex Gundobagaudus obiit et levatus est filius eius Sigimundus rex.

*cf. Greg.
Tur. 1, c*

a. 517 Anastasio et Agapito.

a. 518 Magno.

a. 519 Iustino et Euterio.

a. 520 Rusticio et Vitaliano.

a. 521 Iustino II et Valerio.

a. 522 Symmacho et Boetio.

*cf. Greg.
Tur. 3, 5.*

His consulibus Segericus filius Sigimundi regis iussu patris sui iniuste occisus est.

500 cippacio *L* 1, 2 gundobagauda macenante *L*: *scribendum* Gundobaudum cum Gregorij libro optimo. 3 godegeselo *L* 2, 1 uienam *L* 2 suum] *L*¹, suum hildricum *L*²: *Godegislum* nominat Gregorius 2, 33, ut res requirit. seniores ac (hac *L*) burgundiones] *L*: interfectis senatoribus Burgundionibusque *ex iisdem* annalibus Gregorius hist. Franc. 2, 33 secundum librum optimum Casinatem, que delererunt interpolati et eum his editores: Galli senatores, scilicet Romani, item opponuntur Burgundionibus a. 456. 3 ipsos *L* exquisitisque] *L*^b, quaesitisque *L*^a 5 gubernaui *L*^a 501 abieno *L* 502 abieno *L* 504 et cetheo *L* 505 sabiniano *L* 506 missila p. c. et ariobinda *L* 507. 508 uenancio et celere uenanti *L*: requiritur a. 507 Venantio, a. 508 Venantio et Celere, scilicet cum reperisset Marius in chronicis Italicis (vide vol. 1 p. 330. 331) utroque anno solum nomen Venanti, consulem Orientis Celere[m] errore adscripsit ad priorem (ita recte Kaufmann Philol. 42, 280). 509, 1 cons. *L* 515 florentio et antimo *L* 1 manasterium *L*^a sigimundo] sic *L* infra ad a. 523 et Gregorius, regismundo *L* 516, 1 regismundus *L* 517 agypcio *L* 521 debuit esse Iustiniano et Valerio. 522 symmaco *L* 1, 1 regimundi *L* iusso *L*

a. 523 Maximo. Ind. I.

*cf. Greg.
Tur. 3, 6.*

Hoc consule Sigimundus rex Burgundionum a Burgundionibus Francis traditus est et in Francia in habitu monachale perductus ibique cum uxore et filiis in puteo est proiectus.

a. 524 Iustino et Opilione. Ind. II.

*cf. Greg.
Tur. 3, 6.*

1 His cons. Godemarus frater Sigimundi rex Burgundionum ordinatus est.

*cf. Greg.
Tur. 1, c.*

2 Eo anno contra Chlodomerem regem Francorum Viceroncia procliauit ibique interfecto Chlodomere.

*cf. cons.
Ital. 1*

3 Eo anno interfectus est Boetius patricius in territorio Mediolanense.

p. 332, 333.

a. 525 Probo iuniore et Philoxeno. Ind. III.

*cf. cons.
Ital. 1*

His cons. occisus est Symmachus patricius Ravennae.

p. 332, 333.

a. 526 Olibrio. Ind. IIII.

*cf. cons.
Ital. 1*

Hoc consule defunctus est Theudoricus rex Gothorum in urbe Ravenna et levatus est Atalaricus nepos eius rex.

p. 332, 333.

a. 527 Mavartio. Ind. V.

a. 528 Iustino. Ind. VI.

a. 529 Decio iun. Ind. VII.

a. 530 Lampadio et Oreste. Ind. VIII.

a. 531 p. c. Lampadi et Orestis. Ind. VIII.

a. 532 item p. c. Lampadi et Orestis. Ind. X.

His consulibus Hypatius patricius seditione populi imperator levatus et iussu Iustiniani Augusti interfectus est et cum eo Pompeius, et paene triginta milia hominum in circo gladio necati sunt.

cf. Marcellinus a. 532.

a. 533 Iustiniano Aug. III. Ind. XI.

a. 534 Paulino iun. Ind. XII.

*cf. Greg.
Tur. 3, 11.*

1 His cons. reges Francorum Childebertus, Chlotarius et Theudebertus Burgundiam obtinuerunt et fugato Godomaro rege regnum ipsius diviserunt.

2 Eo anno Africa Romano imperio post nonaginta et duos annos per Belesarium patricium restituitur: et Gelimer rex Vandalorum captivus Constantinopoli exhibetur et Iustiniano Augusto cum uxoribus et thesauris a supra scripto patricio praesentatur.

cf. Marcellinus a. 534.

a. 535 Belesario. Ind. XIII.

Hoc consule eo anno, quo consulatum dedit, Siciliam ingressus eam imperio Romano restituit.

*cf. contin.
Marcellini
a. 535, 1.*

a. 536 p. c. Belesari. Ind. XIII.

a. 537 item p. c. Belesari. Ind. XV.

a. 538 Iohanne. Ind. I.

Hoc cons. Mediolanus a Gotis et Burgundionibus effraeta est ibique senatores et sacerdotes cum reliquis populis etiam in ipsa sacrosancta loca interfecti sunt, ita ut sanguine eorum ipsa altaria eruentata sint.

523, 1, 2 monachale] *L^a*, monachale *L^b* 524, 1 regimundi *L* 2, 1 chlodomerem *L* 2 chlodomere] chlome *L* 3 mediolanense *L* 525 filiximo *L* 1 simacus *L* 526, 1, 1 defunctus *L* 2 atalariens rex nepus eius (*cum notis transpositionis*) *L* 527 maturio *L* *indictio ante consulatum hic et 528-534 L* 530 lampidio *L* 532, 1, 1 ypacius *L* seditione] sedicio *L* iusso *L* 533 aug. iii] an. viii *L* 534, 1, 1 thedebertus *L^a* 2 godomado *L* 2, 1, 2 belesario patricio restituetur *L* 2 captivos *L* 3 exhibitur *L* 535 c̄ belesario cons. *L* 1, 1 hoc cons. *L* 538, 1, 2 sacrasancta *L*

- a. 539 Appione. Ind. II.
cf. contin. Marcellini (infra).
 Hoc consule Theudebertus rex Francorum Italiam ingressus Liguriam Aemilianque devastavit, eiusque exercitus loci infirmitate gravatus valde contribulatus est¹).
- a. 540 Iustino. Ind. III.
cf. contin. Marcellini (infra), chr. Ital.?
 1 Hoc cons. Persi Antiochiam vastaverunt universamque Syriam depopulantes²),
 2 Eo anno Belesarius patricius Wittegis regem Gothorum de Ravenna captivum abductum Constantinopoli cum uxore et thesauris Iustino Augusto praesentavit.
- a. 541 Basilio. Ind. IIII.
- a. 542 p. e. Basili ann. I. Ind. V.
- a. 543 p. e. Basili ann. II. Ind. VI.
- a. 544 p. e. Basili ann. III. Ind. VII.
- a. 545 p. e. Basili ann. IIII. Ind. VIII.
- a. 546 p. e. Basili ann. V. Ind. VIII.
- a. 547 p. e. Basili ann. VI. Ind. X.
cf. contin. Marcellini a. 547, 4.
 1 Hoc anno Vigilius papa Romanus Constantinopolim properavit.
cf. contin. Marcellini a. 547, 5.
 2 Eo anno Baduila rex Gothorum Romam captam depopulavit, deiectosque muros partem civitatis incendit.
cf. contin. Marcellini a. 547, 5.
 3 Eo anno resumptis viribus Belesarius dux civitatem Romam ad Romam dominium revocavit.
- a. 548 p. e. Basili ann. VII. Ind. XI.
cf. Greg. Tur. 3, 36, 37.
 1 Eo anno Theudebertus rex magnus Francorum obiit, et sedit in regno eius Theudebaldus filius ipsius.
 2 Eo anno Lanthacarius dux Francorum in bello Romano transfossus obiit.
- a. 549 p. e. Basili ann. VIII. Ind. XII.
- a. 550 p. e. Basili ann. VIII. Ind. XIII.
- a. 551 p. e. Basili ann. X. Ind. XIII.
- a. 552 p. e. Basili ann. XI. Ind. XV.
- a. 553 p. e. Basili ann. XII. Ind. I.
 Hoc anno Baduila rex Gothorum ab exercitu rei publicae per Narsetem chartularium emmehum interficitur: et Teia accepit regnum eius.
- a. 554 p. e. Basili ann. XIII. Ind. II.
 Hoc anno Teia rex Gothorum a supra scripto Narse interficitur.
- a. 555 p. e. Basili ann. XIII. Ind. III.
cf. Greg. Tur. 4, 9.
 1 Hoc anno Theudobaldus rex Francorum obiit et obtinuit regnum eius Chlothacarius patruus patris eius.
cf. Greg. Tur. 4, 10.
 2 Eo anno Crammus filius Chlothacarii regis sollicitante Childeberto patruo suo ad ipsum latebram dedit.
cf. Greg. Tur. 4, 10.
 3 Eo anno Saxones rebellantibus Chlothacharius rex cum gravi exercitu contra ipsos dimicavit, ubi multitudo Francorum et Saxonum ceciderunt, Chlothacharius tamen rex victor abscessit.

539, 1, 1 leguriam L 542 annum L 547, 1 constantinopoli L 2, 1 roma capta L deiectus que (que om. L^a) muros L 553, 1, 2 cartolarium emmehum L 554, 1 interfecit L 555 annos L 1, 1 obtinuit L 1, 2 chlothacarius] L^a, chlotharius L^b 2, 4 sollicitanti L 2 ipsum] ipsam L 3, 2, 3 chlotharius L 3 abscessit] abscessit L

1) *Continuator Marcellini ad a. 539, 1:* Theudibertus Francorum rex cum magno exercitu adveniens Liguriam totamque deprædat Aemiliam. Germani . . . enervati ac prædati, exercitu dehinc suo morbo laboranti ut subveniant, paciscens cum Belisario ad Gallias revertitur. 2) *Continuator Marcellini ad a. 540, 1, 2:* Parthi in Syriam ingressi multas urbes subvertunt . . . Antiochia magna depræadata demolitur a Persis.

- cf. Greg. Tar. 4, 9.* 4 Eo tempore Bucelelus dux Francorum in bello Romano cum omni exercitu suo interiit.
- a. 556 p. c. Basili ann. XV. Ind. III.
- cf. Greg. Tar. 4, 10.* 1 Eo anno iterum rebellantibus Saxones Chlothacarius rex pugnam dedit ibique maxima pars Saxonum cecidit.
- cf. Greg. Tar. 4, 10.* 2 Eo anno Franci totam Toringiam pro eo, quod cum Saxones coniuravit, vastaverunt.
- cf. Greg. Tar. 4, 11.* 3 Ipsi diebus Crammus collecto exercitu regionem patris sui devastat.
- 4 Eo anno exercitus Francorum rei publicae Romanae exercitum vastavit atque effugatum devastavit cum illis et divitiis multis abductis.
- 5 Eo anno exercitus rei publicae resumptis viribus partem Italiae, quam Theudebertus rex adquisierat, occupavit.
- a. 557 p. c. Basili ann. XVI. Ind. V.
- a. 558 p. c. Basili ann. XVII. Ind. VI.
- cf. Greg. Tar. 4, 20.* Hoc anno Childebertus rex Francorum transiit et obtinuit regnum eius Chlothacarius rex frater eius.
- a. 559 p. c. Basili ann. XVIII. Ind. VII.
- a. 560 p. c. Basili ann. XVIII. Ind. VIII.
- 1 Hoc anno serenitate caeli inter stellas splendidas obscurata est luna XVI, ut vix conspici posset.
- cf. Greg. Tar. 4, 20.* 2 Eo anno Chrammus post sacramenta, quae patri dederat, ad Brittanos petiit et moliens regnum patris invadere adversus ipsum cum Brittanis movere ausus est multaque loca graviter depraedavit. ad cuius insaniam reprimendam pater cum exercitu properavit et interfecto comite Brittanorum Chrammum vivum cepit incensumque cum uxore et filiis totius regionis incidit excidium.
- a. 561 p. c. Basili ann. XX. Ind. VIII.
- cf. Greg. Tar. 4, 21, 22.* Hoc anno Chlothacarius rex mortuus est et diviserunt regnum eius filii ipsius, id est Charibertus, Guntegrammus, Hilpericus et Sigibertus.
- a. 562 p. c. Basili ann. XXI. Ind. X.
- a. 563 p. c. Basili ann. XXII. Ind. XI.
- cf. Greg. Tar. 4, 31.* Hoc anno mons validus Tauretunensis in territorio Vallensi ita subito ruit, ut castrum, qui vicinus erat, et vicos cum omnibus ibidem habitantibus oppressisset, et lacum in longitudine LX milium et latitudine XX milium ita totum movit, ut egressus utraque ripa vicos antiquissimos cum hominibus et pecoribus vastasset, etiam multa sacrosancta loca cum eis servientibus demolisset: et pontem Genava cum molinas et homines per vim deiecit et Genavam civitatem ingressus plures homines interfecit.
- a. 564 p. c. Basili ann. XXIII. Ind. XII.
- a. 565 p. c. Basili ann. XXIII. Ind. XIII.
- 1 Hoc anno monachi Agaunensi iracundiae spiritu incitati noctis tempore episcopum suum Agricolam cum clero et cives, qui cum ipso erant, occidere nitentes domum ecclesiae effregerunt, et dum episcopum suum clerici vel cives defensare conati sunt, graviter ab ipsis monachis vulnerati sunt.
- 2 Eo anno transiit Magnacarius dux Francorum.

555, 4, 1 tempore ut bucelelus L. 556 pe] e L. 1, 1 chlotarius L. 3 ipsis] L^b, ipsius L^a
 4, 1 publicae L^a 558, 1, 1 obtinuit L. chlotarius L. 560, 1, 1 est om. L^a 2 conspici posset|
 conspici postest L. 2, 2 molliens L. cum om. L. 561, 1, 2 hilpericus L^a 563, 1, 3 oppressisset L.
 4 hominibus] omnibus L. 5 sacrosancta L. 7 genava civitate L. 565, 1, 1 angaunensi L^b, angaunensi L^a
 2 transiit L.

- a. 566 p. c. Basili ann. XXV. Ind. XIII.
 1 Hoc anno signum apparuit in caelo per dies LXX.
 2 Eo anno mortuus est Iustinianus Augustus, et suscepit Iustinus nepos ipsius imperium.
 3 Eo anno hiems valentissimus fuit, ut quinque aut eo amplius mensibus propter nivis magnitudinem terra videri non posset, ipsaque asperitas multa animalia necavit.
 4 Eo anno Sindewala Erolus tyrannidem adsumpsit et a Narseo patricio interfectus est.
- a. 567 An. I cons. Iustini Aug. iun. Ind. XV.
 A principio mundi usque ad hunc consulem sunt anni VDCCLXVIII.
- a. 568 An. II cons. Iustini Aug. Ind. I.
 Hoc anno Narses ex praeposito et patricio post tantos prostratos tyrannos, id est Baduilam et Teiam reges Gotorum et Buccelenum ducem Francorum nec non et Sindevalam Erolum, Mediolanum vel reliquas civitates, quas Goti destruxerant, laudabiliter reparatas, de ipsa Italia a supra scripto Augusto remotus est.
- a. 569 An. III cons. Iustini iun. Aug. Ind. II.
 Hoc anno Alboenus rex Langobardorum cum omni exercitu relinquens atque incendens Pannoniam suam patriam cum mulieribus vel omni populo suo in fara Italiam occupavit, ibique alii morbo, alii fame, nonnulli gladio interempti sunt. eo anno etiam in finitima loca Galliarum ingredi praesumpserunt, ubi multitudo captivorum gentis ipsius venundati sunt.
- a. 570 An. IIII cons. Iustini iun. Aug. Ind. III.
 1 Hoc anno morbus validus cum profluvio ventris et variola Italiam Galliamque valde affixit et animalia bubula per loca supra scripta maxime interierunt.
 2 Eo anno mortuus est Celsus patricius.
- a. 571 An. V cons. Iustini Aug. iun. Ind. IIII.
 Hoc anno infanda infirmitas, quae glandula, cuius nomen est pustula, in supra scriptis regionibus innumerabilem populum devastavit.
- a. 572 An. VI cons. Iustini iun. Aug. Ind. V.
 Hoc anno Alboenus rex Langobardorum a suis, id est, Hilmaegis cum reliquis consentiente uxore sua Verona interfectus est: et supra scriptus Hilmaegis cum antedicta uxore ipsius, quam sibi in matrimonium sociaverat, et omnem thesaurum, tam quod de Pannonia exhibuerat quam quod de Italia congregaverat, cum partem exercitus, Ravennae rei publicae se tradidit.
- a. 573 An. VII cons. Iustini Aug. iun. Ind. VI.
 1 Hoc anno dux Langobardorum nomine Clebus genti ipsius rex ordinatus est et plures seniores et mediocres ab ipso interfecti sunt.
 2 Eo anno Vaebarius dux Francorum obiit et ordinatus est Theodofridus in loco eius dux.
- a. 574 An. VIII cons. Iustini Aug. iun. Ind. VII.
 1 Hoc anno Clebus rex Langobardorum a puero suo interfectus est.

566, 3, 3 multa] multaque L 4, 1 asumpsit L 567 cons. om. L 1 hunc] L^b, hoc L^a [xliii] xliii L: Prosper cum ad a. 433 numeret annos mundi 5634 (col. 1 p. 352), additis annis 134 (434-567) efficiuntur anni 5768. 568 cons. om. L 1, 1 praeposito] proposito L 569, 1, 1 reliquos L^a 2 cum quij] (supra omni est 1 cel †) mulieribus L 3 nonnulli] nec nonnulli L 5 venundati sunt] L^a, venundata est L^b 570, 2 est om. L^a 571, 1, 1 que glandula] fortasse delendum, pustula, non pusula L 572, 1, 2 consentienti L suprascriptis L 3 uxor L 5 partem exercitus] L^b, ex. partem L^a ravene L

2 Eo anno iterum Langobardi in Vallem ingressi sunt et Clusas obtinuerunt et in monasterium sanctorum Acaumensium diebus multis habitaverunt: et postea in Baccis pugnam contra exercitum Francorum commiserunt, ubi paene ad integrum interfecti sunt, pauci fuga liberati, sed et Mauri et
5 aliae gentes, qui in Provinciam eorum ingredi praesumpserunt, ab ipsis Francis devicti sunt.

a. 575 An. VIII cons. Iustini iun. Aug. Ind. VIII.

a. 576 An. X cons. Iustini iun. Aug. Ind. VIII.

*cf. Greg.
Tur. 4, 51.*

Hoc anno Sigibertus rex Francorum, bellum contra fratrem suum Hilpericum movet, et cum eum iam inclusum haberet et de eius interfectione cogitaret, ab hominibus Chilperici per fraudem interfectus est, et suscepit regnum eius Childebertus filius ipsius.

a. 577 An. XI cons. Iustini iun. Aug. Ind. X.

*cf. Greg.
Tur. 4, 25,
5, 17.*

Eo anno mortui sunt regii atque egregii adolescentes, Chlothacarius et Chlodomeris filii Gunthegranni regis.

a. 578 An. XII cons. Iustini iun. Aug. Ind. XI.

*cf. Greg.
Tur. 5, 18.*

Hoc anno Meroveus filius Hilperici regis occisus est.

a. 579 An. XIII cons. Iustini iun. Aug. Ind. XII.

*cf. Greg.
Tur. 5, 27.*

1 Hoc anno duo germani Salonius et Sagittarius episcopi a synodo, quae Cabalonne collecta est, pro diversis criminibus ab episcopatus honore deieci sunt.

2 Eo anno mortuus est Iustinus Augustus, et successit Tiberius in loco eius.

a. 580 An. I cons. Tiberii Constantini Aug. Ind. XIII.

Eo anno mense Octobre ita in Vallensi territorio Rodanus exundavit, ut copias messium denegaret: et intra Italiam ita fluvii exundaverunt, ut damna agricolae paterentur.

a. 581 An. II cons. Tiberii Constantini Aug. Ind. XIII.

*cf. Greg.
Tur. 5, 33.*

1 Ea ind. mense Septembri Austregildis regina obiit, propter cuius transitum interfecti sunt duo medici Nicolaus et Donatus.

2 Eo anno Mummolus patricius cum uxore et filiis et multitudine familiae ac divitiis multis in marca Childiberti regis, id est Avinione, confugit.

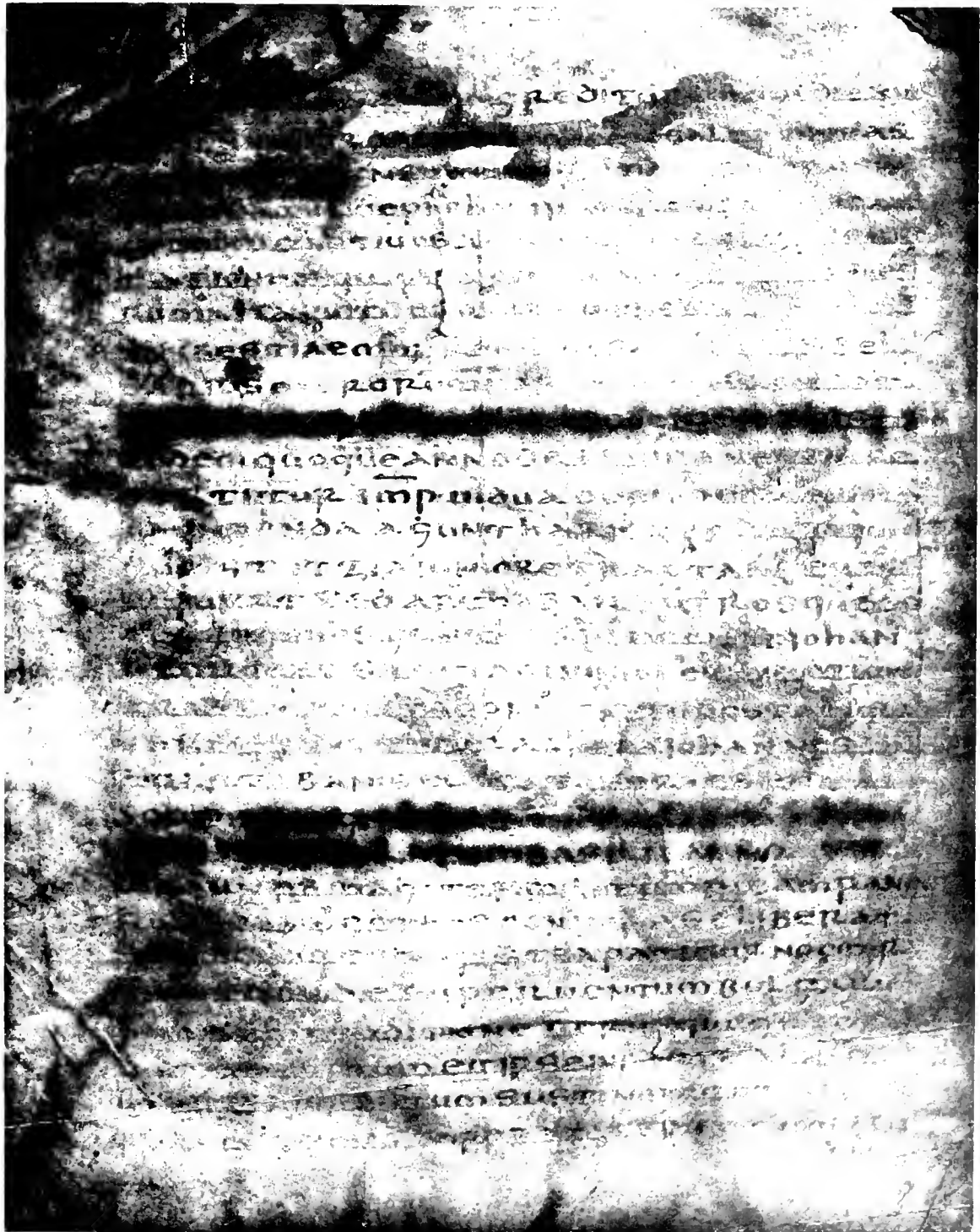
574, 2, 1 ualle *L* 2 monasterius *L*^a 3 pugna *L* 4 intregrum *L*^a 5 pronincia *L* 578, I moro-
neus *L* 579, 1, 1 synodo] senado *L* 2 agustus *L* (*plcrumque compendio ags*) suggestit *L*
580, 1, 1 octubre *L*^a ualinsi *L* 581, 2, 1 nummolus *L* 2 avinione] *L*^b, avione *L*^a *subscr.* usque
hic marius aepiscopus *L*

PRÆFATIO MARCELLINI

POST MIHI AUDIUM PUSQUAM AUDI PRAE
 QUAE INCONSTANTIA INUOLUNTARIUM SE
 CAESARIENSIS HUIUS SAECULI ORIGINEM TEMPO
 ARUM REGNA UMILITESQ; MORTALIUM ET VARIARUM
 ARTIUM REPERTORES OMNIUMQ; PRAE ERRORE IN CIA
 RUM MONUMENTA COMMEMORANS ORACULUM COE
 ETRILLO. NOSTER HIERONIMUS EUNETATRA NSTULIT
 TULIUM PUSQUAM ET USQ; IN VALENTEM CAESAREM ROMA
 NODI ECIT ELOQUIO. ICI TUR UTERQUE HUIUS OR
 RIS LUCIUS QUINQUE MILIUM ET QUINCENTORUM SEPTU
 AGINTA NATAE MANNO ROMAE HUNC MUNDO IN TULI
 MIRO CORRUPTA IN GENIO. EODIEM
 DUM TULIUS COMPTA TIONE ORIENTALIS AN
 SECUTUS IN PERIURIA IN ORATIONES PER QUAE CONSU
 LES IN PRAE SCRIPTOS. CENTUM QUADRAGINTA AN
 NOS AB EPTIO IUDICELICET IN DICTIONE ET A CONSO
 LATU LUSONII ET POLYBRI QUIBUS ET IAN CONSU
 THO DOSIUS MAGNUS CREATUS EST IMPERATOR
 ENUMERANS ET USQUE IN CONSULATU MAGNI
 DITIONE UND ECIMA COLLIGENS EORUND ENIUS CO
 ROMI OPERIS SUBROCAUT. TETI QUAE LIOS SE
 ANNO IN CONSULATU. IUSTINI AUGUSTI PRIMUM
 QUE IN CONSULATU IUSTINIANI. USQUE TI QUAE TOI
 SUFFECI. ID SUNT SIMUL ANNI CENTUM QUINQUAGIN
 TA SEPTO ET MEIUS TRUSTICUMI TORUS SUBROCAUI
 IN DICTIONE CONSULATU LUSONII ET POLYBRI
 THEODOSIUS IN SPANUSI GALIODEDUM IN CAL
 CIUITATIS ET CRATIANO LUSVTO LUDSIRMIUS
 TRICEENSIMUS NONUS POST VALENTEM IN EPTIO
 IMPERATOR CREATUS EST QUAE TU DECIMUS

ISIDORI IVNIORIS
EPISCOPI HISPALENSIS
HISTORIA
GOTHORVM WANDALORVM SVEBORVM

AD A. DCXXIV.

ACCEDVNT

- I. DEDICATIO HISTORIARVM ISIDORI AD SISENANDVM.
- II. ADDITAMENTA AD ISIDORI HISTORIAS PELAGIANA.
- III. EXORDIA SCYTHICA.
- IV. CONTINVATIO BYZANTIA ARABICA A. DCCXLI.
- V. CONTINVATIO HISPANA A. DCCLIV.
- VI. EPITOME OVETENSIS A. DCCCLXXXIII.
- VII. COMPILATIO COD. MATR. F 86.
- VIII. HISTORIA PSEVDOISIDORIANA COD. PARISIINI 6113.
- IX. PROPRIETATES GENTIVM.

LIBRI ADHIBITI:

FORMAE BREVIORIS:

P = Parisinus 4873 saec. XII.

FORMAE PROLIORIS:

SINE DEDICATIONE:

B = Berolinensis Phillipps, 1885 saec. IX.

X = Matritensis bibl. nat. X 161 saec. XI XII.

H = Matritensis academiae saec. XIII.

O = Matritensis bibl. nat. F 58 saec. XVI XVII.

[*O*] = Matritenses T 10 et F 93 saec. XVI.

X = Bernensis 83 saec. X   *in laude Hispaniae et in recapitulatione*

Y = Petropolitanus saec. IX   *(c. 66—70).*

Z = Sangallensis 133 saec. IX *in recapitulatione.*

R = Romanus Palatinus n. 927 saec. XII ad c. 13—19.

CUM DEDICATIONE AD REGEM SISENANDVM

W = Escur. R II 18 saec. VIII ad c. 1. 2. 3. 66.

M = Matrit. univ. 134 saec. XIII.

A = Paris. bibl. *de l' Arsenal* n. 982 saec. XIV.

L = Lucas Tudensis (potiora sola).

L^m = cod. Matr. Tolet. 27, 28
L^p = cod. Lugd. Perizon. fol. 9
L^s = editio Schotti

Litteris cursivis ut locos distinctimus sumptos et auctoribus adhuc serratis, ita ubi in talibus duae recensione differunt, eam solum quae ad communem auctorem propius accedit cursivis expressimus (v. p. 254).

(omissum) ubi pertinet ad verba quae praecedunt duo plurare, haec signis · comprehenduntur, contra ubi haec absunt, hic ut alicubi ad proxime praecedens vocabulum solum pertinet.

Isidorus, secundo vocabulo fortasse Iunior¹⁾, natione Hispanus aut extremis annis Reccaredi († a. 601) aut imperante Livva (a. 601—603) Hispali episcopus creatus est²⁾ eamque sedem cum per annos plus minus XL tenuisset, obiit a. 636. sic enim ait aequalis eius et amicus Braulio episcopus Caesaraugustanus (obiit sub Chindasuintho rege a. 641—652 teste Hldefonso de viris ill. c. 12) in elogio ad Isidori librum de viris illustribus adiecto (opp. Isidori ed. Areval. vol. 1 p. 5): ‘Isidorus vir egregius Hispaniensis ecclesiae episcopus . . . floruit a tempore Mauricii imperatoris (a. 582—602) et Reccaredi regis . . . obiit temporibus Heraclii imperatoris († a. 641) et christianissimi Chinthilani regis (a. 636—640).’ item Hldefonsus in additamentorum ad Isidori librum eundem c. 9 (Arevalus vol. 1 p. 24 cf. vol. 7 p. 171 not. ad c. 15): ‘Isidorus . . . floruit temporibus Reccaredi (a. 586—601), Livvanis (a. 601—603), Witterici (a. 603—610), Gundemari (a. 610—612), Sisebuti (a. 612—620), Suintilanis (a. 620—631) et Sisenandi (a. 631—636) regum, annis fere quadraginta tenens pontificatus honorem.’ epitaphium Isidori (v. adu. 2) si libri scripti recte tradiderunt, obiit prid. non. Apr. aera DCLXXIII = 4. Apr. 636 eundemque diem martyrologia habent: relatio quoque de eius obitu, quam scripsit Redemptus archidiaconus, eodem ducit, quoniam Isidorum ait decessisse quarto die post paenitentiam publice actam, eam autem actam esse die quo devotus populus sacri fontis undam percipiturus esset; nam ea actate baptisma fieri solebat paschatis die vel pentecostes, inciditque pascha a. 636 in diem Mart. 31. errore igitur, ut videtur, relationi in libris subscriptum est ‘sub die pr. kal. Apr. luna XIX aera DCLXXXIII’ = 31. Mart. 636³⁾. de anno certe dubitari nequit, cum Braulionis Hldefonsique testimonia conveniant, conciliorum quoque subscriptiones adstipulantur; nam a. 633 concilio Toletano quarto subscripsit Isidorus, a. 638 Toletano sexto successor eius in sede Hispalensi Honoratus.

‘De origine Gothorum et regno Sueborum et etiam Wandalorum historia librum unum’ edidisse Isidorum idem Braulio testatur in indice operum eius, quem elogio modo citato inseruit. laudes Hispaniae, a quibus haec editio ut priores incipiunt, ex libris soli habent Berolinensis (*B*) historiis praemissas, solitarias (nam historias hi non habent) Bernensis *X* et Petropolitani *Y* et Legionensis, inseribentes subscribentesve Berolinensis *de laude Spaniae*, tres reliqui *laus Spaniae provinciae*, in tribus rerum gestarum

1) Iunioris vocabulum Isidoro adscribunt et chronicorum codices egregii quidam et aliorum eiusdem auctoris operum libri non ita pauci recensiti apud Arevalum vol. 1 p. 108. id si recte factum est, non cogitandum erit cum Arevalio de determinatione adiecta propter Isidorum Pelusiotam saeculi quarti hominem Graecum, sed de cognomine altero: Iunior enim sic non ita raro usurpatur (C. I. L. V p. 1078. C. I. Gr. 5956).

2) Leandri fratris, cui successit, obitus una cum Isidori ipsius et Florentinae sororis perscriptus in epitaphio edito apud Arevalum vol. 1 p. 35 evenisse dicitur die III k. Mart. aera DCXLI = 27 Febr. 603. sed ei epitaphio codicibus nescio quibus propagato quatenus fides habenda sit, nescio.

3) Arevalus vol. 1 p. 27. Vere dies Mart. 31 est luna XVIII, Apr. 4 luna XXII. editores quod posuerunt prid. non. Apr. lun. XXII, ex coniectura venit.

commentariis primum locum tenet, ut oportet, Gothicus et apud Braulionem et in recensione breviorē (*P*) et in amplioris exemplo antiquissimo (*B*). in libro Rodensi deperdito inter Vandalicum et Suebicum, qui continuantur, et Gothicum interposita fuerunt chronica. in deterioribus exemplis Vandalica historia et Suebica Gothicam praecedunt. brevioris formae liber unicus (*P*) cum tribus commentariis simpliciter praescribat *historia Gothorum* et *Wandalorum* et *Suecorum* suis locis (v. p. 255), Gothicus commentarius ut apud Braulionem. ita etiam in excerptis antiquissimi omnium codicis Ovetensis (*W*) inscribitur *de origine Gothorum*; in Berolinensi, ubi inscriptio haec legitur in litura, ita concepta est: *de origine Gothorum et gestis*; Vandalico commentario ibi adscriptum est *istoria Vandalorum*, Suebico (*istoria*) *Suecorum* (v. p. 256). Rodensis in Gothica historia inscriptione caruit: *istoria regni vandalarum — regnum Suecorum — regnum Gothorum* legitur in Matritensi X 161 et in Vallicelliano, qui pendet ex Rodensi. in interpolatis *AM* titulatur tres libelli fere *Wandalorum historia*, *Suecorum historia*, *Gothorum historia*; in Perezianis *O* est *chronica Vandalorum regum*, *Suecorum cronica*, *chronica regum Gothorum* hic sub nomine Isidori continuata ad Wambanem, sicut infra in libris describendis plene relatam est. conclusioni historiae Gothicae c. 66—70, quae abest a recensione breviorē, non habet inscriptionem propriam in *X*, praescribitur *recapitulatio* in excerptis Ovetensibus, *recapitulatio cuius supra de origine Gothorum* in codice *M* (abest ab *A*), *capitulatio* in *B*: *laus Gothorum* ibi praescribitur, ubi seorsum proponitur. in excerptis *XYZ*.

Auctores episcopus Hispalensis nullos adhibuit nisi aetatis Christianae, scilicet praeter chronica sua, ex quibus repetivit certe c. 78. Orosii historias, quarum cum habuisse codicem Donaueschingensi (*D* apud Zangemeisterum), similem ostendit adnotatio ad c. 16 p. 274, 3; chronica Hieronymi; Prosperi, quorum exemplar usurpavit continuatum ad a. certe 453 (c. 28); Hydatii, quae prae ceteris compilavit et legit plena neque tamen nostra recensione pleniora (supra p. 10); Maximi Caesaraugustani, quae habuit integra (supra p. 221); Iohannis Bielarensis (supra p. 210). nominatim nullus eorum laudatur, quanquam uno loco c. 9 pulchrum, ut auctori visum est, dictum Orosianum affertur adiectis verbis *intra cuiusdam sententiam*, omnes hi libri cum excepto Maximo, cuius non supersunt nisi excerpta exilia, adhuc extent, Isidorianis historiis non multum proficimus: crisin quoque auctorum raro iuvant, cum satis bene traditi omnes ad nos pervenerint. quam imperite et negligenter Isidorus eos compilarit, maxime ubi ex duorum auctorum narrationibus suam composuit, exponere operae pretium non est, cum ex adscriptionibus satis pateat: exempli causa adlego relationem c. 22 ex Hydatio et Orosio pessime contaminatam. ad suam aetatem pertinentia quae adfert Isidorus, ut ipsa non meliora sunt, ita summa huius temporis auctorum penuria ut spernamus non admittit. — Ad res in Hispania gestas cum exteri scriptores raro advertant, indigenae quoque quos Isidorus adhibuit imperfecte de iis rettulerunt: maxime apud Suebos in partibus Callaeciae post Hydatium qui regnarint, eorum ne nomina quidem Isidorus tradita repperit, inter Remismundum, quem postremum nominat Hydatius, et Theudemirum (cui aera 607 = p. Chr. 569 adscribunt acta concilii Lucensis relata apud Mansium conc. coll. 9, 815) patrem Mironis (cuius annum secundum aerae 610 = p. Chr. 572 aequat praescriptio concilii Bracarenis apud Mansium 9, 835) scribens c. 90 fuisse *reges multos*: quorum unum Veremundum adscripta aera 523 = p. Chr. 485 nominat titulus in Callaecia repertus apud Huebnerum inser. Hisp. christ. n. 135, alterum aetatis incertae Ariamirum praescriptio concilii Bracarenis habiti anno eius tertio (Mansi 9, 773).

Chronologia Isidoriana ad aeras Hispaniae proprias exacta est certe in historia regni Gothorum Hispanici eo tempore a Romano plene separati et saepe cum Byzantiis de finibus belligerantis: ad Suebos item Hispanos et Vandalorum regnum Africanum magis

quam Hispanum caedem aerae num perveniant, propter codicum dissensum dubium est et sunt fortasse in hisce duobus libellis aerae diasecuastae magis quam ipsius Isidori, regum Hispanorum annos, quos Bielarenses vidimus adscripsisse, Isidorus ad chronologiam non adhibuit: contra diligenter, quatenus in eiusmodi hominem diligentia cadit, adscripsit annos imperatorum Romanorum scilicet Orientis, Occidentis, ut ab eius aetatis scriptore expectandum fuit, praetermittit vel certe praetermittere voluit: nam non solum post Theodosium I Arcadio adiunxit Honorium, sed graviore errore post a. 405, quo obiit Arcadius, non Theodosii II annos numeravit, sed Honorii et Arcadii continuavit certe ad a. 419: ab eo anno ad primum Marciani, p. Chr. 452 secundum Isidorum scilicet, cum aerae nullae apud eum inveniuntur, utrum numerationem illam perversam ad Theodosii II mortem continuerit an eius annos certe a morte Honorii posuerit, nescitur. error is mature animadversus est et in utraque recensione aliquatenus correctus, scilicet sic:

- e. 15 a. 409 anno Honorii et Arcadii XV *libri omnes, sed numerum om, P*
 e. 19 a. 410 anno Honorii et Arcadii sexto decimo *B*
     anno primo Theodosii minoris *P*
     anno Honorii et Arcadii XVII et sexto Theodosii minoris *AM*,
     id quod ortum est ex dittographia:
         I Theodosii minoris
     anno Honorii et Arcadii X et sexto
 e. 20 a. 416 anno Honorii et Arcadii XXII *BAM*
     anno septimo Theodosii minoris *P*

Ipsos annos cum apud auctores inveniret aut imperatoria computatione annali aut per consules indicatos, talem qualem videmus formam commentario dedit. nobis utile visum est tam annos eos imperatorios quam aerae numeros apud Isidorum repertos ad laterculum redigere. ab aera inde DXXII numeri recensione brevioris (*P*) plerique a traditis in altera ita differunt, ut demptis librorum erroribus intellegatur hic quoque diasecuasten eum, a quo brevior forma proficiscitur, tradita emendasse unione numeris adiecto: quod videtur originem ducere ex annis Eurici in ea recensione pro septendecim factis duodeviginti. — Adscripsi ad laterculum eum annos regum Gothorum et Vandalorum et, ad Remismundum scilicet, Sueborum, sic ut ex historiarum libello efficiuntur, adieci item annos mundi, quales non in historiis, sed in chronicis usurpavit Isidorus, equiparans, sicut ibi videbimus, annum quintum Heraclii et quartum Sisebuti anno mundi 5813. habebimus ita computum talem, qualem Isidorus aut instituit aut certe sibi constans instituere debuit: nam dubiam non est saepenumero numeros ab ipso auctore positos inter se pugnare, laterculus eum numeros in ipso libello ab a. inde p. Chr. 369 traditos exhibeat omnes cursivis expressos, cum laterculo consentientes in eo nude procedunt, ab eo recedentes uniceis quadratis comprehenduntur.

<i>anni p. Chr.</i>	<i>aerue.</i>	<i>anni mundi.</i>	<i>anni imperatorum.</i>	<i>anni regum Gothorum.</i>	<i>anni regum Sueborum.</i>
369	407	5567	Valentis 5	Athararici 1	e. 6
370	408	5568	6	2	
371	409	5569	7	3	
372	410	5570	8	4	
373	411	5571	9	5	
374	412	5572	10	6	
375	413	5573	11	7	
376	414	5574	12	8	
377	415	5575	13	9	e. 7
378	416	5576	14	10	e. 9
379	417	5577	Theodosii I 1	11	
380	418	5578	2	12	
381	419	5579	3	13	e. 11
382	420	5580	4	Alarici 1	e. 12
383	421	5581	5	2	
384	422	5582	6	3	
385	423	5583	7	4	
386	424	5584	8	5	
387	425	5585	9	6	
388	426	5586	10	7	
389	427	5587	11	8	
390	428	5588	12	9	
391	429	5589	13	10	
392	430	5590	14	11	
393	431	5591	15	12	
394	432	5592	16	13	
395	433	5593	Arcadii et Honorii 1	14	
396	434	5594	2	15	
397	435	5595	3	16	
398	436	5596	4	17	e. 13
399	437 ¹⁾	5597	5 / 11 ¹⁾	18	
400	438	5598	6	19	
401	439	5599	7	20	
402	440	5600	8	21	
403	441	5601	9	22	
404	442	5602	10	23	
405	443	5603	11 / 10/	24	e. 14
406	444	5604	12	25	e. 71
407	445	5605	13	26	
408	446 ¹⁾	5606	14 ¹⁾	27	Mermerici 1 e. 13(P). 72, 85

1) Alarici et Radagaisi annum Isidorus determinavisse videtur adhibito Prospero e. 1218 ad a. Arcadii et Honorii quintum: *Gothi Italiam Alarico et Radagaiso ducibus ingressi*, sed errore pro quinto anno dedit quartum, brevioris formae numeri per se correcti CCCXLVI—XLIII videntur proficisci ex emendatione.

<i>anni p. Chr.</i>	<i>aerac.</i>	<i>anni mundi.</i>	<i>anni imperatorum.</i>	<i>anni regum Gothorum.</i>	<i>anni regum Vandalorum.</i>	<i>anni regum Sueborum.</i>	
409	447	5607	Arcadii et Honorii 15	Alarici 28		Hermerici 2	e. 15
410	448	5608	[Theodosii II] 1 16	Athaulfi 1		3	e. 19
411	449	5609	2 17	2	Gunderici 1	4	e. 73
412	450	5610	3 18	3	2	5	
413	451	5611	4 19	4	3	6	
414	452	5612	5 20	5	1	7	
415	453	5613	6 21	6	5	8	
416	454	5614	7 22	Sigerici 1	6	9	e. 20
				Valliae 1	7		
417	455	5615	8 23	2	8	10	
418	456	5616	9 24	3	9	11	
419	457	5617	10 [9] 25	Theoderidi 1	10	12	e. 23
420	458	5618	11 26	2	11	13	
421	459	5619	12 27	3	12	14	
422	460	5620	13 28	1	13	15	
423	461	5621	14 29	5	14	16	
424	462	5622	15	6	15	17	
425	463	5623	16	7	16	18	
426	464	5624	17	8	17	19	
427	465	5625	18	9	18	20	
428	466 [467]	5626	19	10	Geserici 1	21	e. 71
429	467	5627	20	11	2	22	
430	468	5628	21	12	3	23	
431	469	5629	22	13	4	24	
432	470	5630	23	14	5	25	
433	471	5631	24	15	6	26	
434	472	5632	25	16	7	27	
435	473	5633	26	17	8	28	
436	474	5634	27	18	9	29	
437	475	5635	28	19	10	30	
438	476	5636	29	20	11	31	
439	477	5637	30	21	12	32	
440	478	5638	31	22	13	Rechilae 1	e. 86
441	479	5639	32	23	14	2	
442	480	5640	33	24	15	3	
443	481	5641	34	25	16	4	
444	482	5642	35	26	17	5	
445	483	5643	36	27	18	6	
446	484	5644	37	28	19	7	
447	485	5645	38	29	20	8	
448	486	5646	39	30	21	Recciarici 1	e. 87
449	487	5647	40	31	22	2	
450	488	5648	41	32	23	3	
451	489	5649	42	33	24	4	
452	490	5650	Marciani 1	Thurismundi 1	25	5	e. 39
453	491	5651	2	Theuderici 1	26	6	e. 31
454	492	5652	3	2	27	7	

<i>ann p. Chr.</i>	<i>aerae.</i>	<i>ann mundi.</i>	<i>ann imperatorum.</i>	<i>ann regum Gothorum.</i>	<i>ann regum Vandalorum.</i>	<i>ann regum Sueborum.</i>	
455	193	5653	Marciani 4	Theuderici 3	Geserici 28	Rechiaris 8	
456	194	5654	5	4	29	9	
457	195	5655	6	5	30	Maldrae 1	e. 88
458	196	5656	7	6	31	2	
459	197	5657	Leonis 1	7	32	3	
460	198	5658	2	8	33	Frumarii 1, Rechi- mundi 1	e. 89
461	199	5659	3	9	34	2	
462	500	5660	4	10	35	3	
463	501	5661	5	11	36	1	
464	502	5662	6	12	37	Remismundi 1	e. 90
465	503	5663	7	13	38		
466	504	5664	8	Eurici 1	39		e. 34
467	505	5665	9	2	40		
468	506	5666	10	3	Hunerici 1		e. 78
469	507	5667	11	4	2		
470	508	5668	12	5	3		
471	509	5669	13	6	4		
472	510	5670	14	7	5		
473	511	5671	15	8	6		
474	512	5672	Zenonis 1	9	7		
475	513	5673	2	10	8		
476	514	5674	3	11	Guntamundi 1		e. 80
477	515	5675	4	12	2		
478	516	5676	5	13	3		
479	517	5677	6	14	4		
480	518	5678	7	15	5		
481	519	5679	8	16	6		
482	520	5680	9	17	7		
483	521	5681	10	Alarici II 1	8		e. 36
484	522	5682	11 (P)	2	9		e. 36
485	523	5683	12	3	10		
486	524	5684	13	4	11		
487	525	5685	14	5	12		
488	526	5686	15	6	Trasamundi 1		e. 81
489	527	5687	16	7	2		
490	528	5688	Anastasii 1	8	3		
491	529	5689	2	9	4		
492	530	5690	3	10	5		
493	531	5691	4	11	6		
494	532	5692	5	12	7		
495	533	5693	6	13	8		
496	534	5694	7	14	9		
497	535	5695	8	15	10		
498	536	5696	9	16	11		
499	537	5697	10	17	12		
500	538	5698	11	18	13		

<i>anni p. Chr.</i>	<i>aerac.</i>	<i>mundi.</i>	<i>anni uaperaorum.</i>	<i>anni regum Gothorum.</i>	<i>anni regum Vandalorum.</i>	<i>Adnotaciones.</i>
501	539	5699	Anastasii 12	Marici II 19	Trasamundi 11	
502	540	5700	13	20	15	
503	541	5701	14	21	16	
504	542	5702	15	22	17	
505	543	5703	16	23	18	
506	544 [545 P]	5704	17	Gisalcici 1	19	e. 37
507	545	5705	18	2	20	
508	546	5706	19	3	21	
509	547	5707	20	4	22	
510	548	5708	21	[5]	23	
511	549 [545 P]	5709	22 [21 B, 26 P]	Theoderici 1	24	e. 39
512	550	5710	23	2	25	
513	551	5711	24	3	26	
514	552	5712	25	4	27	
515	553	5713	26	5	Hildiricis 1	e. 82
516	554	5714	27	6	2	habita synodus Tarra- cone anno VI Theu- derici regis consu- latu Petri sub die VIII id. Nov. <i>Mansi</i> S. 514
517	555	5715	Iustini 1	7	3	synodus habita Gerun- dae anno VII Theo- derici regis VI id. Ian. Agapeto v. e. cos. <i>Mansi</i> S. 519
518	556	5716	2	8	4	
519	557	5717	3	9	5	
520	558	5718	4	10	6	
521	559	5719	5	11	7	
522	560	5720	6	12	Gilimeri 1	e. 83
523	561	5721	7	13	2	
524	562	5722		14	3	
525	563	5723		15	Carthago 1	e. 84
					capta	
526	564	5724	Iustiniani 1	Amalarici 1		e. 10
527	565	5725	2	2		
528	566	5726	3	3		
529	567	5727	4	4		
530	568	5728	5	5		synodus habita in civi- tate Toletana . . . sub die XVI k. Iun. anno V (<i>sic</i>) regni d. n. Ama- larici regis aera DLXV (<i>sic</i>) <i>Mansi</i> S. 784
531	569	5729	6	Theudis 1		e. 11
532	570	5730	7	2		
533	571	5731	8	3		
534	572	5732	9	4		
535	573	5733	10	5		
536	574	5734	11	6		
537	575	5735	12	7		
538	576	5736	13	8		
539	577	5737	14	9		
540	578	5738	15	10		
541	579	5739	16	11		

<i>annu p. Chr.</i>	<i>aerac.</i>	<i>mundi.</i>	<i>anni imperatorum.</i>	<i>anni regum Gothorum.</i>	<i>Adnotationes.</i>
512	580	5740	Iustiniani 17	Theudis 12	
513	581	5741	18	13	c. 11
511	582	5742	19	14	c. 15
515	583	5743	20	15	
516	584	5744	21	16	
547	585	5745	22	17	
518	586 [589 P]	5746	23	Theudiscli 1	
519	587 [589 P]	5747	24	Agilae 1	c. 17
550	588	5748	25	2	
551	589	5749	26	3	
552	590	5750	27	4	
553	591	5751	28	5	
554	592 [593 P]	5752	29	Athanagildi 1	
555	593	5753	30	2	
556	594	5754	31	3	
557	595	5755	32	4	
558	596	5756	33	5	
559	597	5757	34	6	
560	598	5758	35	7	
561	599	5759	36	8	
562	600	5760	37	9	c. 18
563	601	5761	38	10	c. 19
561	602	5762	39	11	
565	603	5763	40	12	
566	604	5764	Iustini II 1	[13]	
567	605 [608 P]	5765	2	Livvae 1	
568	606 [607]	5766	3	Leovigildi 1	
569	607	5767	4	2	
570	608	5768	5	3	
571	609	5769	6	4	
572	610	5770	7	5	
573	611	5771	8	6	
574	612	5772	9	7	
575	613	5773	10	8	
576	614	5774	11	9	
577	615	5775	12	10	
578	616	5776	Tiberii 1	11	
579	617	5777	2	12	
580	618	5778	3	13	
581	619	5779	4	14	c. 52
582	620	5780	5	15	
583	621	5781	Mauricii 1	16	
584	622	5782	2	17	
585	623	5783	3	18	
586	624 [635 P]	5784	4 [3]	Reccardi 1	
587	625	5785	5	2	

pridie idus Aprilis anno felicitate primo regni dni

<i>anni p. Chr.</i>	<i>erae.</i>	<i>mundi.</i>	<i>anni imperatorum.</i>	<i>anni regum Gothorum.</i>	<i>Adnotationes.</i>
					nostri gloriosissimi El. Reccaredi regis era DCXXV <i>Huebner</i> n. 155
588	626	5786	Mauricii 6	Reccaredi 3	
589	627	5787	7	1	anno IV gloriosissimo d. n. Reccaredo rege die VIII id. Mai. aera DCXXVII <i>habitu concilium Toletanum III (Mansi 9, 977)</i>
590	628	5788	8	5	die primo (?) non. Nov. anno V regni gloriosissimi d. n. Reccaredi regis aera DCXXVIII <i>habitu concilium Hispalense primum (Mansi 10, 151)</i>
591	629	5789	9	6	anno VII Reccaredi sub die k. Nov. aera DCXXX <i>habitu concilium CaesarAugustanum secundum (Mansi 10, 471)</i>
592	630	5790	10	7	
593	631	5791	11	8	
594	632	5792	12	9	
595	633	5793	13	10	
596	634	5794	14	11	
597	635	5795	15	12	
598	636	5796	16	13	
599	637	5797	17	14	
600	638	5798	18	15	e. 57
601	639 [640 P]	5799	19 [17]	Livvae II 1	
602	640	5800	20	2	e. 58
603	641 [642 P]	5801	21 [20]	Vittrici 1	
604	642	5802	22	2	
605	643	5803	Phocae 1	3	
606	644	5804	2	4	
607	645	5805	3	5	an. (<i>caecat</i>) dñi n̄i gl. Wittrici regis er. DCXY [<i>inno</i> DCXLV] <i>Huebner</i> n. 115
608	646	5806	4	6	
609	647	5807	5	7	
610	648	5808	6	Gundemari 1	e. 59 sub die X k. Nov. anno regis primo piüssimi atque gloriosissimi Gundemari regis aera DCXLVIII <i>habitu concil. Toletanum (Mansi 10, 507)</i>
611	649	5809	Heraclii 1	2	
612	650 [651 P]	5810	2	Sisebuti 1	e. 60 id. Febr. era DCLII [anno] feliciter secundo Sisebuti regis <i>Huebner</i> n. 171 (<i>lect. incert.</i>)
613	651	5811	3	2	
614	652	5812	4	3	
615	653	5813	5	4	
616	654	5814	6	5	
617	655	5815	7	6	
618	656	5816	8	7	
619	657 [666 P]	5817	9	8	
				Reccaredi II	e. 61
620	658 [659]	5818	10	Sinthilae 1	e. 62
621	659	5819	11	2	
622	660	5820	12	3	
623	661	5821	13	4	
624	662	5822	14	5	

Gravissimi errores in hoc imperatorum laterculo commissi quatenus distribuendi sint inter laterculos ab auctore adhibitos sine dubio perturbatos et ipsos et auctoris inconstantiam et librorum negligentiam, disquirere nihil attinet, nec magis inquiremus, regnorum Hispanorum numeri quatenus plus minus fidem mereantur, summa annorum quos Gothorum regno Isidorus adscripsit cum laterculo convenit, scilicet Gothorum regnum recensio brevior ait durasse annos CCLI, numerans ut videtur ad extremum annum Sisebuti, altera annos CCLVI numerans ad annum Suintilae quintum, annus regius hic, cum videatur pariter atque imperatorius aerae a kal. Ianuariis incipienti equiparari, quamquam legitima computationi id vix convenit¹⁾, a primo anno p. Chr. 369 = aer. 107 ad a. 619 = aer. 657 vere sunt anni CCLI, ad a. autem 621 = aer. 662 anni CCLVI, recte quoque c. 60 aequatur annus Sisebuti primus Heraclii secundo et aerae DCL, edidit igitur historiam Isidorus anno p. Chr. 624.

Ut chronica, ita historiae quoque Isidori duplici recensione ad nos pervenerunt, altera brevior in universum et finiente in morte Sisebuti a. 619, prolixior fere altera eaque terminante in quinto anno Suintilae a. 624, quomodo differant ut commode intellegatur, quidquid diversitatis non ad meras librorum sordes pertinet, nos non in apparatu abdidimus, sed textui interposuimus formato ad recensionem prolixior, sed interposita intra parentheses brevior vel, ubi necessarium visum est, iuxta positus ambabus ita, ut brevior priorem locum teneat, prolixior posteriorem. — Breviorem unicus codex servavit Parisinus 1573 saec. XII, nam duo alii qui extant ex hoc ipso videntur descripti esse, ipse liber non solum passim corruptus est, sed etiam hic illic temere interpolatus, ut c. 90 ex *circa suo qui illic praestat tradente Lusidio* effectum est *circa vero qui illic praestant custodiendos tradidit Lusidio*; alia diasecuastae potius quam librariis imputanda infra explicabuntur. — Inter prolixioris ordinis libros integros et aetate princeps est et puritate Berolinensis saec. IX, sed vincunt cum bonitate pluribus locis excerpta minora tam codicis Ovetensis saec. VIII quam ex eodem archetypo derivata Petropolitana Sangallensia Bernensia Legionensia, ita in laudibus Hispaniae p. 267, 14 excerpta habent *Pisaca* in Berolinensi omissum et p. 267, 16 *Eleis* pro corrupto *altis*, item in recapitulatione p. 294, 11 *tremuere* pro corrupto *triuere*, ut vel hinc intellegitur, Berolinensis liber licet ab interpolatione gravior immunis (nam talia ut p. 272, 6 *moritur B* pro *interit* librorum reliquorum non numero), ita ipse pessime deformatus est mendis hiatibusque, quorum qui proxime ad eum accedunt Matritensis bibl. nat. X 161, nobis *X* et alter huic simillimus Matritensis academiae, nobis *II* complures recte evitant vel explent, ex duobus his ductis omnino ex eodem archetypo, scilicet ex deperdito Rodensi, quamquam praestat et aetate et bonitate in universum prior, ne altero quidem carere possumus: nam saepenumero propius hic accedit ad *B* cum in erroribus (ut p. 275, 11 *italiam* — p. 298, 12 *ganderici* — p. 302, 7 *magno*) tum in geminis (ut p. 282, 21 Ebbanis ducis nomen ex posterioris recensionis libris soli servarunt *BII*), communem originem declarant cum interpolationes quaedam in utroque libro eadem, ut p. 268, 7 corruptum *editi* librarius archetypi delevit, p. 278, 14 *hastarum* mutavit in *astorum*, tum maxime hiatus ad omnium recensionis posterioris exemplarium archetypum redeuntes coniectura similiter in utroque expleti, ut in ipso principio p. 268, 1 pro eo quod habet recensio prior *certum est* additur *scitote* in libris *N* et *II* (cum Rodensi), item p. 273, 21, ubi exciderunt verba *in eis agere belli iure non licet*, supplementum *non occiderentur* adest in *N* in textu, in *II* ad marginem, eodem ducit glossema p. 278, 15 ad *caesorum strage* adscriptum diversa ratione in textum utrumque relatam (*strage occisorum vel multitudine cadaverum II, strage multitudinem*

¹⁾ Secundum ea quae exposui alibi *caenas Archie* 16 p. 62) annus Gothorum regius videtur computatus esse sic, ut Iustinianus lege a. 537 emissa constituit, a die creationis; testimonia tamen fere deficiunt maxime antiquiora eorum quaedam supra ad laterculum in adnotatione apposui.

occisorum vel cadaucrum N). vera igitur lectio vel verae propior modo in hoc libro adest, modo in illo; eo autem potissimum praestat codex *N*, quod non solum insiticia multa omisit, in his locum Suetonianum p. 269, 4 et complura ex Iohanne Biclarensi potissimum excerpta e. 49, quae adsunt in altero libro, sed etiam totus inuicis mansit a contaminatione recensionum duarum, quam mox videbimus codici *H* aliquatenus communem esse cum deterioribus. nihilominus quamquam horum trium librorum *BNH* nullus optimus est et satis fidus, praeter priorem recensionem iis potissimum textus nititur.

Praeterea qui a nobis adhibiti sunt duo libri tanquam gemelli Parisinus Ars. 982 = *A* et Matritensis univ. 134 = *M* et tertius Pelagianus Matritensis bibl. nat. F 58 = *O*, denique Lucae Tudensis recensio Isidoriana = *L*, ii et contaminati sunt adsumpta ad recensionem posteriorem eaque ita ut modo exposuimus interpolatam recensione altera et multis locis demum interpolati. contaminationis exempla haec sunt:

- p. 271, 14 a terra sua *P*, a sedibus suis *BNHML*, a terra uel a sedibus suis *O*.
- p. 273, 10 in uindictam] *PHAMOL*, om. *BN*.
- p. 276, 22 ui tempestatis] *PO*, ui grauissima tempestate *BN*, ui grauissima tempestatis *H*, ui (in *A*) grauissimae tempestatis *AM*.
- p. 279, 27 post fugit comma Theuderico autem cum exercitu . . . magna captiuitas fuit ins. *P* et paucis mutatis *HOL*.
- p. 283, 21 apud Narbonam in foro ab exercitu iugulatus *P*, ab exercitu iugulatus *BNHO*, ab exercitu iugulatus Narbona in foro *AML*.
- p. 283, 25 mensibus V] *PAML*, om. *BNHO*.
- p. 288, 9 aut opibus ablatis proscrispit *P*, aut proscriptos in exilium egit *BNH*, aut opibus ablatis proscrispit et proscriptos in exilium egit *AMOL*.
- p. 288, 14 post auxit comma primusque inter suos . . . regibus erat habent *PAMOL*, om. *BNH*.
- p. 292, 1 alii ueneno *P*, alii immoderato medicamento haustu *BNOL*, alii immoderato medicamento haustu alii ueneno *HAM*.

Ex adnotationibus, quas iam supra diximus adscriptas fuisse in margine communis archetypis, aliae in codicem *H* translatae sunt, aliae et longe plures in codices *AM*, aliae denique in *O*; ad eundem auctorem plerasque certe redire inde confirmatur, quod non paucae earum in duobus uel adeo in tribus his ordinibus pariter leguntur. quid quod p. 277, 21 additamentum *extincto igitur Litorio* legitur tam in *AM* quam in *O*, sed loco diverso insertum. caute igitur huiusmodi libris utendum est: abici tamen non potuerunt, scilicet exemplar exemplariaue recensionis posterioris, quibus libri *AMO* nituntur, ut simillima fuerunt nostris *BNH* (maxime *O* saepe consentit cum *B* etiam in mendis ei propriis, ut p. 289, 6 omittentes uterque uerba *de diuersis*), ita hic illie iis praestiterunt, ut p. 277, 5 in loco qui abest a recensione breuiore uocabulum *pleraque* sumptum ab Isidoro ex Prospero omittunt *BNH*, habent *AMO*. suppeditant igitur hi quoque libri ut exiguum, ita aliquem fructum. interpolatio autem in Isidorianis his grassata multo uetustior uidetur esse quam sunt libri unde nos eam accipimus: certe p. 293, 28 cum pro uocabulo *occidentis* librorum *XYZBN* soli libri *HAM* scribant *septentrionis*, hoc ipsum reperitur iam in libro glossarum Ansileubo uulgo tributo (uide p. 261) scripto ante finitum saec. VII: denique Isidorianorum horum omnium antiquissimus *H* quod exhibet *septentrionis haec occidentis* ostendit dittographiam eam iam in ipsius archetypo adfuisse.

Lucas Tudensis, quem adhibui ad codicem fere Matritensem bibl. nat. Tolet. 27. 28 adsumpta praeterea hic illie editione plane uitiata, cum totus pendeat ex libris interpolatis (uide infra p. 263) eiusque recensio ad Isidori textum nihil omnino conferat, notitiae causa potiora ex varia lectione eius in adnotationem recepi, maxime additamenta alia cum libris interpolatis ei communia, alia non pauca ei propria.

Ex additamentis librorum in appendicem primam conieci dedicationem ad Sisenandum datam, quam Vandalorum historiae praemittit solus liber *M* cum Luca, eam quamquam non Lucas confixit, quae fuit opinio Perezii (apud Villanuevam *viage* 3 p. 322), cum adsit in libro ante eum exarato, et per se ab Isidoro scribi potuit, nam advixit is ad tempora Sisenandi (631—636) eique regi historiarum exemplar transmittere potuit nec quae in ea continentur ab eius saeculi indole abhorrent, mihi quoque novicia creditur, quoniam Complutensis libri auctoritas maxime adversante gemello *A* admodum infirma est. — Item additamenta Pelagiana (vide p. 262) exhibentur in auctario altero, scilicet narrationes duae insertae altera historiae Vandalorum c. 80 sub rege Guntamundo, altera historiae Sueborum c. 90 sub rege Theodimiro.

Gravior quaestio, quaenam intercedat ratio inter formas duas historiarum breviorum et prolixiorum, post Hugonis Hertzberg de historiis his commentarium (*die Historien und die Chroniken des Isidorus von Sevilla*, Gottingae 1871) acutum et utilem hodie ita fere solet tractari extare huius libelli editionem duplicem, priorem editam a. 620, alteram ab auctore recognitam et auctam quinquennio posteriorem, sed erravit Hertzbergius habemusque vere commentarii editi a. 621 recensione duas diverse tam brevitas quam interpolatas, primum forma illa brevior cum Sisebuti mortem memoret, et ipsa prodierit necesse est regnante Suinthila, et cum computationes, quibus sollemni more chronica finiunt, perducantur ad annum eum, quo perscribuntur, quod hic contra consuetudinem adeoque naturam eorum desinunt in morte Sisebuti, suspicionem movet extrema a librario omissa esse, quem supra iam vidimus in chronologicis tradita licenter immutavisse, neque id ratione caret, modo admittamus id evenisse ipsis auctoris temporibus: nam Suinthilam regem cum Isidorus in fine libelli magnificis laudibus exornasset, eo per seditionem deposito et summo odio habito causa certe resecaendae clausulae non defuit, accedunt alia eaque graviora, solocicisismi utriusque familiae libris communes, ut sunt *incaderat* bis p. 284, 19, 286, 14 et *caudem castrum* p. 284, 19, si in duabus editionibus ab auctore emissis pariter adsunt, ipsi auctori omnino imputandi, contra si redeunt ad archetypum unicum, fortasse librario eius tribuendi mihi quidem ab Isidoro abhorreere videntur homine non erudito, attamen litterato: sed verum est de ea re eo minus constare, quod etymologiarum editione philologis utili adhuc earemus, mendas in hoc libello vix ullas inveniri auctori abiudicandas et omnibus libris communes non requirit archetypa duo, sed recte poterit inde explicari, quod utraque recensio pendet ab archetypo unico auctori fere aequali, decidit quaestionem comparatio locorum ab Isidoro sumptorum ex scriptis adhuc servatis, qui pro commentarii indole permulti sunt et redditi verbis vix mutatis: scilicet ut passim recensio brevior ad communem auctorem propius accedit, ita e contrario non minus frequenter recensio prolixior formam vetustam servavit, quam saepe modo illud modo hoc locum habeat, editio ita demonstrat, ut ubi eo nomine recensione differunt, sola ea inclinatis litteris expressa sit, quae archetypum fidelius reddit, eo autem nullo modo perveniri potuit recensione auctoris secunda, potuit recensioneibus duabus admissis diversa ratione modo brevialis modo interpolatis, et adsunt in recensione altera utra earum immutationum certa vestigia, inter alios multos breviorum corruptam esse apparet locis his:

c. 49 *Hylatius* c. 57:

Atavulfus . . . Placidiam duxit uxorem, in quo profetia Danihelis putatur impleta, ut ait filiam regis austri sociandam regi

rec. prolixior:

Placidiam . . . coniugem sibi adsumpsit, in qua profetia Danihelis a quibusdam putatur completa, qui ait filiam regis austri con-

rec. brevior:

Placidiam . . . uxorem sibi adsumpsit nullo ex ea semine subsistente.

e. 19	<i>Hydatius c. 57:</i>	<i>rec. proluxior:</i>	<i>rec. brevior:</i>
	aquilonis nullo tamen eius ex ea semine subsistente.	iungendam regi aquilonis, nulla tamen de germine eius subole subsistente.	
e. 23	<i>Prosper c. 1290:</i>		
	Arelas nobile oppidum Galliarum a Gothis multa vi oppugnatum est, donec imminente Aetio non im- puniti abscederent.	Arelas nobilissimum Galliae oppidum multa vi obsessum oppugnat, a cuius obsidione immi- nente virtute Aetii Ro- manae militiae ducis non impunitus abscedit.	Arelas nobilissimum Galliae oppidum obsidet; a eius obsidione immi- nente virtute Aetii Ro- manae militiae ducis re- motus abscedit.

Illo loco quae in breviorum recensionem recepta sunt ut verba auctoris fideliter reddunt, ita omissis mediis parum cohaerent: hoc e contrario brevior recensio verba tradita contraxit. in annis indicandis numerisque eorum qui breviorum formam adornavit quid sibi sumpserit ut supra demonstravimus, ita in ipsas res eadem licentia grassatus esse invenitur. c. 85 cum forma proluxior satis fideliter Hydatianam narrationem de Hermerico aegrotante et deinde defuncto reddat, brevior mortem eius anticipans totam pervertit. narrationem c. 88, 89 de divisione Sueborum post dissensionem ortam inter regulos duos Frantanem et Maldrum apud Hydatium c. 181 seq. expositam duae recensiones tradiderunt ratione plane diversa. scilicet apud Hydatium parum distincte, sed non obscure significantur partes duae, altera cui praest Frantan et eo mortuo Reccimundus, altera sub rege Maldra et eo mortuo sub Frumario; deinde nescio quo modo in Reccimundi locum succedit Remismundus isque Frumario mortuo Suevos omnes in dicionem recipit. hanc Hydatii relationem Isidoriana forma proluxior in universum cum fide repraesentat: contra brevior tota interpolata quae de Reccimundo Hydatius narrat in Remismundum transtulit eumque adeo Maldrae filium facit, id quod cum Hydatiana narratione nullo pacto conciliari potest. itaque hoc loco is a quo brevior narratio venit Hydatianam male intellegens licenter corruptit. — Alteram recensionem qui adornavit a corruptelis quae ipsam rem tangerent fere abstinuit, quamquam Pauli apostoli verba relata p. 291, 16 male mutavit inserta particula *donec*, sed tradita verba passim mutavit: ita locum c. 7, 8 de Athanarico et Fridigerno Gulflaque episcopo cum brevior recensio totidem fere verbis repetat, ut legitur in chronicis Isidorianis, in forma ampliore quae accedunt multa, sed inania omnino Isidoro abiudicanda sunt. adsumptos esse ab Isidoro libellum iterum castigante ipsos eos auctores, quos antea adhibuerat, id quod facile conicias, unum locum reperi c. 73 qui suadere videatur:

<i>Hydatius c. 71:</i>	<i>recensio brevior:</i>	<i>recensio proluxior:</i>
Vandali Suevorum ob- sidione dimissa . . . . relicta Gallaecia ad Baeticam trans- ierunt.	relicta tandem Gallaecia cum omnibus Vandalis ad Baeticam transivit.	relicta obsidione Suevorum Balearicas Tarraconensis provinciae insulas depraeda- tur. deinde Carthagine Spar- taria eversa
<i>idem c. 86:</i>		
Vandali Balearicas insulas depraedantur: deinde Car- thagine Spartaria et Hispali eversa et Hispaniis depraec- datis Mauritaniam invadunt.		cum omnibus Vandalis ad Baeticam transiit.

Cum hic evidenter appareat locum *Balvaricus . . . eversa* insertum esse narrationi breviori non ibi ubi inseri debuit post verba *ad Bactricam transit*, sed ante ea, inde colligeremus vere recensionem ampliolem breviori superstructam esse, nisi unicus is eius generis locus esset, nam narratio de profanatione ecclesiae Hispalensis c. 73 cum in forma breviori ad verbum fere cum Hydatiana consentiat, adiecta in altera ecclesiae vocabulum et miraculi locus possunt quidem addita esse ab ipso episcopo Hispalensi, sed item ab alio quocumque Hispano homine, itaque transpositionem illam verisimile est ab ipso Isidoro commissam esse, vestigia eius breviatorem casu opinor obliterasse suppresso commate male traiceto.

Habemus igitur historiarum Isidorianarum recensiones duas diascruastem perpeccatas ambas, quorum alter et suppressit partes rhetoricas magis quam historicas, dico laudes Hispaniae et laudes Gothorum, quibus Gothorum historiam auctor in principio et in fine ornavit et Suintilae laudes sustulit, denique alia complura omisit, ea autem quae retineret plerumque ad formam ab auctore datam repraesentavit, alter e contrario tantum astitit ut tradita brevaret, ut fortasse etiam augetet: certe quod in historiis Vandalorum et Sueborum aerae Hispanicae a breviori recensione absunt, adsunt in altera, magis videntur in haec additae esse quam demptae in illa, sed ex hac quoque recensione et commata quaedam exciderunt et multis locis verba arbitrio inveniuntur mutata, omnino historias has qui adhibet, ei utriusque formae ratio habenda est potestque multis locis adsumpta utraque pristina operis forma certo restitui, per totum tamen libellum id perfici nequit nisi licentia adhibita itaque ipse a tali restitutione abstinui, sed, ut supra dixi, editionem ita formavi, ut duae recensiones ex ipso textu satis agnoscerentur.

Videamus de libris.

RECENSIONIS BREVIORIS LIBRI.

P Parisinus Lat. 1873 saec. XII (Hertzberg *Isidorus* p. 11) post Orosium ante Solinum f. 81—86 exhibet Isidori historiam Gothorum inscriptione nulla, subscriptam: *explicit historia Gothorum*; Vandalorum inscriptam: *incipit historia Vandalorum*, subscriptam: *explicit historia Vandalorum*; Sueborum inscriptam *incipit historia Suecorum*, subscriptam *explicit historia Suecorum*, eas ex hoc libro edidit Petrus Pithoeus (codicis legum Wisigotharum libri XII, Isidori Hispalensis episcopi de Gothis Wandalis et Suevis historia sive chronicon ex bibliotheca Petri Pithoei, Parisiis 1579 fol. p. 1—8), contulit librum Monod Parisinus, quam recognitionem publici iuris fecit Hertzberg l. c. p. 76 seq.; ipse relegi Parisiis.

‘Ex editione Petri Pithoei, quae habetur tomo 4 rerum Hispanicarum’ descriptam esse Isidori historiam Vandalorum testatur ipse liber hodie Berolinensis Phillippsianus 1818, antea Meermannianus 740, f. 29.

Parisinus Lat. 6815 saec. XIV, antea in bibliotheca Viscontiorum Paviae, post Solinum et Pauli historiam Romanam et Langobardorum (cf. MG. SS. R. L. p. 36) easdem tres Isidori historias exhibet, quas conferens repperi descriptas esse ex libro Parisino 1873, is c. 39 cum anticipet c. 15, 16 de Agila, emblemata in hoc codice ita legitur immutatum: *Anno XXVI an. Anastasii imp. extincto Gusalico Arila rex creatur regnans annis V, cuius tertio anno Athagileus tyrannidem regnandi cupiditate arripuit.* c. 38 ex *Ebbane* fecit *Odonem*, pro specimine enotavi quae differunt a cod. 1873 prima et postrema: 1 *scytharum*] *scythie est est* — 2 *gesta*] *congesta* — 4 *rv. ccciiii* om. — *quibus inhabitabant*] *in quibus habitabant* — *deinde*] *demum* — 5 *era* ad *imperatoris* om. — *adversus*] *contra* — *uiccrit quod pacem* om. — item 85 *hermerico*] *hamerivo* — *era ccccxxiii* om. — *occupant uand. autem* om. — *riccila*] *ricola* — *fluuium*] *filium* — *eius*] *cum* — 86 *ab eo* om. — 87 *rectarius*] *rectianus* — *theodorid-*] *theo-*

dorig- plerumque — SS *fratan]* *fracton* — *masdram]* *masoran* et sic deinceps — *illuc]* *illic* — *olisepona]* *olyssepona*.

Matritensis bibl. nat. X 2S, antea comitis de Miranda, saec. XIII (Knust Archiv S. 501; Hertzberg *Isidorus* p. 14; Hartel bibl. patr. Hisp. 1, 153) post Orosium f. 119'—123' titulo nullo: *Gothorum antiquissimum . . . . Sisebutum anni CCL unus. explicit historia Gotorum.* deinde f. 123'—124' *era DCLXVI Wandalii . . . et menses VII. explicit historia Wandalorum.* deinde f. 124'—125 *incipit historia Sacrorum . . . menses annis CXXVI. explicit* (interponitur: *incipiunt capitula libri Solini, qui sequitur*) *historia Sacrorum.* principium, quod collatum habui ab Ewaldo ad p. 271, 16 verb. *dederunt*, in his recedit a Parisino 4873: e. 1 *quod]* *quia* — e. 5 *anno* om. — *sarmatarum]* *sarmatarum* — e. 5 *uicerit q. patriam* om. — e. 6 *ccviii]* *ccviii* — e. 7 *in histrium* om. spatio vacuo relicto nullo — e. 8 *sacras]* *sanctas* — *anno ciiii]* *anno .xvii* — *dunuuio]* *danuuii* — *potestati]* *potestate.* vides codiceem ab illo non differre nisi in deterius et speciem prae se ferre apographi.

RECENSIONIS PROLIXIORIS LIBRI.

Berolinensis Phillippsianus n. 1885, olim Claromontanus saec. IX, de quo rettulimus vol. 1 p. 4, f. 1—29 habet Isidori orationem de laude Spaniae, cui praescribitur: *incp. de laude Spaniae sancti Esidori*, subscribitur: *explicit d. l. sp. s. e.*, deinde historiam Gothorum, cui praescribitur: *de origine Gotorum et gestis* (haec in litura): ante e. 66 *capitulatio*, subscriptio e. 70 nulla: deinde ante e. 71 *incipit Wandalorum*: post e. 84 *expl. storia wandalorum, incipit sacrorum*; subscriptio nulla. ad hunc librum recognita recensio plenior prodit cura Labbaei (nova bibl. ms. Parisiis 1657 fol.), expleta tamen hic illic ex Lucae Tudensis recensione edita a. 1608 per Schottum. laudem Hispaniae primus publici iuris fecit Labbaeus.

Vaticanus Palatinus 927 scriptus saec. XII incipiente Veronae, quo quae continentur vol. 1 p. 259 exposuimus, f. 122', 123 ex Isidori Gothicis proponit e. 13—19 sub praescriptione *de primo adventu Gothorum ad Italiam et Roma capta* auctoris nomine non enuntiato. subscriptio nulla. descripta haec esse ex ipso libro Claromontano eoque iam correcto ita, ut nunc iacet, collato utroque intellexi. nihilominus exiguae particulae variam lectionem in apparatus recepi, quoniam, ut dixi l. e., utile est de origine excerptorum horum cuius constare.

Havniensis liber n. 1327 (*Archiv* 7, 164; Hertzberg *Isidorus* p. 11) Isidori historiae Gothicae partem habet teste Bethmanno in schedis descriptam ex Claromontano a Sirmoudo et missam Isaaci Vossio.

Bernensis n. 53 saec. X, de quo referemus ad chronica Isidori, post haec, quibus nomen auctoris adscriptum est, habet f. 99'—100' historiae Gothorum partem postremam (e. 66—70), cui praescribitur: *incipit cuius supra*, subscribitur: *explicit laus Gotorum*, deinde f. 100', 101 eiusdem partem primam, cui post eandem praescriptionem subscribitur: *explicit laus Spaniae provinc.* ad verba e. 66 *Romanis se dederunt* adnotatur in margine: *Orosius refert*, ad locum de transitu Danuvii: *s(cilicet) tempore Valentis crefici.*

Petropolitanus bibliothecae imperialis saec. IX, item tractandus ad chronica, Bernensis in omnibus gemellus laudes et recapitulationem habet f. 8. descripsit eum nobis W. Arndt a. 1864.

Sangallensis n. 133 saec. IX, de quo pariter dicitur ad chronica, p. 591—597 continet recapitulationem: praescriptio et subscriptio eadem est atque in Bernensi. laus Hispaniae in hoc libro non reperitur.

Legionensis ecclesiae qui memoratur apud Florezium Esp. sagr. 6, 481 habuisse videtur solas laudes Hispaniae.

Codex ecclesiae Rodae antea, deinde saec. XVIII exeunte apud Mauelem Abad y Lasierra priorem S. Mariae da Meyá apud Leridam adservatus mihi non innotuit nisi per exempla delineata inde a palaeographo eximio Franc. Xaverio de Santiago Palomares, quae sunt et apud academiam Matritensem (Ewald *neues Archiv* 6, 341) et in bibliotheca regia privata cod. 2 J. 8 (Ewald l. c. p. 347). praeter alias tabulas ex hoc codice sumptas (vol. I tab. 61: *incipit liber tertius Pauli Orosii* et vol. I tab. 61: *incipit cronica Visegotorum a tempore Bambaui regis usque nunc in tempore gloriosi Ordoni regis dire memorie Adelfonsi regis filii collecta*) et laterculum imperatorum a Carolo magno ad Lotharium II specimina illa continent Isidoriana haec:

1. c. 71—73 *incipit abaudalorum regnum. era ccccliiii . . . relicta obsidione suavorum* (cod. f. 156 = Palomares vol. II tab. 26, item minus plene vol. I tab. 56).

2. c. 82—85 *obstrictus de catholicis . . . interitum. incipit Suavorum. era . . . bastatione depredans tandem* (cod. f. 157 = Palomares vol. II tab. 27).

3. c. 92 *regnum autem Suavorum . . . scribitur. finit.* sequuntur chronica Isidoriana: *incipit cronica Isidori iunioris. ser diebus cet.* (cod. f. 159 = Palomares vol. II tab. 23).

4. post Isidori chronica finientia in a. Heraclii XXVII ex historiis Gothicis c. 1—3: *scitote Gotorum . . . finem dedisset* (cod. f. 167 = Palomares vol. II tab. 28).

Apparet chronica interposita fuisse historiis, ut praeceperent Vandalia et Suebica, sequeretur Gothica. specimina servata luculenter ostendunt ex Rodensi libro descriptum esse Matritensem X, 161 = N: nam consentiunt in plerisque, sed ita, ut et orthographia antiquior (*Spania* plerumque, semel *Ispania*, cum in N plerumque sit *Hispania* vel *Ispania*, raro, ut c. 71, *Spania*) — *Gallicia* plerumque, raro *Gallec*— praeter alia in v. l. relata) et lectionum condicio (p. 296, 6 *pacis incunde* Rod., *pacis incunde* N — p. 300, 11 *era dececlai* Rod., om. utpote corruptum N) ostendat non Rod. ex N pendere, sed e contrario N ex Rodensi.

Matritensis bibl. nat. X, 161 saec. XIX (f. 162 mentio fit erae 967), antea N monasterii dominicanorum Plasenciae (Knust *Archiv* 5, 806; Hertzberg *Isidorus* p. 9; Hartel bibl. patr. Hisp. 1, 456), post Orosium et chronica Isidori maiora exhibet historias f. 143'—145: *incipit istoria regni Vandalarum. era ccccliiii ante biennium . . . ad Gilmiri interitum. explicit;* item f. 145: *incipit regnum Suavorum. Sucri principe . . . annus scribitur. finit;* item f. 146: *incipit regnum Gotorum. Scitote Gotorum antiquissimam . . . Ispaniam videt* (c. 70 fin.) *finit.* historias nostra causa contulit Bernaysius. — Subicitur f. 154' narratio de portis Caspiis ab Alexandro magno factis regibusque XXII ibi clausis respondens in universum Pseudo-Callisthenianae 3, 26 = 29, sed ipsa recensio, ad quam excerpta haec pertinent, reperiri non potuit¹⁾. est autem haec: *item in Alexandro. at ubi sopitus est quartus miliesimus annus, in primo anno annunciate quinto milesimo anno descendit Melai rex Orientis de origine genitus filii Noe et exterminavit in Eufrate usque in Andronia LXVII civitates cum regionibus suis, et ingressus est in patria regna ipsorum Indorum, et desolavit et depravatus est, atque succendit ea, et excitavit ad desertum Sabaa et exterminavit tabernacula filiorum Israel (sic) filii Agar Egyptie, ancille Sarre uxoris Abraam et fugerunt et post exierunt de solitudine Eribon et introierunt in terram pacificam et fecerunt bellum cum regibus gentium et vastaverunt et captiverunt et subdiderunt regna gentium, et erat omnis terra promissionis subiecta eis, et repleta est terra ab eis et tabernacula eorum tanquam locuste pergebant nudi quod dicitur perilion et ridit ibi gentes obscenas mutato habitu visiones illorum, qui sunt filii Iaphet, vidit enim eos facientes abhominaciones, cecrebantur enim in immonditiam terre mures et canes et catos morticina et aborsus una cum sequentibus spurciis, et non sepeliebant*

1) Quos de ea re interrogavi Dillmannus et Noeldekius negaverunt eam recensionem sibi notam esse, egit de hac narratione Vogelstein (adnotationes quaedam ex litteris orientalibus ad fabulas de Alexandro magno. Vratislaviae 1865 p. 27).

mortuos suos, et aborsus mulierum edebant, quoniam sic decebat eos. et vidit Alexander inmondiciam illorum et invocavit dominum in adiutorium sibi, et cecit eos una cum mulieribus eorum et filiis ex Oriente et inclusit eos in extremo acquilonis in interiorem ingressam mundi, et non est alius introitus extremitatis terre ab Oriente usque ad Occidentem. et oravit Alexander coram deo in suspirio magno et exaudivit illum deus et praecepit deus montibus qui cognominantur Viscide ab aquilone, et coniunxerunt ab invicem se usque ad XII cubita et fecit ibidem portam cretam et lividit eam intresceus tuscoiunt in quod si incurrerit ferro non commovebitur aut, si accensa fuerit igni, non succedet, eo quod natura ignis non potest solvere aliquid ex ea, dum adiunxerit ei eo quod omne maleficium operantur ipsi immondi populi qui ibidem inclusi sunt. postea in duobus coloribus istis instruxerunt omnia opera illorum, ut est ferrum aut argentum, demum aperietur ipsa porta, ut egrediantur et dissipent filios hominum et contaminent terram. oportet in fine temporum fieri secundum verbum Ezechielis prophete dicentis, quia erit in novissimis diebus ab extremis terre egredientur Gog et Magog in terram Israel, ipse sunt gentes quos inclusit Alexander in Aquilone Gog et Magog et Mool et Gigab et Asnaces et Dires et Totai et Limas et Anine et Ferezei et Dedawi et Tubelei et Darnarvi et Cuctri et Armazetoi et Germenudei et qui comedunt filios hominum isti qui dicuntur Chananci et Turcani et Alone et Fesanolei et Erigui et Altrai. iste sunt viginti due gentes que incluse sunt intresceus porte aquilonis.¹⁾ — Sequitur f. 154^r—160^r (160^r vacat): incipit cronica Guisigotorum a tempore Bambani regis usque ad tempora gloriosi Ordoni regis divae memoriae Adefonsi regis filio collecta istoria: incipit: *Recesuindus Gotorum . . .*, finit: *era DCCCCIV Orlonio defuncto Adefonsus filius eius successit in regnum*, quae sunt chronica nota sub nomine Alfonsi III vel Sebastiani (Florez *Esp. sagr.* 13, 478 seq.). — Deinde f. 161^r. v: *istoria de Maomet. exortum est . . . seculorum. amen.* — Item f. 161^r. 162^r.: *era CCXLVIII egressi sunt Goti de regione sua et pervenerunt in Ispaniu per annos XVII. s(ab?) era CCLX^aVI ingressi sunt in Ispania et dominaverunt ea a. CCLXXXIII. s(ab?) era DCCVII expulsi sunt de regno. fuit quoque Sarracenorum ingressio in Ispanie tercio id. Nor. era DCCLII regnante in Gotis Roderico anno regni sui tercio. ut autem illorum ingressu cercius inveniremus, quia sciunt omnes, quod tercio anno regni Roderici ingressi sunt, ut sciamus, quoto era fuit, requisivimus cronica Gotorum ubi dicitur: unctus est in regno Vitiza d. XVIII kal. Dec. era DCCLII, que sunt hodie CLXX in era DCCCXXI regnante principe Adefonso anno regni sui XVII in Oreto et XXXII regni anno iniquissimi Mahomath in Corduba. — Sequitur: De Iafeth nati sunt Goti et Mauri. de Cam nati sunt Filistini et Nembroth, qui primus gigans fuit. post diluvium ipse edificavit civitatem Babilonium et ipse exclavit Assur filios Sem de terra Senuar. tunc fugiens Assur edificavit Ninnice et Booz civitates. de stirpe Sem natus est Abraam et semen eius. — Subicitur Ordo annorum ab Adam usque ad diluvium et sic deinceps. finiens ita: ab incarnatione domini nostri domini Christi usque in era DCCCCLXVII anni DCCCXXVIII. fuit autem era antequam Christus incarnatus esset annis XXXVIII. colligitur omne tempus ab Adam usque ad Christum anni quinque milia CXCVIII. — Sequitur de proprietatibus gentium (vide infra additamentum IX), item de LXXII generatione linguarum locus excerptus ex libro generationum (vol. 1 p. 107: ed. Hartel l. e.). reliqua plane a nostro proposito aliena omisi.*

Romanus Vallicellianus R 33 saec. XV (Bethmann *Archiv* 12, 426: Hertzberg *Isidorus* p. 11) inter alia aliunde petita, quales sunt epitomae Livianae et Flori libri et Leonardi Arretini commentarius de re militari, inde a f. 152 quae modo recensuimus omnia eodemque ordine habet ex Matritensi X, 161 videlicet descripta. omittit Vallicellianus in Suebeis Isidori c. 92 verba extrema *regnum . . . scribitur*, quae ad-

1) Caput hoc, cuius ex Matritensi prima postremaque verba sola enotata habui, inserti integrum ex Vallicelliano.

sunt in Matritensi: praeterea commentarioli Matr. f. 161' principium hic paullum differt: *de Iaphet nati sunt Gothi et Mauri, de Cham nati sunt Philistini et Nemroth, qui primus gigas fuit. post diluuium ipse aedificauit ciuitatem Babiloniam et ipse exclusit Assur filium Sem de terra Senuuar. tunc fugiens Assur aedificauit Ninive et Boom ciuitates. de stirpe autem Sem natus est Abram et semen eius.* Isidorianorum ad librum *N* exactum specimen subieci c. 1. 2. 62—66, 70—73, 83—85, 91—93. *similitudine] similitudine — consauerunt — c. 2: lingua nostra — significatur] significat — pronuntiauit] pronuntiauerat — c. 62: uirtula] mutila — ucomes] ructones — idemptus] adeptus — prudentia suam fecit] sua prudentia uicit — uirtute] sua uirtute — c. 63: percussi] percussi — oligicus] oligiciis — pollicentes] pollicentes — imperaretur] imperaret — c. 64: regendo om. — ita adest (?) — c. 65: reccimicus] ereccomirus — pari] patris — uirtulani] quintaluni — principis] per tempus. c. 66: iafeth filio] filio iaphet — qetae] bete — impetu om. — c. 70: felicitatis uirtutem] felicitatem — c. 72: cecclui] ceccliiii — c. 73: uera cecclix om. — plagarum] praeliorum — pacis inuente d. m. conuersi sortem] ad pacis inuente conuersi d. m. sortem — dominantium om. — spartari] partim — generationem] in generationem — c. 83: prouinciae om. — guntimaram] giltinicum — interfecit] interfecit — ipso gilimiro in fugam uerso — c. 84: gilimerus] gilimirus — cum om. — c. 85: ermirico] hermirico et sic postea — utebantur] abutebantur — reccitanem] reccitanemque — inito bello — c. 91: destructo] distracto — domiensis] donuensis — studio] consilio — ampliata] amplificata — teodimirum] theodemirum — rocones] rocones — rebellem] ad r. — c. 92: cloricus] choricus — regno — sumpta — regnum . . . scribitur om.*

Soriense historiarum Isidori vetustum exemplum, quod supra (p. 165) uidimus Perezio uisum esse, quale fuerit parum constat: nam quae ex eo in apparatus summi rettulit sub nota *(eteris) (odlicis)* nos non habuimus. quae in eodem libro legebatur epitome historiarum Isidorianarum contaminata cum laterculo imperatorum Constantinopolitanorum et continuata ad a. 711 cum incipiat, ut nobis seruata est, a morte Reccaredi itaque pauca tantum Isidoriana habeat, eam hoc loco omisimus, adhibuit autem auctor epitomae recensionem amplioiorem.

II Matritensis academiae est. 23 gr. 7^a A 189 saec. XIII (apographum codicis factum saec. XV extat apud eandem academiam Est. 3 gr. 1^a G. 1), antea Legionensis monasterii s. Isidori, per aliquod tempus adseruatus Berolini apud Heinium (cf. Ewald *neues Archiv* 6, 312; Risco *Esp. sup.* 38, 30) nostra causa collatus est ab Ewaldio et Bernaysio. post chronica Isidori maiora et nullo intervallo iis subiunctam primam partem continuationis eorum a. 711, de quibus suo loco dicetur, historias Isidori (f. 12—24) exhibet inscriptas sic: *incipit hystoria Wandalorum, Saccorum et Gothorum ab Ysidoro Hyspalensi episcopo in breui collecta.* primum igitur locum tenet Wandalorum historia, secundum Suebica, cui praescribitur: *fuit de Wandalis, incipit hystoria Saccorum.* tertium praemissa sub titulo *de Gotorum laude recapitulatione* (c. 66—70) Gothica sub titulo *incipit regnum Gotorum,* quae fuit in uerba c. 65 esse porrectum. adhaeret breuis index regum posteriorum hic:

Post hos Sisenandus regnavit an. V usque in eram DCLXXIII.

Post hunc Cintila regnavit annis III ab era qua supra in eram DCLXXVI.

Post hunc quoque ascendit in regno Tulga rex die XIII k. Ianuar. era DCLXXVI: regnavit ann. II menses VI era DCLXXVIII.

Post hunc Cindasindus accepit regnum in die III feria, que fuit XV k. Maias in Pampulica et regnavit solus ann. VI menses VIII dies XX era DCLXXXVII. item cum filio suo Recesuindo rege reg. ann. III menses VIII dies XI. obiit Oct. era DCLXXXVIII.

Sequuntur chronica Sebastiani (*Esp. sup.* 13, 475) incipientia: *Recesuindus Gotorum rex ab urbe Toledo passim aucta additamentis alienis aliaque ad nostrum propositum non*

pertinentia. continuatio Isidoriana a. 741 cum nobis praeterea innotuerit ex solo codice Soriensi eo de quo modo diximus, verisimile est Legionensem ab hoc pendere.

Inter codices, quos scribi iussit Desiderius abbas Casinas, deinde papa Victor III († 1087) recensetur (MG. SS. 7, 746) *historia Langobardorum, Gothorum et Vandalorum*, quarum pars posterior potest esse Isidori.

LIBRI CONTAMINATI.

Escorialensis R H 18 olim Ovetensis post Prosperi ea, quae vol. I p. 362 recensimus litteris uncialibus scripta, sequuntur f. 55 minusculis litteris saec. VIII Isidoriana: *incipit ex libro de origine Gotorum a domino Isidoro editum*, sequuntur e. 1, 2 usque ad p. 268, 19 *regibus*, deinde sub praeser. *item e. 3 totum*, deinde sub titulo *item ex eodem libello recapitulatio e. 66 usque ad p. 291, 5 imperii locaverunt*, cum contaminatis antiquissimum librum contribui propter diffeographiam supra p. 253 memoratam.

Liber glossarum qui hodie dicitur vulgo tributus Ansilenbo (exposuit de eo nuper Georgius Goetz in actis maioribus societatis Saxonicae vol. 13), compilatus saec. ut videtur septimo, servatus in codicibus Parisinis 11529/30 (ubi hic locus legitur cod. 11530 f. 26) saec. VIII exeuntis vel incipientis nomi et Bambergensi P. H. 33 saec. X aliisque multis, ex Isidori historia Gothorum teste Goetzi affert unum locum s. v. *Goli* hunc: 'Gotorum antiquissima origo de Magog filio Iafeth fuit; unde et Scitarum genus extitit. nam et idem Goti Scitica probantur origine sati (origines nati *B*): unde (*sic B*, *unc P*) nec longe a vocabulo discrepant (discepan *B*). aemulata enim hac detracta littera Gete quas Scite sunt nuncupati (cuncupati *P*). hic igitur septentrionis (-nes *B*) glacialica (glatiolica *B*) iuga inhabitantes circa Scitica regna quaeque sunt ardua montium cum ceteris gentibus possidebant, quibus sedibus impetu gentis (gentes *P*) Ugnorum (unorum *B*) depulsi (*om. B*) transgressoque Danubio Romanis sedebunt (*sic B*, *sedunt P*), sed dum eorum non sustinent indignati (-tis *P*) regem sibi ex sua turba legunt (sibi elegunt *B*), Traciam irruunt, Italiam vastant, obsessam urbem capiunt, Gallias adgrediuntur patefactisque (que *om. B*) Pirineis montibus Hispanias usque perveniunt ibique sedem vitae adque imperium locaverunt.' sequuntur Orosiana, excerptum eo nomine insigne est, quod recapitulatio e. 66, ad quam pertinet, et eo ipso loco finit, ubi finit in codice Escorialensi modo dicto saeculi VIII et consentit ad verbum cum recensione ea, quam soli repraesentant libri nostri *AM* saec. XIII et XIV, eamque ostendit ascendere ad saeculum octavum.

Ovetensis epitome a. 883, cuius adhibuimus libri duos Albeldensem et Emilia-nensem, tractata est in add. VI, videtur proficisci ex recensione contaminata, cum adsit in ea locus p. 288, 14—17.

Alcobaciensem librum supra p. 171 (e. 19) vidimus habuisse Isidori historias laudarique eum a Vasaeo in locis quos infra attulimus p. 289, 5 et p. 290, 27. ipse cum perierit, dubium non est recensionem eam, quam servant hodie soli libri duo mox indicati Parisinus arsenal. n. 982 et Matritensis univ. 134, sumptam esse ex Alcobaciensi, nam hunc saepe monuimus ex eo descriptum esse, illum infra, ubi de continuatione Isidoriana a. 754 agimus, item demonstrabimus ex eodem libro pendere.

Parisinus bibliothecae *de l' Arsenal* n. 982 (olim hist. Lat. 7), antea collegii regii de Champagne-Navarre, saec. XIV (*Archiv* 8, 356; Hertzberg *Isidorus* p. 10) post Orosium et Isidori chronica maiora inde a f. 15 habet historias eius inscriptione et subscriptione destitutas, sed ante e. 66 legitur: *incipit Gothorum historia futo [sic] edita: prologus*; deinde ante e. 71: *incipit Ubandalorum historia*; ante e. 84: *explicit historia Wandalorum, incipit Sarcorum cuius supra*, sequuntur f. 48—53 chronica Isidoro Paecensi attributa neque inscripta neque subscripta. Isidori nomen in textu nusquam reperitur, in indice volumini praemisso post Orosium est: *Ysidorus minor ibi hystoria Gothorum Wanda-*

lorum Suenorum [sic] Romanorum cum repertorio et f. 42—53 paginis rectis inscribitur *Ysidorus minor*. post Isidoriana adsunt Rodericus Toletanus, Beda de gestis Anglorum aliaque minora. collatus cum Matritensi n. 134 fere gemello uno loco p. 254, 2 monstrat dittographiam, scilicet pro vero *disponere* in Parisiis est *uel discomponere*, in Matritensi *componere*, pluribus emendationes a Matritensi alienas, ut p. 295, 3. 6 offensus vocabulo *relicta* absolute usurpata bis librarium dedit *relicta uxor*: p. 259, 2 ex *gentes imperio*, ut est in *B* pro *gentis imperium*, quod recte restituit Matritensis, hic fecit *gentibus imperium*: p. 259, 20 *Francorum milibus* pro *Francis milibus*: p. 257, 16 pro *potius*, ut est in *B* pro *potitus*, scripsit *potius ampliat*.

M Matritensis univ. n. 134 olim Complutensis saec. XIII, quo quae contineantur, supra p. 167 seq. ad Victorem et Iohannem enarravimus, f. 53—59 post chronica maiora 'Isidori iunioris' historias proponit inscriptas f. 53: *incipit Gothorum ystoria a supra facto edita. prologus. Gothorum antiquissimam* cet., ante e. 66: *Recapitulatio cuius supra de origine Gothorum*. f. 57: *incipit Wandulorum ystoria cuius supra. Domino et filio karissimo Sisenando . . .* f. 58: *explicet istoria Wandulorum. incipit Suenorum cuius supra. era CCCCXLII . . .* contulit nobis Ewald totum, deinde ipsum tractavimus. huic libro propriam esse dedicationem Sisenandianam supra (p. 254) dixi. codex gemello *A* paullo antiquior est, sed raro emendatior. immo abundat corruptelis immanibus sibi propriis.

Pelagius episcopus Ovetensis ab a. 1101 ad a. 1129, defunctus e. a. 1143 chronicon librum composuit Oviendi frustra quaesitum iam a Manuele Risco (*Esp. sagr.* vol. 38 a. 1793 p. 113; cf. Arevalus Isid. I p. 672) et hodie deperditum¹⁾, sed quem diligenter descripsit Ambrosius Morales²⁾ et exemplaria eorum quae eo continebantur sumpta saec. XVI extant plura. praefationem, quam Pelagius chronicis praemisit (servant eam et apographa quaedam, ut Matr. bibl. nat. F 58 f. 118 et F 93 et T 10 et excerpit Morales referuntque eam Nic. Antonius bibl. Hisp. vet. I. VII c. 3 ed. Bayer vol. 2 p. 14 et Florez *Esp. sagr.* 4, 200 et Risco ib. 38, 370 et Tailhan *chron. de Tolède* p. VIII), haec est recepta a nobis, quoniam pertinet ad quaestionem de chronico noto sub nomine Isidori Pacensis: 'Charissimi fratres, si cronicam hanc quam aspiciatis bonoque animo eam legeritis, invenietis, quomodo Iunior Isidorus Pacensis³⁾ ecclesiae episcopus, sicut in veteri testamento et novo et per spiritum sanctum intellexit, ita ab Adam usque ad Noe et usque ad Abraham, Moysen et David et usque ad adventum nostri redemptoris et de iudicibus sive et regibus in Israel et de Romanis regibus sive imperatoribus et de Evandalis et Alanis sive et Suevis Hispaniae (Hispanis *al.*) regibus, sicut a maioribus et praedecessoribus suis inquisivit et audivit, plenissime scripsit, et beatus Isidorus Ispalensis ecclesiae episcopus, de quo nunc Legionensis gaudet ecclesia, de regibus Gotorum a primo Atanarico rege ipsorum usque ad catholicum Bambanum regem Gotorum, prout potuit, plenissime exposuit, et a praedicto rege Bambano usque ad catholicum Pelagium regem Gothorum beatus Iulianus Pomerius Toletanae sedis archiepiscopus, qui arcam cum sanctorum pignoribus, qua nunc Ovetensis ecclesia gloriatur, cum rege Pelagio secum in Asturiis transtulit et sicut a maioribus et praedecessoribus suis inquisivit, de regibus Gothorum et

1) Errore Tailhan *chronique des rois de Tolède* p. VIII ait eum adservari Matrili in bibliotheca nationali sub numero F 134. cogitasse videtur de codice bibliothecae universitatis eo numero notato, sed ab Ovetensi diverso.

2) Moderante eo scriptum exemplar Matritense bibl. nat. F 58 accuratam et plenam Ovetensis libri notitiam suppeditat, a qua pendent potissimum Florez *Esp. sagr.* 4, 195 seq.; Risco ib. 38, 366. post crucis imaginem, quam reddidit liber ille, positam, ut ibi dicitur, initio vetustissimi codicis Ovetensis, sub titulo *Pelagius etsi indignus episcopus propria manu scripsit haec genealogia* legebantur ibi stemma regum quattuor Ervigii Egigae Cindasimunt Vambae. Morales codicem dicit *un libro antiquissimo de letra Gotica que fue menester a prender de espacio a leerla: es de la iglesia cathedral de Oviedo y prestomelo el obispo de Plazencia Don Pero Ponce de Leon.*

3) *Hispalensis* corrigitur Dozy (*recherches sur l'hist. de l'Espagne* 1° p. 2) parum considerate: ei enim Pacensem opponit Pelagium.

‘audivit, prout potuit, plenissime scripsit. et a Pelagio rege usque ad Adefonsum casti et catholici regis [*sic*] Gotorum Sebastianus Salmanticensis ecclesiae episcopus, sicut a maioribus et praedecessoribus suis inquisivit de Gotis regibus et audivit, plenissime scripsit. et ab Adefonso rege casto usque ad Veremundum regem podagrogum Sampirus Astoricensis ecclesiae episcopus, sicut a maioribus et praedecessoribus inquisivit et audivit de Gotis regibus, prout potuit, plenissime scripsit. et a Veremundo podagrigo rege usque ad Adefonsum regem filium Raymundi comitis et Urraeae reginae Pelagius Ovetensis ecclesiae episcopus, sicut a maioribus et praedecessoribus suis inquisivit et audivit, de Gotis et Aragonensis regibus, prout potuit, plenissime scripsit.’ praefatio haec ut pollicetur, fuerunt in volumine eo et genealogiae veteris novique testamenti (vide vol. I p. 159) et chronica aevi inferioris complura aliaque multa ad eorum temporum res spectantia, in his *liber Ithacium vocatus* is, cuius supra p. 3 adn. I in Hydatio mentionem fecimus. ad nostra ex Pelagianis pertinent eum *cronica regum Tulse Gothorum*, id est latereulus regum Wisigothorum vocabulo hoc a Pelagio pessumdato infra suo loco editus, tum historiae Isidori. eas Pelagius quomodo exhibuerit. iam exponemus secuti apographum omnium optimum Matrit. bibl. nat. F 5S, nobis O.

1. *incipit cronica Vandalorum regum. era cccxvii ante biennium interruptionis . . . . interitum. explicit istoria Vandalorum.*

2. *incipit Suevorum cronica. era ccccxi Suevo principe Ermerico . . . . annis scribitur.*

3. *incipit chronica regum Gothorum a beato Ysidoro Hispalensis ecclesie episcopo ab Atuarico rege Gotorum primo usque ad catholicum regem Banbanium scripta* (pro his tantummodo *chronica regum Gothorum* apographa alia, ut Matr. T 10 et Matr. F 93). *Gotorum antiquissimam . . . . pater pauperum vocari sit dignus* (c. 61 fin.). deficiunt igitur non solum laus Hispaniae, sed etiam Gothicorum pars extrema c. 65—70. contra ex latereulo regum Visigothorum ad p. 292, 9 adiecti sunt Reccaredus II, Suinthila, Sisenandus. adhaeret ad p. 293, 11 brevis notitia de Tulga et Chindasuinto haec: *Tulga regnavit annis II menses III. Chindasuintus rex mitis gloriosus vel insignis hortodoxus et vere pius. hic adeo adhibuit regnum anno quinto imperii sui Toletu era DCLXXXIII. memoratus itaque rex Gotorum regnavit annos VI menses VIII dies XI. extra Toletum in pace obiit in monasterio sancti Romani de Ornisga secus flumen Deorii, quod ipse a fundamento edificavit, intus ecclesia ipsa in cornuta per quatuor partes monumento magno sepultus fuit.* nullo intervallo sequitur chronicon quod dicitur Sebastiani (*Esp. sagr.* 13, 478): *igitur filius eius Reccasindus* cet., in cuius praefatione Isidorus Hispalensis dicitur chronica usque ad tempora gloriosi Wambani regis perduxisse, aliaque a nostro proposito aliena. haec ut omisimus, ita additamenti relatis inter Isidoriana locum dedimus minoribus in apparatu, maioribus in additamento secundo.

Pelagiani corporis apographa extant extiteruntve plura, quorum quae ad Isidoriana pertinent hoc loco recensentur.

1. Batres qui saec. XVII degebat Garcilasus de la Vega inter volumina ab avo Ferdinando Perez de Gusman sibi transmissa teste Ambrosio Morale (*viage* p. 96 et ad cod. F 5S f. 112: item apud Florezium *Esp. sagr.* 4, 195 et Riscum ib. 3S p. 111, 366) habuit apographum Ovetensis libri vetustum (*muy antiguo*, Morales ait, *en el pergamino y letra y en todo lo demas*), sed de cuius origine dubitari non potest, cum inceperit sic: *Pelagius Ovetensis ecclesiae episcopus fuit consecratus sub era MCXXXVI III^a kls. Ianuarii et fuerit in eo cathalogus eorum quae in veteri codice Ovetensi continebantur.* ex hoc libro descripta sunt Isidoriana codicis, de quo mox dicitur, F 5S iussu Morales, deinde ab eodem recognita ad ipsum Ovetensem.

2. Florianus de Ocampo quod habuit exemplar (*no tan antiguo coma estos dos*, Morales ait) Morales f. 112 item adhibuit commodatum sibi a fratribus S. Francisci de

Zamora. descriptum, ut eidem visum est, ex Batresiensi, habens id ipsum quod modo attulimus exordium et in omnibus fere cum hoc consentiens: sed idem Florianus teste Morali librum quoque usurpavit antiquum Complutensem: *los tres primeros de Batres, de Oriedo y de Florian conformacion en muchas cosas . . . el de Alcalá . . . tenia algunas cosas diferentes.* in Complutensi, quem Morales ipse non videtur vidisse, sed adhibuisse excerpta inde a Floriano, adnotat non fuisse exordium de Pelagii consecratione, sed ei folium defuisse 'eo ipso in loco, ubi hoc ipsum legi oportebat: quamquam multa habet is codex statim in principio, quae in aliis duobus non reperias'.

o 3. Matritensis bibl. nat. F 58 saec. XVI (quod est exemplum Ovetensis libri bibliothecae regiae Matritensis laudatum a Florezio *Esp. sagr.* 4, 198) tria chronica habet f. 118 seq. sic ut supra ea descripsi. hic liber moderante Ambrosio Morale (id quod deprehendit collato codice altero F 86 f. 29 Bernaysius), descriptus est ex Batresiensi: praeterea ad Goth. c. 52 adscriptum est: 'Floriani exemplar plura intexuit, ea nimirum quae in imo alba papiro adscripsimus'.¹⁾ librum mea causa contulit Bernaysius, adnotans proficisci ex codice hoc quae edita sunt *Esp. sagr.* vol. 38 p. 261--265 (= cod. f. 170'—172') et p. 266—271 (= cod. f. 173'—177) et p. 366—376.

[o] 4. Matritensis bibl. nat. T 10 saec. XVI, quem et ipsum collatum habui. praecedenti simillimus est, sed multis locis pessumdatus interpolatione. exempli causa p. 269, 5, ubi in *O* est *descensus Alpibus quibus [dicitur mons Taurus] inhabitabant*, hic verbis tribus quae separavi ex margine in textum inlatis effecta sunt haec: *descensus Alpibus* (corr. in *montibus*), *in quibus dicuntur montem Taurum inhabitasse*. item p. 269, 12 pro verbis *Gothi Sarmatarum regionem aggressi* in *O* est *Gotis armatarum armate regionem aggressi*, in hoc *Gothi armati alienas regiones aggressi* et sic deinceps. habet tamen codex non raro veram lectionem, ubi erravit librarius codicis F 58 neque ex hoc descriptus est: sed cum recensio Pelagiana ipsa exiguam utilitatem habeat, in adnotatione hunc librum raro respexi.

[o] 5. Matritensis bibl. nat. F 93 saec. XVI simillimus est ei qui praecedit et fortasse ex eo descriptus: ita in duobus quos ibi attuli locis ab eo non discedit nisi eo, quod hic pro *Alpibus* est *montibus*, ut emendatum est in T 10.

6. Cheltenhamensis Phillippsianus n. 11872 saec. XVII, descriptus a Waitzio *neues Archiv* 1, 598.

l. Lucas Tudensis, qui scripsit chronica mundi ad a. usque 1238 (aeram 1271), ut primo libro Isidori chronica repetivit (subscripsit Lucas primo libro: *explicit primus liber chronicorum beati Ysidori Yspaniarum doctoris episcopi Ispalensis* secundum eod. Leid. similiterque editio), ita in secundo (subscriptum: *explicit secundus liber chronicorum beati Ysidori episcopi*) post prologum Lucae ipsius, quo scribit ad gesta regum Gothorum manum se mittere *chronicorum librum Isidori* secundum in opere proponendo, annorum autem numeros vitiatos se utcumque potuerit in ordinem redegisse, sequuntur sub titulo *beati Isidori prologus* epistula ad Sisenandum, historia Vandalorum sine titulo, *Sacrorum historia* sic inscripta, denique incipiens a recapitulatione (c. 66—70) *Gothorum historia* finiens in c. 64 fin. scripta horum chronicorum exemplaria extant complura Matritense bibl. nat. Toletanorum 27, 28 saec. XIII (Ewald *neues Archiv* 6, 320), quod mea causa ad librum II contulit Bernays, Matritense bibl. regiae privatae 2, C. 5 saec. XIII XIV (Ewald l. c. p. 311); Salamancanum bibl. univ. 2, 3, 5 saec. XIV (Ewald in schedis):

1) Sunt haec sumpta ex Isidoro verbis immutatis: 'Tantae virtutis fuit (Recaredus), quod non solum boni, verum etiam mali eius vitam desiderabant eius vitam (*sic*). inter alia pia ac bona opera quae fecit multa ecclesiarum praedia, quae quondam ab episcopis pater eius acceperat, ipse ecclesiis et episcopis restituit. elemosinas quam plurimas pauperibus dedit. ipse tamen verissime credebat, quod ad restituenda damna (*sic*) per patrem suum in regno facta deus sibi regnum dederat et a primo die sui regni usque ad ultimum in his propugnavit.'

recentiora Matritensia duo bibl. nat. F 130 (Knust *Archiv* S. 790) et P 138 (Knust *Archiv* S. 790; Hertzberg *Isidorus* p. 15; Hartel bibl. patr. Hisp. 1, 133); Escorialensia duo b. 1. 9 (Arevalus *Isid.* 1 p. 689; Knust *Archiv* S. 810; Ewald l. c. p. 232) et F 1. 28 (Knust *Archiv* S. 814); Leidense Perizonianum fol. n. 9 (Hertzberg *Isidorus* p. 16); Vaticanum n. 7004, quod cardinali Baronio a. 1597 misit Franciscus Penia acceptum a Salazaro Salamanticensi. editio, quam curavit Andreas Schottus in Hispaniae illustratae volumine quarto (Francofurti 1688) non tam Lucam repraesentat quam Isidori recensionem prolixiorum ad Lucae librum aliquem ita emendatum. ut iam neque Isidorum hic habeas neque Lucam et tota abicienda sit. ipse Lucas, quem, ut dixi (p. 253). adhibui secundum librum Matritensem Toletanum, plura exemplaria chronicorum Isidorianorum videtur adhibuisse, scilicet alterum recensionis Pelagianae, quae cum omittit c. 65, alterum ad nostros *AM* prope accedens pariter contaminatum ex recensione utraque, sed ut ibi quoque, ubi *AM* prolixiorum sequuntur, Lucas non raro ad breviorum se applicet, habens quoque sic ut *M* dedicationem Sisenandianam.

Perezium secundum ea quae narrat ipse (apud Villanuevam *viages* 3, 200) recensionem historiarum Isidori quam formavit traxit ex libris duobus recentioribus. altero doctoris Iohannis Pacz, quem descripsit, altero, qui est Pelagianus supra p. 261 memoratus, Floriani Docampo antea, postea Ambrosii Moralis, cuius variam lectionem ad marginem posuit sub nota *alias*, adscribens denique variam lectionem codicis Soriensis (supra p. 260), quem postea demum nactus est, sub nota *veteris* *(codicis)*, similiter atque fecit in Victore. praeterea adhibuit Lucae Tudensis Isidoriana. exemplar eius Segobrigense apparatu instructum nos non habuimus: apparatu destituta sunt scripta duo Matritense Toletanum cod. 27, 26 (Ewald *neues Archiv* 6, 361) et Matritense bibl. nat. F 38 f. 43 seq. (Knust *Archiv* S. 782: inspexit librum meo iussu Bernays) et editum inter opera Isidori cura Grialii publicata Matriti a. 1599, quae prima est editio historiarum Isidorianarum recensionis prolixioris. eam recensionem solam apparet Perezium novisse: praeterea diserte ait dedicationem Sisenandianam a suis libris afuisse. nos in apparatu Pereziana non adhibuimus.

— Extra Hispaniam medii aevi scriptores antiquiores historias Isidorianas non adhibuerunt; primus, apud quem excerpta inde reperta sunt, Thomas est Tuscus auctor saec. XIII (MG. SS. 22, 485). glossarium Ansileubanum cum habeat excerpta ex historia Gothica Isidori, inde iure colligemus compilatum esse et ipsum in Hispania.

Orthographica in Isidorianis non recedunt a forma solita. ego satis habeo indicare vitia in codice primario Berolinensi saec. IX reperta: recentiores ab hac non fucata barbaria ad mitiorem fere declinant.

ae, e, oe:

e pro *ae* passim: semper *era*.

ae, e pro *oe*: *ceperunt* 8 — *federe* 11 — *pr(a)clium* 15, 38 (plerumque *proclium*).

b et *v:*

b pro *v* non admodum frequenter: *daubius* plerumque (*damuius* 39) — *exalabit* 43 — *offuscabit* 49.

v pro *b* item rarius: *deuita* 43 — *pronantur* 66 — *sucui* constanter, nec mutavi.

c et *g*: *gallicia* vel *gallitia* constanter pro *Calluccia*.

c et *qu*: *corum* 62. — (*quolligentes* 1^a W¹).

c et *t:*

c pro *t*: *amiticia* 33, *amicicia* 75 — *licencia* 31.

t pro *c*: *amiticia* 33 — *pernitiosus* 7 — *provincia* passim — *spetiosus* 1^a, etiam in his: *exertitus* 34 — *fallatibus* 24 — *patifico* 56 — *printipem* 13 bis. — *Tratia* 9.

et et t:

et pro *t*: *delictiscens* 38.

t pro *et*: *extinto* 45.

d et t:

d pro *t*: *adque* 72 — *fuissed* 39 — *inquit* 69 — *repassed* 39 — *reliquid* 39.

t pro *d*: *aput* 33.

e et i:

e pro *i*: *ciues* 33 — *deneque* 37 — *dereptam* 72 — *emeretam* 46 — *perclitanti* 48.

i pro *e*, *ae*: *distructum* 32 — *capiditio* 59 — *expirs* 58 (em.) — *gallicia* vel *gallitia* constanter *B* et fere constanter *A* (semel 73 *gallicia*), contra *gallicia* *P* item constanter — *indiginis* 4^b — *pirineum* 71 — *possiderant* 71 — *reliquavit* 50 — *residerant* 22.

f et ph: triumph- 62. 67.

h omissa: *erabit* 43 — *erauriant* 72 — *abuit* 63 — *ac* 70 — *actenus* 1^c. 68 — *austus* 61 — *eradius* 62 — *istoris* 2 — *orridus* similiaque passim — *ostis* 41. 15. 54. 61 — *Umi* constanter — *pirrus* 2 — *proncitur* 30 — *tesaurus* 50, etiam in Gothicis passim, ut *Gotus* saepius quam *Gothus*, quamquam subinde ita emendatur — *Atunarius* semper — *Atulfus* 19 (plerumque *Athulfus*) — *Rennus* 71 — *Teodosius* 76.

addita: *haec* 46 — *hiliricianus* 76 — *nilihominus* 32.

i et y:

i pro *y*: *hiliricianus* 76 — *murtir* 75 — *olimpicus* 1^b — *pirineum* 71 — *pirrus* 2 (item *W*) — *sillabac* 1^d — *tirann-* passim — *tirios* 1^b et sic fere semper.

m et *n*: *quorundam* 58 — *tirannizantem* 49 — *contentus* 48; item *aliquandiu* 35. 39.

n inserta: *impetranset* 38 — *incendant* 69 — *medicamentum* 61 — *occansio* 42. 46. 60 — *-ensimus* mut. in *-simus* 13 his — *succensio* 65, *succendit* 87.

o et u:

o pro *u*: *uoloscens* 92 — *erercito* 21 (em.) — *forare* (= *furare*) 50 — *fulgorans* 1^b — *impeto* 34 (em.) — *obtentos* 62 — *plorimus* 51 — *postolatu* 71 — *redditos* 50 — *sobule* (em. in *sobole*) 19.

u pro *o*: *capitul-* 1^d. 4 — *confusus* (= *confossus*) 44 — *detunsus* 92 — *ncpus* 40 — *populus* 52 — *popuscervat* 47 (em.) — *prantus* 64 — *sobule* (em. in *sobole*) 19 — *sulum* 64 — *uicturia* 49. 61.

p inter *mt* omiscae: *content-* 40. 48 — *perentus* 32. 39. 41 (sed *interemptus* 44 — *promptus* 52. 64 — *redemptio* 61 — *suntus* 57.

postergum 54.

s et x: ausit 51 — *Iliris* 82 — *iusta* 75.

s impure: *espm* 54.

Spania plerumque et sic scripsi semper, *Ispania* 34. 39. 41 (semel). *Hispania*, *Ispania*, *Yspania* *A*: *Hispania* vel *Ispania* fere *P*.

u omissa: *extingens* 83 — *sanguinem* 11.

Wandali plerumque, rarius *Vandali* et sic in similibus.

x = *cx*: *extinxit* 22.

geminatio neglecta: *Arianus* 70 — *Atila* semper — *ceserant* 49 — *confusus* (= *confossus*) 44 — *discensio* 89 — *exterita* 68 — *galiarum* 38 — *galienus* 1 — *gemae* 1^c — *Hiliricianus* 76 — *misum* (corr.) 46 — *perteritur* 32 — *regressus* 34. 40 — *solicitatum* (corr.) 13 — *successor* 48 — *Uni* (raro).

geminatio abundans: *abscissis* 78 — *affrica* constanter — *intullit* 91 — *nulluisset* 24 — *oceani* 42 — *pestilentia* 75 — *redditos* 50 — *repperitur* 65 — *reppetit* 22. 27 — *spannia* 11 — *tellis* 70 — *tirramis* 46.

DE LAVDE SPANIAE.

Omnium terrarum, quaequae sunt ab occidno usque ad Indos, pulcherrima es, o 1
sacra semperque felix principum gentiumque mater Spania: iure tu nunc omnium regina
provinciarum, a qua non occasus tantum, sed etiam oriens lumina mutuat: tu decus
5 atque ornamentum orbis, inlustrior portio terrae, in qua gaudet multum ac largiter floret
Geticae gentis gloriosa fecunditas. Merito te omnium ubertate gignentium indulgentior 1^a
natura ditavit. tu bacis opima, uvis proflua, messibus laeta: segete vestiris, oleis inum-
braris, vite praetexeris. tu florulenta campis, montibus frondosa, piscosa litoribus. tu
10 sub mundi plaga gratissima sita nec aestivo solis ardore torreris nec glaciale rigore
tabescis, sed temperata caeli zona praecineta zephyris felicibus enutris. quicquid
enim arva fecundum, quicquid metalla pretiosum, quicquid animantia pulchrum et utile
ferent, parturis, nec illis amnibus posthabenda, quos clara speciosorum gregum fama
nobilitat. tibi cedit Alfeus equis, Clitumnus armentis, quamquam volucres per spatia 1^b
Pisaea quadrigas Olympicis sacer palmis Alfeus exerceat et ingentes Clitumnus iuvenos
15 Capitolinis olim immolaverit victimis. tu nec Etruriae saltus uberior pabulorum requiris
nec lucos Molochi palmarum plena miraris, nec equorum cursu tuorum Eleis curribus
invidebis. tu superfusus fecunda fluminibus, tu aurifluis fulva torrentibus: tibi fons equi
genitor: tibi vellera indigenis fucata conchyliis ad rubores Tyrios inardescunt: tibi
fulgurans inter obscura penitorum montium lapis iubare contiguo vicini solis accenditur.
20 Alumnis igitur et gemmis dives et purpuris rectoribusque pariter et dotibus imperiorum 1°
fertilis sic opulenta es principibus ornandis ut beata pariendis. iure itaque te iam
pridem aurea Roma caput gentium concupivit et licet te sibimet eadem Romulea virtus
primum victrix desponderit, denuo tamen Gothorum florentissima gens post multiplices
in orbe victorias certatim rapuit et amavit, fruiturque haec inter regias infulas et
25 opes largas imperii felicitate secura.

BXY Legionensis.

LAVS HISP.: 2 pulcerim Y o] os Y 3 principum (principium BX^aY) gentiumque mater] princi-
pumque mater gentium Leg. ispania X^a, hispania X^bY nunc] malim nuncupare 5 portior B
6 getae X, geti Y gentes glomosa B ubertatem X² 6/7 indulgentiam (indulgentia X¹) ornatura X¹Y,
indulgentiae ornatus X² 7 dictant B bacis] pacis X^b, pascis X^aY laeta] lata Leg. segetis X¹, segeti-
bus X², segetes Y 7/8 inubraris Y 8 frondea X¹Y Leg., frondosa X² 9 torreris] terris X¹Y
10 zephyris felicibus] feris felicibus X (mary. vel aere felici) Y 11 secundum B posthabendam B^a
speciosarum X, species horum Y grecum B 13 nobilitat. X^a, nobilitate X^bY cedit X¹, cedit X²
equus B^a armentus B^a 14 pisea XY, phisea Leg., om. B quadrigas Y iuueucus X^a 15 capi-
tulinis B, capitulinas B errurie Y, esurie Leg. uberiores X² pabulorum] X², pabulorum X¹, paruulorum Y,
paruulorum B 16 lucus moloeri BX¹Y, lucos moloehri X², lacus moloeri Leg. quorum B eleis]
XY, altis B 17 inuideris Leg. superfluis Leg. 18 tibi] tu Leg. indiginis fugata B conciliis
BXY, coccineis Leg. trios B^a 19 penitorum] poenitum X² iubere B vicinis Leg. 20 docti-
bus B impiorum Leg. ut] ac Leg. 21 pariendi B 22 concupuit X¹Y licet et Leg. romulea]
XY, romule B nictrix desponderit] scripsi, nictrix sponderit (sponderit X²) XY Leg., nictus sponderit B
23 gens] uirtus XY, irtus Leg. 24 orbe X¹Y Leg. haec X^a infulas] XY, insulas B 25 felicitate
secura X, felicitates et curam Y

DE ORIGINE GOTHORVM.

Gothorum antiquissimum esse regnum certum est, quod ex regno Scytharum est exortum.

5

10

isti sunt enim, quos Alexander vitandos pronuntiavit, Pyrrhus pertimuit, Caesar exhorruit. per multa quippe saecula et regno et regibus usi sunt, sed quia in chronicis adnotati non sunt, ideo ignorantur. ex illo autem in historiis inditi sunt, ex quo adversum se Romani eorum virtutem experti sunt, quorum oportet tempora et reges per ordinem cursim exponere et aliqua eorum gesta de historiis libata retexere.

25

30

P sin., BW Rod. NIAMO L) destra.

SIN.: 21 uirtu P^a 24 libenter P

DEXTR.: 2 esse om. A 3 certum est] *adsciri ex huius libri textu altero, om. alter, ante gothorum ins.* scitote Rod. NH, post gentem ins. affirmant [O] L hanc: gothorum . . . 7 retro autem eruditi breuiavit sic: gothorum antiquissima origo subiecta recapitulatione (c. 66): de Magog Iaphet filio . . . cui seruire tot gentes 3 origine Rod. N 4 quidam om. W fil. iaph. M 4 5 suspicantur] BNH, suspicantur editi (edici M) AM, esse creditur W, adfirmant O, ducunt [O] 5 ultimae om. Rod. N 6 ezechiele BH¹, ezechillo W, ezechiele Rod. id] idem H 7 retro] reliqui et Hier., romani B solus eruditi] scripsi, editi BNO Rod., editio AM, editis W, editrix Perez, om. H 8 gestas Rod. N appellari M 9 consuerunt HN Rod., consueuit AM post consuerunt ins. gens fortissima etiam iudaeorum (iudeam M) terram (terra M) uastatura (uastatum A) describitur AM, g. f. haec a qua iudaea terra uastata describitur L 11 linguam nostram W NIAMO Rod. tecti quod] recte quoque L significantur B 12 re] te M nera] fera W 13 romarum O 14 fatigauerit] fatigauerit Rod., fatigauerint O, f. ut hii AM, f. ut hi L isti] sti W 15 alexander W 18 nisi O 19 quorum . . . 22 retexere om. W quorum] eorum Rod. oportet] NIAMO, om. B tempore O 19 20 ordine O 20 cursim] cursum A, om. in sp. vac. M 21 libata Rod. 25 anno ante aeram (era B, er Rod., romani naryo N) conditam (condita B) xii] era uero iulii O, era mundi iulii [O] 27 consul] magnus L gaus] gaus iulius AM, iulius L 28 commobissent Rod. 29 pompe] B^b WNO, pompei Rod., pompeio HAMI, eotei pompei B^a axilium B 29, 30 tessalia W HN Rod., tesalia B 31 post dum ins. in pompei exercitu AM, eziopes WN Rod., ethyopes M 32 persae ML post graeci ins. armeni L (uon habent AM) scite BW, scire M reliqui Rod. M 33 uocante M, uocare O, euocatae L iulium] W Rod. NIAMO L, illum B

Gothorum antiquissimam esse gentem [certum est]: quorum originem quidam de Magog Iafeth filio suspicantur a similitudine ultimae syllabae: et magis de Ezechiele propheta id colligentes. *retro autem eruditi eos magis Cictas quam Gog et Magog appellare consueuerunt.*

Hieron. quaest. in gen. 10. 2 vol. 3 p. 318 Vall. cf. in Ezech. 34 vol. 5 p. 405 Vall.

Interpretatio autem nominis eorum 2 in lingua nostra tecti quod significatur fortitudo: et re vera. nulla enim gens in orbe fuit, quae Romanum imperium adeo fatigauerit. *isti sunt enim quos etiam Alexander vitandos pronuntiavit, Pyrrhus pertimuit, Caesar exhorruit.* per multa quippe retro saecula ducibus usi sunt, postea regibus, quorum oportet tempora per ordinem cursim exponere et quo nomine actuque regnauerint, de historiis libata retexere.

Oros. 1, 16, 2.

cf. Oros. 1, 17, 2

Anno ante aeram conditam XII dum 3 pro arripiendo rei publicae imperio consul Pompeius et Gaius Caesar arma civilia commouissent, Gothi ad praebendum Pompeio auxilium in Thessaliam adversus Caesarem pugnaturi uenerunt. ubi dum Aethiopes Indi Persi Medi Graeci Scythae ac reliquae Orientis gentes uocatae adversus Iulium

dūmicassent, isti prae ceteris ei fortius
restiterunt: quorum Caesar copia et
virtute turbatus fertur ligam meditasse,
nisi mox proelio finem dedisset.

5 Aera CCXCIII anno imperii Valeriani et Gallieni primo *Gothi* descensis 1
Alpibus, quibus inhabitabant, *Graeciam Macedoniam Pontum Asiam atque Illyri-* Hier. 2279 2286.
cum vastaverunt. ex quibus Illyricum et Macedoniam XV ferme annos tenuerunt.
deinde a Claudio imperatore superati sedes proprias reperiunt. Romani autem Clau-
dium Augustum pro eo quod tam fortissimam gentem a finibus rei publicae remo-
10 *cissset insigni gloria honorantes in foro illi auream clipeum, in Capitolio (autem*
ins. P) auream (ei ins. P) statuum collocaverunt.

Aera CCCLXVIII, anno XXVI imperii Constantini *Gothi Sarmatarum* 5 Hier. 2248.
regionem adgressi copiosissimis super Romanos irruerunt agminibus
vehementi virtute cuncta gladio et
15 *depraedatione vastantes.*

adversus quos idem Constantinus aciem instruxit ingentique certamine vix superatos Hier. l. c.
ultra Danuvium expulit, de diversis gentibus virtutis gloria clarus, sed de Gotho-
rum victoria amplius gloriosus. quem Romani adclamante senatu publica laude
prosecuti sunt, quod tantam gentem vicerit, quod patriam rei publicae refor-
20 *maverit.*

Aera CCCCVII, anno V imperii Valentis primus (*om. P*) Gothorum gentis 6 Hier. 2385.
administrationem suscepit *Atharicus*, regnans annos XIII, qui *persecutionem* Oros. l. 32 9.
crudelissimam (om. P) adversus fidem commotam voluit exercere contra Gothos, qui
in gente sua (in locis suis P) Christiani habebantur
25 *ex quibus plerique, quia idolis immo-* 25 *ex quibus plurimos, quia idolis immo-*
lare non adqueverunt, martyrio coro- *lare non adqueverunt, martyres fecit,*
nati sunt: reliqui autem coacti sunt *reliquos autem multis persecutionibus*

P sin., BW (fuit 4 dedisset) Rod. (fuit ibidem) NIIAMO(L) dextra.

DEXTR.: 1 isti] sti *H*, iste *Rod. NH* ei] eius *L*, caesari *L* 1 2 fortius prestiterunt *H*¹, fortiores steterunt *H*
3 meditasse] meditatū esse *AML*, meditatū fuisse [O] 4 post dedissent *ins.* (*ex Suetonio Caes. 36 vel ex*
Entropio 6. 20) tunc Caesar ait nec Pompeium scire vincere nec Caesarem posse vinci nam (nolum *M*) si
Pompeius vincere nosset (nos. uinc. *H*), hodie cum tam asperrimis (asperis *H*) viris Caesarem superasset *HAML*
5 cexciiii] *BN*, cexiiii] *P*, cexliiii] (*in archetypo fuit cexliiii*) *A*, celiiii] *M*, cexlviii] *H*, ceel] *O*, celxxxvi] *L*
anno *om. P* imperii valeriani (-no *B*^a [2]) et gallieni] u. et g. imperatorum *P* et similiter deinceps,
uisi quod c. 11. 34 ut reliqui etiam *P* primo] secundo primo *H*, secundo (primo collocans post gotthi) *L*.
om. P 6 alpibus] montibus galliarum alpihus *AM*, descensis montibus [O] post quibus *ins.* dicitur
mons tauru (*sic*) *O* asiani] et asiam *P* 7 ex quibus ill. et (*om. O*) mac. xv f. annos (amis *P*, anni *O*)
tenuerunt *om. N* 8/9 claudio augusto *BH* 9 pro eo] pro *BHO*, per *N* gentem *om. P*^a 9/10 remo-
nissent *B* 10 insigni gloria honorantes] *PL*, *om. BNIIAMO* in] et *M*, et in *H* capitolium *NH*¹
11 post collocaverunt *ins.* era cexlviii concilium Celeberritanum xix episcoporum temporibus Constantini
gestum, eodem tempore quo et Nicena synodus habita est *H* 12 cexlviii] *P*, ducentisima septuagesima
secunda *BA*, cexlvii] *NM*, cexlxxx] *O*, cexlvii] *L* anno xxvii] *AMO*, tempore *L* constantini] constantini
christiani imperatoris *L* goti sarmatarum *B*, goti saritanorum *N*, g. sarmarum *M*, gotis armatarum armate *O*
13 irruunt *H* acinibus *B* 14 et *om. O* deprecatione *M* 16 ingenti quo] *B* 17 danubium *libri*
virtutum] *P*, virtutibus *N* 17 18 sed d. g. n. a. gloriosus (-sis *M*) *om. O* 18 acclamantes *N*
19 persecuti] *MO* tantam g. nicherit (uincē *M*) quod *om. B solus* patriam *om. N* publice rei *NH*, rem
publicam *L*^s 21 quadragesima septima] *B*, cecviii] *P*, ceev] *OL* u imperii valentis (valentinis *H*)]
valentis ū (*om. imperii*) *P*, vel imp. quinto] *O* primorum] *O* eorum] *B*^a 22 susc. atharicus] *plerique*.
atharicus accepit *P* 22 23 persecutio] (-nem *L*^m) crudelissima] (-nam *B*) a. fide] (*ide N*², fidem
christi] *L*) commota] (commotu] *L*^m) noluit se exercere] *BNIIAMO*, persecutionem] a. f. communi] noluit exer-
cere] *P* gothos] eotos] *B*^a, eos] *P*[O], gotos] eos] *O* 24 in locis suis] *PL*^m 25 quia] qui] *AML*

de regno suo exire et in Romanam transire regionem.

5 Aera CCCCXV, anno XIII imperii Valentis Gothi in Istriam adversus semet 7
 ipsos in Athanarico et Fridigerio divisi sunt, alternis sese caedibus populates, sed
 Athanaricus Fridigerum Valentis imperatoris suffragio (auxilio P) superans
 huius rei gratia cum omni gente Gotho-
 rum in Arriam haeresim decolatus
 10 est.

15
 20 tunc Gulfilas eorum episcopus Gothicas
 litteras adiunxit et scripturas sanctas in
 eandem linguam convertit.

25

30

addictos, dum prae multitudine horreret
 interficere, dedit licentiam, immo magis
 coegit de regno suo exire atque in Ro-
 manorum migrare provinciam.

7 Isid. chr. 349.

Oros. 7, 23. 19.

10 huius rei gratia legatos cum muneribus
 ad eundem imperatorem mittit et doc-
 15 tores propter suscipiendam Christianae
 fidei regulam poscit. Valens autem a
 veritate catholicae fidei devius et Ar-
 rianae haeresis perversitate detentus
 missis haereticis sacerdotibus Gothos
 15 persuasione nefanda sui erroris dog-
 mati adgregavit et in tam praeclaram
 gentem virus pestiferum semine per-
 nicioso transfudit sicque errorem, quem
 recens credulitas elibit, tenuit diuque

20 servavit. Tunc Gulfilas eorum episcopus S Isid. chr. 350.

25 Gothicas litteras condidit et scripturas
 novi ac veteris testamenti in eandem
 linguam convertit. Gothi autem, statim
 ut litteras et legem habere coeperunt,
 25 construxerunt sibi dogmatis sui ecclesias,
 talia iuxta eundem Arrium de ipsa
 divinitate documenta tenentes, ut cre-
 derent filium patri maiestate esse mi-
 norem, aeternitate posteriorem, spiritum
 30 autem sanctum neque deum esse neque
 ex substantia patris existere, sed per
 filium creatum esse, utriusque ministerio
 deditum et amborum obsequio sub-
 ditum, aliam quoque patris sicut per-

P. sin., BNMOL(L) deetra.

DEXTR.: 1 addictos] afflictis L^m, affectos L^s praec] per MOL orret N, correceit M 2 interficere om. AM
 3 coegit de] coegredere M 34 romanorum] B, romanam solum A, romanis solis M, romani solii NI, romani
 soli OL^s, romanam L^m 4 provincia O, provincias L^s, regionem L^m 5 aera om. M ccccxx] ccccii IO,
 cccciii L anno xiii] anno octavo L, om. P valentini M in istriam] BHAML, instrum N, instrum O,
 om. in sp. cactu P adversum PNH 56 semet ipsos] se P 6 athanarico L^a frigiderno M sese
 caedibus] NML, sese seredibus M, se caedibus P, se sedibus B depopulantes HL, prophetantes M
 7 athanaricus fridigerum (fridigerum M)] fridigerum athanaricus (athanaricus P^a) P: requiritur Fridigerus
 Athanaricum, ut est in chroniis superat AMOL 8 hins AM legatos B^a 11 regulam poscit
 (proposcit O) n. autem a veritate (autem auctoritate O) cath. fidei om. B (suppl. m. rec.) H 12 et] ad O
 13 per veritate N, perversitatem O 14 15 gothis persuasione M 15 nefanda] fanda N sui] sine M
 15 16 dogmatis B, dogma O 17 viros pestiferos O 17, 18 perniciose N, precioso O 18 quem]
 quae M 19 crudelitas HAM 20 gulfilas] BNMOL, gulphilas A, galfilas P eorum] eorum gotho-
 rum OL^s 21 et om. O 23 convertit] committit O 25 instruxerunt L^s dogmati B 26 talias
 iuxta uudemarum B 28 patris A maiestati M 29 aeternitate (et act. NL) posteriore (potore A)
 om. B solus 30 sanctum] scdm (= seculum) M esse neque] esse nec M 31 ex substantia] sub-
 stantiam L^s (non L^m) M per] pro M, om. H 32 creatum] creatum terre M ministerio deditum]
 NLMOL, ministerium dedito B, ministerium deditum H

sonam, sic et naturam adserentes, aliam
 filii. aliam denique spiritus sancti. ut
 iam non secundum sanetae scripturae
 traditionem unus deus et dominus cole-
 retur, sed iuxta idolatriae superstitionem
 tres dei venerarentur. cuius blasphemiae
 malum per discessum temporum regumque
 successum annis CCCXIII tenuerunt. qui
 tandem reniscentes salutis suae renuntiaverunt
 inolitae perfidiae et Christi gratia ad
 unitatem fidei catholicae pervenerunt.

Aera CCCCXVI, anno XIII imperii Valentis Gothi, qui primum Christianos
 a 'sedibus suis' (terra sua *P*) expulerant, rursus (postmodum *P*) ipsi *ab Hunis* 'cum
 rege suo Athanarico' (*om. P*) *expulsi sunt transitoque Danuvio* (Danubii fluvio *P*)
Valentis imperatoris potestati sese non depositis armis tradunt (dederunt *P*) 'Thraciam
 ad inhabitandum accipiunt' (accepta ab eo ad habitandum Thracia *P*). *sed ubi*
viderunt se opprimi a Romanis contra consuetudinem propriae libertatis, 'ad rebel-
 landum coacti sunt' (resumptis armis rebellando *P*): *Thraciam ferro incendiisque*
depopulantur delctoque Romanorum exercitu ipsam Valentem iaculo vulneratum in
quandam villam fugientem succendunt (incendunt *P*), *ut merito* (iuxta cuiusdam
 sententiam *ins. P*) *ipse ab eis vivens (om. P) temporali cremaretur* incendio, qui
 tam pulchras animas *ignibus aeternis tradiderat*.

Her. Abt. 2393.
 Oros. 7, 33, 19 seq.

Oros. 7, 33, 19.

Invenere autem eo proelio Gothi con-
 fessores priores Gothos, quos dudum
 propter fidem a terra sua expulerant.
 et voluerunt eos sibi ad praedae socie-
 tatem coniungere. qui cum non ad-
 quievissent, aliquanti interfecti sunt.
 alii montuosa loca tenentes et refugia
 sibi qualiacumque construcentes non so-
 lum perseveraverunt Christiani catho-
 licici, sed etiam in concordia Romanorum,

P sin., BNHAMO(L) *dextra*.

DEXTR.: 3 non *om. M* 4 dominus] omnes *O* 4 5 coletur *B*, colerentur *O* 5 idololatriae *O*
 5,6 supprestitutionem *MO* 6 dei] dii *NAMO* veneraretur *H* 7 malum *om. M* per decessum
AMOL, per decessu *N*, processu *H* 8 regnumque *N*, gotorumque regnum *H* successu *BNH* 9 cccxiii]
 cccxiiii *L* 11 molite *O*, iudite *LS* (*non L^m*) christi gratiam *B*, per chr. gratiam *NIMOL* 12 post
 catholicae *ins.* per orthodoxum patrem Leandrum Hispalensem autistitem *L* pervenerit *N* 13 ccccxiii *O*,
 ccccxiii *L* xiiii] tertio decimo *L* ual. imp. *O* primum] *PAL*, in primis *B*, in primum *N*, primum in
HO 14 a sedibus suis] *BNHLLM*, a terra sua *PL*, a terra vel a sedibus suis *O* post ipsi *ins.* multis
 acribus (multi aeris *L^m*) tempestatibus dei iudicio fatigati *L* unis *B* *semper*, **** nis *P*, **** is *A¹*, unis *N*
 unis *HMOL^m* *Oret.*, unis *A²* et *Paris. 6815* 15 repulsi *H* transactoque *H* 16 valentis . . .
 tradunt *om. O* valentis imperatoris potestati] *P*, valentis imperatoris cum nim *BN*, (ditiom *ins. H*) valentis
 (valenti *M*) imperatoris (imperii *M*) cum nim (iun *A*, un *M*) ferre non possent *HLLM*, cum u. f. n. p. ual.
 imperatoris *L* tradunt] ei tr. *L^m* thraciam] et thr. *L*, traciamque *H* sese] se *PN* 17 inhabitatum *M*,
 habitandum *O* 18 opprimi se *N* 19 resumpsit *P^a* incendiisque] incendisset *M* 20 depopulant *P*
 delctoque] *PBOL^m*, dietoque *A^a*, dietoque *A^b*, delctoque *NHLS*, deietaque *M* exercitum *B* valente *M*
 21 succederunt *M*, succedunt *NH*, succederunt *AL^s* ut merito] *PHL*, et merito ut *BA²*, et merito *NALMO*
 23 tam] tum *M* aeternis *om. B* *solus* post tradiderat *ins.* per errorem *L* 24,25 confessores *om. L*
 25 quos *om. N* 27 ad praedae] adprehendi *O* 28,29 adquiesisset *B* 30 motuosa *B^a* 32 perseute-
 rauerunt *om. H* 33 concordiam *HM*

a quibus dudum excepti fuerant, permanserunt.

Aera CCCCVIII. anno imperii Theodosi Spani tertio Athanaricus cum 11
Theodosio ius amicitiamque (amicitiae P) disponens *mor Constantinopolim pergit*
5 *ibique quindodecimo die quam (ex quo P) fuerat a Theodosio honorabiliter (fabora-*
biliter P) susceptus, interiit. Gothi autem proprio rege defuncto adspicientes benigni-
tatem Theodosi imperatoris inito foedere Romano se imperio tradiderunt.

Hyd. c. 6. Oros.
7, 34, 6, 7.

Aera CCCCXX, anno imperii Theo- 12
dosii III Gothi patrociniium Romani
10 foederis recusantes Alaricum regem sibi
constituunt, indignum iudicantes Ro-
manae, esse subditos potestati eosque
sequi, quorum iam pridem leges im-
periumque respuerant et de quorum se
15 societate proelio triumphantes aver-
terant.

Aera CCCCLVI, anno XIII Ar-
cadii et Honorii imperatorum post
Athanaricum duo reges Gothis impe-
20 raverunt, qui pacis foedere rupto ad
depraedandam Romaniam se dederunt.

Aera CCCCLXXVII, anno imperii 13
Honorii et Arcadii quarto Gothi in
Alarico et Ragadaiso divisi, *dum semet*
20 *ipsos in duabus partibus regni variis*
caedibus lacerarent, ob excidium Roma-
norum concordēs effecti consilium in
commune constituunt parique intentione
ad depraedandas quasque regiones
25 Italiae ab invicem dividuntur.

Oros. 7, 37, 3.

quorum unus Radagaisus Scythia atque
paganus cum CC fere milibus Italiam
belli feritate aggreditur, promittens
sanguinem Christianorum diis suis litare,
30 si vinceret. cuius exercitus a Romanis
in montuosis locis concludus fame est
potius quam ferro consumptus: ipse

Aera CCCCLXIII, anno imperii Ho- 11
norii et Arcadii X *rex Gothorum Raga-*
daisus genere Scythia cultui idolatriae
deditus barbaricae inmanitatis feritate
30 *sacerrimus cum ducentis armatorum*
milibus Italiae partes vehementi rasta-
tione adgreditur, spondens in contemptum

Oros. 7, 37, 4, 5.

P sin., ΒΝΗΛΜΟ(L)R (incipit c. 13) dextra.

SIN.: 29 chr. d. suis sang. P^a

DEXTR.: 1 fuerat M 1 2 post permanserunt ins. tunc Gothi contra Hungaros arma dirigentes
innumerabilem ex eis multitudinem hostiliter necaverunt L 3 cecexiiii] cecexiii L, cecexiiii H hispanii
N, spani BM, gothi A², inc. A¹ post tertio ins. et valentiniani primo L 4 amicitiarumque O, amicitia-
rum L^m constantinopolim A, constantinopolim B, constantinopolim H 5 quam] postquam H A M O L
6 interiit] PN H A O L, moritur B 6 7 benignitatem] venientem O 7 inito] se inito A post tradide-
runt ins. fueruntque (et fuerunt L) cum romanis xxiiii (xu H, septem L) annis H (ubi ante fueruntque
deletum est era) O L 8 quadringentesima nicesima B, cecexu L^m 8 9 theodosii iiii] theodosii et valen-
tiniani iiii L^m 11 constituerunt M iudicantes H 11 12 romano N 12 esse] se esse O
14 respuerunt O de quorum] decorum O se om. NH 15 societatem H proelio] prelium M, per
praelium A 15 16 auerterant] se auerterunt O 17 cecexxxviii] cecexxxii O, cecexxvi L^m 18 honorii]
theodosii honorii L^m in om. O 19 alarico R ragadaiso] B H A M O R cum plerisque Orosianis, raga-
deiso N, ragadarso L^m, radagaiso Ovet. (Ab., non Emil.) 20 regni (regnis M) part. A M O L 21 ob]
ab M lacerarent A 24 depraedantes O, praedandas A M, depraedandum L^m 25 ab] ad O
26 cecexxxiii O, cecexii L^m imperii om. A M O 27 x] quinto L^m, requiritur undecimo 27 28 raga-
garsus L^m 28 cultu B N H idolatriae O 30 ducentis armatis armatorum milibus (militibus B^a)
B R, ducentis milibus armatorum H 31 partibus N 32 spondens M in contemptu B^b N R, in con-
tentu A M O, a(?)m contentu B^a

postremum rex captus est et interfectus.

Christi Romanorum sanguinem diis suis libare, si vinceret, cuius exercitus ab Stilicone duce Romano in montuosis Tusciae locis circumclusus fame est potius quam ferro consumptus, ipse postremum rex captus et interfectus est.

Oros. 7, 37, 13-14
Prosop. a. 405.

Aera CCCXLVII anno Honorii et Arcadii imperatorum alter ille Alaricus, Christianus quidem, sed haereticus pro consorte regni amisso in vindictam sanguinis suorum profectus Italiam irruit, obsessam urbem capit, sicque Roma irruptione atque impetu magnae eladis eversa est.

Aera CCCXLVII. anno imperii Honorii et Arcadii XV extineto Radagaiso Alaricus consors regni, nomine quidem Christianus, sed professione haereticus, dolens tantam multitudinem Gothorum a Romanis extinctam, [in vindictam] sanguinis suorum adversus Roman proelium agit *obsessamque* impetu magnae eladis *irrupit*, sicque urbs civitatum gentium victrix Gothicis triumphis victa subeubuit eisque capta subiugataque servivit.

15

tantum autem Gothi elementes ibi extiterunt, ut votum antea darent, ut, si ingrederentur urbem, quicumque Romanorum in locis Christi invenirentur,

[in eis agere belli iure non liceret], post hoc igitur votum adgressi urbem omnibus et mors et captivitas *inulata est*, qui ad sanctorum limina confugerunt, sed et qui extra loca martyrum erant et nomen Christi et sanctorum nominaverunt, et ipsis simili misericordia pepererunt. In reliquis autem etsi praeda hostium patuit, feriendi tamen immanitas refrenata est. *incursantibus autem in illa vastitate per urbem Gothicis, dum quidam potens virginem consecratam aetate profectam*

Hyd. c. 43.

in eis agere belli iure non liceret, sed ibi et ferendi refrenaretur immanitas et captivandi cupiditas coerceretur sicque post hoc votum aggredientes urbem quoscumque in locis Christi vel martyrum vel basilicis confugientes invenerunt, in vastatione urbis non miserunt, nec eruentis saevit in eis gladius commiserantibus hostibus, sed et qui extra loca martyrum erant et nomen Christi vel sanctorum nominabant, et ipsis simili misericordia hostilis furor peperit, sic evaserunt multa milia

Oros. 7, 39, 3 seq.

P sin., BNILAMOL)R dextra.

SIN.: 9 pro] post *P* 11 Italiam] it. urbem *P* 25 christi] *P*^b, sanctis *P*^a 26 basilicis
(coluit ut basilicis) *P* 29 qui *om.* *P*^a

DEXTR.: 3 stiligone *IL*, stilione *O* 4 locus *B*^a fame *bis* *M* est *om.* *BR* 5 consumptus *R*
7 aera *om.* *M* cccxlvi] cccxvii *O*, cccxvi *L*^m 78 honorii et arcadii honorii (*sic*) *A* 8 xii]
decimo *NO*, iiii *L*^m 8/9 radagaiso] *BNILARO*, radagaiso *ML* 10 quidem *om.* *N* sed] et *BR*
11 tantum *M* 12 a] in *M* 12 13 in vindictam] *ILAMOL*, ex recessione altera opinor, *om.* *BRN*
13 sanguinem *M*, sanguinum *A* 14 agit] gessit *A* 15 magnae eladis] igne eladis *L*^m, igne gladii *L*^s
sicque] sic *IL* 16 urbis *O* gentium *om.* *N* victricis *P* 16 17 gotiis *N* 17 easque *M*
19 tantum] tanti *N*, tam *R* (?) votum ante ea *N*, antea votum *IL* ut] *PA*, quod *BRNIMOL* 20 quicumque] quicum *O* inveniretur *AL* 21 in eis agere belli iure non liceret] *adsumpsi ex rec. altera*,
in vastationem urbis non mitterentur (*sic* [*O*]*L*, mitteretur *AM*, inciderentur *O* *AMOL*, non occiderentur *NH*²,
inviolatos securosque esse sinirent (sincerent esse *R*) *B*²*R* (*adhibito Orosio*), *om.* *B*¹*H*¹ 22 ingressi *N*, ad-
gressis *IL* 23 nos *IL* 24 liminem *M*^a, limin *M*^b 24 25 confugerunt *BO* 25 et *om.* *HM*
mart. loca *N*, locum mart. *IL*, loca (*seq. sp. vac.*) *M* 26 erant] era *N* 26 27 sanctorum *om.* *IL*
27 et ipsi *B*^a*NH*^a*O* 27 28 simili mis. *om.* in *sp. vac.* *M* 28 reliquis *IL* 29 praedae *A* hosti *O*
30 refrenata] reflecta *BR* 31 autem *om.* *R* 32 goti *N* quidem *O* 33 aetate] et aetatem *B*¹*H*¹,
et etate *B*²*L*^m proejectam] *N*. profectam *HO*, perfectam *B*^a*ML*^m*R*

CHRONICA II.

35

Romanorum, quibus Gothi propter Christum misericorditer pepererunt, unde et hucusque Romani, qui in regno Gothorum consistunt, adeo amplectuntur, *ut melius sit illis cum Gothis pauperes vivere quam inter Romanos potentes esse et grare iugum tributum portare.*

Oros. 7, 5
41, 7, 5

10

15

20

25

30

Gothi autem post tertium diem, quo

repperisset canique honeste admoneret, ut, si quid apud se auri argentique esset, proferret, illa fidei conscientia quod habuit protulit: cumque ille vasorum formam et pulchritudinem ex illa antiqua Romanorum opulentia miraretur, virgo ait: haec vasa mihi de sacrario Petri apostoli deposita sunt, praesume, si audes: ego sacra hosti dare non audeo. ille ad nomen apostoli magno pavore perterritus regi hoc per nuntium refert, qui confestim reportare omnia ad sacrarium beati Petri summa cum reverentia iussit, dicens cum Romanis gessisse bellum, non cum apostolis. Redit igitur virgo reverentissimis officiis honorata: redeunt et cum illa omnes qui ei se sociaverunt, super capita sua vasa illa aurea et argentea cum hymnis et canticis reportantes exercitus undique iussu regis ob defensionem armatorum custodiis, concurrunt undique ad voces canentium de latibus agmina Christianorum, concurrunt etiam et pagani atque admixti inter eos, dum Christianos esse se fingunt, etiam et ipsi calamitatis excidium evaserunt. Hac tempestate Gothi Placidiam Theodosi principis filiam, Arcadii et Honorii imperatorum sororem cum ingenti auro Romae capiunt adeptisque multis opibus Romanorum tertia die incensa eversaque in

5

10

15

20

25

30

17

18 cf. c. 19.

Oros. 7, 39, 15.

P sin., BENIAMO(L)R dextra.

SIN.: 7 graue. P

DEXTR.: 1 admoneret... ut B 3 ille O conscientia A: conscientia Orosius Ponavesch., constantia plerique libri Orosiani 4 cumque] cum N 45 uasarum O 6 epulentia M 7 uasa] NHAMOL cum Orosio, uasa quae BR mihi] christi M 8 petri] beati petri O, om. BR depositasunt] depositus M 89 praesume si audes] nunquid presumere audes L^m 9 sacra hosti] BRLL, sacra hostibus H, sacra hostia NO, sacram hostiam AM 10 ille] gothus (gothis M) ille AMOL, ille autem H 11 hoc] haec A 12 confestim] c. rex AMOL reportari NHAMOL 13 beati petri] beati (sancti petri MOL) per uirginem illam (om. N) NHAMOL, beati petri apostoli B²R, inc. B¹ 14 gessisse] BRN, gessisse se A, se gessisse H, iecisse O, gessi L^s, iessi L^m 15 apostolis] ap. dei AMOL reddit HO 17 reddeunt O 17, 18 ei se] eis se B^a, ei N, eam H 18 sociauerunt BR 20 exercit] BR, exercitus NHAMO, et exercitus L^m iussu B^a 21/22 custodiis] custodientes L 22 concurrunt... agmina christianorum om. NL^m 22 23 duces canentium M 23 24 christianorum (om. cum praec. N L^m) concurrunt etiam (om. NH) et p. a. a. inter eos dum] NHAMOL, paganorum qui (adhibito Orosio) B²R, om. B¹ 25 26 christianos] BR, sermos (serui N) christi NHAMOL 26 se esse AMOL 28 placidiam] O, placidia B, placidam NHAL^m, placidiam M 28 29 principis] pr. imperatoris AMO, imperatoris L^m 29 30 imperatoris N 30 auro] BR, auri argentique thesauro NHAMOL 31 capiunt] eam capiunt M, eam rapiunt O: deinde ins. anno ab urbe condita mclxiii irruptio urbis per alaricum facta est L adetisque M 32 tertia] sexta L^m (non L^s) insensa M

Roman ingressi sunt, nullo hoste cogente sponte discedunt.

partibus urbe discedunt, inde conscensis navibus cum ad Siciliam exiguo ab Italia freto divisam transire disponent. infesto mari periclitati multum exercitum perdidit. quibus tanta fuit gloria de Romanae urbis obtentu. ut in eius conparatione nihil se mali passos tempestate illa arbitrarentur. damna naufragii eventu victoriae compensantes. mors Alarici confestim secuta: vicensimo octavo regni anno defunctus Italia.

cf. c. 23.

(E. Oros. 7. 43-42.

Aera CCCCXLVIII anno imperii Honorii et Arcadii XVI (primo Theodosii minoris P) Alarico (mox ins. P) post captam urbem defuncto Athaulfus Gothis Italia regno praeficitur annis VI (VII P). iste quinto regni anno de Italia recedens Gallias adiit (succedit ad Gallias ibique P) Placidam Theodosii imperatoris filiam (filiam Theodosii principis, Arcadii et Honorii imperatorum sororem P), quam Romae Gothi ceperant (quae a Gothis Romae capta fuerat P), coniugem (uxorem P) sibi adsumpsit.

19

Hyd. c. 45.

Hyd. c. 57; cf. Oros. 7. 40-2.

nullo ex ea semine subsistente

in quo propheta Danihelis a quibusdam creditur esse completa, qui ait filiam regis austri coniugendam regi aquilonis. nullo tamen de germine eius subole subsistente.

20

20

qui dum a Constantio Romano patricio admoneretur, ut relictis Galliis Hispanias peteret, per quendam Gothum apud Barcionem inter familiares fabulas iugulatur.

sicut et idem in consequentibus propheta subicit dicens: nec stabit semen eius. nullus enim de utero illius extitit genitus, qui patris in regnum succederet. Athaulfus autem dum relictis Galliis Spanias peteret, a quodam suorum apud Barcionem inter familiares fabulas iugulatur.

25

25

Hyd. c. 60.

Aera CCCCLIII, anno imperii Honorii et Arcadii XXII (VII Theodosii 20

P sin., BNHAMO(L)R (fuit 31 in iugulatur) destra.

DEXTR.: 1 discedit O concessis O 2 post siciliam ins. post tantam victoriam L^m 3 fretu BNAMO post divisam (-sa M) ins. maior eorum pars simul cum Alarico rege et potentioribus ducibus L 34 disponent M 4 mare BRN periclitanti N 7 se om. BR 8 tempestatem O 9 euictu A 10 alarici R^a, alarico B 11 regni anno] N. AM, regni B¹, anno regni B² RO defuncto N italia] BNO, est it. H¹ M, est in it. AH² L, in it. est B 12 cccxlviij] BRNII, cccxlviij] AM, cccxliij] P, cccxliij] O. cccxliij] L^m annos P^a honorii et arcadii xvi] BRNII, hon. et arcadii xii L^m, anno primo theodosii minoris P, anno imperii honorii et arcadii xvii (primo O) et sexto (xxvi O) theodosii minoris AMO (v. p. 245) 13 alaricus p. e. n. defunctus R adulfus L^m gothis] PBRNIMO, gothus A, a gothis L 14 italia] PNM O, italiam B, ytaliam H, in italia A, in italie L^m in regno B² R proficitur B, perficitur O ui] septem PL regni anno] regno A secedens R 15 adiit] rediit AM placidam NL^m, placidamque H 17 caeparant B^a 19 quo] qua AML 20 completam N qui ait] NII, qui ut B, quia ut R, quia ait O, quibus ait AM: ut ait Hydatius 21 regis N 22 nullo] BRNO, nulla H. LML germine] genere H subole om. OL^m 24 in conseq.] in (om. A) sequentibus NH. LML, in subsequentibus O 25 subicit NHAMOL^m, subiungit L^a stabit] statuit N 26 illis gen. ext. M 27 regno AMO 28 athaulfus A. adulfus L^m 29 spanis O, spaniamiam R 30 barcionem A, barcionem BRH 33 ccccliii] ccccliii O, ccccl L^m, ccccl H honorii (honarii A) et arcadii xxii] honorii et theodosii sexto L^m

minoris *P*) post Athaulfum Gothis Sigericus princeps electus est. qui dum ad pacem cum Romanis esset promptissimus, mox a suis est interfectus. Oros. 7, 43, 9.

Aera et anno quo supra Vallia Sigerico (*om. P*) succedens tribus annis 'reg- 21 Oros. 7, 43, 10.
num tenuit' (regnavit *P*) belli causa princeps a Gothis effectus, sed ad pacem divina
5 providentia ordinatus. mox enim regnare coepit, foedus cum imperatore Honorio
10 pepigit. Placidium sororem eius, 'quae a Gothis Romae capta fuerat, ei' (*om. P*)
honorifice reddidit Oros. 7, 43, 12.

10 promittens imperatori propter rem
publicam omne certamen implendum.
10 itaque ad Spanias per Constantium
patricium evocatus

Romani (quoque *ins. P*) nominis causa (intra Hispanias *ins. P*) caedes magnas 22 Hyd. c. 63.
barbaris intulit: Wandalos Silingos in Baetica omnes bello extinxit: Alanos, qui
Wandalis et Sueris potentabantur, adeo cecidit, ut extincto Atace rege ipsorum
15 pauci qui superfuerant oblito regni nomine Gauderici regis Wandalorum, qui in
Gallicia resederant, se regimini (patrocinio *P*) subiugarent. Hyd. c. 67, 68.

Isti sunt Wandali, qui postea Sue-
vorum obsidione relicta ad Baeticam
transierunt captaque Hispali Africam
20 migraverunt.

'Confecto igitur Valliu' (*N*, autem confecto *P*) bello Spaniae, dum instructa 21 Oros. 7, 43, 11.
navali acie Africam transire moliretur (disponeret *P*) in freto Gaditani maris ei
gravissimae tempestatis effractus (vi tempestatis interceptus *P*).

25 memor etiam illius sub Alarico naufragii Oros. 7, 43, 12.
25 omisso navigationis periculo Gallias
repetit

Hispaniam redire coactus est: qui deinde
per Constantium Romanum patricium
ad Gallias revocatur Hyd. c. 69 cf. 60.

30 'data ei ab imperatore' (data ab eo Gothis *P*) ob meritum victoriae (ad habitan- Hyd. l. c.; Prosp.
dum *ins. P*) secunda Aquitania cum quibusdam civitatibus confiniam provinciarum
usque ad oceanum. a. 419.

P *sin.*, BNHAM(O)L. *de*tra.

DEXTR.: 1 post obitum athaulphi (adaulfi *L*) .AML. gothis] a gotthis *L*. siericus *M*, siericus .I, segeriens *N*. ante qui *ins.* tribus annis *L*. 2 a] ad *B*. interf. est *N*. 3 aera et anno quo supra] era
celestium anno imperii honorii et theodosii nono *L*^m. uallia] *P* *semper*, *B* *semper*, uallia *H* *semper*, *A* *semper*.
M *semper*, uallia *vel* uallia *N*, uallia *O* *semper*. sierico .AM. tribus] sex *L*. 4 pace *N*. 5 enim] *BO*.
enim ut *P* *NHL*. enim cum .AM^o? 6 placidam *NHL*^m. romae *om.* *NH*. ei] et *N*. 7 reddidit] rediit *N*.
9 omnem *BN*. certamen] eternum *M*. implendas *B*. 10 constantium *M*. 11 patricium *om.* *B*. 12 romani
nominis] romani meri is *M*, romanis *B*. magna *N*. 13 barbaris] crudelibus populis *L*. silinguos *M*,
silinguites *H*¹, silingutes *H*². omnes] omne *N*, omnes homines *P*^b. 14 wandalos *N*, wandalis *P*^a. suesis .I
potentabatur *M*. cecidit] *B*. cesit .AM. cessit *NO*, trucidavit *L*, *om. P* (*in sp. ruc. 6 litt.*) *H*. ut *om.* *O*
athace .I, atace *P*: Athace Hyplatus ips. rege *H*. 15 superfuerunt *BAH*. oblito] obliti *NHLM*.
abolito Hyplatus regi mic *M*. gauderico regi *Ab*. gauderia reg *M*. wandalorum *M*. 16 gallicia *NL*,
gallicia *H*, gallicias *M*, gallicia .I^a, gallicia *B* (*semper*) .I^b, gallia *P*, gallias *O*, gallis *L*^m. resederant] *P*.
residerant *BNH*^b*MO*. residerant .I^a, resederat *HL*. Hyplatus regimini] regi nomine *M*, regni nomine .I
subiugaret *M*. 21 confecto ig.] confectoque .I, confecto sed qui *M*. dum instructa] deuteretur *M*.
22 nau. ac. afr. (ad afr. *L*) *om.* *M*. moliretur] disponeret *POL*. fretu *N.I*. fretum *PBHMOL*^m. gadita i
mas *M*. 22 23 ni gravissimae tempestatis] *ML*^s, ni tempestatis (*om.* grau.) *POL*^m, ni gravissima tempestate
BN, ni gravissima tempestatis *H*, in gravissime tempestatis .I. 23 effractus] effectus *M*, interceptus *POL*^m.
24 memor] minor *M*. nauiganis perilo *M*. 25 gallias (gallia *NM*, gallias galliam .I) 25 repetit] *BN*,
relictis hispaniis g. rep. *AMOL*, g. rep. relictis yspaniis *H*. 30 data] dataque est *L*, datur *M*. merito *B*
victori *N*, uictrice *M*. 31 quibusdam] quibusde *M*. 31 32 usque ad oc. cum qu. c. e. prou. *P*.

<p>Aera CCCCLVII, anno imperii Honorii et Arcadii XXI, (nono Theodosii minoris P) Vallia rege defuncto Theoderidus succedit in regnum' (Theodoridus post Valliam regnat P) annis XXXIII. qui regno Aquitainico non contentus pacis Romanae foedus recusat exercitum movet</p>	<p>23 Hyd. c. 70 Prosop. a. 436. 5 plerumque municipia Romanorum vicinis scilicet suis occupat</p>
<p>Arcilas nobilissimum Galliarum oppidum multa vi obsessum oppugnat (obsidet P), a cuius obsidione imminente virtute Actii Romanae militiae ducis non impunitus (remotus P) abscedit. Remoto igitur Valentiniani imperatoris iussu a potestate militari Actio' (extincto autem a Valentiniano imperatore Actio P) dum Theoderidus Narbonensi urbi (Narbonae P) diutina obsidione ac fame (om. P) esset infestus, rursus a Litorio Romanae militiae duce Hunis auxiliantibus effugatur. Litorius autem dum primum res prosperas adversus Gothos gessisset, de novo daemorum signis haruspicumque responsis' (responsis daemorum P) deceptus</p>	<p>24 Prosop. a. 432. Prosop. a. 436. Prosop. a. 439. 15 bellum cum Gothis imprudenter iniit amissoque Romano exercitu miserabiliter superatus interiit, fecitque intellegi, quantum illa, quae cum eodem perit, multitudo prodesse potuerit, si fide potius quam fallacibus daemorum ostentis uti maluisset. Pace deinde Theoderidus cum Romanis iniit de novo adversus Hunos Galliarum provincias suera depopulatione vastantes atque urbes plurimas everteutes in campis Catalaunicis auxiliante Actio duce Romano aperto Marte confligit ibique procliando victor occubuit. Gothi autem dimicante Thurismundo Theoderedi regis filio adeo for-</p>
<p>15 in bello a Gothis amisso exercitu miserabiliter superatur et qui antea hostium milibus caesis feliciter vicerat, dum fallacia daemorum oracula quaerit, ignobiliter victus interiit.</p> <p>20 Theodoridus autem sumpto contra Hunos proelio in campis Catalaunicis superatus occubuit.</p>	<p>25 Hyd. c. 150. 25 quam fallacibus daemorum ostentis uti maluisset. Pace deinde Theoderidus cum Romanis iniit de novo adversus Hunos Galliarum provincias suera depopulatione vastantes atque urbes plurimas everteutes in campis Catalaunicis auxiliante Actio duce Romano aperto Marte confligit ibique procliando victor occubuit. Gothi autem dimicante Thurismundo Theoderedi regis filio adeo for-</p>
<p>25 Gothi autem dimicante Thurismundo Theodoridi regis filio adeo extitere victores.</p>	<p>Caesariang. a. 450.</p>

P sin., BNHAMO(L) dextro.

DEXTR.: 1 cccclvii] cccclxviii M, cccclxiii L anno i. honorii et arcadii xxii] BNH, theodosii minoris (om. rel.) P, a. i. nono (requiritur decimo) theodosii (thodosii A) minoris AMO, a. i. th. minoris secundo L^m 2 theoderid- B (ter. scilicet 25 bis et 30, thoderid- hic, tenderid- 24), theodered- N semper; thendered- plerumque (thendored- c. 25, teundered- c. 30) A; theundered- O semper; theodorid- P semper; teundered- (sic 25, 29, theunderid- hic, theunderid- 25) H; theundered- rel theodorid- M successit AM 3 regno NHO annis] ante A xxxiii] xx tribus PL^m contemptus PH 5 plerumque] AMO cum Prospero, et plerumque L, om. BNH 7 arcilas] PBM et sic Prosperi libri multi, arcillas O, aureilas N, H, aurtilas L^m, arelate [O] nobilissimum] nobilissimum B, nirim O³, ualidum O² opp. gall. P multa ui] multa B, diu L^m obsesso B S a] ad O obsidionem M imminente] immerito M aetii] O², accii M, aethii P, etii BH, ethii N, aetie A, hii O³ dicis B^a 9 post abscedit ius. sed amissa parte suorum abscedere bello coactus est L iussu a] iussu sua B potestate] poste N 10 actio] actiam O teundericus H 10/11 narbonense B, narbonensi A, narnonensi N, om. H 11 urbe BHA diuina A^a, diurna A^b infestus] insertus P, infectus H 12 a litorio] a theudo a litorio P due. rom. mil. P nmnis B, ngnis HAMO, ngnis N et sic deinceps 13 primum] in primis H prosperas] proprias N gessisset . . . cum gothis om. M 14 aruspicumque A, auruspicumque O exercito B 16, 17 mirabiliter H 17 superatus] superiit O 18 19 perit . . . potius om. H 19 prodesse] prodente M poterit N, protuuit M fidem B fallatibus B 21 uti om. M pace] pacem BNH, extinero igitur litorio pace AM, parant bella ext. ig. lit. L^m, pace hic, ext. igitur litorio thenderedus mox ante galliarum O deinde M 22 iniit om. N 24 uastans L 25 evertens L catalaunicis A, chatalaunicis P, cathalaucis M 26 actio] acceo A aperte M 27 marte] mare BN, mater M confligit . . . regis filio] cum regis filio (om. rel.) L^m, habet omissa L^s confligit] confligit gens exuperant O 28 gothi] genti B 28 29 turismund-] B (30) HAMO, turismundo P (hic) N, turismund- P (30)

ut Attila rex Hunorum proelio victus
metu insequentis exercitus nusquam
comparuisse dicatur.

titer congressi sunt, ut inter primum
proelium et postremum trecenta ferme
milia hominum prostrarentur. Multa 26 Hyd. c. 149. 151.
eodem tempore caeli et terrae signa
processerunt, quorum prodigiis tam eru-
dele bellum significaretur. nam adsidiis
terrae motibus factis a parte orientis
hinc fuscata est. a solis occasu stella
cometes apparuit atque ingenti magni-
tudine aliquamdiu fulsit. ab aquilonis
plaga caelum rubens sicut ignis aut
sanguis effectus est permixtis per
igneum ruborem lineis clarioribus in
specie hastarum rutilantium deformatis.
nec mirum, ut tam ingenti caesorum
strage dirivitus tam multa signorum
demonstraretur ostensio. Huius autem 27 Hyd. c. 153.
usque ad internicionem paene caesi
cum rege suo Attila relictis Gallis
Italiam fugiunt aliquantis civitatibus
inruptis. qui et ibi partim fame, partim
caelestibus plagis percussi interierunt.
misso insuper a Marciano imperatore
exercitu forti plaga caduntur affectique
nimum sceleris proprius repetunt, ad
quas rex eorum Attila, mox ut remeavit,
occubuit. statimque inter filios eius de 28 Prosp. a. 453.
obtinendo regno magna sunt exorta cer-
tamina. atque ita Huni, qui tot cladibus
antea deminuti fuerant, rursus mutuis
sese gladiis conciderunt. in quibus
mirum illud est, ut, dum omne proelium
detrimentum habeat populorum, isti

P. sin., BNHAMO(L) dextra.

SIN.: 3 comparuisse *P*

DEXTR.: 1 congressis sunt *M* inter priorem (priore *OL*^m) proelium *BMOL*^m, inter primum proe-
lium *A*, in priore praelio *NH* 2 et postremo *H* ferme] fremere *B*, fere *NIMO* 3 hominum] h. in
eo certamine *AMOL* postrarentur *BL*^m, prostraretur *M* 5 processerunt] *NHAMOL*^m cum *Hydatio*,
precesserunt *B* prodigiis *B*, signis et prodigiis *L*^m 6 significatur *N* asidiis *M* 7 terrae
om. *H* montibus *B*^a 8 ante fuscata *ins.* contra naturalem eclipsium *L* occasum *NO* 9 cometas
A^a, comitis *B* post ingenti *ins.* et insolita *L* 12 sanguinis *N* effectus] *BNML*, effectum *H*, *A*^b,
effectus *A*^a, effusus *O* est om. *B* permittis *B* 13 ignium *H* 14 speciem *L* hastarum]
hastare *A*, staurum *O*, astrorum *H*, hastor *M* rutilatum] *M* formatis *L*^m 15 nec] et *N* nimum] *M*
ut] ut *A*^a, in *O*, om. *N* in ingenti *B*, ingens *L* 15/16 caesorum strage] strage occisorum vel
multitudine cadaverum *H*, strage multitudinem occisorum vel cadaverum *N*, cesorum strades *L*^m 17 osten-
sione *L* huius] *A*^a 18 usque om. *H* penes *M* 19 atila *B* semper *N* semper, athila *A*
semper, athilia et sic fere postea *M* post rege suo (attila om.) *ins.* illi autem qui evaserunt *L*^m galli *M*
20 italiam (-lia *B*) fugiunt (perugiunt *M*) aliquantis (-tibus *M*) civ. inruptis (interruptis *B*, insumptis *H*)
om. *A* 21 et om. *H* ibi partim (-tem *B*) in parenti *M* partum *M* 22 interierunt om. *BN*
23 *ins.* misso *H*, amisso *ins.* *O* a om. *NO* 24 cedentur *O* effectique *O*, affecti *M* 25 post
nimum *ins.* ac diminuti *AMO*, antea diminuti *L*^m 27 post occubuit *ins.* post eius obitum Hunorum (ngnorum
M, + norum *A*^a) gens proprio se insuper (in *M*) excidio devastavit *AMOL* 29 huius] uni *B*, + ni *A*^a qui]
quid *B* cladibus] laudibus *B* 30 rursus *HA* 31 sese] se *BH* 32 illud mirum (miserum *A*) *AMOL*

vice versa cadendo proficiant: sed proinde, quia in disciplina fidelium positi sunt, sicut populus gentis Persarum. Virga enim furoris dei sunt 29 et, quotiens indignatio eius adversus fideles procedit, per eos flagellantur, ut eorum afflictionibus emendati a saeculi cupiditate et peccato semet ipsos coerceant et caelestis regni hereditatem 10 possideant. adeo autem haec gens horrida est, ut, cum famem in bello fuerit passa, venam tangat equi et sic excludat hausto sanguine famem.

Aera CCCCXC, anno primo imperii Marciani Turismundus filius Theoderici 30 Hyd. c. 152
 15 'provehitur ad regnum' (regnavit P) anno uno, qui postquam de Hunis triumphavit

dum ipsis regni sui exordiis feralis ac noxius hostilia inspiraret (om. P) et multa 31 Hyd. c. 156.
 ageret insolentius, a Theoderico et Frigidarico est fratribus interfectus.

Aera CCCCXCI, anno II imperii Marciani Theodericus post fraternam necem 31 Hyd. c. 173.
 20 in regnum succedens imperavit annis XIII. qui pro eo, quod imperatori Avito sumendi imperialis fastigii cum Gallis auxilium praebuisset, 'ab Aquitania in Spanias' (Hispanias P) cum ingenti 'multitudine exercitus' (exercitu P) et cum licentia eiusdem Ariti imperatoris ingreditur. cui cum magna copia rex Suvorum Reccarius 25
 occurrens duodecimo Asturicensis urbis miliario apud fluvium, qui Urbicus appellatur, inito mox certamine superatus est caesis suorum agminibus, aliquantis captis plurimisque fugatis. ipse postremum rex telo sauciatus fugit.

Theoderico autem cum exercitu ad civitatem Braccarensem per- 32 Hyd. c. 174.
 tendente die dominico etsi incruenta, tamen satis lamentabilis eiusdem deceptio civitatis et Romanorum magna captivitas fuit.

P sin., BNHAMO(L) dextra.

SIN.: 29 lamentabiles P^a

DEXTR.: 1 profiant M, proficere videntur L^m 2 proinde] pr. est L quia] quod H 3 populi L
 gentis] ex gentis N 4 dei om. H 5 quotiens] multoties cum L eius om. NO 6 procedet
 N. AMO per eos om. N flagellantur N 7 8 saeculi] saec M 9 et] et de B regni] reg. B¹
 hereditate BNO 10 possideat M 11 fame O 12 fuerit] fuit O sic] si B^a 13 excludat O,
 excludet B, excludit M sanguine N fame B 14 ccccx] cccclx HAO, cccclxxxvii L mare. imp.
 primo P, imperii vigesimo quinto Theodosii L turismundus M post theoderici ins. post decessum patris L
 15 anno uno] annis tribus L^m 17 ipsis] in ipsis NHAMOL regni sui] regnis nix B noxiis O, noxii L
 et multa] NHAO, multaque B, multa P 18 theoderic- plerumque, theuderic- bis, tenderic- bis, theoderic-
 semel, sed corr. P; theoderic- series, teoderic- bis, teuderic- ter, teoderic- semel (p. 282, 21), taderic- semel
 (p. 282, 6) B; teoderic- N semper, theoderic- vel teoderic- H, theuderic- A semper O semper et frigidarico
 (sic AL, frigidarico M, frigidarico B, frigidario H, frigidario O) om. N est fratribus (fratre N) interfectus]
 PBN, est fr. occisus M, est a fr. occisus O, fr. occisus est A, fr. est occisus HL 19 ecce (quadragen-
 tesima B) xci] cccclxi AOL, cccclxe L^m ii imp. m.] u mare. imp. P 20 succedens] succed ** A¹,
 succedit et A² imperat BN xiiii L^m abito PN, habitu AM, hanito H 21 spaniis NO, yspaniis H,
 ispaniis M 22 exercitu O licentia] ingen licentia P 23 abiti N, habiti AM, habita O¹ ante ingreditur
 (post ingr. L) ins. anno regni quinto HL copia om. N reccarius P semper B semper, reccarius N semper,
 reccarius H, recciar- vel recciar- O, recciararius A semper M semper, riccarius L^m 24 occurres M asturi-
 censis] P, asturigenensis B, ab asturicensis N, astoricensis OL^m, austuricensis H. AM 25 suorum] BNP²,
 bis P¹, suenorum HAMOL captis om. B 26 postremo NHAMO tela M saucius BHAMOL
 fugiit PBAML 26 27 post fugit ins. Theoderico autem cum exercitu suo ad civitatem Braccarensem
 (braccarensem H) pretendente (protendente H, tendente L) etsi incruenta (non cruenta L) fit tamen satis
 lamentabilis (labilis O) eiusdem deceptio (om. H) civitatis et Romanorum captivitas magna (magna r. capt. H.
 rom. magna capt. eo quod in capte gotis se tradiderunt L) Reccarius vero HOL^m (non L^s) ex textu altero

- Reccarius vero ad locum Portuale profugus regi Theodorico captus adducitur.* praesidioque suorum carens ad locum Portuale capitur regique Theuderico vivus offertur. Hyd. c. 175.
- Quo perempto multis (ceteri[s] P) qui de priore certamine superfuerant sese tradentibus, aliquantibus nihilominus trucidatis (interfectis P) regnum paene destructum est finitumque (et finitum P) Suevorum. reliqui autem (om. P) Sueri qui remanserant in extrema parte Galliciae Massilae filium nomine Masdrum sibi regem constituunt regnumque reparatur Suevorum. 'occiso Reccario' (om. P) Theudericus (autem ins. P) de Gallicia ad Lusitaniam victor succedens dum Emeritensem urbem depraedare moliretur* 10 *beatissimae Eulaliae martyris terretur ostentis, mox adversis sibi manibus territus de Emeritu egressus Gallias repetit et partem exercitus cum suis ducibus iterum ad campos Galliciae dirigit, qui caesa Asturicensi regione rursus revertuntur ad Gallias.* 15
- Nec mora Gothicus exercitus ducem Ceurila a Theodorico ad Hispanias missus succedit ad Baeticam, post quem sequenti anno Sumericus cum alia parte exercitus dirigitur et Ceurilas revocatur ad Gallias.* 20
- pars autem Gothici exercitus a Sumerico et Nepotiano ducibus ad Galliciam directa Sueros apud Lucaniam depraedatur.* 25
- In Gallias autem Agrippinus comes et civis Aegilio comiti Romano amicus ad Gothorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theuderico, post aliquot legati a Romismundo Masdrae filio rege Suevorum missi ad Theudericum venerunt pacem amicitiamque poscentes, similiter Theudericus ad Romismundum remittit cum armorum* 30
- sanetae martyris Eulaliae ostentis perterretur: cum omni protinus exercitu discedit et Gallias repetit. Hyd. c. 181.
- Hyd. c. 182.
- Hyd. c. 186.
- Mox deinde partem unam exercitus duce Ceurila ad Baeticam provinciam mittit Hyd. c. 192.
- Hyd. c. 193.
- partem aliam Sumerico et Nepotiano ducibus ad Galliciam dirigit, qui Suevos apud *Lucum* saeva depraedatione vastaverunt. Hyd. c. 201.
- Hyd. c. 217.
- Hyd. c. 226.

P sin., BNHAMOL deetra.

SIN.: 2 profugus] *Hydatius*, profectus *P* 6 suavorum post regnum *P* 14 partem] partem gallicie *P*^a 20 succedens *P*^a 22 exercitus] pexercitus *P*

DENTR.: 1 praesidioque] auxilio praesidioque *HL* suorum] suavorum *HAM* 2 portuale] *HO*, portuale *P*, portugale *NML*^m, portalem *B*, portugallum [O], portuale *H* captus *M* 3 ceteri *P* qui] que *O* priori *PBHM* 5 trucidatus *N* paene] pro maiori parte *L* 6 post suavorum *ins.* regnum *AMO*, bellum *N*, dominum *L*^m reliqui autem sueni . . . 8 suavorum *om. B* 7 parte *om. P* galliciae *A* semper, *M* semper, galliciae *O*, galletiae *H* masile *MO*, mascile *A*, massille *L*^m nomine] mie *M* masdrum] *NHMO*, masdra *L*^m, masdrum *P*, maldram *A* cum *Hydatio*, deficit *B* 8 regnumque] regnum *P*^a, et in parte regnum *L* 9 de (a *H*, *om. B*) gallicia ad lusitaniam victor succedens] sic libri, item *epit. Oretensis (Ab)*: sicque per lusitaniam gallias repetit, contra *Oret. (Emil.)* interpolavit sic: bracaram cepit indeque per lus. gall. repetit succedens *N* emeritensem *B* 11 12 perteritur *B*, perterritis *ANOL* 13 et *om. B* 18 exercitu *N* mox deinde (deig *M*) p. n. e. duce ceurila (ceumila *A*, ceula *M*, cotila *L*^m) ad b. p. mittit (mitt. prot. *H*) *om. B* 24 partem] patrem *B* alteram *H* sumerico] subneroco *M*, sunt genirico *O*, cum sigerico *L*^m 25 qui] quae *O* 26 Incum] *NHML*, *lm B*, isicum *O* saena depr.] sena depr. *M*, seu ad predationem *B* 26 27 nasta nastanerunt *B*, nastarunt *A* 28 agrippinus *PBN.A*, agrippinus *H*, agrippus *L*, agripurus *M* cinis] *P*^a, ciues *BNAO*, cocius *P*^a, cinies *M* egidi *A*, excidio *N* comiti *om. B* 29 ut] a *B* meretur *P*^a *M* post aliquot . . . 30 theudericum *om. B* aliquot] aliquot tempus *HL* 30 romismundo] rimismundo *A*, rimimundum *N*, risimodo rege *P*, risimundo *H*, risimnde *M*, risimundo *O*, arismundo *L*^m, deficit *B* masdrae filio] *PNHAMOL*, deficit *B* amicitiamque *B* ad romismundum] *NO*, ad risimundum *H*, ad risimundum *A*, ad arismundum *L*^m, ad arismimundum *M*, ad pimismundum *B*, a risimimundo *P* 31 remittit] mittit *N*

adfectione vel munerum, directu etiam et coniuge quum haberet. Sallanem quoque legatum denno Theudericus mittit ad Remismundum: qui reversus ad Gallias Theudericum ab Eurico fratre suo reperit interfectum.

Hyd. c. 237.

Aera DIII, anno imperii Leonis VIII Euricus pari scelere, quo frater, successit in regnum annis XVII (XVIII P). in quo honore proceres et crimine statim legatos ad Leonem imperatorem dirigit

Hyd. c. 238.

bello desaevit partesque Lusitaniae nee mora partes Lusitaniae magno impetu depraedatur

Hyd. c. 241

qui post captam Pampilonam Caesar-Augustam invadit totamque Hispaniam misso exercitu capit superioremque Spaniam in potestatem suam mittit.

Tarraconensis etiam provinciae (om. P) nobilitatem, quae ei repugnauerat, exercitus inruptione evertit (peremit P). in Gallias autem regressus Arelatum urbes et Massilium bellando optinuit (A. et M. urbes capit P) suoque regno utramque adiecit (subiecit P). Iste quodam die congregatis in conloquio Gothis telis, quae omnes habebant in manibus, a parte ferri 'cel acie' (om. P) alia viridi, alia roseo, alia croceo, alia nigro (om. P) colore naturalem ferri speciem aliquantulum non habuisse mutatum comperit. sub hoc rege Gothi legum instituta scriptis habere coeperunt. nam antea tantum moribus et consuetudine tenebantur. obiit Arelato Euricus morte propria defunctus.

Caesar-August. a. 473.

Hyd. c. 243.

Aera DXXI (DXXII P), anno X (XI P) imperii Zenonis Eurico mortuo Alaricus filius eius apud Tolosensem urbem princeps Gothorum constituitur (efficitur P) regnans (eosque rexit P) ann. XXIII.

Caesar-August. a. 485.

qui cum a pueritia vitam in otio et adversus quem Fludicus Francorum

P sin., BNHAMO(L) dextra.

SIN.: 9 capta pampilonia P 24 cum om. P (habet Par. 6815)

DEXTR.: 1 adfectione] electione L vel munerum] BNHAMOL cum Hydatio, munera P et om. NAM coniugem BO sallanem B 2 legati B ad remismundum] NAO cum Hydatio, ad risimundum B, ad risimundum H, ad arismundum M, ad arismundum P, ad arismundum L qui] qua B galliam M 3 eurico] urico B fratre suo om. H 4 diiii] quingesima quarta B, deceiuii P, duii N, duiii L euridicus P^a, euridico P^a pari (pani B) scelere (scellare M) quo (quod BO) frater (fratre N)] mortuo fratre pariter celere et honore L 5 profectus BNHIO, praefectus L, perfectus M 6 post legatos ins. pro amicitia L diligit M 7 parte B impeto B^a 8 post depraedatur (depraedantur M) ins. exercitum inde alium mittit qui captam AM similiterque L sequentia pessumdans 9 pampilonam NHO, pampilonam B, papiloniam A, pampiloniam M cesaragustam BNO 10 exercito B^a superiorem atque B, superiorem quoque M 11 potestate sua B 12 tarraconensis] HO, tarraconensis M, tarraconensis A, taragoneus B, terragoneus N, terraconensis P etiam] et M nobilitatem] civitates L ei repugnauerant AL, expugnauerat M 1213 exercitus (valida L) irr. enertit om. N 13 regressus] reuersus H, om. M arelatorum O urbem H 14 maxiliam B, marsiliam HL suoque] sicque M utraque O, utramque N, utrumque B, utrasque H, utriusque M 15 adiecit] ad in eo M iste (is H) quodam die . . . colore] ab isto q. d. c. in c. g. telam omnibus habentibus in manibus apernerunt colorum acies alie virides alie roseae alie croceae alie nigro colore L 16 hab. om. PN ferri] fessi M viridia NAMO, viridiam B roseu B 17 grocen B^a, groceo B^b colore] PNMO, coree B, colore inssit cita A (damnum passus hoc loco) naturali M ferri] ferre B, fem M speciem] specie M, sp. fertur A, sp. nisa sunt H non om. NHAML 18 mutatum ante naturalem P comperit P, om. BNHAMO hoc] haec AM legum instituta (instituta B, instuta M)] libri, legem catholicam epist. Oret. (Emil., non Alb.): unde post rege ins. acceperunt legem catholicam goti et N scriptis] in scr. O 19 nam . . . tenebantur om. P^a nam om. B antea] ante ea N, ante O tantum] tamquam M consuetudinem B, consuetudinibus L arelatu P, arelate M 20 euricus] e. rex AMOL defunctus] NHO, die defunctus B, diem functus AM, functus P 21 aera om. A x] xi P, octavo L, om. N cenonis H alarico M 22 ei. fil. O apud] apud ba P^a talosense B, tholesensem AO, tolosanam L, tolouensem H princeps om. A 24 fludicus] BH, fludinus N, fludiuius A, fludiuns O, fludnidus L, fludinus M, eludiudus Oret. (Alb.), fludullus Oret. (Emil.)

convivio peregrisset, tandem provocatus
a Francis in regione Pictavensis urbis
proelio inito extinguitur eoque inter-
fecto regnum Tolosanum occupantibus
Francis destruitur.

princeps Galliae regnum affectans Bur-
gundionibus sibi auxiliantibus, bellum
movit fuisque Gothorum copiis ipsum
postremum regem apud Pictavis supe-
ratum interfecit.

Theudericus autem Italiae rex dum
interitum generi conperisset, confestim
ab Italia proficiscitur, Francos proterit,
partem regni, quam manus hostium
occupaverat, recepit Gothorumque iuri
restituit.

Aera DXLIII (DXLV *P*), anno XVII imperii Anastasii *Gisaleicus superioris* 37
regis filius ex concubina creatus (om. P) Narbona princeps efficitur regnans (et
regnavit *P*) annis quattuor, sicut genere vilissimus, ita infelicitate et ignavia sum-
mus. denique dum eadem civitas a Gundebado Burgundionum rege direpta fuisset,
iste cum multo sui dedecore et cum magna suorum clade apud Barcinonam se
contulit. *ibi moratus*, quousque etiam (*om. P*) regni fascibus a Theudericis *fugae*
ignominia privaretur. *Inde profectus ad Africam* Wandalorum suffragium poscit, 38
quo in regnum posset restitui, qui dum non impetrasset auxilium, *mor de Africa*
rediens ob metum Theudericis (*regis ins. P*) *Aquitaniam petiit ibique* (*ibi P*) *anno*
uno delitescens Spaniam revertitur atque (reversus *P*) *ab Ebbane Theudericis*
regis duce duodecimo a Barcinona urbe miliario commisso proelio (superatus *ins. P*)
in fugam vertitur captusque trans fluvium Druentium Galliarum interiit (occi-
ditur *P*).

Caesaraugust.
a. 510

Caesaraugust.
a. 519.

Caesaraugust.
a. 513.

et sique prius honorem, postea vitam
amisit.

Aera DXLV anno XXVI Anastasii

Aera DXLVIII, anno XXI imperii 39

P *sin.*, *BNIHAMO(L)* *dextra*.

SIX.: 3 extinguitur (*sic*) *P* 27 ante era dxlvii habet, sed deleta c. 45, 46, scilicet verba era dxlviii
omit, in dxlvii) anastasio imperatoris extincto teudiselo ad arripuit *P*

DEXTR.: 1 2 burgundionibus *B* 2 post sibi *ins.* et quibusdam gotis *L* 3 morit] *BH*,
mouet *NAMOL* fuisque] fuisque *M*, cesisque *L* 4 postremo *NHAMO* regem *bis* *M* pietatis *B*,
pitatis *M* 5 interfecit *NL* post autem *ins.* qui et ualemur *L* post rex *ins.* qui et ipse gotus erat *L*
7 generis *BML* 8 post italia *ins.* cum exercitu gotorum *L* prosternit *HL*, perēit (*sic*) *M* 9 magnus *O*
hostica *L* 10 recipit *AM* gothorumque] gothorum *AML* 10, 11 iuri (iure *BO*, iussis *H*) restituit]
iuris (uiris *M*) constituit *AM* post restituit *ins.* Fulgencius Ruspensis episcopus floruit *L* 12 era dxlviii]
NHA, dxlv *P*, dxlviii *OL*, dlviii *M*, *om. B* xlii] tertio decimo *L* gisaleicus] *hic* *B* et *sic* *hic* et c. 39 *AM*,
iesaleico c. 39 *B*, geselicus *hic* et c. 39 *P*, gesalecus utroque loco *N*, gesalayco c. 39, *hic* gesleycus *H*, gesa-
leico c. 39, *hic* guisaleicus *O*, gisalaicus *Oret.* (*Alb.*) superiori *B*, Eurici *L* 13 ex conc. fil. *P* narbona]
BNIHAMO, narbonae *P* 14 regnavit *H* annos] aut *M* quattuor] iii *A* infelicitatem *O*, et in-
felicitate *H* 14, 15 summus] miserimus *L* 15 dum *om. N* gundebado] *A*, gundeuado *NHO*, gunde-
fado *B*, gundibado *Oret.* (*Emil.*), gundebaldo *P*, gundebardo *M*, gundibaldo *Oret.* (*Alb.*) burgundionis *H*
directa *O* 16 iste] et se *N* multos *B*, multi *P* barcinonam] *HMO*, barcinonam *N*, barcinoniam *A*,
barcilona *B*, barcilonam *Pa* 17 ibique *HAM* moratur *NO*, est moraturus *H* etiam] et *A* regni
om. H fastibus *B*, faxibus *N*, fastigio *L* post theudericis *ins.* italiae rege *L* 17 18 fugae ignominio
NHO, fuga ignominiose *L* 18 ante priuaretur *deletit* pelleretur *miniator* in *P* proectus *AM* wanda-
lorum *BN* suffragia *B* possit *M* 19 quo] quod *BO* possit *BH*, posse *O* non *om. OL*
impetras *A* 20 metu *BNO*, meritum *M* post regis *ins.* duce duo *Pa* 21 hisp.] in ysp. *H*
ab ebbane] *PE*, a bibane *H*, ab odone *Par.* 6815, a *AL*, *om. NMO* 22 duce] filio *H* barcinona *N*
urbem *BO* miliaria *A* post proelio *ins.* superatus *PAMOL* 23 flumen *BNO* druencium *M*,
druentium *O*, durientium *H* interiit *M* 27 dxlviii] dxlvii *H*, dxlviii *N*, dxlviii *O*, dxlviii *L* xxi]
nicesimo *B*, decimo septimo *L*

imperatoris Theodericus iunior dum
iam pridem, a Thracia et Pannonia
veniens, fugato Arnulfo rege Ostro-
gothorum, regnasset in Italia annis X
5 et octo,

Anastasio Theudericus iunior, cum iam
dudum consul et rex a Zenone impera-
tore Romae creatus fuisset peremptoque
Odoacar rege Ostrogothorum atque
5 devicto fratre eius Onulfo et trans
confinia Danuvii effugato XVIII annis
Italia victor regnasset.

rursus extincto (expulso *P*) Gisaleico rege Gothorum (rege Guisigothorum Gese-
lico *P*) *Spaniae regnum XV annis obtinuit* (regnavit in Hispania annis XV *P*)
10 sicque prius Italo regno potitus postea 10
Hispaniam rexit

quod (quam *P*) superstes 'Amalarico nepoti suo' (eiusdem A. n. *P*) reliquit. inde
Italiam repetens aliquamdiu omni cum prosperitate regnavit 'per quem etiam'
(per hunc *P*) urbis Romae dignitas non parva est restituta: muros namque (enim *P*)
15 eius iste redintegavit, 'cuius rei gratia' (ob quam causam *P*) a senatu inauratam
statuam meruit.

Aera DLXIII, anno imperii Iustiniani I regresso Italiam Theuderico (de- 40
functo Theuderico *P*) *Amalaricus nepos eius annis V regnavit. qui cum ab Hilde-*
berto Francorum rege 'apud Narbonam' (narbonae *P*) *proelio superatus* fuisset,
20 *Barcinonam fugiens venit* omniumque 20 *Barcinonam trepidus fugit effectusque*
contra se odio concitato apud Nar- *omnium contemptibilis ab exercitu*
bonam in foro ab exercitu iugulatus *iugulatus interiit.*

Aera DLXVIII, anno imperii Iustiniani VI post Amalaricum Theudis in 44
25 *Spania creatur in regnum annis XVII (per annos XVI menses V P).* qui dum
esset haereticus, pacem tamen concessit ecclesiae, adeo (dei *P*) ut licentiam

P sin., BNHAMO(L) dextra.

SIN.: 3/4 hostrogotorum *P* 23 barnonam *P^a* 26 occiditur, *superscr. manu eadem* vel interiit *P*

DEXTR.: 1 anastasio] honorii anastasio *H* iunior] minor *M* 2 consuli *H* et rex *om. B*
3 perenataque *M* 4 odoacar] *BX*, odoagar *O*, hodoacrar *A*, hodoacrar *M*, adocar *L*, adoagro *H* hostro-
gothorum *AM* 5 devicte *H* honulfo *NHLM* 6 confinia *B* danubii *NHAMO* xuiii] xx *L*
9 xii] xx *L* annis] ant *M* 12 quod] que *M* superestis *B*, supraestis *N*, superste *O*, supersti *A*,
superstiei *H*, superstiti *ML* amalarico *A* post reliquit *ins.* uxorem ex Toletis de prima Hispanorum
origine duxit, cuius precibus omnes Hispanos libertate donavit, et ex ea filium nomine Severianum suscepit.
In Yspania et Italia Teodericus rex regnavit annis decem, Rome etiam obtinens principatum *L* 13 omni]
omnium *O* cum *om. N* quem] quae *O* 14 urbis (urbs *A*) romae (regna *B*) dignitas (dignitas *B*) d. n.
romae *P* porua *H* muros] muros *B*, murosque *M* 15 eius *om. N* iste sed integrait *B*, redinteg.
iste *H* senatum *M* inanrata *NO* 16 statuam *om. N* 17 dlxiii] *PXAMO*, quinquadra-
gesima sexagesima sexta *B*, dlxiii *L* a. imp. iustianiani (iustiani *BO*, iustini *AM*) i] anno iust. imp. *P*
regresso] regressu *HO*, egresso de *N* italia *BHMO* post theuderico *ins.* et ibidem defuncto *AMOL*
18 malaricus *B*, alaricus *O*, danaricus *L* u annis *PHAM* regnavit] regn. in hispania [*O*] 18 19 ab hilde-
berto] *P*, ab ildeberto *BL*, ab ildinerto *NH*, ab ildeuerto *A*, auildinerto *Oret. (Emil.)*, ab indiberto *Oret. (Alb.)*,
ab ilderico *M*, aleiberdato *O* 19 frangorum *B*, francorum eius francorum (*sic*) *M* regem *B^a* post rege
ins. et a gotis quibusdam *L* ap. narb.] narbone *PNO* 20 barcinonam (barcinorum *B*, barehinona *N*,
ad barcinonam *AOL*, de bareinona *H*) trepidus fugit (fugit *BH.A*) *om. M* effectusque] et effectus *H*
22 post iugulatus *ins.* Narbona (-nae *L*) in foro *AML ex rec. altera* 24 dlxiii] quinquagesima quinquagesima
nona *B*, dlxiii *N[O]*, dlxiii *L* anno] tempore *P²* (*miniator*), *om. P¹* iustini *M*, iustino *A* u
om. P teudix *B*, teudus *NL* in *om. O* 25 spania *B*, spaniam *M* creatur] creatus *BH*, creatus
est *A* annis xiii] succedit xiii *H*, annis u *L* mensibus u *AML cum P* 26 tamen *om. N* adeo]
ad hec *N*, ideo *O*, dei *P* licentia *B*

Caesaraugust.
a. 513.

Caesaraugust.
a. 525-531.

catholicis episcopis daret in unum apud Toletanam urbem convenire et quaecum-
 que ad ecclesiae disciplinam necessaria existerent, libere licenterque disponere.
 iste *Francorum reges quinque Caesar-*
augustam obsidentes omnemque fere
 5 *Tarraconensem provinciam bello depopu-*
lantes misso duce Theudiselo fortiter
 debellavit atque a regno suo non prece,
 sed armis exire coegit.

10

15

20

25

30

eo regnante dum Francorum reges cum
 infinitis copiis in Spanias convenissent
 5 et Tarraconensem provinciam bello
 depopularent. Gothi duce Theudiselo
 obicibus Spaniae interclusis Franco-
 rum exercitum multa cum admiratione
 victoriae prostraverunt. dux idem prece
 10 atque ingenti pecunia sibi oblata viam
 fugae hostibus residuis unius diei noe-
 tisque spatio praebuit: cetera infelicium
 turba, cui transitus conlati temporis
 non occurrit, Gothorum perempta gladio
 15 concidit. Post tam felicitis successum
 victoriae trans fretum inconsulte Gothi
 42 gesserunt. denique dum adversum mi-
 lites, qui Septem oppidum pulsus Gothis
 invaderant, oceani freta transissent eun-
 20 demque castrum magna vi certaminis
 expugnarent, adveniente die dominico
 deposuerunt arma, ne diem sacrum
 proelio funestarent. haec igitur occasione
 reperta milites repentino ineursu ad-
 25 gressum exercitum mari undique terra-
 que conclusum adeo prostraverunt, ut
 ne unus quidem superesset, qui tantae
 cladis exitium praeteriret. Nec mora 43
 praevenit mors debita principem.
 vulneratur enim (autem *P*) a quodam in palatio, qui iam dudum (dum *P*) dementis
 speciem, ut regem deciperet, simulaverat. finxit enim arte insaniam perfuditque (et

P sin., BENIAMO(L) destra.

SIN.: 7 rebellavit *P*^a, rebellantes *P*^a prece] sic, non pace *P*

DEXTR.: 1 daret ante licentiam *H* unum] annum *B* toletanum *P* conveniret et *B* qui-
 enique *N* 2 existerent] existeret *O*, extitissent *B*, om. *M* libere] licere *P* licentique *O*, decenterque *H*
 disponere] disponeret *N*, dispositione *O*, componere *M*, vel decomponere *A* 4 hispania *N,IMO*, yspaniam *H*
 convenissent et om. *H* 5 tarraconensem *B*, tharragonensem *A*, tarraconensem *HO*, terragonensem *N*
 bello] vel *B* 6 theudiselo *H*, teudiselo *N*, theudisco *O* 7 obici *N*, opibus *H*, abicibus *M* hisp. inter-
 clusis (-sus *HO*) francorum om. *N* 8 cum multa *N* 9 victoria *H* prostraverunt *B* 10 pecuniam *B*
 10 11 viam fug. h. residuis (suis *LM*) res. h. viam fug. *H* 12 spatio om. *A* infidelium *H* 13 turba]
 turm *M* cui] qui *O* transitus] mansitus *M* 14 gladiis *H* 15 tam] ta *B* filiti successum *B*, felici
 successu *NOL*, felicitis accessum (accessum *M*) *LM*, felicem successum *H* 16 fretu *N*, fectum *B* inconsulte
 (multi *ins. L*) gothi] goti inc. *H*, inconsulti g. *A*^a 17 gesserunt] se g. *H* dum] dum enim *H* aduersus
NHAO 17/18 milites] romanos milites *L* 18 septem oppidum] septem oppida *HL* 19 invaderant] *N,IO*,
 invaderunt *B*, invaserunt *HL*, invocant *M* 19/20 eundemque castrum] eum denique castrum *O*, eademque
 castra *H* 21 expugnaret *A* die (om. *NM*) dom. die *H* 22 deposuerunt (disposuerunt *N*)
 arma (om. *N*)] arm. dep. *H* 23 prelium *B*^a 24 25 abgressum *O*, aggressi *HL*, adgressu *M* 25 mare *M*
 26 post conclusum *ins.* ignavum atque inermem (inerram *M*) exercitum (-tu *M*, om. *L*) *ins.* *AML* +-+ strane-
 runt *B*^a 27 ne] nec *H* tanti *B* 28 praeteriret] expectamus referret post mora *ins.* qui reman-
 serunt in yspania *L* 29 peravit *O* principem] principem s. theudem *H* 30 vulneratus *AM*
 a om. *O* dudum] ductum *A* 31 speciem ut] specie ut *M*, speciem ut speciem *A* ditiperet *B*
 simulaverat *H* finxit . . . 285, 1 prostratus om. *H* autem *B*, enim *H* perfuditque *B*

quasi furore repletus perfodit *P*) principem, quo vulnere ille (*om. P*) prostratus occubuit indignantemque (et vi gladii indignantem *P*) animam exhalavit. fertur autem inter effusionem sanguinis coniuurasse (homines suos *ins. P*), ne quis interficeret percussorem, dicens 'congruam meriti recepisse' (recepisse se dignam *P*)

5 vicissitudinem, quod et ipse privatus ducem suum sollicitatum occiderit.

Aera DLXXXVI (DLXXX *P*), anno imperii Iustiniani XXIII *interempto* 11 Caesaraugust. a. 544.
Theudli Theudisclus Gothis praeficitur, regnans (regnavit *P*) *anno I (mensibus VII*
ins. P)

10 hic pari coniuuratorum manu inter epulas cenae gladio confossus extinguitur. 10 qui dum plurimorum potentum conubia prostitutione publica macularet et ob hoc instrueret animum ad necem multorum, praeventus coniuuratorum manu Spali inter epulas iugulatur confossusque extinguitur.

15 Aera DLXXXVII (DLXXXVIII *P*) anno imperii Iustiniani XXIII *extincto* 15 Caesaraugust. a. 545.
Theudiselo Agila rex constituitur (creatur P) regnans annis V

20 iste adversus Cordubensem urbem proelium movens dum in contemptu catholicae religionis beatissimi martyris Aciseli iniuriam inferret hostiumque ac iumentorum horrore sacrum sepulchri eius locum ut profanator pollueret, inito adversus Cordubenses cives certamine poenas dignas sanctis inferentibus meruit. 20
 25 nam belli praesentis ultione percussus et filium ibi cum copia exercitus interceptum amisit et thesaurum omnem cum insignibus opibus perdidit. Ipse victus 46

P sin., BNLAMO(L) dextra.

SIN.: 10 enae *P*

DEXTR.: 2 indignantemque] *BH*, indigentemque *N*, et vi (in *O*) gladii indignantem *PLO*, et iuguladii indignationeque *M*, et (*rel. om.*) *L* exaltant *H* 3 coniuurasse] suos con. *L* interficere *M* 4 congrua *NM* meritis *H* cepisse *N*, suscepisse *H* inssitudinem *M* quod et] eo quod *H*, que et *M* 5 priuatus] priuatum *PL*, praefactus *O* sui *M* sollicitatus *AM*, salutatum *L* occiderit] *BXIII*, occideret *AO*, occident *M*, occiderat *P* 6 dlxxxvii] dlxxxviii *L* post iustiniani *repetit* anno *B* xxiii] xxi *AM*, xii *P*, undecimo *L* 7 tendi *B*, tenda *N*, tende *H* post tendi *ins.* Marsis patricius Totilam Gotorum regem in Italia superavit et occidit *L* teudisclus *B*, teodisclus *N*, theudisclus *H* post theudisclus *ins.* superioris principis dux *FLMOL* perficetur *O* regnavit *H* post ann. i (iiii *L*) *ins.* mens. iii *HOL* (*non AM*) 9 dum] cum *H* conubio *B* 10 postitucione *B* 10,11 et ob hoc instrueret (et *ins. O*, reprehensus *pro* instrueret [*O*] *om.* *A* 11 animam *H* 12 prenentur *B* 13 spali] *B*, hispali *reliqui* rogulatur confossusque *H^a* 14 extinguitur] gladio e. *HL* post extinguitur *ins.* hic filius extitit sororis Totilae qui post multas victorias, quas gessit in terra et in mari se contra deum et fidem catholicam erexit et tam Romae quam in tota Italia monachos et clericos, ad quoscumque potuit pervenire, insatiabili crudelitate occidit. superatus autem dei iudicio a Narsi catholico regno cum vita caruit *L* 15 dlxxxviii] dlxxxii *L*, dxcii *H* anno i. i. xxiiii] a. i. i. xu *L*, anno xii i. i. *P* 16 tendiselo *B*, theudiselo *A*, theodiselo *N* constanitur *B* 17 iste] sic *O* cordubensem *HL*, cordubensem *B* 17,18 proelio *B* 18 contemptum *H* 19 regionis *M* beatissimi martyris (matris *O*) aciseli (aciseli *B*) *BXMO*, ecclesie b. m. a. *H*, beatissimo martyri aciselo *A*, corpori beatissimi martiris aciseli *L*: fortasse post religionis *excidit* reliquiis 20 iniuriam] in ninam *M* inferre *B*, infert *N* 20,21 ac iumentorum] adinmentor *M* 21 horrore] orrire *O*, errore *A*, errore *L^m*, cruore *L^s* 22 ut profanator (*tus M*) pollueret] profanatur et polluit *N*, ut profanaretur pollueret *H*, ut probaretur pollneret *O* inita *O*, auito *M* 23 cordubense *N*, cordubensis *H¹*, cordubenses *H²* cines *om. B* 25 bella *N* presentibus *B* perentus *NLA*, perclusus *M* 26 filium] finivit *N* ibi *om. M* 27 omne *AM* 28 insignis *BXMI*, ignibus(?) *O* ipse] ipse ip *B^a*

cuius tertio anno Athanagildus tyrannidem regnandi cupiditate arripuit

5
10 Gothi autem Agilanem apud Emeritam fide sacramenti oblita interimunt et Athanagildo se tradunt.

Aera DXCH (DXCIII P), anno imperii Iustiniani XXVIII occiso (per- 47
empto P) Agilane Athanagildus regnum quod invaderat tenuit annis XIII. hic
15 (iste P) cum iam dudum sumpta tyrannide Agilanem regno privare conaretur
(quaereret P), militum sibi auxilia ab imperatore Iustiniano poposcerat, quos postea
submovere a finibus regni molitus non potuit, adversus quos huc usque 'conflictum
est' (configitur: nam P): frequentibus antea proeliis caesi, nunc vero multis casibus
20 fracti atque finiti (ae diminuti sunt P). decessit autem Athanagildus Toletu propria
morte vacante regno mensibus V.

Aera DCV (DCVIII P), anno II imperii Iustini minoris post Athanagildum 48 Joh. a. 569
Lirra Narbonae Gothis (regno P) praeficitur regnans (regnavitque P) annis tribus,
qui secundo anno postquam adeptus est principatum, Leovigildum fratrem (suum
ins. P) non solum successorem, sed et participem (socium P) regni sibi (om. P)
25 constituit Spaniaeque administrationi praefecit, ipse (autem ins. P) Galliae regno
contentus (est ins. P), sicque regnum duos capuit, dum nulla potestas patiens

P sin., BNHAMO(L) destra.

Dextr.: I miserabilis H emeritam] in e. A 2 recipit AM 3 aliquanti AMOL tempori-
bus M athanagildus B semper, N semper, O semper 4 tyrannide B, tyrannide N post regnandi (reg-
nande B) ins. agilanem regno privare conaretur militum sibi auxiliante A (non M) cupiditatis B, cupidi-
tatem O 6 (hispani AMO, spali B missiam A virtutem M 9 hispaniam milites (s. romani ins. H)
auxili occ. (occasione B) invaderent] yspalim extranei milites qui romani auxilii occasione venerant invade-
rent L 10 agilanem] a. sacrilegum L emeritam N, et merita M 11 se] sese AML regimini
regnum M 13 aera] e B dxciii] dxciii] MO, dxciii L, dxi H anno i. iustini (iustini B) xxviii
(xxviii N, nigesimo L) a. xxxvii i. i. P 13 14 occisa agilo A, agila perempto P 14 quod] que M
invaserat H annis annis (sic) xii P, annis quindecim L: in computo numerantur anni tantummodo XIII
15 sumpto A tyrannidem O, tyrannidem B^a agilane M regno (regnum B) privare bis P 16 mili-
tum] romanorum et grecorum militum L iustiniانو om. N poposcit HAM quos] quo H 17 regni]
r. sui OL molitur N, milites AM quos om. O conflictu B 18 multis . . . . toletu om. B nunc]
et nunc H multis om. H 19 fracti] facti NO post finiti (finiti M, f. sunt H) ins. fidem catholi-
cam occulte tenuit Athanagildus et Christianis valde benivulus fuit L decessit O autem] atque M
ath.] et at. N, athagildus P 20 vacante regno M. nagantes regnum B mensibus quoque A, annis
xvii mensibus (sic) O, annis septem mensibus quinque quod non conveniebat (sic) goti in electione regis L
21 den] dxi L, dxi H secundo] PNHMO, a A, primo L, om. B iustini] PB²AM, iustini B¹NH,
iustiani O, iustini trigesimo quinto L moris B minoris B², moris B¹, minoris O, om. L post ath.
(athagildum P) athanagildo adhuc vivente L 22 litta NHO, litta M narbonae] in minore Narbona
Ovet. (Abb. ut vid. et Emil.) perficetur O annis tribus] in Gallis annis septem et post in Hispania
annis tribus L 23 adeptus] addictus B principatum] Yspanie pr. L leovigild- P semper B
plerumque (senel c. 52 leovigild-), leovigild- vel leovigild- uel leovigild- O, leovigild- (hoc loco leovigild-) M,
leovigild- A semper, leovigild- N semper leovigildi in fratrem B 24 regni] regi M, regni sui L, om. P^a
25 administratione PBNHM praefecit B 25 26 galliae regno (petitus ins. P^a) contentus (contemptus B,
contemptus PH] galliae praefecit Ovet. (Abb.), ad gallias confugit Ovet. (Emil.) 26 capuit] BNHO, capit
P. AML nulla] nulla fere L

Caesar August.
a. 552.

cf. Isidorus
chr. 399.

consortis sit. huic autem unus tantum annus in ordine temporum reputatur, reliqui Leovigildo fratri (*om. P*) adnumerantur.

Aera DCVI (DCVII *P*) anno III (II *P*) imperii Iustini minoris *Leovigildus* 49 Ioh. a. 573.
adepto Spaniae et Galliae principatu

5 otium periculosum ratus regnum bello 5 ampliare regnum bello et augere opes
ampliare statuerat

10 *subegit Aregenses, cepit Sabariam. Oros-* 10 Aregiam iste cepit. Sabaria ab eo om-
pida ab eo devicta est nis devicta est.

Cesserunt etiam (et ins. P) armis illius plurimae (omnes P) rebelles Hispaniae urbes. fudit quoque diverso proelio militem et quaedam castra ab eis occupata dimicando recepit.

15 *Hermenegildum deinde filium imperiis suis tyrannizantem obsessum exsuperavit. postre-*
mum bellum Sueris intulit regnumque eorum in nave gentis suae mira celeritate trans-
15 *misit.* Spania magna ex parte (paene tota *P*) potitus: nam antea gens Gothorum angustis finibus artabatur. sed offuscavit in eo error impietatis gloriam tantae virtutis. Denique Arrianae perfidiae furore repletus in catholicos persecutione commota pluri- 50

P sin., BNHAMU(L) destra.

DEXTR.: 1 sit] set *N* huic (luit *B*) . . . . reputatur *om. H* in ord. temp. un. tant. ann. *P*. octo tamen anni in o. t. *L* post reputatur *ins.* Iubani (Iuniani *A*) regis *AO* (*non M*). Iubano regi et *L* reliqui (*om. O*) l. fr. adn. *om. M* 3 aera *om. A* deni] denii *H*, deni *P*, dex *L* anno iii (secundo *P*, *om. B*) imperii (*om. P*) iustini (iustiniani *N*) minoris *PBNAM*, anno imp. iustiniani minoris (*om. iii*) *O*, a. i. iustiniani minoris quarto *L* adepto hispaniae et galliae principatu (-tum *MO*) *AMO*, adepto hisp. et galliae regno *P*, adempto spanie principatum *B*, adeptus h. et g. principatum *H* post leovigildus regnum obtinuit (*quae substituta sunt pro uerbis* adepto . . principatu) *ins.* qui cum primo Christianus haberetur, Theodosiam filiam Severiani ducis Carthaginensis filii regis Theoderici duxit uxorem, ex qua Hermenegildum et Reccaredum filios suscepit *L* 5 regnum *om. H* ope *B*, et opes *O* 6 post statuit *ins.* qui anno regni sui IIII Cordobam nocte cepit (*ex Iohanne*) *H* exercitus *NO*, exercitu *BHM*, exercitum *L* 6,7 concordantem *B* 7 laure *H*, factore *M*¹ (*em. in marg. quae fuit deficit*) uictoriare *A* 7,8 praeclara] preciare *B* 8 post sortitus est *ins.* anno regni sui VI, sicut beatus Emilianus predixerat, qui sequenti anno obiit *H* cantabro *B*, cantabrosque *O*, cantabros *H*, tantalos *M* 9 obtinuit *M* 10 aregiam] *B, AO*, argam *N*, aregina *M*, amayam (*ex Iohanne*) *H* cepit] suscepit *L* sabaria] sabarica *H*. sabaria (salaria *M*) igitur *AM*, sab. quoque *O*, sabaudia [*O*] omnis corruptum ex Orospeida 12 cesserant *P*, cesserunt *N*. clausurunt *H* etiam] et *M* armis] ammis *H* illis *B* 13 militem] *PBO*, milites *N, AM*, milites scilicet exercitum romanum *H*, militem romanum [*O*], Iustiniani milites, qui (quos *L*^s) Athanagildus ad auxilium euocaverat *L* eis] eo *H* dimicando] draucando *M* recipit *N* post recepit *ins.* iste iam securus regnans anno imperii Tyberii III et sui regni XI filio suo Hermenegildo Gosuindam Sisiberti regis Francorum filiam in matrimonio tradit et provincie partem ad regnandum. eodem autem anno Hermenegildus factione uxoris tyrannidem contra patrem sumpsit et Yspali rebellavit. adversus quem Leovigildus rex partes eius et Miro Suevorum rex congregato magno exercitu Hispalim venerunt et eadem (*sic*) obsederunt. eodem anno ibi moriturus est Miro rex. Leovigildus civitatem finem furorem Betis conclusionem graviter conturbavit. et XVI regni sui anno antequam civitatem Ytalicam contra Yspalim restauravit. Hermenegildo autem inde egresso Leovigildus civitates et castella, quas filius occupaverat (*sic*), recuperavit. tandem eum in Corduba comprehendit et potius quod in fide catholica partim uxoris moneritis (*sic*), partim Leandri episcopi predicatione persistebat et nec preec nec minis patris in Arrianam heresim deflecti poterat, pater illum regno privatum et Valentiam in exilium missum tandem in Terracoensem urbem a Sisberto et aliis suis apparitoribus interfici mandavit (*ex Iohanne potissimum*) *H* 14 hermenegildum] *HAM*, erminigildum *PBN*, ermenegildum *O* dein *H* filium *om. P* imperii sui *B* tyrannizantem] resistentem. quem Christiani regem sibi praefecerant *L* exuperavit] exuperat *H*, Hispali dolo cepit *L* postremo *P* 15 bello *B* suensis *A* post intulit *ins.* totam Gallaeciam subiugavit *L* iura *H* 16 hispaniam *AM*, ispaniam *N* magnam *N* potitus] *PB^bHO*, potitur *N*, potius *B^a*, potius ampliavit *A*, potius expiavit *M* ante *H* 17 angustis *BN* post artabatur *ins.* Romanos milites apud Legionem bello extinxit et ipsam eorum urbem cepit, quam ex suo nomine Leonem nominavit *L* tantem *B^a* 18 arrianae *om. BNH* forure *B*, furoris *M* catholicas *P^a* persecutionis *B*

mos episcoporum exilio relegavit. ecclesiarum redditus et privilegia tulit. *multos* quoque
 terroribus (suis *ins. P*) in *Arriamum* (haeresim et *ins. P*) pestilentiam *impulit*,
 plerosque sine persecutione inlectos auro rebusque decepit. *ausus* quoque (quin-
 etiam *P*) inter cetera haeresis suae contagia *etiam (om. P) rebaptizare catholicos* et
 non solum ex plebe, sed etiam ex sacerdotalis ordinis dignitate, sicut Vincentium
 Caesaraugustanum de episcopo apostatam factum et tanquam a caelo in infernum
 projectum. Exstitit autem et quibusdam suorum perniciosus: nam 'quoscumque nobi-
 lissimos ac potentissimos vidit' (vi cupiditatis et livoris quosque potentes ut vidit *P*),
 aut capite truncavit (damnavit *P*) aut 'proscriptos in exilium egit' (opibus ablatis
 proscripsit *P*)
 aerarium quoque ac fiscum primus iste fiscum quoque primus iste locupletavit
 auxit primusque aerarium de rapinis civium hostiumque manubiis auxit

Ioh. a. 580

primusque inter suos regali veste oper-
 tus solio resedit: nam ante eum et
 habitus et consessus communis ut po-
 pulo (genti *P*), ita et regibus erat,
condidit etiam (autem *P*) *civitatem in Celtiberia, quam ex nomine filii sui Recopolim*
nominavit. in legibus quoque ea quae ab Eurico incondite constituta videbantur
 correxerit, plurimas leges praetermissas adiciens, plerasque superfluas auferens.
 'regnavit autem annis XVIII defunctus propria morte Toletu' (obiit pr. m. Toletu
 anno regni sui XVIII *P*).

Ioh. a. 578.

Aera DCXXVIII (DCXXXV *P*) 'anno III imperii Mauricii' (*om. P*) Leovigildo
 defuncto filius eius Recaredus regno est coronatus cultu praeditus religionis et

P *sin.*, *BNIAMO(L)* *dextra*.

SIN.: 14 primusque . . . erat *habent PAMOL et Oct. epitome, om. BNI* primusque] *P*, primus
 etiam *AO*, primus et *M* 15 solio] *PAM*, in solio *NO* 16 consessus] *PLM*, consensus *OLS*, gressus *A*,
 egressus *M* 17 regibus] gentibus *Pa* 22 regno *Pa*

DEXTR.: 1 episcopus *OL* ecclesiarum] et eccl. *H* redditor *B* privilegium *B* post tulit *ins.*
 Maussionam Emeritensem episcopum exilio relegavit *Oret.*, *Alb. Emil.*, *ante haec* filium eius Hermengildum propter
 catholicam fidem interfecit *Oret.* (*Emil.*, non *Alb.*), *item eodem loco* beatum Ermegildum filium suum nefandis
 ritibus communicare nolentem diversis tormentis prius exercitum, denique in vinculis positum dira securi
 interficere iussit et digunum illius feralis crudelitas consecravit *L* 2 arriam *B* 3 sine]
 signe *M* inlectos] in toletu *N* auro (aureis *H*) rebusque] verbis blandis erroribusque *L* 4 haereses *O*
 sui *B* post catholicos *ins.* compulit *L* 5 post solum *ins.* multos pervertit *L* etiam] et *A*
 sacerdotali *NAMO* vicencium *M* 6 cesaraugustanum *N*, cesaraugustanum *M* de episcopo] de ipso *H*,
 quod de episcopo] apostata *NH* factum et] *PNIAMO*, factu et *B*, fueret *A* a] ad *Ba*, e *O* in
om. H inferno *PB*, infernum *M* 7 projecto *B* et] e *O* prenitiosus *M* 9 aut] au *B* aut
 proscriptos (perscriptos *H*) in exilium (exilio *B*) egit (misit *H*)] *BNI*, aut opibus ablatis proscripsit *P*, aut
 opibus (operibus *MO*) ablatis proscripsit (econscripsit *M*) et proscriptos in exilium egit (misit *MO*) *AMOL*
 12 primos *B*, primus regnum Gothorum *L* civium] eum *N*, *om. B* 13 manubiis ausit *BNI*, manibus
 hausit *O*, spoliis replevit *L* 18 etiam] et *M* celtiberiam *NA*, celtinuriam *O*, celtiberiam *M* nomine]
 mie *M* recopolim *A*, receppolim *B* 19 nominavit] misit *M* incondite] inconsulte *L* constituta *M*
 20 correxerit] correrunt *A* plurimasque *H* legis *B* auferentes *O* 21 autem *om. N* xiiii annis *M*,
 xiiii au. *A* defunctos *B*, diem functus *AM*, def. est *H* propria] acerriba *L* toletu] colecto *B* post
 toletu *ins.* Thiberius imperator annis VII *M*, sed antequam moreretur, praecipit filio suo Recaredo, ut beatum
 Leandrum archiepiscopum Hispanensem ab exilio revocaret et eum audiret ut patrem et in fide Christi confir-
 maretur: tunc temporis Fulgentius Astigitanus episcopus in nostro dogmate claruit *L* 23 dextxiii]
 dextxiii *L* iii] quarto *L* 24 filii *B* recaredus] *P* *semper*, *B* *plerumque* (*hic recaredus, c. 61* recar-
 redo), *N* *semper*, *O* *plerumque* (recaredus *c. 61*), recaredus *A* *semper*, *M* *semper* post recaredus *ins.* qui
 per Leandrum archiepiscopum Hispanensem in fide catholica erat instructus *L* regno *om. H* coronatus *N*
 cultum *M* proditus *B*, praedictus *O*, praedictu *M* regionis *M* et] ex *O*

paternis moribus longe dissimilis. namque ille inreligiosus et bello promptissimus, hic fide pius et pace praeclarus: ille armorum artibus gentis imperium dilatans, hic gloriosius eandem gentem fidei tropæo sublimans. *in ipsis enim regni sui exordiis catholicam fidem adeptus totius Gothicæ gentis populos inoliti erroris labe* 1oh. a. 587.
 5 *detersa ad cultum rectæ fidei revocavit* (revocavit *P*). *Synodum 'deinde episcoporum'* 53 1oh. a. 590.
 (etiam *P*) *ad condemnationem Arrianæ hæresis 'de diversis Spaniæ et Galliæ provinciis'* (*om. P*) *congregat* (congregavit *P*), *cui concilio idem religiosissimus* (gloriosissimus *P*) *princeps interfuit 'gestaque eius præsentia sua'* (suaque cum præsentia *P*) *et subscriptione firmavit,*
 10 abdicans cum omnibus suis perfidiam, quam hucusque Gothorum populus Arrio docente didicerat, et prædicans trium personarum unitatem in deum, filium a patre consubstantialiter genitum esse, 15 spiritum sanctum inseparabiliter a patre filioque procedere et esse amborum unum spiritum, unde et unum sunt.
 15 In belli quoque gloria satis clarus ac præcipuus extitit. Egit etiam gloriose bellum adversus 51 infestas gentes fidei susceptæ auxilio.
 20 *Francis enim sexaginta fere milibus armatorum* (copiis *ins. P*) *Gallias invadentibus misso Claudio duce adversus eos glorioso triumphavit eventu.* nulla umquam in Spaniis Gothorum victoria vel maior vel similis extitit. prostrati sunt enim et capti multa milia hostium (*om. P*), residua exercitus pars 'praeter spem' (*om. P*) in fugam versa *Gothis* post tergum *insequentibus* usque in (*om. P*) regni sui fini-

P sin., BNHAMO(L) dextra.

DEXTR.: 1 moribus *B* namque ille] pater *N* religiosus *P^aAMO* 2 prius *B^a* clarus *N* arcibus *B* gentes *B*, gentibus *A* imperio *B* 3 gloriosius] *BN*, gloriosus *PHAMO*, gloriosus pietate *L* post sublimans *ins.* huius tempore Gregorius Romane ecclesie preest ann. XV et Leander Yspalensis episcopus ad conversationem (*sic*) gentis Gotorum doctrina fidei et scientiarum clarus in Ispaniis habetur *H* 4 inelute heresis *H* labe] lupi *B* 5 detersa] tersa *M* cultu *M* synodus] *Vasæus ad a. 589: 'hoc concilium alii alio anno ponunt, ego codicem conciliarum sequor, in quo . . . legitur celebratum aera sexcentesima vigesima septima. idem habent annotationes marginales libri Avobuciensis in s. Isidorum'*. episcoporum] *lxxii ep. H* 6 condemnatione *M* de diversis *om. BO* 7 provincias *O* congregatæ *N*: addit sub era DCLXII VIII id. Maii Eufimio archiepiscopo presidente hunc temporis numeris episcopus Calaḡ regebat ecclesia et Libiolus (?) Pamplonensem *H* cui] *P, AM*, cuius *BHOL*, huius *N* consilio *B* *H* populum *B* 12 didicerat *A* trium] tri *B* 13 unitatem *om. AM* deum] uno deo *L* 17 unde] unum (*sic*) *A* post unum sunt *ins.* interfuit tunc dignitate primas ille catholicus et orthodoxus Leander Hispalensis archiepiscopus et Romane ecclesie legatus, sanctitate et doctrina perspicuus. qui cum Arrianæ hæresis fervorem tempore Leuigildi ab Hispaniis quondam eonfutare radicitus nequisset, pro confirmandis sanctæ et immaculatæ trinitatis capitulis ad Constantinopolitanum præsulum coetum transievit. ibi aderat beatus Gregorius doctrina et sanctitate clarissimus, tum cardinalis vices Romani antistitis agens: cum quo ipse Leander amicitiae fœdus pepigit et ab eo postulavit, ut librum beati Ioh sibi exponeret: quod postea ille devota mente complevit. Leander vero postquam ad Hispanias rediit, Gothiis prædicando suavit, ut patrem et filium et spiritum sanctum trium secundum personarum distinctionem et unum secundum naturæ divinitatem deum esse crederent. illis credentibus prior dedit præcepta et ecclesiastica officia quibus fruere-
 tur. ipso namque tempore per eum Sævi unda baptismatis loti Galleciam obtinent. Leander vero post multos labores, quos pro fide Christi pertulit, ecclesia pacem adeptam spiritum caelo reddidit. doctor etiam eximius Gregorius papa migravit ad dominum *L*. 19 susceptæ] *B*, suscepto *NOL*, sue accepto *A*, sine suscepto *M*, sumpto *H* 20 francos *NM*, francorum *HA* sex. f. milibus] *P^a*, cum sex. f. milibus *P^b*, sex. fere (ferme *M*) milium *BNHAMO* armatorum] *BNHL*, armatorum (armatos *O*) copiis *P, AMO* post armatorum *ins.* qui ad auxilium venerant hæresis Arrianæ *L*. 21 duce] emeritensium d. *L* gloriose *BHVO* eventu nulla] ebente nullam *B* 22 victoria *om. P* maior uel similis] maior in bello n. s. *AM*, bella similis uel mayor uel similis *O* 23 residua] r. uero *AMO* pars ex. *P* espen *B* 24 fuga *BO* gothiis] totis *O*, uotis *L*

bus *caesa est*. saepe etiam et lacertos contra Romanas insolentias et inruptiones Vascomum movit, ubi non magis bella tractasse quam potius gentem quasi in palaestrae ludo pro usu utilitatis videtur exercuisse. Provincias autem, quas pater 55 proelio conquisivit, iste pace conservavit, aequitate disposuit, moderamine rexit.

5 *multi quoque adversus eum tyrannidem adsumere cupientes detecti sunt suaeque machinationis consilium implere non potuerunt.*

Ioh. a. 588. 590.

Fuit autem placidus, mitis, egregiae bonitatis tantamque in vultu gratiam 10 habuit et tantam in animo benignitatem gessit, ut in omnium mentibus influens etiam malos ad affectum amoris sui adtraheret: adeo liberalis, ut opes privatorum et ecclesiarum praedia, 'quae paterna labes fisco adsociaverat' (direpta a patre et fisco adsociata *P*) iuri proprio restauraret (restitueret *P*): adeo (quoque *ins. P*) clemens (fuit *ins. P*), ut populi tributa saepe indulgentiae largitione laxaret 15 (donaret *P*). Multos etiam ditavit rebus, plurimos sublimavit honoribus, opes suas in miseris, thesauros suos in egenis recondens, sciens ad hoc illi fuisse conlatum regnum, ut eo salubriter frueretur (uteretur *P*), bonis initiis bonum finem adeptus, fidem enim rectae gloriae, quam 'initio regni' (primum *P*) percepit, novissime publica confessione paenitentiae cumulavit. 'Toleto fine pacifico transiit, 20 qui regnavit annos XV' (quinto decimo anno Toleto morte propria decessit *P*).

Aera DCXXXVIII (DCXL *P*), anno 'imperii Maurici XVII' (*om. P*) post 57 Recaredum regem (principem *P*) 'regnat Livva filius eius' (filius eius Livva regni suscepit sceptrum *P*) annis duobus, ignobili quidem matre progenitus, sed virtutum indole insignitus, quem in primo flore adulescentiae Wittericus sumpta tyrannide 25 innocuum regno deiecit praecisaeque (eius *ins. P*) dextra occidit anno aetatis XX, regni (vero *ins. P*) secundo.

Aera DCXLI (DCXLII *P*), anno imperii Maurici XX' (*om. P*) extincto 58

P sin., BENIAMO(L) deetra.

DEXTR.: I *post caesa est ins.* Hispaniae et Galliae regna tanta benignitate rexit, ut omnes illum patrem dulcissimum acclamarent, anno regni sui sexto Gothicas leges compendiose fecit abbreviari *L* etiam *om. M* laceratos *P*, lactens *M* romanos *M* 12 et inruptiones (ruptiones *B*) vascomum (unasc- *P*) monit] et inruptiones vascomum morum *M*, eisdem deiecit inruptionem in eorum urbibus fecit *L* 3 potis *M* 3 Indu *BX*, Indu *P* pro uso *HO*, prorsu *M* ubi . . . exercuisse] tanta fuit gloria Gotthis illo tempore, ut non viderentur bella tractare pugnando, sed quasi in palaestra lusibus delectari, ubique enim persistebant victores. prudens et pius erat princeps *L* 4 quas *om. P* pater] propter *H* 4 pace] in pace *A* erexit *NO*, rex *M* 9 placidus *M* tantumque *B*, tanta *N* in vultu (vultu *P*) gratiam *om. N* 10 tanta *NM* in *om. H* 11 etiam] et *M* effectum *M* amoris (amoribus *B*) sui] sui (sue *P*^a) am. *P* opes *B*, per eo *O* privator *B*, privatarum *P. A* 12 et *om. P* praedia *P*^a post associaverat (-ra *B*) *ins.* cum augmento multiplici *L* 13 iure *BX. AM* proprio] populo *M* 14 populo tribula *M* indulgetie *A* largitionem *B* laxaret lazorum *M* 15 post honoribus *ins.* antiquos Hispanos et Romanos sibi subditos una cum Gotthis eiusdem conditionis esse instituit nulliusque captivi Christiani filium iugo servitutis opprimi passus est *L* 16 suas] suos *M* miseris] misis *M*, m. pauperum *N* suos *om. N* hoc] hec *M* 16 17 collatum] cumlatum *O* 17 regno *M* eo] eas *O* post bonis initiis *ins.* et bonis mediis decoratus *L* 18 fidem] finem *A* in initio *NO* percipit *O* 19 publica confessione] conf. publice *H* coeto *A*, leto *B* 20 finem *O* pacifico *B* qui (*om. A*) regnavit ann. xu *N. AMO*, *om. B*: addit post ea et propria infirmitate diem clausit extremum toleto *O*² 21 dexxviii] dexiii *L* mauricis *B* xviii] xviii *H*, decimo nono *L* 22 reccharadum *A*, reccharadum *B*, recaredum *M* regem ante rec. *H* regnavit *NH* Inba *B* (hic, postea Inba) *NHMO* 23 annis duobus] anno uno mensibus quinque *L* ignobile *O* quidem *B* matrem *B*, matri *A* proenitus *M* virtute *B. AM* 24 insignitas] in annis *O*, annis *L* ad flore *H* uittericus] plerumque (uitericum *c. 59*) *B*, item hic et *c. 59* (uiteric- *c. 58*) *A*, uitericus hic, uitericus *c. 57. 59* *N*, uitericus *O* semper *H* semper, uitericus (sed uitteric- *c. 58*) *M* sumto *B*, sumpto *NHO* 25 innocuum (innocium *M*) regno] r. i. *H* praecisaeque dextra] quem *N* aetatis] a. suae *O* xx] xxi *M*, xii *L* et sic Vasaeus 1. 106: 'quamquam in Acobaciensi codice erat 20'. 26 regni *om. B* 27 dexli] dexi *HO*, dexiiii *L* uicesimo *BXIII*, xxviii *O*, uicesimo primo *A* ext. Inbae (Inbae *O*) *om. N*

Livvane Wittericus regnum, quod vivente illo invaserat, (sibi *ins. P*) vindicat annis VII, vir quidem strenuus in armorum arte, sed tamen expers victoriae. namque adversus militem Romanum proelium (bella *P*) saepe molitus nihil satis gloriae gessit praeter quod milites quosdam Sagontia per duces obtinuit. hic in vita plurima
 5 iulcita fecit, in morte autem, quia gladio operatus fuerat, gladio periit. mors quippe innocens inulta in illo non fuit: inter epulas enim prandii coniuratione quorundam (suorum *P*) est interfectus. corpus (vero *ins. P*) eius viliter est exportatum atque sepultum.

Aera DCXLVIII 'anno imperii Focatis sexto' (*om. P*) Gundemarus post
 10 Vittericū regnat (princeps efficitur *P*) annis II. hic Wascones una expeditione vastavit, alia militem Romanum obsedit, morte propria Toletō decessit.

Aera DCL (DCLI *P*) 'anno imperii Heraclii II' (*om. P*) Sisebutus post Gunde- 60
 marum regali fastigio evocatur, regnans annis VIII mensibus VI. qui in initio regni
 (sui *ins. P*) *Iuducos ad fidem Christianam permovens* aemulationem quidem (dei
 15 *ins. P*) habuit, sed non secundum scientiam: potestate enim compulsi, quos provo- care fidei ratione oportuit. sed, sicut scriptum est, sive per occasionem sive per veritatem Christus annuntietur. fuit autem eloquio (lingua *P*) nitidus, 'sententia
 doctus' (*om. P*), scientia litterarum 'ex parte' (litterarum studiis ex parte *P*) imbutus.

In bellicis quoque 'documentis ac victoriis clarus' (causis favorem habuit 61
 20 procliorum *P*). Astures enim rebellantes misso exercitu (per ducem suum Richilanem *ins. P*) in dicionem suam reduxit. Roccones montibus arduis undique con- saeptos (circumsaeptos similiter *P*) per duces devicit. *de Romanis* quoque prae- sens bis (*om. P*) feliciter triumphavit *et quasdam eorum (om. P) urbes pugnando*
 25 *sibi subiecit* (subegit *P*): adeo post victoriam clemens, ut multos (paene omnes *P*) ab exercitu suo hostili praeda in servitutem redactos pretio dato absolveret eiusque thesaurus redemptio existeret captivorum. hunc alii proprio

P sin., BNHAMO(L) dextra.

DEXTR.: 1 quod vivente] que nūmite *M* 2 strenuus *M* artē *HAMO* victore *M*
 3 adversum *AM* rom. mil. *P* nil *BN* gloriae] *PBOL*, gloriose *NHAM* 4 gessit] egit *H*
 militis *B* sagontia] *PL*, sangonciam *B*, segontia *NOL*, sangoncica *M*, sangontia *H* obtinuit *M*
 5 post fecit *ins.* et haeresim Arrianam inducere temptavit *L* quippe *om. N* 6 inulta (ultra *M*) in illo (illa *A*)
 non fuit] inulta n. f. in illo *N*, in illo inulta n. f. *H* enim] ei *M* 7 niliter] valiter *N*, viriliter *HO*
 est] *PHAM. om. BNO* asportatum *H* 8 post sepultum *ins.* per idem tempus Romae templum, quod
 ab antiquis Pantheon dicebatur, a glorioso Bonifacio papa consecratur in honore omnium martyrum Christi *L*
 9 dexlūii] dexniūi *O*, deli *L* focati *O* sexto] nū *N* gundenarius *M* 10 nascones *B*, nascones *M*
 11 aliam *O* m. pr. toletō (leto *B*)] *BNHAMO*, tol. pr. m. *P* discessit *O*, decessit *M* 12 del] deliū *L*
 eradii *A*, eraclei *H* secundo] primo *L* post sisebutus *ins.* christianissimus *HA*, a'nissimus *M*
 12/13 gundemaro *B*, gundemā *A*, gundem *M* 13 regali fastigio] ad regale fastigium *AM* enocatus *N*
 mens, ut *om. L* in *om. BNH* 14 christiana *M* promovens *BH*, permanens *M* quidem *om. N*
 15 sed] et *B* sciencia *M* potestatem *BHAMO* compellit *M* 16 sed *om. N* sicut *om. A*
 17 christus annuntietur] *PL*, donec christus annuncietur *NHO*, donec chr. annuntiat *B.1*: cf. *Paulus ad*
Philipp. 1, 18: dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem christus annuntietur *B* autem] enim
AM eloquium *B* sententia] sua *M* 18 doctus] iustus *L* scientia] sua *M* ex parte] magna
 ex p. *ML* post imbutus. *ins.* in iudiciis iustitia et pietate strenuus ac praestantissimus, mente benignus,
 splendore regni praecipuus *HAM* 19 in bellicis] inbecillis *P.2H* documentis ac] doc. promptus *L*
 quoque *om. A* 20 austures *A* 21 dicione sua *N* roccones] *P*, rocconis *B*, rucones *NHAMO*,
 ruccones *A*, rucones *Oret. (Emil.)*, nascones *Oret. (Alb.)* ard. mont. *P*, mont. aradiū *M* 22 duces
 enicit *NHAMO*, ducere nēit *B* 23 expugnando *HA* 24 subegit *PN* post subiecit *ins.* residuas
 intrans (inter *AM*) fretum omnes exinaniūt, quas gentes (gens *AM*) Gothorum post in dicionem (ne *M*)
 suam (sua *M*) facile redegerant (redegit *AM*) *HAM* adeo*** post *B* clem. post uict. *P* 25 ostile *B*
 servitute *NHA*, sermit item *O* reddatos *M* pretio] et pr. *A*, pr. illorum dominiū *L* 26 thesaurum
BNAMO capt. ex. *P* post captivorum (sic *L*) vel post locum p. 291, 14 sic mutatum: iste potestate
 indeos ad fidem Christi perduxit (sic *epit. Oret.*) *ins.* ecclesiam sanctae Leocadiae Toletō opere miro fundavit

(om. P) morbo, 'alii immoderato medicamenti haustu' (alii ueneno P) asserunt interfectum.

5

Hi sunt anni Gothorum regum ab exordio Athamarici regis usque ad istum Sisebutum anni CCLI aera DCLXVI.

10

15

20

25

30

relieto Recaredo filio parvulo, qui post patris obitum princeps paucorum dierum morte interveniente habetur.

Aera DCLVIII, anno imperii Heraclii 62

10 X gloriosissimus Suinthila gratia divina regni suscepit scepra. iste sub rege Sisebuto ducis naetus officium Romana castra perdomuit. Ruceones superavit. postquam vero apicem fastigii regalis
15 conscendit, *urbes residuas, quas in Hispaniis Romana manus agebat, proelio conserto obtinuit* auctamque triumphii gloriam prae ceteris regibus felicitate mirabili reportavit, *totius Spaniae*
20 intra oceani fretum monarchiam regni primus idem potitus, quod nulli retro principum est conlatum. auxit eo proelio virtutis eius titulum duorum patriciorum obtentus, quorum alterum prudentia suum fecit, alterum virtute sibi subiecit. Habuit quoque et initio
25 regni expeditionem contra incursus Vasconum Tarraconensem provinciam infestantium, ubi adeo montivagi populi terrore adventus eius percussi sunt, ut confestim quasi debita iura noscentes remissis telis et expeditis ad preces

Isidorus chron. 416.

P *sin.*, BNMOL(L) *dextra*.

SIN.: 8 aera delxvi] *requiritur* aera DCLVII *Sisebuti extrema*.

epit. Oret. *similiterque* L, *item post haec (sic L) vel post 2* adserunt interfectum (*sic, addens* sub imperatore Eraclio, *epit.* Oret.) *ins.* tunc nefandus Mabomat (ab Hispania turpiter fugatus *addit* L) in Africa nequitiam legis stultis populis praedicavit *epit.* Oret. *similiterque* L. haec] huic O

DEXTR.: 1 alii imm. m. haustu] BNMOL^m, alii ueneno P, al. imm. m. h. al. ueneno HAM^s post interfectum *ins.* cuius exitus non modo religionis sed etiam optimis laicis immodice (om. H) extitit (erant M) luctuosus HAM 4 obitum] obtinam M paucorum dierum] septem mensium L 5 habetur] abitur B post habetur *ins.* hic cum patre duobus annis regnavit L 9 era deliiii A, era delxi L, om. H post deliiii *ins.* Recaredus regnavit menses III et mortuus est. Suinthila regnavit annos X et mortuus est. Sismandus regnavit annos III et mortuus est O eradii A 10 x] post anno H, mii L, om. O gloriosissimi B suintila AM, sinthila O, uintila N, cintila L post suinthila *ins.* filius Recaredi regis gloriosi supra nominati L 11 post scepra *ins.* ann. xi H, qui regnavit annis decem L iste] istine (?) B¹ 12 naetus NO, natus M officio BNMOL, officia H 13 perdomuit NO ruceones] ruceones N, rucehones A, ruceones M 15 conscendit A, concedit O in om. O 16 agebat] detinebat L 17 auctamque] auctam H, auctamque O 18 felicitatem mirabilem (-le B²) B, felicitate miserabili A 20 intra] N[O], infra BNMOL monarchia H 21 potius B¹O, ptus N, potito A quod] que M nullum N 22 principium B¹ consolatum M 24 patriciorum] NNMOL, prefectorum B 24 obtentos B 25 virtuti B, virtute belli L 26 in initio N, initium O 28 tarraconensem BHA, terragonensem N 29 adeo] ad eum B montivagio B, muniti uagi O 30 eius] est A percussi AL, perclusi M 31 debita** B 32 remissis] dimissis L teli B expeditis] expansis L

5 manibus supplices ei colla submitterent, obsides
 darent, Ologieus civitatem Gothorum stipendiis
 suis et laboribus conderent, pollicentes eius regno
 10 ditionique parere et quicquid imperaretur effi-
 cere. Praeter has militaris gloriae laudes plurimae
 in eo regiae maiestatis virtutes: fides, prudentia,
 industria, in iudiciis examinatio strenua, in regendo
 regno cura praecipua, circa omnes munificentia,
 15 largus erga indigentes et inopes, misericordia satis
 promptus, ita ut non solum princeps populorum,
 sed etiam pater pauperum vocari sit dignus.
 Huius filius Riccimirus in consortio regni ad-
 sumptus pari cum patre solio conlaetatur, in cuius
 20 infantia ita sacrae indolis splendor emicat, ut in
 eo et meritis et vultu paternarum virtutum effigies
 praenotetur. pro quo exorandus est caeli atque
 humani generis rector, ut sicut extat consensu
 patrio socius, ita post longaeuum parentis im-
 perium sit et regni successione dignissimus.
 25 Computatis igitur Gothorum regum temporibus
 ab exordio Athanarici regis usque ad quintum
 gloriosissimi Suintilani principis annum regnum
 Gothorum per annos CCLVI deo favente reperitur
 esse porrectum.

RECAPITVLATIO.

25 Gothi de Magog iafeth filio orti cum Scythis una probantur origine sati, unde 66
 nec longe a vocabulo discrepant. demutata enim ac detracta littera Getae quasi
 Scythiae sunt nuncupati. hi igitur occidentis glacialis iuga inhabitantes quaequae

BNHAMO (fuit 11 in dignus) (*L*; deficiunt 12 huius . . . 24 porrectum), *item inde a v. 25* H¹XYZ

DEXTR.: 1 obsidens *M* 2 ologieus] *B*, ologiis *NO*, ologitis *HAM*, et loget *L* 3 conderent]
 crederent *O* eius] *ei M* 4 parare *O* et] *ae H* quicquid] quid *O* imparetur *A* 4/5 efficere
 praeter] officeret preter *B*, efficeretur *M*, efficitur *A* 5 laudis *M* 6 maiestates *B* virtute *O*
 8 circa] et circa *H* 10 ita *om. NO* 11 in dignus fuit *O*, subiciens regnum posteriorum latercul-
 lani inde a *Tulga* (vide supra p. 263) post dignus *ins.* sine proprio Toletio decessit tempore imperatoris
 Heraclii relictis duobus filiis Sisnando et Cindasuinto quos de Theodora filia Sisebuti regis susceperat *L*
 (quae sequuntur in ed. Schotti non habet code.c) 12 riccimiro *B*, reccimirus *N*, ricimirus *HA*,
 ricumirus *M* consortio] sorcio *M* 13 patre] pare *M* solido *B* 14 emicat *om. M* 15 et
 meritis] emeritis *M* vultu] *M*, uultu *A*, uultum *B* paternorum *M* effugies *A* 16 pernotatur *M*
 caeli] dei *M* humano *M* 17 ut] ubi *A* concesso *AM*, concessu *H* 18 patria *M* socios *B*
 earentis *A* 19 sit] sic *M* successioni *M* 20 regum] regnum *M*, regnum *n N* 21 athanarici *N*
 regis *om. N* quintum *om. N* 22 gloriosissimi *A* suinthilani *B*, sumptilani *A*, nintilani *N*, sub-
 tilani *M* annum *om. N* 23 fouente *M* 25 recapitulatio *H*, recapitulatio cuius supra de origine
 gothorum *M*, capitulatio *B*, de gothorum laude *H*, *om. N. XYZ* 26 gothi de magog iafeth (iafei *Z*,
om. H¹) filio orti (mati *Y*) enim scythis (sitis *B^a*, iscitis *Y*) una probantur (probatu *Y^a*) *BNHXYZ*,
 gothorum antiquissima (*om. H*) origo de magog filio iaphet fuit unde (*sic H*, unde *rel. uue liber gloss.*
 unum *A*, imm *M*) et scytharum genus extitit (*om. H*) nam (*et ins. H et lib. gloss.*) iidem gothi scythica
 probantur *HMA et lib. gloss. (p. 261)*, gothorum antiquissima origo de magog iafet filio orti enim scitis una
 probantur *L* origini *Z* 27 demumutata *Z* enim] *ei M* getae] iete *H* quasi] qua *M* 28 iscite *Y*
 nuncupati *H¹* hii *XYZH* occidentis] (*-tes XZ*) *BNL^mXYZ*, septentrionis *H.IME^s*, *et liber gloss.*,
 septentrionis hae occidentis *H* glacialia *A* post inhabitantes *ins* circa scythica regna *H. AM et liber*
gloss. quaequae *A^s*

sunt ardua montium eum ceteris gentibus possidebant. quibus sedibus inpetu gentis
 Hunorum pulsi Danuvium transeunt, Romanis se dedunt. sed dum iniurias eorum non
 sustinerent, indignati arma sumunt, Thraciam inruunt, Italiam vastant, obsessam urbem
 capiunt, Gallias adgrediuntur patefactisque Pyrenaeis montibus Spanias usque perveniunt
 5 ibique sedem vitae atque imperium locaverunt. Populi natura pernices, ingenio alacres, 67
 conscientiae viribus freti, robore corporis validi, staturae proceritate ardui, gestu
 habituque conspicui, manu prompti, duri vulneribus, iuxta quod ait poeta de ipsis:
 mortem contemunt laudato vulnere Getae, quibus tanta extitit magnitudo bellorum
 et tam excellens gloriosae victoriae virtus, ut Roma ipsa vietrix omnium populorum
 10 subacta captivitate iugo Geticis triumphis adcederet et domina cunctarum gentium illis
 ut famula deserviret. Hos Europae omnes tremere gentes. Alpium his cessere obices, 68
 Wandalica et ipsa crebro opinata barbaries non tantum praesentia eorum exterrita
 quam opinione fugata est. Gothorum vigore Alani extincti sunt. Suevi quoque haecenus
 intra inaccessos Spaniarum angulos coartati etiam nunc eorum armis periculum finis ex-
 15 periti sunt et regno, quod desidioso torpore tenuerunt, turpiori nunc dispendio carue-
 runt. quamquam tenuisse huc usque valde sit mirum, quod sine experimento defensionis
 carere potuerunt. Sed quis poterit tantum Geticae gentis edicere virum magnitudinem, 69
 quandoquidem multis gentibus vix precum causa et munerum regnare licuerit, his
 tamen libertas magis de congressione quam de petita contigit pace atque ubi sese
 20 necessitas bellandi opposuit, vires eos potius adhibuisse quam preces. porro in armo-
 rum artibus satis spectabiles sunt et non solum hastis, sed et iaculis equitando con-
 fligunt, nec equestri tantum proelio, sed et pedestri incedunt, verumtamen magis
 equitum praepeti cursu confidunt, unde et poeta: Getes, inquit, quo pergit equo. Exer- 70
 cere enim sese felis ac proeliis praecludere maxime diligunt. ludorum certamina usu
 25 cotidiano gerunt. haec sola tantum armorum experientia lucusque carebant, quod

BNIHAM(L)W (junt r. 5 in locaverunt) XYZ

DEXTR.: 1 adua *M* possidebant *X^a* cedibus *A* inpetu] tempestatibus et impetu *L* gentes *YZ*,
 genti* *N^a* 2 humorum] *MY^bY*, humorum *B^a*, humorum *B^b*, ugnorum *HLWZ*, ugnorum *N*, unorum *X^a*
 depulsi *M* danubium (danudbium *W*) transeunt] *NHXYZ*, danubium transeuntes *BL*, transgressoque (que
om. H) danubio *HLM* et *liber gloss.*, romani *N* dedunt] *NHXYZ*, dederunt *BLHL*, debunt *vel* dunt *lib.*
gloss., inenrias *W^a* eorum *om. H* 3 indignitati *B^a* arma sumunt] regem sibi ex sua turba legunt
 (elegerunt *H*) *HLM* et *liber gloss.*, tracia *A* obsessam *Z*, obsessam *A* 4 patefactique *B^a* pirinei *W*,
 pi*s* *B^a*, principes *Z* spanias usque] hispanias usque *NY* et *liber gloss.*, in spanias usque *X*, in spanias-
 que *M*, in in hispanias *A*, yspanias hucusque *H* 5 sede *M* longauerunt *N* pernices *B*, prompti *L*
 6 consue. viribus] consuetudine viribusque *L* corpore *N* statere *M* ardui] magni vel medi] *L* gesti *N*
 7 post conspicui *ins.* eloquio clari *L* magnum *M* diri *XY* quod] que *M* poeta] *ignotus* de *om. Z*
 8 laudate *B* gothe *M* ext. tant. *Y* 9 et tam etiam *YZ*, etiam *X^a*, et etiam *X^b* excellens] *L*,
 extollens *libri* virius *Z* uirix *Z* 10 sublata *M* iugo geticis (goticis *N*) tr. adcederet (adcederit *B*)
om. XY eunetorum *H^a* illic *H^a* 11 deserui *Z*, deseruit *A* eurape *Z* triuere *B*, pertinere *L*
 alpeum *A* hiis *A*, *om. BH* crescere *A*, et re *N^a* 11 12 obices (abietes *M*) un. et ipsa (ipso *Z*)
 er. opinata (opinata *M*) barbaries (-riis *B*, -ries et *A*, badriis *M*) daricies et inopinabilis euandalica barbaries *L*
 12 tantum] tum *A*, tamen *M* exterpita *M* 13 catenis *X* 14 intra *om. Z* inaccessos *BNZ*, incessos *M*
 angulis *B* 14 15 experiti *M* 15 regnum *BNMXYZ* quod] que *M* turpore *X*, corpore *Z*
 16 quaquam *B* huuc *Y* defensionis *M* 17 tanta *NM* geticae] *ZHM*, gentice *N*, getici (?) *B^a*, geti *B^bY*,
 getae *X^b*, gothicae *A*, *inc. X^a* gentes *ZN^a*, gens *N* edicere (edire *X^a*) uirium] liberalitatis et uiriam
 dicere *L* 18 quandoquidem] *scripsi*, quandoque dum *BLMXYZ*, quandoquedam *NH*, etenim *L* uix (iuxta *A*)
 precum causa (causam *B*) et m. regnare licuerit (regua reliquerit *Z*, reliquerunt [*om.* regna] *N*) non solum larga
 munera contulerunt, sed et magna reliquerunt gentium precibus inclinati *L* hiis *A* 19 liberatas *M*
 quam] quid *M* contigit *N* 19 20 sese (se *NH*) nec. bell.] nec. bellandi (-dis *Y*) sese (esse *X*) *XYZ*
 adibuisse *Z*, *om. N* in *om. M* 21 expectabiles *BNIHLMXY^b*, expectabilis *X^a*, expectapiles *Z^b*,
 expectales *Z^a* et non] ut non *N* et iac. (iaculis *Z^a*) iac. *A* equitando *N* 22 et *om. A* incen-
 dunt *BX* 23 praepeti] prepi] *B*, praeceleri *L* cursus *M* confidunt] confligunt *L* poeta] *ignotus*
 gothes *A* quo pergit equo] *NHLMZ*, quod pergit equo *B*, quo pergit quo *Y*, quo pergit quaeo *X^a*,
 equo p. eo *X^b* 24 tolis *M* praecludere *M* ludorum *M* 25 cotidiana *Z^a* haec *X^aYZ* amarum *A*

classica bella in mari gerere non studebant. sed postquam Sisebutus princeps regni sumpsit sceptrā, ad tantam felicitatis virtutem provec̄ti sunt, ut non solum terras, sed et ipsa maria suis armis adeant subactusque seruiat illis Romanus miles, quibus servire tot gentes et ipsam Spaniam videt.

HISTORIA WANDALORVM.

Aera CCCCXLIII ante biennium 71 Oros. 40, 3.

inruptionis Romanae urbis excitatae per Stiliconem gentes Alunorum, Saccorum et Wandalorum transiecto Rheno Gallius

10 irruunt, Francos proterunt directoque impetu ad Pyrenaeum usque perveniunt, cuius obice per Didymum et Verinianum Romanos nobilissimos ac potentissimos

15 fratres ab Spania tribus annis repulsi per circumiacentes Galliae provincias vagabantur. sed postquam iidem fratres, qui privato praesidio Pyrenaei claustra

tuebantur, ob suspicionem tyrannidis insontes et nulla culpa obmorii a Constantio

20 Caesare interfecti sunt, memoratae gentes Spaniarum provincias irrumpunt.

Aera CCCCXLVI Wandali, Alani et 72 Hyd. c. 42.

Suevi Spanias occupantes necesse vastationesque cruentis discursibus faciunt, urbes incendunt, substantiam direptam

25 exhaustam, ita ut humanae carnes vi famis devorarentur a populis. edebant filios suos matres: bestiae quoque morientium glutio, fame ac peste cadaveribus

30 adsuetae etiam in rivorum efferebantur interitum atque ita quattuor plagis per

Wandali cum Alanis et Suevis pariter Spanias ingrediuntur.

Oros. 7, 40, 10.

Hyd. c. 48.

P. sūc., ENHAM(L.) et ad c. 1-4 XYZ, inde a c. 5 Rod. O. dextra.

DEXTR.: 1 classica Z^a sisebutus X^a, sisebadus Z post princeps ins. caelesti gratia H.A.M. 2 sceptrā B^a, post sceptrā ins. eius studiis NHAM tanta B virtute B, om. N provec̄ti] scripsi. provec̄ti plerique, perfecti H 3 ipsam maris B subactisque B, subactisque Z, subiectisque L 4 miles Z ipsa spania B vidit B.A, videat M 6 aera] de A ccccxlvi] NHAM Rod., quadragesima quarta B, cccxxii O, cccxlvi L 7 inruptionis Rod., interruptionis O rome N Rod. excitati B 8 stiliconem B, stiligonem H, Stiliconem ducem Romanum L gentis B^a, gens H sueborum Rod. 9 wandalorum N semper et hic (non postea) Rod., euandalorum L semper rethno M, rethno A, regno N Rod., rheno flumine O 10 irruunt AM prosterunt H 12 obices M uerinianum] sic Orosius, uerinianum B, uerianum NHAM O Rod., uerianum L 13 nobilissimos Rod. ac potentissimos om. N Rod. 14 post fratres ins. occupat A, occupati M 16 uocabantur O idem B.L.M. 18 tyrannides M 19 nulla (in nulla O) culpa] nulla H¹, nullo H² 19/20 constantino NO² Rod., constantino L 20 caesare] imperatore occidentis L post sunt ins. aera ccccxlii (ccccxlii .A) .AM 21 gentibus A^a provinciam O 21/22 irrumpunt B post dirumpunt (sic) ins. Suevi a Germaniis dixerunt (sic) originem qui a flumine Ueno (sic) nominantur. Evandali a Galliis uenerunt et a Viudilico fluvio nominantur. Alani ab Ugnis orti sunt et Laus fluvius eis nomen imposuit L 23 ccccxlii] cccxi O, cccxi .AM, cccxii L alani om. N Rod. 25 cruentibus M discursibus] ENH Rod. cum Orosio, discursionibus AMO 27 carnes ui] carnis ue B 28 deuorentur B 31 etiam] et N in uiu.] uiu. HO 32 interitum H

Hi pace inter se inita sorte ad inhabitandum provinciarum dividunt regiones.

Gullicium enim (om. P) Wandali et Sueri occupant. Alani Lusitaniam et Carthaginensem provincias, Wandali autem cognomine Silingi Baeticam sortuntur. Spani uitem per civitates et castella residua 'plagis afflicti' (om. P) barbarorum dominandium sese seruituti (barbaris dominantibus se P) subiciunt. 'primus autem in Spanias Gundericus' (in Spanias G. primus P) rex Wandalorum successit, regnans (in ins. P) Galliciae partibus annis XVIII. qui dum rupto foedere pacis 'Suevorum gentem' (Suevos P) in Erbasis montibus obsideret, relicta tandem Gallaecia

cum omnibus Wandalis ad Baeticam transit captaque Spali cum irreverentes in ecclesias ipsius civitatis manus extendisset, mox dei iudicio daemone correptus interit.

cui Geisericus frater ex catholico apostata factus succedit in regno annorum sexaginta.

omnem Spantiā saevientibus divinae iracundiae per prophetas scripta olim praenuntiatio adimpletur.

Aera CCCCXLVIII post plagurum 73 Hyd. c. 49.
diram perniciem, quibus Spania caesa est, tandem barbari ad pacem inveniendam deo miserante conversi sorte in possessionem sibi eius provinciarum dividunt.

relicta obsidione Suevorum Balcaricus Tarraconensis provinciae insulas depraedatur. deinde Carthaginē Spartaria eversa Hyd. c. 74.
Hyd. c. 86

Spalim destruit actaque caede in direptionem mittit. qui cum auctoritate regiae potestatis irreverenter manus in basilicam Vincentii martyris civitatis ipsius extendisset, mox dei iudicio in foribus templi daemone correptus interit. Hyd. c. 74.
Hyd. c. 89.

Aera CCCCLXVII Geisericus frater 71 Hyd. c. 89.
Gunderici succedit in regno annis XL. qui ex catholico effectus apostata in

P sin., B Rod. (ad c. 16 suavorum) NILIMO(L) dextra.

SIN.: 4 sorte *ante* pron. *repetit* P 28 frater] P^a, frater suus P^b

DEXTR.: 1 seculentibus M diuina A, diuina B iracundia B 2 scripta] inscripta B 23 praenuntiatio H 4 ccccxlvi] cccclx O, cccclix AM, cccclxiii L, cccclx H 5 dire pernicie B ispanie M 6 pacis inuente Rod., pacis inuente N 7 sortem NM Rod. 78 possessionem] possessionem M 8 sibi om. O 9 wandali (udali P^a) et om. B suebi Rod. alani] aliam M 9 10 carthaginensem P, cartaginensem N Rod., cartarginensem B^b, carterginensem B^a, cartaginensem O, cartaginenses H, cartaginenses M, cartaginienses A 10 provinciam O post silingi ins. relicta Gallecia postquam Tarraconenses insulas depraedati sunt regressi sunt L 11 per] pro B ciuitatis M residua plagis afflicti (afflicta M) residua a plagis Hydatus 12 post dominantium ins. de Romanorum absentia et tuitione plangentes L sese] *habet post barbaris, sed deletum* P^a, se BH, om. NP^b, sese miserabiliter L subiciuntur N Rod., subiungunt P 13 (h)ispania AMO regnans A^a 14 partibus] in p. O xiiii] xii P pacis om. O 15 gentem . . . . obsidione suavorum om. B erbasis] OL, eruasis N, AM Rod., herbasis H, neruosis P, depit B 17 taraconensis B, terrac(h)onensis HAM, terragonensis N 19 spartaria BN, partaria B 20 transit NO, transiuit P 21 destruit] B, diruit NILIMO actamque BN, acrique L 21 22 direptionem AM 22 auctoritate] aucte M 23 potestatis] patatis M inreuerenter . . . ciuitatis om. B 24 uicentii martyris] ubi san uicentii martiris erat tumulatus O 26 arreptus O 26 27 post interit ins. mira opera tua deus in generatione et generationem N 28 ccccxlvi] cccclxii O, cccclxiii N, ccccxlvi] H, ccccxlvi] A, ccccxlvi] M^a (em. in margine posita deficit) gericus] hic, gesseric- c. 77. 78 B, gericus HA semper, O fere (c. 77 sigericus), gisiricus N semper, ensericus M, gisericus (hic gericus P^a) P semper 29 successit A regnum MO, regno (regnauit) N 30 quadraginta] x L 30 effectus] e. est O

*Arrianam primus fertur transisse per-
fidiam.*

- hic (qui P) de Baeticae provinciae litore cum Wandalis omnibus eorumque familiis
(om. P) ad Mauritaniam et Africam relictis Spaniis (relicta Spania P) transfretavit.* Hyd. c. 90. et
Isl. chr. c. 377.
- 5 *cui Valentinianus iunior (om. P) Occidentis imperator non valens obsistere pacem
mittit et partem Africae, quam Wandali possederant, tamquam pacifico dedit (tradi-
dit P) condicionibus ab eo sacramenti acceptis. ne quid ultra (amplius P) invaderet.* Prosp. a. 435.
- 7 *Ille autem, de cuius amicitia iam nihil ambigebatur (om. P) violata sacramenti* 75 *Pros- p. a. 439
religione* c. 1339.
- 10 *Carthaginem pervadit* 10 *Carthaginem dolo pacis invadit omnes-
que opes eius exercitatis diverso tormen-
torum genere civibus in ius proprium
vertit.*
- deinde (om. P) *Siciliam depraeclatur, Panormum obsidet, Arrianam pestilentiam per* Hyd. c. 120.
15 *totam Africam intro mittit, sacerdotes ecclesiis pellit, martyres plurimos efficit*
et iuxta prophetiam Danielis demutatis
mysteriis sanctorum ecclesias Christi
hostibus tradidit nec iam divini cultus
loca, sed suorum esse habitacula iussit. Prosp. a. 439
c. 1339.
- 20 *Adversus quem Theodosius minor Orientis imperator bellum paravit, quod ad* 76 *Pros- p. a. 441*
effectum non venit. Hunis enim Thracias (Thraciam P) Illyricumque vastantibus
exercitus Wandalorum a Sicilia reco- *exercitus ad Wandalos missus ad defen-
dendos Thraces Illyrianosque a Sicilia
recoclatur.* Prosp. a. 442.
- 25 *Maiores autem imperator de Italia* Hyd. c. 200.
*Spanias veniens cum in Carthaginensi
provincia aliquantas naves sibi ad tran-
situm adversus Wandalos praeparasset,
cas de litore Carthaginensi communiti*
30 *Wandali per proditores arripiunt, sique* 30 *Pros- p. a. 442*
*Maiores a sua dispositione frustra-
tus Italiam revertitur atque a Recci-
mero fraude circumventus occiditur.* Hyd. c. 210.

P sin., BNHAMO(L) dextra.

SIN.: 23 thraces om. P

DEXTR.: 1 fertur] fr̄ a M 3 litore] luctore M 4 post mauritaniam] ins. venit P 15 african
relictis hispaniis transfretavit (transfr- A) cui nal. iun. occidentis] NHAMO, african relictis (om. rel.) B, africa
relicta spaniam (sic P^b, spaniam P^a) tr. cui n. occidentis P 5 obsistere] subsistere B 6 wandali B
possiderant AO, possiderent N pacifice NAMO 7 ne] nec B invaderent AM 8 iam om. AMO
abigebatur B 8,9 viol. sacramenta rel. M, sacr. rel. viol. P 10/11 omnesque] omnes AM 11 opus B
12 in ius] sicilian in ius H 13 uertit] utitur O 14 panormam N, panosinum A, panorum B, paler-
num O, penormum M obsidet A, obsedit BM 15 intro om. AM ecclesiis pellit] ecclesiae pellit BH,
ecclesiae expellit P efficit] fecit AM 16 iuxta prophetam B demutatis] mutatis N 17 mysteriis
om. O 18 tradit H nec] sed N cultis B, cultos H^a 19 sed om. N esse suorum N habitaculo O
20 paravit] praeparavit P 20/21 ad effectum] adfectum M, affectum B 21 uignis N, ugnis AM
tracias BNHM, thraciam O illisicumque B 22 ad wandalis missos M 22 23 def. thraces (tracos B)
om. M 23 wandos H illiricosque H a sicilia] ad sicilian B 25 maiores NH, maximus L
26 cartagineusem BHAMO, cartaginiensem N 27 prouinciam NHAMO 29 cartagineuse B com-
munit OL 30 proditorem H arriperunt OL, diripiunt H sique N 31 maiores] maximus L
dispensione B 31/32 frustra M 32/33 reccimiro O, ricchimiro A, richimiro patrio M, rizimiro
patrio H, recimiro patritio L

- ‘Quo comperto *Gesericus*’ (G. autem P) non contentus solis Africae vasta- 77 Victor a. 435.
tionibus navibus advectus *Romam* ingreditur directisque per quattuordecim dies
opibus Romanorum relictam *Valentiniani* et filias eius et multa milia captivorum
secum tulit. mox (moxque P) Carthaginem rediit et per legatos
5 postulata pace a Valentiniano filias eius 5 ab imperatore postulata pace *Valen-* Hyd. c. 209.
ei Constantinopolim mittit 5 tiiniani relictam Constantinopolim remit- Hyd. c. 216.
tit, quarum unam ex filiabus suis filio
suo Unerico iure matrimonii copulavit
sicque post multarum provinciarum clades Christianorumque (et Christianorum P) Victor a. 461.
10 spoliis atque necis moritur regni sui anno quadagesimo.
Unericus autem filius eius Aera DVI post Gesericum Unericus 78 Victor a. 461.
Geserici filius
regnat (regnavit P) annos VII menses V habens in coniugio *Valentiniani* filiam, quam
pater eius ex *Roma* cum matre captivam adduxerat. qui et ipse *Arriano* suscitatus Victor a. 466.
15 favore catholicos per totam *Africam* atrocior patre persequitur, ecclesias tollit, sacer- Victor a. 479.
dotes et cuncti ordinis clericos exilio mittit, monachos quoque atque laicos quat-
tuor circiter milia exiliis durioribus relegavit, martyres fecit, confessoribus linguas
absculit, qui linguas abscisis perfecte usque ad finem (suum ins. P) locuti sunt.
Tunc *Lactus Neptensis* civitatis episcopus gloriose martyrio coronatur. 79 Victor I. c.
20 qui dum *Arriani* contagii labe variis
poenis maculari non potuit, victor
repente caelos obtinuit.
Unericus autem inter innumerabiles suarum impietatum strages, quas in catholicos
exercuerat, octavo regni (sui ins. P) anno ut *Arrius* pater eius interioribus cunctis
25 effusis miserabiliter vitam finivit (amisit P).
Cui succedens *Guntabundus* Aera DXIII *Unerico* succedit *Gunta-* 80 Victor I. c.
mundus
regnans annis XII: qui statim ‘ecclesiae pacem reformans’ (pacem ecclesiae donavit
et P) catholicos (protinus ins. P) ab exilio revocavit.

P sin., *BNIAMO(L)* deetra.

DEXTR.: 4 solis . . . advectus om. N 1/2 uastationibus navibus] *PHAMO*, uastaciones B, uasta-
tionibus L, deiecit N post advectus (adventus H^a) ins. furia L 2 directisque M per om. *NLM*
diebus N 3 opibus (operibus M) rom. ante per P relicta B, relicto P, relicta urbe L ualen-
tiniani et] ualentiniano P, ualentiniani uxorem et A, uxorem ual. et L filias B eius] eis M et multa]
e multa P^a, multaque P^b, cum multa *BNIAMOL*, cum multis H² milibus H² 4 tulit] tollit L
mox] moxque *PH* rediit] credit M 5 6 ualentiniani relictam] u. uxorem rel. A, u. rel. uxorem L
6 7 mittit A 7 quarum] quare A: *delendum* una O suis] eius L 8 uneric-] *deinceps*, *mirie-*
hie B, uneric- *plerumque* N, *lumeric-* H, uneric- (*sic* c. 79. 82, *imeric-* hic, *imeric-* c. 80, uneric- c. 83) O,
ngueric- *LM*, uneric- (c. 82. 83, uneric- c. 78. 79, *lumeric-* c. 78 a *miniore* em.) P, uneric- c. 83 *Rod.*
matrimoniae B, matrimonio N copulavit M 9 sicque] sic N provinciarum] *provinciate* (?) A^a,
om. N 10 quadagesimo] sexagesimo P 11 dui] *quinquagesima prima* B, *duii* *LM*, *dui* *NHL*,
ecclx O gesericum om. N 12 geserici] *gnderici* *BH* 13 autem ins. post regnavit P^a ualen-
tiniani] ualentis et ual. P 11 romam *BM* captivam] captiva N, post roma P^b, om. P^a duxerat *OL*
suscitatus] *AMO* cum *Victore*, suscitato P, suscitans B, excitatus *NH* 15 catholicas P prosequitur M
tulit O 15/16 sacerdotibus N, et sacerdotes H 16 et cuncti] *PNHAMO*, sacri B ordines *NM*
clericos] clericos laicos A exilio] *BNI* cum *Victore*, in exilio *MO*, in exilium P 17 ciciter B
facit P 18 lictus B, locutus M 19 neptensis A, nemptis O, neptensis L, *Leptensis Pithoeus* errore
civitatis om. N gloriose . . . 20 arriani om. B glorioso P 21 pernis maculare B, pene macu-
lare M 22 caelos] telos B obtinuit] obtinuit (*sic*) M 23 suorum M 24 arrius] annus O
pater] seductor L 25 mirabiliter H uita B 26 dxiiii] *BHL*, dxu *AM*, dxiii N, *ceclxxiiii* O
unerico] post *lumericum* H succedit *guntamundus*] mortuo *guntamundus* (*sic*) N, mortuo *guntamundus*
catholicus rex successit in regno O 28 regnans] regnavitque O, regnit P^a, regnavit P^b xii annis P.
annos xiiii L post annos XII ins. rex iste . . . ubi incipit O (*vide appendicem II*) qui om. A ecclesiis N
29 revocavit] revocat pactoque concilio unusquisque abiit in propria O

Quo defuncto

Aera DXXXVI *Guntamundo mortuo* S1 Victor a. 497.

Trasemundus regnat (regnavit P) annis XXVII mens. III. iste Arricana insania plenus catholicos insectatur, ecclesias claudit, (in ins. P) Sardiniam exilio ex omni Africana ecclesia CXX episcopos mittit. Carthagine (apud Carthaginem P) moritur. Victor a. 523.

5 *cuius tempore Fulgentius Ruspensis episcopus in nostro dogmate claruit.* Victor a. 497.

Post quem regnavit Hildiris ex filia Valentiniiani imperatoris genitus a Geisericico captivata, quae Hunerico filio suo fuerat iuncta, regnavitque Hildiris annis VII et III mensibus. Aera DLIII *post Trasemundum Hildiris Unerici filius ex Valentiniiani imperatoris filia genitus regnat annos VII menses III.* S2 Victor a. 523.

10 *Iste sacramento a decessore suo Trasemundo (fuerat ins. P) obstrictus, ne catholicis in regno suo aut (om. P) ecclesias aperiret aut privilegia restitueret, priusquam regnaret, ne religionem sacramenti violaret, praecepit sacerdotes catholicos ab exilio reduci et ecclesias aperiri, quem Gilimer adsumpta tyrannide regno priat (privavit P) et cum filiis carceris custodia mancipat (mancipavit P).* Victor a. 531.

Post haec Gilimer tyrannus regnavit annis III mensibus VIII Aera DLX *Gilimer regnum cum tyrannide sumit* S3 Victor l. c.

20 *multos (qui multos P) nobilitiam Africae provinciae crudeliter extinguens (extinxit P) multorumque substantias tollens (tulit P). adversus quem Iustinianus imperator visitatione Laeti episcopi, qui ab Unerico Wandalorum rege martyr fuerat factus, exercitum (in Africa ins. P) cum (om. P) Belisario magistro militum duce mittit quem Belisarius cum omni gente Wandalorum proelio fugavit* Victor a. 533. Victor a. 534

25 *primo proelio superatos interfecit, deinde ipso Gilimero in fugam verso*

Africam capit (cepit P) nonagesimo septimo Wandalorum ingressionis anno. In ipso autem Belisarii occursa priusquam congressio fieret, Gilimer tyrannus Ildericum regem cum quibusdam generis eius adfines occidit. Belisarius autem (om. P) Gili- Victor l. c.

P sin., BNLAMO(L) Rod. (inc. v. 21 obstrictus) dextra.

DEXTR.: 1 dxxiii] dxxvii NA, dxvii M, ecce O, dxxviii L mortuo] defuncto O 2 trasemundus] N semper O semper P semper et semel c. 82 A, transemund- hic et deinceps (c. 82 semel guntamund-) B, transemund- hic et c. 82 semel A, transemund- vel transamund- H, traemund- hic, transemund- c. 82, transamund- M regnavit O, regnavit H xxviii] xxvii O 3 insectator M sardinia PAMO 4 cexx AM 4 5 carthagine (cartaginem spartariam O) moritur c. t. fulgentius (fulgentis A) ruspensis (suspensis ML)] cartaginensis (vel, om.) B 7 dlvii] dlviii AM, eccelivii O, dlv L trasemundum] guntamundum B ildiris] scripsi, ildiris BN, ildris O, ildericus AM, hildericus H 8 9 imperatori B 9 genitus] natus AM regnavit O 9 10 annis novem mensibus tribus L 12 praedecessore P^b, decessore B, desessore M suo om. B 13 post suo ius, pacem daret L obstrictus B, constrictus H, abstrictus M in om. P^a aut privilegia . . . 15 aperiri om. B restitneret] PNHO Rod., restauraret A, restaurat M 14 praecepit] praecepit et HAM 15 aperire M gilimer plerumque (gelimir- c. 84) B et sic reliqui fere constanter, gelimer- P semel, gelemir- H semel, gilimir- bis N, gilimir- semel M tyrannidem H 16 carcere H¹ custodia] PAM, eustodiam BN Rod., eustodiae H²O, eustode H¹ 17 dlx] dlxi AM, eccelx O, dlxviii L gilimirus N Rod., cilimer M 18 sumit] BN Rod., sumpsit HAMO, quatuor annis tenuit L 19 extinguens B, extinguet M 20 multorumque substantias (ibas M) om. B tollens] NHO, auferens BAM 21 uisitationem P, uisitacionem B, uisitacione uisionis nocturnae L 22 exercitus HM bilisar- hic, deinde semper billisar- B et sic P et plerumque (hic bilisato N, uilisato Rod.) N Rod., belesar- H semper A semper M semper magistrum H^a milite duce B, duce mil. O 23 inito quidem O billisarios B 23 guntimerum . . . 25 interfecit] gilimerum uincit L 23 24 guntimerum Rod., guntimerum N, guntimerum AMO, guntimerium H 24 gebamundum A, gabamundum N Rod., seabamundum O 25 superatos] francos M interfecit HAM 26 ipsum gilimerum (gilimirum NM) in fugam nersum BNLAMO 27 africa P, afrigam Rod. nonagesimo] centesimo x P 28 congresso M gilimerus N Rod. 29 quibusdam] quibus H adfines] B Rod., affines PNL, affimibus AO, om. H delesarius A

merum tyrannum capit eumque (et eum *P*) cum divitiis (suis ins. *P*) ex rapinis provinciarum et Africae conquisitis Constantinopolim Iustiniano imperatori ducit (duxit *P*)

sicque regnum destructum est et finitum Wandalorum. fiunt simul a primo anno Gunderici regis, quo in Hispaniam ingressus est, usque ad Gilimeri casum et Wandalorum interitum anni CXXIII et menses VII.

sicque regnum Wandalorum cum populo suo atque stirpe deletur aera DLXIII, quod permansit CXIII annis a Gunderico rege usque ad Gilimeri interitum.

10

HISTORIA SVEVORVM.

Aera CCCCXLVI Sacri principe Hermerico (duce h. rege *P*) cum Alanis et Wandalis simul Spanias ingressi sunt atque (hi *P*) omnem (om. *P*) Galliciam cum Wandalis occupant. Wandalis autem Africam transcuntibus Galliciam soli quibus praefuit in Spaniis (om. *P*) Hermericus annis XXXII. Gallici autem in parte provinciae regno suo utebantur. quos Hermericus assidua rastatione depraedans tandem morbo oppressus pacem cum eis fecit (ob morbi dolore eis pacem dedit *P*)

quo morbo diutissime per annos septem oppressus interiit.

post quem Riccila filius eius successit et regnavit annis octo.

qui cum magna parte exercitus missus (hic iubente patre ab eo missus *P*) Andecotum Romanae militiae ducem cum multis (suis omnibus *P*) copiis ad Singilium Bacticae provinciae (om. *P*) fluvium invito bello prostravit magnis eius auri argenticae copiis occupatis.

inde Emeritam obsessam ingreditur atque obtentam proprio regno adsociat. Hermericus autem pater eius per annos septem diuturno langore adfectus interiit.

20

Aera CCCCLXXVIII Hermerico defuncto Riccila filius eius regnat annis VIII.

P sin., BMLMO, L) Rod. (finit v. 16 tandem) dextra.

DEXTR.: 1 tyranum *P* 2 et om. *PII* conquisitis *his P^a* constantiupoli *Rod.* iustiniani *B* imperator *M* adducit *AM* 5 suo om. *AML* atque] a *N* *Rod.* deletur] deletetur finit *Rod.* aera om. *A* dlxiii] *BNIH* *Rod.*, dlxiiii *AM*, d *O*, dlxviii *L* 6 exiii] exviii *L* vere ab aera 449 ad 563 numerantur *CXV*. annorum *H* 6 7 gunderico *H* 7 ad] a *M* 11 aera ccccxlvi] era ccccxlvi *Rod.*, era ccccxlvi *H*, a. ccccxlvi *OL*, era ccccxlvi post sunt *P*, om. *N* ermerie- semper *B* et semper *O* et semper *H*; hermerie-, hemerie-, hermetie-, iremirie- *A*; ermirie- semper *N* *Rod.*; hermerie- plerumque, *his* emerie- *P*, ermirie- plerumque, senel imirie- *M* 12 isp. simul *N* calliciam *B*, galliciam *hic et moe NM* et *hic* (plerumque gallic-) *Rod.* 13 trans. afr. *P* 14 xxxii] nigniti duobus *N* *Rod.*, quattuordecim *P* 15 gallici *NM* *Rod.*, galleti *O*, galliciae *B* antem] am *M* utenantur *Rod.*, utelentur *M* 16 bastatione *Rod.* cum om. *B* 20 receilanem *hic*, receilani et recella c. 87, rectila c. 86 *B*, ricilanem *hic*, recella c. 86, 87, receilanem *hic*, recella c. 86, 87, recilanem c. 87 *O*, recchil- plerumque (ricilianis c. 87) *A*, et riccinalam *hic*, ricilla c. 86, ricilani c. 87, ricilla c. 87 *H* 20 21 regno subsistit (sic) *H* 22 cum om. *N* 22 23 audenot-] *NHMLL*, andebot- *B*, undebot- *P*, addenot- *O* 23 singilium *A*, singilibus *N*, sigillum *H* 24 initum bellum *N* eius om. *H* 24 25 argenticae] argenti *B* 27 obtenta *B* 31 recchilani *A* 32 niij] nomen *L*.

- 'qui post obitum' (p. o. autem *P*) patris (suscepto regno *ins. P*) *Spali obtenta Bacti-* Hyd. c. 123.
cam et Carthaginensem provincias in suam potestatem redigit.
atque inde Emerita sub cultu, ut fe- Hyd. c. 137.
runt, gentilitatis ritum finivit.
- 5 Quo defuncto Reetiarus 5 Aera CCCCLXXXVI Reeciarius 87 Hyd. l. c.
 Reecilani filius catholicus factus
succedit in regnum annis VIII. hic accepta in coniugio Theoderici regis Gothorum Hyd. c. 140
*filii (in *ins. P*) initio regni (sui *ins. P*) auspiciatus Vasconias deprædatur. mox* Hyd. c. 142.
ad Theodericum socerum suum profectus Cæsaraugustanum regionem remeans Gothis
 10 *auxiliantibus' (cum auxilio Gothorum rediens *P*) vastat.*
irruptaque per dolum Ilerdensi urbe
egit ibi magnum captivitatem.
Tarraconensem provinciam, quæ Romano imperio describebat, invadit. Carthagi- Hyd. c. 168 170.
nenses regiones, quas Reecila pater eius Romanis reddiderat, in prædam mittit' Hyd. c. 143.
 15 *(deprædatur *P*), ad ultimum, dum Theodericus rex Gothorum (om. *P*) Spaniam in-*
gredetur, invito proelio adversus eum primo fugatur, deinde captus occiditur.
 Occiso Reetiaro Suevi Aera CCCXCIV extincto Reeciario 88 Hyd. c. 181.
 Sueri, qui remanserant in extrema parte
 Gallicie, Maldrum Massilæ filium sibi
 20 *regem constituunt.*
 mox (om. *P*) bifarie divisi pars Frantum, pars Maldrum 'regem appellant' (sibi Hyd. c. 189.
 regem constituunt *P*)
 Maldras autem cum manu Suerorum
 statim Lusitaniam deprædatur. actu Hyd. c. 188.
 25 *illuc Romanorum caede prædisque con-* 25
tractis civitas etiam Olisepona sub specie
pacis intratur.
*nec mora Frantum mortuo Sueri qui cum eo erant (fuerant *P*)* Hyd. c. 189.
 ad Maldrum revertuntur regionemque Reecimundum sequuntur et cum Maldra Hyd. c. 190.

P sin., BNIAMO(L) dextra.

SIN.: 23 maldras] scripsi, masdram *P* 29 maldrum] scripsi, masdram *P*

DEXTR.: 1 obitum] mortem *O* spali (ispali *M*) obtenta] hispania ab eo optenta *P* 12 baeticam
 et (om. *B*) cartaginensem (cartaginiensem *O*, cartaginem *A*) provincias (-tiam *H*)] cum betica cartaginenses
 provincias *P* 2 pot. redegit *H*, redegit pot. *P*, pot. reducit *N.LMO* 3 emerita *AO*, emeritam *H*,
 et meritam *M* 34 ferunt] fere *AM* 5 cccclxxxvi] cccclxxvi *A*, cccclxxxvi *L* reeciarius] hic,
 riciar- c. 88 *B*, utroque loco *NO*, rechiar- *M*, reeciari- semper *A*, reetiar- semper *P*, ricarius hic, ricciario
 c. 88 *H* 6 reehilans *M* 7 succedit *B* regno *PHM* hic om. *NAMOL* acceptam *B* theoderid-
 hic, mox theoderid- *B*, teodered-, mox teoderend- *N*, theundered- *AO*, theodered- vel theodored- *H*, theonorid- *P*,
 theunderid- vel theundered- *M* (cf. præterea ad v. 15) goth. reg. *H* 8 filiam *EO* in initio *H* regi *M*
 auspiciatus (-to *A*, confortatus *L*) vaseonias (vaseanonias *M*) om. *P* 9 cesaraugustanam *BH* 10 auxili-
 andis *O* nastat om. *P* 13 tarraconensem . . . 14 romanis reddiderat om. *P* taraconensem *B*, terra-
 conensem *H*, terragonensem *N* quæ] qui *BM* invadit] et inn. *NI* 13 14 cartaginenses *NO*
 14 quas] qua *A* ricilianis *A* 15 theodericus *B*, teodericus *N*, thederiens *AM*, tenderedus *O*, theodoridus *P*
 rex gothorum . . . adversus om. *M* spaniam] in hisp. *HA* 16 eum] cum *M* 17 cccclxxv] cccclxxv
HO, cccclxxv *A*, cccclxxxvi *L* 18 remanserant *AMO* 19 maldrum] *M*, maldra *BXAO*, masdram *L*, mardram *H*
 mansile *A*, masilie *L*, marsile *H*, massie *M* post constituit *ins.* qui regnavit duobus annis *L* 21 bifarie
 divisi] bifaice de isi *M* pars] altera pars *B*, om. *H* frantum] *B*, fratam *P*, frainta *N*, frantam *O*, frantane *M*,
 frantram *A*, framentam *L*, om. *H*, Framtano *Hgdatus* pars] altera pars *B* maldrum] *HAM* cum *Hgdatus*,
 maldra *BNO*, masdram *PL* 28 nec mora om. *M*^a frantum] *B*, frainta *N*, frainta *H*, fraenta *O*,
 frainta *AM*, fragmenta *L*, Framtane *Hgdatus* qui cum eo . . . et cum om. *B*, erant ad m. r. r. gallæcie
 om. *M* 29 reecimundum] *NO*, reechimundum *A*, ricemmundum *H*, rechimundum *M*, arimismundum *L*,
 deficit *B* masdra *L*

Gallaciae adhaerentem flumini Durio pace inita pariter Lusitaniam deprae-
depraedantur. dantur.

Maldra autem (peracto ins. P) tertio regni anno a suis inopulatur.

Hyd. c. 198.

Quo extincto

Aera CCCCXCVIII Maldra inter-

5

5 fecto

inter Frumarium et Reccimundum (Masdrae filium ins. P) oritur de regni potestate
dissensio. sed Frumarinus cum manu Suevorum (om. P) quam habebat Flaviensis
urbis conventum (Flaviensem civitatem P) grandi exertit excidio. Reccimundus
autem vicina sibi pariter Auregensium (loca ins. P) et Lucensis conventus maritima
populatur.

Hyd. c. 203.

Hyd. c. 204.

Hyd. c. 202.

10

Frumario autem mortuo

Aera DII Frumario mortuo

90

Remismundus 'omnibus Suevis in suam dicionem regali iure revocatis' (omnes Suevos
in s. d. revocat P), pacem cum Gallicis reformat, legatos foederis ad Theodericum
regem Gothorum mittit, a quo etiam per legatos et arma et coniugem quam haberet
accepit. 'inde' (tertio regni anno P) ad Lusitaniam transit, Comimbriam pace decep-
tam diripit. Olisipona quoque ab eo occupatur cive suo qui illic praecerat tradente
Lusidia. huius tempore Alax natione Galata effectus apostata et Arrianus inter
Suevos regis sui auxilio hostis catholicae fidei 'et dicinae trinitatis' (om. P) emergit
(emersit P)

Hyd. c. 223.

Hyd. c. 226.

15

cuius seductione Suevi a fide catholica
recedentes in Arrianum dogma decli-
nant.

de Gallicana Gothorum regione hoc
pestiferum virus adferens et totam gen-
tem Suevorum letali tabe inficiens.

Hyd. c. 240, 241

Hyd. c. 246.

Hyd. c. 232.

20

'multis deinde Suevorum regibus in Arriana haeresi permanentibus tandem' (post
multos deinde reges P) regni potestatem (regnum Suevorum P) Theodimirus
suscepit. qui (fidem catholicam adeptus ins. P) confestim (om. P) Arrianae impie-
tatis errore destructo Suevos catholicae (unitati P) fidei reddidit 'immitente Marti-
no monasterii Dumiensis episcopo fide et scientia claro' (huius temporibus Martinus

91

P sin., BNHAMO(L) dextra.

DEXTR.: 1 lusitaniam] B, partes (partem O) lusitaniae NHAMOL. 1 2 depraedant O, predantur H
3 maldra . . . iugulatur om. B maldra] NHAMO, masdras P, masdra L, deficit B regni (regi M) anno
a suis] anno regni sui P 4 ccccxviii] cccclxxxviii N, cccclxviii HAO masdram L 6 reccimundum]
BNH, reccimundum A, reccimundo M, reccimundum O, rimismundum P, arimismundum L 7 dissensus Pa,
dissentio A funarius P, frumarinus M manu] magnam B, magno H quem H flaviensis (flaviensis B)
urbis conventum (conventum N)] flavesem urbem conventam L 8 grandi] P cum Hydatio, grani
BNHAMO, gemissimo L post excidio ins. regnans annos vii H reccimundus] BNHO, reccimundus AM,
remismundus P, arimismundus L 9 auregensium] Hydatius, auriensium NHAML, auriensium O, arien-
sium B, arigensium P leccensis B, lucencium L maritima] merita O 10 populatus B, depopulatur N
post populatur ins. duobus annis post Masdram regnavit Frumarinus L 11 dii] du H 12 remis-
mundus] reccimundus N, reccimundus H, arimismundus L revocatis] AMO cum Hydatio, vocatis BNH
13 gallis B^a, gallicis NHO theodericum] AML, theodericum N, theudericum BHO, theoderidum P
14 mittit ante ad P a quo] acrio M legatis N, legos B armam B quem O 15 transit P
cimbricam P, cimbriam B, comimbriam NHO, colimbriam AM, columbriam L pacem B, parte O
16 olisipona] BH, olisepona P, glisiponam O, olisibona N, olisibona A, ulisibona M, olisibona L ab eo
(habeo O) occupatur] ab eo occultatur B, bis A 16 17 cive suo qui illic (illic B, illi A) praecerat tradente
Lusidia (lusio H)] BNHAMO cum Hydatio, cives vero qui illic praecerant custodiendos tradidit Lusidia P
17 aiax AMOL et] P, om. BNHAMO, et senior Hydatius 18 sui] PHAMO, om. BN fid. cath. host. P
dumini B 18 19 emergit B^a 20 hoc] haec A 21 22 gente M 22 letali (letalis perfidiae HAM)
. . . suevorum om. O 23 multos AM arriana] heresem BN, arriana heresim H, arriana heresim A,
arionam heresim M post permanentibus ins. era du O, fuerunt ex tunc reges suevorum seducti nonaginta
annis quorum actus et nomina hic minime describuntur L 24 post potestatem ins. era de L regie B
theodimirus] theodimerus B, theodimerus N, theodimerus HLL, theudimirus P, theudemirus AM, theudericum O
25 suscepit ante theud. P 26 immitente B martirio H 27 monasterio B dumidiensis A, dimi-
diensis M, domiensis N claro B, clarus N

m. D. episcopus f. et se. claruit *P*), cuius studio et pax ecclesiae ampliata (red-
dita *P*) est

et multa monasteria condita.

et multa in ecclesiasticis disciplinis
Galliciae regionibus instituta.

5 *post Theodimirum Miro Suecorum princeps efficitur regnans (et regnavit P)* 1oh. a. 570.
annis XIII. hic bellum secundo regni (sui ins. P) anno contra Roccones intulit. 1oh. a. 572.
deinde in auxilium Leonigildi Gothorum regis aduersus rebellem filium ad expug- 1oh. a. 583.
nandam Spalim pergit ibique vitae terminum clausit.

Huic (cui P) Eboricus filius in regnum succedit, quem adulescentem Audeca 92 1oh. a. 583.
10 *sumpta (adsumpta P) tyrannide regno privat et monachum factum in monasterio*
damat. pro quo non diu (om. P) dilata est sententia. 'nam' (mox enim P) Leu- 1oh. a. 581.
igildus Gothorum rex Suevis mox (om. P) bellum inferens obtento eodem regno
Audecanem deiecit atque detonsum (detonso eo P) post regni honorem presbyteri
officio mancipavit (consecravit P). sic enim oportuit, ut quod ipse regi suo fecerat, 1oh. a. 585.
15 *rursus idem (ab alio ins. P) congrua (meriti ins. P) vicissitudine pateretur.*

Regnum autem Suevorum deletum in Gothis transfertur, quod 'mansisse
CLXXVII annis scribitur' (mansit annis CXXVI *P*).

P sin., BNLAMO(L) Rod. (16 regnum . . . 17 scribitur) dextra.

DEXTR.: 1 amplificata *N* 3 discipulis *B* 4 *post* regionibus *ins.* catholica sunt *L* *post*
instituta *ins.* era (*sic*) *N*, era deniū *L*, rex iste catholicus . . . era dx (*c. append. II*) *O* 5 theodimirum] *B*,
teodimirum *N*, theudemirum *AM*, theudimirum *P*², thedimirum *P*¹, theudericus *O* miro] mirum *O* 6 roc-
cones] *PXHO*, romanos roccones *B*, ruccones *M*, rucchones *A*, uascones *L* intulit] egit *L* 7 auxilio *BH*
linigildi *PBO*², leonigildi *NH*, tumigildi *O*¹, luigildi *A*, leouegildo *M* regi *NAMO* aduersus *om. N*
post filium *repetit* aduersus *P*², *ins.* ermogildum et (*post* expugnandum) qui *ob* defensionem catholice fidei
contra Leovegildum patrem Arrianum sumpserat arma *L* 7 8 ad (*om. NHAMO*) exp. spalim (isp. *M*, hisp. *P*)
pergit ibique] ad expugnauit et *B* 8 term. uit. *NAMO* 9 *ante* huic *ins.* era dx *O* eboricus] *A*,
heboricus *M*, euriens *HLO*, elioricus *N*, euboricus *B*, eburicus *P* regno *PH* *post* succedit *ins.* anno
mo *L* audeca] *NHMO*, audica *B*, audicas *P*, andeca *A*, dimisit eumque Audeca *L* 10 sumpto *BNLAMOL*
11 dilata est] dilatat *B*, est dil. *NHAMO* *post* sententia *ins.* era dxxxii *L* 11 12 leonigildus *NH*,
linigildus *PBO*, luigildus *A*, leonegildus *M* 12 obtentu *M* 13 andecanem *NHO*, audicam *PB*,
andeca *A*, audetnem *M*, andecanem *L* deiecit *BNP*, *om. O* presbyteri] *H*, presbiterii *BPNAMO* 14 sic
en. op. *om. O* ipse] et ipse *B* 15 rursus *P*, *om. AM* congruam *B* 16 deletum] derelictum *M*
gothos *AO* transfertur *A*², tranfertur *Rod.* mansisset *B* 17 clxxviii] *BNALML Rod.*, clxx *H*, centum
octoginta septem *O*: *rationibus subductis numerus requiritur CXXVI = a. p. Chr. 571* annis ser. *om. H*

ADDITAMENTVM I.

DEDICATIO HISTORIARVM ISIDORI AD SISENANDVM.

Ex codice *M* et Luca Tudensi.

Domino et filio karissimo Sisenando regi Gothorum Isidorus.

Quia de origine Gothorum Hispanorum Suevorum Vandalorum et Alanorum et qualiter rexerunt Hispaniam tibi fieri notitiam postulasti, in huius parte duximus laborandum atque tuae karitati prout possumus id scribendo breviter explanare. tres filios Noe, id est Sem. Cham et Iapheth scriptura sacra esse testatur: ab ipsis quippe omnium hominum genus per tripartitam mundi regionem, id est Asiam Europam et Africam, est disseminatum. filii Sem orientalem partem, scilicet Asiam, cum filiis Ioniti filii Noe, qui post diluuium natus est, possederunt: filii Iaphet septentrionalem, scilicet Europam, filii Cham meridionalem, id est Libyam sive Africam, inhabitauerunt, sed tempore procedente terram Chanaan in Asia violenter obtinuerunt. nati sunt filii Iapheth Magog et Tubal et alii: de Magog inde Gothi, de Tubal vero Hispani et Itali orti censentur, primus rex Hispanorum extitit nomine Hispanus, qui famosam urbem condidit, quam ex suo nomine Hispalim nominavit et in ea solum regni sibi firmavit, a qua etiam Hispania nomen traxit: dicitur autem et ab Ibero flumine Hiberia et ab Hespero sidere Hesperia. Hispanis tandem regnum suum segniter gubernantibus principantibus Petreio et Afranio Iulio Caesari et Romanis omnino cesserunt, non tamen patria, sed regni honore caruerunt. olim pro magna parte sui Romanis Hispania iam cesserat Bruto et Tolemone ducibus exercitus Romanorum.

Collocant epistolam ante historiam Wandalorum et M et L, sed ea in M secundo loco legitur inter Gothicam et Suebicanam, apud Lucam primo. 1 sisenando *L* rege *M*^a 2 qui ad origine *M* suevorum *LP* euandalorum *L*^m 3-4 laborandamque *M* 4 possumus id] possu... *M*^a, possumus id *M*^b 5 esse] oe *M* 6 tripartitam *L*^{sm} 7 yoniti *L*^m. — Ionithi Noae filii meminerunt auctores medii aevi, ut docuit me Dillmannus: ita in revelationibus Methodii quae dicuntur (*Bigne m.c. bibl. vet. patr. 1677 tom. 3 p. 727—735*) dicitur natus esse tempore diluuii et habiturisse in terra Ethion usque ad mare quod vocatur Eliochoe, id est regio solis, in quo solis ortus fuit. hic Ionithus accepit a deo donum sapientiae ad omnes artes, qui non solum litterarum et aliarum artium, verum etiam omnis astronomiae primus fuit inventor. ad hunc descendens Nemroth, qui erat vir gigas et in multis eruditus a deo, accepit a Ionitho consilium, in quibus influentis astrorum incipiendum esset ei regnare super terram. *Plura habet Bochartus Phaleg IV 38 p. 352.* quod *M* 8 possiderunt *LP* 9 seu *LP* 10 canaam *LP*, chanaan *L*^s asiam *LP* nati] *L*, no *M* magoe *L*^m 11 magoe *L*^m Tubal *et. cf. Isidorus orig. 9, 2, 31.* italia *M* 13 solum *L*^m a qua] *L*, atque *M* 14 *cf. Isidorus etym. 9, 2, 109:* Hispani ab Ibero anne primum Iberi, postea ab Hispalo Hispani cognominati sunt. autem *om. L* fluge' (*sic*) *M* 15 tandem *M* 16 afranio *M* aio (*pro oio*) = animo *M* 17 yspaniam *M* 18 thelemone *M*, colonione *LP*, tolemone *L*^m, ptolemone *L*^s

---

ADDITAMENTVM II.

ADDITAMENTA AD ISIDORI HISTORIAS PELAGIANA.

Ex codice *O*

Ad codicem Matr. bibl. nat. F 58 = *O* eduntur adiecta varia lectione potiore codicis eiusdem bibliothecae T 10 = [*O*]. cf. supra p. 262.

ins. c. 80 post verba p. 298, 28 annis XII.

Rex iste in Asturiis civitatem aedificavit, quam Lugo id est Luceo vocavit. in honore beatae Mariae semperque virginis ecclesiam fundavit quamque citius potuit Romam legatos suos misit et cum auctoritate domni Zepherini papae (*sic* [*O*], prope *O*) secundo apud Legionensem urbem concilium celebravit et cum consensu omnium archiepiscoporum episcoporumque sive et maiorum laicorum et vulgus in memorata urbe episcopium (*sic* [*O*], episcopum *O*) statuit Vistremundumque (istremundumque [*O*]) episcopum in ea ordinare precepit iureque perpetuo subscriptam dioecesim ei concessit: totasque Asturias per Pireneos montes, per flumen magnum Ove et per omnis litus Oceani maris usque Biscayam per Lunrostro (lornostro [*O*]), per Lumeapo (luncampo [*O*]), per Porras, per sanctam Agatham, per Porazalem, per Lumbam de Foros una cum campo, et revertit ad sursum per Pyreneos montes, usque figit in flumine qui vocatur Vernsgam (neruisgam [*O*]) Arbolioordon Albam usque ad arborem de Quandros, per rivulum de Umania, Lunam Vadabram (vel adabram [*O*]) Paredes, Lazianam usque ad Pyreneos montes ubi incipit.

ins. c. 91 post p. 303, 4 instituta.

Rex iste catholicus per omnia fuit et cum Romana autoritate in Gallecia concilium celebravit apud metropolis Bracare divisitque omnem diocesim inter omnes episcopos Galletiae sicut hic subscriptum est.

Ad cathedram Braccarensem ecclesiae, quae in vicino sunt:

Centumcellas.	Letanio.
Gotis.	Oculis (genlis [<i>O</i>]).
Milia.	Cerecis (gerecis [<i>O</i>]).
Lemeto.	Petroneto.
Citiobis (vel Ciliolis <i>margo O</i>).	Eguisis.
Anoaste.	Ad saltu.
Ad portis.	iten paga.
Aylo.	Pannonias.
Carandonis.	Latera.
Taubis (gaubis [<i>O</i>]).	Bregantia (bregaia [<i>O</i>]).
Ciliotro.	Astiatigo.

Turego (gaurego [O]).	Palantusicio.
Aunego (annego [O]).	Celio
Melobrio.	et Senequio.
Berese.	

Sub unus XXX.

Ad sedem Dumiensem familia regia cum illa alia quae data sunt ei de metropolis Braecare.

Ad Portugallensem ecclesiam Castro novo cum ecclesie quae in vicino sunt:

Villa nova.	Melga.
Vetaonia (betaonia [O]).	Tongobria.
Vesea.	Villa Comedei (gom- [O]).
Menturio.	Tauasa.
Torebria.	item paga.
Bauuaste (bambaste [O]).	Labrentio.
Lumbo (lambo [O]).	Anobrio (atanobrio [O]).
Necis.	Valleritia.
Napoli.	Truluco.
Curmano (curinano [O]).	Cepis.
Magneto.	Mendolas
Leporeto.	et Falentia.

Sub unus XXV.

Ad Auriensem ecclesiam:

Vesugio.	Casabio.
Biviale.	Vereganos.
Teporos.	Senabria
Teursos (geursos [O]).	et Calabazas maiores.
Pintia.	

Sub unus X.

Ad Iriam:

ipam (<i>sic</i>) Iriam.	Nemdos.
Amaia (amara [O]).	Prutios.
Pestemarcos.	Besaucos (besancos [O]).
Valegia.	Faro.
Monte sacro.	Vergantinos (bregantinos [O]).
Taverolos (tanerolos [O]).	Selaia.
Montes Luperia.	Trava.
Cornato.	Dubria.
Castrum cirac.	Laias.
Bavegio (banegio [O]).	ecum Georgium (sanctus georgius [O]).
Montanos.	

Sub unus XX.

Ad Lucensem ecclesiam:

in ipsam civitatem cum adiacentiis suis

cum Caurioga (cabrioga [O]).	Deza.
Serrios (seirros [O]).	Azumara.
Carabazos.	Togios (gogios [O]).
Montenigro.	Triavada.
Doria.	Bogonti.

Sala vetera.	Colera.
Monte roso.	
Sub unus XIV.	
Ad Britoniam:	
ipsam Britoniam.	Urtigariam.
Vallebria.	Cetariam.
Torezanam (lorenzana [O])	Trasancos.
inter Ove et Masmam.	Parragam.
Mendunium.	Inter ambas aquas.
Anrio.	Monte nigro.
Cangas.	Biba de mineo.
Borellam.	Fonte miniana.
Vivero.	
Sub unus XVII.	
Ad Astoricensem ecclesiam:	
ipsam Astoricam.	Murellos superiore
Legio super Urbigo.	et inferiore.
Berizo.	Senabria.
Petra speranti (esperanti [O]).	Frogellos et
Tibris.	Pesigos (postigos [O]).
Caldellas.	
Sub unus XI.	

ADDITAMENTVM III.

EXORDIA SCYTHICA.

Tractatum, quem inscripsi *exordia Scythica*, servavit unus opinor codex Florentinus Laurentianus plut. 66 n. 40, nobis *L*, scriptus, fortasse Casini, saec. IX vel X (cf. Bandini codd. Lat. vol. 2 p. 812) in ipso principio: sequuntur in eodem volumine Daretis de excidio Troiae historia (ad quam recensendam liber adhibitus est a Ferdinando Meister): narratio altera de excidio Troiae, post longam praefationem, cuius subiecti descripta mihi a Maximiliano Ihm verba prima¹⁾ et postrema²⁾, finiens in commentarium secundi libri Aeneidos³⁾; historia Apollonii Tyrii. exordia ex hoc libro

1) (f. 20) Tetis dicta est mater Achillis, quae de numero quinquaginta Nereitarum electa est. et dicere abes quae fuerunt Nereite, aut quare hoc vocabulum acceperunt. respondendum est: a Nereo patre et Ita matre coniuncto vocabulo patris et matris Nereite appellatae sunt. qui Nereus et Ita in insula quandam habitationem habuerunt et ibi quinquaginta filias procreauerunt. et merito hoc fabula iactitat Nereidees (nereidas *L*?) in mari esse eo quod in insula procreatae sunt. de quarum numerum, ut dictum est, Tetis electa est. quam Iuppiter amauerat et dum sibi eum (eam *L*?) coniungere vellet, consuluit, et responsum est ei quod, si sibi eum iungeret, ut si quis de eis nasceretur Iouem de regno pelleret. hoc metuens Iuppiter memoratam Tetidem Peledi cuidam iuueni in matrimonium dedit et ei nuptias celebrauit. merito cena deorum appellata est. in qua cena fuerunt Iuppiter Neptunus Apollo Musarum deos et Mercurium nec non et tres dee, id est Iuno Minerva et Venus (*desunt plura folia*: f. 21). quem dum nutritor suus ab intentione non valuisset reuocare, eum eodem ad Troiam ad spectaculum in eircum descendit. qui dum aurige eucurrissent complentes sexto emissio, campratiarii, ut consuetudo habet, ante casam regis ad dimicandum descenderunt. quos dum pares dimicantes videret, praesumens de iuventute sua se ad dimicandum cum eis caepit petere. quem dum nutritor suus videret, metuens ne eum perderet caepit eum velle reuocare. ille vero non oboediens nutritori suo, sed presumens de iuventute sua se in arena iactavit et cum campratiariis non arte, sed virtute demicavit et coronam accepit. descendentes vero campratiarii iuuenem cursores, qui de meta in metam currebant, exierunt. in quibus eucurrit etiam et ipsos vicit et coronam accepit. deinde filii regis fratres eius furore ducti ad arenam descenderunt et eum ad cursum provocaverunt etiam et ipsos vicit et tertio coronatus est. hoc videntes filii regis qui ab eo victi sunt dolore coacti, quia eos inter tantum agmen populi confunderet, caeperunt de nece eius cogitare, ut eum interficerent. et insserunt vomitoria eirci a militibus custodiri, ut dimisso eircu comprehenderetur et desiderium suum in eum complerent. (f. 21) hoc dum nutritor suus agnosceret, se in arenam ante casam regis iactavit et tali voce regem interpellavit dicens. 2) (f. 42) quando Cupito se in facie Aescanii transfiguravit, ubinam Aescanius fuit? respondendum est: Venus Aescanio in nauem soporem inmisit atque eum in ipso sopore tulit et in Idalio monte, ubi aromata diversa Veneris fuerunt, constituit. merito Agates Cupitine in persona Aescanii in nave invenit. cui sic ait: pater tuus mandavit, ut munera teum portes et per te reginae offeras. Cupito vero in persona Aescanii talit et ad regina una cum Agate perrexit et dum regina eum numeribus adoraret, eum regina in gremio suo levavit et dum eum osculata fuisset et per osculum amore sagittata est. et caepit caenam protrahere atque Aeneam de casus Troie requirere (f. 42) vellens se de persona eius satiare sicut virgilius descripsit. FINIT. 3) Conticuere omnes intentique ora tenebant. Inde toto pater Eneas sis orsus ab alto . . . . . quamquam animis meminisse horret. et antequam ad cenam introirent, iussit Dido ad naves Eneae epulas multa dirigere. viginti tauros ingens centum summ centum cum martibus (*sic*) agnos laetitiaque magna fuit. quid multa? dum cenam perfecta fuisset, levaverunt se omnes amici et valedicentes regine discesserunt. et dum omnes descenderent, petit Dido Eneam, ut iterato sibi ntrique fidas propiarent, sicut Virgilius descripsit . . . Romulus

edidit Franciscus Ruchl *neue Jahrbücher für Philologie* vol. 121 (1880) p. 551—556, mea causa ea relegit idem Ihm.

Narratio eadem inserta est compilationi ei, quae superstructa iis quae composuit collegitve Paulus diaconus saeculo octavo exeunte, continetur libris Bambergensi E III 14 saec. XI, nobis *B*, Vaticano n. 1984 saec. XIXII, nobis *P* (foliis quibusdam *B. P. U* deperditis incipit e. 12 in *regine*), Vaticano Urbinate n. 961 saec. XIV, nobis *U*, Oxoniensi coll. Magd. Lat. n. 14 saec. XIV, Salisburgensi (*Archiv* 7, 211). exposui de ea vol. 1 p. 524 seq. ad libellum provinciarum. eam qui recensuit ut tradita reliqua mutavit demptis additisve non paucis et sermone ad suae aetatis intellectum immutato, ita exordia quoque tractavit, exempli causa castris e. 6 substituens *aliperquam* (= *albergo*, *Herberge*), quamquam cum librariis posterioribus id displiceret, pro barbaro eo vocabulo rursus antiquum reposuerunt. edidit hanc recensionem una cum Laurentiana Ruchlius l. e. p. 557—561 ad Bambergensem codicem: eum ego ipse recognovi et adsumpsi praeterea varias lectiones duorum librorum Romanorum ab amicis mihi excerptas. litteris medii aevi qui student ut neutram recensionem sine aliquo fructu adhibebunt, ita nobis aliud quaerendum est, scilicet qui haec scripserunt a quibus auctoribus pendeant et maxime um adhibuerint libros, quibus nos caremus.

Quaestio ea in solo Laurentiano libro continetur: nam tam in exordiis his quam in narratione *Thetis fuit mater* Bambergensis scriptor aut Laurentiano ipso usus est aut simillimo. praeterea, ut adnotatio nostra ostendit, quae affert in illo non inventa, ea Orosius suppeditavit: quid quod in nominibus formandis aliquoties a Laurentiano ita recedit, ut ad Orosium sese applicet. aliunde veniunt quae narrantur e. 26, 27 de Seytharum cum sapientia tum crudelitate, quibuscum Ruchlius confert similes Gothorum laudes apud Iordanem 5, 10.

Laurentianus narrator, si credis Ruchlio, epitomavit Cassiodori opus de origine Getarum: Cassiodorum autem non Iustini epitomen expilasse Ruchlius censet cum Gutschmidio, sed ipsum Pompeium Trogum. haec causa mihi fuit exordiis his in chronicis ut loenm darem: sed ut de Trogo Cassiodori auctore mihi nequaquam constat (ut dixi in praef. ad Cassiodorum p. XXX), ita nullus dubito Laurentianum narratorem Trogo usum esse ita ut nos eo utimur, id est per Iustinum. adscripsi ipsa Iustini verba, ut facile de ea quaestione iudicari posset: tanta utrorumque similitudo est, scilicet quatenus elegantia et infantia similes esse possunt, quanta intercedere nequit inter epitomas duas ex ipso auctore primario derivatas. accedunt corruptelae, non solum quae apud Iustinum leguntur hac narratione adhibita nullo loco emendari potuerunt¹⁾, sed deprehenduntur in ea mendae eae, quae apud Iustinum corrigi potuerunt adhibitis expilatoribus Iustini Orosio et Iordane adeoque adhibitis solummodo libris Iustini melioribus. *Oavis* flumen, quod nomen servavit Iustinianorum librorum ordo Ruchlio dictus *Italus*, hic (e. 5) est *Aravis* cum libris Iustini reliquis et Orosio: *Tomyris*, quod servant Iustini libri Itali et Iordanes, hic (e. 5, 7) facta est *Tomyris* cum libris Iustini transalpinis et Orosio. duae Amazonum reginae cum apud Orosium Iustini expila-

vero a diis raptum (f. 63) eum romani deum fecerunt. post cuius ovitum suscepit regnum Numa Populius et post ipsum diversi reges regnare caeperunt usque ad primum imperatorem Caesare Augusto. quia Caesar Augustus regnavit annis quinquaginta et septem. quadringesimo secundo anno regni eius Christus natus est. post Caesarem Tiverius regnum suscepit. in cuius octavo decimo anno regni eius Christus passus est. redemptus ad causam. post mortem vero Numitoris apud Albanum regnum finitum est et ad Romanos translatum est. et caepit Albano civitas Romae subiecta esse. FINIT EXPO. DO GRAS. AMEN.

1) Ita, quia de re ipse Ruchlius monuit, redit apud narratorem e. 19 ineptum *Asia et Macedonia* Iustini 2, 5, 12, quod ab ipso proficisci probabile est, cum redeat apud Orosium 2, 8, 7, sed certe non venit a Trogo. *persequi* quod narrator posuit pro *insequendo* e. 6, emendatio est ita a re commendata, ut inde nullo modo demonstretur narratorem nostris meliore libro usum esse.

torem dicantur Marpesia et Lampeto, constat ipso Ruehlio auctore Iustinum ita scripsisse: sed libros nostros aut omnes aut plerosque qui occupaverunt errores *Martesia* et *Lampedo*, adsunt item c. 12. 13 tam in Laurentiano quam in Bambergensi. itaque narratio pendet ex Iustiniana, sed ea reddita cum fabulandi licentia, ex parte fortasse memoriter, certe saepissime inepte, ut passim, exempli causa c. 14 ubi Menalippes nominis oblitus Orithyiae ad eam quoque transfert, quid velit nisi auctore adhibito non intellegas.

Cassiodori Geticis tantum abest, ut auctor usus sit, ut ne Iordanianorum quidem certa indicia deprehendantur. Magog filius Iapheti arehegeta Seytharum et Gothorum (c. 25) cum reperiatur apud Hieronymum locis iis, quos citavimus ad Isidori hist. 1^a et apud Isidorum etiam in etymologiis 9, 1, 27. 89, sine iusta causa Ruehlius haec rettulit ad Iordanem Get. 4, 29 et per Iordanem ad Cassiodorum. item quod Iordanes verba facit de Tomyris *aucta victoria* (Get. 10, 62), nequaquam generavit locum narrationis qui est c. 8: *Tomeris regnum cum auctoritate tenuit*, nec magis quae praeterea ad Iordanem refert Ruehlius, eo eiusve auctore hunc narratorem usum esse probant.

Penthesileam quod narrator Laurentianus c. 16 ait interemptam esse *ab Aliae filio*, recte Ruehlius composuit cum loco Daretis c. 36: (*Ncoptolemus Achillis filius*) *Amazonidum ductricem Penthesileam obruncat*: scilicet Daretis subiuncti in codice ei copiam fuisse verisimile est. *Achillae filium Pyrrhum* emendavit Bambergensis fortasse adhibito Iustino 17, 3, 3.

Narrationes de Alexandro magno plerasque et ipsas affinitatem aliquam habere cum Iustinianis adnotatio ostendit. at fabulas proprie Alexandrinas ab auctore usurpatas esse suggerit locus c. 18 de Amazonum ducentis milibus a Ruehlio compositus cum Iulio Valerio 3, 45: *hoc in loco ducenta milia virginum coimus*, quamquam in numeros liberum ius sibi narratorem sumpsisse multi loci ostendunt. magis me movet, cuius admonuit Bernhardus Kuebler, Roxane Bactriana (c. 31) auctoribus qui de Alexandro scripserunt non ignota. sed ut casu factum esse non potest, ut in ea cum iis auctor noster consentiat, ita iure sine dubio idem Kuebler negat ullam ex Alexandrinis narrationibus quae extent ab eo usurpatam esse.

De rebus Romanorum quae afferuntur potiora proficiscuntur ex Eutropio, neque tamen ipsum Eutropium expilasse videtur narrator, sed compilationem nescio quam Eutropio potissimum superstructam, cum etiam ex veris quaedam, ut expeditio in Parthos a Caesare dictatore suscepta, apud Eutropium non reperiuntur. infimi ordinis omnia esse et inutilia patet.

Similitudo quam inter hanc narrationem et Aethici cosmographiam, maxime in tractatu de Amazonibus intercedere Ruehlius observavit, inde explicanda est, quod uterque narrator usus est Iustino. nam neutram narrationem ab altera pendere qui contulerit intelleget, nec magis communia habent nisi deducta ex auctore communi.

COD. LAVRENTIANVS.

In nomine domini ineipit exordium regis Assyriorum, qui primi regnaverunt in terram: ineip̄ exordia Nini.

- 1 Ninus rex Assyriorum primus bella intulit *adque regna primus imperavit*. primus terminus populus usque ad Lybiam perdomuit. ad postremum cum Ioastra rege Bacterianorum, qui dicitur primus invenisse artes magicas et mundi principia siderumque motus diligentissime scrutasse, ipso occiso et ipse Ninus postea discessit.
- 2 Qui relicto inpube filio nomine Nino et uxore Samirame qui et ipsa (ipsas *L*¹) Samiramis nec immaturo puero ausa est credere imperium, ipsa se pro puero aptat ipsaque ornamenta et vestis feminee relicta baronilem composuit, quem more universae gentis ad videndum usque in presens tenent. sicque femina sexum femine mentita puer esse credita nec ipsa dignitate (ipsam dignitatem *L*²) regni admisit, sed admirationem multum adauxit, quod mulier in prelio ante viros iret.

IUSTINI.

Ninus rex Assyriorum . . . primus intulit bella finitimis et rudes adhuc ad resistendum populos terminos usque Libyae perdomuit . . . postremum bellum illi fuit cum Zoroastre¹) rege Bactrianorum, qui primus dicitur artes magicas invenisse et mundi principia siderumque motus diligentissime spectasse. hoc occiso et ipse decessit²)

relicto adhuc inpubere filio Nino et uxore Samiramide. haec neque immaturo puero ausa tradere imperium . . . . . simulat se . . . . . pro femina puerum . . . . . igitur brachia et crura velamentis, caput tiara tegit et . . . eodem ornatu et populum vestiri iubet, quem morem vestis exinde gens universa tenet. sic primis initiis sexum mentita puer esse credita est . . . . . nec hoc illi dignitatem regni ademit, sed admirationem auxit, quod mulier . . . virtute . . viros anteiret.

COD. BAMBERGENSIS.

Exordium regis Assiriorum qui primus in terra regnaverat.

- 1 Ninus fuit rex primus qui regnavit super Assyrios. ante illum omnes gentes in pace erant. ipse primus (*om. B*) caepit pugnare et primam pugnam fecit cum (et *U*) Zoroastrae rege (rex *U*) Bactrianarum, qui fuit magus (magnus *B*, maior *U*) et (*om. U*) occidit eum. predictus vero Ninus cum sederet super unam civitatem de terra (de t. *om. U*) Asiae et pugnaret ibi, percussus de (*om. U*) sagitta mortuus est.
- 2 Sed dimisit filium nomine Ninum adhuc puerum et matrem eius nomine Samiramis (semiramis *U*). illa autem timuit credere (cedere *B*) ipsum regnum filio suo eo quod non erat (esset *U*) de (in *U*) legitima aetate, sed (et *U*) ipsa proiecit feminea vestimenta 'et vestivit se baronilia' (indutis uirilibus uestimentis *U*) et sic eum esset femina, apparebat quasi puer et in pugnam (pugna *U*) ante omnes ibat et erat magna admiratio, quod femina iret in pugnam ante viros.

1) sic etiam Orosius 1, 4, 3. 2) Orosius 1, 4, 3 Iustinum *expilans addit*: post ipse, dum deficientem a se oppugnat urbem, sagitta ictus interiit.

COD. LAURENTIANVS.

- 3 Haec Babyloniam (babyloniam L^2) condidit sibi et aedificavit. Aethiopiam et Asiam imperio suo subiugavit et in Indis bellum intulit quod praeter illam et Alexandrum magnum ducem nemo postea ausus fuit introire. quadragesimo anno et secundo post Ninum regnum potita tenuit.
- 4 Postea per multis annis (multos annos L^2) infeminati (effeminati L^2) fuerunt reges Assyriorum quidem. postremum ad Astiagem regnum Persarum et Medorum succedit qui et ipse ex unica filia quam habebat nepotem futurum sibi suscepit, qui nomen accepit Cyrus. qui cum cognovisset Cyrus insidias Astiagem adversus se in Persas fugiit. bellum contra Astiagem abum (avum L^2) suum iniit. qui et in ipso bello Astiages a Cyro capitur (capitur L , supra litt. crasam, fortasse e. scr. tus est) qui et postea regnum Medorum et (medorum et bis L^3) Persarum Cyrus potitus tenuit. tantamque pietatem Cyrus contra Astiagem habuit, ut cum in alium regnum postea restituit.
- 5 Cyrus quoque post victoria (victoriam L^2) compositis rebus suis in Babyloniam bellum intulit in Lydiam cum Crasso regem Lydiae. qui et ipsa Lydia (ipsam Lydiam L^2) cum ipso rege perdomuit. deinde Cyrus subacta Asiam in potestatem bellum in Exitis

IVSTINI.

Haec Babyloniam condidit . . . Aethiopiam quoque imperio adiecit, sed et Indis bellum intulit, quo praeter illam et Alexandrum magnum nemo intravit . . . interfecta est duos et XL annos post Ninum regno potita.

Filius eius Ninus . . . in feminarum turba consenuit. posterius quoque eius id exemplum secuti . . . postremus apud eos regnavit Sardanapallus vir muliere corruptior . . . post hunc rex constituitur . . . Arbactus . . . is imperium ab Assyrinis ad Medos transfert. post multos deinde reges . . . regnum ad Astyagen descendit. hic per somnum vidit ex naturalibus filiae, quam unicam habebat, vitem enatam . . . arioli ex eadem filia nepotem ei futurum . . . responderunt . . . puer . . . Cyri nomen accepit . . . (Harpagus) scribit ei, . . . ut occidi eum parvulum avus iusserit . . . (Cyrus) Persepolim regreditur . . . (Persae) in proelium redeunt . . . Astyages capitur: cui Cyrus nihil aliud quam regnum abstulit . . . eumque maximae genti Hyrcanorum praeposuit . . . .

Babyloniis rex Lydorum Croesus . . . in auxilium venit . . . Cyrus quoque post victoriam compositis in Babylonia rebus bellum transfert in Lydiam . . . Croesi exercitum . . . fundit. Croesus ipse capitur . . . Cyrus subacta Asia et universo

COD. BAMBERGENSIS.

- 3 Haec (enim *ins. U*) femina fecit Babiloniam et subiugavit Asiam et Aethiopiam sub suo regno. pugnavit in India. ab illo tempore nemo ausus fuit ibi intrare nisi postea magnus Alexander solus. ita vero Samiramis per quadraginta et duos annos post (sub *U*) mortem sui mariti regnum tenuit (t. r. *U*).
- 4 Postea vero per multos annos feminae regnum Assyriorum tenuerunt. deinde pervenit regnum Persarum et Medorum ad quendam regem nomine Astiagen, 'qui' (et ipse astiages *U*) habuit nepotem nomine Cyrum. qui cum creveret et cognovisset aliquas insidias avi sui, 'quod cum vellet' (qui cum uellent *U*) occidere, fugit in (ad *U*) Persas et congregato exercitu de Persis cepit pugnare eum Astiage avo suo et apprehendit eum in ipsa pugna et tantam pietatem habuit super eum (s. e. h. *U*), 'ut in aliud regnum illum constitueret' (ut a. r. illi restitueret *U*).
- 5 Cyrus vero 'post victoriam' (victoria facta *U*) pugnavit contra Babiloniam et contra Crassum (*com. U*) regem Libiae (*libiae B*) et subiugavit sibi Libiam (*libiam B*) cum ipso rege. deinde (sed inde *U*) cum subiugasset sibi et (*com. U*) Asiam, pugnavit

COD. LAURENTIANVS.

(exitas *L*²) intulit. erat eo tempore regina Exitarum Tameris *viduitate viri orbata*, qui non muliebriter adventum hostium terruit, sed audaciter bellum intulit. cum prohibere (prebere *L*) transitu Arasis fluvius potuisset, transire *Cyrum cum exercitu Persarum* permisit.

6 Itaque Cyrus in Exitia castra metatus f. 2: est. qui postera die simulatum meto (metu *L*²) Cyrus quasi refugieus castra deseruit vinumque ebolis qui erant in castra dereliquit. qui (quod *L*²) cum regine nuntiatum fuisset aduliscentulum filium, quam (quem *L*²) habebat, cum tertia parte copiarum hostium ut Cyrus (eyrüs *L*²) persequeretur (*suprascr.* ur *L*²) misit. qui cum adulescens ad castra Cyri pervenisset, ignaros (ignarus *L*²) non consuetudo praelii putat (potat *Gutschmid*) se veluti ad ebolas nam non ad proelium venisset. qui Cyrus rem cognita, *quod Exitia castra sua prevaluissent, ortatur Persas ut per noctem super eos veniant. qui statim Cyrus reversus per noctem saucius oppressit omnisque Exitas qui ibidem aderant cum regine filio interfecit. prius Exiti ebrietatem victi fuerunt quam praelium.*

7 Tameris regina hoc cum cognovisset, orbitatem filii non in lacrimis effundit, sed

IVSTINI.

Oriente in potestatem redacto Scythiis bellum infert. erat eo tempore regina Scytharum Tamyris, quae non muliebriter adventu hostium territa cum prohibere eos transitu Araxis fluminis posset, transire permisit¹⁾ . . . .

Itaque Cyrus . . cum aliquantisper in Scythiam processisset, castra metatus est. dein postera die simulato metu, quasi refugieus castra deseruisset, ita vini adfatim et ea quae epulis erant necessaria reliquit. quod cum nuntiatum regine esset, adulescentulum filium ad persequendum (sequendum *vel* insequendum *libri*) cum cum tertia parte copiarum mittit. cum ventum ad castra Cyri esset, ignarus rei militaris adulescens, veluti ad epulas, non ad proelium venisset, . . . barbaros vino se onerare patitur priusque Scythae ebrietate quam bello vincuntur. nam cognitis his Cyrus reversus per noctem saucios opprimit omnesque Scythas cum reginae filio interfecit . . . .

Tamyris orbitatis dolorem non in lacrimas effudit, sed in ultionis solacia intendit

COD. BAMBERGENSIS.

cum Scythiis (sithit *U*), ubi regnabat regina Tameris, quae erat vidua, ipsa vero Tameris regina non expavit sicut mulier de adventu ipsius Cyri, sed fortiter praeparavit se ad pugnam. et si voluisset potuit contendere ad fluvium Ararim, ut non dimitteret Cyrum in suum regnum intrare. sed propter fiduciam, quam habebat in multitudine populi, et propter loca districta, quae habebat, dimisit eum transire ipsum fluvium.

6 Cyrus cum transisset (intrasset *U*), non longe ab ipso flumine posuit castra sua, alia vero die replevit castra' ('*om. U*), quae vulgo aliperga (*om. U*) dicuntur (dicitur *U*), de vino et de omnibus deliciis et finxit se fugere. hoc cum audisset Tameris regina, filium suum mandavit cum populo (suo *ins. U*) ad persequendum Cyrum. ille autem cum pervenisset cum populo (sua *ins. B*) ad ipsum alipergum' (ipsa castra *U*), ceperunt manducare et bibere, ut videretur (ab *ins. U*) eis, quasi ad prandium venissent (uenisse *U*), non ad pugnam. Cyrus autem noctis tempore veniens super illos omnes in 'ipso alipergo' (ipsis castris *U*) occidit, aetiam et (*om. U*) ipsum filium reginae.

7 Tameris regina hoc (haec *U*) audiens non dedit se in planetum pro morte filii sui, sicut consuetudo est mulieris (m. e. *U*), sed congregato exercitu inivit ad persequendum

1) *Orosius* 2, 7, 1: quem (Cyrum) Tamyris regina . . . cum prohibere transitu Araxis fluminis posset, transire permisit primum propter fiduciam sui, dehinc propter opportunitatem ex obiectu fluminis hostis inclusi. *cf. supra p. 309.*

COD. LAVRENTIANVS.

ultionem solacii ad praeliandum intulit. ipsa se in fugam simulat datam. qui usque ad angustias *montium* Cyrum pertraxit. qui compositis in montibus insidiis *sicque praelium iniiit et trecenta triginta milia Persarum cum ipso rege Cyro* trucidavit. in qua victoria etiam illo memorabile fuit et ne nuntius quidem exinde evasit.

- 8 Caput Cyri amputatum in utre humano sanguine repleto cuius regena iubet: cum exprobrationem dicebat: 'sacia te sanguinem humanum (humano L^2), *impie*, quod setisti, quod semper insatiabilis, *impie*, fuisti'. *sicque Cyro trucidato Tameris filium* (filio L^2) *vindicato regnum cum auctoritate tenuit*.

9 Exordia Amazonum, qui Exite et ipse fuerunt.

Apud Exitas fuerunt *aliquando* duo rege iuuenis (reges iuuenes L^2), qui occupaverunt Cemerinus campus (cemerinum campum L^2) iuxta Annem et Temedontum fluvius (fluuium L^2), qui et ipse (ipsi L^2) iuuenis (iuuenes L^2) ibidem per plurimis annis (plurimos annos L^2) finitimos trucidaverunt.

- 10 Qui (quod L^2) eorum uxoris (uxores L^2) cum vidissent tantum exidium, *quod eorum*

IVSTINI.

. . . simulata diffidentia . . . refugiens Cyrum ad angustias usque perduxit, ibi compositis in montibus insidiis ducenta milia Persarum cum ipso rege trucidavit. in qua victoria etiam illud memorabile fuit, quod ne nuntius quidem tantae cladis superfuisset.

Caput Cyri amputatum in utrem humano sanguine repletum cuius regina iubet cum hac exprobratione crudelitatis: 'sacia te sanguine', inquit, 'quem sitisti cuiusque insatiabilis semper fuisti'.

Apud Scythas . . . duo regii iuuenes Iustinus 2. 1. Plinos et Scolopitus¹⁾ . . . iuxta amnem Thermodonta . . . Themiseyrios campos occupavere. ibi per multos annos spoliare finitimos adsueta conspiratione populorum per insidias trucidantur.

Horum uxores cum viderent exilio suo additam orbitatem, arma sumunt finesque

COD. BAMBERGENSIS.

Cyrum (syrum U), cumque iam prope illum esset, finxit se fugere. ille vero reversus cepit eam perseguere (persequi B^2). illa (vero *ins. U*) protraxit eum usque ad districta loca montium et posuit ei ibi (*om. U*) insidias et sic eum eo cepit pugnare et trecenta tria (triginta U) milia Persarum cum ipso rege occidit, unde actiam (eum U) nec unus ex eis fugit (fuit U), qui nuntium exinde portaret.

- 8 Caput (vero *ins. U*) Cyri fecit decollari et in utrem plenum de (*om. U*) humano sanguine misit et cum improprio dicebat: 'sacia te, *impie*, de sanguine humano, quem sitisti, de quo per annos triginta insatiabilis fuisti'. *sicque mortuo Cyro Tameris regina filium suum vindicavit et regnum cum auctoritate (e. a. r. U) tenuit*.

9 Unde (inde B) dictae sunt Amazones (et *ins. U*) qualiter pugnare ceperunt (ceperunt B).

Aliquando fuerunt apud Scythas duo regales iuuenes Plinos (plinus U) et Scolopocius (scolopenus U), qui egressi de terra sua cum multitudine iuuenum habitaverunt iuxta fluvium qui dicitur Termedontus (termedontis U). illi vero, in quorum 'terra habitabant' (h. terram U), per invidiam (invidias B) occiderunt eosdem (eos et U) iuuenes 'cum eis' (*om. U*) qui secum erant.

- 10 Videntes autem (haec *ins. U*) mulieres eorum, quia (que U) remanserant 'vidue, irate' (viduate U) appraehenderunt arma et suos (aliorum U) viros qui remanserant

1) *Orosius 1, 15, 1*: Scolopetius.

COD. LAVRENTIANVS.

viris (uiri *L*²) *gerbant*, arma sumunt. *viris* (uiros *L*²) eorum interficiunt finisque (finesque *L*²) suos inferentis bella defendunt, nubendi quoque animo (animum *L*²) amiserunt, cumcopito finetorum iniunt.

11 Et si qua (qui *L*²) mares nascuntur (mascuntur *L*¹) interficiebant, virgines in eadem more non utio, non laneficio *usum*, sed armis et aquis venationibusque exercebant inostis puellis dextrioris mammis, unde nec sagittarum iactas impediatur, unde autem dictae sunt Amazone.

12 Duae ex his *primum* fuerunt regine, una Martesia, altera Lampedo, qui *nunc eo tempore* in duas partes agmeni diviso bella gerebant.

13 Ibi Ephesus et multae aliae urbis conditae sunt, qui dum et ipsas in Asia bella gerebant, cumcurso barbarorum Martesia *cum quinquaginta milia* a barbaris interfecta est.

14 *Qui* Oridria postea regnum suscepit, qui eo tempore Ereuli regi Greecorum cum

IVSTINI.

suos . . . inferentes bella defendunt, nubendi quoque finitimi animum omisere . . . viros . . . interficiunt . . . concubitus finitimorum incunt.

Si qui mares nascerentur, interficiebant, virgines in eundem ipsis morem non otio neque lanificio, sed armis equis venationibus exercebant, inustis infantum dextrioribus mammis, ne sagittarum iactus impediatur, unde dictae Amazones . . .

Duae his reginae fuere, Martesia et Lampedo, quae in duas partes agmine diviso . . . vicibus gerebant bella, soli terminos alternis defendentes¹⁾ . . .

Epheso multisque aliis urbibus conditis . . . quae ad tuendum Asiae imperium remanserant, concursu barbarorum cum Martesia regina interficiuntur.

In huius locum filia eius Orithya regno succedit . . . huius virtute tantum additum

COD. BAMBERGENSIS.

occiderunt, ut omnes essent viduae. deinde (denique *U*) ab illo die noluerunt habere maritos, sed tantum pugnare ceperunt. 'in illis autem locis, in quibus' (in illorum autem loca quorum *U*) habebant (*bis U*) pacem, ibant et fornacabant eum quibus volebant.

11 Et si masculus ex eis nascebatur, occidebant illum, feminas (feminam *U*) vero reservabant et incendebant dextras mamillas earum, ut non haberent aliquod impedimentum, quando sagittabant. inde et Amazones 'dictae sunt' (*om. U*). virgines autem earum non tenebant fusum ad operandum aliquod, sed tantum in armis et equis et venationibus erant posite.

12 Due ex eis (illis *U*) *primum* (*om. U*) fuerunt reginae (*a* regine *incipit P*), una habuit nomen Martesia (marthesia *B*, matersia *P*) et alia Lampedo (rampedo *U*), et ambe 'inter se diviserunt' (d. i. se *U*) ipsum exercitum, et una ibat ad pugnandum per vices et alia (altera *U*) custodiebat (-bant *P*) domos ipsas (earum *P*).

13 Constructa est autem (*om. P*) ab eis Ephesus et aliae multae civitates, dum vero in Asiam (asia *U*, spaniam *P*) ipsae Amazones (-zone *U*) pugnarent (pugnant *B*¹, et *pro* pugn. *U*), supervenerunt barbari et occiderunt Martesiam (marthesiam *B*, matersiam *P*) 'cum quadraginta milibus' (cum qua erant quadraginta millia *U*) Amazonum (amazonarum *U*, amazonibus *P*).

14 Post Martesiam (marthesiam *B*, matersia *P*) regnavit Oridria et ipsa cum Hercule rege Greecorum pugnavit. et in ea pugna occidit Hercules de ipsis Amazonibus centum milia (milibus *P*) et Oridriam (-dria *P*) vivam (*om. P*) in eo (ipso *P*) praelio

1) *Orosius* 1, 15, 4: Marpesia et Lampeto . . . agmine diviso in duas partes vicissim curam belli et demum custodiam sortiebantur.

COD. LAURENTIANVS.

Amazonis bellum intulit. *qui et cum multu exequia acquitatum ibi venissent, castra super Annem fluvium posuit ibique bellum cum Ereuli gesserunt. qui plurima feminarum centum milia virum in ipso praelio trucidaverunt. ad postremum Amazonas victas. qui et Oridria viva in eo praelio ab Ereuli capta. qui et post victoriam Erenlis Oridria sorori (sororis L) suae reddidit, qui in hac regno tunc tempore presidebat.*

- 15 Nam Oridria Exitis legationem misit, ut ei auxilia preberent *et contra Ercudem norum praelium repararent.* Arpedo erat eo tempore rex Exitarum. qui cum multitudine exsequia acquitum cum filio suo ad auxilia prebendum Oridriae et Antiabis reginis Amazonis derexit. *qui hoc Ercudis rem auditam sibi et cogitam antequam praelium commississet. fugam in Greciam inuit.*

- 16 *Qui post hoc actum Penthesilea regnum suscepit. quia Troianis adversum Grecis auxilia prebuit. qui et ipsa Penthesilea in ipso praelio ab Alire filio interempta est cum septuaginta milia Amazonum: armatas paucas de ipsas Amazonas inde redierunt.*

- 17 Post eam Talastridis regnum suscepit. qui cum Alexandrum amicitias *et federatas*

IVSTINI.

gloriae . . . Amazonum est, ut Hereuli rex . . . imperaverit, ut arma reginae Amazonum sibi adferret. eo igitur profectus . . . comitante principum Graeciae iuventute inopinantes adgreditur. duae tum sorores Amazonum regna tractabant, Antiope et Orithya . . . effectum est. ut . . . facilem . . . victoriam hostibus darent. multae . . . caesae captaeque, in his duae Antiopae sorores Menalippe ab Hereule, Hippolyte a Theseo . . . Hercules post victoriam Menalippen captivam sorori reddidit . . .

Sed Orithya . . . auxilium a Sagylo rege Scythiae petit . . . mittit eum ingenti equitatu filium Panasagorum in auxilium. sed ante proelium dissensione orta . . . bello ab Atheniensibus vincuntur: receptaculum tamen habuere castra sociorum . . .

Post Orithyam Penthesilea regno potita est, cuius Troiano bello . . . cum auxilium adversus Graecos ferret. magna virtutis documenta extitere. interfecta deinde Penthesilea exercituque eius absumpto paucae quae in regno remanserant . . . usque tempora Alexandri magni duraverunt.

Harum . . . Thalestris regina concubitu Alexandri . . . obtento reversa in regnum.

COD. BAMBERGENSIS.

apprehendit (adprehensa fuit ab hereule P) et (sed P) postea reddidit (reddidit B) illam sorori (-ris P) suae

- 15 Postea praedicta Oridria misit ad Scithiam (sithiam U) missos suos, ut ei adiutorium facerent (faceret U), qualiter contra Hereulem (hereules U) magnum (magum P) repararent (-ret U) bellum (praelium UP). Arpedo (aspedo P) autem (om. UP) erat illo tempore rex Scithiarum (sithiarum U), qui tulit filium suum et (om. B) cum multitudine (-nem P) populorum (et ins. B) mandavit eum in adiutorium Oridriae et Antiavis (antibis UP) reginis Amazonum (-narum UP). hoc audito Hereules (-le P) fugit (fuit B¹) in Graeciam (grecia U).

- 16 Post hoc (hee P) factum Penthesilea regnum Amazonarum suscepit et ipsa in adiutorium ibat (ivit U) Troianis, quando Graeci super (sup U) Troiam (troia P) sedebant. in quo praelio occisa est ab (a P²) 'Achille filio Pyri' (pyro filio achilli P) et fuerunt cum ea septuaginta milia Amazonum (-nes P). armatae (et P. om. U) paucae (in pace enim U) inde reversae sunt.

- 17 Post tea (ins. P²) Penthesileam (penthesileam U) regnum Amazonarum suscepit Talastridis (thalisaridis B, talistridem P) et habuit pacem cum Alexandro. erant enim

COD. LAURENTIANVS.

IUSTINI.

ferunt pacem fecisse. *erant enim* (eni *L*¹) *varia veste compositus, capillo a fronte tonsus, a cervice emisso: mamille dextera parte nihil habebant et altera sub tunica tegebant, ut ne iuculando aut in armis impedimento sentirent.*

- 18 *Quia eo tempore CC milia armatas de regno eorum ad praeliando cum acquiribus exiebant, qui per septingentis annis regnum potitas tenuerunt et sic ferunt, quod usque ad Iulio Cesare perduraverunt.*

Explicit.

- 19 Darius rex Persarum in Exitis bellum intulit cum armatis septingentis millebus hominum Exitiam ingressus, qui et ipse Darius antequam certamen Exitarum cognovisset (cognouisset *L*^a), meto perterritus fugam iniiit, amissis octuaginta millebus hominum *inde in Persas* refugit. *postquam de Exitiam Darius reversus fuit*, Asiam et Macedoniam perdomuit.

- 20 Postea cum Aeciusebus et Laedemoniis in Grecia Darius bellum intulit in campis Maratoniis, *qui eo tempore cruentissima praelia in ipsis gerbantur, sed tamen victi ibidem in eo praelio Persi ab* (ad *L*) *Aeciusebus et Laedemoniis*. Darius *duobus vulneribus sauciatus*¹) *in navibus fugit, qui in eo praelio tantaque caedis Persarum fuit*, ducenta milia Persarum ibidem interempta

Pax apud Scythas fuit usque tempora Ianthryi regis. huic Dareus rex Persarum . . . bellum intulit et armatis septingentis milibus hominum Scythiam ingressus non facientibus hostibus pugnae potestatem, metuens, ne . . . reditus sibi intercluderetur amissis LXXX milibus hominum trepidus refugit . . . inde Asiam et Macedoniam domuit . . .

Dein . . . omnem impetum belli in eos (Athenienses) convertit . . . Athenienses . . . auxilium a Laedaemoniis . . . petiverunt . . . in campis Maratoniis in proelium egrediuntur . . . victi Persae in naves confugerunt . . . ducenta milia Persae eo proelio sive naufragio amisere.

COD. BAMBERGENSIS.

ipse Amazones compositae 'de varia vestae' (de bari st uestibus *P*, de uarietate uestium *U*) capillis (capillos *U*) a fronte tonsis (tonsos *U*), a cervicis dimissis (dimissi *P*, dimissos *U*); mamillas dexteris (dextris *U*) incensas (incensa *P*) habebant, sinistras (-tra *P*) vero sub tunica tegebant.

- 18 Erant enim in (*om. P*) illo tempore Amazones (-zone *U*) armate cum acquiribus plus quam (*om. P*) ducenta milia et tenuerunt regnum per septingentos (septuaginta *B*) annos et regnaverunt usque ad Iulium Cesarem (cesasarem *B*¹).

- 19 Darius rex Persarum cum septingentis milibus armatorum in (*om. P*) Scythiam (scythia *P*, sithia *U*) ingressus est, sed timore perterritus fugit. (et *ius. U*) perdidit ibi homines octoginta (octuaginta *UP*) milia et sic reversus est in Persidem (-de *U*, -da *P*), deinde subiugavit sibi Asiam et Macedoniam.

- 20 Et pugnavit in campis Maratoniis (maratonis *U*) cum Laedemonis, ubi (in *P*) illo tempore 'multe pugnae fiebant. ibi' (' *om. P*) Laedemones vicerunt Persas: in eo praelio (ea praelia *U*) Darius recepit (acceperit *U*) duas plagas et sic fugit in navi-

1) *Cum verbis duobus vulneribus sauciatus componit Ruellius Iustini 2. 11. 19: Xerxes duobus vulneribus terrestri proelio acceptis experiri maris fortunam statuit.*

COD. LAURENTIANVS.

fuertunt sicque Acciinsis et Lacedemoniis
victoria facta domus suas triumphauerunt.

Explicit (exlicit L).

- 21 *Bellum Iulii Cesaris quod gessit super
regnum cum Germanis. in qua praelio
Romani graueriter pugnauerunt, ut ibi in ipso
praelio centum quinquaginta milia Romano-
rum militum armatorum amissa fuerunt de
Germanis tantaque cedis fuit, qui usque ad
Constantio Augusto nullumque bellum ad-
uersus Romanos gerere potuerunt.*
- 22 *Sed victi apud Iulio Cesare rectigalia
prosolserunt. deinde in Britannia bellum
intulit, qui et ipsis Brettis victis stipen-
dianis fecit. ad postremum Gallis domuit,
qui et sedis novas ibidem Romanae fecerunt,
deinde ad Spaniam proficiscens, qui et ipsam
conquisitam in Italiam reuertens deinde
Romam triumphauit.*
- 23 *Postea totumque orientem occidentem
meridiem perdomuit Asiam Greciam Mace-
doniam Syriam Iudeam Arabiam Dalma-
tiam Frigiam Pamphiliam Damascum, ad
postremum in Parciam bellum intulit ibique
a suis consulibus interfectus fuit.*
- 24 *Primus toto orbe terrarum Octavianus
pronepus Iulio Cesare preter Eritariam regna
totum orbem terrarum perdomuit, sub ipso*

EVTROPII.

Domuit . . . fere omnem Galliam . . . Entrop. 6, 17.
Brittanis mox bellum intulit . . . eos
quoque victos . . . stipendarios fecit.

COD. BAMBERGENSIS.

bus. et mortui sunt ibi in ipsa pugna ducenta milia Persarum. Lacedemones autem
reversi sunt 'cum victoria' (cum pace *U.* ibi in ipsa *P.*) in terram suam.

- 21 *Bellum quod fecit Iulius Cesar, in quo bello Romani fortiter pugnauerunt et in
ipso praelio centum quinquaginta milia Romanorum mortui sunt, qui usque ad Con-
stantium Augustum nullam pugnam contra Romanos facere potuerunt.*
- 22 *Sed tantum fuerant subiugati Iulio Cesare, ut censum Romanis darent. deinde
pugnauit in Britannia et Brittones pensonarios [*sic*] fecit. ad ultimum Galliam vicit et
sedem novam Romanam ibi fecit. deinde veniens in Hispaniam subiugavit sibi et
reversus est in Italiam. post hoc factum Romam victor introiuit.*
- 23 *Postea abiit et perdomuit totum orientem occidentem meridiem, Asiam Greciam
Macedoniam Syriam Iudeam Arabiam Dalmaciam Frigiam Pamphiliam Damascum
(damasum *B*). ad ultimum Romam rediens consentiente senatu in curia interfectus est
et ut dicunt fuerunt in consilio mortis illius sexaginta Romani et fecerunt illi viginti
et tres plagas¹).*
- 24 *Mortuo Iulio Cesare Octavianus nepos eius Romanum suscepit imperium et dictus
est Augustus, id est imperator. et subiugavit sibi totum mundum absque Scythiam et*

c. 21—24 ont. IP

1) *Orosius 6, 17*: Caesar . . . conscio . . . plurimo senatu in curia viginti et tribus vulneribus confossus
interiit. in qua conuentione fuisse amplius sexaginta conscios ferunt. *Cf. Entrop. 6, 25.*

COD. LAVRENTIANVS.

natus est Christus in Bethleem Iuda. qui et ipse Octavianus Augustus per quadraginta annis sub uno imperie iugo toto orbe terrarum imperavit. Exiti et Indie quod antea Romanorum imperium nunquam fuerant subiugati, supplices munera et legatos ad eum miserunt, qui pacem federatam cum eum fecerunt.

25 De exordia Exitarum.

Exitu antiquioris populus hominibus in terrae nulli. finis Exitia in oriente est posita et interclusa est, sicut et Gothia. qui primus eam regionem Magog filius Iafeth eam incoluit. Exitia (extia *L*¹) Magog. Gog et Magog nuncupantur.

26 Nullum agrum exercent. nullus celus inter eos furtus gravior. nulla domus nisi sola tentoria. lacte et melle vescuntur. vestem laneficie ignoti, sed pellis (et allis *L*) ferarum morenarum ad vestimenta utendo. aurum et argentum nimis sicut lapidis ibidem invenitur. et multa alia gemmarum diversitas et pigmentarum immensitas apud eos abundabilis.

27 Nihil alienum concupiscent, quia ibi omnis divitiarum copiosum est. pecora et alimenta immensitas. nullusque vitius inter Exitas est, sed solus matrimonius. apud nullis hominibus alienis inperium fuerant superati. Darium rege Persarum Exitas turpiter fugaverunt. amissa Darius centum

EVTRONII IVSTINI.

Scythae et Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera et legatos ad eum miserunt. Eutrop. 7. 10.

Scytharum gens antiquissima semper habita . . . Iustinus 2. 1.

Scythia . . in orientem porrecta includitur ab uno latere Ponto, ab altero montibus Riphacis, a tergo Asia et Phasi flumine . . . Iustinus 2. 2.

Neque . . agrum exercent nec domus illis ulla aut tectum aut sedes est, armenta et pecora semper pascentibus . . . nullum scelus apud eos furto gravior . . . aurum et argentum . . aspernantur . . lacte et melle vescuntur. lanae his usus ac vestium ignotus . . pellibus . . ferinis ac murinis utuntur.

Haec continentia illis morum quoque iustitiam dedit nihil alienum concupiscentibus: quippe ibi divitiarum cupido est ubi et usus . . . plus in illis proficit vitiorum ignoratio quam in his (Graecis) cognitio virtutis . . . perpetuo ab alieno imperio aut intacti aut invicti mansere. Dareum et. 11. 3. 1. Iustinus 2. 3.

COD. BAMBERGENSIS.

Indiam. sub ipso natus est Christus. et quamvis non esset Scythia et India illi subiugata, tamen cum muneribus ad eum miserunt, querentes ab eo pacem, quam acceperunt.

25 Scithe (sithe *U*) antiquiores populi et est posita Scythia in oriente et interclusa (interclausa *U*) est sicut et Gothia (gutthia *U*), nam ab uno latere mare' (om. *P*), ab (om. *U*) alio (latere *ins. UP*) montes Riphei (rifei *U*) a (et ad *P*) dorso Asia et Tanais (tampnais *P*) fluvius. primum in ea habitavit Magog (magoc *P*) filius Iafet.

26 Et dicunt quidam, ut (quod *U*) aliquando fuisset gens 'sapiens et' (om. *U*) mansueti (-tas *P*). actiam nec (in *ins. P*) campos laborabant (-bat *U*) et nullum peccatum erat inter eos. non habebant domos, sed tantum tendas (om. *B*). lac et mel manducabant. vestiti erant de pellibus ferarum. aurum et argentum et gemmas sicut lapides habebant et pigmenta multa.

27 Non concupiscebant aliena, quia omnes divites erant. animalia et victualia multa habebant. non erant fornicatores. sed solummodo suas habebant (uxores *ins. U*) et (om. *UP*) a nullo imperio (imperatore *U*) superati sunt. postea, ut dicunt quidam, ad

COD. LAURENTIANVS.

milia hominum trepidus inde in Persas fugiit. deinde Cyrum rege Persarum cum trecenta milia de exercitu suo ipsum simul Cyrum trucidaverunt. Alexandrum magnum ducem, qui orbe terrarum totum per praelia caepit, ipsam turpiter fugaverunt.

28 A Romanis arma audierunt, nam non senserunt. gens laboribus et bellis aspera. viri corpore immense. nulli tam fortis, nihil habent quod admittere dubitent. ex victoris, quando fiunt, praeter gloriam eorum nulla concupiscunt. nulla gens Exitarum terminus. post Cyrum et Darium et Alexandrum magnum ducem nemo ausus est introire.

29 Amazonis feminas, quos nunc audistis, quia et aliquando iuxta Eritia Epheso tenuerunt. ex Eritis processerunt et ibi iuxta Eritia per septingentis annis ipsoque regno tenuerunt et sic ferunt, quod usque ad Indio Cesare perduraverunt. gens Exitarum aspera, ad praeliandum super aequis velocissimi, toti loricate corpore, crura ferro tegunt, in capite galeas aureas utunt. haec sunt Eriti, ex progenie Iaphet filii Noe, qui genuit Magog, qui et ipsam regionem Mag [sic] filius Iaphet cum primus incoluit. Eritia in oriente est posita, includitur ab uno latere Ponto, ab alio latere monte

IVSTINI.

regem Persarum turpi a Scythia submoverunt fuga. Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt, Alexandri magni ducem Zopyriona pari ratione cum copiis universis deleverunt.

Romanorum audivere, non sensere arma . . . gens laboribus et bellis aspera, vires corporum immensae. nihil parare, quod amittere timeant, nihil victores praeter gloriam concupiscunt.

Hominibus inter se nulli fines.

Iustinus 2, 3

Munimentum ipsis (Parthis) equisque loricae plumatae sunt, quae utrumque toto corpore tegunt. auri argentique nullus nisi in armis usus.

Iustinus 41.

Scythia . . . in orientem porrecta includitur ab uno latere Ponto, ab altero

Iustinus 2, 4

COD. BAMBERGENSIS.

tantam crudelitatem pervenit iam diuta gens, ut carnem humanam manducaret (-rent *UP*) et sanguinem hiberet (-rent *UP*). Daryum regem cum turpitudine (-nem *P*) fecerunt fugere (fugire *P*) 'predicti Scithe' (sithe *U*, -' *om. P*) et perdidit ibi (*om. U*) Daryus centum (octoginta *U*) milia hominum et sic eum timore fugit in Persas. et (*om. P*) Cyrum regem Persarum cum trecentis milibus (trecenta milia *U*) Persarum (persas *U*, persis *P*) occidit (occiderunt *UP*). Alexandrum (-der *P*) magnum, qui multa regna pugnando 'sibi subiugavit' (sibi sibi et *UP*), ipsum turpiter fugarunt (fugauerunt *UP*).

28 'Pugnas Romanorum audiverunt. sed Romani cum eis non pugnaverunt. quia' (-' *om. UP*) gens illa dura erat (*om. UP*) ad sustinendum omnem laborem. in bello fortis, corpore magna (magni *B²U*, magno *P*). nihil habebant, quod perdere timerent (timebant *UP*). quando victoriam habebant, nihil (*om. U*) de praeda volebant (nolebant *U*), nisi tantum laudem exinde querebant, et absque Cyro et Darío et Alexandro nulla gens ausa fuit intrare infra (*om. U*) terram illorum.

29 Amazones namque, quas audistis, aliquando de gente Scitharum exierunt. predicta vero (*om. U*) gens Scitharum (*om. U*) dura erat ad pugnandum super aequos, veloces omnes (aut *U*), loricati, tibias ferro circumdebant, in capite galeas aureas (*om. UP*) habebant.

COD. LAURENTIANVS.

Rifeis, a tergo Asia, Thesais flumine includitur. sicque Eriti ab nullis hominibus superati usque in presens habitare videntur.

30 Darius cum Alexandro Macedo per duobus praeliis trucidatis de exercitu Darii trecenta milia Persarum magno praelio victus, deinde Alexander, postquam Darium vicit, totum Orientem perdomuit preter Eritarum regna.

31 Inde reversus Albaniam expugnavit, qui iuncta Amazonis eo tempore regni esse videbantur, qui cum Amazonis feminis et regina eorum Talastride sine praelio federatas adquisivit, qui eo tempore ducenta milia armatas cum acquires ad praeliandum eriebant. deinde eas conquestas in Indiam bellum intulit, quos et ipsos Indos gravi praelio vicit ipsosque superatos usque mare Caspium Libiam perdomuit. ad postremum in Bacterianis Robane uxorem eleganti formam accipit filia Iouastre rege Bacterianorum.

32 Deinde in Susis opedum venit, postquam orientem meridiem et aquilonem expugnavit ibique regiam atque pulcherrimam domum prosperit. totamque columnis aureas immittentem auribusque laquearibusque distinctam, simulacrum caeli continens ex auro mundissimo, gemmisque diversis tegitur pro

IVSTINI CET.

montibus Riphacis, a tergo Asia et Phasi flumiae.

Darius cum CCC milibus peditum et Iustinus 11, 9. centum milibus equitum in aciem procedit . . . . . Zopyrion praefectus Ponti ab Alexan- Iustinus 12, 2. dro magno relictus . . . Scythis bellum intulit caesusque cum omnibus copiis.

Albanis vicinae Amazones sunt, quarum Iustinus 12, 3. cl. 12, 3. reginam Thalestrim concubitum Alexandri petisse multi auctores prodidere.

Post haec Indiam petit (Alexander) Iustinus 12, 7. . . . . . ab ultimis litoribus Oceani Baby- Iustinus 12, 13. loniam revertenti nuntiatur legationes Karthaginensium ceterarumque Africae civitatum . . . adventum eius Babyloniae operiri . . .

Bellum illi (Nino) fuit cum Zoroastre Iustinus 1, 1, 9. rege Bactrianorum.

Cum (Alexander) Oxyartae Bactriano- Ibn. Alex. 41. Volkm. rum regis affectus opesque illic repperisset, eius virginem filiam Roxanem nomine magno formae merito et nobilitatis sibi coniugat. cf. *Iul. Val.* 3, 58. *Pseudo-Callisthenes* 3, 33 *Müller.*

COD. BAMBERGENSIS.

30 Darius vero rex Persarum, de quo ante diximus, duas pugnas fecit cum Alexandro et (sed *U*) vicit (vincit *U*) cum Alexander et occidit illi trecenta (triginta *B*) milia Persarum, et (om. *U*) postquam Darium (darius *P*) vicit (vincit *U*), totum Orientem subiugavit sibi Alexander sine regno Scitharum (sitharum *U*).

31 Inde (deinde *P*) rediens expugnavit Albaniam (-nia *P*). cum Talistride (talistridae *B*, talistridem *P*) regina Amazonum (-narum *P*) pacem fecit. pace (pacem *P*) facta introivit 'ad pugnandum in Indiam' (indiam ad expugnandam eam *U*) et 'cum forti pugna' (fortiter cum pugnaret *U*) Indos vicit et deinde (inde *U*) totam Libiam (liddam *U*, lidiam *P*) perdomuit usque ad marae Caspium (caspium *U*). ad ultimum in terram (terra *P*) Bactrianorum introivit et filiam Ioroastrae (oroastre *U*, zoroaster *P*) regis Bactrianorum uxorem accepit.

32 Deinde venit in castellum nomine (nomen *U*) Susis et vidit ibi regiam (regina *U*) domum Cyri lapide (-dem *P*) candido et vario ornatam et columnas aureas 'et pavimenta exornata' (exornatam et pavimento *P*), continens etiam simulacrum caeli stellis

COD. LAURENTIANVS.

stillis. qui cuncta genera gemmarum in ipso positas esse noscuntur. cetera et alia opera inenarrabilia presignata qui et hominum incredibilia sunt dicenda.

- 33 *Postquam ipsam autem regia conspexit . . . , Darii filius in matrimonium sibi copularit, post haec Babylonem venit ibique a Casandro et Iobas Antipatri filius a veneno peremptus est. qui et postea ibi Alexander postquam mortem sibi futuram sciens Perdicaem proconsule suo regnum tradidit, Roxanem uxoremque suam commendavit.*

- 34 *Inter principes suos sua regna divisit. Monumentum suum de auri talenta centum in Aegypto Arideo facere iussit ibique regio more in honore sepulto requiecit, annis triginta tribus natus. cum his annis tredecim regnasset, vitam commutavit. haec fuit Alexander Magnus dux Macedon Philippi filius, qui totum orbem terrarum in tredecim annis subiugavit et mater eius Olympiades nuncupatur.*

IUSTINI CET.

Filiam . . . Darii regis Statiram in matrimo- Iustinus 12, 10
 monium accepit . . . auctor insidiarum Anti- Iustinus 12, 13
 pater fuit . . . Cassandrum filium dato
 veneno subornat, qui cum fratribus Philippo
 et Iolla ministrare regi solebat . . . Phi-
 lippus et Iollas . . . in aqua frigida vene-
 num habuerunt, quam praegustatae iam
 potioni supermiserunt . . . Alexander in- Iustinus 12, 17
 dubitatam mortem sentiens . . . corpus
 suum in Hammonis templum condi iubet
 (cf. *Iust. 13, 4, 6*: iubetur Arridaeus rex
 corpus Alexandri in Hammonis templum
 deducere) . . . cum fratrem Arridaeum, cum
 Roxanen uxorem praegnantem relinqueret
 . . . anulum Perdicae tradidit.

Decessit Alexander . . . annos tres et Iustinus 12, 16
 XXX natus . . . cum mater Olympias con-
 cepit.

COD. BAMBERGENSIS.

(stellibus *B*, stellas *P*) fulgentibus ornatum et cetera (que *ins. P*) humanis mentibus incredibilia.

- 33 Postquam eandem (eadem *P*) gloriosam (*com. U*) domum (d. gl. *P*) vidit, accepit uxores duas filias Darii (regis prioris *ins. P*), deinde venit in Babiloniam (babilonia *U*, babillonia *P*) ibique a Casandro (casandro *P*) et Iobas, qui fuerunt filii Antipatris, veneno occisus est. sed videndo (cum uidit *P*) se in mortis periculo stare, Perdicaea (predicta *U*, alexander *P*) proconsuli suo (*com. in sp. caeco U*) regnum tradidit et commendavit illi uxorem suam Roxanem (rosanem *U*).
- 34 Alia sua regna, quae cepit, principibus suis divisit et praecepit Arideo (arideo *U*), ut de centum talentis auri (aureis *UP*) faceret (-rent *U*) illi sepulchrum in Aegypto, quod et fecit: ibique sepultus est. a (ae *P*) vicesimo nativitatis (aetatis *P*) suae anno regnare cepit et regnavit annos tredecim (xiii *UP*).

ADDITAMENTA IV. V.

IV. CONTINVATIO BYZANTIA ARABICA A. DCCXLI.

V. CONTINVATIO HISPANA A. DCCLIV.

LIBRI ADHIBITI:

IN CONTINVATIONE A. DCCXLI:

E = Perezianus Toletanus 27, 26.   *F* = Perezianus Matritensis F 38.

Cursivis expressa veniunt ab auctore in margine adlegato.

IN CONTINVATIONE A. DCCLIV:

A = codex olim Alcolaciensis, iam Matritensis   *P* = Parisinus bibl. Arsen. n. 982 saec. XIV.
Londiniensis saec. VIII IX.   *F* = Perezianus Matritensis bibl. nat. F 38.

M = Matritensis univ. n. 134 saec. XIII.

Cursivis expressa redeunt in recensione a. 741.

Historiis Isidorianis quam subiungunt libri continuationem scriptam saeculo octavo, quamquam provinciam nostram egreditur nec quae in ea traduntur nisi ab iis, qui in septimi octavique saeculi res gestas et maxime Arabum Gothorumque in Hispania certamina inquirunt, recte tractantur, nihilominus ab hac sylloge abesse nolimus propterea quod opus chronographicum, cui chronica Victoris Tommenensis et Iohannis Biclarenensis et Isidoriana scripta historica aliaque ad hanc syllogem pertinentia inserta fuerunt ex parte per id solum servata, a compilatore absolutum videtur esse adiecta ad Isidorianam hae narratione, nec illorum librorum crisis absolvi poterit nisi hae adsumpta. ei autem in monumentis Germaniae historicis alibi nusquam locus recte dari potuit.

Libelli quem edimus auctorem historias Gothorum Isidori continuare voluisse praeter alia momenta, de quibus infra dicitur, inde efficitur, quod recensio melior incipit ab epitome historiarum illarum a Reccaredi morte ad mortem Sisebuti ad verbum consentiente cum Isidorianis: quae praecedunt non tam auctor praetermisit quam librarius, quoniam libellum subiecit amalibus Iohannis Biclarenensis in Reccaredo finientibus, ab hoc autem libello et argumento et forma diversis, nihilo minus ratio operis differt ab Isidoriana. cum Isidorus in historiis annis imperatorum Romanorum indicatis, ipsis praetermissis narrationem ad sola Gothorum regna accommodavit, nostri libelli auctor ab ipso initio imperia Orientis enumerat numeris ordinis praescriptis, secundum quos primus qui adest Phocas ordine est quinquagesimus sextus, Leo Isaurus (716—744), in cuius obitu finit, sexagesimus septimus. ei laterculo inseruit quidem reges Gothicos, quatenus pervenit historia Isidoriana, sed ea ubi abruptitur, scilicet in Suinthila, ibi

in recensione meliore non solum finiunt regna Gothica, sed etiam chronica desinunt esse Hispana. narratio quae sequitur bipertita est composita ex laterculo imperatorum Orientis et ex quo esse coepit Arabum regnum. altero chalifarum, qui incipit a Mahometo, finit in morte Iziti (720—724) et successione fratris eius Izam (724—743), quo regnante antea quoque c. 29 se scribere auctor indicat, nam quod ait: *Moroan ex filio nepos hactenus nostris temporibus illorum obtinet principatum*, ad Izam pertinet filium Abdelmelec Moroae nepotem. sed utrumque ordinem auctor ita tractavit, ut et Arabum gesta post regnum eorum constitutum sola fere referantur et studia auctoris tota sint apud Arabes, id quod praeter alia laudes ostendunt impertitae regibus Izit (c. 27), Moaviae (c. 27), Amero (c. 38). Occidentis res nullae referuntur nisi quod paucis verbis mentio fit Hispaniae ab Arabibus invasae (c. 36) et expeditionis contra Francos sub Izit rege (720—724) susceptae (c. 40). anni denique ubi accuratius definiuntur. id quod raro fit. ante Mahometum significantur anni imperatorum (c. 12). post eum chalifarum (c. 32); aerae Hispanicae auctor non meminit post partem Isidorianam nisi unico loco c. 20. tenemus igitur chronicorum Arabum scriptorum saeculo octavo medio epitomen contaminatam et cum historiis Isidorianis et cum laterculo imperatorum Orientis. ex iisdem chronicis conferenti patebit Byzantios scriptores saeculi octavi et noni Nicephorum et Theophanem ea sumpsisse, quae de rebus gestis Arabum adferunt. libellus talis, qualem habemus, quamquam evidenter venit ab Hispano aliquo qui vixit post saeculum VIII medium. chronica Arabum, quae Hispanus brevavit, extra Hispaniam scripta videntur esse, quamquam quo proprie pertineant, non perspicitur. — Titulum si auctor huic libello praescripsit, periit is cum parte prior: dubium non est in unico codice Soriensi, qui eum servavit subiunctum chronicis Iohannis Bielarensis, propria inscriptione et subscriptione eum caruisse. pro titulo quem Perezus ei praescripsit 'incerti auctoris additio ad Iohannem Bielarensium' a nobis substitutus est alter verior certe 'continuatio Isidoriana Byzantia Arabica a. DCCXLI'. de fide auctoris quamquam meum non est indicare, quantum apparet optima est, narratio non inflata et fucata, sed sobria et iusta. omnino libellus quatenus pervenit utilis est.

Chronica altera, quae finiunt in a. 754, iam videamus ad ea de quibus diximus Byzantia Arabica quamquam relationem habeant.

Redeunt in chronicis a. 754 ea quae altera habent omnia. adsunt excerpta Isidoriana, quamquam cum praemissa ipsa historia Isidoriana haec a Sisebuto demum Gothorum regum laterculum ordiantur, pauca tantum capita ex ea recipere potuerunt; adest imperatorum Byzantium recens parili modo contextus similiterque regum Arabum. solummodo narrationem recensio prioris simplicem et pro aetate probabilem recentior inani verbositate et turpissima rerum perturbatione incredibiliter deformavit. exempli causa locus 338, 15—28 ea quae praecedunt 337, 20—338, 9 male repetit verbis mutatis; similiter quae leguntur 356, 14—18 praecedentia 355, 15—23 partim repetunt, partim explent, et sic deinceps, cum in recensione a. 741 omnia recte se habeant, ut per singula capita iuxta posita conferenti patebit. denique et similitudinem duorum libellorum et corruptam recentioris condicionem demonstrabant inter alia loci hi duo.

Isidorus hist. 62:

Aera DCLVIII anno imperii Heraclii X gloriosissimus Suintila gratia divina regni suscepit sceptrum.

Chronica a. 741 c. 11:

Era DCLVIII Suintila in regno Gothorum digna gubernacula suscepit sceptrum.

Chronica a. 754 c. 18:

Huius Eraclii temporibus Suintila in era DLVIII anno imperii eius decimo, Arabum III, regnante in eis Mammet, digne gubernacula in regno Gothorum suscepit sceptrum.

Chronica a. 741 c. 20:

Era DCLXXVIII Romanorum LVIII
Constantinus filius Heraclii Romani imperii
senatu contra dicente suscepit sceptrum an.

Chronica a. 754 c. 24:

Era DCLXXVIII Romanorum LVIII
Constantinus Heraclii filius imperio coro-
natus regnans annis VI peractis a principio
mundi annis VDCCCXLIII.

Priore loco vides vocabulum male insertum ad *sceptrum* explicandum *gubernacula* adesse in recensione utraque, ut alio loco p. 340, 4. 6 verba *in peractis* aperte mendosa pro *imperati* item in utraque reperiuntur. posteriore recensio melior cum recte scribat Constantinum eum non imperavisse nisi annum unum vel certe numerum nullum posuerit, deterior interpolatione non minus audaci quam inepta non solum sexennium ei tribuit, sed etiam ad eum numerum fictitium aeras suas annosque mundi deinceps formavit. ita moniti ubi utraque recensio adest, magna eum diffidentia utemur sequiore. quare quatenus illa pervenit, id est ad deterioris c. 93, Byzantia et Arabica in hanc relata utilitate earent, ut ne hoc quidem ostendi possit eius ope primariam hic illic emendari vel augeri. ea tamen quae in adnotatione ad c. 56 leguntur de expeditione Africana a Leone sive Leontio suscepta a. 697 (cf. Theophanes ad a. m. 6190) quaeque afferuntur de Constantino Copronymo, cuius nomen altera recensio non ponit, quamquam decessoris obitum commemorat. Constantinopolitana sunt huic recensione propria. auxit relationem genuinam narratio fabulosa de certamine singulari facto inter Heraclium imperatorem et Persam quendam Chosrois vicarium (c. 4) pendens a certamine Heraclii et Rezati Persae (Nicephorus ad a. 627 p. 19 de Boor; Theophanes ad a. m. 6118 p. 318). eadem fucata et corrupta et ipsa, sed tamen aliquanto melius relata redit in chronicis Franciscis Fredegarianis scriptis saeculo septimo medio itaque his nostris saeculo fere antiquioribus. inde igitur deterioris recensione auctor meliorem amplificavit. etiam altero loco c. 26 quae chronica haec de Chindasuindo duobus verbis significant, late explicant chronica Fredegariana.

Maxime eo nomine huiusce libelli auctor recedit ab altero, quod ad res Constantinopolitanas et Arabicas addit Hispanas. possunt autem quae suis copiis usus adfert in parte priore perpauca et exilia, postea si non fida, certe copiosa secundum auctores aliquatenus distribui.

a) Hieronymi chronica citat auctor p. 367, 18.

b) Isidori cum historias recensio melior adhibuerit, haec etiam chronicis usa est. quae citat nominatim p. 367, 19. scilicet veniunt inde quae habet de Sisebuto c. 15, de Reccaredo altero c. 17 (cui tres menses tribuit pro paucis diebus Isidori temere opinor, ut fecit in Constantino Heraclii filio, vix id sumpsit ex laterculo regum in exemplis melioribus ei dante regni tempora diversa), de Suintila (c. 18).

c) Laterculum regum Visigothorum talem adhibuit, qualis adhuc legitur, sed annos solos inde deprompsit. indidem venit regni Gothorum annus primus aequiperatus aerae CCCC c. 67.

d) Conciliorum Hispanorum syllogae eius, cuius adhuc extant exemplaria complura. ei copiam fuisse ipse ait p. 340, 27. *canonum librum* citans, ostendit quae affert de concilio Hispalensi secundo (c. 16), Toletanorum quarto (c. 20), septimo (c. 27), octavo nono decimo (c. 35), undecimo (c. 47), duodecimo (c. 50), decimo tertio (c. 54), post quod celebratum a. 683 amplius non commemorantur.

e) Litteraturae sacrae Hispanae auctor notitiam habuit, recensens auctores celeberrimos Helladium Toletanum (c. 16), Isidorum Hispalensem (c. 16), Braulionem Caesar-Augustanum (c. 20), Taium item Caesar-Augustanum (c. 28–33), ex cuius sententiis locum de Vasconum expeditione (c. 36) excerptis. Hedefonsum Toletanum (c. 48), Julianum

Toletanum (c. 50, 55), ex cuius libris quaedam affert in epilogo (p. 368, 2—4, 13—17), Felicem metropolitanum Toletanum (c. 60), Gundericum successorem eius (c. 63), Sinderedum successorem Gunderici (c. 69), Urbanum successorem Sinderedi (c. 87, 111) eiusque aequales Enanthum archidiaconum Toletanum (c. 87, 111) et Fredoarium episcopum Accitanum (c. 87). apparet auctorem Toletanae sedis antifistites praecipue respexisse eorumque seriem ad sua fere tempora texere.

f) Epigrammata Wambae regis Toleti exposita, quae Huebnerus (inser. christ. Hisp. p. 101 n. 73) inter dubia posuit sine iusta causa, auctor (c. 46) ex ipsis marmoribus videtur exceperisse.

g) Rerum in Hispania gestarum notitia in parte priore deficit: nam praeter supra relata ibi adnotationes vix ullae reperiuntur sub Sisenando (c. 19), Cintila (c. 21), Tulga (c. 23), Chindasuinto (c. 26), Recesuinto (c. 35: adnotatur solis defectus c. 34 et c. 36), Wamba (c. 46), Ervigio (c. 49: de fame quod adnotatur videtur sumptum ex actis concilii Toletani XII). at ab Egica (687—701), inde (c. 53) et etiam magis a Witiza (p. Chr. 697—710) Egicae filio (c. 58 seq.) narratio procedit proflixa satis cum per extrema tempora regni Gothorum tum per prima Arabum: nam de his quae narrantur in hac quidem parte libelli, ad Hispaniae Sarraenos potissimum spectant. haec omnia cum hic illic interrumpantur locis desumptis ex recensione priore, speciem prae se ferunt rerum ex memoria turbida omnino, sed nihilominus vivida enarrari, eodem dicit, quod auctor uno loco p. 364, 28 hac sua historia se negat enarraturum esse *tam tragica bella, quia iam in alia epituma, qualiter cuncta extiterint gesta, patenter et paginaliter manent nostro stilo conscripta*, altero p. 365, 15 sic ait: *quisquis vero huius rei gesta cuperit scire ad singula, in epituma temporale, quem dudum collegimus, cuncta reperiet enodata, ubi et praedia Maurorum adversus Cultum dimicantium cuncta reperiet scripta et Spania bella eo tempore imminencia releget adnotata*, tertio p. 367, 11 narrationem finit declamatorie sic: *nomine haec scripta sunt in libro verborum dierum seculi, quem chronicis praeteritis ad singula addere procuravimus*, omnino eandem narrationem ter indigitans, ea ut perit, ita quae in hoc libello de iis rebus perscripta sunt etsi repetitionibus ineptis et aliis vitiis plurimis laborant, certe digna sunt quae pertractentur et expendantur.

Ad formam operis quod attinet, codex primarius in hac quoque parte (vide supra p. 171) notis marginalibus instructus fuit in exemplaria novicia non translatis itaque ex parte deperditis. eae cum plerumque argumentum solum breviter enuntiant, sed aliquoties (ad 340, 31, 341, 29, 346, 5, 350, 20, 352, 22, 356, 14 seq. 359, 3, 361, 18) rerum notitiam sistant in textu non repertarum, alibi versentur in chronologicis (ad p. 348, 16, 349, 1, 351, 12, 352, 12), non librorum videntur esse, sed descendere ex ipso auctoris archetypo: suppleant enim aliquoties quae nullo modo omitti potuerunt et uno loco p. 340, 31 quod in adnotatione legitur item extat in recensione priore. — Capita a scriptore hic illic indicata praemissa littera *K* (haec enim videtur significari, non *R*) nos repetivimus. — Scripta esse chronica haec *cu prose rimie* Dozyus (*recherches* I p. 4) et sibi persuasit et nupero horum chronicorum editori neque tamen mihi, nam carmen novicium si constituunt terminationes tales, quales sunt hae (p. 334, 26 seq.): *hic ob amorem Flaviae | nobilissime virginis | illi apud Affricam ante sumpto imperio dispensate | et iussa Faecae principis | ex Libiae finibus Constantinopolim deportate | rebellionem adversus Focam | cum Nichita magistro militiae | moliens contra rem publicam | consilio diffinito | Eraclius equorco | Nichita terrestri exercitu adunato | tali invicem diffinito pacto*, videndum ne huic in poesi acciderit quod olim in prosa oratione accidit magistro Iordano, ut loqueretur ea ipse nescius.

Chronologicam ordinationem ut prioris recensione auctor fere insuper habuit (supra p. 324), ita qui alteram elaboravit quantum studium in ea posuerit, ostendunt et ad-

notationes chronologicae modo citatae et epimetrum. at diligentia illa acumine destituta exitum habuit parum fructuosum, quapropter nos in numeris iis non diutius morabimur, paucis indicantes quid auctor secutus sit. scilicet praeter annos imperatorum Romanorum (quorum ordinis numeros retinuit ex chronicis Byzantiis Arabicis) et regum Arabum Gothorumque, qui passim adnotantur, annos dinumerare conatus est triplici ratione, secundum annos mundi, aeras Hispanicas, annos Arabum.

1. Anni mundi computantur ratione Isidoriana, scilicet chronicorum adiecto ad singulos imperatores anni extremi numero. ita cum Isidoro in chronicis Heraclii annus primus incidat in a. 5808, noster dans ei annos regni 30 ad eum adscribit annum mundi 5838 et sic deinceps. at cum in computo eo sequatur sua regnorum tempora saepe vitiosa, exempli causa Constantino Heraclii filio pro uno annos sex tribuens adscribat mundi annum 5844, numeri omnes corrupti sunt et perturbati. nihilominus erroribus in utramque partem commissis aliquatenus compensatis, summa non longe recedit a vera. nimirum si Heraclii coronati a. 610 Oct. 5 primum annum sumimus esse p. Chr. 611, Constantini Copronymi decimum, quo libellus scriptus est, p. Chr. 754, libellus comprehendit vere annos 144, computantur autem anni mundi 5808—5954, qui fiunt 146. ipsum scriptorem intellexisse annos mundi suos aeris parum convenire ostendunt adnotationes tres coniungendae ad p. 348, 16. 349, 1. 354, 12.

2. Aerae Hispanicae praescribuntur passim articulis item ratione Isidoriana, scilicet historiarum. haec in universum recte decurrunt; nam primus annus Heraclii = p. Chr. 611 auctori est aera 649, decimus Constantini = p. Chr. 754 (quem ipsum numerum auctor enuntiat in epimetro p. 367, 13) aera 792, fiunt 144 recte. — Regnum Gothorum quod ait p. 352, 12 coepisse aera CCCC itaque stesisse per annos CCCC, venit, ut supra diximus, ex laterculo regum. item quod in adnotatione ait: *CCCLV anni Gothorum sunt, quia quinque in mensium intercallo computantur*, respicit fortasse ad regum laterculum. scilicet adhibitis historiis Isidori, ubi ad a. quintum Suintilae computantur anni regum Gothorum 256, a Suintilae sexto, qui huic auctori incidit in aeram 664 (nam primus eius est 659 p. 340, 7), ad excidium regni, quod hic non ad aeram 750 (ut p. 352, 27), sed ad a. 752 videtur rettulisse, additis annis 89, efficiuntur 345: numerorum duorum diversorum excusatio ut inepta est, ita hoc auctore digna. — Numeros singulares passim perturbatos non expendimus.

3. Anni Arabum adnotatur primum quartus (p. 340, 8), qui aequatur aerae 659 perperam, cum Arabum annus primus coeperit p. Chr. 622 sive aerae 660 Iul. 15: extremus 136 (p. 367, 15), qui aequatur aerae 792 recte, nam respondet a. p. Chr. 753/754, aerae 794/792 Iul. 7 — Iul. 27. accuratius haec persequuntur quorum interest.

Fidem auctori nullam esse certis argumentis declaratur. uno loco p. 357, 24, ubi recensio melior scribit: *Izic dur rebellionis ab exercitu Izit regis occiditur* auctor hic rem in contrarium vertit: *ducem sederis nomine Izit venia concessa reseravit ad vitam*, non dubiam fraudem commisit c. 28—33 Taii sanctorum Gregorii et Augustini visionem multis verbis enarrans, cum ipsius Taii quae extat narratio sic incipiat: *vidimus, vidimus Gregorium nostrum non viribus corporis, sed obtutibus mentis*. itaque non solum perturbatae mentis homo chronica composuit, sed etiam nugator et mendax, id quod cum ibi appareat, ubi comparatio institui potest, pervenit sine dubio etiam ad eam chronicorum partem, ubi alium testem nullum habemus, maxime ad narrationes speciantes ad excidium regni Gothici sub Ruderico.

Quo tempore auctor scripserit, ipse ait: locum neque enuntiat neque certis indiciis significat. Cordubensem cum fuisse credit Dozyus (*recherches sur l'hist. de l'Espagne* vol. 1³ p. 3) propter narrationes c. 71, 81, 108, 110, 117, 123, 132 eumque caeca fide postremus editor secutus est. sed argumenta parum certa sunt et magis erediderim scriptorem vixisse Toleti propter epigrammata Wambae ibi ei visa et praecipuam

curam ecclesiasticorum Toletanorum. demique vix haec scribi potuerunt in partibus Arabum, quibus tum Corduba parebat.

Traditur haec quoque recensio sine titulo. indicem nullum praescriptum fuisse in codice primario, a quo pendemus, et ex Vasaci silentio efficitur, qui eum tractavit, et inde quod Parisinus liber ex primario derivatus titulo caret, in indice, sicut mox videbimus, libellum appellans 'historiam Romanorum'. Matritensis quod chronicis his praescribit: *incipit epithuma id est adbrecciatio imperatorum vel Arabum ephemeridis atque Hispanie cronografia sub uno volumine colectum. nota libri in quibus cotidiani actus scribi solebant* praescripsitque similiter Osmensis deperditus, aperte excogitavit librarius, adhibitis opinor locis auctoris ubi ait se scripsisse *aliam epitomam et librum verborum dierum succidi* (vide supra p. 326). — De auctore Vasacus f. 4' agens de rerum Hispanarum scriptoribus sic ait respiciens scilicet librum Aleobaciensem: 'Isidorus Paecensis episcopus etiam scripsit chronicon Hispaniae, cuius si est chronicon illud, quod illius titulo praenotatum vidi, portentum potius dixerim quam chronicon: adeo prodigiose scribit et Gothice potius quam Latine. certe mihi tanquam in novo quodam et inaudito idiomate desudandum fuit ut intelligerem. inveni et aliud chronicon titulo Isidori iunioris tanquam illius ab initio mundi usque ad quintum annum Suintilanis Gothorum regis . . . sed hoc ego chronicon sancti Isidori Hispalensis archiepiscopi, non Isidori Paecensis esse certo mihi persuadeo'. deinde, postquam exposuit de epitome Carthaginiensi vere Prosperiana (vide vol. I p. 493) 'in eodem codice' proposita sub nomine Isidori Hispalensis eamque huius esse recte negavit, rediens omnino ad 'portentum' illud, ut id quoque Isidoro Hispalensi abiudicet, 'neque robest', pergit, 'iunioris cognomen, quod divo Isidoro Hispalensi convenit, non huic Paecensi', id quod pluribus argumentis adlatis confirmat. postea f. 8' in auctorum indice recensetur 'Isidorus qui dicitur iunior, Paecensis episcopus. hunc ego semper appellabo Isidorum Paecensem, quia non recte iunior appellatur, ut praecedenti capite declaravi', quod deinde executus passim quae leguntur in chronicis nostris sub nomine eo adlegat. Vasacus igitur chronica ea in libro Aleobaciensi repperit sub nomine Isidori non Paecensis, sed iunioris. confirmat rem apographum libri Aleobaciensis optimum Parisinum: ibi enim chronica haec cum inscriptione et subscriptione propria careant, subiunguntur chronicis et historiis Isidorianis et tam in foliorum ora superiore, ubi est *Ysidorus minor*, quam in indice volumini praemisso, ubi est *Ysidorus minor ibi hystoria Gothorum Wandalarum Suevorum (sic) Romanorum cum repertorio* haec chronica, scilicet Romanorum, tribuantur Isidoro Hispalensi. in libro Matritensi etsi item praecedunt 'Isidori iunioris' chronica et historiae, haec eius esse non posse librarius cum intellexisset, proprium titulum his praeposuit eum quem supra rettulimus auctoris nomine enuntiato nullo. — Id ipsum cum intellexisset Vasacus, adhibita praefatione Pelagii supra p. 262 adlata, ubi sibi opponuntur 'iunior Isidorus Paecensis ecclesiae episcopus' et 'beatus Isidorus Hispalensis ecclesiae episcopus', chronica haec adiudicavit Isidoro illi alteri, quamquam quae de eo Pelagius narrat, ad chronicorum a. 751 auctorem nullo modo quadrant (cf. Arevalus in Isidorianis vol. I p. 670 seq.). ab hac coniectura Vasaci pendent quae de Isidoro Paecensi horum chronicorum auctore scribunt Resendius (antiqu. Lusitaniae ed. 1593 f. 200) et Perezus, quamquam hic non ignoravit nomen id in nullo codice reperiri ('ephemerides Arabum . . . ex testimonio Vasaci puto esse Isidori Paecensis' ait apud Villanuevam *viage* 3, 215) et secundis curis Vasaci coniecturam improbavit. scilicet ex schedis eius Segobrigensibus, quatenus legi potuerunt, haec mihi enotata sunt scripta ut apparet temporibus diversis: *creo que es Isidori Paecensis, ut colligo ex glosa Pelagii Orcensis et Roderico Lib. 2 cap. 22¹). iste incertus auctor videtur vixisse sub Alfonso*

1) Rodericus postquam dixit de chronicis Isidori Hispalensis deductis ad annum V Suintilae et Hde-tousi deductis ad a. XVIII Recesvinti, sic pergit in libris quibusdam (in his Matrit. bibl. nat. F 195, antea

catholico anno Christi 742 mense Martio lunae VII^{ae} imperatore . . . XXIV anno . . . regnasse . . . Miramolino Arabum qui anno 743 . . . nunc florebant in Hispania Urbanus episcopus Toletanus . . . Lucas diaconus Toletanus natione Graecus (forte hic est auctor) et Sicilia episcopus Toletanus. abiecta igitur Vasaci coniectura ut infelicissima ita fortunatissima (nam adhuc chronica haec feruntur sub nomine Isidori Pacensis), abiecto item Isidori iunioris nomine a primario libello ad continuationem hanc solito errore propagato iam videmus eam ad nos pervenisse sine nomine auctoris. nos eam diximus continuationem Isidorianam Hispanam anni DCCLIV. — Hoc probabile eius libelli auctorem item ordinatorem esse chronicorum syllogae eius, quam nobis servavit codex Aleobaciensis. nam subscriptio ad chronica Gallica a. 511 adiecta annum enuntians 733 et altera ad Iohannem Biclarensem annum enuntians 712 aliaque similia, quae supra p. 172 composuimus cum eodidem describentes quaeque a Soriensi aut certum est aut probabile, et ad eadem fere tempora redeunt, quibus haec chronica absoluta sunt, et simili stilo atque continuatio haec scripta sunt. habemus in ea ni fallor aliquam imaginem historici Hispani saeculi octavi.

Videamus de libris.

Chronica a. 711 nota sub nomine continuatoris Iohannis Biclarensis solus servavit, sicut supra p. 165 exposuimus, liber Soriensis, de quo Perezus in schedis mihi descriptis Segorbiensibus sic scribit: 'Incerti auctoris additio ad Iohannem Biclarensem. *Del libro Gothico de Soria que esta en S. Lorenzo con Eusebio y Victor*'. ipso deperdito hodie pendemus ab apographis Perezianis: nomino haec:

Segorbiense laudatum apud Villanuevam *viage* 3, 240. quae sunt in exemplo Marianae omissa in Toletano, ea Villanueva l. c. ait reperiri in exemplari Segobrigensi ad marginem scripta.

Toletanum 27, 26 n. 5 (cf. Ewald *news Archiv* 6, 364) adhibitum a Florezio *Esp. sagr.* 6, 129, meo iussu collatum a Bernaysio Toleti.

Matritense nat. F 38 (supra p. 265) descriptum nobis a Knustio, recognitum ab Ewald.

Marianae (supra p. 174) scriptum a. 1581, hodie Londinii in museo Britannico *M* inter codices Egertonianos n. 1873 f. 56 seq.: adscriptum est: 'ex codice vetusto Gothico Soriensi'. adhibuit Marianae exemplum Florez l. c. una cum Toletano. iussu meo liber descriptus est: in margine quae iam deficient explevi ex Florezio.

Segorbiensi destitutus secutus sum fere Toletanum: Matritense fortasse ex eo descriptum est, certe vix inde discedit nisi in peius: ex Marianae exemplo pessime interpolato non attuli nisi potiora.

Praeter exemplaria ex Soriensi derivata principium eorundem chronicorum hic illic mutatum repperi subiunctum chronicis Isidorianis in codice olim Legionensi, hodie academiae Matritensis, de quo supra p. 260 dixi. id utile visum est hoc loco subiungere *Era DCXLVIII octavo Foche imperatoris anno Eracles (sic) apud Affricam existens Flavianam nobilissimam virginem sibi desponsavit, quam Foca imperator Romanus de Libic finibus Constantinopolim sibi deportari mandavit. qua de causa Eracles in iram succensus rebellionem adversus Focatem ex Affrica parat et armatis et coadunatis sociis Occidentis viribus navale (corr. ex navare) prelium contra rem publicam cum mille et*

Tolet. 26, 22, saec. XIII): et Isidorus iunior qui a principio mundi incipit chronica [usque ad octavam decimum Recensuendi annum fideliter prosecutus] et usque ad destructionem Hispaniae per Arabes ipse scripsit, ubi ut quae unciis comprehendendi delenda, ita reliqua quoque inepta sunt et Roderico inligna, adiecta a quodam semidocto, qui Isidoro iuniori ea attribueret quae sub eo nomine leguntur in libro Parisino. Pacensis ne hic quidem nomen ponitur.

amplius navibus peragit Nicitamque magistrum militie Romane facit exercitus terrestris ducem sub tali pacto inter eos definito, ut quisquis locius imperii administratio contradetur, sed Eracleus illic citius navigando pervenit et Focatem aliquanto obsistentem bello agressus est, sicque Bizantini rei causam examnantes et morti sue timentes Focam captum Eracleo offerunt in gulandum. Romanorum igitur I^{us} VII^{us} Eracleus post occisionem Focatis a senatu imperio coronatur. regn. ann. XXX. Nicitu vero magister militie per heremi deserta cum nimio labore Egyptum pervenit et nimia virtute et strenuitate aggressus Persis acie cecis Egiptum, Syriam, Arabiam, Iudram et Mesopotamiam proutius obtima dimicatione imperio restauravit. huius II° imperii unno era DCL Sisbutus Gotis proficetur annis VIII. gens interim Persarum prosiliens sedibus vicinas proutius repetitis obreptionibus stimulat. filius quoque Costrec regis Persarum patrem fugiens Eracleo imperatori se contulit, sperans se armis Romane (sic) defensurum atque patris regnum spondens Augusto traditurum. sequuntur historiae Isidorianae. — Probabile est haec qui scripsit cum Soriensem librum ante oculos habuisse.

Chronica a. 751 nota sub nomine Isidori Pacensis habent habueruntve libri hi:

- A 1. Alcobaeciensem librum saec. VIII vel IX (p. 172) supra (p. 168. 171) vidimus integrum etiamtum usurpatum esse a Vasaeo et quae ex his chronicis depronpsit ab eo afferri sub nomine Isidori Pacensis. reliqua cum perierint, sex folia adhuc supersunt, quibus horum chronicorum pars maior continetur. vidit ea Perezius Alcalae: scilicet postquam dixit (apud Villanuevam *riage* 3 p. 245 cf. p. 210) ephemerides Arabum descripsisse se ex libro recentiore ecclesiae Oxomensis, ita pergit: 'castigavi maiorem partem ex fragmento sex foliorum in membran. Gothico [sic] scriptorum collegii Complutensis, quae A. Morales restituenda acceperat; reliqua erant furto sublata. erant scripta ternis columnis itaque videntur fuisse ad finem libri Gotthici etymologiarum. inde descriperat lic. Ioann. Vazquez del Marmol qui mecum contulit'. eodem referenda videntur quae in schedis Perezianis Segorbiensibus mihi descriptis adnectuntur ad ea quae supra rettulimus de codice Segorbiensi chronicorum a. 741: *tambien lo tiene Ambrosio Morales y en un quaderno Gotthico en la libreria de Alcalu*; nam quae sequuntur de auctore (relata supra p. 329) spectant ad chronica a. 754. is ipse liber est Complutensis Gothicus laudatus a Sandovalio, expilatore Perezianorum. — Eorum foliorum alia nuper extiterunt Matriti, alia extant Londinii. illa, quae Tailhan scribit fuisse (v. eius praef. p. XVII) antea in bibliotheca aliqua Saragossensi, deinde Matriti apud inquisitionem, iam adservari ibidem in bibliotheca academiae historiarum, numero quattuor, vere (ut auctor mihi est is a quo ectypa eorum Tailhan accepit, insignis archaeologus Matritensis F. Fita a Bernaysio de ea re interrogatus) adservabantur ante paucos annos Matriti apud Petrum de Goicochea quondam bibliothecarium academiae illius, eo autem a. 1886 defuncto quo pervenerint ignoratur. photographice ea expressit a Fita, ut dixi, secum communicata Tailhan in editione infra laudata tab. I—VIII. reliqua folia duo a. 1861 ab H. Baillière inter Hispana alia empta extant in museo Britannico inter Egertoniana n. 1934 et ibi a me descripta sunt; nuntium dedit Pertzius in actis minoribus academiae Berolinensis a. 1875 p. 176 (cf. Waitz *neues Archiv* 1, 377; Ewald cf. 10, 604), secundi rectae imaginem photographicam catalogus Londiniensis (*catalogue of ancient manuscripts in the British museum* in parte II Lat. edita Londinii a. 1884 tab. 36 p. 87). prima postremaque desiderantur: praeterea in his foliis sex, sed passim truncatis quid supersit, ex marginibus editionis intellegitur.
- M 2. Matritensis univ. n. 134 saec. XIII. de quo supra p. 167 diximus ad Victorem Tonnennensem, descriptus ex Alcobaeciensi, f. 59'—68 chronica haec exhibet. inscriptionem supra (p. 328) attulimus; subscriptio nulla. adhibuit codicem tum Complutensem Florezius *Esp. sagr.* 8, 274, contulit nostra causa Ewald cum editione Florezii.

3. Parisinus *bibliothèque de l' Arsenal* n. 9S2 saec. XIV, antea collegii Navarrensis, *P* de quo supra p. 261 diximus ad Isidoriana, post chronica et historias Isidori Hispanensis chronica haec f. 4S—53 sine inscriptione et subscriptione, sed et ipsa sub nomine 'Isidori minoris' (vide supra p. 32S) proponit. meminit codicis eius Petrus de Marca *histoire de Béarn* (Parisiis 1640) p. 132: '*j'ai conféré* (editionem Sandovali) *avec un exemplaire manuscrit qui est en la bibliothèque du collège de Navarre à Paris, relié en mesme volume avec le livre ms. de Roderic de Tolède.* eundem omnino codicem Pagius in critica annalium Baronii (1705) passim (ut ad a. 754 c. XXVI) laudat sub nomine Mazarinei. folia haec photographice expressit Tailhan in volumine supra laudato tab. IX—XVIII.

4. Oxomensis liber. 'Ephemerides Arabum', Perezus ait apud Villanuevam *viage* 3, 215, 'descripsi ex libro pergameno, sed recentiori ecclesiae Oxomensis'. etiam in exemplari Pereziano Marianae sive in libro Egertoniano 1873 f. 74 adscriptum est: 'ex vetusto codice Oxomensi sine nomine auctoris'. ipsum Oxomensem num Perezus viderit an descriptum habuerit a Paezio, propter ea, quae supra p. 172. 173 attulimus ad Victorem Tonnemensem, dubium est; certe libri notitia superest exilis et incerta. inscriptionem chronicorum similem fuisse Matritensis ex Perezianis exemplaribus colligitur. quod ait Mariana in praefatione ad chronicon a. 754 (apud Florezium S, 276): 'vidi praefationem ex Uxamensi codice praecipuae auctoritatis descriptam, quae multis chronicis erat praefixa, in qua Isidori Pacensis chronicon ab exordio mundi inchoare et de Iudaicis regibus, Romanis imperatoribus, Vandalis Alanis Hispanis regibus agere affirmatur', cum aperte pertineat ad praefationem syllogae chronicorum Pelagianae (v. supra p. 262), nisi in ea re erratum est, codex Osmensis eandem syllogen exhibuit.

5. Perezianorum exemplarium Matritense bibl. nat. F 3S (vide supra p. 265), Ewaldus inspexit indeque quaedam nobis enotavit. vidi Marianae (supra p. 174) cod. Egerton. 1873 f. 74—97, quod item adhibuit Florez *Esp. sagr.* S, 274. alia duo extant in libris Matritensi bibl. nat. E 2 (*Archiv* S, 779) et Toletano 27, 26 n. 22 (Ewald *neues Archiv* 6, 365). pendent ex iisdem editores duo primi. scilicet Sandoval chronicis praescribens: 'Isidori Pacensis episcopi epitome imperatorum et Arabum una cum Hispaniae chronicon ex codice Gothico Complutensi et Oxomensi' aperte Perezium expilavit facite. laudat eundem Berganza p. 445: *lo que contiene la dicha copia por el tiempo del emperador Heraclio, trasladò el Maestro Don Juan Bautista Perez . . . de un codice antiguo de la cathedral de Osma. lo restante es traslado que se hizo año de 1576 de una copia que sacò el Maestro Ambrosio de Morales de un libro Gothico, que era de la Bibliotheca Complutense, y esta està corregida à la margen por el codice de Osma. Doi à la estampa la copia como està, excepto que à las preposiciones doy los casos que piden.* Berganzam secutum esse apographum scriptum manu Iohannis Vazquez del Marmol (eiusdem, quem supra vidimus Perezium adiuvisse in describendo codice horum chronicorum antiquissimo), servatum deinde Matriti in monasterio S. Martini Florezius S, 272 testis est. vides igitur apographum communi labore a Perezio et Marmolio confectum a Berganza typis expressum esse: in reliqua narratione utrum Berganza erraverit an vere apographum id acceperit a Morali adscripta varia lectione codicis Osmensis, non quaerimus.

6. Iosephus Pellicer in bibliotheca sna (Valencia 1671) f. 146 ait dedisse se Caspari Ibañez Segoviensi marchioni Agriopolitano Isidori Pacensis libellum correctum ad libros duos 'originales'. hos Nicolaus Antonius (bibl. Hisp. vet. l. 6 c. 3 n. 56) schedis Pelliceri usus ait fuisse alterum Complutensem, id est nostrum *M*, alterum scriptum iussu Francisci cardinalis Ximenii.

Chronica utraque quatenus adhibuerint auctores Hispani posteriores (nam extra Hispaniam non innotuerunt), exponent eorum editores futuri. mihi non innotuit ullus, qui recensionem meliorem adhibuerit. deteriore passim usus est Rodericus archiepisco-

pus Toletanus (c. 1180—1247) in contexendis libris octo de rebus Hispaniae absolutis ab auctore a. 1243. quemnam codicem adhibuerit, mihi non liquet.

Codicum quibus chronica haec servata sunt, parentela et auctoritas facile definiuntur. scilicet meliorem recensionem cum habeamus ex uno libro Sorisiensi vel potius deperdito eo ex eius apographo Pereziano, varia lectio vere nulla est, auctoritas textus quem habemus non magna. ab additamentis, quibus seriem regum Gothorum Perezius explevit usus recensione deteriore, quam item habuit, positisque in margine exemplaris Segobrigensis, a Mariana autem in textum admissis iam Florezius cavet, abesse ea a Pereziano suo codice diligenter significans. a vera interpolatione ut in his Perezius abstinuit, ita praeterea quoque nulla eius generis suspicio cadit in textum ab eo prolatum: at omnino sermonem saeculi octavi passim reformavit, itaque ex parte certe acceptum ferendum est Perezio, quod chronica haec satis compto sermone hodie leguntur, quamquam ad incredibilem infantiam recensionis deterioris melior haec sine dubio nequaquam accessit.

Etiam deteriorem recensionem unus servavit codex Aleobaciensis: nam neque codicis alterius vetustioris, qui chronica haec habeat habueritve, memoria ulla superest, et recentiores qui extant omnes ita comparati sunt, ut pateat eos descriptos esse ex Aleobaciensi. mitto quod alibi attuli de derivatione libri tam Matritensis *M* (p. 167) quam Parisini *P* (p. 261) ex Aleobaciensi illo: in hoc libello cum ipsum archetypum habeamus, argumenta abundant. Aleobaciensis ubi hiare se indicat ipse oratione interrupta et spatiis relictis vacuis (p. 354, 9, 27), reliqui quoque libri pariter imperfecti sunt, quid quod uno loco p. 362, 16, ubi litterae quaedam evanuerunt in Aleobaciensi, eum hiatus supplemento inserto exempla reliqua celant, corruptelae ubi sunt in Aleobaciensi, ut p. 351, 6 *colomes* pro *incolanes* et alibi passim, redeunt similiter in reliquis neque ullum locum repperi in iis ita emendatum, ut non liceat cogitare de coniectura librarii, adnotationes in margine collocatae quae adsunt in Aleobaciensi quamquam ab exemplis recentioribus absunt, adfuisse eas in archetypo eorum declarant verba quaedam inde sumpta adsunt in *M* p. 341, 29, in *P* p. 346, 5, quoniam utroque loco librarii intellexerunt locum hiare et indigere supplemento ex adnotatione adsumendo. ex ipso Aleobaciensi neutrum librum descriptum esse efficitur inde, quod multis locis iisdem mendis laborant et habent communes hiatus quoque, ut p. 345, 3, et interpolationes, ut p. 344, 2, 353, 17, 355, 14. additamenta duo p. 359 not. 365 not. evidenter ex margine communis archetypi in utrumque librum translata sunt monstrantque adeo in secundo hiatus utriusque libro communes, sed in Parisino solo indicati, marginem eum resectum fuisse: at archetypum illud non fuisse ipsum Aleobaciensem constat de priore loco, qui in eo servatus est, et pervenit omnino etiam in alterum incidentem in partem eius deperditam, pendent igitur duo libri ex archetypo communi deperdito ipso, descripto autem ex Aleobaciensi, itaque poterunt sperni, quatenus hic superest: ubi deficit, electio libera est inter utrumque, nam neuter ex altero pendet habetque tam *M* omnia in *P* (p. 337, 11, 340, 31, 366, 12) quam *P* omnia in *M* (p. 340, 5) et ab eodem solo modo vidimus in loco p. 365 adu. hiatus indicari. in universum *M* fidelius exemplum repraesentat, *P* non raro interpolat et emendat (ut p. 342, 6, 348, 28, 352, 1, 364, 24). uterque longe praestat exemplaribus Perezianis. Perezio supra vidimus copiam fuisse tam libri Aleobaciensis partis eius, quae hodie quoque superest, quam exemplaris Oxomensis, quod prope accesserit necesse est ad nostra *PM*: at subsidiis iis ita usus est, ut textum sane inconcinnum et barbarum non solum ad sermonem expoliverit, sed multis locis ex ingenio retractarit. certe ex Pereziano *F* quae enotata habui, tam prope accedunt ad nostrum *M* etiam in corruptelis ei propriis (ut p. 367, 16), ut clare appareat Perezium, ut ipse indicat, praeter partem libri *A* hodieque extantem non habuisse nisi librum ad *M* prope accedentem, auctores Hispani antiquiores, maxime Rodericus Toletanus num aliquid

subsidii afferant, videant quorum interest. certe ipsi hiatus libri Alcobaciensis, ut supra p. 176 monui, eum demonstrent eum pendere ex archetypo passim corrupto, si qua excerpta extant derivata ex codice Alcobaciensis gemello, utilitate ea non carebunt, poteruntque etiam in parte ea, quae in libro *A* hodie desideratur, cum fructu adhiberi excerpta derivata ex eodem integro, modo non redeant ad exemplaria *PM*. sed equidem nolui ultra procedere in auctore a studiis meis alieno itaque satis habui quae leguntur in libris *APM* fideliter repraesentare. ab his ubi editiones recedunt aut alia habentes aut adeo plura, donec probetur contrarium, interpolatoribus ea deberi crediderim. in summa re ipsum librum talem fere puto a nobis legi qualem scripsit auctor inficetus et barbarus, qui quae peccavit, parum recte in librarios transtulerunt et alii et Dozy, cuius de hoc auctore indicium (*recherches sur l'histoire et la littérature d'Espagne* I³ p. 2—14) prudentiam et sapientiam eam, qua in aliis auctor uti consuevit, nequaquam ostendit.

Chronica a. 741 primus edidit Florez *España sagrada* vol. 6 (ed. 2 a. 1773) p. 430—441.

Chronicorum a. 754 editiones publicaverunt ii qui sequuntur.

1. Visio Taionis excerpta ex chronicis his p. 341, 26 *Chindasuinus* . . . p. 343, 10 *ignarus* edita est a Garcia de Loaisa (collectio conciliorum Hispaniae, Madridi 1593 f. 414; inde Mansi coll. conc. vol. 10 p. 773 aliique) ex codice ms. perantiquo, quem fuisse Matritensem nobis *M* verisimile est (p. 167).
2. Vasaeus a. 1552 edidit excerpta complura ex chronicis hisee.
3. Prudentius de Sandoval episcopus Pampelonensis *historias de Idacio obispo . . . de Isidoro obispo de Badajoz . . . de Sebastian obispo de Salamanca . . . de Sampico obispo de Astorga . . . de Pelagio obispo de Oviedo . . . nunca hasta agora impressas*. Pamplonae 1615 et denuo 1634. Sandovalium supra p. 331 vidimus edidisse chronica ex apographo aliquo Pereziano.
4. Franciscus de Berganza *Ferreras convencido con critico desengaño en el tribunal de los doctos con los chronicones corregidos que escribieron el Rey Don Alonso III . . . Sampico obispo de Astorga, Pelagio obispo de Oviedo, Isidoro obispo Picense, el Anonymo Iriense*. Madrid 1729. Berganzam quoque supra p. 331 ostendimus pendere ab exemplari Pereziano.
5. Henricus Florez *España sagrada* vol. 8 (ed. 2 1769) p. 282—325.
6. Julius Tailhan soc. Iesu *Anonyme de Cordoue. Chronique rimée des derniers rois d'Espagne et de la conquête de l'Espagne par les Arabes*. Paris 1855. fol. exemplaria photographica tam foliorum Matritensium ex Alcobaciensi superstitem quam libri Parisini integri egregie facta sunt et utilia, ipsa editio pessima, in plerisque editor pendet a Dozyo.

In orthographicis quatenus extat Alcobaciensis cum expressi naevis omnibus retentis. scribendi ratio libri primarii habet ut antiquae litteraturae quaedam vestigia, ita passim aevi sui vitia. quantum vidi elementa *e* et *t* in hoc libro non permutantur, quod fortasse Hispanis eius aevi litteratis proprium fuit, similiaque vetustiora plura offendes. e contrario diphthongis *ae* et *oe* constanter substituitur *e* littera, nisi quod p. 359, 5 legitur *proel(i)a*. — Apographorum varietatem orthographicam omnem suppressi, ibi ubi deficit codex primarius secutus fere Parisinum. mire codex *M* pro numero XX passim ponit IX.

- Isid. hist. 56. 1 *Reccaredus moritur anno regni XV
c. p. loto.*
- Isid. hist. 57. 2 *Era DCXXXVIII post Reccaredum
Liwa filius eius, ignobili siquidem matre
progenitus, Gothis praeficitur manetque in
regno annis duobus.* 5
- Isid. hist. 58. 3 *Era DCXLI Wittericus regnum, quod
a Liwane tyrannice incuserat, sibi vindicat
annis VII. nam quia gladio operatus
fuit, gladio perit. mors quippe innocentis
Liranis filii Reccaredi multa in illo non
fuit. inter epulas enim prandii a suis est
interfectus.* 10
- 4 *Era DCXLIII Foca Romanorum LVI
in regno tyrannico more praeficitur. constat
in eo annis VIII. Persae propriis
relictis sedibus adversus Romanos prospera
gerunt, Syriam, Arabiam et Aegyptum Ro-
manis pulsus subiciunt.* 15
- Isid. hist. 59. 5 *Era DCXLVIII Gudemurus post
Witericum Gothorum in regno praeficitur
annis duobus.* 20
- 6 *Era DCXLVIII Romanorum LVI
Eraclius imperio coronatur, qui rebellio-
nem adversum Focam ex Africa moliens
ob Flaviae nobilissimae virginis illi apud
Africam desponsatae atque iussu Focae
principis de Libyae finibus Constantino-
polim deportatae. tali causa praedictus
princeps correptus armatis atque adunatis
totius Occidentis viribus navale proelium
contra rem publicam cum mille et amplius
navibus peragit. Nicitamque magistrum
militiae Romanorum adgregati terrestri
exercitus ducem facit, tali sub pacto in-* 25

*Era DCXLVIII Romanorum LVII 1
Eraclius imperio coronatur: regnat annis
XXX, peractis a principio mundi annis
VCCCCXXXVIII. hic ob amorem Flaviae
nobilissime virginis, illi apud Affricam
ante sumpto imperio desponsatae et iussu
Focae principis ex Libie finibus Constans-
tinopolim deportatae, rebellionem adversus
Focam cum Nichita magistro militie moliens
contra rem publicam consilio diffinito,
Eraclius equoreo, Nichita terrestri exer-
citu adunato tali invicem diffiniunt pacto.
ubi quisquis eorum primus Constantino-*

EF sin., PMF dextra.

SIN.: praescripta nulla (c. p. 324) 7 dexli] dexi F 8 linuame] E, linua F 14 dexlii] E,
dexii F 15 perficitur E 20 dexliiii] Mariana, dexliiii E, dexlii F 23 dexliiii] dexliiii EF
lii] Mariana, xlii E(?) F 26 ob] ob amorem rec. II.

DEXTR.: praescripta vide supra p. 328 23 dexliiii] M 24 coronatus F 25 xxx] xxliiii F
26 xxxliiii] xxlii F 31 nichitam magistrum F 33 eraclio F equorea P, equorei MF

CONT. BYZ. ARAB.

vicem definito, ut quisquis illorum primus Constantinopoli adventaret, illi totius administratio contradaderetur imperii. igitur Eraclius Africa digrediens ocius regiam urbem navigando pervenit, quem aliquanto obsistentem bello adgressus est sicque Bizautii Focam captum Eraclio offerunt iugulandum.

Romanorum LVII Eraclius princeps a senatu post occisionem Focae factus reg. an. XXX.

7 Nicitaeque magister militiae per heremi deserta cum nimio labore Aegyptum pervenit ac nimia virtute et strenuitate adgressus Persis acie caesis Aegyptum, Syriam, Arabiam, Iudaeam et Mesopotamiam provincias optima dimicatione imperii restauravit.

st. 60. 8 Era DCL. Sisebutus in Gothis regali fastigio evocatur reg. an. VIII.

9 Gens Persarum prosiliens sedibus iterum sibi vicinas provincias repentinis obreptionibus stimulat. filius quoque Cosdroae Persarum regis patrem fugiens principi se Romano obtulit, sperans se armis Romaniae defensurum atque patris regnum spondens Augusto traditurum.

10 Eraclius rei publicae viribus adunatis Persidem proficiscitur talique Cosdroas certionatus nuntio cum omni Persarum exercitu vel immensis finitimarum gentium auxiliorum catervis obviam venit.

CONT. HISP.

polim adventaret, in loco coronatus digne frucretur imperio. sed Eraclius, ab Affrica navali ascendens collegio ad regiam usque ocius pervenit navigando. quem aliquantulum obsistentem in bello Focam Bizantici captum flammigero offerunt gladio.

10 Qui, mox ut eum perspicit iugulatum, ilico imperio sublimatur.

Nichita vero heremi deserta penetrando 2 Egiptum, Siriam, Arabiam, Iudaeam et Mesopotamiam adgressus est Persas acriter insequendo et supra nominatas provincias imperii dominatui restaurando.

Sed Perse suis a sedibus prosilientes, 3 confidentes ex virtute numero iterum sibi vicinas provincias stimulant reformando; filiusque Cosdroe regis Persarum patrem tumultualiter effugiendo principi se dedit Romano, spondens omne Persidum vivide tradere iam dicto Augusto.

Sed Eraclius exercitu adunato cum 1 omni manu ferrea Persidam proficiscitur insequendo. tunc Cosdro tali certionatus nuntio cum cuncto Persarum collegio obrins exitit resistendo. denique ubi Eraclius cum Cosdro utrique frementes uno se applicant pago, hoc pari diffiniunt verbo, ut ad singulare certamen electi ex utroque exercitu belligeri deveniant duo, ut in ipsos experiant presagando, quicquid in eis prospexerint sese ruendo, et hoc sub divo, diffiniunt. quorum belligerum animo

EF sin., PMF dextra.

SIN.: 6 obsistente libri 12 nichitaeque E 14 hac EF 22/23 obreptionibus E 25 principe EF romanae F 30 certionatus] E, certior factus F, certioratus Mariana

DEXTR.: 2 loco | cocoronatus P 3 eradius P 6 hocam F bizantici] P, bizantio MF captam P 7 offerunt] scripsi, ferunt P, ferunt MF 9 prospicit M 14 mesopotomiam P 21 cedibus prosilientis P 24 cosdro MF partem F 26/27 niuide tradere (tradem P) iam] niui iam detrudere F 30 cosdre P 31 persare P 33 cosdro] castro F 34 pari om. M 35 ut ad s. certamen] et a singulari certamine F 36 deueniunt F 37 ipsis M(?) 38 eis] PF, eius M, eius pugnae Florez prospexerit F sese ruendo] P, secernendo F, de se cernendo M hoc] hec M, hic F 39 definiuntur F belligere P

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

- 11 Eraclius fugatis atque occisis copiis Persarum usque ad Susam urbem, quae caput et culmen regni Persarum est, et pugnavit et cepit atque cunctarum regionum urbes, pagos oppidaque diruit et in Romani imperii provinciae formulam reformavit. Persarum ditione sublata regnoque destructo cum magna gloria novam Romam feliciter repedavit.
- 12 Septimo ante dicti principis anno Sarraceni rebellantes Romanorum provinciarum infesti furtim magis quam publicis obreptionibus stimulant. adversus quos Theodorus Eraclii Augusti germanus multis proeliis fudit. relatione audita Eraclius
- 5 vel consilio statuunt proprio, ut quidquid, ut diximus, proventus fortune per eorum ostenderit gladios, hoc redundet in socios: qualiter ex ipsorum omnino tenerent
- 10 auspicio, ut regalia sine cunctatione victori ilico mitterent vicissim colla sub iugo. sed Cosdro more Philistinorum auctior spurium quendam, tanquam alterum Golliam, educit in prelio. territi omnes
- 15 Eraclii bellatores pedem subtrahunt retro. tunc Eraclius de domini confidens auxilio super eum descendens uno hostem perimit iaculo¹⁾.
- Sicque Persarum irrupto diffugio usque ad Susam urbem, que caput et culmen eorum est, perrenit feriendo. at nunc Cosdro regno destructo et imperiali dominatu tradito, populus non deo, sed ipsi Eraclio honorem reddendo et ille hoc auctore receptando Romam perrenit repedando, denique exercitu digne remunerato thronum ascendit gloriositer triumphando.*
- Tunc in sompnis de re huiusmodi multa ei venire ferunt ex monito et ut a muribus heremi immisericorditer vastaretur et pro stellarum cursu astrologico premonetur indicio.

EF sin., PMF destra.

SIN.: 7 expugnavit *em. Perez.*

DEXTR.: 3 ostenderis *P* 4 teneretur *F* 6 mitteret *P* vicissim *om. F* 7 auctior] *PF*, auctor *M* 8 9 galliam *F* 10 eraclii bellatores *P* pedes *M* 11 eraclius *P* 15 suam *F* 16 nunc] tunc *F* 17 destructo] defectu *M* 17 18 dominatu] *F* 19 eraclio *P* 20 auctore receptando] *P*, aucte receptando *M*² (*m. saec. XIV*) *F*, *om. M*¹ 20 21 repedando *P* 21, 22 remunerato *tr. asc. gloriositer*] *P*, *r. tr. asc. gloriose M*² *F*, *re (om. rel.) M*¹ 23 tum *F* huiusmodi *P*³, huiusmodi *F* 24 multi *M* venire] *PF*, venire *M* 25 muribus *M* 26 et] etiam *M* pro st. cursu] *P*, per st. cursu *MF* astrologico *P* 27 indicio] iudicio *P*, iudicio *M*

1) Cf. *Fredegarius q. d. 4. 64*: egrediens cum exercitu Aeraclius obviam legatis discurrentibus Aeraclius imperatorem Persarum nomine Cosdroe petit, ut hii duo imperatores singulare certamine coniungerent, suspensa procul uterque exercitus multitudinem, et cuius victoria prestabatur ab altissimo, imperium huius qui vincebatur et populum insensum receperit. imperator Persarum huius convenientiae se egressurum ad prilio singulare certamen spondedit. Aeraclius imperator arma sumens telam priliae et falange a suis postergum preparatam relinquens singulare certamen ut novus Davit procedit ad bellum. imperator Persarum Cosdroes patricium quidam ex suis, quem fortissemum in prelio cernere poterat. eius convenientiae ad instar pro se contra Aeraoglio prilium direxit. cumque uterque eum aequatis hii duo congressione priliae in invicem propinquarint, Aeraaglius ait ad patricium, quem imperatore Persarum Cosdroae stemabat, dixit: 'sic convenerat, ut singulare certamen prilium debuissemus collige: quare postergum tuum alii secuntur?' patricius ille girans capud conspexere, qui postergum eius venerit, Aeraaglius acum calcaneum vehementer urgens extrahens nxum capud patriciae Persarum truncavit. Cosdroes imperator cum Persis devectus et confusus terga vertens a suis propriis tyrannico ordine Cosdroes interfecetur.

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP

monuit fratrem, ut tali eum gente nullo modo dimicaret, quia nihilominus cognitionis astrologiae disciplinae expertus erat¹⁾ et si quid forte eveniret, quoquo modo non ignorabat.

5

Hic Heraclius, ut praefati sumus, Persas 7 rebellantes edomuit, imperiales patrias belligerando reformavit. seductus a laudibus populi non deo, sed sibi, ut ferunt, honore victoriae exaggerando, increpationem per visum non modicam graviter presagando crebrem expavit.

Huius temporibus, in era DCLIII, anno 8 imperii eius quarto, Sclavi Graeciam occupant²⁾.

15

13 Adgregata Sarracenorum copiosissima multitudo Syriae, Arabiae et Mesopotamiae provincias invaserunt, supra ipsos principatum tenente Mahmet nomine. de tribu illius gentis nobilissima natus prudens admodum vir et aliquantum futurorum provisor gestorum.

20

Sarraceni in era DCLVI anno imperii 9 Heraclii VII Siriam, Arabiam et Mesopotamiam furtim magis quam virtute Mahmet eorum ducatorum rebellium ad Orientem sibi vindicant atque non tantum publicis irruptionibus quantum clanculis incursionibus perseverando vicinas provincias vastant. sieque quoquo modo, arte fraude virtute, cunctas adiacentes imperii civitates stimulant et postmodum iugum a cervice exeuentes aperte rebellant.

25

st. 62.
Cont.
c. 18.

14 Era DCLVIII Sumtila in regno Gotorum digna gubernacula suscepit scepra.

15 Heraclius per omnes sui imperii provincias vel insulas destinavit, ut quantacumque Romanae legiones praesidiis patriarum diversis locis inerant, Damascum metropolim Syriae pro expugnandis hostibus advenirent.

16 Theodorus cum multis milibus Romanorum apud Gabatham oppidum proelium fudit. sed ita pavor et vis inimicorum in Romanis legionibus fuit, ut vix exinde

30

Qui et in era DCLVI, anno imperii 10 Heraclii VII regnum invadunt, quod crebro et vario eventu belligerantes fortiter vindicant.

35

Sieque, multis preliis dimicante contra 11 eos Theodoro Heraclii Augusti germano, monitu fratris presagationem murium reminescentis ad multiplicandas et col-

EF sin., PMF dextra.

SIN.: 1 patrem *F* 18 tenentem *EF* mahomet *F* 20 aliquanto *F* 27 sumtila *EF*
35 militibus *EF*

DEXTR.: 6 eradius *P* 7 edomuit *P*^a imperales *P* 8 belligando *P* 12 crebrem *F*
14 quarto . . . 16 imperii *om. P* scalani *M* 17, 18 mesopotamiam *M*, mesopotamiam *P* 18, 19 mahomet *M* 19 ductore *MF* ad orientem] *P*, adortante *M*, adhortante *F* 20 vindicant] radicant *M*
21 irruptionibus *om. M* clanculis (clanculis *P*) inc.] clamydis inturrationibus *F* 22 provincias] pr. proprias *F* 23 quoquo] *P*, que quo *M*, quo *F* 23 24 fraude virtute] fraudeque non virtute *Florez*
24 civitatis *M* 30 eradii *P* quod] quem *F* 37 presagatione *M* 38 reminescentes *F*

1) Cf. *Fredegarius q. d. 4, 65: (Heraclius) cum esset litteris nimius acruditus, astralocus effecetur.*

2) *Isidorus chron. c. 414 a: Sclavi Graeciam Romanis tulerunt.*

CONT. BYZ. ARAB.

pauci, qui nuntium ferrent, relictis sint, quo certamine etiam Theodorus Augusti germanus necatus est. Sarraceni certi de tanta nobilium Romanorum strage prostrata, excusso Romani nominis metu provincias, quas dudum invaserant, firmiter possederunt et apud Damascum splendidissimam Syrie urbem regnum locarunt¹⁾.

- 17 Praedictus princeps Sarracenorum Mammet expletis regni sui annis X vitae finem accepit, quem hactenus tanto honore et reverentia colunt, ut dei apostolum et prophetam cum in omnibus sacramentis suis esse scriptisque adfirment²⁾, in cuius loco Sarracenorum Habubeccar, unde et eius praedecessor oriebatur, a suis est praelectus, qui maximam expeditionem in Persas molitus vastavit urbes, oppida et munitiones eorum aliquantulas cepit³⁾.

cf. Cont.
Hispan. 23 adn.

- 18 Eraclius morbo intereuntis aquae mortalem mundum deseruit.
- 19 Abubeccar vero prope triennio suis principatum gerens vitae terminum dedit, post cuius interitum Hamer regni Sarracenorum gubernacula suscepit an. X.

EF sin., PMF destra.

SIN.: 1 pauci] *Mariana*, partu EF sunt F 2 teodorus E 15 nominis] nominis nimis
Mariana 16 sarr.] sarr. rex *Mariana* 35 suscepit F

DEXTR.: 4 galatam M commissio belligerio M 7 tanta] totam M 10 mammet F,
mahumet M 10 11 abubacar F, abuear M 12 et ipse *ou.* M irruptionis P 13 molitas col-
legione F deluxii P^a 15 arabas P 21 mahumet M 23 mahumet M 24 dilxui P^a, delxuii M
25 abuear M 26 subrogavit P 36 eraclii P

1) *inscrit Peredius apud Marianam*: era 669 Sisamundus per tyrannidem regnum Gothorum invasit regnat annis 25. era 675 Chintila Gothis praeficitur 2) *inscrit idem*: era 675 Chintila Gothis praeficitur: regnat annis 4. 3) *inscrit idem*: era 679 Tulga Gothorum regno suscepto regnat annis 3.

CONT. HISP.

ligendas in bello gentes discessit a prelio, sed cotidie eorum incrassante iugulo ita in Romanis legionibus irruit timor, ut apud Gabatam opidum commisso belligero caecitas funditus lesus et Theodorus necatus migraret a seculo. Tunc Sarraceni de tanta nobilium strage firmiter certi metu excusso apud Damascum splendidissimam Syrie urbem condescunt in regno.

- 10 Expleto vero Mammet decimo anno Abubaccar de eius tribu succedit in solio, non modicus et ipse irruptiones Romanorum et Persarum molitus collegio. igitur, ut iam fassi sumus, in era DCLIII, anno Eraclii imperii III Arabes tyrannizant et in era DCLVI Theodorum Augusti germanum adgressi pene per decem annos preliis fatigatum, postremo in bello diffusum exuperant sique resistentem acriter necant, regnumque apud Damascum, propheta eorum Mammet imitante, excusso iam Romani nominis metu, publice collocant, post cuius Mammet decem regni expletis annis in era DCLXVI, anno imperii Eraclii XVII, iam dictum Abubaccar de tribu ipsa in loco prioris subrogant Persidamque sub ipso Romani derelictam Arabes gladio feritant, sique triennio pene belligerans potentialiter regnat.

Huius Eraclii temporibus in era DCLXVIII anno imperii sui XX, Arabum incipiente XIII vite terminum ex-

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

20 Era DCLXXVIII Romanorum LVIII
 Constantinus filius Eraclii Romani imperii
 senatu contra dicente suscepit scepra an.¹⁾ 5
 21 Hamer Sarracenorum suae nationis
 cohortes ad bellandum uniuersos prope
 Orientalium et Occidentalium nationibus
 experientissimo more direxit. Alexan-
 driam quoque antiquissimam et floren-
 tissimam civitatem metropolim Aegypti
 censuario iugo subiecit et abiectis praesidiis Romanorum, quae ibidem degebantur, Babilonemque autefatus Hamer Hismaelitarum dux oppidum condere iussit et praesidia ad tuendam Romaniae dioecesium, quae nunc etiam extant, cumque de omnibus partibus, Occidentis scilicet et Orientis, ministri exercitus sui triumphum victoriae deportarent, post decem explicitos annos regni sui a quodam seruo orationi instans occisus est²⁾.

pleto triennio Abubaccar dato Amer dereliquit in solio.

Sicque Amer gubernacula prioris suscipiens omnia populo decem per annos rigidus mansit in regno. *hic Alexandriam antiquissimam ac florentissimam civitatem metropolim Aegypti iugo subiecit censuario, qui cum de omnibus partibus, Orientis scilicet et Occidentis, triumphum victoriae deportaret tam in terrestri quam in equoreo prelio, a quodam seruo orationi instans verberatus est gladio, tum vite terminum dedit expleto, ut diximus, decimo anno.*

Huius Eraclii temporibus *Sisebutus in era DCL, anno imperii supra dicti secundo, Sarracenis adhuc consistentibus sub Romanorum tributo Iberiam, ut vir sapiens, nimium literature deditus retentat annos per octo, hic per Hispaniam urbes Romanas subiugat. Iudeos ad Christi fidem convocat³⁾. Venerabilem Elladium Tollene sedis urbis regie metropolitanum episcopum sanctitatis preconio prefulgentem ecclesia clamat. Isidorum Hispalensem metropolitanum episcopum clarum doctorem Hispania celebrat, qui, anno VII prefati principis Sisebuti contra acephalorum heresim magna auctoritate.*

EF sin., PM destra.

SIN.: 9/10 alexandriam E 14 autefatus EF 16 romani EF

DEXTR.: 1 ababaccar P, abubaccar M dato] M, faciens dato P emer M 6 7 suspiciens M
 8 regidus M 10 egypto iugi PM 13 equorei M 14 instans] instans ii M 15 tunc M
 23 sisebutus M 25 sub] super M 26 iberiam P, ybenantur M(?) 27 retentat P 28 romanias P
 30 conuocauit M elladium M, eladium P 32 episcopum] P, pontificos M 36 prefati] suprafati M
 principes sisebuti M 36/37 acephalorum heresim M

1) *inserit Perezus*: era 687 in Oriente apud Arabes Hamer regnat, in Occidente praeficitur Gothis Chindus; regnat annis 6. 2) *inserit Perezus*: era 688 Chindus Reccesuindum filium suum regno Gotthorum praepouit; regnat annis 24. 3) *Cf. Isidorus chron. c. 415, 416*: Sisebutus Gothorum gloriosissimus princeps in Spania plurimas Romanae militiae urbes sibi bello subiecit et Iudaeos sui regni subditos ad Christi fidem conuertit, *item eius hist. 60, 61.*

CONT. HISP.

Ispalim in secretario sancte Iherusalem concilium agitat atque pro veridicis doctorum testimoniis Sirum quendam acephalum episcopum suprafatam heresim vindicantem exuperat et vera concilii asserta confirmans eius eloquia dampnat atque a pristino errore prefatum pontificem diu insequendo perpetualiter liberat¹⁾.

5 Reccharedo denique huic Sisebuto succedente in solio, dum tres per menses 17 solummodo regnat²⁾, huius vite brevitatis nichil dignum prenotat³⁾.

Huius Eraclii temporibus Suintila in era DCLVIII, anno imperii eius decimo, 18 Arabum III, regnante in eis Mammet, digne gubernacula in regno Gothorum suscepit sceptrum X annis regnans. hic ceptum bellum cum Romanis peregit celerique victoria 10 totius Spaniae monarchiam obtinuit⁴⁾.

Huius Eraclii temporibus Sisenandus in era DCLXVIII, anno imperii eius vicesimo, 19 Arabum XIII, regnante in eis Amer anno pene expleto, per tyrannidem regno Gothorum invaso, quinquennio regali locatus est solio. Qui anno regni sui tertio sexages 20 sexies Toletum Gallie et Hispanie episcopis adgregatis cum absentum vicariis vel palatii senioribus in ecclesia sancte Leocadie virginis et martiris Christi post priorem Rechar- 15 redum Gothorum regem, constante adhuc Ispalense Ysidoro episcopo vel in multis iam libris fulgente mirifice, de diversis causis concilium celebravit⁵⁾. huic sancto sinodo inter ceteros Braulio Cesaraugustanus episcopus claruit, cuius eloquentiam Roma urbium mater et domina postmodum per epistolare alloquium satis miravit.

20 Huius Eraclii temporibus Cintila in era DCLXXIII, anno imperii eius XXV, 21 Arabum XVIII, regnante in eis Amer anno V iam pene expleto atque incipiente iam VI, Gothis proficitur, regnans annis VI. Hic concilium Toletanum XVIII episcoporum 22 habitum agitat, ubi non solum de rerum mundanis, verum etiam de divinis multa ignavis mentibus infundendo illuminat. quanta vero sanctorum congregatio vicariis episcoporum 25 concedentibus vel senioribus palatii, qui interesse digni habiti fuerunt, concilium perlustrantibus adgregata in ecclesiam sancte Leocadie virginis et martiris Christi extitit, liber canonum indicit. huic sinodo Braulio Cesaraugustanus episcopus pro ceteris illustris excellit atque piam doctrinam Christianis mentibus decenter infundit: cuius et opuscula nunc usque ecclesia relegit.

30 Huius Eraclii temporibus, in era DCLXXVIII, anno imperii eius XXVIII, Arabum XXIII, regnante in eis Amer anno X, Tulgas bone indolis et radix Gothorum regno suscepto principat a. II.

Gothorum	23
Eraclius an. XXX morbo intereuntis aque mortalem mundum deseruit	
Gothorum	

A (f. Matr. 1 incipit e. 29 eula nunc; adnotationes comprehensus habet solus) PM

2 vindicis datorum M   3 experat P   4 exsequendo M   5 reccharedo M   huic sis. succedente om. M   7 suintila P, suintilia M^a   8 mahumet M   9 hic] h'ic n'ij P   cum om. M   10 ispauiam P   12 arabum P   regnum M   13 locutus M, locato P   14 sexies] septies M   adgregatos M   palatii M   15 16 reccharedum M   eloquentia P   19 eloquium M   20 cintilia M   anno] annos anno M   eius bis P   22 regnas M   ni] inno III   consilium P   xiiii] P, niginti quattuor M   23 etiam de] et M   multa] ratula M   24 vicariis] a vic. M   25 concedentibus P   nel] nel a M   consilium PM   27 huic] hinc M(?)   ceteris] cet. episcopis M   29 huiusque P^a   religit P   30 dclxxviii] A, dclxxiiii MP   32 arabum xxiii om. P   34 radix] A, radix PM

1) *Decreta concilii Hispanensis secundi sub die id. Nov. aera 657 (= p. Chr. 619) apud Mansium coll. conc. vol. 10 p. 555 seq.*

2) *Cf. Isidorus hist. 61: (Sisebutum) adseruit interfectum relicto Reccharedo filio parvulo, qui post patris obitum princeps paucorum dierum male interveniente habetur.*

3) *Cf. Isidorus chron. c. 319: Huius (Taciti) vitae brevitatis gestorum nihil dignum praenotat.*

4) *Cf. Isidorus chron. c. 416d: Suintila princeps bellum cum reliquis Romanis urbibus iussit celerique victoria totius Spaniae monarchiam regni primus obtinuit, item eius hist. c. 62*

5) *Decreta concilii Toletani quarti sub die non. Dec. aerae 671 (= p. Chr. 633) celebrati apud Mansium vol. 10 p. 611.*

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

22 Romanorum LVIII Constans Constanti-
 u. 34. 5 filius administratione rei publicae
 gubernacula suscipit mortuo patre. regnat
 annos XXVII.

23 Sarracenorum principatum Etheman
 suae gentis suscepit et gubernacula prae-
 rogavit an. XII. iste Lybin Marmoricim
 et Pentapolim, Kazaniam quoque vel
 Aetiopiam, quae supra Aegyptum in heremi
 adiacent plagis, Sarracenorum sociavit
 regimini et dicioni subiecit plurimasque
 civitates Persarum tributarias fecit. his
 actis Etheman tumultu suorum occiditur.

K. Era DCLXXVIII, Ro- Romanorum 21
 manorum LVIII, Constantinus Eraclii
 filius imperio coronatur, regnans annis
 VI, peractis a principio mundi annis
 VDCCCXLIII.

Huius temporibus, in era DCLXXX, 25
 anno imperii eius primo, Arabum XXV,
 Attuman suae gentis admini- Arabes
 strationem suscipit annos XII. qui iam
 secundi anni gubernacula prorogans
 Libin Marmoricim et Pentapolim, Gaza-
 niam quoque vel Ezio-
 piam, quae supra Aegyptum
 in heremi adiacent plagis,
 Sarracenorum sociabit
 regimini et dicioni subiecit plurimasque
 civitates Persarum tributarias fecit. pos-
 tremo tumultu suorum occiditur, regnans
 annos XII.

Huius temporibus, in era DCLXXX, 26
 anno imperii Constantini primo, Arabum
 XXV, regnante in eis Attuman anno
 secundo, Chindasimtus per tiran- Gothorum
 nidem regnum Gothorum invasum Yberie
 triumphaliter principat, demoliens Go-
 thos¹⁾, sexque per annos.
 30 Ille in Toletanam urbem quos extra ti-
 synodale decretum XXX episcoporum limum regnavit 27
 cum omni clero vel vicariis eorum episco-
 porum, quos langor vel inopia presentes
 fore non fecit, atque palatinum col-
 legium, qui electione collegii interesse
 meruerant, mirifice anno regni sui quinto
 35 indicit celebrandum, discurrantibus tantum
 notariis, quos ad recitandum vel ad ex-
 epiendum ordo requirit²⁾. Ille Talonem 28

EF sin., APM dextra.

SIN.: 5 luili F 11 ite F lybin E, lybin F 14 sociavit F

DEXTR.: 3 filius] A, sororis filius PM 11 attuman P, actumma M 12 suscepit PM 13 pro-
 gans P, prerogans M 14 marmoricim P, marmoricim M 14/15 gazaniam A^a, gazaniam M ad 15
 de adnotatione adscripta in A, sed obscurata parum liquet 15/16 ethiopian PM 19 regnum M pluri-
 masque] plurimas PM 21 regnum M 24 constantini A 25 attuman PM 26 chindasimtus P,
 chindasimtus M 28 triumphaliter M demoliens M 29 annos] A, annos quos extra filium reg-
 navit M (ex adu.), annos regnavit P 32,33 cum . . . episcoporum om. P 32 langos M 34/35 col-
 legio M 35 meruerunt PM 37 recitandum M 38 talonem P

1) *Fredegariana* 4, 82: fertur de primatis Gotorum . . . ducentis fuisse interfectis, de mediogrebus quin-
 gentis interfecere insit (Chindasimtus). 2) *Decreta concilii Toletani septimi habiti anno I regis Chindasim-
 di aera DCLXXXIV* (= p. *Chr.* 646) apud *Mansium* vol. 10 p. 763.

CONT. HISP.

Cesaragustanum episcopum¹⁾ ordinis litterature satis inbutum et amicum scripturarum Rome ad suam petitionem pro residuis libris moralium navaliter porrigit destinatum. qui, dum a papa Romense de die in diem differetur in longum, quasi in arcivo Romane ecclesie pre multitudine quesitum facile nequaquam repperirent libellum, dominum
 5 pernoctans et eius misericordiam ad vestigia beati Petri apostolorum principis deposcens ei serinium, in quo degebatur, ab angelo manet ostensum. Qui mox se papa pre-
 10 vidit reprehensum, cum nimia veneratione ei adiutoria tribuit ad conscribendum et Spanis per eum transmittit ad relegendum, quia hoc ex beati Iob libris expositum retentabant solum, quod per beatum Leandrum Spalensem episcopum fuerat advectum
 15 et olim honorifice deportatum. requisitus vero et coniuratus Taio episcopus a papa Romano, quomodo ei tam veridicus fuisset librorum illorum locus ostensus, hoc illi post nimiam deprecationem cum nimia alacritate est fassus, quod quadam nocte se ab
 20 hostiariis ecclesie beati Petri apostoli expetit esse excubium. At ubi hoc repperit in-
 25 petratum, subito in noctis medium cum se nimis lamentis ante beati Petri apostoli loculum deprecando faceret cernuum, lux celitus emissa ita ab inenarrabili lumine tota ecclesia extitit perlustrata, ut nec modicum relucere ecclesie candelabra, simulque cum ipso lumine uno eum voces psallentium et lampades relampantium introiere sanctorum agmina, denique, ubi orrore nimio extitit territus, oratione ab eis completa paulatim ex illa sanctorum curia duo dealbati senes gressum in ea parte, qua episcopus
 30 orationi degebatur, ceperunt dare prependulum, at ubi eum reppererunt pene iam mortuum, dulciter salutatum reduxerunt ad proprium sensum. Cumque ab eis inter-
 31 rogaretur, quam ob causam tam grande extaret fatigium vel cur ab Occidente prope- rans tam longum peteret navigerium, hoc et hoc ab eo, quasi inscii relatam auseul- tant opere pretium, tum illi multis eloquiis consolatum ei oportuum, ubi ipsi libri
 32 latebant, ostenderunt loculum. igitur sancti illi requisiti, que esset sanctorum illa caterva eis tam claro eum lumine comitantium, responderunt dicentes Petrum Christi esse apostolum, simulque et Paulum invicem se manu tenentium cum omnibus successoribus ecclesie in loco illo requiescentium. Porro ubi et ipsi requisiti fuerunt, qui domini essent, qui cum eo tam mirabile habebant colloquium, unus ex illis

A (deficiunt quae [ ] inclusimus) PMF

1 cesarangustanum *P*   2 romam *P*   sua *A*   3 dum] eum *M*   romensi *M*   differetur] *AP*,
 differretur *M*   arcivo *om. M*   5 pernoctans] *AP*, prenotans *M*   vestigium *M*   principi *A^a*   6 in]
 de *M*   degebatur] *A¹P*, tegebatur *A²M*   mox] *AM*, mox eum eum *P*   7 nimia] raniam *M*
 ei *his M*   8 yspanis *P*, hispanis *M*   relegendum *M*   hec *M*   libri *A*   9 retentabat *A²M*
 solum *om. M*   quod] *qu M*   per *om. A^a*   beatum] nitam *M*   hispalensem *PM*   10 holim *A*   talo *P*
 ppa *A^a*   11 hec *M*   12 est] *e M*   fassus *A^a*   13 hostiariis *M*   beati petri *om. PM*   ex-
 peccit *PM*   at] ab *M*   14 nimis *A^a*   15 inenarrabile lumini *A^a*   locum *PM*   16 modum *M*
 17 ipso] *8 M*   uno eum voces] *A*, nua eum (eum *P*) voce *PM*   introire *libri*   18 diuque *M*   errore *M*
 19 albati *A^a*   20 degebat *M*   eum] eum *P*   21 cumque] *M*, quunque *A*, eum *P*   22 extare *M*
 fastigium *PM^a*   23 hec et hec *M*   quasi *om. M*   26 eis] eas *M*   clero *M*   27 paululum *A^a*
 tenentium] *AM*, tenentes *P*   28 loco illo] *AM*, illo loco *P*   et] in *M*   requirit *A^a*   29 domini
om. P   illis] *AM*, eis *P*

1) *Ipsa Tuius ad Eugenium Toletanum* (Risco *Esp. sagr.* 31, 166 = Lorenzana patres Tolet. I p. 90): Vidimus, vidimus Gregorium nostrum Romae positum, non visibus corporis, sed obtutibus mentis. vidimus enim non solum in suis notariis, sed etiam in familiaribus, qui ministerio corporali eidem fidele exhibuerunt famulatus obsequium et post alia: cum Romae positus eiusdem quae in Hispaniis decrant volumina sedulus vestigator perquirerem inventaque propria manu transcriberem, item post multa: rei quantitatem in sex codicibus, quattuor scilicet veteris instrumenti, duobus etiam novi testamenti . . . . explere curavi, praeferatimiculas quoque eiusdem codicibus consonantes decerpsi, quas etiam in capita librorum praeposui. *Brudio ad Tuum presbyterum et abbatem* (Risco *Esp. sagr.* 30, 382): peto . . . ut mihi codices sancti papae Gregorii inexpressos, qui necdum in Hispania erant inoque studio et sudore de Roma huc sunt delati, ad transcribendum ocius mittas.

CONT. HISP.

respondit se esse Gregorium, cuius et ipse desiderabat cernere librum, et ideo ad-
venire, ut eius remuneraret tam vastum fatigium et auctum redderet longissimum desi-
derium. tunc interrogatus, si tandem in illa sancta multitudine adesset sapiens Agustinus,
eo quod ita libros eius, sicut et ipsius sancti Gregorii, semper ab ipsis eumabulis
5 amaret legere satis peravidus, hoc solummodo respondisse fertur vir ille clarissimus et
omnium expectatione gratissimus: Agustinum quem queris, altior a nobis eum continet
locus. Certe ubi ad eorum pedes cepit proruere uncus ab oculis eius ostiariis et ipsis 33
territis, simul eum luce evanuit vir ille sanctissimus, unde et ab eo die a cunctis in
eadem apostolorum sede venerabilis Taio extitit gloriosus, qui ante despicabatur ut
10 ignabus.

K. Era DCLXXXIII. *Romanorum quinquagesimus nonus Constant* Romanorum 34
Constantini filius imperio coronatur, regnavit annos XXVII, perhaectis a principio mundi
annis VDCCLXXI. hic cum Arabas nabali prelio acriter dimicabit. qui postmodum,
apud Siracusam Siciliae inclitam urbem conivratione percemptus est, perhaectis XXVII
15 *imperii sui annos. huius imperio sole medio die obscurato celum stellas prodit.*

Huius temporibus in era DCLXXXV, anno regni Saracenorum XXX, regnante in 35
eis Aththomam anno VII, Chindas Reecesuintum licet flagitiosum, tamen boni- Gothorum
motum filium suum regno Gothorum proponit, regnans annis XXIII. hic crebra con-
cilia, clarente Eugenio urbis regie metropolitano episcopo Toletano pio, XLVI episcoporum
20 eum infinito clero vel vicariis desistentium atque officium dignissimum palatinum in
unum in basilicam pretoriensem sanctorum Petri et Pauli apostolorum excellenter
recolligit, et non solum de mundanis haectibus, verum etiam de sancte trinitatis
mysterium ignorantibus animas instruit¹). Huius temporibus eclipsim solis stellis meridie 36
visentibus omnis Spania territata atque incursationem Vasconum non eum modico exer-
25 citus damno prospectat²).

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

21 Sed mox Moabia eius sortitus est
sedem regnatque annos XXV, sed quinque
ex his annis eum suis bella civilia gessit,
viginti vero omnes plebes Hismaelitarum
oboedientes summa eum felicitate peregit. 3)
30 adversus quem Constans Augustus mille

Huius temporibus in era DCLXLI, anno 37
Arabum XXXV, *Moabia preces-* Arabes
sortitus est sedem, regnavit in ea
annis XXV. sed quinque ex eis annis
eum suis bella civilia gessit; viginti vero
omni plebe Hismaelitarum oboediente summa

EP' sic., A (f. Matr. P' incipit I cuius) PM destra.

DEXTR.: 1 cernere] cne M 1/2 aduenire] M, aduenere A, ad hoc venire P 2 eius] eis P remunere-
rareut A fastigium A²P² actum P redderet PM, redderent A 3 sancta om. PM aderat M
augustinus PM 4 eo] A, et PM eius] eis P 4/5 eumabulis amares M 5 pauidus hec M
5 6 et omni. spectatione (sic A^b, expectatione A²P) gratissimus om. M 6 agustinum P, agustinus M
nobis eum eum continet M 7 homianis M 8 territi A² 9 sed A² venerabile M talo P,
tale M 11 delxxxiiii r. luiii e. e. t. M, del const. const. filius xxxiiii rom. et luiii P 12 annis PM
13 arabis P, arabibus M 15 annis PM 17 attomam PM(?) recestiudum PM flagiosum M
17 18 hominotum M, hominodi P 18 19 consilia P 19 regis M 20 21 in unum] unum M
22 recollige M 23 misterio P, ministerio M 24 uisis M ispania M, hispania P territat] trepi-
dat M non] ubi M 26 dext P 27 xxxi PM 29 quinque A 30 uigintum A 31 plage M
hismaelitarum P

1) *Intelleguntur concilia Tolctana habita sub Reecesuinto octavarum a. 653 (Mansi 10, 1205), nonum a. 655 (Mansi 11, 23), decimum a. 656 (Mansi vol. 11 p. 31).* 2) *Tuis Caesarangustanus episcopus (c. a. 651) in praefatione in V libros sententiarum collectos ex operibus Gregorii (apud Riscum Esp. sagr. vol. 31 p. 172): Froia tyrannidem adsumens . . . adversus . . . Recestiunthum principem fraudulenta praetendens molimina . . . Christianam debellaturus adgreditur patriam. huius itaque sceleris causa gens effera Vasconum Pyri-naeis montibus promotis diversis vastationibus Hiberiae patriam populando crassatur.*

CONT. BYZ. ARAB.

et amplius adgregans rates infeliciter decertavit, vix cum paucis per fugam evasit. per ducem quoque Habedella nomine, qui dudum imperacti certaminis ducatum tenebat, in Occidentem prospera multa acta sunt. Tripolim venit. Cuidam quoque et Heleptien bellando adgressus est et post multas desolationes effectas victas vastatasque provincias in fidem accepit et mox Africam adhuc sanguinem sitiens adventavit. praeparata igitur certamina illico in fugam Maurorum acies versa est et omnis decoritas Africae cum Gregorio comite usque ad internicionem deleta est. Habedella quoque honestus beneficio largo cum omnibus suis cohortibus remeando Aegyptum pervenit Moabia peragente X regni anno.

cf. Cont. Hisp. c. 20.

25   Constans Augustus, qui rem publicam fomitibus praecurrebat, apud Syracusam Siciliae inclitam urbem ministrorum coniuratione peremptus est, peractis XXVII imperii sui annis. sed Constantinus maior natorum eius administrandi sollicitudinem Romani suscepit imperii¹⁾. Romanorum LX Constantinus apud Syracusam audiens seditione suorum occisum patrem coronatur imperio regnans an.²⁾.

26   Mohabia Saracenorum rex centum milia virorum, quae Yzit filio suo, cui et regnum decreverat, famularentur obsequio, direxit ad Constantinopolim debellandum, quam dum per omne vernum tempus obsidione cingerent et famis ac pestilentiae

EP sin., APM dextra.

SIN.: 4 imperacti] *E*, iam peracti *F*: *requiritur* imperati (*vide p. 325*)   11 praeparato *i*. certamine
Mariana   17 moabiam *libri*

DEXTR.: 2 lembos *M*   3 infelicium *M*   4 aufugiens *P*, effugiens *M*   5 abdila *PM*   6 imperacti *libri*   7 prospera *om. P*   pacta *M*   8 cropolim *P*   cidanus *M*   9 heleptien *P*, helepcien *M*
11 vitas *M*   12 I3 acceptos *M*   14 omnibus *pr.* falangis (phalangis) *P/PM*   15 preparato *i*. certamine *PM*   16 aciens *M*   19 cum *om. M*   20 moabia *PM*   sui regni *M*   32 moabia *PM*
c] *A*, centum milia *PM*   31 quam *PM*   omni uerni temporis *A*, omne uernum (uerbum *P*) tempus *PM*
35 obsiditione *PM*   37 hoministi *M*

1) *inserit Perezius*: Era 719 Moabia Saracenorum rege Gothorum suscipit regnum Wamba fide et pietate repletus regnat annis 8.   2) *inserit Perezius*: Era 727, qui est annus 17 Moabiae regis Saracenorum, Gothorum creatus in regno Ervigius regnat annis 7.

CONT. HISP.

cum felicitate peregit. adversus quem Constans Augustus mille et amplius lembes adgregans infeliciter decertabit et vix cum paucis equorabiliter aufugens lapsus erasit.
5 *Per ducem quoque Abdella nomine, qui dudum imperacti certaminis ducatum tenebat, in Occidente prospera multa perhacta sunt. Tripolim venit. Cidamis quoque et Elenptien bellando adgressus est et post multas desolationes effectas vel diversas patrias victas atque provincias vastas edomitas sibe plurimas katerbas in fide acceptas adhuc sanguinem sitiens Africam advertabit cum omnes preliatorum falangas.*
15 *preparata igitur certamina ilico in fugam Maurorum est acies versa et omnis decoritas Africe cum Gregorio comite usque ad internicionem deleta est. Abdella quoque honestus beneficio largo cum omnibus suis*
20 *coortibus remeando Egiptum pervenit Mavia peragente decimo regni sui anno.*

Qui Mavia C virorum ad obsequendum vel Constantinopolim pergendum filio tradidit. quem dum per omne verni temporis obsidione cingerent et famis hac pestilentie laborem non tolerarent, relicta urbe plurima oppida capientes honesti preda Damascum

CONT. BYZ. ARAB.

laborem non tolerarent, relicta urbe plurima oppida capientes onusti praeda Damaseum et regem, a quo directi fuerant, post biennium salutifere reviserunt. expletis ergo Mohabia principatus sui annis XX et quos civiliter vixit V humanae naturae debitum solvit.

CONT. HISP.

Era DCCXI, Romanorum sevragesimus Constantinus Constantii filius imperio coronatur, regnat annos XV perhaecis a principio mundi annis VDCCCLXXXVI. hic apud Siracensam audiens seditione suorum occisum patrem cum classe qua potuit, palatium petiit et trimum gloriose triumphando conscendit.

CONT. BYZ. ARAB.

Quo mortuo Yzit natus eius obtinuit locum annis III. iucundissimus et cunctis nationibus regni eius subditis vir gratissime habitus, qui nullam unquam, ut omnibus moris est, sibi regalis fastigii causa gloriam appetivit, sed communis cum omnibus civiliter vixit. prospera pauca aut nulla in temporibus eius in exercitiis ab ipso destinatis sunt acta, expletoque triennio vitae et regno termina posuit et successorem sibi Mohabiam filium dereliquit paternis moribus similem, qui ut ad fastigium regni pervenit, cunctis sui regni provinciis tertiam tributi condonavit pecuniae partem ipseque, antequam dimidium anni in regno maneret, ab hac luce discessit¹⁾.

ont.
sp. 51.

Romanorum LXI Iustinianus a senatu regno praeficitur, regnans ante primam deiectionem an. X et post receptum regnum an. X.

EF sin., A (f. Matr. 2 incipit 16 huius) PM dectra.

SIN.: 2 plurima] Mariana, c prima EF 4 reviserunt] Mariana, remisertunt EF 28 sui om. F

DEXTR.: 3/4 et quos civiliter nixit om. PM 4 u ont. M 8 era decxi r. sexagesimus om. P 9 constantini M xu] xii PM adnotatio ad hunc locum pertineus legitur in A et nota loco suo iuxta 344, 32 qui mauiā et corrupta: si scripsit auctor, ut videtur, DCCXI pro DCCXII, hoc dixit aeram 711 respondere anno mundi 5873 (scilicet projectus inde quod in fine aequiperat aeram 792 et annum mundi 5954), eumque annum Constantini primum ducere ad extremum decimus quintum 725 = 5887, sed terminum regni ita posse revocari ad a. 5886, ut extremus non fuerit plenus itaque numeratis annis quattuordecim numerum traditum 5886 posse defendi. 10 annis om. M 12 petit M 13 gle .1, glie P, glorie om. M 17 izit PM 18 maule PM 19 regno PM 21, 22 qui milia unquam M 23 appeciuit P 24 civiliter] .1, ciibus PM 25 maulam PM 27 ad om. P 29 maula PM

1) inserit Perezius: era 725 ad tutelam regni Gothorum Egica obtinet principatum, regnat annis 15 Yzit tertio regnante anno in Saracenis.

CHRONICA II.

CONT. HISP.

et regem, a quo directi fuerant, salutifere post triennium reviserunt. expletis ergo Mohabia principatus sui annis XX et, quos civiliter vixit, V humane naturae debitum solvit.

Romani	10
In hac era DCCXII finit ad liquidum anni seculi VDCCCLXXXIII, nisi anni XIII Constantini hoc faciunt cum ceptum quintum decimum ut in VDCCC octuaginta et sex renotentur.	

CONT. HISP.

Huius temporibus in era DCCXVI, anno imperii eius V, Arabum LXI Yzit natus Mariae obtinuit regiminis locum, annis iucundissimus tribus et regni eius cunctis sue patrie subditis nationibus vir nimium gratissime habitus, qui nullam unquam, ut hominibus moris est, sibi regalis fastigii causa gloriam appetivit, sed communiter cum omnibus civiliter vixit. Hic impleto triennio Mariam prolem successorem reliquit paternis moribus similem, qui, ut ad fastigium regni pervenit, tertiam tributi omnibus condonabit, qui Maria dimidium anni in regno manens ab hac luce discessit.

CONT. BYZ. ARAB.

29 Mohabia iuniore mortuo cunctarum
 provinciarum exercitus duos sibi principes
 elegerunt, unum nomine Abdella et alte-
 rum vocabulo Maroan, cuius ex filio nepos
 haecenus nostris temporibus illorum ob-
 5 tinet principatum. sed Abdella ante duo-
 rum fere spatia annorum omnibus con-
 sentientibus electus est princeps. Maroan
 vero invidiose ab ipso Abdella ab Ahni-
 dinae finibus cum omnibus liberis vel suis
 10 propinquis pellitur atque exilio apud
 Damascum esse iubetur. sed post modica
 temporis intervalla aliquantis de exercitu
 consentientibus deo conivente provehi-
 tur ad regnum. inenarrabilia et copiosa
 15 anno continuo secundo adversum se in-
 vicem proelia exercentes innumerabilis ex
 utroque exercitu mutuis inter se proeliis
 agitatibus hominum cecidit multitudo. sicque
 dum suas vires vicissim nimium pugnando
 20 magis magisque debilitari respicerent.
 Maroan unius partis rex pacem a Con-
 stantino Augusto legatis missis suppliciter
 sibi concedi postulat. cui his condicioni-
 bus pax annorum VIII concessa est, ut
 25 captivos et translugas in cunctis Sarrac-
 enorum provinciis constitutos inconcussos
 propriis sedibus relaxaret et quantitate
 auri solidorum mille integri ponderis,
 puellam unam et mulam Arabicam villo-
 30 sam, siriciam unam diurne sine inter-
 missione imperatori Augusto Sarracenorum
 rex continua VIII annorum curricula pro-
 ferret¹⁾. Maroan vero antequam moreretur,
 35 Uismaelitarum provincias suos inter
 filios dispertivit, id est Persidis, Armeniae,
 Mesopotamiae, Osdroenae, Arabiae et
 Syriae regiones regno Habdelmele primo-

CONT. HISP.

Huius temporibus in era DCCXVI, 43
 anno imperii eius incipiente sexto, Ara-
 bum LXII, *Mavia iuniore mortuo cunc-*
tarum Arabum exercitus pene per quat-
 5 tuor annos in duos principes Abdilla atque
Maruan
 vifarie est divisus, quorum
 tantus manet conflictus, *ut innumerabiles*
catervas utrorumque voraberit gladius.
Tunc imperatori per nobem annos ab uno 44
ex illis nomine Maroan, ut ei adiutoria
 militum opitularetur aut ne impediretur,
 per unoquoque die probati auri integri
 ponderis mille solidorum est numerus ex-
 solutus et mula Arabica cum lecti sericia
 15 restiaria singulis diebus causa pacis ne
 prepediretur, simul cum palla decora
 cuncta supra nominata sunt attributa.
 atque omnis retro actorum temporum extitit
 20 captivitas relaxata, quaecumque olim fuerat
 captivata.

EF sin., APM destra.

SIN.: 3. 6 habdella *F*   4 maroan *EF*   18 muturis *E*   22 pacem] sic *E*, post augusto *F*
 29 soldorum *E*, soldorum *F*   31 syriciam *E*, syricam *F*   33 34 proferret] *Mariana*, profert *EF*
 38 habdelmelec *F*

DEXTR.: 3 manla *PM*   3 4 cunctorum *PM*   5 annos] 1, annos abdilla atque marcian *P*
 (ex adn.), de *M* non constat   9 imperatore *M*   10 marcan *P*   12 per] pro *PM*   14 mula]
 milia *P*   sericia *M*   15 prediretur *A*²   16 palla *PM*   18 omnis om. *A*²   19 quaecumque *M*

1) Cf. *Theophanes ad a. m.* 6178: τοῦτο τῶ ἔτει ἀποστέλλει Ἀβιμελέχ πρὸς Ἰουστινιανὸν βεβιωσά-
 τιν εἰρήνην καὶ ἐστοιχίθῃ ἢ εἰρήνη οὕτως· ἴνα . . . Ἀβιμελέχ δώσῃ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ἐκάστην ἡμέραν
 ροῦμίσματι χίλια καὶ ἑπταρ καὶ δοῦλον; similia referuntur ad a. 6150. 6169. 6176.

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

genito dereliquit, Aegyptum vel ulterioris Aethiopiae partes, Tripoleos, Africae et usque ad Gaditana freta adiacentes provincias Habellaziz filio dereliquit. exercitus terrestris vel aequorei ordinis Mahmet nato suo concessit, ut novenali tempore pace expleto contra Romaniam cunctasque finitimas nationes expeditionibus studeret. ita cunctis diligenter ac prudenter expletis anno uno dimicationis finito reddidit debitum humanae naturae ac, ut ipse iusserat, Habdelmele maiorem suum natum successorem reliquit¹⁾.

30 Romanorum LXII Leo deiecto Iustiano per tyrannidem coronatur in regnum. regnat an. III.

31 Post quem LXIII Romanorum Absimarum eo modo praeficitur. reg. ann. VIII.

32 Habdelmele vero apice regni adsumpto reg. an. XX. primo regni sui anno omnem experientiam atque virtutem animi exercitus sui adversus Habdella, quem pater multoties variis impetierat bellis, ad ultimum apud Maccam, Abrahae, ut ipsi putant, domum, quae inter Ur Chaldeorum et Carras Mesopotamiae urbem in heremo adiacet, mota congressione. Habdella rex a duce exercitus Tahihie nomine destinato a rege Habdelmele interfecit est caputque praedicti regis Habdella praecisum Habdelmele regis filio Maroan ab Aiaiae duce exercitus Damasco praesentatur. sexto igitur praedicto principis anno intestinis per circuitum undique compositis bellis externorum fines sapientissimo adgressus est more, nam multorum provincias populorum, civitates, vicos, oppida atque castella suae ditioni tributarias fecit. fratremque supra praemissum, cui pater a finibus Aegypti usque ad fretum

Huius temporibus, in era DCCXX, anno imperii eius decimo, Arabum sexagesimo sexto, *Abdilmelic apicem regni adsumpto regnat annos XX. hic emulum patris persequens apud Maccam Abrahae, ut ipsi autumant, domum, inter Ur Chaldeorum et Carras Mesopotamiae per duce missam interfecit* et sapientissimo more civilia bella preliando reconprimit.

EF sin., APM dextra.

SIN.: 4 habdelaziz Mariana 31 ur] Mariana, om. EF 35 interfectus Mariana 38 aiaiae] EF, acacae Mariana 39 supra] E, sura F

DEXTR.: 26 eius om. M 27 abdelmelic P 29 maccam] A, meccam P, meccam M 30/31 chadeorum A² 31 mesopotamie P, messopotamie M 32 interfecit P

1) *inserit Perezus*: era 732 Egica in consortium regni Witizanem filium adsumit, *item in margine*: era 732 sexto apud Arabas Habdelmele an. reg. Egica in consortio regni Witizanem filium sibi heredem regni facit.

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

Gaditanum tradiderat potestatem regnique
 post eum insserat successorem, fatali casu
 praeventum in propriis liberis regnum
 nihilominus ter contradendum firmavit.
 Huius nempe primogenitum natum reg- 5
 num suorum post se tradidit. fratrem
 quoque eius Zoleimam nomine illi esse
 sequipedam iussit. sicque utiliter ordi-
 nando, ut a patre didicerat, natis com-
 posuit atque expleto sui regni anno securus 10
 ab hac luce discessit¹⁾.

Huius temporibus, in era DCCXII, 46
 anno imperii eius primo, Arabum LVII,
 Mavie regni XXIII, Wamba Gothis pre-
 15 fectus regnat an-
 nis VIII. qui iam
 in supra fatam
 eram anni tertii
 scepra regia me-
 20 ditans civitatem
 Toleti mire et
 eleganti labore
 renobat, quem et
 opere sculptorio versivivando pertitulans
 25 hoc in portarum epigrammata stilo ferreo
 in nitida lucidaque marmora patrat:
 Erexit factore deo rex inclitus urbem
 Wamba sue celebrem protendens gentis
 honorem.
 30 in memoriis quoque martirum, quas super
 easdem portarum turriculas titulavit, hec
 similiter exaravit:
 Vos, sancti domini, quorum hic pre-
 sentia fulget.
 35 Hanc urbem et plebem solito salvate
 fabore.

EF sin., APM dectra.

SIN.: 1 goditanum *F*   3 praeventus *Mariana*   5 primogenito nato *Mariana*.

DEXTR.: 12 decxii] *A*, decxiiii] *PM*   14 maule] *PM*   17 in adnotatione legendum est
VDCCCLXXXVI: scilicet si, ut supra ad p. 345, 10 factum est, annua primum Constantini aequiperamus
aerae 711 eiq[ue] damus annos XIII, annus eius extremus fit aera 725, mundi 5886.   19 rega] *A*, regina] *M*
 24 sculptorie] *M*   25 hec] *M*   27, 28, 33, 35 ante carmina] *ur]* *A*   27 factore] *P*, factore] *M*
 28 sue] *A*, rex] *P*, om.] *M*   potendens] *A*   31 portare] *P*   35 solvate] *M*

1) *Perezius in margine*: Witiza [disce]dente patre nimia [quiet]udine eius in solio [sedit] omni populo [recla]mante 14 apud [Araba]s Abdelmelec [regna]nte, *item in textu*: Era 719 Radericus furtim magis quam virtute Gothorum invadit reg. anno 1. nam adgregata copia exercituum adversus Arabes diu sibi provinciam [creditam] incursione va[stantes] adgreditur, atque [tali] con[duct]u et praelio [moritur] omnisque decore [Gothorum] eo die in pot[estate] Arabum cessit im[perii], quod] per tot annos [invictum] inconcussum[que] perma[n]serat regnauit[ur] in Sa]rracensis Hul[it] ann.] 5 *ius. Perez apud Marianam.*

CONT. HISP.

Hic anno regni sui quarto in era DCCXIII in Toletana urbe in beate matris domini Marie virginis sedeatrario in secretario post transactos octo et decem perturbationum diversarum cladum annos, ad instar mulieris illius in evangelio curbe concilium salutis parat, atque omnes Spanie Gallieque episcopos sinodaliter adgregat, cum quos et tempora absque concilia preteremta satis deplorat¹⁾. In hoc vero consolationem cum tantimodos viros receptat, quod penitente tunc sanctissimo Hildefonso mellifue os aureum in libris diversis eloquentem atque de virginitate nostre domine semper Marie virginis nitido politoque eloquio, ordine sinonime perflorentem et hancora fidei eius tempore in omni sua ecclesia insidente, libelli ab eo editi et per Iberiam discursati ut vere a magna concilia fidelium lectitantium recreate sunt mentes atque a ribulis doctrinarum eo in tempore magnopere consolati sunt pusillanimes.

Huius in tempore, in era DC'CXVIII, anno imperii eius septimo, Arabum sexagesimo secundo, bifarie Abdella et Maroan pro regno incipientibus preliari, Gothorum Ervigius consecratur in regno, regnat annos VII. cuius in tempore famis Gothorum valida Spaniam populat. Hic anno primo concilium duodecimum Toletanum in era DCCLXVIII triginta quinque episcoporum cum inextimabili clero vel Christianorum collegio splendidissime colligit²⁾, in cuius tempore iam Iulianus episcopus, ex traduce Iudeorum, ut flores rosarum deinter vepres spinarum, productus omnibus mundi partibus in doctrina Christi manet preclarus, qui etiam a parentibus Christianis progenitus splendide in omni prudentia Toletano manet edoctus, ubi et postmodum in episcopio extitit decoratus.

K. Era DCCXXVI, Romanorum sexagesimus primus Iustinianus imperio coronatur, regnabit ante deiectionem annis decem, peractis a principio mundi annis VDCCCLXVI.

Huius temporibus in era DCCXXVI, anno imperii eius primo, Arabum LXX, Abdelmelic apicem fastigii, quattuor per annos iam regnando, retentat.

Huius tempore in era DCCXXVI, anno imperii eius primo, Arabum septuagesimo, regnante Abdelmelic anno quinto Egika ad tutelam regni Gothorum primum et summum obtinet principatum, regnat annos XV. hic Gothos acerva morte persequitur, plaga insuper inguinalis huius tempore immisericorditer inlavitur³⁾. Concilium

¹ A (f. Matr. 2^a inc. 19 productus) PM

3 sectario P 4 perturbationum AP illis M 5 consilium PM omnis M hispanie PM
6 eum] quum A quis P, quibus M absque] atque PM consilia P salutis M 7 tantimoli sui
res P ildefonso P, yldefonso M 8 eloquente PM 9 nititido P politoque] A, hec M
polito M, que polito P perflorente PM 10 insidiante M 11 a om. PM lectitantium M
12 riuuli P doctrinarum] d. consolati libri 14 bifarie P abdilla PM maroan P regnum PM
15 famis om. A^a 16 hispaniam PM 17 deccxviii] A, deccxviii PM, quinquem A 18 splendidissime M
iam om. PM 19 perductus M 20 etiam] iam PM 23 iustiniani M 25 uideccclxi] AM,
uideccclxi P 26 tempore PM eius] saluo eius P^a 27 abdelmelec P regando A 28 eram A
29 abdelmelic P egika PM 30 regnans P prosequitur P 31 inguinalis PM

1) Acta concilii Toletani undecimi habiti anno p. Chr. 675 Wambani regis quarto apud Mausium vol. II p. 129. in praefatione episcopi dicitur: decursis longe ante temporibus post decem et octo scilicet labentium amorum excursus in unum meruimus aggregari conventum . . . nec . . . uniuersus iste alienus est a salute: sic quippe mulier illa in evangelio ter senis amorum excursibus curua . . . sub sacramento huius numeri saluti pristinuae a salvatore donatur. 2) Decreto concilii Toletani duodecimi habiti aera 719 (p. Chr. 681) a. 1 regis Ervigi apud Mausium II, 1023: praefatio mala plagasque deplorat quibus terra prematur: pro contemptu divinorum praeceptorum terram perniciem sustinere pressurarum. 3) Cf. Egika in epistula scripta a. p. Chr. 693, regni sui sexto ad concilium Toletanum sextum decimum (Mansi 12, 82): ingruente inguinalis plagae vastatione qui ad Narbonensem sedem pertinent episcopi, nequaquam sunt in hac sancta synodo aggregati, item

CONT. HISP.

anno eius primo, in era DCCXXXVI apud urbem Toletanam in ecclesia pretoriensi sanctorum apostolorum Petri et Pauli omnes Spanie et Gallie pontificis adgregatis beate memorie Iuliano doctore clarente sub sexagenario episcoporum numero vel multiplici Christianorum collegio clero atque omni vulgali in circuitu ferventium populo celebrat. in quo pro diversis causis vel pro absolutionem iramenti, quem prefato principi Erygio noxiabiliter reddiderat, synodum ut exsolveretur, expostulat¹⁾. Eius in tempore librum de tribus substantiis, quem dudum Rome sanctissimus Iulianus urbis regie metropolitanus episcopus miserat et minus tractando papa Romanus arcendum indixerat ob eo, quod voluntas genuit voluntatem, ante biennio tandem scripserat, veridicis testimoniis in hunc concilium ad exaggerationem prefati principis Iulianus episcopus per oraacula maiorum ea, que Rome transmiserat, vera esse confirmans, apologeticum facit et Rome per suos legatos ecclesiasticos viros presbiterem, diaconem et subdiaconem eruditissimos in omnia dei servos et per omnia de divinis scripturis inbutos, iterum cum versos adclamatorios, secundum quod et olim transmiserat, de laude imperatoris mittit. quod Roma digne et pie recipit et cunctis legendum indicit atque summo imperatori, satis adelamando: laus tua, deus, in fines terre! cognitum facit, qui et rescriptum domno Iuliano per supra fatos legatos satis eum gratiarum haecione honorifice remittit et omnia quecumque scripsit iusta et pia esse depromit.

Era DCCXXXVI, *Romanorum sexagesimus secundus per tyrannidem Leo imperio coronatur, regnans tumultuose ann. III*, peractis a principio mundi annis VDCCCXLVIII. hic tumultualiter Iustiniano deiecto suo se sublimat imperio.

Romanorum
Leo navali expeditione adversum Sarcenos multa infra fines Libie vel Sirie prospera gessit

Huius temporibus, in era DCCXXXVI septima et octava, anno imperii eius primo, secundo et tertio, Arabum LXXVIII, LXXX et LXXX primo, Abdelmelec regnans peragit tertium decimum, XIII et XV annum.

Huius tempore, in era DCCXXXVI, anno imperii Leonis primo, Arabum LXXX, Abdelmelec XVI, Egika in consortio regni Wittizanem filium sibi heredem faciens Gothorum regnum retentant. hic patris succedens in solio, quamquam petulantur, elementissimus tamen, quindecim per annos extat in regno. Qui non solum eos, quos pater damnaverat, ad gratiam recipit tentos exilio, verum etiam clientulus manet in restaurando, nam quos ille gravi oppresserat iugo, pristino iste reducebat in gaudio et quos ille a proprio abdicaverat solo, iste pio reformans reparabat ex dono.

APM

DEXTR.: 2 sanctorum ap.] ap. suorum *M* omnibus isp. (hisp. *M*) et g. pontificibus *PM* aggregatos *M* 3 memorie] marie *P* doctore *om. M* uel] qui *M* 4 vulgali *P* 5 uel pro] uel per *M* absolutione *PM* quem] quod *PM* 6 princip *A*^a erigilio *M* ediderat *P* exsolventur *M* postulat *P* 7 que *P* sanctissimus iul. sanctissimus *P* 8 miserat *M* 9 ob eo quod] ab eo que *M* biello *M* 10 veridicis] iudicis *M* (?) exaggerationem] *P*, exagenerationem *A*, exaggerationem *M* 11 rome *om. P* 11-12 apelegiticum *P* 12 presbyterum *PM* et *om. P* 13 superdiaconem *M* er. viros *P* 14 cum uersus *P*, conuersus *M* 15 ad clamandum *PM* cogitum *A*^a 17 domino *P* fratros *P*^a 18 remittat *P* 20 leo] loco *P* 22 uidececlxiiii *P*, uidececlxix *M* 24 dec] dece *P*^a xxxii] xxii *A*^a 25 iiii] iiii *P* abdelmelech *M* 27 decclxxxii *P* 28 abdelmelech *M* egika *PM* uuitazariam *M* 29 retentat] *PM* patri *A*^a 29-30 petulantur *P*, petulant *M* 31 tento *M* 32 illi *P* iste] ille *M*

altera a. p. Chr. 694, regni sui septimo ad concilium Toletanum decimum septimum (Mansi 12, 95): illis tantumdem Hebraeis ad praesens reservatis, qui Galliae provinciae videlicet inter clausuras noscentur habitatores existere vel ad ducatum regionis ipsius pertinere, ut quia delictis ingredientibus et externae gentis incursu et plagae inguinalis interitu pars ipsa ab hominibus desolata dignoscitur, . . in suffragio ducis terrae ipsius existant.

1) *Acta concilii Toletani decimi tertii habiti aera 721 (p. Chr. 683) regis Erygii anno quarto apud Mansium vol. 11 p. 1059*

CONT. HISP.

sicque convocatis eunctis postremo cautiones, quas parens more subtraxerat subdolo, iste in conspectu omnium digne cremat incendio et non solum quia innoxios reddet, si vellet, ab insolubili vinculo, verum etiam rebus propriis redditis et olim iam fiseo mancipatis palatino restaurat officio. Per idem tempus Felix urbis regie Toletane sedis episcopus 60
5 gravitatis et prudentie excellentia nimie pollet et concilia satis preclara etiam adhuc cum ambobus incolomes principes agit.

Era DCCXXXVIII, *Romanorum LXIII, Absimarus imperio coronatur, regnans annis septem*, perhactis a principio mundi annis VDCCCXV. Romanorum 61

Huius temporibus, in era DCXXXVIII anno imperii eius primo, Arabum [LXX]XII 62
10 [sim]ulque et tertio cepto, regnante Abdelmelee anno XVII Wittiza decre- Gothorum
pito iam patre pariter regnant. qui et in eram DCXXXVIII supra fate cladis non
ferentes exitium per Spaniam e palatio vagitant. Era DCCXI Wittiza deceden [sic] patre
nimia quietudine eius in solio sedit
omni populo reclamante annis XIII.
15 atque om[nis Spania] gaudio nimio freta alacriter letat. Per idem tempus Gundericus 63
urbis regie Toletane sedis metropolitanus episcopus sanctimonie dono illustris habetur
et in multis mirabilibus auctor celebratur.

CONT. BYZ. ARAB.

33 Iustinianus copia et virtute Chazarum
auxiliatus Constantinopolim redit proprio
20 regno residens sibi dudum tyrannizantes 20
exuperatos.

CONT. HISP.

K. Era DCCXLV, Romanorum Romani 64
LXIII, qui sexagesimus primus, *Iustini-
anus copia et virtute Gazarum ausiliatus
imperio restauratur*, regnans iterum annis
decem, perhactis a principio mundi annis
VDCCCXV.

25 Huius temporibus in era supra dicta, 65
25 anno imperii eius primo, Arabum
LXXXVIII, apud Arabas Ulit Arabum
regnum retentat. in Spaniis vero quinto
decimo anno Wittiza perseverat in regno.

34 Sarracenorum Hilit scepra regni,
30 secundum quod exposuerat pater eius, 30
succedit in regnum: reg. annos VIII.
vir totius prudentiae in exponendis exer-
citiis, tantum cum divino expers favore,
ut paene omnium gentium sibimet proxi-
35 marum virtutem confregerit Romaniamque 35
triumphat per annos VIII. vir totius

EF sin., A (f. Lond. 1 incipit 6 cum, in quo quae deficiunt, includuntur [ ]) PM dextra.

SIN.: 21 exuperat *Mariana* 29 regni] r. sumens *Mariana* 33 cum] ut cum *Marianu*
34 ut] esset *Mariana*

DEXTR.: 1 cautiones *M* 2 diguo *PM* cremavit *M* quia *om. P* 23 reddet si vellet]
reddit et vellet *P* 3 indissolubili *P* 5 excellentiam *P* consilia *P* etiam] et *P* 6 incolomes]
Tailhan, colomes libri 7 absunarus *M* 8 septem] *secundum annos mundi sex* perhactis *om. P*
10 cepto] repto *M* abdelmelech *M* annos *A* 11 qui] que *M* era *M* clades *M* 12 hispaniam *PM*
enagitant *P* 13 deciso] *libri, scr. decesso* 13 14 florentissime *PM* 14 annum *P* regium *M*
15 hispania *PM* letatur *P* 16 sede *M* 17 auctor] *M, auctor A, autior P* 19 lxiii] lx *P*
qui] qui et *PM* 20 gazare *P* 23 ūdecc. cc. xu *M* 27 in spaniis] ispaniis *P, hispaniis M*
28 uuitiza *P, imperii M* 29 decluii] *A^b, declxliii A^a, deccxii P, dcc M* 31 lxi *PM* 32 33 quattuor
om. P 33 gente *P* 34 regna *P* agendo] *A, ageute PM*

CONT. BYZ. ARAB.

inter omnia assidua vastatione debilem
facit. insulas quoque prope ad consum-
mationem adduxit. Indiae fines vastando
perdomuit. in occiduis quoque partibus
5 regnum Gothorum antiqua soliditate fir-
matum apud Spanias per duces sui exer-
citus nomine Musae adgressis edomuit et
regno abiecto vectigales fecit. sic omnia
prospera gerens nono regni anno prae-
10 visis copiis universarum gentium sibi ex-
hibitis vitae terminum dedit.

15

20

CONT. HISP.

prudencie in exponendis exercitibus, in
tantum, dum divino expers favore, pene
omnium gentium sibi[m]et proci]marum vir-
tutem confregit Romanicamque inter omnia
5 assidua vastatione debilem fecit. insulas
quoque prope ad consumationem adduxit,
Indiae fines vastando edomuit, civitates ad
irrita ino]pia adduxit: castel[la obsess]ione
a[ff]ixit, in Libie amfractibus omne Mau-
10 ritania subiugabit. In occiduis quoque 67
partibus regnum Gothorum antiqua solidi-
tate pene per trecentos
quinquaginta annos, ab
era quadringentesima
15 ab exordio et principio
sui¹⁾ firmatum apud Spanias vero a Livi-
gildo pene per CXL annos pacifice usque
in era DCCL porrectum per duces sui
exercitus nomine Musae adgressum edomuit
20 et regno ablato vectigale fecit.

CCCXLV anni Gotho-
rum sunt, quia quin-
que in mensium
intervallo compu-
tantur.

CONT. HISP.

Huius temporibus, in era DCCXLVIII, anno imperii eius quarto, Ispania misera 68
Arabum LXXII. Ulit scepra regni quinto per anno
retinente, Rudericus tumultuose regnum orante se-
natu invadit. regnat anno uno, nam adgregata copia exercitus adversus Arabas una
25 eum Mauros a Muze missos, id est Tarie Abuzara et ceteros diu sibi provinciam cre-
ditam incursantibus simulque et plerasque civitates devastantibus, anno imperii
Justiniani quinto, Arabum nonagesimo tertio, Ulit sexto, in era DCCL Transductos
promonturiis sese cum eis configendo recepit eoque prelio fugatum omnem Gothorum
exercitum, qui cum eo emulante fraudulenterque ob ambitionem regni advenerant,
30 cecidit. sicque regnum simulque cum patriam male cum emulorum internecione amisit,
peragente Ulit anno sexto. Per idem tempus dive memorie Sindereus urbis regie 69
metropolitani episcopus sanctimonie studio claret atque longebos et merito honorabiles
viros, quos in supra fatam sibi commissam ecclesiam repperit, non secundum scientiam

EF sin., APM dextra.

SIN.: 7 adgressus Mariana 9 prospere Mariana.

DEXTR: 1 in] exercitus in P in om. PM 2 dum] cum PM pene] ut pene PM 3 proxima-
rumque PM 6 ad om. M consumationem P 7 civitatis M 8 obsessio] afflictione Pa 9 omnem
mauretanicam PM 12 in nota ante numeros cernitur littera A maior, sed videtur inducta esse 14 era
om. M 16 sui om. P hispanias PM 16 17 leonegildo M per om. PM 18 in] ad in P
ducere M(?) 19 muse P adgressus PM 20 vectigales PM 22 lxii PM annos P
23 orante M 25 mauris P, marios M maze PM misses M, missis P tarie M 26 ciui-
tatetes P 27 lxiii PM transductos (potius quam transductis) A, transductis M, transductus P: in-
tellegitur Iulia Traducta prope Gibraltar 28 eius M eosque P fugato omni g. exercitu PM
29 emulant M 30 patria PM 31 sindereus P 32 sanctimonio P

1) *Laterculus regum Visigothorum in principio*: aera CCCC in Gothis primus rex efficitur Atanaricus.

CONT. HISP.

zelo sanctitatis stimulat. adque instinctu iam dicti Wittize principis eos sub eius tempore convexare non cessat. qui et post modicum incursus Arabum expabescens non ut pastor, sed ut mercenarius Christi oves contra decreta maiorum deserens Romanie patrie sese adventat.

5 Huius temporibus in era DCCXLVIII. anno imperii eius quarto, Arabum LXLIII. 70
 Ulit quinto, dum supra nominatos missos Spania vastaretur et nimium non solum hostili, verum etiam intestino furore confligeretur. Muze et ipse ut miserimam adiens per Gaditanum fretum columnas Herculis pertendentes, et quasi tomi indicio porti aditum demonstrantes, vel claves in manu transitum Spanie presagantes vel reserantes iam
 10 olim male direptam et omnino impie adgressam perditans penetrat atque Toletum urbem regionem usque inrumpendo, adiacentes regiones pace fraudifica male diverberans nonnullos seniores nobiles viros, qui utrumque remanserant, per Oppam filium Egiche regis a Toletum fugam arripientem gladio patibuli ingulat et per eius occasionem cunctos ense detruncat. Sicque non solum ulteriorem Spaniam, sed etiam et citeriorem usque 71
 15 ultra Cesaragustam antiquissimam ac florentissimam civitatem dudum iam iudicio dei patenter apertam gladio, fame et captivitate depopulat, civitates decoras igne concremando precipitat, seniores et potentes seculi cruci adiudicat, urbem atque lactantes pugionibus trucidat. sicque dum tali terrore cunctos stimulat, pacem nonnullas civitates, que residue erant, iam coacte proclamitant adque suadendo et inridendo astu quoddam,
 20 nec more, petita condomant, sed ubi inpetrata terrore metu recalcitrant, ad montana temti iterum effugientes fame et diversa morte periclitant adque in eandem infelicem Spaniam Cordoba in sede dudum Patricia, que semper extitit pre ceteras adiacentes civitates opulentissima et regno Wisegothorum primitibus inferebat delicias, regnum efferum conlocant. Quis enim nar[rare que]at tanta pericula? quis dinumerare tam in- 72
 25 portuna naufragia? nam si omnia membra verterentur in linguam, omnino nequaquam Spanie ruinas vel eius tot tantaque mala dicere poterit humana natura. sed ut in brebi cuncta legenti renotem pagella, relictis seculi innumerabilibus ab Damma Spanie
 Adam usque nunc eludibus, quas per infinitis regionibus et civitatibus [erude]lis intulit [mundus [iste immundus], quidquid historialiter capta Troia pertulit, quidquid Iherosolima
 30 predicta per prophetarum eloquia balulabit, quidquid Babilonia per scripturarum eloquia substulit, quidquid postremo Roma apostolorum novitate decorata martirialiter confecit, omnia et tot ut Spania condam deliciosa et nunc misera effecta tam in honore quam etiam in dedecore experibit. Nam in era DCCCL. anno imperii eius sexto, Ara- 73

A (Lond. f. 1^r incipit 7 miserimam) PM

1 zelo] et zelo PM   instinctu iam P, instinctivam M   Wittize M   2 modum P   3 contra] supra M   romane P^aM   4 aduectat P, aduectar M   5 decluuii M   Isii PM   6 dum] dum per PM   hispania PM   7 furore confligentur M   miserimam P, miserimum M   8 portendentes PM   iudicio PM   portius M   9 uel] illis M   mamma M   hispanie PM   10 pererat M
 11 pace om. A^a   12 ubicumque P   operam M   13 iripientes M, arripientes corr. Dozy rech. 1 p. 5 iugabat M   per] pro P   eius om. A^a   cunctas P   14 interiorem PM   hispaniam PM   etiam et] A, etiam PM   exteriorum P   15 cesaragustam PM   ac florentissimam om. A^a   iam om. P
 16 aptam P   17 seniores A^a   seculi] A, seculi id est ispanie M, hispania miserabili P   cruci] iudici M
 18 cunctos M   19 inridendo] nudendo M   astu] astiit PM   20 mora P, om. M   territu M
 22 ispaniam M, hispaniam P   corduba M, conlubia P   sede] se A^a   ceteris M   cin. adi. P, adiacentibus ciuitatibus M   23 wisegothorum PM   inferebas M   24 afferum M   narrature qui ad M
 25 si om. A^a   uterentur P, uertetur M   lingua M   nequaquam] quaquam A^a   26 hispanie PM
 tot] A^aPM, tot] A^b   ut] ubi P   27 renotem] notem P^a   28 per om. PM   infinitibus M
 29 quisquis hist. M   30 prophetarum] populorum M   hababilonia A   31 mirabiliter P   32 tot] A
 ut om. P   hispania PM   33 experuit M

CONT. HISP.

bum LXLIII Muze expletis XV mensibus a principum iussu Ub Muze ab Spania remeat
premonitus Abdellaziz filium linquens in locum lectis Spanie senioribus, qui evaserant
gladio, cum auro argentove trapezitarum studio comprobato vel insignium ornamentorum
atque pretiosorum lapidum, margaritarum et unionum, quo ardere solet ambitio matro-
narum, conerie simulque Spanie euncta superficie que longum est scribere, adunatis,
Ulit regis repatriando se[se] presentat obtutibus anno regni eius extremo. quem et dei
nutu iratum repperit repedando et male de conspectu principis cervice tenus eicitur
pompizando.

nomine Theudimer, qui in Spanie partes non modicas Arabum intulerat necesse
et, diu exaggeratos, [pacem cum eis fo]derat habiendus. [sed et iam] sub Egicam
et Wittizam Gothorum regibus in Grecis, qui equorei nabalique descenderant sua in
patria, de palmam victorie triumphaverat. nam et multa ei dignitas et honos refertur
nec non et a Christianis Orientalis perquisitus tanta in eum inventa esset vere fidei
constantia, ut omnes deo laudes referrent non modicas. fuit enim scripturarum amator,
eloquentia mirificus, in preliis expeditus, qui et apud Amir Almunim prudentior inter
ceteros inventus humiliter est honoratus: et pactum, quem dudum ab Abdilaziz acceperat,
firmiter ab eo reparatur. sieque haecenus permanet stabilitus, ut nullatenus a suc-
cessoribus Arabum tante vim proligationis solvatur, et sic ad Spaniam remeat gaudi-
bundus.

[Athanaildus post mortem ipsius multi honoris et magnitudinis habetur, erat enim
[omnium opulentissimus dominus et in ipsis nimium pecunie dispensator, sed post
[modicum Alooza] rex Spa[niam aggrediens nesci]o quo furore arreptus non m[od]i-
cas iniurias in eum intulit, et ter nobis milia solidorum damnabit: quo auditu exer-
citus, qui cum duce Belgi advenerant, sub spatio fere trium dierum omnia pariant et
citius ad Alooza cognomento Abuleatar gratia revocant, diversisque m[un]ificationibus
remun[er]ando s[ub]limant.]

supra dictam. Ulit Amir Almunim, quod idioma regni in lingua eorum reso-
nat omnia prospere gerens, previsis copiis universarum gentium nec non et munera
Spanie una cum puellarum decoritate sibi exhibita et in oculis eius prevalida, fama
parvipensa, dum cum tormentis plectendum morti adiudicat, inpetratu pro eo presulum
vel optimatum, quorum multa ex illis abluentissimis divitiis bona obtulerat, mille
millia et decies centena milia solidorum numero damnans Ulit vite terminum dando

A (Lond. f. 2 incipit a v. 22 athanaildus, incipit hodie v. 24 rex spa . . . o quo furore; deficiunt uncis [ ] comprehensa) PM

1 lxxiii' deciiii P adu. ub (sic) A sp[an]ia A epletis P ad principum iussa PM 2 ab-
dilaziz P, abdilazis M liquens A^a hispanie PM 3 gladium M trapetitarum A, trapezitarum P,
trepezitarum M insignium M 4 margaritare P 5 congerie PM hispanie PM euncta] A^a,
eunctis A^b, eunctorum P, eunctos M superfice M que] quod M adunato PM 6 obtutibus M
7 nuti M ceruice] enice M 8 post pompizando v. duo vacant A 9 theudimer M, theudener P
hispanie P, ispania M partes] per partes M egicane M 11 wittizan A, witzane M grecis]
gentis M 12 palma PM multa det ei dignitas M honor PM 13 orientalibus PM esset
om. PM 14 referent A 15 eloquentia A et om. PM amir alimimim M 16 quod M ab
om. PM 18 yspaniam P, hispania M 20 atanaildus M multe M 22 alooza] PM hispaniam PM
23 ter] in ter P 24 pari aut A (non fuit parent), parant P 25 eius P alazona M, loozam P
abuleatar] AM, albucatar P diversunque PM 27 ante supra dimidius versus vacant A supra
dictus PM amir almunim P, almiranum M 28 prospera PM 29 hispanie PM 31 abluen-
tissimis] A (mis add. A^b) PM, affluentissimis ser. bono M

CONT. HISP.

e seculo migrat. Quod ille consilio nobilissimi viri Urbani Africane regionis sub dogma 77
 catholice fidei exorti, qui cum eo cunctas Spanie adventa|verat patrias, accepto, com-
 |plendum pro nichilo exoptat. atque pro multa opulentia parum impositum honus
 |existimat, sicque fideinssores dando per suos liberos congeriem nummorum dinumerat,
 5 |atque mira velocitate impositum pondus exaptat s|icque suc[ces]soris tempore fisco
 adsignat.

CONT. BYZ. ARAB.

35 Romanorum LXIII Philippius tyran-
 mus Justiniano seditione commota occiso-
 rum regnum invadit. post quem LXV
 10 Anastasius coronatur. deinde LXVI Ar-
 temius, qui et Theodosius, praeficitur regno.
 hii civiliter quinque an. expleverunt reg-
 nantes.

36 Apud Arabes Hulit mortuo Zoleiman
 15 sanguine frater in regno secundum ex-
 positionem patris regnat an. III. hic in-
 festus Romaniae fratrem Mazalema nomine
 non dissimili matre progenitum lectis
 cum eo centum milia armatorum ad delen-
 20 dam Romaniam mittit. qui mox fines
 Asiae attingendo pervenit Pergamum anti-
 quissimam et florentissimam Asiae civi-
 tatem bello impetitam, seductione decep-
 tam igne gladioque finivit¹⁾, reliquos exer-
 25 citui partiri censuit. atque ex hinc urbem
 regiam properans obsidione biennio cinxit
 et nihil proficiens, sed potius periclitari
 se quam pericula inferre prospiciens fame
 ferroque et inopia cuncta coactus propria
 30 provincia alterius iam principis iussu non
 nimium feliciter repedavit. Zoleiman vero
 praenominatus princeps triennio prope
 peracto apud provinciam Antiochenam
 morans mortuus est.

CONT. HISP.

Anno imperii eius octavo, Arabum 78
 LXLVI, *Ulit mortuo Zuleiman sanguine*
frater honorifice secundum expositum fratri
succedit in regnum. Regnat annos tres.
[hic infes]tus Roman[ie fra]trem [non dissi-]
[m]ili m[atre] progenitum Mu]zilima nomine
e[am] centum milia armatorum ad delen-
dam Romaniam mittit. hic Asiam bello
impeditam gladio simul cum igne finivit
deceptam. deinde Constantinopolim pro-
perans, dum periclitari se diversis necessi-
tatibus Muzilima respicit, alterius princi-
pis iussu non nimium feliciter repedavit.

EF sin., A (deficiunt [ ] comprehensa) PM deetra.

SIN.: 26 cinxit] *Mariana*, enixit EF 29/30 propria provincia] EF, ad propria *Mariana* 31 zolei-
 mam F

DEXTR.: 1 migravit PM concilio M urbane M: Iuliani Dozy *recherches* 1, 57 seq. temere
 2 cuncta M hispanie PM 4 honus om, P conieriem M 5 nummorum] *Perezius*, numerorum PM
 impositu pondis M 6 adsinat M 14 ante anno vacant versus unus et dimidius A eius] eius
 iustini PM lxvi P zuleimam PM 16 frater] fr̄ A fratris PM 17 regno PM regnans PM
 21 asiam] siam A^a 22 peditam M 23 ante deceptam (om. M) *inserenda sunt verba p. 356 c. 16, 17*
 Pergamum antiquissimam et florentissimam civitatem *in recensione hac suo loco nota.* constantinapolim P
 24 dum periclitam M diversis om. A^a 25 respicit] AP, prospicit M 26 repediauit P^a

1) *Explicant haec ex eodem auctore derivatae narrationes Nicophori ad a. 717 (p. 52 de Boor) et*
Theophanis ad a. m. 6208 (p. 390 de Boor).

CONT. HISP.

Per idem tempus in era DCCLIII, anno imperii eius VIII, Arabum LXLVII, 79
 Abdellazis omnem Spaniam per annos tres sub censuario iugo pacificans, cum Spalim
 divitiis et honorum fascibus cum reginam Spanie in coniugio copulatam vel filias regum
 hac principum pelicatas et imprudenter distractas extuaret, seditione Gesta Spanie
 5 suorum [facta orationi instans ob consilio Ainb occiditur atque eo Spaniam retinente
 [mense impleto Alaor in regno Esperie per principalia iussa succedit. cui de morte
 [Abdillazis ita edicatur. ut quasi consilio Egilonis regine coningis quondam Ruderici
 [regis quam sibi sociaverat, iugum] Arabicum a sua cervice con[a]ret evertere et reg-
 num invasum Iberie sibimet retentare.

10 K. Era DCCLIII. *Romanorum sexagesimus quatu-*
rtus Philippicus imperio coronatur, regnans civiliter qua-
 dram eum anno, perhaectis a principio mundi annis
 VDCCCCXVI. huius tempore in era supra lata
 anno Philippici primo. Arabum LXLVIII. Zuleiman
 15 Saracenorum regno retento regnat annis III. Arabas
 Romaniam acriter populant. *Pergamum antiquissi-*
mam hac florentissimam Asia civitatem ultrici in-
 cendio coneremant. huius tempore Alaor per
 Spaniam lacertos iudicium mittit, atque debellando et pacificando pene per Spania
 20 tres annos Galliam Narbonensem petit et paulatim Spaniam ulteriorem vectigalia cen-
 siedo componens ad Iberiam citiorem se subrigit, regnans annos supra scriptos.

Romanorum
 Ideo Philippicus sexagesimus quartus no-
 tatur, quia Iustinianus bis regnans ipse
 est sexagesimus quartus, qui et sexa-
 gesimus primus.

Philippicus thiramus Iustiniano seditione
 commota occiso regnum invadit.

Zuleman vero prenomiatus princeps tri-
 ennio prope peracto mortuus est.

K. Era DCCLVI. *Romanorum sexagesimus quintus Anastasius im-* Romanorum 81
perio coronatur, regnans civiliter dodram eum anno, perhaectis a principio mundi annos
 VDCCCCXVIII. huius tempore Zuleiman Arabum regno tenente filium [patruum Humar
 25 [nomine vel fratrem eius Izit sibi successores regni asciscit. in Spania vero Alaor
 [supra iam dictus Patriciam Cordobam obseditans Sarracenorum disponendo regnum
 [retentat atque resculas pacificas Christianis ob vectigalia thesauris publicis inferenda
 [instaurat. Marris dudum Spanias com]meantibus penas pro thesauros abseconsos inrogat,
 atque in cilicio et cinere, vermibus vel peduculis scaturrientibus, alligatos in carcere
 30 et katenis homustos retentat, et questionando vel diversas penas inferendo flagellat.
 Per idem tempus, incipiente era DCCLVIII, anno Arabum centesimo Nota die nativitat 82
 in Spania deliquium solis ab ora die septima usque in oram nonam fieri stellis vid[en]tibus
 a nonnullis esse dinoscitur: a plerisque non nisi tempore Zame successoris hoc apparu-
 isse convincitur.

CONT. BYZ. ARAB.

Romanorum LXVII Leo militaris disciplinae expertus Sarracenis urbem regiam
 properantibus expugnandam rei publicae adclamante senatu suscepit scepra an. XXVIII.

ad 1—34 A *deficiunt* [ ] *comprehensa: Lond. f. 2' incipit* 24 patri, *incipit hodie* 28 meantibus) PM;
 ad 35. 36 EF

ad 1—34: 1 lxvii] A *in litura*, lxvii P 2 abdellaziz M, abdelaziz P hispaniam PM cen-
 suario P ispalim PM 3 hispanie PM 4 pelicatos M 5 iustas M consilium P hispaniam PM
 7 abdillaziz M roderici M 8 arabicum P^a conaretur M, conaret bis P 9 ibarie P 10 deculni P
 11 filippius M quadram] AP, quadram A², quadam M 14 philippii] philippi A² lxviii PM zulei-
 manum P, zuleman M 16 romanam P 19 hispaniam PM lacertas M iudicium P 20 hispaniam PM
 20 21 censendo M 21 iberia M *post scriptos las. romanorum philippiens annos xi diebus* M
 22 era . . . quintus om. P anasta *in litura* A 23 civiliter om. P dodram M annos] annis M, om. P
 24 zuleima PM tenente P 25 sib P hispanis PM 26 cordubam M regnum om. M
 28 hispanias PM pro thesauris abseconsis PM 29 vermibus . . . carcere om. A^a nel om. P
 peduculis P 31 lxviii] A, lxvii PM 32 in spania] ispania A, hispania P, in hispania M hora A^b
 uisentibus P, uisis M 33 hoc om. PM

ad 35. 36: 36 *post expugnandam quandam videntur accidisse* (cf. p. 359, 6) adclamante senatu] sic
 Cont. Hisp., adclaminationis senatu EF, adclaminatione senatus Mariana

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

38 Zuleiman moriens successorem Sarracenorum reliquit in regno filium patrum, quem avus cuncto ab Aegypto occidenti praeposuerat, nomine Amer. reg. an. III. et post eum fratrem reduxit in regno Yzit nomine. Hamer quoque in exercitiis nihil satis prosperum nec quietam adversam peregit, tantae autem benignitatis et patientiae fuit, ut haecenus tantus ei honor lausque referatur a cunctis, etiam ab externis, quantus ulli unquam viventi regni gubernacula praeroganti adlatus est. proxime namque de loco, quo Zuleiman mortuus fuerat, recessit et iste.

39 Yzit Sarracenorum succedens in regno regnat an. III. huic exercitia generis sui, quae apud Persas tutelam gerent, rebellionem moliti civilia praeparant bella, apud eos consilia ministrante et super eos manente sceleris caput Sarracenus Yzit nomine, non de tribu illa regia ortus, certioratus Yzit rex rebellionis nuntii tali expeditione adversus eos mittit eum fratre dudum memorato Mazlema nomine non dissimili matre progenito, cumque utriusque exercitus in campis Babilonicis supra Tygrum fluvium conflisissent, praedictus Yzit dux rebellionis ab exercitu Yzit regis occiditur, sicque exercitus eius fugae lapsu eliditur, ut vix evadentibus paucis suas se gratularentur animas corporum recepisse, a Mazlema duce exercitus vita concessa, adversus Romaniam

K. Era DCCLVII, *Romanorum* 83
norum LXVI Artemius, qui et Theodosius, imperio coronatur, regnans annis duobus, peractis a principio mundi annis
 5 *VDCCLXX.*

Huius temporibus *tutelam* ob sanctimoniam legis suae *Umar fratri suo Izit gerente gubernacula regni ei adseiscit, qui Umar vacante omni prelio tante benignitatis et patientie in regno exstitit, ut haecenus tantus ei honor lausque referatur, ut non solum a suis, sed etiam ab externis praecunctis retroactis principibus beatificetur.* tanta autem sanctimonia ei adscribitur, quanta nulli unquam ex Arabum gente in regni gubernacula prorogata sunt.

Igitur [*Izit gubernacula regni Sarracenorum decedente fratre per successionem plene accepta, exercitus generis sui quae apud Persas tutelam gerebant rebellionem moliti, civilia praeparant bella, sicque fratrem dudum supra nominatum Mazilima nomine cum infinito exercitu mittens*] in campis Babilonicis supra Tygrum fluvium pugna commissa statim accies tirannizantium mira dilabatur fuga atque ducem sceleris nomine Izit comprehensum veniam concessa reservant ad vitam.

EF sin., A (deiciunt [ ] comprehensa) PM dextra.

SIN.: 6 zuleiman *F* 8 occidenti] *Mariana*, occidentis *EF* 11 amer *F* 23 tutelam persas *EF*
Mariana 26 sceleris] *EF*, duce is sceleris *Mariana* 28 certioratus *Mariana* 31 de simili
Mariana quinquaque libri 32 babilonis *F* 36 fugae lapsum *EF*, fuga lapsus *Mariana* elliditur *EF*

DEXTR.: 1 declui *P* 2 Ixu *P* 3 regnanane *P* 6 7 sanctimonia *M* 7 hamar *PM*
 8 regni ei] rei *M* 9 hamar *PM* 10, 11 haecenus] actus *P* 12 extraneis *M* 13 principibus .1
 14 beatifice *M* 16 prerogata *M* 22 decedente fr. p. successionem om. *M* 25 praeparabant *P*
 28 tygrum *PM* 29, 30 tramazancium *M* 30 ducem] in ducem *PM* 31 uenia *PM*

CONT. BYZ. ARAB.

CONT. HISP.

quoque multa prospera gessit. in occi-
 duis denique partibus ex parte per duces
 exercitus prospera gessit.

40 Galliam quoque Narbonensem per
 duces exercitus Mazlema nomine suam
 facit gentemque Francorum frequentibus
 bellis stimulat atque in congruenti vir-
 tute iam dictus dux exercitus Tolosam
 usque pervenit eamque obsidione cingens
 fundis et diversis generum machinis ex-
 pugnuare conavit. Francorum gentes tali
 de nuntio certae apud duces ipsius gentis
 Eudonem nomine congregantur sicque
 collecti Tolosam usque perveniunt. apud
 Tolosam utraque exercitus acies gravi
 dimicatione configunt. Zema duces exer-
 citus Sarracenorum cum parte exercitus
 sui occidunt, reliquum exercitum per
 fugam lapsam sequuntur.

Tunc in Occidentis partibus Gesta Spanie 86
 5 multa illi [*prelia*]ndo proven[*iunt prospera*
 [atque per] Zama [nomine tr]es minus
 paululum an[nos in S]pania ducatum ha-
 bente ulteriorem vel ceteriorem Iberiam
 proprio stilo ad vectigalia inferenda de-
 10 scribit, preda et manualia vel quidquid illud
 est, quod olim predaviliter indivisum retem-
 tabat. in Spania gens omnis Arabica sorte
 sociis dividendo partem ex omni re mobili
 et immobili fisco adsociat. postremo *Nar-*
 15 *bonsensem Galliam suam facit gentemque*
Francorum frequentibus bellis stimulat et
 seditas Saracenorum in predictum Narbo-
 nensem oppidum ad presidia tuenda de-
 center conlocat. adque in concurrenti vir-
 20 tute iam dictus dux *Tolosam usque* preli-
 ando *pervenit eamque obsidione cingens*
fundis et diversis generum machinis expug-
nuare [*conabat. sicque Francorum gentes*
 [*tali de nuntio certi apud duces ipsius*
 [*gentis Eudonem nomine congregantur, ubi*
 [*dam apud Tolosam utriusque exercitus acies*
 [*gravi dimicatione configunt, Zema duces*
 [*exercitus Sarracenorum cum parte multi-*
 [*tudinis congregat*]at[*a occ*]idunt. reliquum
 30 exercitum per fugam elapsam secuntur. quo-
 rum Abdorraman suscipit princi- Spania
 patum, uno per mense, donec a princi-
 palia iussa veniret Ambiza eorum rector.
 Per idem tempus Fredoarius Viri religiosi 87
 35 Accitane sedis episcopus, Urbanus Toletane
 sedis urbis regie cathedralis veteranus
 melodicus atque [eiusdem sedis Euan-
 [tius] archedi[aconus nimum do]ct[ri]na
 et sapientia, sanctitate quoque et in omni
 40 secundum scripturas spe fide et karitate
 ad confortandam ecclesiam dei clari habentur.

EF sin., A (deficiunt [ ] comprehensa) PM de.tra,

SIN.: 21 conatur Mariana

DEXTR.: 4 occidentibus M 7 hispania PM 7 8 habentem M 8 ulteriore M 10 illud
ille M 12 hispania PM 13 post partem nos, reliquit militibus dividendam partem Mariana 17 sedi-
tas] .1, seditans P, seditaris M, electos milites Mariana 21 pervenit P 23 conabat] conebat P,
conatur M deficit A 25 congregatur M 30 exercitum] exercitus ut M fugam PM 31 abdirra-
man P, abdirramam M 31 per] pro PM a] ad PM 35 accitane] P, accitana A, occitane M
36 regis cathedrale vetanus M 37 eiusdem] M, eius P

CONT. HISP.

K. Era DCCLVIII, *Romanorum sexagesimus septimus Leo imperio coronatur. regnat annis XXIII*, perhaectis a principio mundi annis VDCCCXLIII. hic Leo *militaris discipline expertus*. Saraceni sub Umar, qui fratri regnum decreberat, modicum degentes, nil prosperum captant. sub Izit vero proelia multa exaggerant. qui et post modicum sub Iseam suorum rege *urbem regiam properantibus expugnandam rei publice adclamante omni senatu Leo imperii*, ut diximus, *suscipit sceptrum*.

Huius temporibus Izit rex Saracenorum in era supra fata regni pri- meba obtinet gubernacula. talis enim inter Arabes tenetur perpetim norma, ut nomen cunctas regum successiones prerogative a principe percipiant nomina, ut eo decedente absque scandala adeant regiminis gubernacula.

Per idem tempus in era DCCLVIII, anno imperii Leonis [secun]do, [A]rabum [centesimo tertio. Ambiza] semis cum quattuor an[nos] pr[in]cipatum Spanie aucte retentat. qui et ipse cum gentes Francorum pugnas meditando et per directos satrapes insequendo infeliceiter certat. furtivis vero obreptionibus per lacertorum cuneos nonnullas civitates vel castella dimutilando stimulat sicque vectigalia Christianis [dupli-]cata exag[itans, fascibu]s honorum apud Spanias valde triumphat¹⁾. Qui dum postremo supra fatus Ambiza per se expeditionem Francorum ingeminat, cum omni manu publica incursionem illorum ilico meditat. quique dum ravidus pervolat, morte propria vite terminum parat atque Hodera consulem patrie sibi commisse vel principem exercitus repedantis et quasi refrenantis in extremo vite positus ordinat.

Cui statim in era DCCLXIII anno supra fati imperatoris pene iam sexto, Arabum CVII, Saracenus, laice nomine, monitu principum succedens, terribilis potestator fere triennio crudelis exestuat atque aceri ingenio Ispanie Saracenos et Mauros pro pacificis rebus olim ablati exagitat atque Christianis plura restaurat.

CONT. BYZ. ARAB.

41 Igitur Yzit rex Sarracenorum quarto explicato anno ab hac luce migravit fratri regnum relinquens Heseiam nomine et post fratrem natum proprii seminis regnaturum adseiscit nomine Hulit.

CONT. HISP.

Huius temporibus Izit quarto explicato anno ab hac luce migravit, fratri regnum relinquens Yseam nomine et post fratrem natum proprii seminis adseiscens nomine Alulit. qui Iseam primordia sue potestatis in era DCCLXI

EF sin., A (deficientia { } concluduntur; j. Matr. 3 incipit 10 talis) PM

SIN.: 28 expleto F

DEXTR.: 2 reg M, regnans P xliiii] xlviii P^oM 4 fratris PM 5 prelia PM, proela A
6 hiecam M regem P 7 senatum M 9 izat P fata] dicta P 10 arabas P 11 cunctis M
prerogativa PM percipant M 12 scandalo M 13 idem] id M 14 per iiii annos M
hispanie PM 15 gentibus PM 16 satrapas PM furtivis M obreptionibus A⁴ cuneos]
cum eos M 17 stimulant PM 18 hispanias PM 20 incursionem M meditat M quique]
qui P 21 haderam M 22 refrenantis] regnantis P 23 dec om. M 24 saracenus om. A¹ iaie] A,
ibaie P, yalie M tibilis M 25 hispaniae PM 27 explicato PM 29 iseam PM 31,32 primordiam M

1) P (sed haec a reliquis separans) et M ins.: hoc (huius M) etiam tempore Iudei temptati, sicuti iam in Theodosii minoris fuerant, a quodam Iudeo sunt seducti, qui et per antifrasium nomen (unus M) accipiens Serenus nubilo (nubilio M) errore eos invasit Messiamque se predicans illos ad terram repromissionis (promissionis P) volari denuntiat atque omnia, que possidebant, ut amitterent imperat. quod factum inanes et vacui remanserunt. sed ubi hoc ad Ambiza pervenit, omnia que amiserant fisco adsociat, Serenum ad se convocans, utrum (uirum M), si Messias esset (esse M), que dei facere cogitaret.

CONT. HISP.

anno imperii Leon[is] iam dicti pene iam quinto, Arabum centesimo sexto, satis
 [mo]destam ostendens, nonnulla prospera per duces exercitus a se missos in Romania
 terra et pelago gessit. In occidentis quoque partibus prope nihil clarum peregit. deinde 94
 cupiditate praeceptus tanta collectio pecuniarum per duces Orient[em] et Occidente ab
 5 ip[s]o missis est facta, qu[ae] n[on] nulla unquam tempore in reges qui ante eum fue-
 [ran]t extitit co[n]gregata. unde non modice populorum caterve cementes in eo in-
 probam manere cupiditatem ab eius ditione suas dividunt mentes. ubi non modica
 strage per tres fere et quattuor annos civiliter facta vix sue potestati provincias per-
 ditas reformabit.

10 Huius tempore in era DCCLXVI, anno imperii eius decimo, Arabum centesimo 95
 XI, Iseam sexto, Odilla, vir levitate plenus, auctoritate a duce Africano ac- Spania
 cepta, qui sorte Spanie potestate semper amonitu principis sibi gaudet fore conlatam,
 per sex menses absque ulla gravitate retentans pre paucitate regni nihil dignum ad-
 versumque ingeminat.

15 Per idem tempus ad regendam Spaniam, in era DCCLXVII, anno imperii eius 96
 XI, Arabum centesimo XII, Iseam VII, Attuman ab Africanis partibus tacitus Spanie Arabes
 properat. qui, dum quattuor per menses alium sustentando honoribus infolat, Aleittan
 ob Spaniam regendam strenue sigillum vel auctoritatem principalem a supra Spania
 fati partibus missam patenter demonstrat, atque dum decem per menses turbidus regnat,
 20 nescio quo astu nonnullos Arabes se malle regno deicere ilico investigat. unde et, eos
 comprehensos aliquandiu diversas rebellionis occasiones flagellis extorquen[s], u[bi] clam iussus
 ab emulis transmarinis fuerat, penas [in]fere[n]do postremo capite trunecat. Gesta Spanie
 Inter quos Zat Saracenum genere plenum, facundia clarum atque diversarum rerum opu- 97
 lentissimum dominum pena extortum vel flagris inclusum atque scolaris cesum, gladio ver-
 25 berat. qui non post multos dies ad petitionem gentis eorum, quorum sanguinem fuderat,
 a Livie partibus principaliter monitus Mammet mittitur Saracenus cum relatione Spania
 auctoritatis absconsa, ut Abderrama eius in loco absque eunctatione maneat prorogatus.
 Sed ubi sedem Cordobensem Mammet adiit turbidus, Abderraman extemplo nec dum rep- 98
 pertus statim Aleittan a Mammet rigide extat comprehensus. quem, dum in carcere
 30 nequaquam impunitum sufferet positum, nec mora fortiter flagellatum, turpiter adiudi-
 catum, capite decalbatum, asino pompizantem posterga facie per plateas detraunt,
 manibus post tergum vinctum vel catenis ferreis alligatum. Atque non post multos 99
 dies duce Africano, qui hoc, ut ferunt, clam iter ordinando Aleittan reddiderat monitum,
 sub custodia retentatum dirigit presentandum. denique dum quid de eo fieret, a regali-
 35 bus sedibus regis expectatur stilus multis sermocinationibus involutus et diversis iudiciis
 impet[us], nihil ei infere[n]tes de die in diem evanesce[n]do, per longum evan[er]it[us]
 tempus. et quia, cum Africa[n]is adventare[n]t partibus, Mammet Alascila ei Spania
 eius vice in loco extiterat positus, mense completo.

A (deficit [ ] comprehensa: f. Matr. 3^a incipit 30 nec mora) *PM*

5 ip[s]o] *M*, ip[s]is *P*, ip[s]i *A* est facta] *M*, facta est *P*, deficit *A* nulla] *P*, nullo *M*, deficit *A*
 6 extitit] exit *M* non om. *P* 8 potestate *P* 12 spanie . . . 15 regendam om. *P* ispaniam *M*
 13 retentans *M* 15 regendam *M* hispaniam *PM* dec] dece *P* 16 attuman *P*, ataman *M*
 ab] aba *A*⁸ 17 post properat *ius*. hic quinque mensibus hispanias gubernavit, post quos vitam finivit
 et missus est alius Attuman nomine *Perez* post menses *ius*. rexit terram post quem Iseam solita graui-
 tate *Perez* sustentando *P* alentam *P*, aleritam *M* 18 hispaniam *PM* 19 ducentem *M* 20 austa *P*
 arabas *PM* 21 aliquando *PM* 24 dominum] ut d. *M* extortum *A*⁸ flagis *M* colap-
 plus *PM* 25 sanguine funderat *M* 26 a livie] a libie *M*, alibid *P*⁸, alibi *P*⁹ mammet *M* 27 ab-
 derraman *PM* manet *M* 28 mammet *A*, mamet *P* cordubensem *M* abdiraman *P*, abdiriman *M*
 extemplo] *P*, exemplo *AM* 29 aleittan *P*, aleytan *M* rigide *P* 30 sufferet *PM* 31 pompizatum *M*
 32 multos om. *P* 33 hec *M* aleittan *P*, aleytan *M* 35 expectatus *M* 36 impetus *M* 37 alascila *M*
 38 eius] cuius *M*

CONT. HISP.

Abdirraman vir belliger, in era DCCLXVIII, anno imperii eius Spani et duces 100
 duodecimo semissario, Arabum centesimo tertio decimo, Iseam VIII. in potestate
 properat letabundus, cunctis per triennio valde prelatus. cumque nimium esset ani-
 mositate et gloria peditus, unus ex Maurorum gente nomine Mummuz, audiens per
 5 Libie fines iudicium seua temeritate opprimi suos. pacem nec mora agens cum Francos,
 tyrannidem ilico preparat adversos Spanie Saracenos. et quia erat fortiter in prelio
 expeditus, omnes hoc cognoscentes palatii conturbatur status. Set non post Gesta Spanie 101
 multos dies expeditionem prelii agitans Abdirrama supra memoratus rebellem inim[is]eri-
 corditer insequitur conturbatur. nempe [ub]i in Cerrit[a]n[em] [oppidum] repp[er]itur
 10 [bellatus,] obsidione oppressus et aliquamdiu infra muratus iudicio dei statim in fugam
 prosiliens cedit exauctoratus. et quia a sanguine Christianorum, quem ibidem, Cerritanie
 innocentem effuderat, nimium erat erapulatus [et] Anambadi illustris episcopi [decor]um
 i[u]b[ent]utis proceritatem, quam igne cremaverat, valde exa[ust]us atque adeo] ob
 15 hoc iam satis damnatus civitatis penitudine olim abundantia aquarum affluentis, site
 preventus, dum quo auferret non repperit, moriturus statim exercitu insequente in
 diversis anfractibus manet elapsus. Et quia filiam suam dux Francorum nomine Eudo 102
 causa federis ei in coniugio copulandam ob persecutionem Arabum differendam iam
 olim tradiderat ad suos libitus inclinandam, dum ad eam tarditat de manu persequen-
 tium liberandam, suam morti debitam preparat animam. sicque dum cum publica
 20 manus insequitur, sese in scisuris petrarum ab alto pinnaulo iam vulneratus cabilando
 precipitat atque, ne vibis comprehenderetur, animam exalat. cuius caput statim, ubi
 cum iacentem reppererunt, trucidant et regi una cum fili[a] Eudonis memorati ducis
 [presentant. quam] ill[e] mar[ia] transy[ce]ta[ns] sublimi principi procurat honorifice destinan-
 dam. Tunc Abdirrama, multitudine sui exercitus repletam prospiciens terram montana 103
 25 Vaceorum dissecans et fretosa ut plana precalcans terras Franco- Gesta Gallorum cum Arabas
 rum intus expeditat atque adeo eas penetrando gladio verberat. [ut prelio ab E]udone
 ultra flu[vio] nomine Gar]onna vel Dornoniam preparato et in fugam dilapso solus
 deus numerum morientium vel percuntium recognoscat. Tunc Ubi Eudo per Cerastium et 104
 Abdirrahaman supra fatum Eudonem ducem insequens dum Bardelum castros fugam
 30 Turniensem ecclesiam palatia diruendo et ecclesias ustulando ante Arabum petit
 depredare desiderat, cum consulem Francie interioris Austrie nomine Carrulum, virum
 ab ineunte etate belligerum et rei militaris expertum ab Eudone premonitum sese in-
 frontat. ubi dum pene per septem dies utrique de pugne conflictu exerceant, sese
 postremo in aciem parant atque dum acriter dimicant, gentes septentrionales in hictu
 35 oculi ut paries immobiles permanentes sicut et zona rigoris glacialiter manent adstricti.

A (deficientia [ ] concluduntur) PM

1 abdirraman P   2 declxviii M   3 eius om. P   4 triennium PM   5 nunquam A   6 mummuz M,
 mummuz P   7 iudicium PM   8 oprinis M   9 agens om. A^a   10 francis PM   11 properat M   12 ad-
 nersus PM   13 hispanie M, ispanie P   14 qui M   15 prelio] bello P   16 abdirrama A^a, abdirraman P, ab-
 duramam M   17 memoratum PM   18 conturbatum P   19 sertanensem M   20 quia a] A, quia P, qui M
 12 effuderat P   13 proceritate qua M   14 clamauerat M   15 plenitudine P   16 aquare P   17 affluentis M
 15 preuentis M   16 anfractibus P, anfractibus M   17 persecutionem] secutionem A   18 trad. ad
 suos] ad suos tradiderat (dediderat M) PM   19 insequitur M, insetur P   20 petrare P   21 alu P   22 cau-
 lando M, cauillando P   23 uius M   24 exaltat M   25 repererem P   26 unam A^a   27 principis M
 24 abdirrama A^aP   25 percalcans M   26 nomine] note M, depicit A   27 garonna P, / onna A, garonam M
 dornoniam] dornian A^a, dornoniam M   28 abdirrahaman P, abtarrahaman M   29 ducem
 om. P   30 turniensem P   31 consule P   32 austr. int. PM   33 carulo M, karulo P   34 uiro PM   35 ab
 ineunte] abeunte M, abente P   36 belligero PM   37 experto PM   38 eudome M   39 premonito PM   40 pugne]
 pugee M   41 gens septentriones M   42 35 in hictu o. ut paries om. A^a   43 35 abstriti M

CONT. HISP.

Arabes gladio enecant. [Sed ubi] gens Austrie mole membrorum pre-
 valida et ferrea manu per ardua pectorabiliter ferientes regem inventum
 exanimant, statim nocte prelio dirimente despicabiliter gladio[s] elevant
 [at]que in alio die, videntes castra Arabum innumerabilia ad pugnam
 5 [sese reservant, et exurgentes e vagina] sua diluculo prospiciunt Europenses Arabum
 tentoria ordinata et tabernaculorum ut fuerant castra locata, nescientes cuncta esse
 pervacua et putantes ab intimo esse Saracenorum falangas ad prelium preparatas,
 mittentes exploratorium officia, cuncta reppererunt [Hismahelitarum ag]mina effugata
 quique omnes facite pernoctando cuneo stricto diffugiunt repatriando. Europenses vero 106
 10 solliciti, ne per semitas delitescentes aliquas facerent simultanter celatas, undique stupe-
 facti in circuitu sese frustra recaptant et qui ad persequentes gentes memorate nullo
 modo vigilant, spoliis tantum et manubias decenter divisas in suas se leti recipiunt
 patrias.

Tunc in era DCCLXXII, anno imperii eius XIII, Arabum CXVI, Spania 107
 15 Iseam XII, Abdelmelee ex nobili familia super Spaniam dux mittitur a principalia
 iussa, qui dum eam post tot . . . . . taque pericula repperit omnibus bonis optimam
 et ita floride post tantos dolores repletam, ut diceres augustalem esse malogranatam,
 [ta]ntam in eam pene per quattu[or] an[no]s inrogat pet[itu]lan[tiam], ut p[aulatim] labe-
 [facta, a] diversis amba[gibus] maneat executi. Iudicesque eius precepti cupiditate, 108
 20 [ita] blandiendo in eam inrogant maculam, ut non solum ex eo tempore declinando
 [extet] ut mortua, verum etiam a c[unctis] optimis] maneat usquequaque privata,
 adque a recuperandi spe omnimode desolata, qui et ob hoc monitus predictus
 Abdelmelie a principalia iussa, quare nil ei in terras Francorum pr[osperum] even[iret]
 de pug[nae] victoria, statim e Cordoba exiliens cum omni manu publica, subvertere
 25 nit[itur] Piri[na]ica inabitantium iuga et expeditionem per loca dirigens an- Pireneus
 gusta nihil prosperum gessit, convictus de dei potentia, a quem Christiani tandem pre-
 parvi pinnacula retinentes prestolabant misericordiam et depita amplius hinc inde cum
 manu valida appetens loca multis suis bellatoribus perditis sese recipit in plana repa-
 triando per dubia.

Cui et mox post modicum in era DCCLXXV, anno Leonis imperii XVII, Arabum 109
 30 CXVIII, Iseam XV, successor venit nomine Aucupa, qui, dum potestate Spania
 precepsa genealogiam et legis sue custodiam cuncta tremere Spania, precessorem vin-
 culo alligans, [iudices] ab eo preposito]s fortiter da[mnat], certe,] dum ceremonias
 [legis] exaggerat,] d[escriptionem] populi facere imperat atque exactionem tributi ardue
 35 [agitat,] perversos Spanie vel diversis vitiis implicatos ratibus adpositis maria trans-
 [volat,] fiscum ex diversis occasionibus promptissime ditat, austerius et omni oc[ulta]

A (deficientia [ ] concluduntur: f. Matr. A incipit 1 post enecant) PM

1 arabas PM   necant M, necant P   ubi gens] uirgines M   more P   3 exanimant] M,
 examinant AP   prelio om. M   dirimente] dirute M   5 e] P, de M, def. A   6 fuerat P   8 explora-
 torum P   repperunt M   10 sollicite PM   simultantes M   11 qui] quia PM   persequendum PM
 memorare P   12 spolia PM   se om. A³   13 patas P   15 abdelmelie P, abdelmelie M
 hispaniam PM   a] ad PM   16 toth,neur]taque pericula A loco euanido, tanta pericula PM
 17 florise M   diceo P   malogranata M, malogratam P   18 tanta M   pone M   petulenciam M,
 pecculantiam P   19 a] diversis] uel conuersis M(?)   abagitur M   executi] PM, def. A, exiecata P'lorez
 19-20 cupiditate que ita bl. P, cupiditate in bl. M, def. A   21 declinando P, def. A   mortu M
 usquequas M   22 a] ad A³   spem M   predictus] et preditus M   23 a] principali iussu PM
 nichil P   terra PM   et neniret M   25-26 augusta P   26 de om. PM   quem] quo P
 26-27 preparari A³ ut videtur, preparu P   primacula M   depita] AM, debita P   28 recepit PM
 29 dubia] denia cdl.   31 exuui M   poitate P   32 et] e M   tremunt P   hispania PM   31 regis M
 35 hispanie PM   nitis M   adpositus M   36 fixum M   promitissime M   austerius] P, austenis M,
 abstentius cdl., deficit A   occulta] datione] PM, occultatione (sed fortasse supra e. fuit da] A

CONT. HISP.

datione perseverat: neminem nisi per iustitiam legis proprie damnat: expeditionem
 Francorum cum multitudine exercitus adtemtat. Deinde ad Cesaragustanam civitatem 110
 progrediens. [sese cum] infinit[a] cla]sse, aucte recepat. sed ubi rebellionem Mauro-
 [rum per epistola]s ab Africa [missas subito lee]titat. nec m[ora] qu[anta potu]it
 5 velocitate Cordobam repedat, Transductinis promuntoriis sese recepat: Arabas sine
 effectu ad propugnacula Maurorum mittens navibus prestolabiliter adventatis maria
 transnatat. si quos ex eis contradictores vel vifarios seu mali macinatores atque here-
 ticos, quos illi Arures vocant, repperit, gladio iugulat, sicque cuncta obtime disponendo
 et Trinaerios portus previgilando proprie sedi elementer se sublimat. qui et post pau-
 10 lulum perhaecto quinquenio Abdilmelic prefato regnum restanraus infirmitate correptus
 mox langor ad vitalia redit, e seculo migrat. Per idem tempus viri Viri religiosi 111
 doctores et sancti|monie studio satis| pollentes, Ur|banus et Euan|tus, leti ad dominum
 [pe]r|gentes, quiescun|t in pace.

Abdel|melic vero consensu omnium in era DCCLXXX. anno imperii Leonis XXII, 112
 15 [Arabum CXXIII. Iscam vicesimo, eligitur Arabum in regno. igitur Iscam preventus
 [furore iniquo et cupiditatis relaxato sine termino freno in bello omnes ilico sue pote-
 [statis gentes prosiliunt] intestino. nam et cuncta illa vasta solitudo, unde ipsa oritur
 Arabica multo. impietatem iudicium non ferentes cuncta conturbatur in dolo atque
 20 [rigit zonam, uno consilio, efferentes cervices publice executiunt ab Arabico iug]o. Sed 113
 ubi [ad Iscam auditum pervenit tyrannizan]tium multitudo, centum milia armatorum
 lectis ausilia valida ilico ministrat duci Africano atque Cultum super Orientis scilicet et
 Occidentis exercitu constituto pro turmas et falangas dimunerati Africano se suseipiunt
 25 feriendo Tingitano usque properent pelago. Sed Maurorum hoc recognoscens multitudo 114
 in pugnam nudi, prependicularis tantum]modo ante pudendis precincti e montana pro-
 [siliunt ilico. sed ubi super fluvium Nauam acriter utrique configunt in prelio.
 [tetrum colorem equis pulerioribus demonstrando et albis denti- Maurorum pugna
 30 [bus confri]cando equi Egyptii, statim res]iliunt| fugiundo. sed illi du]m am]plius in-
 pression]em faciunt des]perando, equ]ites iterum Arabici nec mora ob cutis colorem
 [dissiliendo tergum cum sua et ascensorum internicione appetunt expavescendo. Atque 115
 [dum per fretosa et devia cursitant transfretando. absque aliquo refinaculo vel virium
 [rep]aratione, multitudo illa deperit vasto per heremo, sicque sto modo omnis illa col-
 35 lectio, Orientis videlicet et Occidentis, per fugam dilapsa contabuit aliquo Cultum ruina
 absque remedio. duxque ipsius exercitus Cultum [no]mine con]tritis sociis] in]gulatur:]
 [atque non sponte in tres turmas cuncta caetera dividitur: sicque pars una gladio
 [vel manu victorum] tenetur: alia vagabundi per viam qua venerat aufugiens repatri-
 are ambitur. tertia pars amentia versa nescio quo properaret. Belgi super se ducent

A (deficientia [ ] concluduntur: f. A' incipit 12 post et sancti) PM

1 expeditionem . . . 2 adtemtat *om. P* 2 cesarangustanam *PM* 3 aucte] apte *M* 4 potnit] *P*,
 potnm *M*, [it *A* 5 transductinis promuntoribus *M* 6 aduentatus *M* 7 machinatoris *M* 9 trina-
 erios *M* pervigilando *M* 10 adilmelic *A*^a, abdelmelic *P* infinitate *M* 11 rediunt *A*^a, redant *P*
 migrant *PM* 15 nicesimus *PM* elegitur *M* 16 furorore *P* post freno *ins.* coepit in suos
 plus solito debacchari unde *edd.* 18 multitudo *PM* iudicium *P*, iudicii *M* conturbantur *PM*
 20 efferantes *M* ab arabico] *M*, ad arabicnm] *P*, def. *A* 21 centum milia] *A*, e *P*, cum *M* armatorum *P*
 23 pro turmas] *A*, per turmas *P*, *om. M* phalanges *PM* 24 prope *M* 25 prependicularis] pre-
 pendio nel *P* ante] *A* (ut videtur] *M*, *om. P* 27 nauam] *P*, navali *M*, def. *A* 29 stratim *M* 29 30 in-
 pressione *M* 30 nec] modo *P* 32 et denia *om. P*, def. *A* 33 uasta *P* per] pro *PM* isto *PM*
 34 dilapsam *M* 35 absque] usque *M* ingulant *M* 37 victorum] micorum *M* vagabunde *M*
 quam *M* aufugens *M* 38 amentia] in amentia *M* nesciens *P* properat *M*, properet *P* helgi *M*

CONT. HISP.

abentes virum gen[ere] plenum et arme militaris expertum, heu pro dolor! Spanias
[adventatur.

[Eo tempore, ut supra diximus, in era DCCLXXX, anno impera- Spanorum 116
[toris Leonis XXII, Iseam XX, Abdelmelic Spaniis preerat: eumque prefatam tertiam
5 [partem intelligit pervenire ad portum, naves retentando eis denegat transitum. sed
[ubi Spanie Mauri hoc ita cognoverunt factum, in prelio congregati cupiunt Abdel-
[melic prostrare sibi et regnum eius adsumptum transmarinis sodalibus prebere tran]siti
navigerium. Adque in t[res tur]mas divisi unam ad Toletum prevalida civitatis 117
murum destinant feriendum. aliam Abdelmelic Cordoba in sede dirigunt iugulan-
dum. tertiam ad Septitanum portum porri[gunt ob proventum supra fat]orum, [qui
10 [de prelio Maurorum evaserant, vigilandum. Sed Abdelmelic utrisque laecertorum 118
[brachia mittens] unam per filium Humeia obsidionem Toletu per viginti septem dies
pertendenti gladio duodecimo ab urbe miliario fortiter dissecant. aliam per Almuzar
Arabam licet cum sua vel exercitus internicione refrenando reverberat et in aliam
15 partem declinat. tertiam, qui Mes[sulam civitat]em, ad comprehenden[dos eos qui tute-
[lam] navigium gerebant, adventaberat. per Belgi, cui dudum transitum denegaberat,
navibus preparatis obruneat. Tunc Abdelmelec exterritis ceteris suo Haeta Abdelmelec 119
in loco sese receptat, ammonens per epistolare alloquium Belgi, ut pristina in insula
sese recipiat sed Belgi dum tantas famis iniurias, quas ei tandem intulerat, anxius
20 et male dolosus rememorat, prelio per Abdiramam ei obiecto diu obsistentem Cordo-
bam penetrat atque Abdilmelec repperiens a filiis suis vel a manu publica desolatum,
diu pena extortum vel arundineis sudibus extricatum, atque more sequati omne per
corpus graviter expolitur postremo gladio trucidat. Tanta vero inter Spanie bella 120
orientalia cum duce Belgi et occidentalia cum filio Humeia collecta exercita completa
25 era supra fata anno imperii Leonis supra dicto, Arabum iam prescripto, Iseam Emir
Alnumim iam notato, fuerunt prelia ab utrisque patrata, quantum humana narrare
vix prevaleat lingua. sed quia nequaquam ea ignorat omnis Spania, ideo illa minime
recenseri tam tragica bella ista decrevit historia, quia iam in alia epituma qualiter
cuncta extiterint gesta, patenter et paginaliter manent nostro stilo conscripta.

30 Huius in tempore, in era DCCLXXXI, anno imperii Leonis XXIII, Arabum CXXV,
Alulit pulcher Emir Alnumim debito in loco a cunctis sublevatur in solio. cui nec
mora ab Izit regno dempto permanet dodran cum anno.

Tunc cum intestino furore omnis conturbaretur Spania. in era DCCLXXXII, anno 122
imperii Leonis expleto XXIII. Alulit primo. Abuleathar missus a principalia iussa omnia
35 supra fata sedat scandala. tunc Abuleathar nomine Alhozan sollicite sibi commissam curat
gerere patriam atque transmarinis partibus nec mora superbos Spanie domando sub
nomine prelii mittit exercitus. et quia cunctus Oriens seductus manebat inaudita in

A (quae deficiunt comprehenduntur [ ], fuit v. 25 in arabum) PM

1 expertu <i>M</i>	hispanias <i>PM</i>	4 abdimelic <i>M</i>	ispaniis <i>M</i> , hispaniis <i>P</i>	6 hispanie <i>PM</i>
hec <i>M</i>	congreganti <i>M</i>	7 abdimelice <i>P</i> , abdimelic <i>M</i>	8 toletanum <i>M</i>	prevalidum <i>PM</i>
9 murum] mmdum <i>M</i>	abdelmelec <i>P</i>	10 ob] ab <i>M</i>	11 abdelmelec <i>PM</i>	12 una <i>P</i>
nucia <i>PM</i>	13 pertendente <i>P</i> , proferentem <i>M</i>	dissecat <i>M</i> , disserat <i>P</i>	almazor <i>M</i> , almazaor <i>P</i>	
14 arabum <i>M</i>	17 abdimelic <i>PM</i>	19 cipiat . . . quas ei <i>om. M</i>	20 abdarramam <i>PM</i>	21 abdel- melic <i>PM</i>
22 subdibus <i>A</i>	exercitatum <i>M</i>	sequati] <i>A(?)M</i> , sequaci <i>P</i>	24 nucia <i>M</i>	exercita] agnina exercita <i>P</i>
25 iseam] seam <i>PM</i>	alnumimin <i>P</i>	27 hispania <i>PM</i>	minie recenseri <i>P</i>	
28 tragica <i>PM</i>	29 pagualiter <i>M</i>	31 alnumimin <i>P</i> , alnuminim <i>M</i>	32 dodran <i>P</i> , dodram <i>M</i>	
33 hispania <i>PM</i>	34 alilit <i>M</i>	abuleatar <i>M</i>	a principali iussu <i>PM</i>	35 sedit <i>M</i>
alhozam <i>M</i> , alhozan <i>P</i>	36 transmarinibus <i>M</i>	hispanie <i>PM</i>	38 inaudita] laudita <i>M</i>	

CONT. HISP.

prelia audientes Alulit occisum et statim in era DCCLXXXII, anno XXIII imperii 123
 Leonis completo, Arabum CXXV incipiente eum sexto, atque Izit Alulit pene annum
 in regno inrogatum et tumultuose in eo erectum cogitare omnes incipiunt, ut eum regno
 deiciant, atque per Izmael virum gentis sue auctoritate precinctum ei tyrannizantem
 5 suadere a civitate Cordoba tunc sede regia communiter machinant. Denique ubi hoc 124
 diversas occasiones machinando ilico impetrant, ad consilium definitum simulanter Zmael
 fugam meditans eum Abuleathar eum classe palatii nulla intercurrente mora preceps
 insequitur. et quia plerique, qui eum eo rebellem incursitant, una eum hoste tenti con-
 10 silio ad destinatas insidias eum memorato rege alacres properant, mox invicem iuncti
 prelium agitant gladio vindicem. se nonnulli comites regis a prelio disingentes statim
 eum ut solum exsuperant sicque occisis propriis et una tribus coniunctis fugientem per-
 sequuntur¹⁾ atque Toabam, qui valida adiutoria Zmaeli prebuerat, in regni solio subli-
 mant. Tunc ille ad reparandum certamen occulendum se inter suos subpeditat atque 125
 postmodum infelice diversa prelia eum sua suorumque internicione exagitans dira
 15 morte se eum multitudine ei consentiente disperditat. quisquis vero huius rei gesta
 euperit scire ad singula, in epitoma temporale, quem dudum collegimus, cuncta rep-
 periet enodata, ubi et prelia Maurorum adversus Cultum dimicantium cuncta reperiet
 scripta et Spania bella eo tempore imminetia relegat adnotata.

Era DCCLXXXII anno completo atque incipiente iam tertio, Romanorum LXVIII 126
 20 Constantinus Leonis filius post patrem imperio coronatur, regnans annis tot, peractis a
 principio mundi usque in anno Constantini decimo peragente annis VCCCCLIII. hic
 paterno coronatus imperio mox parens diem claudit extremum, ab Ardabasto sibi cog-
 natione dedito preripere suum cognoscit imperium. sed Ardabastus facite paulatim causa
 prelii in alias gentes, ut belliger Constantini, omnes palatii congregat bellatores. mox
 25 ut eum prospicit desolatum et ab omni senatu fore pervacuum, eum sociis, quos secum
 admaverat, properans Constantinum a palatio exterritat ingulandum. At ubi Const- 127
 tinus Ardabastum venire intellegit eum turbido armorum cuneo, a sede eum suis
 exiliens confinitimarum auxilia expetit gentium. denique ubi se a multitudine prospicit
 constipatum, properat, ut sedem pristinam appetat. Ardabastum, ut palatium relinquat,
 30 reddit premonitum. sed mox Ardabastus, ne properantibus portas aperiant civitatis,
 populum reddit instructum. Denique ubi Constantinus oppidum reperit premonitum, 128
 obsidionem pretendens in circuitu gentium firmissimum preparat bellum. nempe ubi

PM

1 aululit *M* anno xxiii *P*, om. *M* 2 exx *PM* insipiente *M* 6 impetrat *M* 7 prin-
 cept *P* 8 hosti *M* 9 iuncti *M* 10 iudice *M* reges *M* disingentes] se d. *M* 11 ex-
 superat *P* tribu *P* coniunctis *M* 12 zmaeli *M* solo *M* 13 recuperandum *P* 15 consentienti *P*
 16 cupit *P* quem] quod *M* colligins *M* 16,17 reppret enodata *P* 17 reperiret *P* preli *M*
 cultum] *P*, preliis *M* 18 hispania *P*, in hispanie *M* imminetia *P* 19 incipientia *P* tertio
 om. *P* 20 a. constantinus *M* 21 pagente *P*, peragentem *M* deccc] dec *P*^a 22 ardaniseo *M*
 23 sed] *P*, sed ubi *M* 24 bellatoresque *M* 26 ingulande *M* 29 properans *M* 31 reddit *P*

1) *ins. PM* (*spatius hiatus indicantur in solo P*): Huius tempore vir sanctissimus et ab ipsis cuna-
 bulis (cunabilis *P*, curabilis *M*) in dei persistens servitio Cixila in sede manet Toletana (*def. litt. c. 20*) et
 quia ab ingressione Arabum in supra fatum ecclesiam (*def. litt. c. 24*) ecclesia metropolim est ordinatus: fuit
 enim sanctimonius eruditus, ecclesiarum (eruditor *ins. P*^a) restaurator et (*def. litt. c. 5*) scripta (*def. litt. c. 8*)
 spe fide et caritate firmissimus meritis (*def. litt. c. 10*) eius innotesceret (innotescant *M*) cunctis. quadam die
 homo heresem Sabellianam seductus (*def. litt. c. 10*) voluit accedere corpore perquisitus est ab eo, ut cum
 tali reatu esset conscio illeque abnegans tali scelere (*def. litt. c. 30*) qui statim ita a demonio est arreptus, ut
 omnis conventus ecclesie in stupore reverterent (reverteretur *M*). sicque sanctus vir (ubi *M*) orationi se dedit
 (deditus *PM*), et sancte ecclesie sanum reddidit et illesum, qui et novem per annos (om. *P*) vicem apostoli-
 catus peragens in ea caritate, qua inchoaverat (quam coararat *M*), vite huius terminum dedit. tunc

CONT. HISP.

pene per triennium fame civitatis populum reddidit fatigatum, pace cum civibus per internumtios acta Ardabastum vinculis alligatum Constantino presentant ferri pondere satis depressum. tunc tanti causa facinoris necdum interrogatum oculis excecatum exilio mittit diu exercebatum.

5 Huius tempore Izit Alulit propria morte functum omnes sue patrie ocius recog- 129
noscunt atque Abraham fratrem in era incipiente DCCLXXXIII, anno Constantini primo,
Arabum percurrente CXXVII, relictum esse vicarium. Sed Maroan ex Arabis palatium 130
audiens periturum et proprio velle in diversas distractum vacantaneum per tyrannidem
ferociter appetens bellum. in era DCCLXXXIII, anno imperii Constantini secundo,
10 Arabum CXXVIII, belligerans supra fatus Maroan cum sociis Abraham reperiens cum
modicis eum statim palatium appetens gladio pereunt sicque intestino ob hanc rem
furore preventus quinquennio tumultuose vivens et diversa prelia exercens a Zali
patrum de Abdella, quem sibi exemplurima Ismahelitarum multitudo elegerat prin-
cipem, a Damasco usque in campis Babilonicis persecutus, Nilo transacto reiacet
15 decollatus.

Huius tempore, in era supra fata DCCLXXXIII, anno imperii Constantini secundo, 131
Arabum CXXVIII, Maroan II, Toaba in Spaniis regno Abulcathar cum adiutore Znael
ablato a cunctis, ut vir belliger et genere plenus, proficetur uno pro anno: sicque eum
propria morte perfuncto Iuzzif ab omni senatu palatii, in era DCCLXXXV, anno imperii
20 Constantini III, Arabum CXXVIII completo vel incipiente XXX, Maroan III, miri-
fice, ut senior et longevus, patrie adclamatur in regno. cui non post multos dies
diversa rebellia Arabes per Spaniam molientes suas sine effectu manentes usque ad
inferos animas fuerunt tradentes. iste descriptionem ad suggestionem residui populi
facere imperat atque ut eos, quos ex Christianis vectigalibus per tantas eorum strages
25 gladius iugulaverat, a publico codice seriniarii demerent licet peculando, sollicite im-
perat. Huius regni anno VI, in era DCCLXXXVIII, nonas Aprilis die dominico hora 132
prima, secunda et fere tertia cunctis Cordube civibus prospicientibus tres soles miro
modo lustrantes et quasi pallentes cum falce ignea vel smaragdinea precedente fuerunt
visentes. e quorum ortu fame intollerabili omnes patrie Spanie nutu dei habitatores
30 suos angeli ordinati fuerunt vastantes. Per idem tempus Petrus Toletane sedis dia- 133
conus pulcher apud Spaniam habetur melodiens atque in omnibus scripturis sapientissi-
mus. habitatores in Hispali propter pascas erroneas, que ab eis sunt celebrate,
libellum patrum atque diversis auctoribus pulvere recompositum conscripsit.

Huius tempore, in era DCCLXXXVIII, anno imperii eius VI, Arabum CXXXIII, 134
35 Abdella Aleseemi primo, Maroan, ut diximus, a manu publica insecutus tumultu gentium
exterritus eum thesauris publicis a palatio fugiens et Libiam ad reparationem pugne
penetrare desiderans Abdella nil iam pavens instinctu seniorum sedem appetit regiam,
qui statim post eum Zali patrum dirigens eum preliatorum infuuto exercitu vel Per-
sarum haecenus solem excolentium pullata demonia Maroan a civitate in civitatem

PM

3 deprenum *M* tunc tanta *M*, cunctanti *P* exsecutum *P* 4 mittit *om. P* 5 alia *M*
6 ibram *M* 7 maron *M* ex arabis] *P*, unus ex arabibus *M* 8 audium *M* nelle] ualde *M*
diversa *M* vacantaneum *M* 10 maroan *M* libram *M*, *om. P* 12 a *om. M* 13 multi-
tudine *M* 14 babilonis *M* 17 toaba *P* hispaniis *PM* 18 cunctis] curietas *M* eum]
enim *M* 19 nizzif *M* palatii] p. hispaniae *M* (?) 20 maroan *M* 22 rabes *M* hispaniam *PM*
sine] si non *M* ad suggestionem *om. M* 25 seriniarii *M* petululo *M* 25, 26 inpat *P*
26 declxiii *P*, declxiiii *M* 27 et fere] *M*, feria et *P* mira *M* 29 nisi *M* e] eo *M* hispanie *PM*
31 hispaniam *PM* in *om. M* 36 ad] *P*, ob *M* 37 nil iam] uiliam *P* 38 preliatorum *P*
39 pullolata *M* maroan *MP* civitatem] -te *M*

CONT. HISP.

diffugiendo et nullum receptaculum ob mala, quae fecerat, et mortes diversas, quas in Sarracenis ingesserat, reperiendo, Nilum Aegypti fluvium transmeando cum vehementer insequitant. Sed ubi in locum, qui lingua eorum vocatur Azumummin, se invicem 135
 5 adplicant, tam valide utrique se iaculant, ut binos per dies immisericorditer cum multorum ex utraque parte occisione se prosternentes vix in tertio exuperato et interfecto Maroan vaginis gladios remitterent semetipsos sedantes. tunc capita magnatorum ad Abdellam dirigentes suos pulere ferunt bellatores, de predarum manibus remunerantes atque cunctos pristinos terminos digne pacificantes. Reliqua vero eorum gesta, qua- 136
 liter pugnando utraque partes conflictate sunt vel qualiter Spaniae bella sub principibus 10
 Belgi, Talama et Umeia conereta sunt vel per Abuleathar exempta sunt, atque sub principe luzif quo ordine enudi eius deliti sunt, nomine haec scripta sunt in libro verborum dierum seculi, quem chronicis preteritis ad singula addere procurabimus?

Fiunt igitur ab exordio mundi usque in eam ceptam septingentesimam nonagesi- 137
 mam secundam, anno imperii Constantini decimo, Abdella Alaseemi Emir Almunimin
 15 III, Spaniae Iuzif patrie VII, Arabum CXXXVI anni VDCCCCLIII. quos quattuor, si secundam quosdam historiographos demere volueris, quia curiose expleto LVI Octaviani regno annis seculi VCCX, supputando affirmant: et anno prefati Octaviani quadragesimo secundo Christum natum secundum historiam ecclesiasticam domini Eusebii Cesariensis episcopi in libro primo era sexta¹⁾ vel nunc secundum cronicam domini 20
 Ysidori²⁾, adseverant quod et utique ita omnes scripture demuntiant, detractos ab annis Octaviani LVI XIII, manent XLII in tempore nativitatis Christi, et quia completo V anno Iulii Caesaris fiunt anni seculi VCLIII, additis XLII Octaviani fiunt ab Adam usque in Christi nativitate anni VCLXLVI subtractis quattuor, quos superius diximus, ab annis seculi VCC, quibus quinque milibus CLXLVI superius memoratis si addantur 25
 anni incarnationis domini DCCLIII, qui in era septingentesima LXLII veridice computantur, reperiuntur anni seculi VDCCCCL ob reliquos quattuor diminutosque effectos. Sed quia ad tantam liquiditatem anni seculi etiam nec a maioribus computantur, ut 138
 uno stilo equaliter digerantur vel una prenotatione ab omnibus historiographis equiperentur, quia licet in haec annorum devolutione non satis ab invicem discrepentur, ideo et nos secundum plerosque, qui Christum in VCC anno natum deliberant, hos 30
 quattuor annos interpolamus, ne a tantorum semitis, ubi tales tantique mutaverint viri, longius evagemus: quia in tanta congerie temporum quattuor anni si addantur vel detrahantur, nequaquam predannare videretur: cum etiam diversis cronicorum libris longius anni et antigradentur a summa quae diximus et retrogradentur, quia a toto 35
 partem et a parte totum aut in principio aut in fine cuiuslibet imperii annum ceptum vel consummatum pro uno illum adnumerare, non facile preindicaveris. Qui, ut diximus, 139
 plerique anno quadragesimo secundo Octaviani Christum natum confirmant, nonnulli

PM

3 azimumum *M* invice *M* 4 iaculant *P* 5 parte *om. P* 6 predare *P* 7 cunctis *M*
 reliqui *M* gest. cor. *M* 8 hispanie *PM* 9 umela *M* 10 vel p. a. e. sunt *om. P* sub
om. P 11 iucif *P*, in *M* deliti *M* hoc *M* 12 dierum *om. M* chronicis *P* 13 15 annu-
 minin *M* 14 hispanie *PM* patrie *P* cxxxvi] *edl.*, cxxxi *P*, cxxvi *M* 15 curiose] *P*, crinose *M*,
 crinose *P* 16 octaviã *P* pr. octaviã *P*, pr. octavianio *M* 17 adseverant *P* detractos] *MF*,
 detractas *P* 18 xlii] xii *M* 19] *edl.*, *om. PM* 20 xlii] xii *P* octavianii *P* 21 anni *om. M*
 lxlii] lixvi *P*, lxvi *M* 22 ce] eo *P* lxlii] lxvi *P*, lvi *M* 23 lxlii] lxii *PM* reliquos] *scripsi*,
 liquos *P*, licos *M*, litos *P* 24 etiam] et *M* 25 ucc iãnos *P* 26 mutaverint *P*, mutauerunt *M*
 27 videntur *M* 28 quam *M* retrogradientur *M*

1) Hieronymus ad a. Abr. 2015, Augusti 42: Iesus filius dei in Bethleem Iudaeae nascitur. 2) Isidorus in chronicis c. 235, 237: Octavianus Augustus regnavit ann. LVI . . . dominus Iesus Christus ex virgine nascitur anno regni eius XLII.

CONT. HISP.

XLI genitum esse demonstrant: sic enim sanctissimus Iulianus Toletanus episcopus in libro, quem contra Iudeos de sex etatibus seculi scripsit¹⁾, dicens: 'Octavianus Cesar regnavit annis LVI. huius quadragesimo primo anno, secundum que Tertullianus, Hieronimusque testantur, Christus dei filius de Maria semper virgine nascitur'. num-
 5 quid hoc in aliquod preiudicatur, quare secundum aliquos XLII, secundum quosdam XLI annus repperiatur? absit. sed ideo a maioribus inter utrasque editiones, que nunc notari longe sunt, nativitas salvatoris nostri in VCC anno adnumeratur, ut et plenitudo temporis per generationes et regna deductus plenius demonstraretur, et per
 10 perfecta annorum VCC serie apertius etiam parvipendentibus insinuetur. sic enim condecet, ut sancta nativitas eius apertius declaretur, ne in diversa plus minusve congerie annorum numerus distrahatur. Denique sanctissimus et valde in hoc opere pretium 140
 doctissimus Iulianus sic in libello inquit, quem supra fati sumus: 'Etenim si queramus Iulianus Tol. l. c. c. 15.
 annos a principio mundi usque ad nativitatem Christi secundum codices LXX trans-
 15 latorum, subsequenter etiam quibusdam historiis gentium, reperiuntur ab Adam usque ad Christum anni VCC et quicquid aliud superest secundum quosdam historicos, qui annorum mundi seriem conscripserunt'.

PM

1 xli] xi PM	3 secundum] iuxta Iulianus	tercullianus P, tertollianus M	4 que om. M
5 hec M	preiudicat M	xlii] xlii M	6 annus] ante PM
adnumeratur M	8 deducti M	per om. M	9 decoris M
12 numeros M	hec M	14 secundum] Iulianus, om. PM	16 aliud] aliquid M
			11 nativitas M
			7 nunc] nec M
			amos P
			ad-
			ne] ne M

1) Iulianus archiepiscopus Toletanus de comprobatione actatis sextae (apud Lorenzanam patrum Toletanorum opp. tom. 2 p. 88 seq.).

EPIMETRVM.

Quae in Continuatione Byzantia Arabica de rebus Orientis narrantur, non dubito, quin in Syria scripta sint. namque eos recenset Muslimorum imperatores, qui in hac terra regnaverunt, ne Alii quidem mentionem faciens, et ab Omaijadarum stat parte, quorum imperium nitebatur Arabibus Syriae. quo accedit, quod Moavijam minorem quoque recenset, qui, per brevissimum tempus rerum potitus, vix in alia terra quam in Syria imperator agnitus est et postea ne ab Omaijadis quidem in chalifarum numero habebatur¹⁾. de expeditionibus, a Syria in Romaniam factis, scriptor bene instructus est, quae de Heraclio tradit, ante multos annos facta, iam fabulis mutata, sed cetera fere omnia vera sunt. — Damaseum ab eo saepius commemorari originis Damascenae signum habere vix licet, nam haec urbs, tum temporis regni caput et fastigium, etiam in exili chronico prominere debebat.

Quamvis de rebus gestis non multum ex hoc libello discamus, tamen non parvi momenti est ob indicia, quae in eo vel expressis verbis vel tacite de hominibus et imperiis feruntur. eius auctorem Omaijadis, quos posterioris actatis Muslimi minime amant, favere iam dixi. non modo igitur de magnis huius familiae viris, Moavijam

1) Non numeratur in duobus antiquis catalogis Syriacis (apud Land, Anecd. syr. I, 40 et apud W. Wright in The Journal of Sacred Lit. 1863 April pag. 11 separatae editionis), qui et ipsi Alium omittunt: et, quod gravius, Hisciam a Cunaito poeta in carmine panegyrico decimus chalifa ex Omaijadis dicitur (Aghani 15, 118, 8) itaque ab eo Moaviae posterioris nulla habetur ratio.

et Abdalmalik dico, optime sentit, sed etiam Validum, quem Muslimi, partim studio obececati, vulgo scelestissimum ferunt, magnopere laudat ob humanitatem: quod iudicium aequum esse vel e traditione Muslimica cognoscimus. — Romanorum regno minus est amicus, quam ab homine Christiano, sub Arabibus vivente, expectaveris: Muslimorum enim imperio satis contentus videtur esse, quo verisimile fit, eum heterodoxum fuisse, fortasse Monophysitam ut erant fere omnes terrarum Syrarum Christiani, excepta Palaestina: cui sectae, ante multum vexatae, ab Arabibus maior libertas concessa erat, quibus non obstat, scriptorem Heraclii gloriam extollere, nam hic imperator Syriam a gravissima Persarum occupatione liberaverat itaque a posteris iuste magni aestimabatur.

Qui haec in Syria conscripsit aut lingua Syriaca aut Graeca usus sit oportet, et cum Syrorum lingua hominibus Latine loquentibus non magis nota esset quam lingua Latina Syriam habitantibus, haec e *Graecis* Latina facta esse certum videtur, neque causa est cur coniciamus, textum Graecum e Syriaco versum esse, linguae Graecae autem vestigia superesse videntur et in formis nominum priorum et in quibusdam vocabulis ut in miro illo 'non dissimili' (matre progenitum) (355 *sin.*, 18, 357 *sin.*, 31), quo mihi minus apte sane adiectivum aliquod negativum (*a. . .*) reddi videtur, quod significaverit (a matre) 'non humili loco nata'. Maslamae enim mater erat ancilla, itaque vir fortissimus regno dignus non habebatur, attamen fieri potest, ut in natione peregrina, ex qua provenerat, huius mulieris gens nobilis fuerit, nescio an etiam vox *exercita* (357 *sin.*, 22) huc referenda sit, quippe quae respondeat Graeco vulgari *ἡ ἐξέρχεται*¹⁾.

Haec regnante ultimo ex Omajjadis chalifa scripta esse, nemo non intellegit, sed multa ex his recipiens Continuator Hispanus alia addit de Omajjadarum regni interitu et de Abbasidarum victoria, quae scripta esse certum est primo Abbasida regnante, qui haec adiecit novam gentem dominatricem non admodum videtur diligere, cum eius milites Persas 'haecenus solem excolere' dicat (§ 131), id quod et in Christiani et in Muslimi ore summum erat opprobrium, attamen Marvanum vituperat, nam tum ipsi Omajjadae Omajjadarumque asseclae fatali odio intestino correpti inter se dimicaverant.

Etiam haec in Syria scripta esse possunt, licet id non pro certo affirmaverim, immo fortasse eorum auctor Hispanus fuit: nam Hispanis quoque regni, sub cuius dominatione erant, fata curae fuisse, consentaneum est, de qua re spero certiora prolaturus esse viros doctos, qui ea, quae in hoc libello de rebus ab Arabibus in Hispania et Gallia gestis narrantur, diiudicare possunt: ipse enim nunquam rebus Hispanis cognoscendis operam dedi.

Nonnulla e nominibus Arabicis in his chronicis misere corrupta sunt: e. gr. nomen *Haggag* (*ἤγαι?*) latet non modo sub *Aiaiar* 317 *sin.*, 32, sed etiam sub *Tahihic* ib. 28, quaedam ex his melius servata sunt in continuatione Hispana quam in altera Byzantia Arabica, certe ut hanc traditam accepimus, ita in illa recte est *Abdelmelic*, *Abdilmelic*, in hac *Habelmelic* sine *c*.

Annis Muslimicis (Higrae) chronica illa in Syria scripta cum earent, in Hispania per computum inventi et additi sunt, cum vero, ob ineptam anni rationem a Propheta constitutam, talis computus in tempora remotiora productus difficillimus sit, bonus ille homo in magnos incidit errores, sed quo propius ad suum tempus accedit, eo iustiores fiunt numeri, donec in fine omnia satis quadrant.

Argentorati.

Th. Nöldeke.

1) Vide Malalam 2, 107, 16 (ed. Oxon.).

ADDITAMENTVM VI.

EPITOME OVETENSIS

A. DCCCLXXXIII.

Rerum Hispanarum scriptores posteriores etsi omnes historias Isidorianas aut compilarunt aut continuarunt, chronicon scriptum Oveti a. 883 (vide infra c. 10), quod item propter codicum infra memoratorum originem Albeldense et Aemilianense appellatur, inter epitomas Isidorianas suum sibi locum flagitat. inter codices qui compilationem eam servarunt primarius est scriptus aera 1014 = p. Chr. 976 a Vigilo quodam coenobita monasterii Albeldae prope Logroño, hodie Escorialensis D. 1. 2 (Ewald *neues Archiv* 6, 238), huiusce syllogae causa excussus a Knustio Ewaldo Bethio (nobis *E*), cum contineat concilia Hispanica et leges Visigothorum, compilatio haec inter utraque media est perscripta f. 238'—242'. ex Albeldensi descriptus est codex scriptus aera 1030 = p. Chr. 992 olim monasterii San Millan de la Cogolla, hodie Escorialensis D. 1. 1 (Ewald l. c. p. 236), sed compilationis nostrae in eo non superest nisi pars extrema (incipit a verbis *haecum genuit abderrahman* apud Florezium 13 p. 464) eaque ex loco antiquo post codicis f. 229 excisa iam inserta est post f. 396. expressit Albeldensem librum Ferreras *hist. de España* vol. 16 (Matriti 1727) p. 66—88. — Pleniorem (nam absunt ab Albeldensi capita infra recensita 1—12, quae ad idem corpus Oveti conscriptum a. 883 pertinere declarant duo eorum nonum decimumque) et hic illic mutatam exhibuit eandem compilationem liber hodie deperditus servatus aliquando in monasterio modo nominato San Millan de la Cogolla, quo continebantur homiliae et quaestiones sancti Augustini, diligentissime, nisi omnia fallunt, expressus a Iohanne del Saz (*chronica de España Emilianense* Matriti 1721), idem archetypum, sed minore cum fide (exempli causa infra p. 373 c. 15 *Constantinus nobis* del Saz cum Albeldensi, *Constantinus nobilis* codex *M* et Berganza) repraesentant tam codex saec. XVII quam editio Berganzae. scilicet ille, nobis *M*, Matritensis est bibliothecae nationalis E 2 *M* f. 33—38: descripsit eum Knustius *Archiv* 8, 779, qui quaedam inde excerpsit, excussit nostra causa Bernaysius. praescribitur: *liber chronicae seu chronicum* (sic emend. ex *chronicon*) *Aemilianense ex vetustissimo codice monasterii sancti Aemiliani ordinis sancti Benedicti, vulgo de la Cogolla: extat post libros Machabeorum in volumine bibliorum veteris et novi testamenti.* ad eandem formam compilationem edidit Franciscus de Berganza *antiquedades de España* vol. 2 (Matriti 1721) p. 548—560, adhibitis, ut ait, illius monasterii codicibus duobus, quorum in altero chronica sint inter testamenta duo vetus et novum: id est librum hodie Matritensem adhibuit, archetypum eius aut vidit aut certe memoravit. ego quamquam Matritensi codici video praestare

editionem Sazianam, illum potissimum secutus sum et ibi quoque, ubi a textu Saziano recessi, codicis lectionem adscripsi, quoniam neutro textu recte carebimus, editionis autem facilius quam codicis notitiam qui volet sibi parabit. Florezius *Esp. sagr.* 432, 433—466 compilationem integram edidit adhibitis editionibus antea factis. — Extant praeter hos libri alii multi habentes eandem compilationem eiusve partem, ut sunt Matritensis bibliothecae nationalis F 86 saec. XII (vide infra p. 376), ubi praescribitur: *inc. liber cronice seu fabularium*, subscribitur *finit liber cronica*, sed non adsunt omnia infra recensita; eiusdem bibliothecae F 38 — Q 10 — T 119 — T 235 — V 183; Vaticanus reginae n. 667 scriptus a Petro Willelmo Armario (v. Arevalus in Isidorianis vol. 1 p. 697 vol. 2 p. 324); Parisinus n. 2769; Londiniensis musei Britannici n. 14092 antea Veronae apud Gianfilippios, quos omnes missos feci. secundum libros illos duos, scilicet Escorialensem D. 1. 2 et Aemilianensem deperditum¹⁾, iam compilatione ea quae continentur enarrabuntur.

1. *Ecquisitio totius mundi (c. t. m. del Saz, om. M). omnis mundus descriptus est . . . gentes CXXIII.* excerpta ex Iulii Honorii cosmographia p. 21—23 Riese (cf. p. 72). *M* praeter minora differt a textu Floreziano in his: v. 4 *polgetico* — 5 *menses II ad dies III om.* — 11 *gentes XV* — 12 *insulas XXXV* — 16 *insulas LXXVIII* — 17 *flumina LIIII.*
2. *Item ecquisitio Spaniae. Spania prius ab Ibero anne Iberia nuncupata, postea ab Ispulo Spania est cognominata. ipsa est Esperia ab Espero stella occidentali dicta. sita est autem inter Africam et Galliam a septentrione Princis (pinncis M) montibus clausa (clara M), reliquis partibus undique mari conclusa. omnium frugum generibus ferunda, gemmarum metallorumque copiis ditissima.* Ex Isidori originibus 14, 4, 25.
3. *Alia. habet provincias sex cum sedibus episcoporum . . . Tolossa.* edidit Florezius 4, 253. codex ab editione differt in his. *est carpentania] et c. — ad bigastrum adser. ita in gott(ico) — xvii] xviii — asilona — cordona — ix] xii — agintania — xviii] xii — illerla dertossa — calagurre tirassona xviii — tingintana — gallia] g. quoque — metropoli — neumase] niunaso.*
4. *Flumina Spaniae IIII. Bactis currit milia CCCCX. Tagus millia currit DCII. Mineus currit millia CCCXIII. Iberus currit millia CCCIIII.* ex Iulio Honorio l. c. p. 36, 37 cf. p. 81.
5. *De septem miraculis mundi. I. Capitolium Romae. II. Pharus Aegyptiacae. III. Vellerophons Eemirae (zimirae M). IIII. Theatrum Eracliae. V. Collosus Rodi. VI. Templum Quicici. VII. Tetrapulum Emecis, quod melius est ecclesia s. c. Sophiae Constantinopoli.*
6. *Item de proprietatibus gentium.* vide additamentum IX (p. 359).
7. *Item causas (res M) Hispaniae celebres. polla de Narbona. vinum de Bilas. ficus de Viatia. triticum de campis Gottis. mulus de Hispali. cavallus de Mavros. ostrea de Mancario. lamprea de Tutiber. lanceas (lancca M) de Gallia. scania (scanda M) de Asturias. mel de Gallicia. disciplina atque scientia de Toledo. haec erant praecipua temporum Gottorum.*
8. *Litterae sunt vocales . . . pro solis kalendis. explicit.* in codice *M* est 2 iuctu — 5 desinum. similia Priscianus 1, 2, 7.

1) Neuter pendet ex altero et codex quoque Matr. F 86 neque ex Escorialensi descriptus est neque ex Matritensis archetypo; sed operae pretium non est talia persequi. verba Isidori hist. c. 46: *Agilauem Emerita interjecerunt et Athanagildi se regimini tradiderunt* Escorialensis breviavit sic: *ibique sui eum interfecerunt sub imperatore Iustiniano*, Matritensis E 2 sic: *ibique sui eum interfecerunt et tyranni Athanagildi regimen Spaniense dederunt*, Matritensis F 86 sic: *ibique sui eum interfecerunt et tyranni Athanagildi regimini spiritali se dederunt.*

9. *Incipit ordo annorum mundi breuiter collectim (collecti M). ab Adam usque ad diluuium anni IICCXLII (XII M) — a diluuiio usque ad Abraham anni DCCCCXLII (XII M) — ab Abraham usque ad Moysen anni DV (DII M) — ab exiitu filiorum Israel ex Egipto usque ad introitum in terram repromissionis anni XL (X M) — ab introitu illorum usque ad Saul primum regem Israelis fuere iudices per annos CCCLVI (CCCLVII M) — Saul regnavit annos XI (X M) — a David usque ad initium aedificationis templi anni XLIII (XIII M) — a prima aedificatione templi usque ad transmigracionem in Babyloniam fuere reges per annos CCCCXLIII (CCCCXIII M) — fuit (om. M) autem captivitas populi ac desolatio templi an. LXX et restauratur a Zorobabel — post restaurationem vero templi usque ad incarnationem Christi an. DXXI (DX M) — colligitur omnes (sic) tempus ab Adam usque ad Christum anni (om. M) VCXCVIII (VCLXVIII M) — ab incarnatione domini nostri Iesu Christi usque ad primum Wambani principis regni annum (om. M) anni fuere DCLXXII. a tempore (temporis M) Wambae anno primo usque nunc, quae est era DCCCXXI (XII M), sicut anni CCXI. modo vero colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in praesentem aera DCCCCXXI et octavo decimo anno regni Adefonsi (regno Ildephonsi M) principis filii gloriosi Ordonii regis omnes anni sub ano VILXXXII et ab incarnatione domini usque nunc anni DCCLXXXIII.*
10. *Item de sex aetatibus saeculi. Prima aetas . . . sexta aetas, quae a Christo coepit, habet nunc annos DCCLXXXIII in aera DCCCXXI. quantum adhuc protendatur, soli deo est cognitum, nobis autem manet incertum, dicente domino in euangelio: non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae pater in sua posuit potestate. computatio applicita ad chronica Isidoriana.*
11. *Item exquisitio milliariu civitatum. De Gadis usque ad Cordobam milliaria CC . . . de Heraclia ad Constantinopolim milliaria CXXX. finit (sic) millia milliariu IIIICLXXXI. excerpta sunt ex itinerario Antoniniano. eadem edidit ex codice olim Legionensi S. Isidori. nunc academiae Matritensis Tailhan in additamentis ad chronicon a. 754 p. 192 adiecta tabula photographica.*
12. *Item notitia episcoporum cum sedibus suis, regiamque sedem Hermenegildus tenet, id est Oecensem. Flavianus Bracarac . . . Maurus Legionis nec non Ranulphus Astoricac, praefatique praesules in ecclesiae plebe ex regis prudentia emicat clare. sequitur epigramma: rex quoque clarus omni mundo factus iam suprafactus Adefonsus vocatus . . . praeditus ibi regno. amen.*
13. (f. 23S') *incipit ordo Romanorum regum (regum om. M).*

In Roma regnavit prior Romulus annorum (Romulus regnavit annos *M*)
XXXVIII.

iste aedificavit Romam.

Titus Tadius rex Sabinorum ann V (titus . . . u om. *M*).

Numma Pumpilius (numma pamphilius *M*) regnavit ann. XXXII.

iste primus annum in XII menses ordinavit.

Tullius Hostilius regnavit ans XXXIII.

iste primus purpuram induit.

Ancus Marcius Filiphus (om. *M*) regnavit (regnant *E*) ans XXVIII.

Tarquinius Priscus r. ans XXXVIII (xxxviii o *E*).

iste Capitolium fecit.

Servius Tullius rē ans XXXVIII.

hic primus censum egit.

Tarquinius Superbus rē ans XXV.

iste expulsus regno ob meritum fuit.

fuertur consules per annos CCCLXXVI.

decemviri aū I.

reges fuere aūs II.

a Romulo ergo et Roma condita usque ad Gaium Iulium Cesarem annos DCLXVI.

primus ergo Gaius (gais *E*) Iulius Cesar imperavit aūs III (*H M*).

hic pugnavit cum Pompeio (c. po. pu. *M*) pro imperio.

Haec, certe ut in Albeldensi leguntur, non tam Isidorianis respondent quam chronographiae a. 354 (supra vol. I p. 144): Tatio quinquennium ibi quoque tribuitur neque quod sciam alibi.

14. *Dehinc secta actas incipit* (d. s. a. i. *om. M*). epitome haec est chronicorum maiorum Isidori, scilicet recensiois eius, quam habent nostri *SPBE*, in regnis Vespasiani Nervae Traiani determinandis adsumptis numeris Hieronymianis, propria addens nulla excepto uno capite eoque in *E* in margine scripto, quod posuimus e. 416^a de ecclesia sanctae Leocadiae Toletana: praeterea quibusdam locis variam lectionem inde in apparatus recepimus. finit ita: *Eraglius am. XXVII . . . Suintila . . . totius Spaniae monarchiam obtinuit.* edita est apud Florezium 13, 439.
15. Isidorianis subiunguntur haec adiectis non in *E*, sed apud Sazium annis mundi ad Isidorianos computatis:
Reges quoque Gotorum a Suintilano usque ad (*om. M*) Chintilanem (cintilane *Saz.* chintilam *M*) eo imperante fuerunt.
Constantinus reg. aūs VIII. eo tempore Tulga (tulca *E ex corr.*) et Cinda-suinctus in Spania (hispania *M semper*) unus post alium reg. annis VIII.
Constans reg. ans XX. tunc Reesuinctus in Spania reg. ans XX et supervixit annos tres.
Constantinus nobis (*sic E et Saz.*, nobilis *M*) reg. an. XVI. supra dictus Reesuinctus reg. an. III (et *ins. M*) Wamba (ubamba *E*) reg. (*om. M*) an. VIII (et *ins. M*) Ervigius reg. (*om. M*) an. (*om. E*) V et supervixit annos duos et (*om. M*) dies XV.
Iustinianus reg. an. XI. supra dictus Ervigius reg. (*om. M*) an. II. (post illum *ins. M*) Egica reg. an. VIII et supervixit (egica *ins. M*) annos VI.
Neon reg. an. VII. Egica peragit (*sic E et Saz.*, pergit *M*) in Spania (hispaniam *M*) an. VI. post illum Vittiza (uitiza *M*) filius eius ans I (supervixit uuitizza an. xix *ins. M*).
Teberio (tiberio denique *M*) imperante Vitiza (uuitiza *M*) peragit annos VIII (uuiii *M*). Ruderens reg. an. III.
Tum Sarraceni Spaniam possiderunt et regnum Gotorum era DCCLII (tum . . . decli [deceii *teste Bethio*] in margine a manu prima *E*: tunc a sarracenis hispania obtenta regnum gothorum exterminatur *om. vel. M*).
16. Sub titulo *item ordo gentis Gotorum* sequitur epitome historiarum Isidori edita apud Florezium 13, 445 et ex codice Vaticano reginae 667 (vide supra p. 371) apud Arevalum Isid. vol. 7 p. 158 seq. adhibuisse videtur brevior recensioem historiarum ex utraque forma contaminatam (vide supra p. 261). equidem repetere nolui et satis habui potiora quaedam inde in apparatus referre, edere sola extrema ad Isidorianas historias adiecta. apud Sazium (non in *E*) aerae Isidorianae continuantur.
(Suintila) fine proprio Toletu decessit sub imp. Eraclio.
Sisinandus (sisnandus *M*) reg. an. III (*sic E et Saz.* II *M*). iste sinodos

- (sinod^s *E*) episcoporum egit. patiens fuit et regulis catholicis orthodoxis extitit (extitit *E*). Toletum vitam finivit sub imperatore (im̄p̄o *E*) Eraclio. Chintila reg. ann. III. sinodi plurimas (synodos plures *M*) Toletum cum episcopis egit et subditum regnum fide firmavit. Toletum decessit sub imperatore (imperio *E*) Eraclio.
- Tulga reg. an. (*om. E*) III. blandus in omnia (omnibus *M*) fuit.
- Chindasuinctus (cindasuinctus *M*) reg. solus an. VI et cum filio suo Recesuintho (recesuintho *M*) an. IIII. huius tempore quieuit Spania et per sinodos (illam *ins. M*) erudit ecclesia. Toletum obiit sub imperatore (imperio *E*) Constantino novo (nobo *E*).
- Wamba (ubanba *E*) reg. an. VIII. primo regni anno rebellantem sibi Paulum ducem cum quadam parte Spaniae seu cum omni provincia Galliae hic rex coereuit (cum exercitatione *E et Saz*, cum exercitu *M*). Spaniae prius feroces Bascones (fascones *corr. in* basecones *E*²) in finibus Cantabriae perdomuit, deinde pergens cunctis civitatibus Gotiae et Galliae captis ipsum postremo Paulum in Neumansense (neumanense *M*) urbe victum celebri triumpho sibi subiecit. postea ab Ervigio regno privatur sub imperatore (imperio *E ex corr.*) Constantino novo (nobo *E*).
- Ervigius regnavit ann. VI. iste sinodos multas (plures *M*) Toletum cum episcopis egit. filiam suam coningem dedit Egicani (egicano futuro regi coni. d. fine ultimo *M*) Toletum obiit (decessit *M*) sub imperatore (im̄p̄o *E*) Iustiniano.
- Egica reg. an. XV. iste dum regnum accepit, filiam Ervigii cum iuratione Wambani (ubambani *E*) subiecit. filium suum Vitizanem principem (*sic E et Saz*, uuiticam participem *M*) secum regno praefecit. Toletum decessit sub imperio Leonis.
- Vitiza (uuitiza *M*) reg. an. X. (iste in vita patris in Tudensem urbem Gallitiae recessit ibique Fafilanem ducem Pelagii patrem, quem Egica rex illuc direxerat, quadam occasione uxoris fuste in capite percussit, unde post ad mortem pervenit, et dum idem Witiza regnum patris accepit, Pelagium filium Fafilanis, qui postea Saracenis cum Asturibus rebellavit, ob causam patris quam praediximus ab urbe regia expulit *ins. M*). Toletum (que uuitiza *ins. M*) vitam finivit sub imperatore (imperio *E*) Tiberio.
- Rudericus reg. an. III. istius tempore aera DCCLII malo (farmalio *E*) terrae Sarraceni evocati Spanias occupant regnumque Gotorum capiunt, quod adne usque ex parte pertinaciter (*om. M*) possident et cum eis Christiani die noctique bella iniunt (ineunt *M*) et quotidie confligunt, dum predestinatio usque divina dehinc eos expelli crudeliter iubeat (amen *add. E*: confligunt, sed eis ex toto hispaniam auferre non possunt *M*).
17. (*habent E et Saz, om. M*). *item nomina regum catholicorum Legionensium.* Florez 13, 450. post extrema: *pos illon frater eius Saucio: deinde filius Saucionis Ranemirus spatium vacat.*
18. (*om. Saz et M*). *item nomina Pampilonensium regum.* Florez 13, 451. finit Saucio sequente spatio vacuo. in fine ad marginem adnotatum: *era DCCCXLVIII inquit.*
19. *Item ordo Gotorum Obetensium regum.* incipit a Pelagio: *primus in Asturias* cet., pars prior fuit in Adefonsi III anno XVIII sive aera 919 = a. Chr. 881 (Florez 13, 451—456), pars altera auctoris diversi pervenit ad aeram 921 = a. Chr. 883 (Florez 13, 456 inde a. c. 66—460).
20. (*om. E*) *item: Sarracenorum ita est. Sarraceni perverse se putant esse ex*

Sarra, verius Agareni ab Agar . . . Aberhaman genuit Mahomat, qui nunc rex in Cordova extat. sub quo Caldeorum regnum dirutum est, si domino placuerit. Saz p. 52, non habet Florez.

21. *Item ingressio Sarracenorum in Spania ita est.* Florez 13, 461.
22. *Hii sunt duces Arabum qui regnaverunt in Spania.* Florez 13, 461.
23. *Item hi sunt qui regnaverunt in Cordoba reges de origine Veni Umeia.* Florez 13, 462.
24. *(om. M). item exordium Sarracenorum sicut illi extinantur.* Florez 13, 463. in margine manu eadem: *quod Sarraceni Spaniam intraverunt usque presentem eram IXIII, anni sunt CCLXII, et de Mahomat nequissimo profeta usque presentem eram IXIII sunt anni CCCLXIII.*
25. *Item explanatio gentis Gothorum. Goy quidem gens Gothorum . . . crescat catholicorum ecclesia.* Florez 13, 464, 465. laudantur chronica Gothorum, id est historiarum Isidori c. 1^a, liber generationum propter Gothorum originem a Magog filio Iafet. in margine legitur adnotatio de regibus Pampelonensibus finiens in Ranimiro verbis *discurrente presenti era IXIII.*

Interposito libello Isidori de fide catholica contra Iudaeos sequitur in Albeldensi f. 217 *historia de Mahmeth scudopropheta. exortus est . . . recipere presumat.* ad compilationem supra expositam haec non videtur pertinere. id ipsum valet de tractatu qui est in principio codicis Albeldensis f. 4 inscriptus *de annis et seculis atque actibus* Isidorianis totus: scilicet incipiunt excerpta ex orig. 5, 36, 38, 39, sequitur *ordo annorum breviter collectus*, nimirum sex aetates ex chronicis maioribus, quae finiunt sic: *ab incarnatione autem domini nostri Iesu Christi usque ad sextum Sauctionis principis annum fuerunt anni noningenti septuaginta sex.* sequitur epilogus eorundem chronicorum *residuum seculi . . . consummatio seculi est incunctanter (?)*. haec apparet proficisci a librario codicis ipsius Albeldensis.

ADDITAMENTVM VII.

COMPILATIO COD. MATR. F 86.

Complutensem librum aliquando, hodie Matritensem bibl. nat. F 86 saec. XII (egerunt de eo Arevalus Isid. 1. 671. Knust *Archiv* 8, 786, Ewald *neues Archiv* 6, 307) qui compilavit cum et alia traxerit a Pelagio Ovetensi et Isidorianis per eum usus sit, proprie Isidoriana quae sint nulla recepit. nihilominus utile visum est brevem computationem. quam pro Isidoriana Arevalus habuit, perscriptam ibi f. 5 mediam inter chronica finientia saec. XII et notitiam Pelagii de civitatibus, hic inserere descriptam nobis ab Ewaldo.

Per annos CCCCLV iudices in Israel a Moyse usque ad Saule fuere XV, et a Saule rege usque ad hedificationem Rome, quam hedificaverunt Remus et Romulus, usque ad captivitatem Hebreorum fuere reges VIII. et a Dario rege Persarum usque ad Iulium Caesarem fuere reges XXI. et a Iulio Cesare usque ad Tyberium tertium imperatorem fuere Rome LX imperatores appellati Caesares. et ex Evandalis in Hispania fuere reges VII. et ex Alanis fuere in Hyspania reges II. et ex Suevis in Hispania fuere reges VIII. et ex Gotis in Hyspania ab Atanarigo primo rege Gothorum usque ad Adefonsum regem filium Raimundi ducis et Urrae fuere reges LII. ab incarnatione domini recurrente anno CCLXXXII fuere Hyspanie reges LXXVIII. et a Pharamundo primo rege Francorum usque ad Theodericum regem XLIII. et a Gundevado primo rege Burgundie usque ad Clodarium regem fuere Burgundie reges VII. Pipinus et filius eius Carolus Maximus non fuerunt reges, sed principes. nomina regum paganorum priorum Francorum haec sunt: Faramundus, Clodionus, Meroveus. Childerigus et filius eius Clodoveus. Burgundiones reges Gundevadus, Sismundus, Gotmarus, Childerbertus, Theodericus, Theodebertus. prima etas seculi ab Adam usque ad Noe fuere anni duo milia CCXLII. secunda etas seculi a Noe usque ad Abraham fuere anni DCCCXLII. tertia etas seculi ab Abraham usque ad Moysen ab exordio mundi usque ibi sunt anni III milia C. quarta etas seculi a Moysen usque ad David ab exordio mundi usque ibi sunt anni DCX. quinta etas seculi a David usque ad Octavianum imperatorem et iam ex illa actate sunt transacti mille anni et insuper ex septima millesima sunt anni transacti centum octuaginta.

ADDITAMENTVM VIII.

HISTORIA PSEUDOISIDORIANA

COD. PARISINI 6113.

Sub inscriptione *Cronica Gothorum a sancto Isidoro editum* codex Parisinus 6113 saec. XIII l. 27—49 (dixit de eo Hertzberg p. 15) narrationem continet editam infra ad apographum a Waitzio olim sumptum, mea causa a Girardo recognitum. eam cum pateat non esse Isidori, videtur esse auctoris admodum recentis: certe narrationem contexit adhibito Landolfo (v. c. 3), qui c. a. 1000 Eutropii historiam Romanam post Paulum diaconum denuo explevit. praeterea quos auctores adhibuerit, quatenus visum est operae pretium esse, in margine indicavimus. sunt ii praeter communes omnium et compilationem Ovetensem a. 883, de qua modo p. 370 seq. exposuimus, potissimum Hispani scriptores tres Isidorus Hispalensis, cuius notabile est historiarum aut utramque recensionem scriptori notam fuisse aut ex utraque conflata (vide inter alia quae respondent Isidorianis c. 11. 42: cf. c. 23): Iohannes Biclarensis: auctor chronicorum a. 754, quos omnes cum coniunctos habeant codices et Alcobaciensis et inde derivati, eiusmodi voluminis copia scriptori fuerit necesse est. sed quidquid habuit, incredibili recordia et Hispaniae patriae amore furioso contaminavit et corruptit. nomina propria pleraque non errore solum, sed fraude mutavit: Athanarius ei factus est *Rodericus*, Radagaisus vel Ragadaisus *Rogodius*, Alarius *Enricus*, Placidia *Roladia*, Wallia *Felius*, Iuni *Angli*, et sic deinceps. rerum patriarum memoriam quomodo augeat, exempla sunt haec:

Hieronymus a. Abr. 2128, Traiani 14:

Tres Galatiae civitates terrae motu erutae.

Chronica Pseudo-Isidor. c. 6:

Anno XVI (Traiani) dimerse sunt tres civitates in Gallicia praenimio terrae motu, quarum ipse loco recuperavit alias tres, scilicet Armericam, Assur et Aleufa.

Hieronymus:

Severus provincia Tripolitana oppido Lepti . . . . moritur Eburaci in Britannia.

c. 7:

Severus . . . Tripolim edificavit et Lepdam in Affrica et mortuus est Cartagine in Ispania inter Murciam et Luream triginta miliaris a mari.

Studia Arabica tantum abest ut apud Hispanum hunc deficiant, ut ex hoc libello discamus Caesari nomen id impositum esse ab Arabibus utpote ex matris defunctae ventre exsecto, Hadriamm, cuius in utraque lingua eruditionem Hieronymus praedicat, peritum fuisse in *Arabica lingua et Latina*. equidem aliquamdiu dubitavi, an liceret eiusmodi nugae adhuc ineditae publici iuris facere; sed ipsa illa perversa rerum immutatio Hispanis rebus qui student fortasse visa est posse prodesse.

CRONICA GOTHORVM A SANCTO ISIDORO EDITVM.

- 1 Historiographi *Hispaniam triangulatam* esse referunt, videlicet superiorem et inferioriorem. et ex una parte circumvallat eam mediterraneum mare ab Yspali regione per insulam Viridem, scilicet Gizirat-Alhadra transeundo allidens muros Almarie, per Deniam, per Valenciam, inde per Tortosam, post sub Terracona se aliquantulum recurvat, sub Narbona, sub Sancto Egidio, sic recto cursu Pisam transiens, per Salernum, per Sanctum Nicholaum, ad Constantinopolim [sic] usque pervenit ibique finem facit. *primus igitur angulus* Oros. 1, 2, 6 *ad orientem se extendit, habens Aquitaniam ad sinistram partem, Narbonam vero ad dextram iuxta mare mediterraneum* [sic] *cuilibet ad orientem spectanti: ad occidentem vero aspicienti Narbona est illi e converso ad sinistram, Aquitania ad dexteram.* *secundus* Oros. 1, 2, 7 *angulus occidentem circumplectit et septentrionem versus Gallitiam, ubi altum petron dicitur, quod auctores Gades Herculis vocant, Britanniam advergens. tertius angulus* Oros. 1, 2, 8 *contra insulam Cadix ad oceanum, ubi antiquitus erat idolum quod a tepido [scr. stupido] vulgo colebatur, terram super Africanam eminens, quae ex aliquo sui parte ab oceano circumducitur.* refertur etiam ab illis duas esse Yspanias, superiorem scilicet et inferiorem vel citeriorem et alteriorem, altera citima Mauris, altera plane ab illis remota. *Hispania inferior incipiens ab oriente Asturiam petit, per septentrionem ad Conimbriam se usque girans, inde per Allogobrorum montes ad portus Aurae, inde recto gressu mare mediterraneum ad Cartaginem, quae est penes Bircam, pervenit. superior Yspania Gallia braceata appellatur, ubi tanta est insolentia tantusque fastus nec non et arrogancia copiosa, est sita ad occidentem, ubi est Sanctus Tiberius, et inter occidentem et septentrionem* Oros. 1, 2, 9 *mare oceanum et in meridie mare occidentale videlicet oceanum, unde mediterraneum mare proscindens se atque eliciens per insulam Viridem ad orientem, ut dictum est, tendit. de superioris et inferioris Yspanie descriptione ista sufficiant. de eius nunc etymologia dicamus. Yspania ab Ispauo rege qui eam subiugavit nuncupatur. dicitur et ab Espero sidere Esperia. est quoddam sidus quod Esperus dicitur, et apparet in oriente per sex menses duabus horis ante auroram et dicitur Lucifer, in occidente per alios sex menses et vocatur Hesperus reconditque se in captione solis, et tunc utroque nomine caret. appellatur sane Hiberia ab Hiberno flumine, quod muros Cesarauguste* Isid. or. 14, cf. 3, 71, *circumfluit.*
- 2 *Tres filii Noe, Sem Cham et Iafeth [sic] e quibus omnes gentes dirivate sunt. de* lib. gen. v. p. 95. *Sem processerunt XXVII generationes, de Cham X, de Iafeth XV. Sem genuit Arfuxat avum Abrahæ: post genuit Elam et Assur et Ludi et Aram, unde processit Abraham. Elam genuit Alfure qui dicitur Artus. ab Elam Elamite, ab Assur Assiri, de Ludi Ludiani, de Aram Suriani exorti sunt. terre quorum initium Damascus est. Cham genuit* l. c. p. 99. *Chus et Mesraim et Euth et Canaan. ex Chus Ethiopes, ex Mesraim Iacobite, ex Euth Wandali, ex Canaan Affricani geniti sunt. erant prius decem generationes in Oriente, et ad exitum filiorum Israel de Egipto fugerunt a facie Moysi et venerunt Affricam obtinueruntque eam. Iafet genuit Gomer Affricet Rifud et Togorma, Iacan Tubal Mosoc* l. c. p. 96.

et Tiras. Gomer genuit Gascones, Magog genuit Gothos, Madahi genuit Madianitas. Isid. hist. 14.
ex Iran Graeci sunt, qui prius Hispaniam inhabitauerunt. hi omnibus hominibus sapientiores fuerunt et prudentiores in omni arte et in omni scientia, nimisque sagaces ad inserendas arbores, adeo ut oesulas rubis insererent. ex Tabal Yspani venerunt et Yberi qui Navarra dicuntur, qui prius Itali fuerunt habitantes iuxta Roman. ex Mosoch Capadoes. ex Tiras [tirasras cod.] Troiani. Hispani obtinuerunt triangulatam Yspaniam, quousque ex probitate illorum et industria Romanis notificati sunt.

3 Qui Romam primitus construxit, Romulus vocabatur, ex Alba oriundus proxima Troie minori. nam duae Troie sunt, altera unde venit Eneas, altera in Apulia. Romulus ex prosapia Latinorum exitit, indeque Romanorum facundia et curialitas enituit. post Troie destructionem venit Romulus Italiam, Romanque edificauit era millesima CCCXXI, post diluuium. *genuit itaque duos filios, quorum unum nomen Amulius imposuit, alii Numitor. quibus moriens ait: 'Eligite, quis ex vobis vult habere regnum quisce dicicias', placuit Numitori dicicias amplecti, Amulio vero regno sublimari. postquam vero sedition est regnum eius, seiscitatus est ab astrologis, quid eis de regno ipsius videbatur, utrum ei prospera an aduersa adfutura essent? qui dixerunt: 'Ex lumbis tui fratris egredietur, qui te ritu regnoque priuabit. post hoc Numitor genuit duos filios, masculum et feminam. masculo iam adulto praecepit Amulius, ut iret cum eo cenatum, qui cum irent per saltus, extenso arcu sagitta percussit eum et mortuus est. de sorore vero eius quasi sanctimonialem fecit, ne aliqui progenies ex ea nasceretur quae eum impediret, et tedio affecta de conclusione per legatos patrem suum Numitorem precata est, ut eam inde excluderet. a quo exclusa et praeter Amulii consensum nuptui tradita geminos concepit. cuius virum Amulius interficiens duos filios eius una simul sindone ligatos in Tiberim proiecit. inde ad mare usque aduecti in recessu quodam detenti sunt. quos cum mare ad ripam proiecisset illique in sabulo palpiterent, ecce leena prosiliit ad devorandum eos. quae cum poplitibus humi fixis eos incorporare vellet, nutu dei mammas illius suggere ceperunt sicque eos nutriti usque ad longum tempus. de regis itaque familia causa venandi quidam superveniens illudque mirum et praeter nature solitum intuens, regressus domino suo nuntiavit: 'veni', inquit, 'et vide, quomodo leena pueros laetat'. qui veniens cum sodalibus ad domum suam eos adduci iussit, et quia non habebat liberos, in adoptivos sibi filios enutriti uomenque eis imposuit alteri Romulus et alteri Remus. quo sine liberis mortuo heredes illius in regno facti civitatem edificarunt. in qua viros fortissimos et ad bella promptissimos habitare fecerunt, super quos ipsi quasi duo reges effecti sunt. quibus auditis Romanus imperator, videlicet Amulius cum ingenti exercitu super eos venit, ut illos expugnando de civitate pelleret sibi que ipsam vendicaret. eumque civitatem obsidendo circumvallarent. Romulus* Paulus 1. c. p. 7.
arepto arcu sagitta percuciens Amulium interfecit et avi sui predictam Albam advenit. inde ad montem Aventinorum adveniens, qui est in terra Italiae, urbem ibi Romam edificavit eamque compopulari viris illustribus ac iuvenibus inuoxatis ut dictum est fecit. iuvenes itaque quiesierunt sibi uxores et non invenerunt. post multum sane tempus venerunt Sabinienses videre Romam. adversus quos Romulus insurgens maximam ex eis multitudinem interfecit uxoresque illorum et filias iuvenibus civitatem inhabitantibus tradidit. Sabinienses vero discedentes cum immenso exercitu super Romulum item reversi sunt eumque graviter expugnare ceperunt. videntes Romulei se nec fugere posse nec belli violentia superare, filios filiarum et uxorum suarum in acie inter se et illos posuerunt, ut sic saltem litem dirimere possent. intuentes itaque Sabini filios et filias uxorum filiarumque suarum misericordia moti pacem inter se pepigerunt. iste Romulus interfecit avum suum Amulium et generum et fratrem. post haec omnia regnavit XXXVIII annis. Numa Pompilius regnavit annis quadraginta tribus. Tullius regnavit annis triginta duobus, qui fecit sibi vestes omnibus vestibus pulchiores inque suis actibus

pernium lascivus fulmine perit eum omni familia sua. Ancus Marcus regnavit annis viginti tribus. Priscus Tarquinius regnavit annis XXXVII. *Nabucadonosor Iherusalem obsedit, multos Iudeorum captivos in Babilonem duxit et templum quod Salomon construxerat destruxit era quadringentesima quadragesima secunda. Servius Tullius regnavit annis XXXIII. hic Rome addidit tres monticulos [manticulos cod.], Quirinalem Viminalem Esquilinum omniumque census ordinavit. Tarquinius Superbus regnavit annis XXXI. ipse invenit genera tormentorum ad cruciandos homines. cuius Romani persecucionem non ferentes eum ab urbe prociunt eiusque loco senatores constituunt, qui praefuerunt populo Romano CCCXL annis.*

Hieronymus
Abr. 1426.

Hieronymus
1432.

Hier. 1470.

- 4 Posteriores urbis senatores fuerunt Iulius Caesar et Pompeius. qui litigium habuerunt inter se, quousque devicit Iulius Pompeium. Pompeius faciem Caesaris fugiens decollatus est. cuius caput in V era Ptolomeo delatum est in Egiptum. Iulius Caesar adeo potens, adeo probus fuit, ut solus sine duce, sine comite toti ymperaret orbi. cui ad ingressum Rome post eedem Pompei Arabes nomen *Caesar imposuerunt: eo quod matre defuncta palpitare cepit in alvo, unde ceso ventre rivus eductus est cum plena cesarie capitis, ac si pubes quatuordecim esset annorum. cui iam adulto iamque super totam fere terram regnanti dixerunt sui: 'Omnia terra est tibi subiugata praeter Hispaniam, sed praec nimia luti copia non poteris eam contingere neque illie usque ad 'estatem venire'. quod ipse non curans a Pireneis montibus ad Ispali usque eallem sub tecto fieri praecepit totumque mundum in longitudine et latitudine circuevit, ac duos consules Marcum et Cathonem ad hoc praefecit. postea mensuravit a Roma usque in orientem et occidentem et austrum et septentrionem. Nothodocus prepositus praefuit illis qui mensuraverunt terram a Roma in orientem; Ridimus occidentulibus praefuit; prepositus in mensuratione austri Pelagius; prepositus in mensuratione septentrionalis plage Tolora. de qua satis mensuratione dictum est in geometria. mensuratio orientalis facta fuit XXXVI annis ac tribus mensibus et XVII diebus, mensuratio occidentis in XXXIX annis et VIII mensibus, mensuratio septentrionis XXIII annis et mense et XX diebus, mensuratio austri XXI anno [sic] et quinque mensibus et VIII diebus. iterum fecit eallem a Roma usque ad Cordubam et a miliario in miliarium columnam poni praecepit et singulis columnis nomen suum insculpsit. rexitque post totum orbem quinqueennio et mortus [sic] est.*

Isidorus or.
9, 3, 12.

Inf. Honorii
p. 21 Ries

cf. C. I. L.
4716 al.

- 5 Octavianus [sic] Caesar regnavit annis LVI et VI mensibus. per septennium totum orbem debellavit et quarto anno regni sui proposuit edictum per universum orbem ad es colligendum et laminis factis solvit, et planiciem Tiberis XX miliaris supra et XX deorsum inde firmiter applanavit, induit ac vestivit, quia auelei [ser. alvei] crepidines demoliebantur ab eminentia fluminis. nam in vere praec nimia [inia cod.] illuvie et aquarum inundacione ripe destruebantur. manat in monte Afomine unde oritur CCC' et LXI' miliaria habens ab ortu usque ad mare. et hoc ante nativatem domini nostri Ihesu Christi XXXVIII annis ab illo tempore era dicta est apud omnes gentes. tempore istius civitates auguste et nobiles in Yspania edificate sunt, ut Toletum, Emerita, Caesarangusta et Yspalis, quas ille suo nomine nuncupavit. Emerita interpretatur elevata, quia homines illustres erant ibi et in ocio positi, quos ipse nuper ab urbe adduxerat ingenuosque dimiserat in generationibus suis. Toletum fabricavit, cuius interpretacio est 'tolle lectum tuum', quia ibi requievit. est enim bene munita, terra bona et valde fertilis. super Tagum flumen ipsius urbis factus est pons, ubi erat marmor candidum et erat ibi insculptum: 'Ego Archetis feci hunc pontem'. ab ortu istius fluminis usque ad mare DC' miliaria et X habentur. Cesaraugusta dicitur quasi nobilis a Cesare facta, et fecit eam medianam inter Cordubam et Romam eratque camera eius in adventu et reditu. nam ab inicio multa ibi pomeria fuerunt et multa arborum fertilitas. Hyspalis interpretatur lascivia magna. in qua multitudo sarmentorum erat et palme et virgulta

Inf. Honorii
p. 39.

cf. C. I. L.
759.

Inf. Honor. 1

silvarum abscisa. quorum lucusque ibi vestigium invenitur, quando aliqua fossio ibi fit illarum virgarum. Corduba Greece, Latine corda titubantia dicitur. *flumen eius Vitul.* Honor, p. 36. Greece, Latine mollis placidus. *ab ortu eius usque ad mare quadringenta miliaria decem-* que. Carmona interpretatur 'amice considera'.

- 6 Tiberius regnavit annis XXIII. *quarto anno regni eius prae nimio terre motu tre-* Hier. 2031. *decim civitates dirute sunt* in Italia. Gaius Cesar regnavit annis quatuor. *Matheus cran-* Isidorus chr. 242. *gelium scripsit.* Claudius regnavit annis XXIII et novem mensibus. *Marcus evangelium* Isidorus chr. 245. *condidit.* Petrus Romam venit. Nero regnavit annis quatuordecim et octo mensibus. *ipse* Hier. 2058. *interfecit Senecam magistrum suum* dicens ei: 'elige tibi mortem'. ipse respondit: 'Aperiant Hier. 2082. *brachia mea sicut scytho et exeat sanguis in balneo usque quo vita 'defungar'. in ipso anno computate sunt expense Neronis et erant centum milia milies bisantia auri purissimi. Gallienus medicus tempore illo in arte medicine vixit. in octavo plane anno regni* cf. Isidorus chr. 275. *sui Petrus apostolus virtutibus et prodigiis Rome coruscavit. erant recia Neronis col-* cf. Isidorus chr. 247. *ligata nodis aureis et funes earum de retorto Serico bene polito. Vespasianus regnavit* Hier. 2075. *annis XVIII [X^{cent} VIII^{to} corr. ex VIII]. tercio anno regni eius obsessus est Iherusalem et* Hier. 2086. *occisi sunt ex Iudeis sexcenta milia, fame perierunt milies mille et centum milia et centum. gentibus autem venundata sunt ex eis centum milia. Titus regnavit biennio et duobus mensibus et erat industrius in scientia suis omnibus coctancis et in lingua Romana* Hier. 2095. *pericior. erat etiam opido curialis ac largus. et non fuit dies in omni statu sui regni. in quo non impertiret omnibus egenis et pauperibus familiaribus et alienigenis necessaria corporis. ipse etiam edificavit domum regiam de gisso et marmore et stabilivit fieri* Hier. 2095. *stadium equorum currendorum. Domicianus regnavit annis XV et V mensibus. Iohannes* Isidorus chr. 263. *Ephesum rediens evangelium condidit. Nerva regnavit anno uno. Traianus regnavit decem et VIII annis et VI mensibus. cuius anno tercio obiit Iohannes evangelista. anno VII* Hier. 2116. Hier. 2120. *combustum est in curia regia palatium aureum. anno XVI dimerse sunt tres civitates* Hier. 2127. *in Gallicia prae nimio terre motu. quarum ipse loco recuperavit alias tres, scilicet Armeniam Assur et Aleufa. Helius Adrianus regnavit annis XXI, peritus in Arabica* Hier. 2134. *lingua [sic] et Latina. Antoninus Pius regnavit annis XXIII. hic condonavit censum omni* Hier. 2194. *mondo et in medio Rome precepit comburi omnes libros supradictorum et privilegia eorum et iussit fieri privilegium totius bonitatis. quo facto direxit cursum contra Assur et debellavit Zalogiam et invenit ibi CCC milia puellarum et mortus [sic] est Bononie.*
- 7 Elius Pertinax regnavit uno anno. Antoninus Commodus regnavit annis XIII. qui se prae nimia ira subfocavit. Severus regnavit VI mensibus. Severus regnavit Hier. 2210. XVIII annis. *ipse Tripolim edificavit et Lepdam in Africa, et mortus [sic] est Cartagine in Ispania inter Murciam et Luream triginta miliaris a mari. Antoninus Caracalla regnavit annis VII. his faciebat sibi pannos auro contextos; erantque ei centum leones, quos cotidie carnibus pascibat humanis et mortuus est apud Macham Epirus. Maerinus regnavit uno anno. Marcus Aurelius regnavit quatuor annis. Aurelius Alexander regnavit annis XIII. ipse debellavit et vicit imperatorem Alfure. Maximinus regnavit III annis nimis impius. Gordianus regnavit VII annis. Philippus cum Philippo filio suo regnavit VII annis anno millesimo ab urbe condita. Decius regnavit anno I et III mensibus. hic Laurentium iussit assari et fuit opido durus ac perversus. Valerianus et Gallus regnaverunt II annis et quatuor mensibus. Biloian regnavit annis XI impius et maleficus. Claudius regnavit annis II. anno II regni eius venerunt Goti Romam et interfecit eos ad solum. hac de causa Romani optulerunt ei scutum de auro obrizo et loriam auream fastus. Probus regnavit anno uno. Aurelianus regnavit V annis et VI mensibus. iste primus apud Romanos diadema capiti innexuit gemisque et omni aurata veste, quod cf. Hier. 2312. adhuc incongnitum erat Romanis, usus est. *Sevus immanis et sanguinarius fuit,* Eutr.-p. 9, 14. christianorum persecutor; plures nobilium capite dampnavit, inter quos et filium sue sororis interfecit. *hic inter Constatinopolim [sic] et Eractiam a servis suis interfectus est.* Eutr.-p. 1, c.*

Carus regnavit II annis. ipse equitavit contra Narbonam, ut eam destrueret, ubi *fulmine perit*. Diocletianus regnavit annis XX. ipse praecepit fieri omnia ornamenta et indumenta sua auro contexta ibique imponi margaritas et iacantias. in diebus eius edificata est ecclesia Toletana nominata divitum ecclesia, quae dicitur sancta Leocadia, et Emeritensis ecclesia, quae vocatur delicata. *post obsedit IX mensibus Alexandriam et cepit*. Galerius regnavit II annis.

- 8 Constantinus maior et prior regnavit annis XXXI. *hic Gothos Romam venientes expugnavit et vicit. anno XXIII regni sui Constantinopolim [sic] edificare cepit* in medio Maiamque suo nomine nuncupavit. barbari congregati Yspaniam ingressi sunt et habitaverunt iuxta Gallitiam, et de Gallitia usque ad mare oceanum, et iuxta Cartaginem, a Cartagine usque ad ecclesiam Corvorum sancti Vincentii, et iuxta flumen Cordube ad occasum. territi Yspani fugerunt ad altiora et circa Cordubam habitaverunt. Constantinus divisit Yspaniam in sex metropoles¹⁾. prima metropolis est Narbona capud Gallie braceate; sub metropolitana eius sunt Biteris, Tolosa, Magalona, Nemausum, Carcassona, Luteba, Albia. secunda metropolis Braecara: submetropoles eius Dumio, Fistueal, Todi, Oria, Luca, Burtania, Asturica, Hovetum, Sanctus Iacobus, Bezca (destructa est). tertia metropolis terra Scamperie Terracona: submetropoles eius Barchinona, Exala, Ierunda, Abornis, Ausona, Urgellus, Ylorda, Tortosa, Cesaraugusta, Oscha, Pampilonia, Auea, Calahorra, Tirassona, Assauch, Amaya (destructe sunt). quarta metropolis est in Cartagine terra Malava et Lurea: capud Toletum: submetropoles eius Areto, Viacia, Mentesa, Acci, Astigi, Urgi, Vegastria, Hylici, Satiba, Denia, Valentia, Valeria, Segobria, Archabico, Copluto, Segonzia, Oxonia, Socovia, Palentia. quinta metropolis in terra Lazdenie: capud Emerita: submetropoles eius Pace, Elisiponia, Exonova, Ygitania, Conimbria, Beseo, Lameco, Calabria, Salamanca. Abela, Elbora, Cauria. sexta metropolis est Yspalis: submetropoles eius Italica, Assidona, Agabra, Erepla, Malaea, Eliberri, Astagi, Corduba, Tingitana eis mare, quae pertingit usque ad Cadiz. nam due Tingitane sunt, ultra mare et line. he sunt omnes civitates utriusque Yspanie.

- 9 Constans cum Constancio regnavit annis XXIII et mensibus V. Iulianus apostata regnavit anno I. Iobianus regnavit VIII mensibus. Valentinianus regnavit annis XIII. decimo anno regni eius Goti elegerunt sibi Rodericum regem. *ipse fuit primus rex Gothorum et sacrificabat ydolis et adunaverat multos Christianos, cum quibus sacrificaret; qui dimittentes illum Romam adiverunt. ultimo anno regni sui destructe sunt leges. divisum est regnum. pars sequabatur Rodericum, pars vero fratrem eius. nam alter alterum expugnabat. videns autem Rodericus se non posse superare, cum militibus Romani imperatoris fratrem expugnavit et vicit. quos habita victoria remittens Romanum precatus est imperatorem, ut sibi de sapientissimis Romanorum [sic] miteret, qui cum in fide catholica imbuerent, a quibus diligenter instructus cum omni gente sua baptismi gratiam percepit. post hec Goti ab Anglis vehementer oppressi, cum iam non possent resistere, ab imperatore Romano terram, in qua habitarent, petierunt. qui dedit eis Traciam, in qua habitaverunt in pace et servicio Romano. postquam ventum est ad hoc, ut redderent tributum, in Romanum imperium insurrexerunt et incensis terris quas inhabitabant Romanos graviter expugnantes imperatorem ipsum sagitta percusserunt et mortuus est. et regnavit Theodosius Ispanicus VII annis. anno III regni eius venit rex Gothorum humillime ad Romanum imperatorem, a quo susceptus honorifice post XV dies mortuus est. videntes Goti Romanorum imperatorem tanta in rege suo beneficia perpetrasse, iugo eius sese subdiderunt. era CCCXXX initum est bellum inter Gothos et Romanos et*

1) Eandem divisionem Hispaniae in provincias ecclesiasticas sex pseudocostantinianam Florez *Esp. sagr.* 4, 116--130 affert ex versionibus Hispanis libri a Mauro Basis scripti a. 977 et ex codice Toletano Loaysae olim viso.

incanduit vehementer, ita ut altera pars subiecta esset Rogodio et altera fratri eius Theodosio. ab illo ergo die Gothi inter se graviter dimicauerunt sub existentia duorum regum. Gothi cognoscentes, quod eis Romani insultarent, a fide Christi et Romano imperio recesserunt. postquam Amalricus, qui tempore Theodosii regnabat super Gothos, mortuus est, regnavit Rogodius, qui pessimus et contra Christianos nimis iratus, erat enim cultor idolorum, collegit centum milia bellatorum et pergens Romam iuravit, quod omnes Christianos neci traderet corumque sanguinem idolis immolaret. quod audiens Romanus imperator principem milicie obriam ei misit, qui Rogodium ante ingressum Tuscie [bis cod.] gladio peremit. post cuius interfectionem, Euricus, qui iam rex Gothorum extiterat, egre tulit, eo quod Rogodius et socii eius bello corruissent, et veniens Romam obsedit et cepit eam. era CCCXLVII, anno quinto decimo imperii Honorii Euricus Romam ingreditur per castra edictum posuit, ut nullus omnino res vel personas ecclesie tangere praesumeret. audiens igitur, quod quidam vasa aurea et argentea de ecclesia sancti Petri, quae aurea dicitur, asportassent, reddi continuo praecipit dicens: 'Romanos', inquit, 'debellare venimus, non apostolos'. tunc captivata est soror Honorii Boladia, cum qua infinitam pecuniam et omnes thesauros regio abstulerant. post triduum adventus sui relinquentes Romam recesserunt succensis ubique ignibus per totam civitatem. tunc omnes naves, quae a Roma in Siciliam cursitabant, rupuerunt et volentes transire ad Ispaurorum insulas ingressi mare naufragio perierunt submerso rege corum anno XVIII regni sui. post regnavit Adolif super Gothis sex annis. hic V anno regni sui venit in Galliam braccatam et accepit Boladium sororem Honorii, cum qua ixit Barchinonam, ubi a militibus suis percussus mortuus est sine liberis. post regnavit Serich VIII annis. ut autem homines sui viderunt eum Romanum diligere imperatorem eique in omnibus obtemperantem, neci eum tradiderunt. post quem regnavit Felius III annis, vir sapiens: qui confortatus in regno misit Romano imperatori multa donaria, suam semper ei servitium proferens. cuius humilitatem videns imperator misit ei unum de magnatibus suis, qui ferret illi auxilium ad expugnandos barbaros, contra quos dimicavit et derexit eos regemque corum interfecit. devictis Ispanie partibus sibi subiectis voluit mare transire ad debellandas (dellandas cod.) Marrochinas et Affricanas partes. cum autem esset in medio mari, ecce ventus validus irruit contra occidentem et reversi sunt ad mare Caditium et non potuit perficere quod volebat. inde remeans ad Galliam braccatam Romano imperatori quod gestum fuerat intimavit, qui concessit ei Italiam cum ceteris terris affinis usque oceanum eumque in magna pace constituit.

- 10 *Era CCCCLIII anno IX Theodosii minoris Felius supra dictus mortis debitum solvit et regnavit Theodoras XXXIII annis. cui non sufficit terra, quam Felius obtinebat, sed contra Romanum imperatorem insurgens Horostiam civitatem Rome vicinam tandem obsedit, quousque multi fugerent a civitate cum praeposito civitatis, qui fugientes obriam habuerunt ducem Romanorum, cui omnia gesta retulerunt: dux vero Romanorum adunato exercitu regem expugnavit et eicit suoque dominio expulit. tunc rex Gothorum venit Narbonam eamque debellavit et arbores eius in quantum potuit extirpavit. quibus auditis Romanus imperator collegit exercitum suum et eum eo litigavit et non evasit nisi dux Gothorum tantum. ut autem vidit se victorem super Gothos seiscitatus est ab ariolis magis et astrologis dicens: 'quid vobis videtur, prosperabor, si pugnvero eum rege Gothorum?' 'secure', inquit, 'dimica contra eum, quia tu eris victor'. et quia non fuit eum deo spiritus eius magorum consilio Gothos expugnans, solus corruit exercitusque eius illesus Romam rediit. quo facto rex Gothorum legationem misit Romano imperatori pacem expetens et concordiam. at ille eum eo foedus pacificum stabilivit. postquam Angli audierunt, quid fecerat imperator Romanus cum Gothis, ad Galliam braccatam usque venerunt assultumque magnum in eam fecerunt. multa milia ovium et armentorum neci dederunt. quod audiens Romanus imperator ducem suum*

cum rege Gothorum ad eos direxit consertoque inter illos bello infuisti Anglorum ceciderunt in campo Catalanno nec non et rex Gothorum cum multis suorum occubuit concessa Romanis victoria. post Trasmundus Theodori filius regnavit super Gothos III annis. ^{Isid. h. G. 30} qui volens vindicare sanguinem patris sui cum Anglis bellum inivit, CCC milia et eo ^{Isid. h. G. 31} amplius ex illis interemit, regemque illorum Atalum occidit. eo tempore prodigia et signa ^{Isid. h. G. 32} magna erant in terra et terre motus, et luna passa est eclipsin. visa est in septentrione albedo magna cum rubedine designans magnam sanguinis effusionem super terram; et comete caudatus in occidente visus est. quando nutu dei apparet in celo cometa, tria docet vel designat ventura, sicut antiqui experti sunt: intimat itaque mortalitatem regum, destructionem regionum, famem validam super terram incumbentem. ^{Isid. h. G. 33} mortuo Atala filii eius duo super regnum litigare [sic] ceperunt et quia deum coeli ignoraverunt, ab exterminatore perierunt.

- 11 *Era CCCCXC regnavit Mercurius Cesar Rome.* qui partitus est totum mundum ^{Isid. h. G. 34} in octo partes. prima pars Romanum imperium, secunda Francorum imperium, tertia pars Cartago cum tota Affrica, quarta pars Alexandria, quinta pars Hispania inferior, sexta Iherosolima, septima Antiochia cum suis affinibus, octava Constantinopolis cum tota Grecia. itaque iste octonariam fecit divisionem, sicut austrogi [sic] septenariam fecerunt per septem mundi climata. nullus metropolitanus praesumere debet super alterius episcopos vel ligare vel solvere vel aliquid ius habere, nisi iussu vel precatu proprii metropolitani. igitur apostolicus, qui est capud totius mundi, caudicat super Italiam Campaniam Capuam Lotoringiam Alamanniam Theotonicam Abiriam Bevariam. metropolis lactu censet super Galliam togatam et comatam aritam [sic] et Aquitaniam. metropolis Cartaginensium iudicat super Numidiam et Bisintiam et Barbaricam et Africam cum suis afinibus et Ethiopiam. metropolis Alexandrinorum super totam diudicat Egiptum et eius confines. metropolis Ispalensium super totam Hispaniam et super sex metropoles. patriarcha Iherosolimitanus super Assur et suos fines et Comzumant et Combuzant et Sidon et terram Philistium et Iesdonam et Samariam et Galgalam. Antiochensis metropolitanus super omnem terram Meule et eius fines et Mahiam et eius fines et Assat sisa. Constantinopolitanus Macedoniam Mathiniam Corintum et fines Aechaie.

- 12 *Postquam Trasmundus Anglos interfecit, versa manu fratrem suum occidit. era CCCCXCVIII anno VII regni Mercuriani regnavit Theodoricus frater interfecti super Gothos XIII annis.* in Aquitania precepto Romani imperatoris congregavit exercitum et venit Galliam braecatam volens transire Galliciam. quo XII ante Auctorygam miliario occurrit ei dominus Gallie et consertum est bellum inter eos. sed dux Gallie victus et reversus in fugam. ductus est ad regem Gothorum, qui iussit eum decollari. et regressus Emeritam asportavit praedam ad coelestiam sancte Eulalie nomine dedicatam [delicatam cod.]. octavo anno regni Leonis Romani [romani cod.] imperatoris successit Aurich ^{Isid. h. G. 35} rex Gothorum et regnavit XVIII annis. et exiens contra Iasdaniam illamque regionem depracatus ivit Pampilonam Cesaraugustam et cepit eas. post conserto bello cum hominibus Tortose perrexit Galliam braecatam Massiliam Arcluten et obtinuit eas ibique ^{Isid. h. G. 36} mortus [sic] est. anno decimo imperii Zenon Romane urbis rex Gothorum Euricus regnavit ^{Isid. h. G. 37} Tolose annis XXIII. ad quem veniens rex Francorum debellavit et vicit eum cepitque Tolosam. Euricus vero Franciam ingressus maiorem partem obtinuit [obtinuit corr. in obtinuit cod.] Gothosque habitare constituit. era DXL quarta anno XVII Eustachii imperatoris regnavit super Gothos Gaslicus. qui Gascones regemque Francorum apud Narbonam obsidens projectus est ad terras Corinti; et quia dominus Corinti amicus eius non dedit ei quod volebat, regressus Hispaniam petiit Italiam ibique per annum moratus, certit frenum contra Barchinonam. quem dux Burgundie quesivit et interfecit cum maxima populi multitudine XII miliario a Barchinona super flumen Daronig. era ^{Isid. h. G. 38}

quingentesima LX quarta primo anno [quaedam crasa in cod.] regnavit super Gothos nepos Amalrici V annis apud Narbonam, ubi a rege Francorum obsessus noctu secessit in partes Barchinone ibique a suis interfectus est eo quod fugisset.

- 13 Era quingentesima septuagesima regnavit super Gothos Theodosius X et VII annis et V mensibus. qui eruditus omni sapientia dirigebat legem et ceremonias eorum in Toletum praecepitque eis, ut facerent concilia, et ea conveniebant. tempore cuius quinque reges Francorum obsederunt Caesar-Augustam, Terraconam depopulati sunt. contra quos rex Gothorum misit ducem Bitissicum, qui debellavit eos et vicit tradiditque internicioni. rex vero Gothorum transivit Zapum et debellavit eam, sed die dominica non inquietabat eos, ne legem suam pollueret. quod videntes Zeptiani insidiati sunt eis et interfecerunt ex illis milia milium: qui autem craserant, in mari submersi sunt. sed regem Gothorum quidam ingenio peremit. quo mortuo regnavit Bitissicus uno anno et III mensibus. qui una uxore minime contentus rapiebat filias nobilium, unde apud Ispalim in taberna bibens occisus est ab illis. era quingentesima LXXX nona anno vicesimo quarto regni Bastini Caesaris regnavit super Gothos Agila V annis. qui egressus de Toletum pergens contra Cordubam in ecclesia sancte Iuliane fecit stabulum equorum et non timuit deum nec veritus est homines. habitantes autem Cordubam insurrexerunt in eum filiumque eius interfecerunt. ipse fugiens Emeritam viam exiit, ubi obsedit eum Atanagillus rex Ispalensium. quem ut [ui cod.] viderunt Emeritenses nichil omnino valere obsessum, insurrexerunt in eum et interfecerunt eumque eius Atanagillo dederunt. qui obtinuit Emeritam XI annis misitque ad Romanum imperatorem, ut mitteret ei milites in auxilium. qui iuverunt eum ad capiendas terras. quos cum vellet Romam redire, ne debellarent eum, habitaverunt ipso nolente. et mortuus est Atanagillus Toleti. anno II imperii Iustiniani minoris regnavit super Gothos Leoviba tribus annis in Narbona et associavit sibi Leovigillum in regno deditque ei Gasconiam.
- 14 Leoviba mortuo Leovigillus regnavit super Gascones et Yspaniam. caput regni eius Toletum. et debellavit castella [quae erasum?] extra dominium suum. et nichil amplius Gotli obtinebant nisi Gallias et Toletum. tunc equitavit Malacam, quae est in ora maris, et obtinuit eam et omnia castella eius destruxit. inde Sadunam profectus similiter fecit. veniens Iahen obtinuit castrum Sabba et pergens Conimbriam quae est in terra Portu- galensi et debellavit castrum Amaia et cum magna praeda reversus est Toletum. post per- rexit in expeditionem adversus Reiam et Rasdumam et debellavit eos et obtinuit regemque nomine Albidum cum filiis et uxore captivum adduxit Toletum. post depopulatus est Gallitiam et a facie eius Mirus rex Suevorum fugiens montana conscendit. quem Leovigildus fraude suscepit captivum. in ipso anno Flandrenses et Ruteni Hosmam ingressi sunt. Leovigillus Scamberiam depredatus cepit multa castella et edificavit civitatem quam vocavit Rocobolam ex nomine filii sui prope Toletum. post debellavit Bisconios et edificavit super eos castellum nomine Bartubaccum misitque nuncios ad regem Francorum, ut filiam suam Susgosam filio suo Erminugillo daret uxorem. cui in dotem Ispalim cum suis finibus dedit. quae marito persuasit, ut in patrem insurgens pro eo regnaret. pater vero eius debellavit eum et Taliqua inclusit et cepit proiecitque eum de terra sua versus Valentiam, ubi occiderunt eum. et regnavit Leovigillus XVIII annis. tempore cuius Leander erat archiepiscopus Ispalensis.
- 15 Post regnavit super Gothos Toletum Richaredus filius Leovigilli, anno tercio Mauricii Caesaris. hic coadunavit episcopos totius Ispanie Toleti et mutavit patris sui consuetudinem et construxit ecclesiam in fide eamque affectavit. fuitque bonus, mundus, catholicus, divinis literis imbutus, iusticiam indutus, bene morigeratus populoque suo tributa condonabat. nichil sibi pro Christo retinebat, sed erat largus pupillis, viduis et orphanis. ipse edificavit ecclesiam in confinio Iades nomine Pictam et est nomen eius sculptum super portam. eo tempore venerunt Francigenae super Gascones numero LX

- milia, quos debellavit et vicit, et fere omnes mortui sunt: nullus enim manus eius evadere poterat. mortuus est Toletus anno imperii sui sexto decimo regnavitque Liuba filius eius Toletus. Mauricius regnavit annis XX. Liuba juvenis erat pulcher, mundus, mansuetus, patiens, curialis. catholicus, et per omnia patrem suum exequabatur. cuius brachium Viutericus quidam ex familia eius ense amputavit, et mortuus est. qui uno tantum anno regnavit. Viutericus vero regnavit Toletus contra voluntatem omnium Hispanorum eratque audax, malivolis, supersticiosus, virtuosus et in bello strenuus, pravus et perversus contra populum suum. septimo anno regni sui Seguntiam cepit. quem quidam suorum vino sopitum ense interfecit.
- 16 *Era sexcentesima et XLVIII, sexto anno regni Focatis regis Romanorum regnavit super Gothos Gondomurus Toletus duobus annis et nichil boni fecit nisi quod restitit regi Romanorum et Vascones humiliavit. qui Toletus mortuus est. era sexcentesima quinquagesima regnavit super Gothos Toletus Sisebutus novem annis. qui Iudeos violenter ad christianitatem provocabat, quod iniustum erat, ut aliquis vi convertatur. et in scriptura providus erat, caudicus, bonus, humilis, deo timoratus, providus in lege domini, bellicosus, gloriosus, misericors, caritativus. tempore cuius Ysidorus fuit Yspalensis archiepiscopus. tunc adivit et Turgam et cepit eam humiliavitque populum Ancosi et eiecit eam de montibus edilibus. post egressus Romanorum partes obtinuit et mortuus est Toletus veneno. post regnavit Ricardus filius eius misericors mitis et bone indolis, qui mortuus est mense tercio regni sui. era sexcentesima quinquagesima VIII, anno decimo regni imperatoris Eraclii regnavit Toletus super Gotos Scintilla. qui partes Romanorum petens Galliam obtinuit, castella et civitates. Galli insurgentes debellarunt eum. contra Terraconam etiam debellavit [sic ex debellarunt corr. cod.]. tributa et obsides ab eis accepit, ut edificarent civitatem Olivitum. erat amensosus, benivolus, largus et ab omnibus amabilis, inquisitor scripturarum sapientissimus, sue legis ac sui iudicii bonus caudicus, amator pauperum viduarumque pater, refugium orfanorum. anno vero septimo regni sui Toletus mortuus est.*
- 17 *Eraclius itaque imperator eum rege Constantinorum dimicavit et inivit fedus cum rege Affricano ut filium eius acciperet nomine Folabium pulcrum nimis. Focatus hoc audito praevenit acceleravit [sic] eamque duxit uxorem. quod Eraclius audiens oppido egre tulit et congregans omnes nationes Affricanas et Arabes [arabes cod.] usque ad mare oceanum posuit Nubitam ducem super partem exercitus sui dicens: 'vade Constantinopolim per terram; si eam capere potueris, erit tuus et ego tuus et ego mare illam adhibeo; si eam optinueris, ero ut sum imperator.' post congregavit dracones et galeas omnes, quas invenerat in Affrica et Arabica terra et Hispaniorum et fuerunt insimul mille XXX naves. cum quibus Constantinopolim petivit eamque ante suum ducem Nubitam praeveniens debellavit et cepit Focatumque interfecit. post Constantinopolitane urbi imperavit era sexcentesima LXVII anno Mahomet XXX annis. postquam scivit Nabitus ingressum domini sui Constantinopolim Iherosolimam reversus obtinuit Egyptum et Corozaim scilicet Alfurae, ubi sunt fere mille civitates, et posuit duces suos ad regendas illas regiones. hoc audito Corozoitani timuerunt valde et venerunt et depopulati sunt terram Romanorum, ubi multa milia hominum interfecerunt. tunc regressus est Eraclius ad terras Cosdroe. filius autem Cosdroe audiens Eraclium venisse rogavit eum, ut daret ei milites, cum quibus patrem suum posset debellare. Eraclius itaque cum filio Cosdroe [cordroe cod.] abierunt obtinueruntque terram Cosdroe et interfecerunt eum et accepit civitatem Azzuz, quae erat camera Cosdroe. tunc surrexit guerra inter eum et Arabes. Eraclius vero iussit omnes duces optimates et principes suos Damasci congregari, ut eam custodirent, ne forte caperent eam fratremque suum Theodorum fecit ducem super partem populi et ad castellum Gabita eum direxit. cui Arabes occurrentes debellarunt eum et multi ceciderunt [ceciderunt cod.] et mortuus est Theodorus omnisque exercitus Eraclii. ipse erat quinquaginta-*

gesimus septimus in numero imperatorum. post regnavit super Gothos Toleti Sciscundus Chr. 754 c. 19.
quinque annis, qui anno tercio regni sui congregavit omnes acpiscopos Yspanie apud Chr. 754 c. 20.
Toletum octoginta, ut eos consideret in ecclesia sancte Leocadie. cui concilio Ysidorus Ispa-
lensis archiepiscopus et Berolius praesul Cesaraugustanus praefuerunt era DCLXXII.
post regnavit Toleti Scintula sex annis. anno quinto regni sui congregavit viginti qua- Chr. 754 c. 21. 22.
tuor episcopos de Ispania multumque populum. inter quos Berolius episcopus erat. post Chr. 754 c. 23.
regnavit Toleti Talca duobus annis. post regnavit Gondolus quatuor annis. Chr. 754 c. 26.

18 Post Gondolo Soa V annis et erat sapientissimus in lingua barbara. hic direxit legatos ad barbaros et ad gentes Oribe, sicut narrant libri prophetarum. era sexcentesima nonagesima nona obiit *Eraclius idropicus*, decem annis anno Mahomet Chr. 754 c. 23. [mahometmet col.]. *post regnavit Bitibus Toleti octo annis. qui omnes ecclesias Tole-* Chr. 754 c. 46. *tanc urbis decoravit et honoravit. edificatores vero ad inditium probitatis eius in una-*
quaque ecclesia nomen ipsius sculpservnt. iste direxit epistolam Romano imperatori.
post Arves regnavit septem annis. tempore cuius famcs fuit valida per totam Ispaniam. Chr. 754 c. 50.
 era DCCX visa est stella in celo cometa. *hic triginta quinque episcopos penes Toletum*
adunavit, ut eos consideret. Toletanus archiepiscopus tunc temporis erat Iulianus ex
genere Iudeorum. tunc Bestinus regnavit super Romanos et erat pessimus in omnibus Chr. 754 c. 51.
factis suis. post Aicas regnavit super Gothos Toleti XI annis et humiliavit eos et ad Chr. 754 c. 53.
terram prostravit. omne illorum pecuniam diripuit eosque proscrispsit. eo tempore Leo Chr. 754 c. 56.
fuit Romanorum imperator sexagesimus secundus ab inicio. post regnavit Toleti Geticus Chr. 754 c. 58.
 XXVII annis, bene morigeratus et bone indolis, *qui omnes quos pater suus in carcere*
et compedibus afflixerat. eripuit. erga populum suum bonus et temperatus extitit et
in omni consilio suo episcopos et proceres [procedes col.] regni convocavit.

19 Interim in regia curia Ispalensi [ipalensi col.] inter alia ceperunt loqui de pulcritudine mulierum. inter quos quidam in hec verba erupit dicens, quod nulla pulerior filia Iuliani esset in tota terra. hoc audito Geticus cum quodam duce ab aliis semotus locutus [lotutus col.] est, quomodo ad illam caute nuntium mitteret: qui illam quantocius exhiberet. cui ille: 'mitte', inquit, 'pro Iuliano ut veniat. et esto cum eo per [dies ins. col.] ali-
 'quot dies in potacione et alacritate cibi et potus'. interim cum Iulianus esset in convivio, Geticus scripsit literas sub nomine Iuliani, quas eius sigillo munitas direxit comitisse illius uxori, ut filiam suam Olibam sibi velocius Ispalim adduceret. Iuliano in illa delectacione potacionis et comestione occupato Gethicus eam per dies plurimos habuit et stupravit. adhuc Iulianus comessationi deditus quadam die respexit et vidit armigerum suum, quem Tingitane reliquerat, vocavitque eum ad se et ait: 'quomodo hic venisti?' qui respondit: 'tu misisti pro uxore tua et filia et in comitatu eorum veni'. 'vade', inquit Iulianus armigero, 'ad uxorem meam, ut cito ad me veniat'. quae veniens nunciavit ei, quomodo Geticus eam et filiam suam ad se sub dolo fecit adduci. 'vade', inquit Iulianus, 'et collige omnes res tuas et ad ripam usque fluminis propera ibique navim ascendentes repatriabimus dimissa filia'. qui navim ascendentes recto et veloci cursu Leptam venerunt. qui congregans omnem pecuniam in auro et argento et vestimentis ad Alcalá usque properavit ad Tarech regem dixitque ei: 'vis ingredi Ispaniam? ego te ducam, quia claves maris et terre habeo et bene te dirigere possum.' 'que fiducia', inquit Tarech, 'erit mihi in te, cum tu sis Christianus et ego Maurus?' 'in hoc bene confidere poteris in me, quia dimittam tibi uxorem meam et filios infini-
 'tamque pecuniam.' tunc securitate accepta Tarech maximam militum multitudinem [multitudinem col.] collegit et ad insulam Tarif cum Iuliano veniens inter Malacam et Leptam ascendit in montem, qui usque hodie mons Tarech dicitur, inde cum exercitu suo Tarech Yspalim usque veniens expugnavit eam et cepit.

20 Interim Gethicus mortuus est duosque filios dimisit Sebastianum et Euo. et quoniam essent pueri, habitatores terre noluerunt eos regnare super se. sed elegerunt

sibi regem nomine Rodericum. qui infinitum congregans exercitum contra Tarec processit. filii vero Gethici miserunt ad Tarec dicentes: 'nos praecedemus cum maxima exercitus multitudine fingentes nos quasi contra te pugnatueros. qui cito terga dabimus et tu persequere nos dabiturque tibi de hoste tropheum.' Tarec vero non immemor utilitatis suae persectus eos et multi corruerunt, quin et Rodericus mortuus est. fecitque eis privilegium. ut omni tempore vite suae manerent ingenui Sebastinus et Euo. numerus villarum quas habebant tria milia LX.

- 21 Triumpho perhacto Taree Toletum perrexit et Mugit dux eius cum octingentis militibus super Cordubam remansit, ut eam caperet. Corduba capta misit Tarech Mugit ad Totmirum regem. tunc venit Mugit cum militibus, quos Moises dominus Tarec direxerat. eo tempore Totmirus rex de Oriola exivit obviam ei bellumque inter eos durum et asperum exortum [exertum *cod.*] est. Totmirus terga dedit et fugiens Murciam ingressus est post cedem maximam suorum. mulieres, quas ibi invenit, totundit easque in virilem habitum mutans super muros armatas exposuit. alia die Totmirus contra Tarec egressus sic orsus est: 'Tarec, da mihi pacem et ingenuitatem in omni populo meo et terram tibi ex integro dabo'. 'faciam', inquit. postquam ingressi Murciam viderunt ibi non nisi mulieres esse, peuituit eos modicum non sustinuisse, quousque eos vi acquirerent. et tamen quod statuerant ratum habuerunt, quia inter reges et proceres veritas semper obnixè tenenda est. quo facto Tarec cum exercitu suo Toletum veniens obsedit eam et obtinuit. cui dixit Iulianus: 'Tarec, capta Hispania tuos a te milites disperge, ut et reliqua loca capiant et tu in pace ammodo requiescas'. cuius ille consiliis adquiescens suos continuo [cotinuo *cod.*] milites ad occupandas terras usquequaque direxit, ipse vero Toleti residens super Hispaniam regnare cepit era septingentesima quinquagesima septima.
-

ADDITAMENTVM IX.

DE PROPRIETATIBVS GENTIVM.

FORMA PRIMA.

Compilatio Ovetensis a. 883, sicut supra p. 370 exposuimus, capite sexto (p. 371) laterculum habet eum qui sequitur servatum in codice Matritensi bibl. nat. E 2 recentis aetatis, sed descripto ex deperdito vetusto, editum autem a Florezio *Esp. sagr.* 13, 434. ex eadem compilatione eundem laterculum proponit codex Matritensis bibl. nat. X, 161 saec. XI/XII (supra p. 258: ed. inde Hartel bibl. patr. Lat. Hisp. 1. 457), item ex hoc descriptus Romanus Vallicellianus R 33 saec. XV (supra p. 256: descripsi). orthographica formavi ad Matritensem X, 161.

De proprietatibus gentium.

1. sapientia Grecorum.	8. ditritia Saxonum (saxanorum <i>Matr. X.</i> saxanorum <i>Vall.</i>).
2. forcia Gotthorum.	9. cupiditas Persarum.
3. consilia Chaldeorum.	10. invidia Iudaeorum.
4. superbia (pacientia <i>Matr. X.</i> <i>Vall.</i>) Romanorum.	11. pax Aethioporū (ezioporū <i>Matr. X.</i> ethiopum <i>Vall.</i> ; post 12 <i>Matr. E 2</i>).
5. ferocitas Francorum.	12. commercia Gallorum (gallanorum <i>Matr. X, Vall.</i>).
6. ira Britanorum.	
7. libido Scottorum (sentorum <i>Matr. X</i>).	

FORMA SECUNDA.

Quae sequuntur exhibent libri hi:

- B* = Bernensis n. 48 f. 1 saec. XI (Hagen catal. p. 69). edidit inde Hagen in disputatione de codicis Bernensis n. 109 notis Tironianis (progr. univ. Bern. a. 1880) p. 12.
- P* = Parisinus n. 4892 saec. XII f. 243 post tractatum de Ierusalem et de locis sanctis (ed. inde Pertz *Archiv* vol. 8 a. 1843 p. 342). ex hoc libro videtur descriptus esse Vaticanus reginae n. 554 saec. XV (Pertz *Archiv* 12, 290).
- D* = Cantabrigiensis collegii corporis Christi 139 saec. XIII, unde ed. Wright et Halliwell in reliquiis antiquis (vol. 1 Londini 1841 p. 127) et Petrie l. c. laterculi in eo libro leguntur bis tam ante historiam Brittonum quam post eam; adhibui textum priorem. dicitur de libro ad historiam illam.
- C* = Cantabrigiensis bibliothecae publicae Ff. I 27 saec. XIII post Nemiana, unde ed. Henricus Petrie in monumentorum historicorum Britannicorum vol. 1 (1848) p. 81. descriptus est ex eo qui praecedit.

De vitiis (de malis et perversis naturis *CD*) gentium (hominum *C*).

1. invidia Iudeorum.
2. perfidia Persarum.
3. astutia (*PCD*, stulticia *B*) Aegyptiorum (3 post 4 *CD*).
4. fallatia Grecorum.
5. sevitia Sarracenorum (sarac- *CD*).

6. levitas Chaldeorum.
7. varietas Afrorum.
8. gula Gallorum.
9. vana gloria Langobardorum (long- *PCD*).
10. crudelitas Unorum (hunorum *B²CD*).
11. immunditia Suavorum (sueuorum *P*, sabinorum *CD*).
12. ferocitas (nobilitas *B²*) Francorum.
13. stultitia (*sic B², inc. B¹*) Sasonorum (saxonum *CD^b*, *inc. D^a*, 13 *om. P*).
- [13^a. hebetudo Bavariorum *ins. CD*].
14. luxuria Guasconum (*sic P*, uuascanorum *CD*, normannorum *B²*, *inc. B¹*).
15. libido Scottorum (15 *om. P*, post 17 *D*, post superbia pictauorum *C*).
16. vinolentia (uiolentia *D^a*) Spanorum (hispanorum *CD*).
17. duritia Pictorum (pictauorum *P*; 17 post 11 *P*; duritia pictorum *hoc loco CD*,
add. *in fine* duricia (*superscr.* uel superbia) pictauorum *D²*, superbia picta-
uorum *repetitur post* libido sueuorum *in C*).
- [17^a. libido Sueuorum post 17 *C*, *in fine D²*].
18. ira Brittanorum (britonum *P*, brittonum *CD*).
19. spurticia [*sic*] Selavorum.
- [19^a. rapacitas Normanorum: Normanni nimis sunt animosi *et extra ordinem com-*
munio Normanorum *add. CD*].

De bonis naturis gentium.

1. Hebreorum (eebreorum *P*) prudentia (pr. hebr. *et sic deinceps CD*).
2. Persarum stabilitas.
3. Aegyptiorum sollertia (3 *om. D^a*).
4. Grecorum sapientia.
5. Romanorum gravitas.
6. largitas Longobardorum (*om. BP*).
7. sobrietas Gotthorum (*om. BP*).
8. Chaldeorum sagacitas (sagatitas *B*).
9. Afrorum (affricorum *CD*) ingenium.
10. Gallorum firmitas.
11. Francorum fortitudo (fort. fr. *in litura D*).
12. Saxonorum (saxonum *PCD*) instantia.
13. Wasconorum (guasconum *P*, uuascanorum *CD*) agilitas.
14. Scottorum fidelitas (14 *extra ordinem C*, *om. D*).
15. Pictorum magnanimitas (m. p. *CD*, *om. BP*).
16. Spanorum (hispanorum *CD*) argutia (anguria *P*; 16 post 17 *CD*).
17. Brittanorum (britonum *P*, brittonum *CD*) hospitalitas.
Tullius Marcus dixit (*dixit om. P*; t. m. d. *om. CD*):
Grecus irascitur (*om. BP*) ante causam,
Francus in causam (causa *CD*),
Romanus post (propter *CD*) causam.
Francus gravis (fr. fortis *CD*, fr. gr. *om. P*),
Romanus levis (grauis *CD*).
Afrus (afros *B*, afer *P*, affer semper *CD*) versipellis.

Composit cum extremis Hagenus l. c. epigramma (Baehrens poet. min. vol. 5 p. 407 n. 96) a Pithoeo primum nescio unde editum sub titulo *Tullii Marci* hoc:

Callidus, Afer, cris semper, Romane, disertus,
semper, Galle, piger, semper, Hibere, celer.

ISIDORI IVNIORIS
EPISCOPI HISPALENSIS
CHRONICA MAIORA

ED. PRIMVM A. DCXV.

CHRONICORVM EPITOME

ED. A. DCXXVII.

ACCEDVNT

- I. AVCTARIVM CHRONICORVM MAIORVM AD A. DCXXIV.
- II. ADDITAMENTA AD CHRONICA MAIORA EX CODĪCIBVS
DIVERSIS.
- III. ISIDORI CHRONICA QVAE FERVNTVR SVB NOMINE
AVGVSTINI ET HIERONYMI.
- IV. ADDITAMENTA AD CHRONICORVM EPITOMEN EX
CODICIBVS DIVERSIS.

LIBRI ADHIBITI:

IN CHRONICIS MAIORIBVS:

Plene excussi:

- A* = Albenſis n. 29 ſaec. VIII (ad c. 1, 1—4.
397—418).
B = Bernenſis 83 ſaec. X.
C = Caesenae 21, 5 ſaec. IX.
D = Berolinenſis Cheltenhamenſium n. 41 = 1686
ſaec. IX.
E = Eſtenſis ord. I n. II a. 800.
F = Florentinus Laur. 20, 54 ſaec. XI.
G = Paris. 12236 ſaec. IX.
K = Coloniensis n. 83 II ſaec. VIII.
L = Lucenſis n. 490 ſaec. VIII.
M = Parisinus 4860 ſaec. X.
N = Monzenſis ſaec. IX.
O = appendix Marii ſaec. IX/X (ad c. 405—418).

- P* = Petropolitanus ſaec. IX.
S = Sangallensis ſaec. IX.
T = Paris. 9380 ſaec. VIII/IX.
V = Vindobonenſis 89 ſaec. IX.
V^w = apographum eius Vindob. n. 323
ſaec. XII.
V^e = apographum eius mus. Brit.
Egerton. n. 1118 ſaec. XV.
W = Guelferbytanus Helmſtadienſis n. 579
ſaec. IX (inde a c. 338).
X = Claramontanus Paris. 10910 ſaec. VII/VIII.
Y = Vaticanus Pal. 239 ſaec. IX.
Z = Vaticanus 6018 ſaec. IX.

Capita ita numeravimus, ut quae abſunt a forma libelli minus plena acceſſeruntque aut ex forma prolixiore aut ex interpolatione, codicibus inde veniunt in margine adnotatis, propriis numeris careant diſtincta litterulis ad numeros capituli quod praecedat adiectis. duae recenſiones eiſdem capituli ubi iuxta poſitae ſunt, ibi ad ſecundariam libri adſcripti ſunt quibus confineatur: habentes primariam non enumerantur.

[ ] comprehenſa non leguntur niſi in codicibus in margine enumeratis.

Litteris curſivis cum hic quoque expreſſerimus quae ſimiliter redeunt apud auctores ab Iſidoro usurpatis in margine adſcriptos, regnorum ſpatia cum ex geneſi Hieronymo Proſpero Iohanne ex ordine petierit, ad haec neque auctorem in ſingulis adſcripſimus neque litteris inclinatis ea diſtinguimus.

Ad praefationem ſolam et extrema inde a c. 110 hi:

1 Bernenſis 676 ſaec. XV.	14 Oxoniensis Bodleianus e mus. 113 ſaec. XVI.	30 Vaticanus reginae 215 ſaec. IX (<i>ſunt c. 416 ſu. in</i> convertit).
1 ^d Bruxellensis 5418 ſaec. IX.	15 Oxoniensis All Souls' College 47 ſaec. XV.	31 Vaticanus Urbinas 100 ſaec. XV (praef. ſola).
2 Caesenae 13, 2 ſaec. XV.	16 Parisinus 1862 ſaec. X.	32 Vaticanus Urbinas 382 ſaec. XV (<i>ſunt c. 418, 7 in</i> pater ſolus).
3 Civaldenſis ſaec. XI.	17 Parisinus 1863 ſaec. X.	33 Vaticanus Urbinas 392 ſaec. XV (<i>ſunt ut Urb.</i> 382).
4 Florentinus Riccardianus 410 ſaec. XV.	18 Parisinus 4841 ſaec. X.	34 Romanus Vallicellianus B 40 ſaec. XI (praef. ſola).
5 Loidenſis Voſſianus q. 20 ſaec. X (extrema deſunt).	19 Parisinus 4871 ſaec. XI (extrema deſunt)	35 Romanus Vallicellianus C 19 ſaec. XV (<i>ſunt ut Urb.</i> 382).
6 Lemovicenſis 1 ſaec. XII.	20 Parisinus 5091 ſaec. IX (praef. deest).	36 Romanus Vallicellianus R 33 (praef. deficit).
7 Londiniensis Harleianus 6503 ſaec. XV.	21 Parisinus 12237 ſaec. IX.	37 Cheltenhamenſis 3706 ſaec. XV.
8 Londiniensis 12024 ſaec. XI.	22 Parisinus 17544 ſaec. XII.	38 Cheltenhamenſis 7283 ſaec. XV.) epitomae.
9 Matritenſis bibl. nat. X, 161 (extrema ſola).	23 Parisinus <i>Arsenal</i> 982.	
10 Matritenſis univ. 134 ſaec. XIII.	24 Parisinus <i>Arsenal</i> 985 ſaec. XIV.	
11 Matritenſis academiae ſaec. XIII.	25 Vaticanus 629 ſaec. XII.	
12 Olmuetzensis ſaec. XV.	26 Vaticanus 645 ſaec. X (praef. ſola).	
13 Oxoniensis Bodleianus Laud. misc. n. 288 ſaec. XI.	27 Vaticanus 1348 ſaec. XI.	
	28 Vaticanus 1974 ſaec. XII	
	29 Vaticanus Ottobonianus 1758 ſaec. XVI.	

Plene excussi:

- A* Vaticanus reginae 1953 ſaec. X.
B Vaticanus Palatinus 281 ſaec. IX.
C Eſcorialenſis Q, II, 24 ſaec. VIII.
D Oxoniensis collegii reginae 320 ſaec. IX.
E Einſidlenſis 167 ſaec. IX.

IN CHRONICORVM EPITOME:

- H* Londiniensis Harleianus 2686 ſaec. IX.
M Mediolanensis Ambrosianus L 99 ſup. ſaec. VIII/IX.
P Parisinus 7530 ſaec. IX.
Q Parisinus *nov. acq.* 2169 ſaec. XI.

- W* Guelferbytanus Weiſſenburgensis 64 ſaec. VIII.
X Berolinensis Chelt. n. 137 = 1396 ſaec. IX (inde a c. 191).

Ad ſola extrema inde a c. 256 hi:

1 Bambergenſis E III 18 ſaec. XI.	10 Laurentianus S. Marci 582	18 Mediolanensis Ambrosianus H 187 inf.
2 Florentinus Laurentianus 19, 32.	11 Laurentianus S. Mariae nov. 364.	19 Mutinensis ſaec. IX.
3 Laurentianus 52, 21.	12 Laurentianus <i>conr. ſuppr.</i> 319.	20 Neapolitanus VI. D. 61 ſaec. X.
4 Laurentianus 90 ſup. 17, 1.	13 Laurentianus Ashburnh. 1045.	21 Parisinus 7582 ſaec. IX.
5 Laurentianus 90 ſup. 17, 2.	14 Laurentianus Ashburnh. 1404.	22 Verceilensis 58 ſaec. IX.
6 Laurentianus 90 ſup. 17, 3.	15 Laurentianus <i>acquiſto</i> 80.	23 Verceilensis 102 ſaec. IX.
7 Laurentianus S. Crucis 27 ſin., 7.	16 Lucenſis cap. II, 55.	24 Verceilensis 128 ſaec. X.
8 Laurentianus S. Crucis 27 ſin., 9.	17 Eſcorialenſis & I 14 ſaec. VIII.	25 Verceilensis 202 ſaec. IX.
9 Laurentianus S. Crucis 27 ſin., 10.		

Praeter historias modo editas chronica quoque Isidorus composuit maiora et minora. illa inter opera eius Braulio in elogio supra p. 244 adlegato recenset sic: *chronicorum a principio mundi usque ad tempus suum librum unum nimia brevitare collectum.* consentiunt de titulo operis codices plerique, quorum inscriptiones et subscriptiones in eodem eleneho posui. *breuiarium temporum* quod dicitur in subscriptione Claromontani et quorundam aliorum contra inscriptionem in iisdem relatam, venit non ab auctore, sed a librariis, qui postea commentario usi sunt cum librorum qui extant aetatem non superent, quo nomine libellum nuncuparint referre operae pretium non est.

Chronica minora ex maioribus epitomata Isidorus inseruit etymologiarum operi magno. titulum proprium haec non habent.

Nos in hac editione utraque ita coniunximus, ut maioribus minora subicerentur: nam quamquam haec vix quicquam habent proprium, qui in his studiis versatur ne iis quidem recte careret. videamus primum de chronicis maioribus.

CHRONICA MAIORA.

Ad chronica mundi Isidorus auctores adhibuit longe plures quam quibus usum cum esse vidimus ad populorum Hispanorum historiam enarrandam, nec facilis est in locis non paucis eorum determinatio. in ea re quamquam diligenter elaboravit Hugo Hertzberg *Forschungen zur deutschen Geschichte* vol. 15 a. 1875 p. 330, non in omnibus satisfacit et fortasse ii demum qui Isidoriana opera universa examinabunt plene satisfacient. auctoris nomen ut in universum raro enuntiat, ita hic unum Iosephum nominatim citavit c. 16. 17. verba tradita cum retinere soleat, passim ex duabus relationibus sua componit, neque ob certam causam, sed temere fere modo hoc modo illo auctore praelato, interdum adeo male cumulans utrumque:

<p style="text-align: center;"><i>Hieronymus:</i></p> <p>(Amphionem) ferunt cantu citharae saxa movisse.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Augustinus (ex Hieronymo):</i></p> <p>(fabula ficta est) de Amphione, quod citharae suavitate lapides mulserit et attraxerit.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Isidorus c. 72:</i></p> <p>(fabula ficta est) de Anfi-one, quod citharae cantu suavitate cantu lapides et saxa commoverit.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Eutropius:</i></p> <p>Titus . . . causas Latine egit, poemata et tragoedias Graece composuit.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Hieronymus (ex Eutropio):</i></p> <p>Titus . . . in utraque lingua disertissimus fuit.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Isidorus c. 253:</i></p> <p>iste in utraque lingua tanto facundissimus extitit, ut causas Latine ageret, poemata et tragoedias Graece componeret.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Eutropius:</i></p> <p>Gordianus . . . proeliis ingentibus Parthos adflixit.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Rufius Festus:</i></p> <p>sub Gordiano . . . rebellantes Parthi ingentibus proeliis contusi sunt . . . rediens victor de Perside . . .</p>	<p style="text-align: center;"><i>Isidorus c. 300a:</i></p> <p>hic rebellantes Parthos et Persas adflixit.</p>

Chronica ita confecit, ut, quod ipsum praefatio declarat, Hieronymiana potissimum compilaret, expleret autem in principio operis ex geneleos libro, ubi illa deficiunt adsumptis continuationibus Prosperi Aquitani, Victoris Tommensis, quem cum Hieronymo in praefatione citat, Iohannis Biclarenis, denique de Mauricio Phoca Heraclio pauca et exilia adieceret de sua rerum notitia. haec ut faillime determinantur, ita utilitatem exiguam habent, cum ipsa illa opera aetatem tulerint. his excerptis quaenam praeterea Isidorus inseruerit, qui sequitur auctorum elenchus aliquatenus certe declarat. Graecus in his nullus invenitur nisi Latine versus: qui adhibentur Latini sunt fere sequioris aetatis et ipsi secundarii. non est inter eos quem ad historias passim adhibuit Orosius.

1. Ad Plinii historiam naturalem ipsam vel excerpta inde nobis non tradita redeunt capita duo 16^b et 158.

2. Ex Iosephi antiquitatibus Latine versis veniunt, ut dixi, c. 16. 17, quae nescio quo errore Hertzbergius negat apud Iosephum reperiri. ad narrationem de Simone mago et passione Petri et Pauli c. 247 non tam adhibuit eiusdem de bello Iudaico libros ea forma qua sub Hegesippi nomine circumferuntur quam narrationem de passione illa Hegesippianae applicatam.

3. Iustinus adhibitus est ad c. 26—32, scilicet ad tempora Abrahamo anteriora, postea sepositus. eo usum esse Isidorum negat Hertzbergius perperam.

4. Eutropium in historia imperatorum Romanorum passim Isidorus compilavit. usurpasse eum codicem similem Bertiniani et Leidensis inde efficitur, quod c. 305^a habet non *Galliam*, sed *Galatiam*. cum Paeanio consentit c. 246^b contra libros Latinos omnes.

5. Rufum Festum aliquoties adsumpsit Isidorus (primum c. 283^a, postremum c. 329^a).

6. Libellum de viris illustribus semel tantum in capite 232^a de Cleopatra auctor exscripsit.

7. Eusebii historia ecclesiastica a Rufino Latine versa passim adhibita est inde a c. 242.

8. Hieronymi praeter chronica et versionem pentateuchi Isidorus usurpavit commentarios de nominibus Hebraeis (c. 8), quaestiones in Genesin (c. 19^a), in Iesaiam (c. 22. 30).

9. Chronica urbana ea, quae vol. 1 p. 143 edidimus in chronographia a. 354, aliquot locis (c. 76. 152. 153^a. 156) expilavit.

10. Chronica Italica. quae vol. 1 p. 272 vidimus per haec saecula lectitata esse chronographiae a. 354 adiuncta, Isidoro ibidem p. 252 demonstravimus pauca ea suppeditasse, quae de rebus sui temporis Italiae et Orientis narrat. scilicet ephemeridis instar chronica illa videntur continuata esse et per Occidentem sparsa.

11. Hydatio Hispana quaedam (c. 373. 382) accepta referemus. chronica cum Isidorus ediderit ante historias Hispanas, harum in illis nullum vestigium reperitur.

12. Augustini libros de civitate dei, maxime XVIII perpetuo fere adhibuit Isidorus, passim Augustiniana Hieronymianis coniungens vel substituens. distributionem chronicorum in sex aetates indidem adsumpsit, scilicet in chronicis minoribus: nam in maiora a librariis magis quam ab auctore introducta est.

13. Historiae tripartitae iussu Cassiodori Latine versae Isidorus debet quaedam inde a c. 337.

14. Accedunt ad haec libelli aliquot argumenti ecclesiastici minores, ut ad Genesis locos hic illic adsumptum videmus librum generationis Hippolyteum. narrationem de Simone mago c. 247 traxit ex actis Petri et Pauli¹⁾, de haereticis notitias quasdam proficisci verisimile est ex libro quem teste Braulione ipse scripsit de haereticis, eodem fortasse, quem traditum accepimus sub nomine Hieronymi (edidit Arevalus inter opp. Isidori vol. 3 p. 520). quorum origo lateat, pauca restant, in his quae de Caesare dictatore refert c. 233^a.^b 235^a vix petita ex ipso Suetonio, sed magis ab eius nescio quo compilatore, locus de Galeno (quem cave credas esse Hieronymi; insertus est chronicorum Hieronymianorum editionibus vetustis ex ipso Isidoro, ut alii aliquot), item quae de Origenis hexapla refert ad Epiphanium vix referenda et alia quaedam minora.

Chronica mundi maiora infra demonstrabimus edita esse anno Heraclii quinto, Sisebuti quarto, mundi secundum Isidorum 5813, p. Chr. 615 (supra p. 251), repetita lectione

1) Conferatur Lipsius *die apokryphen Apostelgeschichten* vol. 2, 1 praesertim p. 256. Pauli nomen quamquam adest apud Hegesippum, uni Petro is tribuit quod magus volans corruit. sed cum iam apud Sulpicium Severum chron. 2, 28 mentio fiat *illustris adversus Simonem Petri ac Pauli congressionis*, probabile est Isidorum non de suo Paulum introduxisse, sed usurpasse narrationis Hegesippianae saepe seorsum descriptae formam amplificatam.

publicata anno ut videtur Suintilae quinto, p. Chr. 624. de annis his antequam disputetur, exemplaria, quae adhibuimus vel examinata abieciimus, ad hanc divisionem primariam digerentur. sed implicat eam distributionem contaminatio in libello late sparso et multum lectitato mature grassata. ex libris adhibitis non contaminati sunt prioris ordinis *ADEGLMNTX*, alterius *PSW*, contaminati quos ad priorem ordinem adscripsimus *CYZ*, item ex secundo *BFKV*, id quod in recensu codicum qui sequitur suis locis demonstravimus. in eodem item exposuimus de quorundam codicum nexu magis intimo, qualis intercedit ex iis, quos in apparatus recepimus, in priore ordine inter *CDEXZ* et inter *NOT*, in secundo inter *BPS* et *KV*; in libris inferioris notae similes affinitates persequi nolui. in universum codices neque in classes digerere ausus sum neque ita ordinare, ut re coniuncti loco quoque omnes in serie a me instituta iungerentur. ubi nihil monui de auctore, libros ipse tractavi.

ORDO PRIOR.

- L* 1. Lucensis n. 490 scriptus a. 796, is ipse, de quo vol. I p. 156 dixi ad librum genealogum. in quaternionis quinti foliis quattuor primis chronica haec habet praescribens: *incip chronica* [sic] *Esidori episcopi*, subscribens: *expl. chronica* (mut. in *chronica*): *chronica enim grego sermone temporu dicitur. deo gloria. amen.* — Hic liber aliquantum recedit a libris ordinis prioris reliquis: ita e. 296 solus ex hac classe cum secunda habet *alpianus* pro *alpino* et fere solus e. 202 *aratus* pro *erato*. contra quod cum *X* consentit in erroribus quales sunt e. 338 *anastasius* pro *athanasio*, e. 367 *relatione* pro *revelatione*, e. 401 *iustinianus* pro *iustino*, casu accidit: ea enim aetate haec vocabula perpetuo confunduntur.
- Spec. 27.* 2. Vaticanus n. 1348 saec. XI, antea monasterii S. Mariae de Angelis de Florentia. inscriptio haec est: *cronica Ysidori sive quod est verius sanctorum Augustini et Hieronimi incipit* (cf. in auctario p. 495), subscriptum ut in Lucensi: *cronica autem Grecco sermone temporu dicitur.* adscribuntur anni domini et indictiones, ita ad a. 362: *anni domini CCCCVII, ind. V* et sic deinceps. sequitur index regum Langobardorum editus SS. Lang. p. 504 seq. additamentum inde edidimus p. 492.
- Spec. 25.* 3. Vaticanus n. 629 saec. XII f. 110—113' *incip. cronica Ysidori*, simillimus Vaticano n. 1348, sed non ex eo descriptus. catalogus regum et imperatorum finit sic: *a III^{to} anno Octoni impr usque ad XVIII^{to} Henrici tertii impr sunt anni XCII.*
- Spec. 3.* 4. Civaldalisensis saec. XI (secundum Bethmannum) inter Rufini opera chronica habet Isidori excussa mea causa a Ioppio bibliothecario Utinensi. praescribitur: *incipit chronica s. Ysidori episcopo*, subscribitur: *explicit chronica Ysidori*. additamentum inde edidimus p. 492.
- Spec. 1.* 5. Bernensis n. 676 saec. XV f. 43—57. subscriptum: *explicit liber cronicon sancti Ysidori episcopi.*
- A* 6. Albensis antea capituli, nunc civitatis Alby n. 29 saec. VIII inter alia varia (vide *cat. des mss. des dép.* vol. I p. 486) chronica habet f. 25'—32. praescriptum: *incipit cronica sancti Ysidori adbreviata. deo grias* [sic]. *amen.* subscriptum: *explicit breuiarium temporum diligenter a sancto Ysidoro episcopo collectum iusta storia ab incarnatione domini usque in vicesimo VII imperatoris Eracli anni CCCCXI fiunt DCCXXVIII.* ab archetypi librario numeros traditos exactos esse calculis subductis ostendunt verba in hunc librum e. 416 post *VDCCCXIII anni* ex margine archetypi in textum relata: *sed ego qui scripsi presenti membrana ut mihi visum fuit quinque millia octingentos quinque* [in latereulo est *VDCCCII*] *per annos principum repperi.* ad annum Heraclii XXVII sive secundum calculos Isidorianos (supra p. 251) p. Chr. DCXXXI quomodo referantur numeri CCCXI et DCCXXVIII, frustra quaesivi. huius libri, quem non vidi ipse, quas partes mea causa contulit Henricus Omont Parisinus, scilicet prima ad e. 1 *ediderunt storiam* et postrema a e. 397 *Iustinianus regnavit* ad finem, in

apparatum recepi. proxime accedit ad Lucensem: ita c. 413 uterque omittit verba *adversus rem publicam*. orthographia scetef solocismis.

7. Londiniensis musei Britannici n. 16974, antea monasterii S. Trudonis in Belgica, o scriptus saec. IX/X, de quo libro supra iam dixi ad Prosperum vol. I p. 366 et ad chronica Gallica vol. I p. 620 chronicaque Marii Aventicensis (supra p. 231) in hoc solo libro servata, post a. 551 ita in chronico notatum: *an. II cons. Tiberii Constantini Agi, ind. XIII* et subscriptionem: *usque hic Marius aepiscopus* sic pergit:

an. III Tiberii Agust., indic. XV

an. IIII Tiberii Agust., indic. I

an. V Tiberii Agust., indic. II

an. VI Tiberii Agust., indic. III

an. VII Tiberii Agust., indic. IIII. Goti . . . vastantur = *Isidorus c. 405*

indic. V Mauricius an. XXI = *Isidorus c. 406*.

Suevi . . . . subiciuntur = *Isidorus c. 407*

indic. VI Goti Recaredo . . . . ad fidem Christi convertit = *Isidorus c. 408*.

409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416.

Excerptis hisce Isidorianis inseruit adiective librarius quae exhibentur infra p. 490 in additamento primo. id scriptum est anno Heraclii XIV sive Chlotacharii (secundi) anno XL, id est (vide supra p. 251) p. Chr. 624 ab auctore, ni fallor, degente in Gallia Francica vel Burgundica, nam aerae vocabulo ideo tantummodo videtur uti, quod id reppererat apud Isidorum.

8. Londiniensis musei Britannici n. 12024, ex bibliotheca Butleriana, saec. XI ^{Spec. 8.} (tractavit librum Waitzium SS. 13, 261). praescribuntur haec: *incipit liber cronice beati Isidori Ispalensis episcopi a primo homine Adam usque ad Leonem imperatorem Romanorum per annos V DCCC VII de seculi etatibus per generationes*. interposuit post c. 413 Bonifatium papam (v. auct. p. 493), in fine post verba c. 416 *ad Christi fidem convertit* sequuntur primum quae nos in additamento I edidimus, deinde excerpta ex Bedae chronicis maioribus quae incipiunt ab a. eius 4593: *item Eraclius (sic) cum matre sua Martina*, finiunt ut finit Beda *cum magno honore condidit: fuit [scr. fuit] aī. ab exordio mundi usque in anno VIII Leonis V DCCC VII*. his demum subiciuntur verba quibus Isidorus chronica claudit *residuum . . . saeculi est*. quae sequuntur de Pippino et Carolo magno edidit cum prioribus Waitzium I. c.

9. Parisinus 9380 (antea suppl. Lat. 687) biblia scripta in usum Theodulfi episcopi Aurelianensis (a. 787—821) post apocalypsin exhibent f. 319'—321' scripta ab eodem librario chronica Isidori inscriptione et subscriptione nulla. adest idem auctarium anni 624 quod in nostro *O* post Marium legitur, sed minus plenum, id quod item per venit ad libros qui sequuntur 10—19.

10. Parisinus 5091 saec. XI f. 105 proponit chronica Isidori initio mutila a verbis ^{Spec. 20.} c. 45 *fiunt fabulae*. subscriptum est, sed mox deletum: *explicit liber Horosii presbiteri*. ex Parisino 9380 non est descriptus, sed ei simillimus.

11. Oxoniensis Bodleianus Laud. misc. n. 288 saec. XI f. 161' seq. *incipit chronica* ^{Spec. 13.} *beati Isidori Hispalensis viri doctissimi*.

12. Monzae adservatus codex saec. IX is ex quo Pertzins edidit ad Bedam ad- ^N scriptos annales Laubacenses (MG. SS. I p. 4). inscriptionis locum prima verba occupant *brevem . . . regna*: subscriptio nulla. annos mundi, qui deficiunt inde a Severo Alexandro, in laterculum p. 482 seq. non recepi.

13. Ambrosianus S 65 sup. saec. XV videtur descriptus esse ex Monzensi.

14. Londiniensis musei Britannici Harleianus 6503 saec. XV f. 72—81: *incipit liber* ^{Spec. 7.} *chronicorum sancti Ysidori Yspalensis ab exordio mundi usque ad Eraclii Augusti imperium et Sysebuti principatum*. ante praefationem: *incipit prologus*, post eam: *explicit*

prologus. incipiunt tituli capitulorum sequentis operis. subscriptum: explicit liber cronicorum sancti Ysidori Yspalensis archiepiscopi. capitula hic numerantur CXXXVII.

- Spec. 32. 15. Romanus Urbinas n. 382 (antea n. 606) scriptus a. 1449 (cf. Arevalus Isid. 1. 691. 2. 385) post Hieronymum Prosperum Marcellinum f. 186 habet Isidori chronica inscripta ita fere ut rettulimus ex Harleiano 6503. habet additamenta duo Bedana de Britannia quae rettulimus ex Urb. 392.
- Spec. 33. 16. Romanus Urbinas 392 (antea n. 609) saec. XV in omnibus similis praecedenti. ex hoc libro sextam aetatem edidit Schelestrate antiq. eccl. vol. I p. 582. post praefationem insertus est conspectus sex aetatum mundi incipiens: *prima saeculi aetas incipit.* habet praeter inutilia alia additamenta sumpta fere ex Beda, sed transposita haec: *sub Valentino I post c. 348:* et Saxones in Britannia a Vertigerno (brit. auctigerno *Caes.* 13, 2 *infra n. 21*) rege Britonorum accersiti sunt anno a passione domini CCCXLVIII (Gratiano octavo et Agitias consules sunt *add. Caes.*). *sub Theodosio I post c. 364:* Augustinus beati Ambrosii discipulus multa facundia doctrinaque excellens Hipponi regio in Africa episcopus ordinatur. Claudianus poeta insignis innotuit. *sub Phoca post c. 411:* his temporibus Saxones in Britannia fidem Christi percipiunt.
17. Vaticanus Ottobonianus n. 1720 saec. XVI f. 42' videtur descriptus esse ex Urbinate n. 392.
- Spec. 4. 18. Florentinus Riccardianus n. 410 saec. XV consentit cum Vaticano Urbinate 392 etiam in interpolationibus ex Beda derivatis.
- Spec. 35. 19. Romanus Vallicellianus C 19 saec. XV f. 18—32 in omnibus similis praecedentibus. habet additamenta duo de Britannia.
- Spec. 26. 20. Vaticanus n. 615 saec. X f. 93—103 Isidori chronica continet sine inscriptione, finit codex mutilus c. 402 in *superavit.* ad hanc familiam eum pertinere ostendit inter alia nomen Chlotarii in praefatione interpolatum.
- Spec. 2. 21. Caesenae Malatestianae plut. dextr. 13 cod. 2 saec. XV praeterea ad hos libros prope accedens continuatione in add. I edita caret, sed habet quae modo attulimus ex Urbinate 392 de Vortigerno, Augustino, Claudiano.
- X 22. Parisinus 10910, olim Claromontanus, saec. VII vel VIII, is qui nobis servavit solus corpus Fredegarianum cuiusque ego memini cum vol. I p. 78 ad librum generationis tum hoc vol. p. 9 ad Hydatium, post corpus illud proponit f. 170'—183' chronica Isidori. praescriptum est: *in nomine sanctae trinitatis incipit lib. III zgorvzooou* (sic) *sancti Isidori episcopi.* subscriptum praefationi: *expl. praefacio incipit liber chronichorum.* ipsi libello: *explicit liber breviarium temporum a sancto Hysidoro collectum iuxta historiae fidem ab initio mundi usque quadragesimo anno Chlothacharii regis ann.* quae sequitur computatio a presbytero quodam Lucerio facta ad determinandum annum praesentem, scilicet p. Chr. 715 (Krusch praef. ad Fredegariana SS. Merov. 2 p. 6) utrum ab eodem librario adiecta sit an ab alio posteriore, incertum est, hoc certum de Isidoro in ea non agi itaque hoc loco praetermitti potuit. tertium corporis Fredegariani librum Isidori chronica esse voluit librarius, non auctor eius, ut demonstravit Kruschius (*neues Archiv* 7, 181 seq.): scilicet in praefatione libri quarti, qui solus ex ordine numerum habet, excerpti ex Gregorio cum auctor dixisset praecedere Hieronymiana chronica et Hydatiana et 'cuiusdam sapientis seu Isidori'. his significans, ut vol. I p. 78 vidimus, excerpta ex libro generationis dubitanter ad Isidorum relato, librarius cum in ipsa compilatione Isidoriana nulla invenisset, chronicis his additis hiatus sese explere credidit. — Edidit ad hunc librum chronica Isidoriana cum Fredegarianis G. Monod *études critiques sur les sources de l'histoire Mérovingienne* (*Bibliothèque de l'école des hautes études* fasc. 36 Parisiis a. 1885). — Claromontanum librum coniunctum esse cum libris habentibus additamentum nostrum primum inde colligitur, quod et ipse in subscriptione anni XL Chlothacharii mentionem iniecit.

23. Mettensis n. 134 saec. VIII IX } apographa Claromontani inter Fredegariana
 24. Bernensis n. 318 saec. IX } Isidorum quoque habent (v. SS. Mer. 2
 25. Londiniensis Harl. n. 5251 saec. IX } p. 10).
 26. Parisinus 4841 saec. X f. 57'—69' Isidori chronica exhibet ita fere ut in Spec. 18.
 Claromontano et inscripta et subscripta, scilicet *in n. s. t. incipit liber* (non *liber iii*)
zgorzozoqu sancti Esidori episcopi et explicit liber breviarum [sic] temporum diligenter
a sancto Isidoro collectum i. ist. f. ab i. m. usque ad XI annum Chlotarii regis.

27. Berolinensis Cheltenhamensium n. 41 = 1686 (Claromontanorum n. 494, Meer- 11
 manianorum n. 463) saec. IX cum aliis Isidori operibus chronicon habet f. 143—152'.
 praescriptum praefationi: *in nomine sanctae trinitatis incipit liber zgorzozoqu Esidori*
episcopi, subscriptum: *explicit prologus*: deinde operi praescriptum: *incipit liber cronicorum*,
 subscriptum: *explicit liber breviarum [sic] temporum diligenter a sancto Esidoro collectum*
iuxta historiae fidem. ab initio mundi usque ad XL anno Hlotharii regis ann.
 VDCCCXXXI. (quae sequuntur sunt in add. p. 491). ad Darium usque capita numerata
 sunt denaria ratione, scilicet post decimum denuo ab uno incipitur et sic deinceps.
 proxime accedit ad Claromontanum neque tamen ex eo videtur descriptus esse.

28. Parisinus bibl. de l' Arsenal n. 985 (antea hist. Lat. n. 10) saec. XIV, ^{ex Spec. 21}
 bibliotheca Cardinalis sine dubio descriptus est ex Cheltenhamensi 1686, cuius clausu-
 lam habet et ipse, sed in fine accedunt quaedam interpolata. anni mundi absunt.

29. Caesenas Malatestianus plut. 21 sin. cod. 5 saec. IX Isidori etymologiis pro 11
 minoribus chronicis maiora inseruit. codex est unus eorum, qui post libri quinti *de*
legis (sic) capita XXVII, quae cum editione concordant, ultimum numerans XXVIII in-
 scribit *de temporibus cap. duodecim* eique proprium capitulum laterculum praescribens se-
 orsum refert capita editionis 5, 28—39, a. e. 35, 6 sic deflectens ad chronica maiora
 (quae [ ] comprehenduntur addidit manus secunda): *quarum decursus per generationes*
[et regna] ita inspicitur. XII. Prima actus in exordio [sui] continet [mundi] creationem
 et sic deinceps ad *appellavit Adam.* sequuntur chronica maiora inscripta sic: *incipit*
cronica sancti Isidori episcopi, subscriptum: *expl. cronica. incipiunt capitula libri sexti.* —
 Ad marginem codicis quae adscripta sunt manu saec. X, alia descendunt ex chronicis
 minoribus, alia petita videntur ex Cassiodori historia tripertita, quorum subiecti potiora:

ad Iorianum (cui margo dat menses VII): hic a Iuliano de militia est pulsus ^{hist. trip. 7, 1, 6.}

quia idolorum renuit esse cultorem, sed compulsus necessitate belli Persici
 in militiam eum reduxit. in Dadastan praedio hic defunctus est.

ad Valentinianum I: hic genere Panonico fuit de Seibila civitate, cui ^{hi-st. trip. 7, 7, 8, 11.}
 erat cura commissa, corruptione venarum et fluxu sanguinis interiit in Esperia.
postea adiectum: iste de Iustina uxore genuit Valentinianum iun̄ et Gallam,
 de qua nata est Placidia.

ad Gratianum: de Severa natus, qui Valentinianus uno in tempore duas habebat ^{hist. trip. 7, 11.}
 uxores. *item de eodem et Valentiniano II*: hii ambo germani filii superioris ^{hist. trip. 9, 4.}
 Valentiniani Theodosium Hispania ortum Valente mortuo eorum patre in
 eius regni parte imperatorem constituerunt. *et ad Valentinianum II*: iste
 post mortem sui germani Gratiani cum Theodosio Hispanico regnavit.

ad Arcadium et Honorium: hii ambo filii Theodosii ex Placella ^{hist. trip. 8, 11.} *[sic]* fuerunt
 progeniti, Placidia de Galla posteriore uxore.

ad Theodosium II: iste Valentinianum puerulum suum consobrinum Placidiae filium ^{hi-st. trip. 12, 1.}
 Esperiae tradidit [re]gnum, quae Placidia filia fuit magni Theod[o]sii, soror
 Archadi[i] et Honorii, coniu[x] autem Constantii qui ab Honorio pa[r]vo tem-
 pore imper[ii] iura suscepit.

Magis notabile est id quod vol. 1 p. 33. 144 retulimus caput ad Romulum adscriptum
 desumptum ex Chronographia a. 354. — Librum adhibuit hic illic Roucallius.

30. Venetus Marcianus Lat. cl. II n. 16 (Valentinelli p. 69), antea Patavii in monasterio S. Iohannis in viridiario (Tomasini bibl. Pat. p. 31), scriptus a. 1270 omnino descriptus est ex Caesenate. in folio praefixo quae leguntur de imperatoribus Constantinopolitanis utilitatem non habent.

Z 31. Vaticanus 6048 saec. IX f. 80'—89 chronica habet cum praescriptione: *inc̄p̄. lib̄ chronicorum sancti H̄isidori episcopi* et subscriptione: $\xi \phi \text{HAIIT. AIBEP. FPZNITAE.}$ anni mundi non adsunt.

Libros XDCZ proxime coniunctos esse ostendunt lectiones subscriptae consentientes fere in erroribus evidentissimis:

e. 16 lapidea] lapso ea X, lapsu ea D¹CZ.

e. 48 prociclus] pr(a)eciclus XDCZ.

e. 53 faetontis fabula] fab. fecontis C. fab. fecundis XD¹, fab. fetentis Z.

e. 68 de cerbero tricipite] decreverat mente XD¹CZ.

e. 147 accolas] proaeccolas C, pro aecculas X¹Z, proaeccus *, D¹.

Descriptos esse libros DCZ ex ipso X cum statui nequeat refraganibus lectionibus non paucis (ita adsunt in omnibus, etiam in D non contaminato, e. 104, 102 in X omissa), pendent omnes ex eodem archetypo antiquissimo, sed nequaquam emendato. libros CZ contaminatos esse clare ostendit e. 116^a de Suinthila in his libris adiectum, cum in exordio remanserit nomen Sisebuti. et adsunt quoque commata non pauca in ordinis prioris aliis libris non reperta. Z ut prope accedit ad C et plerumque eo inferior est (ita annos mundi non habet et habet errores tales qualis est e. 75 *diabolo* pro *de fabro*), non descriptus est ex eo: ita e. 139 ubi pro *mensuras et pondera* C habet *mensura* reliquis omissis, Z recte fere: *mensurare pondera* et e. 331 verba Constantinum reprehendentia in Z inducta sunt, in C omissa.

E 32. Mutinensis Estensis ord. I n. 11 scriptus, ut monstrat subscriptio, a. 800, damnus passus est et in foliis primis duobus passim perforatis et evanidis (in pagina prima, quae scripta fuit manu recentiore, non apparent nisi vocabula quaedam solitaria) et exsecto folio, in quo legebantur e. 387 verb. *rei similem* ad e. 402 verb. *patricius postquam*. chronicis, quae incipiunt f. 1', praescriptum est: *inc̄p̄ liber chronicorum sancti Isidori*, item f. 2 r. post praefationem: *inc̄p̄it liber chronicorum* [sic]; subscriptionem rettulimus in appendicem additamentorum (p. 191). orthographia pessima. codex ut prope accedit ad XDCZ (vide e. 72), nequaquam ex libro X descriptus est (ita adest e. 203 *munis* vocabulum in X omissum).

33. Vindobonensis n. 3130, antea universitatis 980, saec. XV f. 103—109 sub praescriptione *Euschi Cesaricensis perutilis et compendiose cronica inc̄p̄it* haec chronica dat incipiens a diluvio. prope accedit ad E.

Y 34. Vaticanus Palatinus n. 239 saec. IX, antea 'monasterii S. Nazarii' (cf. Arevalus in Isidorianis I. 684, 691, 2, 344) f. 6' seq. chronica habet inscripta: *inc̄p̄it liber chronicorum sancti Esidori (esido m. 1) episcopi Iunioris*, subscripta: *explicit liber breviarium temporum a sancto Esidoro episcopo diligenter collectum iuxta historiae fidem. amen.* librum descriptum esse aut ex ipso Claromontano aut ex simillimo libro et inscriptionis subscriptionisque forma ostendit et finis in anno Heraclii V et lectiones passim confirmant, sed multa recepit ex formis diversis. notum fuisse scriptori auctarium Chlotharianum ostendunt quae ad id attuli interpolatio e. 2 itemque additamentum ad e. 417, sed praeterea librarius alterum exemplum nactus ordinis prolixioris multos locos inde anxit adeoque ipse eiusmodi additamenta e. 74 *citaram condidit* et e. 211 *romae* secundis curis inseruit. denique post e. 10 et e. 11 ex Hieronymi (cuius nomen in margine adscriptum) quaestionibus in genesis vol. 3 p. 313, 314 in textum receptus est locus a verbis *sciendum quod usque ad dilucium usque ad verba eo anno quo caepit esse dilurium*.

35. Parisinus n. 3055 saec. XII folio 123 singulari principium habet chronicorum *primus ex nostris* ad verba *ita et in hoc sit* (scilicet in loco ex Hieronymo Isidorianis inserto de Matusala pariter atque in codice Vatic. Pal. 239). in praelatione inter Heraclium et Sisebutum inserta sunt verba *si Lohacharii ac* ut in Paris. 9380 aliisque.

36. Bruxellensis n. 5413—5422 saec. IX (*Archiv* 7, 866. S. 196). praescribitur *incipit* ^{Spec. 1 A} *expositio temporum Ysidori episcopi*, subscribitur *finit*. prima verba sunt *brevem temporum expositionem*, postrema *consummatio seculi est*. adhaerent chronica de sex aetatibus finientia in a. p. Chr. 809. ipse librum non tractavi, specimen misit amicus Paulus Errera Bruxellensis.

37. Vaticanus reginae n. 215, antea *sanctae Mar.* . . ., saec. IX (cf. Arevalus Isid. ^{Spec. 30.} 2, 304) f. 131'—142' seq. Isidori chronica habet inscripta: *incipit liber chronicon Isidori Spanensis episcopi*. interpolata sunt passim ex Bedanis, exempli causa sub Zenone inseritur: *Odoacar rex . . . Italiam infestus occupavit*, sub Mauricio: *hoc tempore sanctus Gregorius dialogus [sic] Romae episcopus sinodum episcoporum XXVIII ad corpus beati Petri congregans de necessariis ecclesiae decernit, Anglorum etiam gentem ad fidem Christi convertit, mittens strenuos predicatorum Mellitum Augustinum et Iohannem*. ex laterculo quoque pontificum librarius Isidoriana auxit. post Isidoriana, quae finiunt e. 416 *conuertit*, sequitur continuatio sumpta ex eodem Beda, quatenus is pervenit, deinde ad a. 577 perducta incipiens *Constantinus filius Eraclii*, finiens: *sunt igitur ab initio mundi usque in annum presentem secundum Hebraicam veritatem IIII DCCCXXVIII, secundum Grecorum vero supputationem sive iuxta septuaginta interpretes VILXXVII, qui est annus ab incarnatione domini octingentissimus septuagesimus septimus indictione [X] regnante gloriosissimo rege Karolo anno XXXVII, imperii vero II*. subiciuntur chronica alia brevia et inania continuata et ipsa ad a. 577, incipientia *prima actus*. finientia *pascha VII id. Apr. luna XVIII*. quae leguntur post Isidorum edita sunt SS. XIII, 725 ex codice eo qui sequitur qui videtur ex hoc descriptus esse.

38. Parisinus 4883 A saec. XI f. 1 seq. consentiens cum Vaticano reg. 215 videtur inde descriptus esse. propterea specimen suppressi.

39. Parisinus n. 12236, antea Sangermanensis 862, saec. IX, f. 110'—125. pro inscriptione est *Isidorus lectori salutem*; subscriptio nulla. iuxta e. 417 verb. *hoc est* laterculus est incipiens DCLIII DCLV et sic decurrens ad DCLXIII. qui scripsit interdum de coniectura tradita immutavit, ut e. 238 Tiberius dicitur non *filius Augusti*, sed *privignus*, e. 339 pro *in Macedonia* restitutum est et *Macedoniana* recte, sed ex Hieronymo vel ex libro editionis secundae. aliis quoque locis, ubi cum secundo ordine liber stat contra priorem vitiatum, vera lectio ex emendatione venit.

40. Parisinus n. 12237, antea Sangermanensis 805, saec. IX, parilis est Parisino 12236 et descriptus omnino si non ex ipso, certe ex archetypo eodem. laterculus quoque DCLIII—DCLXIII hic redit. ^{Spec. 21.}

41. Parisinus n. 4560 saec. X, olim Mogontiacensis (vide vol. I p. 363), descriptus ^M ex Augiensi deperdito saec. VIII, ut exposui supra ad chronica Cassiodori p. 117. inter alia multa argumenti historici f. 73'—77 chronica Isidoriana habet inscripta *incipit brevis temporum expositio Melliti*, subscripta *finit deo adiuvante: sit gloria domini in saeculum saeculi*. *quae*. similiter inscripta, scilicet *chronica Melliti*, fuerunt Isidoriana in huius libri archetypo Augiensi teste catalogo Reginberti anni 820 (Becker catal. bibl. antiqui p. 20). pendet ex eodem archetypo atque Luceensis (e. 1 *expositionem* add. LM) neque contaminatus est cum familia diversa, sed interpolatus ex Hieronymo, unde veniunt quae solus habet e. 134^a. 172. 182^b. 192. 232^b. 281: alibi de suo tradita interpolavit, ut e. 198 Theophrasto substituit Hippocratem, e. 229 Horatio Sallustium. de personato hoc Isidoro sive Mellito (sub quo nomine propterea Isidoriana interdum citat. quamquam verum quoque auctoris adlegans, Marianus Scotus usus ipso hoc codice tum

Mogontiacensi, MG. SS. 5. 190) egerunt Florezius (*Esp. sagr.* 6, 441 seq.) et Arevalus (in Isidorianis 1, 682). nominis origo latet, ipse liber nullam utilitatem habet. nihilominus in apparatusum recepi, quoniam priores de eo multa et omnino iusto plura dixerunt et coniecerunt.

- Spec. 6. 42. Lemovicensis n. 1 saec. XII, de quo libro dictum est vol. 1 p. 357 ad Prosperum, post huius chronica integra f. 176—183' habet Isidoriana inscripta sic: *item brevis chronica quod Miletus Christi famulus adauxit* (recentior manus adscripsit *Ysidori Hispallensis*). post Isidori verba extrema *consumatio seculi est* subscriptus est locus Isidori orig. 5, 28. 29: *chronica Graeca dicitur . . . atque succedit.* codex, cuius specimen accepi a Girardo, quamquam non descriptus est ex Parisino 4860 et passim ab eo recedit (ita absunt ab hoc libro c. 306^a, 320^a, adest c. 319), sine dubio fluxit ex eodem archetypo: nam praeter nomen auctoris communia cum eo habet et alia menda et quod non repperi nisi in duobus his libris c. 417 *eram* mutatum in *Eruclii annum.* — Simili libro usus est Riccobaldus Ferrariensis in chronicis ad a. 1297 afferens haec (Tartarotti apud Muratorium S. R. I. 9 p. 100: cf. ibidem vol. XXV p. XIX): *tradit Miletus in catalogo suo Augustorum, quod hic (Constantinus magnus) ultimis vitae diebus ab Eusebio episcopo Nicomediae baptizatus in Arrianum dogma dilapsus est,* respiciens scilicet Isidori c. 331, et alibi citans narrationem de Iudaeis c. 345 item ex Mileto. — Contra *Mileti breuiarium in chronicis* quod inscribitur (cod. Marcianus Lat. cl. X n. 72 antea adservatus Patavii in S. Iohannis in viridario teste Tomasino bibl. Patav. a. 1639 p. 19; ex eo descriptus est Marcianus alter Lat. cl. XIV n. 177), scilicet catalogus patriarcharum iudicum prophetarum apostolorum paparum imperatorum deductus ad a. 1260 (rerum notitiae finiunt a. 1223), de quo dixerunt Tartarottius l. c. aliique (*Archiv* 4, 162), nihil habet eum Isidoro commune.
- Spec. 5. 43. Leidensis Vossianus quart. n. 20 saec. X inter alia f. 140'—144 continet chronica Isidori; praescribitur: *incipit chronica Isidori de antiq̄i*, finiunt mutila in Nerone. ad Isidoriana formae primae multa adiecta sunt ex Hieronymianis: ita in Nerone post c. 249 leguntur adnotationes apud Schoenium notatae p. 155 *h. g. s.* p. 157r.
- Spec. 11. 44. Matritensis academiae historiae *est*, 23 gr. 7^a. A 180 saec. XIII, de quo diximus ad historias (supra p. 260), incipit ab Isidori chronicis maioribus sub praescriptione (quae uncis quadratis inclusa sunt, evanida facta supplevit manus recentior): *incipi[it] historia] a beato Ysidoro Iunioris Hispallensi episcopo edita.* sequitur post indicem decem persecutionum inscriptum: *horum imperatorum Romanorum temporibus in Christianis persecutio facta est* praefatio sub titulo: *incipit prologus Ysidori Iunioris super cronica breuiter annotatis*, deinde libellus ipse inscriptus: *incipiunt cronica Ysidori. de rerum omnium creaturarum* [sic], *primo die cet.* inter c. 129 et 130 haec leguntur: *sub quo q. terminata est monarchia Assiriorum, nam Sardinā, ultimus monarchus victus ab Arbace prefecto suo, qui Mediam procuravit, semet ipsum coneremavit et tunc Arbaces monarchiam ad Mediam [sic] transtulit spe, nondum re. haec enim fecit Darius occiso Baltra, qui fuit V post Nabuchodonosor. fuerunt tamen reges Assirii, sed non monarchi tamen poentes* [sic], *usque ad eversionem Ninere* et c. 311: *era CCXLVIII, anno imperii Valeriani et Gallieni II porro Gothi descensu Alpibus, quibus inhabitant, Greciam Macedonum Pontum Asyam atque Illyricum devastarunt.* finiunt chronica c. 413 verbis *Iherosolimam amisrunt.* haec ne additamentis quidem digna visa sunt quae insererentur.
- Spec. 22. 45. Parisinus n. 17541 saec. XII post Hieronymi chronica f. 114' habet Isidoriana, praescribens: *incipiunt cronica Isidori episcopi Ispallensis. breve . . . regna* (haec pro parte tituli): *incipit prologus* et post praefationem: *explicit prologus, incipit narratio.* subscriptum: *expliciant chronica.* computatio deducta ad p. Chr. 673 inserta inter c. 416 et 417 legitur inter additamenta p. 493.

46. Vaticanus n. 1974 saec. XII f. 103' post Orosium chronica Isidori habet in-^{Spec. 28.} scriptio-
ne antiqua nulla, subscribitur: *fnit cronica.*

47. Vaticanus reginae n. 691 saec. XII simillimus est Vaticano 1974.

48. Parisinus n. 1862, antea Trevirensis S. Maximini, saec. X f. 18'—24. inscriptio^{Spec. 16.}
post praefationem haec est: *incipit liber kronicorum Isidori episcopi*; subscriptio nulla.

49. Parisinus n. 1863, antea Remensis, deinde Tellerianus, saec. X f. 26'—31',^{Spec. 17.}
simillimus n. 1862.

50. Oxoniensis *all souls' college* n. 47 saec. XV post Hieronymi chronica aucta-^{Spec. 15.}
riumque Prosperi Isidoriana habet: *incipit cronica ab exordio mundi usque ad tempora
Eraelii et Sisebuti imperatorum.* subscribitur: *explicit cronica . . . Sisebuti principum.*
additamenta quaedam huic et duobus sequentibus communia composuimus in auctario p. 493.

51. Vaticanus Ottobonianus n. 1758 saec. XV, antea Patavii (cf. Arevalus Isid.^{Spec. 29.}
1, 691. 2, 411) praecedenti simillimus.

52. Olmützensis universitatis b 20 saec. XV. specimen sumpsit a me rogatus^{Spec. 12.}
Car. Schenkl Vindobonensis. post titulum quem modo rettuli ex Oxoniensi sequitur
cuius auctor existit nomine omisso in spatio vacuo.

53. Florentinus Laurentianus *conventi soppressi* n. 282 (= S. Mariae novellae
n. 625 = 6) saec. XIV sic inscriptus est: *incipit cronica sancti Ysidori Iunioris cum
quibusdam adnotationibus extractis de testis et istoriis biblic et de libro Pauli Orosii et
de passionibus sanctorum continens in se ipsa cronica sex ctates seculi. scilicet ab initio
mundi usque in presentem diem que fuit ab incarnatione domini M^o CCC^o XI tempore
domini Clementis pape V.* prope accedit recensio ad eam quam proponunt libri tres
modo citati: specimen est in auctario p. 494.

54. Senensis 19 saec. XIV similiter inscriptus est. finit liber ita: *Henricus Ala-
manicus imperator V regn. in partibus Tuscie. mortuus autem in comitatu Senarum
apud Bonconventum die Veneris XXIII Augusti anno domini MCCCXIII. sunt isti
imperatores usque hinc LXXXIII.*

55. Vaticanus n. S095 saec. XVI (Arevalus Isid. vol. 1 p. 689), cui subscriptum:
deo gratias amen sub anno 1480, convenit cum Florentino sub n. 53 citato.

56. Romanus Vallicellianus B 40, antea monasterii Sublacensis, saec. XI sub prae-^{Spec. 34.}
scriptione *incip. series cronice Ysidori* post praefationem non tam chronica eius habet
quam centonem interpolatum eum ex Orosio tum praesertim ex Anastasio. ita adest
sub Honorio locus de Gothis *his temporibus Gothi erant et gentes multe . . . . mortuo
Modigiselo duos filios eius Gonzarim et Gizcrihum principatum obtinuerunt*, quae sunt
Anastasio p. 103. 104 de Boor: item de Phoca haec ibi leguntur: *an. divine incarnat.
D (L delcta) XCIII Focas reg. ann. VII. Romani ceduntur a Persis. anno imperii
sui primo tyrannus*, ut apud Anastasium p. 179 et sic deinceps usque ad verba p. 181
igne apud Boi cremaverunt; denique extrema *valde legitimus Romanorum imperator
ostenditur et ad regalia pervenit porro* leguntur ibidem sub finem p. 339: extrema
desunt mutilato volumine. praefationis varia lectio in specimen recepta est.

57. Vaticanus Urbinas n. 100 saec. XV (Arevalus Isid. 2 p. 377) videtur descriptus^{Spec. 31.}
esse ex Vallicelliano B 40 etiamtum integro: nam pervenit ad finem usque Anastasio
verbis *Andrianopolim cepit.* sequitur catalogus regum Langobardorum (SS. Lang. p. 505).
praefationis variam lectionem recepimus.

58. Romanus Barberinianus XIV, 18 (antea 2533) saec. XVII sine dubio descriptus
est ex Vallicelliano eodem: nam finit ipse integer, ubi ille mutilus abrumpitur.

59. Florentinus Laurentianus S. Marci n. 587. ex libris Nicolai Nicoli, saec. XII
cum Vallicelliano B 40 convenit, sed ulterius procedit: extrema haec sunt: *postea reg.
Enricus filius eius an. VI. deinde veniens Romam an. MXLVI et facto concilio causa
Simoniucac heresis deposuit Iohannem papam cognomento Gratianum. cui succedens*

venerabilis papa Clemens praefatoque regi tribuens coronam regnavit ann. VIII et mortuus est ann. MLV.

60. Monacensis 2 anni 1135 sine titulo. finit in anno mundi VDCCCXIII.

61. Monacensis 5320 (Chiemsee 20) saec. XV f. 158—164 sine titulo, incipit *breuem temporum expositionem*, finit *de suo cogitet transitu*. sequuntur Bedana.

Spec. 19. 62. Parisinus n. 4571 saec. XI incipit *prologus Ysidori*: finit mutilus e. 22 fin. in *docuit*.

63. Parisinus n. 12117, antea Sangermanensis 547 = 431, saec. XI f. 109, 110 post chronica de sex aetatibus sub titulo *item alia chronica* habet Isidoriana maiora, sed compendiata (e. c. e. 340 sic formatur: *hunc Donatus grammaticus praeceptor sancti Hieronymi Romae habetur*) et continuata (finiunt *mortuo autem Carlomanno accepit Karolus regnum et regnavit annis XLII. Illudovicus regnavit annis XXVII. et inde dominus Karolus accepit regnum et deo protegente gubernavit annis XXX et uno*). ex eodem libro SS. 3, 166 editi sunt annales S. Germani Parisienses.

Spec. 14 64. Oxoniensis Bodleianus e museo 113 (antea 94) saec. XXI f. 106': *liber cronicorum Isidori Yspalensis episcopi*. post praefationem chronicorum maiorum insertus est locus ex praefatione minorum: *secula generationibus . . . . . creationem mundi*. ipsa chronica exhibentur breviata; adscripsi extrema: *VDCCCVI. Focas an. VIII. Romani ceduntur a Persis: plurimas provincias et ipsam Hierosolimam amiserunt. VDCCXXXIII. Eraclius an. XXVII. huius V et IIII religiosissimo [sic] principe Gothorum Siseboti in Spania Iudei baptizantur. expleantur anni ab exordio mundi VDCCXXXIII. residuum sextae aetatis tempus deo soli est (notum add. m. 2)*. computatio quae subicitur exhibetur p. 191 inter additamenta una cum adnotationibus selectis adscriptis ad marginem variis manibus.

ORDO POSTERIOR.

S 65. Sangallensis n. 133 saec. IX ineuntis a pluribus librariis scriptus, de quo diximus ad genealogum (vol. I p. 157), p. 523—590' chronica haec habet sine inscriptione neque quicquam tam praefationi quam libello subscriptum nisi *explicit*: sequitur historiae Gothicae Isidori particula (supra p. 257) inscripta *incipit cuius supra*, quod in hoc libro non habet quo referatur.

W 66. Guelferbytanus Helmstadiensis n. 579, antea n. 532, scriptus a. S20 (Heinemann cat. 2 p. 20) fortasse a Secundo Calvo (certe f. 54^a in fine Isidoriani libri sacrae eruditionis legitur *Secundus Calvus scripsit*), f. 84—85' chronica haec exhibet mutila initio, incipiens e. 338 a verbis *fidei catebruntur*. subscriptio nulla, nisi quod et post e. 416^a et in fine legitur *explicit*. sequitur commentariolus de rerum sacrarum scriptoribus is quem edidimus inter additamenta ad Victorium Aquitanum vol. I p. 744. proxime accedit ad Sangallensem. librum ipse non vidi, descriptum recognitumque habui ab amicis.

B 67. Bernensis n. 83 saec. X, antea S. Remigii Remensis, inter alia, quae enumerat Hagen catal. p. 102. chronica habet f. 90'—99' inscripta: *in nomine domini incipit cronica [sic] Ysidori Ispaniensis provinciae*. subscriptum praefationi: *explicit praefatio. incipit chronicorum*, ipsi libello: *explicit*. sequuntur historiae Gothorum Isidorianae particulae duae (supra p. 257). liber multis locis correctus est priore scriptura abolita neque satis distinguuntur emendationes librarii et correctoris. numeri cum omnes correcti sint, eos sprevi; ad diluvium corrector adnotavit: *secundum Hieronymum JCCXLII sunt, secundum vero istum sunt, sicut hic habes, JCCXLVII*. chronica hic contaminata esse adhibitis exemplaribus familiarum duarum et aliis locis multis declaratur, ut e. 72. 202. 296. et inde intellegitur, quod in praefatione remansit Sisebutus.

P 68. Petropolitanus λ. Q. v. Old. I n. 20 saec. IX f. 3'—8 chronica habet inscripta: *in nomine domini incipit cronica Ysidori Spaniensis provinciae*: subscriptum praefationi:

explicit praefatio, incipit chronographia, libello: *explicit*. sequuntur particulae historiarum (supra p. 257). adnotat Arndtius folia huius voluminis aliquando maiore corpore videri comprehensa fuisse, cum numeros inscriptos habeant, manu tamen recenti, 62—73. 24. 25.

69. Parisinus bibliothecae *de l'Arsenal* n. 982, de quo supra p. 261 egi ad historias Spec. 23. et p. 331 ad continuationem Isidorianam Hispanam, descriptus est ex Alcobaciensi deperdito. post Orosium continet f. 42 seq. Isidori chronica maiora sine inscriptione et subscriptione, sed *Ysidoro minori* tribuuntur tam in indice volumini praemisso quam in titulatione paginarum. sequuntur Isidori historiae adiecta continuatione laudata. prope accedit ad codicem *F*: ita c. 398 est *per Athanagildum tirannum* habetque c. 409^a de Hunis, non habet c. 408^b de Gregorio.

70. Matritensis univ. n. 134 saec. XIII, descriptus ex eodem Alcobaciensi (supra Spec. 10 p. 330), habet f. 47'—53 chronica haec sine inscriptione, sed post praefationem legitur: *explicit prologus, incipit (ronica) Isidori Iunioris*.

71. Pelagius episcopus Ovetensis († c. a. 1143) corpori historico ei, de quo supra p. 262 exposuimus, praeter historias Isidori chronica quoque inseruit inscripta (certe in codice Matritensi bibl. nat. T 10 teste Knustio *Archiv* 8, 798) *incipit corografia* (sic) *Isidori Iunioris Paensis episcopi*, id quod convenit cum ipsius praefatione l. c. relata (cf. p. 328). praefatio Isidoriana hic legitur sub praescriptione *incipit liber gentis Romanorum per generationes* praeceditque caput de Romulo. finit liber in capite nostro 416^b, unde colligitur eum pertinere ad ordinem posteriorem. sequitur laterculus imperatorum Byzantium editus inter auctaria p. 494.

72. Rodensis liber, de quo supra p. 258 diximus ad historias Isidori, hodie desideratur, nisi quod in tabulis Palomaresianis supersunt verba et prima: *cronica Isidori Iunioris. sec. diebus* cet. (praefatio abest) et postrema: *fiunt igitur . . . consummatio saeculi est*. plenior eius libri, cui propria est c. 417 interpolatio Suintiliani pro Sisebuto, notitia superest in libris duobus inde descriptis, qui sunt hi:

73. Matritensis bibl. nat. X, 161 saec. XI/XII f. 113—145: vide supra p. 258. Spec. 9

74. Romanus Vallicellianus R 33 saec. XV; vide supra p. 259. Spec. 36.

75. Florentinus Laurentianus plut. 20 n. 54 saec. XI, de quo vol. 1 p. 158 dixi ad F genealogum, f. 30—34 chronica habet cum praescriptione hae (quae poni debuit post praefationem, errore posita est post verba *hominem Adam prima actus saeculi*): *incipit conographia* [sic] *Ysidori Iunioris*. subscriptio nulla. contaminatum esse librum inter alia ostendit Sisebutus in exordio relictus, cum adsint in fine Suintiliae laudes, item locus de Galeno c. 27 in libris prioris ordinis collocatus ante c. 274, in libris secundi ante c. 266, hic relatus utroque loco. caput 334 de Constantino quomodo immutavit librarii pietas, editio monstrat, item locum de Graecorum libertate c. 210^a quomodo auxerit eius doctrina. admisi nihilominus librum, ut inde appareret textus forma vulgaris.

76. Coloniensis bibliothecae capitularis n. 83^{II}, aliquandiu Darmstadiensis n. 2084, K iam antiquo domicilio restitutus (cf. Jaffé et Wattenbach *Colon. codd.* p. 29; Waitz *neues Archiv* 4, 163; Krusch *Studien zur Chronologie* p. 195), scriptus sub Hildebaldo archiepiscopo a. 798 (v. computationem ad hunc annum deductam editam MG. SS. 16, 370), adhibitus (ut observavit Arndt *neues Archiv* 4, 163) incipiente saeculo nono a scriptore amalium Hildesheimensium (MG. SS. III p. 18 seq.). post Hieronymianorum chronicorum praefationem habet f. 5—12 chronica Isidori. praescriptum: *incipit chronica Isidori Iunioris*; subscriptio nulla. adhaeret brevis computatio incipiens: *ab Adam usque ad diluivium anni MCCCXLII*, finiens: *ab inicio mundi usque ad nativitatem Christi anni MCCCXXVII*. — Haec Isidorianorum chronicorum forma non pauca habet propria, id est communia cum sola epitoma quae sequitur Vindobonensi. epitomata quodammodo est et ipsa, scilicet inde a c. 197 (nam quae praecedunt integra referuntur) capita aliquot, ut c. 209, 210,

similiter atque *V* brevaviit, plura omisit servata non solum in exemplaribus plenis, sed etiam in *V*, ut e. 77^a. ex contaminatione duarum editionum hanc recensionem prodidisse ut inde efficitur. quod in principio Sisebutus remansit, in fine adest caput de Suintihila, ita etiam certius inde colligitur, quod ad locum de Phoroneo e. 37, quem habet sub Isaac ut editio prior, cum secunda eum sub Iacobo referat, hic adscribitur: *hoc sub Iacob*, item ad caput de Memphi 41, quod habet sub Iacobo cum priore ordine in secundo relatum ad Iosephum, similiter adnotatur: *hoc sub Ioseph*. nec contaminationem solam haec forma admisit, sed etiam auctorem hic illic emendat, ita e. 63 pro corrupto *Clinus*, quod habent reliqui omnes, in *V* restituitur *Linus*, omnino adhibito Hieronymo, novitque eam emendationem is quoque qui *K* librum scripsit, cum Linum ante e. 63 chronicis inseruerit. similiter duo libri *KV* e. 67 Minotaurum adiciunt et in praefatione Victorem faciunt non Tonnennensem solum, sed etiam Africanum. denique huius recensionis auctor, ut infra ostendetur, eo offensus, quod primus census tribuitur Tullo Hostilio, capite inserto suum reddidit Servio Tullio. nihilominus item infra demonstrabimus in iis, quae haec forma sola habet, reperiri quaedam quae vix Isidoro ipsi abiudices.

1^r 77. Vindobonensis bibliothecae aulicae n. S9. antea Salisburgensis 72, scriptus saec. IX. inter alia post Rufi breviarium (ad hoc librum adhibuit Wendelinus Foerster in ed. Vindobonae a. 1874 agens de eo in praef. p. 4) f. 7—9 proponit Isidoriani chronici epitomen inscriptam: *incip̄ lib̄ de ordine temporum*, subscriptione nulla. foliorum duorum amissorum, scilicet a e. 68 (finit *minotaurō ipocentaurus*) ad e. 233 (incipit *iulius caesar*) damnum suppleant apographa codicis duo quae sequuntur. annos mundi tamen nos non dedimus nisi quatenus superest archetypum.

1^w 78. Vindobonensis n. 323 saec. XII epitomen proponit f. 46—51 accurate descriptam, nisi quod anni mundi aut omissi sunt aut temere immutati.

1^e 79. Londiniensis musei Britannici librorum Egertonianorum n. 1118 (antea *coll. Agus. soc. Iesu*) f. 1—10. in universum minus diligenter exaratus est. — Sprevi duo alia
Spec. 37. 33. apographa saec. XV reperta in codicibus Cheltenhamensibus 3706 et 7283: utrumque in principio praefationis pro *per generationes* habet *peregrinationes*. — Editio princeps chronicorum Isidorianorum s. l. et a. (creditur impressa esse Romae apud Stephanum Planck: cf. Hain rep. bibl. 2. 1. 145 et Arevalus Isidor. 1. 686: ego eam vidi Venetiis in Marciana vol. misc. 2631. 2) foliorum sex formae quaternariae non ipsa, sed hanc eorum epitomen repraesentat.

Codices non excussi vel deperditi.

Troyes n. 386 (Pertz *Archiv* 7, 219: *cat. des bibl. des dép.* vol. 2 p. 175), ante Bouhierii, inter opera Isidori extremo loco chronicon dat continuatum ad a. 1265.

Rouen n. 1181 = U. 81 (antea U. 11) saec. XV (Pertz *Archiv* 8. 370: Omont *cat. des bibl. des dép.* vol. 1 p. 280) post Hieronymum cum Prospero et Sigiberto Isidori chronica habet sine nomine auctoris: incipiunt *brevem temporum*, finiunt in Sisebuto verbis *vita et miraculis claruit*.

Sorionensis a Perezio adhibitus (vide supra p. 165). secundum ea, quae de eo libro referuntur, fuit in eo libro 'duplex conclusio', quarum altera pervenit ad a. Heraclii V et Sisebuti IV. ex altera, scilicet ordinis posterioris, quae adnotata habuimus, rettulimus ad e. 414^a. 417^a.

Oxomensis a Perezio adhibitus (vide supra p. 331).

Petri Pontii Leonis episcopi Placentini liber recens, sed optimus secundum Perezium apud Villanuevam *viage* 3 p. 213.

Perezii corpus chronicorum, cuius supra p. 265 dixi extare exemplaria plura, in his Segobrigense, Toletanum bibl. cap. 26, 27, Matritense bibl. nat. F 38, etiam chronica Isidoriana comprehendit. descripsit Perezius librum Sorionensem, adiecit variam

lectionem librorum eorum qui praecedunt et Lucae Tudensis. codicis Segobrigensis apparatu instructi nobis copia non fuit et facile eo carni: reliquos sprevi.

Pomposae secundum catalogum a. 1093 (Becker catal. bibl. ant. p. 170) in volumine Isidorianorum fuit *chronica sancti Isidori Spalensis episcopi describens historiarum breviarium ab exordio mundi usque ad Heraclii tempus*.

Guelferbytanus Augustanus fol. 5, 3 saec. XVI: principium deficit. vidi et sprevi.

Darmstadiensis n. 146, saec. XV fin., antea *liber carthusiae Wesaliensis* in parte altera f. 211—217. incipiunt *chronica breuem temporum expositionem*, finiunt *consummatio seculi est*. inspexit a me rogatus Zangemeister.

Monacensis 516 scriptus ab H. Schedel a. 1475 continet chronica Isidori breviata sub titulo: *Isidori opusculum de temporibus*, incipientia: *breve temporum progenerationes et regna*, finientia: *igitur ab exordio mundi usque ad era DCLIII, hoc est quinto anno Heraclii imperatoris, V mil. octingenti decimo sexto* sequente clausula solita.

Pisanus liber inscriptus similiter atque Vaticanus n. 1348 (supra n. 2). cuius meminit Waitz SS. Lang. p. 505, a me Pisis frustra quaesitus est.

Compilationum posterioris aetatis superstructurarum Isidorianis enumeratio plena neque finem haberet neque utilitatem. itaque paucarum tantum mentio fiet. — Qui historias Isidori in Hispania saec. VIII medio continuavit, eum supra p. 325 vidimus chronica quoque eius adsumpsisse. — Chronographi Hispani alii quoque civis opus continuarunt, in his Lucas Tudensis ita, ut compilationis eius primum librum constituent chronica Isidori, secundum historiae (vide supra p. 264). — Compilatio codicis Vaticani n. 1361 saec. XII imperatores Romanos enarrat ad chronica Isidori, his subiungens primum excerpta ex Bedae chronicis, deinde catalogum regum et imperatorum editum SS. 3, 217 (cf. SS. Lang. p. 505). — Compilatio Havniensis, de qua egimus ad chronica Italica (vol. 1 p. 266 seq.). praeter ea et Prosperiana multa, ut ibi ostendimus, habet deprompta ex Isidorianis. — Bedam in chronicis suis passim usum esse Isidorianis infra ubi edentur demonstrabitur. — Expilavit eadem in historia Romana Paulus diaconus (v. praef. Droyseni p. LII). — Annales Ulsteriani (ed. Hennessy Dublini 1857) ad a. 616 (vol. 1 p. 88) adnotant: *Usque hunc annum scripsit Isidorus cronicon suum, ita dicens: 'Heraclius dehinc quintum annum agit imperii, hoc est anno quinto imperii Heraclii et quarto religiosissimi principis Scsibati: sunt ab exordio mundi usque ad Heraclii annum presentem, hoc est quintum V DCCCXIII'*. — In Gallia auctor corporis Fredegariani uno certe loco 3, 65 expilavit horum chronicorum c. 402, fortasse etiam altero 1, 26 de creatione mundi eadem adhibuit. — Potest addi locus ex Elipandi (cf. Arevalus in ed. opp. vol. 1 p. 249) epistula ad Carolum magnum (apud Florezium *Esp. sagr.* 5, 541): *de quo* (Constantino imperatore) *beatus Isidorus dicit: 'heu pro dolor! bono usus principio et fine malo'* similisque alter ex epistula eiusdem ad Alcuinum (laffé bibl. rer. Germ. ep. 122 vol. 6 p. 497).

Saepenumero inveniuntur ex Isidorianis chronicis excerpta interposita alienis, maxime Bedanis, quae ubi edentur, exempla afferemus.

Iam postquam de libris scriptis diximus, restat quaestio, ex iis quae sic tradita accepimus quanam sint vere Isidori et quae ratio intercedat inter recensiones duas alteram finientem in a. 615, alteram pervenientem ad a. 624. hoc dubium non est capita ea quae non inveniuntur nisi in libris solitariis insiticia esse: ita supra iam diximus Pseudo-Mellitum (*M*) chronica haec interpolavisse adsumpto Hieronymo, cum quoque scriptorem, a quo pendent libri *KV*, de suo quaedam et mutavisse et addidisse, id ipsum fecisse librarium codicis recentissimi Florentini *F*. haec ut in ordinem recepimus, ne lectorem fugerent, ita patet adiecticia esse. at longe gravior et late patens quaestio surgit, quidnam statuendum sit de duabus recensioibus illis sic ut nos eas traditas accepimus magnopere differentibus. bis chronica ab auctore edita esse, primum a. 615.

deinde a. 624 et ad nos pervenisse exemplaria editionis utriusque satis constat¹⁾. scilicet cum pleraque et in praefatione Sisebutum regem nominant et in eius laudibus finiant, alia longe pauciora et in exordio Suintilam substituunt et in fine ad caput illud de Sisebuto alterum adiciunt in Suintilae honore versans. accedit quod cum eodem anno, quem enuntiat chronicorum editio secunda, Isidorus historias emisit, facile cum iis coniungere potuit chronicorum editionem alteram. ad hanc igitur divisionem primariam exemplaria quae adhibuimus examinatave abieciimus, sic ut supra recensentur digesta sunt. utramque editionem ab ipso auctore emissam esse verisimile est, cum secunda quoque prodierit eo vivo neque quiequam in posteriore reperitur, quod Isidorus non pariter scribere potuerit atque quae leguntur in editione priore. nihilominus quaeritur, utrum duarum formarum differentia ab ipso Isidoro magis pendeat an a librariorum alterius utrius libelli studiis mutandi et breviandi. illam opinionem probabilem iudicabit qui accedit ad examen, facto examine dubitatio certe surget, an non ea quae in editionibus duabus differunt, ex bona parte ad librariorum arbitrium magis redeant quam ad consilium auctoris. in universum secunda editio plenior est priore, sed desunt in illa capita non pauca (c. 253. 254. 350. 374. 402. 403. 409) servata in altera. ut haec nemo Isidoro abiudicabit, ita locorum longe plurimum servatorum in sola editione secunda certe plerique non videntur ex ampliatione accessisse ad formam prolixioram, sed deficere in breviori ex mutilatione. de acephalis quae Isidorus adversarius eorum acerrimus²⁾ tradit solito explicatius capitibus sex 385. 386^a. 389^a. 394^a. 397^a. 407^a, eorum primum omnes libri habent, reliqua ordo posterior solus. auctores, a quibus pendent capita in sola editione secunda reperta, quod sunt ii ipsi, a quibus veniunt communia (ut Eutropiana c. 253—255 sunt in recensionibus duabus, longe pleraque in posteriore sola). explicationem haberet etiam si accessissent in editione altera ab ipso auctore procurata. sed tanta aequalitate ut ea insereret excerptis prioribus. quanta excerpta potissimum ex Victore et Iohanne facta procedunt, nequaquam adsequi potuit scriptor ut doctrina ita diligentia destitutus. etiam clarius comparatis locis servatis forma diversa in recensione utraque intellegitur utramque editionem nobis traditam esse licentia librariorum multis locis corruptam et modo in priore, modo in posteriore genuinam formam vel genuinae propioram reperiri. ita narratio de Gothorum conversione c. 349. 350 in rec. I traditur iisdem verbis atque in historia tripertita ab Isidoro compilata: contra rec. II, scilicet libri *SPB II* cum epitoma Vindobonensi *J* ad pauca verba eam redegerunt. narrationem c. 401^b de conversione Armeniorum Hiberorum Maccuritarum recensio prior omisit, posterioris libri plerique solos Armenios admiserunt, duos alios populos et ipsos apud Iohannem nominatos soli libri *KV* exhibent. aliis locis prior recensio corrupta et interpolata invenitur, integra posterior. c. 339 quod Isidorus scripsit: *haeresis Anthropomorphitarum in Syria et Macedonia in Constantinopoli nascitur* in recensione secundae libris aut recte legitur aut levi errore inlato *et Macedonia pro et Macedoniana*: quod habent libri omnes non contaminati recensione prioris *in Syria in Macedonia in Constantinopoli* interpolatio est ex eo ipso errore generata. exempla alia subiunxi.

Eutropius:

c. 265 rec. I:

c. 265^a rec. II:

(Traianus) Babylonem . . .
vicit . . . usque ad Indiae
fines . . . accessit . . . Ara-
biam . . . in provinciae for-
mam redegit.

Iste Asia et Babylonia
capta usque ad Indiae fines
post Alexandrum accessit.

Babyloniam et Arabiam
cepit et usque ad Indiae
fines accessit.

1) Hertzbergius quae de duabus chronicorum editionibus exposuit (*Forschungen* 15 p. 294 seq.) pro non scriptis habuit: nam diligentia et acumen in eiusmodi quaestione non sufficiunt librorum iusta cognitione destituta. 2) Braulio in praenotatione de Isidoro (Arevalus vol. 1 p. 9): *quo flumine eloquentiae et quot*

Eutropius:

Pius propter elementiam dictus est.

c. 273 rec. I:

Iste ob hoc tale cognomen accepit, quia in omni regno Romano cautionibus incensis cunctorum debita relaxavit: unde et pater patriae appellatus est.

c. 273^a rec. II:

Iste propter elementiam tale nomen accepit.

Hydatius:

Alani et Vandali et Suevi Hispanias ingressi.

c. 373 rec. I:

Wandali quoque Spanias et Suevi Gallias occupant.

c. 373^a rec. II:

Wandali quoque, Alani et Suevi Spanias occupant.

Iustinus 1, 1, 9¹):

Postremum bellum illi (Nino) fuit cum Zoroastre rege Bactrianorum, qui primus dicitur artes magicas invenisse . . . . hoc occiso.

c. 32 rec. I:

Sub quo (Nino) Zoroaster magiae inventor a Nino rege occiditur. *omissa est igitur dignitas regia Zoroastris.*

c. 32^a rec. II:

Hac aetate magiae ars in Persida a Zoroastre rege Bactrianorum reperta est. *omissa est igitur cardes Zoroastris.*

Chr. urb. a. 354:

Numa . . . pontifices virgines Vestales instituit.

c. 152, 153 rec. I:

Numa Pompilius . . . primus Vestales virgines instituit

c. 152, 153^a rec. II:

Numa Pompilius primus pontifices et virgines Vestales instituit.

Augustinus:

(Numa putavit) illam civitatem deorum profecto falsorum numerositate munendam.

falsorum deorum numerositate civitatem implevit.

Chr. urb.:

Hic duos menses ad X menses Romuli instituit, Ianuarium diis superis, Februarium diis inferis dedicavit.

duosque menses Ianuarium et Februarium decem mensibus adiecit.

duos menses in annum Romanis ad decem menses adiecit, Ianuarium diis superis, Februarium diis inferis dedicavit.

Chr. urb. a. 354:

Tullius Hostilius . . . prior censum egit.

c. 156 rec. I:

Tullius Hostilius prior in re publica censum egit.

c. 156 rec. II:

Tullius Hostilius prior in re publica census egit, quod adhuc per orbem terrarum incognitum erat.

c. 169^b rec. VK:

Tunc primus Romae coepit Servius Tullius Romae census agere, quod adhuc per orbem terrarum incognitum erat.

Eutropius 1, 7:

Servius Tullius . . . primus omnium censum ordinavit qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat.

iaculis divinarum scripturarum seu patrum testimoniis acephalitarum haeresin confoderit, synodalia gesta coram eo Hispani acta declarant, in qua contra Gregorium praefatae haeresis antistitem cum adseruit veritatem. Continuator Isidori Hispanus c. 16 supra p. 339, ubi vide.

1) Eadem habet, ex Iustino scilicet, Augustinus c. d. 21, 11, sed cum et praecedentia et sequentia Isidorus ex Iustino traxerit, illum hoc loco non videtur compilasse. paullo longius ab Isidorianis recedit Hieronymus a. Abr. 7: *Zoroastres magus rex Bactrianorum clarus habetur. adversus quem Ninus dimicavit.*

Differentias inter editiones duas, quas probabiliter referas ad auctorem librum antea editum secundis curis recognoscentem, nullas ego offendi praeter locos de Suinthila et fortasse regnum Iustiniani uno anno auctum errore sane, sed multis communi. chronica etymologiis inserta breviata etsi presse in univsum sequuntur formam brevioram. adsunt in epitome capita quaedam quae in ea desiderantur (c. 77^a. 300^a) et omnino ipsum breviandi studium eo ducere potuit, ut quae recensio prolixior sola servavit, tam a brevioris diasecuasta quam ab epitomatore pariter abicerentur.

Haece si ita se habent, ut historias Isidori (vide supra p. 252) ita chronica quoque ad nos pervenerunt recensionibus duabus ita comparatis ambabus, ut utraque tam interpolationem quam mutilationem subierit et ad formam genuinam perveniamus coniunctis duabus. id ut verum fortasse, certe non est veri simile, et bene scio dubitationes ita magis moveri quam sedari. et perveniunt fortasse dubia ea ad ipsam librorum, quibus etymologiarum opus magnum traditum accepimus, miram diversitatem, cuius diversitatis originem nescio an tangant Braulionis ad Isidorum epistulae (opp. vol. 6 p. 574 seq.), nimirum postquam flagitavit (ep. 10) ab Isidoro *librum etymologiarum, quem iam audicimus consummatum* neque accepit, post septem annos renovat preces (ep. 12): *notesco libros etymologiarum quos a te domino meo posco etsi detruncatos corrososque iam a multis haberi: inde rogo, ut eos mihi transcriptos integros emendatos et bene coaptatos mittere digneris.* id quod ab auctore obtinuit (ep. 13): *codicem etymologiarum cum aliis codicibus de itinere tibi transmisi et licet incumentatum prae invaliditudo, tamen tibi modo ad emendandum statueram offerre.* idem Braulio confirmat in vita Isidori. id ipsum quod etymologiis si etiam chronicis accidit, ut vivo auctore *detruncata corrosaque* circumferrentur, librorum qui supersunt condicio recte explicabitur.

Meam libelli recensionem ita formavi, ut tam communia editioni utrique et sine dubio Isidoriana quam alteri utri propria et uno conspectu coniungerentur et in singulis capitibus de auctoritate liqueret. interpolationes tum certas quam dubias a textu eiusmodi auctoris cur secernerem, causa nulla fuit.

Orthographica aliaque minora formavi, quatenus ratio sivit (scilicet meris mendis in adnotationem reiectis), ad librum Claromontanum, ibi quoque ubi ipse variat inter scribendi formas duas pariter antiquas, ut sunt *ph* et *f* in Graecis, deficiente libro antiquissimo eadem ratione me applicavi aut ad Sangallensem (eius errores soliti sunt eius saeculi: *e* pro *ae* *ae* pro *e* et *i* permutatae — *i* pro *y* — *o* et *u* permutatae — *e* et *t* item) aut ad Coloniensem, eius hi fere sunt soloecismi pro aetate non multi: *e* pro *ae*, *ae* pro *e* — *e* pro *i* (*adfermans*, *collegitur*, *obtenuit*, *perdedisse*) — *i* pro *e* (*decim*, *discendens*, *discrībunt*, *pacifacti*, *quingentissimo*) — *e* pro *t* (*Dioclicianus*, *Domicianus*, *lucioribus*, *Theodociou*) — *t* pro *e* (*Martianus*) — *h* omīssa (*ae* et *hae* perturbata, *scitarum*) — *i* pro *y* (*hieronimus*, *scitarum*) — *y* pro *i* vel *e* (*decym*) — *u* pro *o* (*nepus*) — *p* inserta (*dampnatus*) — geminatio male admissa (*quingentissimo*, *travstallit*). reliquorum librorum mendas vulgares et inutiles sprevi.

CHRONICORVM EPITOME.

Etymologiarum codicem nimia magnitudine ab auctore relictum imperfectum et distinctum titulis, non libris, Braulio, cuius rogatu eum fecit, ait se divisisse in libros viginti. Rhdofonsus: scripsit, inquit, in ultimo ad petitionem Braulionis CaesarAugustani episcopi librum etymologiarum, quem cum multis annis conaretur perficere, in eius opere diem extremum visus est conclusisse. epitomen chronicorum maiorum etymologiis insertam subscriptio ostendit absolutam esse anno Heraclii XVII (eum enim nominant libri optimi quique), id est p. Chr. 627. quemnam locum in etymologiarum libris tenuerit, quos plerique codices sic ut Braulio eos ordinavit viginti faciunt, alii viginti quinque vel octo et viginti (Arevalus vol. I p. 407), non huius epitomae editoris est determinare: in plerisque codicibus ita ut in editis ea efficit libri quinti capita duo extrema (38, 39), cum in aliis pro sexto libro procedat, in aliis (ut in nostro W) ad septimum referatur. hoc non praeterendum in multis codicibus iisque optimis quibusque, ex nostris in ADW, libri in editionibus quinti partem posteriorem (c. 28 — 39) seorsum proponi sub inscriptione *de temporibus* sequente indice capitum duodecim, cuius tanquam exordium est primum *de chronicarum vocabulo*, novem quae sequuntur constituunt libri Isidoriani de natura rerum, quatenus is ad tempora pertinet, epitomen, duo extrema, ut dixi, chronicorum maiorum. videmur hic titulum tenere talem, qualibus divisum Braulio opus ab auctore accepit.

De relatione quae intercedit inter chronica maiora et epitomen modo (p. 410) diximus. huius cum prae illis exigua utilitas sit (nam missis corruptis et transpositis quod unum habet epitome in maioribus non repertum c. 199 de Maximino, non tam in epitoma additum videtur quam in utraque chronicorum maiorum recensione culpa librariorum omissum), sufficere de libris scriptis pauca adnotavisse, eorum duo genera sunt, alterum etymologiarum ipsarum, alterum chronicorum inde seorsum descriptorum, quae in elencho subiecto distinximus asterisco * praefixo. illius ordinis permulti, scilicet ex infra enumeratis ii quibus notam † adposuimus, chronicis subscriptionem apponunt hanc: *colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in praesentem gloriosi Reccvinti annum X, qui est aera DCXCVI, anni V DCCCCLVIII* (vel LVII). is est annus p. Chr. 658, mundi secundum computum Isidori, modo cum recte constituerimus, 5856. ex hoc exemplari auctoris obitu vicennio fere posteriore omnes qui extant libri num descendant, Braulio denique quod ait libros etymologiarum ante quam ab ipso publicarentur, a multis habitos esse *detruncatos corrososque*, num aliqua ratione ad exemplaria nostra redundarit, disquirent universi libri editores futuri; neque enim in particula hac ingentis operis crisis cum fructu exerceri potest. codices chronicorum epitomatorum tam comprehensorum opere universo quam separatim descriptorum per bibliothecas quas adii data opera examinavi omnes, maxime ut additamenta deprehenderem ad rerum notitiam utilia, eaque spes quamquam fere fefellit, codicum huius editionis causa examinatorum indicem subieci. ex iis paucos elegi, quorum variam lectionem in

apparatum referrem, paulo plurimum specimen proposui ad partem extremam. hoc notabile, quod duo libri iique omnium antiquissimi Guelferbytanus *H* etymologiarum et Parisinus 7530 *P* chronicorum inde excerptorum, accedente ex parte Einsidlensi *E* etymologiarum, chronica exhibent interpolata: scilicet inserunt e. 17 Cainan alterum secundum LXX interpretes et e. 31 Isaacum scribunt natum esse anno patris non centesimo, sed quinto et septuagesimo, contra communem opinionem, sed vix mero calami errore (cf. item e. 14, 19, 89, 128, 130). praeterea interpolationibus erroribusve communibus coniunguntur libri et *ACM* (vide e. e. e. 7) et *CQ* (vide e. 197, 252) et *BEQH* accedentibus deterioribus multis (e. 265 quae hi libri addunt ante *Iulaci*, abhorrent ab epitomae brevitate accesseruntque omnino ex chronicis maioribus).

Italia.

Florentiae in bibliotheca Laurentiana:

- Spec. 2. 1. plut. 19 cod. 32 saec. XV.
 Spec. 3. 2. plut. 52 cod. 21 saec. XIII.
 Spec. 4. 3. Gadd. pl. 90 sup. cod. 17, 1 saec. XIII. post verba *Iulaci in Hispania Christiani efficiuntur* ita pergitur adhibitis Bedanis: *et Persi a Romanis vincuntur. MMMMDCCLXVI item Eraclius cum matre sua Martina ann. II. Cyrus Alexandrinus cum sociis suis acephalorum heresim est instaurans. finitur sic: Leo ann. VIII. Leubrandus rex Longobardorum ossa sancti Augustini de Sardinia transtulit in Ticino et cum magno honore condidit MMMMDCCLXXIX* subiecta clausula *residuum . . . cognitum est.*
 Spec. 5. 4. Gadd. pl. 90 sup. cod. 17, 2 saec. X.
 Spec. 6. 5. Gadd. pl. 90 sup. 17, 3 saec. XIII, in fine libri VII.
 Spec. 7. † 6. S. Crucis pl. 27 sin. eodd. 7. S saec. XIII.
 Spec. 8. 7. S. Crucis pl. 27 sin. cod. 9 saec. X.
 Spec. 9. 8. S. Crucis pl. 27 sin. cod. 10 saec. XII.
 Spec. 10. 9. S. Marci n. 582 saec. XI.
 Spec. 11. 10. S. Mariae novellae 364 (olim 623) saec. X, in fine libri VII.
 Spec. 12. 11. *conventi soppressi* n. 319 (= Vallombrosa 621) saec. XIII.
 Spec. 13. † 12. Ashburnham n. 1045 saec. XIV.
 Spec. 14. † 13. Ashburnham n. 1404 saec. XIII.
 Spec. 15. † 14. *nuovi acquisti* n. 50 saec. XIV.

La Cava de' Tirreni.

15. n. 3 saec. X, pars edita est in codice diplomatico Cavensi vol. 2 app. p. 25.

Lucra.

- Spec. 16. 16. bibl. cap. II n. 55; descripsit mihi partem bibliothecarius Sforza.

Mediolani.

- Spec. 18. 17. Ambrosianus H 187 inf. saec. X.
 M 18. Ambrosianus L 99 sup., antea Bobiensis, saec. VIII IX (cf. Reifferscheid bibl. patrum 2, 49). recepi in apparatusum.

Mutinae.

- Spec. 19. 19. arch. capit. I n. 17 saec. IX: in fine libri VII. in imo margine: *ab initio mundi usque hic isti sunt anni VDCCLXXVIII.*

Neapoli.

- † 20. V. B. 13 saec. XIV.
 21. V. B. 14 saec. XIII.
 22. V. B. 15 saec. XV.
 Spec. 20. 23. VI. D. 61 saec. X.

Romae.

24. Vaticanus n. 623 saec. XII. adest continuatio Bedana (supra n. 3).
- † 25. Vaticanus n. 624 saec. XI.
- † 26. Vaticanus n. 626 saec. XIII.
- *† 27. Vaticanus n. 1869 saec. XII XIII f. 91.
28. Vaticanus Palatinus n. 281 saec. IX. recepi in apparatusum. B
- † 29. Vaticanus Palatinus n. 282 saec. XIV.
- † 30. Vaticanus Palatinus n. 283 saec. XIV.
31. Vaticanus Urbinas n. 100 saec. XV. in l. VII.
32. Vaticanus Urbinas n. 141 saec. XIII, in l. VII.
- † 33. Vaticanus Urbinas n. 479 saec. XIV.
- * 34. Vaticanus Urbinas n. 585 saec. XI *chronica Isidori de seculi etatibus.*
- † 35. Vaticanus reginae n. 112 saec. XI.
36. Vaticanus reginae n. 137 saec. XIV.
37. Vaticanus reginae n. 239 saec. XIII.
38. Vaticanus reginae n. 294 saec. XI. interpolata sunt chronica ex Isidori maioribus. computationem insertam inter c. 416 et 418 chronici maioris dedimus in auctario IV p. 505.
39. Vaticanus reginae n. 1824 saec. XIV. in fine: *a nativitate Christi usque nunc sunt anni DCCXXVII in hac supputatione.*
40. Vaticanus reginae n. 1953, antea *S. Maximini [1] ciacensis monas.*, saec. X (Reifferscheid bibl. patrum I p. 375). libri in codice non numerantur. chronica f. 49'—51 scripta sunt litteris maiuseculis tota. subscriptio anni 658 adiecta est a manu recentissima. recepi in apparatusum.
- *† 41. Vaticanus reginae n. 2034 saec. XV f. 122—125. subscriptum: *explicit cronica beati Isidori.*
- † 42. Vaticanus Ottobonianus n. 343 saec. XIV.
43. Vaticanus Ottobonianus n. 345 saec. XI.
- † 44. Vaticanus Ottobonianus n. 352 saec. XIV.
45. Vaticanus Ottobonianus n. 404 saec. XV. continuationem finientem in Theodosio II a. 716 (cf. Arevalus vol. 3 p. 512) edidi inter additamenta IV p. 504.
- † 46. Vaticanus Ottobonianus n. 427 saec. XIV.
47. Vaticanus Ottobonianus n. 477 saec. XIII. praeter alia interpolata (v. Arevalus vol. 3 p. 513) adest continuatio Bedana (v. n. 3).
- † 48. Chigianus A. VIII. 243 saec. XV.
49. Chigianus A. VIII. 244 saec. XIV. continuatio incipiens: *Theodosius ann. IV. Theotonia gratiam baptismi suscepit.* finiens: *assumptus est Fredericus II qui nunc imperat* edita est apud Arevalum vol. 3 p. 512 seq.
- 49^a. Casanatensis bibliothecae n. 711 scriptus a. 1057 (certe in eo finit computatio f. 73) habet originum librum V et in hoc chronica.

Taurinis.

50. D. III. 19 (Pasini n. 55) saec. XI.
51. I. II. 7 (Pasini n. 53) saec. XI. adest continuatio Bedana (supra n. 3).
52. I. III. 19 (Pasini n. 56) saec. XI.
53. I. IV. 14 (Pasini n. 57) saec. XI.

Venetis.

54. Marcianus Lat. cl. II n. 47 saec. XIV. adhaeret computatio pariter atque in n. 38.

Vercellis.

55. bibl. cap. n. 58 saec. IX. ex hoc libro et tribus qui sequuntur sextam aetatem Spec. 22. describendam mihi curaverunt amici.

- Spec. 23. † 56. bibl. cap. n. 102 saec. IX.
 Spec. 24. 57. bibl. cap. n. 128 saec. X.
 Spec. 25. 58. bibl. cap. n. 202 saec. IX.

Gallia.

Amiens.

59. n. 221 saec. XII. continuatio, quae pervenit ad Ludovicum Lotharii filium,
 edita est p. 502.

Parisiis.

- *† 60. n. 5009 saec. XIII (Waitz *Archiv* 11, 288).
 * 61. n. 5239 saec. XI f. 148—151 *de temporibus Ysidori*.
 * 62. n. 5543 saec. XI f. 151—154 (cf. Waitz *Archiv* 11, 286), praecedenti similis.
 P * 63. n. 7530 saec. IX f. 289, 290 incipit *prima actus*, recepi in apparatusum.
 Spec. 21 64. n. 7582 saec. IX.
 † 65. n. 7583 saec. X.
 66. n. 7584 saec. X. libri non numerantur.
 † 67. n. 7585 saec. X.
 † 68. n. 7588 saec. X.
 69. n. 7589 saec. XII.
 70. n. 7590 saec. XIII.
 † 71. n. 7591 saec. XIII.
 72. n. 7592 saec. XIII.
 † 73. n. 7593 saec. XIII.
 † 74. n. 7594 saec. XIII.
 75. n. 7595 saec. XIII. confirmatio eadem atque n. 59.
 76. n. 7596 saec. XIII.
 77. n. 7596 A saec. XIII.
 † 78. n. 7597 saec. XIV: in l. VI.
 † 79. n. 7598 saec. XIV: in l. VI.
 † 80. n. 7599 saec. XIV.
 † 81. n. 7600 saec. XIV.
 † 82. n. 7601 saec. XIV. clausulam dedi in auctario p. 506.
 † 83. n. 7602 saec. XV.
 † 84. n. 7603 saec. XV.
 † 85. n. 7604 saec. XIV.
 † 86. n. 7607 anni 1460.
 87. n. 7670 saec. X.
 88. n. 7672 saec. XII.
 † 89. n. 7674 saec. XIV.
 † 90. n. 7675 saec. XIV. clausula ut n. 82.
 91. n. 7676 saec. XV.
 † 92. n. 8501 A saec. XII.
 † 93. n. 10291 saec. X.
 † 94. n. 10292 saec. X. libri non numerantur.
 † 95. n. 10293 saec. X.
 * 96. n. 11676—11680 in apparatu novae editionis operum Isidori post Dubrenianam
 a. 1601 chronica minora reperiuntur descripta ex ms. codice Lexoviensi. clau-
 sula ut n. 82.
 † 97. n. 11864 saec. XII.
 98. n. 14085 saec. X.

- † 99. n. 11743 saec. XII/XIII.
 100. n. 15009 saec. XII (S. Victoris 567) f. 160'. epitome.
 † 101. n. 16216 saec. XIII.
 † 102. n. 17159 saec. X.
 † 103. n. 17160 saec. XII.
 † 104. n. 17161 saec. XII.
 † 105. n. 17875 saec. XII.
 † 106. n. 17876 saec. XII.
 † 107. n. 17877 saec. XII.
 † 108. *nov. aeq.* n. 2169 saec. XI (cf. *neues Archiv* 6, 488), manu Hispana. sub-
 scriptio voluminis haec est: *explicitus est liber etimologiarum sub era I C^{ta} X^a*
 (= p. Chr. 1072) *VIII kls S^{bris} tunc cursu VII° regnante rex Sancio in*
Castella et in Legiono et in Gallicia, Dominico denique abbati monasterii sancti
Sebastiani de Silus regenti. in margine adnotantur persecutiones decem et
 passiones martyrum quaedam. recepi in apparatusum.

Belgium et Hollandia.

Bruxellis.

109. n. 668 saec. XIV.
 † 110. n. 4687 saec. XII.
 † 111. n. 5447 saec. XI XII.
 112. n. 7997 a. 1456 mutilo libro maior pars chronicorum deest.
 † 113. n. 9386 saec. XI.
 † 114. n. 9841 saec. X.
 † 115. n. 9915 saec. XII.

Groningae.

- † 116. n. C. D. 3 saec. X, antea monasterii memoris beatae Mariae virginis prope
 Northoern. misit descriptum Burger.

Lugduni Batacorum.

117. publ. n. 11.
 118. publ. n. 29 saec. XIV.
 † 119. publ. n. 73 saec. XIV.
 † 120. Vulcanii n. 1 saec. XIII.
 121. Perizonii n. 2 saec. XII.
 † 122. Vossianus Lat. fol. n. 71. antea Gruteri, saec. X. adnotatio de Reesvindo in
 margine adiecta est manu vetere.
 † 123. Vossianus Lat. fol. n. 82 saec. IX.
 124. Vossianus Lat. oct. n. 15 saec. X. epitome.
 125. Vossianus Lat. oct. n. 67 saec. XI.

Hispania.

Codices in Hispania adservatos recensui ad enotata inde a Knustio Ewaldo Bernaysio
 adhibitis relationibus editis Knustii (*Archiv* vol. 8 a. 1843), Ewaldi (*neues Archiv* vol. 6
 a. 1881), Harteli (bibl. patr. Lat. Hisp. vol. 1 a. 1887).

Escorial.

- † 126. B 1 10 saec. XIII. Ewald p. 233. Hartel p. 29.
 † 127. B 1 11 saec. XIV. Ewald p. 233. Hartel p. 29. adhaeret, sed tribus paginis
 vacuis separata ab Isidorianis, continuatio Bedana (supra n. 3) aucta capitibus
 duobus.

128. B I 12 saec. XIV. Knust p. 810. Hartel p. 29.
 129. & I 2 saec. XIV. Knust p. 811. Hartel p. 57. adhaeret continuatio Bedana (supra n. 3) similiter aucta atque est in n. 127.
 † 130. & I 3 anni 1047. Knust p. 814. Ewald p. 248. Hartel p. 57.
 spec. 17. 131. & I 14 saec. VIII. Knust p. 815. Ewald p. 250. Hartel p. 70.
 132. P I 6 saec. X/XII. Knust p. 818. Hartel p. 100.
 133. P I 7 saec. IX. Knust p. 818. Hartel p. 101.
 131. P I 8 saec. IX. Ewald p. 260. Hartel p. 102.
 c 135. Q II 24 saec. VIII. Knust p. 817. Ewald p. 272. Hartel p. 112. chronica iussu meo collata sunt a Bernaysio. recepi in apparatus. ad finem quae adiecta sunt, relata sunt in addit. IV p. 506.
 136. R III 9 saec. XII. Ewald p. 279. Hartel p. 139.

Matriti.

137. bibl. nat. A 51 saec. XIII. Knust p. 770; Ewald p. 287; Hartel p. 320. 'Chronica omnium pontificum et imperatorum Romanorum' Gilberti (SS. XXIV p. 117) inserta post Isidori chronica minora ad nostram operam non pertinent.
 138. Toletanorum 15, 8 saec. VIII: IX. Hartel p. 291. a Knustio p. 822 videtur referri sub n. 14, 21.
 139. Toletanorum 15, 9 saec. XI. Hartel p. 293. ab Ewaldo p. 319 videtur referri sub n. 15, 19.
 † 140. academiae. antea S. Aemiliani *de la Cogolla* n. 8 saec. X. Ewald p. 331. Hartel p. 493.
 † 141. academiae. antea S. Petri *de Cardeña* n. 12 saec. X. Ewald p. 335. Hartel p. 524.

Toleti.

142. n. 15, 10 saec. XIV. Ewald p. 361.
 143. n. 15, 11 saec. XIII. Ewald p. 362. in fine est principium adnotationis eius, quam rettulimus ex n. 135.

Britannia.

Cambridge.

- † 144. bibl. publ. Ff II 40 saec. XIII.
 145. bibl. publ. Gg I 19 saec. XIV. epitome.
 † 146. bibl. publ. Kk II 13 saec. XV.
 † 147. collegii Corporis Christi n. 22 saec. XIII.

Cheltenham in bibliotheca Phillippsiana.

- † 148. n. 272 saec. XII.
 149. n. 2054 saec. XIII.
 † 150. n. 2533 saec. XIII.
 151. n. 2812 saec. XIV. continuatio eadem atque n. 59.
 152. n. 3352 saec. XII. adhaeret continuatio Bedana (supra n. 3).
 † 153. n. 8219 saec. XII.

Londinii.

- * 154. Cotton Tit. D. XIX saec. XV exeuntis. inscriptio et subscriptio nulla. ex additamentis, quae sunt multa, sed pessima, sublecta ex Hieronymo, libro pontificali, Paulo diacono aliisque. selecta quaedam reperies in auctario IV p. 503.

- † 155. reg. 6 C I saec. XI.
 † 156. reg. 12 F IV saec. XII.
 † 157. Harleianus 6 saec. XIII.
 † 158. Harleianus 2660 saec. X.
 † 159. Harleianus 2686 saec. IX exeuntis. in fine libri quinti capitula XII de tem- //
 poribus seorsum numerantur indice praemisso. recepi in apparatus.
 160. Harleianus n. 3035 ser. a. 1496.
 161. Harleianus n. 3099 ser. a. 1134.
 162. Harleianus n. 3911 saec. X.
 *† 163. Burney n. S f. 3. 42S ante et post biblia saec. XIII.
 164. Burney n. 326 saec. XII.
 † 165. Burney n. 32S saec. XIV.
 † 166. Lansdowne n. 433 saec. XIV. chronica scripta sunt in foliis postea insertis 7S.
 79 et in tertio antiquo S0, cuius prior scriptura vere Isidoriana ex parte deleta
 est, ut posteriori locum faceret. adnotationes totae mutatae sunt, sed inutiles
 omnes: adhibiti reperiuntur Beda alique.
 † 167. Arundel n. 129 saec. X, corr. saec. XI adiecta adnotatione Recesuinthiana.
 † 168. add. n. 15603 saec. XII.
 169. add. n. 2199S saec. XIV.
 170. add. n. 22797 saec. XIII.
 171. add. n. 2279S saec. XIV.

Oxonii.

172. Bodleianus n. 239 saec. XI.
 173. Bodleianus n. 395 saec. XIII.
 174. Bodleianus n. 396 saec. XIV.
 † 175. *Balliol college* n. 8 saec. XIII.
 † 176. *Balliol college* n. 283 saec. XIII.
 177. *Lincoln college* n. 63 saec. XII.
 † 178. *Lincoln college* n. 64 saec. XIII.
 179. *Magdalen college* n. 8 saec. XIV.
 180. *Merton college* n. 95 saec. XIV.
 181. *Merton college* n. 287 saec. XIV.
 182. *Merton college* n. 303 saec. XIV.
 † 183. *Oriel college* n. 2 saec. XII.
 184. *Queen's college* n. 320 saec. IX. praecedit carmen Eucheriae (anth. Lat. vol. 5 D
 p. 361 Baehrens) destitutum primo disticho. recepi in apparatus.
 185. *Trinity college* n. 55 saec. XI.
 † 186. *Trinity college* n. 64 saec. XIII.
 † 187. *University college* n. 118 saec. XII. chronicorum adsunt exempla duo, alterum
 in ipso opere, alterum postea eidem insertum.

*Germania, Austria, Helvetii.**Bamberg.*

- *† 188. E. III. 1S f. 112. 113 saec. XI. sine inscriptione et subscriptione.

Spec. 16.

Basileae.

- † 189. F. III. 15 saec. IX. sextam aetatem descriptam misit Sieber bibliothecarius.

Bern.

- † 190. n. 36 saec. XXI.
 191. n. 95 saec. XII/XIII.

192. n. 101 saec. IX/X.

193. n. 129 saec. XIV.

† 194. n. 159 saec. XIV.

† 195. n. 224 saec. X. in margine adnotatio Recesuinthiana.

† 196. n. 291 saec. XII/XIII. item in margine adnotatio eadem.

* 197. n. 676 saec. XV. *de temporibus secundum Ysidorum li. quinto.*

Berolini.

198. Lat. fol. 72 a. 1477.

199. Lat. fol. 232 saec. XII.

† 200. Lat. fol. 256 saec. XV.

201. Lat. fol. 289 saec. XV.

X * 202. Phillippsianorum n. 137 = 1896 saec. IX is, de quo vol. I p. 3 seq. egi, continet, ut ibi dictum est, p. 83—85 deperditis iis quae praecedebant extremam partem chronicorum Isidori minorum. adhaeret epitome Bedana incipiens: *Anastasius Persa monachus*, finiens: *triennio civitatem obsident* subiuncta continuatione ad Bedam edita. recepi in apparatus.

Einsiedeln.

E 203. n. 167 saec. IX exeuntis. recepi in apparatus.

Moelk.

* 204. n. 716 saec. XV, mea causa inspectus a Schenkelio. eadem recensio atque Londiu. Cotton. Tit. D. XIX (n. 154); librarius in principio habuisse se queritur *exemplar plurimum incorrectum.*

Monachi.

† 205. n. 4541 (Benedictobur. 41) saec. X.

* 206. n. 5120 (Beurberg 10) saec. XII f. 144'. 145.

207. n. 6250 (Frising. 50) saec. X.

208. n. 7484 (Indersdorf 84) anni 1429.

209. n. 10058 (Pal. 58) saec. XI/XII.

210. n. 12266 (Raitenbuch 66) saec. XV.

211. n. 12631 (Ranshofen 31) saec. XII.

† 212. n. 13031 (Ratisbon. civ. 31) saec. XII.

† 213. n. 14334 (S. Emmerami D 59) saec. XV.

* 214. n. 14430 (S. Emmerami E 53) a. 1335 f. 102.

215. n. 17093 (Scheftlarn 93).

216. n. 17739 (Stadtamhof 9) saec. XII.

217. n. 18192 (Tegernsee 192) saec. XI.

218. n. 22227 (Windberg 27) saec. XII.

Sancti Galli.

219. n. 231. 232 saec. IX.

220. n. 237 saec. IX.

Schaffhausen.

221. bibl. ministerialis n. 42 saec. XI. sextam aetatem descriptam misit Baechtold bibliothecarius.

Vindobonae.

† 222. n. 67, antea phil. 62, saec. XII. adnotatio Recesuinthiana in margine.

* 223. n. 427, antea hist. prof. 338, f. 72—74, saec. XII: *chronica Ysidori Ispaniensis*. sequitur index regum et imperatorum a Dagoberto ad Conradum III.

- * 224. n. 580 saec. XI post chronica Isidori maiora tributa Augustino et Hieronymo (v. p. 494) sequuntur f. 165—168 minora inscripta *incipit chronica sancti Isidori episcopi*.
225. n. 683, antea Salisburg. n. 430, saec. XIV. adhaeret continuatio Bedana (supra n. 3).
226. n. 714, antea rec. 927, saec. XIII.
227. n. 1625, antea theol. 427, saec. XIII.
- † 228. n. 2285, antea rec. 2286, saec. XIV.
- † 229. n. 3097, antea phil. 63, saec. XV.
- † 230. n. 4831, antea univ. n. 271, saec. XV. chronica adsunt exemplari duplici, quorum prius habet computationem ut n. 38. 54, secundum adnotationem Recesuinthianam.
231. n. 5351, antea univ. 996, saec. XIV.
232. n. 13637, antea suppl. n. 1269, saec. XIV. adhaeret continuatio Bedana (supra n. 3).
- Wolfenbuettel.*
233. Augustanus fol. 5, 3 (Ebert n. 469) saec. XVI.
- † 234. Augustanus fol. 38, 27 saec. XIV.
- † 235. Augustanus fol. 83, 4 saec. XV.
236. Gudianus n. 74 saec. XIV.
- † 237. Gudianus n. 298 saec. XV.
- † 238. Helmstadiensis n. 174 (antea 149) saec. XV.
- * 239. Helmstadiensis n. 488 (antea 454) saec. X.
240. Weissenburgensis n. 64 saec. VIII. recepi in apparatusum. H

Ad orthographica ea tantum afferam quae enotavi ex libro saec. VIII Guelferbytano nobis W: *e* (*cuitas, hec, hebrem* cet.) et *ae* (*diac, propriae*) passim permutatae — *e* (*concedit* semper, *ededit, obtenuit, insignes, undec*) et *i* (*origenis, segites*) item — *i* pro *y* non raro (*Chrisostomus, Hierusolim-, martiriam*) — *o* (*agnoscitur, nuscitur, sacerdos*) et *u* (*uocabolo*) item — *cepit* pro *coepit* — aspiratio adiecta (*archa*) — consonantes male geminatae (*appollo*) — *aput* semper — *b* et *u* (*triumphabit*) permutatae.

CHRONOLOGIA ISIDORIANA.

Historiae mundi divisio per sex aetates applicata narrationi geneleos de mundo creato ut ab Oriente aliena, ita in Occidente propagata est per Augustinum, qui et alibi (ut de genesi 1, 23, 35) eam explanavit et in fine operis de civitate dei *ipse etiam*, inquit, *numerus actutum velut dierum si secundum eos articulos temporis computatur, qui scripturis videntur expressi, . . . sabbatismus evidentius apparebit, quoniam septimus invenitur: ut prima aetas tamquam primus dies sit ab Adam usque ad diluvium. secunda inde usque ad Abraham, non aequalitate temporum, sed numero generationum: denas quippe habere reperiuntur. hinc iam, sicut Matthaeus evangelista [1, 17] determinat, tres aetates usque ad Christi subsequatur adventum, quae singulae denis et quaternis generationibus explicantur: ab Abraham usque ad David una, altera inde usque ad transmigrationem in Babyloniam, tertia inde usque ad Christi carnalem nativitatem. fiunt itaque omnes quinque. sexta nunc agitur nullo generationum numero metienda propter id quod dictum est [act. 1, 7]: 'non est vestrum scire tempora, quae pater posuit in sua potestate'. post haec tamquam in die septimo requiescet deus . . . haec . . . septima erit sabbatum nostrum, cuius finis non erit vespera, sed dominicus dies velut octavus aeternus. in ipsa chronica aetates has videtur introduxisse Isidorus in minoribus chronicis et maiorum recensione pleniore, nam a forma breviori videntur afuisse.*

Annis mundi in utrisque chronicis Isidorus tempora definivit adscriptis iis, ut ipse ait in praefatione maiorum, *c. latere*. et vere in codicibus quibusdam, ut in Caesenate, exhibentur a dextra intuenti in paginis rectis, a sinistra in versis: item in antiquissimo Claramontano paucis exceptis inveniuntur aut in marginem eminentes aut circumductis lineis a textu separati. alii libri eos in ipsum textum admiserunt, ut Albensis Lucensis Mutinensis Palatinus 239 Sangallensis: sed iustum locum in margine iis fuisse etiam inconstantia receptionis significat, ut exempli causa in Palatino adsunt anteriore aetate in fine capitum, imperatoria ante vocabula imperatorum, in Guelferbytano, cuius non superest nisi pars imperatoria, post imperatorum nomina annosque, in Coloniensi et Sangallensi non raro inter ipsa verba.

Annos mundi, quibus Isidorus utitur, adscivit ut reliqua omnia ex chronicis Hieronymi: scilicet ex annis Abrahae, quibus is utitur, suos effecit vel certe efficere voluit additis ad eos annis a mundo creato ad eum, qui Abrahae natalem praecessit, 3184. ita Augusti primus, 5155 Isidoro, Abrahae fit 1971 non multum recedens ab epocha Hieronymiana 1971. minores differentiae redeunt ad spatia regnorum diverse computata, ut Elagabalo Hieronymus annos tribuit IV, Isidorus III, Gordiano ille VI, hic VII, quae missa facere nobis licebit.

Libri quos mundi annos habeant, ostendit tabula chronicis ipsis subiecta (p. 482—488), ubi proponuntur exempti ex reliquo apparatu chronicorum utrorumque et iuxta positi epochis adiectis. ea tabula etsi horrida et ipsa, habilis magis erit et commoda quam forent testimonia per utrumque apparatus dispersa. sed tamen tabula hoc potissimum

demonstrabit in numeris certe chronicorum maiorum interpolationem late grassatam esse. numeri vere ab auctore positi certiore ratiocinatione efficientur cum ex epocharum computatione tum ex testimoniis quibusdam non relatis in ordinem et interpolationis suspicioni minus obnoxii.

Epocharum numeri petiti ex auctoribus iis, a quibus Isidorus in rerum ordine pendet, scilicet a geneleos libro chronicisque Hieronymi Prosperi Victoris Iohannis, cum auctoribus hisee comparatis tum maiorum et minorum chronicorum libris recte et plene collatis uno loco excepto omnes stabiliti sunt. Iosiae regi maiorum chronicorum libri prioris editionis cum tribuant omnes fere annos XXII, XXXII recte habent editionis secundae codices et chronica minora. Iustiniano quod XL annos adscribit chronicorum maiorum editio posterior, cum et eorum editio prior et minora verum numerum habeant XXXVIII, interpolatori tribuendum erit. Phocae chronica minora dant annos VII, at VIII habent maiora recte erravitque in illis archetypi librarius. sed cum in his satis constare videatur, quem numerum Isidorus ponere voluerit, aliud est in imperatore Marco. ei cum maiorum chronicorum libri fere omnes (exceptis scilicet *M*) omnino ex Hieronymo interpolatis) et minorum complures annos tribuant XVIII pro XVIII quos habet Hieronymus recte, in hoc erravit omnino sive auctor sive librarius ab auctore adhibitus. oritur igitur quaestio error is computationem continuam affecerit an in ea Marcus verum annorum numerum retinuerit. reliquis testimoniis adhibitis hoc verum esse repperi: certe errore ad annos mundi translato summa quam requiri modo videbimus nullo modo efficietur.

Numeros ita ex regnorum spatiis effectos confirmant testimonia quaedam solitaria et propterea, ut supra dixi, ab interpolatione magis tuta. primum chronica maiora e. 239 annum Tiberii XVIII in textu aequiperant mundi 5228, id quod cum nostris numeris consentit. deinde inter chronicorum minorum libros ordo omnium antiquissimus, sed interpolatus, quem apud nos repraesentant libri duo Guelferbytanus *W* et Parisinus *P*, cum numeros abiecerint fere omnes propterea, quod e. 17 Cainan alterum interpolaverunt et e. 31 Abrami annos mutarunt, unum retinuerunt ultimi anni Tiberii secundi, qui in hisee libris, propagatus omnino ex libro nostris omnibus longe antiquiore, est ipse ille quem supra ratiocinatione effecimus, 5779.

Ab his numeris tabula ex chronicis minoribus effecta non multum recedit, scilicet ubi sequimur libros hoc nomine meliores *AD*: mendae singulares non desunt, sed non continuantur uno excepto orto omnino ex anno eo, quem supra vidimus Marco demptum esse. eum errorem chronica minora per aliquod tempus in tabulam videntur propagavisse, sed neque in ea interpolatione consentiunt omnes et, quod magis ad rem facit, ad numeros a vero Marci spatio requisitos a Tacito inde ita redeunt, ut in annis regnorum aucti numeri causa nulla appareat itaque probabile sit emendatorem ibi a mutandis numeris traditis destitisse. in Phoca quem supra notavimus error etiam laterculum affecit fecitque, ut numerus eius ultimus sit 5807, non 5808, ut debuit esse.

Longe aliter res se habet in chronicis maioribus. eorum optimi quique libri non solum mendis solitariis inquinati sunt, sed laborant interpolatione ex spatiis regnorum corruptis in laterculum translata ratione diversa: quod exemplis quibusdam demonstrare non erit supervacaneum.

Claromontanus liber (*X*) ad Abessam usque numeros ut passim omittit, ita quos habet plerique veri sunt. deinde interpolans Achilon, cui adsignat annos decem, in Samsone omissa ut interpolatio tegatur indicatione annorum XX ad verum numerum redit 4044. proximo capite de Heli a. XL omisso qui sequuntur numeri iusti inferiores sunt, Samuhel pro 4124 habet 4084 et sic fere deinceps. error de Iosiae annis quem supra adnotavimus cum in reliquis primae editionis chronicorum libris seriem annorum non affecerit, in Claromontano iam pro quadraginta annis quinquaginta

deficiunt poniturque 4548 pro 4598, 4914 pro 4994. Epiphani cum tribuantur anni 27 pro 24, Euergeti II 27 pro 29, Soteri 16 (vel adeo 15) pro 17, annis mundi item ad hos numeros formatis adscribitur Epiphani a. 4971 pro 5018, Philometori 5006 pro 5053, Euergeti II 5030 pro 5082, Soteri 5046 pro 5099. in hac differentia, scilicet ut numeri Claromontani a veris discrepent annis 53, Claromontanus perstat ad Gallum et Volusianum. deinde nescio quomodo intervallo diminuto in parte extrema Claromontani numeri a veris plus minus annis quadraginta distant, sed ut ad certam legem revocari nequeant.

Lucensis codex (*L*) ad a. 3958 numeros quos nos Isidorianos iudicamus ita sequitur, ut qui differunt librorum mendas non excedant. at Tolae pro annis XXIII cum tribuat XXXIII, propterea pro a. 3981 posuit 3991 et ita pergit errorem continuans ad a. 4265. Lucensi 4275. ad a. 4298 Ioram regi cum det a. VIII pro VIII, item ad a. 4459 Achaz regi a. XVII pro XVI, Lucenses numeri qui quidem emendati esse visi sint librario nostros superare solent ab a. c. 4299 (Lucensi 4310) ad a. c. 4459 (Lucensi 4470) undecim locis, ab a. 4543 (Lucensi 4555) ad a. 5117 (Lucensi 5129) duodecim. undecim differentia (fortasse inde explicanda, quod Soteri ad a. 5099 Lucensis cum aliis libris compluribus XVI annos dat pro XVII) redit a. 5147 (Lucensi 5158) videturque perstare ad Traianum a. 5313 (Lucensi 5324). Hadriano cum Lucensis pro XXI annis XI solos adscribat, Pio item annos XI pro annis XXII, ab eo inde tempore Lucenses numeri ad eos quos nos posuimus prope accedunt, plerumque uno loco iis inferiores.

Albensis codicis (*A*) archetypum qui scripsit, ipse ait (vide supra p. 396) pro anno extremo in librum relato 5814 calculis subductis *per annos principum* repperisse se numerum sive 5805 sive 5802 et ad eam computationem marginales numeros emendavit.

Reliqui chronicorum maiorum libri nostri, qui quidem annos mundi habeant, *CDEGKMPSTVY*, propius quam *XL* ad numeros quos posuimus accedunt et ubi discedunt, librarii magis videntur peccasse quam interpolasse. sed tamen in his quoque passim deprehenduntur errores computando longius propagati. Sangermanensis liber *G* per a. 4555—5233 numeros ponere solet nostris primum decem, deinde novem inferiores: causa primaria videtur esse quod Amoni ad a. 4555 pro XII annos II tribuit; cur vero novem pro decem ponat et a Gaio inde ad nostros numeros redeat, non apparet. — Ptolemaeo Euergeti I cum optimi quique libri chronicorum maiorum non XXVI annos adscribant, quot habet Hieronymus, sed XXVII, inde proxima commata ad Augustum usque turbata sunt. — Error in Marco commissus, de quo diximus, in plerisque chronicorum maiorum libris annos mundi qui sequuntur ad Diocletianum usque affecti, sed cum ibi eius mutationis vestigia evanescent neque causa in regni annis probabilis ulla reperiatur, quod de minoribus diximus, ad maiora quoque porrigitur. ulterius haec non persequar, cum hic versemur non in traditione vetusta, sed evidenter in interpolationibus ad librorum arbitrium admissis.

Ad quem mundi annum Isidorus chronica maiora deduxerit ubi quaerimus, cum minorum libri meliores finientes cum non enuntient, maiorum editionis prioris libri constanter fere annum sibi ultimum Heraclii quintum faciunt mundi 5813, isque recte convenit cum epochis singillatim relatis. item in auctario editionis prioris (add. p. 489) scripto a. 624 non ab ipso Isidoro, sed ab aequali homine Gallico Isidoro etiam vivo, quod annus mundi 5822 aequiparatur Heraclii quartodecimo et Chlotacharii regis Francorum, scilicet tertii, quadragesimo, cum rationibus nostris concordat. nam annus mundi 5822 si est Heraclii 14, Heraclii 5 est annus 5813; Chlotacharium autem cum viri docti statuunt regnare coepisse anno p. Chr. 583 vel 584, quadragessimus eius ad annum 624 satis quadrat. — Editio

secunda ad quem annum perveniat, minus certa ratione testatum habemus. libri cum eam emissam esse scribant

SPW mundi 5821 aera 664 Heraclii 16 Suintilae 5 (1 *S*)

K mundi 5831 aera 667 Heraclii 21 Suintilae 10

eos numeros corruptos esse apparet. veri vel certe supra positos consentientes hi forent:

p. Chr. 624 mundi 5822 aera 662 Heraclii 14 Suintilae 5

630 mundi 5828 aera 668 Heraclii 20 Suintilae 11.

Aera Hispana, ad quam historias populorum Hispanorum Isidorus postea enarravit, in chronicis mundi nusquam usus est: tantummodo in fine annos aut numeravit aut numerare voluit *ad praesentem aeram*, numero non enuntiato secundum codices editionis prioris omnes. enuntiat eum qui, ut supra p. 169 diximus, chronicis Iohannis Bielariensis subscripsit haec: *usque DCLIII vero eram, in qua beatus Isidorus cronicam suam condidit, id est quinto Heraclii imperatoris anno et quarto Sisebuti regis Gothorum.* sed si supra recte tempora definiimus, debuit ponere aeram non 654, sed 653. contra in secunda editione, ut modo dixi, aera enuntiat bis diverse additis simul aliis determinationibus non congruentibus neque certa ratione emendandis.

† Brevem temporum per generationes et regna primus ex nostris Iulius Africanus sub imperatore Marco Aurelio Antonino simplici historiae stilo elicuit. deinde Eusebius Caesariensis atque sanctae memoriae Hieronymus chronicorum canonum multiplicem ediderunt historiam regnis simul ac temporibus ordinatam, post hos alii atque alii. inter quos praecipue Victor Tonnensis ecclesiae episcopus recensitis praedictorum historiis gesta sequentium aetatum usque ad consulatum Iustini iunioris explevit.

A (ad 1, 4 storiam) *BCDEFGKLMNPSTVXYZ*. 1 — 38 (r. p. 392).

Propter praescripta vide recensum codicum 1, 1 breuem (brebem *C*, brene *BLP* 18, 22, breues *N* 26, *om.* propter adbreuiata vocabulum titulo insertum *A*. 10, 11) temporum (temp. expositionem *LM* 1.1. 2, 3, 6, 7, 14, 16, 17, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 35, seriem temp. 5, 10, 31, 34, temp. seriem 11, 14, 28, temp. explanationem 1) per generationes (gerationes *C*, prognationes 3) et regna] *libri*, in his pro titulo *NT* 26, de seculis et etatibus per generationes 8, *om.* *PX* 11, 13 primus (primis *B*) ex nostris *om.* *F* 11 iulius] iulianus *B^bNPTY* 3, 8, 13, 26, 31, *om.* *B^a* 2 aurilio *APX* antonino *C*, antonio *DX* 5, 7, 11, 12, 15, 22, 24, 31, 34^b, 35, antonio 23, *om.* *A* simplice *L*, simpli *X^a* historiae (istorie *A*, instoriae *N*, storiae *X* aliique, historia *CD*¹ 12, 29, historiam 10, 13, 23) stilo (istilo *S*, solo 26) elicuit (inuenitur *M*) h. e. st. 31, *om.* 34 deinde] dein *E*, deince *A*, dehinc *BFGKPSV* 10, 11, 18, 21, 23 3 euseuius *E*, esebius *B^a* 16, eusepius 18 caesarienses *Z* 21^a, caesariensis 18, cesareñ 15, cariensis 16, 17¹, episcopus post caes. *ins.* 2, 7, 32, 33, ecclesiae *ins.* 1.4 atque] absque *N* sanctae] sanctae romanae 33^a, sunt 31, *om.* *F* hieronimus *X*, h. presbyter *CZ* 11, 12, 15, 29 cronico-
rum *X*, chronicorum 18 canonum] canonem *D²*, canone 24, *om.* *M* 4 multiplicem] ac m. 1 edede-
runt *X*, *om.* *V* storiam *AG* aliique, historia 21, hist. iam 14 regnis (regni *B^aFN^aX¹* 25, 27, 34, regis
28, 31) simul] s. r. 2, 7, 32, 33, 35 ac temp. . . . episcopus *om.* 12, 15, 29 ac] hac *EKS* (*semper
fere*), atque *M* temporibus] temporales *D^a*, temporis 34 ordinatam] ordinata 8, ordenatu *X*, ordinarunt 30,
om. *S^a* hos *om.* *C* alii] aliis *L* 5 atque alii *om.* 11, 14 praecipue *X* uictor] uictor africanus *KV*
tonnensis *BGKLPSTV* 10, 21, 23, tonnensis 11, tononensis *NTXZ* 8, 18, 22, 26, tononensis *E*
(toro] sis) *DMY* 2, 25, 31, 34, toronensis 1.1, toronensis 1, turonensis 5, 6, 7, 13, 14, 16, 17, 21, 27, 28,
30, 32, 33, 35, tomoricuensis 19, tornonensis *E*, tolosensis 3 ecclesiae . . . sequentium *om.* 11 episco-
pus *om.* 5 5/6 recensitis (-tus *P*, requisitis 16, 17, 28, 32) praedictorum (praedictorum *S* 21, predictoris *F*)
historiis (hystoriis *X*, historie 28)] h. r. pr. 16, 17, 28, 30 gestas *L* 25, geste 34 seq. aetatum
(et actum 22, erarum 10)] seq. una aetatum 8, act. seq. *V* consulatum *X* iustini] iustiniani *CL* 2, 3, 15,
25, 27, 29, iusti 1, 19, iusti *Z* 7 iuniores *X*, minoris *G* 2, monoris 21^a explevit] explicuit *G* 10, 11,
21, 22, 23, 32, 33, 35, expressit 13

De saeculis et aetatibus.

† Saecula generationibus constant: et inde saecula, quod sequantur: abeuntibus enim aliis alia succedunt. hunc quidam quinquagesimum annum dicunt, quem Hebraei iubelem vocant. ob hanc causam et ille Hebraeus, qui propter uxorem
5 et liberos amans dominum summ aere pertusa servitio subingatur, servire iubetur in saeculum, hoc est usque ad annum quinquagesimum.

ABCDEFGHIJKLMQW

1, 1 de saeculi aetatibus *E*, *om.* *AD* 2 constat *W* sequantur] se sequantur *A²DMW*, resequuntur quod beaiunus *H* abeuntibus *D*, abeuntibus *E¹* 3 aliis alia] aliis aliis *Q*, aliis alii *AB*, alii *D* quinquagesimum] ultimum *H* annum dicunt (-tar *H*)] dic. ann. *E* 4 henrei *Q* iubelium *H*, iubelem *D¹* vocant] dicuntur *H* propter] pro *H* 5 et *om.* *A¹W* liberos *Q*, liberis *H¹*, libero *CH²* amat *E* pertusa *QW*, pertussa *D* servitio subingatur (subingatus *AB²DEM¹Q*, subiugatu [?] *B¹*, subiugatum *H*) *om.* *W* 6 saeculo *H* hoc est] id est *E*, hoc est id est *W* usque *om.* *M* quinquag.] ultimum *H*

2 Horum nos temporum summam ab exordio mundi usque ad Augusti Heraclii vel Sisebuti regis principatum quanta potuimus breuitate notauimus, adicientes e latere descendentem lineam temporum, cuius indicio summa praeteriti saeculi cognoscatur.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ et 1—38 (c. p. 392).

2, 1 horum] quorum 8 nos (nus X, om. Y^a) temporum summam (summa X 15, 25] nostrorum summam 25, nos summam temporum 11, summa X 15, 25 Augusti GLP^aSA, om. 12, 15 ad . . . 2 principatum] ad leonem imperatorem 8 heraclii Z, haeracii X, peracli N, aeracli C, eraclii) *BI^aEFKLMPSVY et plerique dett.*, exacti 10, ericli G, erachi(i) 5, 25, eradii 17, 23, 32, 33, 37 imperium (-rum K) post heraclii ins. K 2, 7, 31, 32, 33, 35 2 nel sisebuti] *D^bFGKM et plerique dett.*, nel sisebuti *** B, nel sisebuti L 18, 19, nel sisebuti *D^aEZ* 1, nel sisebuti X, nel sisebuti 1 A 26, nel sigibati 24, et sisebuti 2, 7, 31, 32, 33, 35, sisebuti (om. nel) 34, lothacharii ac sisebuti N, nel lotharii ac sisebuti Y, nel si lothacharii ac sisebuti P 26, chlotarum ac sisebuti 13, nel suint(h)ilani PS 11, 23, om. P regis principatum (princepatum X)] regis temporibus PS, regni (om. V) imperium GF 24, regis gothorum principatum 7, 31, 32, 33, 35 quanta] quanto S, quantum P 31, 34, qua 14 potuimus X breuitate] -tem 18, breuiter 31, 31 notauimus] notauimus L, notauimus G, annotauimus 27, notauimus 10 adicientes (om. 25) e (a D 10, 13, 16, 17, 23, 24, 28, 30) latere] e lat. adic. 27. 3 descendentem *C^aDKPXYZ*, descendentem 1, 6, 18, 25, 31, 34, descendentem X, descendentes 3, 12, 27, descendentes L 25, om. P linea 3, lineas 27, om. 11 temporum] amorum V indicio] indicio X 10, 35, indicium LNS^a 25, 27, 34, indicia 5, dieio 6 praeteriti (praeteritis E) saeculi] pr. diei *C^aDA* 1, 15, 18, 24, pr. diei *C^bZ* 19, poterit diei 12, 29, pr. temporis 32 (?), 33, 35, praeteritorum temporum V 1 cognoscatur] cognoscatur X, cognoscantur 34, cognoscitur 6, cognosce 12, 15, 29, agnoscat 7, 14, 16, 17, 28, 30, 32, 33, 35 praefationi subscripta vide in codicum recensu

- 2 Aetas plerumque dicitur et pro uno anno, ut in annalibus, et pro septem. ut hominis, et pro centum, et pro quouis tempore. unde et aetas tempus, quod de multis saeculis instruitur, et dicta aetas quasi aevitas, id est similitudo aevi. nam aevus est aetas perpetua, cuius neque initium neque extremum noscitur, quod
- 5 Graeci vocant aeonas, quod aliquando apud eos pro saeculo, aliquando pro aeterno ponitur, unde et apud Latinos est derivatum.
- 3 Aetas autem proprie duobus modis dicitur: aut enim hominis, sicut infantia iuventus senectus, aut mundi, cuius prima est aetas ab Adam usque ad Noe: secunda a Noe usque ad Abraham: tertia ab Abraham usque ad David: quarta a David usque ad transmigrationem Iuda in Babylonia: quinta deinde usque ad adventum
- 5 saluatoris in carne: sexta, quae nunc agitur, usque quo mundus iste finiatur, quorum decursus per generationes et regna ita inspicitur.

ABCDEHMP (inde a 3, 2 prima) QW

2, 1 aetas H plerumque] que plerum C et om. HW anni B^a animalibus W et] ut H 1/2 ut hominis] ut homines D², homines H 2 et pro centum] per e H et pro] ut pro B², et E quouis] quisi H et aetas] aetas C tempus] tam (sp. vac. seq.) Q¹, temporum Q² de] et de W 3 mutis Q¹ dicta] dicitur H est om. HQ 3 nam] na M 4 aevum] aevus M, aevum W, aevum B extremam Q, extrema D 5 graecus H uocant aeonas] dicunt aeonas H, aeonas uocant M apud eos p. s. aliquando om. E(?) saeculum C 6 ponitur C est der. (dir. ABCDHQ)] dir. est E 3, 1 aetas H iuventus bis B 2 senectus om. C¹ prima aetas est CDMPQW, aet. pr. est E, prima aetas H ab aadam H ad om. D 4 transmigationem B¹, transmigratiuem W iuda (iudae H²) in om. EH¹PH¹ babylonia] babyloniam M, babiloniam BCQ, babiloniae H, babilonis W, babylonis P, babylonis E, babilonem D deinde] dauid H, a transmigratiue babilonis (babylonis P, babylonis E) EPW ad om. A¹B¹ 5 saluatoris in carne] christi EPW agitur om. W¹ mundus i. fin.] mundum H 6 quorum] quarum B, om. W^a decursum H per] pro Q incipitur P, inscribitur H

- 2^a Prima aetas saeculi. BFMPSYZ (mg.)
 3 *Sex diebus rerum creaturam deus formavit. primo* *Genesis. 1.*
die condidit lucem: secundo firmamentum caeli:
tertio speciem maris et terrae: quarto sidera: quinto
piscis et volucres: sexto bestias atque iumenta.
 5 *novissime ad similitudinem suam hominem primum*
Adam.
 CCXXX 4 *Adam ann. CCXXX genuit Seth, qui pro Abel* *Genesis. 5, 3. 4. 25.*
natus est interpretaturque resurrectio, quia in ipso *Genet. 24.*
resuscitatum est semen iustum, quod est stirps
filiorum dei.
 CCCCXXXV 5 *Seth ann. CCV genuit Enos, qui primus coepit in-* *Genesis. 5, 6. 4. 26.*
vocare nomen domini.
 DCXXV 6 *Enos ann. CXC genuit Caiman, cuius nomen inter-* *Genesis. 5, 9. Genet. 27.*
pretatur natura dei.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ

2^a sic hoc loco BPSY, post c. 3 F, prima aetas mundi post c. 3 M 3, 1 diebus K¹ rerum] CEMNX, rerum omnium BFGKLPSTVYZ creaturam] EGKMNT, creatura CSZ, creaturā B, creaturarum FLPVX deus formavit (firmavit SP)] f. d. M vocabulis primo cet. praepomunt ex parte notas numerorum I cet. X (ubi sic est: I primum — II secundo — III—III quarto — V—VI) DKLY aliique prima die L, primum diem X 2 condedit X post lucem ins. id est naturam angelicam P et in margine B secunda die L firmamento CV caeli] coelum N, om. K^a 3 tertia die L speciem C, specie L, speciae F, spem V maris] aeris Z quarto] quarto die L, om. K quinto die L 4 sexto die L bistas L¹X¹, bestias X² 5 homine primum V, pr. hom. FM 6 adam om. MX post adam quid inserant FM, vide ad inscr. et ad c. 2^a 4, 1 numeris a latere praescr. anni a conditione mundi N adam] adam cum esset F ann. compendio dedi peracque neque adnotati errores in eo vocabulo perscribendo passim admissos cccxx] cccx F sedh P, sed G anel L 2 interpretaturque (interpraetaturque X, interpreturque S) . . . 4 dei] a quo filii dei V ipsam ETX¹ 3 instum om. D quod est] quod CE^a strips K, stirps D^aEX¹, stirpis B^aCD^bFGPSZ, stirps (sic) M, stirs N 4 dei om. NT 5, 1 seth] seth autem P ceu annos P, annum ducentessimum quintum F enoc B^a primus om. V caepit X 6, 1 enoc B^a exe] xe P caiman G, om. M cuius (cui M) nomen interpr. (interpraetatur X, interpetratur C) nat. dei plerique, substituant his c. 6^a per idem . . . implevit SP, utrumque comma habent B (inscrens 6^a ante cuius nomen) F

4 (= 2^a) De descriptione temporum.

Prima aetas in exordio sui continet creationem mundi.

- 1 (= 3) Primo enim die deus in lucis nomine condidit angelos:
 secundo in firmamenti appellatione caelos: tertio in discretionis
 vocabulo speciem aquarum et terrae: quarto luminaria caeli:
 quinto animantia ex aquis: sexto animantia ex terra et hominem
 5 quem appellavit Adam.

- CCXXX 5 (= 4) Adam ann. CCXXX genuit Seth, a quo filii dei.
 CCCCXXXV 6 (= 5) Seth ann. CCV genuit Enos, qui coepit invocare nomen
 domini.
 DCXXV 7 (= 6) Enos ann. CLXXX genuit Caiman.

ABCDEHMPQW

4, 1 de descriptione (diser. EW) temporum] BEW, de discretionem t. A (in ind.), om. A (in textu) CDHMPQ 2 exordii Q suo W continet H creationem] rationem EPW 4, 1 enim] autem E in om. B¹ numine P 2 firmamenti H discretionis D 3 uocabulo D, uocabo E¹ specie W et terrae om. Q¹ quarta D 4 sexta A^aB¹ 5 appellabit CM post adam ins. prima aetas H, etas prima Q 5 annorum PW, annos Q, añs A similiterque reliqui, et sic deinceps, nisi quod vocabulum ipsum plerumque om. ADM sem P a] ex H 6, 1 set Q ce/n W, cccxxxu M coepit] primus caepit H 7 enos Q clxxx] xxxx P, cxi W, x Q caiman] iaret(h) AC¹M

- 6ª Per idem tempus Cain primus ante diluuium civi- *BEPS* *Genes. 4, 17.*
tatem condidit, quam de sola multitudine posteri-
tatis suae implevit.
- DCCXC 7 Cainan ann. *CLXX* genuit Malalchel, cuius nomen *Genes. 5, 12. Genes. 28.*
dicitur plantatio dei.
- DCCCCLX 8 Malalchel ann. *CLXV* genuit Iareth, qui interpreta- *Genes. 5, 15. Hier. nom.*
tur descendens sive roborans. *Hebr. p. 11.*
- ICXXII 9 Iareth ann. *CLXII* genuit Enoch, qui translatus est *Genes. 5, 18, 24.*
a deo, quique etiam nonnulla scripsisse fertur, sed *August. c. d. 18, 38.*
ob antiquitatem suspectae fidei a patribus refutata
sunt.
- ICCLXXXVII 10 Enoch ann. *CLXV* genuit Matusalam, qui iuxta *Genes. 5, 21. August. c. d.*
annorum seriem virisse *XIII* annis post diluuium *15, 11.*
reperitur. propter quod eum nonnulli cum patre
suo Enoch, qui translatus fuerat, aliquantulum
5 fuisse, donec diluuium praeiret, falsa opinione
existimant.
- 11 Hac generatione concupierunt filii dei filius hominum. *Genes. 6, 2.*

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 9 inde a quique et c. 11) *XYZ*

6^a, 1 primum *BP* 2/3 suae post. *F* 7, 1 chainan *G* genuit om. *N* malalchel] *FGP*, malalibel *X*, mala/el *E*, malaleel *BMS^bV*, malaliel *CL*, malalael *K*, maleleel *S^a*, malihel *Z*, mahuhahel *NTY* cuius *ELJNY*, cus *X*, cui *BCFKPSVZ* 2 dicitur (est *V*) plantatio (platatio *K*, natura *L*) dei] interpretatur quis est dominus deus uel ex uita deus *NTY*, uel soporans post dei *add. l'oss.* 8, 1 malalchel] *EPY*, malalibel *X*, malaliel *CEL*, malaleel *BMS^bV*, malalael *K*, maleleel *S^a*, malathil (*a min.*) *G*, malihel *Z*, mahuhahel *NT* clxu] clxu *F* iared *NTX¹YZ*, iaret *BEP* 2 descendens (discendens *CD^aEKPSVY*, disceus *Z*) sive (uel *V*) roborans (roborant *Z*, portans *M*) om. *X* post roborans *ins.* siue soporans *B* 9, 1 iared *ENPTXY*, iaret *BP* clxii] clxu *CDYZ*, lxii *F*, clxxii *M* enoc *EL* qui] qui decclx añ *Z* 1/2 transl. (translatu *CEZ*) est a deo (ad deum *B*)] placuit deo et transl. est *V*, tr. est a deo qui non apparuit *F* 2 nonnulla] nulla *L¹*, nonnulli *P* fertur] refertur *CDX*, reperitur *Z* 3 ob antiquitate *YZ*, ab *||||m E*, ab antiquitate *DETX*, ab antiquitatem *B^a*, ob antiquitatum *S*, antiquitate *MX* suspecti *D^aEX*, susceptae *BFLM*, om. *CZ* tides *NP* a om. *E* reptata *GK*, refurtata *L¹*, refutata *T*, refutata *D* 4 sunt] est *M* 10, 1 enoc *BEKLM* clxii] *N*, clxx *BP* matusalem *B^aK* qui . . . 6 existimant] cuius ultra diluuium xiiii anni enumerantur *I* 2 nixissem *E^a*, nixisset *Z* xiiii] xiii *CZ*, duodecim *E*, nouem *F*, xiiii *M* 3 post reperitur *add.* sed non reperitur in area fuisse *edd.* propter quod] propterea *CDEXZ*, pro quo *M* eum om. *M* 4 aliquantum *X* 5 praeterire *Z*, praeteriret et *P*, preterisset *E* 6 post existimant (existimant *X*, existimant *PS¹*, existimant *K*, existunt *Z*, existimant *D¹*, om. *EL¹*) *ins.* hieronimus (*Y in margine, in textu NT*) sciendum quod usque ad verba supra centum *NTY* petita ex *Hieronimi comm. in Genesim vol. 3 p. 313 Vall.* 11, 1 ac *X*, aec *P*, haec *C*, haec *B*, om. *EL¹N* generacionem *X*, gen. matusale *Y*, om. *L¹N* concupuerunt *X*, coeperunt matusalae *T* post hominum *ins.* et uixit matusalam (-la *NY*) usque ad caepit esse diluuium *Y* (*adaotans in margine principio*: proprie hic auctor per se hieronimus iterum et in fine: huc usque hieronimus) *NT* petita ex eodem loco *Hieronimi*

- DCCXC 8 (= 7) Cainan ann. *CLXX* genuit Malalchel.
DCCCCLX 9 (= 8) Malalchel ann. *CLXV* genuit Iareth.
ICXXII 10 (= 9) Iareth ann. *CLXII* genuit Enoch, qui translatus est.
ICCLXXXVII 11 (= 10) Enoch ann. *CLXV* genuit Matusalam.

ABCDEHMPQW

8 cainan] cain *C* añ clxx] ann. clx *Q*, ann. cc (*in marg. immo cxe*) *C*, ann. lxx *P*, clxxx annus *H* malaleel *A²CEMQ*, malaleel *H*, maleleel *L¹*, malalchel *W* 9 malaleel *ACEM^bQ*, malaleel *H*, malachel *W* clxu] clxu *E*, lxii *P* iaret *HQ* 10 iaret *HQ* clxxii *D* enoc *CDPQ* translatus est a mundo *H* 11 enoc *CQ*, enoch (enoc *P*) autem *PW* clxu] lxii *P* matusalem *D*, matusalem *H*, mathussalam *M*, matulam *A¹*

- ICCCCLIII 12 *Matusalam ann. CLXVII genuit Lamech.* *Genes. 5, 25.*
 13 *Hac generatione Gigantes nati sunt.* *Genes. 6, 4.*
 14 *Huc quoque aetate Iubal ex genere Cain artem musicam repperit, cuius etiam frater Tubalcain aeris ferrique inventor fuit.* *Genes. 4, 21. 22.*
- ̄IDCXLIH 15 *Lamech annorum CLXXXVIII genuit Noe, cuius divino oraculo arca aedificare iubetur ann. aetatis suae quingentesimo.* *Genes. 5, 28. 29. 6, 1. 14.*
 16 *His temporibus, ut refert Iosephus, scientes illi homines, quod aut igne aut aquis perire poterant, in duabus columnis ex latere et lapide factis studia sua conscripserunt, ne deleterentur memoria quae sapienter invenerunt, quarum lapidea columna fertur diluvium evasisse et hactenus in Syria permanere.* *Iosephus ant. 1, 2, 70.*
- ̄HCCXLII 17 *Noe anno DC factum legitur diluvium, cuius arcam Iosephus sedisse refert in montes Armeniae qui vocantur Ararat.* *August. c. d. 15, 14. Ioseph. ant. 1, 3, 90. Genes. 8, 4.*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 16. 17 a cuius) XYZ

12 matusalam Z, matusala M, matusalem K, matusale B clxvii] clxviii L, clxviii CMZ, clxxx E¹, clxxvii DE² genuit X lameth V, lamet C 13 ae gen. K, haec generatione B^aCPX, ex hac gen. E, cuius temporibus V gygantes X 14, 1 iubal quoque mus. repp. et tubalcain (sic) aeris ferrique inventor fuit V haec PX, haec CKZ quoque] que NYV tubal G 1 2 art. mus. repp.] musica arte prius invenit L 2 cuius et. fr.] et frater suus L, cuius et. (om. frater) P, frater quoque eius SP tubalcain] balcain Z, iubalcain G 3 ferrique] ferri CL, ferrisque Z 15, 1 lameth P clxxxviii M^a, clxxviii DGM, clxviii CZ, decemiii N, clxxxii E², lxxxviii TY cuius] cui BD²FLM, requiritur qui 2 arca (arcam LY) aedificare (aedificare X, -ri B²D²V, fabricari M)] ut arcam aedificaret P 2/3 anno a. s. q. (quingentesimo X) om. V 16, 1 temporibus X refert C ioseppus MX, iosepus DEN, ioseppus S, iosippus KT, iosippus G illis Z 2 igni LY aqua P, aquas G potuerant BCPSZ, debuerint M 3 duobus FL latere (latere L, Intere P¹) et lap.] lap. et lat. M facti CN 4 deberentur X, deleteretur FLZ, derentur M memoriae KP, a memoria B^b 5 inuenerunt FM quorum M lapidea] lapsosa X, lapsu ea CDZ, lapide ac F, mii lapidea B 6 diluio D¹ euasisse S, euasisse L^a actenus X in om. D syriam B^aCNP, syriada K 6, 7 permaneret E, euasisse G post 17 ins. in MZ vide e. 18^a 17, 1 anno] annorum X de] ide C legitur] est V, est legitur E arca C, archa L 2 ioseppus D¹EGMX, iosepus D²N, ioseppus S, iosippus KT sedisse (sedisset E) refert (fert F, fertur KL, refert B)] ref. sed. G montens (in exp. m. 1) X, monte L^bN, montem BL, montibus MN arminiae D^aPTX, arminiae E que B 3 vocantur] DKX^a, uocatur BCEFGLMNPSTYZ ararat[h] arath P, rararath M^a post ar. ins. locumque illum egressorium uocant E

- ICCCCLIII 12 (= 12) Matusalam ann. CLXVII genuit Lamech.
 ̄IDCXLIH 13 (= 15) Lamech ann. CLXXXVIII genuit Noe. arca aedificatur.
 ̄HCCXLII 14 (= 17) Noe autem ann. DC factum est diluuium.

ABCDEIMPQW

12 matusalem D, matusalam M, matusalam A¹, matusale H², lamech CQ 13 lamech CQ, om. M clxxxviii] post noe DM, clxxviii III, clxxxii P, clxviii W¹, clxxviii Q 13] 14 arca aed. noe autem anno de (dec D)] a. a. est noe anno cc genuit sem H, noe nero quingentorum (quing- W¹) annu esset annorum genuit tres filios sem cham (eam W²) et iafeth, cuius sexcentesimo (sesc- P) nitae anno EPW 14 post diluuium (diluuium Q, diluuium M) ins. sunt autem ab adam usque ad cataclismum (cataclismum P, cataclismum W) iucekli (illi E) EPW

- huius turris altitudo V milia centum LXXIII dicitur tenere passuum, paulatim a latioribus in* Hier. ad Is. c. 14 v. 22, 23.
 5 *angustiis coartata, ut pondus imminens facilius sustentaret. describunt ibi templa marmorea lapidibus pretiosis auroque distincta et multa alia quae videntur incredibilia. hanc turrem Nebroth gigans* August. c. d. 16, 4.
 10 *construxit, qui post confusionem linguarum migravit inde ad Persas eosque ignem colere docuit.*
 12^a Abhine errores gentium creverunt. DENTY
 IDCCCLXXIII 23 *Falech ann. CXXX genuit Ragau.* Genes. 11, 18.
 24 *His temporibus primum templa constructa sunt et quidam principes gentium tamquam dii adorari coeperunt.* cf. August. c. d. 16, 2.
 IDCCCCV 25 *Ragau ann. CXXXII genuit Serug.* Genes. 11, 20.
 26 *Sub quo Scytharum regnum exortum est, ubi primum regnavit Tanus.* Iustinus 1, 1, 6. cf. Isidorus orig. 13, 21, 24.
 IIIXXXV 27 *Serug ann. CXXX genuit Nahor.* Genes. 11, 22.
 28 *Aegyptiorum regnum sumit principium, ubi primus regnavit Zoos.* Iustinus 1, 1, 6.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 22 inde a huius turris) XYZ

22, 3 quinque milia (ii M) centum lxx (et ins. BPS) iiii libri: quattuor milia Hieronymus quem praeterea hic ad verbum exscripsit Isidorus 4 dicitur tenere] tenere (om. die.) DX, tenere dicitur M, dicitur tenuisse K passum EL^a, passus Z a lat.] altioribus LMNTX²Y in angustiis] in angustis K, angustias (om. in) M 5 coartatam C, coartatita E, cohortetur G pordus E 6 sustentavit T, sustentarent L¹, sustentaretur B, sustentaret G^a, sustententur G^b describunt K aliique, describantur B marmoria EMX, morea D^a 6, 7 lapidis E 7 praeciosis X que X s nebroth S, nebroth BEF^bP, nebroth F^a, nebroth M, nebroth G Foss. gygans X 9 confusione G, confusio L, diuisionem C, diuisione Z 10 persos LM, persos N ignem] igne NZ, mignem S colore GKUS^a docuit] redocuit X¹ 22^a gentiliu D 23 falec GKLP, faleg T, faleth FF ragatus X, ragau K, ragau supraser. reu B, reugau M 24, 1 his temp.] tunc V primum] primo NTY, primus C^a, om. Z templa (idolorum templa E) constructa (contracta V) sunt] constr. s. t. M 2 quidem D¹LNX, om. V dii] deos F 2/3 adorari coeperunt] ED²KMPX², adorare e(operunt plerique, adorati sunt V 25 ragau supraser. reu B, regau M cxxxiii BCPX, cxxx Z serue BDKPX, serueh C¹GMSTZ, sarue B^bE, sarueh F^a, rerath L 26 sub . . . tanus] regnum inchoat scitarum V 1 scitarum X, scitarum C exortum est . . . aegyptiorum regnum om. F 1/2 primus DGKMXZ thanus CDETXYZ, thanus Y^a, thanus Y^b, thanus B^b, tharus M, inachus G: Tanaus Iustinus, quem compilarit Isidorus itenque Bela compilarit Isidoriana 27 serue B²DKPXY, serueh C¹GMSTZ, sarue B^bL, sarue E cxxxii L, xxx C naor FSX, nahor ED²EMP, nahur L 28, 1 aegyptorum S, sub quo aeg. EM regni B^a sumit . . . 2 zoos] nascitur V sumpsit CDXYZ, sumet K pricipium B, principatum L primum E, primumum L, prius C 2 zeos L, zoos N, zoher Z, zeores M: Vezoris (uezoris, uezoris v. l.) libri Iustini (cf. Oros. 1, 14; Iordanius Get. 5, 44), Vizoves similiter libri Bedae, qui compilarit Isidoriana.

- IDCCCLXXIII 20 (= 23) Falech ann. CXXX genuit Ragau.
 21 (= 24) Dii primum adorantur.
 IDCCCCV 22 (= 25) Ragau ann. CXXXII genuit Serug.
 23 (= 26) Regnum inchoat Scytharum.
 IIIXXXV 24 (= 27) Serug ann. CXXX genuit Nahor.
 25 (= 28) Regnum Aegyptiorum nascitur.

ABCDEFGHIMPQW

20 phalech PW, salech H^b (inc. H^a), faleg (BDEQ), falec C cxxx] xxx P ragau . . . 25 nascitur om. in transitu a pag. ad pag. W¹ 21 dii primum] tunc d. pr. E, tunc pr. d. PW² 22 rag/m H¹, ragu H² cxxx E, xxxu P, cxxxu H² serue CQ, serueh E¹PW², rerueh H, sarueh E²M, sarue A, sarach D 23 inchoat CQ, tunc i. PW² 24 serueh E¹PQW², sarueh E²M, sarue A, sarach D, serue C, sem H cxxx] xxx HP nahor] AB², naor B¹C, nahor EDHMPQW² 25 aegyptii H

ΠΙCΧΙΙΙ 29 Nahor ann. LXXVIII genuit Thara. *Gen. II, 24.*

30 Sub quo regnum Assyriorum Siciniorumque exoritur. sed primus in Assyriis regnavit Belus, quem quidam Saturnum existimant, primusque in Sicilia Agialeus, a quo Agialca nuncupatus est, quae hactenus Peloponensis vocatur.

ΠΙCΛXXXIIII 31 Thara ann. LXX genuit Abraham.

Iustinus I, 1, 7 = August. c. d. 4, 6; cf. Isid. or. 18, 1, 1.

31^a Per idem tempus BEPSY 31^b Eo tempore regnavit Assyriis Ninus, qui primus propagandae dominationis libidine arma foras extollit cunctasque regiones a mari rubro ad Scythianum Euxinum pontum per quinquaginta et duobus annis bellis subiecit.

32 Sub quo Zoroastres magiae inventor a Nino rege occiditur. 32^a Hac aetate magica ars in Persida a Zoroastre rege Bactrianorum reperta est. *BEPSY Iustinus I, 1, 9.*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 30 inde a sed primus) XYZ

29 naor FGLSA, nachor BD²EMPV lxxviii ODX, clxxviii K, lxxxviii Z thara BEKX, tharam M, thare Z 30, 1 sub quo om. V regnum] regnavit L, nomenclum N siciniorumque] BC²FKLMPT^bY, siciniorumque X, siciniorumque V^a, sciniorumque ED, schiniorumque Z, syciniorum T, sciniorum N, et siciniorum G, siciniorumque S^b, siciniorumque S^a 2 assiris X, assiris K^a bellus CS, becus N post belus ins. pater uni E quam S 3 extimant GL, exaestimant D^aPSY¹ primus CZ, prique S^a sicinia] ELMY, sycinia T, sitinia N, sicilia ODXZ, sicinias KS, sicinias F, sicinus G, sicinias P, sicinia B², inc. B¹ 4 agialeus] B¹DEKXZ, agialeus NTY, agileus LMP²S, agileus F, aegialeus B¹, agialagus G, amaleus C agyalea NTY, agyaleam Z, aegialea B^aP, agilea LS, agilia M, agealea G 5 actenus X peloponensis] BD²KMSXY, peloponensis G, piloponensis NT, peloponensis P, pelopenensis CD²FZ, pelopenensis D¹E, peleoensis L post 30 ins. c. 33^a CPSY 31 t(h)ara] tarem XE, thare MZ, tharae K abraham C, abram LMNT 31^b, 2 asiris — propagande dom. luidine — extollit que cunctas regionis armare — scithianum eusium portum — quin]aginta — /ubicit E 32, 1 sub quo zoroastres (zoroastris T, zoroastres L) magiae (magi K, magic(a)e D²LMN) inuentor (inuentor artis DZ, inuentor artis X, inutor artis C, artis inuentor LM) a nino (amino DN) rege occiditur (regi occidetur X)] CDGKLMNTXZ et sic, sed post Zoroastres ins. bactrianorum rex Foss, zoroastres magiae inuentor agnoscitur V, hac aetate magica ars in persida a zoroastre rege (zoroastrege S^a, zoroastre rege B^a, zoroastrem regem P) bactrianorum reperta est FPSY, item, sed addens in fine et ab eodem nino isdem zoroastres magicae artis inuentor occiditur B, nouissime zoroastrebractianorum rege magice ut ferunt artis repertorem sub [quo] zoroastre magice inuentor artis a nino rege occiditur E contaminata recensione utraque

ΠΙCΧΙΙΙ 26 (= 29) Nahor annorum LXXVIII genuit Thara.

27 (= 30) Regnum Assyriorum et Siciniorum exoritur.

ΠΙCΛXXXIIII 28 (= 31) Thara ann. LXX genuit Abraham.

29 (= 32) Zoroastres magicam repperit.

ABCDEHMPQW

26 nahor] AB²Q, naor B¹CHW, nachor DEMPW lxxviii] lxxviii W, xxviii P, lxviii Q, lxxxviii ADEHM, lxxxviii C thara] CDPW, thara (ABHQ), tharam E 27 regnum] reing H siciniorum] sicinorum D, sycinorum A, sciniorum E, siciniorum P, siciniorum P, sisynorum M 28 thara] CDPW, thara (ABEQ), tharam H abaram H 29 zoroastres P, zoroastris H, zoroaster EQ magicam repperit] m. r. magistram E, m. artem r. B², m. artem scripserunt H

- 33 *muriq̄ue Babyloniæ a Samiramide regina Assyrio-* *Iustinus 1, 2, 7.*
rum ædificantur.
- 33^a Tertia ætas sæculi. *C(mg.)D(mg.)FMNPSTXYZ(mg.)*
- III^{CC}LXXXIII 34 *Abraham ann. C genuit Isaac ex Sarra libera, nam* *Heer. 88. 100.*
primum ex ancilla Agar genuerat Ismahel, a quo
Ismahelitarum genus, qui postea Agarensi, ad ulti-
imum Sarraceni sunt dicti.
- III^{CC}XLIII 35 *Isaac ann. LX genuit geminos, quorum primus* *Heer. 160.*
Esau, a quo Idumæci, secundus Iacob, qui cogno-
minatus est Israhel, a quo Israhelitæ sunt nunc-
cupati.
- 36 *Hoc tempore regnum Græcorum inchoat, ubi pri-* *Heer. 150.*
mus regnavit Inachus.
- 37 *Cuius filius fuit Foroneus rex, qui primus in* *Heer. 211.*
Græcia leges iudiciaque conscripsit.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ: caput 37 post 38 FPS, post 40 V

33 muriq̄ue . . . ædificantur] babylonia a semiramidem ædificatur V 1 muriq̄ue] muri quoque BFFSY
 babyloniæ KPY, babiloniæ C^oMS^b samiramide] DKZ, samaramidae X¹, sameramidae X², semiramide
 (suen- D, -dae N, -dem V) B^cE^cELMNSVY, samerianide T, semeramide G regina] rederegina K
 1 2 assiriorum X, assiriorum D, om. K 2 ædificatur X¹, ædificant L, hoc tempore æd. PSY 33^a hoc
 loco FDMNXZ, ante c. 31 BCPSY: tertia ætas sæculi C^eFSZ, tertia mundi ætas X, tertia ætas mundi M,
 tertia ætas NT, fuit ii ætas mundi incipit tertia Y. *Addunt edd.:* a diluvio usque ad nativitatem Abrahæ
 anni DCCCCXLII. finitur secunda ætas per annos III^{CC}LXXXIII 34, 1 annum centesimum F¹ libera
 nam (namque L) primum (primus M)] et V 2 ancillam V agar (argar N) genuerat (generat D¹, genuit
 C^ePY, gen N) om. V hismahel C^eLN, smahel G 3 ismahelitarum (hismahel. ELM^aNX, ismael. BC,
 smahelitarum G) genus (gens C^ePSZ)] ismahelitæ V 3 4 qui postea (post M), agareni (agarini P^eELX, agarreni
 K^aZ, agareni et G) ad ultimum (ultimo CZ) sarraceni (sarraceni C^eLSZ, saraceni X, saraceni D^eGMY) sunt
 (om. E) dicti] qui nunc sarraceni uocantur V 35, 1 issac K, isac D¹ 1x] xl E, om. in sp. rac. V
 genuit (om. K^a) g. primus (primus G) . . . 4 nuncupati] genuit iacob V 2 isau L idomei X, idomæi D¹
 3 israhel om. D^a quo] quo et BDKPSTXY, quo et et L 3 4 nuncupatu L 36, 1 hoc . . . inachus]
 grecorum regnum inchoat V 1 huc K temporum L^a regnum om. E grecorum LS inchoat G
 post inchoat ins. nona (sic) error gentium X et in margine D 2 post regnavit ins. hoc sub iacob K
 inachus D^eKL^s, euacus Z, euachus C, inachus X 37 cuius filius (filius bis L^a) fuit foroneus (fora-
 neus M) rex (om. L) qui pr. in gr. (græcia X) leges (legis DEYZ, om. in sp. racuo L¹) iudiciaque (iudici-
 uque G, iudicia Z) conscripsit] *pleriq̄ue*, hæc (hæc P) etiam ætate foroneus rex inachi (inaci S) filius claruit
 qui primus in gr. leges (legis S) iud. que instituit (*vadd.* totius etatis suæ nitam peregit F) FPS, foroneus
 rex in græcia primus leges instituit V, qui libri collocant capita sic ut supra indicatur: cuius . . . conscripsit
 hoc loco, hæc etiam . . . instituit ante c. 42 B

- 30 (= 33^a) Tertia ætas.
- III^{CC}LXXXIII 31 (= 34) Abraham ann. C genuit Isaac et Ismahel, a quo
 Ismahelitæ.
- III^{CC}XLIII 32 (= 35) Isaac ann. LX genuit Iacob.
- 33 (= 36) Argivorum regnum inchoat.
- III^{CC}CCXXXIII 34 (= 39) Iacob ann. XC genuit Ioseph.
- 35 (= 37) Foroneus Græciæ leges dedit.

ABCDEHMPQW

30 t. a. sæculi EQW, tertia eria etas seculi C, om. H 31, 1 abaram H ann e] añi lxxu PW
 gen. isaac (isaach Q, isac M) et om. P ismahel] hismahel DP, smd Q 2 hismahelit(a)e DHP, isma-
 litæ B, et smahelite Q, et ismahelitæ M, smahelite C 32 isac M 33 argivorum (arciborum A, argi-
 borum M, argiorum H) r. inchoat (inquat Q) om. PW 34 xc] D, 1xl (= 90) CQ, xl III, lxx P^eW, xcii
 B^e(E), xlii B², xl M genuit] gen. xl gen. M iosep B³C, iosef Q 35 foronius H, faroneus P grecis
 legem E dedit H

- 38 *His temporibus apud lacum Tritonidem Minerva Hier. 236.*
in specie virginali apparuisse describitur, [quae BFPS cf. Isidorus
plurimis claruisse ingenii praedicatur. haec enim August. 4, 11.
inventrix fabricae fuisse dicitur: elipeum et areum August. 18, 8.
 5 haec repperit: ordire telam et colorare lanas haec
 docuit].

IIICCCXXXIII 39 Iacob ann. XC genuit Ioseph.

- 40 *His temporibus Scrapis Iovis filius Aegyptiorum Hier. 225, 271.*
rex moriens in deos transfertur

41 *et Memphis civitas in Aegypto conditur. Hier. 282.*

IIIDXLIII 42 Ioseph ann. CX.

- 43 *Hoc tempore Graecia Argo regnante habere segetes August. 18, 6.*
coepit delatis aliunde seminibus.

IIIDCLXXXVIII 44 Hebraeorum servitutis in Aegypto ann. CXLIII.

- 45 *His temporibus Prometheus fuisse scribitur, quem Hier. 332 =*
 fingunt fabulae de luto formasse homines. August. 18, 8.

- 46 *Tunc etiam frater eius 46^a Tunc etiam frater BFPSV Hier. 380:*
Atlans magnus est eius Atlans astro- cf. 431.
astrologus habitus. logiam repperit mo-
tumque caeli et ratio-
 5 *nem primus conside-*
ravit.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ: hoc ordine 39. 40. 38 (38 post 41 P, om. V). 37. 42. 43. 41 (41 om. PS) 44. 45 (om. V). 46 FPSV

38, 1 his temp. apud lacum tritonidem (ap. I. trionidem B loco priore, ap. I. tritonidem L, ap. I. triton id est Z, appellatum trito quidem N) minerva (menerua C, minerva G) in (om. Z) specie (speciae X, fortiae N) uirginali (-le K) app. describitur (sic EM, describitur CDLXZ, scribitur GKNTY) plerique, tunc apud lacum tritonidem minerva (-ba S) in specie uirginali apparuit FPS, tunc . . . apparuit quae plurimis his . . . describitur hoc loco, tunc apud I. tr. m. in sp. apparuit quae . . . docuit post c. 41 B 5 lanas] lanis S 39 xc] ex F, ** K^a (xc K^b) 40, 1 his (om. X) temporibus om. V sirapis BDFMPY, sirapis GNT, sirappis X², sirapsis X¹, om. USZ iouis (iobis C) fil. aeg. rex om. V 2 moriens] moritur L in deo K, inde eos S, iudeos F transfertur D¹MT, transfertur minima apparuit V 41 post civitas ins. hoc sub ioseph K et om. V nimphis N ciuitatis F, om. V in egypti N contur K^a 42 ann. om. L ex] xc CZ, lxl DX, lxx E, ex F post ex ins. in aegypto moritur Fossianus 43 hoc . . . seminibus] grecia segetes habere coepit V 1 graecia] grecia X, grego N argo] margu P segites X, seiete C, gestes L 2 dilatis L siminibus E, feminibus N 44, 1 hebraeorum (hebreorum X, ebreorum K) servitutis (-tes F, seruitus CD²KLX², captiuitas M) in aegypto (ab adam add. L^b) ann. exliiii (xliiii F, clxiii E; transponit sic: ann. exliiii in aeg. M)] hebr. añ servitutis exliiii V 45, 1 prometheos Y 2 fabulae X, famule Z lotu E homenes X¹ 46, 1 tunc etiam (etiam om. L) frater (fratr D^a) eius om. V 2 atlans CDMY², adlans FK, athas X¹, athalas E magnus est astrologus (astrolocus L) habitus (habitas D^a)] CDEGLNTXYZ, magnus astralogus habetur M, magus est astrologus primus habitus K, ut supra (sed rationem pro siderum S) BFPSV

IIIDXLIII 36 (= 42) Ioseph ann. CX.

37 (= 43) Graecia segetes habere coepit.

IIIDCLXXXVIII 38 (= 44) Hebraeorum servitutis ann. CXLIII.

39 (= 46) Atlans astrologiam invenit.

ABCDEFGHIMPQW

36 iosep Q, ihosep C ann. ex] ann. cuiiii PII, amox (em. in annos) ex B, ann. ex (x D) uixit (AC)D 37 greci E seg. habere (hauere Q)] habere segites H 38 post hebr. ins. in aegypto BCEPQW seruitus ADEQW ann. exliiii (exliiii B) om. W 39 atlans BDEHMP, athlan W, adlans Q inuentum H

CHRONICA II.

- 46^b Hoc etiam tempore in Graecia Corinthus condita *BFKPSV* *Plin. 35, 3, 15.*
 ibique picturae ars a Cleanthe reperta.
 47 *Mercuriusque nepos Atlantis multarum artium August. 18, 8.*
 peritus et ob hoc post mortem in deos translatus.
 48 *Haec etiam actate primus Procielus quadrigam Hier. 449.*
 iunxit.
 49 *eodemque tempore Cecrops Athenas condidit et ex Hier. 468.*
 nomine *Minervae Atticos Athenienses vocavit.*
 50 *Iste etiam bovem immolans primus in sacrificio Hier. 472.*
Iocem adorare praecepit.
 51 *Tunc primi Coretes et Corybantes modulatum in Hier. 474.*
 armis saltationem et consonam invenerunt.
 52 *Tunc etiam fuisse scribitur in Thessalia sub Deu- Hier. 495.*
 calione factum diluvium.
 53 *et Factontis fabulosum incendium. Hier. 495.*
 III DCC XXVIII 54 *Moyses ann. XL in heremo rexit populum de scri- Hier. 506. August. 18, 8.*
 tute *Aegyptia liberatum.*
 55 Hoc tempore Iudaei per Moysen simul cum lege *cf. Isidor. or. 1, 3, 5.*
 et litteras habere coeperunt.
 56 *Tunc templum Delphis construitur. Hier. 506.*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 47—50. 56) *XYZ*: 46^b *hoc loco KV, post 50 BFPS*

46^b, 1 hoc etiam tempore] *BPS*, hoc tempore *F*, om. *KV* cor. in gr. *K* 2 a cleante] atleante *K*
 rep. est *F* 47, 1 mercuriusque] tunc fuit et mercurius *BFPS* nepus *D¹KXY* athlantis *CDMX*,
 atlantis *FKZ*, athalantis *E* multarum *K¹*, multo *E* 2 ob] ab *F*, om. *X* deo *N* translatus *C*, etiam
 tr. est *L*, transfertur *G* 48, 1 haec *PX*, hanc *C* actiam *X*, om. *D²* aetatem *X¹*, aetae *D¹* pro-
 cielus] *GKLSY*, procielus *BNP*, pr(a)eciclus *CPXZ*, [us *E*, procielus *F*, trochilus *M* *ec Hieronymo*
 quadricam *G* 2 iunxit *X* 49, 1 eodemque] eodem *C*, eo *T* cecrops] cecrops *M*, cecrobs *DEGSTXZ*,
 cecrobs *L* as condidit . . . . nocavit in litura paucarum litterarum *S^b* condidit *X* et om. *L* 2 nomine]
 hoc nom. *S^b* menerue *X¹*, minaebae *S^b* atticos *L*, aticos *CG*, antiquos *F*, om. *X* athenienses] *CGK*,
 atheniensis *E*, athenienses *T*, atenienses *F*, ateniensis *LS*, athiniensis *D¹X²*, atinienses *Z*, athinienses *B*,
 atinenses *M*, adthenzenses *N*, athiniensis *X¹* 50, 1 etiam] enim *M* bovem *CS* immolens *L¹*
 primo *F* in in litura *K* post sacrificio *add.* gentili ritu *F* 2 post iouem (iobem *G*) *add.* in textu
 gesta gentium *X*, *idem in marg. ad 48 D* adorari *D²FM* precipit *GMY* 51, 1 tunc primi (primo *G*)
 om. *hoc loco, ins.* primi tunc ante invenerunt *BSPV* coretes *B²EFGLKP*, corites *B^bDTXY*, coretis *S*,
 coritis *CZ*, corintes *N*, curites *M* coribantes libri plerique, coribantas *L*, curipantes *M* modulatum (modo-
 latam *Y*, modulatiam *C*, modulatiam *Z*) in armis (inartis *G*, inranis *N*) om. *V* 2 saltationem] salu-
 tationem *CKLZ* et (om. *M*) consonam (costonam *E*, consontem *L*) om. *V* 52 tunc . . . . diluuium]
 tunc est et actum sub deucalione diluuium *V* 1 etiam] enim *M* fuisse om. *NTY* discribitur *P* in thes-
 salia] in tessalia *X*, in tessaliam *N*, in tessaria *M*, inter alia *E* sub] sal *N* 1/2 deucalione] *V*, deo-
 calione *BMP^s*, diocalione *DGKLNTY*, diacolione *F*, diocalionem *CZ*, diocallionem *EX* facium *N* 53 fae-
 fontis fab.] *FG*, fetontis fab. *BENPSTY*, fetontis fabulorum *K*, fetentis fabulosum *M*, fatonsis fab. *L*, fab.
 fecundis *D¹X*, fab. fetuntis *D²*, fab. fecontis *C*, fab. fetentis *Z*, sub fetonte *V* 54, 1 xl ann. *F* in he-
 remo . . . liberatum om. *V* rexit] regit *CGZ*, erexit *E*, rex *F* populorum *F* 2 aegyptia *X*, aegyp-
 tiorum *C^a*, aegypti *S^a* liberat *D* 55, 1 iudaei] hebraei *V* per moysen (-sem *CS*, mosen *L*) cum
 (et *ins. F^a*) lege et (om. *L*) om. *V* 56 tunc om. *P* templum] plun *K¹* delphis *KL*

III DCC XXVIII 40 (= 54) Moyses ann. XL.

41 (= 55) Hebraei litteras habere coeperunt.

ABCDEHMPQW

40 moyses *C* xl] lxxx *B²* post xl *ins.* rexit *H*, rexit populum *D*, rexit populum in (h)eremo *AE*
 41 legem et litteras *edd.*

- 57 *Lacedaemon conditur.* *Hier. 530.*
 58 *Vitis in Graecia invenitur.* *Hier. 519.*
 IIIHCCLV 59 Iosue successor Moysi rexit populum ann. XXVII.
 60 *His temporibus primus Eretonius Atheniensium* *Hier. 546.*
princeps in Graecia quadrigam iunxit.
 IIIHCXCXV 61 Gothonihel ann. XL.
 62 *Cadmus regnat Thebis, qui primus Graecas litteras* *Hier. 588. cf. Isidori.*
aduenit. *op. 1, 3, 6.*
 63 *Per idem tempus primi Clinus et Anfion apud* *Hier. 596.*
Graecos in musica arte claruerunt.
 64 *Idaeique Dactyli* 64^a Idaeique Dactyli *BUFPSYZ Hier. 599.*
ferrum eo tempore ferri metallum in
invenerunt. Graecia eodem tem-
pore invenerunt.
 IIIHCCLXXV 65 Aoth ann. LXXX.
 66 *His temporibus fabulae fictae sunt de Trepolemo.* *August. 18, 13.*
Hier. 615.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 57. 64) XYZ

57 lacedaemon X, lacidimon D^a, lacidemon U condetur X 58 vitis in gr. (grecia X) invenitur] et graecia nitem V (a quo absunt c. 56. 57) 59 iosue . . . xxvii] iesu nane an xxvii V iosuae X moyse SX, mosen L rexit (regit EG) pop. a. xxvii (xevii F)] ann. xxvii rexit pop. M 60, i his temp. om. V primus erectonius (aerectonius B^aS, erictonius D²TX², aerictonius B^b, herectonius G, eractonius F) atheniensium (athiniensium BD^a, atiniensium T^a, athiniensium T^b, atheniensium L^a, adthiniensium Z) princeps] erectionibus atheniensis rex primus V grecia X, greciam BCELZ quadricam G, quatriga D iunxit X, duxit D 61 gothonihel] CFTXYZ, gotonihel plerique, gothoniel BMPV, gotoniel G 62, i cadmus] cadmos CXZ, catmus B¹PPS, cathmus D²GI, catmos E, ehatmos L, cathmis N, calinus T regnat . . . 2 adimunt] grecas litteras adimunt in grecia V grecas X, gregas LS 2 inuenit M 63, i per idem . . . claruerunt] et linus thebeus musicam V; idem ante 63 habet K per id. t. om. PS primi] primi tunc hoc loco L, post arte PS, post amphion qui F, def. hic in litura versus unius et quartae partis, primi adest ante claruerunt B elinus] BEKLMNTXY, elinus D, elius UZ, elom G, proclinus F, linus thebeus V (vide supra), linus quoque PS amphion L²M, amphinam L¹, amphion qui F apud] tunc apud F 2 grecos X, gregos L, gretos F musicas D^a arte clarunt X¹, arte claruit E, arte clarescunt X², altercarunt D 64, i idaeique X, ideoque CD²M, iudaeique L dactali DX, dacteli E, dactile LNPY, ductile M, dactili G 2 ferrum] ferro D, ferri metallum Y, ferri (ferro U) metallum (-lo UZ) in graecia BCPSZ, item, sed in graeciam post tempore F eo temp.] CD²ELNXYZ, in eo temp. D¹(?)M, eodem temp. BEKPS^b, eo tempore S^a 65 aot L, loth P, loth F lxx Y c. 66—72. 75. 85 sic breuiavit V: tunc fabulae fictae sunt de minotauro ipocentaurns tricerberus gorgone bellorofonte anfione et dedalo 66, i his] bis S facte X, factae BSY treptolomeo UZ, creptolemo K, treptolemo NY, creptolemo F, triptolemo T

- IIIHCCLV 42 (= 59) Iosue ann. XXVII.
 43 (= 60) Erictonius in Troia quadrigam iunxit.
 IIIHCXCXV 44 (= 61) Gothonihel ann. XL.
 45 (= 62) Cadmus litteras Graecis dedit.
 IIIHCCLXXV 46 (= 65) Aoth ann. LXXX.
 47 (= 66) Fabulae fictae sunt.

ABCDEHMPQW

42 xxvi II, xevii PW, xxviii C 43 erictonius H, erectonius C troia libri, grecia edd. ex chr. mai. quadrigam] primus quadrigam (-cam W) BCPQW iunxit Q^a, iungit E 44 gothonihel] B, gothoniel ADEHQ, cothonihel PW, gotthoniel Q, cothoniel C xl] xl rexit II 45 cathmus ACDHQ, caemus W^a, eatmus W^b, gathmus E, cathamus M 47 sunt om. ADHM

quod iubente Cerere serpentium pinnis gestatus indigentibus frumentu volando distribuerit:

67 *de Hippocentauris, quod equorum hominumque fuerint natura permixti:* *August. l. c.*

68 *de Cerbero tricripite inferorum cane:* *August. l. c.*

69 *de Frivo et Helle sorore sua, quod aricte recti per uerem volaverint:* *August. l. c.; Hier. 634.*

70 *de Gorgone meretrice, quae crinita serpentibus fuerit et adspicientes conuertebat in lapides:* *August. l. c.; Hier. 670.*

71 *de Bellorofonte, quod equo pinnis volante sit rectus:* *August. l. c.*

72 *de Anfione, quod citharae cantu lapides et saxa commoverit.* *August. l. c.; Hier. 691.*

IIIDCCCCXV 73 Debbora ann. XL.

74 *Per idem tempus Apollo [citharam condidit et] BFPSTY^b medicinae artem inuenit.*

75 *Fabula quoque tunc ficta est de fabro Daedulo et eius Icaro filio, quod coaptatis sibi pinnis volaverint.* *August. 18, 13; cf. Hier. 735.*

76 *Hac aetate primus regnat Latinis Picus, qui fertur fuisse Saturni filius.* *Chr. a. 354; cf. August. 18, 15.*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 69. 76; a c. 68 deficiente archetypo succedunt apographa) XYZ

66, 2 iubente] iuente G, aute F cerere] cerere UFTXZ, cerere D^a, cerere M pennis D²MY gestatus Z, om. G 2: indigentibus X, inde gentibus N 3 frumentu F uolanda D¹EX distribuerit MY^b, distribuit NT, distribuere Y^a, tribuerit P 67, 1 post de ins. minotauro KV (cf. ad c. 66—72) hippocentauris LS, ipocentauris B^aEGZ, ypocent. CDNPTXY, ipocentauris B^bK, hippocentaurus P, epocentauris M aequorum X, eorum L que om. E fuerunt L, fuerint E 68 de cerbero (cerere M, cerberon F) tricripite (tricripiti TY, tricripite M] decreuerat mente CD¹X¹Z, de cerere X² inferorum cane quem fingunt trea capita habuisse X² 69, 1 frivo] friva MN, friva L, frivo S^a helle] FM, elle D²Y, ele E, aelle BP, ille CD¹LN^bTYZ, illa N^a, telle K, nelle S aricte K uecte L, uicti K 2 aere BPS, aera B²GK nolauerint K¹PS, reuolauerint CZ^b, reuoluerint Z^a, uolauerit D^a 70, 1 gorgonem P, gorgona Y, gorgore L^a meretricem X¹ quae] quem S, quod EX rinata L, crinitas CD¹, crinitam se D² fuerint N, fuerat Z, fruerit E, strueret D 2 aspicientes X, aspicienti N conuertebat] in se com. F, recom. M lapide L 71 bellorofonte B^bD²FNSTV (vide supra) X, bellorum fonte B^aCD¹PYZ, bellorum fronte E, bellorofonte KL, fellorofonte G, uellorofonte M eco D¹L^b, ego L^aZ pennis D^bM uolanti NTY, uolantis C^bD^aEZ, uolantes C^aX¹ nictus X¹, uctus C^b, uectis D^a, uctis C^a, inuectus N, et uectus M 72, 1 amphione L^b, amphionis L^a, amfionie D^aTX, amfionie E, amfionie Y, anfione M cytaras K^a, cytaras K^b, cithara S cantu] suauitate cantu CDEXZ, suauitate et cantu B: cantu citharae Hieronymus, citharae suauitate Augustinus laps K^a, lades L^a 2 commoueret GX¹, comoueret E, commouerint M 73 debborra B^aS, deborra D^bFK, debora D^aLY^aZ regnauit ann. xxx L 74, 1 per (pro G) idem tempus (idem tempus K) om. V 2 medecinae X, medicina Z, citharam condidit (cit. cond. add. Y^b) et (om. V^eY) medicinae (medicinaeque V) BFPSTY arte EZ, artes L 75, 1 quoque post est K, om. E facta EL, ficta FN farro G dedalo KV (vide ad c. 66—72) FT, didalo CD^aEGMPSTY, ditalo L, dedolao N, diabolo Z 2 cins] ius P ycaro K, ecaro L, hicaro FG, incoro CD^aEMXYZ, iddro N coaptatis] quoaptatis CDEF^bLS^b, quoaptatis KS^a, a quo aptatis F^a pennis D²MY nolaueret L, per aerem uolauerint B 76, 1 hanc K, haec EP aetate] itaque X primis CEP 2 saturni] latinis E, saturnini PS^a

IIIDCCCCXV 48 (= 73) Debbora ann. XL.

49 (= 74) Apollo citharam repperit.

ABCDEHIIPQW

48 deborra DIW, debborra P, debora EM 49 apollo . . . 50 ann. xl om. E post apollo ins. medicinae artem inuenit BQ citharam A¹ repperit] r. litteras M, om. D

- III DCCCCLV 77 Gedeon ann. XL.
 77^a Hac aetate alter Mercurius Iyram repperit et *BFP*SV cf. Isidorus orig. 3, 22, 9.
 Orfeo tradidit.
 77^b *Hoc tempore Filemon primus apud Pythium cho-* *BFK*PSV Her. 734.
rum instituit.
 78 *Urbs Tyrii constructur.* Her. 735.
 79 *Orfeus Thrae Linusque magister Herculis artis* Her. 734, 735.
musicae inventores clari habentur.
 80 *Argonautarum navigatio scribitur.* Her. 752.
 III DCCCCLVIII S1 Abimelech ann. III.
 S2 Iste LXX fratres suos interfecit.
 S2^a *Hercules Ilium vastat.* PKPSV Her. 773.
 III DCCCCLXXXI S3 Tola ann. XXIII.
 S4 *Huius temporibus in Troia post Laomedontem reg-* Her. 781.
navit Priamus.
 S5 *Tunc fabula ficta est de Menotauro bestia laberinto* Ann. 18, 13;
inclusa. cf. Her. 787.

B (om. 78. 79. 82 *B*^a) *C* (om. 85) *DEF* (77^a post 78) *GK* (77^b post 80; 82 om.; 88 post 82^a) *LMN* (om. 83) *P* (om. 78. 79. 82) *S* (ut *P*; om. 83 *S*^a) *T* (om. 83) *V* (om. 78. 79. 80. 82) *XYZ* (om. 85).

77 gedeo *C*, geudeon *E*, ledeon *F* 77^a, 1 hac (haec *P*, etiam *ins. B*^b) aetate alter] *BPS*, hac aet. *V*, alter quoque *F* 77^b, 1 hoc tempore om. *KV* filemon pr.] *PS*, philimon pr. *K*, philimon quoque pr. *V*, om. *F* pitium *FKS*, picium *V*^w, pytium *V*^e, piticium *B*^a*P* 2 constituit *KV*^e 78 urbs] urs *C*, urbis *EGZ*, ac etate urbs *F* tyria] pitia *K* constructur *CZ*, constituitur *F* 79 orfeus (orfeus *Z*, orfeus *E*, urfeus *D*^a) trax linusque (sic *B*^b*D*^b*LM*, traxilionque *CD*^a*ENTXYZ* *Vossian.*, traxilionque *G*) magister (magistri *B*^b) herculis (ereulis *X*, herculis *C*, erenrius *N*) artis (om. *UZ*) musicae inventores (ris *X*) clari habentur] *B*^b*CEL**MNXYZ*, orfeus trax a. m. inventor clarus habetur *K*, tunc etiam fuisse dicitur magister herculis traxilionus in arte musica clarus *F*, om. *B*^a*PSV* (cf. c. 77^a) 80 argonautorum *C*, argonautorum *Z*, argonautarum *D*^a, argonaumatorum *L*, ergonautorum *T* navigatio scribitur *U*, navigationes scribitur coaptasse *G*, quoque navigatio (navigio *Y*) tunc scribitur (iuseribitur *S*) *BFP*SV S1 abimelec *G* 82 om. *B*^a*KPSV* substituentes (*S*^b in marg. m. 1 una cum c. 83) hoc loco capita 82^a et 88, habent et 82 et 82^a soli *B*^b*F* interfecit *D*^a 82^a herculis *K* 83 thola *SV* xxiii] xxii *M*¹, xxxiii *CLZ* S4 huius . . . priamus] pr. regn. in tr. *V* 1 huius (hūs *X*) temporibus (temporis *D*) om. *NTY* in troiam *NTY*, om. *G* laumedontem *D*^a*X*, laomedontem *B*^b*KT*, laumidantem *M*, laumedontem *B*^a*P*, laimedontem *Z*, laimendo *C*, laodemone *Y*, laudemedontem *G* 1¹/₂ regnavit] regem *Z*, regnavit ann. xiii (ex c. 83) *NT* 2 priamus] ante in troiam *NT*, et hic et ante in troiam *Y*, primus *D*^a, primianus *C*, primianus *Z* 85 de *V* vide ad c. 66—72 1 tunc om. *K*², inc. *K*¹ facta *ELNT* menotauro *L*, minotauro *B*^b*MNPTY*, minotau *B*^a bística *L*, bestia *G* laberento *D*^a*EX*¹, laborinto *T*, laborintho *Y*, laherinto *B* 2 in clauso *F*

- III DCCCCLV 50 (= 77) Gedeon ann. XL.
 51 (= 77^a) Mercurius Iyram condidit.
 III DCCCCLVIII 52 (= 81) Abimelech ann. III.
 53 (= 79) Chorus in Graecia inventus.
 III DCCCCLXXXI 54 (= 83) Tola ann. XXIII.
 55 (= 84) Priamus regnavit in Troia.

AECDEHMPQW

50 iedeon *C* 51 mercurius *H* libam *A* eouedit *BW* 52 abimelec *C*, abimeles *A* 53 c(h)orus (coras *B*) in gr. inu. (inguentus *M*, inuentum est *H*) grecia in chorus inuentus *Q* 54 xxiii] xxii *BE* 55 primianus *B*¹, spriamus *C* regnavit *Q*, regnat *ACEW*

- IIIIII 86 Iair ann. XXII.
 87 *Per haec tempora Hercules agonem Olympicum* Hier. 806.
constituit
 88 *atque in Libya Antaeum* [palaestrae artis inven- BFKPSV
 torem] *occidit.* Hier. 773, 818.
- IIIVVIII 89 Iepte ann. VI.
 90 *Huius tempore Hercules quinquagesimum secundum* Hier. 823.
annum agens ob morbi dolorem sese flammis iniecit.
 91 *Per idem tempus Alexander Helenam rapuit Troia-* Hier. 827.
numque bellum decennale surrexit.
- IIIXVI 92 Abessa ann. VII.
 93 *Amazones* [primum] *urma sumpserunt.* BFPS Hier. 831.
 93^a Achilon ann. X. CDEXZ
- IIIXXIII 94 Labdon ann. VIII.
 95 *Cuius anno tertio Troia capta est* Hier. 835.
 96 *et Aeneas Italiam venit.* Hier. 838.
 97 *Hac aetate Carmentis nympha Latinas litteras* cf. Isidor. or. 1, 4, 1.
repperit.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ: *ordinant sic* 82^a, 88, 83—87, 97, 93, 89, 90, 92, 91, 94—96 KV;
 88 post 82; 91 post 92; 97 post 87 FPS; 88 et post 82 et post 87 B

86 iair] cam P xxu V 87, 1 per haec t. om. B^aFPSTV herenlis CTZ, hercules L, hercolis Y,
 herculus X, hirculis D^a olimpiaeum X, olympiaeum K, olympiacus E, olimpium V^w (non V^e), olimpium L
 2 instituit CFSV 88 atque in libya antaeum (anteium CEXYZ, anteam D^a, anthemum M) occidit]
 CFLMXYZ et loco post. B, et antenni (ante eum K) palaestrae artis inuentorem interimit (interimet S)
 KPSV et loco priore B 89 iepte MTX, ieptae S, septe F, geptiae D ui] septe E 90, 1 huius
 tempore (temporibus LZ, temporis Y) om. V herculus CTXZ, hercolis Y, hirculis D^a quinquagesimum
 (-gensimum X, -ginsimo L, -gesimo Z) secundum (-do LZ) annum (annom G) agens (agens T) om. V,
 anti. clii agens Foss. 2 ob] nob L morni EX dolore GKS sese] se GP, esse E fl. iui.]
 in flammis iccit V^w (non V^e) post iniecit ins. quidam eum ann. xxx ante perisse scribunt Fossiamus
 91, 1 per id. temp. om. V helenam] elenam E 1½ troianum (om. que) CDX, tronanum Z, et troia-
 num V bellum decennales Z, decennouenale bellum V 92 abessa] esebon KMT Fossiamus ex Hiero-
 nymo opinor ui] ni D 93 amazonis L, amozones S, mazones X, amazonae K, hoc tempore ama-
 zonas M primum] BFPS, om. reliqui 93^a achilon (achylon Z^a, achylon Z^b) ann. dece (dece x X)
 CDEXZ, om. reliqui 94 labdon] abdon CDFGLNSTV^eZ, abdonan X, abdona E ui] ui] E
 95 cuius (huius P) a. tert. om. P^aSV troia om. D^a capta est] capitur BCPSVZ 96 et aeneas
 (ineas X¹) italiam (in it. DM, italia CE, in italia Z, italie G) uenit (om. G)] latinis regnauit (regnat V^e)
 aeneas V 97, 1 haec (ae X) aet. om. BFKPSV carmentes FGXPTV^eY, carmitis D^aX¹Z, carmetis E
 nympha X, nymfas Z latinis] tinas D^a 2 repperit] inuenit M

- IIIIII 56 (= 86) Iair ann. XXII.
 57 (= 97) Carmentis Latinas litteras repperit.
 IIIVVIII 58 (= 89) Iepte ann. VI.
 59 (= 90) Hercules flammis se iniecit.
 IIIXVI 60 (= 92) Abessa ann. VII.
 61 (= 91) Alexander Helenam rapuit.
 IIIXXIII 62 (= 94) Labdon ann. VIII.
 63 (= 95) Troia capta est.

ABCDEFGHIMPQW

56 iahir Q xxii] xx Q 57 carmentes ADHIQM inuenit H 58 iepte BCHW^a, ieptae D^a,
 iephte W^b, iephtae P, iephte (E), ieptae D^b, gepte A, yephte Q, septe M ui] ui] PW 59 herculus EP
 flamenis H, flammae E, famis A ingecit A, inieciat Q 60 abesan B, esebon E, essebon Q² ui]
 septima M 61 elena W 62 abdon ACDDJPQW

- IIIHLIII 98 Samson ann. XX.
 99 *Ascanius Aeneae filius Albam condidit.* Hier. 851.
 100 *Ulixis quoque fabulae vel Sirenarum eodem tempore factae sunt.* Hier. 847.
 IIIHLXXXIII 101 Heli sacerdos ann. XL.
 102 *Arca testamenti ab alienigenis capitur* Hier. 901.
 103 *regnumque Siciniorum finitur.* Hier. 889.
 IIICXXIII 104 Samuhel et Saul ann. XL.
 105 *Lacedaemoniorum regnum exoritur.* Hier. 915.
 106 *atque [in Graecia] Homerus [poeta primus] fuisse putatur.* BCFPSYZ Hier. 914.
 106^a Quarta aetas saeculi. BC(mg.)MNPST(mg.)YZ(mg.)
 IIIICLXIII 107 David regnavit ann. XL.
 108 *Codrus Atheniensium rex sponte se [pro salute patriae] hostibus offerens interimitur.* BCFPSYZ Hier. 948.

BC (om. 100) D (om. 101—103) EF (om. 102—104) GKLMPSTV (om. c. 100. 103. 108) X (om. 101—103) YZ (om. 100)

98 ann. xx om. DX post xx ius. iste omnium fortissimus Vossianus 99 ascanius Y, arcauius KX, arcaneus CD^a, archaneus Z, [scenam (?)s (prima littera om. rubricanda) T aene f. D^aX¹, enei f. C, aenaei f. Z, f. enaeae V^w alba K, oblam CZ, olbam D^a condedit X 100, 1 olis FL^aMNTX²Y, ulixes K fabulae X uel] sine P, om. S^a syrenarum B^bY, serenarum B^aFKPS, serenorum D^aX, sirenorum D^b, seneram T, senerem N, reuedorum E 2 ficta X, factae DS 101 eli C, haeli Z, hely S, meli G sacerdos om. V 102 ab alienigenis] ab adophylis C, ab allophylis Z, ab allofilis PS, ab allofilis id est (id est in litura maiore) alienigenis B, a philisteis V 103 que] quoque L, om. NTY siciniorum] B^bGKMP, sitiniorum C, sicinorum B^aELSZ, sichinorum Y, saciniorum (sacini in lit) T (deficiunt FVX) 104 samuhel Z, samuel MV et saul om. V 105 lacedaemoniarum E 106, 1 atque homerus (omerus X, humirus L, humerus M) fuisse putatur (potatur LX, putantur E, testatur M) EKLMNX, atque in graecia omerus fuisse putatur Y, atque in graecia homerus (umerus Z, homeros S) poeta fuisse primus (f. pr. CZ, pr. f. FPS) putatur CFPSZ, homerus primus poeta putatur fuisse V^w, homerus poeta fuit V^e 106^a ad 54 Z quarta aetas saeculi CPSZ (om. F culpa miniatoris), quarta mundi aetas JNTY; de DX vide c. 110 addunt edd.: a promissione Abrahae usque ad David anni DCCCCXL finitur tertia aetas per annos III^oXXV 107 dauid (dauit E) ann. xl DEMNTV^eX, qui libri omittunt regnavit roc. hic et deinceps (est tamen c. 125 R et constanter inde a Vespasiano reg., rarius regnavit uel regnat in X reditque item in T inde a Caligula); qui habent libri, constanter uel certe passim (nam saepe deficit P, aliquoties L, ante Tiberium plerumque Y, quod singillatim non adnotari) ubi perscribunt perfectum ponunt dauid rex primus an. xl regnavit regnum israel exoritur V^w, ubi deinceps regnavit vocabulum fere omittitur 108, 1 quodrus L, quodus F, eodorus CZ, cosdrus M atheniensium (atiniensium B, atheniensis CF) rex] BCFPSYZ, om. reliqui pro salute (salutem CZ) patriae (patriis Y)] BCFPSYZ, om. reliqui 2 hostibus offerens CL, off. ost. E, offerens quare hostibus (hospitibus X) DX interimitur CYZ

- IIIHLIII 64 (= 98) Samson ann. XX.
 65 (= 99) Ascanius Albam condidit.
 IIIHLXXXIII 66 (= 101) Heli ann. XL.
 67 (= 102) Arca testamenti capitur.
 IIICXXIII 68 (= 104) Samuhel ann. XL.
 69 (= 106) Homerus fuisse putatur.
 70 (= 106^a) Quarta aetas.
 IIIICLXIII 71 (= 107) David ann. XL.

ABCDEFGHIMPQW

64 xx} xxx ACQ 65 ablan A, albain M condedit W 66 ele AEM, hele H post heli ins. sacerdos BEHQ 68 post samuhel (samuel Q) ins. et saul BEHQ 70 q. a. saeculi CEQW, om. H

- 109 *Carthago a Didone aedificatur.* Hier. 974. 1003.
 110 *prophetantibus in Iudaea Gat, Nathan et Asaph.* Hier. 948.
 IIIICIII 111 Salomon regnavit ann. XL.
 112 *Iste quarto regni sui anno templum Hierusolimis aedificavit consummavitque anno octavo.*
 IIIICXXI 113 Roboam regnavit ann. XVII.
 114 *Sub quo decem tribus a duabus separatae sunt et reges in Samaria habere coeperunt.*
 115 *Hac aetate Samus conditur.* Hier. 1031.
 116 *Sibylla Eritria illustris habetur.* August. 18. 23.
 IIIICXXIII 117 Abia regnavit ann. III.
 118 *Sub quo Hebraeorum pontifex maximus Abimelech insignis est habitus.*
 IIIICCLXV 119 Asab regnavit ann. XLI.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 110. 115) XYZ

109 carthago] et carth. BCEPSZ a] ad D^a didone] didono X, didonetamus D^aX aedifatur Z, conditur V^w, construitur V^e 110 iudaea X gat] gad EGKMY, gath B^bCFMNT, diuetasad (sic) X, diaetas D natan KG, natahn Z, natham X¹ et om. M 111 salomon K, salemon V^w 112, 1 iste . . . octavo] a quo templum domini (domini V^e) edificatur V quarto (quartum E, secundo quarto D¹EX) regni sui (suo F) anno (annum F¹) quarto anno r. s. G templo D^aX, om. E hier. (hierusolimorum F) aedificavit] aedificare hier. cepit G, hier. aedificare caepit E in marg. 2 consummavitque anno octavo S, consummavitque annis iiii CX, consummavitque annis vii G, consummavit annosque iiii L 113 regavit K xlii] xli E, xli K^a 114 sub quo (s. q. om. B^b) decem tr. a duabus (a duobus D, a d. om. CL) separatae (separati C¹) sunt (om. C¹) et reges (regis X) in (om. B) samaria (samuriam X¹, samari C) habere (habitare M cum Fossiano coeperunt (caepit B]) B^bCEKLMNXYZ (B^a inc.), sub quo diuisum est regnum israel et iuda I^w, regnum israel et iuda diuiditur V^e, regnum israel (saul S) a iuda diuiditur PS, domum israel a iuda diuiditur sub quo . . . coeperunt F coniunctis recensioibus duabus 115 hac (ae X, haec Z) aet. om. BPS samos X conditus YZ 116 sibella X, sabilla M eritria] D^aEFLPSXYZ, eretria K, eritria C, eritria B, heretria G, erithrea D^b, heritria M, eritrea V, eritia T, eria N illustris] insignis P 117 abia C 118 sub quo hebraeorum (hebraee T, hebrae X) pontifex (pontefex X) maximus (-mis D^a) abimelech (-laech Z, -lec G) ins. (insigni L) est hab. (habetur pro est hab. GLM] sub quo ab. (malecti V^e) pontifex claruit F 119 asab] LT, asaph B^aENY, asaph X, asa D^bFGKMPSZ xlii añ. F

- 72 (= 109) Carthago a Didone conditur.
 IIIICIII 73 (= 111) Salomon ann. XL.
 74 (= 112) Templum Hierusolymis aedificatur.
 IIIICXXI 75 (= 113) Roboam ann. XVII.
 76 (= 114) Regnum Israhel et Iuda dividitur.
 IIIICXXIII 77 (= 117) Abia ann. III.
 78 (= 118) Abimelech pontifex fuit.
 IIIICCLXV 79 (= 119) Asab ann. XLI.

ABCDEHMPQW

72 carthago W, chartago D a bidone M post conditur ins. gad (gaht E, om. H) nathau et (om. H) asaph (asa E) prophetauerunt (-tabant B², propheta E) BEHQ² 73 salomon H, salon D 74 templum C hierusolimian H 75 roboam H xui C 76 reug A. regnavit H iudae P diuitur A¹, diuidit D 77 abiam C iiii] ecce B¹C, xli E 78 abimelech] sub quo abimelech (-lec C¹) ACDEHMPQ 79 asab D, asaph AC, asaph BEPQH, asabfat H, assab M, asa B²

120 *Prophetabant in Iudaea Achias, Ieu, Amos, Iohel Hier. 1044.*
et Azarias.

IIIICCXC 121 Iosaphat regnavit ann. XXV.

122 *Prophetabant Helias et Heliseus, Abdias, Azarias Hier. 1086.*
et Micheas.

IIIICCXCVIII 123 Ioram regnavit ann. VIII.

124 *Prophetabant Helias et Heliseus et Abdias. Hier. 1108.*

IIIICCXCVIII 125 Ochozias regnavit ann. I.

126 *Helias rapitur, [cuius septem insignia miracula BCFKPSVZ*
numerantur]. Hier. 1113.

IIIICCCVI 127 Athalia regnavit ann. VII.

128 *Ionadab, filius Rechab, sacerdos clarus habetur. Hier. 1115*

129 *et Ioiade pontifex, qui solus post Moysen vixisse Hier. 1123.*
annis CXXX perhibetur.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 129) XYZ

120, 1 prophetabant] sub quo pr. I^w, prophetantibus L in iudaea] in iudaea X, iudaea K, om. I achias] *DLMNPX*, acias S, agias F, ageas K, azias *BCEGYZ*, om. I ieu amos] *BK*, hieu amos Y, gau amos G, et ieu amos F, sine amos L, heliu amos T, elyhu amos N, elin iohel amos M, helias amos E, amos ieu S, amos aggeus *BP*, helias (haelias Z, acias C, et helias D^b) *CDYZ* (om. amos), amos I iohel (ioel *KS*) et (om. L) azarias] *BFGKLNPSY*, iohel ozias E, iohel (ante amos; om. et azar.) M, et iohel I^w (genuit iohel I^e), om. *CDYZ* 121 iosaphat X, iosafath *GL* xxu] xu L 122, 1 prophetabant] sub quo pr. I^w, post micheas *NTY* helias et heliseus (et ins. *DEMTY*) abdias (et ins. *LN*, obdias et F) azarias et micheas (miehias X¹, miehaeas K)] *D^bEFGLMNXXY*, helias et hel. et abdias (om. rel.) D^a, heli sacer- dus (sic C, haelias Z) abdias azarias et micheas (miceas Z) *CZ*, elias abdias S^a, helyas abdias (abidas I^e) et micheas *BPS^bV* 123 ragnauit S uiiii L, uii F 124 prophetabant] prophetabat E, sub quo pr. I^w elias X et hel.] hel. G et abdias om. *LPSV* 125 ochozias] *CDEFNTI^eYZ*, oedias *GL*, oeozius *BKP*, oeozius X, ozias S, achazias I^w, azarias M i] u N 126, 1 helia M cuius septem (septe *PS*, septimo Z) insignia miracula (insigni admiracla Z) numerantur (numeraum C; num. mir. V) *BCFPSVZ*, efulsit miraculis septem K 127 atalia *FGLSVZ*, otholia *NTX²* uii] uiii L^a, om. C 128 ioiadab E, ionas dab D^a fil. rechab (reeab *DGLST*, raecab N, rechap E) sacerdos (-dus X)] sae. f. r. *BPSV* habitur Z 129, 1 ioiadae *BKPSY*, ionada C mosen L, moysen D 2 exxxx] cccxxx L^a, ///ui E

S0 (= 120) Achias Amos Ieu Iohel prophetaverunt.

IIIICCXC S1 (= 121) Iosaphat ann. XXV.

S2 (= 122) Prophetavit Helias, Abdias et Micheas.

IIIICCXCVIII S3 (= 123) Ioram ann. VIII.

S4 (= 124) Prophetavit Helias et Heliseus.

IIIICCXCVIII S5 (= 125) Ochozias ann. I.

S6 (= 126) Helias rapitur.

IIIICCCVI S7 (= 127) Athalia ann. VII.

SS (= 128) Ionadab sacerdos claruit.

ABCDE (om. 85. 86) HMPQW

80 achias E, acias *CQ*, azias *PW*, aggeus B¹, ageus A, essaias *DM*, isaias H, om. B² geu *ACW*, aggeus E, sau M, nanum *DH* iohel pr.] *ADMPW*, iohel zacharias pr. E, iohel et zucarias pr. Q, iohel zaeharias abdias miehias (om. pr.) H, iohel pr. et az. B 81 iosaphat D, iosaphath *HW*, iosafat C 82 pro- phetauit] *ABH*, profetauit D, profetabit M, prophetabit Q, prophetauerunt *EPW* helias (elias C) abdias et micheas (miceas C, miheas W)] *CDPW*, abdias miceas A, helias et heliseus (elisseus Q) *HQ*, helias et (om. E) heliseus abdias et micheas *BE* 83 ioram] ioran C, ioas W 84 prophetavit (-bit M, -bat Q, -uerunt P) helias (elias D) et (om. *BM*) heliseus (eliseus M, elisseus Q)] *ABDHMPQ*, helias proph et heliseus W, elias propheta et eliseus E 85 ochozias] *BH*, ichotias D, ochocias Q, ocodias *AC*, ogotias M, ozias *PW* 86 heleas D 87 athalia] atalia *CDM*, otholia *B²PW*, gotholia B¹H, goathalia Q, ythalia A 88 iona- daph W sacerdos B

CHRONICA II.

- IIII C C C X L V I 130 Ioas regnavit ann. XL.
 131 *Zacharias propheta interfecitur* Hier. 1150.
 132 *et Heliseus moritur*, [cuius virtutes quattuordecim BCFKPSVZ
 praedicantur]. Hier. 1155.
 133 *Ligurgus quoque legislator Apollinis* [apud Graecos] *insignis habetur.* BFPSY Hier. 1134.
 IIII C C C L X X V 134 Amasias regnavit ann. XXVIII.
 134^a *Carthaginem hoc tempore quidam adserunt con-* BFKMPSV
ditam, alii ut superius. Hier. 1164.
 IIII C C C C X X V I I 135 Ozias regnavit ann. LII.
 136 *Sardanapallus rex* [spontaneo] *incendio concre-* BFMP S Hier. 1172.
matur.
 137 *Assyriorumque regnum in Medos transfertur.* Hier. 1197.
 138 *Tunc Hesiodus poeta claruit.* Hier. 1207.
 139 *atque Fidon Argivus measuras et pondera reperit.* Hier. 1220.
 140 *Per idem tempus olympias prima a Graecis con-* Hier. 1241.
stituitur.
 140^a *Agnus in Aegypto loquitur.* BFKPSV Hier. 1238.

B (140. 140^a post 135 BFPS) CDEFGKLMNPSTV (133. 136. 138. 139. 140 om.; 140 a post 135) XYZ

131 zacharias BGS interfecitur] interfecetur X, occiditur SV, occiditur a rege ioas BP 132, 1 et
 om. BCDFPSVZ eliseus K cuius uirtutes (uirtute Z) quattuordecim praedicantur BCFPSVZ, effulsit
 miraculis xiii K 133, 1 ligurgus] ligurgos X, ligorgus Y, ligugus D^a, lygurgus N, lygorgus T, lieurgus
 similiter reliqui quoque] que F legislator (-tur X) apollinis] plerique, leg. appollinis apud grecos Y,
 leg. apoll. apud graeciam BFPS, legislator poeta Vossianus 2 insinis X¹ habebatur K 134 amassias
 BP, amasia F xxiii F 134^a, 1 carth. hoc tempore quidam adserunt (asserant S, q. a. h. t. V^w, q. h. t. a.
 V^e) conditam, alii (nero ins. V^e) ut superius (alii non V^e, al. ut sup. om. K)] BFKPSV, hac aetate cartagi-
 nem quidam conditam putant, alii nero ut supra memorauimus M 135 ozas L, azarias M^a, om. in
 hiatu Y lii] li X, lu V^w, iii L 136, 1 sardanapallus Z, sardanaballus L, sardanapalus E, sarnappallus Y,
 sardanapaulus S rex om. G incendio] plerique, spontaneo inc. BPS, sponte inc. F, inc. sponte M
 1/2 congregatur L¹ 137 assyriorumque . . . transfertur] et regnum assyriorum finitur V assyriorum X
 que] quoque NTXYZ regnum om. F¹ in om. N medis CDENXZ, moedis TY, medus S, medios M
 traufertur EM 138 esiodus KX, aesiodus Z, eriodus D^a, esidus L, exiodus N poeta] paeta C,
 propheta F^a 139 finod F, sidon M, fidem D^a argibus D^bKLZ, argiuos E, argius B^aFGMNPX²,
 agitus D^a, argus B^b mensura et pondera M, mensurare pondera D^aXZ, mensura (om. et pond.) C
 140, 1 per idem tempus (tempore L) om. BFPS olympias X, olympias N, olympias KP, holymphias Z,
 olimpius E primum BCFPSZ grecis X 1/2 constituetur D^aL, construitur EMX, instituitur BFPS
 140^a aegypto] graecia F

- IIII C C C X L V I 89 (= 130) Ioas ann. XL.
 90 (= 132) Heliseus moritur.
 IIII C C C L X X V 91 (= 134) Amasias ann. XXVIII.
 92 (= 134^a) Carthago condita.
 IIII C C C C X X V I I 93 (= 135) Ozias ann. LII.
 94 (= 140) Olympias a Graecis instituitur.

ABCDEHMPQW

89 iosias PW cum dett. Hieronymi libris xl annus H 90 helisseus m. Q, eliseus m. D, mor.
 hel. E 91 amessias W cum Hier. xxiiii] xxiii E, xxii H, uiiii D 92 conditur H, condita
 est E 93 otias M, osias C 94 a gr. instruitur EM, constituitur a gr. H post instituitur ins. esaias
 prophetauit B²

141 *Osce, Amos, Esaia et Iona in Iudaea prophetantibus.* Hier. 1212.

IIIICCCXLIII 142 Ioathan regnavit ann. XVI.

143 *Remus Romulusque nascuntur.* Hier. 1244.

144 prophetantibus in Iudaea *Osce et Iohel, Esaia et Michea.* Hier. 1249.

IIIICCCCLVIII 145 Achaz regnavit ann. XVI.

146 *Huius temporibus Romulus Romam condidit,* Hier. 1264.

147 *et Sennacherib Assyrriorum rex decem tribus in Medis transtulit atque in Iudaeam Samaritas accolos misit.* Hier. 1270.

IIIICCCCLXXXVIII 148 Ezechias regnavit ann. XXVIII.

149 *Sub quo prophetabant Esaia et Osce.* Hier. 1277.

150 *Hoc tempore Romulus primus [mille] milites ex populo nobilissimos viros elegit, qui ob aetatem senatores, ob curam ac sollicitudinem rei publicae patres vocati sunt.* Hier. 1289.

B (om. 143. 144 B^a) CDEFGKLMNPS (om. 143—145) TV (om. c. 141. 144. 149) XYZ

141, 1 osee DGZ, ose B^aCPS, osee N esaya G, esaia EX, aesaia Z, esaia BCFM, asaia D^b, inc. D^a, om. L ionam X, ionas NZ, iana L iudaea X 1/2 prophetantibus] hac aetate prophetantibus F, hac aetate prophetaverunt BPS 142 ioatham EFM, ioatham G, ioathan DL xui] xu V^w, xli E 143 remus] rem X, remis D^a, his temporibus remus M romulusque BCD^aX, romusque F 144, 1 in iud. om. P osee CDZ, ose P, om. N et iohel] iohel E, et iohel et (et additum) amos et B esaya G, esaia CE, esaia D^a, isaia D^b 2 michia L¹Y¹, michia X, micas D^a, micas CEM: Oded Hier. 145 acas M¹N¹P, agaz G, agar L, achaz X xui] xuii EL, xxii C 146 huius (huius X, his M, cuius F) temporibus romulus (romulus CESX) romam condidit (condidit X)] roma a pastoribus conditur V 147 brevavit V sic: et regnum samarie scilicet xi tribus captiuntur (et r. sam. captiuntur V^e) 1 et om. K sennacherib] B^bC^bD^bFNTYZ^a, sennacheribus X, sennacerebus S, sennacereb B^aC^aGKMP, sennacereb D^a, sennacereb L, sennacereb E, sennacereb Z^b assyrriorum S 2 medis] CD^aEFGKLPSTYZ, moedis T¹Y, medos BD^bLM, moedos T² transduxit BPS atque] at Y^a iud(a)ea CDEFGKLPSTXYZ sammaritas CS, samaritus M, samaritis D accolos] acculas BG, accalu L, pro acculas X¹Z, proaccus² D^a, proaccus D^b, pro accolas C, pro acculis X², incolas M, colas T 148 ezechias G xxuiii] xuiii M^a, xuiii V 149 prophetabat E, prophetavit L, propheta F esayas G et om. C osee CDMNZ, ose GS 150 brevavit V sic: romulus mille iuvenes de plebe elegit quos milites appellavit et c seuatores quos senatores dixit 1 romulus LX, rumulos C primos L, primum BFKP mille milites K similiterque V (vide supra), milites reliqui 2 ex pop.] ex populum B^a, et populos P¹, et populo P² centumque a] certum quia E, centumque ad N, cumque M nobilissimos X, nobilissimus G, nobilissimo D^a 3 qui] quo S, quos B^bP, inc. B^a ob (a)etate FGKLSY, ob aetatem X ob cura Z, obscuram N 4 ac] et CZ sollicitudine FZ pares T uocitati K, uocavit B^bPS, inc. B^a

IIIICCCXLIII 95 (= 142) Ioathan ann. XVI.

96 (= 143) Romulus nascitur.

IIIICCCCLVIII 97 (= 145) Achaz ann. XVI.

98 (= 146) Roma conditur.

IIIICCCCLXXXVIII 99 (= 148) Ezechias ann. XXVIII.

100 (= 150) Senatus Romae fit.

ABCDEHMPQW

95 ioatham] DPW, ioathan BEM, ioathan ACQ, ioathan H 96 romulus MW 97 acas AC, acas D, agaz MPW 99 ezechias M xxuiii CD, xuiii Q

IIIDXLIII 151 Manasses regnavit ann. LV.

152 *Per idem tempus Romanis praefuit Numa Pompilius, qui primus [pontifices et] Vestales virgines instituit [falsorum decorum numerositate civitatem implevit].* Hier. 1303; Chr. a. 354. BFPS August. 18, 24.

153 *duosque menses Ianu- 153^a Duos menses in an-* BFPS Chr. a. 354.
arium et Februarium num Romanis ad
decem mensibus anni decem menses adiecit,
adiecit. Ianuarium diis supe-
ris, Februarium diis
inferis dedicavit.

154 *Tunc quoque Sibylla Samia claruit.* Hier. 1305. 1350.

IIIDLIV 155 Amon regnavit ann. XII.

156 *Huius temporibus Tullius Hostilius prior in re publica censum egit, [quod adhuc per orbem terrarum incognitum erat], primusque purpura et fascibus usus est.* Chr. a. 354. FFS Eutrop. 1, 7. Hier. 1339.

IIIDLXXXVII 157 Iosias regnavit ann. XXXII.

158 *Thales Milesius primus fisicus clarus habetur, [qui defectus solis, acutissima perscrutatione comprehensus astrologiae numeris, primus investigavit].* Hier. 1376; Plinius h. n. 2, 12, 53. BFPS

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 152. 153. 156) XYZ

151 manases LMNTY, manases EX, manasses CD an. lui NT, lu ann. E 152, 1 tempore Z romanis] romam F numma CDEX, nummum L, om. F 1/2 pompilius E, pomfilius G, pomphilius F, pampilius L, pamphilius M, pompilius N 2 primus] pr. apud romanis F pontifices et uirg uestales (tales P) BFPS, uest. uirg. pontifices et (sic) Y, uest. uirgines (-uis X) plerique 3 instuit S falsorum (falsorumque F) d. numerositate cinitatem (numerositatem B^aS^a) impleuit] BFPS, om. reliqui 153, 1 mensis X 2 et] ac K 3 decem] ad decem M 153^a, 1 duosque B mensis S 1/2 annuus B^a 3 decem mensis S 154 tunc quoque om. V sibilla X sami X¹E, samis D, samaria CZ, sabia X, simiaria M claruit ante samia B 155 amon] B^aGKLPSTV, ammo autem X, ammon CDEFMNTXYZ xii] xlu X, ii G, xli T 156, 1 huius] his M tullus M hostilis X, om. E prior in re publica (rem publicam Z) censum egit (exegit M; prior . . . egit om. K; cf. c. 169^b) primusque (primusque D^a, primusque om. M, que om. Y^a) purp. et fascibus (fascibus G) usus est (usure L) plerique, primus purpura et fascibus usus est priorque . . . egit, quod . . . erat BPS, priorque . . . egit quod . . . erat primusque . . . usus est F 157 iosias X¹ xxxii] xxii CDELXZ, xxxi G, xxxiii T 158, 1 tales D^bKX, talis D^aELZ, per idem tempus tales P melesius CZ, milisius N primus fisicus (fiscus X, fiscus N, phissicus Y) cl. habetur (hab. om. E) plerique, etiam B, primus fisicus filosofus cl. hab. K, primus fisicus philosophus (phil. om. V^e) agnoscitur V, philosophus (philopus S) physicus claruit (om. primus) FPS 2 praescrutatione FS 3 numerum F

IIIDXLIII 101 (= 151) Manasses ann. LV.

102 (= 154) Sibylla Samia claruit.

IIIDLIV 103 (= 155) Amon ann. XII.

104 (= 156) Censum primum agitur.

IIIDLXXXVII 105 (= 157) Iosias ann. XXXII.

106 (= 158) Thales philosophus agnoscitur.

ABCDEHMPQW

101 manases BEHW lu] xliii M 102 sibilla H, similla M claruit om. H¹ 103 ammon BHQ 104 primus H agitur B² 105 xxxiii D, xxii C¹ 106 philofus .A, philosophi H agnoscit D, agnoscitur M

159 *prophetantibus in Iudaea Hieremia, Olda et Suffonia* Hier. 1387. 1392.

IIIIDXCVIII 160 Ioachim regnavit ann. XI.

161 *Huius tertio anno Nabuchodonosor Iudaeam captam tributarium fecit.*

162 *Tunc Danihel, Ananias, Azarias et Misahel in Babylone claruerunt.*

IIIIDCVIII 163 Sedecias regnavit ann. XI.

164 *Hunc rex Babyloiae secundo veniens ad Hierusalem cum populo captivum ducit templo incenso anno aedificationis suae CCCCLIII.*

165 *Per idem tempus Sappho mulier in Graecia diversa poemate claruit.*

166 *Solon leges Atheniensibus dedit.*

Aug. 18, 25;
cf. Hier. 1425.

166^a Quinta aetas saeculi.

BC²FMNPSTYZ(mg.)

IIIIDCLXXVIII 167 Hebraeorum captivitas ann. LXX, in quibus ignis ab altario sublatus et absconditus in puteo post LXX regressionis annum adsumitur inventus vivus.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 162. 165. 166) XYZ

159, 1 proph. in iudaea (iudaea X) hierenia (et ins. L) olda (holda E) et suffonia (soffonia ETZ, sofonia BCGPS, sophonia DKMNY, sophoniam E, et suff. om. L) ieremias et sophonias et holda prophetant V^w, prophetabat hieremias et sophonias et olda mulier V^e 160 ioachum Z, ioachim KL regnavit post xii K xi] xii FK 161, 1 tertio ann. X, ann. tert. V^w, anno (om. tertio) V^e nabucodonosor G, nabuchodonosor CD^aZ, nabuchodonosor L. nabuchodnosor V^w1, nabuchodonosor V^e, nabogodonosor K, nabuquodonosor E, nabagodonosor X ind. capt.] capt. iud. M, in iud. capt. Z, iud. cepit et V 2 tributarium D^a fecit (sic) Y 162, 1 annanias CFLZ, anamas E 2 babyllone CPX, babyllonem K, babillonia LS 163 sedechias DF^aMNTXYZ, zedechias V^w xi] x N 164 brevavit V sic: nabuchodonosor rex ierosolimis templum incendit V^w, nabuchodonosor templum hierosolimis incendit V^e 1 hunc] hanc D, huius L, tunc T (culpa min.) N, sub quo M babylloniae CX, babilloniae S, babillon L, babilone E^aN, babilonis FG 1/2 hierusolimam L, isrlm E, hiericho Z 2 cum populum TX¹, populum (om. cum) CEMZ captiuo N, captum M duxit CDEFXZ templo incenso] FKJNY, templum incensum CE^aXZ, templum censo L, templum incendit BPS 3 anno (annus X¹) aedificationis (-cionis X) suae (suae om. M)] aed. suae anno NTY eccliiiii L, eccliiiii P, eccliiiii M 165, 1 sappho DFPS, sappho M, sappha L, sapphi TY, sappo G in] in gretia BFPS 2 diuersa M, diuersis L potestate D^a 166 salon B, salom E legis DELXZ, regis N, legem F ateneusibus L, ab ath. DEZ, antiniensibus T 166^a quinta aetas saeculi BC²FPSZ, quinta aetas mundi Y, quinta mundi aetas MNT. Addunt edd.: A David usque ad transmigrationem Babylonis anni CCCCLXXXV. finitur quarta aetas per annos quater mille sexcentos et decem. 167, 1 hebraeorum X captiuitatis EK, captiuitates S in quibus . . . uiuus om. V ignis] annis M, om. L 2 ab] sub E altario] altaria N, altario dei BFPSZ et] est C abscondetus X, absce. est L potaeo L post septuagesimo (-gisimo CE, -giusimo L, -gensimo GKPS, lxx DX) r. (suae ins. F) anno (au G) CDEFKLPST¹XYZ, post septuagesimum regressionis (segr- N^a) annum MNT² 3 adsumitur CDE, sumitur N inuentus] et inuenitur B^b

IIIIDXCVIII 107 (= 160) Ioachim ann. XI.

108 (= 161) Nabuchodonosor Iudaeam capit.

IIIIDCVIII 109 (= 163) Sedecias ann. XI.

110 (= 161) Templum Hierosolymis incensum est.

111 (= 166^a) Quinta aetas.

IIIIDCLXXVIII 112 (= 167) Hebraeorum captivitas ann. LXX.

ABCDEHMPQW

107 ioachim CHP, iachim W 108 nabucodonosor AB¹, nabocodonosor D, nabuchodonosor HM, nabucodonosor C, nabuchonosor E 109 sedecias] A, sedechias plerique, sedechias B¹ 110 hier. incensum (incensum esum C) est om. H, inc. est om. D 111 q. a. saeculi CEQW 112 lxx an. E, an. (om. lxx) Q, om. H

- 168 *Per idem captivitatis tempus Iudith historia con-* Hier. 1487.
scribitur.
- 169 *Pythagoras quoque [primus] philosophus et arith-* V Hier. 1490.
meticae artis inventor clarus habetur
- 169^a *et Ferecides historiarum primus scriptor et Xen-* BFKPSV
ofanes tragoediarum insignes habentur. Hier. 1480. 1483.
- 169^b *Tunc primum coepit Romae Servius Tullius KV* Eutropius 1, 7.
censum agere, quod adhuc per orbem terrarum in-
cognitum erat.

IIIDCCXIII 170 Darius regnavit ann. XXXIII.

- 171 *Huius secundo anno Iudaeorum est resoluta cap-* Hier. 1496.
tivitas, a quo tempore in Hierusalem non reges, Aug. 18, 36.
sed principes fuerunt usque ad Aristobolum.

- 172 *Tunc Romani pulsus [ab urbe] regibus consules M* Hier. 1507.
habere coeperunt.

IIIDCCXXXIII 173 Xerxes regnavit ann. XX.

- 174 *Aeschylus, Pindarus, Sophocles et Euripides tragoe-* Hier. 1540. 1544.
diarum scriptores celebrantur insignes. 1548.

BCDEFGKLMNPSTVXYZ

168, 1 per id. capt. tempus (t. c. L, capt. om. Z) om. V istoriam X¹, historiam EL 1/2 scribitur C 169, 1 pythagoras V, pithagoras K, pitagoras BG, pitacoras S, phitagoras EFL, phytagoras T, phitagores M, pithazoras X¹, pythagras D^a quoque] que Z, primus solus V phylosopus X, philophus N 1/2 et (om. M) arithmeticae (arithmatice M, arithmaticae D^a, arithmedici X¹, artimedicae L, artimeticae TY, artimetici S, artemetitia E, arithmedicino X²Z, aritmetricae N) artis (rtis D^a) inuentor (inuentor G) clarus habetur (habe***tur D) om. BFKPSV 169^a et ferecides (ferecidis S, beretides P) hist. pr. scriptor (inscriptor S, conscriptor V) et (e S, atque F) xenofanes (exenofanes F) tragoediarum (traged- F, traguend- S) inuentor insignes (-nis PS) habentur BFPSV, ferecides hist. et xenofanes tragoediarum inuentores habentur K 169^b sic (sed cepit) V^w, tunc primum romae censum tullus host. agit qui adhuc per orbem terrarum persarum et babilone incognitum erat V^e, et tullius seruius censum primus agit K (cf. c. 156) 170 xxxiii M, xxxvii BLPS 171 sic breuiavit V: indeorum est resoluta captiuitas (sic V^e, capt. res. V^w) 1 est om. LM soluta G 2 a om. F in hierosolimis M, in hierosolyma T, in hierosolima Y, in hierosolimam N, om. CDEZX regis SX¹ 3 princeps X¹, principis S^a fuerunt] habuerunt F aristobolum] FMY, aristopolum L, aristofolum CEKPS TZ, aristofilum X, aristogulum N, aristobolum D 172, 1 tunc om. V romanis C pulsus] **pulsus D ab urbe solus M consules X, om. N 2 habere (alter D^a coep.] cep. hab. V^w (non V^e) 173 xerxes] KN, xerses plerique, xersis DXZ 174 breuiavit V sic: sofloides et euripides tagedi (sic) celebrantur 1 escillus S, escillus K, escilius BCEFGPYXZ, sicilius L, scilius D^bMNT, scilicis D^a, hercyrius Fossianus pendarus MZ, pindurus D^a, om. L sofocles L¹, suffocles D euepides L, eoripides EN^aS^a, eriphites C, eripites Z, heuripides D, heripides M 1/2 tragoediarum EZ, tragoediarum FK, traguendiarum S, tragoedarum L, tragohereditarum C, trogoediarum G 2 conscribtores L celebrantur insignis D^aEX¹, celebrabantur insignes G, insignes (-nis P) cael. BPS, insignes habetur (sic) L

113 (= 168) Iudith historia conscribitur.

IIIDCCXIII 114 (= 170) Darius ann. XXXIII.

115 (= 171) Iudaeorum captivitas solvitur.

IIIDCCXXXIII 116 (= 173) Xerxes ann. XX.

117 (= 174) Sophocles et Euripides tragoedi celebrantur insignes.

ABCDII (120. 121 post 117) MPQW

113 iudeth M storia AM, historiam P conscripsit E, conscribitur M 114 xxxiii] xxxiii II, xxxvii P^w 115 captiuitas] captiua II 116 xerses EPW, sers-xerses M 117 sofocles P, sofoclis C euripides DPW, euripides B¹, erupides MQ, erubdes II, eripides C tragoedi MW, tragoedi HQ, tragoedi E, tragoedia A, tragoediae P celebrantur (-brator Q) insignes] celebrantur AH, celebratur C, celebrantur ac (et W) insignes habentur EPW

175 *Herodotus quoque historiarum scriptor et Zeuxis* Hier. 1549. 1550.
agnoscitur pictor.

IIIDCCLXXIII 176 Artaxerxes, qui et Longimanus, regnavit annis XL.

177 *Eo regnante Esdras sacerdos [incensam a gentibus]* *BFPSVY*
legem renovavit. Hier. 1558; Apoc.
Esrae 13, 27;
cf. Rufinus 5, 8.

178 *Nemias muros Hierusolymorum restituit.* Hier. 1569.

179 *Aristarchus etiam et Aristofanes atque Sofocles* Hier. 1564. 1580.
tragoediarum scriptores clari habiti sunt.

180 [*Cratinus quoque comicus primus*], *Hippocrates* *BKPSV* Hier.
1564. 1581. 1583.
quoque medicus ac *Socrates philosophus et Democritus* claruerunt.

IIIDCCXCII 181 Darius qui et Nothus regnavit ann. XVIII.

182 *Plato nascitur.* 182^a *Haec aetas habuit* *BFKPSV*
philosophum Plato-
nem et Gorgiam pri-
mum rhetorem.

182^b *Eudoxus Cnidius clarus habetur.* *M* Hier. 1594.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 178. 179) *XYZ*

175, 1 herodotus (arodotus *M*, erodotus *KSY*, eurodotus *F*, herodos *L*, eruditus *Z*, inter eraditos *NT*) quoque historiarum (storiarum *L*, historia *N*) scriptor (scriptores *CDENTXZ*, q. h. ser. om. *M*) om. *V* et] e *DEMX*, eu *NT* zeusis *VW*, zeusis *DEKNSV^eX*, seusis *M*, zeosis *CPYZ*, eusis *P*, geusis *B* 2 agnoseitur (agnusc- *X*, -citor *N*) pietor (pictur *X¹*, pinctor *C*, pictus *X²*) pict. agn. *V* 176 artaxerxes] *LT*, artarserxes *G*, arterxerxes *N*, artaxerses *BEEKS*, artaxersis *CZ*, artaxersis *D^b*, artaxerses *MTY*, artarexerxes *X*, artraxersis *D^a* qui et (om. *L*) longimanus (longaemanus *FNT*) reg. a. xl] an. xl q. et long. *V* 177, 1 eo regnante] eodem tempore *L*, om. *V* hesdras *B^dLMPSVZ*, haesdras *C*, ezdras *NT*, esdra *E* sacerdos om. *V* inceusam a (ex *BPS*, in *V^e*) gentibus] *BFPSVY*, om. *reliqui* 2 legem renouabit *EGLZ*, ren. leg. *V* 178 neem.] et neem. *F*, neaemeuias *C* murus *CX¹*, moros *S*, murum *M^a* hyerusalimorum *EX*, hierusolimorum *K*, hierusalem *CLM* restituit] iterum rest. *C*, instituit *FL*, restitant *D^a* 179, 1 aristarcus *DKX*, aristercus *N* et om. *EK* aristofanis *DELX*, aristophanes *KZ*, aristofoneis *P*, aristofones *S* soffocles *Z*, suffoehles *C*, sofodes *L*, suffocles *D*, sophocles *K* 2 tragoediarum . . . 180, 2 socrates om. *D^a* tragoaediarum *G*, traecoediarum *EXZ*, tragoetiarum *C*, tragodiarium *L*, traguediarium *FKT*, traguaediarum *N*, traguediarum *S* 2 scribtoris *L* clari hab. sunt] *L*, habiti sunt *CDFKMNTXYZ*, abiti sunt insignes *G*, habitus *E*, om. *BPS* 180 *breviavit V* sic: cratinus primus comicus et socrates philosophus et ypoeras medicus claruerunt 1 gratinus quoque comicus primus *BPS* (non habet *F*), *similiter V* (vide supra), et eratinus primus comicus *post* claruerunt *K*, om. *reliqui* hypocratis *EX*, hypoeratis *Z*, hypocrates *M*, hypocras *D^b*, hypocrates *C*, ypoerates *K*, ypoerates *F*, hipocrates *G*, hipogratis *S*, et hipocrates (ipp. *B*) *BP*, poehratis *N* 2 quoque (enim *F*, om. *BPSY*) med. ac (hac *CEKS*) socrates (socratis *EXZ*) om. *MNT* phylosophus *X*, philosaphus *F*, om. *Y* et] atque *BPSY* 2/3 demochritus *C*, dimocritus *K*, domocritus *D^aXZ*, domoeretus *T*, domeeritus *S* 181 qui et (om. *DEX*) nothus (notus *CEKNZ*, nutus *X*) om. *L* regn. ann. om. *E* xiiii] uiiii *L* 182. 182^a plato naseitur *plerique*, haec a. h. philosophum (om. *V*) pl. et gorgiam pr. rhetorem (reetorem *S*, om. *F*) *BFPSV*, platon naseitur et gordias primus retor habetur *K* 182^b eudoxus *M*

IIIDCCLXXIII 118 (= 176) Artaxerxes ann. XL.

119 (= 177) Hesdras incensam legem renovat.

IIIDCCXCII 120 (= 181) Darius ann. XVIII.

121 (= 182) Haec aetas habuit Platonem.

ABCDEHMPQW

118 artaxerses *W*, artasersex *A*, artaxerxes *DQ*, artaxerses *BEMP*, artharxerses *H*, sexerxes *C* 119 esdras *ADPQ*, ezdras *W^b*, ezodras *W^a*, hesdras *H* ronouat *E*, renouavit *B*, renouabit *P*, reuocat *AM* (*my. ead. m. renouat*) 120 *post* darius *ins. autem II*, qui et (e *P*, est *C*) not(h)us *BCPW* xiiii *C* 121 platone *P* *post* platonem *ins. et gorgiam primum rhetorem C(?)*

- IIIIDCCCXXXII 183 Artaxerxes regnavit ann. XL.
 184 *Huius tempore Hester historia docetur esse ex-* Hier. 1613.
pleta.
 185 *Plato quoque et Xenofon [nec non et alii] Socratici* CDEXZ
insignes habentur. Hier. 1644.
 IIIIDCCCLVIII 186 Artaxerxes qui et Oehus regnavit ann. XXVI.
 187 *Demosthenes orator [primus] agnoscitur.* BFPSV
 Hier. 1637.
 188 *Aristoteles philosophus [dialecticus] praedicatur.* BFPSVY
 Hier. 1651.
 189 *Plato moritur.* Hier. 1672.
 IIIIDCCCLXII 190 Xerxes Ochi filius regnavit ann. IIII.
 191 *Xenocrates philosophus illustris habetur.* Hier. 1630.
 IIIIDCCCLXVIII 192 Darius [Arsami filius] regnavit ann. VI. M
 193 *Alexander Illyrios et Thraeces superans dehinc* August. 1^a, 45;
 Hier. 1633.

BCDEFGKLM (om. 189) NPSTV (om. c. 185. 189) XYZ

183 artaxerxes BEPT, artaxerxes N, artaxerses FKLS, artaxersis CZ, artaxerxes X, artaxerxes D,
 artaxerses MY, artaxerxes G 184, 1 huius tempore (temporis EG) hester (haester X) historia (hest.
 historiam E, hist. hester M) docetur (dicitur M) esse (om. CDEMENTXYZ) expleta (expleta ante dicitur M^a)
 hester hystoria dicitur expleta (sic V^e, describitur I^w) 185, 1 plato (palato X) quoque et xenofon
 (et xenonon M, et exenofon K, et exenofon D^aEPZ, et tenofon G, et honofon L, exenofon NT) nec non
 et alii (nec non et alii CDEXZ habent soli) socratici (ratici M) insignis (insignis D^aLNTX, insignens Z)
 habentur (habetur D^aLS, habent C) plato exonofon quoque socraticus insignis habetur PSY, *xenofon quoque
 et platoto (sic) socraticus insignis habetur (-nes habentur B²) B 186 artaxerxes] BENPT, artaxerses FKLS,
 artaxersis Z, artaxerxes D^aX, artaxerses MY, artaxersis C, artaxerses G oculus KLNT, hocus PS,
 hoculus BA, othlus V^w, acus V^e xxii] xxiii NT 187 demosthenis P, demostenis KS, demostenus E,
 mostenis C^a, mostenus DMXZ, mostenos T orator] plerique, oratur DL, arator Z, orator primus BFPS,
 primus orator V agnoscitur X, om. V 188 aristotelis CDEKX, aristotilis Z, aristotiles Y, et ar. FPSV
 philosophus] philosophus X, ph. dialecticus Y, primus dialecticus PST, dialbeticus primus P, primus dia-
 lecticus uel philosophus B praedicator X 190 xerxes] X, exerxis X, xerses plerique, xersis CZ, xerses E,
 arexi M^a, arsaxi M^b, serses G oei KLNT, hoci PS, hocli B, othi V^w, oai V^e, ociae Z, aciae C, oziae D,
 ozie EX iii] iii M 191 exenocratis DEX, exenocrates T, exsenocrates G, et senogratis CZ, exhono-
 grates L, exenocrates N, senogratis S, senocrates BP phylasopus illustris X, ill. phil. V 192 it'
 darius L, darius arsami filius M ni] ni N 193 breviorit V sic: alexander hierosolimam (sic V^e, orien-
 tem V^w) cepit 1 alexander Z illirios PSTY, ellirios K, illirius D^aNXZ, ilirius E, hillirius CL, hilliricos M,
 illiricos FG traces D^bKX, trais CD^aZ, tracens E post superans ins. P: Samaritanorum gens sumpsit
 exordium ab Assyriis, qui transmigrati habitaverunt in Samaria, qui Latine interpretantur custodes, eo quod
 captivato Israel isti in terram regionis eorum ad custodiam conlocati sunt.

- IIIIDCCCXXXII 122 (= 183) Artaxerxes ann. XL.
 123 (= 184) Hester historia expletur.
 IIIIDCCCLVIII 124 (= 186) Artaxerxes ann. XXVI.
 125 (= 187. 188) Demosthenes et Aristoteles praedicantur.
 IIIIDCCCLXII 126 (= 190) Xerxes ann. IIII.
 127 (= 191) Xenocrates illustris habetur.
 IIIIDCCCLXVIII 128 (= 192) Darius ann. VI.
 129 (= 193) Alexander Hierosolymam cepit.

ABCDE (122. 123 post 125 E¹) HM (om. 125. 126) PQW

122 artaxerxes] CQ, artaxerses W, artaxersis E, artaxersex A, artaxerxes D, artaxerses BHP, arthar-
 xerses H 123 hester (ester M) historia istoria M, storia A] hist. hester H completur E 124 arta-
 xerxes] Q, artaxerses W, artaxersis E, artaxersex A, artaxerxes D, artaxerses BMP, artharxerses H, artas-
 sersex C ins. qui et oculus (oculus E) post artaxerxes HPW, post praedicantur E 124 xxii] xxiii W,
 xxxii M, xxxiii A, xl Q^a 125 demosthenis B, dimostenes H aristotelis EP, aristotilis H 126 xerxes]
 xerses HQ, xerses AE, dersex C, arses ochi filius PW ex Hieronymo 127 xenocrates E, zenocrates MQW,
 zonoerates P, etenocrates H, xocrates B^a anetur Q 128 darius] d. arsami filius PW 129 alexandar Q
 hierosolymam] hisidorus H coepit BDHM

*Hierusolyman capit atque templum ingressus deo
hostias immolavit.*

194 *Hucusque Persarum regnum stetit: dehinc reges Hier. 1688.
Graecorum incipiunt.*

IIIIDCCCLXXIII 195 *Alexander Macedo regnavit ann. V. huius enim cf. Hier. 1687.
quinque anni postremi in ordine numerantur, qui-
bus monarchiam orbis obtinuit: nam septem eius
prios in Persarum regibus supputantur. Dehinc
5 Alexandriae reges incipiunt.*

IIIIDCCCCXIII 196 Ptolomeus Lagi filius regnavit ann. XL.

197 *Hic Iudaeam capiens plurimos Hebraeorum in Hier. 1693.
Aegypto transtulit.*

198 *Hoc tempore Zenon stoicus et Menander comicus Hier. 1696;
et Theophrastus philosophus claruerunt. cf. 1562.*

199 *Per idem etiam tempus Machabaeorum liber in- Hier. 1704.
choat primus.*

IIIIDCCCCLI 200 Ptolomeus Filadelfus regnavit ann. XXXVIII.

201 *Hic Iudaeos, qui in Aegypto erant, absolvit et vasa Hier. 1736.*

BCD (c. 196—199 om. D^a) EFGK (om. c. 197. 198) LMNPSTV (om. c. 194. 197. 198) XYZ

193, 2 hierusolimam X, hierusolimam L, hierusolima C coepit K atque templum] templumque M
ingressus] ingres B^a deo] domini D^a, domino D^b 194, 1 hucusque D prosarum G extetit L
dehinc] deinde M 1/2 reges graecorum (grec. X)] reges gregorum L, gr. r. D, gretorum regis E
2 incipiunt om. X 195, 1 ann. u] añ uti V^w enim] etiam E, om. V 2 quinque anni] anni ni V^w,
quinti anni DX, u anno Z, quinto anno C ordiue] ordinem D^b, iordane NT, ordine temporum F¹(^w, non e)
3 monarchiam (monarchi ac X, monarehia D^a, monarchia hac CZ) orbis obtinuit (urbis obtenuit EX, urbes
obt. C, urbes opt. D^aZ, obt. orbis KL)] monarchiam asiae distracto persarum regno (-num FS) obtinuit BFPS,
mon. obt. V septe X 4 prioris T supputantur X 5 al.] alexandricae M, egiptiorum et al. V
regis ELSX incipiunt om. E 196 ptolomeus BFGMLPVSZ fere semper, raro X, ptholomeus
CDKNTXY fere semper, raro E, pholomeus E plerumque, tholomeus X raro, tolemeus S semel: singillatim
non adnotavi largi BDEMX regnavit om. K xl] l M 197, 1 hinc PS, hic in Z iudaeam X,
iudaea L plurimus X hebreorum X. om. M 1/2 in aegypto] B^aEFLNPS¹XYZ, ab aegypto C, in
aegyptum B^bMT², aegypto D 198, 1 tempore] temporum F, enim tempore M zeno M, zenos Z, zemon F
istoicus LNS et] e L menander] memanant N et om. X 2 theuphrastes X, theufrastes T, theo-
frastes L, theofrastis C, theufrastis Z, teuprastes L, theufrastus N, teufrastus BP, teufrastres G, ieufrastus S,
teufrastus F, heufrastus D, epocratis M philofus S, phylosopi X, philosophi BELMNYZ, filosofi G, phylo-
sophi T, phylosophy D clarunt C 199 etiam om. CDEK¹VXZ mach. liber inchoat primus] mach.
pr. lib. incipit V^w (liber mach. inchoat [om. primus] V^e), mach. inchoat primus CZ, mach. liber inchoat DL²,
mach. inchoat L¹ 200 ptolomeus hic et deinceps, ubi adest cognomen, om. K et excepto c. 226 V fila-
delfius BFPS, filadelfius KN regnavit om. K xxxvii CZ, xxxviii BP, xxviii Y, xxx M^a 201 brevant
KV sic: hic per septuaginta interpretes diuinas scripturas in grecam linguam transtulit (transfudit K) KV
iudeos X, iudaeus M aegipto X

IIIIDCCCLXXIII 130 (cf. 195) Alexander ann. V. Asiam obtinuit.

IIIIDCCCCXIII 131 (= 196) Ptolomeus ann. XL.

132 (= 199) Machabaeorum liber inchoat primus.

IIIIDCCCCLI 133 (= 200) Filadelfus ann. XXXVIII.

134 (= 201) Septuaginta interpretes agnoscuntur.

ABCDEFGHIIMPQW

130 alexander] al. macedo BEPW ann. u (ii W) om. C asiam] assiam H, alexander asiam
ADMQ, qui et asiam PW obtenuit DIW post obtinuit ins. dehinc alexandrie reges incipiunt C 131 ptolo-
meus vel ptholomeus libri 132 maccnaeorum Q, machabeus H l. inchoat (inchoat Q) pr.] l. pr. inchoat D,
i liber inchoat H 133 philadelfus W, philadelphius D, filadelfius AQ xxxviii CH 134 interpretes A^a,
interpretes C cognoscuntur P

sancta Elcazaro pontifici restituens LXX interpretes petiit ut divinas scripturas in Graecum eloquium transtulit.

202 *Per idem tempus Aratus astrologus agnoscitur* Hier. 1745.

203 *atque argentei nummi primum Romae constituntur.* Hier. 1747.

IIIDCCCCLXXVII 204 Ptolomeus Energetes regnavit ann. XXVI.

205 *Sub quo Iesus filius Sirach sapientiae librum composuit.* Hier. 1755.

IIIDCCCCXCIII 206 Ptolomeus Filopator regnavit ann. XVII.

207 *Ab isto Iudaei proelio victi: LX milia armatorum conruerunt* Hier. 1801.

208 *Siciliamque Marcellus consul obtinuit.* Hier. 1804.

VXVIII 209 Ptolomeus Epifanes regnavit ann. XXIII.

210 *Huius tempore gesta sunt, quae secundi libri Machabeorum historia continet.* Hier. 1829.

210^a *Hac aetate Romani victos Graecos liberos esse BCFKPSVZ iusserunt.* Hier. 1821.

BCDEFGK (c. 202. 203 om.; c. 210 post c. 208) LMNPSTV (c. 202. 203. 207. 208 om.; c. 210 post c. 208) XYZ

201, 2 *sancta om. M elcazaro LX, elazaro CE, elcazari M, elcazaro D pontifice X, pontifice CELP restituunt P* 2/3 *interpretes X, interpretes E* 3 *petiit GL, petiuit CDMYZ ac] hac XZ, ad E divinam scripturam M* 3/4 *graecum aeloquium X, greco (grego L) eloquio CL, graecae (greco D^b) loquio D* 4 *transtulit L* 202 *idem C tempus] tem S aratus] aeratus C, eratus BENTZ, aeracus X, eracus D, erastas Y astrologus L, austrologus D^aX, austrolicus E, astrologiae S agnoscitur X* 203, 1 *atque om. CZ argenteae C, argentei D nomi E, om. DX primum] primum X, primo E, primae P romae] romam L, om. B^a* 1/2 *constituntur L* 204 *energetes CD^aELNTYZ, energitis X, euergentes S^a, etergites Z xxvii CDENTYZ* 205, 1 *sub quo] sub E, om. V hiesus D^bKY, hiesus D^a sirach BGKPS, syrach V, sirath X, om. T sap. (-ciae X) libr. (libr. sap. V) comp. om. XY* 206 *filopator E, phylosopator X, filopater BCLP, filopater Z xviii CEM^aYZ* 207, 1 *isto] istudi Z^a, istud Z^b proeli X¹ lx] lxx BCDEYZ, xlm milia om. EX armatorum FGNS^a* 2 *conruunt E* 208 *siciliamque] siciliaque CZ, sciliamque D^a, per idem tempus siciliam BPS, per idem tempus sicilia quae F ex contaminatione marcellus S^a, metricellus N consul X obtinuit X, optinet BCKP, obtinet EY, obteneri L epifanes E, epiphanius F^a, epifanis T, hepifanis I^a, hepifanis D^b xxviii] xxvii X, xxviii CDEZ, xxviiii M* 210 *huius t. g. s. quae (quaque BCDA, quaeque Z, quoque E, om. F) s. l. m. hist. (storia G, om. Z) cont. (h. contenit X, h. contennit D^a, historie contenit L, cont. historia T, continet historiam N)] ea que in secundo machabeorum libro scripta sunt sub hoc principe gesta sunt quando et (et om. V) machabei pro dei lege (lege dei V^w, dei fide V^e) martyrio (mart. om. V^w) coronantur (-nabantur V^w) KV* 210^a, 1 *hac aetate om. KV nictores V, nictas P crecos Z* 2 *post iusserunt add. dicentes impius (impium edd.) est seruus esse apud quos philosophia primum horta est magistra horum (morum edd.) inuentrix liberalium disciplinarum F*

IIIDCCCCLXXVII 135 (= 204) Energetes ann. XXVI.

136 (= 205) Iesus sapientiae librum componit.

IIIDCCCCXCIII 137 (= 206) Filopator ann. XVII.

138 (= 210) Machabeorum secundi libri historia componitur.

VXVIII 139 (= 209) Epiphanes ann. XXIII.

140 (= 210^a) Romani Graecos obtinuerunt.

ABCDEFGHIMPQW

135 *energetis E, energites W, nergites H* xxvii *B, xxxviii C* 136 *hiesus ADEW componit] scriptum H* 137 *ph(=el) filopater DEHMPQW* xviii *E* 138 *maceaeorum Q secundi libri (liuri Q) historia (storia AQ)] secundus liber PW componitur] componit B, scribitur CPW, scriuitur Q* 139 *xxviii] xxvii C, xxviiii F* 140 *obtinuerunt D*

- 211 *Hac aetate poeta Ennius celebratur.* 211^a Hoc tempore Ennius *BCFPST^bZ* *Hier.* 1849.
primus poeta Latinus
insignis Romae est
celebratus.
- VLIII 212 Ptolomeus Philometor regnavit ann. XXXV.
213 Hunc Antiochus proelio superans Iudaeos varia *cf. Hier.* 1847, 1853.
calamitate oppressit.
- 214 *Per idem tempus Scipio Africam vicit.* *Hier.* 1871.
214^a *Terentius comicus claruit.* *BFKPSVY* *Hier.* 1859.
- VLXXXII 215 Ptolomeus Euergetes regnavit ann. XXVIII.
216 *Hoc tempore per consulem Brutum Spania a Romanis obtenta est.* *Hier.* 1875.
- VXCVIII 217 Ptolomeus Soter regnavit ann. XVII.
218 *Varro Ciceroque nascuntur.* *Hier.* 1901, 1912.
219 *Thraeces Romanis subiciuntur.* *Hier.* 1917.
- VCVIII 220 Ptolomeus Alexander regnavit ann. X.
221 *Syria per Gabinium ducem in Romanorum dominio transit.* *cf. Hier.* 1924.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 213. 214) XYZ

211. 211^a hac (hanc *K*) aetate poeta ennius (potentius *EV*, poeta annius *L*¹, enim poeta *M*) celebratur (caelebratur *X*, celebrat *L*, caelebrantur *N*, claruit *M*) *EKLMTXY^a*, h. a. p. e. rome cel. *Y^b*, hoc tempore ennius (per idem tempus ninus *F*) primus (primum *B*) poeta latinus insignis romae est celebratus *BCFPSTZ* 212 filometor *BFK²LPS*, philometor *NTY*, phirometer *EZ*, phyrometer *D^a*, pirometer *C*, phyromiter *X*, phylometer *D^b*, filimeter *K¹* xxxui *L*, xxu *D^aN* 213, t antiochus *X* proelia *D^a* superans] *CEMNXYZ*, superavit *KS*, superavit (-bit *L*¹) et *BFLP* 2 calamitate] cede *M* oppraessit *X* 214 per (pro *G*) i. t. *om. V* schipio *X*, iscipio *S* africa *L*, affricam' (*sic*) *V^w*, aphricam *V^e*, affricanus *C* 214^a terrentius *EKSY* 215 euergetes *CEMTVY*, euirgites *D^a*, euergetes *S*, uergetes *BP*, euertiger *Z*, *om. L* xxiiii] xxiiii *CDENTXZ*, xxxiiii *LM* 216 hoc t. per (pro *X*, *om. CE*) consulem (consulem *X*, consule *S*) br. spania (-am *E*, hispania *BCGMNPTYZ*) a romanis (romania *F*) obtenta (obtempta *CEG*) est] brutus spaniam subiugavit *V* 217 potolomeus *P* sotyr *P* xiii] xui *BCDELPTZ*, xu *SX* 218 ceteroque *X¹*, ciseroque *Z*, et cicero *V^w*, acertique *N* 219 traces *X*, trace *L*¹ romani *CD^aX*, a romanis *E* subiciuntur *E*, subinciuntur *S* 220 potolomeus *P* x] xui *NT* 221 syria (siriam *X*) per (qui *F*) gabinium (gabinium *C*, gabinum *MZ*, gavinum *L*, cabinum *G*) et in (*om. CD^aLZ*) romauorum (romauo *G*) dominio (dominium *BDMY*, domium *N*) transit (transiit *DEFKNTX*, transiuit *CMZ*) s. in potestatem romanam transit *V*

- VLIII 141 (= 212) Filometor ann. XXXV.
142 (= 214) Scipio Africam vicit.
VLXXXII 143 (= 215) Euergetes ann. XXVIII.
144 (= 216) Brutus Spaniam subegit.
VXCVIII 145 (= 217) Soter ann. XVII.
146 (= 219) Thraeces Romanis subiciuntur.
VCVIII 147 (= 220) Alexander ann. X.
148 (= 221) Syria Romanis subiecta est.

ABCDEHMPQW

141 philometer *DPW*, filometer *AHQ*, philometir *E* xxu *A* 142 scipio *H* uincit *HQ*
143 euergetis *B*, euergetes *M* xxiiii *D*, xxxiiii *BC* 144 ispaniam *PQ*, hispaniam *DHM* subiecit
DHM 145 xui *A*. xu *D* 146 subieciuntur *H* 148 rom. subiecta] r. subacta *A*, a romanis
sublata] *B*

- 222 *Poeta quoque Lucretius nascitur, qui postea sese Hier. 1923. furore amatorio interfecit.*
- ̄VCXVII 223 Ptolomeus Cleopatrae filius regnavit ann. VIII.
- 224 *Per idem tempus Plotius Gallus Romae Latinam Hier. 1929. rhetoricam docuit primus.*
- 225 *Tunc quoque Sallustius historiographus nascitur. Hier. 1930.*
- ̄VCXLVII 226 Ptolomeus Dionysius regnavit ann. XXX.
- 227 *Pompeius Hierusolyma capta Iudaeos Romanis Hier. 1954. tributarios efficit.*
- 228 *Per idem tempus Cato philosophus agnoscitur. Hier. 1948.*
- 229 *Virgilius Horatiusque 229^a Virgilius nascitur EPSV Hier. 1948. 1952. nascuntur. Mantua, Horatius Venusina.*
- 230 *Apollodorus praeceptor Augusti clarus habetur. Hier. 1953.*
- 231 *Cicero laude oratoria celebratur. Hier. 1955.*
- ̄VCXLVIII 232 *Cleopatra regnavit ann. II, quia tertio eius anno Hier. 1969. Iulius Caesar sumpsit imperium.*

BCDEFGKL (om. 229) MNPSTV (c. 228. 230. 231 om.; 224 post 225) XYZ

222 *breuiat V sic:* lucr. poeta sese interfecit (interfecit F^w) 1 poeta] postea DX, paeta G lucrificus X, lucritius Z, lucifer D qui om. N sese (se ES) furore (furo S^a) amatorio (amatorio B^aD^aEPXZ, amatorio M, om. L)] pro zelo sese furoris amatorii B^b 2 interfecit D^aLN 223 cl. (cleopatre F^sXZ, cleopare D^a) f.] f. cl. F^w uiii L 224 p. i. t. plotius (plucius X¹, ploteus C, ploteos Z, ploceus TY, lucius X²) gallus (callis L, gallos D^a) romae (romam L) lat. rhetoricam (rethoricam X, rethoricem D^a, rethoriam M², rethori* M¹, retori S) doc. pr. (pr. doc. BPS)] plotus latinus (om. F^w) rethor scolarum primus rome (r. pr. F^w) aperuit F 225 t. q. sallustius (sallutius G, salusticius X¹, salustius DX²Z) historiographus (stbriographus X, storiographus LM, historiograuus G) nasc. (noscitur E^b) salustius nascitur I 226 dionisius X, diunisius DLS^a an. reg. Z^a post 226 ins. genus (sic) pompeius qui primus romanorum iudaeam coepit et templum [||||]m istoriam scribit iosephus Fossianus 227 *breuiat V sic:* pompeius capit (rapit F^e) iudaeam 1 popeius C, pompheus X, pompegius Y, pompeiusi G hierusolimam captam (-ta D) BCD^aPXZ iudaeos (iudaeus X^a) romanis (-nos F^a) rom. iud. CZ 2 tributarius DX effecit KL, fecit CDEZ, efficit facit M 228 tempus om. C capto X^a phylosophus X agnoscitur] B^bFGKLS, nascitur B^aCDEMXYZ 229, 1 uergilius MT oratiusque CGX, oratius qui E, salutiisque M 229^a, 3 uenusia (in mg. uenosia) B 230 tunc etiam praem. LFPS apollodurus CELXZ, apollodoros K, apollodurus S agusti B^aX habitur Z 231 cic.] et cic. BFPS haude X oraturia B^aD^aX, oratorio L caelebratur X, celebrantur N^a 232 cleopatra (cleopatra SX) regn. ann. ii quia tertio (tercio X, tertius T) eius anno (annos G) i. e. sumpsit (sumit GKNT, sumpsit *deletis litteris* sup Y) imperium (imperio E)] huius tertius anno i. e. sumit imp. M, cl. r. a. ii cuius tertio anno (a. t. F^e) aegyptus (om. F^w) in potestatem romanam transit (uenit F^e) I, cleopatra regn. ann. ii *rel. om. CFSZ*, cleopatra regnavit annos xxii ex quibus duo tantum supputandi quia romanis continuo nascuntur imperia (imperio B^a) quorum deinceps tempora numeranda sunt hisidorus dicit istam (istum om. B) cleopatra reguasse (regn B) annos ii B (*addens in margine: quia . . . . imperium*) P

̄VCXVII 149 (= 223) Ptolomeus ann. VIII.

150 (= 224) Rhetorica ars Romae coepit.

̄VCXLVII 151 (= 226) Dionysius ann. XXX.

152 (= 227) Pompeius Iudaeam capit.

̄VCXLVIII 153 (= 232) Cleopatra ann. II.

ABCDEHMPQW

149 ptolomeus ucl ptholomeus libri uii H 150 romae] romana Q 151 diunisius B
153 cleopatra vel cleopatra libri plerique, cleopatra C ii] duo W, xxii P

232^a *Haec Ptolomei regis Aegyptiorum fuit filia et fratris BC²PSZ* *vir. iii. 86.*
Ptolomei soror et coniux effecta. quem dum frau-
dare regnum voluisset, tempore belli civilis in
Alexandria occurrit Caesari et per speciem atque
 5 *stuprum regnum sibi et necem Ptolomei apud*
Iulium impetravit. atque Alexandriae regnum in
Romanam transivit dicionem.

232^b *Per idem tempus Siculus Graecae scriptor historiae M* *Hier. 1968.*
clarus habetur.

VCLIII 233 Gaius Iulius Caesar regnavit ann. V.

233^a *Hic antea consul creatus Gallias obtinuit.* *BFPS* *cf. Hier. 1966.*

233^b *De Britannia triumphavit.* *BFPS*

234 *Hic primus Romano-* 234^a *Postremum civile bel-*
rum singularem ob- *lum adversus Pom-*
tinuit principatum, a *peium adhibito mo-*
quo etiam Caesares *narchiam totius impe-*
 5 *appellati sunt. ab-* 5 *rii Romani obtinuit,*
hinc sequuntur im- *ex cuius nomine se-*
peratores. *quentes imperatores*
Caesares appellati
sunt. post hunc
 10 *sequuntur impera-*
tores.

VCCX 235 Octavianus Augustus regnavit ann. LVI.

235^a *Iste in imperio post Siculum triumphos tres egit BFPS* *cf. Sueton. Aug.*
Dalmaticum, Asiaticum, postremum Alexandrinum *20. 22 et Eutrop. 6, 25.*
adversus Antonium: inde Spanum: deinde terra

BCDEFGKLMNPSTV (redit archetypum c. 233 a v. iulius) XYZ

232^a, 1 regis (regi Z) aeg. f. filia (filius CZ) et fr. ptolomei om. S^a 2 coniux BFP effectus CZ
 quem] quae F 3 regnum] BC²PZ, regno C¹FS voluisse C bellicis ulis C 4 cesare C,
 caessare Z, caesari urbem obsidenti edd. spetiae C atque] retque F^a 5 necem S ptolomei om. C
 6 imperavit C^aF post regnum ins. tertio anno regni cleopatrae per iulium cesarem F 7 romana CZ
 trasiuit B dicionem PS 233 gaius om. V u] ni S 233^a ante P creatus] constitutus B
 234 brevavit V sic: hic pr. rom. obtinuit orbis imperium V 1 primum CDNTXYZ 2 singulare CEKXYZ
 2/3 obtinuit (obtinuit KLYY) priuc.] princ. obt. Y^a 4 caesares X 5/6 abhinc] abhic Y, ab hoc M, post
 huic PS 6 secuntur CDELMX 234^a, 2 aduersum F 3 adhibito] adebito S, adhibitum B s cae-
 sares om. FS(?) 9/10 post h. sequuntur (secuntur BPS) imp. om. F 235 octavianus Z agustus GX,
 om. FLPV ann. om. X 235^a iste omnem mundum iuperavit Alb. 1 seculum S, solutum F, sicu-
 lum bellum BP 2 postremo F 3 adu. ant. (toniam P) inde sp. om. F

154 (= 232^a) Aegyptus Romanis subditur.

VCLIII 155 (= 233) Iulius ann. V.

156 (= 234) Hic prior monarchiam tenuit.

157 (= 237^a) Sexta aetas.

VCCX 158 (= 235) Octavianus ann. LVI.

ABCDEHMPQW

154 aegyptis r. subiecitur H 155 iulius] i. caesar EPQW 156 primo HM^a monarchiam P
 obtinuit H 157 sexta a. saeculi CEQ, consetta aetas mundi H 158 octavianus MPW, octobian-
 nus A lu W, lullii H

- marique pace toto orbe parta Iani portas clusit et*
 5 obseravit.
 236 *Sub cuius imperio LXVIII ebdomades in Dani-* Hier. 1983.
helo scriptae complentur
 237 *et cessante regno ac sacerdote Iudaeorum do-* Hier. 2015.
minus Iesus Christus ex virgine nascitur anno
regni eius XLII.
 237^a *Sexta aetas saeculi.* BC(mg.)D(mg.)FLMNPSTXYZ(mg.)
 VCCXXXIII 238 *Tiberius filius Augusti regnavit ann. XXIII.*
 238^a *Iste dum per cupiditatem reges ad se venientes BFPS Alb. Entrop. 7, 11.*
non remitteret, multas gentes a Romano imperio
recesserunt.
 239 *Huius XVIII anno dominus cruci fixus est per-* Hier. 2047.
actis a principio mundi annis VCCXXVIII.
 VCCXXXVII 240 *Gaius Caligula regnavit ann. IIII.*
 241 *Hic [avaritia, crudelitate et luxuria sacvus fuit BFPS Entrop. 7, 12.*
atque] in deos se transferens in templo Hierusoly- Hier. 2053. 2055.
morum statuam Iovis sub nomine suo poni iussit.
 242 *Per idem tempus Matthaeus apostolus euangelium Rufinus 5, 8.*
in Iudaea primus scripsit.

BCDEFGKLMNPSTV (om. c. 237. 241) XYZ

235^a, 4 patrata iani B, patrata traiani F 236, 1 imperium X, imperio annorum F lx et noue S,
 lxxiiii DELN, luuuii Y ebdomadas BS^aZ, ebdomates E, edomades N, obdomades X¹, ebdomatae L
 1/2 danih(a)el DZ, danilo L, danielle P 2 scripta E, scripto X¹ 237 et cessante regno (rege N^a,
 om. X) ac (hac EXZ, et G) sacerdotio (-cio X) iud. dominus (noster ins. CDEXYZ) i. christus (chr. om.
 BCPS, in betlehem ins. BPS, in bethlehem iudae ins. F) ex (de BPS) uirgine (-ui X) n. a. r. eius xlii (xl
 primi Z)] huius xlii imperii anno d. noster i. chr. in betleem de virg. nascitur V 237^a sexta aetas
 saeculi BFPS, natiuitas xxi sexta mundi aetas L, sexta mundi aetas CDLNTXY (sequebantur rubro colore
 scripta quaedam iam deleta) Z, sexta aetas mundi M: hoc loco CX, post iudaeorum Y, post c. 234
 BFLMNPSTZ. addunt edd.: A transmigratione Babylonis usque ad uatitatem domini nostri Iesu Christi
 anni DLXXXVII. finitur quinta aetas post annos quinquies mille quinquaginta quinque 238 tiberio E
 filius (preignus G) augusti (agnsti CGKLX, om. E) om. BPSVY xxiiii X, xxxiiii Z, xxxiiii C
 238^a, 2 multae B^bF 239, 1 octavo decimo (octabo dec. G, xiiii DENZ) anno (regui anno BFPSY)] anno
 xiiii M dominus (dus ujs M, dns ujs xps G, om. T) cruci (cruce X) f. est (et G, om. EX)] cruci f. est
 d. N, cruci figitur om. rel. V 2 principio L anni F uecxxxiiii uecxxxiiii DF, u NX¹, uecxxxiiii X²,
 uecchi B^b, inc. B^a 240 eaius P, gugins T calicula FSTV^aX, galicula DKNZ, galicola L, gallicula
 CEMY, gallicola P, calicula G iiiii] iii N 241, 1 hic] hinc D, inde C^a, del. C^b auaritia erud. S
 luxorio (sic) S 2 in deos] in deo C^bL, in deum Y, indeos M, in iudeos X se om. M cransferens X,
 transferens M templum MX 2/3 hyerasolimorum X, hierusolimorum F 3 statua L iouis] iobis GZ,
 iouis olympii edd., ioues X nomini E 242 matth. (matheus X) ap. eu. in iudaea (iudea X, iudaeam Y,
 iudae Z) primus (-mum Z) ser.] eu. ser. matheus ap. V

- 159 (= 237) Christus nascitur.
 VCCXXXIII 160 (= 238) Tiberius ann. XXIII.
 161 (= 239) Christus cruci figitur.
 VCCXXXVII 162 (= 240) Gaius Caligula ann. IIII.
 163 (= 242) Matthaeus euangelium scribit.

ABCDEFHMPQW

159 christus noster nase. H, nasc. chr. D 161 ex¹ B 162 calicula CMPW, caligola A,
 galicula E, galigola D, galigula B, gallicola H, callicucula Q iiiii] iii E, uiui B 163 matthaeus] m.
 apostolus C eu.] eu. sunm P^W, euangelista H

V̄CCLI 243 Claudius regnavit ann. XIII.

243^a *Iste medic imperans multa gessit mediocriter, multa BPS(non P) Eutrop. 7, 13, crudeliter.*

244 *Petrus ad superandum Simonem magum Romam Rufinus 2, 14, pergit.*

245 *Marcus quoque euangelista Alexandriae Christum Rufinus 2, 16, euangelizat.*

V̄CCLXV 246 Nero regnavit ann. XIII.

246^a *Hic nimiae crudelitatis et luxuriae deditus rebus aureis piscabatur. BFPS Hier. 2075.*

246^b *Matrem et sororem et prostituit et interfecit. BFPS Eutrop. 7, 14; Hier. 2074.*

246^c *Senatum multum edidit. BFPS Eutrop. 7, 11.*

246^d *Multas rei publicae provincias vel urbes amisit. BFPS Eutrop. 7, 14; cf. 290a.*

246^e *Urbem quoque Romam incendit, ut Troiani ex-cidii imaginem cereret. BFPS Hier. 2080.*

247 *Huius temporibus Simon magus cum altercationem proposuisset cum Petro et Paulo apostolis, dicens se quandam virtutem esse dei magnam, medio die dum ad patrem volare promittit in caelum, a daemonibus, quibus in aere ferebatur, adiuvante eos Petro per deum, Paulo vero orante dimissus crepuit. ob cuius necem a Nerone Petrus cruci figitur, Paulus gladio caeditur. cf. Hegesippus 3, 2.*

BCDEFGKLMNPSTVXYZ

243 gladius NS, cladius ET¹ xiiii] xiii EL, iiii S 244, 1 praen. hoc tempore CZ, huius temporibus K, hoc regnante BPS, eo regnante P petrus (p. apostolus BCPSVZ) ad superandum (ad suprando C^a, contra BPSV) simonem (symonem X, siminem M) magum (magnum D^a) symon magus K romam om. V 245 breuiat V sic: marcus euangelium scribit, item Alb.: Marcus euangelium in Alexandria scripsit 1 euangelista] et eu. M alexandriae om. D 2 euangelizat] praedicans euangelium scripsit BFPS, euangelizare D^a 246 xiiii] xiii BEPSV 246^b et sororem] sic legendum esse apud Eutropium et P acanius indicat et confirmant qui Eutropiana expilarunt Orosius 7, 7, 9 et Isidorus et pr.] pr. F interfecit S 246^d uel] et F 246^e, 2 cereret] expectaret F 247 breuiat V sic: petrus cruci figitur paulus gladio occiditur. 1 magnus D^a enim alterantionem N, cum alteratione L, caltercationem E 2 proposuisset] posuisset MNT, proposuisset et P apostolis om. CZ discens X 3 quandam BMPXY: plerique dicentes dei esse potentiam, non hominem Hegesippus uirt. esse dei] uirt. dei D^a, uirt. dei esse D^b, esse uirt. dei F magna D^aL, magnum T media BPS 4 dum ad patrem (patre L, petram N) uol. promittit (permittit P'X) in caelum (caelo C^d EYZ] dum in caelum ad patrem uol. promittitur M, dum ad caelum uolare promittit BPS 5 quibus om. CM in aera B D^b E (t PXY, in aerem M, latera D^a 6 petro (petrum L) per deum (dominum DENXY]) per deum petro BCPS, per deum uium petrum Z paulo nero orante (-tem X]) et paulo (paulum Z) orante CZ dimissus] demissus LX 7 nece L, neci D^a(?) petros X, petrus sanctus L erue] eruce X, ern K 8 figitur] fitur CZ paulo Z, paulus beatus L caeditur X, cedetur Z, truncatur M

V̄CCLI 164 (= 243) Claudius ann. XIII.

165 (= 245) Marcus euangelium edidit.

V̄CCLXV 166 (= 246) Nero ann. XIII.

167 (= 247) Petrus et Paulus necantur.

ABCDEHMPQW

164 cladius C 165 euangelium (euangelista H) edidit (scripsit E¹P]) h̄p̄m euangelizat C 166 xiiii] xiii BEHQ 167 negantur P

- 248 *Hac tempestate Persius poeta moritur.* om. KV Hier. 2073.
 249 *Lucanus quoque ac Seneca praecepto Neronis interficiuntur.* om. KV Hier. 2079. 2082.

VCCCLXXV 250 Vespasianus regnavit ann. X.

250^a *Iste in disciplina militari strenuus multas provincias, quas Nero amiserat, bellando rei publicae restituit.* BFPS cf. Eutrop. 7, 19.

250^b *Inmemor offensarum fuit: convicia in se dicta leviter tulit.* BFPS Eutrop. 7, 20.

251 *Huius secundo anno Titus Hierusolymam cepit atque subvertit, ubi undecies centena milia Iudaeorum fame et gladio perierunt: sed et praeter hos centum milia publice venundati sunt.* Hier. 2086.

VCCCLXXVII 252 Titus regnavit ann. II.

253 *Iste in utraque lingua tanto facundissimus extitit, ut causas Latine ageret, poemata et tragoedias Graece componeret.* Hier. 2095. Eutrop. 7, 21.

254 *Tanto autem bellicosissimus fuit, ut in expugnatione Hierusolymorum sub patre militans duodecim propugnatores duodecim sagittarum confoderet ictibus.* Eutrop. 7, 21.

255 *Porro in imperio tantae bonitatis fuit, ut nullum omnino puniret, sed convictos adversum se coniu-*

B (248 post 249; om. 253. 254 B¹) *CDEFGKLMNP* (248 post 249; om. 253. 254) *S* (ut *P*) *TV* (om. c. 248. 249. 253—255) *XYZ*

248 hoc tempore *L*, om. *BPS* persius propheta *D^aX*, poeta persius *PS* 249, 1 hic quoque] tunc hic *BPS* ac] hac *CSZ*, a *F* seneca *S*, seneca *MTXY*, seneca *P*, seneca *D^a(?)* praeceptu *D^a*, praeceptor *BD^bFNPST* 1/2 interficitur *L*, ab eodem nerone interficiuntur *PS* 250 vespasianus *KMT* 250^a, 1 ista *S^a* disciplinam *P*, disciplina *B* militaris *P* istrenuus *B^a(?)* *S* 2 admiserat *F* 251 *breuiat V sic*: hierosolyma contra romanos rebellans a tito subvertitur 1 tyrus *X* hierosolimam *X*, hierosolima *L* coepit *BDKPTXYZ*, capit *GM* 2 ibi *E* 2/3 iudaeorum om. *CDGNZ*. post gladio *M* 3 fama *K* sed et (haec *D*, om. *LM*) pr. hos (hoc *CDEMNTXYZ*)] pr. hos (om. *S*) quoque et *BFPS* 4 cento milia *X* publice om. *CDEXYZ* venundata *BDEFKMPSTXYZ*, venundatae *X*, uendita *G* sunt om. *BFKPS* 252 ii] iii *E* 253 hic facundus et pius fuit nec non earus hominibus *Ovet*. 1 in utraque lingua om. *NT* tantum *LY* fecundissimus *KL* extitit *X* 2 latinae *X*, latino *BD^bNY*, lane *K^a* agerit *ELTXZ*, egerit *D^a* poemata et] poematae et *C*, poemate (potemate *D^a*, pomate *M^a*) et *BDEMNTXYZ*, poematae *K*, poemata *L¹* tragoedias *EZ*, tragoedias *G*, aregoedias *X¹*, troedias *M*, traguedias *FK* 3 graece om. *X*, greco *K* componeret *EZ* 254, 1 tantum *Y* bellicosissimus] belli *K* fuit om. *BCDEKMNXYZ* in om. *L* 2 hierosolimorum *X*, hierosolymarum *Z* duodecim] duodecim *X*, xli *T*, quadraginta i *M* 3 propugnatorum *X*, pugnatores *M*, expugnatores *F* duodecim *X*, xli *NT* sagittarum *CD^aYZ*, sagittarum *X*, sasetorum *E*, sagittarium *M¹* confoderedictibus *X*, confoderit ict. *CENT*, confederit ict. *Z*, confodoret ict. *L* 255, 1 porro (iste *PS*) in (om. *CKT^aZ*) imperio (-rium *X*) tantae (quantae *D^a*)] tante que in imp. *B* nullo *D^aEZ*, nulli *L* 2 poneret *X¹*, om. *N* conuictus *B^aCELPTXZ*, conuictis *Y*, conuictos *S* aduersus *CZ* 2 3 coniurationem *X*, in coniuratione *Y*

VCCCLXXV 168 (= 250) Vespasianus ann. X.

169 (= 251) Hierusolyma a Tito subvertitur.

VCCCLXXVII 170 (= 252) Titus ann. II.

171 (= 253. 255) Hic facundus et pius fuit.

ABCDEFGHIMPQW

169 hierusolyma] hisidorus *H* euertitur *E*, uertitur *M* 171 hic om. *E¹* fuit post fecundus *H^b*, om. *H^a*

*ratione dimitteret atque in eadem familiaritate,
qua ante habuerat, retineret.*

256 *Huius etiam inter omnia fuit illud celebre dictum Hier. 1, c. Eutrop. 1, c.
perdidisse diem, qua nihil boni fecerit.*

VCCXCIII 257 Domitianus frater Titi regnavit ann. XVI.

257^a *Superbia execrabili deum se appellari iussit.* BPS Hier. 2102;
Eutrop. 7, 23.

258 *Hic post Neronem Christianos persequitur.* Hier. 2110.

259 *Sub quo et apostolus Iohannes in Patmos insula relegatur.* 259^a *Sub hoc et apostolus Iohannes in Patmos insula relegatus apocalypsim scripsit.* BFPST Hier. 2110.

260 *Iste multos senatorum in exilio mittit ac perimit* Hier. 2105.

261 *cunctosque qui de genere David erant interfici iussit, ut nullus Iudaeorum ex regali superesset origine.* Hier. 2112.

VCCXCIII 262 Nerva regnavit ann. I.

262^a *Vir imperio moderatus aequallem se et communem omnibus praebuit.* BFPST Eutrop. 8, 1.

263 *Iohannes apostolus ab exilio Efesum redit atque* Rufinus 3, 23, 24.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 258. 260. 261) XYZ

255, 3 dimitteret Z, demitteret GPX, demitteret et (sic) S atque] que E in] in se Y familiari-
tatem L 4 qua ante] quante X¹, quam ante L, qua antea SY, quam antea BF habueret K, habuerit N
reteneret X, ret. et P, inhereret K 256, 1 huius] et huius P etiam inter (in L) omnia om. V
fuit (om. E) illud celebre (caelebrate D^a) dictum (dictum S)] caelebrae fuit ill. dict. V 2 perdidisse KX
diem] se diem E, diem se M quo B¹D^bFGKMPSTV, quia ET, quem D^a nihil boni (bonè L, om. F)]
boni V¹, commodi cui quam nihil M fecerat BFGKPSV 257 domitianus X fr. titum S, om. V
xui] xu MNT, xuii F, xxii E, inc. D 257^a. 258. 259^a. 260. 261 exhibent BPS, c. 259^a V sic: (257^a) hic
post neronem sup. execrabili (-lis P) deum se (om. B^a) appellare iussit. (260) plurimos senatorum extinguit
(extinxit B^b). (258) christianos (-nus B^aS) interfecit. (261) cunctosque (cunctusque B^a) . . . origine.
(259^a) sub hoc et . . . scripsit; *utraque recensione contaminata F sic: (257^a) hic post neronem secundus
sup. . . . iussit. (258) christianos persequi paganus instituit. (259^a) sub quo et ap. ioh. in pathmos insula
in exilio religatus apocalypsim scripsit. (260) iste multos . . . ac perimit. (261) cunctos . . . origine.*
258 hinc L post neronem (-ne L) ins. secundus EGLMTY christianus EXZ^a, christianis L 259, 1 sub
hoc et BPS, a quo et G, om. V 1/2 ap. iohannis D^aMPSX, postea iohannis L, ioh. ap. V 2 pathmos
DX, pathmos K, pathmos G, pathmos T 3 insula X, insula N, insulam M religatur C^bDEMTYZ, exilio
relegatur L, religatur apocalypsi scribit V, religatus apocalypsi (-lipsin, sed n in litura, B) scripsit BPS, in
exilio religatus apocalypsim scripsit F 260 multus X senatore L, senatores G in exilium D^bFXY²,
in exilia M, exilio (om. in) L, om. K^a mittitur K, misit NT peremit CENTXYZ, praemit D^a
261, 1 cunctosque] cunctos quoque F qui de] quid L, de (om. qui) X dauid] clari F erant om. DX,
erat C interfeci KX², interfecit L, necare BPS 2 iudaeorum om. F regale CESZ, regalae X¹
2/3 superasset or. G, or. superasset L, fuisset or. D^b, inc. D^a 262 verba L i] ii DK 262^a, 1 imperio]
in privata vita Eutropius 263 brevavit V sic: ioh. ap. ab exilio resolutus ephesum recessit 1 iohannis
KM, huius temporibus (-re F) iohannis (-nes P) BFPST exilito D^a epheso P, aepheso S, om. CDXZ
rediit CDEFMTXYZ, venit BPS aique L

VCCXCIII 172 (= 257) Domitianus ann. XVI.

173 (= 259) Iohannes in Pathmos religatur.

VCCXCIII 174 (= 262) Nerva ann. I.

175 (= 263) Iohannes Ephesum redit.

ABCDEFGHIIMPQW

173 iohannis BDW pathmos D, p. insula Q religatur libri omnes
efesum B. effesum DH rediit PQW

175 iohannis BD

efflagitatus ab Asiae episcopis euangelium nouissimum edidit.

V̄CCCCXIII 264 Traianus regnavit ann. XVIII.

264^a *Iste mirabili virtute Romanum imperium usque in BFPS Eutrop. 8, 2. Orientem longe lateque reduxit.*

265 *Iste Asia et Baby-* 265^a *Babyloniam et Arabiam BFPS Eutrop. 8, 3. lonia capta usque cepit et usque ad Indiae ad Indiae fines post fines accessit. Alexandrum accessit.*

265^b *Liberatis cunctis atque tranquillus. cuius inter BFPS Eutrop. 8, 4, 5. alia dicta illud fertur egregium: dum interrogaretur, cur nimium circa omnes communis esset, respondit talem se imperatorem esse privatis, quales*
5 *esse sibi imperatores privatus optasset.*

266 *Huius temporibus Simon Cleopas Hierusolymorum Hier. 2123. episcopus cruci figitur*

267 *et requiescit Iohannes apostolus.*

Ruinus 3, 31.

V̄CCCCXXXIII 268 Adrianus regnavit ann. XXI.

268^a *Iste Traiani gloriae invidens provincias Orientis BFPS Eutropius 8, 6. Persis reddidit et Eufraten fluvium finem Romani imperii posuit.*

269 *Hic Iudaeos secundo rebelles subiugat urbemque Hierusolymam restaurat eamque nomine suo Aeliam vocat.*

270 *Per idem tempus Aquila Ponticus interpretis secundus post LXX oritur Epiphanius de pond. 14^r*

B (275 ante 266) CDEF (275 et ibi et ante 266) GKLMNP (275 ante 266) S (ut P) TV (om. 265) XYZ

263, 2 et flagitatus *S*, flagitatus *M*, flagilitatus *L*, exflagitatus *Z* asiae] ecclesiae *L* episcopus *K* 2/3 nouissimo *E*, nouissimum *Z*, nouissime *M* 3 ededit *X* 264 xiiii *DY* 264^a, 1 mirabile *S* usque in or. om. *BP* 2 longe lateque *S*, longitateque *P* 265. 265^a, 1, 2 iste asia et babylonia (babylonia *EXZ*, babylonia *D* capta] babyloniam (babilloniam *S*) et arabiam (atque asiam *ins. B*) cepit (capit *BP*, capuit *S*) et *BFPS* 3 ad indiae fines] indie fines (om. ad] *N*, ad in fines *D^aX*, ad finistes (*sic*) *E*, ad fines *D^b* 3/4 post alexandrum om. *FPS* (*habet B*) 4 accessit *X*, successit *L* 265^b, 2 dicta] diata *S* illud] aliud *F* dum] ut dum *F* 3 cur] quorum *S*, quod *F* 4 privatis] priuatus *S* 4 5 quales (*lis BP*) esse sibi imp.] qualem sibi imperatorem *F* 266 *breuiat V sic*: sim. cl. cruci f. 1 huius temp. *post* episcopus *K*, om. *BPS* simon] simon quoque *BFPS* cleophas *BKJST* hierusolimorum *X*, hierusolimis *L* 2 ep.] ep. hoc tempore *BPS*, ep. huius tempore *F* cruce figetur *N* 267 requiescet *GM*, requieuit *P* iohannis *DEKMNS* 268 atrianus *EX* xxi] xx *CZ*, xi *LY* 268^a, 2 eufraten *S* 269, 1 hic] idem quoque *BPS*, idemque *F* iudaeus *S*, iudaeo *K* secundo] secundus *E*, effectus *PS*, secundo effectus *F*, om. *V* rebellis *XY^a*, reuelles *Z*, reuellis *E*, repellis *L* subiugat *D^a* orbemque *E*, urbem quoque *F*, om. *V* 2 hierusolimam *X* caque *X* ex] *BFLPSI*, sub *CDEMNTXYZ*, om. *K* 3 heliam *CDFGLMNTVX¹YZ*, eliam *BPS*, elyam *E*, pliam *K*, biliam *X²* uocauit *F* 270, 1 per i. t. om. *V* pontius *E*, pontificus *S* interpreas *X*, interpretes *N* 2 eritur *M*

V̄CCCCXIII 176 (= 264) Traianus ann. XVIII.

177 (= 267) Iohannes apostolus requiescit.

V̄CCCCXXXIII 178 (= 268) Hadrianus ann. XXI.

179 (= 270) Aquila interpretis habetur.

ABCDEFGHIMPQW

176 traianus *H* xiiii *HW*, xiiii *P*, xiiii *CQ*, xiiii *E* 177 iohannis *BDH* apostulus *B*, apocalipsis *H*, om. *C* 178 hadrianus *D^a*, atrianus *H*, adrianus *plerique* xxi] xi *H*, xxii *C* 179 interpretes *H*

271 *et Basilides heresiarcas agnoscitur.*

Hier. 2149.

VCCCLVI 272 Antoninus Pius regnavit ann. XXII.

273 Iste ob hoc tale 273^a *Iste propter clementiam BFPS* *Eutrop. 8, 8.*
cognomentum ae- *tale nomen accepit.*
cepit, quia in omni

regno Romano cau-
5 fionibus incensis
eunctorum debita
relaxavit: unde et
pater patriae appel-
latus est.

273^b *Iste primus imperium Romanae urbis cum An-BFPS* *Hier. 2177.*
tonino iunioris *aequata potestate dividit.*

274 *eo regnante Valentinus et Marcion heresiarcas* *Hier. 2156. 2159.*
produntur.

275 atque Galienus medicus Pergamo genitus Romae
clarus habetur.

VCCCLXXV 276 Antoninus minor regnavit annos XVIII.

276^a *Iste ad Parthos profectus Seleuciam Assyriac BFPS* *Eutrop. 8, 10.*
urbem cum quadringentis milibus hominum cepit,
de Parthis et Persis triumphavit.

277 *Montanus Catafrigarum auctor et Titianus, a quo* *Hier. 2187.*
heresis Eneaticarum, exorti sunt.

B (274 om.; 275 ante 266) CDEF (275 et hic et ante 266) GKLMP (ut B) S (ut B) TV (271. 273 om.; 275 ante 274) XYZ

271 et basilides] et basilidis CZ, [et basilides T, et basilides N, legis (sic) E heresiarcas] FMY, hereseareis X¹, heresiarcis CDEMP SX²Z, heresiarcas L, heresiarcas K, hereseareis G, heresiarches BX, herese-archis T, *invenitur item heresiarcas (Z), hereseareis (E semel), heresiarchis (CZ), deinceps v. l. huius vocabuli X excepto non omnem adnotari* agnoscitur X, agnoscitur M, cognoscitur K 272 antonius D^a EFNST¹ V X², antonius X¹ piu K^a xxii] xxiii M, xi L 273. 273^a, 1 ob hoc] ab hoc EKL, pro hoc M, propter elementiam BFPS talem S, om. L 2 cognomentum] cognomento CX¹, cognomento nomen Z, nomen BPS 2/3 accipit X 3 quia (om. Y) . . . eant. (eant. X) inc. eunctorum (hominum ins. M) deb. rel. unde et (om. M) p. p. a. est om. BPS (habet P) 273^b, 1 primum F 12 antonio S 274, 1 eo regnu. om. V et] c L marchion L, martion EN, marsio V heresiarcis X, heresiarcas Z, hereseareis D, heresiartus K, hereseartes T 2 produntur] roduntur E, produuntur L 275, 1 atque] huius temporibus BFPS, om. V gal(l)ienus plerique, gallianus S medicus V pergamo (pergamum CD^aELXYZ) genitus (getus K^a) om. V 1/2 romae clarus (clarus D) hab. r. cl. habebatur V, r. cl. est habitus BFPS, romam claruit L 276 antonius EFLNS V X², antonius X¹ annos om. P xiiii] xiiii MV *adhibito fortasse Hieronymo: cf. praef. p. 421* 276^a, 1 iste] hic F partus B¹PS 2 quadragentis S 277 *breviat V sic: catafrigarum ezeneraticarum (sic) hereses oriuntur* 1 montanus] eo regnante montanus (montem P) BFP katafrigarum M, catafricarum CDGPZ, cathafricarum E, catafricarum FL, africarum T, affricarum N *post auctor ins. ex quo catafrica heresis F titianus] thitianus F, tegianus X, tetitianus C, teticianus Z, tezianus DT, thezianus N, tatianus MY, arianus E* 2 hereses BCD^aPTZ, *post enec. M eneraticarum CEK, enehaticarum D, enoraticarum Z, encratarum L, enecratarum M, ineraticarum T exorti (om. C) sunt] ox(h)ort(a)e sunt FGTY, exorta est M, exortitur D*

VCCCLVI 180 (= 272) Antoninus ann. XXII.

181 (= 274) Valentinus et Marcion agnoscuntur.

VCCCLXXV 182 (= 276) Antoninus ann. XVIII.

183 (= 277) Catafrigarum heresis oritur.

ABCDEFGHIMPQW

180 antoninus (-nius AB¹CDEHMQW)] a. pius EPW xxiiii BQ 181 valenti H^a et marcion
om. M agnoscuntur M, agnoscitur W 182 antoninus (antonius AB¹CDW, antonius P)] a. uerus EPW
xiiii] AC¹DP M, xiiii BHQW, xxiiii E: c. praef. p. 421 183 catafricarum MP, catanericarum W.
catafricare E haeres M 58²

V̄CCCLXXXVIII 278 Commodus regnavit ann. XIII.

278^a *Hic luxuriæ multæ fuit.*

BFPS Eutrop. 8, 15.

279 *Theodotion Ephesius interpres tertius apparuit* *cf. Epiphon. de pond. 17; Rufinus 5, 8.*
[cuius editio a septuaginta interpretibus non discordat.]

280 *atque Irenæus episcopus Lugdunensis in doctrina* *Hier. 2198.*
habetur insignis.

V̄CCCLXXXIX 281 Helius Pertinax regnavit ann. I.

282 *Hic supplicante senatu, ut uxorem Augustum et* *Hier. 2209.*
filium Caesarem faceret, rennuens ait sufficere sibi
debere, quod ipse imperaret invitus.

V̄CCCCVII 283 Severus Pertinax regnavit ann. XVIII.

283^a *Iste multa bella feliciter gessit, Parthos vicit,* *BFPS Raf. Fest. 21;*
Arabiam obtinuit, Britannium bello recepit. *Hier. 2221.*

283^b *Litterarum et philosophiæ scientiam habuit.* *BFPS Eutrop. 8, 19.*

284 *Symmachus interpres quartus agnoscitur.* *Rufinus 6, 14.*

285 *Narcissus Hierusolymorum episcopus virtutibus* *Hier. 2211.*
plurimis celebratur.

286 *Tertullianus Afer in ecclesia insignis habetur.* *Hier. 2224.*

287 *Origenes Alexandriae studiis eruditur.* *Hier. 2224.*

V̄CCCCXIV 288 Antoninus Caracalla Severi filius regnavit
ann. VII.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 285—287) XYZ

278 commodius X, gomodius D, comodius Z 278^a hic] iste F Inxoe S 279 sub hoc *praem.*
BFPS teudotion F, theudotion X, theodotio M ephesus L, exesius K, heresius F tereius X 280, 1 atque
om. EKMP hireneus BEMYZ, hyreneus D, hereuens GLX, hiereneus C, irineos S^a, irineus S^b ep.]
eps p K lugdonensis EFS, lugdunense X, luedunensis KMZ in doctrina *om. UDEYZ* 2 ins. hab. C
281 elius BEKNPSTV, kelius (k a minore add.) eluidius (eluidus M^a) M *adsumpto* heluius *ex Hieronymo*
i an. Y post annos (sic) ius. iste occiditur G 282, 1 supplicante X, supplicantes L, poscente
BPSV ut] et X, *om. V* uxore P agustum B^aGKPT^aX et] e V, *om. CDZ* 2 filiam X
rennuens (sic BCDELMNPSTV) ait] noluit dicens I 3 debere *om. EV* ipse inv. imp. MY, uel ipse
imperare permisisset iuu. (im. *om. V*) BPSV 283 pertinax X xuii M, xuiiii L 283^a, 1 partus P
nincit S 2 arabiam B 284 linus tempore *praem. BFPS* symmachus KX, simachus LX, sim-
macus G, symmagus C, simmacus si S interpres (*om. C*) q. agu.] q. int. habetur V agnoscitur X
285, 1 narcissus D^aX, narcisus M hyerusolymorum ep. X, ep. hier. G uirtutes C 2 pluribus Y
caelebratur X 286 tertullianus LNS^bTYT afer in eccl. (aelesia X)] aterinae ecclesiae P in-
signis] ignis E 287 origenis B^aELMPTXYZ, origines KS, originis C alexandriae] alexandri ei S
st. erud.] studitur K, insalis erud. M 288, 1 antoninus] CFLMPSVYZ, antonius EKXY², antunius X²,
om. B caragalla DZ, garagalla N^bT, caracellei S, caracollus P, geragalla N^a, caralla G seu. fil.] fil.
seu. L, *om. V* 2 uii] uiii C, ui L

V̄CCCLXXXVIII 184 (= 278) Commodus ann. XIII.

185 (= 279) Theodotion interpres habetur.

V̄CCCLXXXIX 186 (= 281) Helius Pertinax ann. I.

187 Nihil habet historiae.

V̄CCCCVII 188 (= 283) Severus ann. XVIII.

189 (= 284) Symmachus interpres habetur.

V̄CCCCXIV 190 (= 288) Antoninus ann. VII.

ABCDEHMPQW

185 teudotion C interpretes H 186 helius PH², heliseus H, elius *plerique*, heluius Q pertinax C
187 nihil (nil W) habet] natalem habetur H storiæ A 188 xuiiii E, xuii B, xui C 189 simens i. C,
simonachus uel pres H 190 antonius AB^aCDEHMPW

- 288^a *Hic impatientis libidinis fuit: novercam suam BEPS Eutrop. 8, 20; uxorem duxit. Hier. 2232.*
- 288^b *Nihil memorabile gessit. BEPS Eutrop. 8, 20.*
- 289 In Hiericho quinta editio divinarum scripturarum *cf. Rufinus 6, 13.*
inventa est, cuius auctor non apparet.
- 289^a *Alexander vivente Narcisso episcopo Hierusoli- G Hier. 2228.*
morum episcopus efficitur.
- VCCCCXV 290 Maerinus regnavit ann. I.
290^a *Romae amphitheatrum incensum. M Hier. 2234.*
290^b *Abgarus vir sanctus regnavit Edessae, ut vult M Hier. 2234.*
Africanus.
- 290^c *Hic cum filio regnans nihil memorabile temporis BCFPS Eutrop. 8, 21.*
brevitate gesserunt. nam post unum annum sedi-
tione militari pariter interfecti sunt.
- VCCCCXVIII 291 Aurelius Antoninus regnavit ann. III.
291^a *Hic dum absconissime viveret, et ipse tumultu BEPS Eutrop. 8, 22.*
militari peremptus est.
- 292 *Sexta editio inventa est Nicopoli. cf. Rufinus 6, 13.*
- 293 Sabellius heresiarches oritur.
- VCCCCXXI 294 Alexander regnavit ann. XIII.
294^a *Hic Persas gloriosissime vicit. BEPS Eutrop. 8, 23.*
294^b *Civibus favorabilis fuit. BEPS Eutrop. 8, 23.*

BCD (om. 293) EFGKL (om. 289. 290) MNPSTV (om. 292) XYZ

288^b nil *F* memorabilem *F*, memorabile *P* 289 huius temporibus (tempore *P*) *praem. BEPS*
in (om. *MT*) hiericho (hyerico *X*) quinta editio (edicio *X*, edificatio *U*^a) diu. ser. inn. est (om. *DEX*) cuius
auctor (auctor *X*, actor *T*^a, om. *Z*) non apparet (apparet *X*, apparuit *CSZ*) quinta editio in hiericho in-
venitur *V* 290 magrinus *Z*, marinus *B* ann. i. occiditur *V*, ann. iste occiditur *G* 290^b, i nulli] aut *M*
290^c huius brevitatis vitae nihil gestorum habet *C*², *invert. C*³; *v. l. eodd. BEPS haec est*: 1 nil memora-
bilem *F* temperis] -re *S* 2 unum annum (anno *P*)] annum unum *P* 3 militare *P* interfecti] factae *S*
291 aurelius *PS*, aurelius *Y*^a, aurelianus *E*, auribus *X* antoninus *GSIY*^a, anantinius *X*, antonino *E*, om. *I*
iii] iii] *BFM*^b*PSV*, iiii] *ut vid. M*^a 291^a, i tumultu *BS* 2 militare *BP* proemptus *S* 292 *praem.*
huius tempore *CZ*, cuius temporibus *BEPS* sexta] sex *X*¹ edicio *X* est om. *DX* nicopolim *F*, nico-
boli *S*, nicapoli *M*, nicopolis *DEX* 293 sauellius *LZ*, om. *EX* heresiarches *X*, heresisarchis *CZ*, here-
archis *E*, heresisarce *L*, heresiaree *S*, arces *I* 294 xiii] xiiii] *D*^a*XY* 294^b favorabilis *FS*

- 191 (= 289) Quinta editio Hierusolymis invenitur.
- VCCCCXV 192 (= 290) Maerinus ann. I.
193 (= 290^c) Huius brevitatis vitae nihil gestorum habet.
- VCCCCXVIII 194 (= 291) Aurelius ann. III.
195 (= 293) Sabellius oritur.
- VCCCCXXI 196 (= 294) Alexander ann. XIII.

ABCDEHMPQWX (incipit 191 in olimis)

191 quinta] ii] *H* editio om. *B* hierusolymis] in hier. *B*, hiericho in hierosolimis (hierus- *W*) *PW*,
isidorus *H* nenitur *C* 192 marinus *II*, marinus *C* 193 huius br. (brevitatis *E*^a, brevitatis *MQ*) u.]
h. u. br. *D*, haec vitae br. *II*, om. *A* nihil] nat] *H* 194 aurelius *W*, aur. antoninus *Q* iii] *ADPWX*,
ui *II*, iii] *BCEMQ* 195 sauellius *M*^b, senellius *M*^a 196 xiii] xu] *H*

- 295 *Origenes Alexandria claruit* Hier. 2246.
 296 *et Romae Ulpianus insignis iuris peritus.* Hier. 2242; *Entrop.* 8, 23.
 VCCCCXXXIV 297 Maximinus regnavit ann. III.
 298 *Iste primus ex militari corpore absque decreto* Hier. 2252.
senatus imperator efficitur
 299 *et Christianos persequitur.* Hier. 2253.
 VCCCCXLI 300 Gordianus regnavit ann. VII.
 300^a *Hic rebellantes Parthos et Persas afflictit.* BEFKPSY^r *Entrop.*
 9, 2; *Festus* 22.
 300^b *Rediens victor de Persis fraude suorum interiit.* BEFPSY^r *Entrop.* 9, 2.
 301 *Flavianus testimonio spiritus sancti in specie* *Ruinus* 6, 21; Hier. 2257.
columbae super caput eius descendentis Romae
episcopus ordinatur: licet quidam hoc verius de
Zeferino adfirmant.
 VCCCCXLVIII 302 Philippus regnavit ann. VII.
 303 *Iste prior inter imperatores credidit Christo.* Hier. 2251.
 304 *Cuius etiam primo anno millesimus annus Romanae* Hier. 2262.
urbis fuisse docetur expletus.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 296. 299. 301. 304) XYZ

295 *praem.* huius (om. Z) temporibus (temp̄s C, temp̄ Z) BCFPSZ origenis BD^aEKMNPTXYZ, origenis CL alexandria . . . 296 insignis om. L³ alexandriae FPSY, in alexandria BM, alexandria X¹ claruit] insignis habetur V 296 ulpianus] KLP, ulpianus P, ulpianus S, ulpianus BG, alpinus CDENTZ, alpinus X, alpinus M, alpinus Y insigni K, om. Y iuris peritis D^a 297 maximianus BCEL, maximus K iii] iii E 298, 1 primus] solus K¹ ex militari (-re CX) corpore (-ri M¹) absque (alisque Z, abque E) decreto (-tu Y, -ta EN, om. P) sen.] absque decreto senatus ab exercitu V 2 efficitur X 299 et] e L, om. C christianus CNSX, christianus E prosequitur N 300 cordianus L uii] ni BFMPSTY 300^a hic (om. BP) reb. parthos (partus P) et persas adflixit (adflixit S)] BEFPSY, partos (parcos K) uicit persas adflixit KT: Parthos adflixit *Entropius* 301 *praem.* huius temporibus (tempore C, temp̄ Z) BCFPSYZ flavianus] fabianus B², zepherinus F, om. Z testimonium CD^aZ spiritus (eps E) sancti] spū scō M 2 super caput (capud capud X, capite D) eius (om. Y) descendentis (descendentes SY^a, discendentis GKM, discodentis B, descendente L, discentes D^aX, descenditis T³, ascenditis F, discendenti P)] discendentes s. c. e. E roma S, romam LX, romae ueniens M 3 episcopus (sp̄s C^aZ) ord. (ordenatur X)] ord. ep. M quidem S nerius om. BSY de] ad CEKL 4 zeferino] CEFGLKPSX, zeffirino NTZ^b, zepherino LY, zefferino Z^a, zeferiano B, seuerino M, zephyrino D adfirmant BFGLMPY, adfirmet S post adf. add. tamen alii sunt, qui hoc adseruerant de fabiano P 302 philippus X uii añ Y, anni ni L 303 prior] primus BNPSTY int. imp. credidit (credidit D^bZ) Xqm DNX, int. imp. cr. christo FKM, int. imp. cr. in christum NT, imperatorum christianus efficitur BPSY 304, 1 etiam om. PSY primus E annos G, om. C millesimus X, millensimus Y romae BMSY, romam L 2 f. ducitur expl. X, f. doc. expletur KL, doc. f. expl. CEZ, dicitur f. expl. C², dicitur expl. (om. fuisse) G, impletur BPSY, docetur f. creditur D

- 197 (= 295) Origenes insignis habetur.
 VCCCCXXXIV 198 (= 297) Maximus ann. III.
 199 (*Entrop.* 9, 1) Iste Germanos uicit.
 VCCCCXLI 200 (= 300) Gordianus ann. VII.
 201 (= 300^a) Hic de Parthis et Persis triumphauit.
 VCCCCXLVIII 202 (= 302) Philippus ann. VII.
 203 (= 303) Hic primus Christianus imperator fuit.

ABCDEHMPQWX

197 origenis BCEMW, origines DX, originem H, or. alexandriae CQ insingulis M 198 maximianus C, maximinus *cod. Vatic. reg.* 294 *aliquae.* iii] uii H 199 iste] hic H germanus DX uicit HP, uicit X 200 gordianus C uii] ni BE 201 pardis D persis] medis AE triumphabit QW 202 philippus D uii] ni B 203 etn. (om. X^a) imp.] imp. chr. AE

- VCCCCXLIX 305 Decius regnavit ann. I.
 305^a *Hic bellum civile in Galatia motum oppressit.* BPSY (non F)
Entrop. 9, 4.
 306 *Sanctus Antonius monachus Aegypto docetur ex-* Hier. 2268.
ortus, [a quo prius monasteria condita sunt]. BC²PS¹YZ
 306^a *Romae amphitheatrum incensum.* M Hier. 2268.
 VCCCCLI 307 Gallus et Volusianus filius regnaverunt ann. II.
 307^a *Hii nihil memoriale gesserunt.* BPSY (non F)
Entrop. 9, 5.
 308 *Novatus Cypriani episcopi presbyter Romam veniens* Hier. 2269.
Novatianam heresim condidit.
 VCCCCLXVI 309 Valerianus cum Gallieno regnavit ann. XV.
 310 *Cyprianus primum rhetor, deinde episcopus mar-* Hier. 2273.
tyrio coronatur.
 311 *Gothi quoque Gracciam, Macedoniam, Asiam Pon-* Hier. 2279.
tumque depopulant.
 312 *Valerianus Christianis persecutionem movens a* Hier. 2274; Festus 23.
rege Persarum captus ibi in dedecore vitae con-
senuit.
 312^a *Basilus Caesariensis episcopus et frater eius KP*
Gregorius insignes habentur.
 VCCCCLXVIII 313 Claudius regnavit ann. II.
 314 *Iste Gothos Illyricum Macedoniamque vastantes* Hier. 2286.
exsuperat.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 311. 312) XYZ

305 regnavit om. F i] iii M 305^a hic om. Y galatiam B^aP 306 praem. huius tempore F
 sanctus om. PSFY antonius X, antoninus N egyptus L, ex aegypto FY, in aegypto M ducitur S,
 dicitur MPY 1/2 exhoritur D^a 2 prius] primo Y, primum V monasteria S 307 galerius G et
 uolosianus (uolosianus LT, uolosianus N) filius] et uol. EMX, cum uolosiano C¹, cum uolosiano (uolusiano
 S^a) filio BC²PS¹YZ regnavit CKLPSY ii] u E 307^a hii om. B memorabile PY 308, 1 noua-
 tiis KL, nouatu V^a cypr. episcopi (ep^s KL) presbyter (probatu D^a, urbis L) om. V romam (roma FZ)
 ueniens] romae PS¹Y, romane S^a 2 nouatiane L haerisim L, heresi E, heresem CGK²PS¹
 condedit X, condit V 309 galliano D^a xui L 310, 1 cyprianu X¹ primum (primus CF,
 om. DEX) rhetor (rethor X, rechor L^a, rector FX)] rethor primum M episcopus] *** (ep^s M²) M¹
 1, 2 martirio X, martyrium D^a, martyrioque M 2 conatur X¹ 311, 1 coti X quoque om. PSY
 2 depopulantes D^b, depopulentes D^a 312, 1 christianus GSY 2 persarum] pers. sapore edd. captus L
 ibi in dedecore] ibi cum dedecore CDYZ, ibidem dedecore L uitae] uitae suae B, om. DX 2/3 con-
 sentit D^a 312^a, 1 episcopus om. K 2 insignis V 313 cladius S^a, gladius G ii] iii L
 314, 1 iste] ipse CDYZ gotus LS, gothus EP, gothis F illyricum X, illyricum L macedoniaque U
 2 exsuperant L, expuerat C¹, expulerat C², exuperans expulit V

- VCCCCXLIX 204 (= 305) Decius ann. I.
 205 (= 306) Antonius monachus claruit.
 VCCCCLI 206 (= 307) Gallus ann. II.
 207 (= 308) Novatus heresim condit.
 VCCCCLXVI 208 (= 309) Valerianus ann. XV.
 209 (= 310) Cyprianus martyrio coronatur.
 VCCCCLXVIII 210 (= 313) Claudius ann. II.
 211 (= 314) Iste Gothos ab Illyrico expulit.

ABCDEFGHIMPQWX

204, 205 i ant. m. cl. om. C 206 gallos C ii] iii H 207 noua A heresem AQX condidit MPX, condedit W 209 martir A coronatus B 210 cladius AC ii] u M 211 illyrio C

- 315 *Paulus Samosatenus heresiarecs agnoscitur.* *Hier.* 2283.
 VCCCCLXXIII 316 Aurelianus regnavit ann. V.
 316^a *Iste Romanum imperium bellando paene ad fines BFPSY* *Eutrop.* 9, 13.
priores perduxit.
 317 *Hic persecutionem adversus Christianos efficiens* *Hier.* 2292.
fulmine corripitur et nec mora occiditur.
 VCCCCLXXIV 318 Tacitus regnavit ann. I.
 319 *Huius vitae brevitatis gestorum nihil dignum prae-* *Eutrop.* 9, 16.
notat.
 319^a *quo occiso apud Pontum obtinuit Florianus im-* *M Hier.* 2293.
perium diebus LXXXVIII.
 VCCCCLXXX 320 Probus regnavit ann. VI.
 320^a *Iste militum strenuus et civilitate praecursum Gallias BFMPSY* *Eutrop.* 9, 17.
a barbaris occupatas bellando restituit.
 321 *Manichaeorum heresis orta est.* *Hier.* 2295.
 VCCCCLXXXII 322 Carus cum filiis Carino et Numeriano regnavit
 ann. II.
 323 *Carus postquam de Persis triumphavit, victor circa festus 24: Hier.* 2300.
Tigridem castra ponens ictu fulminis concidit.

BCDEFGKLM (om. 319) NPSTV (om. 315) XYZ

315 samositanus *CNTXZ*, samusitanus *EF*, samosetanus *DP*, semetanus *L* heresiarecis *X*, heresiartes *S*, heresiarchis *Z*, heresearecis *D^a* agnoscitur *X* post agnoscitur *ins.* (*scr. manu 1*) hic requirendum est capitula *S* 316 aurelianus *PSX*, aurelius *CK* u] ni *G* 317 breviat *V* sic: iste christianos persequitur et fulmine interficitur i hic] qui *BFPSY* persecutor *L* aduer *C^a* christianus *SX* efficiens] monens *M* 2 flumine *Z* et *om. G* occidetur *X* post 317 *ins.* 320. 321 *B²* 318 tatus *CLNT*, tacitas *D^a* ann. i . . . 320 probus regnavit *om. P* i] ii *BCDEK^aL¹TYZ* 319 huius . . . 320 ann. ii *om. supplens c.* 320 post 317 *B²* i vitae (uita et *L*) brevitatis gestorum (*om. G*) nihil dignum (digne *Z*, dignae *C*) praenotat (prenotat *X*, pronotat *L*)] uitae nihil dignum istoriae (ystoria dignum *F*) praenotat *ES*, uitae (*sic*) nihil hystoriae contulit *V* 320 ii] uii *CZ* 320^a iste mil. strenuus (strenuus *Y*, extremus *B^aPS*) et cin. pr. gallias (gallius *S*) a b. occ. bellando (romanis *ins. F*) restituit *BFPSY* hoc loco, probus gallias a barbaris occupatas ingenti uirtute restituit *M* post 321 321 et hoc loco in textu habet *B* et *supplet m. 2* post *c.* 320 cuius (huius) tempore *praem.* *BFPS* manicheorum *X*, maceorum *S¹*, miniceorum *G* heres *G* orta (*om.* est) *G*, exorta est *M* et loco *priore B*, oritur *SY*, exoritur *P*, ****tur *B¹* (*loco post.*), habetur *B²* (*loco post.*) 322, i filii *Z*, filio *C*, filios *L* car. et num. (numiriano *T*, nomeriano *Z*) *om. V* 2 ii] lii *C*, i *S* 323 breviat *V* sic: iste post triumphum persicum ictu fulminis concidit *V* i triumphabit *G* uictorque *BPS* 2 tigridem *E*, tigridem *X*, tegridem *Z*, egridem *C*, agridem *L*, trigidem *D*, trigidildem *T*, trigidi idem *X*, tigridem *G* fluminis *LS* concedit *C¹*, condidit *X*, considit *D*

- VCCCCLXXXIII 212 (= 316) Aurelianus ann. V.
 213 (= 317) Iste Christianos persequitur.
 VCCCCLXXXIV 214 (= 318) Tacitus ann. I.
 VCCCCLXXX 215 (= 320) Probus ann. VI.
 216 (= 321) Manichaeorum heresis orta est.
 VCCCCLXXXII 217 (= 322) Carus ann. II.
 218 (= 323) Iste de Persis triumphavit.

ABCDEHMPQWX

212 aurelianus *HM* u] ni *CMPWX*, uii *A* post 214 *ins.* nihil memorabile egit *BPMX*, uite brevitatis prenotatione earet *Q*, uita brevitatis natal prenotat *H*, huius uite brebitas prenotione *C* 215 uii] uii *WX* 216 e-resis o. e. *A*, orta est heresis *H* 218 persis] pressis *C* triumphauit] *DH*, triumfauit *AQ*, triumphabit *M*, triumphat *BCEPMX* post tr. *ins.* martira facit *H* (*ex c.* 220)

VIII 324 Diocletianus et Maximianus regnaverunt ann. XX.

325 *Diocletianus divinis libris adustus Christianos toto orbis persequitur.* *Ruinus 8, 1.*

326 *Iste primus gemmas vestibus calciamentisque inseri iussit, dum sola purpura retro principes uterentur.* *Hor., 2312.*

326^a *Hi autem imperatores varia bella gesserunt Persis BEPS victis, recepta Mesopotamia.* *Entrop., 9, 25. Festus 14.*

326^b *Qui postea pariter fastigio imperii relicto privati BEPS vixerunt.* *Entrop., 9, 27.*

VDIII 327 Galerius regnavit ann. II.

328 Huius brevis imperii nihil dignum historiae contulit.

VDXXXIII 329 Constantinus regnavit ann. XXX.

329^a *Hic Persis bellum paravit: ad cuius adventum BEPS adeo trepidaverunt, ut supplices occurrerent promittentes imperata perficere.* *Festus 26.*

330 Iste primus imperatorum Christianus effectus licentiam dedit Christianis libere congregari et in honorem Christi basilicas construere.

331 *His temporibus haeresis Arriana exoritur Nicaenumque concilium a Constantino ad condemnationem Arrii congregatur.* *Ruinus 10, 1.*

332 *Donatistarum schisma oritur.* *Hor., 2344.*

BCDEFGKLMNPSTV (326. 330. 332 om., 331 post 333) XYZ

324 diocletianus *D*, deocletianus *B*, dioclitianus *F* (*semper*) *M* (*semper*) *Y*, dioclicianus *KPT* et om. *DX* maximianus *P* regnavit *KPY* xx] xxx *CDXZ*, xxi *B* 325, 1 dioclicianus *X*, deocletianus *Y*, dioclitianus *Z*, dioclitianus *DT* divini *V*^a libri *S* adusti *P*, adustis *E*, exustis *GM* christianis *ES* 2 orbis *E* prosequitur *Z*^a, perquiritur *V* 326, 1 gemmas (gemmas *Z*) uest. nest. gemm. *P*, gemmas uestium *G* que om. *M* 2 principes *X*, quidam princ. *B* 326^a, 1 hii *FPS* 2 receptas *P* meopotamia *S* 326^b quia *S* 327 galerius] gallienus *DEANZ*, galiemus *B*, ualerius *EM* (u a min. add.) *NT* ii] *BCGLMNTXZ*, i *Y*, iii *EFKPSV* 328 huius brevis (brebitas *V*) imperii (om. *L*) nihil d. historiae (storie *L*, histore *E*, historia *S*) contulit (condedit *X*)] huius regni romanorum consul (*sic*) *V* 329 xxxi *LMP* 330, 1 iste primus imperatorum christianus (christi *L*)] iste pr. inter imperatores christianus imperator *B*, christianus quoque *F* 2 licenciam *X* dedit christianis (-nus *S*)] chr. ded. *M* libere] liberi *X*, libros *B*² congregare *BK^aPST¹Y* et om. *D* 3 honorem (*sic*) *L*, honore *B²CDKMNPSTYZ* basilicas *X*, basilicam *L* construere *B*² 331 *V* *brerial* *sic*: niceana synodus adversus arrium congregatur 1 his] huius *BCPZ*, huus *S* heres *ET¹* ariana *EGK^aS*, ariana *L*, arriani *M* 12 niceaniumque *L*¹ 2 concilium *N*, consilium *X* constantino *Y*, constantio *D^a* 23 condemnationem *X*, condemnatione *L* 3 congregantur *D^a* 332 tunc et *praen.* *BEPS* donatistarum *S*, donetistarum *D^a* scisma *X* et fere libri, iscismo *S* oritur] *CEMNXYZ*, oboritur *BFGKLP*, aboritur *S*

VIII 219 (= 324) Diocletianus ann. XX.

220 (= 325) Iste divinis libris adustus martyria facit.

VDIII 221 (= 327) Galerius ann. II.

VDXXXIII 222 (= 329) Constantinus ann. XXX.

223 (= 331) Nicaena synodus congregatur.

ABCDEFGHIMPQW

219 dioclitianus *BDHMWX*, diocleanus *E¹* xx] xxu *PWX* 220 mart. fac.] oritur *H* (e c. 225) ii] i *B* post 221 *us.* nihil dignum historiae contulit. *BCQ*, is nihil historiae gessit dignum *P*, nil historiae gessit *WX*, mortuus est *H* 222 constantinus *A*, constantius *D²* xxx] xxxi *B* 223 niceana (necena *W*, neceae *M*, nicea *E¹X^a*) s. congr.] tropomotharum heresis *H* (e c. 225)

- 333 *Per idem tempus crux domini ab Helena Constantini matre Hierosolymis reperta est.* Rufinus 10, 7, 8.
- 334 *Constantinus autem in extremo vitae suae ab Eusebio Nicomediensi episcopo baptizatus in Arrianum dogma convertitur. heu pro dolor! bono usus principio et fine malo.* 334^a Hoc mendacium ab F Hier. 2353. inimicis sanctae et catholicae ecclesiae repertum, quia Constantius eius filius ab Eusebio episcopo Nicomediensi rebaptizatus et in Arrianum dogma lapsus est.
- VDLVIII 335 Constantius et Constans regnaverunt ann. XXIII.
- 335^a Constans crudelitate morum terribilis a Persis BFPS Eutrop. 10, 10. multa perpressus est.
- 336 Constans Arrianus effectus catholicos toto orbe persequitur.
- 337 *Cuius etiam favore Arrius fretus, dum in Constantinopoli ad ecclesiam pergeret adversus nostros de fide dimicaturus, divertens per forum Constantini ad necessariam causam, viscera eius repente simul cum vita effusa sunt.* Rufinus 10, 13. Hist. trip. 3, 10.
- 338 *Per idem tempus Athanasius et Hilarius doctrina et confessione fidei celebrantur.* Hier. 2361, 2372.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 334, 336—338) W (incipit 338, 2 fidei) XYZ

333 breuiat V sic: crux domini repperitur 1 per idem tempus om. FPS ab om. D^a hena S¹ 1/2 constantini . . . nicomediensi] constantinicomediensi (mediis om.) S constantine X¹ 2 matrem X¹, mater D^aLZ hierusolimis r. est X, hierosolymis (hierusolima L) repperitur BLP, reperta est hierosolimis M 334 del. Z² (legitur tamen fere), om. C et F, hic substituitur adscripta supra 2 extremum L 3 post suae ins. tempore M eusebio L, esubio X 4 nicomediense B^bD^bEKMNTXYZ, nicomediensa D^a, nicomediense B^a, nicomediense L 5 bapt. bapt. est L 6 arrianam dogmam K, arriana dogma M, arrianum dogma L, arrianam dogma S, arrianorum dogma D 7 conuertitur] probabitur BPS 7 s heu (eu BLPST, om. E) pro dolor (dolore MX) bono (boni X, bonum D) usus (usque G, usus est M) principio (principium D) et (om. PS) fine malo (m. f. G, finem male DX, male fine M, fine male BT) om. K 334^a.4 quia] qui F 8 et] est F 335 constantinus ELMS regnauit EK xxiii G, om. I 335^a crudelitatem horum S 336, t constans] constantius K, deinde BFPS arrianus] arrianis D^a, om. C¹, hereticus post eff. add. C² efficitur BPS catholicus GLX, catholico E urbe X, om. E 337, t cui EX favore] favore C, fau. suo L, rauore M, ferore F^a fretus om. M 1,2 constantinopolim BDFPSY 2 ad om. EZ pergerit LX, pergeneret Z^a, om. E nostrus X 3 f. demicaturus X, f. dimigaturus Z, fide dimicatur D^a, fedimicaturus L, fide dominicaturus S^a, fide domicaturus S^b 3 foro L deuertens EZ 3 4 constani L, constantinum K 4 ad] a X casam L 5 simul om. UDL effusa sunt] effusa est EN^a 338, t athanasius] anastasius LTX post athanasius ins. et eusebius D hilarius (helarius ET) doctrina (-nam Z) et] larius d. et bis C¹ 2 et] in D confessione] confessionem D^a, fessionem Z caelebrantur X

VDLVIII 224 (= 335) Constantius ann. XXIII.

ABCDE (om. 224) HMPQW

224 constantinus DH, constantius et constans B

- 339 *Haeresis Anthropomorfitarum in Syria et Macedonia in Constantinopoli nascitur.*
- 340 *Donatus artis grammaticae scriptor ac praeceptor Hier. 2370. Hieronymi Romae industris habetur.*
- 341 *Antonius monachus [CV annorum in heremo] BCDEWXYZ Hier. 2372. moritur.*
- 342 *Ossa Andrae et Lucae apostolorum Constantino- poli transferantur. Hier. 2373.*
- VDLX 343 *Iulianus regnavit ann. II.*
- 344 *Hic ex clerico imperator effectus in idolorum cultu convertitur martyriaque infert Christianis*
- 344^a *et liberades litteras Christianos docere vel discere BFKPSVWY retulit. Hier. 2379.*
- 345 *Qui etiam dum in odio Christi templum in Hierosolymis Iudaeis reparare permisisset atque ex omnibus provinciis Iudaei collecti nova templi fundamenta iacerent, subito nocte oborto terrae motu sava ab imo fundamentorum excussa longe lateque sparsa sunt. igneus quoque globus ab interiore aede templi egressus plurimos eorum suo prostravit in-*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 340—342) WXYZ

339 *breuiat V sic:* antropomorfitarum et macedoniorum hereses oriuntur 1 hereses Y antropomorfitarum BGNTXYZ, antropomorphitarum M, anthropomorfitarum E, antropomorfitarum C, antropomorfitarum L, antropomorfitarum K, antropomorfitarum PPSW, anthropomorfitarum (-iturum D^a) D in bis X siria X, syriam X 1/2 et macedoniana] KGS, et macedonia BEMPW, in macedonia DLNTXY, in macedonia CEZ, 2 in] et M, ac B², inc. B¹ constantinopolim D^aF nascitur] oritur CEMYZ, oriuntur D 340, 1 grammatice X scriptor ac pr. hieronymi (-nium X) om. PSW 2 roma LZ, in roma D industris] insignis M 341, 1 antinius X ins. aetatis post monachus EY cu annorum (centesimo quinto anno BD) in heremo (herimo Y) BCDEXYZ, centum annorum agens M, om. reliqui 2 moritur ante mon. W 342, 1 andrae CGY^a apostoli X¹ 1/2 constantinopolim BF, in constantinopoli X 2 transferentur L, transferentur E, transfertur C 343 regnavit om. P reg. an. i. m. u. d. lxxxiii W 344, 1 clero M imperator effectus (imperat praefectus C^aD^aXZ, imperat perfecte D^b) in idolorum (indolorum E) cultu (culto D^a, cultum D^b, cultura M) convertitur (-tetur X)] imperator et paganus effectus BPSW, imp. et paganus effectus in yd. (idolum Y) cultum (cultu Y) convertitur FY 2 martyriaque (martyriaque X, martyr atque D^a) infert (inferet NX, infertur C^a, infero et L, inferens K) chr.] christianis martyria intulit BPSVW 344^a, 1 christiano Y 345, 1 etiam om. BPSW dum] cum BPSW, om. M odium DFKM in (om. GLM) hierosolymis (hierosolimis X, hierosolimis G, hierosolimis L^a, hierosolyimis K) om. CZ 2 permisit DEXYZ, permisit M, permisit C, permisisset G 3 iudaeis BEPPSW, iudae X collectis BEPPSW, om. Z nonum Z, noui F 3/4 fundamentum D^aM, fundamento D^b, om. Z 4 iacerint Z oborto C^aEGLXZ, abortu C^bL, abortu MS, abortus BP, aborta NT moto KY, motus BFL 5 saxa] saxd (sic) S imo] ima M, infimo T excussa longe lateque (latique X, lataque N, late D^a) sparsa (exsparsa Y, expersa CXZ, dispersa D, spersa E)] longe lateque (latique S) excussa BPSW 6 igneos S^a, ignites X quoque] que M², om. M¹ globus C^b (globus C^a) G ab interiori D^bEM, a subteriore CZ, in interiore P, ab interiore ad (corr. in ab) interiore G aedi LX, et de D^a, de C, edem E, eodem W 7 templa C^b egressus E plurimis D^a incendium D^a

225 (= 339) Anthropomorfitarum heresis oritur.

VDLX 226 (= 343) Iulianus ann. II.

227 (= 344) Hic ex Christiano paganus efficitur.

ABCDE (om. 225) HMPQW

225 anthr. (antromorfitarum M, anthropomorfitarum A^a, anthropomorfitarum X^b) her. or.] necena senodus congregatur H 226 iulius M ii] n D 227 ex christianus Q paganus W

*condio. quo terrore reliqui [Iudaei] parvifaci BPSWY
Christum confitebantur inviti, et, ne hoc casu
10 crederent factum, sequenti nocte in vestimentis
cunctorum crucis apparuit signum.*

345^a *Iulianus autem contra Persas proecidens facta BFPSWY Hier. 237-9
congressionem iaculo suscepto interit.*

VDLXI 346 Iovianus regnavit ann. I.

347 *Qui dum se ab exercitu imperatorem fieri con- Hist. trip. 7, 1.
spiceret seque Christianum adfirmans paganus
praecepsse non posse assereret, 'et nos', inquit omnis
exercitus, 'qui per Iulianum nomen Christi abieci-
5 mus, tecum Christiani esse volumus'. quibus ille
auditis imperii sceptrum suscepit*

347^a *firmataque pace cum Persis rediit. qui lege pro- BCPEPSWYZ Hist.
tinus data Christianis privilegium reddidit ac templum trip. 9, 1. 3. 4.
idolorum claudi praecepit.*

VDLXXV 348 Valentianus et Valens frater eius regnaverunt
ann. XIII.

349 *Gothi apud Strium 349^a Gothi suadente Va- BPSWY Hist. trip. 8, 13.
bifarie in Fridigerno et lente haeretici efficiun-
Atarico divisi sunt. sed tur.
Fridigernus Ataricum*

BCDEFGKLMNPSTV (om. 347) WXYZ

344, 8 reliqui] relinqui L, liqui C^a, reliquid Z^a, aliqui P 9 confitebatur C^a, confitebantur M^a,
confitebantur B inuiti om. CDXZ ne hoc casu] ne occasu KN, ne occasum D^aEX, ne casu C, ne casum Z,
nec occasu L, ne hoc causa W crederent] crederen C^a, crediderunt L 10 sequenti] sequente EHX, que S
noctem X cunctorum] ipsorum CDXYZ, eorum P 11 app. er. M 345^a persos Y 346 ionianus
D^aPXZ regnat X ann. om. C 347 breviter V sic: iste iterum cum exercitu romano christianus effectus est
1 qui] hic BPSW, om. N exercitum X, exercito K imperatorem (imperator E, imperante Z, imperatoꝝ W)
fieri (fiere E)] f. imp. G 1² conspicerit LX, conspiceret et S 2 seque] sequi D^aS, se M, [se] quae (se
erant) X christianus N pagani Z 3 non posse (possit Y, non p. om. C^a) adsereret (adsereret Z, ad-
serit W, asserit EY, adsereret S)] adsererat non posse M inq. omnis (omnes LSX) exercitus, inquit D
4/5 qui per (super X, qui pro C^a) i. chr. n. abiecinus (abiecinus ELX, abiecinisset N) om. D 5 volumus C^a,
volumus W ille om. DEMNXY 6 auditis S imperiis E, imperia S sceptrum L^a, sceptrum C^a 347^a, 1 fir-
mataque (-toque Z) pace cum (om. CZ, hic in spatio vacuo supplens um) p. rediit om. Y qui om. C legem C^aZ
1.2 protenus W 2 privilegia C, privilegium Z reddit BFP ac] hac CSZ 348, 1 valentianus EW
et om. N fr. eius om. V regnavit CEK 2 xiiii] xiii X, iiii Y, xiiii M, xiiii L 349, 1 guti E
apud X strium] syrium C, trium E, histrium NTY, istrium D^b, histrium M: in istrium Isidorus Goth. 6
hic repetens: trans Histrium hist. trip.: πέρη τοῦ Ἰστροῦ Socrates) bifarie (-riae X, biuarie G, bpharie E, bar-
bariae M) in (inter NT) fridigerno (frierno X, frierno D, fridierno Z, fridogerno M, frigidigerno T, frigidigernum
N) et atarico (attarico X, atharico Z, ataricum N, tarico M, atanarico Y, atalarico G, alarico KL, alarico C)
divisi (-sae NT) sunt] bif. in duobus divisi fridigerno et atalarico divisi sunt P 4 fridigernus CDXZ, frido-
gernus M, fridigernus NT, fridigernum L^a atharicum XZ, attaricum D, atricum M, atanaricum Y, ata-
laricum EG, alaricum CEKL^b, alaricus L^a 349^a, 1.2 suadenti valenti W 2 hereticæ W

VDLXI 228 (= 346) Iovianus ann. I.

229 (= 347) Iste iterum Christianus effectus est.

VDLXXV 230 (= 348) Valentianus ann. XIII.

231 (= 349) Gothi heretici efficiuntur.

ABCDEFGHIIMPQW

228 iobianus BEW 229 effectus est] efficitus est D, effectus (om. est) H 230 valentinianus H,
valentianus M, valens PW heretici W uales C xiiii] xi B 231 cotti CX

- 5 *Valentis auxilio superans huius beneficii gratia ex catholico Arrianus cum omni gente Gothorum effectus est.*
- 350 *Tunc Gulfilas eorum episcopus Gothicas litteras Hist. trip. 8, 13. reperit et utrumque testamentum in linguam propriam transtulit.*
- 351 *Fotinus quoque et Eunomius atque Apollinaris Hier. 2381, 2389, 2392. Hist. trip. 9, 3. haeretici eo tempore agnoscuntur.*
- 351^a *Iucusque Eusebius et Hieronymus. M*
- VDLXXXI 352 *Gratianus cum fratre Valentiniano [et Theodosio KV maiore] regnavit ann. VI.*
- 353 *Ambrosius Mediolanensis episcopus in catholicorum dogmate claruit. Prosper c. 1153.*
- 354 *Priscillianus haeresim sui nominis [in Spania] condidit. BEPSY Prosper c. 1171.*
- 355 *Martinus episcopus Turonorum Galliae civitatis multis miraculorum signis effulsit. Prosper c. 1175.*
- VDXC 356 *Valentinianus cum Theodosio [maiore] regnavit KV ann. VIII.*
- 357 *Synodus [a Theodosio] Constantinopoli CL sancto- BPSW cf. Hist. trip. 9, 12.*

B (om. 350) *CDEFGK* (356 post 357) *LMNP* (om. 350) *S* (om. 350) *TV* (om. 350, 351; 356 post 357) *W* (om. 350) *XYZ*

349, 5 ualentis] ualenti C^a, ualentes D^aE, ualentem Z, ualentis arriani imperatoris F^a auxilium C^aDELTXZ 5/6 post superans ins. suadente eodem F^a 6 huiusce G 6/7 gratia X, gratiae T, gratiam F^a 7 ex] et T chatholico X 8 cum omni (omne C) . . . effectus (factus GM) est (om. N)] eff. est e. o. g. goth. F^a 350, 1 tunc gulfilas (uulfila NT, golfilas Z) . . . reperit] eo tempore filas episcopus ad instar graecarum litterarum gothicas tunc reperit litteras F^a 2 testamenta mentum L^a in lingua LZ, linguam in F^a 3 propriam] priorem N trantulit C^a 351, 1 fortinus LX, potinus K^a, futinus NT, photinus K^b quoque] que NT eunomius DX, eunomius S, enomius E, teonomius L^b, teonomius L^a, eunomus C^a apollenaris Z, apollonaris BP, appollonaris W, apollinaris GS, apollinarius M haeretici KL, hereti X, hereci M, heresiarces BEPSW, om. CDEXYZ eo] eodem Y agnoscuntur X, aenoscuntur Z, om. M 352, 1 graciannus X fr. ualentiniano (ualentiano EM, eualentiniano S)] ual. fr. T post ual. ins. et theodosio maiore KV 2 uii] uii M 353, 354. 355 *breuiat V sic*: ambrosius episcopus italia martinus in gallias claruerunt priscillianus quoque agnoscitur 353, 1 mediolanensi S, med. ecclesiae F, moedolianensis T^a in om. L 2 dogmata D^aXYZ, doemate E floruit L 354, 1 priscillianus EFX, priscillianusque L heresim (-sem GLY^a) sui (suo X) nominis (uomenis X¹, nomini L^a, nomene X²) sui nom. heresem (-sim B) BPSW, heresem infandam nominis sui F^a in spania (spaniam Y, spania B, hispania P) condidit BEPSWY, ecclesiis spanie intemptauit E, condidit (condedit X) reliqui 355, 1 episcobus G turonorum] toronorum CD^bKZ, thoronorum E, torinorum B¹X, turinorum G, toroniorum D^a, toronicorum L, turonicorum EM ciuitates X 2 multis om. C^aF^a sign. mir. F^a 356, 1 ualentinus X, ualentinus E theodosio GKX maiore add. KV 2 uiiii] uiii E 357 *breuiat V sic*: constantinopolitana synodus geritur 1 senodus X theodosio B, theosio W constantinopolim CDEFMZ, -polis Y, -polini X cl] ei P, ecel M

VDLXXXI 232 (= 352) Gratianus ann. VI.

233 (= 354) Priscillianus agnoscitur.

VDXC 234 (= 356) Valentinianus ann. VIII.

AB (sic ordinans 234. 235. 232. 233) CDEHMPQW

233 piscillianus H 234 ualentinianus PFX, ualens (vide supra) B uiiii] uiii E, uii HQ, iiii B

- rum patrum colligitur, in quo omnes haereses
condemnantur.
- 355 *Hieronymus presbyter in Bethleem toto mundo* Prosper c. 1186.
clarus habetur.
- 359 *Priscillianus accusante Itacio a Maximo tyranno* Prosper c. 1187. 1193.
[in Gallias] *gladio caeditur.* BCPSTW
- 360 *Per idem tempus caput Iohannis baptistae Con-* Hist. trip. 9, 43.
stantinopoli est perductum et in septimo miliario
civitatis humatum.
- 361 Gentium quoque templa per totum orbem iubente
Theodosio eodem tempore subvertuntur: nam ad-
huc intemerata manebant [licet neglecta]. BCDEXYZ
- VDXCIII 362 Theodosius cum Arcadio et Honorio [filiis] re- BCKPSTWZ
gnavit ann. III.
- 363 *Per idem tempus Iohannes anachorita insigniter* Prosper c. 1201.
claruit.
- 364 *Qui etiam Theodosio consulente de Eugenio tyranno* Prosper c. 1201.
victoriam illi praedixit.
- VDCVI 365 Arcadius cum fratre Honorio regnavit ann. XIII.
- 366 *Huius temporibus Donatus Epiri episcopus vir-* Hist. trip. 9, 46.
tutibus insignis est habitus, qui draconem in-
gentem, captens in ore eius, necavit. quem octo

BCDEFGKLMNPSTV (om. 359—361. 364. 366) WXYZ: post 365 ins. 369. 370 BFPSTW

357, 2 patrum C collegitar MP, colleguntur X in quo qua BLMTY) o. haereses (-sis ELX)
condemnantur (condempnatur D^a) om. W 358, 1 hier. presbyter (prebiter K) pr. hier. W bethleem M,
bethlem BCDLPS totum mundum C^aD^aX¹Z, totus mundus E, om. V 2 clarus (clarum Z) hab.] hab.
insignis V 359, 1 priscillianus DEAN post pr. ins. quoque BPSWY itacio] B^bFKPST, itacio B^a,
hitacio G, itatio DELNWX, etatio Z, actatio C, itachio Y, eutichio M a] ad E, om. FLW maximiano E
2 in gallias (galias W) habent BPSW soli gladio K caeditur X, occiditur LX 360, 1 capud X iohannes
X¹a 1 2 constantinopolim DFM, in constantinopolim B 2 perductus L septima N, septi X¹ mili-
aria M^a, militario T 3 civitatis ante mil. D humatur F 361, 1 urbem X iubente X 2 theu-
dosio KA eodem] eo L subvertur S 3 intemera S, temerata N manebunt MW 362, 1 theu-
dosius X, theodosius L^aP, teodosio E, eosodius W archadio X filius V 2 iii] iiiii PSHY 363, 1 idem]
diem V iohannis B¹CD^aEKLMNSXY^a anachoritha D, anchoritha Y, om. N et in sp. vac. T 1/2 ins.
el.] virtutum miraculis habetur (habet W) insignis BFPSTW 364, 1 theodosium X consulente] Y,
consulenti B¹b^bEKLMNPST, consulenti CZ (hi duo repetunt post tyranio) D^aWX, consulente E 2 vic-
turiam A 365 fratri X, fratre suo B¹ xiii] xiiii MT, x L 366, 1 hius temp. X¹, horum temp.
NT, per idem tempus E, om. BPS epiri] BKM, eperi G, epyri NTH, ephyri P, ephiri ES^a, epheri S¹,
epri L, ephesi CDXYZ, aritii F 2 habitur X¹, abetus X², om. in sp. vac. X 3 ore] os M eius] con L
necavit GLSX¹W, necabit D quem om. D^a octo] septe vii (sic) X, vii D, septem Y, sex CZ, om. M^a

- 235 (= 358) Hieronymus in Bethleem praedicatur.
- VDXCIII 236 (= 362) Theodosius ann. III.
- 237 (= 363) Iohannes anachoreta claruit.
- VDCVI 238 (= 365) Arcadius ann. XIII.

ABCDEFGHIJOPQW

235 bethleem M 236 teodosius ACQ iii] xi B 237 iohannis BHW anachoreta (ana-
choreta PQ, anachoreta AC, anchorita H, anachoritanus WX) el.] el. anachoreta E 238 areadibus C

- iuga bovm ad locum incendii vix trahere potuerunt, ne aerem putredo eius corrumpere.*
- 367 *Per idem tempus corpora sanctorum Abbae et Michae prophetarum divina revelatione produntur.*
- 368 *Gothi Italiam, Wandali atque Alani Gallias adgrediuntur.*
- 369 *Augustinus quoque episcopus doctrinae scientia insignis habetur.*
- 370 *Iohannes quoque Constantinopolitanus et Theophilus Alexandrinus illustres episcopi praedicantur.*
- VDCXXI 371 *Honorius cum Theodosio minore fratris filio regnavit ann. XV.*
- 372 *His imperatoribus Gothi Romam capiunt.*
- 373 *Wandali quoque Spanias et Suevi Gallias occupant.*
- 374 *Hac tempestate Pelagius [Britto] adversus Christi gratiam erroris sui dogmata praedicat, ad cuius damnationem concilium apud Carthaginem CCXIII episcoporum congregantur.*

BCDEFG (om. 370) *KLMNPSTV* (sic 365. 370—374. 369, om. 366. 367. 368) *WX* (om. 369) *YZ* ordinant sic: 367. 369. 370. 368 *CDZ*, sic: 365. 367. 368. 366. 369 *BEPSW*

366, 1 bovm *C*, bovm *KMPW* 1/3 potuerunt] poterant *E* 5 ne] in *S* putrido *ELMSWXY* eius] aeris *W* corrumpere] *Y* 367, 1 tempore *E*, tempora (sic) *V* abbae *BEE*, ambae *Y*, ambae *S*, ambae *P*, ambae *T* 2 micheae] micheae *X*, micheae *L*, micheae *BCGW*, micheae *PS* divina om. *L* relatione *DLX* produuntur *LW* 368, 1 gothi] g. quoque *BPSW* italia *EFT* uandali] guandali *G*, uandali *WY^a*, goti *E* alani] alamanni *M¹* 1/2 adgredient *K*, egrediuntur *E* 369 huius temporibus (tempore *W*) *praem. BEPSW* 1 augustinus (agustinus *FKPSW*) quoque (om. *BPSW*) ep. doctrinae scientia (doctrinae scientiae *D^aEP*)] aug. ipponerogensis episcopus *V* 370 *breuiat V* sic: constantinopolim iohannes episcopus praedicatur 1 iohannis *B^aC^aEKLSX* et om. *F* 1/2 thiophylus *X*, biophilus *E*, theofolus *L^b*, thefolus *L^a*, theopylus *T*, thiopilus *D^a*, teofilus *W* 2 illustres (tris *D^aLNSWX*) episcopi (epis *X²*, om. *W*) pr.] ep. inl. pr. *M*, inl. habentur episcopi *V* 371, 1 honorios *L^a* cum] et *E* theodosio *X*, theodosii *W* minore (-ris *F*, om. *P¹W*) fratris (tris *S*) filio (filius *F*) om. *L* 2 xu] xxiii *L* 372. 373 *breuiat V* sic: alani uandali sueni spanias goti romam ingrediuntur 372 imperatoribus (-rebus *X¹*)] *BCLPSWX*, imperantibus reliqui] gothi *Z* capiunt] accipiunt *E*, om. *CDYZ* 373, 1 uandali (guandali *G*) q. spanias (spasnias *E*, hispanias *CKMYZ*, hispaniam *L*, hispania *N*) et suevi (sic *EKLJMN²YZ*, snaeni *C*, sueni *W*, sueue *X¹*) gallias (sic *CMXYZ*, galliam *L*, gallitias *T*, gallicias *EX*, galliciam *G*, gallectiam *K*) uandali quoque (et ins. *F*) alani et sueui spanias (hispanias *P*, hispanias et galletias *B*) *BEPS* similiterque *V* (vide supra) 3 occupant om. *NT* 374 *breuiat V* sic: pelagius quoque hereticus agnoscitur 1 hanc *CZ* pelagis *B¹*, pelladius *C* 2 dogmatam *D^aEX*, docmata *G* 3 damnatione *L*, condemnationem (sic) *X*, condempnationem *D* cartagineum *X* cexxiii] cexxiiii *FLY*, semcentum xiiii *E* 4 episcoporum *E* congregatur *B²CKMNTYZ*

239 (= 370) Iohannes Chrysostomus floruit.

VDCXXI 240 (= 371) Honorius ann. XV.

241 (= 369) Augustinus episcopus claruit.

ABCDEHMPQW

239 iohannis *BDHMW* chrisostemus *X¹*, chrisotomos *P*, crisotomus *H* floruit] claruit *EHPX* addidit hic Alaricus rex Gothorum Romam inuadit *X²* (m. saec. noni ut vid.) 241 agustinus *AHQ*

- 375 *Hoc tempore Cyrillus Alexandriae episcopus in-* Prosper c. 1297.
signis est habitus.
- VDCXLVIII 376 Theodosius minor Arcadi filius regnavit [solus] BCEKLMFWY
ann. XXVII.
- 377 *Gens Wandalorum ab Spaniis ad Africam transit* Prosper c. 1295. 1327.
ibique catholicam fidem Arriana impietate subvertit.
- 378 *Per idem tempus Nestorius Constantinopolitanus* Prosper c. 1297. 1396.
episcopus suae perfidiae molitur errorem. adversus
quem Ephesena synodus congregata eius impie
dogmata condemnat.
- 379 *Hoc etiam tempore diabolus in specie Moysi Iudeis* Hist. trip. 12, 9.
in Creta apparens dum eos per mare pede sicco
ad terram repromissionis promittit perducere, pluri-
mis necatis reliqui, qui salvati sunt, confestim ad
5 *Christi gratiam convertuntur.*
- VDCLIII 380 Marcianus regnavit ann. VI.
- 381 *Cuius initio Calchedonense concilium geritur, ubi* Victor Tonn. a. 451.
Eutyches cum Dioscoro Alexandrino episcopo con-
demnatur.

BCDEFGKLMNPSTV (om. 375. 379) WXYZ

375, 1 hoc] quo BPSW cyrillus Z, crysillus D^a ep. al. L, alexandrinus episcopus MY 2 est
habitus] habetur M 376, 1 theodosius X arcadi (arcadii X, archadie E, et arcadius G) fil. om. V
regu. solus] CEKLWY, solus reg B, solus regnat V, solus M, regnavit reliqui 2 xxviii] xxvi
BCDEEFMNTYZ, xxii V 377 *breuiat V sic*: nuandali ab spania african transeunt 1 gens nuand-
dolorum (nuandali- E, guandalorum G) nuandali BPSW ab spanis EX^a, ab hispanis CPTZ, ab hispaniis
KM, ab spaniis D^a, ab spania F, ab ispania BSW, ab hispanias Y, absquepanis L affrigam C transit
GNTX²Y, transiens DL, transeunt BFPSW 2 catholicam S fide E arrianam impietatem D^aE
subuerti E, subuertunt BFPSWY 378 *breuiat V sic*: nestorius heresiarches agnoscitur constantino-
politianus G 2 petidei X mollitur E, moritur F, demolitur W errore Z 3 ephesena] D^bPX,
efesena GS, efesenas K, effesana M, effesena W, ephesiana CZ, ephesina *similiterre plerique* sinodus X¹,
senodus X² congregatur DEXY, congregatio L impium NY 4 dogmata L, dogma BFGKSTWXYZ
condempnant D^a 379, 1 in om. MNT speciem NT iudei M, iudeis L^a 2 sicco] siccato M
3 repromissionis] promissionis (-nes X¹) CEX, om. Z promittit] repromittit M, promitteret D producere T
3 4 pluremis X, primis B 4 negatis LSW, enecatis D^bENTXY, enegatis D^a qui om. CDELMY^a
saluati] salui facti FM sunt om. M 5 christi gratiam X, christum C 380 ni] nii EKPSWY
381 *breuiat V sic*: calcedona synodus generalis colligitur 1 initio X, in. imperii BM calcedonense
B^bDXYZ, calcedonense (-sem C) B^aCEFGKLMNPSTW et sic fere deinceps concilium K geretur EX¹,
congregantur G, gerea D^a ubi] ibi L 2 eutiches Z, eutices B^bFGKLMNPSTWY, eutiches CX,
enteces D^a, eutecis E, euticis K cum dioscoro (diuscoro L, dioscero N) om. K ep. om. F 2 3 con-
demnantur CDEFGKMNSTW^aZ

VDCXLVIII 242 (= 376) Theodosius ann. XXVII.

243 (= 378) Nestorius heresiarches existit.

VDCLIII 244 (= 380) Marcianus ann. VI.

245 (= 381) Calchedonensis synodus agitur.

ABCDEFGHIIMPQW

242 theodosius A, teodosius CQ xxviii] xvii Q, iii WX, xxiii C 243 heresiarches B, heresiarchis M,
heresiarches D, heresiarches Q, heresiarches A, heresisartis E, heresisarche P, heresisarche W², arche W¹, hereses
archae X extitit ACQX, extetit W 244 marcinianus D, martins Q, marcius II ni] nii B 245 calce-
donensis D, calcedonenses X, calcedonensis *plerique* senodus HM agitur om. X

382 *Huius etiam sexto imperii anno Theudericus rex Gothorum cum ingenti exercitu Spaniam ingreditur.*

382^a Hucusque Prosper. *M*

VDCLXX 383 Leo maior cum Leone minore regnavit ann. XVI.

384 *Alexandria et Aegyptus errore Dioscori haeretici languens immundo repleta spiritu canina rabie latrat.*

385 Per idem tempus apparuit haeresis Acephalorum Calchedonense concilium impugnantium. atque ideo 'Acephali', id est sine capite, nominantur, quia quis primus eam haeresim introduxerit, non 5 invenitur. cuius haeresis peste plurimi haecenus Orientalium languent.

VDCLXXXVII 386 Zenon regnavit ann. XVII.

386^a Ab isto Acephalorum haeresis defenditur et decreta BEKPSVWY Calchedonensis synodi abdicantur.

387 *Iste Zenon Leonem Augustum filium suum interficere quaerens pro eo mater eius aliam figuram similem optulit ipsumque Leonem occulte clericum fecit, quique in clericatu usque ad Iustiniani tempora vixit.*

BCDE (deficit 387 in alium figu) FGKLMNPSTV (om. 385, 387) WXYZ

382 *breuiat* *V sic*: theudericus gothorum rex ispaniam ingreditur 1 etiam] ergo *C* imperii] imperatores *EX*, imperatoris *CDGKLMTYZ*, imperio *W* theudericus *F*, theodericus *CDMNSHWYZ*, theodericum *E*, theodoricus *L*, rudericus *Oecelensis* 2 exercito *C³D³S* ispaniam *F*, hispaniam *MT²Z*, in spaniam *L*, hispanias *D^bY*, hispicias *D^a* 383 maio *S* leone minore *S*, leonem minorem *Z* ann. *om. EL* xui] *CEGLMNTXZ*, xiii *BEKPSVWY* 384 alexandri et eg. *L*, aeg. et al. *BPSVW*, alexandria aeg. *K* errore dioscori (dioschori *X*) h. languens (languens *X¹*, languit *L*)] sinodum calcedonensem (-se *P¹*) detractans (detractans *B¹PSVW*, detractis *F*, detractantes *B²*) *BEKPSVW*; *addit in marg. B*; et fetore dioscori heretici languentes 2 immunda *DE* repleta (-tas *C^a*, -tus *MY*) spiritu] spiritu adrepta (adreptae *B^a*, abreptae *B^b*) *BPSVW*, arrepto spiritu *F* eminarabile *X*, (*spat. vac.*) anima rabie *L*, canina rapi(a)e *GK*, e. labie *M* 3 latrant *B* 385, 1 p. id. temp.] tunc primum *BPSVW* app. her. (her. app. *Z*, app. [*om.* heresis] *EM*, hereses [*om.* apparuit, *C*, app. tempus *PXY*] acet. (acephalorum *X*, acefalorum *M*)] acet. her. app. *L* 2 calcedonense *X*, calcedonensem *W* concilio *C^a* atque ideo] quae ideo *F*, qui ideo *K*, quodcirco *S*, quod circa *W*, quae idecirco *B* 3 acephali] azephali *Z*, acefalii *T*, efalii *N*, cephali *K* id est *om. C* nuncupantur *C* 4 quia quis] quisquis *F* primus] prius *CDETYZ*, *om. L* eam *om. Y* heresem *GW*, heraesem *FS* introduxit *KLWY* 5 haeresis] aeresi *C*, hereses *W*, heresim *D^a* actenus *X*, *om. L* 6 orientarium *N* languit *L*, languescunt *M* 386 xiii] xiiii *F* 386^a ab isto ac. (acephalorum *V*) heresis (hereses *W*, hereses exorta *V*, h. exorta *F*) def. et d. e. syn. abdicantur (ad dicantur *S*, adicantur *D^a*) *BEKPSVWY* *hoc loco*, idem zenon factor (*sic*) acephalorum heresis et impuginator sinodi calcedonensis extitit *K* post 388 387, 1 iste zenon (ze *S^a*) *om. L* augustum *PX*, augusti *CM* suum *om. M* 2 quaerens] cupiens *BPSW* eius] illius *L* figuram *C¹D^aELZ* 3 que] quoque *Z* leone *F* occulte (occulta *U*, *om. C*) clericum fecit (facit *NPSVW*)] cl. fac. occ. *Z^a* 4 quique] quisque *D*, quique et *N* clericatu] *BCD^bMPY*, clericato *X* et plerique, clericatum *F* iustiniani] iustiniano *N*, iustini *CDMXZ*, iustiniani *W* 45 tempore *FGKSWZ*

VDCLXX 246 (= 383) Leo maior ann. XVI.

247 (= 384) Aegyptus errore Dioscori latrat.

VDCLXXXVII 248 (= 386) Zenon ann. XVII.

249 (= 386^a) Acephalorum heresis orta est.

ABCDEFGHIJMPQWX

246 xui] xiii *B*, xiii *M* 247 discori *M* 248 xiii] xii *X* *add.* Odoacer rex Romanus obtinuit *X²*
249 acephalorum *AM*

388 *Per idem tempus corpus Barnabae apostoli et Victor a. 488, 1.*
euangelium Matthaei eius stilo scriptum ipso reve-
lante repertum est.

VDCXIII 389 Anastasius regnavit ann. XXVII.

389^a *Iste Aecfalorum errorem vindicans episcopos BCFKPSVWZ Victor*
Calcheilonensis synodi defensores exilio damnat. a. 491, 2.

389^b *Euangelia quoque tamquam ab idiotis euangelistis BCFKPSVWZ Victor*
composita reprehendit atque emendat. a. 506.

390 *Trasamundus Wandalorum rex catholicas ecclesias BCDGKLMNTYZ*
claudit et CXX episcopos exilio Sardiniam mittit. Victor a. 497, 4.

391 *Fulgentius quoque in confessione fidei et scientia Victor a. 497, 5.*
floruit.

392 *Per idem tempus apud Carthaginem Olympius Victor a. 498.*
quidam Arrianus in balneis sanctam trinitatem
blasphemans tribus igneis iaculis, angelo emittente
visibiliter, est combustus.

393 *Barbas quoque quidam Arrianus episcopus, dum Victor a. 500.*
contra regulam fidei quendam baptizans dixisset:
'baptizat te Barbas in nomine patris per filium in
'spiritu sancto', statim aqua, quae fuerat ad bap-
zandum deportata, nusquam comparuit, quod
aspiciens qui baptizandus erat confestim ad catholi-
cam ecclesiam abiit et iuxta morem fidei baptismum
Christi suscepit.

BCDF (390 post 391) *GKLMNPSTV* (om. 392, 393) *WXYZ*

388, 1 per id. tempore *EK*, hoc tempore *V* corpus (om. *XZ*) barnabae (barnebae *EK*) ap.] barn. ap. c. *F*, repperitur barnaba *V* et om. *N* 2 euangelium *K*, euangelistae *L* matthaei *X* stilo] stoli *Z*, titulo *G* iscriptum *S* ipso (ipsam *LX*¹, ipse *N*) reuelante (reuelantem *X*¹, reuelante *L*) repertum (repertus *X*, repertus *D^aTZ*) est] reuelatur *V* post 388 *ins. c.* 386^a *K* 389 anasius *N* xxviii] xviii *M*, xii *N* 389^a, 1 aecfalorum *V* errore *CPZ*, errorum *V* episcopos om. *F* 2 defensoris *CZ*, diffensoris *W* damnat (damnauit *V*, damnans *C*) sardiniam mittit *B* 389^b, 1 euangelium *S^a* idiotis *SW* 2 atque] ac *V* 390, 1 eo (eodem *VW*) tempore *praem. BCFPSVWZ* trasamundus] *XY*, tarsamundus *CDZ*, transamundus *MNT*, trasimundus *PW*, transimundus *LV*, thrasimundus *S*, trasemundus *BT*, transemundus *FK* unand. (quand. *G*) rex] *BCDGLMNTYZ*, rex unand. *K*, om. *FPSWX* catholicas (-ca *L^a*, gotiens *T*) eccl. claudit (cludit *CDXZ*) et (om. *Y*) *exx* (*exxii* *M*) ep. exilio (in *ins. CGKM*) sard. mittit (mittat *D^a*, misit *M*)] *CKLMNXYZ*, in africa contra catholicos saenit *FPSVW*, catholicas in africa ecclesias claudit contra catholicos saenit *B* 391, 1 eo tempore *praem. F* fulg. quoque] fulg. episcopus *BFPSTW*, et fulg. *V* in (om. *F*) conf. fidei] fidei *T*, fide *BPSW* scientiae *M*¹, scienti *L^a*, in scientia *W^b* 2 floruit] claruit *BFPSTW* 392, 1 cartagine *L* olympius *X*, olympus *CPW*, olimpus *BS*, olimphus *Z*, elympius *N* 3 blasphematus *F* tribus om. *CDMNXYZ* et sic excerpta *Havniensia* *Prospero subiuncta* (*col. I p. 269*) igneis iaculis angelo] igneis iaculatus angelo *G*, igneis iaculo *D^aX* et sic excerpta *Havniensia*, ignis iaculo *D^bNT*, ignis iacula *M*, ignes siaculis *Y^a* emittente] emitente *D^a*, emitente *D^b*, emitenti *W*, imittente *M* 393, 1 barbus *DYZ*, barnabus *M* quoque] que *Y* quidem *S*, om. *LZ* dum] dum quidam *T* 2 regula *L* quaedam *D* baptizat] baptizo *MS*, baptiza *K^aW* 3 barbus *DYZ*, barrabas *M* per] et *X*¹ 4 aqua quae (que *X*) f. ad b. deportata (-tam *Z*, om. *Y*)] aqua fontis illius *BPSW*, aqua fontis quae f. ad b. deportata *F* 5 nusquam] nusquam *L*, nunquam *M* comparavit *D^a* 6 confestim] mox *L* 67 cath. ecclesiam *X*, ecclesiam catholicam *BMPSTW* 7 habuit *X* fidei] euangelicae fidei *BFPSTW* 8 suscepit] suscipit *L*, accepit *NT* 394 iustinianus *ET* maior] minor *DNT* viii] viii *FL*, vii *C*, xi *M*

VDCXIII 250 (= 389) Anastasius ann. XXVII.

251 (= 391) Fulgentius episcopus praedicatur.

ABCDEFGHIIMPQWA

250 anathasius *M* xxviii *BPWX*, xxxviii *M* 251 episcopus om. *WX*

V̄DCCXXII 394 Iustinus maior regnavit ann. VIII.

394^a *Iste synodi Calchedonensis amator Acefalorum BCFKPSI WYZ* *Victor a. 518, 2.*
haeresim abdicat.

395 *Post Trasamundum Childericus ex Valentiniani* *Victor chr. 523, 2.*
imperatoris captiva filia genitus in Wandalis reg-
num suscepit.

396 *Qui sacramento a Trasamundo obstrictus, ne catholi-* *Victor a. 523, 2.*
cis in regno suo consuleret, antequam regnum
susciperet episcopos ab exilio reverti iussit eisque
ecclesias reformare praecepit.

V̄DCCCLXI 397 Iustinianus regnavit ann. XXXVIII.

397^a *Iste Acefalorum haeresim suscepit atque in pro-* *cf. Victor*
scriptionem synodi Calchedonensis omnes in regno *a. 532, 1.*
suo episcopos tria capitula damnare compellit.

397^b *Alexandria Theodosiana et Gaiana haeresis oritur.* *Victor*
a. 538, 2.

398 *Belisarius patricius mirabiliter de Persis trium-* *Victor a. 532.*
phavit.

399 *Qui deinde a Iustiniano in Africam missus Wan-* *Victor a. 534.*
dalorum gentem delevit.

399^a *In Spania per Atanagildum Romanus miles in-* *cf. Isid.*
greditur. *h. G. 47.*

A (a c. 397) B (398 om. BFPSTW) CDFGK (399^a post 400) LMNPSTV (om. 395, 396, 398) WXYZ

394^a, 1 amato Z, amat C, amoto K, amatur W acenalorum I, acephalorum Z 2 heresem BFPSTW abducit K 395, 1 huius tempore *praem.* BCFPSWYZ post om. L trasamundum] DGNNX, trasamundo Y, thrasimundum S, trasimundum P, trasemundum B^{cb}, traremundum C^a, transemundum EKZ, transeundo L, trasimundus W Childericus C^{FLMNTWY}, ildericus G, eldericus D, heldericus Z, ildiricus rex K ex] exig X, et D^a valentiniano L, valentiniani X 2 imperatores X guandalis FG 3 suscipit FYZ 396, 1 quia sacramentum P trasamundo BGMNHY, trasimundo PX, thrasimundo S, trasemundo CFZ, transemundo KL abstrictus P, adstrictus M, obstrictas D^a nec X 1/2 catholici L 2 consuleret D^a WX, consulerit LZ regno L 3 susceperit CD^aXZ, susceperet D^bP, susceperint L, susceperat B^a, susceperit S eisque] atque P 4 ecclesias] eccl. suas L, proprias (proprius S) eccl. BFPSTW, propriis ecclesiis Y reformari B^{CD}FGKMPSTWYZ praecepit om. CZ 397 iustinus C^aD^aX xxxiiii] CD^aNNXZ, xxiiii A, xxxiiii GY, xxiiii L, xl BFKPSI W 397^a, 1 acenalorum I heresem FPSI W suscipit atque in proscriptionem (-ne I) s. calc.] KI, suscipiens BFPSTW 2 omnes] omnis W post tria ins. calcidonensis concilii (concilia W) BFPSTW 397^b alex.] KV, in alex. BFPSTW theodosiana PSW galbiana W^a hereses FKI^o orinuntur FK 398, 1 bellisarius ADXZ, bilisarius T, billisarius M, belsarius Y, balisarius L persis] pr^oesis D^a 399 qui deinde a (sub M) iustiniano iustiano MY) in (ad M, om. K) africam (-ca NXZ, afriga A) missus wandalorum (guand. G) g. deleuit (dilinit X^a, dileuit X², deluit L) in africa (african W) wandali (guandali P) per bilisarium (nilisarium S, bilisarium P, belesarium B, uilisarium W, nilisarium P, patricium ins. B²) extinguntur (sic) BFPSTW 399^a sic: in Spania Atanagildus Agi tyrannizat Oretensis. 1 in iberia BF, in spaniam SW, in hispaniam P, spaniae fines KV romanus] tyrannum romanum P milix P 1/2 adgreditur KI

V̄DCCXXII 252 (= 394) Iustinus ann. VIII.

253 (= 394^a) Acefalorum heresis abdicatur.

V̄DCCCLXI 254 (= 397) Iustinianus ann. XXXVIII.

255 (= 399) Wandali Africa extinguntur.

AB (252, 253 om. BPNX¹) C (253 om.) DEIMPQWY

post 251 ins. iustinus senior an. iiii benedictus abbas claruit X² 252 iustianus H, iustinus maior CQ 253 acenalorum AH, acebalorum M hereses M 254 iustianus H, iustinus B xxxiiii] xxxiiii B, xxiiii AM, xxii E, iiii H 255 africam AC, affricam B extinguntur AD^aW

- 399^b *In Italia quoque Totila Ostrogothorum rex a BFPSW Victor a. 554, 4. Narse Romano patricio superatur.*
- 399^c *Per idem tempus beatus Benedictus Casinensis F ecclesiae abbas miraculis claruit.*
- 400 *Per idem tempus corpus sancti Antonii monachi Victor a. 561. divina revelatione repertum Alexandriae perducitur et in ecclesia sancti Iohannis baptistae humatur.*
- VDCCLXXII 401 Iustinus minor regnavit ann. XI.
- 401^a *Hic ea quae adversus Calchedonensem synodum BFKPSW Iohannes fuerant edita destruit et symbolum CL patrum Bictar. ad a. 567, 2. tempore sacrificii concinendum a populo praecipit.*
- 401^b *Armeni quoque et Hiberi et Mascuritae fidem BFKPSW Iohannes Christo suscipiunt. Bictar. ad a. 567, 3. 569, 3.*
- 401^c *et a Langobardis Gipedes extinguntur. BFKPSW Iohannes 572, 1.*
- 401^d *Per idem tempus Martinus Domiensis episcopus BFPSW cf. Isidorus v. III, 45. Gallaecia in doctrina fidei praedicatur.*
- 402 *Narsis patricius postquam sub Iustiniano Augusto Consularia Ital. vol. 1. Totilanem Gothorum regem in Italia superavit, p. 337, 1. Sofiae Augustae Iustini coniugis minis perterritus Langobardos a Pannoniis invitavit eosque in Italianam introducit.*

AB (402 om. BFPSW) CDE (incipit rursus 402 a voc. sub) FGKLMNPSTV (om. 400. 402) WXYZ

399^b, 1 italiam P titula S, titila W rex om. S 2 narse S, narso B² 399^c hoc loco et hac forma F; post c. 403 col. *Cardalensis* sic: per idem tempus Benedictus abbas per totam Campaniam atque Apuliam nec non et Romanam provinciam insignis habetur 400, 1 quoque post idem ias. F sancto S, om. Y^a antonini X, antii N 2 divina bis Z^a relatione L alexandriae] D^aLXY, alexandria ABCFGKNPSWZ, alexandriam I^bT, ad alexandriam M 2 3 producitur C, perducitur S 3 et om. L ecclesia X humatus C^a, hi humatur G 401 iustinianus ADLX minor om. NTY^a 401^a, 1 calcedonense F, calcedonensi P, calcedonenses S, calcedonensis W 2 fuerat ES¹ edicta P^a destruxit W, destruxit F symbolum] sinodus F 3 praecipit BFKP 401^b, 1 armeni V quoque et hib. (iberii V) et mascuritae] KV, tunc primum (primus W^a) BFPSW 2 susceperunt BP 401^c et a l. gipedes (gipedes V) extinguntur] KV, gipedes (gypedes BP, zipedes W) langobardi (languibardi SW) extingunt B¹PSW, g. langobardis extinguntur B², gibbedes extinguntur a langobardis P 401^d domiensis] PSW, dumensis Paris. Ars. 982, turonensis B, bracariensis F cum *Ocetensi, ubi sic est*: per idem tempus Martinus Bracariensis episcopus apud Gallaeciam prudentia catholicae fidei clarus habetur tempore Suevorum 2 gallaecia] S, galletia W, gallicia P, gallicie B, apud galliam F in d. f. pr.] prudentia et doctrina catholice fidei clarus habetur F 402 narse L, arsis N iustiano E agusto GKX, augustum A. augustum E 2 totylanem Z, totilane AM^b, mitilane M^a, totilarem N, totilanem E, tutolanem X, tutulanem D^a, totilam I^b rege AEX, reges I^a italiam ADIK 3 sofia] EN, sophiae CLMY, sofiae X, suffiae KZ, suffia A agust(a)e GKLA, augusta A iusti X, iustiniani ACL coniuges A nimis Y certerritus X, perterritis C^a 4 langobardos N, langobardus T^a, langobardus EMX¹, langobardos L, langobardis D^aK, langabardos G pannoniis N que om. K 5 italia AC introduxit NT, perducit M

VDCCLXXII 256 (= 401) Iustinus ann. XI.

257 (= 401^b) Armeni fidem Christi suscipiunt.

ABCDEHMPQWX 1—25 (v. p. 392¹)

256 iustinus H, iustinus 20^a, iustinianus G, 20^b, iustus 22, 25, iustinus minor X² 15 xi] x B 1, xii 24, xxi 22. 257 armeni E, armeni H, armenia 16 fidem (rodem X¹) chr.] christi fidem DHM H, 16. 18 susceperunt H

403 *Hac tempestate Leuigildus rex Gothorum quas-* *Iohannes 572, 2. 577, 2. et.*
dum Spaniae regiones sibi rebelles in potestatem
sui regni superando redigit.

VDCCLXXVIII 404 Tiberius regnavit ann. VII.

404^a *Langobardi pulsus Romanis Italiam advenit.* BFKPSVWY *Iohannes*
586, 1.

405 *Gothi per Ermenigildum Leuigildi filium bifur-* *Iohannes 579, 3.*
divisi mutua caede rastantur.

VDCCC 406 Mauricius regnavit ann. XXI.

407 *Succi a Leuigildo rege obtenti Gothis subiciuntur.* *Iohannes 585, 2.*

408 *Gothi Reccardo principe inmitente ad fidem catho-* *Iohannes 587, 5.*
cam revertuntur.

408^a *Hoc tempore Leander episcopus in Spaniis scientia* BCFPSWZ *Iohannes*
et fide insignis habetur. *585, 7.*

408^b *Hoc tempore sanctus Gregorius Romae episcopus ADEEHSWY*
insignis celebratur.

AB (403 om. BFPSTW) CDEFGK (404^a post 405) LMNO (a c. 405) PSTV (404^a post 405) WXYZ

403, 1 leuigildus Y, leuigildus D, leuigildus K, leuigildus NT, leuigildus E, leuigildus C, leuigildus A 2 hispaniae GKL MNXYZ, ispaniae D, spauia A regionis ACELX, regione K sibi] subire G rebellis ADALX, renelles EZ potestate L 3 sui regni] regni sui CMZ, regni A superandum AZ redeget F, redegit C^bD^b MNXY 404 liberius F uii] uiii N, ui FKPSTW 404^a langubardi SW, longobardi K italia F eunt in litura K 405 mutat V sic: gothi in spauia b. d. m. e. u. 1 per] sub ANT ermenigildum] X, ermenigildum BEGMSYZ, ermenigildum D, ermenigildo A, hermenegildum C, ermengildo O, ermigildo N, ermegildum W, hermigildum L, irmigildum K, minigildum FP, hernabildo T leuigildi] B^a DMSX, leuigildum Z, leuigildi NT, leubegildi O, leuigilde A, leuigildi CE, leuigildi B^b Y, leguigildi W, leuigildi K, leuigildi L, leuigildi F filium] CLXY, filio A, regis filium BDEFGKMNOPSTWZ bifariae X, bifarii A, biuari(a)e CG 2 m. cede X, muta cede L, mutuatede E uastur E, uastant KN, nat adstantur C¹ 406 regnavit om. O xxi] xxu N, xxx C 407 suneni W, sueni F, sauci M, om. X a om. ES leuigildo NT, leubegildo O, leuigildo CE, leuigildo F, leuigildo BY, leuigildo D, leuigildo KV, leuilde L^a, leuilde L^b rege] regi D^a, regis N, rege got(h)orum BFPSTWY obtenti (obtempti G, optentis M, om. Y^a) gothis subiciuntur (subieciuntur X)] superantur V 408 idem quoque praem. BFPSTWY 1 gothi om. L¹ reccardo] BFLN^b V, recardo ADEN^a SZ, rechardo CY, recchardo P, ricardo M, recarido O, reggardo W, rectardo X, reccado K ante principe ins. religiosissimo (releg- S, -mus Z, religiosissimo P) BFPSTWZ principi EM, rege OY inmitente] GKL, intendente DENOTYY, intente M, pronocante BFP^b WZ, prouocant S, nocante C, inc. V^a ad fide catholicam E, a fide catholica O, ad cath. f. M 2 conuertuntur BFPSTW 408^a post 409 Z, hoc tempore praem. Z 1 leander] addit episcopus Spalensis ad conversionem gentis Gothorum Ovetensis epitome in om. B¹ hispaniis BCFPZ 1/2 sc. et fide (et in fide W, et in fidem C) ins. hab.] ad gentis gothorum conuersionem doctrina fidei et scientiarum claruit F 408^b habent hoc loco et hac forma (hoc] eo M — sanctus om. M — roma D^a — insignes A — celebratur X) ADEMY, post c. 409^a F sic: Gregorius Romane ecclesiae episcopus claruit,

VDCCLXXVIII 258 (= 404) Tiberius ann. VII.

259 (= 404^a) Langobardi Italiam capiunt.

VDCCC 260 (= 406) Mauricius ann. XXI.

261 (= 408) Gothi catholici efficiuntur.

ABCDEHMPQWX 1—25

258. 259 om. 22 258 nii] nii 9 259 languibardi ACQ, langubardi H, longubardi W, longobardi DM 2. 3. 8². 9. 10. 13. 14. 15. 18. longubardi 7, langubardi 17, lorgobardi 5 italia] italia W, aeuangelium 23, euangelia (euālia 24) 24. 25 capiunt] accipiunt 23. 25 260 maurucius A^a, mauricius 25, om. 10 add. in margine litteris evanescentibus hic mauricins grecus (supra c.) de cappadotis fuit narsis patricius totitam gothorum regem in italia occidit X² 261 gothi (gothi 3) catholici (-lice B¹) gotholici] 18¹ efficiuntur] effecti sunt BE 1. 3. 5. 8. 12. 15. 20. 21. 22. 25

- 409 Eodem etiam tempore Auares aduersus Romanos *Consular. Ital. vol. 1. p. 338, 10.*
dimicantes auro magis quam ferro pelluntur.
- 409^a Ab Humis Thracia occupatur. *F*
- VDCCCVIII 410 Focas regnavit ann. VIII.
- 411 Iste seditione militari imperator effectus Mauri- *Cons. Ital. l. c. p. 338, 11.*
cium Augustum nobiliumque multos interfecit.
- 412 Huius tempore Prasini et Veneti per Orientem vel *Cons. Ital. l. c. p. 338, 12.*
Aegyptum civile bellum faciunt ac sese mutua
caede prosternunt.
- 413 Proelia quoque Persarum gravissima aduersus rem *Cons. Ital. l. c. p. 338, 13.*
publicam excitantur, a quibus Romani fortiter
debellati plurimas provincias et ipsam Hierosoly-
mam amiserunt.

AB (409 om. BKPSW) CDEFGKLMNOPSTV (om. 409, 411, 412) WXYZ et inde a c. 410 1—38
(v. p. 392)

post c. 409^b SW sic: gregorum (sic uterque) tempore romane (romañ W) urbis insignis (insigne S) habetur
episcopus cuius fama toto orbe penetravit (-bit W)

409, 1 eodem etiam tempore] eo etiam tempore Z, eo tempore CL, tuncque M, om. FGNOT auaris A,
abares P, auiares O, anaros Y, auaras X, aneres D^a aduersum DEXZ 2 dimicantes D^aX, dimigantes L
aurum A ferro] ferrum A, armis M polluntur M 409^a ab humis] edd., a pugnis P, ab ugnis
cod. Paris. Ars. 982 410 focas 36, phocas 35, fugas AL, focax 27, sheas G, lu focas imperator 24
regnavit post uiii 7. 32. 33. 35, om. D 1. 30 uiii] uii MS 8. 13. 20. 27. 31, uiiii AFO 22 411, 1 iste]
ste A, hic 35, om. 23. seditione] seditionis S, sediciones O, conditione L 3. 25. 27 militare P, militum A,
militarie I^a imperatur X effectus] factus O, eff. est 2 1/2 mauricium] mareum M, marcium 28,
marcium I^a, martium 16. 17 2 augustum] agustum GKOPS, imperatorem 24, om. CDEYZ 10. 12. 18
nobiliumque (nubiliumque S, nobiliumque 25, nobilesque 20) multos (multas X, multis K)] nubiliumque
multosque L, nobilium multosque 27, multosque nobilium M 13 interficit DKP I^a, om. O post inter-
fecit ius. his temporibus Saxones in Britannia fidem Christi percipiunt 4. 7. 32. 33. 35 412 om. 12.
15. 29 1 huius (hui D, om. in spatio vacuo O^a) tempore om. PSW prasini] prassini 2. 7. 27. 32. 33.
35, praxini 25, prasini Z 18. 28, praesini 16. 17. 30, presini I^a, parsini O, preterini M ueneti] beueti 9.
30. 36, neneti Y, ueniti AFL 5, beueti I^a, ueniti CDYZ 22, uinici 18, ueniti E, uinidi X, ueti O^a, ueniti
2. 7. 32. 33. 35^a, besieti 16. 17. 28, uenienti 10, benedicti M oriente I^a uel] et N 8. 13. 16. 17. 28.
30. 32. 33. 35, om. I^a 2 ciuile (crudele C) bellum] cinelibellum D^a, cui libellum P ac (ita I^a) sese
(se OY 25, et post mutua 30, rem I^a, om. 13) mutua (muta O^a caede prosternunt (prosternuntur L 8. 30,
posternunt 7) om. B^aPSW 413 breuiat V sic: romani ceduntur a persis multis prouintiis orientis amissis
ante proelia ius. huius tempore 12. 15. 29 1 proelio C persarum] a rege persarum cosdroe 24
12 aduersus (aduersum D 2. 16. 17. 28. 30, aduesum E) rem publicam (-ca C)] aduersus romanos BPSW,
om. AL 3. 22. 27 2 excitantur] exoriuntur BPSW a] ad C, ex M romani] romanis O 3 debellati]
deuillati 21, debellandi W plurimas (-mam E) prouincias (-ciam E) et ipsam (ipsas 21^a, ipsa 9) hiero-
solyman (hierusolimam X, hierusalem B, ierosolima 9, gersolimam I^a) sic plerique (ius. orientis post plur.
10. 23, usque ad eufratem fluum post prou. 10. 23, ut dicunt post ipsam K 10. 23, cum uera domini cruce
post hier. 24), quasdam orientis partes PSW 4 amiserunt] miserunt C^aX

VDCCCVII 262 (= 110) Focas ann. VII.

263 (= 413) Romani caeduntur a Persis.

ABCDEFGHIMPQWY 1—25

262 focas WXY 21 uii] ADEHMPQW, uiii B^a 1. 7. 14 15, inc. B^a 263 ceduntur B, ceduc-
tus 21^a

V DCCCXIII 114	Eraclius dehinc quintum agit an- num imperii.	414 ^a Eraclius dehinc sextum decimum agit imperii an- num. cuius initio 5 Sclavi Graeciam Romanis tulerunt. Persi Syriam et Aegyptum pluri- masque provin- 10 cias.	414 ^b Eraclius dehinc vicensimum pri- mum agit annum imperii. qui a re 5 publica Romana multas in Oriente deficientes pa- trias et a Persis invasas ditioni 10 priscae restaurat ae de Persis vic- toriose triumphat.
115	Sisebutus Gothorum gloriosissimus princeps in <i>Isidorus hist.</i> 61. Spania plurimas Romanae militiae urbes sibi bellando subiecit.		

ABCDE (415 om.) FGKLMNOPSTUVWXYZ 1—38

414, 1 eraclius] eraclius DELZ, heraclius A, heracleus IS, traclicius X, eradius X 7. 32. 33, quinquagesimus sextus eraclius imperator 21, eraclius cum constantino filio suo 12. 15 dehinc (dehinc E) quintum (quinto D^aEXZ 1. 16. 17. 18. 28. 30. 36, quinque 2) agit (ait X 25, agi E, egit 22, om. C^a) annum imperii (anno imperio D^aXZ 18, annos imperio C 2, anno imperii 1. 16. 17. 18. 25. 28, anno in imperio E, annum in imperio V, imperii anno A 30, anno imperium 1. 16. 17. 28)] dehinc quintum annum imperii agens G 21, nunc quintum annum imperii agit V, quinto imperii sui dum fungitur anno NOT 13. 20, an. xviii iste quinto imperii sui dum fungitur anno 32, reg. annos xx et menses ii dehinc quinto anno imperii 27, annis xxvii regnavit hic quinto imperii sui anno dum fungitur 7. 32. 33. 35, r. a. xviii dehinc quintum annum imperii 9, regnavit annis xxvii dehinc quinto anno imperii 36, regnavit an. xxvii dehinc quintum agit annum imperii 24, imperavit annis xxi (xvii 12) 12. 15 414^a sic BFPSTW 10. 23 *Soricensis* 1 eraclius S 2 sextum (sexto PS) decimum] octavum decimum *Soricensis*. an. xxvii *Oretensis epitome* 3/4 anno PW 4 cuius initio om. F 5 clavi F gratiam S 6 tulerunt om. F 7 persi] per W 414^b sic K 3 aget K 9 ditione K 415. 416 *brevisant* V 37. 38 sic: sisebutus gotorum rex indeos ad christi fidem convertit et quasdam militum urbes proelio fudit (sic 37, fuit 38, om. V) ante sis. ins. huius (eius 12) tempore 12. 15. 29 t sisebutus] sesebutus AL 25, sisehotus B^aOXVZ 12. 16. 17. 18. 28, sisebothus P, sisibutus I^a, sisebodus SW, sisecebutus 2, sisebustus 21 gothorum om. 27 gloriosissimus (-semus X) om. BFNOPSTW 8. 10. 20. 23. 25. 30 princeps] rex BFNPTTW 8. 10. 20. 23 in (om. AFGI 3. 9. 12. 15. 21. 22. 29. 36, per 25) spania (spauiam AK, ispaniam 9, hispaniam Z 36, ysania F, hispania LNT *aliquae*, hispaniae G 2. 8, spanias 25, hispanias I)] in hispaniae prouintias M, in spania (hispania BP) quoque (quo C, om. P) C et ante sisebutus BFPSTW 10. 23 2 plurimas] plurimos I^a, plurimasque 36, quasdam FM (ante in) 10. 23 ante romanae ins. eiusdem BFPSTW 10. 23 romanae (romani W, rome 9, om. 8) militiae om. 27 urbes (urbis L^bSXW 8, orbis L^a) ante militiae NTW 20, ante romanae 13 ante sibi ins. prouincias S, ins. quarto regni sui anno (anno om. O) NOT sibi (si X¹Z) bellando (bellandos G, rebellandus L, rebellandos 25, rebellando I^a 3. 27) subiecit (subicit AGLLO I^a. 21. 25. 36)] cepit ESTW 10. 23, coepit BP

V DCCCXXIII 261 (= 411) Heraclius septimum decimum agit annum.

ABCDEHMPQWX (post Heraclium subiungens Bedam) 1—25

261 eraclius W 16, eradius 4, eradius X xviii agit (agens I) annum AD 1, annus xviii agit 4. 23, xviii nunc agit annum C(?) 14. 17, xviii ann' agit W, ann. xviii P 3. 4. 6. 11. 20. 21^b, ann. xvii 12, xviii imperii sui anno 18, xviii annum agit imperii sui (i. s. an. ag. 19) M 19, annus xviii agit H, ann. xvii B, ann. xxvii E, xxviii Q 1. 2. 5. 6. 7. 9. 10. 13. 14. 16. 19. 21^a. 25, regnavit ann. xx (xx om. S^a) viii 8, ann. xxvii agit 11. post 261 ins. Iustinum priorem et Iustinianum 14 ante iudaei ins. huius (anno huius 7, huius temporis 8, haec H) quinto (quinto anno H, quinque 16. 19, quarto Q 7. 13. 14, om. 4. 6. 11) et (om. 6) quarto (quinto Q 7. 13. 14, quarto anno S^a, q. annum agit 2. 9. 16, q. annum ait 10) religiosissimi (releg- B, religio-

- 416 et iudaeos sui regni subditos ad Christi fidem *Isidorus hist. 60.*
convertit.
- 416^a Ecclesiam quoque sanctae Leocadiae Toletō mire *epit. Ovetensis (n. p. 373).*
fundavit.
- 416^b Post quem religiosissimus Suintila princeps bel- *BCFKPSWZ Isidorus*
lum cum reliquis Romanis urbibus iniit celerique *hist. 62.*
victoria totius Spaniae monarchiam regni primus
obtenuit.
- 417 Fiunt igitur ab exordio mundi
usque in aeram praesentem, hoc
5 est in anno quinto imperatoris Heraclii et
quarto religiosissimi principis
10 Sisebuti, anni VDCCCXIII.
- 417^a Fiunt igitur ab *BEFPSW* exordio mundi
usque in praesentem aeram
5 DCLXIII, hoc est in anno sexto
decimo Eraclii et V religiosissimi
10 principis Suintiliani, anni
VDCCCXXI.
- 417^b Fiunt igitur ab *K* exordio mundi
usque in praesentem aeram
5 DCLXVII, hoc est in anno
Eraclii XXI et religiosi princi-
10 patis Suintiliani, anni
VDCCCXXXI.

ABCD (E haec om.) FGKLMN (417 om.) OPSTVWXYZ 1—38

416, 1 sui (*om.* 10, 27) regni] regni sui 8, suo regno 22, sibi regno 36 subditus *W*, sub duos *N*
ante ad *ins.* praeter eos qui fuga latentes (latentur *N*) migraverunt (sunt *pro lat. migr. O*) ad francos *NOT*
8, 20 christi fide *L*, fidem chr. *AM* 1^a, 13, 15, 21, 22, 27, 28, 29, 35, 36 post convertit *ins.* huius
. . . . recedunt (*vide infra p. 490*) *T* post 416 *ins.* iste eraclius devicto rege persarum crucem domini cum
magno honore in iherosolimam reportavit 21 416^a habet *epit. Ovetensis sola* 416^b habent *BCFKPSWZ*
10, 23 post quem (quam *SW*) religiosissimus (releg- *S*) suinthila (*sic CPS*, suinthila *W*, suithila *Z*, suntila *B*)
princeps bellum cum reliquis (aliquis *C*) romanis urbibus (orbibus *P*) iniit celerique (caelereque *Z*, ceteroque
W) victoria (-riam *Z*) totius spaniae (hispaniae *B²CP*) monarchiam (monarchiam *S*) regni primus obtenuit
(obtenuit *Z*)] *BCPSWZ*, post quem gloriosissimus suintila princeps ceptum (captum 10, certum *F*) bellum
cum (*om. F*) romanis peregit celerique u. t. ispanie monarchiam obtinuit *F* 10, 23, suintilla quoque inclitus
rex et successor sisebuti regis per idem tempus milēm (*sic*) de spaniis ex amussym pepulit quosdam etiam
coepit ac singularem monarchiam sibi spaniae iudicavit *K* 417 post 418 32, 33, 35 1 ante fiunt
ins. era dclxxii (*inserendum fortasse post praesentem*) 9 et *Rodensis* fiunt] sunt 16, 17, 28, fluxerunt 1
ab] anni ab *M* 1^a 2 exordio] initio 16, 17, 28 3 in aer. pr. hoc est in *om.* 2, 7, 33, 35 in] ad
LV 2, 3, 25, 27 aeram (*sic X^b*, heram *Y*, hera *A*) praesentem] *AX^bY*, praesentem eram (heram *G*) *GI*, 25,
27, praesente era 22, ora praesente *Z*, heram praesentem 1, praesentem heram 21, presentem (*om.* aeram)
CX^a 9, pr. diem 36, pr. eraclium 3, eraclii annum pr. *M* 1^a 6, eram deliui *V* 5 anno quinto imperatoris
(imperii *ACDMXYZ* 1, 1^a 6, 16, 17, 18, 22, 24, 28) eraclii (haeraclii *X*, erachii 25)] quintum heraclii (eradii
32, 35) imperatoris annum 7, 33, quintum er. annum imperatoris 2, anno xxvii imp. er. 9 et *Rodensis*, uicesimo
septimo imp. er. annum 36 6 quarto] quartum 2, 7, 32, 33, 35, quarto anno 24, tertio 9, 36 et *Rodensis*
religiosissimi] religiosissimi *X*, religiosissime *G*, religiosissimus *Z*, legiosissimi 1^a, religiosi *C^a* 2, 7, 32, 33, 35,

265 (= 416) Iudaei Spania Christiani efficiuntur.

ABCDEFGHIIMPQW 1—25

sissimo *H^a*, religissimi *Q*, legiosissimi 6, religiosi 22, 25) principis sisebuti (sesebutu *H*, sisibuti 22, 25, sise-
buti *E*, sisebuti 4, sinebuti 3, sesisebuti 9, sisebutidis 16, 19, *om.* *Q*, *inserens* nunc agit imperii annum) *BEHQ*
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 20, 21, 22, 25, huius imperii xiiii anno *P*, non habent
ACDMW 14, 15, 17, 18, 23, 24

265 iudaei (iudes *H*, in *ins.* *AHQ* 7, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 23) spania (ispania *Q* 14, hispania *H* 13,
ispani 9, ispanie *D*, spanie *W*, *om.* *M*, sp. iud. *E*) christiani efficiuntur (efficiunt 4)] iudei ab hispanis christiani
efficiuntur *P*, in hisp. (spania 20) iudei (isp. iud. 12, 22) baptizantur (baptizabantur 5) *B* 1, 3, 5, 8, 12,
20, 21, 22, 25, iudei baptizantur spania christiani efficiuntur 2, 9, 10, 16, 19

- 418 Residuum saeculi tempus humanae investigationis *cf. August. 22, 30.*
 incertum est. omnem enim de hac re quaestionem
 dominus Iesus Christus abstulit dicens: 'non est *act. 1, 7.*
 'vestrum nosse tempora vel momenta, quae pater
 5 'posuit in sua potestate', et alibi: 'de die autem', *Matth. 24, 36.*
 inquit, 'et hora nemo scit neque angeli caelorum
 'nisi solus pater'. Unus quisque ergo de suo
 cogitet transitu, sicut sacra scriptura ait: 'in omni- *Sirach 7, 36.*
 'bus operibus tuis memorare novissima tua, et in
 10 'aeternum non peccabis'. quando enim quisque de
 saeculo migrat, tunc illi consummatio saeculi est.

ABCDE (*adest c. 418* residuum — incertum est) *FGKLMNOPSTV* (*finit in potestate*) *WXYZ* 1–38

gloriosissimi 6, *om. L* 3. 22. 25. 27 principis] princeps *X*, principes *U^a*, principe 25. 27, *om. A* sisebuti] sesebuti *CL* 25, siseboti *D^aXYZ* 1. 18. 28, sisibutii *1^A*, sissibuti 21, sisebuti 2, emtilani *Rodensis*, quintilani 9, quintali 36 *post sisebuti ins.* additi sunt iuxta quod post Eraclius regnavit et Chlodoveus rex Francorum in anno VI regnat additi sunt ad heram supra scriptam anni XXXVI quod cum ipso debeant supputare *Y* 10 anni (annos 21, *om. 1^A*, 28) ūdecexiii] *plerique (ante hoc est ACXYZ* 1. 16. 17. 18. 24. 28), a. ūdecexii quinque milia octigenti tredecim (*corr. in tredecim*) *L*, anni ūdecexii *G*, anni ūdecexiii *YZ* 16. 17. 28, ūdecexiii anni *A*, anni ūdecexui *V*, anni ūdecexx 2. 7. 32. 33. 35, anni ūdecexlii *M*, ūdecexlx *Rodensis*, quinque milia octuaginta quinque 36, quinque milia octingenti octuaginta quinque 9, *om. X* *inter ūdecexiii* anni *et hoc est in anno interponit haec*: sed ego qui scripsi presenti membrana ut mihi visum fuit quinque milia octingentos (*sic*) quinque [*in laterculo est ūdecexii*] per annos principum repperi *A* 417^a habet *BFPSH* 10. 23 *Soriensis*, item *V* (*vide ad c. 417, 3*) 3 iu] ad 10 aeram] au. *W*, eram que est 10. 23, *om. F* 5 delxiii] deliiii *V* (*vide l. c.*), delxu *Soriensis*, *om. B* (*ubi hoc est est in litura*) 6 est *om. 10. 23* sexto decimo] octavo decimo *Soriensis*, *om. F* 7 eraclii] imperii eraclii *W* 10 *Soriensis*, eraii *S* s u] uii *Soriensis* relegiosissimi principes *S* 9/10 suinthillani *P*, suintilani 23 *Soriensis*, suintiliani *F*, sumthilani *B*, *om. 10* 11 ū] i *S*, *inc. B^a* xxi] xxui *Soriensis*, xxiii *F*, xxxi 10. 23, liiii *B^b*, *inc. B^a* 417^b habet *K* 8 relegiosi *K*

418 ita breuiat: residuum soxtae aetatis tempus deo soli est cognitum (*collocans haec ante c. 417*) 2
 1 residium *N* saeculi nero s. *E* 23, autem s. 8, sextae aetatis 32. 33. 35 humanae] h. fragilitates *E*,
 h. naturae 28 inuestigationis] inuestigantes *AD^aX*] inuestigationi *C²D^bK^Y* 1^A. 3. 36, inuestigare *E* 28, in-
 stigatationis *W*, inuestigationis scientiae 8. 32. 33. 35, nestigationis scientiae *NT* 2 incertum] inuestum *W*
 est *om. Z* *post est ins.* sed soli deo est cognitum 32. 33. 35 omnem (omni *N* 8, omuium 17. 27)
 enim] omnem (*om. enim*) *BP* 35, nam omnem 32. 33. 35, numero *A* de hac (hoc 36) re quaestionem
 (-ne *L*, *om. C*)] de hac requisitionem (-ne 9. 25) *W* 9. 25. 36 *et Rodensis*, *om. in spatio vacuo X* 3 do-
 minus] d. noster *M* 1^A 6 iesus *om. C* christus *om. BKLPSVW* dicens *Y* 4 nosse] scire
BCFKNPSTVW 1^A 8. 9. 28. 36 *Rodensis* posuit *post sna G^b*, *om. G^a* 5 et alibi] et iterum 32. 33.
 35, et al. inquit 28, *om. F* autem *om. CMZ* 6 inquit (*om. ADX*) et (uel 8) hora (ora *X*)] inquit illa
 et hora (et hora *om. C^a*) *CKMSWZ* 1^A 3. 6. 9. 28. 36 *Rodensis*, illa et hora inquit *G*, illo et hora *NT*
 8. 32. 33. 35, illa inquit et hora *F* neque angeli . . . saeculi est] unusquisque ergo tunc habet saeculi
 finem quauo transitum uitae *K* angeli caelorum] angelorum *C*, angeli *Z* 32. 33. 35 7 solus pater] p.
 s. *CFGMNT* 1^A 8. 9. 28. 33. 35. 36 *et Rodensis* ergo] enim *C*, autem 9. 36 *Rodensis* de suo cog.]
 c. d. s. *L* 25. 27 8 transitu] -tum *C* *et Rodensis*, statu 6, discessu de mundo *NT* sicut . . . nouissima
 tua *om. 6* sacra (sacrae *S*, scā 1^A, *om. CELY* 25. 27. 36) scriptura] quodam (quondam *N*) scripturae
 (scriptore *N*) loco legitur *NT* 8 8/9 in omnibus] nominibus *C*, in 1^A 9 tuis *om. M* nouissimorum
 tuorum *G* et *om. A* in (*om. S*) aeternum *om. NT* 10 peccauis *Z* *et Rodensis* enim] hi *A*, *om. X*
 quisque] quis *MX²YS* 28, quini *X¹*, qui *A*, unusquisque *BFPSW*, *om. NT* 10/11 de saeculo (s. hoc 8,
 caelo *M*) migrat (migravit *Z*)] m. d. s. 6, migrat homo (*om. de saeculo*) 1^A 11 consummatio saeculi
 (sua *L* 3. 25. 27, *om. M*) est] s. c. e. *UZ*, c. e. s. *A*

266 (= 418) Residuum sextae aetatis tempus deo soli est cognitum.

ABCDEHMPQW 1–25

266 residuum (residium *C*) sextae (sexta *Q*) aetatis tempus (*om. II*) deo soli (soli deo 15. 23) est (esse)
 cognitum (cogn. est *H* 13. 15) *om. AP* 4. 7¹

VARIA LECTIO AD ANNOS MVNDI.

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Adam	230	230	ccccxx C, om. E	om. E
Seth	205	435	ccccxxu T, //xxu E, om. C	ccccxxx Q, om. E
Enos	190	625	ccccxxu C, def. E, om. L	dexx H, om. E
Cainan	170	795	deex ^l E, dxu C, dlu L, om. G	deelxu Q, deceu C, om. E
Malalehel	165	960	deecelu L, deecexx Y, deexu C, om. GX	om. E
Iareth	162	1122	iexxi V, icexxii Y, deecelx C, om. GL	om. E
Enos	165	1287	ieclxxxu P, iclxxxuii L, icexu C, xxii E ^a , dexxii E ^b , om. GTY	ieclxxxu H
Matusalam	167	1454	ieclxxxiii C, ic ^l E ^a , iclxxxuii E ^b	ieceluii W, ideluii (ad comma quod sequitur) P, def. H
Lamech	188	1642	idexluii X, ieecluii C, ice' xxiii E ^a , ideclxxxiii E ^b	idexli A ² , ixlii Q
Noe	600	2242	ixlii E ^b , ide C, inc. E ^a	om. B ¹
Sem	2	2244	ieexliii X, ieecluii C, ieeexuii S, ieeexuii G, ieeclxxxiii E ^b , inc. E ^a	
Arfaxat	135	2379	eeclxxxiii G, ieeclxxxiii P, ieeclxxxiii S, ieece L, inc. E, om. C	ieeelxxxiii (Cainan; Arf. sine numero) E ieeelxxxiii A
Sala	130	2509	iiduii S, ieeclxxxiii L, ieece C, iidecxi E, iidece P, om. X	iideuii B ¹
Heber	134	2643	iidecliii P, iiduii L, iidecexxi E ^b , inc. E ^a , om. C	iidecliii AH
Falech	130	2773	iideclxxii L, iideclxxuii E ^b , inc. E ^a	iideclxxxiii C
Ragan	132	2905	iideceen P, iidecece V ^a , iideceei C, iidecexu G, iideclxxxu E ^b , inc. E ^a	iideceu H, iideceu Q, om. E
Serug	130	3035	iiiiixu T, iiiixxii M, iideceeu E ^b , inc. E ^a	
Nahor	79	3114	iiiiexiii L, iiiexuii X, iidecluii E ^a , iixl(?) E ^b , om. C	iiiiexiii E, iiiexii H
Thara	70	3184	iiiielxxxuii L, iiielxxuii (?) C, iidecelxu E ^b , inc. E ^a , om. SY	iiiielxxxuii E ² , om. E ¹
Abraham	100	3284	iiiielxxxiii L, iixui E ^b , inc. E ^a , om. C	iiiielxxxiii DE, iiiiexxiii H
Isaac	60	3344	iiiiexcliii X, def. E, om. C	iiiiexcliii E, iiielxxxiii D
Iacob	90	3434	iiiiexexxiii C(?), iiiexexxiii D, def. E	iiiielxxxiii B ² , iiiiexxxu EH
Ioseph	110	3544	iiiiexliii E, om. C	iiiiexliii B, iiiexlii E, iixxui H
Hebraeorum servitus	144	3688	iiiielxxxuii EMVY, iideclxxxu L, om. CD	iiiielxxxuii BEH
Moyses	40	3728	iiiiexexxuii L ^a , iiiexexxuii M, iidecexxiii D, iiiexexxuii Y, om. C	iiiiexxuii D, iidecexxuii BCH, iiiexcluii AM, om. E
Iosue	27	3755	iiiielcluii YM, iideclx ET, iidecexuii C	iiiielcluii BEHQ

CHRON. MAL.: CD (omissis prioribus praeter 2242 incipit numeros ponere a Iacobo) EGKLMPTVXY, om. numeros FZ

CHRON. EP.: ALCEHMQ, om. numeros (excepto Matusala) PW

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Sedecias	11	4609	iiiiindex T, iiiideciii Y, iiiidxciiii C, iiiidlxiiii G, iiiiidlxiiii D, iiiidliiiii X, iiiidexxi L, def. E	iiiiidciii BEC, iiiidcliiii Q, iiiiidexxiiii M
Hebraeorum captivitas	70	4679	iiiiidclxxx T, iiiidclxxiiii PY, iiiidclxiiii (?) G, iiiiidexxiiii X, iiiidexci L, def. E, om. CD	iiiiidclxxiiii BC, iiiiidclxxiiii M, om. H
Darius	34	4713	iiiiideciii CG, iiiideciii E, iiiidecxu M, iiiidclxiii X, iiiiidexxu L, om. D	iiiiidexxiiii E, iiiidecexiii M
Xerxes	20	4733	iiiiidexxxiiii T, iiiidexxiii G, iiiidexxu M, iiiiidclxxxiii X, iiiidexxiii D, iiiidexlu L, def. E, om. C	iiiiidexxxiiii Q, iiiidexxxii E, iiiidclxxxiii H, iiiiidexxxiii M
Artaxerxes Longi- manus	40	4773	iiiiidclxxiiii T, iiiidclxxu M, iiiidclxiii EG, iiiiidexxiii X, iiiidclxxxu L, om. CD	iiiiidexxxii H, iiiiidclxxii M
Darius Nothus	19	4792	iiiiidexxiii S, iiiidclxiii T, iiiidexxiiii M, iiiiidclxxxii EG, iiiidclxxii C, iiiidexxii X, iiiiidexxiii La, iiiidexxiii Lb, iiiidclxxii D	iiiiidexxiii A, iiiidexxiii ^{lii} M, iiiidexxiii B ¹
Artaxerxes	40	4832	iiiiidexxxiiii T, iiiidexxxiiii M, iiiidexxxii DEG, iiiiidexxii C, iiiidclxxxii X, iiiidexxiiii L	iiiiidexxxiiii BE, iiiiidexxii M
Artaxerxes Ochus	26	4858	iiiiidexxliiii EG, iiiidexclx TM, iiiidexxiiii X, iiiiidexclxxx L, om. CD	iiiiidexcliiii CQ, iiiidexcluii H, iiiidexcliiii A, iiiiidexcluii M
Xerxes Ochi f.	4	4862	iiiiidexcliiii TM, iiiidexclii CDEG, iiiidexclxxxiiii L, iiiiidexxii X	iiiiidexclxi H, iiiidexclx E ¹ , iiiiidexclxii B ¹ , om. M
Darius	6	4868	iiiiidexclxiiii T, iiiidexclxxiiii Y, iiiidexclxi M, iiiiidexcliiii GED, iiiidexcluii C, iiiidexclxxxiiii L, iiiiidexxiiii X	iiiiidexclxiiii H, iiiidexcliiii M
Alexander Macedo	5	4873	iiiiidexclxxxiiii T, iiiidexclxxu M, iiiidexclxii ¹ G, iiiiidexxxiii X, iiiidexclxxx L, def. E, om. C	iiiiidexclxxxiiii Q, iiiiidexclxxiiii E, iiiiidexcluii M, iiiiidexclxxxiiii A
Ptolemaeus Lagi f.	40	4913	iiiiidexxiii G, iiiidexxiiii T, iiiidexxexxu M, iiiiidexxiii (?) E, iiiidexclxiii X, iiiidexxexxu L, om. CD	iiiiidexxiii C, iiiiidexxiiii Q, iiiiidexxiiii E, iiiiidexxii H, iiiiidexclxiiii M
Ptolemaeus Filadel- fus	38	4951	iiiiidexclx S, iiiidexclxiii M, iiiidexxiii C, iiiidexclxii E, iiiidexxclxi DG, iiiidexxclxiii T, iiiidexxclxi X, iiiiidexclxiiii L	iiiiidexclxii H, iiiiidexxexxuii M
Ptolemaeus Euergetes	26(27)	4977	iiiiidexclxxxiiii TY, iiiidexxclxi C, iiiidexxexxiiii X, iiiiidexclxxxu L, iiiidexclxuii G, iiiidexclxxxiiii M, def. E, om. D	iiiiidexclxxxiiii BDE ^a , iiiiidexclxxxiii H, iiiiidexclxii M
Ptolemaeus Filo- pator	17	4994	iiiiidexxexu TY, iiiidexxexuii M, iiiidexclxxxiiii G, iiiiidexxclxiiii X, iiiidexclxiii L, def. E, om. CD	iiiiidexxexxclxi ^(pro lxl) iii A, iiiiidexxclxlu D, iiiiidexxexxclxi B, iiiiidexclxxxiiii M
Ptolemaeus Epifanes	24	5018	iiiiidexxiiii Y, iiiidexclxiii T, iiiidexclxii G, iiiidexclxiii D, iiiidexclxiii M, iiiiidexclxxxu C, iiiidexclxxxclxi X, iiiidexclxxx L, def. E	iiiiidexclxiii ABH, iiiidexclxiii D, iiiiidexclxiii M, om. E
Ptolemaeus Philo- metor	35	5053	iiiiidexclxiii Y, iiiidexclxiii T, iiiidexclxiii M, iiiidexclxiii G, iiiidexclxiii C, iiiidexclxiii X, iiiiidexclxiii L, def. E, om. D	iiiiidexclxiii BH, iiiidexclxiii D, iiiiidexclxiii M, def. H
Ptolemaeus Euergetes	29	5082	iiiiidexclxiii TY, iiiidexclxiii P, iiiidexclxiii GH, iiiidexclxiii M, iiiidexclxiii X, iiiiidexclxiii L, def. E, om. C	iiiiidexclxiii AC ¹ EMQ, iiiidexclxiii D, iiiiidexclxiii B

CHRON. MAI.: CDEGKLMPSXY, om. numeros FZ

CHRON. EP.: ABCDEHMQ, om. numeros PW

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Ptolemaeus Soter	17	5099	ūlc Y, ūlxl G, ūc T, ūexui M, ūxlui X, ūex L, def. E, om. CD	ūiiii E, ūeuiii D, ūc B, ūxui M, ūexuiii A
Ptolemaeus Alexander	10	5109	ūc G, ūex TY, ūexuiii C, ūlui X, ūexxui LM, def. E, om. D	ūex B, ūl M, om. D
Ptolemaeus Cleopatrae f.	8	5117	ūexuiii T, ūexuiii Y, ūeuii CDG, ūlxiii X, ūexxuiii L, ūexxuiii M, def. E	ūexui B, ūexuiii H, ūeui M, ūxui C ¹
Ptolemaeus Dionysius	30	5147	ūexluiii TY, ūexxuiii G, ūexxui CD, ūui E, ūlxliii X, ūcluiii L, ūelxiii M ^b , ūclxuiii M ^a	ūexluiii H, ūexxui M
Cleopatra	2	5149	ūcl T, ūexuiii V, ūcl G, ūexxuiii E, ūlxlui X, ūclx L, ūclxui M, om. CD	ūcl H, ūexxuiii M
C. Iulius Caesar	5	5154	KPSV, ūclu T, ūclui Y, ūci X, ūexlu G, ūexliii P, ūclxu L, ūclxi M, def. E, om. C	ūexxuiii M, ūclu H
Octavianus Augustus	56	5210	KPS, ūexi T, ūeuii C, ūexxuiii V, ūexxui M, ūci G, ūcc DEY, ūclui X, ūexxi L	ACDEPW, ūex B, ūcc Q, ūexii H, ūclxxuiii M
Tiberius	23	5233	EKPSTVY, ūcl M, ūclxxx X, ūexxuiii G, ūexxuiii D, ūexxuiii L, om. C	ūexxxi B, ūexxi M
C. Caligula	4	5237	EGKPSV, ūexxuiii Y, ūclxxuiii X, ūclui L, ūcluiii M, om. CD	ūexxuiii BEH, ūexui M
Claudius	14	5251	CGPSTVY, ūcl EK, ūclxuiii X, ūclxi L, ūclxuiii M, om. D	ūcluii ABE, ūclxx M
Nero	14 (13)	5265	DEGKTY, ūclxuiii PSV, ūexxi X, ūclxui L, ūclxxxii M, om. C	ūexxuiii M, ūclxui C
Vespasianus	10	5275	EGKTY, ūclxxuiii PV, ūexxi X, ūclxxuiii L, ūexxi M, om. CDS	ūexluiii M
Titus	2	5277	CDEGKST, ūclxxuiii Y, ūclxui PV, ūexxuiii X, ūclxxuiii L, ūexxi M	ūclxuiii Q, ūcl M
Domitianus	16	5293	G (?)KT ^b V ^a Y, ūclxxuiii E, ūexxi PST ^a V ^b , ūclxui D, ūclx X, ūexxi L, ūexxi M, om. C	ūexxi C ^a E ^a , ūclxli Q, ūexxi H, ūclui M, ūexxi A
Nerva	1	5294	KEYT, ūexxi GPSV, ūclxi X, ūccu L, ūclx M, om. CD	ūexxi H, ūclxui M, ūexxi A, om. B
Traianus	19	5313	CEGKTY, ūexxi PSV, ūclx X, ūexxuiii L, ūexxuiii M, om. D	ūexxi EC, ūexxi H, ūclxxui M
Adrianus	21	5334	GKTY, ūexxuiii E, ūexxuiii PSV, ūclxxi X, ūexxxu L, ūcl M, om. CD	ūexxuiii H, ūexxi M
Antoninus Pius	22	5356	GKTY, ūccu ELPV, ūexxuiii C, ūexxi X, ūclxxuiii M, om. DS	ABCDEQ, ūccuiii H, ūexxxii M
Antoninus minor	18 (19) [cf. p. 421]	5375	ūccxuiii KSTV, ūccxuiii G, ūccxuiii D, ūccxuiii CEY, ūccxuiii L, ūccxuiii P, ūexxi X, ūexxi M ^b , ūexxi M ^a	AQ, ūccxxu BE, ūccxuiii D, ūccxuiii H, ūccxuiii M, ūccxuiii C
Commodus	13	5388	E, ūccxuiii GKPSTVY, ūccxuiii L, ūexxuiii X, ūccu M, om. CD	E, cclxxuiii B, ūccxuiii Q, ūccxuiii CD, ūccxuiii A, ūccxuiii H, ūccxi M
Pertinax	1	5389	V, ūccxuiii DGKPSY, ūccxuiii T, ūccxuiii L, ūexxxu X, ūccu M, def. E, om. C	B, ūccxuiii CDQ, ūccxuiii A, ūccxxi H, ūccxuiii E, ūccxi M

CHRON. MAL.: CDEGKLMPSV (redit inde a C. Iulio Caesare) XY, om. numeros FZ
 CHRON. EP.: ABCDEHMQ, om. numeros (excepto Octaviano) PW

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Severus	18	5407	ũceceũ CPSTYY, ũcece// G, ũceceu K, ũcecliii X, ũcecexxiii M, <i>def. EL, om. D</i>	B, ũceceũ ACDEQ, ũcececii H, ũceclxxx M
Caracalla	7	5414	P, ũcecexxiii CGKSTYY, ũcecexi L, ũceclx X, ũcecexxx M, <i>om. DE</i>	BE, ũcecexxiii ACDQ, ũceceex H, ũceclxxxiii M
Macrinus	1	5415	ũcecexxiii EGKSTY, ũcecexu P, ũcecexxiii Y, ũceclxi X, ũcecexi M, <i>om. CDL</i>	BE, ũcecexxiii ACDQ, ũcecexi H, ũceclxxxiii M
Aurelius Antoninus	3(4)	5418	PSYY, ũcecexxiii EGK, ũcecexi T, ũcecexxiii C, ũceclxiii X, ũcecexxxi M, <i>om. DL</i>	Q, ũcecexxiii ACDH, ũcecexxiii BE, ũceclxi M
Alexander	13	5431	PSY, ũcecexxx EGKT, ũcecexx Y, ũcecexxiii L, ũceclxxiii X, ũcececlxiii M, <i>om. CD</i>	ũcecexxiii BEHQ, ũcecexxx ACD, ũcececliii M
Maximinus	3	5434	PSY, ũcecexxiii GPTY, ũcecexxiii L, ũceclxxx X, ũcececlxi M, <i>def. E. om. CD</i>	ũcecexxiii AC, ũcececliii D, ũcecexxxi BEQ, ũcececliii M
Gordianus	7(6)	5441	ũcececlEGKPSYY, ũcecexxiii L, ũcecexxiii C, ũceclxxxiii X, ũcececliii M, <i>om. D</i>	BE, ũcececl ADQ, ũcecexu M, ũcecece (sic) xl C
Philippus	7	5448	ũcececlxiii EGKPSYY, ũcececlxi L, ũceclxiii X, ũceclx M, ũcecexi D, <i>om. C</i>	BE, ũcececlxiii ACDQ, ũcececlxiii M
Decius	1	5449	E, ũcececlxiii GKPSYY, ũcececlxi L, ũceclxu X, ũcececlxiii M ^a , ũcececlxiii M ^b , <i>om. CD</i>	DE, ũcececlxiii ACQ, ũcececl B, ũcececlxiii M
Gallus et Volusianus	2	5451	Y, ũcececl EGKPSY, ũcececlxiii L ^b , ũcececlxiii L ^a , ũcececlxi X, ũcececlxu M, <i>om. CD</i>	E, ũcececl ACDQ, ũcececl M, <i>om. B</i>
Valerianus et Gallienus	15	5466	Y, ũcececlx EGKPSY, ũcececlxi C, ũcececlxiii L, ũcececlxiii X, ũcececlxxx M, <i>om. D</i>	BE, ũcececlxu ACDQ, ũcececlxxx M
Claudius	2	5468	ũcececlxiii CDGKPTY, ũcececlxiii SY, ũcececlxi L, ũcececlxu X, ũcececlxxxii M, <i>def. E</i>	BE, ũcececlxiii ACDQ, ũcececlxxx M
Aurelianus	5	5473	EG, ũcececlxiii DKL ^b PPTV, ũcececlxxxii S, ũcececlxxxiii Y, ũcececlxiii L ^a , ũcececlxxx X, ũcececlxxxiii M, <i>om. C</i>	CEQ, ũcececlxiii A, ũcececlxxxii D, ũcececlxxxiii B, ũcececlxxxiii M
Tacitus	1	5474	EGT, ũcececlxiii KLV, ũcececlxxxiii S, ũcececlxxxiii Y, ũcececlxxxiii X, ũcececlxxxiii M, <i>om. CDP</i>	ABCDQ, ũcececlxxxiii M
Probus	6	5480	CDGTY, ũcececlxxxiii KLP, ũcececlxxxiii S, ũcececlxxxiii V, ũcececlxxxiii X, ũcececlxxxiii M, <i>def. E</i>	ACDEQ, ũcececlxxx B, ũcececlxxxiii M
Carus	2	5482	T, ũcececlxxxiii KLPV, ũcececlxxx G, ũcececlxiii S, ũcececlxiii MY, <i>def. E, om. CDX</i>	ACDEQ, ũcececlxxxiii B, ũcececl M
Diocletianus et Maximianus	20	5502	EGTY, ũdi KLPV, ũdxi S, ũcececlxiii X, ũdxii M, <i>om. CD</i>	AB ² CDEQ, ũdci B ¹ , ũcececl M
Galerius	2(3)	5504	CDEGKPTVY, ũdxiii S ^b , ũdxx** S ^a , ũdiii L, ũcececlxu X, ũdxiii M	ACDQ, ũdiii B, ũcececlxiii M, <i>om. E</i>
Constantinus	30	5534	CDEGKTY, ũdxxxu PS, ũdxxxiii Y, ũdxxxiii L, ũcececlxlu X, ũdxxxiii M	ABCDEQ, ũcececlxiii M
Constantius et Constans	24	5558	CEGKTY, ũdxxxiii S, ũdxxxiii P, ũdxxxiii L, ũdxxxiii X, ũdxxxiii M, <i>om. D</i>	BCDEQ, ũdxxxiii A, ũdxxxiii M
Iulianus	2	5560	EGKTY, ũdxxxiii DP, ũdxxxiii S, ũdxxxiii L, ũdxxxiii X, ũdxxxiii MW, <i>om. C</i>	ABCDEQ, ũdxxx M
Iovianus	1	5561	EKVY, ũdxxxiii T, ũdxxxiii P, ũdxxxiii S, ũdxxxiii G(?), ũdxxxiii L, ũdxxxiii W, ũdeu M, <i>om. CDX</i>	ABCDE, ũdxxxiii M, <i>om. Q</i>

CHRON. MAI.: CDEGKLMPSYY (*incipit a Iuliano*) XY, *om. numeros FZ*

CHRON. EP.: ABCDEH (*anni mundi deficiunt a Maximino ad Phocam*) MQ, *om. numeros PW*

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Valentinianus et Valeus	14	5575	<i>DEGKTVY</i> , ūdlxxiii <i>P</i> , ūdlxxii <i>W</i> , ūdlxxxui <i>S</i> , ūdlxxiiii <i>L</i> , ūdxxu <i>X</i> , ūdexcii <i>M</i> , <i>om. C</i>	<i>ACD</i> , ūdlxxi <i>B</i> , ūdlxxui <i>Q</i> , ūdlxxxi <i>E</i> , ūdxxuu <i>M</i>
Gratianus et Valentinianus	6	5581	<i>GKTV</i> , ūxci <i>Y</i> , ūdlxliii <i>E</i> , ūdlxxxii <i>P</i> , ūdlxxii <i>W</i> , ūdxcii <i>S</i> , ūdlxxx <i>L</i> , ūdxi <i>X</i> , ūdexciiii <i>M</i> , <i>om. CD</i>	<i>ACDEQ</i> , ūdlxxui (<i>Valens</i>) <i>B</i> , ūdxi <i>M</i>
Valentinianus et Theodosius	9	5590	<i>GKTV</i> , ūdxcii <i>P</i> , ūxci <i>W</i> , ūdci <i>S</i> , ūdxcii <i>Y</i> , ūdlxliii <i>E</i> , ūdlxxxliiii <i>L</i> , ūdl <i>X</i> , ūdexciiii <i>M</i> , <i>om. CD</i>	<i>ACD</i> , ūdlxxxiiii <i>EQ</i> , ūdlxxui (<i>Gratianus</i>) <i>B</i> ¹ , ūdlxxui <i>B</i> ² , iiii <i>M</i>
Theodosius, Arcadius, Honorius	3	5593	<i>KTV</i> , ūdxcu <i>EP</i> , ūdxciiii <i>W</i> , ūdlxiii <i>G</i> , ūdciu <i>C^bD</i> , ūdciu <i>S</i> , ūdxxxiii <i>Y</i> , ūdni <i>C^a</i> , ūdxcii <i>L</i> , ūdxi <i>M</i> , <i>om. X</i>	<i>ACD</i> , ūdxcii <i>B</i> , ūdxcii <i>E</i> , ūdxi <i>Q</i> , iiii <i>M</i>
Arcadius, Honorius	13	5606	<i>EKVY</i> , ūdeui <i>TPW</i> , ūdexciiii <i>S</i> , ūde <i>G</i> , ūdlxui <i>X</i> , ūdelu <i>M</i> , <i>def. L</i> , <i>om. CD</i>	<i>AD</i> , ūdeui <i>que C</i> , ūdciu <i>B</i> , ūdciiii <i>Q</i> , ūdciiii <i>E</i> , ūdlxui <i>M</i>
Honorius, Theodosius minor	15	5621	<i>EGKVVY</i> , ūdexcii <i>CPT</i> , ūdexcii <i>W</i> , ūdexciii <i>S</i> , ūdelxx <i>M</i> , ūdxxu <i>D</i> , <i>def. L</i> , <i>om. X</i>	<i>AD</i> , ūdexciiii <i>Q</i> , ūdexciiii <i>BE</i> , ūdlxxx <i>M</i> , ūdexcxi <i>C</i>
Theodosius minor	27	5648	<i>GK^bT</i> , ūdexciiii <i>K^aPW</i> , ūdexcui <i>ELVY</i> , ūdexciiii <i>P</i> , ūdex <i>S</i> , ūdeui <i>X</i> , ūdexcui <i>M</i> , <i>om. CD</i>	<i>ACD</i> , ūdexcui <i>B</i> , ūdexciii <i>Q</i> , ūdexcui <i>E</i> , ūdeui <i>M</i>
Marcianus	6	5654	<i>EGLT</i> , ūdliiii <i>Y</i> , ūdelu <i>V</i> , ūdelui <i>P</i> , ūdelii <i>K</i> , ūdexcui <i>S</i> , ūlxui <i>W^a</i> , ūliui <i>W^b</i> , ūdexciii <i>X</i> , ūdceii <i>M</i> , <i>om. CD</i>	<i>ACD</i> , ūdelii <i>BEQ</i> , ūdexciii <i>M</i>
Leo	16 (17)	5670	<i>GLTY</i> , ūdlxx <i>E</i> , ūdelxxii <i>KV</i> , ūdelxxiii <i>P</i> , delxxiii <i>W</i> , ūdelxxxiii <i>S</i> , ūdexciiii <i>X</i> , ūdexcui <i>M</i> , <i>om. CD</i>	<i>ACD</i> , ūdexcui <i>E</i> , ūdelxxiii <i>Q</i> , ūdexcui <i>M</i> , <i>om. B</i>
Zeno	17	5687	<i>DEGLT</i> , ūdelxxxui <i>Y</i> , ūdelxxxuiii <i>C</i> , ūdelxxxuiii <i>K</i> , ūdelxxxuiii <i>V</i> , ūdexe <i>PSW</i> , ūdexcxxu <i>M</i> , <i>om. X</i>	<i>ACD</i> , ūdelxxxu <i>BEQ</i> , ūdelxiii <i>M</i>
Anastasius	27	5714	<i>GT</i> , ūdxcu <i>K</i> , ūdxcui <i>V</i> , ūdexcui <i>PSWY</i> , ūdexciii <i>D</i> , ūdexcii <i>L</i> , ūdelxxiii <i>X</i> , ūdelii <i>M</i> , <i>def. E</i> , <i>om. C</i>	<i>ACD</i> , ūdexcii <i>BEQ</i> , ūdelxxx <i>M</i>
Iustinus maior	8	5722	<i>DGY</i> , ūdexciiii <i>K</i> , ūdexcxxu <i>SPW</i> , ūdexcui <i>T</i> , ūdexcxxi <i>L</i> , ūdelxxi <i>X</i> , ūdelxi <i>M</i> , <i>def. E</i> , <i>om. CV</i>	<i>ACD</i> , ūdexcxx <i>Q</i> , ūdelxxxuiii <i>M</i> , <i>om. BE</i>
Iustinianus	39(40)	5761	<i>DCLTY</i> , ūdelx <i>G</i> , ūdelci <i>A</i> , ūdelxiiii <i>KV</i> , ūdelxui <i>SW</i> , ūdelxui <i>P</i> , ūdexcxx <i>X</i> , ūdexcuiii <i>M</i> , <i>def. E</i>	<i>ACD</i> , ūdelxiiii <i>EQ</i> , ūdelxuiii <i>B</i> , ūdexcui <i>M</i>
Iustinus minor	11	5772	<i>DLTY</i> , ūdelxxi <i>G</i> , ūdelxi <i>A</i> , ūdelxxu <i>KV</i> , ūdelxxui <i>SPW</i> , ūdexcxxi <i>X</i> , ūdexcxx <i>M^b</i> , ūdexcuiii (?) <i>M^a</i> , <i>def. E</i> , <i>om. C</i>	<i>ACD</i> 17. 18, ūdelxiu 3, ūdexcuiii <i>M</i> , ūdelxi 7, ūdelxui 2. 9. 10, ūdelxix 13, ūdelxx <i>BEQ</i> 21, ūdelxxiii 16
Tiberius	7	5779	<i>DELTY</i> , ūdelxxu // <i>G</i> , ūdelxuiii <i>A</i> , ūdelxxxi <i>KV</i> , ūdelxxxi <i>SPW</i> , ūdexcxxuiii <i>X</i> , ūdexcui <i>M</i> , <i>om. C</i>	<i>ACD</i> , ab initio mundi usque hac sunt anni ūdelxxuiii <i>P</i> post Tiberium eundemque numerum post Heraculum habet <i>W</i> , 17. 18, ūdexcxxuiii <i>M</i> , ūdelxx 7, ūdelxxi 15, ūdelxxiii 10, ūdelxxui 2. 9. 13, ūdelxxui <i>BE</i> 21, ūdelxxuiii <i>Q</i> , ūdelxxx 16, ūdexciiii 4

CHRON. MAI.: *A* (inde a Iustiniano) *CDEGKLMPSVWXY* et inde a Iustino II ex deterioribus qui nominantur, *om. numeros FZ*

CHRON. EP: *ABCDEMQ* et inde a Iustino II ex deterioribus qui nominantur, *om. numeros (excepto Tiberio) PW*

	<i>anni</i>	<i>annus mundi</i>	<i>Chronicorum maiorum numeri</i>	<i>Chronicorum minorum numeri</i>
Mauricius	21	5800	<i>ELTY</i> , ūdeclx ūiiii <i>G</i> , ūdeclxxi <i>A</i> , ūdeccii <i>KV</i> , ūdecciii <i>PSW</i> , ūdeclxxxii <i>C</i> , ūdeccxxxiiii <i>M</i> , <i>om. DX</i>	<i>ACD</i> 17. 18, ūdeclu <i>M</i> , ūdeclxiiii 7, ūdeclxxii/21, ūdeclxxiiii 15, ūdeclxxxii 2, ūdeclxxxiiii 9, ūdeccexiiii 13, ūdeccexiiii <i>BQ</i> , ūdeccexiiii <i>E</i> , ūdeccxxi 4
Focas	8(7)	5808	<i>TY</i> , ūdece/iii <i>G</i> , ūdecc <i>A</i> 13, ūdeccen 25, ūdecciiii <i>L</i> 28. 30, ūdeccx <i>KV</i> , ūdeccxi <i>PSW</i> 10, ūdeccxii <i>M</i> , era an. ūdeccxiiii 9. 36, era dexlii <i>in marg.</i> 11, anni dñi deiſi ind ui 27, <i>om. CDEX</i> 29. 32. 33. 35	<i>C</i> , ūdeccxii <i>AD</i> , ūdeclxii <i>M</i> , ūdeclxiiii 7, ūdeccexiiii 15, ūdeccii 2. 9. 16, decci (<i>sic</i>) 10, ūdecciii <i>Q</i> , ūdecciiii 13, ūdeccui <i>BE</i> 21, ūdeccxlii 4
Heraclius	5	5813	<i>EY</i> , ūdeccii <i>et</i> ūdeccxiiii <i>A</i> (<i>vide p. 396</i>), ūdecciii 25, ūdeccxii <i>G</i> , ūdeccxiii <i>et</i> ūdeccxiiii (<i>vide p. 481</i>) <i>L</i> , ūdeccxiiii <i>C</i> 28, ūdeccxi <i>V</i> , ūdeccxiii 1-4. 9. 36, ūdeccxiiii <i>O</i> , ūdeccxxi 10, ūdeccxiiii <i>M</i> , anni dñi dex ind. xiii 27, <i>om. BDTX</i> 35	
	16		ūdeccxx <i>P</i> , ūdeccxxi <i>SW</i>	
	17			ūdeccxiiii <i>AD</i> 7. 23, ūdeclxxiiii 24, ūdecciii (<i>post efficiuntur</i> ūdeccxxxiii) 7, ūdeccui (<i>post sisebuti</i> ūdeccxxxii) 9, ūdeccuiii 16, ūdeccuiii (<i>post sisebuti</i> ūdeccxxxii) 2, deccuiii (<i>sic; post sisebuti</i> ūdeccxxii) 10, ūdeccuiii (<i>post efficiuntur</i> ūdeccxxxiii) 15, ūdeccxxi <i>M</i> , ūdeccxxxiiii (<i>corr. ex decccxiiii</i>) <i>Q</i> , ūdeccxxiiii (<i>ante residuum, rel. num. om.</i>) 11, ūdeccxxii <i>C</i> , ūdeccxxx/ 21, ūdeccxxi 3, ūdeccxxxii <i>E</i> , ūdeccxlix 4, ūdecclii <i>H</i> , <i>om. B aliſque</i>
	21		ūdeccxxi <i>K</i>	

CHRON. MAL.: *ACDEGKLMPTVWXY* *et ex deterioribus qui nominantur, om. numeros FZ*

CHRON. EP.: *ABCDEH* (*Heraclius*) *MQ* *et ex deterioribus qui nominantur, om. numeros PW*

ADDITAMENTA AD CHRONICA MAIORA.

I. AVCTARIVM A. DCXXIV.

Auctarium chronicorum Isidorianorum quod edimus ita plenum, ut infra legitur, servarunt libri duo hi:

O (= Londiniensis 16974, supra p. 397 n. 7) post chronicis Marii Aventicensis subiunctam partem extremam chronicorum Isidorianorum, editum est inde cum Mario, nos in orthographicis hunc librum expressimus.

H (= Londiniensis 12024, supra p. 397 n. 8) saec. XI, in quo praecedunt chronica Isidoriana integra, edidit inde Waitzius SS. 13, 261.

Sola capita 1—1 habent libri chronicorum Isidorianorum ii qui sequuntur addito in quibusdam (Oxon. Par. 5091) c. 10: in iisdem fere libris praefationi Isidorianae, sicut supra p. 125 rettulimus, insertum est ex hoc auctario nomen Chlothacharii:

T = Paris. 9380 saec. VIII: supra p. 397 n. 9.

Parisinus n. 5094 saec. XI: supra p. 397 n. 10, ubi ad marginem adnotatur:
his diebus fuit Machometus.

Oxoniensis Bodl. Laud. misc. n. 288 saec. XI supra p. 397 n. 11.

N = Monzensis saec. IX: supra p. 397 n. 12.

Mediolanensis Ambrosianus S 65 sup. saec. XV supra p. 397 n. 13.

Londiniensis Harleianus n. 6503 saec. XV supra p. 397 n. 14.

Romanus Urbinas n. 382 a. 1449 supra p. 398 n. 15.

Romanus Urbinas n. 392 saec. XV supra p. 398 n. 16.

Vaticanus Ottobonianus n. 1720 saec. XVI supra p. 398 n. 17.

Florentinus Riccardianus n. 110 saec. XV supra p. 398 n. 18.

Romanus Vallicellianus C 19 saec. XV supra p. 398 n. 19.

Vaticanus a. 645 saec. X (deficit cum parte extrema ipsum auctarium) supra p. 398 n. 20.

Etiam Isidorianus liber adhibitus ab auctore auctarii Prosperiani Havniensis, quem ubi de eo egimus (vol. I p. 266 seq.) monuimus antiquissimo Claromontano (= Paris. 10910 saec. VIII) fuisse simillimum, auctarium hoc habuit (vide vol. I p. 339 adn. 2, 3), ipse Claromontanus quamquam eo caret, subscriptione (p. 398): *breviarium temporum . . . ab initio mundi usque ad quadragensimo anno Chlothacharii regis ann.* significat appendicem adfuisse in archetypo, vestigium eius exhibet item assecla Claromontani Berolinensis Chelt. n. 4686 (supra p. 399 n. 27). denique liber Vaticanus Palatinus n. 239 saec. IX (supra p. 400 n. 34) et praefationem habet ad hoc auctarium interpolatam et post c. 417 haec inserit: *additi sunt iuxta quod post Eraclius regnavit et Chlothaceus rex Francorum in anno VI regnat, additi sunt ad hanc supra scriptam anni XXXVI, quod cum ipsos debeant supputare.* libri Isidoriani quos memoravimus omnes sunt editionis prioris, neque recte secunda emissa c. a. 625 additamentum recipere potuit ipsi aequale.

Dubitationibus, quas contra hanc appendicem movit Brosien (*Untersuchungen der Quellen zur Geschichte Dagoberts* Gottingae 1868 p. 5) recte refutatis ab Hertzbergio (*Forschungen* 15 p. 317 seq.) unum addimus ad librum auctoris Hispani hanc appendicem adiectam esse ipso vivo ab homine quodam Gallo.

1. *Isidori c. 2 (vide p. 425):* [usque ad Augusti Heraclii] vel Lotharii [ac Sisebuti regis principatum].
2. *Isidori c. 416 (vide p. 480):* [(Sisebutus) Indaeos sui regni subditos] praeter eos qui fuga lapsi latenter migraverunt ad Francos, [ad Christi fidem convertit].
3. Huius (*Heraclii*) imperatoris temporibus ad XIII usque imperii sui annum et Chlothacarii gloriosissimi Francorum principis quadragesimum regni sui annum multa rei publice partibus ubique paene a diversis gentibus dispendia inlata fuere.
4. Huius tempore Persi Calcedoniam usque pervenerunt.
5. Huius murum longum inrumpentes et ad menia Constantinopolis peraccedentes cum predicto imperatore mutuo in muro stante collocuntur: qui acceptum precium ab eo pacis ad tempus recedunt.
6. Per idem tempus divisa in tribus olim regnis Francia in uno a praefato rege Francorum regnum coniungitur atque persequente Theuderico rege germano suo Austrasiorum rege Theudebertum vincentes Franci in Burgundiam manentes Austrasios ad extremum ipsum occiderunt.
7. Nec mora victor Theudericus Mettis cum obisset. Sigoberto filio parvulo cum avia sua Brunhilde regnum male usurpatum reliquit, qui vivente adhuc germano suo nepotem proprium ad petram in albis elidi iussit.
8. Per idem tempus victi filii sui a rege praefato Chlotacario capiuntur ac praefata regina praedictorum avia ab eo capta diversaque poenarum genera adflicta, deinde camelo inposita multis sui spectaculum praebuit: postremo ferocissimi conligata pedibus equi tergo extremum spiritum exalavit, cuiusque deinceps corpusculum incendentes populi sepulcrum ignis fuit.
9. Ac denique iudicium paternum sine misericordia in germano et nepote quondam datum in filiis redundavit eosque a quibusdam ut aiunt interemtis monarchiam praenuncupatus rex in tribus regnis obtinuit, quam feliciter religioseque gubernans quadragesimo nunc cum prioribus regni sui annis anno vitam ducit.
10. Fiunt igitur ab exordio mundi usque in heram presentem, id est XIII Heracli et XL Clotaclarii regis annum, anni V milia DCCCXXII.

I uel lotharii Y, lothacharii N, uel si lothacharii T Vat. 645, chlotarii ac Ocon., *omittunt reliqui* 4 latenter (latentur N) migraverunt] sunt O 5 tempore Par. 5091 ad xiiii (quantum [sic] decimum N) usque] ad xiiii usque ad T, usque ad xiiii Harl. anno O^a et om. N 6 chlothacarii (chlotarii T, chlotharii N Par. 5091, clotharii Ocon., lotharii Harl.) gl. fr. pr. quadragesimum (quadragesimi N) regni (om. N Ocon.) sui annum (anno Harl.) om. II 7 partibus om. Ocon. Harl. fuerunt HT 8 perse Harl. calcedoniam HN, chalcodoniam Ocon. 9 huius (hui, marg. al. hui Harl., hineque Ocon.) murum longum] mi muri locum H, hi nimirum longum T Paris. 5091 inrumpentes] HNT et sic Prosperi cod. Harniensis, interrumpentes O moeniam T constantinopolim Harl., constantinopoli H peraccedentes] accedentes N Ocon. 10 mutuo post stante Paris. 5091 Ocon. accepto pretio ab eo pretio pacis Ocon., accepto pretio pacis ab eo Harl. 11 discedunt H 12 diuis O, diuisi H regnis holim H 13 francorum H regnum om. H teoderico H 14 regem teodobertum H burgundia H manentes] mouentes edd. 16 teodericus H metis H sigoberto H 17 brunilde H regnum] cui regnum H 19 uicti] iuncti H chotario H 20 regna H¹ 21 suis OH ferocissimo conl. p. e. tergo O, conl. tergum ferocissimi eq. ped. H 22 cuiusque] cuius H 23 populi om. H 24 ac] hoc H 24-25 quodam uatum H 25 interfectis H 26 gubernans] ac pacienter gubernando H 27 annis om. H duxit H 28-29 sic O, fuit an. ūdecccxxxiii H, ūdecccxxii Ocon., ūdecccxxii Par. 5091

II. ADDITAMENTA AD CHRONICA MAIORA EX CODICIBVS DIVERSIS.

1. *ex cod. Mutinensi anni 800 (supra p. 400 n. 32) inter c. 414 et 418.*

A quinto vero anno Eraclii imperatoris usque ad vigesimo octavo Liuprandi regis Langobardorum et mea infelicis Ioh miseroli nativitate subputantur aⁿn̄ CXXIII. dehinc usque ad XXVII cristianissimi et piissimi dom̄i Carolo [sic] magni regis Francorum et Langobardorum in Italia inveniuntur anni sexaginta duo. colleguntur ergo
5 omnes anni ab Adam usque ad presentem octava indictione, quo pascha Hebreorum idus Aprilis, pascha vero nostrum tertio decimo kl Martias, principium mundi quarto id̄ Aprilis, luna condita id. Aprilis, homo ad imaginem dei factus septimo decimo kl Martias, anni sex milia.

Coder 2 nativitate — 4 post italia crasi sunt unus versus et alterius pars qui minio scripti fuerunt incipientes a litteris xx — 7 edita...

2. *ex cod. Berolinensi Cheltenham. n. 1686 saec. IX (supra p. 399 n. 27).*

Post subscriptionem supra p. 399 relatam leguntur haec:

Orosius historiografus in principio libri primi historiae suae dicit: ab Adam usque ad Ninum regem Assiriorum, quando natus est Abraham, ann. esse III^CLXXXIII: a
(*cod. an*) Nino autem vel Abraham usque ad Caesarem Augustum, quando natus est
5 Christus, ann. esse III^C. et a nativitate Christi usque ad consolato Severini iunioris ann. esse CCC^CLXXXVI. et a consolato Severini usque ad indict. XI, quod est secundus ann. Rotharit regis Langobardorum ann. esse CL^C [sic]. fieri s: [sic? simul?] ann. V^DCCCXL (*scr. V^DCCCXI*).

3. *ex codice Oroniensi Bodl. e musco n. 113 saec. X^{XI} (p. 404 n. 64).*

ad Hadrianum in margine:

Helius qui posuit idolum ad sepulchrum domini, ut aboleret memoriam crucis et hoc ibi permansit ad tempus Constantini: sed per scripta Quadrati et Aristidis fit mitior Christianis.

ante Valentinianum I in margine:

Maximus imperator evocavit Britanos de t[erra] Anglorum in auxilium sibi pugnaturus contra V[alen]tinianum imperatorem, quibus postea dedit occidentalem [par]tem Galliae, [quam] adhuc t[enent].

ante Marcianum in margine:

Burgundiones in Galliis baptizati revincunt fortiter Humos et occidunt X milia ex eis.

ad Iustinum II in margine:

sanctus Benedictus.

Computatio in fine (Waitz neues Archiv 4, 383; Krusch ibidem 9, 133; Haret quest. méroving. III p. 8) haec est:

Ab exordio mundi usque ad nativitatem Christi numerantur anni VCXCVI.

A nativitate Christi usque ad passionem anni XXXII et menses tres.

A passione domini usque in anno presente, hoc est in anno VII Caroli regis inditione XIII, in quo anno celebratur pascha VII k. Apr. hma XVIII, implentur anni DCCXLVIII [= p. Chr. 775], ita ut in hoc pascha incipiat annus DCCXLV, fiuntque insimul ab exordio ann. VDCCLXXXI. Greci computant ab initio usque in praesente supra scripto anno VICCLXXX. distat vero in hac subputatione inter Grecos Latinosque an. CCCVIII [scr. CCCVIII]. secundum argumenta Egiptiorum computant Greci ab exordio mundi an. VICCLXXXIII, Latini dicunt VDCCLXXXVIII: distant inter se ann. CCCVIII.

Ab incarnatione vero domini utrique dicunt an. DCCLXVI in ann. XV Pipino rege in mense Maio inditione IIII. in hac subputatione pascha celebratur VIII idus Ap. inditione IIII lun. VIII.

A passione sancti Petri et sancti Pauli apostolorum fiunt ann. DCCXII in anno VII Carolo rege indie. XIII.

Ab initio mundi usque ad diluvium ann. duo milia CCXLII.

A diluvio usque ad Nimum vel Abraham et regno Nini vel Semeramitis an. DCCCCXLII.

Ab Abraam (dececxlii abraam *add. in marg.*) usque ad Moysen et Cyropem primo rege Atee anni sunt DV.

A Moysen et Cyropem usque ad nativitatem [sic] Troie. quo tempore Samson apud Hebreos fuit, sunt anni CCCXXVIII.

A captivitate Troie et tempore Samson usque ad Salomonem et primam hedi-
ficationem templi an. CL.

Ab inde usque ad Olimpiadem primam captivitatem [sic]. quando apud Hebreos Isaias prophetabat, subputantur anni CCL et VI.

Ab inde usque ad secundum annum Darii regis Persarum, quo tempore Hiero-
solimis templum instructum [sic] est, usque in quinto decimo Tiberii Caesaris anno et praedicationem domini Ihesu Christi sunt anni DXLVIII.

Ab inicio mundi usque quando passus est dominus Ihesus Christus anni VCCXXVIII.

A passione domini nostri Ihesu Christi usque ad transitum Childeberti regis, in quo anno cyclus Victorii curso ex passione dominica circulum annorum ad initium rediit, sunt anni DXXXII.

In summa ab inicio mundi usque in praedicto anno sunt anni VDCCLX.

Ab eo anno usque primo anno regni Clotharii filii Chlodovei sunt anni LXXXVIII [scr. LXXXVIII *Krusch*].

Ab inde usque transitum illius, quando Heldericus germanus suus tria haec regna Neustria Austria et Burgundia subiugavit, sunt anni quindecim et menses [inter-
ponitur litura] V.

Hildericus regnavit in Neustria an. II et menses VI.

Cui germanus suus Teodericus successit in regno. ab eo anno, quando passus est dominus noster Ihesus Christus usque primo anno Teoderici regis anni sunt DCLXVIII [scr. DCXLVIII *Krusch*].

Fiunt insimul ab inicio mundi usque in praedicto primo anno regni Teoderici incliti regis anni VDCCLXX et VI et restat de sexto miliario anni CXXIII.

4. *ex codice Vaticano n. 1348 saec. XI (supra p. 396 n. 2).**post c. 396:*

Temporibus Iustini maioris et Iustiniani imperatoris fuit sanctus Benedictus abbas sub Iohaune papa. tunc Theodericus rex in Italia praecerat et a beato Benedicto usque ad Gregorium papam anni sunt LXXVIII.

5. *ex codice Crividalensi saec. XI (supra p. 396 n. 4).**sub Iustino II post c. 403:*

Per idem tempus Benedictus abbas pater monachorum per totam Campaniam atque Apuliam nec non et Romanam provinciam insignis habetur.

6. *ex codice Londiniensi n. 12024 saec. XI (supra p. 397 n. 8).**post c. 413:*

Huius tempore Bonifatius papa Romanae ecclesiae praecerat: fuit an. VDCCCVI.

inter excerpta ex Beda:

Anastasius an. III. huius temporibus Sarraceni in Spaniam ingrediuntur fraudulentem et cum Roderico rege Gothorum bellum committunt et totum regnum Spanie occupant. fuit an. VDCCXCVII.

7. *ex cod. Parisino n. 17544 saec. XII (supra p. 402 n. 45).*

Post hanc supputationem usque in annum praesentem, quo Chlotharius exercitum contra Wascones movit, id est quintodecimo regni ipsius, additi sunt anni LX. a tempore item Chlotharii abavi ipsius, in quo anno apostolicus vir domnus Chado episcopus et Barclaicus abbas basilicae sancti Sulpicii a fundamento edificare ceperunt, circa illa priora ubi in corpore requiescunt, qui annus centesimus tertius decimus cum bissexto in cielo Victorii reperitur et ab obitu sancti Sulpicii XX^{us} VI^{us} esse probatur, sunt ab exordio mundi usque ad predictum tempus anni VDCCCLXXIII. de sexto vero miliario supersunt anni CXXVII, quia idem Victorius a duobus Geminis et tempore passionis Christi cum consulibus in suo cielo usque ad Constantinum et Rufum illius anni consules intimavit annos CCCCLXXX et sine consulibus CII et ab initio mundi usque ad predictum annum, quo Constantinus et Rufus consules erant, titulavit in suo prologo annos esse VDCLVIII, peractis illis centum et duobus sine consulibus, quos ipse futuros scripsit, et CXIII de recapitulatione celi invenies summam annorum superiorum intimatam, id est VDCCCLXXIII.

8. *ex codd. Oronicensi all souls' college n. 47 saec. XV et Vaticano Ottoboniano n. 1758 saec. XV et Obmuctzensi saec. XV (supra p. 493 n. 50, 51, 52).*

sub Leone post c. 385: Sub isto Heliseus propheta transfertur Alexandriam et corpus Marci evangeliste Venecias.

sub Iustiniano post c. 400: Ille ab errore Euticetis per beatum Agapitum papam revocatus absque defectu fidei vixit, leges condidit et reformavit.

Hoc tempore floruerunt Priscianus grammaticus, Aratus versificator ecclesiae Romanae subdiaconus, Cassiodorus Ravennae senator, postea monachus factus, ornatus scientia et eloquio.

Per idem tempus tanta fames facta fuit per totam Italiam, quod matres carnes puerorum suorum manducabant.

sub Tiberio post c. 405: Sub quo tunc facti sunt Christiani.

sub Phoca post 413: Ille concessit beato Bonifacio quarto templum quod Pantheon vocabatur, quod (ut *Obm.*) consecraretur in honorem dei genitricis et martirum Christi, ut factum est.

sub *Heraclio post c. 416*: Huius tertio anno imperii Cosdroe rex Persarum partem multam rei publice Romane et Iherosolimam cepit, loca sacra vastavit et Christianos cum patriarcha et sancta cruce in Persidem duxit.

Qui eiusdem XII anno ab eodem interfectus est et reportata sunt que abstulit Hierosolimam.

Per idem tempus Machometus pseudopropheta apparuit ex principe latronum perveniens ad regnum.

His temporibus Ysidorus claruit Yspalensis episcopus scientia et eloquio illustris.

Sanctus etiam Gallus in abbatia sancti Columbani et eius discipulus vita et miraculis claruit.

9. *ex cod. Florentino conv. soppr. n. 282 saec. XIV (supra p. 403 n. 53).*

Eraclius cum Constantino filio suo imperavit annis XXXI et cepit anno domini VI^cLIX et tunc Romani reacquesiverunt Yspaniam, que Yspania sanguine suo agros rigabat per annos CC in bello posita.

Eo quidem tempore fuit Machometus apud Saracenos propheta magnus.

Hoc etiam tempore fuit ac floruit sanctus Ysidorus episcopus mirabiliter.

Per eadem vero temporum curricula Esdre rex Persarum rebellans cum Saracenis dicto Eraclio imperatore civitatem Yerusalem destruxit et lignum sacre crucis inde rapuit nec non Antiochiam cepit circa annum domini VI^cLXXXVII.

Qui Eraclius timens de cruce domini, quam ab infidelibus recuperaverat, ipsum de Yerusalem in Constantinopolim transtulit circa annum domini VI^cXX.

10. *ex cod. Pelagii Matr. bibl. nat. T n. 10 (supra p. 405 n. 71).*

Constantinus secundus regnavit an. VIII.

Constans secundus regnavit an. XX.

Constantius secundus regnavit an. XXII.

Iustinianus secundus regnavit annos XI.

Leo secundus regnavit an. III et menses III.

Tiberius tertius regnavit an. V.

suntque Romani imperatores.

III. ISIDORI CHRONICA QVAE FERUNTUR SVB NOMINE AVGVSTINI ET HIERONYMI.

Chronicorum Isidorianorum recensio ea, quae in libris quibusdam saeculo XI non antiquioribus reperitur inscripta *chronica beatorum Augustini et Hieronymi* quomodo differat a forma genuina, enarratio infra proposita ostendit. in universum sunt ipsa chronica Isidoriana, ordinis scilicet eius, qui nobis est primus. prope accedentia ad libros nostros *CDEXZ*, quibuscum commune habet c. 93^a, sed multis locis corrupta (exempla quaedam dedimus c. 49. 64. 169), nullis fere omissis (anni mundi quoque passim adscribuntur), additis iis quae infra leguntur, non multis et nullius momenti omnibus. missis minoribus apparet eum, qui Isidoriana ita recensuit, principium amplificasse adhibito geneleos libro, laterculum imperatorum mutasse substituto alio, qui menses quoque et dies haberet, denique reges Langobardos vel potius duces Beneventi quinque primos adiunctos ad c. 327 a temporibus Mauricii inde inseruisse eorumque recensum post finem Isidori continuasse, quam continuationem ab hac sylloge alienam sub titulo 'chronici ducum Beneventi Salerni Capuae et Neapolis' edidit Pertzius SS. 3. 211 seq.: finit ea a. 948 vel 949.

Libri chronica Augustini et Hieronymi exhibent alii seorsum, alii inserta compilationi Guidonis Ravennatis, prioris generis innotuerunt hi.

1. Vindobonensis n. 580 (antea hist. eccl. 147, theol. Lat. 486), aliquando Iohannis I Sambuci Tirnaviensis, saec. XI: post Isidoriana varia f. 154—165 chronica haec leguntur sub praescriptione *incipit chronica beatorum Augustini et Hieronymi*, nobis est V.
2. Parisinus n. 2321 saec. XII f. 143' in omni re praecedenti parilis.
3. Breslaviensis univ. I fol. n. 127, antea b. v. Mariae in Henrichau (*Archiv* 11, 699) sub titulo *incipit cronica beatissimorum patrum sancti Hieronimi presbiteri et beati Augustini episcopi* horum chronicorum principium ponit finiens in Lamech verbis *annis septingentis septuaginta septem et mortuus est. et cetera*; reliqua pagina vacat.

Vaticanus n. 1348 (vide supra p. 396) quamquam praescriptum habet: *cronica Ysidori sive, quod est verius, sanctorum Augustini et Hieronymi incipiunt*, Isidorianorum chronicorum formam sinceram proponit: novit igitur librarius recensionem utramque, sed hanc de qua agimus non est secutus.

Guidonis Pisani hominis praeterea ignoti¹⁾ compilatio geographica historica servata est in codicibus tribus, qui sunt hi²⁾:

1. Bruxellensis n. 3899—3919 saec. XII, de quo dixerunt Pertz *Archiv* vol. 7 a. 1839 p. 537 seq.; Reiffenberg *Bull. de l'Académie de Bruxelles* vol. 10 a. 1843 fasc. 1 p. 468—482 et fasc. 2 p. 75—82. = *annuaire de la bibl. de Bruxelles* a. 1844 p. 99—150; Schayes *Bull. cit.* vol. 12 a. 1845 fasc. 2 p. 73—83; Bock *annuaire cit.* a. 1851 p. 41—130.
2. Florentinus Riccardianus n. 881 saec. XIV incip. (cf. *Archiv* 12, 731).
3. Breslaviensis univ. IV fol. 33 saec. XIV (cf. *Archiv* 11, 704): liber in principio mutilus quamquam nomen Guidonis non habet et ex infra relatis alia omittit, alia transponit, nihilominus recte ad Guidonem videtur referri.

In Bruxellensi libro, qui inter hos aetate primum locum tenet, operi praescribitur *incipit prologus libri Guidonis compositi de variis historiis pro diversis utilitatibus lectori procurraris. ipsum prologum cum inter omnes homines . . . consequatur praemium ediderunt Pinder et Parthey cum Ravennatis cosmographia a. 1860 p. 446—451. epigramma, quod volumen claudit (l. e. p. 452) hoc est: Felices tam magna queunt qui dona mereri, Ut sua post obitum vivere facta putent! Terra fretumque simul qui consistunt ratione Et regum series nos liber iste docet. Hic reperire potes positos ex ordine reges: Gentes monstra feras pandit et historias. Ex quibus haec Guido documenta decora reliquit, Per quae perpetuo commemorandus erit.* sequitur subscriptio utrum librarii an ipsius auctoris nescio: *in nomine domini nostri Iesu Christi dei aeterni anno ab incarnatione eius millesimo centesimo XVIII. indictione XII.* opus constat libris quinque, quibus quae contineantur, index operi praemisissus enarrat: ad eum indicem, quem ipsum subieci, compilationem descripsi.

Primus liber continet Italiam, urbes et provincias Italiae et Romanam historiam. inest in eo (Brux. f. 1—36) descriptio Italiae petita maximam partem ex geographo Ravennate ea quam cum hoc ediderunt vel indicaverunt Pinder et Parthey l. e. p. 452—504. subiunguntur ei f. 8 seq. notitia urbis Romae secundum regiones XIV inscripta *incipit liber de origine, situ et qualitate Romanae urbis.* item f. 12 seq. itinerarium quod dicitur Antoninianum. hoc excipit f. 31 pars ea quam ediderunt Pinder et Parthey p. 504—516 sub titulo *incipit liber descriptionis totius maris* sumpta item ex geographo Ravennate. finem libri primi facit itinerarium maritimum id quod subiungitur Antoniniano.

Secundus de regni militique vocabulis, de edificiis publicis, de habitaculis, de circibus et de arulis. collectanea haec Brux. f. 37—44 omnia petita sunt ex originibus Isidori, ubi redeunt sub titulis iisdem.

Tertius de divisione orbis, de Asia, de Africa, de Europa: nomina philosophorum: de mare mediterraneo: de finibus maris: de insulis et promontoriis: lucusque oceani insule: de promontoriis: de montibus ceterisque vocabulis. ei titulo respondent quae leguntur in Bruxellensi f. 44 (ubi diserte praescribitur: *inc. liber III de divisione orbis*) — 53. primo loco post Isidoriana quaedam proponuntur quae ediderunt Pinder et Parthey p. 547—556 de Asia Africa Europa sumpta ex Ravennate. ex eodem veniunt *nomina philosophorum* edita *Archiv* 7, 538. reliqua capita sunt Isidoriana, in his etiam tractatus brevis de indictione editus apud Areyalium vol. 3 p. 544 ex codice bibliothecae Albaniae Isidori.

1) Pisanam compilationis originem idoneis argumentis demonstravit Bock l. e. p. 123 seq. itaque quamquam et nomen et tempus conveniunt, Guido hic non potest esse Guido Casinas presbyter c. a. 1112 memoratus a Petro diacono in libello de viris illustribus c. 11.

2) Excerpta ex Guidone quae passim offenduntur (Florent. Magliabecch. 28, 51 v. *Archiv* 12, 731; Mutin. VI B 12 l. e. p. 697; Romae S. Crucis n. 286 l. e. p. 399; Mediol. Ambros. R 401 sup. l. e. p. 611) praetermissimus.

Quartus liber regum chronicus Ieronimi et Augustini. liber regum qui dicitur, chronica sunt relata in codice Bruxellensi f. 53—61, scilicet Isidori minora continuata ex Beda aliisque ad a. 1108, edita a Pippino inde SS. 5, 64. ad continuanda chronica ea cum spatium vacuum librarius reliquisset, in eo postea perscriptum est carmen in victoriam Pisanorum. Genuensium aliorumque Italarum de Timino Saracenorum rege a. 1088 (edidit Reiffenberg *annuaire* 1844 p. 112 seq.) a Guidonis compilatione alienum. hisce chronicis subiciuntur f. 64—71 quae attribuuntur Augustino et Hieronymo, vere Isidoriana maiora, in Breslaviensi libro eadem chronica leguntur post ea quae in Bruxellensi Guidonis librum quintum constituunt.

*Et quintus Alexandri magni historiam. Daretam et Troianam ystoriam*¹⁾, incipit liber in codice Bruxellensi f. 74: *incipit liber historiae Magni Alexandri imperatoris*, sequitur f. 110: *Daretis Frigii historia de derustatione Troie a Cornelio Nepote Sabustii Crispi de Greco in Latinum translata*; similiter Rice. f. 43, finiens f. 52': *hucusque hystoria Daretis scribitur qui Frigius fuit*, subiuncta sunt epitaphia duo *Hectoris: defensor patrie* (Baehrens anthol. vol. 1 n. 147) et *Achillis: Pellite ego sum* (l. c. n. 116), sequitur Brux. f. 120: *origo Troianorum et exilium Troie*, incipit: *Thetis dicta est mater*; item Brux. f. 126: *liber Encidam de itinere suo et quomodo se egit*, finiens in Rice. sic: *Albenos civitas subdita est*²⁾. his subiunctus Brux. f. 138, Rice. f. 72 *liber historiae Romanae* est Pauli diaconi historia Romana breviata: incipit *primus in Italia* (= Paulus 1, 1), finit in Riccardiano *Assuriamque populatus* (= Eutropius sive Paulus 10, 16), in Bruxellensi *Valentiniano mortuo tenuit* (= Paulus 11, 7). haec omnia similiter perscripta sunt in Breslaviensi.

Subieci indicem plenum ad capita Isidoriana et prima c. 3—5 (nam c. 1, 2 absunt) et postrema c. 104—116 (nam quae apud Isidorum sequuntur item absunt); ex reliquis selegi potiora. in univsum epitomator Isidorum presse secutus complura reseccuit, pauca addidit eaque fere inutilia.

1) Vocabulum *quintus* est in Bruxellensi a manu secunda et in Riccardiano. in hoc pro *daretam* est *laretam*. extrema et troianam ystoriam habet Riccardianus, omittit Bruxellensis; in eodem adscriptum manu secunda: *VI continet historiam Romanam*. 2) Daretis libellus quaeque ei subiunguntur eodem ordine perscripta sunt in libro saec. IX/X Florentino Laur. plut. 66 n. 40, de quo supra p. 308 seq. exposui, et inde fortasse venerunt in hanc compilationem.

Isidorus c. 3. In principio creavit deus caelum et terram. die prima facta est lux. die secunda factum est firmamentum et divisae sunt aquae ab aquis. die tertia congregatae sunt aquae, quae erant sub caelo, et apparuerunt arida et processerunt omnia germina terrae. die quarta facta sunt luminaria in firmamento caeli. die quinta prodixerunt aquae omnia reptilia et natantia et volatilia. die sexta produxit terra omne genus quadrupedum et reptantium et in eo die fecit deus hominem de limo terrae et de costa eius fecit mulierem et posuit eis nomina, viro Adam et mulieri Aeva et posuit eos in paradiso. die sabbati requievit ab universo opere 'quod patrarat' (*om. V¹*).

marg. Secundum dogmam Phariseorum pro eo, quod legitur in genesis, masculinum et feminam creavit eos. asserunt iuxta eorum fallaciam duas uxores habuisse Adam, primam nomine Lilid et propter quod ei subdere noluisse, ideo dominus misisset soporem in Adam et tulisset unam de costis eius et fecit etiam illi sociam, etiam uxorem secundam, eum quo [*sic*] peccavit, ut legitur. in prohemio genesi scribitur: anni vitae Adam DCCCXXX et mortuus est in die sexto, qui in eo factus est et in illo peccavit, ideo in eo moritur, sicut dixit ei dominus: in quocumque die manducaveris (manducaverit *crasa linea V*) de ligno, morte morieris. ideo et in ipsa die VI mortuus est in anima et in corpore, et in illo die Christus pro salute eius passus est. et sepultus est Adam in Ebron civitate, que distat XXIIbis milibus ab Ierusalem, et cum eo uxor eius non post multum tempus in spelunca duplici.

1. Cognovit Adam uxorem suam et peperit Cain et Abel. fuit Cain agricola et Abel pastor ovium. sed Cain impius occidit Abel. in cuius loco natus est Sed anno ducesimo tricesimo quinto Ade. vixit autem Adam ann. DCCCCXXX et mortuus est.

marg. Planxit Adam et Aeva Abel filium suorum a(?)na . . .

5. Seth autem anno CV genuit filium vivente Adam, quem vocavit Enos CCXXV ann. Adae. ipse cepit invocare dominum et vixit Seth ann. DCCCCXII et mortuus est centesimo XII anno post obitum Adae.

17. Noe habens ann. D genuit Sem. tunc iubente domino facit archam et DC anno vitae suae factum est diluvium. hic est annus centesimus Sem. quando aquae diluvii inundaverunt super terram, tunc quando dominus ait ad Noe: non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est eruntque dies illius CXX annorum et factus dolore cordis intrinsecus precavens in futurum: penitet me fecisse eos. tum prohibitaee sunt aquae de caelo et disrupti sunt fontes abissi et cataractae caeli apertae sunt et steterunt aquae super terram anno uno et mense uno. et hic perficitur numerus annorum primae aetatis DCCLVI. vixit autem Noe ann. post diluvium CCCL et fiunt omnes dies eius DCCCCL anni et mortuus est. computantur ergo a constitutione mundi usque ad diluvium HCCXLII anni.

ad c. 31 marg. Et a diluvio ad nativitatem Uabrahae numerantur anni mille LXX: natus est autem Habraham temporibus Nini anno regni eius XLII. et a nativitate Habrahae usque quo venit in terra Chanaan fuerunt anni LXXV. eo tempore legem circumcisionis accepit. deinde usque ad exitum eius anni CCCCXXX. secundum historiam Horosii Pauli [1. 1, 5] sunt autem ab Adam usque ad Nimum regem Assiriorum, qui regnavit annos quinquaginta, temporibus, quando natus est Habraham, anni tria milia C octuaginta quattuor et a Nino usque ad Octavianum Cesarem Augustum anno sui quadragesimo secundo, quando natus dominus Iesus Christus, coguntur [*sic*] anni duo milia quindecim, qui faciunt insimul anni quinque milia centum nonaginta novem.

- post c. 33.* Hic finitur numerus secundae aetatis tria milia centum octaginta quattuor annorum.
- c. 49* eodemque tempore Cecrops Athenas condidit et ex nomine suo Atticus Atheniensis vocavit.
- ad c. 59 marg.:* lucusque libri Moysi continent gesta annorum MDCCCLXXXIII. iudices.
- c. 64* Iudei quoque dactylum metrum invenerunt eo tempore.
- c. 93^a adest:* Achialon ann. X.
- ad c. 94 marg.* Huius anno III^{to} regnavit Aeneas ann. III et ante ipsum regnaverunt Janus et Saturnus Pius Faunus et Latinus in Italia annis circiter CL. post Labdon Iudei in ditionem redierunt alienigenis ann. XL, qui copulantur temporibus iudicum posteriorum.
- c. 98 marg.* Huius secundo anno regnavit Ascanius, post hunc Silvius Eneae filius et Ascanius usque ad Mulium avum Romuli ann. CCCLXIII.
- c. 146.* Huius temporibus Romulus et Remus Romam condiderunt in monte Palatino kalendas Maias. qui fuerunt filii Hereae Silviae, quae erat filia Nummitoris frater [sic] regis Amulii virgo Vestalis, sed constuprata a consodalibus [sic] ludis Sabinae raptae anno ab urbe condita tertio. Remus et Romulus nutriuntur a pastore Fabio in silva.
- post c. 148.* Eo regnante Roma condita est a Romulo, qui regnavit Romanis XXVIII ann. Romanorum reges VII ab Amulio usque ad Tarquinium Superbum imperaverunt ann. CCXLIII.
- c. 160. 161.* Ioachaz et Ioachias ann. XXI. hic tributarius est Nabuchodonosor factus et post duos annos Sedechias a Chaldaeis ductus captivus et expugnata est Ierusalima anno XI regni eius.
- inter c. 162 et 163.* Eo tempore captivitas Iudeorum facta est ann. LXX usque ad Cyrum regem Persarum. hic secundo imperii sui anno dedit potestatem Iudeis in patriam revertendi. regnavit autem ann. XXXI.
- c. 169.* Phytagoras quoque philosophus et medicinae artis inventor clarus habetur.
- post c. 169.* Cambisses anni VIII et (?) magi duo menses VII.
- post c. 195.* nam fuit Asia sine ducibus ann. VIII.
- marg.* Alexander post evictum Darium regnavit ann. VII. Seleuchus ann. XXXII. Antiochus ann. XVIII. alius Antiochus ann. XV. Seleuchus ann. XV. item Seleuchus ann. III. Antiochus magnus ann. XXXVI. Seleuchus ann. XII. Antiochus ann. XI. sub hoc passi sunt Machabei. Antiochus Eupator ann. I et mens. VII. Demetrius ann. XI. Alexander ann. VIII. Demetrius ann. III. huius regni ann. secundo Symon pontifex Iudeorum factus est et vixit ann. VIII. Iohannes ann. XXVII. Aristobolus rex et pontifex Iudeorum ann. I. Alexander ann. XXVII. Salina Alexandra ann. VIII. Hyrcanus ann. XXXIII.
- post c. 234.* Nativitas Christi, sexta mundi aetas. Herodes alienigena ann. XXXVII. huius trigesimo tertio anno natus est dominus noster Iesus Christus ex virgine Maria in Bethlehem Augusto duodecimo et Silvano secundo. die dominico, VII kalendas Ianuarii, imperii Octaviani Augusti anno XLII. pulsus regibus a Romanis a consulibus et tribunis ac dictatoribus res publica est gubernata per annos CCCLXIII usque ad Iulium Caesarem, qui regnavit annis III et menses VII. cui successit Octavianus Caesar Augustus, in cuius XLII anno natus est Christus. post quem regnavit Tiberius ann. XXIII, in cuius XV anno baptizatus est dominus a Iohanne, cum esset XXX annorum, et post hos predicavit annos duos et menses tres usque ad Tyberii annum XVIII.
- c. 237 ad ann. XLII adl. indic. III.*

c. 238. 239 om. V (ubi vacat f. 157') et Parisinus.

c. 240 anno domini tricesimo nono indictione XII Gaius Callienla regnavit ann. III et mens. X.

marg. consules habet a Gaio ad finem Vespasiani, sumptos ex Prospero c. 400—482 (vide vol. 1 p. 366).

c. 243 anno domini XLIII indictione I Claudius regnavit ann. XIII mens. VIII dies XXVIII.

c. 246 anno domini LVII indie. XV Nero regnavit ann. XIII mens. VII dies XXVIII.

c. 250 anno domini LXX iudict. XIII Galba menses VII.

anno domini LXXI indiet. XIII Otho menses tres.

et ipso anno Vitellius regn. menses VIII.

anno domini LXXII ind. XV Vespasianus regnavit ann. VIII menses XI dies XXII.

c. 252 anno domini LXXXI indiet. VIII Titus filius Vespasiani regnavit ann. II et mens. II.

c. 257 anno domini LXXXIII indiet. XI Domitianus frater Titi regnavit ann. XV et mens. V.

c. 262 anno domini XCVIII ind. XI Nerva regnavit ann. I mens. IV.

c. 264 anno domini XCVIII ind. XII Traianus regnavit ann. XVIII et mens. VI.

c. 268 anno domini CXVIII ind. prima Adrianus regnavit ann. XXI.

c. 272 anno domini CXXXVIII ind. VII Antoninus Pius regnavit ann. XXII mens. III.

c. 276 anno domini CLXI ind. XIII Antoninus minor qui et Verus et Lucius Aurelius ann. XVIII mens. I.

c. 278 anno domini CLXXXI ind. III Commodus regnavit ann. XIII.

c. 281 anno domini CXCH ind. I Helius Pertinax regnavit ann. I et mens. VI.

c. 283 anno domini CXCH *[sic]* ind. II Severus Pertinax regnavit ann. XVIII.

c. 288 anno domini CCXII ind. V Antoninus Caracalla filius Severi regnavit ann. VII.

c. 290 anno domini CCXVIII ind. XII Maerinus regnavit ann. I.

c. 291 anno domini CCXX ind. XIII Aurelius Antoninus regnavit ann. III.

c. 294 anno domini CCXXIII ind. II Alexander regnavit ann. XIII.

c. 297 anno domini CCXXXVII ind. XV Maximus regnavit ann. III.

c. 300 anno domini CCXL ind. III Gordianus regnavit ann. VI.

c. 302 anno domini CCXLVI ind. VIII Philippus cum Philippo filio suo regnavit ann. VII.

c. 305 anno domini CCLIII ind. I Decius regnavit ann. II et mens. III.

c. 307 anno domini CCLIII *[sic]* ind. II Gallus et Volusianus filius eius regnaverunt ann. II et mens. III.

c. 309 anno domini CCLVI ind. III Emilianus mens. III.

Valerianus et Gallienus regnaverunt ann. XV.

c. 313 anno domini CCLXXI ind. III Claudius ann. I mens. VIII.

c. 316 anno domini CCLXXII ind. V Quintilius dies XVII.

ipso anno Aurelianus ann. V et mens. VI.

c. 318 anno domini CCLXXVII ind. X Tacitus mens. VI.

ipso anno Florianus mens. II et dies XXVIII.

c. 320 eodem anno Probus ann. VI mens. VIII.

c. 322 anno domini CCLXXXIII ind. I Carus cum filiis Carino et Numeriano ann. II.

c. 324 anno domini CCLXXXV ind. III Dioclitianus et Maximianus ann. XX.

ante c. 327 pro titulo: HAEC SVNT NOMINA IMPERATORVM CHRISTIANORVM QVI ROMAM ET CONSTANTINOPOLIM REGNAVERVNT ET REGVM SEV PRINCIPVM LANGOBARDORVM.

c. 327 Gallienus [*sic*] regn. ann. II.

c. 329 anno domini CCCV ind. VIII Constantinus Magnus imperator regnavit ann. XXX et mens. X.

c. 335 anno domini CCCXXXV ind. VIII Constantinus Constantius Constans imperatores regnaverunt ann. XXIII et mens. V dies XIII.

c. 343 anno domini CCCLX ind. III Iulianus ann. VI mens. VIII.

c. 346 anno domini CCCLXI ind. III Iovinianus mens. VII.

a. 348 anno domini CCCLXII ind. V Valentinianus et Valens frater eius ann. XIII mens. V.

c. 352 anno domini CCCLXXVII ind. V Gratianus et Theodosius Magnus ann. V.

c. 356 anno domini CCCLXXXII ind. X Valentinianus et Theodosius Magnus solus ann. XII.

c. 362 anno domini CCCXCIII ind. VII Theodosius cum Archadio filio suo ann. XIII simulque et Honorio.

c. 365 anno domini CCCCVII ind. V Theodosius cum Archadio et Honorio filius [*sic*] eius ann. XLII.

c. 371 per idem tempus Honorius cum Theodosio regn. ann. XXV.

c. 376 post cuius tempus Theodosius minor Archadii filius regn. solus ann. XXVII.

c. 380 anno domini CCCCLVIII ind. II Marcianus ann. VI m. VI.

c. 383 anno domini CCCCLVI ind. VIII Leo cum Leone filio suo ann. XVII mens. VII.

c. 386 anno domini CCCCLXXIII ind. XI Zenon ann. XVII m. VI.

c. 389 anno domini CCCXCII ind. XIII Anastasius ann. XXVII m. II dies XXIX.

c. 394 anno domini DXVIII ind. X Iustinus maior ann. VIII mens. II.

margin.: temporibus Iustini maioris et Iustiniani imperatorum fuit sanctus Benedictus abbas sub Iohanne papa. tunc temporis Theodericus rex in Italia praecerat et a beato Benedicto usque ad Gregorium papam anni sunt LXXVIII.

c. 397 anno domini DXXVII ind. V Iustinianus ann. XXXVIII m. VII dies XIII.

c. 401 anno domini DLXVI ind. XIII Iustinus minor ann. XII m. X d. XX.

ad c. 402 add. Parisinus manu diversa: Albuinum sibi [reg]em fecerunt anno ab incarnatione domini DLXVIII ind. I reg(na)v(it)que [I]talia ann. III et mensibus VI: quando obiit, erat ind. III.

c. 404 anno domini DLXXVIII ind. XII Tiberius Constantinus ann. III m. X d. VIII.

c. 405 ut Isidorus.

c. 406 anno domini DLXXXIII ind. I Mauricius ann. XX m. III.

Huius primo anno prima ind. in Benevento primus dux factus est Zotto, qui sedit ann. XX.

et XXI eius anno V ind. factus est Archis dux Beneventi qui sedit ann. L.

c. 407. 408. 409 fere ut Isidorus.

c. 408^b post c. 409: eo tempore sanctus Gregorius papa Romae insignis habetur.

c. 410 anno domini DCIII ind. VI Focan ann. VII.

c. 411. 412. 413 fere ut Isidorus.

c. 414 anno domini DCX ind. XIII Eraclius ann. XXX m. II.

Huius XXII anno, V ind. Alo Arichis filius dux Beneventi ann. I m. V.

et XXIII eiusdem anno, VI ind. Rodoaldus dux Beneventi ann. V.

item in XXVIII ipsius anno, XI ind. Grimoald Rodoaldi filius ann. XXV.

c. 415. 416. Delhine quintam agit anno imperii Sisebutis gloriosissimus princeps Hyspania plurimos Romanae militiae orbis sibi rebellandos subiecit et Iudeos sui regni subditos ad Christi fidem convertit.

IV. ADDITAMENTA AD CHRONICA MINORA.

1. *ex codd. Amiens n. 221; Paris. n. 7595; Cheltenham n. 2812.*

Nomina imperatorum et adnotationes paginis duabus iuncta positae exhibet codex Ambianensis, duo alii primum imperatores recensent, deinde adnotationes a suis locis sciunctas. quae unciis quadratis comprehendi, adsunt apud Isidorum.

[Anastasius annis XXVII].

[Fulgentius episcopus] doctor [praedicatur].

[Iustinus annis XXIII].

Boetius vir summe prudentie claruit (clarus *Ch.*).

[Iustinianus annis XXXVIII].

Sanctus Benedictus monachorum pater fuit.

[Iustinus] minor [annis XIII (xui *Ch.*)].

[Armenii Christi fidem (f. chr. *Par. Ch.*) susceperunt.]

[Tyberius annis III (iii *Am.*)].

Herminigildus (hemin- *Par.*) rex a patre heretico occiditur.

[Mauricius annis XX].

Sanctus Gregorius papa floruit.

[Focas annis VIII].

Templum Pantheon ecclesia Christi Rome efficitur.

Eraclius annis XXXI.

Ille Cosdroe victo crucem Christi Ierusalem reportavit.

Constans filius eius annis XXVI.

Monothelitarum (bonoth- *Am. errore miniatoris*) heresis condemnatur.

Constantinus annis XVI (xxui *Am.*).

Constantinopolitana synodus agitur.

Iustinianus annis X.

Sanctus Leodegarius episcopus ab Ebroino interficitur.

Leontius annis III.

Arabes Affricam infestant.

Absimarus qui et Tiberius annis VII.

Sergius papa dominice crucis partem invenit.

Iustinianus iterum annis VI.

Iste Cersonam insulam totam destruxit.

Philippicus qui et Bardanius anno I.

Ille hereticus fuit: propterea condemnatur.

Anastasius qui et Arthemius (anthemeius *Ch.*) annis III.

Iste fuit vir catholicus.

Theodosius anno I.

Iste de regno eiectus clericus factus est.

Leo annis XXIII.

Hic sanctorum imagines atque reliquias abhominabatur.

Constantinus annis XXXIII (xxxiii *Par.*).

Iste persecutionem excitavit in ecclesia dei.

Leo Cazarus annis V.

Saxones Christiani efficiuntur.

Constantinus Leonis filius annis X.

Septima synodus Constantinopoli celebratur.

Karlomagnus (karolus magnus *Am.*) annis XLVII.

Hic ex rege Francorum factus est imperator Romanorum.

Ludovicus (lod- *Am.*) Pius filius eius annis XXVII.

Sanctus Egidius confessor obiit.

Lotharius Ludovici (lod- *Am.*) filius annis XV (xvi *Am.*).

Huius anno secundo III° nonas Maii factus est eclipsis solis (solis *om. Am.*).

Ludovicus Lotharii filius annis XXXIII (xxxvi *Ch.*).

Rabanus de laude crucis librum composuit.

2. *c. r. margine cod. Berolinensis Phillipps. n. 137 = 1896 sac. IX (supra p. 418).*

ad Arcadium:

Gothi Italiam [in]gre[diuntur].

ad Honorium:

Alaricus rex Gothorum Romam invadit.

ad Zenonem:

Odoacer rex Romam obtinuit.

ad Iustinum I:

Benedictus abbas claruit.

ad Tiberium:

hucusque imperatores Romani.

ad Mauricium:

hic Mauricius Greus (*supra v. add., lect. incerta*) de Cappadocia fuit.

Narses patricius Totilam Gothorum regem in Italia occidit.

3. *ex codd. Loulin. Cotton. Tit. D XIX sac. XV et Moelkensi item sac. XI.*

ad Carum:

in flumini Tigride submersus abiit [*sic*].

ad Diocletianum:

postea semetipsum interemit.

ad Iulianum:

hic inter blasfemias a domino permutatur.

ad Theodosium I:

hucusque Eutropius.

ad Marcianum:

Roma Capua Adversa Nola a Vandolis capiuntur.

ad Leonem I:

Odoazar Romam et omnem Ytaliam capit.

ad Zenonem:

hic dedit Ytalyam Theodorico regi Gothorum.

Hosmido [*sic*] papa dedit Lodovico regi Francorum coronam auream et tunicam
anno domini CCCCLXXV, ab urbe condita MCCXXVII.

ad Anastasium:

Longobardi a Pannonia egrediuntur.

ad Mauricium:

Beneventum ab eo capitur, ubi primum ducem constituit Zociam.

Longobardi monasterium Casinense destruunt.

ad Phocam:

primus imperator ex genere Grecorum.

ad Heraclium:

Cosdrae rex Persarum ab eo devincit (Cosroex rex permus [?] devincitur in ponte zum gulden tor *Moelkensis*).

4. *ex cod. Vaticano Ottoboniano n. 404 saec. XV.*

Tertio anno imperii huius [*Heraclii*] Persa Cosdros vel partem Romanae rei publicae cepit, devastavit Ierosolimam et venerabilia loca incendit, et populorum copias captivavit una cum patriarcha Zacharia et pretiosum lignum in Persidem duxit.

Anno autem eius XII Cosdroe in Perside interemptus est et captivitas revocata est et vivifica crux restituta in suis locis cursus [*sic*] erectis.

Tunc et Saraceni orsi sunt universitatis desolationem VI° C^o XXVI anni ind. VII.

Constantinus filius annis XXVIII. hic in Sicilia interfectus est. sub quo plurima pars rei publicae a Sarracenis desolata est.

Constantinus nepos Eradii annorum XVII: sub quo Bizancium a Saracenis devastata est et sexta synodus XIII° anno eius facta est Constantinopolim et quam plurimum.

Iustinianus filius eius anno X.

Leontius annis III.

Tiberis qui et Absimarus anni VII.

Iustinianus secundus XIII. VI.

Philippus qui Bardamus annum unum.

Anastasius qui et Archemus anni II.

Theodosius anno uno.

5. *ex variis libris.*

sub Arcadio:

Sanctus Ambrosius ad deum migravit in corpore.

Flor. S. Crucis 27, 7 in margine; Flor. Ashburnh. 1404.

sub Gratiano:

Ambrosius clarus habetur.

Chig. A, VIII, 244.

post Leonem maiorem:

Leo minor ann. I. Theotrichus rex Romam obtinuit.

Sangall. n. 231 succ. IX.

sub Iustiniano I:

Benedictus auctor monachorum claruit.

Flor. Laur. Gadd. 90, 17, 1.

sub Mauricio:

De genere Graecorum primus.

Chig. A, VIII, 244.

sub *Mauricio* (*Lond. Harl. 3941, Vind. 580*), sub *Phoca* (*S. Cruc. 27, 10; S. Marci 582; Laur. 19, 32; Urb. 141; Esc.*):

Gregorius (eo tempore *ins. Lond.*) Romanae urbis pontifex, cuius famae fulgor totum terrarum orbem penetravit, Anglorum gentem, id est Saxonum, per duodenos (duodenis *Lucc.*) a se missos (misso *Lucc.*) ad Britanniam auiris (auris *Lucc.*, pro hoc voc. versus *vac. Vind.*) quam (qua *Marc. Urb. Laur.*) nunc (auiris q. n. *om. Esc.*) ipsi (ipsis *Lucc.*) Saxones lectis (eiectis *Lond.*, eieci *Esc.*) de illa insula, immo et (ut *Laur. Esc.*) verius dicam de minore a (in *ins. Urb.*) maiore (maiozem *Lucc.*) orbe diviso (diuisio *Lucc.*, diuisi *Esc.*) Brittonibus pene (bene *Marc. Urb. Esc.*) eunctis (uentis *Esc.*) sub sua potestate redactum (redactis *Lond.*) redeunt (redemit *Esc.*) ad Christi fidem a paganac (pragane *Laur.*) pravitatis (paru- *Marc. Urb.*) divortio.

Lond. Harl. 3941; Flor. Laur. 19, 32; S. Crucis 27, 10; S. Marci 582; Rom. Urb. 141; Vindob. 580; Lucca II n. 55; Escur. d. I, 2; Paris. 7598 (breuiata); Guelferbyt. Helmstad. n. 171 (omisi).

sub *Tiberio II*:

Gregorius papa Romensis (romanis *Ashb.*) insignis habetur et Euticiani hereses (heres *Cruc.*) destruxit.

Flor. S. Crucis 27, 7; Flor. Ashburnh. 1404.

sub *Tiberio II*:

[Langobardi] cum Alboin rege eorum [Italiam capiunt].

Chig. A, VIII, 244.

sub *Anastasio II* (a. 713—716):

Saraceni (in *ins. Esc. 2*) Yspaniam ingrediuntur fraude, cum Roderico rege Gotorum bellum committunt et totum regnum Yspanie occupant.

Escur. B. I. 11 et d. I, 2.

sub *Theodosio III* (a. 716):

Karolus princeps Francorum apud Saracenos prelium commisit supra Barra fluvium et vicit et tunc experti sunt Saraceni Francorum prelia.

Escur. B. I. 11 et d. I, 2.

6. *Clausulae.*

Ab exordio mundi usque in tempus, quo Ysidorus hanc parvam eronicam notavit, fuerunt V^mDCCCLVII. DCXCVI.

Laur. Gadd. pl. 90, 17, 1.

Ab inicio mundi usque ad XVII Eraclii annum sunt anni V^mDCCCXXIII.

Ambrosianus II 187 inf.

Fiunt igitur ab exordio mundi usque in presentem eram, hoc est in annum quintum imperatoris Eraclii et quartum (iiii *Ven.*) annum Siseboti (syziboti *Ven.*) principis gentis Gothorum anni V^mDCCCXII [*sic*]. post completionem huius temporis fluxerunt anni LX, scilicet a tempore Clodoarii usque ad XV^{tm} annum regni itemque Clodoarii (clodochi *Vind.*) ac nepotis (nepotes *Vat. ante corr.*, nepettes *Ven.*) ipsius. quo ipse cum ingenti exercitu contra Danos (*om. Vat.*) abiit, estque a dormitione sancti Sulpicii (supplicii *Ven.*) XXVI^{tus} (xxu^{tus} *Ven.*; qui *ins. Vind.*) in cyclo I^o (uero *Ven.*, quinto *Vind.*) Victorii CVIII cum bissexto. in aera (mera pro inera *Ven.*) ubi nomina consulum et Maximi (*sic sp. vac. relicto Vat., nullo sp. Ven. Vind.*) habentur esse monstratur. hoc ideo dictum est, ut facilius deinceps reliqua ac futura summa annorum cognoscatur (hoc . . . cognoscatur *om. Vat.*). additis ergo his

LX annis fiunt (sunt *Ven. Vind.*) a mundi initio anni VDCCLXXIII (lxxiii *Vind.*), de sexto vero miliario fiunt (sunt *Ven. Vind.*) residui anni CXXVII.

Vaticanus reginae n. 294: Venetus Marcianus Lat. II. 47: Vindobonensis 4831.

Invenimus collectum esse hanc coronicam sub era DCLXVI, sicut et in alia huius doctoris. quam prius edidit, repperimus cronica, per quam et hanc legimus eram. deinde a sequenti era DCLXVII usque in hanc presentem eram, que est DCCLXXI, creberunt anni CXVI, qui additi ad superiorem huius cronice summam faciunt simul omnes annos ab exordio mundi usque in hanc praefatam DCCLXXXI [*sic*] eram VDCCLXXII. his itaque ita diestis (= *digestis*) fatemur denique difficile posse quemquam hominem annorum summam post etiam tempore (tempe *cod.*) incarnationis iam domini, pretermissa quoque era veritatis indice, per reges et principes computare et in errore minime incurrere. proinde ergo necesse quippe est secundum morem prorsus eram illam partire, que suo reppererit tempore incurrere et quod partiendo invenerit, hoc quippe faciat ad ere maiore adicere, que ab Adam usque ad Christum noscitur percurrere: tunc sane probabitur quisque se scilicet ad veritatis potius tramite pervenisse.

Escrivaldensis Q II 24 (nobis C) saec. VIII post c. 266 est cognitum: prima verba ad DCLXVI repetit codex Toletanus 15. 11 (descripta habui ab Ewald et Bernaysio).

7. *Subscriptio Recesuinthiana.*

Subscriptio Recesuinthiana, de qua supra p. 411 dictum est, quatenus adest in codicibus a nobis aut plene aut ad specimina adhibitis, legitur post c. 265 *efficiuntur* in libris *QH* 1. 7. 11. 16. 23, post c. 266 *est cognitum* in libris 3. 13. 15 ita:

Colligitur (collegitur *H*) omne (*om.* 14) tempus ab exordio mundi usque in (ad in 13) praesentem (annum *ins. H* 13^b) gloriosi (*om. H*) Recesuinthi (recesuinthi 15, recesuinthi 23, recessuinthin *H*, recessuinthin 13, recisuinthi 14, cessuinthi 1: *deinde* principis *ins. H* 1. 7. 13. 15. 23) annum (anno *Q*, annus *H*, annis 13, *om. I*) X (annum x gl. r. 15), qui est (*hic finiunt* 7. 11) aera DCLXL (delxui 16, dexui *post annum mundi* 15, delxu 23, dixiii *H*, delxui *Leidensis Vossianus*), annus (*ans Q, om. 13*) VDCCLXIII (udeceluii *H* 1. 15. 23 *et Leidensis, udecelui* 13).

In cod. Paris. 7674 et Londiniensi Burneiano n. 8 pro Recesuinthi anno decimo substitutus est decimus *gloriosi principis Sisabati*: in Paris. 10293 et m. 2 in Paris. 17875 et in Bruxellensibus 1687. 5447 annus est *gloriosi Recesuinthi principis, qui est Eraclius* (= era). — Eandem sic exhibent codices Paris. 7601 et 7675 et ex cod. Lexoviensi Par. 11676:

Colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in praesentem annum decimum gloriosissimi (gloriosi *Lex., om. Par. 7675*) Recesuinthi (resesuinthi *Par. 7601 ante corr., recesuinthi Lex., om. Par. 7675*) principis, qui praesens annus scilicet est era DCXCVI, id est sexcenti nonaginta VI anni transacti sunt, ex quo (e. q. *om. Par. 7601*) era singulorum annorum, sicut superius dicit, a Caesare Augusto constituta (constita *Par. 7675*) est, quod est autem illud tempus quod colligitur (q. e. *om. Par. 7601*) ab exordio mundi? videlicet anni VDCCLXIII (udeceluii *Lex.*). era autem figura dicitur esse geometrica, ordo litteraturae est, colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in praesentem gloriosi (*om. Par. 7675*) Recesuinthi (recesuinthi *Par. 7601*) principis annum decimum, qui est era DCXCVI, anni VDCCLXIII (udeceluii *Lex.*). utrum autem Recesuinthi an Recessuinthi (recesuinthi an recessuinthi *Par. 7601, recesuinthi an recesuinthi Par. 7675*) dicatur, nihil intelligentiae obsistit: est enim proprium nomen (*om. Lex.*) cuiusdam tunc temporis Hispaniarum regis (*om. Lex.*).

UNIVERSITY OF FLORIDA

3 1262 04596 5745

